Holcoth sup
libr sapiēcie.
q lxx

Vordere Hälfte des
Originalspiegels aus
angesetztem Ziegenpergament
entnommen.

→ Siehe Fragment-Datenbank

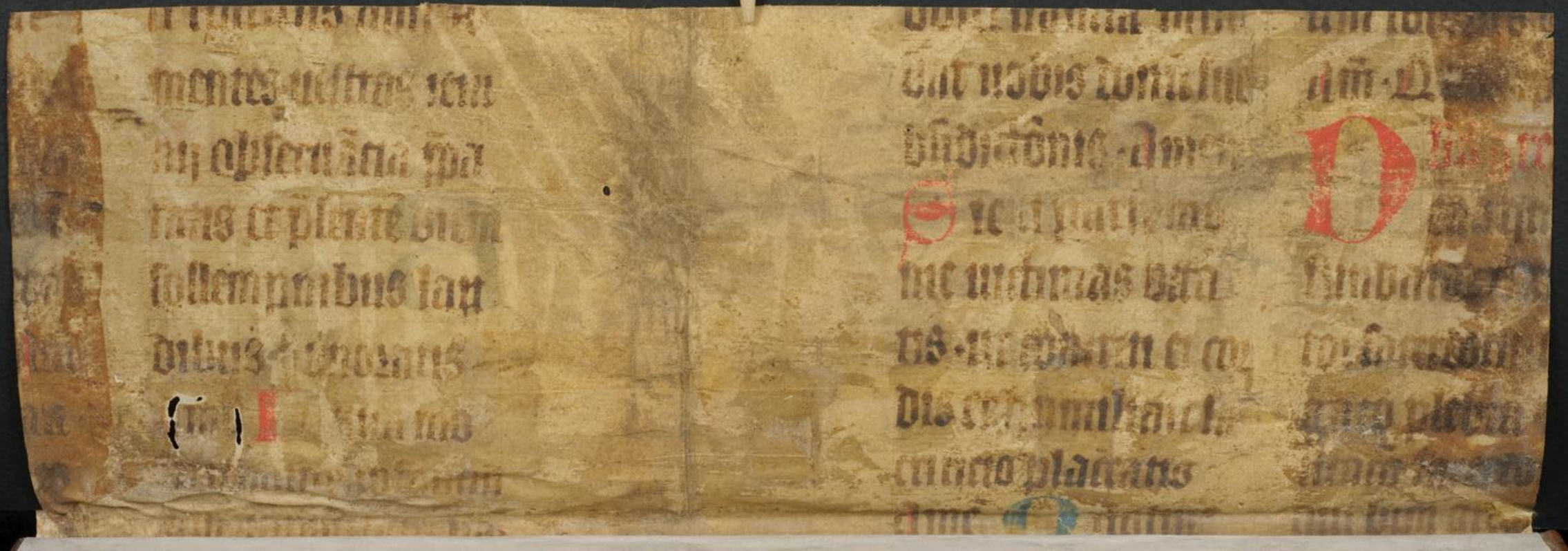

o fidelibus exo
qui contra hec
pro te extitit
assertor · Amen
te tribuente
s humilis cres
n bono opere

uirginitatis corona
clarificet incorrupte
amen Et qui an
gelo nunciante uir
ginis ingressus est
uterum eius uos mys
terij et instruat et

In uigilia ascensionis
Omnipotens deus deuotio · que
in folio precedenti · In
die sancto
Benedicat uo
bis omnipotens dominus cuius
unigenitus hodie
na die alta celorum

Bibl. N. III A 56
(Ink.)
1

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Tabula materiarum q̄ libr. breuiū ſ̄m ordinē folior.

Adulteriū. 86. 92
Augst. 396.
Anima. 88. 141. 508.
Amicicia. 93.
Aqua. 284.
Arcus. 134.
Argue. 29. 168. 228.
Arma. 186.
Aug. 133.

Bellū. 231.
Bonū. 106.

Caro. 380
Certus. 24
Cogitacio. 9.
Comunio. 221.
Consca. 386
Concupia. 234.
Corpus. 249. 263
Creatura. 24
Crux. 321.

Debitū. 338.
Defensio dei. 62
Detractio. 26
Derisio. 123
Desertū. 286
Deuote. 330
Delectacio. 313
Diuine. 220.
Dominꝰ 305.
Dom dei. 232

Elemosina. 93
Exemplare. 349.

Falsa. 31
fides. 340.
felicit. 84. 167.
fingit. 61
flet. 180. 327.
fructꝰ. 84. 91
fugit. 214.

Gaudiū. 143.
Gramatica. 4.
Gray actio. 386.

Honor. 328.
Hospitalitas. 412.

Ihesus. 283.
Infinitus. 140
Inuitacio. 22.
Ingratus. 368. 386.
Infig. 381
Inundat. 62
Ira dei. 401
Ira hom. 221.
Iustꝰ. 6.
Iudicat. 111. 119. 129. 181. 389.
hom. 141. 162. 124.
Iurare. 301. 333.

Labor. 248. 336.
Lex. 342.
Liber. 261.
Ludus. 344
Lux. 40
Lupus. 41.
Legud. 319.

Maria. 83
chaos. 202
chalcedon. 313.
chemosa. 229
chensura. 240
chaos. 251.
chedarū. 22.
chorū. 28. 38. 100.
chumi. 18.
chia dei. 142. 238.
249. 384.
chubus. 18. 371

Negare. 308
Neglig. 81.
Nauis. 131
Nupc. 91. 92

Odium. 399.
Opari. 134. 183.

Passio. 48. 184.
Pauꝰ. 149
Papa. 332
Peregrinus. 41
Pater. 284. 409
Pensa. 131. 242. 249. 301.
Petri. 286. 401
Pequnia. 248
Predicat. 230. 264. 345
328. 348. 243
Probus. 61
Pspitas. 181.
Puer. 111. 234. 236.

Quere. 8. 318.

Racio. 99. 100.
Rex. 230
Regni. 181. 182.
Relig. 191

Sapia. 113. 173. 180. 23. 223.
Sacramtū. 344
Sanguis. 241
Sanctus. 324
Sanctus. 102.
Salutis. 395. 114
Segua. 344 368
Somn. 391. 250.
Subiectus. 245
Spes. 201. 221. 246 392. 362.
Superbia. 48. 129
Spes. 304. 305.

Tenebre. 384.
Tempus. 66
Timor. 382
Tristia. 363
Tribulano. 218

Una. 31. 89. 36. 380. 402
Videre. 41
Via. 124. 401
Veritas. 118
Venter. 281.
Verbū dei. 343
Virginitas. 80. 82. 91
Vindicta. 346
Vomit. 294
Vestis. 404
Vigilare. 161

Xpc. 124

Ymago. 311. 323

Yzania. 191.

Ad euidentiam tabu-
le sequentis: que est
sup exposicõe libri
sapie sciendũ q̃ in
ea tangũtur breuit
materie morales ⁊ eciã naturales
⁊ alique q̃stiones curiose: non ta
mẽ disputabiles q̃ in dicta expo-
sitione ptractãtur exemplis q̃bus
dã q̃ in dictis sanctoꝝ ꝯtinẽtur ⁊
in dicta exposicõe allegãtur. Ad
inueniendũ aũt materiã q̃ queri
tur signatur in tabula quota lcio
ne talis materia ptractat. Ponũ
tur eciaꝫ littere A.B.C.⁊c. ꝓ pti
bꝰ lectionũ viꝫ A ꝓ p̃ma B ꝓ secũ
da ⁊c. v̄ tales materie ptractant
vt qd̃ querit citiꝰ habeat. Fit ec
sepe de vno vocabulo ad aliud: l
de vna materia ad aliã vbi ꝯsil'is
materia ptractat remissio

Abortire facit fetũ
in vtero matris
fumꝰ candele ex
tincte — l 3ꝫ.C.
Accingi debent viri
ecclesiastici zõa
quadruplici — lcione 2ꝫ.C
Accusabũt peccatorem i iudicio
iniquitates ꝓprie — lcioe 4A.C
Aduẽtus xp̃i ad iudiciũ erit in
voce terribili — 4A.A.
Aduenit xp̃s in mundũ nudus
veniet ad iudiciũ armatꝰ — A1 A
Aduentꝰ xp̃i ad iudiciũ contra
malos — A8.A.
Aduersa ꝓpinat deus bonis q̃nq̃
⁊ malis ꝓspera — 9.B.
Aduersitas q̃nq̃ est vtilior q̃ ꝓ
speritas — 9.C
Aduersa fortuna plus prodest q̃
prospera — 10A.C.

Adulatores sunt inimici pessimi
Adulteriũ periculosũ — 131.A
apparet ex multis — 42.A.
Qualit potest sciri de vxore: an sit
fidelis: an adultera — 10A.A
Aduocatus malꝰ freq̃nt p̃uatur
loquela in morte — 46 B
Aduocati mali sunt reprobandi
ꝓpter quatuor Ibidem.D
Alimẽta nostra debẽt esse opera
sãctorum — 4A.B.
Amoreꝫ multiplicare est officiũ
lingue. — 10.A.
Amabilis est veritas: nõ tamen
fecũda — 11.D
Ad amoreꝫ dei mouet cõsideratio
creaturaruꝫ — 13.C.
Amator pacis fuit xp̃s — 2ꝫ.B
Amor dei ad humanaꝫ animã ex
tribus patet — 42.D.
Qualiter amor causet i nobis sa
piam taꝫ in p̃nti q̃ i futuro — 8ꝫ.D
Amatores pecunie in luto ambu
lant — 102.E.
Amor dei est finis sacre scripture
Amaricãt cor diuicie — 103 A
mundane — 4A.E
Amaitudo sollicitudinis tpaliũ
dulcorat igne caritatis Ibidẽ.F
Amaritudinibꝰ multis miscetur
gaudiũ mũdi — 6A.C ⁊ 13ꝫ.B.
Amaritudo presentis vite qualit
sãctis dulcescat — 13ꝫ.C
Amaritudine plene sunt delecta
tiones mundi. — 13ꝫB.
In amaritudie tribulacõnis me
lius viuitur q̃ in dulcedie carna
lis delectationis — 1A2.C
Ambitio est simia caritatis 4.B
Ambiciosi multis laboribꝰ se ex
ponũt. — 20.C.
Ambiciosi ad honores qualiter

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

decident in iudicio lōne.46 A
Amicicia cōtrahens cuz mendacio bigamus efficitur ~ xi.C
Amicis quibusdam preferenda ē veritas lōe 86.C
Amiciam contrahere cum malo ē periculosū. Et qualiter sit agendum cū amico si post cōtractaz aliciam efficit malus ~ 20A.B
Amittit homo xp̄m p negligentiam ~ l'.tricesimaseptima B.
¶ Per angelos intelligunt sacerdotes ꝓpter vndecī officia que habent exercere ~ lōne.183 A.
Angeli sunt otiētes: sciētes: motores rectores quales debent eē sacerdotes respectū hominū 183 b
Angeli sathane: apostate: inubi: angeli abissi sunt mali sacerdotes ~ Jbidem C
¶ Aīa occidit os est monstruosum ~ l' vndecima A
Anima separatur a deo per peccatum ~ l'.decimatercia A
Anime picit dyabol⁹ tria poma ꝯtes peccatoz delectacōes ~ ix B
Anima est immortalis a probat multiplicter ~ l' decīaquinta.B
Aīmā facit grauem cupiditas leuem caritas ~ lōne 24.C
Anime iustoz sūt in manu dei q̄ tuor modis ~ l' tricesimaꝑma.d
Anime iustoz aliter in manu dei sunt aliter impioz ~ ibidez E
Animā humanā dilexit deꝰ hoc patet ex tribus ~ lōne 62.d
Animas suas aliqui vendūt: aliqui pdunt: aliq̄ ipignorāt ~ ib.e
Anima non ē pfecte bona nisi p
Anima non ē recta sine caritate gratiam ~ lōe.11A A
Lectione cētesimaseptima.B
Appetere debet homo sapiētiaz a religionem ~ lōe secūda.B
Appetitus bonoz inflat nisi cōdiatur sale discretionis ~ l' 21A C
Appetitus nullꝰ ē in homine qui nō possit impleri vtuose ~ 22.A
¶ Per aquā intelligitur sapientia mūdi astutia a pīa ~ l'.138.A
Aqua pmītēte abluit sordes peccatoz: flecit corda supboz 138 e
¶ Per aque sex proprietates signātur sex bone condicōnes mulierum ~ lōne 182.A
Arbori cōparatur homo a qua re ~ lōe q̄dragesimaseptia.C
Arcū cum sagitta triplici habet dyabolus ad nocendū ~ l'.66 A
Arcum triplicem cum triplici genere sagittarum habet xp̄s ad regendum ~ Jbidem B
Arere debet prelatus zelo feruoris ~ lōe 19A B
Argentuz a aurum nō fūt necessaria vite humane ~ lōne.92 A
Argentū a aurū qui inuenit p̄ciosa pericula iuenit ~ Jbidē B
Argentum quare ūltō comparatur ~ Jbidem E
Arguunt contra nos deus mundus a demon ~ l' octogesima A
Argumentuz triplex efficit xp̄s hominibus ~ lōe 110.B
Arguendi sunt quatuor genera obliuioso ~ lōne 145.B
Armatus veniet xp̄s ad iudicium ~ l' septuagesimaꝑma B
Arma xp̄i debem⁹ portare i corpore nostro ~ lōe 177.E
Assimilari debet deo viri ecclesiastici sicut veri filij dei ~ lōne 25.d
Assuescere ad vicia est multū periculosum ~ lōne.186 d i fine

Astutia secularis ad modum aq̄ dat apparentiam q̄ntitatis: excellentiam sublimitatis ⁊ insolentiam mutabilitatis — lcōne 138. d
Quare mercatores comparātur p dici: coruo ⁊ cigno — 64. d
Audaciā veritatem dicendi prestāt senectꝰ ⁊ carētia plis — 49. d
Ad audiēdum debemꝰ p̄bere aures: nō vendere — 16. a
Qui audientes verbum dei tristātur: videntur h̄re fel in aure — Ib. b
Audire libenter verbum dei est signū sanctitatis — 31. a
Auditur nō libēter veritas: licet aliquibꝰ ꝯmēdetur — 36. B
Audiēdo plus proficit homo q̄ legendo — 116. a
De misterio huius dictionis aue Lectione cētesima decima sexta. a
Aves p̄dales predātur aues alteriꝰ speciei excepto niso — 64. C
Avi trāsuolanti comparatur mūdana felicitas — Ibidē. d
Aurea quid sit sit ⁊ aureola ⁊ q̄bꝰ debetur aureola — 40 d.
Aurū q̄re ꝯparatur arene — 52 C.

Beatitudo de laude eterne btitudinis — 121. d
Benedcōem diuinam impetrat honoratio paterna — 174. a
Benedictionem diuinā meretur bñfaciens indigētibꝰ — Ibidē b
Benedictionē diuinā acquirit innocētia ꝯuersacōnis — Ibidē. C
Benedictio dextre datur paupibꝰ sinistre diuitibꝰ — Ibidē. d
Benedictionem diuinam merētur correctores ⁊ potissime iuuenū Ibidem E.
Bellum vt sit licitum quinq̄ requiruntur — 119. b
Benefacere non debemus procrastinare — lectiōe 14. C
Qui benefacere scit ⁊ potest ⁊ non facit: malignitas est in cā — 13. a
Dum beneficia dei recolit homo ⁊ liquescit: signum est: q̄ dyabolꝰ nō regnat in eo — 61. a
Beneficiorum dei ⁊ proximorum debemꝰ memorari — 113. B
Beneficiorum dei impediunt memoriam: prosperitas: curiositas. ⁊ voluptas — Ibidem C
Beneficentia mutua comparatur ludo pile — ibidē C
De beneficijs debemus do regratiari — 186. a.
Beneficia obliuiscentes sunt ingratissimi — ibidem b.
Bigamus efficitur qui ꝯtrahit aiciciā cum mendacio — xi. C
Sub boni specie operiunt deceptores falsitatem — 17. a
Bona videre non possunt inuidi — 24. A
Circa bonorum discretionē decipiūtur mūdanorum iudicia — 41. a.
Bona vera nō sunt delectatiōes carnales — ibidē C.
Brachium nostrum quo munimur: quo defendimur: quo fruimur est xp̄s — 40. E
Bona terrena sūt bona minima sed virtutes sunt bona maxima Lectione q̄nquagesima p̄ma. b
Breue est omne gaudium mundi — lectione 22 a
In breui tempo ē implent viri sācti tempora multa — 42 G

Cadere. Licet cadat homo per peccatū. numq̄ tamē in p̄senti de eo ē desperandum — l. 24 in fine a 36 d.
Caritatis simea ē ābitio — l. 4 b
Caritas facit animā leuē — 24. c
Caritatis venenum est inuidia Vicesimaquinta lectione A
Caritatis igne dulcoratur amaritudo sollicitudinis rerum temporalium — l. q̄dragesiāseptīa. f
Caritatis maxime est ostendere alicui defectus suos — l. 49 b.
Candor signat sapientiaz. Nota causam — l. cētesimaprima. C
Carcer pessimus est mala cōfuetudo — lectione 193. a
Carcer anime est corpus nostrū Ibidem B
Carcerem: pallacium: stabulū a hospitale habet deus — ibidē. d
Carnis voluptas de difficili curatur — lcōne septima. b
Castigandi sunt iuuenes artiꝰ ceteris — l. q̄nq̄gesimaquarta b.
Carnem mortificare debent filij dei — l. vicesimaquarta C
Carnalem actum in matrimonio excusant fides proles a sacratum — l. quadragesimaq̄rta. B
Carnis voluptas apparet suauis exterius: sed intus est corrosiua p vermen cōscientie — l. 49. d
Carnales passiones debet sedaē bona senectus — lectione. 49 b
Nota ibi Voluptas. Delectatio dormire desiderium a fugere
Carnales delectationes nō sunt vera bona — l. q̄nq̄gesimap̄ma c
Carnem debemus mortificare p opera bona a disciplinā — l. 107. a
Cauendum est nobis quid faciamus — lectione septima. A
De duplici cautela qua vsus est Allexander contra elephantes. Lcōne centesiātricesimatercia. ff
Cecitates septem inducunt septē peccata mortalia — lcōne. 39. b
De celesti regno est qui loquitur veritatē — lcōne vndecima. C
Celestia melius vidēt humiles q̄ superbi — l. vicesiāseptīa. a
Nota de celis ibi Volare Regnuz
Cibus simplex a vniformis est melioris digestiōis q̄ multiplex a difformis — l. 172. b
Qualiter in cineres est redigēdū corpus humanuz — l. 16. a
Clamant pro vindicta ad dominum quatuor geneā — l. 69. a
Claritas a alie dotes quāte erūt in corporibꝰ gloiosis — l. 34. a
Clemētia tutius est vti q̄ iusticia — l. octogesimaseptīa. a
Clementiā sūme decet habere reges a p̄ncipes — Ibidē q̄si p totū
Clementia: potentia: fortitudo: a mansuetudo naturaliter coniūgūtur — l. centesiāq̄nq̄gesiā. a
Clerici sunt dispensatores bonorum ecclesie non possessores — Lcōne octogesimatercia E.
Clerici debent indui podere continentie: rationali scientie a dyademate caritatis — l. 204. b
Quasi citharedus debet esse princeps in populo — l. 81 G
Cogitationum malarū quatuor sunt genera — l. quinta A
Cogitationes voluptuose quantumcumq̄ parue: cito sunt repellēde — lcōe quinta C
Cogitatio cōprratur radici: tinee ori a pilis carnis — l. quinta E.

Cogitare q̄ hōmo cinis est expe
dit ꝓpter multa bona que inde se
quūtur ~ lectione. 6. C.
Cogitare de morte ē principium
sapientie. sicut ignorare ipsā est
principium supbie ~ lcōe 88. A.
Cognitio dei Media cognoscēdi
deum sūt cura dilectio ⁊ custodia
Lectione octogesima q̄rta. B
Cognitionē dei sui ⁊ ꝓximi impe
diūt diuicie tpales ~ 108 C
Columpna debet esse p̄latus su
stētans on⁹ regimīs sui ~ 191. B
Concupiscētiam discipline dereli
q̄runt sophiste ⁊ legiste ~ 89. A
Nichil concupiscere sūt sūme diui
cie. ~ lectiōe 108. A
Qualiter dyabolus impedit ne hō
mo cōfiteatur ~ 114. D
Confidentia ē necessaria dimicā
tibus: nauigātibus ⁊ egrotanti
bus ~ lectōe. 36 B
Confidere debemus in xp̄o ⁊ in v̄
gine maria ~ Ibidem B
Conformare nos debemus omni
bus salua cōscientia ~ 138. A
Cōfringunt̄ mali in morte 91 a
Computantur electi ap̄d deum:
mali vero nō 169. A
De septem computacōnis specie
bus: quas exercet deus circa nos
Ibidem B.
Computant demones nobiscū
ad calumpniādum: arrogātes ⁊ v
surarij ad iniuste recipiēdum de
us ⁊ angel⁹ ad remunerandum
ibidem E. C
De consciētie trāquillitate ⁊ eius
veritate ⁊ q̄ propter conscientiā
debet fama negligi ~ 114. A
Cōscientie dom⁹ debet fūdari p
discrecōem: ornari p virtutū figu
racōem: regi p honestam conuer
sacōem: mundari p veram confes
sionem ~ 114. C.
Consciēti a mala nō potest fuge
re seipsam nec deum ~ ibidē D
Consciētia nostra ē accusatrix
praue trāsgressionis: reuelatrix
nostre dep̄ssionis: cōseruatrix bo
ne possessionis: vindicatrix frac
te pfessionis ~ lectione 191. B.
Conscienciam nostram diligen
ter debemus custodire ⁊ que ad
hoc sūt necessaria ~ ibidē C
Consideratio creaturarū mouet
hominem ad amorē dei: ad hono
rem: ad stuporē: ad timorē. ⁊ ad
laborem ~ lectione. 13. C
Consiliator siuē cōsilium sanū
habet̄ p sapientiā ~ 81. A.
Consiliū q̄tuor modis capit̄ ⁊
quale ꝯsiliū sit in deo ~ 123. A
Consiliatores sūt inimici pessimi
Lectione cētesiādecīatercia. B
Consiliatores mali sūt periculo
sissimi in quacūq̄ cōitate ~ ib. B
A quo prelato conuenit consiliū
petere ~ lectiōe. 191. b
Consolatur nos deus hilariter.
Lectione ducētesima sexta. E.
Cōsuetudo peccati detinet homi
nē quasi sepultū ~ 12. B.
Cōsuetudo mala iuuentutem in
uadit: senectutem cōstringit af
fectum inficit: iudiciū de peccatis
subuertit ~ 193. E.
Consūmatiōis diē cā est iniq̄tas
Sensus cōsūmatur ~ 93. A
⁊ regulat̄ p racōem ~ 78. A.
Contempnē debem⁹ diuicias tē
poales: tēperate tamē ~ 108. D
Cōuersātes cū mundialib⁹ faci
liter eis cōformant̄ ~ 20. B

Inter uicium: crimelia: impro perium a furturationem que fit differentia ~ l' uicesimaoctaua A

Conuiuiū Ad diuersa uiuia mutāt dyabolus a mūdo in b

Ad uiuiū mutat dyabolus: vt occidat ~ Ibidem

Cor humanū vult sibi dari deus tripliciter ~ l. quarta B

Cor regit de difficili ~ l septia C

Cor hūanuz ē instabile ~ Ib. E

Cor amaricatur diuiciis mundanis ~ q̄dragesimaseptia E.

Nota de corde ibi Drebere

Corona quadruplici coronat hominē iusticia ~ decimaq̄rta C

Corona figet iusticiā ~ 15 ff

Corona abunt sū dyadēate ~ Ao E

Corp9 corporale Corp9 hūanum quo ē in cinés redigendū ~ 16. a

Qualiter in corporib9 gloriosis erit claritas: impassibilitas a agilitas ~ l' tricesima q̄uinta A

Corpus alligatur anime ad triplex officium ~ lcōe. 177. b

Corpori debet anima principari: nō corp9 anime ~ Ibidem

Corp9 debet tractari ab anima a q̄liter hoc fiat ~ Ibidem

Corp9 nīm debem9 exponē laboribꝫ a miseriis p primo ~ Ibidez E

In p̄rio corpore debem9 portaē arma xp̄i ~ Ibidem ff.

Corrigit nos deus quemēter sicut bonus pater ~ vicesimaseptia. b

Corrigere diligēter pinet ad iudicem ~ lectione. 170. C

Corrigere iuuenes est maxime caritatis ~ lcōne. 146. D

Correctores aliorum potissime iuuenū merentur beneedcōnem diuinam ~ Ibidem

Corripere. Corripitur: alie pēnitens: alie impenitens ~ septia. B

Corripiens alios debet se cauē a tribus ~ lcōne. 146 D

Corruptio fit q̄tuor modis: contra quos homo habuit in statu innocētie q̄tuor remedia ~ l. 30. A

Creare. Creata sunt omnia ex bonitate ~ l. decimatercia. A

Creatura quelibet explici voce hominē alloquitur ~ Ibidem D

Credere. Quedā sufficit credē vel cognoscere: quedā que cogmta oportet facere. Sed bona credulitas impetrat credenti peccatorꝫ remissionem: demonū ofusionem optatorꝫ consecutionez: sanctorꝫ beneedcōnem ~ lcōne. 198 A

Credēdum ē xp̄o p̄pter tres cōes p̄pter q̄s solem9 alicui credē ib. b

Cresis sexto die ostingēs ē ad malū: septio die ad bonū ~ 69. C

Crescere. Crescit thesaurus sapientie ex cōicatione. oppositus est de thesauro diuiciarum ~ 91. A

Custodire. Custodiēdi sunt sermones dei. a non solū in memoria: sed eciā in vita ~ 81 A.

Cupiditas diuiciarū aufert ab hominē miaz a pietatē ~ 23. a

Cupiditas terrena grauem facit animā ~ lcōne. 24. C

Cura: dilcio a custodia sunt media cognoscēdi deū ~ 85. B

Cura disciplie dilcōez opat ib e

Curare voluptatem carnis ē difficile ~ lcōne septima

Custodire volens vtutes debet eas abscondere sub humilitate. ~ l. cōne tricesimaseptima. A

Dare debemus deo cor nostrum tripliciter · l·2·b
Quare dātur malis tēporalia i maiori copia q̄ bonis · 61·c
Dedit xp̄s semetipsū in mortem Leōne cētesimatricesimāseptīa· ſſ
Debitores sumus deo a proximo a carni nostre · l·141·A
Debitores sumus deo ratione delicti: ratione beneficij a ratione depositi · Jbidem
Delem⁹ carni nostre sustentacōnē: castigacōem a exercitatiōem Jbidem B
Delem⁹ primis dilcōem: instructionē a supportacōem · ibidem C
Decipere. Deceptores operiūt falsitatē sub spē veri vel boni · 14·A
Decipiūtur mūdani circā discretionem bonor · quinq̄gesimā·B
Decipit sēsus multiplicit · 83·a
Decipiūtur multi in p̄sumptōne p̄prie p̄fectionis · l·166·A
Decipiūt homines blādicie mulierum · Jbidem C
Decipiūt nos frequēter falsi adulatores · leōne·166 d
Decipiūt nos q̄ndoq; simulationes ypocritarum · Jbidem d
Defectus p̄prios videre delem⁹ nō aliēos · l·vicesima septima·C
Defectus suos cū nō videt subditi facit negligētia p̄lator · 49·a
Defect⁹ suos alicui oīdere ē op⁹ maxime caritatis · Jbidem·B
Delectatio· Tres delectatiōes p̄cor pit diabol⁹ aie q̄si tria poma aurea · l·decima quarta·B
Plus delectant ī ope libidis mulieres q̄ viri · lectione·38·B
Delectatio naturalis est in operibus virtuosis · leōne·61·C
Delectationi carnis miscz diabolus leticiā mundi: vt faciat hoiez dor
Delectatio + mire i p̄cis · 82·c
hois dedāt q̄lis sit · l·116·A
Delectatio ē mor regulatiua delectatiua a augmentatiua ibidem d
Delectatio alia nālis: alia bestialis alia rōnalis · ibidem C
Delectatiōes mūdi amaritudie p lectādū ñ ē i of- | ne fūt 138 b
ficijs exercitiuis · l·176 B
Delectantes in pulchritudie corporali totaliter euanescūt a amittunt gratiam dei · ibidem·a
Delectatiōes corpoales nō satiāt oppositū ē de ekms · ibidem C
Delē·Delet̄ cito nom̄ ipior 19·c
Deliberare diligenē de agendis ē nō festimāter mcedere · 94·A
Nota inder
Delicie· Delicat⁹ ornatus ībicat vite lasciuā · 22·a
Delicie tpales fūt admixte multis amaritudinibus · 61·C
Delicie corporales gnant amaritudinē a tediū· Econ ē de spūalibus Leōne cētesimātricesimāqrta·b l·Cri
Dentes· Tres dentiū ordines illius bestie: quā vidit Daniel fuerunt tres modi detrahendi · l·10 d
Dentes eccie fūt doctores · 102·a
De triplici dentiū cōditione cōuenienti doctoribus · ibidem
Derelm q̄re· Dereliquerūt sophiste: legiste a otiosi concupiscētia disciplime · l·85·A
Derisio· Derisetūt xp̄m quatuor genera hominum · l·60·B
Derisionē malor pati p xp̄o est glorioſum · ibidem B·
Derisio quid sit a q̄ m̄t̄um contrariatur virtuti · Jbidem·C

Derisores assimilantur miluis ib. f
Derisio q̄t mala facit — Ibidē d
Contra derisores dat scriptura q̄tuor minas — Ibidem E.
Rs deridētur multipliciter vacantes magice arti — lectōe 190 A
Desideriū. desideria carnis debēt tradi obliuioni — 113. d.
Desperare numq̄ debēt homo in presenti vita quātumcumq̄ peccauerit — lectōe 24. d
Desperatio est grauius peccatū q̄ nimia cōfidentia de misericordia dei — lectōe. 4[illegible] A
Detractor habet linguam partitam — decima. B
Detractoris os est sepulchrū patens — Ibidem. C.
Detrahendi tres modi: sūt tres ordines dentium bestie quam vidit Daniel decio. — 40. d
Detractionē debem⁹ cauē — ib. g
Detractio q̄t mala facit — ibidē ff
Detractores sūt tonsores monete legalis: impeditores testamēti regalis: exhumatores cadaueris fraternalis — Ibidem. ff 5
Detractores a mali quādoq̄ bonis ꝓficiūt 131. C
Quare ita deuotus nō est popul⁹ modo sicut olim fuit — 18. A.
Nota de deuocōne. ibi Juuenis.
Deum debemus querere quatuor modis — lcōe q̄rta A a C.
Deum temptant quatuor geneā hominum — ibidem. d.
Deus videt oīa que facim⁹ a iō cauēdum est q̄d faciam⁹ — 1. A.
Deum latere nō p̄t quicq̄ — 8. a
Deum habere patrez est magna gloria — 26 A
De⁹ q̄liter sit q̄rendus — 81. E
Rs de⁹ p se est notus — 82. A
A dō procedit quicquid boni habemus — 98. B.
Deum esse infinite potentie: sapientie a bonitatis potest concludi ex omni re quantumcumq̄ modico valore. — 101. A
Tamq̄ deum colunt aliqui ventrem — 141. A.
Deus iustus dicit: quia miseret bonis a punit malos — 170. B
Solus deus debet dominus nominari — Ibidē. C.
Deo soli cōpetit hoc nomen Qui est — lcōe. 144. a
De diuersitate deorū quos colebāt antiqui — Ibidez. B
Dextera dei ꝓtegent sci — 10. C
Demon siue dyabolus dyaboli filia est mendaciū — xi. C.
De dyaboli regno qui loquitur mendaciū — ibidem. E.
Dyabol⁹ nō nocet homini nisi velit homo — xiij. B.
Nota de dyabolo ibi. Beneficiū
Pugnare Arguere a luxuria.
Dign⁹ deo qualit efficit — 32. a
Diligere iusticiaz debent principes a prelati — tercia. a.
Dilectio est medium cognoscendi deum — lcōe. 83. B.
Dilectionē suaz ostendit nobis xp̄us quatuor modis — 184. a
Diligere debemus xp̄um multiplici racōe. — ibidem
Dilectio xp̄i ad nos probatur fuisse maxima. a hoc multiplici racōne — ibidem. B.
Discere debent reges a presides humilitatem — 14. C.
De auiditate discendi antiquorum — ibidem d

Disciplina quid sit ~ l. 81 C
Discipline cōcupiscētiam derelinquunt sophiste: legiste ⁊ ociosi Octogesima quinta lcōe A
Disciplinā dei debem⁹ patienter sustinere ꝓpter tria l 107 A
Disciplina dei deiecit temptacōes Ibidem D
Discipline dei sunt medicīe p̄ſuatīe a putrefactione peccati Ib. E
Discretio. discrecōis sale debet cōdiri appetit⁹ honoꝝ al's īflat. 17 b
Diuicie diuiciarū cupiditas aufert ab hoīe pietatē ⁊ mīaꝫ. 23 ſF
Diuites debent subuenire pauperibus ~ l vicesima septima
De diuicijs gloriari fatuū ē 63. c
Diuicie auferūt ab homine libertatē: hilaritatē ⁊ securitatē ib. d
Diuicie nō auferūt indigētiaꝫ: ſ magis afferūt ~ Ibidem D
Diuicie dicuntur esse nichil triplici de causa ~ l. nōgesiāp̄. E
Diuiciarū ad sapientiā ⁊ ad bonā vitam nulla ē ꝯpatio ~ l 92 f
Ex diuiciaꝝ cupiditate oriūtur dolositates ⁊ bella ~ Ibidem A
Diuicie sunt virtutes ⁊ bona opera ~ l. centesima octaua B
Diuicie tp̄ales impediūt cognitionē dei: sui ⁊ ꝓximi ~ Ibidē C
Diuicie plus honorantur q̄ persone ~ Ibidem D
Diuicie temporales tollūt securitatē ⁊ vnitatem ~ Ibidem E
Diuicie sp̄uales sciꝫ gratie: virtutes sunt amande eternales appetende ~ Ibidem G
Doctor docens sacram scripturā dꝫ hīe tria ~ In ꝓlogo B
Doctores theologi debent eē robusti ~ l secūda C
Doctrīe claritate dē⁹ fulgē 35 d
Qualit̄ ītelligitur q̄ sp̄us scis docet omnia ~ l 85 d
Doctores quidā pascunt de q̄nq̄ panib⁹ quidā de septē ~ l 97. b
Doctores sūt dētes eccīe. 202 A
Doctrina dꝫ eē clā ⁊ breuis 116 a
Dolere nimis de morte aliena fatuum est ~ l tricesima p̄ma. b
Ad dolendū de bonis viris moriētib⁹ tres cause mouē dn̄t. 165 d
Domini terreni habēt tres maximos defectus ~ l. 170 C
Dm̄ t̄reni pl⁹ hn̄t tīere q̄ tīeri ib
Dom⁹ ꝯscīe dꝫ eē fundata tecta ornata ⁊ mūdata ~ l. 114 B
Dormire Leticiā mūdi miscet dyabolus delcātioni carnali: vt dormire faciat hoīes in peccatis 81. c
Si leo dormiat in naui peiditatur nauis: si vigilat cessat periculum: sic est de prelato ~ l 135 A
Si prelatus dormiat p negligētiā debet excitari per āmonitionem amicorum ~ Ibidem
De natura draconis ⁊ eciā de natura dracontie ~ l 179 G
De duobus draconib⁹ q̄ habitabāt int̄ mōtes armenie designātib⁹ duos stat⁹ ī eccīa dei ~ l 192. E
Dulcedo gaudij mūdi miscet̄ m̄ltis amaritudinibus ~ l. 72 G
Qualiter dulcescunt sanctis viris amaritudīes t̄bulationū ~ 135 C
Dux debet esse p̄latus pfecte informando subditos ~ l. 197 D
Ducere ducūtur male: aliqui sensualitate: aliqui familiaritate: aliqui seueritate ~ lcōne. 207. A

Ebrietas est denudatrix secretorum: infatuatrix sensatorum: alligatrix robustorum: imperatrix flagiciorum — 122.b
Echo qualiter causetur — 194.A
Ecclesia Ecclesiastici viri debent assimilari deo. sicut veri filij dei 24.B
Nota de ecclesiasticis viris. vbi Clericus
Elemosina est potior pars satisfactionis — 203.E
Eligere Electos suos temptari permittit deus propter tria — 32.C
Electus quilibet probatur a xpo multipliciter — 34.A
Eligendum non est aliquid quantumcumque vtile: nisi sit honestum et virtuosum — lcone 94.B.
Qualiter eligendus sit prelatus Lectione centesima uicesima.A.
Forma eligendorum prelatorum fuit xpus — Ibidem
Qualiter moderni prelati non eliguntur per spiritum sanctum. et quod ideo non fiunt miracula — Ibidem
Eloquentia sine scientia periculosa est: non tamen omnino contemnenda — centesima.B
Eloquentia summa est: esse tardiloquum — Ibidem.D
Errare Error numquam est primum peccatum actuale — 29A
Errant a deo a celestibus elongati tripliciter — lcone 171B
Euangelium Qualiter portare euangelium vel aliam cartam sit licitum — centesima sexagesima.E
Examinatur de quinque intrantes probatorium — lcone 33.C
Exaudiri Oratio que non procedit de cordis amore non exauditur — Lectione centesima decima sep.A
Excusare Excusant in matrimonio actum carnalem: fides: proles et sacramentum — lcone 44.B
Inexcusabilem reddit hominem magnitudo scientie in peccante: similitudo culpe in iudicante: ineptitudo cause in allegante — 111.A
Excusant se aliqui per diuersas malas rationes — Ibidem.b
Excusare debemus peccatum proximorum per comparationem — ibidem.C

Facere. Quedam oportet facere: quedam credere sufficit — lcone 84.B
Falco Falconibus comparantur milites et nobiles — l 64.C
Nota differentiam inter falconem et gallinam — Ibidem D
Fama. De fama nominis et celebritate — lcone decima octaua.B
Fama hominis comparatur parature pomi — Ibidem D
Fama hominis debet habere honestatem: veritatem et pietatem. Ibidem.F
Fame claritate debemus fulgere. — lcone tricesima quarta C.
De fama vnde dicitur et qualiter ab antiquis figurabatur — 113.a et b
Memoriam bone fame debet relinquere post se bonus et virtuosus — Ibidem A
Familiaritatem habere cum viciosis est periculosissimum — 201.B
Falsitatem operiunt mali sub specie veri — lcone 14.A
Fascinatio vnde sit et vnde dicatur 41.a
Fascinantur. i. ludificantur boni per societatem malorum — Ibidem.B.
Fatuitas proditur per vinum immoderate sumptum — 21.B

Infatuant viros mulieres ⁊ viri mulieres ~ l tricesima octaua · A
Felicitas mūdana cōparat̄ vmbre: naui: nūcio: naui transeunti Lectiōe sexagesima quarta A ·
Felicitas mūdana comparatur aui transuolanti ~ l · 67 · A
Felicitas mūdana cōparatur lanugini: spume: fumo ⁊ hospiti p̄tereunti ~ lectione · 68 · a
Fetor infamie ē multipliciter nociuꝰ ~ l tricesima quarta C
Ficui comparatur virgo maria Lcōne quadragesima prima C
Fidei cultores debent esse reges ⁊ principes ~ lcōne · 74 · B
Fides siue bona credulitas impetrat peccatoꝝ remissionem: demonū confusionem: optatoꝝ consecutionem ⁊ electoꝝ benedcōnem Lcōe cētesiā nōgesiā octaua · a
Filia dei est veritas: filia dyaboli mendacium ~ l · vndecīa C
Filij dei fūt specialiter viri ecclesiastici ~ l tricesima quarta B ·
Filij dei debent accīgi quadruplici zona ~ Ibidē G ·
Filij dei debent mortificare carnē Ibidem · C
Qui filij xp̄i debērent esse fūt hostes xp̄i ~ ibidem D
Xp̄s legit̄ quadrupliciter fleuisse ~ lcōne nonagesima B
Flere solent viri sancti gaudentibꝰ impijs lcōne · 197 · a
Flori cōpat̄ vita hūana l 17 B
Fons ē suauis: saporosus ⁊ communis lcōe 101 · C
Ad fontē diuine misericordie dn̄t currere estuantes veneno peccati Ibidem
Fons gratie ē xp̄s totus suauis Ibidem D ·
Fornicatio quid sit · ⁊ vnde dicatur ~ l · cētesiā sexagesiā t̄cia · a
Fortitudo: mā suetudo: clementia ⁊ potētia nāliter cōiūgunt̄ ~ 170 a
Fortuna nulla mala est apud sapientem ~ l · nōgesiā q̄nta B
Fortūa aduersa plus prodest q̄ prospera ~ lcōne 107 · C
Fructus censimus quare debetur vgimbus ~ l q̄dragesiā prima · a
De fructu quadruplici qui reperit̄ in scriptura ~ Ibidem · B
Fructus hoīs ē eius opꝰ ~ 47 · c
De fructu malo q̄druplici ~ ib · D
Fructus honoris inflat nisi cōdiatur sale discretionis ~ lcōe · 47 G
Fvgere debemꝰ carnem ⁊ mundum ~ lectione 128 · a
Fvgere debēmus carnalem societatem ꝓpter tria ~ Ibidem
Fvgere debemus ad montem religionis ~ Ibidem · D
Fvlgere debēmus claritate fame vite ⁊ doctrine ~ lcōne 34 C

Gaudia mūdi atq; lasciuia breuia fūt ~ l 22 · a
Gaudētes in leuitatibꝰ gemēt in futuro ~ lcōne · 46 · E
Gaudiū virtutis q̄druplicit̄ excedit gaudiū mundi ~ l · 67 · C
Gement in futuro gaudentes in voluptatibus ~ l · 46 · E
Gemere nō debemus desistere donec liberemur per gtatiam · Exemplū hēmꝰ de auibꝰ padisi · 144 C
Generositas t̄rena est parui valoris ~ l · cētesima sexta B
Generis nostri debemus memorari ~ l · octogesima nona B ·

Genus nostrꝝ debemꝰ cõsiderare tam ex pte patris sciz dei taz ex pte mr̃is sciz terre tam ex pte fratrꝝ sciz angelorꝝ q̃ filiorꝝ sciz operuz nostrorꝝ — 208.A.
Ex eodẽ genere sumꝰ õnes — Ib.
Quid generi nostro debemus conformare — Ibidez p totũ
Quare gloriosis corporibus erit claritas: ĩpassibilitas. ⁊ agilitas Lectione. 34.A.
De gl'e mũdane vaĩtate — 143.c
Gloriãtur de mala pace mlti peccatores diuersi — 161.A.
Per gratie subtr̃ctionem putrescit homo — 101.E
Anima nõ est pfecte bona nisi p grãm ⁊ sine grã nullus meretur de ꝯdigno licet de grã — 111.F.
Que sũt signa p q̃ p̃t homo cõijcere se esse in gratia — 146.B.
Grãrum actio est sacrificium deo acceptuz — 98.B
Ad grãrum actionẽ nos monẽ debẽt dma bñficia t̃cogitata — 186.a
Grãrum actio debet eẽ mag̃: assidua: vl'is ⁊ hilaris Ibidem.
Gradatio quid sit ⁊ q̃ ea qñq; vtitur sacra scriptuã — 84.g
Graue onꝰ est peccatum — 24.B
Grauia sũt peccatoribus quatuor — Ibidez.B
Grauis est homo a deo sepatus sibi ꝯiũctus — Ibidem eciã B.
Nota exemplum de magnete ⁊ ferro — Ibidẽ
Gula est causa quare multi subito moriũtur — 109.C.

Haberi debet p̃latus ab oĩbus subditis p cõicationis beniuolenciã — 200.c
Herba decidens est vita humana — 11.B.
Hilaritatem auferũt ab homine diuicie — 63.d.
Hominem nõ decet mẽtiri ꝓpter tria — 11.B
Homo debet simpliciter mẽdacium detestari — Ibidẽ
Humane nature venenum ẽ mẽdacium — Ibidem
Humana natura modico est cõtenta — 21.A.
Qualit̃ homo figuratur in vtero matris — 88.C.
Homo int̃ omnes creaturas est p̃ciosior — 131.B
Quãte humanitatis fuit q̃ xp̃us moreretur — Ibidẽ
Hoĩs natĩtas q̃ misera ẽ — 90A
Humana vox ẽ vox ploratus ⁊ gemitus — Ibidẽ.B
Homo nascitur inermis ⁊ causã nota — Ibidẽ.C
Honestatez debet habere fama hominis — 19.F
Honestatem aufert hoĩ vinum ĩ moderate sumptũ — 21.B ⁊ C.
Qd nõ est honestum ⁊ v̄tuosum nõ ẽ eligendũ licet sit vtile — 94 b
Honorari nõ debet aliquis sine virtute — 49.A
Honorari debent prelati q̃uis sint mali — 16.C
Honorꝝ sedes sũt periculose ⁊ dolose — 91.B
Ad honorẽ digne nõ venitur nisi p virtutem — 167.A
Honor triplex impendebat̃ antiquitus ⁊ triplex iniuria: ne superbia tumescerent — 165.B
Honorem non debemus nimis desiderare — Ibidẽ.C

Honorem debemus inuicem impendere ~ Ibidem·d
Qualiter ab hospitatore tractantur hospites ~ lcōne·68·B
Hospitales quales se debent hospitibus exhibere ~ lcōne·210 a
Hospitalitas q̄t bō facit ~ ibidē
Hospitatus q̄ dz exhibē ib·b·c
Humiles melius vident celestia q̄ superbi ~ lcōne·207 A·
Sub hūilitate dn̄t v̄tutes abscōdi si dn̄t salue custodiri· ~ Ibidē
Quāto sub hūilitate v̄tus cōtegit tanto maior videtur ~ ibidem

Idolo compatitur ypocrita auarus: p̄latus ignarus: mulier ōrta ~ 163·B
Idola a simulachra vnde habuerunt ortum ~ lcōne·163·A
Quomodo ad moduz ydoloz carent aliqui prelati quinq; sēsibus spiritualibus sciz visu ac ~ 174·a
Ignis ardens zelo feruoris debet esse p̄latus ~ lcōne·197·B
Ignis inferni diuersos diuersimode cruciat ~ lcōne·46·E
Ignis caritatem signat triplici ratione ~ 184 · A
Ignorare semetipsū est signum superbie ~ lcōne·89·A·
Imago dei a speculuz sine macula est xp̄s ~ cētesimasecūda·C
Imago sig̃t dei sapiam ~ 101·B
Fuit āt triplex cā institucōnis ymaginū in eccia dei ~ 58·C·
Ad quid habentur ymagines sāctorum ~ lcōne·148·B

Qd ymagines astronomoz nullam v̄tutem habent a corporib9 celestib9 n̄ p opacōz dēonū 160 d
Imagines astronomice a nigromātice in q̄ differūt 160·ff
Imitantur inferiores naturaliter superiores lcōne tercia·B
Iotanduz q̄ sm ysidoz 8·Ethimologiaruz cap̄·11· simulachroz vsus exortus est ex nimia affcōe ad mortuos ~ lcōne·148·B
Immortalitas habetur p sapiētiam ⁊ dei cultum ~ 113·A
Impedit obtinere qd optatur murmurare ɔtra deū ~ secūda A
Impioz anime qualiter sunt in manu dei ~ lcōne·31 E
Impius q̄liter dr̄t a iusto ~ 31 e
Implent tempora multa veri penitētes in breui tpe ~ 72·B
Incētiua libidīs sūt xi. ~ 148
Vbi nota q̄ esus carniū carnem facit petulantez
Incōtinentia est fugienda circa mores ~ septima·A
Que sit dr̄na inter continētiam a temperantiam ~ lcōne·129·A
Indigentiam proximorum debemus preuidere ad subueniendum Lcōne vicesimaseptima·d
Infamie fum9 ē nociu9 31·C
Infelicium triplex est genus· Lcōe cētesimaq̄nq̄gesiāoctaua·a
De īferni pene ppetuitate 46·B
Infirmitas quādoq; ē vtilior q̄ sanitas ~ cētesimanona·C
Nota ibi Misericordia Sobetas
Infirmitas corporalis ē gratanter sustinenda: quia vtilis est ad multa ~ nonagesimatercia·a
Infirmitatem nostram xp̄s nouit tripliciter ~ lcōne·118·d

Per septem infirmitates corporales septem peccata mortalia figurātur — 149 A
Qd tres infirmitates accidunt in sōpno multū piculose — 82·C
Ingeniū bonū ɔstituūt intellcūs memoria ⁊ voluntas — 114·C·
Ingeniū bonū ondunt: electio veritatis: abiectio vanitatis: pui pendentia loq̄citatis — Ibidem D
Ingeniū bonum corrumpūt: nimia leuitas: puersa volūtas ⁊ voluptas — Ibidē
Ingratitudo peccatorꝝ ē xpō grauior q̄ mors crucis — 134·G
Ingrati sunt peccatores mltipliciter — 186·A
Ingratorū triplex genꝰ legitur fuisse punitū — Ibidem·B
Inimici pessimi sunt consiliatores — Ibidem B
Nota vbi detractio
Iniq̄tatis ostiū ē inuidia — 24 A
Iniq̄tas ē dire ɔsūmacōis — 43·a
Iniquitates ꝓprie accusabūt peccatores in iudicio — 41 C
Iniquitates sunt septē vie difficiles: licet aliq̄bꝰ amabiles — 62 b
Iniuste iudicātes pal pena plectēdi sunt — 11·B·
Iniuriarum nō debēmꝰ esse memores — 113·E
Iniurias ꝓprias debēt prelati pacifice sustinere: sed dei iniurias cū rigore punire — 161 D
De iniurijs nō debēmꝰ sumere vindictaꝫ — 181·b
Innocētes liberare tenētur iudices ⁊ aduocati — 149·B·
Instruēdi sunt iuuenes i bonis opibus — 49·A
Instruere debēt p̄dicatores p̄mo seipsos deinde alios — 91·D
Intelligere quid sit — 17·C·
Interrogabit deꝰ in die iudicij p̄latos de tribꝰ — 8·C
Vbi inuenit deꝰ ⁊ vbi ñ — 146·A
Inuidi nō p̄nt bō videre — 30·A
Inuidia est venenū caritatis: ostiū iniq̄tatis: viciū saītatis — 30·b
De iudoꝝ mltiplici ɔdicōe — 188 a
De inuitatorio q̄dru plici — 20·a
Inuitant multi ad mūduꝫ pauci ad deum — Ibidem
De ypocritarū pfidia — 188·B
Ira iusticiam impedit ⁊ peruertit — 4 D
Ira ɔparat lapidi q̄ dicit onix: q̄ ad nichil ē vtilis — 126 b
Ira nocet ꝓximo in substātia fama ⁊ psona — Ibidem D
Ira subtrahit subiecto ꝓprio honestatē ptātē ⁊ q̄ntitatē — 126 E
Irato animo nō debet aliquis iudicare vel punire — 141·a
Ira dei nō declinat viriū potestate: nō debilitat tpis tarditate: in plures excitat vniꝰ prauitate: nō mitigat sine hūilitate — 206·
Iracundus iniuriatur dō tripliciter — 126 C
Iudicant male mūdani de bōis tribꝰ modis — 40 B
Iudicandi sunt iuuenes initius ceteris — 49 b
Iudices mali in morte freq̄nter p̄uantur loquela — 46 C
Iudices debēt exercere seueritatem i malos — 74 E
Iudices nō dn̄t esse acceptores munerꝝ — Ibidē
Iudicium humanum quatuor modis p̄utitur — 11 a
Iudicāt aliq̄ ñ rcē ꝓpt ka — 16·b

Iudicaturus q̄lis d3 esse — Ib. e
Ad iudicādu3 iuste que sunt ob
seruanda Ibidem. E
Ad hoc q̄ iudiciū sit act9 iusticie
tria requirūtur — ibidem. ff
Ad iudicem ꝑtinet prudēter inq̄
rere: diligēter corrigere — 120. C
Iudiciū siue execucōnē debet p̄
cedere deliberatio — 141 b
Iudices tenētur liberare innocē
tes totis viribus. ⁊ hoc non suff
cit — lcōne. 149. b
Iudices ⁊ aduocāti omnia pu
tūt ꝓpter pecuniam — ibidē. E.
Quot modis prohibemur iudica
re de aliis — lcōne 166. d.
Iudicium humanum ⁊ ecclesie
quādoq; fallitur — 186. a
Iudiciū dei dicit magnu3 ꝓpter
multa — lcōne cētesima 81. a.
Iudiciu3 finale comparatur ar
cui — lcōne octaua. d
Iudiciū finale est cōtinue cogi
tandum — tricesimaquinta. b
Iudicādi officium diuersis di
uersimode tribuitur — ibidem. G C
Iudicium quare tribuitur pau
peribus — ibidem
Ad iudicium veniens timendus
est deus — q̄nquagesimasex̄. B
In iudicio omnia mouebūtur
cōtra reprobos — 72. a
De quindecim signis precedenti
bus iudicium — ibidem. B
Qualiter ad iudicium veniet xp̄s
cōtra malos 78. a
Iudicium finale fiet ſm opera:
nō ſm verba lcōne 181 b
Iudicium diuinum nō poterit
corrumpi ibidem. C
Iusticia debet esse roba princi
pis vel prelati — lcōne q̄rta. b

Si iusticiā diligerent principes ⁊
prelati: sic ⁊ subditi — Ibidem. a
Iusticiā simulant facere quatu
or gn̄a hoīm q̄ eā n̄ diligūt — ib. c
Iusticiā sp̄ debem9 ſuare — ibid
Iusticia comparatur corone lo
rice ⁊ regule — decīaq̄rta. a
Iusticia coronat hominem ꝑpli
ci corona — decīaquarta. C
Iustoꝝ nom̄ diu pmāet — 18. e
Iustos non tangit mors — 31. a
Iust9 q̄liter dr̄t ab īpio — ib. C
Iusti se merito debent exponere
tribulacōnibus — lcōne 24. b
Iustis nō ē mors piculosa — 48 a
Quis sit vere iustus ⁊ de quindecī
gradib9 iusticie — 69. d
Iusticia facit suū possessorē tu
tum: potentem ⁊ sanum sicut ias
pis — Ibidem
Que est differentia inter iusticiā
legalem ⁊ cardinalē3 — 109. a
Nō de iusticia siue iusto ibi. Sta
re Rex Clemēcia Leticia
Q8 iurare ꝑ necessitate vel vtilita
te sit homini licitum — 142. a
Ad quid iuramentum sit institū
tum — Ibidē3
Q8 iurandi freq̄ētia est peiculo
sa: deo iniuriosa ⁊ iuranti verecū
da — Ibidem. b
Ad iuramētum licitum requirun
tur iusticia: iudiciū ⁊ vitas — ib. c
Periurus est ꝓditiosus quo ad
deum: iniuriosus quo ad ꝓximu3
ꝑniciosus quo ad seipsū — 168. a
Iuuenū peccata facili9 curātur
q̄ senum — lcōne. 49. C
Iuuenes dn̄t senes vērari ib. d
Iuuenes deuoti citi9 ad deū veni
unt q̄ mlti senes tepidi — 49. A
Iuuenes sunt in bonis moribus

informandi: artius castigādi: mi
tius iudicandi ~ Ibidem B
Iuuenes debent cauere ociū ma
laz societatē ꝛ ꝑsumptionē 112·b
Iuuenes debēt astringi ad obe
dientiam: strictam cōscientiam ꝛ
ad cōtinentiam ~ Ibidem·d
Iuuenes quaē sint ꝑsumptuosi
ꝛ magne spei ~ Ibidem·C
Iuuenib⁹ ꝑdicanda ē labilitas
iuuētutis: debilitas v̄tutis ꝛ defor
mitas senectutis ~ Ibidem·E

Laborare Ad laborē mōuz
ꝯsideratio creatuāꝝ l·13·c
Laboriosa iudicat̄ via veri
tatis ꝓpt̄ inexperientiā ~ septia d
Laborare q̄ noluerit mercedē nō
debet sperare ~ l·69·C
Per laborē venit̄ ad q̄etez ~ Ib·
Laboris ꝑs ē vita pn̄s ~ Ibidē
Sine labore viuerem⁹ si ꝑm⁹ hō
nō peccasset ~ lcōne·121·A
Sine labore nō possum⁹ esse in p̄
senti vita ~ Ibidez
Laborare debem⁹ in presenti vi
ta: nō quiescere ~ Ibidem B
Laborē sanctoꝝ viroꝝ alleuiāt
occupacōnum variatio ꝛ laborā
tiū ꝯsideratio ꝛ mercedis expecta
tio ~ l·centesiā septuagesiā A
Labor ē peccantiū: penitentium
studentiū ꝛ p̄sidentiū ~ Ibidē·B
Laboriosa ē via peccatoꝝ mag̃
q̄ sanctoꝝ via ~ Ibidem·C
De laborantium in presenti vita
triplici genere ~ ibidem·C
Sine labore penitentie nō ꝑueni
tur ad cenā et̄ne q̄etis ~ ibidez d
Lasciuia mūdi breuis ē ~ l·22 a
Lasciuiā mentis indicat delicat⁹
ornatus ~ ibidem A
Latere deū nō p̄t quicq̄ ~ l·8 a
Lassantur peccatores in operib⁹
peccatoꝝ ~ lcōne·62 A
Lectus in quo dormiuit xp̄s est
lignū crucis ~ ibidem·C
Leticie sig̃ vsq̄z ad xl dies differt
puer recēter natus ~ l·90 B
Letari dz iustus in trib⁹ ~ 94·a
Que circa leges statuēdas requi
runtur ~ l·q̄dragesiā sexta A·
Legē dei dn̄t audire reges ~ 74·a
Leges hūane dn̄t ꝯsonare sacre
scripture al's irrite sunt ~ l·83 d
Quales leges dn̄t statui: eq̄les de
bēt eē legislatores ~ l·199 ꝑ totū
Liberalitas dei plus reddit q̄ au
fert: plus ꝯcedit q̄ petit: plus tri
buit q̄ ꝓmittit ~ lcōne·94 A
Libertatem xp̄i aufert hoi vinū
imoderate sumptum ~ l·21 B
Libertatem auferūt ab homine
diuicie ~ l·seagesiā tercia C ꝛ d
Liberauit nos xp̄s vt medicus vt
p̄nceps vt iudex ~ lcōne·129 c
Ligari debz peccator vīculis p̄mē
alias nō sanatur ~ l·137·A
Lignum plantatū v̄gine benedi
cta fuit xp̄s ~ 191·a
Lignum crucis fuit facta multi
plex iusticia ~ lcōne 162·A
Lignum crucis fuit lectus ī quo
xp̄us dormiuit scala per quam as
cendit ~ Ibidem
Lignum crucis est pons ꝑ quez
habemus transire mundi mare·
Ibidem B C ꝛ d

Libra in qua nostra redemptio
pependit est lignum crucis — Ib. E.
Lignum crucis est pons leuati
cus penitentie — Ibidem. B
Lingua de difficili regit — A. D
Lingua hominis vix potest domari — ib
Lingue officium est multiplicare
amorem et beniuolentiam — decima. a
Si homo non liquescit dum beneficia
recolit signum est quod dyabolus reg
nat in eo — lectione 61. a
Sapientis est pauca loqui insipien
tis plurima — lectione. 98 a
Pauca loqui reddit omnibus ho
minem placabilem — Ibidem
Lorica signat iusticiam — 14. A
Lucentes lumine iusticie et sapie
debent preferri aliis ignaris —
Lectione octogesima quinta. a
In ludis non consistit humana fe
licitas — lectione. 173. a
In ludis superabundare viciosum
est — lectione sexagesima C
Ad hoc quod ludus fiat virtuose tria
requiruntur — ibidem. B
Non omnis ludus omnes decet: sed
solum ludus honestus — ibidem
Ludentes non debent alicui nocere ib. c
Ludi non debent nimis frequen
tari — ibidem D
De lugentium amicos suos diuersi
tate — lectione. 164 B.
Lugentium amicos suos immode
rate fatuitas ex racionibus — ibidem C
Lumen sapientie debent habere
prelati et aliorum rectores — 87. a
Luto comparatur argentum et in luto
ambulant amatores pecunie — 92. E
Luxuria comparatur sulphuri
Lectione quinta. D
Luxuria est morbus contagiosus
Luxuria vigorem hominis — 22. B

effeiat: dolorem accumulat: decoro
rem et sapiam offuscat — 22. C D et e
A fetore luxurie debent esse mundi
ministri dei — centesima decima nono. B
Luxuria quantum feteat eciam de
monibus — Ibidem

Magnificant seipsos diuer
si peccatores — lectione. 212. a
Magnificat deus electos su
os multipliciter — ibidem B
Malicia et bestialitas sunt circa mo
res fugienda — lectione sexta a.
Maliciosi seinuicem instigant ad
maliciam — vicesima. B
Mali in morte confringuntur: boni
suauiter diuiduntur — 41 a
Mali homines plus nocent sanctis
viris quam demones — 42 C
Quare malis dantur temporalia bo
na in maiori copia quam bonis — 61 C
Malicia peruertit racionem: turbat
conuersationem: redundat in proprium
actorem — lectione. 180 a
Malicia mulieris superat omnem
aliam — ibidem. b
Malorum nequicia ipsos iudicat:
punit et condempnat — 191. a
In manu dei sumus nos et nostra — 98 b
In manu diuine protectionis sunt
quinque spiritales digiti — ibidem C
Vna manus sacerdotis debet esse sua
uissima: alia mundissima — 149. b
Nota de manu ibi Prebere
In mari huius mundi tria sunt
insolita pericula multum metuen
da — lectione sexagesima quarta. E
Mare est mundus iste triplici de
causa — lectione 134. a

Aqua maris p̄ieda in flāmam ꝺ
lam accendit ~ Ibidem
Aq̄ maris q̄liter fiūt dulces ib·e
In mari hūo vite patitur hō mul
tos abhomnacōes ~ ibidē·d
Nota ibi Lignum
In maria vgine ē ofidendū 36 b
Maria vgo opaē ficui ~ 2p·C
Qualiter de maria vgine Ouidi⁹
pphetauit ~ l·61 d
De duplici sāctificacōne bt̄ ma
rie ~ l·cā tesiā sera 8 fiā prima·A
Marie vgīs dcm⁹ oracōes nos
tras ome ōare ~ l·102 B
Rūo ex hoc nomine maria a vbo
icatio integr̄ nrā orō ~ ibidē C
Rūo maria tam q̄p nomē regit a
verbo duino a q̄p in passiōe a p⁹
passionē regebat a beato iohan
ne tam q̄p a q̄dā adūbio ~ ib·d
Martirū est optimū in meritis si
cut holocaustū in sacrificijs ~ 33 a
Medicie a putrefactiōe p̄ēruant
tis ipime dei ~ lōne·104·C
Med tanto mortis multa bona fa
cit ~ l·duodecima d
Memoria hōminū cito transit sic
nauis ~ l·septuagesima quarta·B
Meōria digni fuit q̄ sēp uiuūt 113 d
Mendaciū dedecet hominē ꝑter
tria ~ l·vndecima B
Mendaces expellēdi a regno ce
lorum ~ Ibidem
Cum mendacio otrahens amici
cia efficit bigamus ~ ibidem
Mendaciū quilo q̄tur ostendit
se esse de regno dyaboli ~ ibidē·E
Mens vtuosa assimilatur triplici
racōe; paradiso ~ l·61 d
Mercatores auari cō parātur pre
dicatoribus a tigno ~ l·64·G
Qui mercedē famulis nō soluit ip
sos fideles nō inuenit ~ 69·A
De trib⁹ miraculis q̄ ocurrūt in so
le p̄ que ostendit tres dyonisius
Apollophanū vnum deū spretis
dijs esse colendum l·99·A
De q̄nq; miraculis q̄ fuerunt ꝓpe
passionē xp̄i circa eclipsim ib·b
Miracula legunt xp̄m fecisse ꝑ
ter tria ~ lōne·148·a
Misericordia dei absolvit a pecca
to: tollit pecati impedimētum: so
lvit ligamētum ~ l·tertia B
Misericordie dominꝰ dicitur xp̄s
triplici de causa ~ lōne·118·b
Misereri est ꝓprium deo ~ ibidē
De misericordia dei a ire mixtura·
Ibidem B
In misericordia dei ostendit ma
ime eius potentia ~ ibidem C
Quāto quis ē potentior tanto est
ad miam ꝓmptior ~ ibidez·C
Misericordē facit xp̄m experiēta
nostre infirmitatis ~ il i exemꝺ
Qualit̄ mia dei sit magn̄ ~ ib·E
Misericordia dei ē fortis in ēsiue
duratiue a eterno sine ~ 124·C
Mia hoīm ē debilis a modica i3
iam dei sperare debeꝰ m ēbula
cōnem mortem statu pcti ~ 143·a
Morti opaē pcm ꝑ ter ea ~ 12·a
Inuenitur in scriptura de morte
triplici ~ ibidem C
Quare religiosi dicantur mortui·
Ibidem C·
Mors xp̄i fuit doloro sa: ignominio
sa a iniuriosa ~ lōne·29 B
Qualit̄ mors ñ tangit iustos 31·a
Mors sanctoꝝ quid sit ibidez·
Nota de morte ibi Cogitatio· Ma
ritas Gula hō Sāgus· igtiudo
Mortē ꝓpriaz nimis timē a alienā
minus dolere fatuū est ~ ibidē·B

Morientes se habent ad spem diuersimode — lcōne 43. d b
Pro mortuis orare mouere debēt nos quatuor — Ibidem C
Mortui possunt conqri de tribus generib9 hominū — Ibidem. d
Mors subita iustis nō est periculosa — lcōne. 48 A.
Mors debet p̄cogitari: non potest declinari: nō dz formidari — ib. B
Qualiter ad mortem tendimus continue — sexagesiā septīa. A
De horrore mortis eterne — 144 d
Mortui existentes in purgatorio cōqueruntur de quatuor generib9 hominum — lcōne 184 B
Mouebūtur omnia cōtra reprobos in iudicio — lcōne 82. a
Mulierū malarū consortiū me st detestādum ꝓpter t̄a mala — 38. b
Mulieres plus delectant̄ in opere libidinis q̄ viri — Ibidem
Mulieres sūt libidinose: maliciose: litigiose ⁊ ꝓdigiose — Ibidem
Mulieres inficiūt de earū aspectu ⁊ de earū malicia — Ibidem
Mulier ledit sensibiliter: voce: visu ⁊ tactu — Ibidem
Mulierum blandicie decipiūnt homines — lcōne. 166. C
Mulierū bone conditiones intelligūtur p sex aq̄ ꝓprietates — 182 a
Mundiales murmurāt cōtra dominū ꝓpter q̄tuor — lcōne. 9 A
Mund9: caro: demon nō nocēt homini nisi velit — lcōne 13. B
Ad mūdum inuitantur mlti: pauci ad deum — lcōe vicesima A.
Qd in mūdo latēt insidie ostēdit volatus sanctorū ad celū — 64. B
Mundus est quasi hospitator: q̄ cotidie nouos homines recipit ⁊ r̄ceptos emittit a domo — 68 b
Mund9 ē regnuz timoris — 70. B
Nota de mundo ibi Felicitas Mare Arguere
Mundus da duz. Mundi debēnt esse ministri dei — lcōne. 119 B
Munera sūt sicut cōpedes — 92. ff
Murmurare cōtra deum impedit obtinere qd optatur — 9 A 2b
Sine murmure sustinende sunt tribulacōnes — lcōe nona. d

Natiuitas hominis q̄ mira sit — lcōe nōgesima A
Nascentes pueri quare plorant — Ibidem. B
Nati pueri q̄nta sollicitudīe educandi indigeant — Ibidem C
Natiuitatis nostre vilitatem debem9 cōsiderare — Ibidē d
Natiuitas humana omnib9 est eq̄l is sicut mors — Ibidem. E
Nauis ē status penitētie — 64. A
Naui periditanti triplicit̄ succurritur — ibidem d
Negant se nosse deum presūptuosi: auari ⁊ maliciosi — lcōe. 144. a
Negligentia est prima causa casus in peccatum — lcōe 37. a
Per negligētiam homo amittit xp̄z. Et nota eciā de argo — 37. B
Negligētes iiusti iūeniūtur i mlt̄is ib c
Non nocēt homini mūd9: caro dyabol9 nisi velit — 14. B
Plus nocēt mali hōies sanctis viris q̄ demones — lectōe. 18. A
Nota de nocere ibi. dyabolus
Nomē alicuius q̄liter diuulgat̄ ad multos — lectione 18. A
Nomen suū magnificare fatuū ē ib
Nomen suum vilificant publici peccatores — Ibidem C.

Nomen impiorum cito deletur: nomen iustorum permanet semper — Ib. E
Si nomina virorum solempniu non inueniant in vite libro erit eis vetecundia magna — l. 46 ff
Nomen domini debemus decantare — l. 134 b
Nomen ihesus est nomen honoris et excellentie — Ibidem
Noia noua solent sibi assumere homines triplici racione — ibidem C
Nomen amoris et beniuolentie et ecclesie valoris et oipotentie est ihesus — ib. d et e
Nosse deum se negant auari: presumptuosi et maliciosi — lcone. 149 a
Noticiam sui scilicet dei sufficientem ad salutem conicit deus non ponentibus obicem diuine gratie — l. 144. B
Si ad nupcias non mouent pudicicia et mores multa mala euenient — Lcone quadragesima quinta. B
Nubem volentem quam possunt retrahere ib. e
Nubi comparatur vita humana — l. 17 b
Nubes et nebula qualiter generantur ib. a
Numerare debemus quod deus disposuit omnia in numero pondere et mensura — 193 a
Quid numerare: quid mensurare: quid ponderare debemus — l. 193 C.
Quod nullus quadragenarius est penitentie consecratus — Ibidem. d.

Occidit animam os: sed hoc est monstruosum — l. xi. A
Opus hominis est eius fructus ib. b
In opere humano tria sunt necessaria signa virtutis — lcone. 67. B
In operibus virtuosis est naturalis delectatio — ibidem C
Opprimuntur aliqui diuersos diuersimodos — l. vicesima tercia B

Oratio que non procedit ex deuotione non exauditur — lcone. 117 b
Oratio generalis quam fit per patrem nostrum est vtilior particularibus — l. 139. A
Orando debemus solum petere quod deus det quod scit nobis expedire — ibidem
Oratio est scala nostre ascensionis: scutum nostre defensionis: nuncius nostre legationis: redditus nostre subiectionis — lcone 203 A
Ornatus curiosus tam in viro quam in muliere quantum sit dampnabilis — lcone. 192 E.
Ostium iniquitatis est iniquitas inuidie — lcone tricesima. E

Patientia. Per paciam cognoscuntur sapientes — l. 44 b
Pati derisiones propter xpm est gloriosum — l. sexagesima B
Patrem nos habere deum debemus gloriari quatuor de causis — l. 26. A
Pater noster deus liberaliter prouidet nobis de necessariis — ibidem
Pater noster deus conuenienter nos corrigit et hilariter consolatur — ibidem. B
Patrem nostrum debemus venerari deprecari et imitari — l. 139 A
Patrem celestem habemus carnalem spiritualem et supernaturalem — ibidem
Patri carnali debemus subuenire in necessariis — lcone. 139 B
Qualiter debemus nos habere circa spiritualem patrem — ibidem d
Prelati dicunt se habere sicut patres fouendo: docendo et corrigendo — ib. E
Passiones carnales debent sedare senes — l. quadragesima nona a

Paupertas quandoque iuuat ad
eternam vitam consequendam — 9·E
Pauperibus subuenire est pium: licet
etiam sint viciosi — vicesima quarta D
De paupertate triplici — ibidem C
Paupertas voluntaria multa bo
na facit — Ibidem E
Qui sunt pauperes dei — ibidem·E
Pauperes orare debent pro diui
tibus — lectione vicesima sexta C
Pauperum loculos portat quis e
diues — Ibidem eciam C
Quare pauperibus attribuitur iu
dicandi officium — lectione 34·C
Pacem debet diligere princeps
siue rector aliorum — vicesima quarta·A
Pacis amator summus fuit xpus — ib
Pax summa est nichil timere — 108 A
De mala pace gloriantur luxuri
osi: conspiratores: prelati negli
gentes — lectione·167 A
Peccati consuetudo detinet homi
nem consepultum — duodecima·B
Per peccatum separatur anima
a deo — lectione decimatercia·B
Peccatum est grauis onus — 24·B
Peccatoribus quatuor sunt grauia ib
Licet per peccatum cadat homo: nun
quam tamen de eo in presenti est des
perandum — vicesima quinta in fine
Peccatum primum actuale hominis
numquam est error — lectione·29·a
Peccatum natum est supernatura
liter excecare — Ibidem·B
Septem peccata mortalia inducunt
septem cecitates — ibidem·B
Peccatum in sene est incurabili
us quam in iuuene — lectione·49·C
Inter peccatores oportet viuere
in hac vita — quinquagesima·a
Peccatum: hominem concludit:
excludit et includit· sed misericor
dia dei facit oppositum — 43 A
Quare peccatores lassantur: siue
laxantur in operibus peccatorum — 62·A
Peccator comparatur frenetico
multis racionibus — 137·A
Peccator non sanatur nisi ligetur
vinculis penitentie — ibidem·B
Per que peccat quis: per hec et tor
quetur — centesima quadragesima p·A
Quod per diuersa animalia diuersa pec
catorum genera designantur — 142·A b c
Pecunia preiudicat sapiencie in precipi
endo: decernendo et procedendo — 92·E
Quod tempore passionis fuit astronomia
falsa et grammatica mala — 103·D
Penitens aliter corripitur et aliter
impenitens — septima·B
Penitentie status comparatur na
uis triplici ratione — 69·C
De differentia inter penitentes ex
amore et ex timore — lectione·121·C
Penitentia est quasi temporalis
vindicta — 181
Ad penitenciam nos incitant multa 144 b
Penitencia prope mortem est multum
difficilis propter multa — ibidem E
Penitentiam impediunt: pudor: timor
ardor et torpor — ibidem·ff·
Ad penitentiam pagendam que tenentur
quicumque — lectione·148·A
Per penitentiam xpo reconciliamur
angelos letificamus: animas reformamus
et demones confutamus — 149·A
Anima debet habere integritatem
taciturnitatem et diuturnitatem ib·b
De ficta penitencia aliquorum — 148·a
In peregrinacione nostra quam expedit
seruare quam vitare — centesima·41·A
Peruertit ira iusticiam· Exemplum
de quodam iudice — tercia·D
Pericula tria insolita in mari hu
ius mundi sunt metuenda — 64 E

Philosophandum est omni hō
ra sine intermissione — l. 16 a
De phie multiplici descripcōe — 94 e
Dicta phorum et poetarū vera sunt
in vsū nostrū vendicanda — l. 96
Placabilē reddit hominem pau
ca loqui — l. nōgesiāo octaua. a
Prebere debemus aures ad audien
dum nō vendere — l. 16. a
Predicatores debēt eē sicut galli
et sicut grues calandri. Et quidam
predicatores assimilant psatha
cogir falconi et galliatio — l. 64. c
Predicatores debēt primo seipōs
instruere deinde alios — l. 10. d
Preferre dz bonus scolaris vtilitatē
subtilitati: soliditatē vāitati — 96. a
Prelati ꝯpant aquile — 64. E
Prelati mali ꝯpant buboni: stru
tioni et vulturi — ibidem
Prelati licet mali sint. dnt tn ho
norari triplici racōe — l. 14 C
Quare p̄lati diuersimode pumen
tur — l. septuagesiā septīa B
Qualis debet esse p̄latus ad hoc
vt digne p̄sit 18 — Ibidem C
Prelati sūt dispensatores ecclesie
nō possessores — l. 82 E
Qualis dz eē bonus p̄latus — 120 a
Prelatus dz viuere bene et ad bn
viuēdum discipl'os corrigē 120 C
De prelatorū triplici mala istitu
tione — lectione. 14 C
Prelatus debet eē vt ignis ardēs
zelo feruoris — l. 19 B
A q̄ p̄lato ꝯuenit ꝯsiliū petē — ib
Prelatus dz hr̄i ab oībus subditis
p amoris et ꝯicatiōis bēiuolētiā ib
Prelatus dz eē dux subditorū p
facti informationem — Ibidē. d
De p̄latorū antiquorū et modno
rū diuersitate — l. 209 a
Nota de p̄lato ibi Negligētia Lū
cere Lumē Rector Clemētia Eligē
Testis Stare dormiē Pater Iniu
ria Pax
Presumēre in bono q̄d sit — 94. a
Nota de presumptione ibi Abne
gare Precipere
Sine presūpcōe debet esse scīa ad
hoc q̄ sit sobria — lectōe 122 a
Princeps dz pacē diligē — l. 25 a
Princeps in populo debet esse si
cut cytharedus — l. 81 G
Probatorū intrantes examinā
tur de quinq̄ — l. tricesiātercia. a
Circa plis ꝯditionē prestat mag
nū effcū vis ymaginatia 130. a
Prophetie ꝯtrariant carlia vicia
nō spūalia — cētesimatercia B
Nota de prosperitate ibi Fortuna
Prouidet nobis deus liberalit de
necessariis — l. vicesimasexta. B
Prouidētia quid sit — lcōe. 83 C
Qd quadrupliciter prouidentia ē
necessaria ad regimen humane
vite — Ibidem. d
Nota de proximo ibi Beneficium
Excusare
Prouidentia debet esse mixta sim
plicitate — lcōne quarta. a
Prudentia veā quē sit et que nō
Lcōne septuagesima quarta C
De triplici prudētia serpētis — ib.
Prudentis est deliberare de agē
dis nō festināter incedere — 94 d
Qualiter plorant pueri nascendo
Lcōne nonagesima A
Puer recenter natus differt leti
ciam vsq̄ ad quadragesimū diem
Lcōne octogesima. B
Pueris comparantur sancti viri
propter septem conditiones pu
erorum — lcōne. 119. A

Pueri sunt magis sobrij ~ ib·C
Nota ibi natiuitas
Pugnare nos oportet ɔtra demones vel ɔtra ãgelos ~ 71·C
Pugnare debem⁹ ɔtra mũdum: carnem ⁊ dyabolum ~ 136·B
Pulchritudo corporalis ē defectiua infectiua ⁊ deceptiua ~ 93·B·
Pulchritudo: fortitudo ⁊ suauitas vocis raro stant cum grauitate vite ~ Ibidem·C·
Nõ de pl'chritudine ibi· delcãtio
Perforat' sacra scriptuã p subtiles ⁊ acutas exposicões in 1· lcõe
Put refactionem facti impediũt quinq3 ~ lcõne·107·E

Querenda est sapia certo loco: certo tempore ⁊ certo modo ~ lcõne·81·E
Querit nos deus in multis locis Lcõne octogesimatercia·C
Tps q̃etis ē vita futura ~ 69·C
Nota de quiete ibi· Laborare·

Radix est sicut cogitatio hominis ~ quinta d E
Recedit pri⁹ peccator a dõ q̃ deus ab eo ~ lcõne·126·a·
Recta nõ est anima sine fide caritate informata ~ cẽtesim. sep b
Regũtur de difficili renes cor ⁊ lingua ~ lcõne septima·B
Rectores alioꝝ debent pacem diligere ~ vicesimaquarta·a
Rectores alioꝝ debent esse liberati ~ septuagesimasep·E·
Ad regnũ humane vite est necessaria q̃druplex ꝓuidẽtia ~ 83·d·
Ad regiminis bonitatem̃ que req̃runtur ~ cẽtesimadecĩaq̃rta·a
Regere debent prelati exemplo operis ~ cẽtesimauicesima·B·C
Prelati debẽt regere subditos vt filios: nõ vt seruos ~ ibidem C
De regie prelationis necessitate ⁊ eius institutionis congruitate: ẽ ius executionis auctoritate ⁊ cõuersationis ꝓbitate ~ 90·a·b C
Nota de r̃gere siue rcõre·ibi Regnum Rex Prelatus ⁊ ɔsiliũ
De regno celesti expellentur mendaces ~ lcõne vndecima·B·
Regnum celi possident quatuor gña hominuꝫ septuagesima·a
Regnũ timoris ē mund⁹ ~ ib·C
Reges decꝫ audiẽ legẽ di ~ 74 a
De regis coronatione ibidem·
Qd rex debet esse cultor fidei ⁊ iusticie zelator ~ ibidem
Reges ⁊ domini sunt qui se ⁊ alios bene regunt ~ ibidem·B
Quid reges dñt discere ~ ibidẽ·c
Quid sit regnum aristotratia: tymotratia ⁊ quid dñacõnes oꝓposite ~ quadragesimap̃ma·a·
Regnis sedib⁹ ⁊ ceteris ptãtib⁹ pferenda ē vite scitas ~ ibidem·
Regratiari debem⁹ deo de omnibus que habemus ~ 98·B
Regratiari deo est bonoꝝ operatio: ꝑceptoꝝ augm̃tatio: deitatis ꝓtestatio: nostre infirmitatis demonstratio ~ lcõne·196·a·
Regũtur senes de difficili ~ 7·b
Repellere debem⁹ voluptuosas cogitationes ~ lcõne quinta c
Respublica regit' p sanum cõsilium sapientie ~ lcõne·87·a
Quare respublica dicitur sana vl' egra ~ Ibidem·

Resistere debē9 ꝑ paulo · 128·A
Respōdere debem9 quatuor generibus disputationum · l·80 A
Respondere debem9 dem omnia iuxta modū solue di insolubilia · ib b
Robusti dñi eē doctores theologi ad q̄tuor · l·ꝑma in ꝓlogo

Sicut i sacrificijs holocaustum ē optimū: ita martiriū in meritis · l 33 a
Sacrificia dñi do seneꝫ p pmaz sacrificiū deo valde · 29·g
Sacceptuz ē grāz actio · l·98·B
Sagittam cuz arcu habet dyabolus ad nocēdum · l·66·A
Sagittarū triplex genus habet xp̄s ad dirigenduz · Ibidē·B
Sanctitas vite p̄ferenda est potestatibus a diuicijs · l·91·A
Sanguis human9 xp̄ie fuit sāguis xp̄i · leōne 134·B
Sanguis humanus fecūdat lignū ariduz: sanat corp9 languidū creat sementum solidū · ibidē C
Per sāguinē xp̄i fecūdamur bonis opib9: sanamur a pctis · ib·E
Per sanguinē xp̄i solidat edificium ecclie op9 meritorium · ib·E
Sanū sanguinē dedit xp̄s iustis a iniustis · Ibidem G·
Sanitas nō est quādoq̄ vtilis sicut infirmitas · l·nona C
Sanum cōsilium habetur p sapientiam · l·octo geniāseptua·a
Nota ibi Sanguis
Sapiētia tripliciter a diuersis accipitur · l·secunda·A
Sapiētia disponit hominem ad tria · Ibidem·D

Sapiētia acquirit a mone: labore humilitate a stabilitate · l·44 A
Sapientis est ordinare: informare a reprobare · Ibidē C
Sapiam cōferre hominī potētiaz prudentiā a hoiem facere acceptū deo probat p quinq̄ · l·122·G
Sapia vero quid sit· a de sapia cordis a operis · l·12 A
Sapia mūdialis quid sit a quid spūalis · Ibidem B
Ad sapientiā q̄ sit via · l·81 b
Sapia operat vino · l 82 E·
Sapie lumine lucētes debēt p̄ferri alijs ignaris · Ibidem
Apud sapientez nulla est mala fortuna · leōne 194
Sapiam q̄dā suppriműt: alij subuertūt: alij ea abutūtur · l·91 C
Sapiētis est pauca loqui insipientis plurima · l 98·a
Sapia operat vapori euanescēti cādori specule a ymagini · l 101 B
Sapia quo pigrbat a poetis uz ceptū quid sit: quid cathedre quid sinedre · leōne 87 B
Rō in sceptris a in sedib9 delectari sit periculosum · Ibidem
Scientie omendātur occasione q̄ duplici · l·ꝑma in ꝓlogo
Scientiā debem9 habere de peccatis xp̄ijs a diuinis bñficijs a ex ms supplicijs · leōne 110 B
Scientia sacre scripture melior ē quacumq̄ alia · leōne 138·a
Sacra scriptuā data est nonnulla fidelibus scolaris · 81 b
In scripturis diuinis q̄renda est vtilitas nō subtilitas · ibidem C
Scripture sacre finis est amor dei Leōne centesimaprima A
Scriptura sacra ad modū aque

pluuialis facit fructificationez bo
mis operibus ℓ 178 d
Scriptura sacra ꝓparatur spectu
lo: eo ꝙ in ea mores manifestan
tur ℓ cētesima sexta
Secuz ē deo seruire ℓ. 34. A
Seres honoris sunt periculose a
dolose ℓ. nōgesimaprima b
Senectus venerabilis est vita ṽ
tuosa leōne 99 a
Senes debēt intrepide arguere īn
solentes Ibidem d
Senectus a carentia prolis prest
tūt audaciā dicēdi veritatē ib b
Senes sunt magis expti ꝙ inue
nes Ibidem E.
De senum conditionibus naturā
libus Ibidem F.
Senes debent sacrificare deo per
penitentiam ibidem G
Senectute aliqui excusant aliq
dehonestant Ibidem
Sensus consūmatur vel regulatur
p tactōnem leōne. 83. A
Sēsus multiplicē decipiūtur ib.
Separatur anima p peccatum a
deo sicut homo a cōmunione ho
minū p mortem ℓ decimaseptia B
Separatus hō a deo est sibi gra
uis. deo coniunctus non est sibi
grauis leōne. 177
Nota exemplum de magnete a de
ferro ℓ. vicesima quinta. B
Sermones dei libēter audire est
signū sanitatis spūalis ℓ. 81. A
Sermones dei nō sufficit seruare
in memoria nisi custodiātur in
vita Ibidem B
Sermo diuinus sanat septez in
firmitates id est septē peccata mor
talia leōne 149. A
De septēnis prudētia ℓ. 45 C
De seuentate Cabisē cōtra iust
tum iudicem ℓ 84 B
Silentiū Nota de eo ℓ. 201
Signa virtutis sunt tria in opera
tione humana leōne. 42. B
Alia signa virtutis sūt falsa ib b
Se quindecim signis precedenti
bus iudicium leōne. 42 B
Signa multa ostendit xp̄s hūa
no generi leōne. 149 B
Simplicitas debet esse columbi
na nō asinina ℓ. qrta A
Simulant facere iusticiam tria
genera hominum qui eam nō di
ligunt leōne tercia C
De simulachroz imuētione a eo
rū inuentoribꝰ leōne. 165 A
Sitire semper debemus iusticiā
Leōne tercia E.
Sitire debemus visionem diuine
essentie 136 C
Sobrietas preseruat a peccatoz
infirmitate corporali ib. b a d.
De triplici sobrietate necessaria
virtuoso lectione. 172 A
Nota ibi Sapiētia
Sobrietas malorꝫ fascinat & hu
bificat bonos leōne. 61 B
Societatē cuz vīs xp̄o habuit
nā sibi vnita ypostatice 106 A. b
Societati dei nos aptos debemus
facere Ibidem
Soli xp̄s compāratur ꝓter mul
tas causas leōne 61. A.
Ad modum solis xp̄us duodecī
sig peragrauit Ibidē C.
Solem iusticie subtrahunt a no
bis tria Ibidem d.
Si sole speciosior sit deus
Leōne quarta A
Qualiter sol nominatur ab anti
quis Ibidem.

Vnde creātur sompnia. ⁊ qui sūt boni sompniacores ~ lcōne. 103 c
E sompno accidunt tres infirmitates periculose. ~ lcōne. 82. C
Per sompniū figuratur peccatuz ꝓpter mltas causas ~ 192. a
Qui sūt magis sompnolenti naturaliter ⁊ qui non ~ ibidem.
Sompnolentiores in peccatis sūt diuites q̄ paupes ~ ibidem.
In spē aliēa delectant diuisi 146 b
Nichil est ita potens subuertere cor humanum sicut ꝯcupiscentia speciei mulierum ~ lcōne 146. b
Speculum ē dīna sapīa ~ 102. C
Speculum in quo deus cognoscitur ⁊ defectus nostros videm⁹ est sacra scriptura ~ ibidem
Speculū sine macula ē xp̄s ~ ib
Ad spem se hūt morientes diuersimode ~ q̄dragesimatcia. B.
Sperare nō debent mercedez qui laborare noluerūt ~ 69. c
Tribus temporibus sperare debemus ~ 143
Que debeāt nos monere ad spei cōfidentiam ~ lcōne. 141. C
Spes nostra debet esse sicut anchora: sicut galea: sic mola ib. d
Qualiter intelligit q̄ spūs scūs docet omnē veritatem ~ 89. d
De viginti cōditionibus siue effectibus spūs sācti ~ cētesima. a.
Cum aliquis ē suauis: signū ē q̄ ē de familia spūs sancti ~ ibid. c
Quomodo spūs creat rectitudinē in voluntate ~ ibidem d
Spūs sanctus est mestiū consōlator: ignorātium informator vacillātium confirmator ~ 129. a
Signa sunt tria p̄ que quis pōt scire se spūm sāctum in se habere
Et de triplici specie in qua spūs sanctus apparuit. Item spūs cōpat̄ rori: vnctioni ⁊ melli 196. b
Stare debent iusti ad videndum differendū: testificāduz ⁊ pugnādum ~ quinq̄gesima octaua a
Stare debēt prelati cōtra aduersarios ecclesie ~ lcōne 139. a
Stare debent prelati contra malos ~ ibidem. B
In studente sacraz scripturam requirūtur tria ~ secūda lcōe. b
De studētium antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ diuersitate ~ 209. a
Superbi nequeūt videre celestia Exēplum de vespti ōe ~ 27. a
Superbi comparātur leporib⁹ Et causam nota ~ lcōne 62. b
Superbie vicium generosuz nascendo: animosum inuadendo: cautelosum ē in alliciendo ~ 63. a
Que pertinēt ad supstitiones. ⁊ que obseruatio euentus futurorum sit supersticiosa ⁊ que licita Lectione cētesima sexagesima. B
Supplicia debemus videre vt caueamus ~ vicesima septīa. E

Templum corporis xp̄i fuisse edificatum quadragīta annis ~ lcōe. 89. A
Tempus vite presentis putatur eē exiguum ~ decīa quinta. a.
Qualiter iam temporalia dantur malis in maiori habundantia q̄ bonis ~ lectione 67. C
Tempora multa implent in breui vere penitētes ~ lcōe. 42. G

Temptant deuz quatuor generā hominum — lcōne quarta
Tēptare aliū q̄t mōis dr · 32 b
Temptari pmittit de⁹ electos suos ꝓpter tria — l·32·C
Temptat aliter de⁹: aliter homo aliter dyabolus — Ibidem
Temptationū q̄tuor sūt cāe — ib
Temptacōes deiecit tribulacō siue disciplina dei — l·104·C
Tenebre peccatum signāt multiplici racōne — l·194 A
Theologi debent esse robusti ad quatuor — l·p̄ma in ꝓlogo
Thesaurus sapie crescit ex cōicatione: oppositū est de thesauro diuiciarū — l·nōgesiā septia·a
Que a quot in bono teste sunt attēdenda — l·cētesiā vicesiā q̄rta·c
Qd multi prelati nō sunt boni testes xp̄i a causā quare — Ibidem·
Timend⁹ ē de⁹ añ iudiciū 41 b·
Timor laudabil creat de futuris ꝓuidentiā: de p̄teritis pn̄iaz: i agēdis diligentiā: i ꝑiculis ɔfidentiaz
Lcōne cētesiā nōgesima quarta B
Trāsfert de⁹ elcōs de t̄bulacōne ad recōsiliacōem de dissolucōe ad religionē: de pegnacōne ad quietacionez — l·quinquagesiā·B
Transitoriis reb⁹ cōparat̄ semp vita humana — l·17 A a B
Transit sic nauis mēoria hoīs 64 b
Tribulacōib⁹ se dn̄t iusti ꝓ xp̄o merito exponere — lcōne·34 b
Melius viuit̄ in tribulacōe q̄ in delectacōe carnali — l·172 C
De t̄stiū maloꝝ q̄ d̄plici gn̄e 188 a
De tristicia ꝑfidie ypocritaꝝ — ib·b
Vanitas· Coñ vanā gl̄az expedit cogitaē q̄ homo sit cinis — l·16 C
Vapor sig̃t sapiaz a nō cāz 101 b
Nisi velit homo nō nocēt sibi mūdus caro nec demon — l·13 B·
Voluntas hominis debet voluntati dei cōformari — l·164·C
Vendūt aliq̄ aīas suas — l·42 E
Vendūt aliq̄ p̄ris potētiaz: filij vitatē a spūs sc̄i sc̄itatem — l·132 A
Vendētes ecc̄iastica bn̄ficia auferūt a xp̄o suum officiū — Ibidē
Vendētes ecc̄iastica bn̄ficia sunt iniquissimi sacrilegi — Ibidem
Nota ibi Prebere·
Venenū humane nature est mēdaciū — l·vndecima B
Veneno peccati estuantes debēt currere ad fontem diuine misericordie — l·centesima prima·C
Veniunt ad deuz citius iuuenes deuoti q̄ mlti senes tepidi — 44 a
Ventrem colunt aliqui tamq̄ deum ministerium diligenter impēdendo — l·141·A
Ventrem colentes abbreuiant dies suos licet intendant oppositum — Ibidem
Ventris templū est taberna: altare mensa: sabbatum quod est requies a sic de aliis — Ibidē·b C
Verecundia quid sit· a qualiter differt a timore· a q̄ est multum laudabilis — l·194·C
Veritas est filia dei — Lcōne vndecima·C·
Veritas licet sit amabilis: nō tamen fecunda — l·decima·d
Veritatem qui loquitur ostēdit se esse de regno dei — Lcōe vndecima·E

Qui veritatem repudiat amando mendaciū efficit bigam⁹ — ib E
Veritatem debet habere fama hominis — decimanona. ff
Veritatem dicēdi prestāt audacia senect⁹ a carentia plis — 29. d
Veritas Alia sermonis: alia operationis: alia intētionis. Vl alia vite: alia doctrine: alia iusticie — Lectione octogesimasexta. A
Veritatem licet quādoqz tacere: nūmq̄ tamen ei cōtradicere — ib
Et nota mlta de veritate
Nota eciā de veritate ibi. Docere.
Vie septez iniquitatis sunt difficiles licet aliquib⁹ sint amabiles Lectione sexagesimasecunda. B
Via meritoria xp̄iani nō potest esse vniformis — Ibidem C
Via v̄tutis iudicatur laboriosa ꝓpter inexpientiam — ibidē d
Via peccatoꝝ ē magis laboriosa q̄ via sanctoꝝ — 170. B
Nota ibi de sapiētia.
Ad vicia assuescere est multuz periculosum — lcōne. 176. d
Deus videt cūcta que facim⁹ ideo cauēduz est quid faciam⁹ — 1. a
Videre bona non possunt inuidi Lcōne vicesimaquinta. A.
Videre debem⁹ quid supr̄ nos q̄d ifra nos quid circa nos quid sub nobis est — lcōne 21. a.
Vident melius celestia humiles q̄ supbi — ibidem A. B.
Videre debemus ꝓprios defectus: nō alienos — ibidem. C
Videre debem⁹ indigētiaz ꝓximorū: vt eis subueniam⁹ — ibidē. d
Videre debem⁹ eterna supplicia: vt ea caueamus — ibidem. E.
Non vident subditi defectus suos ꝓpter negligētiaz ꝑ latoꝝ — 49. a
Ad vigilandum mouent nos tria — octogesimasecunda B
Vigilāt aliqui ad malum multipliciter — 83. B
Vilitatem nostre natiuitatis debemus cōsiderare — nonagesiā. d
Vincere debem⁹ septez vicia capitalia ꝑ septē dona spūs sci 103. a
Pro vindcā damāt ad dominuz q̄tuor genera peccatoꝝ — 69. a
Vindcām debet quilibet sumere de seipso ꝑ pn̄iam. Et nota de antiquoꝝ penitētia — 181. a
Vindcā vltionis mūdialis est a nobis precauenda — Ibidem. B
Vindcām finalis iudicij debem⁹ sēper precauere — Ibidem. C.
Vinūm immoderate sumptuz aufert homini libertatē a honestatē a adducit ad voluptatem a prodit fatuitatem — 24. b
Viri infatuant mulieres a econuerso — tricesima octaua. a
Viri min⁹ delectantur in opē libidinis q̄ mulieres. — Ibidem.
Qualiter v̄ginibus debetur fructus cēten⁹ — q̄dragesimap̄ma. A
Virtuose potest impleri quilibet appetit⁹ hoīs — q̄dragesimaq̄r. a
Virtuosa vita est senect⁹ veneābilis — q̄dragesimanona. A.
Sine v̄tute non meretur quis honorari — ibidem
Virtuti contrariatur derisio. Lectione sexagesima. C.
Virtutis tria sunt signa in opatione humana. — 61. B.
Aliqua sunt signa falsa virtutis Ibidem
In virtuosis operibus est natuālis delectatio — Ibidem.

Virtutis gaudium excedit qua
drupliciter gaudiu mūdi — ib. E
Virtus qualit describit — Ibidē
Ad vtutem pauci mouent: ad vi
cia plurimi — ibidem E.
Que sūt pncipales vtutes scilicet
temperantia ꝛc. ꝛ quare dicūtur
cardinales — lcōne. 109 B
Nota ibi Mens Honestas Opus
diuicie. Fama Hūilitas Honor.
Vite pñtis tps ē exiguū — 17. C
Vita presens comparat vmbre
ꝓptet tria — l. decimanona. A
Vita presens modicū affligit re
murmurat — Ibidem. B
De quatuor que faciūt meritoriā
vitaꝫ boni xpiani — lcōne q̄rta A
Ad vitam eternā ꝯsequendam q̄
mō iuuat paupes pauptas — ix. E
In vita presenti oportet nos viuē
inter peccatores — q̄nq̄gesiā A
Vita presens ē temp⁹ laboris fu
ture quietis — lcōne. 69 C
Vite presentis miseriam expedit
cogitare — lcōne. 143 A.
Vitam spūalem faciunt vtus ꝛ
scientia — l. cētesiā secunda. A
Semiuiu⁹ ē hō sciēs sine vtute ib
Vmbra triplex correspondet tpli
ci generi peccatoꝝ — lcōne. 64. A
Vmbre ꝯpat felicitas mūdāa ib
Vocat nos xpus verbo signo ꝛ
nuncio — lectione. 144 A
Vōtia dō triplr se excusāt 144 b
Qualiter vocati a deo se excusātes
punientur — ibidem C
Volatus scōꝝ ad celū ondit īsidi
as in mūdo latere — lcōne. 67 B
Voluptuose cogitacōnes sūt cito
repellende — lcōne quinta C
Voluptas carnis de difficili cura
tus — lcōne septima B

Ad voluptatem inducit vinū im
moderate sumptum — lcōne. 21 B
Voluptas carnis apparet suauis
exterius: sed intus est corrosa ver
me ꝯscientie — lcōne. 41. C
In voluptatib⁹ gaudentes gemēt
in futuro — lcōne 76. E
Votum quid sit ꝛ qualiter diffi
nitur — lcōne. 160. A
Vtilior est q̄ndoq̄ aduersitas q̄
prosperitas — lcōne nona C
Vtilitas querenda est in scriptu
ris nō subtilitas — octogesiāp. c
Quantumcumq̄ sit aliquid vtile
nisi sit honestum ꝛ vtuosum non
est eligendum — lcōne. 94 B
Vxorem volens ducere que ꝛ q̄t
debet attendere — l. 44 A
Vxoreꝫ ducens qualiter circa eā
se debet habere — ibidem C
Vxores bone sūt grate in ꝯuiuē
do ꝛ ꝓbe in ꝯdolendo — ibidē D
De vxore qualit potest sciri an sit
fidelis an adulcera — l. 10 A. B
Vxor debet coicare omnia bona
viro oppositū faciūt multe. Cxi. a

Xpūs fuit sūmus amator
pacis — lcōue 24. A
In xpo est sūme cōfiden
dum — l. tricesima sexta A. B
Xpm amittit hō ꝑ negligētiam
Exemplū de Argo — lcōne 31. B
Xps ꝯparatur soli ꝓpter multas
causas — sexagesima pma. A
Xps ad modū solis duodeci sig
na peragūit — ibidem C
Xps habet arcū tplicē cū tplici
gne sagittaꝝ ad regendū — 66 b
Xps ē brachiū nrm q̄ munimur
defendimur ꝛ fruimur — l. 40. B

Qualiter xp̄s fuit iminutus ꝓ nobis — Ibidem
Xp̄s venit nūd⁹ in mūdum: veni et ad iudiciū armatus — 71. A
Xp̄s legit q̄ruplr̄ fleuisse — 90 b
Xp̄us est fons gratie totus suauis — lectione cētesima p̄ma d
Xp̄s nouit tripliciter infirmitatem nostram — lectione. 118. d
Nota de xp̄o ibi Templū ymago Speculū Sāguis Homo Humanitas Mors Dare Serpens Diligē

Zelus accipit mltis mod in sacr̄ scriptura — 8. B
Zona quadruplici d ñt accingi ecclesiastici viri — 44. G
Zodiac⁹ circulus habet xij sig̃ vide sup hoc moralizationē — 61 c

Explicit tabula ēxpositionis libri sapie fratris Roberti Holkot ordinis fratr̄ p̄dicator̄. Sit laus et honor deo AMEN .:.

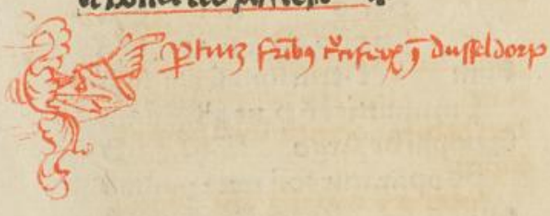

Incipit tabula questionum q̄ in hoc volumine ꝯtinētur

Utrum acceptio p̄sonarum sit peccatū — l. 79
Utr̄ Adam in statu innocentie fuerit racōnabilit̄ custodit⁹ a d̄o — lectōe 124
Utr̄ Adam habuisset corp⁹ incorruptibile si in innocentia perstitisset — lectione tricesima
Utr̄ in actu adulterij plus peccet vir q̄ mulier — lectōne. 66
Utr̄ plus peccet ceteris paribus: vir adulterādo vel sacerdos fornicando — lectōe q̄dragesima sex̄
Utr̄ filij adulterini debeāt aliq̄d incōmodum reportare — 42
Quare dicit̄ magis principib⁹ et p̄latis diligite iusticiā q̄ aliā virtutē aliquam — lectōe. 3
Utr̄ amicicia sit magis necessaria reipublice q̄ iusticia — l. t̄cia
Utr̄ solū amicis dei cōferatur donum p̄phetie — lectione. 103
Utr̄ Amico effecto malo qui p̄⁹ bon⁹ fuerat soluēda sit amicicia Si sic Utrum statim soluet amiciciam vel expectabit — lectōe 201
Item Utr̄ post dissolucōem erit sibi tamq̄ alienus — Ibidem.
Utr̄ āgelus exterminator egipti fuerat bonus — lectiōe. 201
Utrum anima humana sit imortalis — lectōne decīaquinta
Utrum hoc possit euidenter probari — ibidem.
Utr̄ anime defunctor̄ habeant diuersa receptacula — lectōne. 31
Utr̄ ars magica sit rationabiliter interdicta. — lectione. 190.

Utr beati gaudent de penis dāpnatorū ~ l septuagesimaprima

Utrū beati in die iudicii ab q̄ modo iudicabūt ~ l. tricesimaquinta

Utrum bellum possit esse licitum cristiano ~ lōne. 95.

Utrū corpus humanū sit delegendi in cineres redigēdum ~ l. 16

Utrum iudei cognouerāt xp̄m esse deum ~ l vicesimaseptima

Utrum liceat alicui castrare se ꝓpter cōtinentiam ~ l. q̄dragesima

Utr corp⁹ Ade fuisset immortale si in innocētia pstitisset ~ l. 30

Utrum corp⁹ gloriosū sit quatuor dotibus dotandum ~ l. 32

Utrum dāpnati in inferno agāt penitentiam ~ lōne. 68.

Utrum pena dampnatorū debeat dici corporalis ~ lōne. 73

Utrum dāpnati pūniantur pro corporales tenebras ~ l. 72

Utrum ignis corporalis puniat dampnatos ~ lōne. 89

Utrum deus dispenat omnia mirabiliter ~ lōne. 104

Utrum omnia subdantur ad ordinacōnem diuinam ~ ibidem

Utrum deus sit in qualibet creatura ~ l. centesimaprima

Utrum hō tenetur diligere deū in caritate plus ꝙ seipsū ~ l. 20

Utrum diuinatio per somnia sit licita ~ lōne. 72

Utrum dolor penitentis possit esse nimius ~ lōne 49.

Utrum electores sēper teneantur eligere meliores ~ lōne. 120

Utrum melius sit reges eligere ꝙ succedant ~ Jbidem

Utrum obseruatio signorū ad cognoscendum euentus futurorum sit licita ~ lōne. 150

Utr sit vtuosum alicui negligere de famā suam l decāoctaua

Utr spūs sanctus fugiat omnē fictionem ~ l. sexta

Utr filius teneatur in ōmibus parentibus obedire ~ l. 93

Utr simplex formicatio sit peccatum mortale ~ lectione. 22

Utr in formicatione peccet plus vir ꝙ mulier ~ lectione. 96

Utrū Petrus peccauit extrahēdo gladiū tpe passionis ~ Lectione sexagesimasexta

Utrū gratia spūs sancti detur necessario homini quantum potest ad gratiā se preparanti ~ l. 56

Utrū homo adiutus gratia possit mereri de condigno vitā eternam ~ l. tricesimasexta

Utrum mundus purgabitur p ignem ~ l. septuagesimāsecūda

Utrum ignis purgatorius inoluet reprobos ~ l. 42

Utrum sol illuminat infra terrā Lōne centesima quarta

Utrum illuminat alias stellas infra se a sub se ~ Jbidem

Utrum liceat xp̄ianis ymagines adorare ~ lectione. 148

Utrum liceat iudici innocentem ꝓpter allegata a probata condēpnare ~ lōne septuagesimānona

De statu innocentie ibi Adam vt supra.

Utrum vox tubalis erit aliquo modo in iudicio causa resurrectionis corporum ~ lectione quinquagesimaseptima

Utrum in iudicio generali erit ad hoc disceptatio vocalis ~ Lectione quinquagesimaoctaua.

Vtrum sancti homines in iudicio
gnali aliq mō iudicabūt — l. 34
Vtrum reipublice sit magis neces
saria iusticia q̄ amicicia — lcōe 3
Vtrum iusticia originalis inclu
dat aliquod donum supernatu
rale — lcōne decīaquarta
Vtrum iuramētum in aliquo ca
su sit licitum — lcōne. 142
Vtrū sit meli⁹ regi optima lege l
optimo rege — lcōne. 120
Vtrū actus matrimonialis pos
sit fieri virtuose — lcōne. 44
Vtrum in omni opere dei miseri
cordia ⁊ iusticia coniūgantur
Lectione quinquagesimatercia.
Vtrum deus disponat omnia mi
sericorditer — lcōe cētesimaq̄nta
Vtrum in xp̄o fuerat necessitas
moriendi — lcōne. 88
Vtrū mors sit pena inflicta ꝑ pec
cato primi parentis — lcōe. 48
Vtrū de motib⁹ stellarū possit es
se sc̄ia — lcōne nonagesimanō
Vtrum mūdus purgabitur per
ignem — lcōne 12.
Vtrū nebula vel nubes ꝑ calorē
solis aggrauetur — lcōne. 18.
Vtrū omnis negligentia sit pec
catū mortale — tricesimaseptīa
Vtrū liceat xp̄iano ꝑ violentiaꝫ
infidelem occidere — lcōe. 66
Vtrū fili⁹ teneatur in omnibus
obedire parentib⁹ — lcōne. 43
Vtrum liceat ꝑ potentiam oppri
mere proximū — lcōne. 23
Vtrum peccata per penitentiam
condonata sint in iudicio reuelā
da — lectione octaua.
Vtrum pena dampnatorum de
beat dici pena corporalis — 13
Vtrum malus senex possit in mor
te penitere — lcōne. 49.
Vtrum aliquis teneatur ad pre
ceptum sui iudicis secretum reue
lare — lcōne vicesimaquinta
Vtrum ꝓphetie donum solum a
micis dei conferatur — lcōe. 103
Vtrū proles sequi debeat conditi
ōnes parentum in libertate ⁊ ser
uitute — lcōne centesimasexta.
Vtrum liceat religiosis intende
re studio scripturarū — lcōe 96
Vtrū humana vita sit post mor
tē denuo reparanda — lcōe 18
Vtrū resurrectio omniū general
sit futura — lcōne decīanona.
Vtrū resuscitatus teneat̄ iterato
vxori sue coniūgi — lcōne. 44.
Vtrū aliqua credēda supnatura
lia debuerant hoī reuelari — 29.
Reuelare secretum ibi Preceptū
Nota de sole ad illuminare suuꝫ
Vtrum diuinatio ꝑ somnia sit
licita — lcōe ducētesimasecūda
Nota de spiritu sancto ad gratiā
⁊ ad fictionem
Vtrū vsus vini sit licitus — 21
Vtrꝫ v̄ginitas sit virtus — l. 39
Vtrum virginitati debeatur au
reola — lcōne q̄dragesima
Vtrum vltra v̄tutes acquisitas
necesse sit ponē theologicas — l. 4
Vtrum v̄tutes cardinales mane
būt in eterna patria — lcōe 14
Vtrꝫ virtutes morales sint con
nexe — lcōne. 109
Vtrū expediat mutare patrias le
ges ꝑ melioribꝰ legibus nouiter
adinuentis — lcōne. 199.
Vtrꝫ xp̄s fuerit violent̄ occisus.
Vtrū xp̄m esse deū cog — 28.
nouerunt iudei — lcōne 21
Expliciūt tituli q̄stionū h⁹ lib.

Dō pma adnēt.

Abstrac opa nūbj. Tenebre. 382.
hō ist nox z sōno ſ Gōm. 391. 210.
Dō 2 Adnēt.
S pm hāmg rō. Epar. 304. 308.
Grūt ſig ſple. Regina. 344. 368.
Tuſ tudbūt ſ. Indrēū ſ. 111. 113. 119. 111. 129.
Dō tra adnēt

Dō 4 Adnēt.
Sander in d. Gnadē. 133
Dō inſ oct Epiph.
Puer at nesc Puer. 236. 321.
Dō inſ oct epyph.
Gnedūt d. S. fil. ꝑ ſpr filij. 321. 224.
Gapr ad sēb Gobiem. 245
Dō 1 p̄ſ oct epyph. dnica. ꝑ. aq. dq. 219
Stupm ſp ſit. Nubem. 91. 92.
Gbrē Imd Puer Gbū. 328.
Dō 2 p̄ſ epyph.
anchi vider. Kudem. 346.
Gi ſtert rīg. dnīg. 262.
Stolet ꝓpnd. 110.
Dū pſt ſbllet. de plang. 160. 162. 283.
Dō 3. epyph
dnidē nyd ima. Nang Puer. 131. 211.
Dō 4 epyph.
Lollegm zyā. zhā. 191.
Nudem vos mīa dnam. 246.
Dō m hyē.
ayem mabūt adnīj ꝓpzſa. Prſſa. 11
Opa ayarros. Dyar. 139. 183.
Libet ſ labor. inſtinct Inſtimat. 190
Dō m hyē. vbū dei 243
fallacia Gnidgay Gnidr. 226
Dnica 2.
Duc ad vndā. Cratg. 19.
Stepiā hoyſbl. Ludg 381.
Dō hyē. Deſcēdit. 216. 66.
Puer agnic. Puer. 301. 292. 299.
Dō 2 ꝑ.

Dō 3 ꝑ.
In bech chub oject deor. malef 383.
Dō 4
Qua laetit ſ. resolabit. 261.
Dō 5 paſſion
Gunſ ſ. calūdab aſcēd. ordg. 346
P Patū ſpiritū. Gunſ ſ. 2M
Adnūtā n. ordg ſ. mort
Dō ꝑ Palmarū
Gūtat ſeminat ſpm. Pſſo. 248. 111.

In Kſto paſche.

fia 2ª paſche
Apſ ſe ſtupet longg in fruſt. ſ.
Tu ſolus ſanct. 298
fia tra
Dū ſurrexit aſſ Tenebre. 364
Pax vob. pax. 332.
fia 4.

In oct. paſche

Dō pma ꝓ octāb paſche
Ego ſū pastor bonus. Pulch. 261. 383. 388. 392
apa Dūs ſpūs ſ. Una. 238
Dō 2ª.
Alle. angust. mdū. Regnū. 229. 362. 29. 162. 286.
Dō 3ª.
Dūs qō dat. Gomor. 328. 106.
Dō 4ª
ois qō ſt volat. ad nidū. ſ. Gldūtz 96. 191.
Terra ꝑ mā. hm. vidūt. dū. ad qm hm. 244.
Dō 5.
Petre z Joānes. ozō. 399.
Dſcūt dūs.

Dō 6 oct dſcūt. Gaſpar. ſuīd. 92.
Eſto mūdā. Gom. 23. 113. 362.
Pacē ſpō. 201. 244. 269.
fia 2.
Gr dō dilexit mdū. 362.
fia 3
Stō ꝑ. de. Gnetur. 4
Tuitus
Dō ꝑ ꝑ Sacer. 219
Ego ſū pastor. bō. Cognō. 232
ego ſū mdū. n. ois. ſ.
Dō 4ª.
Cū in plan. de ego ꝑ. 121.
Pan ſūt ois. de. mūdo. 21. dulcīs. 222
Vocauit Gmūtq. Vocem. 292.
Tuā mary ꝑſ hm dei. 202.
Dō 5ª
Clamāstis. fuga. 229
Dō 6ª
Eſto mūſtor. 142. 24. 281. 211. 209.
Stolet mdūtur. 111. 162
Dabit. ſ. Stephō. hūdea. 62.
Spūs ſpō hūd. 240.
Dō 7ª.
P pma mea labo. Labor. 336. 292
Dō 8ª
Rex ſbdit. n. Gnetur. 41
Dō 9ª
Quot pmus hō. 111. Pmus. 119
Dō 10ª
Dilexiſtī mdū. dilexi. 338. fio ad ꝑ ab. dū. 302.
Dō 11ª
Fod. nō labo. Labor. 292. 336
Pe. dc. mdū. 332. 12.
Spe aſſūmūt ſt. Gmūa. 31
Gaud. 2ª ſ. ſ. 2. Gaudeo. 66
Stō ſpūs ꝑ ſpſ de. d. dulcīs. 86. 91.
Filij hūc ſapiēt. Regna. 143.

Dō I
Gl̄sanct & tu. Dēlēntur vite. 36. 184. 31. 20.
flum sup ñtā. 180.
Euer. Eudēm. vorā. 261.

Dō Ci.
Dē grad ago ri. Grāyacto. 386. 366.
Sō sū sic rector. vāgli. 218.
Dēfendimus ō ut Ewmd quant many dei. 202

Dō Cm.

Dō 12.
Gpū abulatu. vid. 208. Corp. 284. 263. 313
Dō 14.
Stolen gollect. Brewery vite. 31. 20
Gct pī vī. fīrūd. 23
Stemo pī dicty dūs fūr. Wūrl. 284.
Dō Cvj.
Ewr. defuncty. ep. mors. 24
Dō Cvij.
Ghr blasphemat. dētho. 20
Dō. 18. Grāo ago dō. Augstr. 366. 386
Cīd regrety mala. 20
Dō 19.
Assūdat. ihēmat. 241. 131 hi blasphēt / dētho 20
Dō 20.
Nō qui. wssūpser. vāgly. 208
Vemit ad unyō. Ewmpsū 22
Nolen. sēuan. tuo. 23.
Wnde qui sunt. ab. 22.
Alle. ut. ngligent. 17
Dō 21.
Ghristus locut. dema. dī. 146.
Ewer. pā. regnaly. pīc. 230.
Dō 22.
Cū ep. sīmony. pauc. Audem. 20. 368
Dō 23.
Fuer. tributū. dem. Legno. 392.
Cum. 2 unyo. ger. Vīg. 324. 286.
Gemyt. verac. ō. Vdal. 182. 22.
Dō 24
Stole. flore. 222
Tempt. mūd. ō. Many dei. 202.
fidē tua. pl. fūl. fīrl. fidē. 304.
Dō 27
Est. gener. muy. gēr. pauc. 199.

Dēdicat.
Dom. tua. Dom. 232.
Angl. cay. 396
Sup. cēt. pl. Cēpha. 124
Dēdicat
Dēs. pl. vocat. rēgnū. 182. 182
Dēgly. 80.
Dymen. 2 under
Gl̄am. dā. nob. ad. 104. 218. 384
Dīmitte
Cum. mūd. 2 bēdā. 2. mūd. 224
Dim. stol.
Diay. 88. 121.
Apostol
Dūcēs. 2 hūa. 2. Lucī. 10
Cumbers
Gīstūs. regū. Gemy. 102.
Cordis. Matthei. Dāgland. 167
De. vēgētat. 80. 81. 91
De. spū. III

Dēsco. Andrea
Venit. post. me. Nemo. 92
Nicolai
Cunt. lubrīci. pc. Cupā. 92.
Dīs. sno. vīsi. mā. fīdes. 390.

Stūny dūs.

Stephani
Cer. gallum. agt. Aud. 133.
Johis
Ante. port. lat. Deipā. 223
Innocentū

Circūcīsio.
Nomen. 2 nos. ag. hoc. 253.
Epiph
Innocent. glorij. Omnes. 312. Dny.
Sebastiani
Abs. pauper. 91. Grāmy. 93
Plōrū. mus. sūp. Cagstra. 134
Ecce. pūsus. Bethl. Bellū. 231.
Agnes
Despondi. vos. vni. viro. Virginy. 80. 82. 91.
Dūsmus. pauli

Wincty. mart.
Custody. dñs. mūdi. nō. Mūd. 324.
Cathed. pet.

Ingred. mur. Plebs. Bramtag. 24
Agathe. vīrg.
Stirps. w. qui. Lucy. pīc. Phares. 85
Cum. dolet. ho. Sumpt. ad. s. dūs. 108.
Ego. pī. vos. tegnū. 319.
Mūrē. mūg.
Ayrch. abstrax. Cum. pī. 324
Phil. 2 Jacobi.
Vndēcim. discipl. de. mūdo. 124
Petrus. ethio

Pet. 2 pauli

Ayrche. mūg.
Lex. christus. Lucas. ego. Legatus. 112
Petrus. pī. N. 201. Ayrchang. 3 N.
Jacobi

Pauli. ap.
Mūltos. ante. dūs. pī. 84
Ayrch. ep. Pauli. pī.
Ecce. mg. Mūgate. 308
Kūnig
Ghristū. mg. Mūgate. 308
Pauli. ap.

Ghodard. ep. Decoll. Johis
Ppē. ingressū. Aurat. 20. 333.
Apostol. cruc.
Andreas. dūs. Lucas. Gēt. Cepha. 124. 324
Ayrch. ap.

Diay. 88.

Dēdicat. 83. 82

Prologus

Opus p̄clarissimuz ex eximij dñi
mgr̄i roberti holkot sacre theolo
gie moralissimi atq; doctissimi p
fessoris ordis fratrz p̄dicatorz sup
sapientiā salomonis · quā philo
dispissim⁹ collegit Continens pos
tillā accurate ac sūma enucliatiōe
elaboratam cū singularib⁹ ques
tionibus ad oēm materiā tz scō
lasticaz atq; disputabilē: q̄ ad po
pulū p̄dicabilē: vtilissimā · Atq;
solennes nō modo diuinaz lrāz
verz a philosophorz atq; famoso
rum poetaz ad easdē materias o
gruenter applicatas: allegatiōes

Incipit feliciter.

Dominus pe
tra mea et
robur meū
· Re. 22.

Artes a scie
hūanis stu
diis adiuē
te p occasio
nē quadrupliceм materiā glorie
sibi sumūt Artes nāq; q̄daz gloi
ose vident ex auctorz impiali no
bilitate · quedā ex principiorz na
turali subtilitate · quedā ex occul
torz materiali difficultate · quedā
ex officiorz generali vtilitate Pri
me āt fūt artes ciuiles siue politi
ce · Secūde sunt artes pueriles et
mathematice · Tercie fūt artes sb
tiles a physice · Quarte fūt artes s
uiles a mechāice Sed sacre scrip
ture subtilitas hoibus inspirata
diuinitus p cuiusdā p̄rogatiue p
uilegiū singulare q̄tuor istas cās
honoris a gloie sibi vendicat me
rito sup oēs · vtpote cuius auctō
re michil sublimi⁹: q̄ dñs · Cui⁹ te
nore michil solidi⁹: q̄ petra · Cui⁹
vigore nil potenti⁹: q̄ robur · Cui⁹
valore michil locupleti⁹: q̄ mea
a meū · vt sic soli sacre scripture o
ueniat merito dicere vba thema
tis p̄assumpti · Dominus petra me
a a robur meū · In quib⁹ quo ad
quatuor ei⁹ causas efficientem a
materialem formalem a finalez q̄
tuor dignificant eā a extollūt · Mu
mimentū maiestatis · fūdamentuz
firmitatis · cōplementum potesta
tis a emolimentuz p̄prietatis · Pri
mū magnificat · Secundum ratifi
cat · Terciū fortificat Et quartum
dignificat · Munimentū maiesta
tis quo ad causam efficientez no
tatur cū p̄mittitur dñs · de quo
p̄s · Vox dñi sup aquas: deus ma
iestatis intonuit dñs sup aquas
multas · Fundamentum firmita
tis quo ad materiam subiacentē
notatur in petra Ecci · 26 · Funda
menta eterna sup petrā solidata
a mandata dei i corde mulieris scē:
id ē militantis ecclesie sm glo · Cō
plementuz p̄tātis quo ad formā
relucentem importat robur vt de
ea digne verificetur illud ysa · 40 ·
dat lasso virtutem⁊ his qui nō
sunt fortitudinem et robur multi
plicat · Emolimentum p̄prietatis
quo ad finez consequētem dēsig
natur in duplici pnomine posses
siuo mea a meū vt digne dicat il
lud deutro · 32 · Cōcrescat in pluui
az doctrina mea · fluat vt ros elo
quiū meū · dominus inq̄ petra
mea a robur meū. Circa primū
ē aduertendū q̄ auctor egregius

A · 1 ·

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

huí⁹ sac̃tissi̇ facultatis i ipis au
ditoib⁹ q̃tuor dispõi es vtuosas
requirit. s. ite cõis simplicitatẽ. esti
macõis hũilitatẽ. cõmũicacõis li
beralitatẽ. et opacõis cõformitatẽ
Pri⁹ dico req̃rit mtr cõis simplici
tatẽ Juxta illũ Sapie. i. Sentite de
dño i bonitate & i simplicitate cor
dis q̃rite illũ Nã sicut nemo pt du
ob⁹ dñis fuiſ. Aut eñ vnũ odio
hẽbit & alterũ diliget. Aut vnuz
sustiẽbit et aliũ otẽpnet Matb.
6. Jta neo pt distinctis facultatibz
vtiliter applicari & ideo sic dicit Ma
tb. 4. dñm deũ tuũ adorabis & illi
soli fuies. ei⁹ scriptuis tõle inten
dẽdo. Sedo req̃rit spũs sc̃us i audi
tore scriptuę est iacõis humilitatẽ
ut siue doctor siue discipul⁹ hũili
ter sẽtiat de seipo Juxta mgũ prin
cipal exẽplũ Jo. 13. Vos võtis me
mgr̃ et dñm & bñ dicitis. sũ etenim. si
ego lauiv̄os pedes dñs & mgr̃: & i
vos debetis alt alteri⁹ lauare pedes
Exemplũ enim dedi vobis. ut vn⁹
q̃sq; vitet i seipo inflationẽ neq;
ad alios indignationẽ oñdat eo q;
sciã inflat si caritas nõ assistat Et
in multa sapientia sit multa idig
nacio. Eccles. 1. De ista materia loq̃
tur Bern̄. sup Cant. Smone 21. Et
dicit sic. Ve q̃ bñ de deo & assentiẽ
& eloq̃ accepẽrt si questũ est iaue
rũt pietatẽ si cõuertant ad ianez
gloriaz qđ ad lucrũ dei accepẽrt e
rogandũ. si alta sapientes. hũili
b⁹ nõ cõsenciant. Daueãt illud
qđ in pheta legit dicente dño. de
di eis aurũ meũ & argentũ ipsi ãt
de argẽto meo & auro meo opati
sũt baal. hec bnar. Tercio req̃rit au
ctor scriptuę in audituẽ ipsius ꝺ̃i
cacõis libeãlitatẽ. ut qđ sine fictio
ne didicit. sine inuidia dicz. Sap. A
Sicut ei dicit Seneca: Sapia ẽ no
bilis ai possessio. auaritũ dedignãs
possessorẽ. q̃ ei sit distributa reci
pit incrementũ seu augmentum.
Et Aug⁹ de doctrina c̃stiana c. v.
Oia res q̃ dando nõ deficit. dũ hẽt
& nõ dat. nõdũ habet quo habẽ
da sit. Est ei officiũ sapiẽtis rudi
oes instruẽ & min⁹ informatos aut
al⁹ fupportaẽ Jux illũ p̃sa. v. dñs
dedit m̃ linguã eruditaz: ut sciã sus
tentaẽ eũ qui lapsus ẽ verbo. Rẽto
req̃rit opacõis cõformitatez. Non
em̃ decet subtiliter sapẽ & humiliter vi
uere q̃ pũ. iz. Pncipiũ sapienci
e timor dñi & sciã scõz prudencia.
Prudencia enim est recta racio a
gibilium sicut dicit Aristotiles 6.
Ethi. Sicut ei auctor sacre pagine
dr⁹ sciaz dñs est: Jta sac̃ scriptuã
oim facultatũ dña dici debet & nõ
illa vana methaphica quã deaz
scienciarum & dñam Aristotiles
vocat seu estimat primo Metha
phice. c. 3. Istius enim dñe mmis
teriis reuerendis. artes et scienci
e liberales tenentur intendere. sic
oculi ãcille i maib⁹ dñe fue. q̃ sic
dt glo. q̃dã ielime. Leũ. 2. Oes ar
tes phice eo fiẽ distinguũtur. ut p
eas q̃i q̃dã instrumto theologia sa
ctissiã pfẽat. De ista dña theolo
gia figuãte scribit Deut. xv. q̃ as
sũpsit duas famulas & sup vnaz
immittebat quasi pre deliciis et mi
nima teneritate corpus suum fer
re non sustinens: altera autez fa
mulaz seq̃batur dñam: defluẽcia i
humũ in dumita sustẽtas. Mora
liter pma istaz famulaz est sapia

pħoꝝ. Scđa ē lex pōtificū ⁊ īpato
rū Sū p̄mā sac̄ theologia cū sit sibi
ipi sufficiēs et robusta. p̄delicijs
tñ sil̄at se inniti quasi dc̄is ⁊ mo
dis eoꝝ loquēdo opponēdo rñden
do ꝓbādo ⁊ t̄ꝓbando. nō ꝓ ncc̄i
tate ꝫ p̄delicijs vtit̄ sicut placet.
Scđa vero. s. lex pontificū ⁊ īpato
rū dñaꝫ sequi debꝫ ⁊ eiꝰ īdumēta
in t̄rā defluētia ⁊ iuā de dec̄is ⁊ ob
lacōibꝰ ⁊ alijs tpalibꝰ q̄bꝫ ad tē
pꝰ īuestit̄ ecc̄ia sustētaē Et sig̃nt̄
dicit̄ ꝙ ista faml̄a dominā seq̄ba
t̄. nimis eī piculosū ē ⁊ īcōuēiens
⁊ absurdū ꝙ cū sua dña pi passu
īcedat/ ꝙ ipsa de fidei articul̄ de ec
clesie sac̄mētis. de visiōe btōꝝ vl̄
pōdē pctōꝝ det̄miet. iux̄ v̄ba le
gū ī t̄renis negocijs vsitata. hꝰ eī
cathalicos ⁊ scismaticos ⁊ īfideles.
⁊ doctoēs ī adulatoēs ꝯūtit sic̄ re
cēt̄ vob̄ occurrit ⁊ nup expimēto
vidistis Hec enī facultas ē illa ā
cilla agar de q̄ scribit̄ in figuā Ge
nes. 16. ꝙ ꝯcepisse se vidēs. cōtēp
sit dñaꝫ suā. ⁊ afflicta dñaꝫ suā fu
git: fugiēs sub hijs v̄bis ab āge
lo t̄uocat̄. Reūtē ad dñaꝫ tuā: et
hūiliaē sub maībꝰ eiꝰ. Leges em̄
⁊ canones istis tpibꝫ miābilit̄ fe
cūde ꝯcipiūt dicias. ⁊ piūt digni
tates. Et ido sac̄ scriptuā q̄ ē oīm
sc̄iaꝝ dña dēlicta ē. ad illas ꝯflu
it q̄si tō mltitudo scolariū hijs di
ebꝰ: ⁊ flebil̄ adīplet̄ lam̄tacō Jē.
trenoꝝ p̄. Fc̄a ē q̄si vidua dña gē
tiū. Hec ē ec̄ causa q̄re nō solū il
la. ꝑmo ācilla sua p̄ma. pħia viꝫ
a paucis t̄spectīe modnis tpibꝰ
freq̄ntat̄ sic̄ plāgit Ouidꝰ de vetu
la liº pº. sic dicēs Oēs declināt ad
eā: q̄ luc̄ mīstrat. Vtꝫ sciāt discūt

pauci. pluēs ut habūdēt. Sic te p
stituūt o v̄go sc̄ia sic te. venalē fa
ciūt castis āplexibꝰ aptā. Nō te
ꝓpt̄ te q̄rētes ꝫ luc̄ p te. Ditariq̄
volūt potiꝰ q̄ pħari. Et īfra sic Ex
illū pħia patit̄ ⁊ philo pecūia re
gnat̄. ꝫ caueāt sibi ne dñaꝫ hanc
ꝯtēpnāt q̄ ad eā oportꝫ om̄s fiā
lit̄ t̄uerti ⁊ sub maībꝰ ipiꝰ hūilia
ri: si tñ velīt saluari Nō eī d̄ legibꝫ
illis ꝫ de ista sola dicit̄ p psalmi
stā. Btūs hō quē tu erudieris dñe:
⁊ de lege tua docueris eū. Sic g̃ de
clātū ē mūimētū maiestatis sacre
scriptuē sc̄iaꝝ dñe: q̄d ē p̄ncipium
p̄ncipale in themate lc̄ōis. Scđꝫ
ꝙ scripturā sacrā ꝯmēdat in v̄b̄
istis: ē fūdamentū firmitatis quo
ad materiā subiacētē. cū dicit̄ petr̄.
Hec eī petr̄ aquosa ad potanduꝫ.
petr̄ mellosa ad cibādū. petra o
lei pforāta ad lenimētū pēitenciuꝫ
Petr̄ scandali destīata ad det̄mētū
discredētiū. Primo dico ꝙ sacra
scriptua est petra aq̄sa ad potand̄.
de q̄ p̄. Cor̄. x. Bibebāt aūt om̄s
de spiritali ꝯsequēte eos petr̄. Et sa
piētie xi. Sitierūt ⁊ īuocauerūt te
dñe ⁊ data ē ill̄ aqua de petr̄ altis
sima. Est eī petr̄ altissima ꝓpt̄ eiꝰ
sublimitatē. dulcissima ꝓpt̄ eiꝰ su
auitatē. duissima ꝓpt̄ eiꝰ difficul
tatē: ut merito possit dicē illd̄ Isa.
xv. Posui faciē meā vt petrā duis
simā ⁊ scio qm̄ nō cōfūdar. Faciē
⁊ noticiā sēsuū diuīsoꝝ In facie eī
naturālit̄ patēt sēsus: ⁊ qm̄ nō cō
fūdar. licꝫ eī hēses manebunt in
mūdo vsq̄ ad finē mūdi sic̄ dicit
q̄d glo. ysa. vij. Con̄ eos tñ sp eīt
q̄dā spūales doctoēs ī ecc̄ia sic̄ di
cit alia glo. Exo. 26. Et ideo sig̃nt̄

dicit scriptūa scio qm̄ ñ cōfūdar
nec mīxt edificata ei ē sup firmat
petrā de q̄. i. Cor. 10. Petra āt erat
xp̄s cui nl̄s hēticꝰ nec phs opa
ē sic ip̄s. Absorti fūt iūcti petre in
dices eor Glo. Judices eor sunt
potētes a doctoēs q̄ de moīb iudi
cabūt Pl'o Pitagoras. a Aristo
tiles iūcti petre. v. opati xp̄o/p sevi
dēt aliq̄d dicē. ß iūgea opa eos ēt
tor a michol fūt. Anortui iacēt: stulta
ē sapia eor. hec glo. Sedo ista pe
tra ē mellosa ad cibādū de q̄ ps Jo.
Cibauit eos ex a. f. a de. pe. m. sa.
eos Vñ Hugo de dibascolō li. c. c.
c. dina eloq̄a aptissīe fauo cōpāt
q̄ ec̄ ꝓpt̄ simplicitatē sermois aida
apparēt exterīꝰ a itꝰ dulcedie pleā
sīt. sic ei lac fr medicos melīꝰ nuēt
si fugat Ita mel sacre scīptuē si fu
gat p studiū a uocōes mlto me
liꝰ nuēt q̄ si p buē audicōes faci
lē capiat Et ideo de deuoto theolo
go dī deut°. xi. Cōstitunt eū sup
celsā terrā ut cōederet fructꝰ agror
ut fugeret mel de petra. Cōueient
aūt sacre scripture difficultati dul
cis a utilis suauitas ē ānexa Rui
a fr Oraciū i poetā suā a ē ad xpo
sitū Ome tulit punctū q̄ miscuit uti
le dulci Oē tulit. v. poeta q̄ in li. suo
approbacōes a fauorē hūit oīs ro
manor. Poplꝰ ei romanꝰ i q̄nq̄
ōcdies erat distinctꝰ. Erāt em̄ pres
cōscripti. senatoēs. ordinarīi. eq̄tes.
plebs. Si g̃ poeta q̄cūq̄ opꝰ no
bile edidisset corā pplo publice le
gebat si gnaliter placuit. vnꝰ q̄s
q̄ ordo vnū punctū appositum in fi
ne scripti a tunc carmē illō decepꝰ
autenticꝰ hēbat a ideo docet Ora
cius q̄ q̄ vult opus suū oībꝰ placē
vīdeat q̄ opꝰ suū hēat illa duo. s.
q̄ sit dulcabile a utile q̄ oē tulit pūc
tū que miscuit utile dulci. hoc aūt
maxīe fūt sacē scīptuā. Vñ Augꝰ
dē doctrīna c. 60. Doē iq̄ti scīp
tuis scīs. mīstei ꝓfūditates q̄ ob
hoc tegūt ne vilescāt/ob hoc q̄rūt
ut exerceāt/ob hoc apiūt ut pascāt
trāt. ē igī hec sacē scīptuā petē mel
losa ad cibādū. Tercō sacē scrip
tura ē petē olei pforata ad lenimē
tū pēitenciū de q̄ Job xxix. Petra
fūdebat mihi riuos olei. pforat āt p
acuatas a subtiles exposicōes vt
aīa intrinsecꝰ intro gressa i xp̄i āplexi
bꝰ delectet cū spōsa de q̄ Cant. 2.
Colūba mea i foraminibꝰ petre. hec
fūt foramia domūcule siue case in
q̄bꝰ iuxta cōgnitōis mei sensū ou
sai debeo. sic ei nomā robē deiua
tū. ita ognomē hēo a foāmīe case
datū. et ideo sic nomē meū in robore
ita ognomīatue or i foramīe petre, meū
Vigilet sacre scīptuē foāmē ingressus
rogabo cū Moyse Exo. 33. Ostē
de gl'am tuā. ipe dicēbit mihi ēde
re. Tu iueīsti gr̄iā corā me. a temz
ip̄m noui ex noīe. ego oīdā ome
bonū et ē locꝰ apd me. a stabis sup
petrā Cūq̄ trānsibit gl'a mea ponā
te i foāmīe petre. ꝓtegā te dextrā
mea. c° scīptuā sacē ē petē scādali. des
siata ad detēntū discretōnē ū d q̄ t.
Det. t. Nō credētibꝰ āt lapis quē
reprobauerūt edificātes. H factꝰ ē i
caput āgulia lapis offēdiculi a pe
tra scādali hīis q̄ offendūt nec cre
dūt i q̄ poiti fūt. Tertiū q̄ sacrā
scīptuā principalr ordinat ē cōple
mētū ptātis q̄ ad formā fidei ē. q̄
robur. Robur namq̄ scientiarū
sec'ar̄ū non excedit ptātē rōnis

hūane·ſ cette robur ſactiſſiē theologie ē ꝑme veritatis auctoritas: q̄ cui⁹libz ingenij vi exœdit·Ꝛiō hec vnūquēq theologū ꝛsolatꝛ admonet dicēs illō deut°.33.· Cō fortatea eſto robuſt⁹? q̄ſi·di·Eſto robuſt⁹ ad expugnādum/ad ſupportādū/ad alleuiādū/a tolerādū. Ad expugnādū errores et vicia: et ſupportādū hōres a officia·Ad alleuiādū dloēs a ſupplicia:Ad tolerādū ſtores ꝑ iuſticia·Prīo tenet doct⁹ catholic⁹ realit ee robuſt⁹ ad expugnādū errores et vicia:iux zelū ſcōz ꝑm q̄ nos i ecclēſia p̄ceſſer·tꝛ fuit hēlias:ſicut .3.Reg̃.p3·Qui robuſt⁹ dñator i temp̄tat·tal fuit dauid:ſic·1.Reg̃.p3 qui maū fortis in ep̄tat·Tal fuit moſes q̄ ruth·iiij·qui filit in temp̄tat robuſt⁹·Tal fuit oza qui ārcham dedmātez manu voluit erexiſſe 2.Re.vi·qui filit in ep̄tat robuſt⁹ Et multi alij de q̄b⁹ verificat illō Judi·2·Omēs robuſtiſſimi pugnatores·Scdo tenet ee robuſtus ad ſupportādū hōres a offitia:ut ſit q̄ſi colūna ad ſupportādū eccleſiā militātē·In cui⁹ figurā ſalomō i porticu tēpli dicit duas colūnas collocauit:q̄z vnā vocauit iachim q̄ ē firmitas·a alterā boos q̄ ſonat robur vl i robuſte·2.Reg̃.vij· Porticꝰ tēpli dei id ē celi eſt eccīa militās:cui⁹ gloria creatura creſcit ſi eis hōres a onera deferāt ſapiētib⁹ a robuſtis·iux illō pū·2·mulier grōſa·a militans eccīa iue mte gloriā:a robuſti hēbūt dicias/q̄ ſic ſcribit pū·xiij·Vbi ſapiens a fortis:ibi doct⁹ robuſt⁹ a valid⁹.

¶ Tertiō tēnr doctor catholic⁹ eſſe robuſt⁹ ad alleuiādū dloēs a ſupplicia:q̄ inedū iuſte inocētib⁹ inferūt Jux illō pſa.·3·1·Cōfortate manꝰ diſſolutas a genua debili a robuāte·Ut ſibi melio dici poſſit illō Job.·4.·Ecce docuiſti pluriōs a manꝰ diſſolutas roboraſti·vacillātes ſirmauert ſmoēs tui·a genua debilia ꝛfortaſti·Rēdo tēt catholic⁹ ee robuſt⁹ ad tolerādū terroēs ꝑ iuſticia a veritate ſane doctrine:q̄ ſm gg·26·moāl·c·xxix· exponēs illō Job ꝑ robuſtis ꝑſi aſcēdūt Robuſti fūt illi q̄ ꝑ veritate quā detinēt deſpici ñ timeſcūt·robuſti fūt illi q̄ ad vicēdū hoſ mūdi de ſidei a ꝛtaleſcūt·ſ ꝑ robuſtis ꝑſi tē aſcēdūt ſi ꝑ negligētiā agit vt doctoꝛ a fortiū loca ꝛdocti ac debiles ſortiāt·hec Gre·de tri nāq̄ verificat illō Jē·2·Deuoātū ē robur eoꝝ:ſcē fūt q̄ſi mlieres.Nō ſic viri theologi·quibus ꝑ veritate deſēdē da diſtricte dicit Joſue xviij·noli te timē nec paueatis·ꝛfortamia e ſtote robuſti·¶ Rēdū a vltīm q̄ ſacrā ſcripturā extollit:ē emolimentū ꝑprietatis q̄ad finē ꝛſequntē·qđ notat cū dicit: mea a meū·Cū em ſit ſcīa aīe dña ſic ſuperi⁹ ē ꝑbatum: iuſte ſibi ꝛueit ꝑ noibz vti·Ipſa ei ē q̄ ſingl'aīt dicit pū·8.·Meū ē ꝛfiliū a mea ē eq̄tas·mea ē prudētia·mea ē fortitudo·vbi q̄uoꝛ ſibi appropriat vtutes ſignes Cōfiliuz i diſcernēdo·eq̄tatē exeq̄ndo·prudētiā i p̄ cauēdis·a fortitudiez i ſuſtinēdis·Vt āt ꝑ ſtudiū ſacre ſcripture hās vtutes dimitꝰ ꝛſequmur·dicā iā i fiē lcōis illō qđ ſcribit caſſiodli·ſuo iſtitucōm dīnaꝝ lrāꝝ·c·vl. Prā dñe legētibz legē tuā q̄ētibz.

remissionem omniū pcōz vt q
dēsiderio mḡno ad tuā scriptuāz
tuaz puenire cupiō: nullis pcis
caligātib⁹ obscuémur/a tēbre nos
ad te vtute oipotētie tue a ñ reli
q̄s sua volūtate vagari/q̄s pcioso
sāguine redēisti. Q̄d nob⁹ occēdat.

Diligite Ca.i. V.t.
ustitiaz: q̄ iudicatis ē
ā Circa hb⁹ istū q̄
lib⁹ sapie nūcupat fuit
i pncipio ta nōnda. Primū est de
ei⁹ noie. Secundū de ei⁹ auctore. z
de ei⁹ fine. V Circa nomen q̄ ē sa
pia ē sciendū q̄ triplicit accipit
a diuſ. Nā pmo apd pipoteticos
dr vna vtus itellcūalis a speculati
ua imē oēs vtutes itellcūales nobi
lissiā. Hoc āt nomē sapiēs in la
tio sophos i greco imēpretat. Vñ
ātiquit⁹ añ tpa pitagore oēs q̄ se
studio sapie mancipabāt sophi di
cebant/tandē pitagoās ille fāmo
fus q̄ tante fuit auctis in ppło q̄
de ei⁹ siā nulli licuit disputare in
dicās q̄ pſumptuosū eēt sic vōri. aī
terrogare. q̄d se pfiteret: ñ sapiē
tez ſ phz. v amatōrē sapie se vōuit.
sic dr Aug⁹ 8. de ci. dei. c. 2. ex q̄ pz
q̄ auctor h⁹ lib⁹ phs dia pt. Sed
apud thēologos accipit sapia p
dono supnāli siue infuſo. p q̄d hō
noticiā hz dmoz a hūano/ex in
spiratōe spūali. l ex q̄daz vicitate
gīosa ad dm/sic dr Dyonisi⁹ c. 2. d
dmis noib⁹ q̄ Jherotheo⁹ patiēdo
dma didicit. sic āt sapia acq̄sita:
q̄ vōuit nālis pfitōr ē scia a itelle
ctū ec pncipioz op̄hendit. sic pt⁹
6. Ethico. q̄ hec sola cōi negāte
pncipia arguit. sic ē. Met. dr Ita
hec donū sic p̄ supponit a defēdit

dē hac sapia dr ysa. 2. Requiescet
sup eū spūs dñi spūs sapie. Ter
cio mō accipit sapia apd stoycos
a morales phos. sic fuerūt Socrates
Senē. a Boetiꝰ q̄ nl aliud vocāt sa
piam q̄ collōem vtutū intellcuia
lū a moralū. a illo mō sapiēs ē
idē q̄ pfecte vtuosus. Vñ de sapi
ēte sic accepto dr Senē. in li. q̄d ā q̄
ititulat de tranquillitate aī. q̄ in sa
pientē ñ cadit iniuria. In quo libro
pbat q̄ sapiēs ñ pt offendi. a q̄
sapiētis aīmus sp est in trāquil
litate a q̄ cor sapiētis est sic ada
mas a multa talia de quib⁹ alꝰ e
rat sermo. Sic etiā loquit Lactātius. li. 2. Virtus cū scīa coniūcta ē sa
pia. Natura em hoīs dꝰ hāc esse
voluit vt duaz rez cupidꝰ a appe
tens eēt: sapie a religiōis. ne hoies
iō fallant q̄ religionē fuscipiūt
omissa sapia: at sapie soli studēt
religione omissa/cum altero sine
altero eē nō possit. Et sic ñ videtur
q̄ accipit sapiam auctor huius li
bri. Cuius ratio est quia nomen
libri cōiter accipit a materia de q̄
tractat. Nō in hoc libro nō tracta
tur p̄cipue nec p̄ncipaliter de aliq̄
vtute intellectuali vel morali/sed
de oi vtute. Et iō nomē sapie non
h⁹ pmitt p dono supnaturali: nec
p vtute intellectuali/ſ p fūma v
tutum tōli. Q̄d āt dr Jhero. in plo
go/q̄ pinde liber sapie noiatur q̄
in eo xp̄i aduētus a eius passio e
uidenter exp̄mit q̄ ē sapia dei p̄ris.
videt eē q̄dā aptio moralis vel
ogruētia magis q̄ denoiatio trāl

Secūdo sciendum de huius libri
auctore. fuit ei apd scōs varie opi
niones q̄s auctor fuerit h⁹ lib⁹. videt

a Et arg⁹ de ea rōne q̄ metha. ethi. 2 c. 2 p̄ncipia. 2 vbi diffinit⁹ pa. Inuestigat male. Sa pientia ē q̄ sit o⁹ a diffica p̄ncipia. et cāz. Et ex hoc ſ: q̄ dr ſ: q̄ dz nō ſ: ſ: p cāz ſm cāz ſ: effectū. effectus cāe

a eo q̄ se sapientē pfitebat arrogātissim⁹ videbat.

a 7 defendit

a vocat

a aliās

ei Jhēomi⁹ dicē q̄ philo q̄s iude
us ī lingua greca diſtūſſim⁹ libꝝ
iſtū q̄ Sapia iſcribit ex mltis ſen
tēcijs editis a ſalomōe: ꝯpſauit
vñ Philois hūc libū dicit eſſe
ñ ſalomois. nec hūi apd hebreos
nec inē ſcripturas ſacras ꝯputari
debē. Ꝟ ꝯtī iſtā ſmāz fūt euidētia
argumta Prio q̄ ī. ꝯ. li. eccāſtice
hiſto. dr fic. Egeſipp⁹ a Erene⁹ oiz et
ātiq̄tꝝ coꝝ libꝝ q̄ intitulat ſapia ſa
lomois ee dixert. Jtē. M. 2ʌ. glo.
pdcm eāt ī libro ſapie. Mortē tur
piſſiā cōdēpnem⁹ eū. g añ paſſio
nē xpi fuit lib edit⁹? Nō g a philo
ne q̄ floruit tempe apl̄oꝝ Jtē lib
philois ei⁹ dē ī eccāſticis hiſtori
is numerāt. vbi nō pomit lib iſte.
Jtē infra c. ix. dicit fic Tu elegiſti
me regē pl̄o tuo a iudicē filioꝝ
tuoꝝ. q̄s philoi ñ ꝯueit qui fuit
iude⁹ alexādrin⁹ ī egipto ſm Je
rom. li. de hebraicis noibꝫ Jtē Am
broſi⁹ ī li. fūr treſ q̄ſtiōes ſalomo
nis dicit. Sapiētiſſim⁹ oim hoim
ſalomō pphēta ēa pfuit impoſſi
bilia. Et infra fic Ipe ī li. ſapie fue
ſe dñm oipotentē dēp eatū cōmēo
rat dicēs. da ñ dñe ſediū tuaꝝ aſ
ſiſtricē ſapiaz. g vult q̄ ſalomon
fit actor h⁹ lib Jtē btūs aug⁹ fuit
aliq̄n iſti⁹ opiomis q̄ ibs fili⁹ ſi
rach fecit libꝝ ſapie ſic ā eccāſti
cū ſicut ptz ij. Retractacōm. c. viij
vbi dicit ſic Illi duo lib vn⁹ qui
ſapia ali⁹ q̄ eccāſtic⁹ inſcribit ur
de q̄dā fili tudie ſalōms eſſe dicū
ē. Nā ibs fili⁹ ſirach eos ꝯſcripſiſſe
oſtantiſſimē philoēs. Hāc autē ſmāz
retractauit Aug⁹. 2. ē tractoim. c
. ꝯ. ſub hīs vbis. De actore libri
q̄ plures vocāt ſapiam ſalomis
q̄ a ipm ſicut eccāſticū ibs filius
ſirach ſcripſit nec ita oſtare ſicut a
me dcm ē p⁹ ea dixi. Et ido ꝓba
bili⁹ ꝓpri ñ eē hūc ei⁹ actorē ex
q̄b⁹ videt q̄ btūs Aug⁹ dubita
uerit q̄s fuerit actor h⁹ libi q̄ ſen
ſerit ſalomōez fuiſſe h⁹ actorem.
Jtē feria q̄rta in ebdomada pēth.
legit ī miſſa dixit ſalomō filijs iſ
rahel diligite iuſticiā q̄ iudicatis
terrā. Cōſtat q̄ eccīa nec dubiū
nec falſum aſſerere vult in miſſa.
Propt iſtas ſeptē cōes tenēd ap
paz q̄ ſal⁹on fuit actor iſti⁹ libri
pncipal. Poſſibile ē aūt q̄ iude⁹
ille philo q̄ multū fuit pcit⁹ ī lig
greca libꝝ ſal⁹omis vt libri ſmās
q̄cūq̄ ꝯceptas ī greco edidit a q̄
de greco tūſlat⁹ ſit lib ſuus ī lati
nū. p tāto ipſi⁹ actor dicat. q̄ tū
ad Jhē. Vez ē q̄ nō aſſerit libꝝ
iſtū philois fuiſſe. dicit q̄ iudei
libꝝ iſtū c⁹dā philois fuiſſe affir
māt. Vñ Raban⁹ ī glo. ſē pncipi
ū iſti⁹ lib. Male h⁹ ipomit Jhero⁹
q̄ Jhero⁹ ñ aſſerit. recitatiue ſcri
bit. Qd autē ē ſacs ſcripturās dēat
nuāt exp̄ſſe dicit Aug⁹ d doctrina
xpiañ. v p⁹ vbi oēs libros cāois
a biblie oñt enuās de ſapia et
Eccāſt. ſic dicit. Qui q̄ tū ī actoita
te recipi meruerit inē pphēticos āte
nuāndi fūt. Ex iſtis pz q̄ iſte libi
ē ſcripturās canoicas apd eccīaz cō
putat. Et q̄ ei⁹ actor ſalomō dnāſ
ē. Licz a iudeis oppoſitū ſētiat. vñ
damaſcē⁹ ꝯ. li. ſmāz ſuaꝝ c. ix. v
libros ſacre ſcripturē enumāt dicit
ſic Panarchos h⁹ ē lib ſapie ſalo
mois a ſapia ihū. ecāſtic⁹. vir
tuoſi q̄dē a toi ſ nō numerāt ne q̄
iacebūt in ārcha Dec̄le. Et iō licz

A. ꝯ

apud iudeos non numerantur. ā
pud fideles tamen magne auc
toritatis habentur. Patet ergo p̄
mo de hꝰ li. noīe. Scdo de hꝰ li. ac
toē. Tercō ēstat vidē de hꝰ lib fiē.
Vbi sciēdū q̄ finis sapīe q̄ i hꝰ li
bro tr̄dit ē hoīez disponē ⁊ dig̃fi
caē spēalit q̄ ad ēa. Priō ad gub
nādū ciuilē cōitatē. Pn̄cipiū eī le
ges ɔdēdi ⁊ hūanā politicā statu
endi fuit sapīa p eloq̄nciā ordīa
ta sic nārat Tuliꝰ i plogo ēthoīce.
ita dicēs fuit quōdā Tuliꝰ cū i a
g̃s hoīes passi bestiaꝝ moē vaga
bāt ⁊ victu feino vitā ꝓpagabāt.
nec rōe aī q̄cq̄. s̄ pleāq̄ vibz cor
pis admistr̄bāt nec dū dīne ēligi
oīs n̄ hūani officij rō colebat nēo
nuptias legittias videāt n̄ certos
q̄snā ɔspexeāt libros n̄ illiꝰ aq̄bi
le q̄d vtilitatis hr̄et accepat. Ita
ꝓpt errorē atz iusticiā ceca atq̄ te
meāria. dn̄atrix cupiditas: ad se
ex plēdā vibz corpis abutebat p
nicōfissiōs satellitibz q̄ tpe iq̄t vir
tuliꝰ v̄ q̄d mg̃nꝰ. ⁊ sapiēs ɔgno
uit q̄ mateia eēt ⁊ q̄ta oportuitas
ad maxīas res aīs i eēt hoīz si q̄s
eā posset elicē ⁊ p̄cipiēdo meliorē
ēddē. q̄ dispsos hoīes i ag̃s ⁊ in ē
ris siluestribz abditos rōe q̄daz
ɔpulit ⁊ ad vnū locū cōgregauit
eos i vnā q̄q̄ rē ēducēs vtilē ⁊ hoē
stā. Prim̄ ꝓpt isolēciā ēclamātes.
dem̄ ꝓpt rōnū ⁊ orōnū studiosiꝰ
audiētes ex feris ⁊ imaībꝰ mites
ēddidit ⁊ māsuetos ex hꝰ q̄dē nō
tacita videt nec i opꝰ dicēdi sapīa
pficē potuisse hec ille hꝰ idē poete
signaē volebāt q̄ fabulā de orphē
o fecerūt q̄ tā subtil extitit cithare
dꝰ q̄ flūia staē. siluas ēcurrē coe

git cuā ɔiūxit leoī ⁊ leporē cani ⁊ i
ifernalibz furijs cāuit pietatē sic ē
citat Boeꝰ 3. d ɔso. Orpheꝰ i rei ve
ritate sapiētes desig̃t q̄rū ē hoīes
vicōsos ⁊ a seiuicē p passiōes va
rias discordātes i vnā ciuilitatē ē
colligē ⁊ eos p leges ⁊ rōes sapīe
castigaē ꝓpt q̄d sig̃nt dī Sapīe 6.
Si dlcāī i sediꝰ ī ⁊ septꝰ o ēges ꝓpl'i
diligite sapīaz ut in ꝑpetuū ēgne
tis. ēgna btā forēt si l' ɔtīgēt eē
phos ēges: l' ēges phari. Boeꝰ in
d ɔso. li. 1. psa. 4. At q̄ tu hāc sētē
tiā pl'onis oē sāxisti btās foē res
publicas si eas l' studiosi sapīe ē
gent l' eaꝝ rcōres sapīe contigissz.
tu eiꝰ dē vi oē hāc sapiētibꝰ capes
cēdi ēipublice cāz eē nccāiā monu
isti ne iprob flagicōsq̄ ciuibꝰ vr
biū relicta gubnac l'a. pestē boīs
ac pnicīē ferrēt. 2° ɔueīt huic scīe
hoīez disponē ac dignificaē ad ex
pug̃nd hostilē adūsitatē Eccs. ix.
Ciuitas pua ⁊ pauci i ea vi veīt cō
tr̄ eā rex magnꝰ ⁊ vallauit eā ex
truxitq̄ mūicōes p giꝝ ⁊ fcā ē ob
sidio iuētꝰ ē i ea v̄ sapiēs ⁊ paup.
⁊ libeāuit cītatē p sapīaz suā. Et q̄
i ātiq̄s ē sapīa Job 12. ⁊ ānoꝝ mł
titudo docet sapīaz Job 31. Idō Al
lexād magnus nullū in exercitu
suo ducem habuit nisi sexagena
riū vt magis senatores q̄ milites
viderentur. sciuit enimq̄ quantū
cumq̄ homo sit fortis viribus ⁊
hoēstꝰ corpe si sapīa caēat nihil
vz pro rege l' duce Vnde sm Aris
totilem Sapientis est regere et or
dinare fortium est obseruare ⁊ mi
nistraē. Et hoc est q̄d dicit Sapīe
vi. Meliōr est sapiencia q̄ vires ⁊
vir prudens magis q̄ vir fortis

3° ¶ 3°. ꝯueit huic scie hoiez dispo
nē ⁊ dig̃ficaē ad castigādū pueli
lē fatuitatem. pu̅. xix. Virga atq;
correctio t̃buet sapiaz. Puer āt q̄
dimittit̃ volūtati sue ꝯfūdet mr̃em
suā. Erim⁹ ig̃r apti p noticiā h⁹ li
bri ad gub̃nādū ciuilē cōitatem.
Ad expugnādū hostilē adūsitatē:
⁊ ad castigādū pueilē fatuitatem
Et iō sic scribitur pu̅. viij. Audite
disciplinā ⁊ estote sapiētes: ⁊ no
lite abicē eā. — Lcō 3.

Diligite iusticiaz q̄ iudica
tis t̃rā. Actur⁹ d sapia sa
piētissim⁹ salomō in h°
li. ut ad eā auditoēs alliciat sic p
cedit. ¶ Prio ei det̃miat ipi⁹ sapie
nobilitatē et cōmēdacōez. Scdo
ei⁹ vtilitatē ⁊ opacōnē c. ix. Deus
pr̃m nr̃oꝝ ⁊ dn̄e mie ⁊c. ¶ Circa
p̃mū p° oñdit quō hō possit sapi
ēciā acq̄rē. Scdo quō acq̄sita pos
sit hoiez pficere c. 6. Melior ē sapi
encia ¶ Circa p̃mū p̃mo oñdit q̄
p sapia acq̄rēda oz hoiez iustici
am hr̃e Scdo excludit opionē: iu
sticie ⁊ sapie ꝯtr̃riā c. 2. Dixerunt
impij. ¶ Circa p̃m̄ duo fcit Prio
ꝓpoit q̄ ad hñdā sapiaz oz ama
re iusticiā Scdo oñdit q̄ hec iusti
cia diuidit se t̃phariā. Ibi Sētite.
dicit g̃ p̃mo sic Diligite iusticiaz
q̄ iudicatis t̃rā. Notandū āt q̄ in
gn̄acōe aīal̃ natuā ñ icipit a di
gito vl̃ a pede ꝫ a corde. pulmōe ⁊
capite ⁊ mēb̃s p̃ncipalib⁹. sic h⁹
mōi lib̃ auctor volēs informaē cor
p⁹ eccie i v̄tutib⁹ mōlib⁹ icipit a
dn̄s ⁊ p̃latis q̄b⁹ incūbit ordia
re ⁊ iudicare. Extēdit em̄ se hec do
ctrina mōlis. gn̄alit̃ ad oēs Cōu
sacōe āt sp plebs dn̄os imitat̃ et
supioēs Ideo salomō afflat⁹ spū
scō i p̃ncipio sue doctriē aggredi
t̃ informare p̃latos ⁊ iudices: sciēs
qm̄ si illi fuerit v̄tuosi: hoies sub
iecti viciosi esse nō poterūt Eccī. x
Iudex sapiēs iudicabit ꝓpl̃m suū
⁊ p̃ncipat⁹ sēsati stabil̃ eit: scdm
iudicē ꝓpl̃i sic ⁊ mīstri ei⁹: ⁊ q̄l̃ re
ctor cītatis: tales et hītātes in ea.
Notādū ē scdo q̄ nō ē mīabile si
ꝓpl̃s suū p̃ncipē imitet̃. Corpa ei
celestia q̄ ꝯtinēt̃ sub p̃mo mobili
oīa hñt motū s̃m motū illi⁹. hñt
tñ nichilo ī⁹ suos mot⁹ ꝓprios. sic
q̄lit̃cūq;. oz q̄ ꝓpl̃i suo p̃ncipi se
ꝯformēt iux̃ illud Poete Nobile mo le
mutat̃ sp cū p̃ncipe vulg⁹. Cuius
rō ē: q̄ ipi sūt mīoꝝ capita. fōtes ⁊
exēplaria. Mō a capite corp⁹ reci
pit r̃gimē. Riuul⁹ a fōte capit aq̄:
⁊ ab exēplari scriptor accipit h°
q̄d scribit. Vnde si exēplaē sit cor
ruptū ⁊ flm̄ scp̃tor sufficient̃ excu
sat̃ licz scripseit flm̄ libꝝ. Et iō so
let medic⁹ cūare p̃cipue q̄ caput
sit sanū: q̄ si caput infirmū: cetera
m̄bra dolēt. Faciētes artificialiter
aq̄duct⁹: curāt p̃ncipalit̃ q̄ fōs sit
dar⁹. Et statiōarij solēt eē sollici
ti ut exēplaia sint correcta de q̄bus
scp̃toib⁹ copia mīstr̃t̃. Istomō p
oīa actor h⁹ lib̃ volēs p totum cor
p⁹ eccie v̄tutes mōles trāsfūdere
incipit a iudicib⁹: p̃ncipib⁹ ⁊ p̃la
tis. d. Diligite iusticiā. Notādū ē
3° q̄ p̃ncipalit̃ intēcō salomois ē
docē sapiēciā Mediū āt ad acq̄rē
dū sapiāz ē iusticia Iux̃ illd Eccī.
3. Fili ꝯcupiscēs sapiāz s̃ua iusti
tiā ⁊ dn̄s p̃bebit t̃ illā ꝓpt̃ q̄d p me
dio tq̄ nccō ad sapiāz dt iudici
bz p̃ncipibus ⁊ prelatis. Diligite

a

b

c

iustitiã. Videm⁹ em̃ q̃ illꝰ qꝺ est
p̃ciosũ caꝛũ ℓ amatũ a p̃ncipe i ōr
tu gestu ℓ victu illꝰ tꝛhiℓ ad cōse
quẽciã subditi. a siue sit vtile siue
iutile saltẽ nobile negociũ ꝓputa
ℓ effigiaℓ p̃ncipẽ im hꝭs q̃ ab ipo
diligi ꝺgnoscũℓ Vñ si iudices dñi
aplati vellẽt amaℓ iustitiã nō est
dubiũ q̃n eã subditi amarẽt. Nec
mir⁹ q̃ ei p̃t de secta regis a de eo
dẽ ℓ ꝺsilꝭ pãno idui bñ hꝫ matelã
gaudꝭ. Roba at p̃ncipis a prelati
iudicis dẽt eẽ iustitia. hꝫ illꝰ Job
29. Justicia i dut⁹ fuã vestiuit me
sic̃ vestimẽto. Et i ps. Sacꝺotes tui i
duãℓ iustitia Sꝫ ẽueã tã sacꝺotes
q̃ alij scolaes a layci nũq̃ sibi ita
pauerẽt idumita sic̃ modꝰis tpibꝫ
iã videm⁹ a ẽte sic̃ ẽ de veste corꝑis:
ita de vestitu mentis a iō necẽ ẽ de
eis dicẽ diligite iustitiã. Vbi be
uiℓ eos docet ℓa viz q̃liℓ sint affecti:
diligite iustitiã. ad q̃ꝺ sint elq̃. q
ad iudicãdũ. a q̃ fũt eis subici. q̃a
trã. a hoies trenos. a tremis deside
ris ihẽntes. Ad hº q̃ hō sit iustꝰ ñ
sufficit iusta facẽ. ꝫ ẽq̃riℓ q̃ iuste
fãat iusta. hꝫ Aristotiℓ 2. a 4. Ethi
co. vñ q̃ suspẽdit furẽ zelo vindicte
ꝓpℓ ꝑsonalꝭ fert q̃dẽ iustũ
ꝫ ñ iustẽ. ꝫ ad hoc q̃ hō sit iustꝰ re
q̃riℓ q̃ iusta faciat aõre iusticie.
Et iō dicit Anselmꝰ de libero ãbitꝛo
e. 3. q̃ iustitia ẽ rectitudo voluntatis
ꝓpℓ se seruata. Deuℓ 16. Juste qꝺ
iustũ ẽ exeq̃re. ex q̃bꝰ pꝫ q̃ q̃tuoꝛ
gña hoim fũt q̃ iustitiã q̃ꝺãmodo
faciũt a tñ eã nō diligũt viz. appe
titui hõris a ẽueñcie. vindicati rãco
tñ a ipacie. tuti mũeꝝ. a dissilꝭa
ti scelez. Sunt ei pº q̃ꝺã q̃ licet iu
stitiã ñ diligãt voluꝫt tñ videri iust

2º

ti. Aegũñt deliq̃entes. vituperãt
vitia. docẽt vtutes. pumũt sñmia
a tñ cũ oi itẽcõe corꝛupꝫ. q ñ ob a
liuꝺ ñ hõrificẽt ab hoibꝰ a vocẽt
iustitie zelatoes tales fuerẽt scribe
a phalsei de q⁹ Math. v. Nisi ha
bũdauerit iustitia via pl⁹ q̃ scri
ba. a phrisei. ñ ingrediꝫ i regnũ
celoz. 2º vindicati rãcoz a ipa
cie p̃ẽdũt se eẽ amatoes iustitie
a ñ fũt sic̃ ei iustitia vult vindicaℓ
delicta. sic a ira. vñ iat⁹ añ vindicãz
dolet q̃si pacies aliqꝰ iniustũ. q̃
punit delicãt sic̃ dꝫ. Et 3. c. 11. ta
les fuerũt illi duo senes iudices q̃
fusãnã adiudicauerãt morti q̃ eo
cũ libidinosũ aõẽ ꝺcẽp sit sic̃ dꝫ da
niℓ 13. Jnℓ ei passiões malas q̃ i
iudice eẽ p̃nt. Jã ẽ vna de p̃cipuis.
Nã ira ip̃edit aiam ne possit cnẽ ve
rũ sic̃ ꝺt Catho Jra excogitat cau
sas calũpmãdi. vbi culpa ñ sub
ẽ Jã i pei nescit modũ tenere. vñ
Seneca. i li. 1. de iã. ad nouatũ de iu
dice q̃dã malo dicit q furore accẽ
sus ꝺcẽpnauit ad mortẽ tres mili
tes inocẽtes p hũc modũ vnũ iuss
sit occidi q de via redierat sine so
cio ꝺmilitẽ ponẽs ei q eũ ĩtfece
rat. p̃cepitq; statim cuiꝺ militi asta
ti q eũ ducẽt ad locũ supplicij vbi
morte plectẽℓ cũ ãt eẽt educt⁹ ꝺdi
it ꝺmilito sang⁹ a iocullumꝭ p q̃ã
morte plectẽℓ Videꝭ aũt hꝰ. mi
les q̃ pmũ ducebat vsꝰ supplicũ re
ꝺsit ad iudicẽ. a ãbos coram illo mili
tes p̃tauit. q̃s ut vidit tyranus
furore accẽsꝰ iudiciũ ꝺdit tale. pº
dixit te iubẽo occidi q iussꝰ es occi
ꝺẽ. a ipatoi ñ obediℓ. 2º. te iq̃t iu
beo ĩtfici. q dãpnat⁹ es. a 3º te im
q̃t silr iubeo ĩtfici q cã ꝺmilitoꝝ

dãp̃cois fuisti. Et subiũt Sen̄. Idem. Q̃ sollers ẽ iãcidia ad fingẽd̄ cãs furois. ẽs ei i pũitũ fũt: ob vnus inocẽtã excogitat iste q̃ mad mod̄ faceẽt ẽmia cũ nl̃tũ iueiz. hz ei iãcidia hº malũ q̃ ñ vult regi. ñã ipi veritati ãsãẽ ñ cõñ volũtatẽ eiº ãq̃d faciat. Hec Sen̄. Et iõ sign̄ t̃ Jac. i. sit ãt oĩs hõ velox ad audiẽd̄: tardº ad irã. Jã ei vi iustitiã di ñ opat̃. 3º huĩtũ mũer p̃tẽdũt se iusticiã diligẽ: ẽ mentiũt oĩno. diligũt ei pcũiã: a ꝑ pcũiã fatiũt iusticiã. Jsti ñ diligũt iusticiã ñ sic̃ vẽfic̃ vẽnũ. Judas xp̃o ad vẽdẽd̄. Jsti ei sũt ñcatores iusticie: a ñ amatores. Et sic̃ ñcator ñ curat cui vẽdat ñces suas ñ q̃ ille hẽat q̃ plº offert de pcũia: ita tales iudiciũ suũ vẽdũt idẽnẽ iusto. a iust̃o dũmõ ille pociº hẽat q̃ plus de pcũia eis donat: q̃ deº melto maledixit ysa. v. Ve q̃ iustificatis ĩm piũ p mũeribº: a iusticiã iusti aufertis ab eo. 4º dissiliati scelerũ ñ sũt iusticie dilectores. hz ei iustitia q̃ culpe corrñ deat pena: sic̃ morbo medicina. Et iõ tal̃ pietas t̃ opassio fl̃a ẽ a iusta: sic̃ et mẽ q̃nq̃ nõ fustiet filiũ vt eã ut corrigat̃ nec filiã aduri ut saeẽt. Et cõñ tales loq̃ns Aug̃ i q̃d ep̃la dicit. Molestº ẽ medicº furẽti frenetico: a pĩi disciplinato filio: ille ligãdo iste cẽdo. si ãt illos negligãt: a pmẽ p mittãt: Jsta pociº fl̃a mãsuetudo: a credulitas ẽ: a iõ sign̄t dr̃m p̃s. Bũ q̃ cus. iudicia facti iusti. Et Math. v. Bũ q̃ esuriũt a siciũt̃ãc. Vñ nõ hz Anselº de concordia q̃ duplex ẽ affõ aie: q̃dã comodi. a q̃d iusti. Prima ẽ affõ a volũtate ĩsepabilis

Secũda est sepabil̃. sub prima cadit affõ cibi a potº a hº oĩsic̃ igit̃ oĩ die renouat̃ in nob esuies a sitis: ita affõ iusticie i ẽmib̃ corrigẽdis sp̃ hz i nob ee ẽcẽs a ĩsepabil̃. Et iõ dt. bũ q̃ esuriũt̃ãc. Glo. Amatorib̃ vel bñ ñ satis ẽ q̃ iusti fũt: ꝫ sp̃ sitiũt opa iustitie ut d̃ q̃libz tl̃i vel̃ificẽt illd̃. Apoc. xx. iust̃ iustificabĩ adhuc. dt igit̃ diligite iustitiã. ¶ Est ãt h̃ prio dubiũ q̃re p̃cipib̃ a p̃latis pociº dr̃ diligite iustitiã: q̃ diligite prudẽtiã l̃ aliquã aliã vtutẽ mõlẽ. ¶ Ad hoc dd̃ q̃ hº duplex ẽ cã. Vna. q̃ hĩta iustitia ĩ p̃latis. hñt̃ oĩr vtutes oẽs vtutes. Et hoc ẽ qd̃ dt Ambroº i eam. vi ĩ q̃t ẽ prudẽtia ibi mẽdũ ẽ malitia: vel fortitudo i iracidia: vel tẽpantia i ĩpacia. pleraq̃ alia vicia. Vbi aũt iusticia: concordia virtutũ cetr̃a. Secũdã cã ẽ q̃ sine iusticia nõ possunt reges a p̃cipes esse dñi: et ideo multũ diligere debent illud sine quo dñi ee nõ possunt. Amota enĩ iusticia: fiũt reges tyrãni. Vñ Augº de ci. dei. c. iv. remota iustitia quid sunt regna misi magna latrocinia: et latrocinia quid sunt misi parua regna. ¶ Ad quod ostendendũ ĩducit Augº hystoriam de alexandro magno et quodã pirata: q̃ võbat̃ diomedes: q̃ tñ plemº naturat̃ pollic. li. z. Vbi dicit̃ q̃ cũ piãta ꝓhensus esset a eũ allegãd̃ ĩ trogaẽt. ꝫ p̃ẽ q̃d mãe hẽret ĩfestũ: rñdit libera voce. tu ꝫpter q̃d orbẽ terr̃az. ꝫ q̃ ego facio illd̃ puo nauigio: latº voco. tu ãt q̃ magna classe facis dicer̃is ĩperator. si sol̃ captº fueit alleg̃n latº eit. nã si ad nutũ dioĩd ꝫpli famlãrẽt eit dioĩdis ĩperator.

nã ꝙtũ ad cãz nõ dr̃nt n̄ qꝫ dcteri
or ẽ q̃ rapiẽ ip̄bi? q̃ iustitiã de sie
tic abiecti? q̃ maifesti? ip̄ugnat
leges. q̃s ego fugio tu p̄ seq̃ris/ e°
vtrꝙ vere or tu ꝺrep̄mis. me fortu
ne iiq̃tas ꝙ rei failiaris ãgustiat.
te fast? itolleabil ꝙ ierplicabil a
uaricia furẽ fãt: si fortũa mãsues
cerz fierẽ forte melioꝛ ꝙ tu q̃ fortu
naꝯ: neq̃ꝙ eris Miãt? allegãs
ꝺstãtiã hois cũ icreparet iuste ꝙ
meito arguẽt: Expiar inq̃t an fu
tur? sis melioꝛ fortunã mũdo nec
nõ alicui qꝫ dcliq̃stiß tuis moꝺ?
assc̃ibaẽ. eũq̃ fieri iussit mlitẽ ut
posset ex inde saluis legib? milita
re. Ex isto seq̃ꝫ qꝫ sine iustitia nõ
p̄nt ẽges iuste regnare. ¶ Sedm
p̄t eẽ dubiũ q̃ ẽ magis necãria ci
publice vl iustitia l aicitia. Et vi
dẽt qꝫ iustitia qꝫ 7. ethicoꝝ c. viij
i q̃ꝺã ꝓoœꝺe pmanz ãtas. ß hoc
ꝓ̄net ad iustitiã Jtẽ c. 2. Justici
a ẽ p̄dariſſiã vtutũ ꝙ ẽ virt? pfe
cta ꝙ neq̃ hesper? neq̃ lucifer est
ita admãbil. ¶ Oppositũ arguit
p Tuliũ ꝺ aicitia. Est ei aicitia fz
eũ oim ꝺinaꝝ hũanaꝝq̃ rerũ cũ
remuolẽtia ꝙ caritate ꝺsẽtio: ß illa
ẽ maxie necãa reipublice g̃ ac̃. Et
addit qꝫ si oẽs hoies essent iuſti
amica ñ indigẽm? iustitia. ß q̃tũ
cũq̃ hoies essent iusti adhuc ꝺi
gẽm? aicitia Et isto dicit Aristoti
les qꝫ aicitia ẽ magis necãria q̃
iustitia/ dicẽdũ qꝫ sic Aristotiles
dicit h. ethicoꝝ. Justicia est du
plex. s. iustitia legal q̃ ẽ oẽs virtu
tes ꝙ ñ ẽ ps vtutis/ ß ẽ tõ virt?.
Alia ẽ virt? ptic̃ulais q̃ fm eũ ꝺi
uidit in ꝯmutiuã ꝙ distributiuaz.
Si igit q̃rit. An iustitia sit magis
necãria reipublice vl aicitia/ et si
at q̃stio de iustitia g̃nali. ꝺicẽduz
qꝫ illa ẽ magis necãria sic totũ est
meli? sua pte. Si vero ꝺ iustitia pti
culai ꝺicẽꝺ qꝫ aicitia ẽ magis ne
cessaia/ ꝙ h° satis inuit Aristotiles
6. ethicoꝝ c. 1. vbi dicit qꝫ aicitia
ꝺtinz ꝙ ꝺfuat ãtates ꝙ legisꝓpito
res magis circa eaz studẽt q̃ circa iu
stitiã. ¶ Ad ãgumtũ i oppositũ ve
rũ ẽ qꝫ p iustitiã ꝺmanz ãtas ma
gis q̃ p aicitiã Rꝺ ãt ꝺi qꝫ iustici
a ẽ p̄dariſſima vtutũ loq̃t ibi de iu
stitia legali ñ de iustitia ptic̃ulari
Seq̃t ¶ Qui iudicatis trã. ¶ Et is
ta tra q̃ꝺruplicit exponit. Pũ omõ
sic trã ꝙ hoies. Gnaliter ei homines
p̄nt vori tra. Tũ qꝫ de tra fũt oigi
nẽ ducẽtes Eccl. 33. Oẽs hoies de
solo ꝙ tra fũt vñ creat? ẽ adã. tũ qꝫ
trã i hitãt. Vñ ps Jncola ego sum
i tra. Tũ qꝫ ex tra fũt exñtes Eccl.
18. Oẽs hõ tra ꝙ cinis. Tũ qꝫ i trã
tũtent Eccl. 9. Qui de tra fũt i trã ẽ.
uertẽt Vñ i h° qꝫ ꝺicit trã: ep̄mit
fupbiã in ꝺicũ ꝙ platoꝝ Terra ei
vilis ẽ ꝙ ifimũ oim corp̄m vñ Ec
cles. 19. ꝺicit Quid fupbis tra ꝙ ci
nis. ꝺñt g̃ iudices ꝙ plati ꝺ sideraẽ
iudicãdo qꝫ ip̄i nõ fũt celestes. sed
trem. fũt hoies alijs files in cõꝺi
cõis fragilitate. alijs ꝺũtibiles in
corruptibilitate. alijs eq̃les in na
tuẽ vilitate qꝫ tra Nã fm ph̄m ẽ
ta ẽ mr̃ oim corp̄m ut ꝙ ip̄i filij fũt
mris nr̃e g̃nal q̃ ẽ tra/ et ec ip̄i fũt
filij p̄ris nr̃i g̃nal q̃ ẽ tra fer ꝙ pu
tredo oiz elemtoꝝ. Rꝺ ꝺ sideras be
at? Job 1. c. ip̄i tre dixit: p̄ me? es
ꝙ mr̃ mea. ¶ Sedo mõ exponit ista
ĩra de tra ꝙ de eccia. ꝓpt tres ꝺici
ones tre q̃ eccie cõuemũt videlicz

hūilitatē·stabilitatem·a fertilita
tē·Vñ Bern·sup cāt̄ica de eccīa sic
exclamat O hūilitas a sublimitas
a tabnaculū cedar/a scūariū dei/ter
renū hitaculū a celeste palaciū/do
mꝰ luitea a aula egiaca corpꝰ mor
tis a tēplū luteis/a despectō supbe
spōsa xp̄i a stabilimētū saē de cēne
fertilitas fidei xp̄iāe/q·d·mlta bō
ire ducēt si bn̄ fueint iudicata·3°
mō expoīt illa lra·de ira·v·d carne
nra a corpore nr̄o/qꝫ dz iuste iudi
cai ut eiꝰ obsequū rōnabile fiat/et
dō placeat·vñ Greg⁹ i mōlib⁹/dū
carnē corrigit a vsq; ab abstinēci
e studiū a pficiētibꝰ pueit/qñ im
altai iā corꝰ nr̄z l'caro nr̄ icēdit of
fert/ut ide i ospcū oipotētis sacficiū
edoleat·vñ pꝰ culpa displicebat·
Qui g diligitis iustitiā·Sic iudica
te terrā·

Lcō·2·

Sentite de dño i bonitate a i
simplicitate cordis qrite il
lū qm̄ inuenit ab hijs q̄ nō
tēptāt illū Apparz ād eis q̄ fidē ha
bent i illū· q̄ pposuit Sal·q ad i
q̄rēdā sapiaz de q̄ ite cō ē pncipal
hꝰ lib nēcaia è iusticia· pꝰ q̄ p̄
misit/ꝫ de ip̄a iusticia-pleq̄t dñe
Et q̄ iusticia a cultu dei icipit: dō
p̄° oñdit quō dō dz ordiai ad deū i
mēte·2° quō i p̄moē·3·tem gnāt̄ē
ei·4 3° gnāt̄r quō m tō ousacōe i
nolite celaē·Circa p̄m oñt p̄° quō
dꝰ p vtuosas cogitacōes placaē:
2°·quō p vicōsas ab vie sepaē.
3 pūse ei· Cir̄ p̄m ē sciēs q̄ mens
hūana ordiaē ad deū p ca·p fidei i
tegtatē·p cord caitatē·4 p spei fir
mitatē·Et hec ca i textu isto nōnē·
2° q̄ sn̄ fide ipossible ē placē dō: p
mittit fidei itegtatē·d·Sētite de dō

no i bo·ac·de dño·v·ea q̄ sē de dño
fuelata/qi·d·sacrā scīptrā p quā
dꝰ cognoscit·pie a hūilit a studi
ose legite a itelligite·4 q̄ nō poter
tis de deo pbaē pie credite/qꝫ sicut
dī p̄·11·q̄ pscrutaē maiestatem
opprimet a gla· Scdo q̄ fides nō
saluat sine caritatē·q̄ si hūero oēz
fidē ita ut mōtes trāsferā: caritatē
āt nō hēaz mchil sū·Cor·13·Ideo
postq̄ mens hūana ē p̄mo illumia
ta p fidem oportz q̄ scdo sit iflam
mata per caritatē·Et ido subdit in
simplicitate cordis q̄rite illū: queī
tur em̄ p amorē a dilectionē Jux
ta illud Cant·3: q̄siui quē diligit
aīma mea Bern·super Cantica p
mone 20· Nō abduci blandicijs
nec frangi minacijs nec seduci fla
gicijs toto corde tō aiaꝫ tute dili tō
gēē Et ut buit dicā toto corde dili
gē ē·ō·e q8 blādit de ꝓpria carne l' vn
illicita respuere/sed quia iaz neō
querit efficacite: q8 ñ sperat·ido
post fidei integtatem a amoris ca
ritatem subdit spei firmitatem di
cens· Ruomiaz inuenitur ab hijs
qui nō temptant illum Glo· sup
illud Matth·q̄to· Non temptab
dñm deum tuum: dicit sic· Nemo
temptare debet deū quando ex hu
mana racōe habz quid faciat· Il
le ei tēptat deū q̄ omittit se pic'o:
qñ ex hūna rōe pz euasio/et ideo
xp̄s dixit Matth 4· Cū vos pseciti
fueint i vna cīate fugite i aliā: sic
ipe ide fugit a latuit puul⁹ i egip
to Matth·2· Et postea iam factus
vir idem fecit: Jo·8· Sic Paulus
dimissus in sporta euasit Cor·11·
Et sic dicit glo·v p̄ꝰ p q̄ hūana
rō defecit omittet se hō dō ñ tēptā

ꝫ deuote ꝺfitẽdo ꝑpũã infirmitatẽ
palipo·2·Cũ ignoẽm⁹ q̃d agẽ de
beam⁹ h° solũ habem⁹ ẽfidui ut
ocl'os nr̃os dirigam⁹ ad te Jr̃ glo·
fiuẽ ps 81·Téptare ẽ cũ i ẽbis est
simplicitas·a i corde ẽ malicia·Et
tales nõ q̃ũt deũ i simplicitate: a
iõ nõ mueĩt ab eis q̃ tẽptãt eum·
Apparet ãt eis·qui hñt fidẽ i illũ·
Tentat ꝺ Sit Dic ẽ notãdũ q̃ aliq̃ tẽptãt ꝺi de
mẽtia·q̃ negligẽt orãt fine deuoti
one: sic si aliqs tẽptaret si hõ dor
miat vl' nõ Ecã·xviij·Añ oronez
ꝓpa aiaz tuã·a noli eẽ q̃si q̃ deum
tẽptat·Aliq̃ tẽptant dei patiẽciaz
q̃ pseuerãt i pcis·i ps·Téptaue
rũt a exacerbaueŕt excelsũ·a testi
moia eiº nõ custodieŕt·Aliq̃ tẽp
tãt dei iusticiã q̃ orãt vindictã·luc
ix·Vis dicam⁹ ut descẽdat ignis
ꝺ celo·Aliq̃ tẽptãt ꝺi potenciã ut
temeãrij i picul'·Judith·8·Qui e
stis vos q̃ tẽptastis dñz·Ioãẽ otẽ
sacdotes q̃ statuerũt ut deº eos libe
raret infra aliqs dies·Quida tẽp
tãt sapiaz dei qui exponũt se fine
studio ad docẽdũ a pmeditacõe·
ps·Téptauerũt deũ i cordibº suis:
ut peterẽt escas aiabz suis Nõ so
lũ ãt iuenĩt ꝫ apparz·a spõte se eis
oñdit·nõ tñ adhuc statũ p spẽciẽ
ꝫ p fidẽ pmo·a pº p spẽm·a iõ sub
dit·Apparz ãt hñs q̃ hñt fidẽ i illũ
a fidẽ tẽdẽtẽ i illũ p dilcõez. Sic g̃
has tres vtutes theologicas or
dinãtes mẽtẽ i deũ hõi iusto esse
necessarias ptz manifeste· Primo pt
~~poĩt~~ dubiũ h vtutẽ pẽ vtutes mo
rales acq̃sitas·ncẽe fit ponẽ theo
logicas· Et videt q̃ ñ·q̃ de oibº
vtutibº necarijs ad felicitatẽ vel
bñudiez dctmiat Aristotiles fufi
cienẽ i mõlibº suis/a nõ fecit mẽti
onẽ ñ de natualibz l' acq̃sibilibz
ã oslibz: g̃ ille sole sufficiũt· Ꝑ
hõ pt ex nãlibº suis assentiẽ hñs
q̃ fides pdicat de deo·si bñ istruat·
Silit deũ ogmtũ pt amaẽ fũr oia·
a sperare q̃ deº dabit sibi vitã im
mortalẽ g̃ ad illos actº nõ ẽ necẽ
ponẽ hitº infusos Añs ptz·q̃ ali
ter hõ infidel' nõ foret vitupãdº:
si nõ credẽt ad pdicacõez doctoz
catholicorũ· Ꝑ si tales hitº ifu
si forẽt i nob hõ posset sciẽ a expi
ri eos p eorũz opacões·h sic posset
hõ de lege cõi sciẽ se eẽ in caritate·
ons flm·oncia ptz q̃ inuemẽs est
nobilissimos hitº eẽ i nobis a la
tẽ nos· Ad oppositũ est apl'us
ro·xi·Nũc ãt manẽt fides spes ca
ritas·tria hec· Ad istõ dubiuz di
cẽda sũt duo Primũ ẽ q̃ sic reuela
tũ ẽ cãs pribº: sic scola catholica
tenz a ecĩa trẽdit·Rõ ẽ·q̃ duplex
ẽ hõis felicitas· Natural'·a supnatu
ral' Prima ẽ ꝓportionata nature
hũaẽ ad quã pt ptigẽ p pncipia
naturẽ sue· Alia excedit·a ad illã ñ
pt ñ dina vtute fm quãdã digta
tis ptipacõez·Et iõ ad illã ꝺsequẽ
dã·oz q̃ hõi supaddant' virtutes
theologice·q̃ iõ theologice dñt q̃
a solo deo ifũdũt·a sola dina reue
lacõe i sac scriptuã nob trẽdunt·
Ad pmũ aristotiles nõ trẽdit ñ de
virtutibz ordinãtibº hoiez ad fe
licitatẽ hũanã· Ad secũz ptz q̃ hº
nõ pt hõ facẽ meritorie ex nãlibº·
Ad tciũ ñ simplicit latẽt ꝫ credi
mº nos tales hitº hre Verbũ ãt
phi dz itelligi de hitibº naturalibz
In simplicitate cordis q̃ute illum·
Circa qd nõ q̃ ih° q̃ucq̃ inuemũt

Primo
A

que vitam bom̃ xp̃iani faciũt me
ritoriam in p̃senti· Rectitudo sc̃e
conũsationis: simplicitate· Gra
titudo pie deuocionis: cordis· Solli
citudo discrete inquisitionis: q̃rite:
et altitudo quiete contẽplacõis:
Illũ Siplicitas ãt illa dẽbz eẽ ai
prudẽtia: sic dr̃ Matth·x· Estote pru
dẽtes sic ac· vñ Gen·34· dicit de ia
cob: q̃ vir simplex hitabat i tab
naculis: tñ q̃ te prudẽcie fuit erga
frez suũ esau i emẽdo p̃mogenita
sua· erga p̃rez i furtipiẽdo bñdcõ
nẽ· erga auũculũ i custodiẽdo gre
ges· erga vxores pacifice eas regẽ
do: a i mltis alijs· pz i Gen· diffuse·
Ñiõ simplcitas a fimna ñ ẽ mñda
bilis: ß colũbia Rõ·16· Volo vos sa
piẽtes eẽ i bono: simplices aũt in
malo Et dz hec simplicitas eẽ sine
plica vane itẽcõis· sñ ruga fle opi
nionis: sine tegumẽto paliate fictõ
nis· Prima simplicitatẽ ñ hñt q̃ fa
ciũt opa de gñe bonoz: itẽcõe hu
mãe laudis l luc̃ tpal̃ia ñ ꝓpt̃ vei
tatẽ a hõiẽ· Si pt̃ q̃s dr̃ Matth·vi·
Si ocl's tuus fueit simplex: totũ cor
pus tuũ lucidũ eit· Rõ exponẽs be
at' Aug' li·2·de ſ·d·i mõte· dicit,
Ocl's dr̃ itẽcõ: q̃ q̃libz i ope suo fiẽz
itueẽ Corp' vero: ogeies opm itel
ligit Tũc ãt ocl's ẽ simplex: q̃n itẽ
cõ solũ· i deũ dirigit· q̃n sic ẽ: tũc tõ
ogeies opm luce iustitie corã deo
ẽsplẽdz: vñ Greg· sr̃ Eze·li·1·ö·A· si
ñra itẽcõ ap̃ deũ fueit simplex: ey
i·deq ñra actõ tẽbrosa ñ eit· Se
cũdã simplicitatẽ nõ hñt hẽtici: q̃
veis sẽtẽcijs fidei xp̃iane ꝺmlcẽt er
roẽs flaz opionũ Vñ hñ ñ sẽ sim
plices corde a lĩgua: imo duplices
a biligues: dr̃ q̃s ꝑ·18· Verba

bilinguis quasi simplicia: a prue
munt vsq; ad ĩteriora ventris: a
Eccl̃·2· De duplici corde a labijs sce
leratis a manibus malefacienti
bus: a pct̃ori ingredienti terram
duab' vijs Tertiã simplicitatẽ ñ
hñt pditores a dolosi: q̃ pt̃edũt v
nũ i ore a aliud hñt i corde de q'
ips· Labia dolosa i corde a corde lo
cuti sũt· de q̃bz verificat illũ Jac·1·
Vir duplex aĩo icõstãs ẽ i oĩb' vi
is suis dicit Aristotiles 18· de aĩa
lib' c·x· q̃ i aĩali ñ ẽ ñ cor vnũ: aia
vna· Scõo dẽt hõ hñe g̃titudinẽ
pie deuocõis: a iõ dr̃ cor18· Vbi no
tãdũ q̃ de' exigit cor hũanũ sibi
dari tripl'r: liberal'r· ite g̃l'r· a ꝑ tu
al'r· Prio vult de' q̃ tu des sibi li
bere cor tuũ: ñ q̃ mutues nõ q̃ vẽ
das ß q̃ dones Mutuat· q̃ sibi ser
uiũt p tpali ꝓspitate ꝺsequẽda:
et q̃n eis subtrahit ꝓspitas sub
trahũt a illi cor a deo ps· Confita
bit'r cũ bñfeceris ei· Vẽdũt q̃ eũ
diligũt p ñ cor de e tua: qui ẽ amor
ñcenari'. Dãt quidẽ sibi g̃tis: hoc
est ex meã dei boitate motiã istũ
modũ exigit deus· Vñ signãt dr̃
pũ·17· Prebe fili mi cor tuũ michi·
q̃si dicer̃et fili mi p creacõem· fili
mi per informationem· fili mi per
redemptionem prebe per donacio
nem· cor per dilectionem tuum p
possessionem· michi per deuocio
nem· Vult ergo primo q̃ des si
bi cor tuum liberaliter· Secundo
q̃ des ei cor tuum ĩtegraliter· Ma
th·22· diliges dominum deum ex
toto corde tuo et ex tota anima tu
a· Est enim deus sicut homo seloti
pus non p̃mittit vxoi sue alios
diligẽ Exo·34· Noli adorare deũ

alienū. Deꝰ ei zelotes nomē eius. ꝺñs ⁊ emulator hec mīxtꝙ solꝰ ꝺemīt te. Auis gñosa cū diu volaueit ⁊ se fatigaueit ⁊ pꝺā suā ceperit. reꝙrit cor pꝺe sue ꝑ mēꝺe. Sic xps gñosus ille falco ꝙ ꝑ te sua pꝺa capiēda volauit ꝺe cēlo i vḡis vtexta ⁊ ꝺe vḡis vtero ad patibl'z. ꝺe patibulo ad īfernū. ꝺe īferno i mūdū. ⁊ ꝺe mūdo ad cēlū. iō merito sibi vēdicat totū cor. paē ḡ ꝺebemꝰ cor nēm ei ficē aui pꝺali paē cor p̄ ꝺe sue. p̄mo extrahiē. lauaē. ⁊ op̄mē. ⁊ sāguis exp̄mē et i ptes ꝺescindiē. Sic mōlē extrahamꝰ cor nēm p pc̄ōz occultoz. re cordacōez i ps. Effūdite cor̄ illo corda vra. Lauet ꝑ lacrimaz fupi fusionē. Ie. g. Laua a malicia cor tuū ut salꝰ fias. Cōp̄maē p oc̄ō nē. ⁊ sāguis. v. pc̄m exp̄maē p cō fessionē tandē ꝺescindaē p penosā satisfactionē. ⁊ tūc ꝺebz sibi tōtiēs dari p ꝺeuotiōez. vñ Joel 2. Cōuertimini ad me i toto corꝺe vro. Tertio vult deꝰ ꝙ ꝺes sibi cor tuū ꝑpetualiē. Solent ei hoies qñ volūt simpliciē ⁊ ꝑpetuo aliq̄ꝺ ꝺaē alicui: facē sibi bonā cartā ⁊ bñ scriptā. ⁊ postea illā signāt sigillo. ⁊ tāꝺē ponūt eā i possessiōe. ⁊ tūc ē securꝰ ꝙ ꝑpetuo. Istomō ut ꝺeum ꝺe aia bꝰ nostris assecuēmꝰ ꝑpetuo. faciamꝰ sibi cartā ꝺ cor ꝺe nēo scriptā ꝺo i illo māꝺato. ⁊ p̄cēp sua: pū. ⁊. Scīte illā. v. legē ꝺei i tabulē cor ꝺ tuū. ⁊ postea signeē sigillo hūanitatis xp̄i qꝺ culpā fuit mīs xp̄is hō. ē. applicemꝰ p ꝺeuotā oc̄ēplationez menti nēe meōriā illꝰ passionis. viñ. cāē. Pone me sic signaculū sup cor tuū. ⁊ tūc ponemꝰ eum i

C

sepsima: ut i mēte nēa ꝑ grāz ihabitare dignetur. Epb. 3 ꝺetwobis ꝺeꝰ fm ꝺicias gl'e sue. vt tuē corroborāri p spm̄ in īteriori hoie hitare xp̄m p fidē in cordibꝰ vr̄is. Et sic i simplicitate cor ꝺ ꝙrite illum. Vbi nōē sollicitudo ꝺiscrete i ꝙsc̄onis. Et iō tēo ꝙrē ꝺebemꝰ ꝺeū sapiēē cū tribꝰ magꝭ ꝺe qbꝰ math. ij. Illi ei ꝙsierūt stella ducē. Et nos ducēte maria ꝙ ē stella maris. Vñ bn. fūr missus ē. ō. 3. Si isurgūt vēti ēptacōs. si incurris scrupulos ībulatiōm: respice stellā iuoca mariā. Rueāmꝰ ij° ꝺolēē cū maia ⁊ ioseph: ꝺe qbꝰ luc. ij. Dolētes ꝙrebamꝰ te. Illi pē ꝺuū ꝙsierūt xp̄m: ⁊ pꝰ triduū inuenerūt. Tercō ꝙramꝰ xp̄m diligēter: luc. xv. Rue mlier hns dragmas x. ⁊ cēRēto pmanēē M. ⁊ petite ⁊ accipietis: ꝙrite et inueietis. Rēcū qꝺ vitā xp̄iana rūficat ē altitudo ꝙ ete oc̄ēplatiōis: ꝙ illū. In simplicitate iḡr cordis ꝙrite illū. Ideō v.

Erūse ei cogitacōes sepaāt a ꝺeo: pbata āt virtꝰ coartipit ifipientes. qm̄ in malmolā aiaz nō itroibit sapia. nec hitabit i corpe subdito pc̄is.

Pꝰ ꝙ ꝺeliatū ē qliē hō ꝺuem ēnt ad sapiētiā ꝺispoit. Dic oñt p qꝺ hō a sapia p̄ncipaliē ipediē. Impediē āt spūs sapie ne hoiez i hitet spūaliē ꝑpē duplex obstaculū. Prim ē mētal malitia. scḋz corpal imūdicia. Et fm hꝰ ideō ista diuidiē i duas ptes. Nā p̄mo ꝺocet vitaē malicia mētis. scḋo vitare i mundicia corpis. ibi nec hitabit. ꝺicit ḡ p̄mo. Erūse cogitationes separant a ꝺeo. Et notandū ꝙ non accipiuntur hic cogitacōes

ꝑpēdā

distīguēdo cogitacōez otīe actū vo
lūtatis: ꝫ ideꝺo tā actū volūtatis
ꝙ itellectꝰ: qꝫ sic fūt cogitacōes pec
cata: nll'a eī res ē pctm̄ ñ actꝰ eli
cit⁹ a volūtate l'ipat⁹. Est igiē sē
sꝰ. Primū qꝺ a ꝺo sepat ē pūsa co
gitacō. i. affrō cogitacōis ꝑ quaz
ꝺeꝰ nō diligit nec adoāt nec ī eum
credit. Abbata āt vt⁹. i. fides opās
ꝑ dilcōez corripit ifipietes. i. argu
endo ostāz de errōe a ignītib⁹ ie er
ga deū suadz aāre a tiere deū qꝺ ē
vā sapia Causa āt q̄re cogitacio
nes infidelitatis sepāt a deo ē: qꝫ ta
les hoies fūt i mēte maliciosi: a in
corpe voluptuosi: a illos nō pt sa
pia itroire. Sapia. i. vbū dei. Eccī. i.
Fōs sapie verbū dei ī excelsꝰ. Vel
sapia. i. collcō virtutū mōliū: a itel
lcūaliū: qꝫ si vnū otrariorꝝ fuerit in
fūmo michil secū opatit de suo otrā
rio. Deꝰ āt ē fūma boitas: a iō nul
lomō cohītat cū malicia. Et ideo in
malinolā aiaz nō itroibit sapia.
Et nō qꝫ dicit ī malinolā aiaz: nō
solū ihītabit: ꝫ nō itroibit ī eam.
De corpe aūt subdito pctīs. dicit
qꝫ in isto ñ ihītabit: qñ tñ aliqñ ī
troeat ī eā: nō negat. Qꝰ dī racō
pt ee ut oñdat diāz iter pctā car
nalia a spūalia. pctā. se⁹ mōi fūt iā
iuidia a hꝰ mōi: qꝫ ista fūt miōris
vēcūdie a maioris culpe fm Greg.
Ecōtrē vero carīlia fūt maioris vere
cūdie a miōris culpe: a ideo ut cōiter
facili⁹ otrītē hoies de pctō carna
li: a cī maiori verecūdia satisfaciūt:
ꝙ de pctis spūalib⁹. Vñ pctā spū
alia fīc odiū. iuidia. supbia. mag
i hoibz otinuāt ꝙ pctā carnis: a ide
o dicit qꝫ ī malinolā aiaz ac. Sed
ipctōres a reos pctōz carnaliū be
ne intrat aliquando. sed tamen
non inhabitat in eis. Vnde Gre
gorius dicit. Malinola aīa ē: que
i corde odium tenet vel rancorem
Corpus autem est subiectum pec
catis quod fm Apostolum formi
cationi. non domno fuit. ‖ Sūt
autem quatuor genera malarum
cogitationum. malicioſe. ambici
ose. voluptuose. a infructuose. Co
gitāti ꝑmo⁰ dī ꝑ ꝑs Quid gl'ais
ī malicia: q̄ potēs es iūq̄tate/tō die
iustitiam cogitauit līgua tua ac.
Tal' fuit cogitacō saul' otrā dd. p.
Reg. xs. Saul cogitauit tradē dd
in manꝰ philistiorū. Et cogitatio
fm cōtrē Joseph Gen. xl. Qui cī
vidissent eū paulantē ꝙ accederet
ad eos cogitauerūt eū occidē. Nō de
malicia ipi⁹ q̄ co ꝺllū adduxit
ut ḡ manū suū deuoāsset. a ideo de
teste malicōso dedit deꝰ legē talio
mis. Deut⁰. xix. Reddz ei sīc frī suo
cogitauit. De cogitacōe ābicōsa:
scribitur Luce xix. Intrauit cogi
tacio in eos: quis eorum maior es
set. Vbi notandum: ꝙ ambicio
ē fūma caritatis. sicut dicit Petrꝰ
blesensis ī quadam epistola ad
clericos de capella regis hereticis
directa. Ambicio dicit ipe/est que
dam fūma caritatis. Caritas em̄
paciens est pro eternis. ambicio
patitur omnia pro caducis. Cari
tas benigna ē pauperibus. Am
bicō vēo diuitibz. Caitas omnia
suffert pro veritate. Ambicio pro
vanitate. Vtraq; omnia credit ō
nia sperat. sed longe dissimili mō.
Hec ad gloriā hꝰ vite. illa ad gl'az
sine fine. Et infra Omnes qui mili
tant in castris ambicioīs optimi
captiui

sermo de cogit⁹ ⁹ᵉ ⁹ᵉ

A

q̄ꝛ st' ḡnā malaꝝ cogitacionū

B

fūt a naas amonitæ · dextros q̄ o culos amiserūt · Prosperitates em̄ fūt i acq̄sitōe tp̄aliū · i actura vero vite q̄ p̄terit a iminētia mortis et ne supplicia nō attendūt · Et pax sup̄ i eadē epl'a · Ip̄a vanissima vanitate militāt hodie nostri cuiales · in latrōc̄inijs nocturnis vigilijs mlt̄is · a piscib̄ magnis piculis maris · periculis fluminū · piculis pōtiū · piculis mōtiū · piculis in falsis fratrib̄ · in mortib̄ frequēt̄ in afflictōe in labore corpis atq̄ i in aliis vite discrimib̄ · ī q̄b̄ gloriā mārtirij mererē. si hec p̄ xp̄i noīe fuissem erēt · hūc aūt martires fūt mūdi · seculi professores · discipli curie milites vel armigeri · p multas siquidē tribulationes intrāt iusti in regnū celoꝝ · Dij aūt p multas tribulationes promerēt infernū · ¶ Tertiū genus malaz cogitationū fūt cogitationes voluptuose · Gen̄ · vij · Sēsus ei a cogitatō hūane cordis pronus fūt ad malū ab adolescētia sua · ex q̄ corrupta fuerūt in p̄mis p̄ntib̄. Albert̄ tractatu 2° · 2 · lib̄ de causis p̄prietatū elemētoꝝ c · 2 · dicit q̄ si super carbonē cādele extincte nō tm̄ oīno mortificate q̄ ibi aliq̄lis ignis remaneat sup piciat tenuis puluis sulphuris cādela accēditur Noālit · quātūcūq̄ hō i se flāmas voluptatis extinxerit sēp tm̄ manet ignicul' ñ mortificat' · h° est fomes carnal' concupiscencie · q̄ in vita ista tōlit extingui nō p̄t · Et ideo sūope cauēdū est ne piciat sup talē scintillulā tenuis puluis sulphuris · sulphur ē calid' fetid' a tenax · a dēsig t luxuriā · Et puluis tenuis h' sulphuris ē cogitatio morosa de circūstāciis h' act' et delectatioīb' eiusdē · Vñ Grego · sup illud Job xviij · Aspgat in tabernaculo eius sulphur · dicit sulphur sic ignē nutrit ut in se sit grossissimi fetoris ideo i eo pcēm carnis intelligim' · q̄ dū puer' cogitatoīb' q̄si fetoīb' mētē ipletet eterna incendia fouet · Vñ dñs i sodoma pluit ignē a sulphur · Cauēdū est igit̄ cuicūq̄ pēitenti de p̄teritis ne de eiusdē cogitatōes recordatiuas admittat q̄ p̄m Greḡ · 3 · moraliū · c · 7 · Sepe mēs ita in culpe recordatōe occupat̄ · ut ad p̄petrādū illi' lōge grauius q̄ p̄us capta fuerat vigeat · Et ideo signāt̄ dicitur Deut° · 17 · Caue ne subrepat tibi ipia cogitatio · Sicut em̄ puus latrūcul' per fenestrā immittit̄ ut maioribus latroīb' seras aperiat · ita dyabol' puas cogitatōes immittit · a si ille p negligētiā admittāt̄ trahūt mētē ad consensū · Vñ sext' Julius strāgetic' li° · 2 · c · ix · Gne · p̄pe ius cū suspectos hrēt hauctes et vereb̄ ne p̄fidiū nō reciperēt · petijt ab eis ut egros interim apō se reficiat̄ patrēt̄ · fortissimis deīde hostibus lāguenciū missis ciuitatē occupauit · Cōtigit autē istomō dyabol' ppētes aliquos viros scōs nolle recipe suggestiones i grossa materia sic in ope exteriori · suadz eis salte cogitare de illecebris fingēs nō eē piculū in debilib' cogitatioīb' sz certe mēdax ē · q̄ sub infirmis cogitatioīb' fortissimas delectationes immittit · a sic mētē ad consensū ducit · Et ideo statim sūma vigilātia a prudentia examinanda est enim cogitatio que occurrit et si

est noria ℓ imūda expellēda est a
cordea pueienda ē ne fiat morosa.
ꝑ qđ signanter dr Jé. t. Vsq; q
morabūt in te cogitacōes noxie.
Ruā auctoritatē ꝓtractans b tūs
Greg. 14. moral. c. 10. dicit sic. Nō
ꝓplēdit aut remūt ꝙ aut morant.
etem i bona corda cogitacōes illici
te remūt ꝙ morā phibent. Vñ Jhe
mi ad Eustochiū. dū pu ē hoc
tis mēticet ei neḡcia elidat i se
mie. Ille p̄dicat b tūs. q̄ statū ut ce
perit cogitē interficit cogitatus e
ius. a allidit ad petrā Et Cassiodo
r exponēs illō ps. Filia babilo
nis miseā. c. Filia iḡ babilois est
caro q̄ ꝓfusionē pcōr igerit. cui
digna ꝓpēsacō dat ut sicut ꝓcitat
advicia ita repēssa subdat virtutib;
Vñ subdit. Beatus qui retribuet ē
te. tu. quā te. no. quā cēnē reēbuē
bonor ē q̄ etiā puulos q̄ ex carne
nascunt. ad malos mot añq; creſ
cāt retinēt ne sint liberi. a allidunt
ad petrā xp̄m ut ꝓfracti dispeāt.
Cogitacōes ꝙ facili vincūt cū pue
sūt. Et notādū q̄ nō solū apud
catholicos imo ap̄ gētiles mun
dicia mētis virginitati corpis p̄fere
bat i tm q̄ vbicūq; potuerit hō p
pēdē q̄ aliq̄ ūgo ꝓfecta corrupta
erat mēte. ipa a sacdocio ēpulerit.
Narrat Seneca li. 6. declamacōm
te virgie vestali qđ scripsit hūc ver
sū. Felices nuptie molar vbi nubte
te dulce ē. Et ob hāc causā volue
runt eā sacdocio p̄uasse ysa. 1. Au
ferte malū cogitacōr vias ab ocu
lis meis dr dñs. Et ysaie lv. dere
linq̄t impius viā suā r vir iniquus co
gitacōes suas. Retū gens mala
rū cogitacōm sūt cogitacōes ifruc
tuose. vane. ꝙ q̄br in ps. dñs scit
cogitacōes hoim. quī vane sūt. Et
alibi. In illa die. id ē in die mortis:
pibūt oēs cogitacōes eor. Vbi
notandū q̄ ois cogitacō munda
nor. Vl ē de ēt̄no or. puidēcia Vl
est de diffenda pēitēcia. Certe vtra
q̄ istar cogitacōm pit in morte l
in die mortis. q̄liter aūt pēit p̄ma
cogitacō p Luc. 12. de diuite q̄ co
gitabat horrea sua dilatare. q̄liē āt
cogitacō sc̄da perit. exp̄sse narrat
p. Reḡ. 21. de amō filio manasse q̄
vitar malar p̄ris sui recogitās. et
miar dei sibi finaliter concessam.
deliberauit q̄ in peccatis more pa
tris iuuentutem suā duceret. et po
stea finaliter sicut pī fecerat pēni
teret. ꝙ ulla cogitacō periit. q̄ in me
dio malicie fuerat a ꝓpriis fruis iter
fect. ē. De talib p̄sūptuos dr in
ps. Rām dediauerūt in te mala. cogi
tauerūt cōcilia q̄ non potuerūt sta
bilire. hoc est q̄ malicia accepēt
a tua bōitate et mia. et sic mala fu
a in te dedmauerūt. ideo iusto tuo
iudicio cogitauerūt concilia que ñ
potuerunt stabiliē. Cogitacō ſm
Greḡ. opat radici 12. moāl. c. 18.
q̄ qđ radix arboris. hoc vnicuiq; hoi
ꝙ fua cogitacō est. Racio ē. q̄ sic ra
dix occultat sub terra ꝙ in planta
sup tām manifestat. Sic cogitacō la
tet sub cra corpis in p̄nti. ꝙ in opati
ne p. ꝙ in futuro erit sic in corpore vi
treo. Sc̄ āt ē in corpe luceo 18. mō.
c. 18. q̄n āt radix deficat. cō plan
ta deficit ſm Gregor. 14. moraliū
c. 8. vbi dicit. Ois iniquus prius
in cogitacionibus arescit. et post
ea a bois actibus deficit. Et ido
sicut ille qui vult arborē habere

Cogitacō 3 p̄a
indirecte
ou 2
p̄ter racionē

lẽne cresc̃ẽ et fruc̃tiferã fume cu
raẽ debet q radix nõ arescat p ſic
citatẽ ita q̃ vult semetip ſũ fructife
rũ reddere in operib9 virtuosis cu
ret omo q nõ ſit aridus in cogi
tacõib9 ſuis q̃ michi lita seruat
hominẽ in mente nec ieiunũ nec
ciliciũ nec vigilie ſicut sc̃a ore pla
tio vel cogitacõ contemplatiua q
ſicut illa duo maxime humectãt
radicẽ ne aẽſiat ſ. limus q sanḡs
huan9 ſi calidis apponat̃ ita du
plex cogitatiõ videlicet de morte
noſtra et de xp̃i paſſione p̃cipue
in omnib9 opibus nos fruc̃ũdat
·i· pet· iij. Criſto in carne paſſo q
vos eadẽ cogitacõe armamĩ· Ite
ecc̃s· vij· Meli9 est ire ad domum
luct9 q̃ ad domu cõuiuij· In illa
ei cũctor fimis admonet̃ q vinẽs
cogitat quid futuru ſit· Sedo co
gitacõ cõpatur tinee ſm eũdẽ· ii·
mõliũ· c· xxi· q̃ ſicut tinea ſine so
nitu penetrat vestimẽtũ· ita cogi
tatiõ trãſfigit mẽtẽ añ p̃ p̃dat.
Job· xiij· quaſi putredo cõſumẽb9
ſũa quaſi vestimẽtũ q̃ comedit̃
a tinea· Tercõ cõpat̃ ori· mõliũ·
xv· c· iij· Os quippe cordis cogita
cõ est· omis hõ mittitur habere os
ſuũ mũdũ q ſume cauet aliquid
ponere fetiduz in ore ſuo· pũ· xv·
Abhoiatio dñi cogitacões male·
Quarto pilis carnis opat̃· v· mõ
liũ· xviij· Pili carnis ſũt vite vete
ris cogitacões Vnde bene p moy
ſen dicitur Nui· viij Leuite radãt
omẽ pilos carnis ſue· q̃ is qui in
diuinũ obſequiũ aſſumit̃ debet
ante dei oculos a cũctis carnis co
gitacõnibus mund9 apparẽ Vti
nã ſic eẽt modernis tpib9· Sed
notandũ quãta ẽ fragilitas nr̃a·
ſi cõpemur aplis q̃ in primitiua
ecc̃ia fuerunt· Apls em̃ queit q̃
ſi p mirabili· Rõ· viij· Quis nos se
parabit a caritate xp̃i/ treuea tales
clerici qui fuerẽſſe ſũt in locũ eor
p̃ũt reſpõ dẽ. Nõ mors nõ gladi9
ſi puer ſe cogitacões ſepant nos
a deo/ ſeruiũt hodie in ecc̃ia et
voluptuoſi preſbiteri de q̃b9 dici
tur dañ· xiij· Venerunt duo p̃sbi
teri plem in q̃ cogitacõe aduſ9 ſu
ſanã q̃ nouerat eis omiſcei· Vos
em̃ nõ ſic ihũ· ſi iuxta õe ſiliũ· Je
mie· xxv· Reuertat̃ vnuſquiſq̃ a
via ſua mala q a cogitacõib9 ſu
is peſſimis·

~ Lõ vi·

Spũs eni ſanct9 diſciplie
effugiet fictũ q auferet ſe
a cogitacõibus que ſũt ſi
ne intellectu q corripiet̃ a ſupuei
ẽte imq̃tate· Poſt q̃ oñſuz ẽ q
p duplicẽ idiſpoſicõnẽ hõ impedi
tur ne ſapientiã cõſequat̃ videliz
p mẽtis malitiã q carnis imũdici
am· In iſta pte vtriuſq̃ rõnẽ aſ
ſignat oſtẽdendo q̃ pecatũ duo
mala hoi facit· Nã aufert grãz q
affert penã· q ſic in iſta lõne tria
facit Primo oñdit quo pecator
quodãmõ necitat deũ ad eũ elim
quẽdũ· Secõ oñdit q̃ hoc nõ eſt
ſimpliciter ſciendũ/ p̃mo deus iuſte
q fine opulſione ſe ſubtrahit pec
catori· ibi· Et aufert ſe· Et tcõ ſub
iũgit q̃ hõ p peem velit/ nolit ob
ligat ſe finaliter puniẽdũ· ibi· Et
corripiet· dicit g̃ p° ſic Spũs em̃
ſanis diſciplie effugiet fictũ· Iſta
trã dupliciter legit· Vnomõ ut ille
geniũ9 diſciplie oſtruat̃ cũ eo q8
p̃cedit· ſic· ſpũs ſanis diſciplie id ẽ
datur vel

dator l' inspirator disciplime effu
giet fictū ypocrītā q bonū p̄tēdit
exteri9 a malicīā gerit subt9. Vñ
nō ē mir9 si sapia i maliuolā aiaz
nō intreibit qr spūs saīs q̄ ē au
ctor a dator sapie effugiet talē fi
ctū. Et sic i isto assignat rō. q̄re in
maliuolā aiaz nō intreibit sapia.
Conseq̄nt subdit rōnē q̄re nec hi
tabit i corpe subdito p̄ctis. qr au
fert se a cogitacōib9 libidinosis a
bestialib9 ai fit spūs mūditie et
honestatis. Vñ qr spūs veritatis ef
fugiet fictōnes. ij qr ē spūs honesta
tis effugiet bestiales cogitacōes
Et h° ē q dicit. Aufert se a cogita
cōib9 q̄ fiūt sine intellectu. Aliē ex
poit ista littam ut ille geīti9 disciplī
ne ostruat ai h° q dico fictū. Et ē
sēs. Spūs em saīs effugiet fictuz
disciplie illū q fingit se hīre disci
plīnā ai nō hēat. Ez p̄m9 modus
legendi concordat ai glō. sic g̈ nēo
pt do iponē q ipe spūs te honiez dē
imq̄t. p̄mo p malicīā fugat ab e
o. Et iō dicit. Spūs saīs a. Nec ite
rūpt hō iponē deo qđ osēnit et sa
uet voluptatib9 bestialib9 et re
pugnātib9 rōi. qr stati aufert se
a cogitacōib9 q̄ fiūt sine intellectu.
Cū ei intellectus sit hōis naturā. vel
pfectō a supma nobilitas p quē cō
pscē dz mot9 irrōnabiles carnis.
qñ ita ē aliqs carnalib9 cogitacō
nib9 subdit9. tales cogitacōes hz
sine intellectū solēt sensuales a bestia
les. Cōtr q̄les loq̄t ps. Nolite fie
ri sicut equus et mul9 q̄b9 nō ē intelle
ctus. qr a talib9 se aufert spūs sapi
entie. Notādū ē sm Aristotilē A
ethicoz c. 1. Tres fiūt spēs fugien
de circa moēs. vicz incontinentia
malicia et bestialitas. Incontinentia
ē sm Aristotilē. qñ ita ē q aliqus
hz rectā estiacōez et sufficiēter iudi
cīū q̄d debeat facē et q̄d vitare. et
passio tñ ceptacōis ē ita vehemēs
i appetitu sēsitiuo. q ipe succumbit
passioni et credit a sua fui indicij
et pprie scientie. faciēdo illud qđ
scit sibi eē p̄hibitū. et iō vōc iconti
nēs. qr non utiz se ifra limites pprie
scientie. ij pr passionē egredit et
credit a indicio scīe. Et hec ē pma
spēs fugiēda circa moēs. Secda ē
malicia. et ē sm eū hit9 mal9 aggg
uat9 ex assuefactōe seqndi passi
ones. p quē malū hitū. rectā estiati
o fiūe bō. scīa iā ē corrupta. ita tm
q iudicat de illō eē bonū. et p̄sequn
dum ad quod appetitus sensitū9
inclinat. Et ideo talis iam ex electi
one. et non ex passione operatur
peruersa. et ideo multo peior est q̄
incontinens. Vñ talis apud Aris
totilez vocat intempatus. sicut pa
tet c. x. eiusdē libri. Vñ Seneca de
copia verboꝝ. pene ante finē. Tūc
est consūmata infelicitas vbi tur
pia nō solū delectāt. ij etiā placēt.
et desīnt eē remedio locis. vbi q̄
fuerāt vicia mores sunt. Tertia
spēs fugiēdoz circa moēs vocat besti
alitas. Sic ergo malicia excedit incō
nētiā. ita bestialitas excedit mali
ciā. Vñ qñ malicia ē tanta q̄ exce
dit limites hūane affectōis circa
materiā ire vel libidis vel cuiuscūq
peccati. Tunc dicitur talis homo
bestialis. et malitia sua vocatur be
stialitas. sicut enim quando affe
ctiones partis intellectiue assimi
lantur in claritate et honestate
cogitationibus et affectionibus

B.l.

itelligēciaꝝ siue āgelozꝝ vōt vtus dīna sū heroycā ita p oppoītū qñ p affectiones partis sēitiue cotrū puntur et deprimuntur ad similitudīnem bestiarum malicia talis persone vocatur bestialitas. Ipō enim in quodam medio cōfimo ostituit iter sbas dīnas a bestias. Et iō si sapiat naturā alterius extrēi: ab illo denoiat Et ideo vi excellentes i otēplacōe a hōestate vocant dīm virtē et excedētes in malicia vocant bestiales sic ibidē dicit Aristotiles Ita talibꝰ cogitacōibꝰ tā viz incontinencie qꝫ malicie a bestialitatis auferet se spiritus sanctus a eas diligentem proicit in infernū.

Contra quod signanter petit ps. Ne proicias me a facie tua: a spiritum scm tuū ne auferas a me. Se qr in īra Et corripiet a supuemente iiqtate. fictꝰ talꝫ q p suā malicia fugat a se spm scm certe nō euadit finaliter ipunesimo corripietur. p rōnē iuste dāpnabit et hꝰ a supuemēte iiqtate id ē ppē iiqtatē q eiꝰ cōscīaz opprimet sic onus gue iuxta illd ps Iniqtates mee supgresse sūt caput meū a sic onꝰ gue granate sūt sup me. Et nota qꝫ aliter corripit peītēs de pctō: a aliter ipeītens. hā i correpcōe pmittētis supueniet māsuetudo a mia: p quā pctm dimittit a hō do ꝛeōsiliatur Vñ ps. Rm supueīt mansuetudo a corripiemur. hz certe i correpcōe ipemittētis finaliter supuenit et ira dei ex vna pte a ppria iiquitas ex alia pte Baruth c. Igms ei supueīet ab eēno i longitms die hz. Dubitacō pt eē An spūs sā ab hoc testet a fugiat oēz fictionē.

Et pbat qꝫ nō. Quia Luce vltimo dicit de xpo qꝫ longiꝰ se finxit ire tm ppositū cū eis manere & similabat vnū exteriꝰ et aliud intendebat interius. Preterea Luce ix. legitur et Math. xvii. qꝫ xpo transfigurato coram discipulis apparuerūt Moyses a Helias. Quero & ā apparuerunt ibi vere aut ymagiarie. si ymaginarie tunc fuit fictio. Si vē tūc Moyses fuit i suscitatꝰ et Helias de paradiso translatꝰ. sed hoc non apparet verum. quia beatus Augustiꝰ habet pro mōuemenți qꝫ anima Samuelis fuit resuscitata quando samuel mortuus videbatur apparere sauli. Et dicit qꝫ fuit illusio ymagiaria dyaboli: a non spūs samuelis a requie sua suscitatus. Preterea Glō. hic non super illd Apparuerūt moyses et a helias. dicit sciendum ē non corpoā vel animas moysi et helie ibi apparuisse: sed in subiecta creatura illa corpora fuisse formata: potest etiam credi qꝫ angeli co misterio ut angeli eoꝝ psonas eoꝝ assuerent. Preterea illa claritas transfiguracionis fuit vera et in xpisti corpore realiter: vel ymagiatiue tantum. Si secundus habetur propositum. Si primum. Contra corpus xpisti in rei veritate fuit opacum: et terminatum a coloratū. Glosa Bēd. Luce ix. super illud ñ gustabunt mortem donec viderint regnum dei: id ē gloificacionem corporis in ymaginaria representacione: ergo illa claritas fuit ymaginata tm. Preterea in corpore xpisti post resurrectionem apparuerūt cicatrices. imo discōtinuacō carnis

quia thomas misit manuz i latꝰ
xpi. quero ḡ aut apparuit ymagi
narie/tm̄ ⁊ sic fuerit apl'i delusi ⁊ n̄
fuit ꝓbatio ꝛ̄surrectōis verā/vl' fu
it illa apertuā vulnerꝫ vera ⁊ re
alis/⁊ si sic. Contr̄: In corpe glori
oso nullꝰ manebit defectꝰ natuē.
vl' corruptio vel deformitas: ꝫ ci
catricis apertuē/ vl' discontinua
tio ptiū corporis xpi fuit deformi
tas ⁊ defectꝰ nature. ḡ nichil tale
ibi fuit/tūc ita gloriosum sicut est
mō. ¶ Ad oppositū est scriptuā sa
cra B. Itē Gregoriꝰ i omelia. Ni
hil per duplicitatem simplex veri
tas fecit: sed talem se foris exhi
buit eis in corpe/qualis erat eis
i mente. Hoc enim egit foris dn̄s
in oculis corporis/quod apd̄ illos
agebatur in oculis mentis. Apud
semetipōs intus amabāt et dubi
tabāt. Et dominꝰ eis presēs ade
rat ꝓpt̄ hoc ꝙ amabāt: ꝫ abeāt
ꝓpt̄ hoc ꝙ dūbāt. Ad istā q̄stio
nē alit̄ rn̄dēd̄ ē ꝑm vsū loq̄ndi mo
d̄norꝫ ⁊ alit̄ ꝑm mod̄ loquēdi scō
rū. Apd̄ mod̄nos nāq; ex cōi vsu
loquēdi. Iste t̄minꝰ fictio i portat
deordinacōnez ⁊ falsitatē: ⁊ ꝑm hꝰ
maifestū est ꝙ spūs scūs effugi
et omnē fictionē. Sed ꝑm moduz
loquēdi scōꝝ iste t̄minꝰ fictio nō
necc̄o importat siue ꝯnotat falsita
tem siue deordinacōnē: ꝫ possibile
est ꝙ fictio significz sicut ē/⁊ tūc fi
ctio nō ē falsū. vn̄ Augꝰ in libro d̄
questionibz ewāgelij. Nō ōe qd̄
fingimꝰ mēdaciū est: ꝫ qn̄ illd̄ fin
gimꝰ quod nichil sig̃ficat tūc mē
daciū mē. Cū aūt fictio nr̄a refera
t̄ ad aliq̄ sig̃ficacōem nō est men
daciū: ꝫ aliq̄ figura veritatis/sic ei

dn̄s finxit se longiꝰ ire ad aliq̄d
significandū. Itē Damascenus ꝯ.
sentētiarū c. 10. Eorū que post ꝛ̄sur
rectionē xpo infuerunt/modi fūt
diuersi. Nam hec quidē natuē sed
non ꝑm naturā sed ꝑm dispensa
tionē ad certificandū vel credi fa
ciendū/qm̄ ip̄m qd̄ passū est cor
pꝰ resurrexit/ut cicatrices. Potati
o cibacō pꝰ ꝛ̄surrectōez. ¶ Alia āt
vere ⁊ ꝑm naturā ut tn̄sire de loco
ad locū ifatigabilt̄/⁊ p dausas ia
nuas itraē. Alia āt ꝑm fictionē vt
illd̄ finxit se lōgiꝰ ire/Ex istis patz
ꝙ nō oīs fictio ꝯuoluit secū mali
ciā vl' deordiacōez. Et dicēdū est
ad q̄stionē ꝙ spūs sanctꝰ quāli
bz fictionem deordiataz detestat̄:
et non aliam. Per hoc ad prim̄
argumentuz ꝙ illa non fuit deor
dinata: sed fuit figura significans
quales fuerunt illi discipuli amā
do dubitando ꝑm Gregoriū. ¶ Ad
scd̄m dicendū ꝙ in transfiguracō
ne domi Moyses ⁊ Helyas vere.
realiter ⁊ personaliter apparuerūt
ibi: sicut docet Augustiꝰ d̄ mirabi
libꝰ dinarū scripturarū capitl'o
91. ¶ Circa quorū apparitionem
notanda sunt q̄tuor. Primo ꝙ in
suis veris corpibus ibi fuerunt.
Scd̄o ꝙ i moyse nō fuit finaliter
resurrexio cōpleta: ꝫ corpꝰ suū ite
rato i terrā seu puluerem est ꝛ̄uer
sum. Tercium est ꝙ corpora san
ctorum non perfecte sed similitu
dinarie habuerunt resurrectiōis
future gloriā ꝓ tūc. vn̄ Luc. ix. dr̄
ꝙ Moyses ⁊ Helias visi erant in
maiestate ⁊ gloria. Quātum ad
hꝰ d. scūs thōs ꝙ daitas i moy
se ⁊ helya nō fuit eiusdē generis

xij.

Nō de transfiguratione domini

cū claritate corpm ī patria sic clai-
tas xpi fuit. sed fuit quedaz clari-
tas sic se habens ad illam sicut fi-
des in via ad visionē in patria. Et
ideo aspectū apl'orū non offende-
bat: qd nō fuit de claritate xpi. Et
hꝰ racō ē: quia aīa cristi glorifica-
ta fuit nō āt aīa moysi. Et ideo cor-
pi eiꝰ potuit conuenient attribui
claritas gloriosa: non aūt corpori
moysi: ne priꝰ esset gloria ī corpe
q̄ in aīa. Et hoc videt m̄ racōnabili-
ter dictum. Quartū ē q aliter fu-
it d appiacōe samuel: quia ibi fu-
it vnū corpꝰ formatū ex aere qd
apparuit eē corpꝰ samuel p opꝰ
dyaboli. Ad secūdū argumētū
alit rn̄det scūs Thomas sup 3. sē-
tentiarū 8. 16. q. 4. ar. 7. ibi dicit:
q glosa q̄ allegatur in tercō argu-
mento ē a magistris punctata et
subdit. Vn̄ dicendū ē q vterq; il-
lorū ibi apparuit. sed helias ī cor-
pore ⁊ aīma: Moyses in aīma tm̄.
que apparere potuit vel p corpus
assumptum sicut angeli apparēt.
l' poterat anima speciem causare
in oculis videntiū rep̄ sētantē hoī-
nem cuius erat illa anima. Sz hec
responsio ut videt dicit opposita.
Nam dicit q moyses ⁊ helias ibi
vere apparuerunt ⁊ tamen tantū
fuit ibi alter eorum. ⁊ similit Au-
gꝰ dicit oppositum de mirabilibꝰ
diuinarū scripturarum c. 91. Et tex-
tus euangelij idē sonat Et simili-
ter dicit Albertus super Luc. c. ix.
videlicet q ibi moyses apparuit
ī ꝓpria psona q aliter eiꝰ testiomiū
parꝫ valuissz ⁊ tn̄ nl'lꝰ eāt ī ī ꝓprio
corpe sz ī corpe sibi ab āgel' apta-
to. hec ē credēdū q corꝰ suū putd
resurrexit ad hanc visionē pagē-
dam aīa tamē sua de limbo venit:
lib. Penā tamē videliz carenciā diuiē
visionis non amisit. Vnus venit
de inferno aliꝰ de paradiso: vnus
de mortuis alter de viuis ut ille os-
tenderet de quo Sapie xv. Tu es
dn̄e qui vite ⁊ mortis habes pote-
statē. Sed tam Albertus q̄ sanctꝰ
Thomas videntur sic dicere dimi-
nute sine preiudicio. Textus em̄
dicit Luc. ix. expresse q duo vi lo-
quebant cū illo. Erant autē moy-
ses et helias visi in maiestate. Itē
Crisostoꝰ dicit q vnus de mortu-
is alius de viuis adducti sunt ad
testificandum Et satis credibile ⁊
racionabile est q corpus moysi
resuscitatum fuit propter idem tes-
timonium pagenduz sicut multi
alij resurrexerūt xp̄o resurgente q̄
postea obierunt sm̄ Augꝰ de mi-
rabilibus diuinarū scripturarū
c. ix. Ad tercium argumētum di-
cēdū ē q glo. illa ē suspecta et ab
antiq̄s mgr̄is negata. Ad q̄rtū
de claritate faciei dn̄i in tn̄sfigura-
cōe dicendū q fuit in ea vere ⁊ re-
aliter. tamē p miraculū ⁊ nō p ali-
quā formā īmanentē corpori xp̄i
sic erit in corpibꝰ glorificatis pꝰ
resurrectōez ⁊ fuit ille fulgor eius-
dē speciei cum fulgore corpm glori-
ficatorū. non tn̄ ita pfectꝰ sic clari-
tas vie assil'atur claritati patrie nō
tn̄ fuit in toto ꝓfūdo corporis sed
in supficie tm̄ ⁊ sic non est impos-
sibile idē corpꝰ fōe opacū itn̄secꝰ ⁊
lucidū ī supficie. Qd āt dt glo. Be-
de q fuit ymaginaria representa-
cio dicit pro tanto: quia fuit yma-
go et figura glorificacioīs future

Ad quintū de vulneribꝰ ⁊ cicatricibus in corpe xp̄i post resurrectionē dicendū: ꝙ aliud ē loqui de cicatricibꝰ et aliud de vulneribus siue de discōtinuacōe carnis ī corpore xp̄i. Nā ꝙ fuerīt cicatrices: omnes doctores ꝯcedūt. Sed ꝺ vulneribꝫ vl̄ discontinuacōe plane hꝰ negat Albertꝰ. Primo hoc repugnat glorificacōi: que nō erit sine integritate nature. Nec ē credendū ꝙ thomas miserit manꝰ suas infra latꝰ xp̄i: ꝙ hoc fuisset temerariū in apl̄o. ⁊ infirmū ī dn̄o. sed verꝫ ē ꝙ latus tetigit ⁊ cicatrices vidit. Vn̄ ad aspectū vulnerꝫ credidit: ⁊ non ad tactū ⁊ ideo dictum est ei. quia vidisti me ⁊c̄. Et addit Albertꝰ ꝙ cicatrix nō aufert difformitatē nisi ꝙ mutat situ vl̄ figurā mēbris: ꝫ cicatrices in xp̄o fuerunt ita subtiles ꝙ hoc non fecerīt Vn̄ sm̄ Augꝰ vl. de ci. di. c. ix. hꝰ mōi cicatrices vulnerū manebunt in martiribꝰ sine quacūqꝫ difformitate: imo ad decorē q̄si quedā in signia victorie sue. Et sic ꝓbabiliter tenet: ꝙ cicatrices sūt ⁊ sēp maēbunt in corpe xp̄i: sicut dicit scūs Thomas sūr tertiū sentēciarum. dis. 21. arᵒ penultīo. ꝙ aūt vulnera ibi nō fuerūt dicit btūs Augꝰ li. 6. q̄onū ꝯtra pelagianos. Sciāt inquit qui has questiōes ꝓposuerūt xp̄m nō vulnera. ꝫ signa vulnerꝫ cicatrices discipul̄ demōstrāsse: que tūc false essent si nulla vulnera p̄cessissent Scūs thōs ꝺ. ꝯ. q. 24. ar. vl. in solucōne secūdi argumenti tenꝫ ꝙ in xp̄o fuit apertura vulnerꝫ ⁊ solutio cōtinuatatis recōpensata ꝑ maiorē decorem glorie ⁊ ꝙ thomas tetigit vulnera.

Lectō vij.

Benignꝰ est spūs sapientie et nō liberabit maledictū a labijs suis qm̄ renū illiꝰ testis est deus ⁊ cordis illius scrutator est verus. et lingue illiꝰ auditor Qm̄ spūs domini ꝛpleuit orbem terrarū et hoc quod ꝯtinꝫ omnia sciēciā habꝫ vocis. Huc vsqꝫ docuit sapiēs qualit̄ homo virtuosus ordinare debet in deum suas affectiones Hic autē inseq̄t̄ informare: q̄uo debet in deum ordinare suas locutiōes. Et circa hoc sic ꝓcedit Primo docet vitare malitiam loquēdi in generali. Secundo quedā vicia loquēdi disuadet in speciali. ibi. Custodite igit̄ vos

Circa primū duo facit. Primo ostendit ꝙ maliloquꝰ non potest euadere īpunitus in iudicio ꝑ culpe sue ꝛginersionem. Secūdo ꝙ nō p̄t euadere inpunitus ꝑ culpe sue occultationē. ibi. ꝓpt̄ hoc qui loq̄tur Circa primū duo facit Prīo ostendit ꝙ iudex suus habet de eo plenariā cōgnitionē. Secūᵒ sue tante noticie assignat racōeꝫ ibi. Qm̄ spiritus domini ⁊c̄. Circa p̄mū adhuc duo facit Nam primo ostendit ꝙ iudex pctōris maliloqui habet ad bonos summā pietatem Secūᵒ ꝙ seruat ad malos iūstā eq̄tatē ibi. ⁊ nō liberābit maledictū. dicit ḡ pᵒ sic. Begnꝰ ē sp̄s sapie ⁊ p̄t li spūs accipi dupliciter: nocōnalt̄. ꝑ spū scō. iux̄ illꝺ Johānis. xv. Sp̄s veitatis q̄ a pr̄e ꝓcedit ille testioniū ꝑhibebit de me. l̄ eēncālt̄ ꝑ tō t̄nitate q̄ ē ꝺꝰ. iux̄ illꝺ io. ꝯ. Sp̄s ē deꝰ ⁊ eos q̄ adorāt eum

Collo

S. p.

In spiritu a veritate oportet adora re. Et siue vno mō accipiat siue alio mō benign⁹ ē spūs sapienti e. Est enim benign⁹ iustos exaudi ēdo malos reducendo cūctos ẽ̄te regēdo de quo in ps. Exaudi me do mine qm benigna ē mia tua. Est eē benign⁹ malos ēducēdo. Juxta illō Rō. z. Ignoras q benignitas dei ad pnāz te adducit. & Deu°. hu. 6. Benign⁹ est sup ingratos a malos. Et Matb. 6. solem suuz oriri facit sup bonos a malos. Dic igit iste sa pies spūs bz ad bonos sūmā pieta tem. a tñ non idō presumat pctōr maliloqu⁹ q se finaliter nō emen dat ip̄une quia nō libebit male dictū. a maledicentē vel detractorē a labijs suis id ē a pena sibi debi ta p pctis labioꝝ suoꝝ: quia fic dicit ps. Labor labioꝝ suoz operiet eos. Et quia posset aliquis q tere qmō pumet spūs scūs malos homines cū nō oñdat se mō nosse eoꝝ pctā. Ideo sequent ostē dit q index ille ommū pcatoz pleā riam habet ogmitionē Et subdit. qm̄ renū illi⁹ testis est deus. Tria em sūt q vellet pctōr marie late re viz delectacōnē sue voluptatis. cogitacionē cōceptre vanitatis. lo cu cōem dicate pūsitatis: et tñ omia ista dūs nude videt. Ista aūt tria tangit sapiēs p tria corpis ōga na viz. renes. cor. a linguam. In renib⁹ viget voluptas. in corde vanitas. a i lingua puersitas. Et respcū istoz triū ēs act⁹ deo attri buit. nā ēspcū voluptatis ipe ē te stis. espū vanitatis ipe ē scrutator. Scrutat ei ē ad interioā a latencia pētraē. In ps. scrutās corda a renes

a q sit causa

a

b

Sermo

deꝰ. ꝫ respcū pūsitatis sanctitatis ipe ē auditor. ꝫ hēm⁹ q deꝰ p̄t esse index a testis. Testis: q videt a audit. Judex: q scrutator a inuesti gator ē cordis. Jē. xix. Ego sū index a testis: dicit dūs. ꝫ pz cū sit sūme iustus: ñ libebit maledictuz a la bijs suis. Hz q possz eē dubiū vñ hz ille spūs sapie q videat a au diat a scrutet oia. ideo ouenit assignt sue ogmicōis racōnē. Est aūt rō. q spūs ille ē vbiz pncipalit. a potencialit. a essencialit. Ph° ē qđ sub dit. qm̄ spūs ẽ repleuit or. ter. Et p̄t legi ly dm̄ l itēsitiue ut sit sēsus spūs dūi. spūs q ē dūs: l tñsitiue q ē a deo pcēdēs a deo filio. Iste re pleuit or. i. Jē. 17. Celū a trā. ego ipleo. Et Aug⁹. Ubiq ē deꝰ. Int oia nō idusus. extra oia nō exclus⁹. su p oia nō elat⁹. infra oia nō depss⁹. Et h° qđ ōtinet oia. videt spūs q ō ma ōtinet. a gubnat a suat ōmia: sūaz bz motus id ē noticiā oiz que ab hoie dici pōt q̄cūq vtat lingua. Et ideo cauē debem⁹ i quib⁹ delē mur q̄ meditemur et q̄lia loqua mur q̄ index nr̄ videt a audit q̄ q̄d hō cogitat l dicit. Et h° est qđ ōdubit Boeꝰ. vi. li. cōso. suaz. Ad uersami imāt vicia colite virtutes: ad rectas spēs aīm subleuate. Hu miles preces in excelsa porrigite. Magn̄ vob si dissimulare non vultis idicta ē necessitas pbitatis. cū oi alāte oculos agitis in dictis cūcta cernentis. Notandū q b tangit sapiēs ta corpis organū q difficili mū ē regē rōe. Renes. cor. a liguā. sīā i ēnibz voluptas. i corde vanitas: i lingua falsitas dñatur. Et iō diffi cilimū est etiā sanctis q se regant

Tā difficult⁹ regut⁹ i hom cor et lingua

pfecte in delectacōibus q̄ p renes
signātur: in cogitationib; q̄ p cor.
in locutioib⁹ que p linguā nomi
nātur. dicit Aristotiles 13. de aīali
b⁹. Infirmitas renū in hoīe ē diffici
lis curationis. Moralr̄. q̄ in r̄nib;
dñatur voluptas: ideo īfirmitas r̄
nū carnalem notat ɔcupiscenciā
que vōt̄ languor natuē. In p̄s. Mi
serere mei de⁹ qm̄ infirm⁹ sū. hec i
firmitas ē difficil' curacōnis. sicut
patuit i paulo ⁊ in aliis sanctis.
Vnde mitigari p̄t: tolli nō potest
citra mortē oīno s̄m Aug⁹ de pfe
ctione iusticie hūane. Vn̄ narrat
Greg⁹ 4. dyalogoꝝ c. 13. de vrsiō
presbitero q̄ sic ɔiuxerat sue p̄sbi
tere tāq̄ frat̄ cū sorore ɔtinet a tēpore
ordinationis sue. Ille cū eēt cōfect⁹
etate ⁊ iaceret infirmatus ad mor
tem ⁊ intm̄ īualuisset infirmitas
q̄ dubitabāt aliq̄ an spūs exiuis
set an nō. accessit ad eū presbite
ra sua ⁊ narib⁹ suis aures apposu
it ut sciret si corpi suo aliq̄s vita
lis spūs inesset. q̄ ille iā semimor
tu⁹ sentiēs recollectis viribus q̄s
habebat erupit i vocē. et ait Rece
de a me mulier adhuc igniculꝰ vi
uit. tolle paleā. Tcito p⁹ venienti
bus ad se petro ⁊ paulo apl'is sic
sibi videbatur. spm̄ exalabat. Ille
potuit deo regratiari ⁊ dicere cum
p̄s. Bn̄dicā dn̄m q̄ tribuit michi i
tellectū. infūr vsq̄ ad noctē īcrepu
erūt me renes mei ⁊ vsq̄ ad mortē
s̄m glo. īcrepuerūt id est arguerūt
vl' tēptauerūt me renes mei. Dici
tur enim cōit̄ q̄ infirmitas renuz
est difficil' curacōis q̄ nō r̄cipit cu
ram sine adustiōe. talis ē fomes
carnis. ꝓpter q̄d pecijt psalmista

signanter. Proba me dn̄e ⁊ tēpta
me. vre renes meos ⁊ cor meū. Glo
sa: pba me id est iudica me esse
pbatū. nō tibi qui omnia nosti. s̄
michi ⁊ hoīb⁹. ne quid delicti ma
neat. Ideo dicit tēpta me. q̄ nisi tēp
tares negligētes essem⁹. Et vre ig
ne tribulacōnis renes meos ⁊ cor
meū. id est adhibe medicinalem
purgationē tribulacōis delectatioīb;
meis. ne quid mali delectet me. et
cogitationib⁹. ne quid mali cogi
tem. Cor nāq̄ p cogitationib; re
nes p delectatioīb; posuit. hec glō.
Scd̄m organū corpois q̄d nimis
difficile regere rōne est cor. Vnde
Greg⁹ iiij. mōliū. facile ē puersa o
pera vitare. S; nimis difficile est
ab illicita cogitacōe cor r̄gē. Quia
sicut Bern̄. dicit i meditatioīb; su
is. nichil in me corde meo fugaci
us. q̄d quociens me deserit et per
prauas cogitationes defluit: toci
ens deum offendit. Cor meuz cor
vagū. īstabile. dū suo ducit̄ arbitrio
et diuino caret consilio. in semet
ipso non potest consistere. sed oī
mobili mobilius per īfinita distr̄
hitur. Et ideo sig̃nter dicit̄ p̄ū. iiij.
Omni custodia cūstodi cor tuum:
q̄ ex ip̄o vita procedit. Est aūt de
corde hūano. sic de argentouiuo
quod ē in motu: sistitur tn̄ aliq̄li
ter et mortificatur per odorem. hoc
est per fumū sulphuris. sicut docz
Aristotiles in q̄rto metheororꝝ. Mo
ralr̄. Si sistē et domaē velim⁹ cor
nr̄m a vagis motib; supbie ⁊ ela
cōis adhibeam⁹ ei odorē sulphu
ris ⁊ ꝟginacōez pene eternal' l' ge
hēnal'. c⁹ vna porcō dr̄ eē sulphur.
Iux̄ illd p̄s Ig̃s sulphur spiritus

ꝓcellatū ps calicis eoꝝ ⁊ Apoc. 21. ps illoꝝ erit in stagno ardēte igne sulphure. et statū cōcipiem⁹ tio rez a p tiorē otinebim⁹ a ogrega bim⁹ cor nr̄m. Eccl. 30. Contine a cōgrega cor tuū in sūtate. a tristi cia lōge expelle a te. Refert Giral dus cābrensis in libro suo de topo gphia hibnie q quōdā in maiore hibernia apparuit subito qdā ifu la. Juuenes vero de hiberma ascen dētes scaphas ⁊ naues nitebanē ad istā insulaz applicare. Cū autē ita ꝓpe ifulā nauis eēt q eoꝝ in dicio ponē possent pedes fucs des cendēdo. statū insula ab eis fugit et se ab aliū locū mouit. cū g h⁹ mā bile frequenē tēptassent. et semp mō p dicto deluſi fuissent. tandez dixit eis vnus senex. Audiui mātq; q ignis valet contra fātasmata. Accipiat ergo aliqs sagittā igtā. ⁊ sagitteet in insulā. a statū fātasma ta cessabūt. ⁊ factū ē iuxta consili um ei2dē senis. a insula stabilita ē. Ꝓpter fui mābilē fugā. vocata ē demceps insula fugitiua. Insula ista fātastica a fugitiua cor defigit hūanū. qe sēp mutabile varijs fā tasijs fatigatur. nisi diuina gracia stabiliat. Eccl. 30. sicut pturiens cor tuū fantasias patiē. mū ab al tissiō missa fuerit visitacō. stabili ē aūt p igmitā sagittā vbi dr. de q in ps. Sagitte potētis acute. cū car bombz desolatorijs. ⁊ alibi Igmitū eloquiū tuū vehemenē. Et istud ē oppositu stabilimētū hūanī cor dis Juxta illd Heb 13. Optimū em ē gr̄a stabiliē cor. Greg⁹ 28. mor. c. 18. Quid ē iqt maē n̄ cor nr̄m. fūd re ꝓpidū. ruris amaz elacō superbū. fraude malicie obscuritz. ⁊ RS mare q tū seuiat attēdat. quisq; i se occultas tēptacōnū cogitacōes intelligit. ¶ Tercium organuz cor poris quod difficile est regere est lingua. de qua Jacobi 3. Lingua modicum membrū est. ⁊ magna exaltat. ⁊ cito post. Lingua constituitur in mēbris. que maculat to tum corpus ⁊ inflammat rotā na tiuitatis nostre inflammata a ge henna. Et infra Linguam autem nullus homo domare potest. Quā auctoritatem pertractans Augu stin⁹ de natura ⁊ gracia dicit. Nō ait linguā n̄ l⁹ domare potest. sed nullus hominum. ut cum domaē diuino adiutorio et gracia eē fa teamur. Vnde non est expressio impossibilitatis. sed magne diffi cultatis. In cuius figuram natura ordinauit circa linguaz q duplī ti muro clauderetur. osseo ⁊ carne o. ad docendū q duplex examina cio fieri debet antēq; lingua suum opus exerceat. Primo enim debz considerari an sit licitum. Secūdo an sit expediens. Et iste sunt vie p quas sermo debet transire. de quib⁹ ps. dixi custodiam vias meas. ut non delinquā in lingua mea. Posui ori meo custodiā. Vñ Abbas Paph⁹ sicut narrat li. ix. hystorie tripte cū esset sine literis accessit ad quēdā ut addisceet. cū dueisset ad istū vt sibi dixi custodiā vias. ac. dixit se satis addidicisse. nec op tet vltr̄i⁹ addisce. si istā lcōez possit bn̄ scie. Eccl. 21. Beatus vir q habitat cū muliere sensata. ⁊ q in lingua sua nō ē lapsus. Et licet iustus aliqn corripiat. habet tn̄ mel ⁊ lac sub

optimū

lingua li. xv. c. b. mala lingua ē q̄ aut peruersa laudat aut recta reprehendit li. xxii. b. Lō viij.

Propter hoc q̄ loquit̄ iniq̄ nō p̄t latere nec pretereat illū corripiens iudicium. In cogitacōibus ipij interrogac̄ erit. ſmonū at illius audicio ad deum veniet et ad correpc̄onem iniq̄tatū illi⁹. q̄m auris zeli audit omnia a tumult⁹ murmura cōnū nō abſcondet. Poſt q̄ ſapies declarauit q̄ viciosa locutio nō tū fibit ipunita p aliquā ēgiuerſionē vl cauillacōez. Hic ꝺſequēter oſtendit q̄ nec in iudicio poterit impunita tranſire p occultacōez et circa hoc duo facit. Prō ꝓpoit qđ intendit. Scđo illud ꝓbat ibi. In cogitacionib⁹. Circa primū duo facit. Primū ē q̄ maliloqu⁹ nō poteſt ſe in iudicio occultare. Secūdū eſt q̄ nec iudex nolet circa euz diſſikare. ibi Nec p̄teibit. dicit ḡ p̄mo q̄ſi cōcludens ex precedentib⁹. ꝓpt hoc. ſ. q̄ ſpūs dñi repleuit orbē terrarū et exiſtit vbiq̄ p̄ncipaliter potencialit̄ q̄ eſſencialit̄. Ideo oueiens eſt q̄ ille q̄ loquit̄ iniq̄ q̄cūq̄ ſecreta quātūcūq̄ occulte nō poterit latere finaliter etiā bonos. deuz vero nec ad tempꝰ p̄t latere Luc. xi. Que in tenebris dixiſtis in lucē dicent̄. Et qđ i aure locuti eſtis in cubiculis: p̄dicabit̄ in tectis. Ps⁹ exemplū habem⁹ de dauid ex p̄ſſe: qui tam adulteriū q̄ homicidiū occultiſſime ꝓpetrauit cum bethſabee vxore vrie. q̄ ſtatim miſit ad euz dñs p nathā. z. R. xij. dicēs. Tu feciſti abſcōdite ego vero faciā verbū iſtud in oſcū omnis iſrahel et in cōſpectu ſolis: et ſic p pēnā manifeſtam ꝺclarabo culpā tuā. Sed q̄cunq̄ ſit in preſēti: ſaltē in iudicio nō poteſt latere iniquꝰ. vñ Anſelm⁹ i meditacionib⁹ ſuis. Latere erit impoſſibile. apparere intoleabile. hoc ē p̄m qđ ꝓpoit. Secūdū ē q̄ iudex nolet circa eū diſſikare. Et ideo dicit. nec pretereat illū corripiens iudicium Eccl. xij. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium ſiue bonum ſiue malum ſit. Conſequēter ibi In cogitacionib⁹. Probat iſta duo que ꝓpoſuit. Et p̄mo p̄mū. Scđo ſecūdū ibi Quoniam auris zeli. Primū ſic. Latētiores ſunt cogitaciones q̄ verba. Sed in iudicio cogitacōes diſcuciunt̄ et pumentur. ḡ a multo fortiori ſermones. Et hoc eſt quod dic̄. In cogitacionibus impij interrogatio erit. vl inquiſitio a diſcuſſio. Et exponitur ſic lr̄a. q̄ interrogatio fiet a domino in cogitacōibus. hoc eſt de cogitacionibus iuſt illud p̄s. Dominꝰ interrogat iuſtum a impium. vl q̄ cogitacō fiet ſibiipſis a ſeipſis Sic enim dicitur infra c. ſ. Impij in iudicio querent a ſeipſis. Quid nobis profuit ſupbia aut diuiciarū iactancia quid cōtulit nobis. Ad rō. z. Teſtimoniū ꝺēbet illi cōſcia ipoz̄ā eē int̄ ſemuicē cogitacōnū accuſāciū a defēdēcium. Sermonū. at Poſito āt añcēdēte. poit ē oñs q̄ audicō ſmonū ad deū veniet. ex q̄ cogitacōes veient ad noticiā di. Et quō. cēte ñ ad appbaticōez. b ad puicōez. a vlcōez. Et iō ſb dit Et ad correptōez iniq̄tatū illius. Hāc correpcōez timuit p̄s. cū dicit. dñe ne in furoꝛe tuo arguas me. Conſr ibi

B. 7.

Rm audieris · pbat secūdū qđ fu
pra ꝓposuit: viz ꝙ iudex in iudicō
non pœt nec dissilabit · Pbat sic ·
Judex qui sūme zelat p obserua
cōne legis siue non p̄teribit i iudi
cio qñ punīet transgressores sed
deus est talis iudex qui sūme zelat
p lege sua ⁊ gī ac̄. Et hec rō inuīt
ei dicēt qm̄ auris zele ⁊ dei zelātis
audit oia ⁊ tumultus ⁊ murmuracōm
non absconderē Zelus i sacra scp
tura accipit qnq; modis · Primo
pro iuidia ⁊ sic accipit Eccī · 3 · Qui
docet filiū in zelum hoc ē i iuidia
nutrit inimicū ⁊ in eodē zelus ⁊ ia
cūdia minuent dies · Secdo accipit
pro ira: ps Accendet velut ignis
zelus tuus. Tercio mō accipit ꝑ
imitacōē i ps · Noli emulari i ma
lignantibus: neq; zelaueris facie
tes iniquitatē ⁊ imitatus fueris ·
Quarto accipit pro rigoē ⁊ iusta
affectione vlcissendi: prou · 3 · ze
lus ⁊ furor viri non pœt in die vi
dicte Et Sapie viij · Accipiet ar tu
ram zelus illi⁹ ⁊ armabit creatu
ram ad vlcionē inimicorū: ⁊ sic ac
cipit hic · Rnto vocat feruēs amor ·
Vñ zelotiph⁹ ⁊ zelotes dicit vle
qui feruenter amat ⁊ talit vult
re amare Exod · 20 · dns zelotes
nomē eius · Dubitacō ꝛ ral' esse
potest Vtrū peccata p penitenciā
condonata sūt reuelanda in iudicō
gnali · Videt ꝙ non: qz qđ tectū est
videri non p̄t ꝫ pcā p pnāz condo
nata sunt tecta sicut dicit glo · sūr
illud ps · Btī quoꝝ re · sūt · im · ⁊ q ·
tecta sunt peccata. Itē ꝙ · sententia
ēt 8 · qz · c · A · Non irrationabiliter
putari potest peccata hic p pnāz
tecta ⁊ deleta illic etiam tegi alijs.

Item Jac · 4 · Caritas operit mlt
titudinē pcōrū ꝫ hoc nō est dictū
quo ad homines / qz opiunt apđ
homines occulta sine caritate: ꝑ im
cōspcū dei ⁊ p dns multomagis i
ospcū dim hoim i iudicio. ‖ Ad op
positū ē glō · sup illđ 1 · Coꝛ · 4 · Ma
nifestabit cōsilia cordiū / dicit ꝙ
gesta ⁊ cogitata bona ⁊ mala no
ta tūc erit oibz hoibz. Itē btūs Ber
nar · tractās idē vbū dicit · Cūcta
qđ cunctorū cūctis archana pate
būt · Ad istđ cōcordāt Anselm de
similitudine c · 60 · Et textus Apli cū
glō · scūs Thomas ⁊ alij multi ca
tholici tenēt ꝙ sic: qz oia tā bona
ꝙ mala nota erunt omib⁹ Ratio
est ad manifestā equitatē iudicij
declarandā: qz ostensio malorum
in homis ē ad manifestacōē mie
pri⁹ ipense: ostensio vero bonorū ad
manifestationē iusticie ⁊ ecōuer
so i mal' erit ostensio malorū ad ma
nifestacōnē iusticie dei tūc punīē
tis: ostensio vero bonorū ad manifes
tacōnē diuīe mie p̄cedētis · Nec ta
mē ostensio nō cedit i ifamiā · nec i ve
reundiā ꝫ ad grātū actionē i bo
mis ⁊ ad dei gloriā sanantis ⁊ libe
rantis ⁊ sic verificatur illud Apli
Coꝛ · v · Oms em̄ nos oportet sta
re añ tribunal xpi: ut rīdeat vn⁹
quisq; prout gessit siue bonū siue
malū. ‖ Ad primū pcā dicuntur
tecta quātū ad erubescenciā non
quātum ad sūaz ⁊ quantū ad pu
nicōnē non quantum ad cognitī
onē. ‖ Ad secm de magistro patet
idem. ‖ Vl dicendū ꝙ fuit illi⁹ opi
nionis ⁊ in hoc non tenēt. ‖ Ad
Tertiū p idē quia non reuelabū
tur ad penā ꝫ ad diuīe misericor

die ꝛ iusticie euidenciā Istud ꝑ
suadet quidā doctor sic. Si rex remisis
set tibi centū libras ꝑ vno obulo.
nonne si gratus eēs narrares be
neficiū regis oib⁹ amicis tuis. et
diceres eis regraciami regi ꝑ me.
in tanto sibi tenebar ꝛ pro tanto
m̄ remisit. Cū ḡ pro pctō mortali
merebaris penā eternā ꝛ remisit
tibi pro pena tpali q̄ nullā ꝓporci
onē ad penā eternam habet mul
tomagis debes illd beneficiū velle
manifestari. Item ex quo quilibꝫ
bonus gaudebit de liberacione su
a et proximi. magna materia bois
gaudij subtraheret si ignorarent
graciā sibi factā. nec oportet de e
rubescencia ꝑtimescere quia sicut
de⁹ potest ignē facere approximaē
cōbustibili sine combustione. sic
potest facere noticiā pctōꝝ sine a
lijs. Et ꝙ illud scias sine erubescē
cia. q̄ qualitates rerꝝ suspendit qn̄
vult Item si noticia multorū hoīꝫ
causaret in te erubescenciā: ḡ noti
cia vni⁹ causaret in te aliquātam
Sed cōstat ꝙ deus ꝛ aīa xp̄i ꝛ an
gelus q̄ fuit custos tu⁹. sciēt pctā
tua ḡ noticia pctōꝝ tuorū causa
ret i te btō erubescenciā. ꝯn̄s fl'm.
igit̄ an̄s. Notandū est sūr illd
qd in lr̄a dicit̄. ꝙ in iudicio. in co
gitacōib⁹ impij interrogacō erit.
ꝙ deus tunc interrogacōes tibi fa
ciet de trib⁹ maxime. Si fueis do
min⁹. siue p̄lat⁹ Vl' in honoē. vl'
dignitate ꝯstitut⁹. Interrogabit
te qualiter tu vixeris. qualit̄ sub
iectos rexeris. et qualit̄ bona tibi
cōcessa expenderis/quia ipse est a
quo nulla potest fieri appellacō. ꝙ
altissim⁹. Corā eo nulla potest fi

eri aduōcacō. ꝙ iustissim⁹. Et nl'
la recipiet̄ excusacō. ꝙ sapientis
sim⁹ est. nulla sumet̄ dilacō quia
strictissim⁹ est. nulla ꝑsone l' mu
neris acceptacō. quia fidelissim⁹.
Igit̄ interrogabit te Pri°. qualit̄
vixeis Sapie 6. p̄bete auēs vr̄as
vos q̄ ꝯtinetis mltitudies ꝛ place
tis vobis in turbis nacionū/quo
niam data est vobis potestas a
domino ꝛ virtus ab altissimo qui
interrogabit opera vestra ꝛ cogi
taciones scrutabitur. Interroga
bit secundo qualiter subditos rex
eris. Nam malitia subiectorū ver
tetur pro magna parte in caput
malorum dominorum. Vnde Sapi
entie 6. Ex iniquis enim om̄s filij
qui nascentur testes sunt nequiti
e aduersus parentes in īterroga
tione sua/id est tam in in terroga
tione parentum q̄ filiorum id est
subiectorum et prelatorū. Et ideo
notabiliter beatus Aug⁹ non so
lum prelatos ꝫ dn̄os laycos mo
net curare virtuose de subiectis in
quadam epl'a ad Comitem Boi
fatium ita dicēs. Rueso mi frat̄ q̄
so omnibus subiectis ꝛ bone volū
tatis ī domo tua a maiore vsq̄ ad
minimum. amorem ꝛ dulcedinem
regni celestis/amaritudinem ꝛ ti
morem gehenne annunties ꝛ de
eorum salute sollicitus ac vigil
existas/quia pro omnibus t̄ sub
iectis que in domo tua sunt ratio
nem domino reddes. Hec ille. Inter
rogabit etiam deus tercio qualit̄
tua expenderis Luce xvi. de villico
diffamato apud dominum suum
quasi dissipasset bona sua. Quid
inq̄t hoc audio de te redde rōnem

villicationis tue. Et ideo quidē bū
est nobis diligenē ctra istum cō
putum quē ēdem⁹ qz Job ip. Si
ēpēte te intertroget quis respon de
bit eis quasi diceret nulli de eq̄
tate in dicis et dyaboli cōtra nos
allegationib⁹ deuote scribit b⁹ us
Aug⁹ ad comitē sup dictū. Exspec
tat mḡt dies indicij. Aderit equis
sim⁹ iudex qui nullis potentis per
sonā accipiet cui⁹ palaciū auro
argentoq̄ nullis ep̄s nec abbas
nec comes corrūpere pt. Astabūt
omīs aie vt referat vna q̄q; sm il
lud qd in corpe gessit siue bonuz
siue malū. Psto etiā erit dyabol⁹
aduersari⁹ et recitabūtur vba p
fessioīs nre et obiciet nobis in fa
cie qua die peccauim⁹ et q̄ loco et
q̄d bonī opis tunc tpis facere debe
bam⁹ et si tales iuenti fuerimus
exultabit ille aduersari⁹ in ospectu
pissimi iudicis supi ore se eē nob
damnās agēs talem causā apud
talē iudicem. Habz em tunc dicere
ip̄e dyabol⁹. Equissime iudex. iudi
ca istū eē meū ob culpā q̄z tu⁹ no
uit eē p grāz tuus ē p naturā me
us p miseriā tu⁹ ob passionē me
us ob suasionem tibi mortales
m̄ obedies. a te accepit immortali
tatis stolā. a me pānosam qua i
dut⁹ est tuicaz tuā vestez amisit
cū mea veste hic aduenit. quid a
pud eū impudicitia faciebat. q̄d
intemperātia. quid auaritia. q̄d ira.
q̄d superbia. q̄d cetera mēbra dimi
sit te. o fugiū fecit ad me et meas
sorores vidēo comitat cū illo. Equis
sime iudex iudica q̄ iusticia q iudi
cū p̄pacō sedis tue. iudica illum
eē meum et mecū esse damnan
dum. Hec omnia q̄ hic attulit
mea esse cognosco. meus esse vo
luit. a mea cōcupiuit. mecū puniri
debet. Hec Aug⁹. Igit nō pretriet
illū corripiens iudiciū. ¶ Notan
dū q̄ Judiciū istud cōpat arcui
sic dicit glo. fūr illō p. Dedisti me
timētibus te fugā ut fugiāt
a facie arcus. Pri⁹ quia añq̄ feriat
timorem incutit. Vñ glō. Arc⁹ me
us extensus iam mīnatur sed nō
dum ferit. quia iudicium nos ēret
sed nondū damnat. Jn ps A iu
dicijs enim tuis timui. Nota de il
lo qui fuit territus per somniuz
in iudicio. Secundo cōpatur iudi
ciū arcui q̄ corda arcus quātoma
gis retrahitur tanto grauius percussus leditur. sic certe quā
tum iudicium magis differtur a
peccatore et quanto diucius expe
ctat tanto duri⁹ feriet. Roma. ij. secū
do Secundum duriciam tuam et
cor impenitēs. thesauri sas tibi irā
in die ire et revelationis iusti iu
dicij dei. Et sic videm⁹ q̄ tensio ar
cus reflexio est a sua naturali ha
bitudine et rectitudine. sic ista crist⁹
in iudicio cum sit naturaliter mi
sericors quia filius matris miseri
cordie ex vna parte et patris mi
sericordiarum ex alia. secunda ad
Corinthēos primo. Flectetur quo
dammodo per arcum rigois q iu
sticie et emittet sagittas dire sen
tencie. Jte maledicti in ignem et
num Mathei vicesimo quinto.
¶ Tertio compatur iudicium
arcui. Arcus secundum ysidoruz
decimo octauo Ethimologiarum
capitulo nono dicitur quia cuua
tur arcius vt arceat hostem. Sic

fiet i iudicio Vñ Anselm i meditatoib suis. O angustie hinc erunt pcta accusatia de terres iusticia! subt horrē dū chaos iferni patēs: desup iudex irat. intus cōscia rēs: foris mūdi ardēs. pctō: sic de phēsus in quā ptē se pmet. cōstrictus v latebit. hec ibi. Et id añ iudiciū ppa iusticiā Eccl. 18. ¶ Lcō. 9.

QVstodite vos a murmuratiōe q michil pdest et a detractiōe ptite lingue. qm sermo obscurus in vacuū nō ibit. os aūt qd mētit occidit aiaz. ¶ Po q sapiens dissuasit ōnē locutiōis maliciā gnaliē. Hic pticularilie descendēdo dissuadet qsdaz lingue malicias speāliē. Et sūt ha murmuratiō. detractiō. a mendaciū Et sm hō lcō diuidit i tres ptes. sicut pz intuenti. dicit g iferens oclusionaliter ex pcedentib. Ex quo sic est q pctō: maliloqui nullomō pt euadere ipunit. ß iudicabit a corripiet a deo. g custodite vos a murmuratiōe. q ē spēs vna locutiōis q multū deū offendit. Imō solū caueēda ē xpē dei iudicātis seueritatē: imo xpē sui iutilitatē. Ideo subdit: q michil pdest. Duplex ē malū cū quo viuē molestē ferim. ut dicit Varro. ¶ Et ē nōndū cea ist. vicium qd sit. a q te gravitatis apud deū. Est em qrela cū ipacia. si his q lō debet ferre patienter. vl fustime re. Et cōmittit quicq cōtra deū per displicētiā. quicq cōtē platū p iobediencia. quicq cōtra proximū per iuidentiā. Primo em inuenit quidam qui murmurant cōtra deum per displicentiā: qua hūt de suo regimie et adminstratiōe qua facit circa homines Et hoc est multum irracōnabile Vñ Seneca. Optim est pati quod emendare non possis. et deum quo auctore cuncta prouenium sine murmuratione comitari. Malus ei miles est. qui imperatorem gemens sequitur. Seneca in epistola decimaquarta. vbi nl la prudēcia ē. Subtiles q artifices multum idignantur a merito: quādo corripiūt a instruunt ab insciis a ignaris artis sue. Certe de mundi regimīe nos sum. ignaui. deus āt solus scit quid oib. expediat. Et ideo q̄cūq cōtra diuinas ordinacōnes a dispositiones murmuratiōnē dit se esse fatuū. vt i disciplinatū Eccl. 10. Vir prudens a disciplinatus non murmurat. Murmurant tam mundiales contra deum: pter quatuor. Primo 8 hoc q temperies a tempestates ñ tribuit eis semp sm eorum voluntates ¶ Secundo de hoc q prosperitatem a aduersitatem non tribuit in vita ista iuxta merita et demerita hominum. ¶ Tercio de hoc q deus eis frequenē immittit tbulationes et infirmitates. ¶ Quarto specialiter murmurant pauperes inuoluntarij contra deum 8 eo q non ita habundāter tribuit eis sicut quibusdam diuitibus. Primi homines multum faciunt contra seipsos. quia impediunt propriam tranquillitatem a pacem: non conformando se diuine voluntati. immo si sic esset sicut vellent: mundus periret. quia talis temperies qualem vnus homo vellz p oleibz suis l p agro suo displicēt l nocēt vicino suo. i. sibijpi

lvi. sermo

displiceret vl' nocet postea· quia
homo nescit quid sibi vl' suis ex
pedit· Tales vident ꝯsil'is affecti
onis q̄l' fuit pheton ſm fabulas
de quo Ouidi⁹ 2· methamor· Qui
fuit fili⁹ phebi· ſ̄ q̄ de hoc dubita
bat pecijt q̄ pr̄ sibi aliq̄d darz q̄
hoies certificari possent sup h⁹/pr̄
iussit q̄ peteret ⁊ ab eo īpetraret·
Pecijt igit q̄ posset regē curꝝ so
lis· Rexit igit iste puer insci⁹ et ī
expt⁹/aliqn̄ duxit solem ita ꝓcul
a terra q̄ oīa ꝑ frig⁹ ꝯgelabant·
Aliqn̄ ita ꝓpe t̄rā q̄ oīa ꝯbuēbā
tur· ꝓpt q̄d a ioue fulmīat⁹ īterijt·
Ita ꝯtigēt d̄ istis fatuis ⁊ presūp
tuos q̄ de diuina gub̄nacōe mur
murāt· Sz si ſm eos fieret gub̄na
cō· tota mūdi machina solueret·
Vnde narrat de quodā hēmita q̄
seminauerat olera ⁊ petiuit pluui
am a deo· ⁊ optinuit· Postea sere
nitatē· ⁊ optinuit· Iterū pluuiā ⁊
habuit· ⁊ quale voluit petere bre
uit de⁹ dedit/et tn̄ nec vnū ol⁹ ex
creuit· cogitauit ḡ heremita q̄ es
set vniūsal' defectus oleꝝ in toto
mūdo· ⁊ paciēt sustinuit· Casu tn̄
cōtingēte diuertit ad locū alteri⁹
hēmite· ⁊ vidit ibi oleā pulcherri
ma· Rūo inq̄t habes tu olera illa
pulchra· ego seminaui oleā ⁊ plu
uiam a deo postulaui sicut m̄ vide
bat expedire ⁊ optinui ⁊ tn̄ nihil
habeo· Certe rn̄dit ali⁹· Hoc iuste
⁊ rōnabilit tibi accidit· putabas
te sapientiorē deo· et ipe tibi ostē
dit fatuitatē tuā· Vn̄ etiā de q̄dam
agricola narrat qui cōmit habuit
in agris in vineis ⁊ pascuis vbei
ores fructus et herbas q̄ vicini
sui· Requisit⁹ aūt quare· Rn̄dit

q̄ semp habuit talē tēperiez qua
lē volebat· Requisit⁹ quare· Res
pondit· Ego nūq̄ aliud tēpus ap
peto q̄ de⁹ dat· Vn̄ murmurātores
ex causa tali sūt sil'es gayo cesari·
de quo narrat Seneca li· 1°· de iā
in fine ⁊ Suetoni⁹ in li· de vita 12·
cesaꝝ· Iste gay⁹ ordinauit facere
solempnissimū festuz suis nobili
b⁹ Contigit ergo ip̄o die festi to
nitrua fulmīa ⁊ pluuias maxias
fieri· Rex fatu⁹ indignat⁹ īdixit
bellum contra iouē ⁊ iussit balisti
arios suos ⁊ sagittarios et mgr̄os
machinarū suarū sagittas ⁊ tela
iacere contra iouē· isti fatui obedi
entes suo principi sagittauerunt
tela ⁊ iacerūt lapides cōtra celum·
que omnia in populum descendēti
a magnam partē populi pereme
runt· Reueā sic est de illis qui mur
murant de diuinis dispositioīb⁹·
Iaciunt verba impacientie cōtra
deū q̄ deo nocere n̄ pn̄t· ſ̄ prescise
ī dampnū ꝓprium retorquentur·
Sic murmurauerūt filij israhel ī de
serto contra deum· et perierunt·
Nec intrare potuerunt in terram
promissionis· Vnde Nu· 14· Om
nes qui numerati estis a viginti
annis et supra et murmurastis cō
tra me· non intrabitis terram su
per quam leuaui manum meam
vt habitare vos facerem preter
caleph filium iephone et iosue
filium num· Et ideo signanter di
citur Corinthioruz decimo· Neq̄
murmuraueritis sicut quidam
eorum murmurauerunt et perie
runt ab exterminatore· ¶ Secun
do inueniuntur homines qui mur
murant cōtra deū eo q̄ ꝓspitatē

et aduersitatem non distribuit
in vita presenti: iuxta merita et
demerita psonarum. Et hec est an
tiquissima querela gentiliū phi
losophorum contra deum: ꝛ cau
sa. ꝓpter quā plerique dixerūt mū
dū nō regi a deo sed a casu. Iuxta illud
Claudiani i primo ma. fue in pri
cipio. Sepe michi dubiā traxit sē
tencia mentē. Curarēt superi terras
aut nullus meēt. Rector et in certo
fluerent mōlia casu. Et Boe9 in de
cōsola. li. i. metro 7. O stelliferi cō
ditor orbis. et postea circa mediū
met. Oīa certo fine gubnās hoīz
solos respuis actus. Merito rector
cohibere mō. nā cur tantas lubrica
versat. fortuna vices. pmit inson
tes. debita sceleri noxia pena. Ac
peruersi resident celso. mores soli
o sanctaq; calcant iniusta vice col
la nocentes. Latet obscuris cōdi
ta virtus. Clara tenebris. iustusq;
tulit crimen iniqui. nil periura. nil
nocet ipis. fraus mendacij comp
ta colore ꝛc. Sed posito sicut veri
tas se habet ꝙ deus regit mundū:
tunc apparet magis mirabile q̄re
mali reportant premia iustorum:
et sancti aliquando luunt et pui
untur loco malorum. Vnde dicit.
Boecius loquēs ad philosophi
az prosa qnta lib° q̄rto dicit Cur
ergo hec viceuersa mutentur scele
rumq; bonos premāt. Premia v̄
tutum mali rapiant. vehementer
ammiror. que tam iniuste confu
sionis ratio videatur. ex te scire desi
dero. minus enim mirarer si misce
ri omnia fortuitis casib9 crederez:
nunc stuporem meum deus rector
exaggerat. qui cum sepe bonis io

cunda. malis aspera. quandoq;
bonis dura tribuat. malis opta
ta concedat. nisi causa deprehenda
tur quid est quod a fortuitis casi
bus differre videatur. Non soluz
autem gentiles philosophi sed
sancti dei prophete videntur de h°
murmurasse: sed non murmura
uerunt. sed pocius ammirantes
exclamauerunt qualiter incomp
hensibilia sunt iudicia dei et inue
stigabiles vie eius. Ad Roma. qn
to Vnde Job 21. Quare ipij viuūt
sublimati sunt confortatiq; in di
uicijs. Et Ieremie deciōtercio Qua
re via impiorum prosperātur bene
est omnibus qui preuaricantur
et inique agunt. Item ps Vsq; q
domine peccatores: vsq; quo pecca
tores gloriabūtur. Item Abba
cuck primo Quare non respicis su
per iniqua agentes? ꝛ taces cōcul
cante impio iustiorem se. Sed cer
te istud murmur est irracionabi
le: si causa pensetur. Medicus pru
dens et fidelis egro de quo despe
rat omnia indifferenter concedit:
quecumq; desiderat. Egro vero de
cuius salute spem habet multa ne
gat: dietas et abstinencias ordi
nat et amaras pociones. tamen
salubres ei propinat. Isto modo
deus reprobis in hac vita habū
danciam temporalium bonorum
tribuit: ut pro paucis bonis ope
ribus. paucis diebus in hac vi
ta. premientur. Et hoc est quod
dicit beatus Gregorius vicesimo
primo moralium capitulo quar
to super illud Job 31. Nūquid nō
ē perdicio iniquo. Dicit Gregori
us Iniustus ad debitum mortis

cultrens effeminatis voluptatibus
vitē: q; et vituli qui mactandi sūt.
in victoribus pascuis relinquūtur At contra. iustus a delectacōnis transitorie iocunditate restrīgitur: q; animiq; vitul⁹ ad labōris vsum vite deputatus sub iugo detinetur Et consequenē potit exēplū de egro desperato. De ista materia loquitur idem Gregoi⁹ vi. mōliū c. z. quasi p amena prata in carcere vēit: q; p presētis vite prosperā ad ītreitū tendit. Tertio iueniūt quōdā mundiales murmuantes cōtra deum: quādo eos flagellat l per tribulacōes l per infirmitates. Et hoc fatuū est a irracōnabile: cū frequēter infirmitas sit vtilior hōi q; sanitas Vñ in vitas pīm legit: q; cū quidā peciit liberari a terciana a Johāne hēmita respōdit: rē tibi necessariaq; cupis abicē. dicit em Aristoteles z. topicoq. Illud q; est effectiuus būtudinis magis ē eligēdū q; q; sanitatis: ß tale est frequēt infirmitas. Vñ Eccī. zi. Infirmitas grauis sobriam facit aiam. flagella etiā a tribulacōes a tedia faciūt nos fugere ad deuz. Et ideo cōsideāto q; pī nī ē q; nos flagellat a vexeāt: a q; nob hēbita tem puat: patient detem⁹ sustinē: q; q; nob ītrogat Vñ Gregori⁹ vi. mōliū z. c. Quidā tūc pspera tē delpicūt: cuz malū eiq; exitū cer nūt: ß nō ecōuerso Vñ tūc est ps peitas pensāda q; michil sit: cū se se sup ceteros successibus extollit. Narrat Seneca. vi. dedamacōnuz c. i. q; quidā abdicauit filiū suuz. ad quē frat suus accessit rogās. q; patri suo nullomō dure rīderet: ß abdicacōem patiēter sustineret: sub q; pacto ciroḡ phū suū sibi debit: promittens se datuū sibi dimidiā partem hereditatis sue. Ille tacuit a frē aliq; abdicatur. Tunc declamatione facta sup casum frat ille gratus dicit ḡmano suo. In oēm me fortunam frater tibi iūgaz cōmitē: si militādū est vna militabimq: si peregrinādum vna peregrinabimur: si cotidianaz rogauero sitiem illam tecū diuidāmolui recē tē patris irā exagitare: malui vt tacendo pīez vicerer: mee ptis hēres ero tue custos. Mōlē loquendo Frat iste caissimq; xpm figmificat: q; nos frēs suos vocat ad Hebreos 7. Nō ofūditur frēs eos vocāe: pī nē deq; Deut⁰. zi. Nūqd nō ipse ē pat tuq; & Iste pater vnūquēq; 8 nob tociēs abdicat: quociēs eum aduersitate flagellat. Quid igitur dicat xp̄s frī nī tali hōmi a deo ēbulato: certe sic dicit: sicut ille frater ḡtissimq; sustineas patient: a pī nō michil dure rīdeas: et dabo ē medietatē hereditatis mee: et sit cū hoc in oi fortuna stabo tecum: nec te deserā nec dimittā dūmodo hoc vnū ocedas: q; pat nō remurmures Et ideo Treno. z. scribitur. Quid murmurabit hō viuēs ir̄ p pctis suis: & Scrutemur vias nras: aq̄ramq; et reuertamur ad dñm. Quia Gregoriq; 4. moral. c. xiij. q; qui in pēnis murmurat: iusticiaz ferientis accusat a deum postpōit. Vnde Aristoteles dicit vi. topicorum q; preterue respondens: est causa quaē frequenter non bene disputatur. Et secundo Elenco uz dicit: q; si rīndēs cōtra arguīter

cū dcreat solue pcrat cōn leges
bn rnde di Moralit disputacō est i
ter dcū et hoīnē deus habz op
ponere a arguere Apoc 3. Ego qs
amo castigo a arguo et hoīs ē
in ista disputacōe rndere Job 3°.
disputare cū deo cupio si igit ille
respondens pterue a contra ārgu
mentando a remurmurando rnde
at Reuera nō bn disputabit a p
te sua sed si pacie sustineat et
gracias agit deo disputacō bene
finietur sic rnderunt sācti martires:
de qbus camit eccia. Non mur
mur sonat non grimonia: et est
Ambrosij. Quartus gen murmu
rāciū otra dcū fūt paupes inuolū
tarij q non virtute sed necessitate
ad paupatē cogunt a isti fūt val
de fatui qr si ō sua necessitate virtu
tem facerent indubitanter eligerentur
ad regnū cloz Jac 2. Nonne
dcs elegit paupes i mūdo diuites
in fide a hcredes regni. Mlti os ta
mē iuuat pauptas ad vitam eter
nā cōsequēdā sicut scis q paup sco
laris deficientibus victualib fu
is plus appetit repatriari: q ille
qui habūdat Et pegrin in terra
extranea deficientib expensis fa
cit maiores dietas. Et falco fame
lic auidius volat ad p dā. Et re
uera istomō pauperes mlti q fūt
in ista vita sicut scolares: qb vic
tualia cotidie dficiūt sic pere g mi
qui puas expensas hūt a sic fal
co famelicus multo auidi dsidc
rat celestē patriā a vers eam pē
grinādo q diuites i pinguati a ha
bundantes in seculo Et hic est no
tandum q horror pauptatis vo
lūtaie qm ita dtestātur hoīes
hīs dieb pcedit ex defectu fidei:
qr nō cred ūt dcū velle sufficienter
subuenire hīs qui sunt paupes
p amore suo. Et nō aduertunt sa
tui q pī habēs multos filios. pl
de illo sollicitatur q min pt seip
sū iuuare a cui nondū pūsum est.
Vnde possit viuere a mat plus sol
licitat circa vnum filiū infirmū: q
circa mltos sanos. Ita dcs circa pau
peres voluntarios q p amorē sunt
pauperes plus sollicitat q circa di
uites Vñ ips. Ego uo ege a pau
sū do sol ē mi. de istis paupib
murmurātib dicat ps. Ipsi disp
gentur ad manducādū si vero nō
fuerint saturati a murmurabunt.
Nō sic vos kmūs sed sicut ad Phil.
scribit Oia facite sine murmuraci
one.

Lectio 10.

ET a detractione partite
lingue quoma sermo ob
scurus in vacuum non i
bit id est in obscuro vel in occulto
prolatus id est impunitum. p
q sapiens dissuasit primuz gen
peruerse locucionis quod fit dire
cte contra dcum videlicet murmu
racionem. Hic dissuadet secun
genus peruerse locucionis quod
committitur contra proximū vide
licet detractionem. Et circa hoc
duo facit. Nam primo ponit per
suasionem ad vitandum detrac
tionem. Secundo assignat persua
cionis racionem ibi quoma sermo
obscurus. Dicit ergo sic a de
tractione partite lingue quasi di
ceret laboriosum est si bene consi
deretis vexare linguam in detrac
tione. Omne quod est immaturale
et violentū exercetur cum labore

et fatigatione. mō lingua data ē
homini ad duo offitia et soli hoī
iuxta illud 2. de anima lingua cō
gruit in duo opa .s. gustum ⁊ loq̄
lam In gustu ꝓpt esse aīalis. In
locutionē ꝓpt bene esse Est em̄ hō
animal politicū hoc est naturale ⁊
cōitatim naturaliter ꝯceptuū et
affectionū suarū et desiderans aā
re ⁊ amari. Et ideo ad istd bn̄ eē et
ad istū bonū effectū q̄ ē amare et
amari dedit deus linguam hōi. In
cui⁹ etiā figurā spūs scūs qui est
amor patris ⁊ filij In talis orgaī
effigie voluit apparere nō in speti
ē man⁹ nec auris nec oculi. ꝫ ap
paruerūt apl'is dispertite lingue
tāq̄ ignis ⁊c. Actuū 2. Et ideo na
turale officiū lingue ē mltiplicare
amorē ⁊ beniuolentiā īter oēs. Et
hoc est qd dicit Eccī. vi. Verbu
dulce multiplicat aīcos ⁊ mitigat
īimicos ⁊ lingua eucharis .i. gratio
sa i bono hoīe habundabit. Phi
catus ē auis quedā q̄ potest docei
ad loquēhū vocib hūanis. Et d
ista dicūt doctores q̄ nihil nouit
natuāliter loqui n̄ vbū salutādi
Vn̄ īpatorē dī nālē salutaē iux̄
illud mācialis Epigramaton. 13.
Phicat⁹ a nobis aliorū noīa dis
cāt Hoc didici per me dicē cesar a
ue Vn̄ in hystoia karoli magni
narrat q̄ cū errasset p deserta gre
cie obuie ei fuerūt aues que phi
cati nūcupant q̄ stati eū lingua
greca salutauerūt clamātes cher
kasar anichos hoc ē dictū aue ce
sar inuicte. que p̄ma ꝓphetia sibi
facta de imperio Nā cū tūc non fo
ret n̄ rex francie factus est postea
impator Istud aliqualit figurāt

q̄ ꝓpriū ⁊ naturale officiū est lin
gue loqui bona et amicabilia. Et
q̄ nāle fit cū laboē ⁊ fatigacōe iō
inuit sapiēs q̄ hō maledicē. dtr̄
hēdo. ꝯtēdēdo laborat ⁊ innatura
lit vexat linguā. iux̄ ps Cui⁹ ma
ledictione os plenum est: sub lin
gua ei⁹ labor ⁊ dolor. Dicitur q̄ a
ues hn̄tes linguas pātitas nūq̄
bene loquūtur. et blesi dicunt ha
bere linguas partitas. ⁊ ideo mā
le loquūtur. Et ideo cauēdū est fū
me a detractione pātite lingue.
Alia lr̄a habet pātite lingue id ē
diuise vl' duplicis lingue Et ē sē
sus Custodite vos a detractiōe p
tite lingue Omis em̄ detractor pār
titur linguaz suā. Tū q̄ in eadem
narracōe verborū de eadē psona
dicit bona quedā ⁊ quedā mala.
Mala autem profert per se et pri
cipaliter. Bona per accidens et se
cundario ut mala cōnexa verisili
ora videantur Tū quia comunit
omnis detractor est adulator blā
ditur in presentia et mordet in ab
sentia et ideo de eorū linguis no
tabilit dicitur i ps. Sepulchrum
patens est guttur eorū: linguis
suis dolose agebant Ille qui in lu
do scacorū nouit bene ludos pāti
tos de facile circūuenire potest so
cium suū ⁊ mattare. Reuerā ita isti
dolosi detractores a tergo et adu
latores in facie facilime circūueni
unt etiam prudentem Isti portāt
pātitam robam dyaboli cuius v
na medietas de adulatiōe ⁊ alia
de detractione est. Hec fuit roba
quam dyabolus induit: qn̄ euam
decepit. Gen̄. 3. Nequaq̄ moiemi
scit enim deus q̄ in quacumq̄ die

comederitis ex eo apeient oculi ve-
stri et eritis sicut dij scientes bonū
et malū. Ecce roba ptita cuius vna
medietas est detractio cōtra deum.
iponēs sibi iuidiā et alia adulacō
mulieri pmittēs ipunitatē et om
niū scientiā ysaie 61. p cōfusione
vr̄a duplici et rubore laudabunt
eos Isti figurāt p amō regē Amo
nitarum de q̄ 2. Reg. 10. qui tulit
seruos dd et rasit dimidiā ptē bar
be eorum et p̄scidit vestes eorum
vsq ad nates et dimisit confusos
turpiter valde. Isto mō detracto
res vnā ptē radūt p adulaciōes
suaues et aliā dimittūt reseruan
tes in meōria et vestes p̄scindunt
vsq ad nates. vestis hois ē eius bo
na fama et hoēsta. Istā vestē p̄sci
dunt vsq ad nates. i. vsq ad denu
dacionē illoꝝ de quibus hō habet
verecundari et cōfundi et ideo satis
conuenient describit eos p̄s. dicēs.
sepulchrū patens, etc. Vbi descri
bit eos esse receptiōs imūdicie. qr
sepulchrū patens. Effectiōis iniu
sticie. qr liguis suis dolose agebāt.
et infectiuos oīs nequicie. qr vēnū
aspidū sub labijs eorū. De p̄mo
videtis q sepulchrū patens reci
pit indrn̄r corpus mortuū cuius
cūq. et nō ē clausū ideo fetores et
hūores illius qd recipit oībus oñt:
et omēs accedentes inficit et corrū
pit. Isto mō certe q̄dā fūt explo
ratores criminū et defectuū pxio
rū suorū. et eorū q̄ eis cōueniūt q̄
rūcūq siue iusti siue iniusti qr ne
mo sine crimīe viuit. Defectus q̄s
notauerūt oībus publicāt vbi pos
sūt nocere et quia carent operculo
nil possunt celare Vnde in lege ve

teri Vas quod caruerat operculo i
mūdū fuit Nui xix. Et p oppositū
viri sancti et electi defectus fratꝝ
suorū quantū bona consciencia p
mittit sepeliūt et occultant. appo
nentes mirrā compassionis et in
voluentes illud syndone caritatis:
quia caritas operit multitudinem
peccatorū Jac. 5. et inungentes il
lud balsamo honeste excusacōis
quantū bona conscientia permit
tit Gen. 13. In electis sepulcris tuis
is sepeli mortuum tuū. Secūdo fūt
effectiui iniustitie quia liguis su
is dolose agebant quia cōmūiter
sub spetie pietatis et cōpassionis p
ponunt venenū malitiose intenti
onis Vnde de illis dicit p̄s Os tuū
habūdauit malitia. Tercō sunt i
fectiui omnis nequitie quia vene
nū aspidum sub labijs eorū. Is
tud venenū est valde nociuū quia
sic itoxicat q nullo remedio sana
ri p̄t. hō nāq in fama vix l tū dif
ficultate sanat. Deut. 32. venenū
aspidū insanabile. Notandū q
detractor p illā bestiā figurat quā
vidit Daniel que similis erat vr
so et tres ordines dentium erant
in ore eius et dictum est ei Surge
comede carnes plurimas. Daniel
7. In tribus ordinibus dentium: fi
gurantur tres modi artificialiter
detrahendi. Primus modus est
bona que homo facit diminuere.
vel male exponere tamq̄ corrup
ta intentione sit factum vel ex cō
paracione ad alium ostendere q
non sit virtuose factum vel excel
lenter sicut decebat. Scundus mo
dus ē defectus occultos tn̄ et de le
ge caritatis celandos publicare:

et ꝓponere sub intencõe ledẽdi fa-
mã. Terciꝰ modus est pessimus
q̃ ẽ fl'a crimĩa confingẽ ⁊ innocẽ-
tibus imponẽ. Isti sunt tres ordi-
nes dentiũ: qui in q̃busdã habun-
dant. Contr̃ quos petrꝰ in canoi-
ca sua p̃ma c. 2. deponẽtes õnem
maliciã et omnẽ dolũ ⁊ simulacõ-
nes ⁊ inuidias ⁊ om̃s detractacõ-
nes q̃si mõ geniti ĩfãtes rõnabi-
les sine dolo lac ꝯcupiscite. Signã-
ter docet p̃mo deponere omnes de-
tractatiões id ẽ tres modos p̃dic-
tos: q̃ omne ⁊ totũ sup tria poni-
mꝰ. Que designant̃ p tres ordĩes
in ore vrsi dentes. Et ꝯsequent̃ ill'
dentibꝰ depositis maliciosis: esse
debemꝰ sicut infantes q̃ carentes
dẽtibus mordere nõ possunt̃ et lac
dulcis ⁊ suauis affabilitatis sine
dolo desiderate: ut de vno q̃ vestꝝ
verificet̃ illd̃ Cãt. 4. Fauꝰ distillãs
labia tua: lac ⁊ mel sub lingua tu-
a. Sed notandũ q̃ contra istd̃
viciũ disponere ꝯplicit̃ v̄tuose viz
ꝯtra detractionẽ. Prĩo ne eã aliq̃li-
ter faciamꝰ. Secũdo ne eã faciliter
audiamꝰ. Tercõ ne eã pusillani-
mit̃ tĩeamꝰ. De p̃o iac. 4. Nolite de-
trahẽ alterutꝝ fr̃es. vñ Iheronimꝰ
epl'a. xiij. Nulli detrahas nec ĩ eo
te sãctũ putes si ceteros lates. Ac-
cusamꝰ sepe q̃d facimꝰ. Et contra
nosmetip̃os districti in vicia nr̃a
ĩuehimꝰ: muti d̃ eloquẽtibꝫ iudi-
cantes. De istis detractoribꝰ loq̃-
tur Bern. sũr cãtica s̃mõe. 23. Oĩs
qui detrahit p̃mũ quidẽ seip̃m ꝓ-
dit vacuũ a caritate: demũ quid a-
liud detrahendo intẽdit̃ nisi ut is
cui detrahitur veniat in odiũ siue
contemptũ ipsis apd̃ quos detra-
hit̃. Ferit g̃ caritatẽ in õnibus q̃
se audiũt lingua maledicta ⁊ q̃
tũ in se est necat funditꝰ et extin-
guit. Et infra. Vnꝰ loq̃t̃ vnũ v̄bũ
dicit̃ vl' ꝓfert ⁊ tamen illud vnũ
verbum dũ in vno momẽto audi-
enciũ aures inficit, animas inf̃ci-
cit. Hec b̃n. Oẽs eĩ discordie lites
et odia q̃ sunt in mũdo fere habẽt
originẽ vel ad minꝰ augmentũ
per detractiones vel per terciaꝫ lin-
guam. In cuius figurã fingunt
poete q̃ canduus rex grecorũ sei-
nauit in terra dentes serpentinos:
ex quibus succreuerunt milites ar-
mati: qui statim seinuicem irruen-
tes acerrime ꝯflixerũt ⁊ se mutuo
peremerunt hec Quidiꝰ meth. li.
3. Isto modo detractor seminat dẽ-
tes serpentinos ⁊ verba venenose
detractionis. inter illos qui esse de-
bent amici: qui quidẽ dentes statĩ
crescũt in milites armatos: quia
verba detractoris concepta in cor-
dibus hominũ ad effectus hosti-
litatis ⁊ inimicicie proceduut: et q̃n-
q̃ ad pugnaꝫ. Iste seminator est
sextus eorum quos odit deus: q̃-
videlicet seminat discordias inter
fratres: ꝓuerbioꝝ 6. Et de istis den-
tibus ĩ armatos pugnatores cres-
centibus dicitur in p̃. Dẽtes eoꝝ
arma et sagitte. Nec legimus q̃
deus aliq̃d viciũ expressiũs o-
diat vel perseq̃tur q̃ detractionẽ.
vñ ad Roma. p̃mo. Detractores
deo odibiles. Et deus ipsemet in
p̃s. Detrahentem secreto proximo
suo hunc persequebar. De hoc vi-
cio Gregoriꝰ 14. moꝝ super illud
Job decimonono. Quaẽ persequi-
mini me sicut deus et carnibus
meis satu-

meis saturamini. ℣ Scie dū iquit est q̄ hij qui aliene vite detracti one pascūtur: alienis p̄cul dubio carnibus pascuntur vl̄ satiantur. Vnde p̄ sal'onem dicitur Noli eē ī cōuiuijs potatoꝝ: nec cōmedas cum eis qui carnes ad vescēdū cō ferūt Carnes q̄p̄e ad vescendum conferre est: ī collocacione derogacionis vicissim p̄morum vi cia dicē de q̄bꝫ pena mox subdit: q̄ vacantes potib⁹ q̄ dantes simbola cōsumētur Potibus vacāt: q̄ 8 opprio aliene vite se ebriant Simbolum vero dare est: sicut vnusq̄sq̄ solet p̄ p̄te sua cibos ad vescendum: ita in cōfabulacōe detractionis verba cōferre. ℣ vacantes potibus et dātes simbola cōsumētur. quia sicut scriptum ē. Omnis detractor eradicabitur hec Greg. ℣ Secūdo p̄uidendum est ne detractionem facilit̄ audiamus. Vñ Bern⁹ sup̄ cātica. ℣mone. lxiij Porro detrahere aut detrahentem audire: q̄d eorum dampnabilius sit nō facile dixerī. Abhominabile est audire vl̄ conferre cū hoīe cui⁹ dentes sūt corrupti: vl̄ stomachꝰ ēpletus fetidis huōribus. Quia talis habet anhelitū fetitum: mīmis grauem Et dicit naturales q̄ oēs bestie vescētes crudis carnib⁹ habēt ora fetida: et abhominabilia. Et ēt multo magis moralē debet nob esse fetencia q̄ ab hominabilia ora detēhē cū inf̄ illud. Prou. 29. Cogitacō stulti peccūm ē et abhō mācio hominum detractor. ℣ Tercio cauēdum ē nob ne detractionez pusillanimiter timeamus Multi n. p̄ter obloquia detractorum a bono p̄posito retardantur ℣ hoc est valde fatuum p̄mo ꝑ doctrinaz Greg. 6. moz. c. 14. detractiones hominum despiciēdo et contemnēdo superare debemus. Expedit n. nobis scire q̄ aliq̄ nobis detrahūt vñ Greg. 22. moz. c. 12. ℣ Inter hec sciendum ne immoderatis laudibus effrenāmur plerumq̄ miro rectoris nostri moderamine et detractiombus lacerari permittimur: vt cum nos vox laudantis eleuat: lingua detrahentis humiliat. ℣ eadem sniā ponit in Canone. vi. q. 1. ℣ Sūt plurimi. Vnde Boeꝰ. primo de cōsolacione Prosa. 7. Assignat causā qualē oēs phi losophi q̄ etiā apparētes. pscucōnē a reꝑbis passi sūt: q̄s iḡt michi aliud in dādē detraxit nisi q̄ nostris moribus instituti studijs ēprobrū dissimilim videbant Ita michi ē quod admiretis si michi huiꝰ vite salo ētūflantibus agitemur p̄cellis q̄bus hoc maxime ꝑpositū est ꝑssimis displicere. ℣ Sed de copia vitorum sit ē tam ēste laudari a turpibus q̄ laudari ob turpia. Lector esto quociens displices male. q̄ maloꝝ de te existiācōes mīlas. veram tibi laudacionem ascribe. dicit. n. ar'les. A°. de animalibus c. ℣. q̄ leena est animal mīt̄um ferox: sīle lupo: mtm̄ diligens carnes huānas. q̄ frāgit ītōdū sepulē mortuorum. et exhumat corpora. ut eorum cadaueribus saturet. ℣ Ista bestia aptissime gerit figuram detractorum. homo p̄ peccatum mortale moritur. sepelitur a bonis. q̄ qm̄ tuz iustitia permittit eius p̄cā occultātur et corrigitur conscīēcia.

·C·

fama integra permanente. Sed
quid facit detractor? violat sepul
turam et ideo est infamis secundum iuam vi.
q. i. c. Infamis extrahit carnes fe
tidas et comedit et alijs ad comede
dum distribuit. cum defectus occultos
et lapsos a memoria ad mentem eis
reducit. De talibus dicitur Jer. xv. secundum
aliam translationem. Numquid spelunca
leene hereditas mea michi. Et pre
mittitur parum ante. Facta est michi he
ditas mea quasi leo in spelunca. dedit
contra me vocem suam. ideo odiui
eam. Hereditas xpi gentes xpia
ne: ps. Dabo tibi gentes heredi
tatem tuam. sed hec hereditas dat vo
cem contra xpm. et fit quasi leena
per detractionem sicut superius exposi
tum est. Lectio. ii.

Os autem quod mentitur occidit
animam. Postquam sapiens
dissuasit duo pessima vi
cia loquendi. viz murmuracionem.
contra deum et detractionem contra proxi
mum. Hic consequenter dissuadet tercium
quod homo peccat specialiter contra seip
sum. viz mendacium. Est enim men
tiri contra mentem dicere. Homo est quo
dammodo intellectiuus secundum Aristotilem.
hoc est: intellectus est nobilissimum et
dignissimum quod possit in homine reperiri.
Et ideo homo qui contra mentem dicit: fa
cit contra seipsum. Et istud vicium dis
suadet tali ratione. Illud quod animam
occidit spiritualiter homo est ad mortem eter
nam adducit et gratiam priuat. quod est vita
anime: illud omnino est cauendum. sed tale est
mendacium. ergo etc. Notandum est hic
quod monstruosum et innaturale est quod
os sit causa instrumentalis vel occasio occi
sionis anime. quia illud instrumentum prescise or
dinatur a natura ad conseruandum vitam

A

omnibus
anime sicut in operibus suis patet. Nam per os ex
spiramus et inspiramus sine qua ope
racione vita anime in corpore non saluatur.
Per os alimentum recipimus mastica
mus et trahimus. Per os affectiones
anime exprimimus. per os pacem anime: amici
am et beniuolenciam in osculis sine ma
cula designamus. Est ergo mirabiliter pro
digiosum et contra naturam quod os animam
occidat. Et ideo signanter dicitur prouerbiorum
10. Vena vite os iusti. os autem impio
rum operit iniquitatem. Et prouerbiorum 21. Qui cus
todit os suum et linguam suam. custodit
ab angustijs animam suam. Notan
dum quod mendacium dedecet hominem propter
tria specialiter. Est enim homo dei
racionalis indago. filialis propa
go dei naturalis ymago. Est primo
homo dei racionalis indago. hoc
est inuestigacio et inquisitio et propter
hanc causam factus est intelligi
bilis a deo. Et ideo sibi repugnat
falsitas mendacij. Cum enim veritas
sit bonum intellectus: constat quod falsitas
est eius malum et eius corrupcio. Unde Au
gustinus Encheridion. 23. Vis ~~naturalis~~ rationalis
refugit naturaliter falsitatem et quan
tum potest deuitat errorem. Unde et falli
noluit etiam qui amat fallere. hec Au
gustinus. Et ideo omnis creatura rationalis
appetit veritatem et scienciam natura
liter. ita omnis creatura rationalis detes
tari debet mendacium. In cuius figu
ram legimus Genesis 3. quod quando dya
bolus mentiri primo cogitauit. no
luit in aliqua effigie rationalis
creature apparuisse vel propinqua
effigie quasi nobilitati sue natu
re. pro quanto racionalis erat mendacium
displiceret: sed bestie talis
formam accepit que nature humane
magis inimicatur et repugnat

B

Coll.

In signum q̄ mendacium ē vene
num humane nature. Sicut enim
venenum corpus occidit: ita men
dacium aiā; ut patet hic i littera
Et q̄to anima nobilior est corpore:
tanto videtur deterior mendax ve
nefico. Et ideo racionabilit̄ simul
cōbinabuntur in die iudicij et a
societate dei et sanctoꝝ expellent̄
Apoc. 22. foris canes et venefici: ⁊ oīs
qui amat ⁊ facit mendacium. Fo
ris inq̄t canes. Nūcij ul' alij q̄cūq;
morantes in curia p̄p̄e p negocijs
expediendis accedūt ad palaciū:
et inter fores seu portas expectāt
donec possint ad camerā introdu
ci ad p̄p̄am. ꝫ qn̄ pulsatur foras
cum campana p̄p̄e: omnes recedūt
tristes et cti p illo die q̄ p̄p̄e collo
q̄um non habebunt: et ideo stati
egrediūtur palaciū ⁊ ad hospicia
sua vacui reūtuntur. Sūmus pon
tifex xp̄s est ad Hebe. ix. Cristus
assistens pontifex futuroꝝ bonoꝝ.
Ad huiꝰ curiam veniunt in die iu
dicij oms homines. Cor. 5. Oms
nos oꝫ añ tribunal cristi maīfesta
ri: et tunc certe dicetur aliquibꝰ q̄
intrent ad cristum Nam vnicuiq;
iusto dicet̄ Intra in gaudiū dm̄
tui M. 5. Et cito pꝰ Intrabunt hij
in vitam eternam Sed alijs: cam
pana pulsante: hoc est tuba sonā
te: damabitur p āgelos. M. 13. Exi
bunt angeli et sepabunt malos
de medio iustorum et mittent eos
in caminum ignis: ibi erit fletus
et stridor dencium. malum autem
foras miserūt: sic erit in cōsumma
ciōe seculi Exibūt rc̄ Et nō mirum
si mēdax eiciet̄ a xp̄o q̄a naturall
t̄ vnū cōtrarioꝝ expellit t̄liquum.

Modo xp̄s est veritas Jo. 14. Ego
sum via veritas et vita. ḡ necessa
rio homo falsus ⁊ mendax eiciet̄
a xp̄o. Mt. 25. Inutilem s̄uū eici
te in tenebras exteriores. Dicitur
q̄ si fiat c̄culus de terra ybernica:
tante potencie est terra illa q̄ nul
lum al' venenosum poterit illū c̄cu
lū itrare. ul' si fuerit iclusū nō pote
rit exire n̄ aliūde violent̄ eiciatur.
Terra ista veritatem designat in
p̄s. Veritas de terra orta est. Ista ve
ritas potentissima c̄cuit et munit
vndiq; xp̄m In ps̄. Potēs es dn̄e:
et veritas tua in c̄cuitu tuo Modo
vsq; ad diem iudicij hoiēs infecti
veneō mendacij: cōtinent̄ a dīna
veritate. sic q̄ impossibile ē eos eua
dere: cū sit nemo q̄ de manu eiꝰ pos
sit eruē. Job. 10. Sꝫ c̄te tunc iudica
būt̄ et eiciūtur ex̄ circulum istum:
et tradētur passionibꝰ et̄ni ignis.
rō. 10. Mutauerunt veritatem dei
in mendaciū: ꝓpterea tradidit eos
deus in passiones 2°. ē homo dei
filial' ꝓpago. p̄ma Johannis. 3°.
Videte qualem caritatē dedit no
bis deus: ut filij dei nominaremur
et simꝰ. Ergo sumus generosi val
de. Dei em̄ genꝰ sumꝰ: sicut actuū
17. dr̄ Si vero ita contigeret: q̄ filiꝰ
nobilissimi regis cui preparata es
set honestissima virgo et nobilis
simi generis in spōsaꝫ: illaꝫ repudi
aret et vilissimi ribaldi filiā accipe
ret in vxorē: ip̄e fatue eligēt et tur
pit̄ degeneraret ⁊ tā seq̄ suuꝫ geꝰ
miābilit̄ dehonesta ēt. Sed homo
xpiāꝰ ē ille: q̄ geꝰ dei p fidē ⁊ bap
tismū itrauit 10. i°. Dedit eis ptātē
filios dei fieri. Isti p̄pata est veritas
seu sapiā i vxorē nāl̄: q̄ oēs hoēs

22.

2°

scire desiderāt p°. mēthaphice. Et
sapie 8. dicitur vice ꝛ ꝑsoā natuē
hūane hanc amaui ꝛ exq̄siui a iu-
uentute mea ꝛ q̄siui eā m̄ assumē-
te sponsā ꝛ amator fact⁹ sū forme
illi⁹. Ista veritas est filia dei ꝑm
Bern. Mendaciū vero filia dyabo-
li Jo. 8. mendax ē et pr̄ ei⁹. glo. ꝛ
mendacij. Si ḡ homo relicta veita-
te dei filia. copulet sibi ī vxorē mē-
daciū filiā dyaboli turpit̄ degene-
rat. ꝛ magnā verecūdiā sibi ipi fa-
cit. Et ideo signant̄ amor isti⁹ spō-
se nobis interdicit̄. Eccēs. 7. Noli
amare mendaciū aduers⁹ fratrez
tuū neq; in amicū sil̄it̄ facias. Sci-
tis q̄ de iure cōi dispar cultus
inter ꝯtrahentes īpedit mr̄imoni-
um cōtrahendi ꝛ dirimit iā cōtra-
ctū. Mō hō ꝛ oīs rōnal̄ creatuā cō-
lere debet deū. Anselm⁹ c. 2. Cur de-
us hō in pn̄cipio dicit rōnalē na-
turā a deo factā esse iustaz ut illo
fruendo beata esset. dubitari nō de-
bet. Et Catho. Si de⁹ ē aī⁹ ut no. ꝛc.
h̄ t̄ p̄cipue ꝛc. sed cōstat q̄ men-
daciū colit dyabolū sicut filia p̄rez:
quia patrē seq̄tur sua ꝓles ꝛ ideo
de iure mr̄imoniū tenere nō debet.
tn̄ si de fc̄o teneat q̄d ꝯtīgz. sn̄ du-
bio qui accipit filiā a p̄re debet et
dotē ꝯn̄ter accipe ab eodē et certe
dos quā dyabol⁹ dat cum filia su-
a est infern⁹ Apoc. 21. Omib⁹ mē-
dacib⁹ ꝑs illorum ē in stagno ig-
nis Osee. 10. ferietis fedus cū mē-
dacio ꝛ germīabit q̄si amaritudo
iudiciū. et idō tales pn̄t dr̄e Illud
ysaie 18. Percussim⁹ fed⁹ cū mor-
te. et cum inferno fecim⁹ pactum.
Scitis q̄ de iure cōi q̄ ꝯtrahit pri°
cū vna ꝛ postea cū alia vocatur bi-
gam⁹ ꝛ afficit̄ talis corā iudice si
agat̄ ꝯtra eū ad mortē quātūcūq;
sit lr̄at⁹ nō euadit. Sic xp̄ian⁹ p̄-
mo cōtrahit cū veritate fidei Osee
p°. sp̄osabo te m̄ in iudicō ꝛ iustici-
a. Et infra sp̄osabo te m̄ ī fide. si p⁹-
ea cōtrahit cū mendacō efficitur
bigam⁹ et ī iudicō gn̄ali euadere
non poteit. Nota q̄ posset ꝓbabi-
lit̄ dici de ista sponsa q̄ est veritas
q̄ satis ē formosa ꝛ amabilis ī tā-
tū q̄ veritas per se odiri nō poteit.
non tamen est bene fecunda: q̄a
non parit bonā ꝓlem. Nā ꝑm Sa-
lustiū veritas odiū parit. ꝛ idō di-
mittūt homines veritatē ꝯir. quia
per eam incurrerent odiū. sed illd
non est racōnabile īmo amico so-
crate ꝛ amica veitate sanctum est
prehonorare veritatē ut dicit̄ in E-
thicis. Sz mendaciū multo peiorē
generat ꝓlem. q̄ mendaciū ē pec-
catū ꝛ pctm̄ cū cōsūmatū fuerit ge-
nerat mortē Jac. p°. Mors aūt in-
fernalis ē peior ꝓles. q̄ odiū malo-
rū hominū. Similit̄ nō cōsiderant
tales q̄ ē de veritate sicut fuit de rebec-
ca Gen. 24. q̄ habuit gemīos in v-
tero Jacob ꝛ Esau. sic veritas du-
os filios sil̄ parit. s. dilectionē dei
ꝛ odiū malorꝫ hoīm. Malach. p°.
Jacob dilexi Esau odio habui. Luc.
8. Beati eritis cum vos oderint
homines. Et ideo deponētes men-
daciū loquimini veritatē vn⁹ q̄sq;
cum proximo suo. ad Eph. 4. Ter-
cō ē hō dei nāl̄ ymago. vn̄ Aug⁹
14. de t̄nitate c. xv. Eo q̄ppe mens
ymago dei ē quo eꝯcapax ē eius-
q; ꝑticeps esse potest. ꝛ idō sicut ī
t̄nitate p̄na memoria gingnit v̄-
bū q̄d ē veritas: ita mens hūana

nullum aliud ⁊bum gignere ⁊z
misi verax ecclesiastes. Nñ oia verbum
verax p̄cedat. plone diuisorum regnorum et diuisarū terrarum facilē
ab inuicem discernitur p diuersitatem ydiomatū et linguarū ut
cōiter. quia q̄ gallicū loq̄tur gallicus
est ul estimatur. a q̄ anglicū: anglicus. sic em̄ arguebat cōtra petrum q̄ esset galileus. et xp̄i discipulus M⁹. xxvi. Vere a tu ex ul⁹ es.
nā a loq̄la tua manifm̄ te facit. Sūt
autē moraliter loquēdo duo regna adinuicem i hac vita cōmixta.
Viz regnū dei et ēgnuz mūdi. regnum xp̄i et regnū dyaboli. regnū
celeste a regnuz terrestre. Et sic ista
distant in regib⁹ et legib⁹. ita m̄
ydiomate non cōcordant. Nā ydeoma regni celestis est veritas. i. ps̄.
domine in celo mia tua et veritas.
ydeoma vero regni terrestris siue
mundi est falsitas. Osee. 4. Nō est
veritas non mā. nō est scia dei in
terra. maledictū et mendaciuz. homicidiū et furtū. et adulteriū inundauerūt. Si ergo homo velit ppe
dere ad q̄s regnū pertineat. videat
cui regno in ydiomate cōcordat.
Narrāt historie q̄ cū vuylhelm⁹
dux normanoz regnum anglie cō
q̄siuisset. deliberauit quō linguam
saxonicā posset destruē et anglicā
et normānicam in ydiomate concordare. et ideo ordinauit q̄ nullus
in curia regis placitaret misi i gallico. a iterū q̄ puer q̄libet ponēd⁹
ad trās addisceret gallicū. a p gallicū latinū. q̄ duo vsq; hodie obseruāt. Isto mō moraliter p̄ncips huius mundi diabolus ē. Johis. 16.
Princeps huius mūdi iam iudicatus est. Ⅎz verum est q̄ principatum suum in mundo nō habet hē
bita ia successiōe. ꝫ violēta oppressione. et ideo non est heres. ꝫ con
q̄sitor. Ydeoma vero suum xp̄um i
puicia infernali. est mendacium.
Jo. 8. Cum loquitur mendacium:
ex p̄pis loq̄tur. Et ideo ut cōcordet
mundū cū puincia infernali i ydeomate ordinauit q̄ omnia secularia in conuenciombus a mercaciombus et mutaciombus vtātur
mendacijs. et sicut puer addend⁹
i scola p̄mo addiscit gallicum. ita
iuuenis seculo applicandus. cū studio et labore addiscat loqui mendaciū Jēmie. 9. docuerūt linguā
suam loqui mendacium. Vñ gḡ.
12. moz. exponēs illud iob. Terrebit eum tribulacio. a angustia vallabit eum. pbat q̄ omne illud q̄
malus homo ppetrat relicta veritate vallatur tribulaciombus a
angustijs et labore. Et hoc pbat
spāliter de mendace sic. Mendax
relicta veritate mētiri deliberat. ut
audientiū aīm fallat. Ⅎz q̄tus la
bor est sollicite custodire ne ipsa
eius fallacia dep̄hendi queat. Ponit quippe añ oculos quid sibi a
veritatem scientibus responderi
possit. et cum magno conatu pertractat. quomodo per argumentum falsitatis documenta veritatis exsuperet. Dine inde circa cauēte
git. et contra hoc vbi deprehendi
poterit veritati simile⁊ respōsionē
querit. qui si vellet verum dicere:
vtiq; sine labore potuisset. Plana
namq; est veritatis via. et graue
ē iter mendacij. Vnde p̄phēta
dicitur. Docuerunt linguam suaz

loq̃ mẽdaꝯ mãdaꝯ hec Greg⁹. Et ñotãdũ q̃uis bom mentitores pñt se arguere seu iactare ingemoſos. nõ tam̃ ſapientes. Nam duplex eſt opacio ſcientis a ſapientis. ſicut dicit p̃mo Elencoꝝ. Viz nõ mentiri de quib⁹ nouit: a mentientem poſſe manifeſtare: a quicũq; mentiẽ arguit ſe non eſſe ſapientem. Et ideo Eccl. v. Noli velle mentiri õne mendaciũ. Aſſiduitas em̃ illi⁹ nõ eſt bona ꝛc. ¶ Lõ 12.

Nolite zelare mortem in erroꝛe vite veſtre. neq; acquiratis perditionez in operibus manuũ veſtraꝝ. quoniã deus non fecit mortẽ. nec delectat in pditione viuoꝝ. ¶ Poſtq̃ ſpiritꝰ ſanc⁹ declarauit qualiẽ hõmo tenetur ordinare vitã ſuã ſe ſuas affectiones. Primo cogitando. Secõdo ſuas locutiones ſermocinando. ¶ Die vlteri⁹ dꝛet qõ hõmo debet ordinare ſuas opacões pcm̃ deteſtando. Et circa hoc duo facit. Naz primo ſuadet hominiꝫ deteſtari peccatum̃ terrendo p viaz timoꝛis. Secõdo ſuadet illud idem alliciendo p viam amoꝛis. ibi Creauit em̃ deus. Circa primũ duo facit. Quia pꝛio diſſuadet peccatũ ꝓpt̃ pene cõſequẽtis acerbitatẽ. Secũdo ꝓpter dei phitentis voluntatẽ ibi Qm̃ deꝰ nõ fecit mortẽ. dicit em̃ primo ſic Nolite zelare: i. diligere mortez: id eſt peccatũ mortale qd eſt cauſa mortis. Jaco. i. Peccatũ cuz conſũmatũ fuerit generat mortẽ. In erroꝛe vite veſtre: a. erronee contra dei precepta viuendo: pũ. ne. Errãt qui opantur malum. Aug̃ Ench. ii. Non nullis erraſſe profuit ad q̃ꝛ: ſi via pedi ſũ i via mozt. Et etre. p mũ motũm quare ñ deletis amaẽ peccatum: viz pene ſequentis acerbitas que eſt infernalis pena. Ipſa ſola vocatur ꝓprie pdicio: pũ. 17. Infern⁹ a perdicõ coram dño: quanto magis corda filioꝝ hominũ. Vnde dicit Neq; acquiratis pdicionem in operibus manuuz veſtraꝝ. quaſi diceret: niſi per opera ꝓpria numq̃ incurretis pdicionem. Vitam non poſſum⁹ habere niſi p deum: ꝫ perdicionem acquirere poſſum⁹ p opa manuum noſtraꝝ. Vnde ſignanter dicit Oſee 13. Perdicõ tua iſrl ex te tantum i me auxiliũ tuum. ¶ Secõm motiuum quaẽ non debem⁹ amaẽ peccatum: eſt dei phitentis voluntaſ. Quoniam deꝰ mortẽ nõ fecit. id ẽ nõ ordinauit nos ad mortem eternam: ſed magis ad vitam q̃ vult omnes homines ſaluos fieri. hoc eſt Leges dedit per quas omnis homo ſaluari poteſt ſi velit. Vel ſic. deus mortem non fecit. id eſt Peccata non approbat nec diligit. de quo tamen dicitur Nichil odiſti eorum que feciſti. Nec letatur in perdicione viuorum id eſt non ordinat primo et principaliter q̃ homines pereant: ſed ipſi per maliciam perdunt ſeipſos. Johannis duodecimo Qui amat animam ſuam perdet eã. Luc. no no Filius hominis non venit animas pdẽꝫ ſaluaẽ. Nolite ꝛ zelare mortẽ. ¶ Notãdũ q̃ methaphorice loquẽdo peccatũ ſatis conuenienter vocat̃ mors explicite. ꝓpt̃ oſilez deformitatem. ꝓpt̃ cõſilez effectũ a ꝓpt̃ cõſimilem aſpectũ. de pꝰ. qz moriente

Sermo A

corpe talis est processus ideficiendo: primo corpus distpatur et distrahi atur. 2°. infirmat. 3°. morit. quarto portatur extra domum. v°. sepelitur. vi°. a vermibus consumit. Isto modo anima primo distpatur et distrahi atur per temptacoem et cogitacoem de peccato. 2°. infirmatur per concomitantem delectacoem. 3°. morit per consensum. 4°. asportatur de domo et elongatur ab hoibus per culpe sue ab hominacoem apud homines. 5° quinto sepelit per malam consuetudinem. sicut enim terra vel lapis suppositus onerat et opprimit corpus ne resurgat eciam si posset. Ita mala consuetudo est quasi quedam moles grauissime opprimens et necessitans hominem ad peccandum. Vnde Aug. 8. confessionum. 5. c. Lex peccati est violentia consuetudinis que trahitur et tenetur eciam inuitus animus eo merito quo in eam volens illabitur. Et in eodem. c. cito post primum loquens de seipso. pro statu peccati ante baptismum suum. Inspirabam inquit ligatus non ferro alieno: sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus: et inde mihi cathenam fecerat: et constrinxerat me. quippe ex voluntate perversa fracta est libido: et dum seruit libidini fracta est consuetudo: et dum consuetudini non resistitur facta est necessitas. Hec aug. Et hec consuetudo peccandi conparatur lazari sepulture. secundum eundem in sermone domini in monte. li. p°. c. 13. Et sicut videtis istis magnis et nobilibus fiunt sepulchra honestissima de marmore. vel de aliis honestis lapidibus seu lignis cum figuris et picturis que simul ornant et onerant et honestant. Ita istis

magnis et potentibus mortuis per peccatum faciunt adulatores sepulcra dealbata et depicta pingentes et palliantes. diminuentes. vel excusantes ymmo commendantes peccata potentium. quia laudat peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur: et isti videntur eos honorare. et ornare. Et ita faciunt: sed tamen simul cum hoc onerant et opprimunt miseros ne resurgant. per penitenciam de peccatis. Vnde narrat greg. 4°. mor. c. xix. quod christus tres mortuos suscitauit. puellam in domo. iuuenem in porta. lazarum in sepulchro. Quartum vero mortuum discipulo nunciante cognoscit. sed tamen non suscitat: quia valde difficile est ut is quem post vsum male consuetudinis et adulanciam lingue excipiunt a mentis sue morte reuocetur. de quo bene dicitur Sinite mortuos sepelire mortuos suos Mortui enim mortuos suos sepeliunt. cum peccatores peccatoribus fauoribus premunt. Erat autem lazarus mortuus. sed non a mortuis sepultus: sed a fidelibus mulieribus cum pietate sepultus. Quarto corpus mortuum a vermibus consumitur et mens priuatur vita gracie a vermibus conscientie desperacionis et finalis impenitencie corroditur et mordetur. Sic igitur conuenienter peccatum dicitur mors propter similem defectum vel processum deficiendi sic enim intrat in animam sicut mors in corpus Ad rom. 5. peccatum intrat in mundum et per peccatum mors. Secundo vocatur peccatum mors propter consimilem effectum. mors namque facit corpus rigidum et frigidum fetidum. et putridum horridum et terreum

et ponderosum. Isto modo moraliter pctm facit aiaz rigidā p superbiam et inobedientiaz ad deum: pu. 18. cū obsecracōnibus loquit paup et diues effabitur rigide. diues i. superbus sm glo. et efficit animā frigidā p inuidiaz quā vocat ꝓpheta maliciam. Je. 6. sicut frigidā facit cisterna aquā suā: sic frigidam fecit maliciā suā. Fetidam p luxuriam: ysaie. 14. De cadaueribus eorū ascendet fetor. Putridā p gule imoderantiā. p quā sensus et racō sepeliuntur et operiuntur et homo in asinū cōmutatur. Je. 24. Sepultura azini sepelietur/ putrefactus et proiectus extra portas ihe rusalē. Horridā per iracundiā: Genes. 24. Horror magnus et tēbrosus inuasit abrahā. Terream per auariciā: quia nichil sapit nisi terrenū/ ut dicatur tali anime sic talpe dixit natura/ et deus serpenti Genes 3. terraz comedes cunctis diebus tuis. Pigrā p accidiam: qua homo nichil boni opatur. pu. 13. Vult et non vult piger: aīa autem opantiū inpinguabit/ Et sicut cōuenienter pctm vocatur mors ꝓpter ꝯsimilē effectū: ad Ro. 1. peccatū ut appareat pctm p bonū opeātū ē m̄ mortē: ut fiat sup modū peccans peccatū p mandatū. Tercō ꝓpter consimilē aspectū. quantū cūqz enim fuerit homo amabil et pulcher et delicatus statim p9 mortē est horribilis turpis et abhominabilis et a cōione hominū sequestrabilis et separandus ē: sic aīā ante pctm pulcherrima et formosa videtur. Juxta illud. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Per peccatū vero spoliatur gratuitis/ et vulneat̄ inaturalibus: fit feda et abhominabilis corā dō/ ut dicat ei deus illd Eze. 16. Ad omne caput vie edificasti signū prostitucōis tue et abhominabilē fecisti decorem tuū. Et tunc per peccatū aīa misera separatur a cōione fideliū et aīcicia dei et āgelorū bonorū: pu. 14. Miseros facit populos peccatū. Fatuissi9 operari9 est ille q̄ difficilimis laboib9 se fatigat et tamen nichil stipēdij l' m̄cedis reportat in fine/ q̄t laboribus difficultatibus et piculis se exponunt homines p pctō: isti p voluptatibus. isti pro cupiditatibus. isti pro vanitatibus inexplicabile dictu et quod eit stipēdiū. Certe mortis dispendiū et infernale suspendium: ad Rō. 6. stipēdia pcti mors. Et ideo postq̄ p̄misit sapiens nolite zelare mortē Signanter subiungit neqz acquiātis perdicōnē in opibus manuū vestraz. quasi diceret nullum aliud lucruz habebitis per pctm̄ et quia man9 ē organum organorū hominis sic dicitur 3. de anima. Ideo male operacōnes quecumqz possunt exēcel p opera manuum prohibentur.

3° Scdo notandū q̄ de t̄plici morte legimus in scriptura. Est enim mors claustralis cōuersacōis. mors carnal' resolucōis. et mors īfernalis cruciacōis. Priā mors ē volūtarie veneranda: Scda ē m̄l'tiphaie meditanda: et tertia ē cotidie detestanda. De priā sācta religio vocat̄ mors figuratiue. Vnde vulgariter regulares dicuntur mortui: et seculares viuentes. et tn̄ mal9 secularis

vē mortuus est/et hoīs regulais vere viuēs.nā malo seculari dī A/poc̄ z Nomen habes vt viuas.a mortuus es/Et de sās dicit Ad Cor/·8. Quasi morientes.et ecce viui/ Mortui em sūt pcō:viuētes aut deo Iux dlub ad rō·vi·Existimate vos quidē mortuos eē pcō.viuentes aūt deo in xpō ihesu.Quaē aūt religiosi mortui dicūt pūt aliq cō gruetates adduci·Primo.n·moritur cōdit testamētū suū q legat aiāz suam deo/a corpus tumulo/facultates aīcis.et sūt hīs executores assignat a cōstituit·Istom religiosus pfitēdo dat animaz suam deo·corpus assignat monasterio:facultates habitas a halētas relignat mūdo·Executores illius testamēti cōstituit pīlatos suos.qui custodiē tam corpi q aiāz suā tradit·Item moritur i incipit amittē calorē naturalē p ea sensuū vsū exteriorū sicut visus audit a huiusmodi·tandē vltro motū suum pprium. ita q si moueri debeat de loco ad locū: oportebit q hoc fit p alios nō p seipm̄·Primo em amittit loquelā pānus ei tribuit breuis a incēta mēsura·a sic finaliē abscondit i sepultura·Isto modo moraliē ingrediēs religionē·Primo amittit calorē mūdalē: hoc ē omēz calorem carnalem vl mūdialē aīcoz vl pntū/q posset a mūdi cōtemptu et sca cōtēplacōē retardari·2° amittit qi vsū sensuū exteriorū p honestā et religiosam custodiā visus auditus a gustus. Tertio pdit quasi loquelā p filē ciū locis a tēporib cōuenientē suatū filēciū nāqz mlt tū iuuat ad mētis recollectoēz.et gratiā consequē dā Int figurā zacharias mutus genuit iohannem:idest graciam luce p. Quēto pdit motū pprium a pām voluntatē.qe nullo se mouet l uadit n p obediēciā vl licēciā plator·Quinto tribuit sibi pānus modicus.qa hītus vilis ad necessitatem nō ad supfluitatē.Et sexto tandez absondit in claustro qsi in sepulchro suo:ne p seculi tumultus a sās occupacionib pturbet·Vn istis sic mortuis dicit ad Coloc̄·z· Mortui em estis.et vita vestra abscondita ē cū xpō Secūda mos est earūlis resolucionis·7 et hec ē multi pharie meditanda ecc̄i·xiiij·Mēor esto qm̄ mors non tardabit·Et sic idē cibus est infirmo amar et sano suauis:ita mēoria mortis sāctis et vertuosis hoīb ē valde delectabilis·sic ipīs a peccatorib miabilit amara ecc̄i·xli· O mors qp amara ē memoria tua hoi iusto a pacē habēti in substancijs a diuicijs suis Et infra· O mors qp bonum est iudicium tuum hoīm indigenti: et qui minoratur vibus·Ista meditatio facit mundum cōtemnere. Jeronimus ad paulinū· Facile cōtempnit omnia qui cogitat se cotidie esse moriturum sicut facit hominem carni resistere·iuxta illud nō aliter melius poterit caro vina domari·Mortua qlis erit qp sepe premeditari·Item facit hōinem peccatum vitare·ecc̄i·septio In omnibus operibus memorare nouissima tua a in eternū nō peccabis· De hac meditacione seneca de copia verborum· Cum tecum natura delibera hoc meditare delibera cotidie vt possis

A.h.

C7

equo animo vitā relinq̄re. Tertia
mors ē infernalis cruciacōis ⁊ hec
ē cotidie detestanda de qua in p̄s.
quasi oues in inferno positi sunt:
mors depascet eos. Quis ē stolidis
simū pecus. ⁊ inter alias cōdicio
nes hoc habet. q̄ si sit ī domo ac
censa non exit ab igne. ꝫ magis
ingerit se igni: sic dampnati ī ifer
no ita sunt effecti stolidi ⁊ p mali
ciā obstinati q̄ de inferno q̄ ē eis
quasi domus accensa nūq̄ exibūt.
Et hec mors secūda: de q̄ Apoc. 20.
Et de hac in p̄s. Mors peccatorū
pessima. huic contrariatur illa vi
ta: de q̄ loquēs Ambrosi⁹ ita ait. Ibi
ē vita sine morte/ certe sine forte/ di
es sine nocte. gaudiū sine mero ē.
tranquillitas sine labore. fortitudo
sine debilitate. rectitudo sine puer
sitate. pulchritudo sine deformitate.
veritas sine falsitate. caritas sine
iuidia. felicitas sn̄ miseria. hāc no
bis concedat ⁊c. Lcō 13.

Creauit em̄ deus ut essent
oīa. ⁊ sanabiles fecit nati
ones orbis terrarū. nō ei
est illis medicamentū exterminij
nec inferorū regnū in terra. P⁹
q̄ spūs sanctus dissuasit pctm̄ in
ique opacōis incutiendo timorē
p penā q̄ sequitur. Hic dissuadet
id idem alliciendo p amorē. recitā
do diuina bn̄ficia q̄ homini confe
runt. Et circa hoc duo facit. nam
p̄mo declarat quales deus fecit ho
mines q̄tū ad naturalia. Secdo illa
excludit tria p que homines se ex
cusant a peccatis quantū ad mor
talia. ibi nō em̄ illis. Circa primū
duo facit quia p̄mo ondit qualit̄
deus creauit omnia gn̄liter. Secdo
quale fecit genus hūanū speciali
ter. ibi et sanabiles fecit. Quantū
ad primū ꝯtinuans se ad precedē
tia dicit sic. Idō deus nō fecit mor
tē id est peccatū qd̄ ducit ad mor
tem. quia deus creauit ut essent ō
nia: mors autē ⁊ peccatū facit ho
minem nō esse. Treno. 4. patres
nostri peccauerunt. ⁊ non sunt Et
ad Cor. 13. Si linguis hominū lo
quor ⁊c. caritatē aūt nō habuero:
nichil sum Et Aug⁹ sup Johēm.
Peccatum nichil est. ⁊ nichil fiūt
homines dum peccant. Ex quo g̊
de⁹ n̄ solū creauit hoīes vt eēnt. ꝫ
etiam omēs res ut essent. vnaq̄q̄
in sua natura: manifestum est q̄
deus n̄ fecit pctm̄. ⁊ ideo n̄ appro
bat pctm̄ p quod peccantes a p
fcōne sue nature deficiūt. Dicit g̊.
Creauit enim deus ut essent ōnia
creauit scilicet p potenciam. omni
a in sapiencia p̄s. omnia in sapiē
cia fecisti/ ut essent. Ecce bonitas si
ue clemencia. Aug⁹ 11. de ciui. dei.
c. 21. ⁊a maxime scienda sunt de cre
atura quis eā fecit p q̄d eam fecit
⁊ quare eam fecerit. Et hec tria in
sinuat scriptura cum dicit. dixit de
us: fiat lux ⁊ facta est lux/ ⁊ vidit
deus lucem q̄ esset bona. Si ergo
querim⁹ quis fecerit deus est. Si
per quid fecerit/ dixit fiat/ ⁊ facta
est. Si quare fecerit/ quia bonus ē
hec ille. Vn̄ Damasce⁹ li. 2. c. 2. q̄a
bonus ⁊ sup bonus est deus nō
est cōtētus suipsius cōtemplacio
ne/ sed super habudancia bonita
tis acceptauit generare quedam
quibus bene faceret. ⁊ participa
ta sua bonitate ex non esse ad es
se deducit ⁊ condidit vniuersa Et

Plato 2. Thim. optimus erat ab optimo porro inuidia relegata ē. Itaq; consequenter sui similia cu cta prout cuiusq; natura capax beatitudinis esse poterat effici vo luit quam quidem voluntatem di origine m rerum certissimam si q̄s ponat recte eum: putare conscien cia hec Plato Ex quibus format talis racio Amor ⁊ gratitudo com pellunt hominem cauere offensā benefactorum ⁊ amicorū: sed deus est benefactor ⁊ amicus hominuz precipuus qui creauit hominem et alia omnia propt̄ hoīez: ḡ oīs homo vitare tenetur ne eum offē dat. Et hec rō inuitur in litera Crea uit deꝰ ut essent oīa. Cōsequēter post beneficium creacionis subiū git beneficium recreacionis seu re formacionis. Et dicit ꝙ non solū deus creauit homines inter omni a immo fecit eos tales ꝙ si laberē tur in peccatum sanari possunt per sua sacramenta. Et hoc est quod dicit. Et sanabiles fecit naciones orbis terrarum: hoc est homines qui nascuntur de terra. Et hoc est speciale beneficiū: quod solis hoī bus est collatum Angeli enim: in sanabiliter peccauerūt. Vnde da masceꝰ li. 2. c. 3. Scire oportet quo niā qd hominibz ē mors. hoc est angelis casus: ⁊ per consequens sicut homo mortuus est insanabi lis per naturam ita angelus post casuz: sed homini est hoc collatū: ꝙ licet multociens infirmetur per peccatum semper tamen remanet sanabilis citra mortem. Et hoc est quod deuote recolit p̄s. Benedic anima mea domino: et noli ob. ō

nes ret. eius. Qui propiciat oībꝰ iniq̄tatibus tuis: q̄ sanat oīs ifir mitates tuas. Ex istis recolligitur talis racō. Amor ⁊ gratitudo cōpel lunt hominē vitare offensā illius q̄ sanat ⁊ curat omnes infirmita tes suas: sed deus hoc facit homi si velit: ḡ ⁊c. Et hec racio inuit in hac lr̄a Et sanabiles fecit nacōes orbis terrarū Nō nacōes celorum viz ā gelos: sed spēalitet nacōnes xp̄ianorū: i p̄s. Nō fecit taliter ōni natioī Nobis autem iam in noua lege prouidit de tot remedijs tot sacramentis tot indulgencijs: q̄ bus sanari possumus si velimus. Sed Jere. 51. Curauimus babilo nem ⁊ nō est sanata Consequen ter cum dicit Nō enim est illis. Ex cludit triplicem excusacionē: quā solent peccatores allegare: Ad ex cusandas excusacōnes in peccatis. Dicūt enī ꝙ specōsitas ⁊ boītas re rū creataꝝ allicit hoīez ⁊ īcitat ho minē ad ꝯcupiscenciā oculorū: cō tra legē dei. Sc dō addūt ⁊ dicunt carnis frāgilitatē necessitaē hoīez ad pctm̄. Tercō dicunt ꝙ dēones hoīes dcipiūt ⁊ peccaē faciūt q̄dā violētia extrinseca. Sz istas tres ex cusacōes irracōnabiles tollit spūs scūs per duas negatiuas. Primo duas ~~simul~~. Primas simul per is tam negatiuam: nō est enim illis medicamentum exterminij. Illis id est creaturis omnibus quas deus posuit in mundo medic. ext mi Terciā vero excusacōem tollit p secūdā negacōnē ibi: nec īferoꝝ tgnū in t̄ra. Contra duas p̄mas ḡ dicat̄ nō ē ill' medicamētū extermi nij hoc est necessaria immutacō l

26

ab

infectio ad cauēdū exterminium
i deſt peccatū: ꝑ quē qđ homo exter-
nat̄ a ex̄ tminos eccleſie pomit̄. Et
eſt methaphoricus modꝰ loquē
di quaſi medicus diceret infirmo
oſtēdēdo ſibi aliquem cibū ex̄neū.
comedas ſecure de iſto: moderate
tñ: quia michil piculi michil mali i
eo eſt niſi tu facias exceſſū. Et vult
dicere q̄ hoc nullo mō eſt iputan
dum homitati rey vl̄ ſpeciei vl̄ for-
me q̄ homines i amore mūdano
tū contū amorē dei figunt̄: ſed tñ
mō pūſitati hominū: q̄ male vtun
tur rebus bñ creatis. Et ſic tollitur
p̄ma excuſatio. Vnde Augꝰ de ve-
ra religione. c. 38. Nec aqua ma
lū: nec al̄ qđ in aere viuit. Nā iſte
ſubſtancie ſūt: ſ manifeſtū eſt vo
luntaria p̄cipitatio i aquā et ſuffo
catō quā merſus patiēt̄: ſtibus ferre
us alia p te qua ſcriba⁹: alia qua
deleam⁹ fabricat⁹ ē i ſuo genere
pulcher: a ad vſū nrm̄ accomoda
tus: Et ſi quiſq̄ ea parte ſcriberet
qua delet̄: et ea velit delere q̄ ſcri
bitur: nullo modo ſtilū malū fece
rit: ſed ipſum factū iure vituperatur.
Hec augꝰ. Secunda excuſatio pec
catoꝝ qui dicūt fragilitatē carnis
ad peccandum ipellere: excluditur
p illud idem. Non enim eſt illis
medicamentū exterminij hoc eſt
cōcupiſcencia neceſſitans vl̄ exter-
minās: ſ excitans tñ: quā homo
peccādo hīc meruit: et dēq̄ ſi velit
proficit ſi reſiſtit. Vnde Gregor⁹ 9
moꝝ. c. xxxvi. Sup na diſpēſatō id
circo nos tota ſibi intencione fui
entes: carnem nrāz p̄mittit ipūg
nacionib⁹ cauti: ne mens noſtra
audeat in ſuperbiā p̄ſūptione ſue
ſecuritatis eleuari: ut dum pulſa
ta trepidat: in ſolo auctoris adiu
torio pedem robuſti⁹ ſpei figat. I
tem ibidem libro. ix. c. 3. dicit ſic.
Ad yma quippe trahit caro ne ex
tollatur ſpiritus: a ad ſūma trahit
ſpiritus ne proſternat̄ caro: ſpūs
leuat ne iaceamus in ymis. caro
aggrauat ne extollamur ex ſum
mis. Et ſic ſm Gre. quodam certo
modo āmie ſit vt carne dēpmente
ſ non pſternēte hō deſperacois
lapſū caueat̄: et ſpū eleuāte: et tñ
temptacōnes ſentiente ſup bie ca
ſū euadat̄: et ſic dum ſpūs ſurſum
trahit et caro retrahit: ſubtiliſſīo
interm̄ iudicij moderamine infra
ſūma: a ſupra infima in quodam
medio aīa librat̄. Et ſic pz q̄ non
eſt in homine medicamentū exē
minij. ſap. a deus creauit hominē
inexterminabilē et ad ymaginē ſili
tudis ſue fecit illū. Tercia excu
ſacio peccatoꝝ eſt ꝑter demonū
infeſtacōes: ſ excuſatō iſta exclu
ditur p ſciā negatiuā: q̄ eſt iſta.
Nec inferoꝝ regnum i terra: a reg
nū vl̄ dominū infernoꝝ: a demo
nū nou eſt in terra: a in hominib⁹
viuētibus in ſra et de ſra exñb⁹.
et ideo hoībus p̄ſt malū fuggē
re: a temptare: ſed nullo modo vio
lentare permittuntur homines: et
ideo dominū non habent in hoi
ne: ñ homo ſponte p libe ex arbit̄
um eis ſubdi velit. Vnde Bernar
dus ſup Cantica f. 86. Impulſor
hominis dyabolus eſt: Impulſor
mundus: impulſor humo. Quis iſ
te homo ſit queris: quiſq̄ homo
fui: holi mirari: vſq̄ ado impulſor
ſibi eſt et ſuimet p̄cipitator: ve

~~vsq; adeo impulsor sibi ē ꝛ sui met precipitator~~ ut nō sit qđ in altero impulsare formidas. si ipe a te ꝓ pas contineas man9: manus tua consensus tuus. Nota super illud Creauit deus ut essent ōnia ꝙ ꝯsideracio creaturarū ꝓpter hominē factarū mouet hoīez erga deū ad quinq; laudabiles disposicōnes. Mouet enim hoīnē ad amorē, ad honorē. ad stuporē. ad timorez. et ad laborē. De primo Aug9 10. cōfessi. c. 18. Celū ꝛ terra ꝛ oīa q̄ i eis sunt ecce vndiq; m̄ dicunt ut te amem. hec cessant dicere oībus ut sint iexcusabiles. Et ifra c. 1. Quid aūt amo cū te amo? non spēm corporis non decus tēporis. nec cādorez lucis nec dulces melodias cātilenarū. non florū ꝛ vnguentorū ꝛ aromatū suauitatē. non mānaꝛ mella. nō mēbra acceptabilia carnis amplexib9. nō hec amo cum amo deū meū. ꝛ tn̄ amo quādaz lucē ꝛ quādā vocē ꝛ quēdā odorē ꝛ quēdā cibū ꝛ quēdā amplexuz interioris hominis mei. vbi fulgz aīo meo qđ nō capit locus ꝛ vbi sonat quod nō capit tēpus. ꝛ vbi olet quod nō spargit flatus. ꝛ vbi sapit qđ n̄ minuit edacitas. ꝛ vbi heret qđ nō diuellit sacietas. hoc ē qđ amo cū deū meū amo. De isto amoē Hugo de arra aīme loq̄ns aīme sue dicit Magno debito obligata es anima mea. ꝛ mltū accepisti vl habuisti ꝛ pro hijs omnibus non habeo quid retribuas. n̄ ut tantū diligas. nam quod ꝑ dilectionem datum est. non melius nec decencius q̄ per dilectioēz rēpēdi potest. Sapie. 11. diligis omnia

que sunt. ꝛ nichil odisti eorū que fecisti. Ex quo ergo propter dilectionem hominis omnia fecit. racionabile est ꝙ super omnia ab homine diligatur. immo sicut a deo per amorem ꝓcedunt. ita ꝑ aōrem reguntur. ꝛ per amorem in deum rēdeunt quantū possunt. s; Boecium ꝯ. de consola. metro vi. Vn̄ omnis res nititur facere orbem sui: id est circulum Vnde dicit. hic ē cunctis comūnijs amor. Secunda consideracio creaturarum monet hominem ad honorem debitum deo impendendum. Omnis eī creatura pro sue nature potencia deum nititur honorare. nec est aliqua res corporea que suis legib9 nititur obuiare Vnde Boecius tercio de cōnsolacione prosa vicesiā secunda probat ꝙ omnes res a deo quasi voluntarie reguntur. seq; ad disponentis nutum conuenienter ꝛ contempeāte conuertunt. hec bonum regimen foret. si foret iugum detractancium non obtemperancium salus. Ideo concludit. ꝙ nichil naturam suam seruans deo contrariaī conatur. et hoc est quod dicitur Sapientie octauo. Attingens a fine vsq; ad finez fortiter. ꝛ disponens omnia suauiter de isto hōre loquitur Ansel9 p̄o cur deus hō. c. 12. sic. Omnis voluntas racōnalis creature subiecta debet eē volūtati dei. ꝛ hoc ē debitū qđ debet angelus ꝛ homo deo. quod soluendo nullus peccat. ꝛ ꝙ omnis qui non soluit peccat. hec est iusticia siue rectitudo voluntatis que iustos facit. siue rectos corde: id est voluntate. hic est solus hōr

et totus quem debemus deo: et a
nobis exigit deus. Hec ancelm⁹.
Hanc consideracionem creatura
rū habuerunt illi tres pueri in for
nace: qui oms creaturas singilla
tim ad deum laudandum ⁊ hono
randum indixerūt. Daniel. 3. Bn̄
dicite oīa opa dm̄ dn̄o. Pet. qr̄to. In
3m oīb⁹ honoīficetur de⁹. ¶ Tercia cō
sideracō creaturaꝝ monꝫ ad stupo
rem Non em̄ est tam pua creatuā
in hoc mundo: cuius naturam con
posicionem et v̄tutem possit conp̄
1 huān⁹ hendere intellectus: ꝫ magis stu
pere et mirari. Jheremie. qn̄to. stu
por miābilia facta sunt in t̄ra. Eccl.
2. mirabilia opa altissimi solius: ⁊
gloriosa et abscondita et inmen
4m sa opera illius. ¶ Qr̄ta ɔsideratio
creature: monet hominez ad timo
rem Oīs em̄ creatuā t̄plici voce al
loq̄tur hominez: sicut dicit. hugo
de archa noe. In hoc em̄ gēre con
templacionis: audiui⁹ oēz creatu
ram tribus vocib⁹ nobis loquē
tem. Prima vox dicit. Accipe. Secūda
dicit. Redde. t̄cia Fuge. Accipe bn̄
ficiū: redde debitum: fuge supplici
um. Prima vox ē famulātis: secū
da est āmonentis: tercia ɔminan
tis Vox famulātis est. Celū dicit.
Ego ministro tibi lucē in die ut vi
giles: tenebras in nocte vt pau
ses. Ego ad oblectaciones tuas g̅
tas tp̄m vicissitudines paro et te
porem veris ⁊ est⁹ feruorem: antū
pm̄ plenitudinem: algorem hye
mis Et ego alt̄nantibus incremē
tis dieꝝ ⁊ noctiū spacia simili roē
dissilt̄ extendo: vt et varietas tol
lat fastidium et rō pareat oblec
tamentū. Aer dicit. Vtilem t̄ p̄beo
flatum: et omne gen⁹ auiū ad tu
um mitto obsequium. Aqua dicit.
Potū tibi p̄beo sordes purgo aren
cia rigo: et diūsa genera piscium
ad tuum vsum ministro. Terra di
cit. Ego te porto: pane conforto.
Vīo letifico: omni genere fructuū
oblecto: dīsis aīalibus mensas diuis
tuas īpleo. Vox admonentis est.
Mūd⁹ dicit. Vide homo. quō ama
uit te q̄ ꝓpter te fecit me: seruio tibi:
qꝛ factus sum ꝓpter te. ut tu seruias
illi q̄ fecit te et me: me ꝓpter te. te
ꝓpter se. Si sentis beneficium: red
de debitum Accipis benignitatem:
redde caritatē. hoc tribuit deus: hoc
exigit deus. Vox cōminantis est.
Ignis dicit. A me cōbuēris. Aqua
dicit. A me submergeris. Terra dicit
A me absorbeis. Infernus. A me de
glutieis. Qm̄ oīs creatuā sic ex con eci
dicione homini famulatur: sic eci
am peccatoribus ꝓ maloꝝ suorū
consciā comminatur: vt i singulis
creaturis se puniri timeant: q̄d se
meruisse cognoscunt. Hec ille. Et i
deo signanter dicitur. Ecclesi. 21.
Timor dm̄ sur̄ ōnia se supposuit: qꝛ
ex oī creatura homo dꝫ concipere
timorem dei. ¶ Qn̄to ɔsideracō cre 7m
aturarū seu vniūsi mouet hoiem̄
ad laborez. Oīs em̄ creata natura:
habent aliquā vtilē opacōez. Vn̄
cōmentator 2. 9. mēce. c. 1°. Qui au
fert ꝓpas opacōes a r̄bus: aufert
rerum essencias. Hō autez ad labo
rem nascitur. Job 5. Et ideo cauen
dū est sibi ne ociosus ⁊ iutilis ha
beatur: et rogand⁹ est deus ut no
bis coopaī dignetur: quia ipse ē
d quo scribitur ysa. 26. Oīa opa
nr̄ā opatus es in nobis dn̄e.

Iusticia enim perpetua est et
immortalis; iniusticia autem
mortis acquisicio. Impij
autem manibus et verbis accersierunt
illam; et estimantes illam amicam defluxerunt
sponsiones posuerunt ad il-
lam quoniam morte digni sunt qui sunt
ex parte illius. Postquam spiritus sa-
ctus racionabiliter reprobauit triplicem
iniustorum hominum excusa-
cionem. In ista parte soluit quan-
dam incidentem dubitacionem. Et in-
cidit dubitacio ex immediate predic-
tis. Nam declaratum est quod peccatores se
non possunt excusare per rerum sensibili-
um delectaciones nec per carnis indica-
ciones. nec per demonum extrinsecas
suggestiones. Et certum est quod deus
ab initio creauit hominem iustum in sta-
tu innocentie. Est ergo dubitacio.
Vnde primo proueniat iniusti-
cia in genere humano ex quo cre-
atus est iustus et se potuisset si vo-
luisset in iusticia conseruasse. Et cir-
ca hanc dubitacionem sic procedit.
Primo enim premittit quid dubi-
tacio supponit. Secundo dubita-
cionem soluit ibi Impij. Premit-
tit duo. Primum est quod iusticia ho-
minis quantum in se est vel fuit.
potuit fuisse perpetua quia deus non
potuit eam separare a voluntate.
ipsa nolente secundum Anselmum de li-
bero arbitrio capitulo octauo. Si-
militer iusticia est perpetua et im-
mortalis effectiue quia facit homi-
nes perpetuos et immortales. Sa-
pientie quinto. Iusti autem in per-
pertuum viuent. Iniusticia vero
est acquisicio mortis quia in psalmo.
Virum iniustum mala capient in inte-
ritu. Est ergo dubitacio. Vnde proue-
nit iniusticia et mors in genere huma-
no ex quo creatus fuit homo ius-
tus vel sine iniusticia habens immortali-
tatem in sua potestate quia nisi fuisset in-
iusticia precedens nunquam fuisset mors
subsecuta. Ad Romanos. 5. Peccatum intra-
uit in mundum et per peccatum mors. Nun-
quid possunt dicere impij quod deus fecit e-
os iniustos. Probatum est enim in le-
ctione precedente quod nulla creatura ali-
a a voluntate potest facere voluntatem iniu-
stam et constat quod facta est iniusta. Ergo re-
linquitur quod vel a deo vel a seipsa fa-
cta sit iniusta. Conuenit ibi Impij. Sol-
uit istam dubitacionem. Et in soluen-
do dicit tria. Primum quod primi pa-
rentes spontanee peccauerunt. Secun-
do quod erronee iudicauerunt. Terti-
o quod suam plenam ex pactione dampna-
uerunt. Dicit ergo primo sic. Impij autem
vel primi parentes a pietate que est cultus
dei recedentes manibus vel operibus come-
dendo pomum vetitum et verbis collo-
quendo serpenti accersierunt illam
vel iniusticiam et estimantes illam scilicet
iniusticiam vel transgressionem
diuini precepti amicam id est vtilem
et expedientem eis quia putaue-
runt quod iuxta promissionem facti
fuissent scientes sicut dij. Genesis. 3.
Defluxerunt id est sponte precipita-
uerunt in illam transgressionem siue
iniusticiam. Vel defluxerunt id est perdide-
runt stabilitatem iustitie origina-
lis. Et sponsiones id est pacta vel pro-
missiones seu federa posuerunt ad
illam. scilicet iniusticiam et mor-
tem. Et quale pactum est. Certe
tale. Quoniam digni sunt morte
qui sunt a parte illius id est om-
nes qui de illis primis parentibus
obligatis iniusticie descenderunt. Ad am-

28

em̄ cōmisit crimen lese maiestatis.
ideo puniri debuit tā i se q̄ i suis
filijs. ad eph. 2. Eramus filij ire
Hic autē icidit duplex dubita
cio litteralis. Prima est. vtrū virtu
tes cardinales manebūt i patria.
Istā questionē pertractat beatus
Aug⁹. 14. de trinitate c. ix. De mag
nis. vbi tcitat opinionē tulij i hor
tēsio dicētis. virtutes quatuor car
diales nō manere p⁹ hāc vitā. Si
aūt eēt q p⁹ hāc vitā imortaliter
liceret viuere i insulis sāctorū vt fa
bule referūt. Quid em̄ idigere⁹ for
titudine? cū nullus labor futur⁹ sit
vel periculū. Vel de quo seruiet iusti
cia? cū null⁹ appetet alien̄. Vn̄ tē
perancia? qn̄ nl̄la ē libido. sic quid
eēt prudēcia? cū nl̄la sit electio bo
ni vl̄ mali. Vnde subdit Si sic vi
uē⁹ esse⁹ bn̄: sola cognicione na
tūe. q̄ nihil ē meli⁹ ac amabilius.
Sz hāc viā nō tenet Aug⁹: sz plane
dicit q iusticia manebit. De alijs
q fortassis maēbūt: sz tā iusticia
q̄ prudēcia habebūt alios act⁹. q̄
mō habēt. Qd em̄ nunc agit iusti
i subueiendis miseris: qd prudēcia i
precauēdis isidijs. qd fortitudo in
pferēdis molestijs. qd tēperācia
in cohercēdis delectacionib⁹ pra
uis. Nō ibi erit omnino vbi nichil
omnino mali erit: sz tūc erit opus
prudēcie nullū bonū deo prepone
re vl̄ equare fortitudinis ei fortissi
me cohere. Tēperācie nullo noxio
delectari. Iusticie subiectū eē deo.
Hec ē sentencia Aug. Aliter dicit
sanctus Thomas secunda secun
de. q. sexta. articulo. 1. dicit enim
q istis virtutibus aliquid est ma
teriale et aliquid formale. Mate
riale est quedam inclinacio par
tis appetitiue ad passiones vel o
peraciones secundum aliquem
modum. Formale autem est ordo
racionis determinans modum il
lum. dicit ergo q vtutes iste nō
manebunt quātum ad suum ma
teriale: q̄tum autem ad suum for
male manebunt. Sed iste mod⁹
dicendi non apparet clarus. Tū. q
virtus est habitus simplex. nec
potest cōponi ex inclinacione i ap
petitu et alio existente in racio
ne. et maxime secdm eum. quia
patet q fortitudo et temperancia
sint i cōcupiscibili et iāscibili quas
ponit potencias irrationales af
fixas organis corporeis: pruden
ciaz ponit in racione. et iusticiam
in volūtate. Racio autem secdm
eum differt ab appetitu sensitiuo:
et per cōsequens est ymginabile
q aliquis habit⁹ cōponatur ex re
exn̄te in racione et ex re existente in
appetitu sensitiuo. Vnde facili⁹ vi
det dicē q maēbūt ibi habit⁹ illi:
sed habebūt alios act⁹ Iusticia au
tē pleni⁹ maēbit q̄ alie. q̄a pn̄ci
paliorē actū habebit q̄ nūc. s. tēd
dē vnicuiq qd suū est deo amorē
sup omnia et pximo sm mēsuraz
volūtatis dine. Et iō de ea signan
ter dicitur q est perpetua et imor
talis. Potest tn̄ saluari dcm̄ sancti
Thome. vt. s. dicatur nō itelligere
de cōpōe reali alicui⁹ vtutis de nu
mero istarum. sz de cōnotacione ter
mini. quia iste tri⁹ tēperantia for
maliter est habitus cōpesciuus
passionum gustus et tact⁹. et sic i rec
to dicit habitum: et in obliquo
passiones et sic de alijs. Secunda

Dño aliis ¶ Secunda dubitatio litta lis est an iustitia originalis indu dat aliquod donum supernatura le. Et dicendum q̃ si iustitia ori ginalis dicat perfectaz animead deum subiectionem a corporis ad animam cum anima sine gracia perfecte non possit subdi patet q̃ sic. Sed si precapue corporis ad animam sic non oportet sic enim vocatur naturalis rectitudo vel iu stitia qua anima corpori preficie batur in statu innocencie iuxta il lud. Justicia autem perpetua est. Notandum q̃ iustitia est mumi mentum preliantis. ornamentuz triumphantis. a instrumentum indicantis. Propter primuz com paratur loricea ad Ephesios. sexto State induti lorica iustitie. cc est e nim lorica genus armorum defen siuorum et non inuasiuorum: et disponit ipm hominẽ ad sustinen dum inuasiones aliorum sine le sione vulneris. Isto modo iusti tia munit hominem inter persecu tiones ut michil ei noceant si iusticiaz habeat Math. quinto. Be ati qui persecucionem patiuntur ꝓpter iustitiã. Ista lorica debet hõ induere ut omne opus suũ iustitia re guletur sicut arma lorica valent ad caput tibias et pedes a ad to tum corpus sic iustitia. Et ideo signanter dicit de iusto. Indutꝰ ẽ iusti tia ut lorica a galea salutis i ca pite eiꝰ. Sedo iustitia ẽ ornamẽ tũ triumphantis. Et ideo compat corone in ludis agonisticis sicut in palestra l̃ curru ꝓponitur bra uium in fine stadiꝰ illud est pre miũ certantis sicut tangit Apl̃us ad Corinth. xpto. Stadiuz in quo currimus est vita presens cuius terminus est mors. In isto termi no reponitur merces nostra fina liter iuxta illd Ecclesiastici 7. Vsq; ad mortem certa pro iustitia. Sed cer te contingit hominibus impedi mentum in currendo propter quod de ficiunt a triumpho sicut cõtingit archalance virgini per ypomenẽ de qua narrat Ouidius 10. Me thã ꝓpe finẽ que tante agilitatis fuit in currendo q̃ a nullo viuen te vinci potuit nec aliquez virum dignabatur habere misi qui eam primo curru vicisset a simul cum hoc fuit tante venustatis a pulch tudinis q̃ ab omnibus nobilibz amabatur a currebãt multi nup tias affectantes omnes defecerũt a capitibus plectebantur. Tandẽ iuuenis quidã informatus a ve nẽ nuptias postulauit a archalã ta offert se certamini cui venus ta poma aurea dedit ut ea iuxta sta dium proiceret et a curru suo face ret virginem deuiare. Currunt a gillime. hic incipit ypomenes fatigari proiecit pomum aureum. Illa videns pomum diuertit a sta dio. ypomenes preterijt eam et p̃ currit. Illa deuiationem velocita te compensans celeriter eum attin gebat proiecit secundum de quo consimiliter fecit. Illa tandem cum essent prope metham fortiter pro iecit terciumet longius a stadio q̃ prius fecerat. Illa cupiditate al lecta cucurrit ad pomum et iterum ypomenes metham attigit et sic de virgie victoriã ꝓportauit. Virgo ista velocissiã ẽ aia hũana q̃ ẽ mẽ

ꝛſtitutis: q̄a ctēata ad dei ymaginem et mimē agilitatis quia affectionibus ⁊ cogitationib⁹ nūc est rome. nūc est parisius. nūc in celo. nūc i terra nūc i inferno. Ista habet currere p stadium vite pñtis ad brauium finalis iusticie. Sz vnus agillimus q̄ simul cum ea conatur currere viz dia⁹ q̄ cursor velocissim⁹ est. Job. 19. Curtit ad uersus deum erecto collo. iste videt p̄ virtute et velocitate nō potest eaz vincere. et ideo cautelis vtitur p virtute. Habet tria poma aurea ⁊ tres peccatorū delectacōēs. quas ꝓpicit iuxta viam huius vite. Vnā quasi cito post ꝓncipium. Scdā i medio. Terciam ꝓpe metam. Primam inuenibus. Scdā vis. Teram sembus. Primū pomum ē delectacio lasciue. Secūdū superbie. Terciū auaricie. Et si cōtingat q̄ aliquis impediat̄ p̄mis duob⁹ viz ꝑtū euadere poterit. ⁊ ſcipiet coronā iusticie hālis. Et ideo nec̄ habemus ctare viliter. et p virtuosam cōtinenciam a talibus abstinere. Juxta illud ap̄li ad Cor. 9. Omnis q̄ in agone contēdit ab oīb⁹ se abstinet: ſupple istis ꝛb⁹. Et eccl 17. Qui cōtinens ē iusticie: apprehendet illā. Sic em̄ ctauerat et cucurrerat paulus. sicut ipsemet recitat ad Thy. 4. dicens. Bonū ctamē ctauī cursū cōſummauī fidez ſeruauī. de reliquo reposita ē michi corona iusticie. Tercio iusticia ē instrumentum iudicantis. Sñ em̄ iusticia nullus ſupior iudicat nec bene dispon̄it. et ideo cōparatur regule. Sicut em̄ latom⁹ lapidē cedēs ⁊ cōplanans duo semper habet in ꝓmptu. viz regulam et marcellū et cum marcello percutit. cum regula dirigit et examīat planicē. Ita bonus iudex vel p̄latus q̄libz duo dz habere in manibus. Malleum ad corrigendum delicta. ⁊ regulam legis et iusticie. ne fiat excessus in vindicā p salpe. 28. Ponā iudicium in ponderē. ⁊ iusticiam in mensura. Greg. 19. mora. c. 11. Ille iusticia sicut vestimento vestitur. q̄ se vndiq̄ bono opere ꝓtegit. ⁊ nullam p̄tem actionis sue nudaz relinquit. Nā q̄ i aliquibus actionibus est iustus. in aliquibus iniustus. non est pfēctē vestitus. Job lix. Justicia induit sū. vestiui me. ⁊ sicut vestimento. ſ. Ca. scōm. l. 19.

Dicēbat ipſi cogitantes apud se non recte. Exiguū et cū tedio est tē p⁹ vite nr̄e. et nō refugerūt i fine ruinis. ⁊ nō ē q̄ agnitus sit reuersus ab iferis. P⁹ q̄ ꝑ ſps saīs c°. p̄cedēti pſuasit hōib⁹ ſuare iusticiam tā q̄ mediū necessarium ad aq̄rendam sapienciaz Jux illud Eccī p̄mo. Fili cōcupiſcens sapienciam ſua iusticiaz ⁊ deus p̄bebit tibi illam. In hoc. 2.° c°. Reprobat quādaz detestabilem opinionem. tā iusticie q̄ sapiencie cōtrariā. Et cū hoc sic p̄cedit. Primo ponit reproborum erroneam opinionez. 2°. opinionis originez et occasionem. i. Hec cogitauerūt Circa p̄mum duo facit. p̄mo ponit malorū p̄uam opinionem. Scdo describit iuxta illam illorum cōuersationem. ibi Vcite. Cū p̄mū adhuc duo fac̄. q̄a p̄mo opio ponit. 2° opionis ꝓbacō ibi. q̄a ex michi nati.

Circa primum sciendum quod opinio est ista breuiter quod vita ista corporali finita: nulla est tat alia nec in gloria nec in pena: sed sicut bestie moriuntur totaliter in corpore et anima: et ita ponit hec opinio de hominibus quod penitus moriuntur. Vnde hec opinio negat immortalitatem anime et penas et premia post hanc vitam durare. Sic ergo dicit dixerunt impii vel cogitauerunt occulte et verbo mentis dixerunt credendo et asserendo in psalmo. Dixit insipiens in corde suo non est deus. Et hoc non recte quia falsum est in rei veritate et similiter hominibus precipitur credere contrarium. Sed quid dixerunt. Exiguum et cum tedio etc. ¶ Et nota quod tres proposiciones dicunt: quarum prima est vera et due que sequuntur sunt false: quia nulla doctrina est que non aliquam veram habeat admixta. Omnis proditor et deceptor operit falsitatem suam aliquo colore et opinione boni. sicut ille qui vult propinare venenum non exhibet illud in propria forma. nec cum aliquo amaro: sed magis cum aliquo dulci et delectabili: iuxta illud metricum. Sepe veneficium solet inter dulcia poni vt lateat vicium proximitate boni. Et sic isti impii tres proposiciones proponunt quarum Prima est verissima et certissima. Secunda falsissima. Tertia est falsa: sed non ita manifeste falsa. Prima proposicio est hec. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre. Secunda est quod post mortem non est tempus premii et quietis. Vnde dicit sic. Et non est refrigerium in fine hominis. hoc est quantumcumque homo bene vixerit et iuste et a delectacionibus irracionabilibus se abstinuerit: nichil sibi post mortem retribuetur pro merito: quia non est refrigerium in fine: id est quies post mortem. Et istud est falsum: quia dicitur Jeremie 6. Ambulate in via bona et inuenietis requiem animabus vestris. Et Sapiencie 4. Justus si in morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. Item psalmus. Transiuimus per ignem et aquam et induxisti nos in refrigerium. Tercia proposicio dicit quod post mortem hominis nullus erit locus tormenti vel pene. Vnde dicunt non est qui agnitus sit reuersus ab inferis: quasi dicerent si esset aliquis talis locus tormentorum illi qui sunt ibi puniti accederent aliquando ad nos et nobis de suis penis nunciarent. Sed isti fatue et false loquuntur. Fatue: non aduertentes illud Luce xvi. Chaos magnum firmatum est inter nos et vos: vt qui volunt transire hinc ad vos non possunt neque hinc inde transmeare. Et hoc de lege communi. False loquuntur: quia et xpus ab inferis resurrexit. Johannis 10. et Lazarus similiter Joh. 11. ¶ Circa istam litteram sunt duo querenda. Primum. Vtrum anima sit immortalis et secundo dato quod sic: An hoc possit probari euidenter racione naturali. ¶ Quantum ad primum est sciendum quod animam humanam immortalem esse a potissimis philosophis estimatum est: a scriptoribus catholicis predicatur et quasi infinitis miraculis approbatur. Primum patet per philosophiam Platonis 3. Thimei. capitulo quarto. Vbi inter multa erronea que de anima dicit humana. hoc verum interseit quod anima est immortalis: et secundum quod passiones vicerit vel ab eisdem victa fuerit: premiabitur vel punietur post mortem Vnde ponit quod si anima existens

i corpe virili vincat a corpis pas
sionibus: post separacionem a cor
pore virili in corpus muliebre mit
tetur. et si se ibidem male habuerit.
in corpus pecoris transibit: post
mortem in penam. et sm quod male vel
peius se habuerit in deterius pec9
vertetur: finaliter tn omnes redibunt
ad originalem innocenciam et dig
nitatem cum fuerint p penam suf
ficienter expiate. Item in libro que
de anima composuit et fedonis vel fre
dronis nomine intitulauit. rones
adducit ad immortalitatem aie comp
bandam. vbi plane dicit. quod supue
niente nece in hominem quod mortale
est ipsius defugitur: quod vero im
mortale integrum et immortale euo
lat abiens cedens loco. De quo sm.
eum hesitare non conuenit alicui mentem
habenti. Vbi eciam ponit quod qn ho
mines defunguntur ducuntur in cha
os. et qui sce deguerunt premiantur.
qui vero iniuste puniuntur. Immo
hoc ait O viri iustum est intelligere
quamquidem aia immortalis est sollici
tudine indiget non pro isto tempo
re solum in quo vtique vocamus viuere
verum pro vniuerso. si enim esset mors vi
uersi liberacio. inuencio eet male
certe morientibus a corpore pariter
liberare vel ab ipsorum malicia cum
anima nunc sane quam immortalis ap
paret eet nulla profecto erit ipsius
alia fuga malorum. neque saluacio
quam ut optima atque prudentissima
fiat. Et infra dicit malorum animas
ingressuras tartarum. Vnde nunquam
egredientur. Et hoc est contrarium
illi dicto superius in Thimeo.
2°. patet hoc idem per pitagoram
quod recitat Ouidius Quinto Me
thamorfosios. vbi dicit sic. Morte
carent anime semperque priore relic
ta Sic de nouis domibus viuunt
habitantque recepte. Sed melius
dicit pitagoras in versibus au
reis: sicut allegat calcidius in con
mento thymei platonis. vbi dicit.
Corpe deposito cum liber ad etheam
perges Euades hominem factus
deus etheris alti Item hermes tri
mogestus ad asclepium prope pri
cipium O asclepi omnis humana
anima immortalis est. sed non vni
formiter cuncte sed alie alio more
Et infra post medium libri. Cum
fuerit aie e corpore egressio tunc ex
amen meritique eius arbitriumque
transiet in summi demonis potesta
tem. sicque eam cum piam iustam
que prouiderit in sibi competentibus
locis manere permittit. si autem
delictorum illam maculis. vicijs
que obligatam viderit desuper ad y
ma deturbans procellis aeris. ig
nis et aque sepe discordantibus
tradet et sic inter celum et terram
mundanis fluctibus in diuersa
semper eternis penis agitata rapta
bitur. Vnde in hoc anime obsit e
ternitas quod sit immortali sentencia as
eterno supplicio subiugata. Ad i
dem est aristotiles xvi. De anima
libus c. 4. Intellectus solus est ab
extrinseco: et solus habet esse di
uinum. Item secundo. De anima. Vbi
dicit quod anima intellectiua est alte
rum genus aie a vegetatiua et sensiti
ua: et quod ipsam solam contingit se
pari a corpore sicut perpetuum a cor
ruptibili. Idem in libro de pomo. Item
seneca epla. xi. mors quam perti
mescimus et recusamus ~~interimit~~
mutat ~~vitam non~~

quintadecima

vitam nō eripit. veniet itez q̄ nos
in lucē reponet dies. Jtē epla. 19.
q̄ tñ omuniter nō habeē q̄ ego i
uem. 76. epl̄as. p̄ter ulas. 88. q̄ o
mumē habenē dicit em̄ fiet vbi su
pra. Juuabit ꝺ aiaz eternitate ali
quid q̄rere imo credere: credebam
me em̄ facilez opimōib⁹ magno
rū virōz rez gr̄issimā magis pro
mittētium q̄ p̄bantiū. dabā me
ſpei tante. Qꝺ ār hec sācta fides
sit catholicis ꝺmulgata multis
miraculis p̄dicata: p̄bare nō opor
tet: q̄ satis ostat. Ꝺco pſuadeē
istud ad pñs triplicit. Primo ex
diuina bonitate sic. Cū de⁹ sit bon⁹
singulariē. maxime tñ bon⁹ est a
micis suis. ſ amicoz p̄prie ē cōui
uere. 8. Ethicoz. q amicus saluat
vitam aici si pt. ſ ꝺ⁹ cōfert aicis
suis immōrtalitatem. Ad cor. 17. Si
in hac vita tm̄ sperātes eē⁹ miſe
rabiliores eēmus oib⁹ hoib⁹.
Secuꝺo ex dei eq̄tate. Justicia em̄
dei requirit: q̄ oib⁹ rꝺdat sm̄ me
rita sua q ꝺemerita. Premiū: p me
ritis: pena. p ꝺemeritis. ſ hoc nō
fit in vita ista. in qua mali letant̄
q̄ pſperātur. bon⁹ ꝺepmuntur q tri
bulant̄. ergo necesse ē vt hoc fiat
i futuro. Tercio p̄z idē ex ꝺicta
veritate. q ꝺ⁹ nullū fallit. ſ p̄mittit nobis vitam eternā. si bñ fece
rim⁹. q penā eternā si male. ſ ita
fiet. Et licet forsitan nō possit na
turali racōne p̄bari. sicut p̄z satis
p ꝺebilitatē racōm q̄ ad hoc tā a
sācts q̄ a p̄bis adducunt. Sūme
tñ cōuenit hoc credere. sicut mlta
alia sūt vera que p̄bare nescim⁹.
Alterz em̄ istoz ē verz. mūꝺ⁹ ince
pit eē vel mūꝺ⁹ nō incepit eē. tam

neutz istoz potest p̄bari demon
stratiue sm̄ aristotilez. z. topico.
Similiē quadratura circuli certa
est. tñ ei⁹ ꝺemōstratio tpe aristo
tilis inuenta nō fuit sicut ipse met
dicit i p̄ncipijs ē. de ad aliq̄ꝺ. Et nō
minꝰ scivit aristotiles q̄ hoc scibi
le fuit. Nñ ꝺuemēter ꝺr de q̄ꝺam
religioso iquo quendā p̄bm rebar
guit de eo q̄ negauit animā esse
immōrtalem. Quero inquit a te a
nima ē mōrtalis a immōrtalis. si mōr
talis nullō modō infliget credē
tib⁹ ea ee immōrtalem. si immōrtalis.
a eā credim⁹ eē mōrtalez aliq̄ꝺ imō modō inꝺe seq̄tur. ergo melius est
credere animā eē immōrtalez q̄ mōr
talem. Circa primū verbū qꝺ im
pij in sua opinione ꝓponūt: istꝺ
scilicet. Exiguū a cū tedio erit tem
pus vite nre. ē sciendū q̄ ē verissi
mū. in quo vita nra a trib⁹ describit. a breuitate siue duratōnis. exi
guū. a penalitate cuius afflictōis.
cū tedio. ab instabilitate seu labi
litate cōtinue mutatōis. tēp⁹ vi
te nre. ꝺe quo sap. 4. Qō infirm⁹ et exiguus tpis. de secuꝺo Job. 18.
Tedet animā meā vite mee. de ē
cio Eccl. 18. De mane vsq̄ ad vespe
rā immutabitur tēpus. Istā bre
uitatē vite hūane simul cū penali
tate p̄tractās seneca epla. 2. dic
sic. ꝓpone tpis p̄fundi vastitatē
a vnūsum oplectē. deinꝺe qꝺ eta
tē vocam⁹ humanā opa vnūsoꝝ
videbis q̄ exiguum sit qꝺ optinus
qꝺ expenꝺim⁹. et hoc tā lacrime
q̄ sollicitudines occupāt. q̄ntum
mors antecē optā veniat. quātū
valitudo. q̄ntū fior. q̄ntū tenēt iu
tiles āni. ꝺimiꝺiū ex hoc ebomē

d. 1

redemptj

31

Cello

adite labores · luctus pericula · et in
telliges in longissima vita mini
mū esse quod viuitur · Ex istis tri
bus patet triplex fatuitas homi
num mundanorum presumenci
um longitudinem non obstante
breuitate · diligencium amaritudi
nem non obstante penalitate · dif
ferencium morum rectitudinem
non obstante temporis labilita
te · Contra istos vltimos Sene
ca epistola octuagesima octaua ·
Nullius vita exspectat in crastinū ·
quid hoc sit mali queris · Infinitū ·
Non enim viuunt sed victuri sūt
omnia differunt Et si attēderim⁹
tamen nos vita precurreret · Nūc
vero cunctantes id est morantes ·
quasi aliena transcurrit · et vltimo
die finitur omni tempore perit · Et
ideo iuxta consilium Apostoli ad
Gal · sexto Dum tempus habem⁹
operemur bonuz ad omnes · maxi
me autē ad domesticos fidei · senes
debiles · impotentes · non habent
tempus · sed habentur a tempore
Infirmi et grauiter patientes nō
habent tempus · cum non sint sui
compotes · Mortui transierunt tē
pus suum · Ideo nec senectus nec
morbus · nec mors · exspectande
sunt ad bene viuendum · sed sta
tim incipiendum est dum temp⁹
nostrum est · ꝫ qđ plangenduz
est multi inueniuntur et commu
niter omnes de quorum quolibet
verificatur illud Job vicesimoq̄t
to · Dedit eis tempus penitencie ·
et ipsi abutuntur eo ad superbi
am Et psalmista · Tempus faciē
di domine · dissipauerunt legem
tuam · Augustinus de disciplina
cristiana · Peruerse · plus amas
mortem q̄ vitaz Absit inquit · q̄s
est homo qui plus amat mortez
q̄ vitaz · Forte conuinco te q̄ pl⁹
amas mortem q̄ vitam Ecce vnde
te conuinco · Tu amas tunicā tuaz ·
bonam eam vis · amas villam tu
am bonam eam vis · amas filiuz
tuum bonum eum vis · amas do
mū tuam bonaz eā vis · Quid est
q̄ etiam bonam vis habere mor
tem · bonam mortem dicis det mi
chi deus · etiam auertat a me ma
laz mortē · plus ergo amas mortē
tuam · q̄ vitam tuā male mori tiēs ·
male viuere non times · Corrige
male viuere time male mori · sed
noli timere non potest male mori ·
qui bene vixerit · hec ille · Vnde Vir
gilius in Eneydorum libro deciō i
troducens Mezentiuz contra Ene
am et verb̄ et facto resistentem sic
Inquit Nec mortez horremus nec
diuum parcimus vlli · Et concur
runt ad eandem sentenciam eius
dem poete versus · ex sexto Enei · v̄
dicit facilis descensus auerni · Noc
tes atq̄ dies patet atri ianua di
tis · Sed reuocare gradum · superās
q̄ euadere ad auras Hoc op⁹ hic
labor est · Pauci q̄s equ⁹ ꝛc̄ · Ille
autē qui potest dicere vixi · et tantuz
viuam de futuro felicissimus est ·
Vnde Seneca Epistola quadrāge
sima septima · Ille beatissimus et
securus sui possessor est qui crasti
num sine sollicitudine exspectat ·
quisquis dixit vixi cotidie ad lu
crum surgit · talis sentencie fuit q̄
dam religiosus qui quantum vix
isset interrogatus a quodam · ni
chil respondit ei nisi vixi · fuit

enim in religione .14. annis. et cum
alius diceret quo non ante vixisti. sed
quantum respondit. Dum dixi vixi quantum vixi
tibi dixi Voluit enim dicere quod per
tantum tempus vixerat quantum signifi
cant littere numerales in hac dictione vixi et il
le significant .xvij. annos sicut patet
Unde marcialis epigramaton .24. li.
c. 1. Non est crede mihi sapientis dicere
viuam. sera nimis est vita crastina. vi
ue hodie. Et hoc est quod docuit aug.
de verb. domini omel. 15. Age semper es
to correctus longe quidem est dies iudi
cij. sed unius cuiusque dies vltima lon
ge esse non potest. quia breuis est vita et ipsa
breuitas semper incerta. res ipsa est quam
multos occidit dum dicunt cras cras.
et subito ostium clauditur remansit cum
voce coruina. quia non habuit gemi
tum columbinum. Hec ille. Est ergo sum
ma stulticia iuuentutem vel tempus pre
sens expendere in peccatis. et de tempore
futuro quod non est nostrum sperare. et ideo
signanter dicitur Eccles. 7 Ne impie agas
multum. et noli esse stultus ne moria
ris in tempore non tuo. Et ad Gal. 6. Bo
num autem facientes non deficiamus. tempore
enim suo metemus non deficientes. quia vita
breuis casus leuis nec spes remeandi
Quanta seres hic tanta feres sit
cura pandi. Plura seras vt plura
feras ne non seruisse Peniteat. dum nil
valeat iam penituisse. ¶ Lectio .16.

Quia ex nichilo nati sumus
et post hec erimus tamquam si
non fuerimus. quoniam fumus et
flatus est in naribus nostris et sermo sintil
le ad commouendum cor nostrum. quia extinc
tus cinis erit corpus nostrum et spiritus
diffundetur tamquam mollis aer ¶ Po
sita erronea opinione: Hic exequi
tur de eius insufficienti probatione.

Et est probatio talis. Nulla res que
moriendo perit et annichilatur premi
atur vel punitur post mortem. sed
omnis homo est talis. ergo etc. ¶ Is
tius rationis solum ponit minorem
et probat eam. videlicet quod post hec. s.
vitam presentem erimus tamquam non
fuerimus. id est nec corpus viuet nec
anima. et ita homo moriendus pe
rit totaliter ¶ Circa probationem
istius minoris duo facit. Primo pro
bat quod homo totaliter peribit secundum
rem. Secundo probat quod secundum nomen. ibi
Et nomen nostrum. ¶ Circa primum duo
facit. quia primo persuadet hec opinio
naturaliter et philosophice. Secun
do exemplariter et rethorice. ibi. Tamen
fiet ¶ Circa primum duo facit. Pri
mo probat hoc ex hominis productione.
Secundo ex hominis resolutione. ibi Ex
tinctus. ¶ Circa primum duo facit.
Primo probat hoc ex parte termini a
quo. Secundo ex parte termini ad
quem productionis humane. Ibi
Quoniam fumus. Est ergo prima ratio
talis. Productio et corruptio sunt
mutationes opposite et inter termi
nos oppositos. sed productio nostra
est ex nichilo sicut a termino a quo et ad esse si
cut ad terminum ad quem. ergo corruptio
est ad nichil sicut ad terminum ad quem
et ab esse sicut a termino a quo. dicit ergo quia
ex nichilo nati sumus. ideo consequens est.
et li quia stat ibi consecutiue quasi in
nuerent istam consequentiam. Ex nichi
lo nati sumus. ergo post hec erimus quasi
non fuerimus. Sed ista ratio nichil va
let. quia productio anime est ex nichilo. sed
productio corporis ex aliquo est scilicet ex se
mine viri et mulieris. Anima vero cor
rumpi non potest. sed si corrumpetur corrum
peretur in nichil. corpus vero corrumpitur in

32

illa ex quib⁹ generatur vel opponitur: a ideo hec ē falsa. pductio hōmis est ex nichilo: qz corp⁹ a parentib⁹ ppagat: a aīa a dō creatur a infundit: a ideo in corrupcōne hōmis corp⁹ ēsolut: a aīa separata viuit. Cōsequenter ibi. Rm̄ fum⁹. Ponit secundā racōem ad istam falsā opinionē: a sumit ista ex p̄te fumi ad quē in pductōe hōis. Termin⁹ ad quē est hō viuēs. In isto āt fumino q̄tuor fūt in quib⁹ videt vita ppendi: viz ēspiratio a inspiracō: sēsus: calor: a mot⁹. Vñ aīa nichil aliud est ñ aliq̄s istorum fm eos. ꝑ q̄s libet istoz anni chilat: g̃ aīa. ¶ Quantū ad primū dicit Rm̄ fum⁹. a flatus est in arib⁹ nostris: vel in corpe nostro: a ponit ps p toto: qz ibi patet sēsibilit egressio spūs de corpore. ¶ Quantū ad secundū viz q̄ntuz ad sensū dt. Et sermo. Sermo em̄ nō est sine ymaginacōe: nec ymaginatio sine sensib⁹. Sicut ptz. 2. de aīa. ꝑ cōstat q̄ sensus perit corpore mortuo. ¶ Rñtum ad tertiū dt. Scintille vel calor naturalis: qa calor simlit perit. ¶ Rñtum ad motuz dicit: ad ꝯmouendū cor nostrū calorē qui est in corpe nostro ad ministrandū motū in corpore nostro q̄ mot⁹ deriuat a corde. sic docet Aresto. in de motu cordis. Et sic tangit q̄tuor falsas opiniones de aīa: q̄s reprobat Aresto. pmo de aīa. Prima fuit Eraditi q̄ posuit animā eē vaporē: quē ipm̄ vocāt fumū vel flatū. Secūda fuit Dyogenis q̄ posuit aīaz eē aerē: quē aerē impm̄ vocāt fmonē: qz sermo est vox sigificatiua articulata a vox ē aer pcussus fm Pristianū. Tertia fuit quorundā antiq̄z q̄ aīa est ignis: quē ipm̄ vocāt scintillaz. Rēta fuit Melissi ytalici q̄ aīa ē quoddā motiuū corporis: a illa tāgitur cū dicit ad cōmouēdū cor nostrū. Cōsequenter ibi Quia extīctus cinis ꝓbāt q̄ homo tōliter moritur ex hōis resolutōe: a qz inf positōes q̄ ponūt aīam esse de natura alicuius elemēti: ille fūt ꝓbabiliores q̄ ponūt eā esse de natura ignis vel aeris. de natura enim ēre nullus simpliciter ponit: ꝓpter ei⁹ grossiciē: nec de nā aq̄ ñ valde grossi pbi. sicut dt Aresto. pmo de aīa. Et ideo tantū duas has opinōes exequitur. ¶ Et arguit pmo sic fm pmā opinionē. Sic ei q̄ ignis extinguit nichil remanet ñ cinis extinct⁹: ita q̄ aīa mort: nichil remanet ñ extinct⁹ cinis: a sic cinis tōliter extinctus ñ accenditur iterū: ita nec corpus nostrū iterū accenditur per vificacōnem a ēsurrectionem fm istos. ¶ Iuxta secundam opinionem arguitur sic. Quando vas repletum aere euacuatur ab aere nichil remanet ibi nisi vas repletuz aliquo alio. Sic quādo homo moritur aer a corpore expellitur: a nulla alia vita manet. Et fūt iste racōnes stolide ꝛnitentes totaliter sēsui: nec aliquā rez credunt tales esse nisi que possit videri vel tangi.

¶ Secunda ratio tangitur cū subditur. Et spirit⁹ id est anima dif fūdet: vim nichilū de facili resoluet tam q̄ mollis aer: a tenuis vel humidus: q̄ dicitur ꝛn lrā q̄ corpus humanum est cinis extinctus. Et videntur ꝛnuere isti impm̄ q̄ hec

est generalis cōditio humani generis q̄ corp⁹ resoluat̄ in cineres
Unde p̄t eē dubiū Vtr̄ oē corp⁹ humanū sit de lege cōi in cineres redigendū. Et videt̄ q̄ nō q̄r aliq̄ hoīes morient̄ immediate ante iudiciū ⁊ āte resurrectionē. ꝫ corp⁹ hoīs nō incinerat̄ n̄ p magnuz tēpus post mortē. ḡ saltē corpora taliū nō incinerabūt̄. Et de aliq̄bus dicit̄ q̄ simul rapient̄ obuiā cristo in aera. ad Thessal. 4. ¶ ꝑ si oīa corpora redigerent̄ in cineres. tūc nō foret maior īclinatio ī cineribꝰ petri ad aīaz petri q̄ pauli. ⁊ seq̄ntia pz. q̄r omēs cineres istoꝝ corporꝝ sūt eiusdē racōnis. ꝫ ⁊ñs falsū. q̄r si nulla īclinatio foret ī illis cineribꝰ ad animā petri: nulla dīa foret ex quibꝰ cineribꝰ corp⁹ petri formaret̄. ꝫ hoc ē falsū. q̄r sic nō foret idē hō qui p̄ns. ¶ ꝑ si sit tūc oīa corpoā hoīm eēnt ⁊busta ā ⁊burenda. ꝫ hoc ē falsū. ⁊ña pz q̄r nichil resoluit̄ in cineres n̄ p ⁊bustionē. ¶ ꝑ de multis scīs legitur quoꝝ corpora nō īcinerant̄. q̄ cū reliquie hn̄tur ¶ Ad oppositū ē quod dt haymo. q̄ oēs natos in origenali tenet hec sētentia. terra es ⁊ in terrā ibis. Et gen. 3. Puluis es ⁊ in puluerem reuteris. ¶ Pro isto dubio notanda sūt tria. Primū est q̄ ad v̄tutem vocis loq̄ndo corpora humana nō sūt ī cineres redigēda. Secundū ē q̄ ad īntentionē sāctoꝝ loq̄ndo: hec ē sētentia gn̄alis. q̄ corpora de lege ⁊muni sūt in puluēs vel cineres redigēda. Terciū est q̄re vtunt̄ sancti isto mō loq̄ndi. Primuz pz breuiter ex tercio argumento. q̄r cinēs nō vocant̄ n̄ ⁊busta p ignē. Secūdū pz sic. sētentia lata a deo p peccato origenali circa penā corporis tenebit de lege cōi vsq̄ ad resurrectionē. ꝫ illa sētentia nō fuit solū de morte ꝫ eciā de resolutione ī elemēta. Gen. 3. Puluis es ⁊ in puluerem reuteris. ḡ illa tenebit sic illa de morte. ꝫ sētentia mortis trāsit ī oēs in quos trāsit peccatū origenale. ḡ ⁊ sētentia īcineracōnis. Ad he. 5. Statutū ē hoībꝰ sel mori. Et ad Roma. 7 In adā ōnes moriuntur. De tercio hec ē racio q̄re resolutio corpois humani in illa ex quibꝰ ⁊ponit̄ vocatur īcineratio apud scōs. p̄mo ꝓpter antiq̄ ⁊suetudinē q̄ humana corpora ⁊burebant̄. ⁊ maxīe nobiliū ne ī elemēta viliora reuterent̄ ⁊ postea cinēs ⁊seruabātur ī memoriā in vrnis. Et ideo mos īoleuit dicere. q̄ illa in q̄ resoluitur corp⁹ humanū dicātur cinēs. Secūdo ꝓpter cām resolucōnis corporis hūani q̄ ē ignis ⁊cupiscētie carnalis q̄ vocat̄ fomes q̄ de lege cōi corp⁹ humanū ⁊tinue accendit. ꝓpter quem fomitez corpus humanuz in elementa resoluitur ad huius infectionis purgationem. Illud autem quod p accensionem ignis resoluitur si ⁊bustum fuerit dicitur in cineres resolui. ¶ Ad primū dico q̄ tales resoluētur per ignem qui mundū āte iudicium cōcremabit. et sic resoluētur et cito reparabūtur. ¶ Ad secundū dico q̄ nulla ē naturalis īclinatio in cineribus petri ad animā petri. ꝫ ordo prouidētie diuine hoc faciet q̄ illi cinēs magis vniētur anime petri q̄ alteri

33

vt idem hō resurgat. ¶ Ad tertiū dico q̄ scriptura loquit figurative vt iā dictū ē ex hijs p̄z q̄ corpus v̄ginis bñdicte resoluendū nō fuit: q̄ in eo fomes extinct⁹ extitit. Similit est de alijs si qui alij fuit h⁹ q̄ eis ē cōcessum ex p̄uilegio spāli. Idem ē dicendū de reliquijs scōz q̄ de lege cōmuni añ resurrectionē cōmunē inuenerabunt: vel si non hoc eis erit cōcessum ex p̄uilegio spāli. Notandū ē hic q̄ ōtra materiā vane gl'e de aliquo c⁹ delectacō mouet in p̄senti valde expedit p̄cogitare q̄d de illo delectabili ruemet in futuro: fiet legim⁹ in diuīsis tractatib⁹ et in vita bti Iohis elemosinarij habet q̄ mos erat ātiquitus apd̄ grecos q̄ statij ipatore electo a coronato: edificato ēt monumento. ē. gnia marmora ei afferentes sibi dicerent isto mō. de quali marmore iubet imperiū tuū fibi fieri monumētū: ne p gloriā ipialis dignitatis in vanā gliaz efferretur. Similit dr fieri i cōsecratōe papalis stuppa corā oculis eius accendit a cōburit: a sic sibi dr sic trānsit gloria mūdi. Similit legit i hystorijs romanoz q̄ triūphāti i curru assidebat q̄dā ribal dus: q̄ ei ipune cōuitiabat a iterdū colaphizabat: ne excessus honoris illo die collati euz sup hominem trānsmutarent. Summū vero a cōfusiuz vane glorie est nobilitas iuuentutis hūam corpis ōtra q̄s a ad q̄s reprimēdū metuce dr. Forma genus mores sapiētia vis a honores Non retinēt hoiez quem redit i cinerem Vnde satis admiratiue dicitur Eccī. 10. Quid sup̄bit cinis a terra. Et ideo vnicuiq̄ hōm expedit cōmemorari pluries hoc verbum. Extinctus cinis erit corpus nr̄m Potest etiaz hoc verbū dici delicate a sūptuose nutrientibus corpus suum nūc calidis speciebus nūc electissimis carnibus tam domesticis q̄ ferinis: nunc vestibus mollissimis a suauib⁹. ac si putarent q̄ calorem a ignem vite naturalis perpetuare possent. Sed valde decipiuntur q̄ Iob. 34. Omnis caro deficiet a homo i cinerem conuertetur. Item hoc patet dia de pigris remissis a ociosis q̄ sua corpora tm̄ appreciantur q̄ nulli p̄me se volunt exponere a tm̄ post modicum nichil aliud erit q̄ extinctus cinis. Ideo in signū istoruz dicitur vnicuiq̄ nostrum in die cinerum in capite ieiunij a sacerdote. Memento homo q̄ cinis es a i cinerem reuerteris. dicamus ergo a mente sentiam⁹: q̄ extinct⁹ cinis erit corp⁹ nr̄m. Duo fūt in q̄ bus laus corpalis cōsistit. s. pulchritudo a fortitudo. Pulchritudo cōsistit in quadam p̄portionabili claritate bone cōplexionis: a ideo vere pulchri dr̄iderant esse i lumine vt videantur ab hominib⁹? Vnde corpus animalium est quasi q̄dam lucerna. q̄ non est pulchra nīa lucēte a ip̄m viuificāte ē fulget Et iō mali hoies q̄n morīūtur pulchritudine tōtā p̄dūt: p̄ū. 13. Lucerna impioz extinguet. Sed fortitudo consistit in quadam naturali p̄fectione facilis operationis h⁹et ād p̄fas ē fultat ex solida a opacta cōnectōe ossiū a neruoz. Sed hec fortitudo quātūcūq̄ fuerit valida

1. q̄n tūg luc⁹ et aīdz: sic n̄ corp⁹ n̄

finaliter dissoluetur et erit cinis
ysaie.xxxviii. Erit populi qsi de incen
dio cinis sit g recordatio nra fre
qns a assidua: q extinctus cinis
erit corpus nostrum. ¶ Et est no
tandum q iste cinis intense re co
gitat⁹. fugat temptationem. ser
uat deuocionem. ornat oracionem.
Primo dico. fugat temptationē.
Exprimitur eē dicitur. a imponitur
Alber⁹ libro suo de vegetabilibus:
q si coruus mdificauerit i arbore
a oua posuerit p talem cautelam
pt facilē impediri ne de ouis vale
at pullos procreare. Accipiat cinis
vitri a ponat sbtilē iter lignū et
cortices arboris portantis mdū: et
q diu cinis ibi duraūit coruꝰ nū
q pullificabit. Coruꝰ dyabolū sig
ficat Theodol⁹ Coruū pfidie dāp
nat aialia qq. Hō ē moraliter ar
bor sic dr Saluator Mathei.vii. Ar
bor bō fructꝰ bonos facit. In ista ar
bore dyabolꝰ p tēptacōem mitit mi
dificare. oua ponēa postea pullos
pducere. Nidos facit de ramusculis
diūsa: cogitacōnum. oua pōit de
munusculis pūsa: delectationū: q
pullos pducit p assensū. Si g istū
coruū impedire velimꝰ. recia si mdū
fecerit p aduēticias cogitacōes: e
cia si oua posuerit p surrepticias
delectacōes. ne pullos pducat per
assensiuā elōgēz. accipiamꝰ cinēs
vitri. Vitrum qđ ē fragile. ē caro
nra q frāgitur oi ictu. Cinis huiꝰ
vitri ē mēoria statꝰ quē caro nra
hēbit post mortē. q erit ad ultimā
statꝰ cineris. Job.xvii. Mēoria nra
opabitur cineri. Ponaꝰ g istū ci
nerem sub cortice. id ē sub nra ex
teriori conuersacōe p pūatas a occul
tas meditacōes mortis: a ifallibi
liter nūq consentiemus suggesti
onibꝰ dyaboli p cogitacōes a dele
tatiōes ceptas. Et hoc est qđ dr
Eccli.vii. Memorare nouissima tua:
a ēternū non peccabis. Iste ē ci
nis vacce imolate. id ē carnis mor
tificate vel in forma mortis recogi
tate. quē ñ mūdus colligere iubet.
a in loco mūdissimo ponetur. Nu
meri.xix. de q apl's ē ad hēb.ix.
Cinis vitule aspsus inq̄natos sā
ctificat. ad emūdationē cīnis. ¶
Secdo cinis iste ornat deuocōz. ig
nis em cineribꝰ coopertus optīe ꝑ
uatur maxime iuniperi. Vbi dr y
sidorꝰ.xvii. ethimo.c.vii. q Juniperꝰ
arbor sic vocat. ideo q ignēs pir
id ē ignem. q cōceptuz ignē adeo
diu cōseruat. q si prune ex eis ci
neribus fuerint coopte: vsq ad
annū perdurant. Juniperus qua
si ignēs pir id est ignē dēbet eē
homo moraliter. qui ignem feruē
tis a deuote deuotiōis in altari sui
cordis iugiter cōseruare tenetur.
Juxta illud Leuit.vi. Ignis i alta
ri meo semper ardebit. Si ergo is
tum ignem deuotionis et dilectio
nis dei per totum annum vite no
stre seruare velimus: inuoluam⁹
eum in cineribus carnis nostre.
In altissimis montibus inueniū
tur cineres inconuulse per ānum:
sic in mētibus sanctoꝝ iugis est
memoria mortis cum deuotione a
penitentia et reprehensione suoꝝ
viciorum. Exemplo Job. qui dix
it Me ipsum reprehendo. a ago pe
nitentiam in fauilla a cinere Job
xlii. Tercio iste
cinis ornat oracionem. Quāto

Dz.

enim pauper se magis humiliat
& necessitates suas dedat citius fa
cili⁹ impetrat qđ iplorat Sic nos qñ
fragilitatē nrāz corā deo fatemur:
facilē expedim⁹. Exēplū habem⁹
de Abrahā. Gen. 18. Qui dño sup
plicaē ꝓponens premisit: loqr ad
dñm meum cū sim pulvis & cinis.
Et in hꝰ figurā iudei deum orare vo
lentes: capita sua cinere vel hꝰmōi cōspergūt.
Sic in multis locis scripture sacre
ꝺr. Vñ si sic fecerim⁹ dabit nob co
ronā ꝓ cinere. Sic ꝺr ysa. 61. Vñ v.
fus. dic hō vas cinez quid oferē
flos faciez. Copia quid rezmoꝛs
vltia metha diez. Flos ē marcef
cens: cādēs i morte nigrescēs Audis
fordescēs formidēs nulla pauescēs
Hec lege lecta pene: lacrimis lauen
tur habene Ne pateāt pene: tibi ia
nua tēpore cene. Forma gen⁹ mo
res: sapia vis & hōres Nō retinent
hoiez: qñ redit i cinerem Itē Ortus
ocia fugos repetūt mīemq; requīūt.
Et redit i michiluz: qđ fuit ante mi
chil. ℣ Lō. 11.

ET tñsiet vita nrā tāq̄ ve
stigiū nubis: & sicut nebu
la dissolueē q̄ fugata est
a radijs solis & a calore illi⁹ aggr̄
uata. Postq̄ sapiēs posuit opi
nez ipioz & totaliē peccato decito
ruz de morte hoīs q̄ opio posuit ho
minē sic brutū oio resolui i elemē
ta. Posuit etiā ad hoc ꝓbandū ra
cōes q̄by arguīt naturaliē & phisi
cē. Dic oñr posit racōes q̄bo hoc per
suadent exēplariē & rethoice. Et su
munt ista tria exēpla de q̄busdā
ipressionib⁹ q̄ generāt i sublimi:
videlicet de nube & de nebula. Est
aūt gñaco nubis de vapore eleua
to de aquis & terra. vsq̄ ad medi
um interstitiū aeris vbi est locus
frigidus. Eleuat ei tal materia nu
biū vtute solis & corpm celestiū: i
misso vapoꝛi quodā calore actiē
tali ꝓ quem ascendit. Cum autez
puenerit ad mediū interstitium
aeris. vbi est locus valde frigid⁹
tū ꝓpter distātiā a reflectione radi
orū solarium a terra q̄ reflectio ca
lefacit aerem quē nos īhabitam⁹:
tū ꝓpter ꝺsimilem distantiaz a cor
poribus celestibus & spera ignis
calor icōpactus nubi ꝓ quem as
cendebat deficit & corrūpitur ꝓ cir
cumstantem frigiditatē & pit nu
bes & resoluitur in pluuiam: vel i
mues seu grandines fm potestatē
& fortitudinem frigoris cōprimē
tis. Sic igit gñat nubes de vapo
re & corrūpit ꝓ resolūcōem. Nebu
la āt fm q̄ ꝺt Arist. 2. methoꝛ.
est reliquie nubis vel nubiū reso
lutaz aq̄ pluēte: & ideo nebula sig
nat serenitatem Compat ergo vi
tam nostram vestigio nubis qđ ē
nebula fm Arist. Et sic ly & tenet
expositiue ꝓ. Vel vestigium nub
dicitur per cōtrarium: quasi dicēt:
nullum est vestigium nubis: ſz to
ta dispariet Sic nulla erit nrā me
moria: sed omnino pibimus i cor
pore & aia. ¶ Sed hic sunt due du
bitacōes trāles. Prima est quo di
cunt q̄ nubes siue nebula ꝓ calo
rem solis aggr̄uat: cum calor non
sit causa grauitatis nec descēsus ſz
magis causa leuitatis & ascensus
sic. 1. & 2. methe. satis patz. ¶ Ad
hāc dubitacōem rñdere possum⁹
multiplicit. Primo quia mali & ī
ꝓpij hoc loquūt: & ñ ē icōuenies ꝙ a

phia aberrent: quia euanuerunt in cogi
tacionibus suis et obscuratum est insipi
ens cor eorum. dicentes enim se esse sa
pientes stulti facti sunt. Ro. 1. Item in
fine istius capituli. Hec cogitauerunt
et errauerunt excecauit enim eos ma
licia eorum. ¶ Secundo potest dici sic quod cum
nubes fuerit eleuata ad medium
intersticium aeris calore solis recedente
non accedente et radiis non agentibus
sed deficientibus nubes aggrauantur per
frigiditatem circumstantem et sic descen
dit rediens ad naturam aque de qua fie
bat. et sic volunt dicere quod nubes fu
gatur radiis solis deficientibus et aggra
uatur calore illius deficiente. ¶ Ter
cio potest dici quod nubes vel nebula quan
que a radiis et a calore solis rarescit.
et quando est rarior tunc frigus circumstans
eam magis penetrat et infrigidat et
facit redire ad naturam propriam. quia omnis
vapor est essencialiter frigidus cum omnis va
por sit aqueus vel terreus. ¶ Secunda
dubitacio est de modo loquendi impiorum.
quia videtur quod sacra scriptura eodem
modo loquendi vtatur. tamquam vita corporis
humani non sit denuo reparanda. Et
arguitur hoc multipliciter. primo sic in
psalmo. Remitte michi vt refrigerer. prius
quam abeam et amplius non ero. Secundo sic.
Job. 7. Sicut consumitur nubes et per
transit. sic qui descendit ad infer
num non ascendet. nec reuertetur vltra
in domum suam. Item Job. 10. Vadam
et non reuertar ad terram tenebrosam
et operiam mortis ea. Item Re. 12. Vadam ad
illum. ille vero non reuertetur ad
me. Item Eccli. 39. Vnus est introitus
hominis et numerorum. et equa vtriusque
condicio. sicut moritur homo sic et il
la moriuntur. ¶ Item in psalmo. Sepul
chra eorum domus illorum in eter

num. ¶ Item Sapie. 16. Homo quidem
per malitiam occidit animam suam.
Et cum exierit spiritus non reuer
tetur. nec reuocabit animam que
recepta est. Item 2. Re. 9. Omnes mori
mur et quasi aque dilabimur in ter
ram. que vltra non reuertetur. Item
Algazel. 4. metha. sue ca. 4. Et quod
anima que est expers scientiarum et
sordida propter consuetudinem vo
luptatum cruciatur. quia amissum
est instrumentum. scilicet corpus. sine
quo non potest consequi illud ad
quod eam reuocat concupiscentia
Et dicit ibidem. quod hec est maxima
pena eterna. sed eterna non foret. si corpus es
set reparandum. Item Cor. 14. Caro et
sanguis regnum dei non possidebunt.
Item ad oppositum est illud Job. 19.
Scio quod redemptor meus viuit. et in
nouissimo die de terra surrecturus
sim. et rursum circumdabor pelle mea
et in carne mea videbo deum ~~salua~~
saluatorem meum. Item Ezech. 37.
Ego aperiam tumulum. et adducam
vos de sepulchris vestris. et ibi. Et
dominus Ossibus aridis. dabo vobis spi
ritum et viuetis. Item Dan. 12. Et ysa.
26. Et multis locis scripture sacre.
¶ Ad questionem Credendum est et as
serendum omnino. quod vita humana
est denuo reparanda. Anima enim
humana naturalem habet indina
cionem ad corpus suum eternali
ter administrandum. Naturalis
autem indinatio non est frustra:
ergo cum constet omnes mori ne
cesse est ponere corpora eorum quan
que ad vitam redituam. ¶ Ad primam
auctoritatem de psalmo. sic exponit glossa.
Remitte michi peccata mea. vt re
frigerer per misericordiam ab estu

vicioz: priusq; abeam & āmpliꝰ
nō ero· i· si ñ dimittis: ibo ꝺ hac vi
ta et āpliꝰ ñ ero in vero eē qꝺ ē eē
cū deo· ¶ Ad ij· dicendū· q; Job lo
quit̄ de reuersione ad vitam istā
mōlem· ¶ Et eoꝺē mō ꝺr ad terci
um & ad quartū· ¶ Ad quintum
dico q; Eccē· loquitur more ōcio
natoris: nūc in psona fatui: nūc i
psona sapiētis: vel eq̄ vel equal̄ ē
quantū ad apparentiā exteriorez.
¶ Ad sextū rñdet Glo· ꝺ eternuz
huiꝰ seculi· vel ꝺ eternuz fm opio
nem eoz falsā· ¶ Ad septimū lo
quitur de reuersione ad vitaz pre
sētez ¶ Ad octauū silitudo ē· Vñ
sicut aque fluūt in terrā & reuert̄
tur ad mare vt itez fluāt· sicut di
citur Eccē· i· Ita corpora redeūt ad
terrā & resoluūtur vt itez vtute di
uina refurgāt ¶ Ad nonū Glosa
expoñt sicut caro & sāguis aē· id
ē hoīes ꝺditi vicijs q̄ ex carne et
sanguine oriūtur· ¶ Ad decimuz
negādus ē· q; infidelis nec ꝓbat
qꝺ dicit Et Auicēna mgr̄ suiꝰ dicit
oppositū· dicit em ix· metha· c· ʌ·
q; aīa habebit corpꝰ apꝺ resurre
ctionē ¶ Trāsiet vita nrā· ¶ No
tandū q; scriptura sacra vitaz hu
manā opat multis rebꝰ: ꝑ nūq; ꝑ
raro alicui rei pmanēti vel stabili.
ꝑ semp rebꝰ caducis & trāseūtibꝰ.
Compatur aūt q̄q; vita hūana
herbe· q̄q; flori· q̄q; nubi· q̄q;
veri· q̄ q; hospiti· q̄ q; cursori· ō
nia sāt ista trāsitoria sūt· q; momē
tanea & caduca· Primo mō loq̄t
de hoīe & vita humana· ps· Ma
ne sicut hba a tñsiat· mane floreat
& trāsiet· vespere ꝺcidat & aresc̄at
& iduret In isto vsu sic dicit Glō·

Vitaz hūanam in mē tria tpa ꝺsiꝺ
bit· scz puericiā· adolescentiā & se
nectutē· Tpe puericie opatur hō
hbe nondū floreti· In adolescētia
opatur hbe floreti· Vñ sic vulga
riter ꝺr hoī· q; ē in floribꝰ suis ꝙ
ꝓmas duas etates· ꝺicit em ps·
bis mane· Terciū vero tps qꝺ ē
senectꝰ vocat vespere· ꝺicit g· mane
q; in puericia sicut hba transeat·
mane id ē in adolescētia sua flore
at & trāseat· ꝑ vespere id ē in senec
tute ꝺcidat vel infirmitatē/indu
ret· p mortē/aresc̄at p resolucōem
in puluerem· Tercio vita nrā cō
patur nubi· sic habet Job· ʌ· Sic
nubes ptrāsit & ꝺficitur· sic qui
ꝺscēdit ad ifernū nō ascēdet· Si
cut em nubes de inferioribꝰ eleua
tur calore celesti & ascendit· volat
q; in altum ad tps/& q̄q; in sua
altitudie circūfertur & agitatur &
tinue sine quiete/& tandē iterato i
terrā resoluta ꝺscendit· ita hoīes i
vita ꝑsenti oriūtur de terra/eleuā
tur ad dignitates & honores· vbi
circumagitant̄ & fatigātur & iqui
etant̄· & tandez de dignitatibꝰ ꝺci
dūt & ꝺuertūtur in terrā· Job· 30
Abstulit q̄si vētus ꝺsideriū meū·
& velud nubes ptransijt salꝰ mea.
Qualiter vero in nullo statu· i nul
lo g̃du vel dignitate ē quies pfec
ta: pulchre ꝺtminat Boeciꝰ 2· de
ꝺsolacōe· ꝓsa 4· Quis ē iquit taz
copiose felicitatis· vt nō ex aliq̄ p
te cū statuꝰ sui q̄litate tiꝛetur· & An
ria em ēs ē hūanoz ꝺditio bono
rū· & que vel nūq̄ puēiat vel nūq̄
perpetua subsistat· hīt sēsus eru
bescat· ē pudoꝛ ꝺgener sanguis·
hūc notum facit· sed angustia rei

Collatio

B

p7

lō

nobilitas

familiaris indulsus esse mallet et ignotus. Illeutroq; ciraflu? vitā celitem deflet. Ille nupcijs felix? oblatus literis alieno censū nutrit heredi$. Ali? pleletatus filij filie ue deliciis mestis illacrimat. Idē eo fa[cile] nemo cui fortune fue ꝺitione ꝺcordat. Ineſt em̄ singulis q̄ inexpertus nesciat: a expertus horreat. Hec ille. Quarto comparatur rori vita nr̄a. Osee. 8. de vita nostra. Quasi nubes matutina: et quasi ros mane pertransiens. Aristotiles. 2. metheroꝝ. dicit. q̄ permanentia roris non est n̄ vnius diei. Quinto comparatur hospiti Eccl. xxix. Transi hospes a orna mēsam: et que in manu habes ciba ceteros. quilibet em̄ nostrū stat in vita ista: sicut in hospicio nō sicut in domo. Vñ Tullius de senectute. Sapiēs de hac vita discedit tamq̄ ex hospicio: non ex domo. Cōmorandi em̄ diuersorium natura nobis dedit: non habitandi locum. receptus in hospicio vsuz habet dom?. lecti. vasoz. a huj?modi. sed nō dominiū. Vnde michil secum auferet. sed emit libere et expendit. et tandem in fine pro ommibus tenetur computare. Sic est de nobis. in vita ista sum? in hospicio mūdi. vsum mundanoz habere possumus. sed michil asportare nobiscum in morte. Vnde Job. xxvij. dives cum dormierit: michil secuz auferet. Vnde mūdus similis Burisidi: de quo refertur fabule q̄ homines solebat recipere sub specie pietatis. a postea explorata oportunitate eos dez occidere. Isto modo mūdus sub specie fauoris a amicicie admittit et aduocat homines ad diuicias ꝺignitates. vt eos p gulas libidines a cōcupiscentias occidat. Sexto vita nostr̄ comparatur cursori Job. ix. Dies mei velociores fuerunt cursore: transierunt et non viderunt bonum. Sic ergo patet quomodo vita nostr̄ rebus transitorijs comparat̄ iuxta responsionem quā quoꝺā vetus palatiū dicitur respondisse. Vnde Aristotiles in poetria inducit fabulam cuiusdā poete. quoꝺam palatium desertum deplorātis in hijs verbis. Domus egregia compūgor ad lacrimas: tuam inspiciens solitudinem. At illa tremuit ꝺpassa michi ꝑter lacrimarum multitudinē. Cui iquio. Vbi queso sunt qui quōdam in te habitauerunt. a iocūdam vitā cum securitate et temporis amenitate duxerunt. At illa. Temporales inquit existentes: temporaliter transierunt cum tempore. et me q̄ q̄ sub sorte temporis transitura dimiserūt res nāq; nulle stabiles: que cū fluxu huj? tp̄s fluxibiles fluūt. Hec rīsio huj? palacij. Q Nō q̄stionē puei. v. ē ver̄i. B nō q̄ vulpecula tīsituā glacie n? mō ꝺfidit in illa glacie. si audit aq̄ currentē a fluētez fortiē sb glacie. eq ē nīs tenuis ad portandū eaz. Ista cautela dēm? nos vti. Gloria mūdi est quasi quedā pulchra splēdes glacies. quia delectabile ē honorari ab hominibus. pasci. potari a vestiri delicate. a habere magnā familiā cui possit imperari. ꝙ cauendū ē. eq̄ glacies ista ē valde fragilis. Ausculta diligenter a audies

mūrmūr aquaz tūlerūntiūm suō
ista glacie Apoca. z. Aq̄ multe po
puli multi. Aduertas a audies qe
mō trāsiūt vn⁹ rex i mortez modo
vn⁹ comes. mō epūs. mō miles. a
sic de alijs. Et iō de ista glacie nō ē
ꝓfidendū. Raban⁹ i legenda de oi
bus scīs. Transeūt ꝺcta q̄ tpaliter
festiue celebrant. q; mund⁹ trāsit
a ꝺcupiscētia ei⁹. Qō exponēs Au
g⁹. 8t sic. Ecce iḡt mūd⁹ trāsit a con
cupīa eius. quid vis ergo vtruz
tū tpe. an xp̄m amare a mēnum
vuere. Rex tpaliū fluui⁹ trāsit. ſ
tḡ iuxta fluuiuz arbor natā ē do
min⁹ibus xp̄us. rapeis i p̄ceptis:
tene lignū. voluit te amor mūdi te
ne xp̄m. q; si amatis istā vitam mi
seram a fluidā. vbi cū labore vini
tis. qūto magis amaē de betis istā
vitam eternā. vbi nullū laborez su
stinebitis. ℣. Lcō. 18.

1 amaē tpalia z trā
sitoria. z trāsire

Et nomē nēm oblionez
accipiet a tempus a nēo
bebit memoriaz opm no
strorz. Postq̄ impij ꝺclarauerīt
q; totū genus humanū perit post
mortem qūtum ad corp⁹ a q̄ntuz
ad animam sita q; michi hōis ma
nebit fm rem. Dic intendit pba
re vlteri⁹ q; totū genus hūanum
pibit etiā scōm opionē ita q; ōnis
homo pibit non solū fm psonaz
ſ etiam fm famam. Circa istam q̄
stionē duo facit. q; p̄mo ꝓponē.
scō pbat ibi. Vmbre transitus.

¶ Circa p̄mū est sciendū. q; fa
ma hōis duplicit diuulgatur ad
multos. Vno mō p altitudinē mḡ
noz statuū. Alio mō p magnitudi
nem bonoz opm. Propē primuz
reges a p̄ncipes a oēs gēalit po
tentes magis sunt noti q; p̄sone
priuate. ꝓter scōm legimus ap̄
veteres q; personaq̄ magna a
mira fecerūt vel multum vtilia rei
publice successores eorum non so
lum memorie cōmendauerunt. ȳ
mo fecerunt deos colere in eterna me
moria statuerunt. Sic Dyonisi⁹ qui
p̄mo vitem colere docuit. liber pa
ter appellatus est a apud grecos
deificatus est. Sic minerua. q; pri
mo docuit vsum olei sicut docet Au
gustin⁹. 18 de ciui. dei. c. 19. Sic ysis
a sarapis apud egipcios colebāt:
sicut patet ca. ꝑ. d. a eiusdez libri.
Sic hercules a Vlixes aiax a he
ctor a multi corpe strennui nomē
a famam per opa bellica perpetua
re conati sunt. Sic etiam poete me
tris a carminibus tam se q; alios
in eterna memoria apud homies
cōmendare satagerunt. Vnde Ouī
dius i fine metha. dicit sic. Iāq;
opus exegi qō nec iouis ira nec
ignis. Nec poterit ferruz nec edax
abolere vetustas. Cum volet illa
dies que nil habet corpis huius.
Jus habet incerti spacium michi
finiat eui. Parce tū meliore mei su
palta perhennis. Astra ferar no
menq; indelibile nostrum. Qua
q; patet domitis romana potentia
terris. Ore legar populi per que
omnia secula fama. Si quid habet
veri vatum presagia vinam. Vule
dicere q; tale a tantum opus ego
compleui per qō illud habeō eter
nam memoriam in ore hominum:
quia opus istud nec fulmen nec
ignis nec ferz i bello nec obliuio
tpis potest abolē. Et iō veīat mors
qñ sibi placuerit. q; non curo de ea

1 ca

ꝑter duo. Primo: qꝛ nō hꝫ ius mi
si ī corpus meū. ego fruꝫ sū plẽ
nus ſm aiam q̄ est ps melioꝛ mei.
ferar sup astra ī cœlum empireū. q̄
nulla moꝛs ꝓt attingẽ. Secō qꝛ licꝫ
moꝛs possit delere. & dest̄uẽ corpus
meū. nomen tñ meū delere nō po
terit. qꝛ p totū mūdū vbi viget
vōna hūana potẽtia legar oꝛe ꝓpl'iꝫ. sic
licet nō corpe vinā tñ in nomine
& fama. Iste fuit ī hoc bone spei. &
sane opīonis ꝓ ꝑte. Hꝫ nō sic isti
impij qui fūme desideraueꝛūt eter
nitatẽ sui nois & memoriā suoꝝ
opin. & tñ despantes dixeꝛunt. Et
nomẽ nẽm non obstante statu &
dig̃tate quā habuim⁹ oblionẽ
accipiet ꝑ tẽpus. & ꝑ lapsum tpis.
Hia em̄ tabescūt & coꝛsūpunt̄ in tẽ
pore & oblinio fit ꝓpt̄ tps. ꝛ. phi coꝛ
ca. de tpe. Est etiā ī ista leō notā
dū. q̄ circa nois celebritatem & fa
mā dimersimo de se disponūt hom̄
nes ī pñti. Quidā em̄ nomẽ suum
ambicioſe mag̃ficant ad ostẽtati
onem. Quidā nom̄ suū scandalo
se vilificant ī detestacōem. Et qui
dā nomẽ suuꝫ vtuose dignificant
ad edificacōem. Prim̄ nomẽ suū
& famā excellent appreciāt. Secū
di nomẽ suū negligẽt & aspnantur.
Terij nomẽ suū ꝺuemẽter vene
rātur. Prim̄ sūt hoies vani & mun
dani q̄ nil aliud ī suis opacōibus
appetūt nec intendunt̄ nisi q̄ sint
magni nois & famose opinionis
apud hoies. & isti scribūt nomina
sua ī cineribꝫ hoc ē ī vanis memo
rijs hoim̄ q̄ nō fiūt nisi ꝛa & tinis.
Secū. ʌ. Ois hō ꝛa & tinis. de q̄b⁹
loq̄t̄ būs Greg. ꝛ. mora. c. 18. Oēs
qui huic seculo cogitacōe terrena
cōformāt̄ ꝓ omnē q̄d agunt huic
mundo ẽlim q̄re sui nois mēoriam
conant̄. Alij tellor̄ titul⁹. Alij edifi
cior̄ menib⁹ altis. Alij diserūs do
ctrinaꝝ secularīū libris instanter
elaborāt̄. sibiq; memorie nomen
edificant. Dec ille. Et q̄ꝫ fatue aūt
hoc fiat oñdit paulop⁹ subdens.
q̄ñūlibet ide quisq; ꝓ faciēda glo
ria sui nois laborauūt. memoriam
suā q̄i cinerem posuit. qꝛ hanc ci
us vet⁹ mōrtalitatis rapit. Et ecōtra
de iustis dr. In mēoria eterna erit
iust⁹. Cōtē tales q̄ sic nimis appre
cianꝫ t̄ꝓ sūmū negociū fame glo
riā & nois celebritatẽ. Arguit Bo
etius. de cō sola. li. ꝛ. ꝓsa. ʌ. declaꝛans famevaitatẽ ꝓ quiq; racōes. 31
Prim̄o ex freni spacij puitate sic.
Tota terra nō hꝫ nisi racōem vni
us pūcti respcū celisfic. ꝓbat ptho
lome⁹ in sua almagesti distinctiōe
p̄ma. c. g. Et Alphoabi⁹ de differē alfraganꝰ
cijs astroꝝ dra. ꝛ. Sed de supficie
terre tñ q̄ēta ps est hītabilis⁹ nec
tñ illa tota. Tū ꝓpt̄ ptes appropin
quas equinoctiali ex vna ꝑte vbi
ē nimi⁹ calor. tū ꝓpt̄ ptes ꝓpinquas
polo artico ex ꝑte boreali. vbi ē al
gor & frig⁹. Quid g̃ mg̃nū est. Da
to etiā q̄ hō ꝓ totū mūdū q̄ nō ē ī
ps pūcti possit nom̄ suū diuulgaē.
Job. ꝛꝛ. Gaudiū ypocrite ad instar
pūcti. Secūdo sic. Impossibile ē q̄
diuulgēt nom̄ suū vbiq; p mūdū.
& hoc ꝓpt̄ difficultatē itineris & dese
ctū ꝛiacōis & victꝰ. qꝛ nō oēs hoies
sibi iuicē ꝛicant. Tercō qꝛ dato q̄
possent nō ꝓcedēt vbiq; ad gloriā.
qꝛ illō q̄ vana gēs approbat & cō
mendat. alia deridet & dampnat.
Quarto qꝛ hoies moꝛiēt̄ & mēoria

nominis tui pibit. Vñ qui habet
mō memoriā fidelis fabricij vel ca
thonis vel bruti. Iacent vtiq; noīa
eoꝝ ī pauculis lr̄is. nec cū legim⁹
lr̄ās p lr̄ās habemus notitiā pso
naꝝ. ¶ Qñto sic. Ille qui intēdit
viuere in noīe suo ī memorijs hoī
num: facit sibi duas mortes. vnā
corporis. ⁊ aliā postea sui nomis:
q; necessario a memorijs hoīm ca
det. Ad idē adducit duas racōes
lib. 3. psa. 8. Primo sic. qd falsa
opinione pfertur ñ debet eē de iu
re magni pōderis apud hoīem. ꝫ
plerique nomē falsū vulgi opiniōi
bus abstulerūt. Secūdo sic. Illud
qd falso iudicio datur. vel si vero
iudicio detur nō diu pseuerat nō
debet eē magni pōderis apud ani
mū virtuosi homis. ꝫ fauor popu
laris numq̄ pueīt sm bonum iu
diciū. vel si pueīat sm bonuz iudi
ciū nō diu pseuerat in vno. ꝫ qd
isti placet altei displicet. ꝫ fauor
populi nō debet hominē multum
mouere. Patet ergo vāitas hoīm:
qui nomen suū ambiciose magfi
cant ad ostētacōem Et de talibus
inueīmus scriptum: Gen. 11. de fili
is noe post diluuiū qui dixerunt
Celebrem⁹ nomē nr̄m anteq̄ di
uidamur in vniuersas terras. et
ceperūt edificare turrim cui⁹ culmē
attingeret ad celum. Et quid acci
dit. Certe volebāt sibi nomen ho
noris. ⁊ fecerūt sibi nomē cōfusio
nis. Et idcirco vocatū est nomen
ei⁹ babel. i. cōfusio. De talib⁹ eciā
habem⁹ exemplū Math. 7. q; io
sephus ⁊ azarias principes iude
oꝝ dixerūt. Faciam⁹ ⁊ ipsi nobis
nomen. ⁊ eamus pugnare cōtra

gētes. Et sequit. Et ceciderunt illa
die de populo ad duo milia viroꝝ
¶ Secūdo sūt aliq̄ q̄ scādalose no
mē suū vilificāt. nomen suū negli
gēter aspnāt. h⁹modi sūt isti no
torij peccatores. q̄ pdita verecūdia
ingerūt alijs exēpluz male viuēdi
⁊ peccant sine freno. ⁊ isti pprie lo
q̄ndo scandalizāt eciaz dei. pbētes
infirmis occasiōez peccādi ⁊ ruine
puerso exēplo. Naturale ē em̄ hoī
cū sit animal politicū. ꝯformare se
moribꝰ eoꝝ cū quib⁹ cōuersat ⁊
viuit. Vñ de talib⁹ conq̄ritur Iaco
b⁹ in cano. sua. c. 2. Ipsi īquit blas
phemāt nomē bonū. qd inuocatū
ē sup vos. Bonū em̄ nomē qd in
uocatū ē sup vos: ē nomē ihu xp̄i.
¶ Tercio sūt aliq̄ q̄ nomē suū v̄
tuose dignificant ad edificationē: ⁊
sūt tales qui hōeste ⁊ laudabilit̄
in exteriori honore ꝯuersant. dā
tes alijs scūm exēpluz viuēdi. de q̄
rū q̄libz dici p̄t illud Hest. ix. Fa
ma noīs ei⁹ crescebat cotidie. ¶
Nota q; ē de fama hoīs sicut de pa
tura piri vel pomi. Illa patura si d
leat a pomo paucū valet. ⁊ qñ tñ
ē cū pomo bñ ꝯseruat pomū. ⁊ qñ
aufert pomū statī corrūpit. Isto
mō est de fama q̄ diu hō hz famā
ītegrā. cohibet ⁊ pseruatur p eā a
mltis pctis. Sz reu eā pdita fama
hoīs vnū de maxīs frenatīs a pctō
ē pdituz. ⁊ extūc psona putrescit
continue. sicut pomū putrescit cor
tice denudatum. pueb. 10. Mēori
a iusti cū laudib⁹. ⁊ nomē impio
rū putrescet ¶ Nota q; int̄ illd qd
scribitur ī celatura dom⁹. ⁊ illd qd
scribit ī pauimēto: mag̃ dr̄na ē q;
illd qd scribitur ī pauimēto de tra

cōtuleat̄ a dele. de facile similiter
nō ꝑt simul videri mihi a paucis a nō
ab oībꝫ qui sūt in domo. qđ aūt in
celatura scribit̄ ab oībus simul vi
deri potest. Moralit̄ celatura mūdi
ē celū. a pauimentū ē terra. In hoc
pauimento hoīes mūdani quoꝝ
q̄libet ꝑt dicē. Adhęsit pauimēto
aīa mea. scribunt noīa sua. a ppe
tuaē conantur. Juxta illud. ꝑs. Vō
uerunt nomīa sua in terris suis. ⁊
Jhē. 21. Recedētes a te i terra scri
bent. Et certe duplicit̄ fraudāt̄ ab
intēcōe sua. Tū q̄ pauci legunt
famā noīs eoꝝ q̄ vicini a cōpoā
nei eoꝝ. ⁊ multi qui fuerūt. nichil sciunt de
eis. Item ex alia ꝑte hystriones a
diuites a raptores q̄bꝫ dederūt bo
na sua vt multiplicarēt nomē eo
rū moriēt̄. a ꝑ oēs nomē eoꝝ dele
bit̄. In ps̄. Nomen eoꝝ delesti in
ēternū a in seculū seculi. Sed viri sci
scribunt noīa eoꝝ i celatura mū
di. hoc est i celo. vbi est lib vite. Et
sicut celum ē incorruptibile. ita no
men idelebile. Apoc. 3. Non delebo
nomē eius de libro vite. vñ ab oī
mbꝰ videbit̄ i die iudicij. ⁊ ideo sig
nāt̄ dr Luc. 9. Gaudete a exultate.
q̄ noīa vra scripta sūt i celis. Figu
ra ē ad hoc q̄ xp̄us narrās hysto
riaz de lazaro a diuite Luc. 16. No
mē diuitis noluit memorare. i sig
nū q̄ fuit deletū. In ꝑ. Nec mēorē eo
noīm eoꝝ ꝑ labia mea. Nomē aūt
paupis signanter expressit. Eccī. 14.
Noīe eterno hēditauit illum. Ter
cō notandū q̄ nomē cuiuslibet vi
tuosi tria debet habere. videlicet ho
norem honestatis. tenorem veritā
tis a fauorem pietatis. Primo vt
fama nostra sit honesta a mūda.
Secundo q̄ sit vera q̄ nomen con
cordat cum re. Jux̄ illud ꝑs. Sit nō
men tuum sit a laus tua. Ps. timen
dum est q̄ mlti magnum nomē
habent a michil de re. imo habent
noīa p antifrasim sicut bos migre vo
catur cignus. Sic q̄dā appellātur
pastores a sunt lupi. dispensa
tores appellantur a sunt dissipa
tores. appellantur rectores a sunt
destructores. de quoꝝ quolibet dr
Apoc. 3. Nomen habes q̄ vivis a
mortuus es. hȳ sunt similes pomis
que nascuntur iuxta mare mortu
um. que vsq̄ ad maturitatez sunt
coloris honestiꝰ si ea matura in ci
bas nil minus iuuenes ñ cineres a
faullas. ita quidā nomen habēt
i statu a fama. Ps. si intrinsecus ap
pariantur turpibus a vilibus sunt
repleti. Vnde talꝭ caret tenore veri
tatis i nomine suo. a verificatur de
eo q̄ scripsit q̄dam de ticus de ab
batia que vocatur vallis dei. cū de
ticus quidā fuisset ibi exiliter hos
pitatus. sūmo mane ēcedens scrip
sit hos versus in porta. Vallis di
cta dei. domus est mire speciei. mīg
num nomen ei gratia nulla rei.
Tercio debet vtuosus prouidē
q̄ nomen suum habeat fauorez
pietatis. Nam si fama hoīs cōspec
ta sit cū delectationibus q̄ inimica ne
cessario erit odiosus. a ꝑ oppositū
si fama pietatis de aliq̄ diuulgēt.
fiet diligibilis vniuers. Cāticō. 1.
Vngentū effusū nomē tuum. ideō ado
lescētule. a. ꝑsōe. ꝑficiētes a hōneste
dilexērt te nimis. Dubitacō ꝑt ēē
Vtꝝ sit hoī vtuosū negligē famā
suā. Rō sic videt. q̄ fama hoīs est

38

de bonis fortunę. sicut ꝓz ꝑ Boeč. 2. et. 3 de ꝺ̃ō. ꝙ bona fortunalia videtur esse vtuosum ꝺtēpnere. sicut facit̃ sācti qui omnia ꝓpter xp̃m relinquūt. ‖ ꝓp illud ē ꝺtēpnendū cuius cōtemptus ducit ad perfectionē. ꝙ tale ē nomē vel fama. Vñ Matth. v. Bñ eritis cū vos oderint ac̃. et eiecerint nomē vr̃m tā ꝙ malū ac̃. g infamia nos facit beatū eē ‖ ꝓp ad Cor̃. 6. In omnibus exhibeam⁹ nos sicut dei ministros ac̃. a infra. ꝑ infamiā a bonaz famā. Glo. exhibeam⁹ nos deo vt nec bō estimacōne supbiam⁹ nec mala voleam⁹. g si nō debem⁹ dolere de infamia nec debe⁹ curare de fama ¶ Ad oppositū dicit Eccl. 41 Cura habe de bono nomie. hoc enim magis ꝑmanebit tibi ꝙ mille thesauri magni ac̃ pciosi. Et ꝓv. 21. Melius est nomē bonū ꝙ diuicie multe ‖ Rñdeo ꝙ sicut dicit Aug. de cōi vita clericoz. et allegat. 11. q. 3. nō fūt audiēdi Et 22. q. 1. Volo. Due res fūt ꝺ̃scia a fama. Conscięcia ē nob necessaria ꝓpter nos: fama ꝓpter ꝓximos. Ideo ꝺtemperare ꝓpriā famā peccatū mōle est: a negligere ē peccatū vel veniale ꝑ mōle ꝙm ꝙ negligētia ē maior ꝑ minoz. Cuius ratio ē. qz ē directe cōtra caritatem. cuius ē ꝓmū edificare ꝑ bonā edificationē. vel bonā ꝺuersationē. Vnde omnis hō triplex testimoniū tenet̃ habere. videlicet A supiore. ab interiore a ab exteriore. A supiore scz a deo. ad Roma. 8. Ipse ā spūs testimonium reddit spūi nostro. ꝙ sum⁹ filij dei. Ab interiore scz ꝺscięntia nostra. ad Cor̃. 2. Gloria nostra hec ē testimoniū cōscięntie nostre. Ab exteriore scz ꝓmo. ad Thimo. 3. Oportet ā. scōs testimoniū habere ab hijs qui foris sunt. Duo prima testimonia necessaria sūt ad salutem. Tercium est vtile. tamē sine hoc ē salus. ¶ Ad primū dico ꝙ bona fortunalia nō sunt negligenda. nisi pro quāto dant impedimētum virtuti. Bona autem fama nō impedit. sed magis promouet ad virtutem. Amor tamē siue cupiditas bone fame potest eē nimia. sicut amor cibi vel potꝰ vel vestis quāuis vtilis ꝙ sit necessariū ad vitam. ¶ Ad secūdum dicēdum ꝙ benedictio illius beatitudinis refertur ad pacięntiam in famie iniuste illate. nō autem ad negligētiam bone fame. sicut si oculi hominꝫ reuerentur ꝓpter cristum laudabilis esset patientia. a tamē negligētia patiendi vel cultodiēdi oculuz i nullo debet commendari. imo iste terminus negligētia expresse importat defectū virtutis. Vñ in nulla materia est negligētia bona. ¶ Ad terciuz ꝺ̃ō ꝙ glosa vult dicere ꝙ ifamia de nob iniuste suscitata nō dolēdebe⁹. ꝑ pacięter sustiere. nullo tñ mō oc̃asiōez dare dēm⁹. ꝙ de nobis fama mala iuste valeat suscitari. ¶ Li. xix

Mbre trāsitus ē tps nim. a nō est reuersio finis nī. qm̃ ꝺsignata est. a nemo reuertitur. ‖ In ꝓpe p̃cēdēti ꝓposita ē vna ꝺclusio ꝓbāda. ꝙm opinionē impioz. a ē conclusio ista ꝙ totū genus humanū āniehylabitur. destruetur et ꝓibit. non soluz ꝙm rem sed etiam ꝙm nomen

a mẽmoriam alioꝝ ita q̃ nec hõ erit in re: nec in opinone. ¶ Posita aũt hac opinone in lectõe hodierna subiungitur eius pbacõ q̃ talis ẽ. Inter omnia q̃ sensu distinguim⁹ illud qđ min⁹ immãet memorie nostre est vmbra corporis moti continue. hã talis vmbra cõtinue variatur. sed vita nostra ẽ similis p oĩa tali vmbre. g̃ oĩno necesse est q̃ ei⁹ memoria oĩno dele-
ista atur. ¶ Posset ad q̃stionem sic respondeꝛi q̃ licet pereat memoria istoꝝ hominũ p certo tp⁹ ita⁹ tamẽ renouabit p corporis ẽsurrectiõez. Et ideo hãc responsionẽ oĩnter impij excludũt p modũ istũ. Illud qđ est phibitum a q̃si p configurationem nature firmatũ nõ potest mutari: q̃ cursus nature ẽ immutabilis in hoc q̃ a priuacõne in habitũ impossibilis ẽ regressio. ꝫ resolutio post mortẽ q̃ est finis nostre est a natura phibita a q̃si p figurationem nature firmata: q̃ natura nõ vtitur isto modo. pducendi vel reparãdi homines q̃ eos de morte deducat ad vitam. ꝫ cursus vite nr̃e est talis q̃ de nõ eẽ pducit ad eẽ a itez post vitã ad nõ eẽ ducitur post mortez. a isto gradu nũq̃ reducit p naturaz ad eẽ. hec est sĩa lr̃e. ¶ Circa istã lectionem q̃ro istã q̃stionẽ. Vtꝝ resurrectio oĩnũ generaliter fit futura: excepto tamẽ articulo q̃stionis xp̃o a fua matre benedicta. de qua pie creditur ecclesia q̃ sit in ea ẽsurrectõ ꝑfecta. ¶ Et arguo ad q̃stionẽ q̃ nõ: ꝓmo p illud Dan. 12. Multi de hijs q̃ dormiũt in puluere terre euigilabũt. Ista locutio ꝓpter rationẽ quã dam importat. g̃ non omnes ẽsurgẽt. Item in ps. Non resurgẽt impij in iudicio. ꝫ oĩes qui resurgẽt ad iudicium resurgent. g̃ impij nõ resurgẽt. Item Job. 14. Homo cũ dormierit nõ resurget donec atteratur celũ. ꝫ hoc numq̃ erit. Item illi qui cum xp̃o resurgẽte resurrexerũt simul cũ xp̃o ascenderũt in corpore a aĩa. g̃ in eis ẽ ẽsurrectio cõpleta. Aĩs patet p Rabanũ a hẽtur in Glosa cõi. Qui resurgẽte domino resurrexerũt a mortuis ecclã ascendẽte ad celos sil ascẽdisse credẽdi sũt: nec vlla rõe eoꝝ temerita fides accomodãda est q̃ eos postea rediturꝰ resurꝰ in cinerẽ ac denuo in monumẽtis que triduo patefrã sunt ab eis quib⁹ pauloaĩ apparuerũt viui more mortuoꝝ putãt eẽ uersos. Hec ille. Item si iterũ morierẽtur cũ aĩa nõ separetur a corpore sine pena bis passi sunt penã mortis. ꝫ hoc ẽ iniustũ: q̃ ad Hebre. 9 Statutuz ẽ hoĩbus semel mori: a p oĩs p vnã mortẽ esse debitũ pene solutũ. Item ipsi resurrexerũt vt essent testes ẽsurrectiõis xp̃i. sed xp̃s ẽsurgens ex mortuis iã nõ moritur: quia ei⁹ ẽsurrectio fuit ad vitam eternã. g̃ a eoꝝ similit. alꝫ nõ erãt testes sufficiẽtes per totũ. ¶ Ad oppositũ sunt verba saluatoris Joh. 5. Oĩes qui in monumẽtis sunt audiẽt vocẽ filij dei: a q̃ audierit: viuẽt. Item ad Cor. 15 Oẽs q̃dez resurgem⁹. Item ait Ap⁹. ad Rõ. 4. q̃ si pcm̃ a mors ptransiit i oẽs hoĩes p vnũ siue xpm̃ ekpã originalem. g̃ mltõ gis ẽsurrectio ad vitã dabit a xp̃o in oẽs hoĩes. ¶ Ad istã q̃stionẽ sine scrupulo

39

est dicendum q̄ sic sicut euangeliū a aplica doctrina testat taz in locis ad oppositū allegatis q̄ in multis alijs. Rationē istiꝰ refurrectionis assignat saīs thomas sup q. sētentia tū. dis. 43. arti. 1. et 2. Talem omnes hoies appetūt bītudinē. Iste appetitus nō cōpletᵉ in vita ista. nec i vita alia pt ipleri in sola anima. g̈ necesse ē q̄ cōpleaᵗ i vita alia vbi anima corpori sit ōiūcta. ꝫ cū doctoris reuerentia hec ratio michi facit p refurrectione dāpnatoꝝ quibꝰ oportet cōcedere q̄ appetitus bītudinis frustrabiᵗ ieternū. Et ideo alij assignt aliā rationē. sicut Richardus de media vlla dis. pallegata. Que ē talis. Nulla naturalis ḋinatio ē frustra. ꝫ oīs aīa ratiōalis habz naturalez ḋinationē ad regēdū gubernandū corpꝰ. g̈ oīs aīa rationalis corpori vniet. Sed nec ista ratio cogit intellectū ad assensuz. q̄ naturalis ḋinatio voluntatis ōmū hoīm ē ad bene viuendū. sm aug. 23. de ciuita. a in multis alijs locis. a tū ostat sm fidem q̄ appetitus frustrabiᵗ in mltis. q̄ mlti sūt vocati. pauci vo electi. Et ideo tenendū ē q̄ sic q̄ hoc sonat sacᵉ scriptura exp̄sse. hoc eciaz ē sāctis pribus reuelatū. a q̄si infinitis miraculis declaratū. iter q̄ ē illud de septē dormētib⁹. vt pz in legēda sc̄oꝝ. ¶ Ad pmū pt dici q̄ ad hāz auctoritas pt exp̄i de pueris dāt natis in limbo. q̄ illi ꝓprie nō euigilabūt. q̄ cū vigilia sit ꝓprie ē solutiōa vsus sensuū. a ipsi nō resurgēt ad sētiendum pnā vel glorā Ideo pt ly multi teneri ibidē ptici patiue. Aliter exponit aug⁹. multi. id ē ōnes. Sic ei loq̄tur scriptura freq̄nter. ¶ Ad secundū dicendū q̄ impii nō resurgēt i iudicio. id ē ad iudicandū sic sancti resurgēt. ꝫ i. surgēt vt iudicent. ¶ Ad tertiū sēsus est donec atteatur celū. i. donec a celo p quietē aufrātur motus. p quez quidē motū causat gnationem a corrupcōnē i istis inferioribꝰ. ¶ Ad quartū qd ē de illis resurgētibus cū xp̄o ac̄. Primo videndum ē quid dicat Ieronimꝰ. postea q̄d mgr̄ i hystoriis. Tercio quid sēciat aug⁹. de p̄mo Ieronimꝰ i sm one. Cogitis me o panla ac̄. dicit sic. Quos cū dño ē surrexisse legi⁹ vtz rediere ūt i puluere certū nō hem⁹. Melius ē deo totū cōmittere q̄ a liquid temere diffinire. a hec sēt̄ tia m̄ placet. Eadē ē sēntia mgr̄i i hystoriis sup euāgeliū. Recitat tñ q̄ quidā opinātur q̄ aliqui de illis qui cū xp̄o resurrexerūt sepulti fūt i ierusalez. Sm̄a vero bī augustini. de mirabilibꝰ dine scripture plane diffinit q̄ iterum mortui sint. ꝫ. ē. a ē ꝓpe finem libri. Sic enim i resuscitatis mortuis similitudo tantum nō mors continua fieri cernitur. ita et in hijs similitudo resurrectionis non ipsa resurrectio ostenditur. de continua em̄ morte nullus ad vitam ideo redijt nisi dominus vsq̄ in diem nouissimū reuertitur. Vnde dicendum est sm mentem augustini q̄ apparet probabile in hac parte. q̄ illi qui cum christo surrexerunt iterum mortui sunt. quorum corpa iterum ad monumenta reuertebantur. ham et verisimile est q̄

int̃ eos fuisse dcebãt sũ prẽs Moyses a Dauid a q̃ō alĩ quor fidẽ maximã omẽdat Apls ad Heb. ·11·a ĩ fine subiũgit Dĩ oẽs testimonio fidei pbati mueti sũt/nec ꝛceperũt ꝛpromissionẽ·deo p nobis aliq̃d melĩ puidente ne sine nobis ꝯsummarent̃ Et hec cõ mouet Aug ad sic dicendũ·Ad Rabanũ dicit q nõ dñ ꝯsiderauit apl̃m nec etiã aug q̃ satis eũ pẽsilit ·// Ad q̃tũ non cõstat q moriebant̃ sic de Johãe ewãgelista dr q dolorẽ i morte do nõ sẽsit· Vñ nõ sequit̃ q si ita eũ moriebãt̃ molebatur eũ pena. vl sentirent etiã penã·potes ẽ em deus a cũ statuto cõi dispẽsare a eis p pena gl̃am recõpẽsare·// Ad tertiũ dicendũ q fuit ꝛpetũ p testimonio resurrectiõi p hitẽdo absolute a nõ q̃tũ ad oĩs resurrectionis circũstãcias Vmbre tñ sit? notandũ q vita nr̃a valde ꝺuemenẽ vmbre ꝺpatur· Est em̃ in vmbra mdigẽcia lumĩs a Assistentia frigois a apparẽcia corpis. Primo dico q in vmbra ẽ mdigẽcia lumĩs q i vmbra ẽ lumẽ dĩnutũ. Isto mõ licꝫ in ista vita sit aliq̃d lumẽ ꝺgmicõis natural a etiã fidei de deo ista tñ ꝺgmicõ nõ est ñ vmbra respectu illius cognõis a scientie quã sum? in patria habit̃ Sicut em̃ lex antiqua vmbra fuit fidei que nũc est ad Heb. 10. Ita fides moderna non est nisi vmbra respectu notitie beatoꝝ quã quodã desiderio beatitudĩs Cant̃. 2. sub vmbra illius quã desiderabã sedi. Ista autꝫ vmbra fidei a notitie scripturarum tante est virtutis q purgat mentem ab ifirmitatib? hoc est a vicijs a peccatis. In cuius figurã legim? Act. 4. q vmbra petri sanauit infirmos. Virtute etiaꝫ vmbre fidei xp̃m spũaliter cõcipim? sicut fecit virgo benedicta carnaliter Luc. 1. spũs scũs superuenit in tẽ a virtus altissimi obũbrabit tibi // Sed o vita presens comparat̃ vmbre ꝓpter assistentiã frigoris· Est em̃ frigidius in vmbra· q extra Isto mõ in presenti vita ẽ torpor a carencia caritatis· Sicut vmbre sunt longiores a frigidiores versus vespe q̃ in meridie. ita defectus caritatis cordiũ hũanoꝝ versus finem mundi augebitur· q maꝫ superhabundabit iniquitas a refrigescet caritas Matth. 24. a Jere. 6. Ve vobis quoniã declinauit dies· a longiores facte sunt vmbre vespere· Tercio comparatur vita nostra vmbre. In vmbra enim est apparencia corporis a nõ existentia: ita i presẽti vita est apparentia solidꝫitatis in diuicijs dignitatib? et honorib? a nõ existencia/promittunt sacietatẽ a affert̃ egestatẽ. promittũt beatitudinẽ a affert solicitudiẽ a iõ mẽtiũt̃ nob istre vmbre a nos fallunt· Eccl. 34. q̃si qui apprehendit vmbraꝫ a persequit̃ ẽ ventũ sic qui attendit ad visa mendacia· Et sicut videtis quando homo habet solez pre oculis et ante faciem suam tunc proicit vmbrã a tergo· quando autem sol est a ẽ go tunc habet vmbram suam ante a coram oculis suis· ita q sol et vmbra non compaciuntur se ex vna parte Isto modo est moraliter de delectationibus tpalibus h? vite q̃ sũt q̃si vmbra a de sole

insticie qui est xps. Nã ille qui hz xpm cor̃ã oculis cordis sui pñtem dluminantẽ p fidẽ & inflãmantez p amorẽ talis ĩdubitanẽ picit vm brã a tergo id ẽ respuit & ocempmit & puipẽdit illecebras huiꝰ vite Hz certe hoies mũdani qui xpm tradiderũt obliuioni & pieceũt ipsi hñt vmbras in ospectu suo & qp to xps magis distat & elongatur ab eis tanto eis vmbra vanitatis mũdane maior apparet cũ michil sit. Causa qre luna eclipsat ĩ veritate ẽ qz intrat vmbrã terre. ideo qz vero sol nũqp intrat vmbrã terre ideo nũqp eclipsat realiter ꝫ apparent tantũ. sic hoies seruiẽtes mũdo immũgunt se vanitati mundane. ideo necesse ẽ vt puenĩ hũiꝰ gre per pctm̃ mõle. Job. z. Obscurent eũ tenebre et vmbra mortis.

Venite ꝯ & fruamur bonis q̃ sũt. et vtamur tp̃ ĩ inuẽtute celeriter. Lectio. 20 Posita impioꝝ erronea opinione. hic conseqnter agit de eoꝝ viciosa ouersacõne. Quales em̃ opiniones hñt hoies in moralib⁹ tales sũt elcões eoꝝ in moribus. Electio em̃ sequit̃ pconsiliationẽ. vtz z. ethicoꝝ. c. 36. & A. Et ideo ĩ quũ osiliũ & sup falsis pncipijs fundatũ seu radicatũ sequitur viciosa electio & puersa. & ido in pte ista ponit̃ cõclusio tocĩ negocij pcedẽtis. Et ẽ pctica et valde mala. sm quã impius ducit vitam suã. Et ẽ ista oclusio vna ospirativa ouocatio. sm quã impĩ allicit unt & mútant se mutuicẽ ad peccandum. Et diuidit̃ ista oclusio ĩ mltas ptes. qz ẽ vna copulativa ex multis ptibus aggregata. Vñ pmo animat seipsos ad pcã lasciuie corporalis. Secuido ad peccata iusticie gñalis. ibi opprimamꝰ

Circa pmũ tria facit. Primo exhortant̃ ad peccãduz in gñe. Secuido materiã delcationũ enũerate inductiue. ibi vio pcioso. Tercio qp hoc expediat: ofirmat racõe. ibi qm̃ hec ẽ ps nra. Dicũt g pmo sic Veite ergo & fruamur bonis q̃ sunt: q̃si dicerent. Eq̃ sic ẽ qp non restat homi post hãc vitaz nec pena nec pmũ ꝫ oĩ hõ p suo ppetuo corũpit̃ i morte sicut sm eos superiꝰ est pbatum. ergo veite id ẽ socialiter & a pari cõueiamus et fruamur hois q̃ sunt. id ẽ istis bonis tpalibꝰ qe alia speraẽ ñ possumꝰ post hãc vitaz & vtamur sic no ꝫ placet creatura & oĩ re creata tã qp ĩ inuẽtute & tẽpestiue & sine freno auide & voluptuose. & hoc celeriter id ẽ stati qe tpꝰ breue ẽ. Hec ẽ oclusio. cũ nõ sit pmũ post hãc vitam p bonis opibus nec pena p malis. idulgendũ ẽ omni ei qꝺ ĩ hac vita delectat.

De ista oclusione pmo videdum ẽ de oseqntia. & sine dubio videt bona & satis osulte & prudẽter illata. qz si i hac vita tantũ speranteꝫ eẽmus. miseꝛi biliores oĩbus hoibus eẽmus vel sumꝰ sicut dicit aplus ad cor. 15. Vñ: dato qꝺ nõ foret pena futura vel pmũ nõ video quin fruendũ eẽt illecebris & delectacõib⁹ huiꝰ vite. Hoc añs ẽ falsũ & datο vno inconuenienti multa sequũtur. sic dicit aristol. pmo phoꝝ. Sed qz ifatuati fuerũt i añte illoꝝ oseqntie videlicet ĩponẽdo anime humãe

mortalitatẽ

(cxcviii)

mortalitatem · ideo multa inconue
mientia ꝯcesserunt · Et est ista ps ꝯ
clusionis plena fatuitatib⁹ · Ōtio
in hoc q dicit q deam⁹ frui tpa
libus · Nam sicut dicit Aug⁹ · i · de
doctrina xp̄iana c · viij · Illę res q̄
bus fruendū est nos b tōs facit ·
q8 nō p̄t facere tpalia · Secūdo
q fruitio est inhęrere alicui rei pp
ter seipsā · ſ omne tpale factū est
pp̄ter aliud · ſ · pp̄ter deū · puer · 8 ·
Vnūsa pp̄ter seipm operatus est
dñs · ſ Fatue ergo dicūt · ſ Fruamur
homis q̄ sunt sz temporaliter · q nō
p manēter · Et tamen hec cōsequē
ter aliquoz malox hoīm senten
tia ē · B sciam⁹ quid habem⁹ · nesci
m⁹ q̄d habebim⁹ in futuro · · a ideo
ducam⁹ letos dies · Tercio fatue
dicūt q immediate p̄ p̄mazz po
sitionem ꝯcessam concedunt ei ꝯ
trariam · q̄ñ dicunt · Vtamur crea
tura · Nam vti est aliquid diligen
do referre in deū · sic in finez · Et ideo
nullo mō stat q hō eadē re simul
vtatur · a fruatur · sic patet primo
sēcentiazz · di · i · Vñ hoc q dicunt
respectu eiusdem fruamur · q vta
mur · dicunt contradictionem im
plicite · Quarto fatue loquūtur in
hoc q se determināt a inuentute
talibus mancipāē · quia hoc mich
il aliud est ñ in peccatis pseuerāē
Cui⁹ racio est · quia illud q8 hō as
sueuerit in inuentute ñ potest faci
liter deserere · Et ideo dicit Aristo
teles · i · Ethicoz · q nō differt paū
sic vel sic ex inuentute assuefieri
Et ꝯmentator sup plogū · z phisi
coz · Consuetudo habet maximā
vim · que a inuentute cōtrahitur
Et puerb · 21 · Adolescens iuxta vi
am suam · etiā cum senuerit nō re
cedet ab ea · Vñ ꝯclusio eoz plēa
est fatuitate.

Super istam ram̄ potest esse du
biū · Vtrūz homo ex caritate tene
atur plus diligere deum q̄ seipm ·
Q8 nō videtur · q diligit se quan
tum potest · ergo non potest deum
plus diligere q̄ se · ergo ad hoc ñ
tenetur · Q8 autez homo diligit se
quātum potest patet q diligit se
naturaliter · ſ natura agit ſm vl
timū potentie sue · q nō agit libe
re · ergo si diligit se naturaliter di
ligit se quantū potest. ¶ ſp̄ · Illud
q8 est racio diligendi alterū pl⁹
diligitur illo altero · q vnumq8q
pp̄ter q8 a illud magis · p̄mo pos
teriozz · Sed racio quare de⁹ debet
ab homine diligi est · q est bonū
suū pp̄rium · ergo diligit se magis ·
Item ix · Ethicozz c · 2 · Amicabilia
q̄ sunt ad alterūz · ꝯmunt ex ami
cabilibus que sunt ad seipsū · Item
aug⁹ 10 · cōfessionū · Qui cūq aliq̄d
amat q8 nō pp̄ter te amat minus
te amat · ſ qui minus amat deum
amat deuz · ergo cū amore dei stat
vsus dei ¶ Ad oppositū est Aug⁹ ·
i · de doctrina cristiana c · 8 · Ipsum
pp̄ter te non debes diligere seu
amare ſ pp̄ter ipsum qui dilectio
nis tue rectissim⁹ finis est · ſ vnū
quodq pp̄ter q8 ac · g tenet mag̃
diligere deuz q̄ seipsū · ¶ Ad quęs
tionem dicendum q sic · Racio ē :
q deus est beatitudo non solū pp̄
a vn⁹ hominis · ſ quo dā to⁹ ꝯ
munitatis ipsius · a ideo diligi de
bet pp̄ter se tantū et p̄ consequens
maxime. ¶ Propter rationes est
notandum q dilectio qua homo

diligit aliquid pēsatur ex duob⁹
Ex fuit ē seu intēcōe act⁹ ex qua
litate volit illi quē diligit/qñ g̃ di
cit q̄ homo tēt diligere dēū plus
q̄ se nō habet hoc intelligi de intē
sione vl̄ feruore act⁹ sz de quanti
tate boni volit nā debeo deo velle
sūmū bonorez a summā beatitudi
nem nō aūt hoc michi. Aliud est
notandum q̄ in homīe ē duplex
dilectio Naturāl q̄ non elicitur li
bere a voluntate sz naturalit a est
semper in volūtate Alia est ratiōna
lis consequens rationē et de hac
dilectione habet intelligi questio
et non prima per hoc ad ratio
nes. ¶ Ad primam minor negatur
a est falsa. pensando dilectio
nem ex bono volito et loquendo
de dilectione racōnali Vnde plus
boni posset homo velle sibi q̄ facit
si racōnabilit diligit se nā posset
appetere bonū infinitū. Rō vero cō
cludit de dilectione naturali. ¶ Ad
Secundū minor negatur. non ei
qui racōnabiliter diligit deum di
ligit precipue quia bonum propri
um sed quia bonū cōmune est to
tius vniuersi. ¶ Ad terciū intelli
gendū est illud d bonis q̄ sūt bo
na particularia a nō de illo quod
est bonū omniū. ¶ Ad quartū di
cendū q̄ peccans mortaliter deum
amat non tamen virtuose quia
vult eum esse deum sed non sic a
mat deum q̄ seruat eius precep
ta nec omnis qui amat deum est
in caritate quia q̄ diligit propter
se amat deum a tamī peccat morta
liter. ¶ Venite ergo a fruamur
bonis Inactu siue belli siue pacis
gerende Aiacō ducis multū iuuat

fiōē
bom
Collo
ōi

quia sm verba filia a cōsilia tōt⁹
exercitus regulatur et ideo ois
ductor sibi prouidet de aliquo iui
tatorio suis complicibus faciēdo.
¶ Quadruplex igit inuitatorium
inuenio in scriptuā sacra a quatu
or generibus cantorū cantatum.
Primū cantant voluptuosi. Sez
malicioſi. Terciū ambicioſi. a Qr̄
tū sancti religioſi. Et tres primi cā
tant i choro dyaboli. Et qrtī solū⁹
i choro xpi. Inuitatoiu m voluptu
osorū pōit ibi. Venite fruamur
ac/quādo fit est q̄ dō intrat eccle
siā cathedralez ut audiat matuti
nas de aliquo sancto statū per iui
tatorium potest discernere i quā
ta veneracōe sanctus ille habetur
ibidem. quia in ferialibus diebus
sufficit tantū vnus a quāto festū
celebratur solempnius tāto plu
res inuitatorio deputantur. Inter
nos in vita presenti dīj multi colūt
Ad cor. 8. Siquidē dīj multi a dñi
multi. mundus. caro. demonia.
deus. Videam⁹ g̃ quis istoruz ha
beat in choro plures ad cantādū
inuitatoriuz a inuenie⁹ q̄ deus
habet pauciores. Omīs alij habēt
inuitatores i magna copia. Si lo
q̄mur de mundo. Nōne senes a iu
uenes a pueri a cunabil suis exīt̄
acti statim alliciuntur. statim inui
tantur a animantur ad colendū
mundum iste vt fiat mercator. iſ
te vt fiat miles. alius ut fiat di
ues rector. Et sic de alijs qui omēs
vna voce dicunt Venite a fruamur
bonis que sunt Et sicut illi qui sūt
magis vicini cantoribus magis
excitantur ad cantandum ita ho
minibz accidit q̄ familiarit magis

q̄ois ā oē vna voce dicūt

tractant cū mūdialibus vel camalibus q̄ nullo modo possunt euadere qñ eis in moribus conformātur. Vnde ysidorus. z. De summo bono. Rarum ē īmq̄t ut quisquis īcœr seculi voluptatœs positus: a vicijs maneat illibatus. i quib⁹ et si non tato īplicetur. aliq̄n tñ attrahitur nec diu potest ee securus qui periculo fuerit primus. Quot sunt qui hijs diebus mutant homines ad mundi contēptum: ad ꝓpria relinquendum: ac se pro suis peccatis totaliter contempnendū. Certe vl nulli: vel pauci. ymo tantus strepitus est cantoruz mūdi. q̄ illi qui dicunt mutatorium xp̄i vix in aliquo pūt audiri: Secūdum mutatorium cantant malicioſi: vt scribitur Jēmie. 18. Venite cogitemus cōtra Jheremiā cogitationes. non enim pibit lex a sacerdote: neq̄ cōsilium a sapiente: neq̄ sermo a ꝓpheta. Et notate quales homines malicioſi ponunt ꝓ pte sua: viz sacerdotes sapientes et ꝓphetas. Sacerdotes sunt magni prelati moraliter sapientes. iusticiarij ꝓphete sunt religioſi. Et nūq̄ videbitis i repubplica magnā iniusticiam seu maliciam fieri: nisi vel ab omnibus istis: vel ab aliquo istoruz ꝓcedit. Vñ isti tres ꝓfecte cantant mutatorium malicioſorum. et isti sciunt facē conspiationem cōtra optimum hominē dicētes illi Jeē. 18. Venite percutiamus eum lingua. a non attēdam⁹ ad vniuersos sermones ei⁹. Percutere hominem lingua: est ꝓdere ei viā mendēdi ut nichil possit dicere ꝓ seipso. Vl percutere hominem lingua est fm cōspirāre: falsum testimonium cōtra hominez perhibere. ¶ Et nota q̄ isti malicioſi triplex habent mutatoriū scz ꝓprium: quo se mutuo ad maliciam animāt et instigant. Primo enim se colligunt ad cōspirādum subtiliter: dicentes illud Jē. 18. Venite cogitem⁹ cōtra Jēmā cogitationes. Secūdo. Recolligūt se ad accusandum ciuiliter et subiurtis colore: dicentes illud Jēmie. 18. consequenter. Venite percutiam⁹ eum lingua et non attendamus ad vniuersos sermones eius. z⁹ Recolligunt se ad occidendū hostiliter: dicentes illud M. 21. Venite et occidamus eum: et nostra erit hēditas. Et hec ē cōdusio malicie vltima. ¶ Tercium mutatorium quod ponitur in scriptura: cātāt isti ambicioſi et scribitur. Gene. 11. Venite faciamus nobis turrim cuius culmen pertingat ad cœlum: a celebremus nomē nostrum. Et notandū q̄ oēs ambicioſi exponūt se maximis periculis a laboribus ꝓ honoribus cōsequendis intm: q̄ si forte ꝓpter labores facerēt ꝓpter deum maximi meriti essent. Vnde isti ad edificandū: ad fodiendū a cōstruendum se applicant et exponunt. Quātā est iactis veracōez sustinēt. q̄ cuiusq̄ ꝓpe regū a ꝑcipib⁹ pāt munera: dissimulāt: adulāt. mēti ūt a se neq̄t humiliāt q̄busq̄z. Vñ Innocē⁹ 8 vilitate huāne cōdicōis sic dicit. Ambicios⁹ sp̄ē pauid⁹ sp̄ attēt⁹: ne dicat q8 displiceat a humilitatē simulat. honestatē mēti ē affabilitatē exhibz. benignitatē oīt: subsequtus a obsequtur: iniuctes horat

vniuersis inclinat. frequentat cu
rias: visitat optimates. assurgit
et amplexat: applaudit et adulat:
et bene nouit illud poeticū ouidij
de arte amandi p̄mo. Et si nullus
erit puluis tn̄ excute nullū. hec il
le. Et ideo talibus curialib⁹ qui ca
stra regū sequūtur dixit quidam
Sunt. nō dicunt̄ miseri q̄ castra se
quuntur. Quartum inuitatoriū
quod ponitur in sacra scriptura cā
tant boni xp̄iani et religiosi: et poi
tur in p̄s. Venite exultem⁹ domi
no iubilem⁹ etc. et istud inuitatoi
um cantant valde ferialiter hijs
diebus. imo tantus est strepitus
in choro mundi q̄ istud inuitatoiū
non audit̄ in choro xp̄i: quod dolē
dum est. Sed q̄liter isti inuitatores
se expediūt: satis declarat̄ Math.
22. Vbi habetur de homine rege q̄
fecit nupcias filio suo. et misit ser
uos suos dicere inuitatis. ōnia sūt
parata venite ad nuptias. qd cū
factum fuisset inuitati totalit̄ ne
glexerunt et abierūt: alius in vil
lam suam. alius ad negociacōez
suam. s̄ caueant sibi. contingit āt
aliqn̄ q̄ faciens festum magnum
inuitat multos. diu ante ordinat
ut illis ordinate seruiat̄ et sine pres
sura habet fortes custodes i ingres
su portarū qui deuote recipiant in
uitatos qui p̄miserunt venire et sūt
amici facientis festum. et alios nō
inuitatos excludūt. Isto mō facit
xp̄s Mō mittit suos suos predica
tores ad inuitandum ad cenā ag
ni: sed in die iudicij soli illi recipi
entur qui suam inuitacionem ad
mittunt et alij excludentur dicente
domino bōis illud dulce inuitatoi

um. Venite benedicti patris mei
p̄arcipite regnum: quod vob̄ pa
ratum est ab oigine mundi Et di
cet reprobis Ite maledicti in ignē
eternum: qui parat⁹ dyabolo et
angelis eius. et ideo dum tempus
habebim⁹ venite adorem⁹ et proci
dam⁹ ante deum ploremus corā
domino qui fecit nos i p̄s. Lcō 21.

Vino precioso et vnguen
tis nos impleamus: et nō
pretereat nos flos tp̄is.

Posita inuitacione qua impro
bi se inuicem alliciūt ad fruendū
illecebris in generali: Hic incipi
unt enumerare in speciali. Et circa
hoc t̄a faciūt: quia p̄o enumerāt
excitamenta gule. Secūdo osten
siua superbie ibi. Coronem⁹ nos
Tercio contentiua luxurie ibi.
nullum pratum. Primo ergo e
numerāt delectabilia gustui con
ferencia. Secundo tactui conferen
cia: Tercio olfactui conferētia Vi
num enim delectat gustū: Vngu
entum emollit ad tactum: et flos
redolet ad olfactum. Dicit ergo
Vino precioso et vnguentis nos
impleamus. In quo duplicem ex
cessum exprimunt euidenter i su
o appetitu Appetunt in vino maxi
me raritatem: et mensure nimie q̄
titatem Pro primo dicunt: Vino
Non quolibet. sed precioso id est
care empto Omne rarum car. Se
cundo addunt Impleamus. non
sufficit intemperatis et gulosis
dicere vinum preciosū: nec abso
lute Vinum bibamus: sed vino
precioso nos impleamus. cum ta
men natura hūana i modico sit cō
tēta Vnde Boeci⁹ 2. de cōsolacōe

psa. 7. Paucis minimisq; natura contēta est cui⁹ sacietatē si supflu is vrgere velis aut in iocūdum q̄d supeffuderis fiet aut noxium. Et ad Thi. 6. Habētes alimēta hijs contenti sumus. et quibus tegamur. 2°. ad vinum addunt vngēta v. elcuaria ad iocūde bibendum: et s hoc vnguentum ptinet tā ad gustum q̄ tactum. Aliter exponit de vnguentis ad vngendum corpa et facies. ut magis resplendeant ꝛ suaui⁹ redoleant et molli⁹ tangi possint. et sic ptinent ad delicias tam visus q̄ tactus. ¶ Tercio q̄tum ad olfcm̄ subinferunt. Et non p̄teat nos flos tpis. qn̄ de floribus singulis iuxta tps suum nostras delicias habeamus. Alit. flos temporis vocatur flos iuuētutis nrē. et tūc ē sēsus. Non p̄teat nos flos v. tp̄c iuuētutis nostre. qn̄ fruamur q̄tum possibile est omni genere voluptatis.

Hic ē vna dubitacio litteralis. Vtrum vsus vini sit homini licitus Et videtur q̄ nō Eccs. 2. cogitaui a vino abstrahere animam meam ut transferrem eam ad sapienciam. s̄ sn̄ sapiencia homo nō potest saluari. q̄ Sapiēcie p°. Neminem diligit deus nisi qui cū sapiencia inhabitat. Et ideo necessarium est homini. q̄ anima sua a vino abstrahatur ¶ 2°. c. ad Rō. xiiij. Bonum est nō manducare carnē ꝛ nō bibere vinū: s̄ cessare a bono v̄tutis est viciosū ꝛ illicitū. ¶ Tercio q̄. Iero. dicit q̄ vinum cum carnibus post diluuium est didicatum. xp̄s aūt venit in fine seculorum et extremitatem retraxit ad principium. ergo tpe legis xp̄i ē illicitus vsus vini. Ad oppositū est apl̄us ad Thi. 4. Noli adhuc aquam bibere. s̄ modico vino vtere. ꝓpter stomachum tuum et frequentes infirmitates ¶ Item Eccs. 31. Exultacio anime ꝛ cordis vinum temperate potatum ¶ Ad q̄onem siue distinctionē dicēdum. q̄ p se loquendo vsus vini est hoī licit⁹. Potest tn̄ cōtigere p accn̄s. q̄ alicui homini sit illicitus. Vel ex cōdicione bibentis. q̄ forte alij ex suo fcō scandalizarentur. vl̄ forte quia vino de facili ledit ꝛ pdit caput linguam et pedes. vel q̄ per votum a vino se abstinē se astrinxit ¶ Ad primum dicendum. q̄ licet hoc sit pfectionis et cōsilij. nō tn̄ est vsus vini ideo illicitus. Aliter potest dici q̄ sapiēcia est duplex. Vna q̄ a deo infūditur. alia q̄ per doctrinam et studium acquiritur. Et certe t̄spcū p̄me disponit abstinencia a vino. nō autem t̄spectu secunde. ita qn̄ liceat vinum bibere. ¶ Ad secūdum dicit q̄ illa auctoritas allegata est trūcate. q̄ intēcio Apl̄i est persuadere rōnis cōuersis ad fidem q̄ nec carnib⁹ nec vino vtantur in scandalum xp̄ianorum de nouo cōuersorum. Vn̄ subditur neq; in quo frater tuus offēdit aut scādalizat. Ad t̄ciū dicēdū q̄ Iero⁹ vult dicere q̄ xp̄s a vino retr̄xit se tq̄ ab īpedimēto pfcōis si excessiue sumat. Cir̄ p̄mū notādū. q̄ vs⁹ immodeāti vī mltiplicit nocz hoī. Est em̄ detrimētū lib̄tatis. Atr̄mētū hoēstatis. cōplemētū voluptatis. ꝛ expimētū fatuitatis. Est n. detrimētū lib̄tatis. Vn̄ p̄ma r̄dix

et ignobilitatis fuit p vinū. legimus in Gen. 9. q Noe primo plātauit vineā. Nam ante diluuium vinū nō fuit nec homines vinū bibebant. Bibens igitur vinuz īebriatus est. a dormiens iacuit in tabernaculo posteriora nudatus. Accessit filius suus cham. a p̄is verecunda nuda conspiciens derisit eum. hūc ait. ū hoc postea p̄ri. a filiū seruituti damnauit. hec fuit prima origo futuris. sicut dicit Augustinus decimonono de ciui. dei capitlo decimo quinto. In hoc autem satis innuunt quatuor mala. que ebrietas solet hominib⁹ īferre. Primo namq; p̄uat hominez vsu sensus a rationis. a facit eum deteriorē bestia. Et hoc significat Noe inebriacio. Secundo spoliat hominem diuiciis suis. Vnde frequenter magni potatores fiunt pauperes finaliter. quia q̄ amat vinum. a pinguia non ditabitur. Et hoc significat noe denudacō. Tercio reddit hominē detestabilē nō solum inimicis imo amicis. a hoc significat q filius derisit eum. Quarto q noe punit filiuz suum significat q potatores filios suos. a prolē suam mendicitati. a seruituti exponunt frequenter. Secūdo vinū imoderate sumptum est attramentuz honestatis. confundit enim. a destruit omnē honestatem. a nobilitatem q̄ corpis. a anime. Vnde Innocencius de vilitate cōdicionis humane. Quid epius ebrioso. cui fetor in ore. tremor in corpe. pmens stulta. prodit occulta. cui mēs alienatur. facies trāsformat. & Nullū enim secretum. vbi regnat ebrietas Vnde Seneca Epla 12. Nō est animꝰ in sua potestate deuictus ebrietate. quē admoduz musto dolia ipa rumpunt. a quicquid impmo iacet in fūmū vis caloris eructat Sic vino estuante quicquid īcorde latet abditum. effertur. a p̄dit in medium. Et infra dicit q t̄pe fit sibi plus ingrē q̄ venter capiat. a stomachi non esse mensuram. qꝰ multi ebriī faciunt de quibus sobriī erubescunt. Vnde dicit. nichil aliud esse ebrietatem q̄ voluntariam insaniam. extende i plures dies illum ebriū habituz. nūc quidem de furore dubitabis. nunc quoq; non minor. sed breuior. Refert Alexander macedonis exemplum qui dericum sibi carissimuz ac fidelissimum inter epulas trāsfodit. a intellectu facinoē mōl voluit hec Seneca. Fingit a quodam ymaginē ebrietatis sic fuisse depictam. ut ymago pueri cornu habēs īmaūa in capite coronā de vitro Puer erat. in signū q facit hominem elinguē. insensatum more pueri. cornu habebat in manu. i signum q nullum zelat secretum. sed damando. a dando zuelat. coronam habet vitream quia reputat se gloriosum. a diuitem. qui est ebrius. cum nichil habeat. Et ideo inuenimus vinum fuisse prohibitum tribus. scilicet virginibz sacerdotibus et regibus. Prouerbiorum decimoquarto. Luxriosa res est vinum. et tumultuosa ebrietas. Ieronimus Epistola nonagesimaquinta. Si experto credit hō primū moneo ut spōsa xpi vinū fugiat p venenō. Vñ apō

mala q̄ ifert hōi ebrietas

mollit

antiquos vinum ꝓhibuit venenum Leuitici. 10. Sacerdotibus ingressuris tabernaculum ꝓhibitum erat ne biberent vinum. Regibus eciam erat ꝓhibitum Prouꝫ. 31. Noli dare regibus vinū o lamuel. Val. li°. 2. c. Primo. Vsus vini rōnis feis erat ignotꝰ ¶ Tercio vinum est cōplementū voluptatis. Verecundia namq; bona multos cohibet a peccatis: et ideo v illa p vinum aufertur voluptas q̄ latuit in corde sn̄ pudore se detegit. Vñ Seneca in epla. 120. Vbi supra. Plures pudore peccādi q̄ bona voluntate ꝓhibiti fuit a scelere. Vbi autem possedit aiam minima vis vini: quid q̄d mali latebat emergit. Et iō ad Eph. 9. scribit Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria: sz effunde. Exemplum de loth gen. 9. a Eccl. 31 Multos enī exterminauit vinū ¶ Quare vinum est experimentuz fatuitatis. q. homo sit disposit? ad q̄cūq; malum in ebrietate: ꝑt de eo capi experimentum Eccl. 31. Vinū cordata fuerorum ag̃uita odit a prodit .l. xxij.

Oronem? nos vobis añ q̄ marcescat: nullum ptū sit q̄ nō ptūseat luxuria nostra. Nemo nostruz exps sit luxurie nostre. Vbiq; velim quas? signa leticie: qm̄ hec est ps nostra ¶ Dolta inuitacō e q̄re ꝑbi se inuicem inuitant ad potus ebrietatem: ꝑponitur inuitacio qua se alliciūt ad superbie vanitatem a ad carnis voluptuositatē Et in h° text̄u ta fiunt. Nam ꝓmo se inuitant ad superbie vanitatem. Secūdo ad luxurie voluptatem. Tercio vtriusq; ponūnt libertatem. Secunda ibi. nullum ptum. Tercia ibi. Rm̄ hec est ps nostra. Primo g̃ aiant se inuicem ad ornatū superbie a luxuriē dicētes. Coronemus nos rosis.

Nota q̄ re ꝑbi in pīti coronant̄ corona lasciuie: ꝫ i futuro cröbū̄ t̄ corona miserie. Vnde cuiq; eoz dicit ysaie. 28. Coronās corona bit te tribulacio. Et tūc lugebūt et plangent de eo: de quo modo rident dicentes illud Treñ. 5. Defecit gaudium cordis nr̄i: versus ē in luctum chorus nr̄: cecidit corona capitis nostri: ve ꝙbis quia peccauimus Et ideo cōuenient dicūt q̄ volūt coronari rosis: ad sciēduz q̄ omnis mundi lasciua breuis ē et trāsitoria ¶ Rosa enī habet odoris iocunditatem decoris speciositatem et vitoris breuitatem. In t̄ spinas crescit. a sic lasciuia mūdi nō est sn̄ pūctura cōscie. Licz enī gaudentes in odoribus rosarum nō dicamus inꝑpatos sicut dicit Aēs. 3°. Ethicoruz. c. 12: Tñ delicatus ornatus satis idicat mētis lasciuiam Eccl. ix. Amictus corpis et risus dentium et ingressus hominis: annunciant de illo Vnde Seneca epla 88. Omnium rerum si obseruentur idicia sunt i argumenta moz ex minimis: licet capere impudicum et incessus oñdit et manꝰ mota et interdum vnum respōsuz et relatus ad capnt digitus reflexus oculorum improbum. risus insanum vultus habitusq; demōstrāt. Illi enim in apertum per notas exeunt qualis quilibet scit sciēs. si quemadmodum laudes aspexeris de scō Lodouico legi? q

Eg. 6. c.

serta de rosis seu aliis cap illos pro
hibuit sue pli portari ferijs sextis:
ppter coronam impositam spineā
tali capiti saluatoris. Sequit. nul
lum pratum ꝛc. Vbi se inuitant
ad luxurie voluptatem. Hanc āt
voluptatē integrare nituntur ex tri
bus causis seu circūstancijs: vide
licet ex locali amenitate. ex socia
li commūitate quia nullius sine rei
sotio iocūda est possessio ꝛ ex dis
soluta iocunditate. Quātū ad pri
muz dicunt nullum pratum sit ꝛ
nullus locus sit delectabilis in q̄
non luxuriemur ut amenitas loci
conferat delectacionem Quantū ad
secundum dicunt. Nemo exsors sit
id est expars sit luxurie quasi di
cerent luxuria nostra cōmunis sit
omnibus. ita q̄ sit libertas ꝛ licē
cia generalis peccandi et alios ad
peccatum trahendi. Nota q̄ luxu
ria est quasi morbus contagiosꝰ:
sicut lepra vel scabies. Si hō mul
tum tractat cum leproso. de facile i
ficitur. Et ideo solent leprosi expel
li de ciuitatibus. Sic est de libidīo
sis si fuerit vnus talis in vna soci
etate vel familia. ipse solus decem
alios attrahit ad peccatum Quan
tum ad tercium videlicet dissolu
tam iocunditatem dicunt. Vbiqz ē
linquamus signa leticie nostre vi
deliz i cātu tripudio. festis ꝛ ludis.
Vltimo subuingit causam huiꝰ
libertatis peccandi. videlicet quia
homo non potest plus habere in
hac vita nec restat aliqua alia in
futuro. Et notate q̄ isti sunt pseu
do predicatores ꝛ deo contrarij.
Nam sicut dicitur ysaie 21. vocat
dominus ad fletum ꝛ ad planctū

ꝛ ad caluicia ꝛ cingulum sacci. ꝛ
isti per contrarium vocant ad le
ticiā dissolucionē deordiatū ludū.
¶ Dubitacio literal. Vtrum forni
cacio simplex sit peccatum morta
le. videtur q̄ nō. Pctm̄ mortale nō
cadit sub dm̄ico precepto. sed for
nicacio cadit sub domīco precep
to. quia Osee i. preceptū fuit ꝓphe
te. Vade ꝛ sume tibi vxorem forni
cariam ¶ ꝓp antiqui patres hoc
fecerunt sine reprehensione. Gen.
26. Abrahaz ingressus ē ad agar
ancillam suam. Jacob ad ancillas
vxorum suarum ꝛ celfā. Et Gen.
36: Judas accessit ad thaār quā
estimabat meretricem. ¶ ꝓp sup
illud Deut°. 24. Non erit meretrix
de filiabus israhel. glo. dicit. Ad e
as prohibet accedere quarum ē ve
nialis turpitudo. Ergo fornicacio
nō est nisi venialis turpitudo. ¶ ꝓp
super illud ad Thimo. 4. Exercete
te ad pietatem dicit glo. Ambro
sij. Omnis sūma discipline xp̄iane
in mīa ꝛ pietate ē. quā si aliquis se
quēs lubricū carnis paciat sine
dubio vapulabit. sed nō peribit
¶ Ad oppositū est Apl's ad Gal
5. Manifesta sunt opera carnis. q̄
sūt fornicaᵒ ꝛc. q̄ talia agūt r̄gnū
dei n̄ possidebūt. ꝫ nl' excludit a r̄g
no dei n̄ pctm̄ mortale. ¶ ꝓp Deut°.
33. Nō erit fornicator de filijs isrl'.
¶ ꝓp. 22. q. 4. fornicaᵒ enūcat̄ it̄ viti
a cr̄mialia. It̄ ad Heb. vl. Fornica
toēs ꝛ adulatoēs iudicabit deus
glo. Iudiᵒ gn̄ali et̄ne dāpnacōis. ¶
Ad q̄onē dd. q̄ sic q̄ ꝓhibet̄ sub
vitacōe pene et̄ne sic iā allegatū
ē. Rō q̄re dz inhiberi ē q̄ cōtraria
t̄ bono finis potētie gn̄atie collate.

hominī a deo Bonum enī geneacionis humane est duplex. Corpāle et spirituale Corpāle ē cōpuacio spēi: sicut dicitur 2°. de anima Spirituāle ē implecō numeri electōrū. Ad pmum requiritur corpāl educacō filiorum. Ad secūdū: informacio ī fide et īs moribus et illud ē bonum prolis: qđ cōnumerat ad summum bonum mrīmonij. Ecōtra tam ad educacionez corpālē q̄ ad informacionem moralem. Secūdo duo requirūtur: certa cōgnicō plis. q̄ haberi non posset nisi mulier eēt appropriata vni viro: vel saltez; nullomodo haberi posset ita bene in diuisa cohabitacione: ad quam requirit insepabilis vnio cōiūctio et mulieris Ideo lex mrīmonij requiritur ī hoībus ad consequendum debitum finem generacionis humane. et iō magis cōcubitus contra caritatem ē quaz homo debet pli gerā de Ad primum dicendum de pheta. q̄ dispēsacio dī fecit nō eē peccatum. qđ alias peccatum fuisset: sicut de hoīcidio qđ Abrahaz in filio suo voluisset cōmisisse. Ad secūdū dicēdum q̄ Abrahā a Jacob plures habuerunt vxores. Vnde non fuit fornicacio. Vocabantur tn cōcubine: q̄ cum duo cōuenīant ī vxore viz insepabilī cōiūctio: et familie coadministracio in quantū est socia. Prima habuerunt cōcubie: et secām nō. Prima fīebat mrīmonium: secunda non. Vnde fuerūt vxores quo ad thorū: nō quo ad regimē familie. Sm q̄ vxores nostras matresfamilias vocam. De inda vero cōcedendum est q̄ peccauit mortaliter. Ad tertiū dicēdum q̄ vera littera est venalis nō venialī. Ad quartū dicēdū q̄ pietas iuuat hominem vt liberetur a morte eterna. si tamē desistat et pnitcat.

¶ Notandū est hic q̄ non solum consensus in actum peccati mortalis est peccatum mortale. sī etiā cōsensus in delectationē peccati mortalis: est peccatum mortale. et ideo oscula amplexus a tactus q̄ fiūt ꝓpter delectationem inordinatam sūt peccata mortalia a vocātur oscula libidinosa vel tactus libidinosi

¶ Circa materiam pēnitentis cōmis q̄ est tota de voluptate carnali ē notandum breuiter. q̄ ipsa multiplicitēr est nociua. Nam ipsa ē effectiua vigoris potencie militaris. accumulatiā doloris a displicētie singularis. offuscatiua decoris a sapiē salutaris. Prima ē effeminatiua vigoris a potēcie militalis. In cuius figurā sapson dum dormiuit in sinu dalide. strēnuitate solita exiuit spoliatus Judicū 16. Persona q̄cūq̄ dormit in sinu dalide. q̄ se negligēter confert voluptuose vite: spoliatur vigore fortitudinis Vnde fingit Ouidius. 17. Methā. de fōte salmacō: q̄ talis erat vtutis q̄ sexū abstulit viro qui se balnearet in eo. Isto modo euenit de voluptate. Nam si homo militalis debalneet in delicijs voluptatis: effeminabitur et mollietur. et animositatez amittet Vnde narat Valerius. li. 9°. q̄ Cornelius scipio missus ī hispaniā eo mometo q̄ castra intrauit. edixit vt oia q̄ voluptatis causa cōparata erāt auferrēt a sibi monerēt. Vñ fit duo milia strorum

Collō

et sēr

E 7.

leguntur abisse ab exercitu roma
norum. Et notandum q nobissi
mi principes q nec bell nec armis
vinci potuerunt p luxuriam cecide
runt sicut narrat. Valeri9 li. ix. c.
pmo de Hanibale duce carthagi
nensi quem mulier quedam prodici
ose romanis tradidit occidendum.
Campana inqt luxuria sua inuic
tum hanibalem armis suis illecebris
amplexa vincendum romano mi
liti trdidit. Vnde fingit Ouidi9 de
arte amandi li. 2. q Mars qui de
us est bellanciu captus est cum ve
nere vxore vulcani inuisibilib9 ca
thenis ligatus a omnibus diis ce
lestibus in derisionem ostens9 e.
Cui historie alludens Valeri9 ad
Rufinum de vxore non ducenda
dicit sic. Mars qui est deus bella
cium demeruit triumphorum faili
ari frequencia in quibus expedit
maxime pmpta strennuitas nil
sibi metuens a vulcano ligat9 e
cu venere inuisibilibus cathenis.
sensibilibus tamen hoc aut et ad
applausum satirorum a derisum celes
tis curie Vult dicere q vulcanus
fecit cathenas inuisibiles a posuit
eas i lecto veneris in quib9 dum
mars intrasset lectum veneris cap
tus a detentus donec tota celestis
curia eum conspexisset Exemplum
de holoferne Judith. 12. De tali
bus dicit Job 36. In tempestate
anima eorum a vita eorum int effe
minatos Scdo voluptas est accu
mulatiua dolorum vel meroris a dis
plicentie quia naturalit post volup
tatem sequit displicencia Vnde Bo
eci9 3. de co. p. 1. Quid aut de cor
poris voluptatib9 loquar quarum

appetentia quidem plena est anxie
tatibus sacietas vero pme quan
tos ille morbos q intollerabiles
dolores quasi quemdam fructum ne
quicie fruencium solet inferre cor
poribus quorum motus quid hem
at iocunditatis ignoro. Tristes ve
ro esse voluptatum exitus. qsquis
reminisci volet libidinum suarum in
telliget. que si beatos explicare u
efficere possunt nichil cause e qn
pecudes quoq beatos esse dican
tur. quarum omnis ad explendam
corporalem lasciuiam festinat intem
cio. hec ille. Et infra metro sequen
ti comparat voluptatem api. qui
est in eodem loco pmo fundit mel
sedendo a infigit aculeum receden
do. Vnde dicit habet hoc omis vo
luptas stimulis agit fruentes api
umq peruolancium Vbi grata
mella fudit a nimis tenaci ferit ic
tu corda morsu Hec prudent adu
terat demostenes ille phus fa
mos9 a quo tays solempnis me
retrix de corintho centum talenta
pecijt pro vno concubitu. At ille
in celum suspiciens ait Non emo
tanti penitere id est pro tanto pre
tio non emo penitere quod tamen
necessarium foret si tua fruerer vo
luptate In cuius figuram fingit O
uidius meth. li. 10. q virgo que
dam noie mirta pris desideauit ices
tum a desideratum ipetrauit adiuante
nutrice. tandem cu eet pceptum fuga
t a pre a in tantam tristiciam incidit
q fletu suspirijs a gemitibus al
terata conuersa e i arborem sui no
minis que adhuc guttas amaris
simas quasi lacrimas de se fundit i
signum q voluptatem illicitam corpis

ppetuus sequitur dolor meritis.
Tercio voluptas carnal' est offuscatiua decoris a sapientie salutaris. huius exemplū habemus in salomone rege qui femore sua inquinauit mulieribus a posuit maculam in gloria sua Cui hystorie Valerius ad Rufinum sic alludit. Sol hominū salomon thesaurus delitiarū dominī sapiencie singulare domicilium crasso tenebrarū fuscat⁹ attramento lucem aīme fue odore fame fue gloriam dom⁹ fue amore mulieris amisit a postremo inquinatus coram balaym ex ecclesiastico dono mutat⁹ est in membrū dyaboli. ¶ Leō tz.

Opprimamus paupem iustum a non pceamus vidue nec veteranos reueamur canos multi temporis sit autē fortitudo nostra lex iusticie Quod ei infirmū est inutile inuenit. ¶ Posita inuitacione per quā reprobi peruersi alliciunt a prouocant se ipsos ad peccata lasciuie corpal': Hic ponitur eorū inuitacio qua se inuicē amant a inuitant ad pctā iniusticie fraternal'. Et circa hoc duo fiunt Nam primo loquunt impīj generaliter. Secō crucifixores xpi specialit ibi. Circūueniam⁹ Circa primum duo fiunt Nam primo se hortantur ad iniustorū oppssionem Secō legem quam faciūt statuunt ad eorum defensionem: ibi Sit aūt fortitudo nostra. ¶ Circa primum sciēdū q quatuor generibus hominum soleut hoies pcere etiaz valde mali. videliz Pauperibus ppter impotenciaz. Justis propter innocenciā. Viduis ppter clemenciam. Et senib⁹ ppter reuerenciam. Hec enim omia dictat ratō natural' cōpassionis. sed isti vilissimi homines cōtra tales ītra se conspirant. Vñ dicunt Opprimam⁹ pauperem quātū ad primum Justū q̄tum ad secundum Et non pcem⁹ vidue quantū ad terciū. nec veteranos reueream⁹ canos multi temporis q̄tum ad quartū. Sit autez fortitudo nostra lex iusticie. Dozq oppositā dicit tam ratō q̄ scriptura. ysaie primo Querite iudicium subuenite oppresso iudicate pauperē defendite viduam q̄tū ad quartū Leuit. 19. Coram cano capite assurge a honora psonam senis. Vnde poeta. Magna fuit quō dam hoīm reuerencia cani Necq; suo precō ruga senil' eat. Non sensit Ouidius (sic) de arte amandi q̄ dicit li. 3°. de talus. Turpe pecus mutilū turpis sine gramine campus Et sine frō de frutex a sine crine caput. ¶ Vñ nōnō q̄ signāt i textu connectit pauperez a iustū q̄ rō habet ad q̄s dines q̄n aliq̄mō sit iust⁹. Vñ diligēter notādū an hec sit sīa hoīz moderno q̄ nec paupibus. nec iustis nec viduis. nec senib⁹ vllis pcūt Amouēt a se hoies mūdani viscera oppassiōis oīno a īduūt se viscera crudelitatis vt nulli parcāt. de cui⁹ dampno lucrum exspectant dicit Ouidius xv. metha. q̄ est fluuius quidam cuius aqua bibita reddit viscera bibentis sarrea a quicquid intingitur in illa aqua fit lapideum. Vnde dicit flumen habent citones q̄ potum sarrea reddit. Viscera q̄ tactis inducit

26.

a

matmora tebꝰ. Fluuiꝰ iste ē cupiditas ordinata diuiciarū: eꝰ affectiones puā animā caritate a pietate. Vnde de talibus verificat illud Ezech. 36. Auferā cor lapideū de carne vestra: et dabo vobis cor carneum. Conēr ibi. Sit autem fortitudo nostra statuūt illi imq legē ad suam defencionem dicētes. Si cōtingat q obiciatur nobis ab aliis q faciꝰ cōtra legem tene fiet q sit loco legis fortitudo nostra: ita q oēs nob oppugnātes opprimamus: nec aliam legem habeaꝰ: q omnes legista dz habere colorē iusticie. Et ideo subiūgunt. Q8. n. infirmū est: inutile iueitur ad nostrā sez lasciuiam puocādam. Et nota q illi qui nō sunt vtiles per oblationes a munera: a bistis maioribus cōit opprimūtur q̄uiocūq sint iusti. Isti autem q̄ sunt vtiles: eciam si sint iniusti supportantur. Vnde nota q opprimunt tiranni p pōz a p violenciam Jacobi. 2°. Nōne diites oppīnt p potēciā? oppīmūt aduocati p sapienam. Exoꝰ 2. Venite sapienter opprimamus eum. et ysaie 10. Scribētes iniusticias scripserunt: vt opprimerent in iudicio pauperes: opprimunt plati p negligēciam: Re. 3. c. 3. Dominus quippe oppressit eum. Dubitacio pt esse. An licet p potēciam opprimē primuz Videtur q sic. Licet pdari a rapere ab hostibus: g licet eos opprimere. Cōna ptz: qa rapere ab aliquo substanciā vnde viuit hoc est eum opprimre. Añs ptz: Ambroꝰ liº. suo de priarchis et per cōsez vsum bellorū ℣ p. infideles primi fuit: q oīs hō pri

hoīes

Dñi°

b

mus est ꝑ illud mādatū. diliges primū tuuz: ꝑ sm Augꝰ in epla ad Vincētiū donatistā. Res iquit falso appellatis vestras: q̄s nec iuste possidetis. Et sm legē terrenoꝝ regum amittere iussi estis: ergo ab infidelibus pt homo iuste rapere ℣ pp. domini et principes a sbditis suis multa violēt extorquēt q8 ad oppressionem pertinet: ꝑ n est credendū q tā nobiles errēt: ergo est licitum. ℣ pp. verberare homnez pertinet ad oppressionez: ꝑ hoc licet dnīs: q licet eos verberare seruos suos. ergo licet hoi opprimere hominem ℣ Ad opositū ē illud leuitici. 19. Non facies calumpniaz primo tuo. ℣ Ad q̄oez dicēdū q opprimere est aliquez cōtra vires et voluntatem p̄mere. Hoc autem fieri potest dupliciꝫ. Vno mō ꝑ ordiem iuris: sicut pī opprimit a verberat filios suos quibꝰ tenet castigacōez. Alio mō cōtra ordinem iuris: sic tirāni opprimūt subiectos. Et hoc ē ꝑpe opprimere aliq̄ cōtra ordinē iuris: debilitare. vel in rebz vel in persona. Et hoc q est contra caritatem: est illicitum. ¶ Ad p̄mū q̄od est de hostibus a ē iustum bellum aut iniustum: si ē iustum ea q̄ per bellum acq̄runtur eoruz efficiuntur nec ad restitucōez tenēt. ℣ Ad secūdū dicēdū q bona ifideliū nō licz p̄uatis auferre: secꝰ ē de hiis q̄ pub̄ā auctoritate fugūt: subdūt em legibꝰ p̄ncipū terenoꝝ ℣ Ad 3. dicēdū q̄ p̄ncipes extorquēt qđ ē necessariū rei pubplice defēdē. a tūc licz subditi iuste soluāt ipi ñ fūt in periculo. Aut extorquēt qđ ñ ē necessariū: tūc fūt oppssores a raptoꝝ

qr̃ remota iustícia magn̄ regna nõn
sũt ñ magna latrocinia: sicut dicit
Augº q. de ci. dei. Vñ ad ẽstitucõez
tenentur. hoc caueant cõfessores
dominorũ quia longe aliter q̃ ali
ud est loqui de regibus: q̃ de dñis
istis paruis. ¶ Ad quartũ dicen
dum q̃ nullilicet aliquem vertrã
re ñ eius iuris cui subditus: ut eũ
instruat. sed fm leges licet eum ĩ
struí. q̃ si deficiat licz eũ pervertrã
tionem ad legem reducere: q̃ idẽ de
filio potest pat̃ de pauptate est
sciendum q̃ tripler ĩ hominibus
reperit pauptas. Est enim paup
tas egestatis. paupertas honesta
tis. et paupertas vãitatis Prima
miserabilis. quia voluntati contrai
a. Secũda cõmendabilis. quia vir
tuosa q̃ voluntaria. Tertia est vitu
perabilis q̃ nulli necessaria. q̃ talis
fuit pauptas quoꝝdã pharisæorũ tẽ
pore Johãnis ewangeliste. q̃ p
vana gloria mũdi gẽmas precio
sas fregerunt in signũ mundani
contemptº. sed de hijs nõ plº mõ
Prima; pãupertatẽ que vocatur
egestas sustinent isti qui mu olũ
tarie sũt paupes: qui si possent
libenter haberent diuicias. Isti deus
accusant de iniquitate. primũ de
tenacitate: fortunam suã de infeli
tate. Ihij sũt plei de murmuracioĩ
bus furtis q̃ mendacijs. Licet vi
tiosi sint plurimũ. tamẽ est eorũ pauꝝ
defectibus subuenire Vnde ps Be
atus qui intelligit sup egenum q̃
paupẽ. q̃ glo. Leoi. sup illo Eccli.
12. da misericordi et ne suscipias
peccatorem dicit sic: qui indigenti
misericordiam tribuit nec p delic
to spernit: misericordiaz vere facit.
Natura enim respicit deum q̃ nõ per
sonam. qui eñ indigenti dat p cõtr
non quia peccator est ꝑ quia hõ ẽ.
non peccatorẽ ꝑ iustũ nutrit. q̃ a
non delictum: ꝑ naturaz. ¶ Secun
da est pauptas honestatis q̃ ex vo
luntate assumpta ꝓpter xpm: qua
nõ solũ homo sollicitudinẽ seculi
deserit imo indigencijs multis se
exponit. Isti triplicem securitatẽ
habent. nam sũt xpo similiores ĩ
conuersacõe. ei validiores in tempta
cione. ditiores in remuneracõe.
Augº de ecclesiasticis dogmatibº
Bonum est paupibus facultates
cum dispensacõe erogare: melius
est pro intencõe sequendi xpm in
simul donare q̃ absolutũ sollicitu
dine egere cum xpo. ꝟ Beatí. v.
floꝝ zo. Sũt qui paupres esse vo
lunt ꝓ eo tamẽ pacto ut michil eis
desit. et sic diligũt pauptatem ut
nullam patiantur inopiam. Sũt
igr̃ voluntarii paupes xpo sil'iores
ĩ cõuersacõe. q̃ ipe re alie q̃ effectu alie
effectº ẽ pauper pro nobis. Pau
per vuiẽdo. dormiendo. moriendo. In
cuius psona dicit ps. Paup ego
sum q̃ ĩ laboribus a iuuentute me
a. Vnde isti possunt dicẽ xpo. do
mine si decepti sumº tu decepisti nos
sic viuẽdo. sic dormiendo. venit ad sus
cipiẽdã pauptatẽ hoibº odiosaz
ut eã nobis ẽdẽt grõsã. dicens
illo Matth. xix. Si vis perfectº esse va
de q̃ vẽde oia q̃ hẽs q̃ da paupibº
q̃ vẽni sequere me. ¶ Sũt paupes va
lidiores ĩ tẽptacõe si duo hoies ad
luctã eque colluctẽt q̃ alẽ sit totº farci
tº pãnis alius nudº: ille qui ẽ nu
dus bene fortassis habz vestimẽti
az. ꝑ tñ abilioꝛ ẽ ad luctã habẽdã hz

in se: vnde a socio teneatur. Vita nostra: colluctatio est cuz dyabolo Ad Eph. vi. Non est nobis colluctacio aduersus carnem et sanguinem tantum: s aduersus principes et potestates tenebrarum et rectores harum. Ipse autem qui de diuicijs non curat est nudus: diuites autem vestiti sunt ex omni parte et ideo dyabolus potest eos tenere ex omni parte: et prosternere in temptacione. Paupes autem mundi q nudi sunt: ideo euadunt. Vnde Gre. Nudi cum nudo luctari debemus. Facilius nad terram trahitur: qui habet in se vnde teneatur. Serpens sicut dicit magister in historijs hominē nudum fugit: et insilit in vestituz Sic dyabolus qui est serpens antiquus paupes fugit: in diuites insilit: q qui volunt diuites fieri: incidunt in temptacionem et in laqueū dyaboli. Ad Thi. vi. Et Ecc. 3°. Melior est pauper fortis q diues imbecillis et flagellatus malicia. ¶ Tercio sunt paupes beatiores in remuneracione. Erunt em iudicis assessores i iudicio. M. 19. In resurrexione cū sederit filius hominis i sede maiestatis sue: sedebitis et vos iudicantes. Et Job. 19. Judicium pauperibus tribuet.

Nota q sunt tria genera hoim: q licet michil habeant: tñ non reputantur paupes sc Ecclē et vocati ad magnam dignitatem. Habētes i depposito securo diuicias q thesaurum: Et heredes magnoz. Et hec tria inueniuntur in pauperibus. Vnde Jaco. 2. Nonne paupes elegit deus in hoc mūdo? Ecce p̄mū: diuites in fide. Ecce Secundum et heredes regni. Ecce Tercium Vnde paupertas voluntaria confert noticiam: mundiciam: et leticiaz de primo Sen̄ et ob hoc maxime amanda est pauptas q exq amaliōn̄: Quippe non habet adulacionem comitez sibi patentē fortunāz et nō personam amantem. Hero. imus i epla Paups dei fuit: q mūdana fupbia derelicta. humilitati se per omnia tradidert. Sā q paup si furbiat: nō est dei paup: a locuples si humilitatem diligat: nō ē seculi diues. Voluntates enim talium sunt inspiciende: non nomina. hec Cassiod. fuit illud p̄s Edent paupes q saturabūt. Vñ Hero. in epla. difficilius arrogancia q̄ auro vl gēmis care. Dñs enim abiectis: interdum gloriosi sordibus tumemus et venerabilē paupertatez pl̄ari anri offeri. Plus ei est aīmū q̄ cultum depossuisse hec ille. Confert voluntaria paupertas noticiam. leticiam. et mundiciam Tercia ē pauptas vaitatis. Et i his fuit quotidā phoz tempore Johāmis evuangeliste. qui p vana gloria mūdi. gēmas p̄cioſas fregerūt i signū mdam cōtēptus. L. 2q

Q Jrauueia? iustuz: qm̄ iutilis ē nob a cōtrio ē opib? nris: a i pprat nobis pcā leg: adiffamat i nos pcā disciplie nrē. Promittit se sciaz dei hīe: a filiū dei se noiat Post q̄ spē ses posuit vba ēproboz cōspiratiū cōtr̄ iustos i geneāli: Dic pmt verba indoz ēprobōr̄ cōspiratū cōtra xp̄z i spāli. Et cc̄ h° duo fuit. p° tr̄c tāt de xp̄o decipiēdo. 2°. de eodem

occidendo: ibi · videamus · Circa primum duo fiunt Naz primo cō spirant ad circūuemendū Secūdo inducunt causam quare hoc ē faciendū ibi Qm̄ inutilis est · dicunt ergo primo p modū conclusionis · Circūuemiamꝰ iustum antonomatice id ē xp̄m Ista conspiratō adimpleta fuit Jo. 17 · Collegerunt principes a phariſei concilium a dicēbāt: quia hic homo multa signa facit: quid facimꝰ ſi dimittimus eū ſi cet̄ · Conſequēter inducunt causam huiꝰ circūuentionis faciendē · a accuſant xp̄m de multis · ponunt enim cōtra eum duodecim accuſatiōes: videlicet de infructuoſa occupatiōe Et de malitioſa pturbatione · de impropioſa intentione · a de iniurioſa diffamatione · de ambitioſa preſumptione: et ſuperſtitioſa blaſphematione · de ſecreti reuelatiōne: et de diſcordi cōuerſatiōne · de criminali pmtione · de partiali diuiſiōe · de preiudiciali cōpatiōe · a de ſupnaturali vſurpatiōe · de iſtis articulis ſex ponuntur in textu iſto · q cū primū eſt de infructuoſa operatiōne: que notat vbi dicit: quoniam inutile eſt nobis Arbor que inutilis a infructuoſa eſt: meretur excidi Luc · 3 · Omnis arbor que nō facit fructum bonum excidet̄ Eo dē modo ē de ciuilitate hūana · q nullus ociosus debet admitti i republica ſicut docet omnes legiſlatores: hanc etiā hoc ſuadet: q vnicuiq rei ꝓpriaz actionē aſſignat a tribuit · Ita qui negat ꝓprias actiones vl operatiōes negat a rebus ꝓprias eſſentias ſicut dicit Auerroys 9 · Me

thaph̄ · cōmento · $\frac{18}{1}$ · Si ip̄e xp̄s eſt ociosus i vita a nullum fructū rei publice affert ergo iuſtū eſt a licitum p quācūq viam eū circumuenire a deſtruere Dec ē eorꝫ pma accuſatiō · Hz iſti accuſatiōi dicēdū ē: q falſuz accipit · xp̄s em̄ fuit lux mūdi · Joh̄ · 8 · Ego ſum lux mundi · Xp̄us fuit lignū vite afferens fructū duodecim p ſingulos mēſes · Apoc̄al · 22 · duodecim a informans duodecim apl̄os rectā fidem cōtinue · Nichil autē ē vtilius mundo q̄ lux: q̄ totum mundū illuminat a vitalificat · Qui autem inutilis eis fuit culpa eorum fuit: qui ſe per odium a xp̄i lumine diuiſerunt, Joh̄ · 1 · Qui odit fratrem ſuū: in tenebris eſt et in tenebris ambulat · Secūda accuſatio fuit de malitioſa perturbatione · Et arguunt ſic · Bonum tranquillitatis hūane ē pax · g · q̄ pturbat pacē cōitatis · dignꝰ ē de illa cōitate expelli: ſed iſte eſt perturbator pacis cōis omniūm iuſtū ē eū de ciuilitate omuni expelli: hec accuſatiō notatur cum dicitur · Contrarius eſt operibus noſtris · Et iſta accuſatio de perturbatione: potiſſime debet mouere principez Regez a imperatorem a generaliter quē libz ꝛpublice reōrē · q finis operatiōis p̄ncipis ē pax ſubditorꝫ · Vñ Caſſi · epl̄a 12 · decz ēgal̄ apicis curā · gnal̄ cuſtodiē · ordiā · qm̄ ad laudē ēgnātis trhiē · ſi ab hoibus pax amet̄ · Ad em̄ ē qđ p̄ncipē melioꝰ p̄dicz · q̄ q̄etꝰ ꝓpls cōſors ſenatꝰ · a tō reſpublica moꝝ hoēſtate veſtita · ſhet ille · Hz ad hanc accuſatiōnē rñdē dū ē · q xp̄s fuit fūmꝰ aātor pacis · quia pacē pmlgauit

^{28} 1^{a} a

^{8}

nascendo. Luc. 2. In terra pax hoi
bus bone voluntatis Pacē p̄dica
uit do cēdo Luc. 10. In q̄cūq; domū
intraueritis p̄mū dicite pax huic
domui Pacē legauit testm cōcēdo
dicēs pacē relīq vob pacē meā do
vob. Joh. xiiij. Itē pax vā ē cōcor
diā habere cū moribus a litigare
cum vicijs sm Cassiod sē illud p̄
factus est in pace locus eius a cū
ipsi habuerunt mores pessimos
nēcium fuit q; vl eius cōtrarius
fuit vel conforiter cum eis malus
pacem em malam nō dz fouē nā
phie ꝓpositum est pessimis displi
cere p̄mo de consp̄ psa. 3. Ergo cul
pa cōtrarietatis ex eorum culpa
causabatur. Tercia cōtentio ē de
improperiosa confectione a forma
tur sic Improperare alcui peccatuz
suum viciosum est et pacis ptur
batiuū ꝫ hoc xp̄s facit nobis g
dz exstirpari. Hec accusacio notat
in hijs verbis Et improperat nob
peccata legis. Occasio huius accu
sacionis potest haberi q; xp̄s dix
it Joh. amis. 8. Nōne Moyses vob
dedit legem et nemo ex vobis fa
cit legem. Sed ad hoc dicendum
est q; caret scrupulo societatis oc
culte q; manifesto facinori ñ debite
obuiare Manifestum autem fuit
facinus eorū et ide merito debuit
eos increpare ꝫ q; obsequm ami
costet veritas odium parit ideo
factus est accusantibus odiosus
¶ Quarta accusacio est de minuti
osa diffamacione et hoc speciali
ter in doctrina Et formatur sic Qui
q; i docēdo seducit vl abducit ho
mines a bonis moribus publice
vel occulte dignus ē expelli de cōi
tate et destrui et q̄licūq; ipōnit
alicui ñ plet dignus ē pena talio
nis ꝫ xp̄s publice dixit q; nos in
dei falsa et frīuola docem̄ a lege
dissoluimus a hoc nō pbat ergo
dignus ē a nostra cōitate exmi
nai Matia huiꝰ accusacionis acci
pitur de vbo saluatoris Mat. 17. Je
titum fecistis mādatum dei ꝓpter
traditiones vras. Et notat accusa
cio i hijs verbis Et diffamat i nos
peccata discipline nre Sed q̄ rēdē
dum ē q; falsis inforcioibus resis
tēdum ē et precipue a veis ꝫ xp̄s
fuit magister verax sicut ipsi phi
buerūt testimonium: Mat. 22. Ma
gister scimus q; verax es et viā
dei in veritate docēs ꝫ amico
fotē. et amica veritate. scm ē plu
notare veritatem: ideo cū xp̄s eēt
ipa veritas iustum fuit eos redar
guere de falsitate doctrie nec fuit
diffamacio q; fīlā eorū doctria fu
it notoria Vnde ipi se diffamaue
rūt ¶ Quinta ē accusacio de ambi
ciosa p̄sup̄cōe et accusant eu sic
¶ Quicumq; sibi equalitatem scie
dei arrogat q̄si peccatum p̄mi pn
tis replicat xp̄s autem hoc fecit
q; dixit Johis 8. A meipso nō ve
ni ꝫ verax ē qui misit me quē vos
nescitis. ego autem scio eu a qui
scit eum perfecte ē aliqualis ei in
scia Huic dicendum ē q; nō fuit p
sup̄cō ꝫ humilis notificacio et
per exp̄imēta probacio sm illud
Johis 18. Nunc scimus q; scis om
nia et non ē tibi opus vt quis te
interroget. Hec accusacio nōtur
cum dicunt promittit se sciencia
dei habere i iactat se sciencia dei
habere ¶ Sexta accusacio ē de su
p̄stuosa blasphēacōe. Et format

sic· Quicuq; dicit se filiũ dei naturalẽ exigit sibi cultũ fieri superstitiosũ etiã blasphemat deũ Sed de blasphemo scribit ihc· Leuit· q; cumq; blasphemauerit nomẽ domini morte moriat· hoc fecit xp̃s Joh·5· Vos dicitis q; blasphemo quia dixi filius dei sũ· Sed hec accusatio refellit· q; non fuit blasphemia sed vera annũciatio· sicut opa manifestauerũt a pbauerunt cecos illuminando· mortuos suscitando· leprosos mũdando· a omnes infirmos curando· quod cõuenit soli deo Vnde Math·24· cõmotus Cẽturio dixit ita· Vere filius dei erat iste· Hec accusatio notat ire ira cui dicitur filiũ dei se nomiat· Licet õnes xp̃iani filii dei nominent· a sũt· 1· Joh·3· Videte qualẽ caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur· a simus· a Jo·1· Dedit eis potestatem filios dei fieri· Vnde viri ecclesiastici· a animarũ curati debent filii signanter computari. Sapiẽ 6· Cõputati sunt inter filios dei· a inter sanctos sors illorũ est· quia filii patri assimilantur· quia ꝑ Aug9 filius dicitur· quia sit vt ille· Deus autem immutabilis in potencia· Ineffabilis in sapientia· indicibilis in dementia· debet igit̃ in eis apparere patris potentia· p carnis mortificationem· Filii sapiencia· per sanctam informationem· Et spiritus sancti dementia· per miserationum remissionem· de primo dicitur Machab·tertio Accingimini et estote filii potentes· Accingimini· per continenciam carnal· voluptatis Que accinctua quatuor zonas habz in ꝑta quatuor exemꝑla in scriptura· Vnam ad pect9· Aliam ad ventrem· Vnam ad renes· et vnam ad lumbos· Ad pectus dicitur esse zona aurea· Ad ventrem zona linea· Ad renes zona funea· et ad lumbos zona pellicea· Zona aurea· est mundicia mẽtalis puritatis· Et hec debet poni ad pectus· contra immundas cogitationes· Zona linea· est temperantia mimẽ superfluitatis· Et hec debet poni ad ventrem· contra superfluas commessationes· Zona funea· est penitentia rigida· a austera· Et hec debet poni ad renes cõtra libidinũs titillationes· Et zona pellicea· est reminiscentia nostre mortalitatis· Et hec debet poi otiũ voluptatis delectationes· de prima zona dicitur Apoc· primo de Johanne· qui vidit personam similem filio hominis· vestitum podere· precinctum ad mamillas zona aurea· de 2· Joh·12· Xp̃s precinxit se linteo· a cepit lauare pedes discipulorum· de tertia Job 2· Balteum regum dissoluit· a precinxit fune renes eorum· de quarta Math·3· Johãnes habebat zonam pelliceam circa lumbos suos· Qui autem sic sũt accincti· possunt eẽ filii dei potẽtes per carnis mortificationem· Referunt fabule a scribitur in libro Ẽ epistolarum ouidii· Epistola penultima de alcimena hercule ñato· Juno vxor Jouis voluit herculem interficere· Et misit ad puerum iacentem in cunis duas angues· ut puerum interficissent· qui eas manibus constrictas occidit· et ih̃ comptum est ipsũ esse filiũ iouis· Hercules ẽ q; libz liatus q; nascit

speciali genāc̄o e generosus: qñ cū ra sibi cōmittitur aiaz: sic em̄ pt homo nasci cum sit senex Johāis 3. Nutritur delicate et pomitur in cunis: qñ vestitur delicijs diuicijs decimis et oblacionibus eccīasticis debitis pīmonio crucifixi. Sed quid euenit sorte duz eēt pauper scolaris vixit satis caste: et satis dure. Jam aut̄ ē in cunis vestitus mollibus a epulatus cotidie splē dide: statim iuno id ē sensualitas: duas angues mittit ut sic occidatur filius iste Jouis: viz. p gulam et luxuriam. qz statim ex delicijs a honoribus carnis tēptaciones oriuntur. Hz si velit oīdē q̄ fit filiꝰ Jouis maībus a potēti custodia a ēsistencia rōnis et voluntatis, angues tēptacionis occidit: et sic se filū iouis a xp̄i oīdit: ut dicē possit de eo xp̄s illud Ma. 3. Hic ē filiꝰ meus dilectus in quo m̄ cōplacui. Sed reuera timendum est: q̄ de istis filijs conq̄ritur xp̄s dicēs illud ysaie primo. Filios enutriui et exaltaui: ipsi autem spreuerūt me. Qui em̄ deberent esse filij xp̄i: sunt hostes xp̄i. et q̄ deberent eē filij potentes: sūt totaliter imbecilles. Viuunt pompis et vanitatibꝰ: in delicijs et voluptatibus. et carni fue fuecūbunt. nec cōtra eam. ꝑ cōtra xp̄m pugnant. de quibus loq̄t Bernardus sup̄ cātica s. 33. Ministri iquit xp̄i sūt: a suis sūt Anti xp̄o. honorati m̄edūt: de bonis dn̄i cui honorez nō deferunt: inde us quē cotidie vides. mēticius mimor. histrionicus habitus. regius apparatus: inde aut̄ infremis in cellis in calcaribus: plus calcaia q̄ altaria ful gent. Inde mense splendide cibis et ciphis: inde cōmessationes et ebrietates. inde cithara et lira: ide rebundācia toralaria et pmptuaria plena eructancia ex hoc ille.

Pro huiusmodi volūt esse et sunt ecciaū Prepositi: decani. Archidiaconi et Epi. Dec ille. Cōs istos malos filios: loquitur in eos sic dicens. Olim p̄dictum ē: a nūc tpe adimplec̄ionis aducit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara pꝰ in nece mūtirum. Amaior post iconflictu hētico uz: amarissima nūc in moribus dēstico uū. Non fugare. nō fugere eos p̄t: ita inualuerunt et multiplicati sunt supra numerum. Intestinalis et insanabilis est plaga eccie: et iō in pace eius amaritudo amarissima. Sed in qua pace. Pax pax erit nō est pax. Pax a pagais: pax ab hereticis: ꝑ non pax. Prosc̄ō a filiis. Vox plangentis ecclie i tempore isto. Filios enutriui ic̄. spreuerūt a maculauerūt. A turpi vita. a kpi questu. a turpi cōmercio. a negocio denicq pambulante in tenebris. Superest ut iam de medio fiat: demonium meridianum. Dec ille. Isti mali filij non sunt filij dei: nō sunt potentes accincti. ꝑ imbecilles et debiles et filij sue carnis. Ad roma. 9. Non qui filij carnis. hij filij dei sunt: sed qui filij promissionis Canticorum 1. Filij matris mee pugnauerunt contra me. Sō vos sic carissimi: ꝑ appareat in vobis pōs patris nostri. Ad Eph. quinto. Estote ymitatores dei: sicut filij karissimi Secundo debet imitus filijs ~~a personis ecciasticis apparē~~

patris nri ad Eph. 1. Estote imitatores dei sicut filij lumi. Secundo debet in istis filijs id ē psonis ecclesiasticis apparere filij sapia: p sanctā informacōnē. Eis em dī ad Thess. 2. Omnes vos filij lucis estis a filij dei. Ex quo suscepērūt docendi officium: illumiāre debēt lucē sapientie corda subiectoz. Sed reuera timēdū est q de filijs istis iam verificat: quod de filijs heli legitur p̄m Reg. 2. Porro filij heli filij belial. Nescientes dīum neq officium sacerdotū ad pplm: qui tñ lucis dalitate lucere deberent ut dī ad Eph. 1. Vt filij lucis ambulate. Tercio debet i eis apparere spirit⁹ sancti dementia: p miūtiaz remissionem. Hoc ē maxime proprium p quod filij xp̄i discerni p̄nt. Nam xp̄o ꝓpriū est misereri ideo nobis dicit Luc. 6. Eritis filij altissimi: quia ipse benignus est super ingratos a malos. Estote ḡ misericordes sicut a p̄i vester misericors est.

Lectio xxv.

Factus est nobis i traductionē cogitationū: quis est nobis ad videndum quoniam dissimilis est alijs vita illius et immutate sunt vie illius.

Propositis in textu precedēti sex accusationibus iudeorum contra xp̄m: In isto textu adducit due alie contra eūdē. Et p̄m hoc lra ista diuiditur in duas partes. Nam p̄mo accusant xp̄m de secreti reuelatione. Secundo de discordi conuersatione ibi grauis est nobis. Accusant ergo p̄o sic. Ille qui occulta consilia reuelat proditiosus est a fraudulentus. p̄m illud prou. 2. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: sed omnis proditōsus a fraudulentus est a communitate exstirpandus: talis autem est xp̄s ergo ꝛc. Causam a materiam huius accusationis accepe runt Matth. 9. Cum vidisset ihesus cogitationes eoruz: dixit. Vt quid cogitatis mala i cordib⁹ vestris. Et loquebatur videlicet murmurantibus de hoc q paralitico peccata dimittit: sed fatui exercitati fuerunt. Ex hoc enim concludere debebant q veraciter fuit deus: qui solus cogitationes hominuz videre potest. Ihs dominus scit cogitationes hominum: quoniam vane sunt. Arguit autē contra xp̄z sic. Maxima secreta hominis sunt cogitationes. Et ideo qui reuelat cogitationes hominum maxime eos confundit. Et ē nociuus in cōitate. Licet illū p circūuentionē destruere. Hec accusatio ponitur i hijs verb. Factus ē nob⁹ i traductionē id ē propalationez p̄m grecismū. Est em traducē p̄m grecismū exēplare ꝛ ꝓpalare qđ fuit occultū: a credit ad dehonestacōez alicui⁹. Et sic accipitur traducē Matth. 1. Joseph aūt cū esset iustus a nollet eaz traducere: voluit occulte dimittere eam. Traducē idē ē q ꝓpalare ad dehonestacōez vel gis corā iudice. Sed a accusa° ē de discordi cōuersacōne. Et formal sic. Quicūq studz singlari vite a dissimili alioz vir vite cōi vnitate a dissimilis ē scismaticus i republica. quia recedit a cōmuni vnitate et cōformitate. Si talis ē iste xp̄s: ḡ ē scismatic⁹ i republica qz recedit a cōi vnitate a habēs etiā discordez

uersationem cum alijs/talis est
piculosus in republica · g. ac·

Ad istā accusacōem dicendum
credēdo q fuit dissimilis eis·qe ipi
fuerunt mali· dissimilis fuit·qe si
ne peccato ceptus a natus· sine
peccato semp uersatus· Vñ ma
lis fuit dissimilis·a bonis fuit simi
lis· Hec accusatio notatur in hijs
verb·Grauis est nobis ad viden
dum·qm dissimilis est alijs vita il
lius·a immutate sunt vie illi9·id ē
variate sunt a nob vie id est opa
ei9· Iste modus loqndi ostendit
eos fuisse valde imudos· Nō dicit
qe grauis fuit eis ad uiuendu
vel uescendum·vel ad viuendu
sub eo vel ad eū audiendum· Sed
grauis fuit eis advidendum· Vi
sus em est de sensibus qui magis
spūaliter immutantur· sicut patz
ij·de aia· Si spiritualis immutatio
min9 grauat qp corporalis· a ideo
imudia fecit eos valde tenebros·qe
bonum hominez sine lesione vide
re non possent Sap·19 Neq est o
culus liuidi·a Matb·20· An ocu
lus tuus neq est·qe ego bon9 sū·e
Fuit de istis sicut de bubone a vel
ptilione· quoz oculi nō sustinēt
lumen solis·qe oculis egris odio
sa est lux·que puris est amabilis
sicut dicit aug9 in libro cfessionū
Et Seneca· Vt imudi oculos cen
tum haberent in omnibus ciuita
tibus·vt de omnium felicitatibus
conquerentur· Nam quanta felici
um sunt gaudia·tanta sunt imu
doz detrimenta· Hec em accusatō
in caput eoz refellitur·si iuste iu
dicentur· Hec est sententia text9
Dñs· Dubitatio litteralis sup materi

am prime accusatois q est de se
creti revelatione potest esse talis·
Vtrū aliquis teneatur ex precep
to sui iudicis revelare secretuz fidei
sue cmissum· Et arguitur pmo
qp sic·qe obedire oportet deo mag
qp hominib9· Act·5· sed iudex preci
pit vice dei· g magis est sibi obedi
endum qp homini qui commisit il
lud secretuz· Pp seruientes iurāt
cōmuniter dñis suis·qp michil no
cumenti percipient quin eis revele
lent· Ponam9 qd vn9 seruiens cō
mittat fidei alterius qd dampnifi
cauit dñm suum in quodam fac
to· Queritur an alius debeat serua
re secretum· Si sic·est piurus erga
dñm· Si non·est infidelis cōtra so
ciū Pp·aliquis cmittit fidei mee
crimen qd cmisit extra confessio
nem· postea contingit qp est de eo
dem crimine infamia· iudex inqui
rit et excōmunicat p veritate dicē
da queritur an nūqp teneor revela
re iudici· Videtur qp sic·qe nō tene
or magis celare qp idē qui cōmisit
ex ordine caritatis· Si ille tenetur
dicere ex quo labōat infamia· Vide
tur qp non qe tunc faceret contra
fidem·a pter nullius preceptum
debz peccare· Ad oppositū· Vitare
fraudem a seruare fidelitatem sūt
de iure nature·Si nullus iudex pōt
compellere ad illud quod est con
tra ius nature·ergo nullus iudex
potest hominem per preceptuz cō
pellere ad revelandum fidei sue c
missum· Ad questionem dicen
dum·qp secretū potest esse duplex·
Vel ē tale qp nō pt celari sine pe
cato·vel pt celari sine peccato· In
primo casu celare tenetur· qui sub
secreto·

secreto recipit. et ñ tenet̄ p̄lato p̄ci
pienti sibi dicere/ qñ autē non p̄t
celare sñ peccato q̄ forte est de ali
q̄ perpetrando in nocumētum ali
orum/ sicut si aliquis cōmittit m̄
sub secreto q̄ ipē iterficiet tl̄i noc
te talem virū vel cōburet domū.
illud nō teneor celare. q̄ q̄d p̄ ca
ritate institutum ē cōtra caritatē
nō dz militare. sicut dicit Bernar
dus li. de p̄cepto et dispēsacione. Et
tale secretum ad preceptum iudi
cis. hō reuelare p̄t. Esset em̄ cōtra
ius bonum q̄ secretum vellet seruari
si ad effectum talē deduceretur
secretum. Secus est de sigillo cōfes
sionis. q̄ si quis sub confessione
recepisset. nullo modo eciam pro
morte reuelare deberet. Vnde sciē
dū q̄ qñ dicūt forte layce p̄sone
l̄ q̄cumq̄ dico tibi hoc sub sigillo
confessionis et non cōfitetur. nec
est confessio sacramentalis. ibi ñ
est sigillū confessionis. s̄ tm̄ sigil
lum secreti. Vnde talis sic recipiēs
secretum et postea reuelās peccat
mortaliter. s̄ tñ nō ē reuelator cō
fessionis. q̄ nulla cōfessio facmē
talis ibi fuit. Vñ per canonē sigil
lum secreti p̄p̄e est/ qñ homo dicit.
dico tibi istud sub secreto. placet
tibi admittere. Et aliꝰ admittit. Si
tūc reuelet peccat mortaliter et cri
mē p̄dicōis incurrit. ¶ Ad p̄mū.
verū est. Et q̄ p̄cipit homini serua
re fidelitatem vbi illud nō est r̄dū
dat in dampnū p̄ximi ideo nō te
netur. ¶ Ad secūdū. tal̄ seruiens
nō dz admittē secretū. q̄ esset con
tra iuramētū: sed statī debz dicē do
mino suo. vel aliū de cauere de dāp
no dñi. ¶ Ad terciñ credo q̄ ñ. Vñ

p̄cepta iudicis et iuramēta q̄ exigū
t̄ de veritate sp̄ intelligūt̄ fieri a to
to ordine iuris et ordine caritatis.
Grauis ē nob̄ etc̄. ¶ Notandū q̄ i
vita p̄nti mlta g̃uia sūt peccatori
bꝰ. q̄ non sunt g̃uia viris bonis et
iustis. Sunt eī q̄tuor q̄ g̃uia sunt
p̄uersis. onera peccōrū. opa māda
torū. vicinū bñficiū. diuinū iudici
ū. Pro p̄mo dicit in eorum p̄sona
ps̄. Iniq̄tates mee sup̄gresse sunt
caput meū et sic onꝰ g̃ue grauate
sūt sup̄ me. quāto aliq̄d est g̃uiꝰ
tanto velociꝰ diuidit mediū et des
cēdit ad cētrū t̄re si possit. q̄ oē g̃
ue appetit q̄ mediū suū sit medi
um mundi. sicut patet quarto de
celo et mundo. Et si esset aliq̄d g̃
ue q̄d in instanti et sb̄ito descende
ret. diceret̄ q̄ illud foret infinite
g̃uitatis. q̄ sine p̄porcione veloci
us descenderz q̄cūq̄ g̃ui q̄d in tem
pore mouēntur sicut patet. 4. phi
sicorum et 6. Sed sic est q̄ peccōr
moriens descendit ad medium t̄
re subito et in instanti. quia īfernꝰ
est in medio terre. Job 21. Ducūt
in bonis dies suos. et in puncto ad
inferna descendūt. In puncto hoc
est in instanti. quia q̄ punctus ē
in magnitudine hoc est instans ī
tempore. Ergo peccatum est onus
graue. immo infinite grauitatis.
Et est hoc imaginandum q̄ si fer
rum magnum vna cum magne
te ponatur ī vno appendulo equi
libris nō erit sibi metipsi graue.
hoc est sua grauitas in nullo pro
mouebit descensum suum sed tan
tum descendet quantum p̄miserit
g̃uitas magnet̄. Cuiꝰ causa ē q̄
magnes natuālit̄ attrahit ferrū

Collo

ad se p modū finis vl' p modum
efficientis. Vnde non plus ponde
rabit ferrum cū magnete q̄ mag
nes solus. Ferrum durū ⁊ ad diui
dendum difficile est homo vtens
racōne ⁊ arbitrij libertate q̄ licet
difficultari potest: vinci non p̄t s3
Anselmū d libero ābitro Magnes
autem deus est: quoniaz deꝰ mag
nus dominus in ps̄. Iste magnes
naturaliter trahit ferruz id est ho
minē: quia summi boni cupiditas
homini naturaliter inserta est sic
dicit Boecius 3. de cō. p. 2. ⁊ Jo.
6. Nemo potest venire ad me n̄ p̄
meus qui misit me traxerit eum.
q̄ diu ergo deus ⁊ homo se tenēt
simul ⁊ coniūgunt in fortuna hꝰ
vite per graciam et caritatem. ho
mo non est sibijpsi grauis: sed de
us eum confortat ⁊ supportat. Vñ
Apl's ad Eph. 4. Omnia possum
i eo qui me confortat. Sed si sepa
retur a deo ⁊ ponitur in contrario
appendulo libere per peccatuz mor
tale: statim fit homo sibi grauis: i
tantum q̄ si moriatur statim ad
infernuz descendit: ⁊ hoc ē quod
signanter dicitur Job 7. Posuisti
me contrarium tibi: ⁊ factus sum
michi metipsi grauis. Quare non
tollis peccatum meum: ⁊ quaē nō
aufers iniquitatē meam. Quasi
diceret Aufer iniquitatem meam
⁊ stati ero in alio appendulo eq̄li
bris: ⁊ nullomō ero michi metipi
grauis: immo tunc ponas quicq̄d vo
lueris in parte contraria: ⁊ ego q̄
diu tibi adhesero non curabo. Ethꝰ
est quod dicit 17. c. pone me iuxta
te: et cuius vis manus pugnet cō
tra me. In cuius figurā vidit Za

charias mulierem quamdaz i am
phora: habentem in ore suo mas
sam plumbi: ⁊ dictum est prophe
te: hec est impietas zacharie q̄nto
In signuz q̄ omnis iniquitas opi
labit os suum: ⁊ q̄ omnis iniqui
tas grauis est: quia Eccl. 22. super
plumbum quid grauabit. Et iō
per iniquitatem populus ad ve et
num descendet: si se hic non correx
erit penitendo. Et hoc est q̄d dicit
ysaie primo cōminando. Ve genti
peccatrici in iniquitate populo gra
ui semini neq̄ filijs sceleratis. Se
cundo videntur hominibus opeā
mandatorum grauia: ⁊ in hoc de
cipiuntur q̄a Johānis q̄nto Mā
data eius grauia non sunt. Grauī
tas enim rei nūq̄ bene perpēditur
per vnum hominem impotentez:
sed per fortem. Similiter iudiciuz
in virtutibus ⁊ vicijs nūq̄ debet
accipi s̄m falsam opinionem erā
tis: sed s̄m rectam racionem sapi
entis sicut patet quarto Ethicoꝝ.
Et idō quod malis apparet graue:
non ideo dicendum est graue: q̄a
sunt infirmi. I ps̄. Infirmati sūt: ⁊
ceciderunt. Scitis q̄ ignis est tota
liter leuis: ⁊ terra totaliter grauis:
quia est graue simplex. Mixtum
vero ex terra et igne erit partim
graue et partim leue. Et si terra p̄
dominetur mixtum tale descendet:
si ignis ascendet. Terra est aīma
humana grauis per peccatum p
concupiscenciam origenalem. Ec
clesiastici. 40. Iugum graue super
filios ade: a die exitus de ventre
matris eorū vsq̄ in diem sepultu
re. Vnde in ps̄ Anima mea sic t̄ra
sine aq̄ tibi. Caritas ē ignis Luce

12. Ignem venī mittē in terram. Quādo igit̄ ita est q̄ aīa sep aāt̄ur a caritate fit siplicit̄ terra simplex: a grauis dr̄ fertur de pr̄cato i pr̄catū. dcī. Cor neq̄ grauabit̄ doloribꝰ: et pr̄catoꝝ addiciet ad pr̄candū. Tunc dr̄scendet eius dilectio tantūmodo ad terrena et vana huius vitē̄ fit tota grauis. Vnde quod acute arguit eos. Os filij hominum vsq̄quo grauicordes vt quid diligitis vanitatem et queritis mendaciū. Glo. omnia terrena sunt mendaciū: q̄ non faciūt qđ promittunt. Sed ecce si fiat omnis tio caritatis ad aīmā: anima perdit de sua grauitate. Quantuz enī intenditur caritas: tanto minuitur cupiditas. sēm Augustinuz que est anime grauitas. Propter quā non potest eius amor ferri sursuz psecte sicut deberet. Et intantum potest ista caritas augeri et intendi: q̄ fiet anima magis leuis id est tendens versus superius per dilectionem q̄ grauis ad ista temporalia. Et que sursum sūt sapiet: non que super terram ad Colosenses. tercio. Et si ita sic leues essemꝰ: videremus oīa mandata dei facilima.

Terciū qđ malis graue videt̄ est vicinū beneficiū. displicet enī malꝰ q̄ hoīs qui viuunt e vicino iuxta eos bene faciunt q̄ bene viuunt. Et tales sunt ꝓprie inimici: qui loquūtur in ꝓposito de viro bono dicētes. Grauis est nobis etiam ad videndum. Quartū quod malꝰ videtur graue est diuinū iudicium: q̄ ita est sine errore. De illo enī iudicio tremēdo dicit Isaye tercio. Ecce nomē dñi venit de longinquo: ardēs furor eius: et grauis ad portandū. Quanto graue ab altiori descendit tanto grauius ledit. Sed cristus de celo empirio ad iudiciū venit. Ihn Os. A sūmo celo egressio eius: tā ad icarnationez q̄ ad iudiciū differentiā. Impij autem stabūt deorsum in profundo: et ideo grauissiā sentencia illa super eos cadet. Nota q̄ ex quo mali graues sunt et ponderosi: magna erit compressio i inferno post diem iudicii: quia eorum corpora erūt mirabiliter grauia: et quo libet sēm vltimū potēcie fue conabitur versus centrū. Maxima ergo pressurā ibi fiet. Et tamen conuenit hō ymaginari quādam misericordiā ex iustitia procedēte: quia licet quilibet esset dignus centro: grauiores tamē loca centralia occupabunt: et minus graues loca exteriorā: a fic erit minor pressura q̄ si fieret econuerso. Notanda ē causa qualiter q̄tuz cunq̄ homo sit grauis et ponderosus p pcām̄a continue descēdat eadēdo: nūq̄ tamē est de eo finaliter desperandū. Ratio huiꝰ est. Si aliquod graue cadat ab alto quantūcūq̄ a sūmo cecidit: si posset ātē casū ad terrā repelli a linea casus nō caderet grauius q̄ si cecidisset a loco in quo a linea casus ē expulsuz. Vnde si homo caderet a tecto domus: et dum esset in cadendo alius supra terram stans eum depelleret manu a linea casus: ipse ad terrā cadens non plus ledet̄ q̄ si a loco depulsionis a linea casꝰ tantūmodo cecidisset: ita q̄ totum nocumentum casus qui precesserit p vim depulsionis impeditur. Moraliter hō

ff. 7.

cadit continue quando est in pec-
cato sm lineam rectam versus cē-
trum terre quod est infernus. sed
sunt homines stantes non caden-
tes. videlicet sancti viri in ecclesia.
qui eum vel per predicacionem l'
per oraciones vel p penitencie sa-
cramentum a linea sui casus depel-
lunt. et tunc non cadit, ut cōmuni-
ter omnis homo videlicet per mor-
tem. sed anima de casu non ledit
nec aliquam penam sentit pro ca-
su. si peccatum in hac vita remitta-
tur.

Lectio 26.

Tamq̄ nugaces estimati
sumus ab illo et abstinet
se a viis nostris et prefert
nouissima iustorum et gloriatur se
deum patrem habere. Positis oc-
to accusationibus quibus iudei ac-
cusabant xp̄m. In lectione hodier-
na sup adduntur quatuor alie cō-
tra eum. Et sm hoc hec lectio diui-
ditur in quatuor partes. Nam pri-
mo accusatur de criminali derisio-
ne. Secdo de partiali diuisione. Ter-
cio de preiudiciali cōpacione. Qr̄-
to de supernaturali vsurpacione.
Secunda pars ibi: abstiēt se. Ter-
cia ibi: et prefert. Quarta ibi: Et glo-
riatur. Prima ergo accusacio for-
matur sic. Ille qui secum conuiuē-
tes contempnit et puipendit pacē
pturbat. et per consequens debet
a communitate t̄pelli. nisi sit spes
de bona correctione. Sed xp̄s nos
iudeos totaliter puipēdit. g̊ ac. hec
accusacio poitur i hiis verbis Tā-
q̄ nugaces estimati sumus ab eo.
Nugax acis omnis generis ē. Et
dr̄ hō mendax. qui totaliter et supflu-
e dat se trufis et inutilibus. Similit'

hic et hec et hoc nugas cuius vlti-
ma lr̄a ē s et est nomē hebreum. et
idē significat qd nugax. sed est in
declinabile. Et ponit zophōie. 3. nu-
gas qui a lege recesserant congre-
gabo. Glo. exponit sic. Nugas id
est vanos. dicūt g̊ q̄ fuerunt con-
tempti a xp̄o. et estimati ab eo tā-
q̄ nugaces: id ē hoīes trufatores
vani et inutiles. sed in hac accusa-
cione magis accusant seipsos. nā
tales fuerunt in rei veritate. nec ip-
se q̄ veritas fuit potuit d eis alit' esti-
mare. Secūda accusacō et decīa in
vniuerso: est de parciali diuisione.
Et formatur sic. Quicūq; diuidit se
a vita cōmūi trahens ad cōuenti-
culas et pciales cōfederacōes ē no-
ciuus in republica. sed talis ē xp̄us:
Abstinet enī se a nobis trahit se
ad discipulos et cōfederat contr̄ le-
gem nostram: g̊ ipse ē nr̄e cōitati
nociuus. Et ponit hec accusacō i hiis
vb̄ Et abstiet se a viis nr̄is tāq̄ i
mūdiciis. Sz ad istā accusacōnē
dicendū: q̄ xp̄s eorū legē p totū
suauit et ipleuit. et pfectiorem do-
cuit: q̄ sm eorū pphetas post legē
eorum successura fuit legi eorum.
Vnde ipse legē illaz diuulgauit. et
bonis et sanctis illam recipiētibus
se coniunxit. et a malis hominibus
deo īobediētibus se abstraxit siue
substraxit. Tercia accusacō ē de
preiudiciali cōpacōne: et format
sic Cōpacōes sūt odiose et qn̄ fiūt
cōit' generant discordiam. sz xp̄s
tales comparationes fecit. prefert
iustos gentiles non habentes le-
gem nobis iudeis qui legem dei
habemus: ergo in preiudicium
nostrum facit tales comparacōes

Et hoc dicunt in hijs verbis Et p̄fert nouissima iustorum: id est preferit vite nostre nouissima id est finale premium iustorum gentilium̄ obstante lege nostra Et hoc dixit cristus Math. 12. vbi dixit q̄ viri niniuite qui egerunt pēitentiā ad predicationem Jone. Et regina austri q̄ fama audita Salois venit vt informaretur ab eo. Surgent in iudicio et condēpnabunt generationem istam eo: quia cōtēpserunt credere cristo qui fuit maior Salomone et Jona. Ista accusatio refellitur in semetipsos. nam iuste fecit in hoc q̄ iustos pretulit ipsis malis ¶ Quarta accusatio a duodecima in numero: ē eadem cū sexta in virtute. Vnde accusant eum de supernaturali vsurpatione nature diuine. Vnde iste duetam̄ sa-
cōes se. Filium dei se nominat. Et gloriatur patrem se habere deum. Idez dicunt realiter. Et replicatur bis accusatio: quia materia est de grauissima vtpote de blasphemia atq̄ vsurpatione honoris diuini. sed vt dictum est cum de sexta accusatione ageretur: non nomen vsurpabit̄ natuāz dinā se habēt p maxima miracula demonstrauit. merito gloriabatur se deum patrem habere non falsa gloria sed vera: q̄ vere sic erat testāte voce patris. Math. 3. Hic est filius meus dilect⁹ in quo michi bene complacui. ipsum audite. Gloriatur se deum patrem habere. ¶ Notandum q̄ est magna gloria veraciter habere deum patrem. et posse cum sana conscientia sibi dicere cotidie Pat noster qui es in celis. Mat. 3. Glo-

riant enim quidaz de progenitorū nobilitate nobilius deo michil esse potest. de quo singulariter dicitur Luce. 19. Homo quidām nobilis abijt in regionem lōginquam: accipe sibi regnum a cuerti. Quidā de p̄genitoz dignitate. deus totius vniuersi rex est a imparator in ps̄. de⁹ autē rex noster ante secula. Quidaz de p̄genitorū diuicijs. a de deo scribitur in ps̄. Gloria a diuicie in domo eius. Quidam de progenitorum milicijs. atq̄ deus ipse est dominus exercituū. princeps milicie a belli: de quo Job. 24. Nūquid ē numer⁹ militū eius. Ergo confidenter gloriemur deū nos habere patrez. q̄ Eccl. 3. Gloria homi-
nis est honor patris sui: a dedec⁹ filij pateri fine honore. Inuenim⁹ autē in isto patre libertatem sufficientis exhibitionis si ei seruiam⁹. regularitatem conuenientis castigationis ne delinquam⁹. hilaritatem allicientis reconciliationis si ad eum redeamus. de primo facit nobis p̄s̄ dulcissimū argumentum. q̄ deus nullo mō nobis deficiet si ei seruierimus Luce. 21. Quis inquit cristus de hominibus petit a patre suo panem: nūq̄d lapidē dabit ei aut piscem. Numq̄d proiscē pēitentez dabit illi. Aut si petierit ouū nūq̄d porrigz illi scorpionē. q̄si dicerz nō. Et tūc arguit cristus a mīto fortiori. Si g̃ vos homines cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris. quātomagis pat̄ vr̄ celestis dabit spm̄ bonū petentibz se. Et ideo nullꝰ timeat mūdū cōtēpnē a pauptatē p̄ xp̄o sibi re. q̄ deus oibus sibi seruientibus

sufficiēter ꝓuidebit. Cum magis-
ter nostri ordinis Sedꝰ frater Jor-
danus in quadā abbacia. Cister-
ciensiū receptus fuisset: conuene-
runt circa eum monachi secum a-
micabiliter conferentes quesierūt
ab eo Magister: quomō potest or-
do vester durare cum nichil habe-
atis vnde viuatis. Licet mundꝰ
sit modo deuotus tamen scriptuz
est in euangelio ꝙ refrigescet ca-
ritas multorum: ⁊ cum nō habu-
eritis elemosinas deficietis. Rn̄-
dit autem magister mansuete Si
vobis videtur vestr̄ racio probat
ꝙ vos ciciꝰ deficietis: quoniā vbi
vos allegatis ut premittitur quo-
niā superhabundabit iniquitas
Refrigescet caritas: sed quoniaz
suꝑhabundabit iniq̄tas iniq̄ hoī-
nes p̄redones ⁊ raptores auferēt
bona vestra ⁊ cum vos mendicaē
nesciatis deficietis ⁊ ipsi nobis de
bonis vestris conferent habun-
danter Scitis ꝙ pater qui habet
multos filios mittendos ad scolas
tres vel quatuor seniori dat pecuī-
am pro omnibus nō qn̄ fortassis
plus diligat iuniorem. sed qꝛ sei-
or plus est exptus de seculo. Isto
modo deus dat alicui diuicias hꝰ
mundi non pro seipso tantuz: sed
pro suis pauꝑibus quoruz dispē-
satorem vel senaschallū facit talē.
et nisi eis erogauerit grauiter fiā-
liter arguetur. Vnde vos diuites
r̄ctoēs portatis cōes pauꝑz fratꝝ
bursas: ꝫ caueat sibi q̄libz ꝙ non
sit iudas. Judas enim loculos hē-
bat ⁊ ea que cristꝰ ordīauit pro
pauperibus asportauit ⁊ in vsus
proprios conuertit Sic modo diui-
tes quidam qui portant loculos
pauperum: sed magis in volupta-
tibus et vanitatibus huius vite
consumunt. Qualiter autem deus
diuitibus dat diuicias racione
pauperum docet Augustinus ser-
mone vicesimoquarto. Diues in-
quit et pauper duo sunt sibi con-
traria: sed iterum duo sibi inuicez
sunt necessaria Nullus indigeret
si inuicē se portarent ⁊ nemo labo-
raret si ambo se iuuarēt: diues ꝓp-
ter pauperem factus ⁊ pauper ꝓp-
ter diuitē factus ē Pauperis ē oā-
re: diuitis erogare: dei pro paruis
magna r̄pensare. De misericordia
eius ꝑua: magna nascitur copia
Fecundus est ag̃ pauperum: cito
reddit donantibus fructū Via ce-
li est pauper: ꝑ quam venitur ad
patrem. hec Augꝰ Et racionabili-
ter inhibuit xp̄s voluntarie pau-
peribꝰ sollicitudinē excessiuā circa
victum suum Ex quo eni̅ precipit
diuitibꝰ ꝙ sint solliciti circa pau-
peres sustentandos de suis elemosi-
nis superfluū esset ꝙ pauꝑes fo-
rent etiam solliciti circa idē. Et iō cō-
uenienter dixit discipulis suis. Ma-
th. 6. Respicite volatilia celi quoi-
am non serūt neqꝫ metūt nec con-
gregant in horrea ⁊ pater vester ce-
lestis pascit illa Et infra. Nolite g̃
solliciti esse dicentes. Quid mādu-
cemus aut quid bibemus aut q̄
operiemur. Hec enim omnia gen-
tes inquirunt scit enim pater ves-
ter: quia hijs omnibus indigetis
Querite ergo primo regnum dei
et iusticiam eius: et hec omnia ad-
scientur vobis Hec est autē spes
et regula pauperum firmissima.

q̄ si bene seruierint deo hec oīa adicientur eis: et si nō tātum q̄tum ꝺeordinate appetunt tū q̄tum indigētie est. ¶ Secūdo inuenimus in isto patre qui ꝺeus ē regularitatem conuenientis castigacois inter tria que pater dat filio secūdū philosophū .8. etico rum ponitur disciplina. Dat enim pater primo nutrimentum et disciplinam. Et dicitur vulgariter Melior est puer nō natus q̄ nō disciplinatus seu informatus. Ad hēb. 12. Quis ē filius quē non corripit pater? Nobilis homo qui hz filios sibi caros facit eos diligenter castigari corripi et flagellari pro omni defectu. vbi garciones a famuli dimittunt sibi ipsis. Ideo dicit Apostolus ad galathas .4. Quāto tempore hęres paruul9 est michil differt a seruo cum sit dñs oīm: sed sub tutoib9 a actoib9 ē vsq ad prefinitum temp9 a patre. Isto modo ꝺeus reprobos a finaliter damnandos dimittit sue volūtati: filios autē suos corripit a castigat nunc per infirmitates nunc per aduersitates nunc per subtractionem bonorum temporaliū nunc per detractionem malorum hominum: que omnia fiunt tolerabiliter sustinēda si cogitemus q̄ pater est qui infert et q̄ hereditatem nobis seruat. Et hoc ē q̄ dicitur sapiencie .11. Hos quidē vt filios tamquam pater monēs probasti. illos autē reprobos tāq̄m durus rex interrogans condemnasti. Et ideo. Eccl. 3. Judicū patris audite filij: a sic facite ut salui sitis. ¶ Tercio inuenim9 in isto patre hilaritatem allicientis consolacionis. si ad eum re ꝺeamus q̄ciens cumq̄ peccauerim9. figurā habemus expressam ad hoc Luce. 15. de filio prodigo: qui cū a patre paternā suā porcionē petiuisset et illam in regione longinqua viuendo luxuriose expendisset cum meretricibus. a tandē compulsus miseria ad patrem rediit. cum adhuc longe esset occurrit ei pater. Et cum dixisset. pater peccaui in celum et coram te. a non sum dign9 vocari filius tuus. fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. Iruens pater in oscula a amplexus dixit seruis suis. Cito proferte stolam primā 2c. Dicamus ergo et nos isti patri sicut filius dixit patri suo secūdum valerium li. 7. c. 3. queso ueme9 erga te amor eo fit vilior q̄ a penitēcia oritur. Ita dixit filius patri q̄ grauiter offenderat. a reconciliatus est patri suo hec ille. Et a.

Ideamus ergo si sermones illi9 veri sint. a tēptemus que ventura sint illi. et sciemus que erunt nouissima illius. si enim verus est filius ꝺei suscipiet illum. et liberabit illum de manibus contrariorū. Post q̄ spiritus sanctus posuit conspiracionem iudeorum contra cristū a ad cristum circumueniendum: hic ponit eorundem conspiracionem ad cristum occidendum. Et circa hoc duo fiunt. nam primo tractant de emolimento q̄ ipsi de morte eius percipient. 2o de tormento quo cristum ad mortem affligēt. a. pāsibi. Cōtumelia. ¶ Circē primū nōndū q̄ nec boi sciuerūt vidē

quōd posset eis de morte xp̄i puenire/nisi vna certitudo experientie an esset verus filius dei vel non. Et hec fuit crudelis curiositas sciendi q̄ volebant eum occidere aut experirentur an esset filius dei. Narrat Boecius a alij de Nerone/q̄ motꝰ crudeli curiositate sciendi qualiter in vtero matris sue iacuerat/matrem p̄priam pulcherrimam dominam fecit occidi a aperiri nec cōsi derando funus matris sue lacrimādo vel gemendo quod dāq̄ signū cōpassionis ostendit. Et hec fuit consimilis crudelis curiositas. Enumerant ergo quatuor de cristo q̄ per eius mortē innotescent. sciemꝰ inquiūt de xp̄o an sit infallibilis veritatis/an sit impassibilis potestatis. an infinibilis eternitatis. an sit inuincibilis diuinitatis. ¶ Primo indicant se scituros an cristꝰ sit infallibilis veritatis. Et quantū ad hoc dicunt. Videamus an sermones illius veri sint. Constat q̄ verificuerunt. Nam ipsemet fuit veritas. Secō dicāt q̄ sciēt ā fuerit impassibilis ptātis. Et quantum ad hoc dicunt. Temptemꝰ id est experiamur que ventura sint illi si eum affligamus a torqueamꝰ. Et hic fuerunt decepti: putantes q̄ non potuit simul esse passibilis a dei filius per naturā. Et hoc falsum fuit. Habuit enim duas naturas. et sm vnam impassibilis extitit. sm aliam videlicet humanā potuit vere pati. Tercio indicauerūt q̄ experirentur an essꝫ infinibilis eternitatis. Et hic decipiebātur. quia quando finitus fuit per mortem tēporis. estimauerunt eum nullate/nus reſurrecturum. Vnde putabāt mortem corpois nouissima sua esse. Et quantum ad hoc dicūt. Et sciemus q̄ fuit nouissima illius. ¶ Rēto indicauerūt q̄ experirent an esset inuincibilis diuinitatis. a arguebant sic. Si deus permittat eū cruciari a affligi per nos/a non liberauerit eum de manibus nostris. cōstat q̄ non est filius dei. Et in hoc decipiebant. oīno. Veneat. moi. Et sic littera tota plana est.

DVbitacio literalis. An persecutores cristi cognouerunt eum esse deum. Et videtur q̄ sic. Nam p̄cipes sciuerūt eum esse vnum qui fuerat promissus in lege. sm Aug⁹ in libro questionum noui a veteris testamenti. sed sm prophetas debuit esse deus. ergo sciuerūt ipsum esse deum. ¶ p̄ sicut amare sic odire p̄supponit cognitionez. sed odiebant eum quatenꝰ fuit deus. ergo sciuerūt eū ee deum. Minor patet Joh. 17. Nunc a viderē a oderunt me a patrem meum.

CAd oppositū est Apl's ad Cor. 1. Si cognouissent nūq̄ regē gl'e crucifixissēt. qđ expoit Ex glo. taz de dēmōibus suggerentib⁹ mortē xp̄i q̄ etiam de iudeis. ¶ Item xp̄s dixit Luc. 23. Pater ignosce eis. q̄ nesciunt quid faciunt. ¶ Item Act. 3. dixit Petrus iudeis. Scio quia per ignorantiam fecistis. sicut et p̄cipes vestri. CAd dubitacionē dicē dū q̄ n. neq̄ dēmōes. neq̄ p̄cipes. neq̄ simplices cognouerūt eū ee deū. In hoc tm est dīa q̄ p̄cipes a maiores instructi in lege sciebāt eū ee messiā. sed n. sciuerūt eū ee deū. Minores vero a simplices. nec

sciuerunt eum esse promissū in le
ge nec filium dei. Sed contra Lu
ce. 3. Demones clamabant quid
nobis et tibi ihesu fili dei. Prete
rea Origenes super illud Mathei
21. Hic est heres venite occidamꝰ
eum dicit sic hoc in illis impletuz
ē qui videntes cristum et cognos
cētes filiū dei nichilominus crucifix
erunt eum. Preteria Beda super
illud Luc. 23. Pater ignosce illis
etc. Notandū inquit ꝙ non pro
eis orat qui eū filium dei vere in
tellexerunt et crucifigere q̄ confi
teri maluerunt. Ad hec dicit sanc
tus Thomas ꝙ deberet sic intelli
gi congnouerunt eum esse filiuz
dei non per naturam sed per quan
daz gratie singularis excellentiā
quantum ad iudeos. Ad secundū
de demonibus dixerūt illd ex sup
positione ⁊ suspitione nō ex certa
cognitione sicut ponit glo. Corin.
2. Si congnouissent. Ad primū
principale dicendum ꝙ licet sci
rent eum per facta ⁊ signa que fe
cit esse promissum in lege: non ta
men omnes ꝓprietates sciuerunt
quas de deo predixerunt ꝓphete ꝑ
tantum hoc sciuerunt ꝙ fuit mes
sias. Ad secundum dicēdum ꝙ
Cognouerunt filium dei nō tamē
cognouerunt eum esse filium dei.
ad odium dei hoc sufficit odiē cris
tum. Videamus. Notandum ꝙ
humane condicionis considerati
o ad quatuor se debet extēdere in
presenti ad hoc ꝙ vita nostra vir
tuose regatur. Oportet enim videre
quid supra nos patet: quid ifra
nos latz: quid circa nos cernitur:
et quid sub nobis sternitur. Vide
amus ergo supernam premiorū
affluentiam. Videamus internam
commissorū conscientiam. Videa
mus fraternam proximorū idigē
tiam. Videamus eternam tormē
torum vehementiaz. Videamꝰ
primo supernā premiorū affluen
tiam recogitando iocunditatem il
lius beatitudīs que nob promit
titur in celis ⁊ statim vilescit quid
quid p̄tiosū inueīmꝰ in terris. Ede
ista visione dicit Ps. Videbo celos
tuos opa digitorum tuoꝝ: lunā ⁊
stellas q̄ tu fūdasti. Sed notand
ꝙ ille qui est in profundo puteo
circa meridiez vidz stellas: vbi il
le q̄ stat in supficie t̄re in lumine
nullam videt stellam. Eodē modo
ille qui ponit in ꝓfūdo humiliati
onis tribulationis ⁊ angustie sus
pirat ad celū et clamat ad deum:
qui vero stat in lumine mundi ⁊
claritate mundane conuersatiōis
et lasciuie stellas vidē nō potest.
Est etiam experimētum ꝙ si dena
rius ponatur in scutellam vacuā
recedaturqz a scutella donec dena
rius desinat videri si aq̄ supinfudat
stante oclo in eadē distātia dena
riꝰ itm appāebit ꝓpt aq̄ supfusā
denaio Mora. Denaiꝰ vitā designat
eternā Math. 20. Nōne ex denaio
diurno ꝯueīsti mecū. Iste denaiꝰ
n̄ apparebit q̄bus dā hōinibꝰ i hac
vita dū in dignitatibꝰ. voluptatibꝰ
⁊ honoribus elongāt a deo. qua
les fuerunt illi duo sacerdotes pes
simi de quibus Dani. 13. Declina
uerūt oculos suos ne viderent celū.
neqz recordarentur iudiciorum
iustorum. Sed si ponantur tl̄es i
īfirmitate t̄bulatione ⁊ ꝑsecutiōe:

bene recordabuntur de deo et de celo
ad quod facti sunt. Nota q vesp
tiliones debiles sunt oculis Causa
est quia humor cristallinus qui
necessarius e oculo advidendum
transiuit in substancia alarum.
Unde habent alas coreales et sic
per volatum amiserunt visum:
quia subtractum est oculis quod
ponitur in alis. Dij figurant super
bos: qui quato magis volare nitu
tur tanto gra diuini luminis ma
gis priuantur: quia tota intencio
eorum que deberet ee in consideran
do celestia transiuit in penas am
biciosas: quia tota eorum cogita
cio est quomodo possint gradatim
ascendere de dignitate in dignita
tem. Causa aut quare pro celesti
bus premijs non laboramus est:
quia ea no videmus: sicut homo
qui transit in nundinis p mercio
nia cooperta que non potest vide
re: non temptatur inde emere: sed
in nudinis quando plane videt e
a discooperta statim inclinatur ad
emendum ea. ex parte ista Unde
Act. v. Spūs. vidit celos aptos:
et statim voluit emere. Domine in
quit ihesu: suscipe spiritum meum.
Ecce statim obtulit denarium suu:
pu. xj. Consideravit agrum et statim
emit illum. Et infra. gustavit et vi
dit quia bona est negociacio eius.
Sed de multis euenit sicut de mo
yse: qui ascendens in montem bn
vidit terram promissionis. ꝫ nu
q̄ intrauit in eam. sic quidam ira
ti vident celestia per sacram scrip
turam: sed nu q̄ intrant i eam per
contēplacionem Sed videamus
infinam commissorum cognosciam.
Sic c

disciam⁹ facta nostra cogitacones
a verba Scriptor si oculos suos
auertat a libro turpem literam fa
cier: quia bona scriptura diligētis
simam visionem requirit. Libri
nostri sunt conscience nostre: da
niel. v. Judiciu sedit: et libri aperti
sunt coscientiarum ꝫ glo. Et Apoc.
20. Judicati sūt mortui ex his q̄
scripta erant in libris: scm opera eo
rum Videam⁹ ergo quid scribamus
dum liber fit: et quod factu e corrigamus et abradamus
dum possumus per penitenciam. ꝫ
hec est condicio oculi: quod opti
me videt alia a se que sibi e diro
opponuntur: sed seipsum nullomo
videre potest. sed indiget speculo
representante se Et ita est de nobis:
alienos defectus optime notamus
proprios non videmus: nisi forte p
speculum hoc e p correptione alicui⁹
sancti viri. Ad Cor. 6. Videmus
nunc per speculum Et talem quelibet arguit Saluator Matth. v. qd
vides festucam i oculo fratris tui:
et trabem que in oculo tuo e non
consideras. ypocrita eice primu
trabem de oculo tuo et tunc veni et
eice festucam de oculo fratris tui.
Un prosper de vita contemplati
ua li. ij. Tam diu quis pcta sua q̄
nosse et flē deberet ignorat: q̄ diu
aliena curiose consideat: q si mo
res suos ad seipsum conuersus consi
derat: no requirit q8 i alijs repre
hendat: ꝫ q8 i seipso lugeat Et io
signanter dicit Saluator noster
Matth. vij. Videte vos ne et ipos Ba
silius exameron li. ij. recitat q oīs
creaturarum difficilimum e cognoscere
seipm. No em sol⁹ oculus q exteius

habẽtur inspiciens semetipm nõ
valet intueri: ꝙ mẽs ipa satis a
cute aliena delicta cõtẽplans stat
dio: est erga fratrũ cognicõez vici
orũ. Et ideo signanter dicit vmcu
iqz nũm illud Jé. z. Vide qz maluz
q amarum ẽ reliquisse te dñm de
um tuum: te inquit nõ alios tantũ.
Tercio videamus fraternã proxi
morũ indigẽciã Gen. 14. vide si cũ
acta prospa sint erga fratres tuos
Sz reuera multi vident fratres suos indigentes sicut sacerdos q leui
ta viderunt samaritanũ sauciatũ
Luc. 10. Leuita cũ esset secus locũ
q videret eum: p transiit De vnoqz
tali dicit p. Joh. z. Qui habuerit
substanciam huius mundi q vide
rit fratrem suum necesse habere q
clauserit viscera sua ab eo: quomõ
caritas dei manet in illo: quasi di
ceret. nullomõ Sed videam9 nos
paupm indigenciam sicut samari
tanus fecit: qui vulnera alligauit
q in stabulũ secũ duxit Jo. 16. Vi
delo vos: q gaudebit cor vestrum
Quarto videamus eterna qz tor
torum vehementiã. Homo qui nõ
diligenter prouidet sibi de fouea l
puteo facliter cadit in eum: sic q
non profunde q frequenter yma
ginatur de pena putei infernalis
nõ bene cauet sibi: ideo ps. Oculis considerabis: q retribucionez
pctorũ videb. Et quicqz hec videt:
infallibiliter retraheret se a peccato.
Nau. z. Omnis qui videit te refugi
et a te. Vñ Hugo de sancto Victore li. suo 8 anima. Infernus la
cus est sine mensura. profundus
sine fundo. plenus ardore inco pa
bili. plen9 fetore intolleabili. ple
nus dolore innumerabili. ibi mi
serie. ibi tenebre. ibi nullus ordo.
ibi horror eternus. ibi nulla spes
bonꝰ. nulla dispõcio mali. hec Hugo Et ideo videte vigilate et orate.
Marc. 13. Et ad Heb. 4. videte fratres. sed ut sapientes. itaqz quo
modo caute ambuletis non quasi insipientes. redimentes temp9 quoniaz dies mali sũt. Leo. 28.

Contumelia et tormentis
interrogemus eũ ut sciaꝰ
reuerentiam eius q probe
mus pacienciam illius. morte tur
pissima condempnemus eum. Erit enim respectus ex hominibus
illius. Posita conspiracõe iu
deorum ad xpm occidendum. hic
exequuntur de sue conspiracõis
execucione ad suum flagiciũ ef
ficaciter adimplendum Ordinãt
autez q mos xpi duas habet ci
rcumstancias penalitatis videliez
q sit fume molesta p amaritudi
nẽ acbitatis. q fume inhõesta per
ẽpitudinẽ vilitatis. ibi. Morte. Ciẽ
primũ faciẽdũ q oĩs pena hoĩ infligẽ
da indnoꝰ. sistit. si verba infactis
probra inuiciata hõ dehõestat. q p
facta cruciata hõ debilitat. Et ideo
istas duas penas dicũt velle in
ferre xpo. Vnde dicunt Contume
lia q tormentis Contumelia quã
tum ad verborum dehonestacio
nem. Tormẽtis quantum ad sen
sibilem passionem. Quantũ ad
primum sciendum q septem sũt
vicia loquendi quibus homo pri
mo suo iniuriatur. videlicet conui
ciũ. cõtumelia. iproperiũ. detractõ
susurracio. derisio. cõtẽcõ. Sũt em
ꝑtuor bona in hoie. q alii hõ inuiose

16

nititur diminuē vel auferre. videlicz
veritas honor fama ⁊ amicicia. Cō-
tra veritatē est cōtencio. que ē que-
dā inordinata cōtrarietas in verb:
per quā homo intendit ostendere
proximū suum dicere falsum. ¶ Cō-
tra honorem sunt quatuor: conui-
cium contumelia improperiū et de-
risio. Conuicium est verbo quomo-
do libet hominem dehonestare. siue
exprimatur vicium culpe vel pene.
Sed contumelia nūq̄ est nisi quā-
do homo iniuriose dehonestatur v̄-
bo exprimente culpam. Vnde si di-
cam te scabiosum vel cecum conui-
cium est. vel si dicam q̄ fur es vel
latro contumelia ⁊ omnis cōtume-
lia est cōuicium sed nō econtra.
Im ꝓperium ē iniuriose ꝛ̄tare hōis
indigenciaz p̄cedentē sicut quando
aliquis iniuriose ⁊ contra caritatē
reducit alicui ad memoriā auxiliū
sibi factū tempore sue indigencie ⁊
hoc coram multis ⁊ hoc cedit in di-
minucōuem sui honoris ¶ Derisio
autem est vicium ludendi ⁊ inten-
dit erubescenciā pro fine. Vnde deri-
sor sub specie ludi ꝓponit id ꝑ qd
facit hominē timere dehonestacō-
nem ⁊ potest in casu esse peccatum
mortale. Cōtra famaz hominis est
detractio. que nichil aliud ē nisi di-
cere verba iniuriose ⁊ latēter d ali-
quo cū itencōne diminuēdi famaz
suam. Vnde contumeliosus se habz
ad famā ⁊ honorem sicut raptor ad bona
exteriora. Sed detractor est fur fa-
me. q̄ de racōne detractōnis ē q̄ oc-
culte dicatur. Cōtra amiciciā autez
ē susurracio. cuius finis est sepera-
re amiciciam occulte ⁊ seminaē dis-
cordiam. Hec est pessima locucio

Cuius racio est quia amicicia est
de bonis exterioribꝰ oppositum est
enī melior q̄ fama l' honor l' scien-
cia que est in veritate iudicandi d
rebus i quibus sine culpa homo
potest decipi et ideo susurratio est
peior detractione et contumelia. Si
p liciter sicut rapina peior ē q̄ fur-
tum et detractio peior est cōuiciuz
que nō est contumelia et peior del-
sione ⁊ improperio ⁊ eciam ex con-
tencione q̄tum est ex genere pecca-
torum iudicando ¶ Rixa vero non
consistit proprie in verbis sed i fa-
ctis vnde rixa est priuatum bellum
inter personas p̄uatas sine publi-
ca autoritate et sic patet quid sit ꝯ-
tumelia videlicet publice imponere
homini peccatum ad diminucōnez
sui honoris et hoc iniuste. Per con-
tumeliam autem probat hominis
humilitas. Et per tormenta homi-
nis paciencia. Et ideo vt probarēt
cristi humilitatem volebant sibi in-
ferre contumelias ⁊ vt probarent
eius pacienciam voluerunt sibi in-
ferē tormētorum molestias dicūt
ergo sic. Contumelia ⁊ tormentis
interrogemus eum vt sciamus re-
uerenciam eius id est humilitatez
et probemus pacienciam illius ꝑ
tormenta. Consequent ibi. Morte
turpissima. Ordinant q̄ mors sua
sit inhonesta et hoc ꝑ turpitudinē
vilitatis vnde dicunt. Morte t̄pis-
sima condēpnemus eum id ē mor-
te crucis cum circumstāciis turpissi-
mis erit enim respctus ⁊c̄ id est de-
fensionem ⁊ excusacionem habe-
bimus ex sermonibus illius qui-
bus dicit. Johannes secundo. Sol-
uite tēpl' hoc ⁊ i t̄bꝰ diebꝰ excitabo

illud quasi diceret Videbimus si post mortem resurgat.

Dubitacio lrāl An xp̄s fuerit violenter occisus Quod non patet quia fuit voluntarie occisus ḡ non violenter Añs patz ysaie 41. Oblatus est quia ipse voluit Ergo voluntarie Et Aug⁹ 4. de tri. c. 23. de puis 7. 11. de magnis. Sp̄s inquit xp̄i non deseruit carnem inuitus. sed quia voluit quando voluit 7 quomodo voluit. ɔñcia patet quia violenter factum homini denotat ꝙ fiat contra eius voluntatem. ¶ ꝑ Joh. 10. Dixit xp̄s heō tollat a me aīaz meaz ꝫ ego pono eam a meipso. sed ille dicitur aliquem occidere qui tollit animam suam Ergo xp̄us non fuit ab alio occisus. sed a seipso ¶ ꝑ cristus fuit optime complexionatus 7 tamen cicius fuit mortuus q̄ latrones qui in consimili pena fuerunt Vnde Pilatus mirabatur si iam obisset Marci 14. sed non fuissz sibi mirum si per pene violenciaz fuisset occisus Ergo mortuus est voluntarie tantū. ¶ ꝑ i moriētibz p violētiā natuā debilitat paulatī 7 tunc deficit. sed in xp̄o natura fuit fortis quando moriebatur sicut patz Math. 27. Clamans voce magna emisit spiritū. ¶ ꝑ mors sua fuit oblacio deo patri pro nobis. sed cristus obtulit semetip̄z sicut dicit Apl's ad Heb. 9. p spiritum sanctuz obtulit semetipsū pro nobis immaculatuz deo Ergo sibiipsi mortem intulit. ¶ ꝑ sampson in morte sua occidēdo semetipsum cum philisteis prefigurauit passiōez xp̄i Judic. 16. ꝫ ipe mortem intulit sibiipsi ḡ et cristꝰ ut veritas sic correspondeat figure.

¶ Ad oppositum est spiritus sanctus in litera ista. Et Luc. 18. post q̄ flagellauerant occiderunt eum Ergo occisus fuit ab illis 7 non a semetipso. ¶ Ad questionem dicēdum ꝙ xp̄s fuit violenter occisus 7 voluntarie moriebatur Violenter pro tanto quia persecutores cristi intulerunt causam sufficientem mortis ab extrinseco Vnde mors xp̄i quantū fuit ex parte iudeorum fuit maliciose violenta Ipsi enim credebant ꝙ nullomō voluntarie acceptasset Voluntarie tamen dicitur occisus quia p̄misit naturaz succumbere illi nocumento cuz posset si voluisset eidem nocumēto restitisse Vnde quia anima cristi ex vnione ad verbum habuit vim conseruandi naturam suam a q̄cumqz lesione 7 non poseruauit ꝫ permisit naturam pati quantū potuit 7 ideo dicitur 7 voluntarie mortuus 7 violenter occisus Vñ voluntas cristi causa fuit mortis sue indirecte. sed lesio ab extrinseco per se 7 directe. ¶ Ad primuz dicendū ꝙ Aristotiles 3. Et h. c. 1. Et Violētū ē illd cꝰ p̄ncipiū ē ex̄ ɔferēte vi passo 7 qz p̄ncipiū effectiuū sue mortis fuit ab ex̄ nec passuz corpꝰ suū aliq̄d cooperabat iō fuit violētū p se qz tñ xp̄s nō ipediuit cū potuit iō dicit mortuꝰ voluntarie. ¶ Ad scdm nemo tollit 7c. subintelligitur me inuito quia illud ꝓprie dicitur tolli quod aufert ab inuito q̄ resistē ñ p̄t. ꝫ pono eā a meip̄o p̄missiue. ¶ Ad 3. Et Btūs Thōs d xp̄o q. 17. ar. 1. ꝙ illd fuit

miraculosū quia videlicet ciclus a
lijs mortuus est voluntate prmit
tente q subito natura corporis ce
deret nocumento illato. Ad quar
tū simlit q fuit miraculosum q na
turā suam conseruauit fortem vs
q ad vltimum et tunc subito per
misit naturam corporis cedere no
cumento ¶ Ad quintū dicēdū q
ob tulit semetipsū sustinēdo a ñ a
gēdo acceptando nō coopādo. Ad
sextū dicendū q figura debz intelli
gi non in omnibus sicut nec simi
litudo. ¶ Figura autē ē in hoc q sam
son moriēdo immīcos suos destrux
it a ita fecit xps hō autē in hoc q
mortē sibipsi intulit effectiē. Mor
te turpissimā condempnemus eum.
Ista verba a iudeis maliciose pro
lata cristi passionem specialiter de
scribunt quo ad tria. ¶ Fuit enim
penalis a dolorosa. Incurial et ig
nomiosa preiudicialis et iniurio
sa ¶ Fuit primo penalis et doloro
sa tum quia illa passio eius fuit
per totum corpus extensa: tūz qui
a fuit ad mortem terminata vnde
premittunt. Morte cetera ad phi
lopē. 2. Humiliauit semetipsum
factus obediens vsq ad mortem
mortē autē crucis. ¶ Fuit autē ist̄
genus mortis longū a doloriosum
mimis vnde aug⁹ de. t. Longa mor
te cruciabantur liguo fuspēsi. De
isti⁹ doloris magitudiē exclamat
cristus per pphetam Treñ. primo
O vos omnes qui tranfitis p viā
attendite a videte si est dolor simi
lis sicut dolor meus. ¶ Narrat btūs
August. 18. de ciuitate. xix. a vale
rius. li. quito. c. quarto d Chodro
rege atthenienſ q cum regio sua
et ciuitas ingētū hostiū bello de bi
litata esset humani auxilij diffiden
cia ad oraculū appollinis confugit
ac per legatos sciscitatus est quo
modo tam graue bellum disaiti
posset. Respōdit illa ei ita fore fe
rī si ipse hostili manū cecidisset vel
occidisset qđ cum ad castra hosti
um peruenisset ordinauerunt q
nullo modo regem athenien inf
icerent. Vides ergo Chodr⁹ q
nullo modo ciuitas sua possz pacē
habere nisi ipse ab hostibus iter
ficeretur deponit regis insignia ha
bitūq pauperis idiuta castra ho
stium ingress⁹ ab eis iterfect⁹ est.
post cuius mortē pars sua et pa
tria triumphauit. Spiritualiter
illo modo fuit de cristo/pphetatuz
ēm fuit deo pordinante q ciuitas
humani generis numq triūpha
ret donec rex eius dei filius ab ho
stibus foret occisus Et ideo cū cri
stū dei filium nullus alius vellet
aut posset occidere Idem dei filius
amore humani generis liberandi
formam serui accepit a sponte se
occidi permisit habitu inuentus
vt homo ad Phili. secudo de hac
morte Bernardus in quodam ser
mone. O bone ihesu qđ tibi a mor
tis? Nos debuim⁹ nos peccauim⁹ a
tu soluisti: nos peccauimus et tu
luisti opus sine exemplo/gracia
sine merito/caritas sine modo. Se
cundo fuit passio cristi curialis et
ignominiosa mirabiliter vnde sb
iungunt turpissima scilicet ex ge
nere ex tempore ex socio ex loco
Ex genere. nam nullum genꝰ sup
plicij magis ignominiosum fuit q
crucis Vnde Bern̄. O bone ihu q

2o

ab

¶ pas⁹ de scribi q ad 2m

dura q̄ aspa pro hominibus pas
sus es dura verba duriora verbe
ra durissima et horrenda crucis
supplicia Idem in quodam sermoē
dicit sic Caput angelicum treme
bundum spiritibus densitate spi
narū compungit. facies pulchra
pre filiis hominuz sputis iudeorū
deturpatur Oculos lucidiores sole.
caligant i morte Aures que audi
erunt angelicos cantus: audiunt
peccatorum isultus Os quod do
cet angelos felle ⁊ aceto potat Pe
des quoꝝ scabellum adoratur: cru
ci clauo affiguntur Manus que for
mauerūt celos sunt in cruce exten
se ⁊ affixe. Corpus vulneātur. la
tus lancea pforāt Et q̄d pluās. Nō
remansit in eo nisi lingua ut pro
peccatoribus exoraret ⁊ matrem
discipulo commendaret hec Ber
nardus. Fuit etiam mors xp̄i ig
nominiosa ex tempore Nam tunc
temporis celebrauerunt iudei pas
cha suū ⁊ fuit solēpnissimū festū
totius anni ⁊ maioris sanctitatis
Et ideo maximus populus conflu
xerat ad ciuitatem de iudeis. Gra
uius est autem affligi tempore q̄
alij gaudent et letantur cōiter q̄
quādo est tempus penitentie quo
alij communiter affliguntur Iterꝝ
quantum ad temp⁹ Illo tempo
re a iudeis patit quo eos ex egip
to liberauit illo die exspiāuit quo
animam homini inspirauit Ex p
te loci fuit altus in monte qui vi
deri poterat a longe Ab hoīabil:
propter cadauera mortuorum p
pe ciuitatem ut ab hominibus vi
deri posset Ex parte societatis q̄a
inter latrones inter cognatos et
in presencia matris et ideo morte
turpissima ut d eo exponatur illd
2. Macha. 11. Ipse lysias turpiter
fugiens euasit Lysias interpreta
tur genitus ⁊ significat xp̄m a pa
tre genitum eternaliter ⁊ a matre
temporaliter. Tercio fuit passio
xp̄i preiudicialis ⁊ iniuriosa q̄a
nec confessum nec legittime con
uictum ad mortem dampnaue
rūt sicut de eis p Dauid fuit ꝓphe
tatum Captabant in animam iu
sti ⁊ sanguinem innocentem con
dempnabunt. Lectio 29.

Hec cogitauerunt ⁊ erraue
rūt excecauit eī illos mali
cia eorum ⁊ nescierunt sa
eramēta dei neq̄ spauerunt mer
cedem iusticie neq̄ iudicauerunt
honorem animarum sanctarum.

Postq̄ spiritus sanctus posu
it reproborum erroneam opinio
nem. Hic ponit erroris eorum fō
talem occasionem. Et circa hoc tri
a facit. Nam primo ponitur erro
ris recapitulacio Secūdo cē erran
di manifestacō ibi Excecauit enim
illos ⁊c. Et tercio errāciuz triplex
decepcio ibi Et nescierunt dicit g̊
spiritus sanct⁹ primo sic. Hec co
gitauerunt hec .i. anime racional
mortalitatez ⁊ vite carnalis volup
tatē ⁊ iustitie pūsitatem ⁊ mortis
xp̄i crudelitatē Cogitauerūt ipii et
erauerunt. cogitauerunt p malā
deliberacōem ⁊ erauerūt p viciosā
electionē Scdo ibi Excecauit eī
eos Ponit cause erādi maīfesta°
Vbi notādū q̄ nūq̄ ē eror ꝑmū
pctm̄ actuale hoīs q̄ si hoīez cōti
gat erāe aut ē eror vincibil aut i
uincibilis. Si inuincibil excusat

18

A

quia deus non exigit ab homine
nisi qd homo potest bene facē. Si
ē error vicibil' ā inuicibil' ēgo hō de
beret talem errorem precauisse et
cum nou vitauit sequitur aliquā
maliciā siue viciuz aliqd p̄cessisse
Precedit autem quādoqz errorem
hominis negligencia quando ho
mo non desiderat sciē ea que debēt
scire nec adhibet sollicitudinem
ad sciēdum ea que conueniūt sta
tui suo. Et hec ignorancia est pec
catum graue. Et est ignorancia
affectata ītp̄tatiē: licet n̄ expresse.
Sz ē alia ignorātia affectata exp̄s
se ⁊ ē tal' p quaz hō n̄ solū n̄ deside
rat scire imo desideāt nesciē Et tl'is
n̄ solū negligit scire immo contēp
nit scire ⁊ hec ē īnaturalis malicia
quia oīs hōinis natura scire deside
rat. Et tal' malicia facit hōinez īdis
ponē se ad sciēdū ⁊ facit hōinez se
dare talibz q̄ se ad sciēdū īdispon̄t.
Hee autez fūt maxīe voluptates
et īiusticie et libertates ⁊ tal' mali
cia fuit cā ignorācie iudeoꝝ. Exce
cauit em̄ eos malicia eorum illud
est comtemptus sciendi cum volū
tate male viuēdi quia In maliuo
lam animā non intrabit sapienti
a: nec habitabit in corpore subdi
to peccatis Sapientie primo Terci
o ibi. Et nescierunt. Ponitur erran
tium triplex deceptio. Decipiebā
tur enim isti mali de trib⁹ in isto
capitulo de quibus est determina
tum. Primo quantum ad ea que
tenemus supernaturali reuelatio
ne. Secundo quantum ad ea que
tenemus morali informatione.
Tercio quantum ad illa que se
quūtur ex vtriusqz declaratione

quantum ad primum dicitur qd
nescierunt sacramenta dei id est
misterium incarnatiōis et passio
nis ⁊c̄ que p diuiuaz reuelationez
sunt homini necessaria ad salutez
Et hec est causa quare nondū gen
tes multe fūt informate ī fide xp̄i
Viuunt enim ita male et viciose
contra legem nature ꝙ non sunt
digni habere gratiam. Lex enim
gratie presupponit legē nature in
adulto ¶ Secūdo decipiebāt isti
quantum ad ea que tenemus mo
rali informatione. Omnes em̄ le
ges rationales presupponunt ius
ticiam esse p̄miādam. hoc Plato
ī libro suo de republica suppoīt qz
suppoīt conseruatores iusticie im
mortalit' premiandos et transgres
sores eternaliter puniendos Idez
supponit Tulius de sompnio Sci
pioīs ⁊ Macrobius commentator
eiusdem. Et in hoc secundo: istorū
malicia excecauit eos. Vnde dicit
Neqz speāuerunt mercedem iustici
e. Hoc est neqz premia danda bo
nis neqz penas dandas mal' Spe
rauerunt sicut superius ī isto capi
tulo determinatum fuit ¶ Tercio
decipiebantur isti quantuz ad il
la que sequuntur ex fidei et ꝓphe
te declaratione videlicet ꝙ anime
sancte viuentes in presenti quan
tumcumqz sint plus in tribulatio
ne vel angustijs honorabiliores
erunt post mortem. Vnde subdi
tur de eis sic. Nec iudicauerūt ho
norem animarum sanctarum
Dubitatio litteralis Vtrum aliq̄
credēda supnaturalia fuerīt homi
ni reuelāda necessario ad salutē.
Et videt ꝙ n̄. natuā nō deficit in

necessarijs nec habundat in sup
fluis ut dicitur 3. de anima Ergo
per racionem naturalem potest ho
mo acquirere omnem noticiam ne
cessariam ad salutem ergo nulla notici
a requiritur supnaturaliter reuelan
da. ¶ Ppter negare racionem est vi
tuperabile. sed qui credit ea que
racioni non consonant negat raci
onem ergo credere talia est vituperabi
le. Sed fides suadet credere talia que
racioni repugnant sicut videtur de
sacramento altaris et incarnacio
ne filij dei et de multis talibus Ergo
etc. ¶ Ad oppositum est Apostolus ad
Hebre. 11. Fides est sperandarum
rerum substancia argumentum non
apparencium. s. naturaliter sed si
ne fide impossibile est placere deo ergo
necessarium est habere fidem de non apparen
tibus per racionem. ¶ Ad questio
nem dicendum quod sic Et racio est quia
finis siue beatitudo humana est
felicitas supernaturalis iuxta illud
ad Cor. 2. quod oculus non vidit nec
auris audiuit nec in cor hominis
ascendit que preparauit deus hijs
qui diligunt illum Ergo cum vlti
mus finis sit supernaturalis ideo ne
cesse fuit ut homo haberet media
supnaturalia ad illum finem et hus
modi sunt fides. spes. caritas. et sa
cramenta ecclesie nobis reuelata.
et ideo omnia talia sunt necessaria
ad salutem. ¶ Ad primum dicendum
quod in ista propone natura supponit
pro deo. Ille enim est qui omnia na
turalia ordinat secundum beneplacitum
sue voluntatis et concedendum est quod
non deficit in necessarijs Nam si ho
mo facit quod in se est satis informa
bitur de illis que sunt necessaria ad
salutem suam Vnde Joh. 18. Spiritus
veritatis docebit vos omnem vel
tatem glo. necessariam ad salutem.
¶ Ad secundum quando arguitur quod
negare racionem est vituperabile con
cedo. ¶ Sed dico quod racio cuiuslibet
hominis experitur se esse defectuosum
quia experimento probamus secundum quem
libet sensum faciliter decipimur et
ideo verisimile est quod regulari debe
mus secundum racionem superiorem. Vnde
hoc est principium xpiani adulti
qui vult esse fidelis captiuare non
solum sensum in obsequium xpi
quia hoc faciunt layci. sed etiam
intellectum et hoc est valde diffici
le et ideo multo plus meretur bonus
theologus qui vidit et audit here
ticos contra fidem et tamen assen
tit fidei quam layci moderni temporis
qui putant theologos habere scien
tiam subalternantem ad fidem e
orum quasi possent docere illa et
demonstrare que ipsi tantummodo fide tenent.
dicendo ergo ad formam negan
do probacionem minoris videlicet
illam quod fides suadet credere illa que
racioni repugnant sic videlicet quod
nulli racioni consentit. sed tantum
credulitati quia sine discursu racio
nis et perceptione voluntaria veri
tatis fides non habetur Vnde Hu
go de sacramentis Fides est volun
taria certitudo absentia supra opi
nionem et infra scientiam constituta. Et
Tullius 2. rethorice sue. Fides est percep
tio veritatis cum firma assertione
creditorum sine causarum cogni
one et ergo ad credulitatem et fi
dem racio requiritur et non repugnat
Excecauit enim illos malicia eo
rum. ¶ Notandum quod omne peccatum natum

Casso. 2b

Septē pl'a mōrtalia ī se inf'a cecatū

est excecare spūaliter intta illud. Sophonie primo. Ambulabūt vt cęci qz dñō peccauerūt Vnde septē vicia capitalia septez inferūt cecitates mortales quib9 correspōdent cecitates corporales que ī sacra scriptura nominantur. Priō enim excecat superbia prefui mimica claritate Ecclesiastici. quadragesimo tercio. Sol suis radijs effulgens excecat oculos. sol est pompa glorie mūdialis et figurat per pauli cecitatem de quo dicit Actuū. q circumfulsit eum lux de celo et cadens in terraz nichil videbat de hac cecitate potest exponi illud ad Roma. ii. cecitas exparte cōtigit ī israel. Israł interpretatur videns deum et significat hominez domis natuēa fortune preuētū cuiusmodi sunt homines ingeniosi speciosi fortes. a diutes. Hec em̄ oia sunt superbie materia. vnde Aug9. ī q̄dam epła Vicia cetera in peccatis Superbia vero etiam in rectis factis timenda est: ne illa q̄ laudabiliter facta sunt ipsi9 laudis cupiditate amittantur. Scripsit Sene. ad Lucillū epła. lxxxiij. q vxor sua quādam famulam habuit que subito facta cęca videre desijt. Incredibile rē tibi nāro ſ vērā: nescat se esse cecam sed semp rogauit pedagogū suum vt recedat de domo in qua ē. dicit em̄ domum tenebrosam esse Et subdit Sene. Hoc enim q8 in illa videmus nobis accidit nemo se auarum esse intelligit nemo cupidū. cęci ducem querūt nos sine duce erramꝰ a dicimus Non ego ambicios9 sū sed vrbs mea magnas exigit impensas non est meū vicium q̄ iracūdus sum quia nondum constitui certum genus vite adolescēcia facit Quid nos decipimus. Nō est extrinsecus malum nostrum Intra nos ē im viscerib9 sedet Et ideo difficulter ad sanitatem peruenim9 quia nos egrotare nescimus. hec ille. Hec fuit cecitas episcopi laodicij cui dicitur Apoc. 3. dicis q̄ diues sū a locuples et nullius egeo et non scis quia tu es miser et miserabilis. pauper cecus a nudus. Secunda cecitas ē inuidia. Et hec figuratur per cecitatem heli sacerdotis de quo. i. Reg̃ tercio. legimus q̄ caligauerant oculi eius a videre non poterat lucernam dominī antequam extingueretur forte sine lesione oculorum suorum non poterāt considerare lucernam ardentem sed quando fuerat extincta de die tunc potuit bene videre. Isto modo est de inuido Nam lucernam ardentem hoc est personam gratiose viuentem et prospere coram deo et bonis hominibus merito approbandam videre non potest quin lędatur oculus per inuidiam. Narrat de quodam cupido et inuido simul ire agentibus q̄ vox de celo venit ad eos dicens. Petat vnus vestrum quicquid voluerit et habebit: sic tamen q̄ socius eius habebit duplum. Fit contrauersia quis eorum prius peteret. Tandem inuidus. Peto inquit vt eruat mihi alteri oculus. De illis potest exponi illud. Isa. quinquagesimo nono. Palpabim9 sicut cęci parietem a quasi absq̄ oculis ambulabimus in pegimus in meridiez quasi in

2ª

impegimus in meidie quasi in tene
bris. Tercia cecitas est iracun
dia in ps. Turbatus est a furore
oculus meus Et Catho Ira impe
dit animū ne possit cernere verum
Hec figuratur p cecitatē Lamech
qui habens arcum voluit sagitta
re putās occidere feram occidit ho
minem sicut narrat magister in
historijs super quarto capitulo
Genes. Ita est de iudicibus exce
catis per iram contra personam
accusatam. Putant enim se occi
dere feram id est vindicare pecca
tum ⁊ ira impediente occidunt p
sonaz. De talibus scribit ad Eph.
4. Ignorancia est in illis propter
cecitatē cordis eorum. Quarta ce
citas est accidia ⁊ figuratur per ce
citatem Thobie qui dormiendo ce
citatem incurrit Thobie 2. Quin
ta cecitas est cupiditas que facit
homines similes talpis fodiētib9
semper in terris. et hec est cecitas
que facit hominem pauperem et
mendicum Vnde figuratur per ce
citatem mendici qui sedebat sec9
viam prope ihericho ⁊ mendica
bat a turba pretereunte Luce de
cimo octauo Seneca epistola tri
cesima octaua. Non qui parum
habet sed qui plus cupit pauper
est. Quid refert quantum illi in ar
cha quantuz in horreis iacet, quā
tum pascat aut feneretur si alieno
imminet si acquirenda cōputet.
Quis sit diuiciarum mod9 queis
primus habere ꝙ necesse est pro
ximus qd satis est. Sexta cecitas
est gula que frequenter excecat
hominem ⁊ spiritualiter ⁊ corpoā
liter pu. 23. Cui ve cuius patri ve

cui terre cui fouee cui sine causa vul
nera. cui suffossio oculorum Non
ne hijs qui morantur in vino et
student calicib9 epotandis. Hec
designatur per cecitatem ceci nati.
de quo narrat Johannis nono.
Septima cecitas est luxuria ⁊ aōr
voluptuosus qui aufert homini
iudicium racionis quia Oīs aōr
cec9 ñ ē aōr arbit eq9. Nā deforme
pecus iudicat eē dec9 Vñ ꝯ Gre
goriū 31. moral. Cecitas mentis
est prima filia luxurie. Vnde dici
tur metrice Mens excecat que lu
xurie famulatur. hec significatur
per cecitatem sampsonis Judicuz
18. quem dalida amica decepit et
philisteis tradidit excecandum.
Figuratur etiam per cecitatem q̄
percussi fuerint zodomite Genes.
decimo octauo cū vi fecerunt loth
vt angelis fuissent abusi qui in
forma hoīz extiterīt ap d Loth hos
pitati Ab istis cecitatibus nos cus
todire debemus qui sumus viri ec
clesiastici ⁊ literati quorum vnicu
iqz dicitur ysaie quadr̄gesiō secū
do Dedi te in lucem populi in fed9
gencium vt aperires oculos ceco
rum vt educeres d conclusione vi
ctum de domo carceres sedentem i
tenebris. Ab istis excecacōnib9
nos cauere debemus.

Lectio xxx.

Quoniaz deus creauit ho
minem ī exterminabilem
et ad ymaginem simili
tudinis sue fecit illum. Inuidia
autem dyaboli mors intrauit in
orbem terrarum. imitantur autez
illū q̄ sūt ex pte illi9. Postq̄ spi
ritus sanctus posuit recapitulādo

errorem ponentium anime humane corruptibilitatem Hic incipit ondere eiusdem erroris falsitatem Et primo facit hoc in generali ostendendo anime racionalis naturalem nobilitatem. Secundo ondit in speciali idem per anime racionalis moralem bonitatem. c. 3. Ibi Iustorum anime in manu dei sunt ¶ Circa primum duo facit. nam primo ondit quod homo a deo factus est immortalis in arbitrio sue voluntatis. secundo ostendit primordium nostre mortalitatis. ibi. Inuidia autem. In prima parte duas ponit hominis prerogatiuas speciales videlicet. valitudinem immortalitatis quantum ad corpus. similitudinem diuinitatis quantum ad animam dicit ergo primo sic. patet error reproborum qui negauerunt mercedem iusticie et honorem sanctorum animarum post hanc vitam. Ex istis duobus ondit Primo quod deus creauit hominem inexterminabilem in quo differt a brutis et generaliter a quibusdam elementis et elementatis. secundo quod creauit eum ad ymaginem et similitudinem suam in qua differt a corporibus celestibus que licet sint corporalia tamen sunt inanimata ¶ Circa primum sciendum quod primus parens in statu innocencie habuit posse mori si peccaret et habuit posse non mori si peccatum vitaret Et ideo quantum fuit ex parte dei creauit hominem inexterminabilem secundum corpus et de hoc tractatur secundo sentenciarum distinctione decimanona. ¶ Circa secundum sciendum quod cetere creature alie ab homine vestigium dei habent id est quandam obscuram notificacionem sed solus homo inter corporeas creaturas ymaginem dei habet que consistit in intelligencia. memoria et voluntate in quo est processio verbi a memoria ditentis et amoris processio ab intelligencia et voluntate Vnde memoria correspondet patri intelligencia et verbum filio voluntas siue amor spiritui sancto. De hac ymagine tractat beatus Augustinus. ix. 10. 11. 14. et. 14 distinctione tercia diffuse. Et magister sentenciarum. libro primo distinctione tercia per totum. Sunt ergo hic due raciones contra anime corruptibilitatem Quia posset de anime corruptibilitate dupliciter dici Vno modo quod non esset corruptibilis per se sed per accidens ad corrupcionem corporis. Secundo eciam quod in se ex natura corruptibilis esset. De primo arguit sic Talis deberet homo esse naturaliter qualis est a deo creatus secundum corpus sed fuit creatus exterminabilis secundum corpus. ergo et cetera Secundo sic. Anima humana est creata ad ymaginem et similitudinem dei sed dei nobilissima condicio est immortalitas et incorruptibilitas Ergo anima humana est immortalis et incorruptibilis. Consequenter ibi. Inuidia autem dyaboli. Mors intrauit in orbem terrarum Ostendit spiritus sanctus primordium nostre mortalitatis. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quomodo intrauit mors corporalis. Secundo quomodo perseuerat mors spiritualis. ibi ymitantur. Primo ergo dicit sic. Dyabolus post casum suum videns hominem ad eternam vitam creatum: ad quam ipse ab eterno creabatur et per superbiam perdidit. homini inuidit et ipsum hominem ad peccandum temptabit.

temptauit. sicut patz Gen. 3. Homo aūt habēs preceptū. ⁊ ꝙ si peccaret moreret. peccauit ⁊ peccatuz toto suo generi conquisiuit. qꝛ sb illa lege ꝓhibitionem acceperat ligni vetiti Secūdo de morte spūali q̄re anime ad inferna descendunt. Hec est causa imitatio videlicz dyaboli in peccando. Vñ qui non peccant non sunt obnoxij mortis. Et hec est sentētia textus licet sit plenꝰ dubitationibꝰ

Queritur tamen vtruz corpꝰ p̄mi hominis fuisset ī corruptibile: dato ꝙ ī statu īnocentie perstitisset. Et videt ꝙ non. qꝛ omne cōpositū ex contrarijs est de necessitate materie corruptibile ij. phisi. ꝫ corpꝰ hominis ī statu īnocentie fuit compositū ex contrarijs sicut nūc est ⁊ eiusdē speciei ꝑ omnia

fuit ¶ ꝓp̄ ī statu īnocētie nutritio gn̄atio ⁊ augmentatio. ⁊ ꝑ cōns deperditio nature. qꝛ alias nō fuissz necesse ꝙ adā saltez comedisset. q̄a fuit creatus ī sufficiēti q̄ntitate et ideo frustra comedisset. nec ꝓpter nutritionem ⁊ generationez q̄ in paruulis esse cōstat ꝓpter solidationē masse corporee vel carnis īdiguissent nutrimēto qꝛ ꝓ deꝑditione nutritione ⁊ augmētatiōe ac generacōe. ergo habuissent corpora corruptibilia: qd est ꝓpositum. ¶ ꝓp̄ ponamꝰ ꝙ gladiꝰ vel securis cū bono impetu attigisset collum vniꝰ in statu īnocētie certum est ꝙ habuisset corpoā molliora q̄ sit ferrū: si fuisset caro vnita cū carne. ergo collū cessisset. qꝛ naturalit molle cedit duro. ⁊ maxime duro acute figure. ꝫ ⁊c. ⁊ tn̄

potuit vnꝰ aliū occidisse. vel hō potuit a bestia l' a casu fuisse occisus ¶ ꝓp̄ hec est diffinitio hominis ꝙ sit animal rationale mōrle. s. metha. ꝫ in statu innocentie fuisset hō vniuoce. ꝫ ⁊c. ¶ ꝓp̄ calor naturalis agit in humidū radicale cōtinue ⁊ illud humidum nō p̄t restaurare deperditum sicut fuit vel ita purū. ꝫ per admixtiouē hūidi nutrimēti aliqn̄ deficiet naturaliter. ꝫ cum tūc fuisset deꝑditio humidi radicalis fuisset finaliter cor

¶ Ad oppositū est apl's ad Rō. 6 Stipendiū peccati mors. ꝫ si hō nō peccasset mortuꝰ non fuisset ¶ ꝓp̄ pena nō precedit culpā. ꝫ añ peccatum nō fuisset mors. igit ⁊c.

Ad questionē dicēduz ꝙ sic. Primo tamē notanda sunt duo Primū est ꝙ immortalitatem nō habuisset a natura sed a dīna gr̄cia qꝛ s'm dyoni. de dīnis nomibus. c. 4. Naturalia em̄ data de mōibꝰ nō perierunt ꝓpter peccatū. Et similiter mortale est dīa essencia l' hominis vt argutū est ¶ Secūdum est ꝙ homini fuisset ex speciali gr̄cia cōditoris immortalitas corporis cōcessa. Cuius ratio qꝛ homo fuisset ordinatus ad finē sup̄ naturā suā corporeā. ꝫ decuit ꝙ in ipsa institutione aliquid sibi esset collatū sup̄ facultatem principiorū naturaliū. que sunt anima et corpus ¶ Habuit ꝫ animā ꝑ donū gr̄cie supernaturalis ꝙ q̄mdiu ordinē obedientie seruaret ad deū corpus viuificare posset in ꝑpetuum. ⁊ ideo corpus hominis si hō nō peccasset corruptū nō fuissz De hoc vide sanctū thomaz. 2. sm̄aꝝ.

G. 1.

8.19. ¶ Tertio sciendū q̄ in rebꝫ corpalibꝫ q̄drupler modꝰ inuenit̄ Vnꝰ est gñal q̄ viz oīs res habēt fue durac̄ois ppodū sicut dicit̄ 7. de generatione. Secundus est propter p̄ dominiū excessiuū vnius contrariorum a hoc dumtaxat in mixtis armonia p̄ dicta solui quā forma substācialis requirit. Tertiꝰ est q̄ calor qui est instrumentū anime vegetatiue consumit humidū in quod agit a cum non possit illud humidum restaurari naturaliter in sua puritate semper admiscetur cum humido nutribili a sic fit impurius sicut vinum mixtuꝫ aqua fit debilius a tantum miscerī p̄t q̄ fiat aqua sicut dicit̄ p̄mo de generatione in fine. Ita humidum radicale consumit̄ finaliter a animal moritur. Et similiter fit de planta deficiente illa restauratione a hec est mors naturalis. Quartꝰ modꝰ corruptionis ē per violenciam ab aliquo extrinseco agente ut gladio igne vel huiꝰmodi. Modo contra duos primos modos datum fuit anime q̄ sm suam condicionez immortalitate corpus perficeret a p̄petuam equalitatem cōplexionis conferret. Contra tercium modū corrupciōis habuit homo illud donum q̄ p esum lignorum de paradiso conc̄ssorum fiebat restauracio deperditi ad certum tempꝰ a quia illa restauracō est cum admixtione humidi extranei debilitantis humidum radicale magis ac magis. Ideo homo habuit lignum vite cuius virtus erat alimentum totaliter assumptum in p̄fectam assimilacionez adducere et facere humidum radicale totum ita recens sicut fuit in principio nature condite. ¶ Contra quartū modū corrupcionis qui est p violentiam conseruabatur homo p diuinam prouidenciam a propriā prudenciā a ab extrinseco nichil potuit pati corruptum. ¶ Ad p̄m dicendum q̄ concludit q̄ corpus hominis fuisset corruptibile p̄t compositionem ex cōtrarijs nisi fuisset diuinitus p̄seruatum ab extrinseco p̄r subsidiū diuine prudencie a ab intrinseco p̄ graciaz originalis iusticie. ¶ Ad secundū patet quomō fuisset facta restauracio deperditi cōmūiter per esuz lignorum paradisi a quando necesse fuisset p esuz ligni vite qd nūq̄ fuisset necessariū nisi infirmabili debilitate nature pro recreacione recuperanda sicut superius dictum fuit. ¶ Ad terciū qd ē de extrinseco nocumento dictum ē q̄ p p̄priā prudēciā a diuinā prudēciā nichil hoi extrinsecū nocuisset nec molle duro cessisset n̄ sic aie placuisset si n̄ peccasset. ¶ Ad q̄rtū pz q̄ fuit alr rōnale mortale vnatū moi nāle sic tm fuit creatū a de q̄ illa aptitudo moriendi nūq̄ fuisset ī actū deducta n̄ hō peccasset. Et iō hō hūit ī filia p̄tātē mori a n̄ mori. posse mori a n̄ posse mori stātē lege data. a iō fuit mortal p naturā a imortal p gr̄iā. ¶ Ad quintū de actōe caliditatis naturalis humidi radicale dicit̄ ē q̄ p frāstauō illius humidi fuisset fcā p esū ligni vite. hoc tm nota q̄ lignū vite nō habuit ex sua virtute naturali dare homini p̄petuitatē viuendi q̄ cū esset res creata virtus sua finita fuit

in duabilitate. Et ideo nō contulit fortitudinē humidi radicalis nisi ad certū temp⁹ quo lapso homo iterꝫ comedisse debuit si ita diu p stisset nō assumpt⁹ ad celum ite gralit. ¶ Sed cōtra arguit̄ p illd gen. 3. Ne forte sumat de ligno vite ⁊ viuat in eternū. Dicendū q̄ li in eternū accipitur ibi p eo quod est diucius q̄ deberet s̄m naturā corpoi humano ꝯcessam. vel a pn̄cipijs intrinsicis p̄cedentē. ¶ Invidia autē. De inuidia autē notandū q̄ iuidia est toxicuꝫ caritatis nisi em̄ iuidia eēt q̄libꝫ de bono alteri⁹ gauderet ⁊ de malo alterius doleret q̄ hoc est ꝓpriū caritatis Vnde Aug⁹ sup iohānē. Tolle iuidiā et tuū est qd habeo tolle iuidiaꝫ et meum est qd habes glo. sūr illud ysaie. 45. Dominus formās tenebras quod ē vita serpētis mors ē hoīs sicut venenū et ecōtra humor aque⁹ .i. saliua est vita hoīs ⁊ ē mors serpētis. Isto mō quod ē vita virtuosi ⁊ boī homīs. est mors iuido ⁊ quod ī bono viro mors vl̄ dampnū ē. est inuido vita. ¶ Secūdo ē ostiū iniq̄tatis p hāc enim mors itrauit ī mūduꝫ sicut dicit̄ hic p hāc occisus est abel a chayn. iacob tribulat⁹ ab esau Joseph vēdit⁹ a fratb⁹ dauid persecutus a saule. xp̄us traditus a iudeis M. 27. Sciebat em̄ q̄ per iuidiam tradidissent eū Istud null⁹ potest uitaē. Seneca li. suo de moribus Et si nullos inimicos tibi fecit iuria. multos tamen fecit iuidia Eccī. 4. Industrias aī madūti patere inuidie proximi. Tercō est viciū vel putredo saitatis Prou. 14. Vita carniū sanitas cordis. putredo ossiū iuidia. hoc tamē ē iustissimū viciuꝫ quia ē in sui auctorem reciprocū vn̄ Hugo de sancto Victore Justius iuidia nichil. q̄ ꝓtinus ip̄m auctorē punit cor cruciatq̄ suū vnde Basili⁹ Sicut rubigo ferrū sic iuidia aīaꝫ de qua nascitur corrumpit ⁊ ideo maximam iiuriam facerꝫ de⁹ inuido si poneret eū in celo. quia ibi ē summa felicitas ī proximo. et per cōsequens summū nocumentum esset iuido. et erit in iferno vbi nichil videbit cui iuidē poterit p̄ma petri 2. Deponentes omnē maliciā ⁊ oēꝫ dolū ⁊ simlacōēꝫ ⁊ iuidias et omnes detractōes quasi modo geniti infantes racōnales sine dolo lac cōcupiscite scilicet caritatis

¶ Ca. 3. ¶ Lectō 31.

Iustoruꝫ aīe in manu dei sunt et non tanget illos tormentū malicie visi sūt oculis insipientium mori et estimata est afflictio exitus illorū et ab itinere iustoꝝ abierunt in extminiū ⁊ qd in nobis est iter exterminij illi autem sunt ī pace. Posita et enārata opinione reprobo rū in capitulo secundo per totum. Hic cōsequencer agitur de illius opinionis reprobacōe Sicut em̄ opinio pretractata. primo p̄suasit anime mortalitatem et postea omnes homines iuitauit ad vite voluptatē ⁊ ad iniusticiam sine timore pene excercendam. Ita hic sacrosancta fides catholica. Pri⁹ persuadet anime post hāc vitā iustā remuneracōēꝫ Scd̄o iuitat ad iusticie dilectiōēꝫ ī Audite nunc

reges. Prima ps sic ordinatur qꝫ mixtim vicissim ⁊ alternatim. Nūc agit de remuneacōe iustorū post mortē. Nunc de premiacōe malorū Et diuertit se mō ad istos. mō ad illos ut ostendat qꝫ siue i premio siue i pena aie immortalit semp viuūt. Procedit ergo sic. Prīō ꝓponit quid iusti patiant i futuro finaliter. Secō quid sustineant i psenti tpaliter ibi. Et si coram hoībꝫ. Circa primū lectio hodierna diuiditur i duas pres. Nam primo ostendit quid ꝓtigit animabꝫ iustorum. Secundo oñdit quid de eis iudicatur fm fatuitatē mundanorū ibi. Visi sunt oculis ac. Circa primū dicit g prīō sic. Impij dixerūt qꝫ nō ē refrigerium in fine hoīs ⁊ qꝫ hō siue iustꝫ fuerit siue malus nulla erit dīna qꝫ aīa cum corpe moriet siue corrūpet. Sed certe hoc est falsū. Nam iustorū aie in manu dei sūt id ē in dei ꝓtectione ⁊ gubnacōe. Verūꝫ qꝫ iustorū corpora tam in vita qꝫ in morte in potestate hoīm sunt. Sed certe iustoꝝ anime nec i morte nec in vita sūt in vita hoīm nec dyaboli. sed tantum dei. Vnde Job 2. dixit dīns ad sathan Ecce i manu tua est. verūptū animā illius. seruua. glo. in ipa iusticia ꝓmissionis miscetur quedaꝫ libera pietas quia si totū deserēt homo quid esset. Seruā inquit: nō qꝫ ipe seruet sī ne audeat irrūpere ne tēptando superet. Vnde Boetius 2. de cō. p. 6. pbans qꝫ dignitas non potest hominē facere felicē. videdo hoīz mortaliū dignitatē. dicit qꝫ animo hominis nisi hō velit nullꝫ potest dīnari. Nūqd libero ipabit animo sūm mentem firma rōne sibi here tem de statu ꝓprie quietis amoue bit. Quasi d. nō. g uistorū aime i manu dei sūt tā in vita qꝫ in morte Sapie 3. In manu dei sum⁹ ⁊ nos ⁊ sermones nri ⁊ ideo oīs ē qꝫ non tanget illos tormētū mortis. dīa est inter tactū naturalem. ⁊ tactū mathematicū. Tactꝫ naturalis ē cū passione qua q̄quid tangit patit sicut patet 2. de aīa. ⁊ primo de gnacōe. Tactus aūt mathematicus nō ē nisi unta posicō corpm quoꝝ vltima sūt sibi cōtigua sicut corpa celestia tangūt se. Vult g dicere qꝫ iustos in morte sua nō tanget tormētū mortis tactu videlicet naturali q̄ fit cū passione ⁊ afflictione tāgentis frequenter. Hoc aūt tormentū mortis consistit in tribus fm Bernardū. Est enim in morte malorū dolor i exitu horror in transitu. pudor in dei conspectu. Sed certe ista non erunt in morte iustorum imo preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Vnde dicit quidam sanctus. mors nichil aliud est qꝫ exitus anime de carcere. finis exilij. laboris consumacō. ad portum applicatio peregrinacōis finitio. oneris grauissimi depositio. de equo furioso descensio. de domo ruinosa liberacio. omnium egritudinum terminatio. omniuꝫ periculorum euasio. omnium malorum consumptio. omnium vinculorum diruptio. debite nature solucio. reditus in patriam ingressus in gloriam de qua dicitur Ecclesiastici septimo. Melior est dies mortis die nativitatis. Et proverbiorum decimo qrto. Justus

sperat in morte sua. et ideo fatuū ē
et irracōnabile ꝓpriā mortē nimis
fiere et mortē alterius nimis dolē De
p̄ma fatuitate loq̄t Cripan⁹ Et po
nit̄ i canone 13. q. 2. q̄ p̄posterū ē
q̄ q̄ puersuz ut cū d̄i voluntatem
fieri postulamus. qn̄ dn̄s euocat
nos et accersit de hoc mūdo non sta
tim voluntatis eius imperio pare
m⁹. obnitimur et reluctamur et p
tractum more seruoꝝ ad cōspectū
dn̄i cum tristicia et merore p̄duci
mur exeuntes hinc necitatis vin
culo non voluntatis obseq̄o et vo
lum⁹ a deo p̄miijs celestib⁹ hono
rari ad quē venimus inuiti Hec il
le. De fatuitate pro morte amico
rum nimis dolenciū loquitur Au
g⁹ de vera religione c. 32. Qui p̄fe
cte inquit deum diligit nō affligit̄
morte cui⁹ q̄: qm̄ qui toto animo
deum diligit nouit nec sibi perire
quod deo nō perit. Deus autem ē
domin⁹ viuorū et mortuorum Hec
ille Ex quo patet simplicitas illo
rum qui pro morte bonorū irratio
nabiliter contristantur. Sed pro
quorū morte nos dolere cōuenit do
cet ysidor⁹ libro tercō de sūmo bo
no Illi inquit deplorandi sunt in
morte: quos miseros infernus ex
hac vita r̄cipit non celestis aula
letificandos includit Tuli⁹ de pa
radoxis Mors est terribilis hijs q̄
ruz cū vita oīa meita extinguunt̄
non hijs quorū laus emori n̄ p̄t
Et de talib⁹ dicitur q̄ nō tanget il
los tormentum mortis hoc figuā
tum est in tribus pueis Dan. 13.
Illos autem nō tetigit ignis neq̄
contristauit nec quidq̄ molestie
ītulit Cōnr i Visi sūt oculi īsipiē

ciū Ont quid de iustis afflictis p̄
iusticia i hac vita iudicat̄ s̄m mū
danoꝝ fatuitatē Et c̄ca h° duo fa
cit Quia p̄° poīt eoꝝ estīationem
Secū° poīt eoꝝ decepcōez ibi Illi
autem sunt i pace Dicit ergo Iu
sti precedentes nos visi sunt oculis
insipienticium. in p̄. Dixit insipiēs
in corde suo nō est deus. mori tota
liter in corpe et aīma q̄d falsum ē
cum mors iustorum non sit nisi r̄
quies a labore Apoc. 14. Ammodo
iam dicit spiritus vt requiescāt a
laboribus suis Estimata est affli
ctio exitus illorum prescise nihil
aliud vnde nō iudicauerūt q̄ fu
it ingressus in vitam eternā sed
tm̄ fuit afflictio Sed paul⁹ fuit
alteri⁹ opīonis q̄ dixit ad Phil.
p̄mo Cupio dissolui et ēē cū xp̄o.
Secundo vlteri⁹ iudicatum est q̄
ab itinere iusto abierunt in exter
miniū id ē in annichilacōez et nul
lum alium fructū iusticie recepeīt
Hec tn̄ clausula s̄z Rabanū n̄ ē d̄
textu. Sed ātiqui et moderni eam
habēt. Verz ē q̄ in ecclesia i epl'a
de martirib⁹ trāsilitur. Tercō vl
terius ē q̄ mors iustorum n̄ soluz
ē afflictio īmo q̄d ē iter extermi
nij a nobis id ē de nobis quasi n̄
sit aliud mors q̄ inter nos exter
minans id ē extra terminos hu
mane vite ponens. Vltimo ibi Il
li autē sunt in pace Ostēdit istoꝝ
insipiēcium decepcōem nam vbi
putabant iustos exterminari af
fligi et ānichlari iusti eripiuntur
de hoc seculo neq̄ et sunt in pace
ysaie 32. Sedebit popul⁹ meus i
plenitudine pacis et in requie o
pulenta. G. 3.

63

Dubitacio ꝓualis Vtrꝫ aiāe de/
functoꝝ habeant distincta ꝛceptacula ꝓ hanc vitam sibi diuersa/
tꝫ deputata. Et videtur ꝙ non qa tūc aīe tales vel pūt ab illis ꝛceptaculis recedere l̄ nō. si sic ꝑ aīe dāpnate a aīme exūtes in purgatorio possent minuere penā. a aīme existentes in celo possent minuere gaudiuꝫ suū. ꝛsequētia ꝑz quia loca penalia augēt penā. a loca letitie augēt gaudiū aliter frustr̄ talia loca deputarentur a ꝑ oīs relinquendo loca sua diminuerent de suo gaudio. si essent beate a minuerent suam penā si essent nō beate. Si dicatur ꝙ aīme defūctoꝝ nō pūt ꝓ libitu suo loca illa dimittē Contralꝛe est qđ ꝓbat Aug⁹ libro suo de cura ꝓ mortuis agēda inter medium a finem ꝙ aliqui ex mortuis mittant ad viuos ꝓ hoc ꝙ Math. ıᴀ. Moyses i transfiguracōne dñi apparuisse legit cū Helya a tñ constat moysē añ fuisse defunctuꝫ. Jt̄ Jheron⁹ ẽdāguit vigilanciuꝫ fūr hoc ꝙ dixit aīas nostras non posse adesse tumul̄ suis quādo vellent ꝓ hꝰ ꝙ sequūt̄ agnuꝫ quocunqꝫ ierit. sed agn⁹ est vbiqꝫ. Jt̄ dēmones toto orbe mira celeritate vagantur ꝑ inconuenies ẽ dicere aīas aliqbi esse idusas vsqꝫ ad diem iudicij Jt̄ Gregori⁹ ꝙ. dyal̄. narrat de multis mortuis qui viuis apparuerūt

Jtem ad questionem. si sic tunc fin⁹ abrahe foret vnum de illis ꝛceptaculis ꝛsequēcia patet quia ecclesia oāt in officio sepulture sinus abrahe eam suscipiat. ſ falsitas. cōsequentis patet. quia est in inferno vel quia fuit limbus patrum vbi nulla anima modo recipitur post xp̄i passionem. ℣ ꝑ si sic. purgatoriū foret vnū ꝛceptaculū cōsequēs falsū. quia aīme decedentes in caritate vadunt ad purgatoriū si habeant culpā venialē vel obligacionem ad penaz. Sed purgatoriū est vnus loc⁹ infernus sub libo patꝫ: alias aīe pūs purgande fuisse in loco superiori videntur. tam ante purgacōem q̄ post

℣ Ad oppositū est Aug⁹ Ench. c. C. ꝙ inter homis mortem. a resurrectionē vltimā animas abditis receptaculis tenet ꝓ vnaquaqꝫ digna est vel requie vl̄ erumpna

℣ Jtem glo. super illud ad Thessal. ꝛ. fil̄ rapiemur aē. dicit ꝙ oīes aīme que ꝺ seculo exierūt habēt diuersas receptiones. ℣ Ad q̄stionem dicendum ꝙ sic. quia sicut ḡuitas in corporibus ꝛquirit diuersa loca. sicut patet ꝛ. ꝺ celo ita meritum a demeritum diuersa requirit loca ꝓ aīmab⁹ Vnde quod est corpi leuitas hoc ẽ aīme meritū. et quod ẽ corpi grauitas hoc ẽ aīe demeritū. a sicut ḡuia qñ generant̄ stati ad loca sua mouent̄ nisi impediāt sicut patet ꝺ. phicoꝝ a ꝛ. de celo Ita aīme statim quando a corpe sepant̄ ad loca mouent̄. male ad infernū. bone ad celum ñ inueniant aliqꝺ impediens per culpā venialem a reatū pene non solutū habent igit̄ distincta ꝛceptacula. ℣ Est ꝑ notādū ꝙ de istis receptaculis animarum post earū separationem loqui possum⁹ duplicit̄ Primo mō de lege cōi. alioꝰ de dispēsacōne spēali. Priꝰ loqꝰ

sunt quatuor receptacula animarum
videlicet Infernus dampnatorum.
Lymbus puerorum pro originali.
purgatorium pro veniali. et celum
pro perfecte bonis. Quintum recep-
taculum ante cristi passionem fuit ly-
bus patrum qui tunc dicebatur sinus
abrahe hoc de lege communi De dis-
pensatione spetiali habent anime re-
ceptacula alia inter homines in qui-
bus purgantur ad informationem
et ad eorum celeriorem redemptionem
et ita diuersimode deputantur si-
cut in ipsis viuentibus expedit.
¶ Secundo notandum quod spatium
infernale in quatuor porciones distinguitur
In infima sunt dampnati pro pec-
cato actuali mortali In secunda dam-
nati pro peccato originali In Ter-
cia anime que purgantur de lege
communi In quarta fuerunt anime
patrum antiquorum vsque ad resur-
rectionem cristi ¶ Ad primum ar-
gumentum dicendum quod animas a
suis receptaculis recedere dupliciter
potest intelligi Vel simpliciter vel
ad tempus. Simpliciter sic quod nun-
quam redeat nulla recedet que est in in-
ferno vel purgatorio. Ad tempus
dupliciter vel ex lege nature et sic
non. vel ex ordine diuine prouiden-
cie et sic concedendum est. quod redeunt
interdum ad viuentes sicut docet Au-
gustinus in libro suo de cura pro mortu-
is agenda hoc tamen interest quod a-
nime sanctorum possunt cum volunt
viuentibus interesse Alie anime non.
sed solum diuina permissione etiam
dampnati apparuerunt viuentibus
ad viuorum premunitionem. ¶ Ad
Secundum de sinu abrahe dicen-
dum est secundum Augustinum xij. super
Gen. Sinus abrahe dicitur requies
sanctorum qui olim fuit lymbus
nunc vero est celum et sic orat ec-
clesia ¶ Ad Tercium dicendum quod
tenetur probabiliter ex dictis san-
ctorum quod locus purgatorii est locus
vicinus inferno de lege communi
¶ Iustorum anime in manu dei sunt ¶ Collo.
Notandum quod inter iustum et im-
pium inuenio quadruplicem diffe-
rentiam in scriptura. Dicunt enim viuendo
moriendo. patiendo. et penitendo Vi-
uendo: quia iusti viuunt in pace
et tranquillitate. Impii in discor-
dia et contrarietate In psalmo. Pax mul-
ta diligentibus legem tuam De impiis
vero dicitur ysaie. 48. Non est pax im-
piis dicit dominus. signanter dicit
psalmus. Pax multa diligentibus te. Non
sic diligentibus legem mundi. Illi
sunt semper in contentionibus in dis-
cordiis et rebellionibus vnus qui audi-
uit iura per sex annos vel septem faciet
maiorem brigam in vna comitiua quam 18.
sapientissimi clerici. Xpus enim iustis
legauit pacem Iob. 14. Pacem relinquo
vobis et Eccli. 44. Statuit illi testamen-
tum pacis Secundo dicunt moriendo quia
mors iusti est eius spes et consolatio.
mors autem iniusti est desperatio prouerbiorum. 14.
In malicia expellitur impius. sperat iu-
stus in morte sua secundum prouerbiorum. xi. Mortuo
homine impio vltra nulla erit spes Si
omnes fratres et sacerdotes mundi celebra-
rent pro anima sua: si mortuus est sine
penitencia frustra fieret vnde Augustinus
12. de ci. dei. c. 2°. Si de aliquibus ma-
lis ita constaret quod sunt dampnati sicut
nunc constat de demonibus ecclesia
non plus oraret pro eis quam pro
ipso dyabolo. Et a multo fortiore
Non est spes impio modo defuncto

a hoc loquendo de lege modo com
muniter vsitata. Tercio differt
iustus a impius in paciendo q̃a
iustus sustinendo a duersa se ex
hilaret Iniustus sustinendo sem
per remunerat. De iusto pueri.
12. Non cõtristabit iustũ quitq̃d
ei acciderit. Itẽ pu. 10. Labia iusti
considerant bñplacita. a os impi
orũ peruersa. Quarto dr̃nt peitẽ
do quia iustus i bene viuendo se
per se accusat. ipius male viuendo
semp se excusat. De iusto 18. pu.
Iustus prior accusator est sui Et i
eodem Impius cũ i pfũdũ pctoꝝ
venerit contempnet. Item Io. 1.
Os impiorum operiet iniquitatez
¶ Notandum q̃ anime iustorũ i
presenti i manu dei multipliciter
fũt. Sunt enim in manu dei suppor
tantis In manu dei confortantis
In manu dei castigantis In maũ
dei conseruantis. Primo sunt i ma
nu dei supportantis Nutrix em̃ pu
erum incipientem incedere cõtiẽt
inter manus a ex ea parte q̃ cadẽ
credit supportat manũ supponen
do ne cadẽs ledatur Xp̃s est nut
cius noster Ozee. 5. Ero enim nu
tricius effraym a brachijs meis
portabo eos. Effraym interpretat
crescens a significat nos viatores
qui crescere debemus de virtute in
virtutem Due manus dei iusticia
a misericordia in p̃s. In man⁹ tu
as cõmendo spiritum meum. Jus
cia dirigit ut bene incedamus Mi
sericordia subleuat ne nimis leda
mur i p̃s. Cum ceciderit iustus nõ
collidetur quia dominus supponit
manum suam. Secundo sunt in
manu dei confortantis Eze. 3. Ma

nus enim dñi erat mecum confor
tans me. Falco nobilis pascitur a
recreatur manu domi sui Alias si
cibum haberet in suo regimine a
uolaret a domino suo. Ideo deus
sic nos pascit beneficijs q̃ semper
ea tenet in manu sua quã manũ
quando vult claudit a patimur e
gestatem. et quãdo vult aperit et
habem⁹ copie largitatẽ in p̃s. O
culi omniũ in te sperant dñe et tu
das escam illorum in tẽpore opor
tuno Aperis tu manũ tuam et im
ples omne animal benedictione
Et iterũ in p̃s. Aperiente te manũ
tuam omnia implebuntur bõita
te. Alias enim homo a deo auola
ret Ozee. 9. Effraym q̃si auis euo
lauit. Sic qui nimis habundant
terrenis auolant a deo. sicut falco
a domio suo quando nimis saciat.
3° ¶ Tercio sũt iustorum aĩme i ma
nu dei castigantis. Quando enim
medic⁹ manu sua ꝓpinat ĩfirmo a
pretemptat bibendo faciens sibi
credenciam licet medicina sit val
de acuta tamen infirm⁹ acceptat
Xp̃s medicus est et calicem pre
gustauit tribulacionis. quez no
bis pro remedio infirmitatis pec
cati propinat in presenti. Et ideo
castigaciões suas filiali benigni
tate suscipim⁹ in p̃s. hunc humili
4° at a hũc exaltat. q̃ calix i maũ doi
ni vini mei plen⁹ mixto. ¶ Qrto sũt
iustorum anime in manũ dei con
seruantis. Vnde illud quod ho
mo continue in manu tenet illud
bñ ꝯseruat. Xp̃s ãt i maĩbus suis
nos seruat. Solz ec̃ hõ dicẽ qñ hẽt
nom̃ alteri⁹ scriptũ i libro suo ha
beo illum in libro meo. Cristus

aūt nos in manibus suis scripsit
ita q̄ n̄ p̄t nr̄m obliuisci ysaie 49.
Nūq̄ p̄t mulier obliuisci infantē
suum vt nō misereatur filio vteri
sui. ⁊ si illa oblita fuerit ego tamē
non obliuiscar tui Ecce in maib9
tuis descripsi te. sed tamen alit̄ ha
bet animas iustorum et aliter ai
mas peccatorū quando em̄ ita est
q̄ aliquis est domin9 alic9 mane
rii ⁊ dimittit illud in aliena custo
dia ita q̄ alij ad certum terminū
capiunt fructum illius. dicim9 q̄
licet maneriū sit talis domini non
tamen est in manu sua. sed tūc ꝓ
prie quando inhabitat ⁊ recipit
fructum et vsum tunc dicim9 eē
in manu sua Modo dominus bn̄ ē
domin9 peccatorū et tamen non
inhabitat eos per gratiaz. nec reci
pit fruct9 ab eis. et ideo nō aīme
peccatorum sed anime iustorū in
manu dei sunt. Lcō 32.

Et si coraz hominib9 tor
mēta passi sūt spes illorū
īmortalitate plena est In
paucis vexati. in multis bene dis
ponentur Quoniā deus tēptauit il
los et inueīt illos dignos se P9
q̄ spūs sanct9 declarauit quid iu
sti hoīes percipient in futuro eter
naliter Hic cōseq̄nt̄ oñt quid su
stinent in presēti tempaliter. ⁊ q̄
pene quas sustinent et p̄mia q̄
percipient sunt contraria ideo fa
ciens quādaz cōpacōem vtitur q̄
dam colore rethorico qui dicitur
antitesis. Quasi cōtrapositio vl̄ ā
thiton vel contencio s̄z Tuliū 7.
rethorice sue Et est figura tal̄ qn̄
aliquis in locucione cōtraria con
trarijs contraponit sicut facit A
postol9 ad Cor̄. vi. p īfamiaz ⁊ bo
nam famā a dextris et a sinistris
et Eccī. 33. Contra bonum malū ⁊
cōtra vitam mors. Sic contr̄ virū
iustū peccator Isto gn̄e eloquēti
e vtitur spūs sanct9 in isto textu
ostēdens q̄ illa que sancti paciū
t̄ in presēti nō sūt eq̄lia illis que
ꝑcipiūt in futuro ꝓ p̄mio Et po
nūt̄ tres antitheses cōseq̄nt Sācti
em̄ in presēti tribulant̄. vexantur.
⁊ temptant̄. tribulant̄ ī pēis. vex
ant̄ ī verbis. et temptant̄ ī dīnis
ꝓmissioib9 Sed cōtra Tribula
cōnes penaz habent spem īmorta
litatis. Contra vexacōez cōtume
liarum habent spem eterne trāq̄l
litatis. Et ꝯtra diuinā tēptationē
habēt precipue dignitatez Dicit
ergo primo ponens primā ꝯtrar
etatem Et si corā hominib9 tormē
ta passi sūt. Corā hoībz q̄ tm̄ exte
riora vident p̄. Reg̃. xvi. Hō vidz
ea que parent. Tormēta passi sūt
in corpore sustinēdo. spes illorū im
mortalitate plena ē. hoc dictu spe
rauerūt a dn̄o ꝓ sua iustitia p̄mi
ari et illa spes est plena et nō va
cua sicut malorum de q̄ īfra ī isto
capl̄o. vacua spes illoz vn̄ spes il
loz n̄ ꝯfūdit ad Rō. 7. Scda an
tithesis ē talis sancti sūt ī presēti
vexati v̄bis ꝯtumelijs ⁊ īiurijs tn̄
hec sūt pauca ī respcū illoz q̄ ad
suā bt̄itudiez aggregabūt̄. q̄ s̄m
Boeciū bt̄itudo ē stat9 oīz bōruz
aggregacōe ꝑfc̄s. Et iō dic̄. ī pau
cis vexati ī mlt̄is bn̄ disponētur.
Mlt̄ū ⁊ paucū sic̄ mg̃nū ⁊ ꝑuū sūt
t̄ltia sic̄ pz ī p̄ntis c. 8 q̄ntitate Vn̄
si illa q̄ patimur ī p̄nti ꝯpent̄ ad e
a q̄ dabūtur ī futuro pro mercede

i se valde mlta videt. tn̄ i ꝯpacō
ne illoruz valde pauca ad Rō. 8.
Nō fūt ꝯdigne passiōes hꝰ tpis
ad futurā glaz q̄ ꝛuelabit i nob.
Tercia ātithes ē tal deꝰ tēptat
sāctos i presēti. ꝫ nō ad eoꝝ dtmē
tum ⁊ eiectionē. sed ad eorum e
molimētum ⁊ promocionē. Vn̄
dicit ꝙ deus temptauit illos ⁊ in
uenit dignos se id ē sua societate
⁊ dilectōe. Et notandū ꝙ difficile
le ⁊ virtuosum ē ꝙ homo fiat dig
nus deo. Ad hoc enim requiritur
a pfectus mundi ꝯtēptus Vn̄ xp̄s
dixit Math. 10. Qui amat patrez
vel matrem plus q̄ me non est
me dignus. ⁊ qui amat filiū vel fi
liam plus q̄ me nō est me dignꝰ
⁊ qui non accipit crucem suam et
seq̄tur me n̄ est me dignꝰ Ergo q̄
cumqz vult dignꝰ esse xp̄o oportz
ꝙ seipsum det pro xp̄o. Huius de
monstracio est. quia demōstrato
q̄cūqz hoīe ꝯtigit sic āguē ā iste di
ligit xp̄z plꝰ q̄ filios ⁊ filias ⁊ seip
sū l n̄. Si nō. n̄ ē dignꝰ xp̄o. Si sic
dat se ꝑ xp̄o. q̄ q̄ n̄ accipit crucez
⁊ sequit xp̄m non est eo dignus.
Collo Notandū ꝙ temptare improprie
cōuenit deo quia temptare est ali
2b quid expiri ut habeat eius cogni
tionem sicut homo temptat vinū
⁊ magister discipulū. Aliter dicit
temptare expiri aliquē cū intencō
ne manifestandi cōdiciones eius
alijs. Primo modo deus temptare
nō potest. Sed Scdo mō Vnde Ge
nes. 22. Temptauit deus Abrhā
Tercio mō dicit temptare callide
accipere expientiaz alicꝰ hominis
cū intencōne decipiendi. ⁊ sic ꝓpri
e cōuenit dyabolo ⁊ nullomodo

deo. q̄ Ja. pº dicit Nemo cū temp
tatur dicat Quia a deo temptor
deus em̄ intemptator est malo
rū Ipse enim neminem temptat.
Glo. deus temptat nō seducendo
ad malū. ꝫ exercendo ad meritū
Aliter potest expoī sic. deus temp
tat illos ⁊ temptari pmisit. Et Coll
notanduz ꝙ deus electos suos tēp
C tari pmittit specialiter ꝓpter tria.
Primo ad exercēdū nostre natu
re ꝓbitatē qui habemus vsum li
beri arbitrij ꝑ gratiam informati si
velimus. Si rex dedisset arma ⁊ e
quū nobilissimū ācui militi. ille ꝓ
biter ⁊ viriliter i bello ꝓ honore re
gis se exponeret ⁊ amore. rex non
imeito eum accipet. Xp̄us rex de
dit nobis arma liberi arbitrij cuz
equo corpis nostri ⁊ sunt quasi si
milia armis dei q̄ ad ymaginē ⁊
silitudinē suā fecit hoīez Gen. pº.
⁊ ad Heb. 6. Induite vos armatu
ram dei ut possitis ꝛsistere aduer
sꝰ insidias dyboli. ꝫ nos ꝓ hōre ꝛgis
nr̄i nos vilt exponamꝰ alioqn̄ nos
metipos decipiꝰ ⁊ dāpnaꝰ Job. 1.
Tēptacō ē vita hoīs sūr trā. sic deꝰ
tēptauit Abrhā d imolacōne filij
sui vnigeniti Gen. 22. Sic ec oēs su
os aīcos tēptat pmittit Tobie. 12.
Quia acceptꝰ eās deo nccē fuit ut
deꝰ tēptarz te. Cōstātinꝰ ipator vo
luit ꝓbaē q̄ de familia sua eēnt viri
xp̄iani ⁊ fideles ⁊c. Ita xp̄s pmittit
viros catholicos a mūdo tēptat et
q̄ mūdanā glaz q̄ ē q̄i ydolū ado
rāt d suo expellit suiº. q̄ nemo pt
duobz dn̄s suiē. q̄ ydolū adorare
contempnit in suo ꝛtinet famula
tu. Et omnis cristo seruiens nē
cessaio habz tēptat ꝓpt qd signt

dicit Eccl. 2. Fili accedens ad servi
tutem dei sta in iusticia et timore et
prepara animam tuam ad temptacionem.
Secundo permittit nos deus temptari
ad retondendum nostre censure va
nitatem. nisi enim temptaremur ni
mis propter defectum nostre cogni
cionis et experientie de nobisipsis su
perbiremus. Et ideo clementer permit
tit sanctos suos de sua carne temp
tari sicut de Paulo patuit Et ad Cor.
12. he magnitudo reuelacionum ex
tollat me datus est michi stimulus
carnis mee angelus sathane qui
me colaphizet. de hoc loquens Gre
gorius 9. moral. c. 36. dicit. Super
na dispensacio id circo nos tota intē
tione seruientes carnis nostre tēp
tacionibus permittit concuti. ne mens
nostra in superbiam audeat presump
cione sue securitatis eleuari ut dum
pulsata trepidat in solo auctoris
adiutorio fidem robustius spei figat
Et 19. moral. c. 3. Exponens illud
Apli ad Rom. 7. Video aliam legem
in membris meis repugnantem le
gi mentis mee et captiuum me ducen
tem in legem peccati que est in membris
meis. dicit sic. Ad ymma trahit ca
ro ne extollat spiritus. Et ad summa
trahit spiritus ne prosternat caro.
spiritus leuat ne iaceamus in infi
mis caro aggrauat ne extollamur
ex summis Sicque secundum Greg. quodam
certo moderamine fit. ut carne de
premente. sed non prosternente homo
desperacionis lapsum caueat et spi
ritu eleuante et temptaciones sen
ciente superbie casum euadat. Et sic
dum spiritus trahit caro retrahit.
subtilissimo interni iudicii modera
mine infra summa et infima in quo

dam medio anima libratur hec.
Gregorius. Et ideo signanter petiuit
ps. Proba me domine et tempta
me vre renes meos et cor meum. glo.
proba me. id est iudica me esse pro
batum non tibi quia omnia nos
ti. sed michi et hominibus Nisi enim
temptares negligentes essemus
Notat ibi glo. quod aliter temptat
deus. aliter homo. aliter dyabolus.
Deus ut erudiat. homo ut sciat
dyabolus ut seducat Vnde dicitur
metrice. Dat tria temptare seduce
re scire probare. Nota de puella de
qua narrat Cesarius In cuius fi
ne ideo signanter dicit Apls ad
Cor. 18. Temptacio non apprehen
dat vos nisi humana. Tercio
deus nos temptari permittit ad
promerendum vite future felicita
tem Ja. primo Beatus vir qui suf
fert temptacionem quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam
vite. Et quamuis dyabolus omnes
temptet aduersus tamen perfec
tos prelatos et religiosos maxime
excandescit Vnde Petrus Raua
nensis in quadam epla Mundus
aduersus desertores suos forcius
pugnat et egredientes vite secula
ris illecebras grauior concursus
exspectat. Nam et in exitu israhel
de egipto pharao vehemencius
excandescit et sathanas egrediens
ab homine quem ab infancia te
nuerat ipsum grauius in egressu
discerpit Et ideo Hugo de claustro
anime libro primo. religiosos instru
it que sunt cause temptacionum. Priam
est loci amenitas ut ciuitas et opida
que non tantum ex situ loci amenitatem
recipiunt. sed ex inhabitancium gra

Secunda causa ē locus diuiciarū vbi enim diuicie ibi pericula. Tercia vero causa est preciosus ornatus equorū q pinguiū cura et vestimentorū exquisite varietates. Quarta autem mulierum species quarū vox blanditur auribus et facies oculis. Istas occasiones viriliter cauēam⁹ quia temptatio non ledit nisi obediamus et hoc est quod metrice dicitur. Hostis non ledit nisi cum temptatus obedit. Est leo si cedit si stat q̄si musca recedit. Et hoc est quod p̄mittit a postol ad Coř. 10. Fidelis deus q̄ non p̄mittit vos temptari sup illō q̄ potestis ꝑ faciet cū temptacōe etiam p̄uentum vt possitis sustinere. aē.

Lectio 33.

Tamq̄ aurū in fornace p̄bauit illos et quasi holocausti hostiam accepit illos et in tēpore erit respectus illorum. Declarato q̄ iusti in p̄seti multipliciter tribulentur. Hic ostendit qualiter per tribulacōnuz tolerantiam a deo acceptant. Et circa hoc duo facit quia p̄mo ost q̄ pena iustorum est veremēs argumentū diuine dilectionis. Secundo q̄ ei correspondet euidens emolimentum remuneationis ibi. In tempore. Penā igitur iustorū deo esse acceptam q̄n ex caritate et pro suo amore sustinetur ostēdit p duo exempla quoruz p̄muz consistit in artificio naturali. Secundū in quo dā sacrificio legali ibi. Et quasi holocausti aē. Primum exemplum est tale quanto autū frequenci⁹ liquescit et transit p ignē tanto fit cariius purius q̄ ac cetabili⁹. Sz tribulacō vite p̄sētis est sic fornax vt camin⁹ i q̄ homines depurant. Eccī. 2. In igne p̄batur argentū q̄ aurū homines vero receptibiles i camino humiliacōnis ꝙ iusti q̄nto plus p̄ modicū ibulant tanto fūt magis p̄ciosi q̄ meliores. Et hoc ē q̄d dicit tamq̄ aurū in fornace p̄bauit illos. Secundū exemplū ē in quodā sacrificio legali q̄d dicebat holocaustū. Vbi notandū q̄ in sacrificia q̄ deo offerebant precipuū erat holocaustum et fiebat de armentis preciosibus q̄ aliis? Et de isto sacrificio michil habuit sacerdos qui obtulit pro ptē sua. sed totum cremebat dño et ideo dicebatur holocaustum ab olon grece q̄d est totum latine q̄a cauma incendium in de holocaustū quasi totum ite diū quia in aliis sacrificijs sacerdos q̄nq̄ tollebat sibi partem q̄nq̄ dabat partem offerenti ad comedendū ꝑ i holocausto totuz corp⁹ sine eet vitul⁹ ouis vl hedus incendebat. pellem tamē potuit sacedos vendicare sibi sm legez. Licet omne genꝰ sacrificij deo foret acceptū nullum tñ fuit holocaustum q̄ illō totū offerebat in honorē dei ex integro. Et isto mō sācti mres immolati fūt deo sic hostia holocausti sacdos occidēs mres est mundus Johis. 17. Mundus vos odit q̄ ad Rō. 8. Estimati sumus vt oues occisionis. sed certe sacerdos michil habuit nisi pellem videlicet gloriam secularem Job p̄mo. Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro aia sua. & sic holocaustū ē optimum

in sacrificijs sic martirium in actibus meritorijs Et hoc est qđ spūs sād dicit Et quasi holocausti hostiam accepit illos. ¶ Consequenter declarat quod ē emolimētū remuneracōis correspōdēs iustoꝝ persecutionibus in pūti Et dicit q̄ contra mometaneū penalitatis accipient premiū sempiternē felicitatis Et vt ostendat q̄ tribulacōis ad premiū nulla est ꝓportio supponit eorū penam quasi instantanee breuitatis ⁊ eorū premiuꝝ tēporanee quātitatis Modo notū ē q̄ temporis ad instans nulla est ꝓportio sicut nec puncti ad lineaꝝ ysaie 54. Ad punctum in modico dereliqui te et in miserationibus maximis cōgregabo te. Jn momēto indignacionis abscondi faciem meā parumper a te ⁊ in misericordia sempiterna misertus sū tui Vñ supra modū merces excedit laborem Et hoc ē qđ dicit q̄ in tēpore erit respectus eorū quasi diceret in puncto in modico instanti passi sunt sed in tēpore plixo ⁊ longo hoc ē in eternitate erit respectus eorūꝝ id est premiacio Vnde solet dici q̄ dñs remunerat aliquē liberaliter sibi seruientem dando sibi aliquod magnū q̄ ipe bene respexit eum Et certe deus bene respexit eos quando supra modū ⁊ ꝓportionē retribuit pro labore Juxta illd ad Coꝛ. 4. Illud enim quod in presenti est momentaneū ⁊ leue tribulationis nostre supra modū ⁊ sublimitatem eterne glorie pondus operatur in nobis. ¶ Et notandum q̄ electus quilibet a xp̄o multiplicit̄r probatur sicut dicitur ā ꝓ

2b

Lotte

motionē sicut notici9 ante professionem ⁊ sicut baccalari9 ante inceptionem ⁊ sicut denarius ād solutionē Clericus ordinandus ⁊ receptur9 coronam prius examinatur ⁊ quanto altiorem ordinē est ꝛceptur9 tanto difficilius examinatur Oēs nos promouēdi sum9 ad ordines. quia in futuro oēs erim9 sacerdotes Apoc. 1. e. Fecisti nos deo nostro regnum ⁊ sacerdotes Magnus fauor fieret deo si posset premuniri in quo passu ⁊ de q̄ materia deberet examinari quia tunc posset sibi prouidere ⁊ tūc foret sibi magna verecundia deficere. Jste fauor fit nobis. Ordines fiunt in resurrectione generali in die iudicij quando iuxta merita nostra ad ordines angelorum ꝛcipiemur pro sepe. vt dicatur vnicuiq̄ nostrum illō p. Tu es sacerdos meternū ꝑm ordinem melchizedech. ⁊ modo sum9 premuniti ō quo examinabimur certe non de difficili. ꝫ de cōib9 de donato. s. a ꝑtibus nostris. Hoc ē de opib9 pietatis sicut pz Math. 24. Esuriui ⁊ dedistis michi māducare Totum est de donato. ⁊ ideo illi qui inuenientur nesciuisse donatū deficient de ordinib9 ⁊ repellentur sicut lapi ⁊ ponentur ibi vbi est vmbra mortis ⁊ nulli9 ordo Job. 10. Quā9 dicetur hijs Jte maledicti i ignem eternum. Sed boni ⁊ electi qui bñ respōdere possunt certissim erit de corona Tobie. 7. Hoc habet p certo ois q̄ colit te. q̄ vita ei9 si i ꝓbacōne fuerit corōbit. Et Ja. 1. Cū ꝓbatus fuerit accipiet coronā vite. ¶ Secundo examinant electi sic ꝓbatur

61

nouicius ante ꝓfessionem Vnde
temp⁹ nouiciatus est temp⁹ pro
bacōis ſm iura Licet autē nouici
us interdum gerat habituꝫ pro
fessoruꝫ Tamen in volūtate sua ē
ꝓicere habitum infra temp⁹ pro
bationis quādocūqꝫ sibi placuerit
Et ideo non habet habitum inse
parabiliter Habitus et ornatus
anime est gracia. Vita presens ē
tempus nouiciatus ⁊ tempus ꝓ
bationis Ad Rō. 12. Renouamini
ī nouitate sensus vestri ut probe
tis que sit voluntas dei bona ⁊ be
neplacens et perfecta. Licet igitur
nos geram⁹ habitū professorum
hoc est beatorum que est gracia
cōsummata non tamen ideo ꝓfes
si sumus sed sumus in tempe pro
bationis. quia possum⁹ habituꝫ
proicere ⁊ peccaē Nouitij autē int
fratres predicatores examinant
de moribus diligenter Et geneā
liter de quinqꝫ cauendis ī eis Nā
ab vnoquoqꝫ requiritur An sit ſ
uilis conditionis An alteius pro
fessionis. an mulieri coniugatus
an racōciniis obligat⁹. an occul
tā hēat infirmitatē aliquā ⁊ si ve
ro aliquē istoꝝ defectuū habuerit
et sciatur: a professione repellitur.
Certe hec quinqꝫ xpūs in suis no
uicijs reqrit Pri° an sit ſuil cōdi
tionis. videlicet an sit totus dat⁹
seruicijs mundi pro diuicijs ⁊ hō
noibus consequendis. in hac vi
ta. ⁊ si sic non admittit eū Math
6. dicitur Nemo potest duob⁹ do
minis seruire. phs quid am assur
gere noluit principi venienti alijs
eum honorantibus assurgēdo Et
causam reddidit. Seruit īquit ser

uo meo nam contēpnē° mundū
⁊ mund⁹ michi seruit ⁊ ipse ſuit
ei. quaē ei non assurgo. Iste non
fuit ſuilis cōdicōis sed valde no
bilis Secūdo requirit an homo sit
alteri⁹ professionis vnde ille qui
est radicat⁹ et habituat⁹ in ali
qua mala cōsuetudine viuendi
in peccatis ipse ē alteri⁹ ꝓfessiois
caueat sibi quia licet recipi possꝫ
a cristo tn̄ cū difficultate Tercio
reqritur an sit mulieri cōiugatus
id ē an sit opibus carnis dat⁹ qꝛ
scit ꝙ talis nō venit ad eum ꝑfec
ta volūtate Luc. 14. Vxorem duxi
et ideo non possum venire Quarto
an sit racōciniis obligat⁹. homo
est obligatus ad computum ⁊ re
stitucōem si fuit vsurarius ⁊ de pe
cunia vsuraria fuit ditatus et nō
vult restituere. cristus non curat
de eo quia ipe ratiociniis obligat
Si deicus symoniace intrauit ec
clesiam occupauerat bona per ā
nos. et non est paratus resignare
⁊ restituere ipe est obligatus rō
tiociniis Cristus aūt eum ad pro
fessionem donec soluerit non ad
mittit Si spoliasti pauperem ꝑ po
tenciam vel per falsum iudicium
vel testimoniū perhibitum cōtra
eum: et nō fecisti restitucōnem tu
es obligatus rōciniis et talē ob
ligatum crist⁹ nō admittit in p̄s
Declinantes autem in obligacio
nes adducet domin⁹ cū opantib⁹
iniquitatez Quinto q̄rit an hēat
aliquam infirmitatem occultam
Vnde si conmisisti peccatum vi
le de quo non es confessus. ce
las et occultas tu habes infirmi
tatem occultam cristus te non

abmittit ñ te curaueris. Jdo omissis talibus impedimentis vnūqsq; vīm curet se probabilē exhibere nouiciū ne a professione consubsibiliter repellat Scđa ad Thyō. 2. Cura teipm ipsū probabilē exhibere operariū inconfusibilem a q̄ talē inuentus fuerit faciet sibi professionem in finali iudicio dicēs illi Deut° 26. Profiteor hodie tibi dño deo meo q̄ ingressus sū terrā q̄ qua iurauit pribus nostris. ¶ Tercio examinat eleūs sicut baccalarius ante inceptionē seu mīgracōnē. Jste em añq̄ incipiat probat in tribus in legendo opponendo a respondēdo. habet enim necesse legere aliquod vnū volumē ad minus facultatis huius Et ecce nos legere tēm⁹ p cōfessionem volumē cōscientie nostre. stolidus clericus est qui nescit legere scripturā suam a opus ppriū. ad Gal. 6. Opus aūt suum vnusquisq; probet a sic in semetipo gloriā habebit Scđo habemus opponere hoc est arguere p iustā correptionē primorum a hoc principaliē ptinet ad plātos a in casu ad oīs Math. 18. Si peccauerit in te frater tuus vade a corripe illū inter te a ipsū solū Sapiēs primo probata virtus corripit filios/a prelatis dicit Jē. 6. pdicatorem in pop̄l' dedi te. Tercio habemus respōdere p gratiarū actionē ad Tessal. 4. In omnibus gratias agite a qui hoc opleuerit dignus est gradu magistrali Exēplo Tobie qui in se hec omnia formaliter a deuote cōpleuit/peccata confitendo vroē corripiendo a deo p ceritatis flagello graciās agendo a ideo sibi dictū fuit quia acceptus eras deo necesse fuit ut tēptacio probaret te. Quarto probatur electus ut denarius ante solucōez. Vnde qui alteri mutuat denariū diligenter considerat ante solucōnem q̄titatē. pondus. a ymaginē sonū. a materiā. quia si in aliquo istorum defecerit non ē legal' moneta. nec recipi debet Quantitas est eq̄tas. pondus ē caritas. ymago est iustitia. sonus ē veritas ad oīs a ad seipsum Vnusquisq; nostrum a cristo recipit denariū id est animā racōnalem habentem ymaginē regis a in die mortis est tempus solucionis a tunc oportz reddere denariū a xp̄o offerre Mā cviz. Afferte michi denariū Et certe ñ habeat quilibz predicta. quā titatē. pondus. ymaginē. sonuz a materiā reprobabit Jē. 6. Argentum reprobū vocate eos quia dñs proiecit eos. Si vero illa predicta habuerit dicet nob xp̄s illud Genes 42. Pecuniā quā dedisti michi probatā ego habeo Et de nostro denario verificabit illud p̄s. Argentū igne examinatū probatuz ter purgatū septuplū Examinatum igne caritatis. probatū tre. a tra michil hūs trene vanitatis purgatū septuplū a septē capitalib⁹ vicijs que sunt radices vniuerse iniquitatis. Lō 3e.

Fulgebunt iusti et tamq̄ scintille in arundineto discurrent. ¶ Postq̄ spūs sanctus posuit vnam promissionem generalem de futura remuneratione sanctorum pro tribulationibus quas sustinēt in p̄senti.

In parte ista eandem remunera
tionem explicat et distinguit in
speciali Et circa hoc duo facit qui
a· primo ostendit quãdo iusti li
beraliter ẽspicientur Secũdo quã
do iusti racõnabiliẽ iudicẽtur ibi
Impij· Circa primum tãgit excel
lẽcias futuras ĩ remuneracõe· Erit
enim tam in corpe q̃ in aĩma glo
rie possessores ĩ vita eternali Erit
enim iudicis assessores in iuditio
generali Et ideo primo describit
qualis est eorum excellencia vel
erit que est glorie corporalis Se
cundo qualis erit eis concessa as
sidentia iudicialis ibi Iudicabunt
sancti· Tercio qual' erit beatoruz
ĩ anima gloria spiritualis ibi qui
confidunt in illuz ¶ Circa primuz
sciendum q̃ in isto textu quatuor
dotes corporis gloriosi innuunt
q̃ sunt claritas· ĩpassibilitas· subti
litas ⁊ agilitas· Cui⁹ racõ est q̃a
anima humana pfectum tũc ha
bebit dominiũ corps sui et inq̃tũ
forma ⁊ in quantũ motor ⁊ inq̃tũ
beata ⁊ deo cõiuncta Inq̃tum bea
ta gloria anime redundans ĩ cor
pus causabit in corpe claritatem
Et hoc ẽ quod dicit Math· 13· Ful
gebũt iusti sicut sol ĩ ẽgno pat's
eorum Perfectuz autem regimen
causabit in corpore impassibilita
tem Omne enim corpus quod pa
titur passione ꝓprie dicta perdit
dominiũ forme super materiaz su
am· Aliter enim passio talis non
foret ad corruptionẽ forme pati
entis vel saltem separacõez a ma
teria Et ideo quia anima incorrup
tibiliter ⁊ perfecte continebit cor
pus suum· nullomõ poterit victo
ria anime supra corpus diminui
Secus autem fuit in statu innocẽ
cie quando licet anima perfectum
habebat dominiuz poterat illud
dominiũ perdere quia se a deo po
terat auertere per peccatum tunc
autẽ nũq̃ auerti poterit ⁊ ideo do
minium suum siue victoria sua su
per materiam suam nũq̃ poterit
diminui Et ideo nũq̃ poterit ꝓprie
loquendo pati Et ideo corpus su
um erit impassibile ¶ Tercio cũ
anima nõ sit solum forma corpo
ris ꝫ etiã motor sicut patz 3° de a
nima ⁊ libro de motu animalium
mouebit corpus per voluntatem
⁊ q̃ habebit perfectũ dominiũ su
per illd ideo aĩa gloriosa inquãtũ
beata mouebit õmino sicut volet
corpus mouere ⁊ ideo erũt corpa
agilia ¶ Quarto cũ aĩa posset ra
tionabiliter velle q̃ corpus suum
sit in eodem loco vbi est aliud cor
pus sine amotione alteri⁹ corpo
ris et anima poterit regere corp⁹
suum sicut volet sequit q̃ anima
poterit ponere corpus suum in lo
co vbi est aliud corpus Et ista v̄
tus vocatur subtilitas· sic igitur e
rit corpus gloiosum clarum ĩpas
sibile subtile ⁊ agile Et ista priui
legia vocantur a doctoribus qua
tuor dotes corporis per quãdaz fi
guratiuam locutionẽ q̃ sicut dos
datur in signum ꝑpetue confederã
cõis ⁊ aĩcitie ĩt viz ⁊ mlierẽ ita is
te dotes dabunt hoĩb⁹ glorifica
tis ꝓ sẽp Iste ãt dotes ponũt cõ
iuncti ad Cor· 15· vbi facit apl's
cõpacõez int mortẽ hũanã ⁊ ẽfuc
rectõez hũanã ⁊ dicit sic· semiat in
corrupcõe resurget in ĩcorruptiõe

id ē incorruptibile ⁊ ipassibile se
minat̄ in ignobilitate. vel in obscul
tate mortis resurget in gloria hoc
ē in claritate. seminat̄ in ifirmitate
surget in virtute hoc ē agilitate. se
miatur corpus aīale: resurget cor
pus spūale id est subtile ad mo
dum spūs. Sp̄s em̄ potest simul eē
cum corpe sicut patz de aīa que ē
tota in toto ⁊ tota in qualibz pte
⁊ sic potest corp⁹ gl'osū p v̄tutem
subtilitatis esse simul cū corpe nō
glorioso q̄muis hoc nō placeat
sancto Thome 4. s m̄arū d. 44. q.
7. in solucōe argumēti p̄mi ⁊ secū
di vbi expresse dicit q̄ hoc nō h̄s
corpus gl'osū ex dote subtilitatiz
sed ex opacōne virtutis diuine.
¶ Descendēdo ergo ad literā Iste
quatuor dotes in hac lr̄a exp̄mūt̄
s̄m istum ordinē Primo em̄ nota
tur claritas cum dicit̄ fulgebunt.
Secd̄o ipassibilitas q̄ iusti Sapie
p̄mo. q̄ iusticia ppetua ē et imor
tal'. Tercō subtilitas q̄ tamq̄ sc̄i
tille. Quarto agilitas cum dicitur
discurrēt Et q̄ cōpletoriū q̄d dici
tur in fine diei Premiū nostrū fiā
le figurat ideo tūc quatuor p̄s. di
cim⁹ tantuz ad illas q̄tuor dotes
significandas. s̄ de appropriacio
ne ptranseo ad p̄ns. ¶ Pro literā
nota q̄ arūdinetū ē locus vbi cres
cunt arūdines Vnde sicut sc̄itille
mouētur sine difficultate int̄ arū
dines ⁊ sine resistencia Ita sancti
sine resistentia corpa mouebūt
Fulgebūt iusti Nota q̄ viri iusti
merito se exponere dn̄t p xp̄o acti
bus virtuosis in presenti ⁊ si eis
t̄bulacōes occurrāt illas equani
miter sustinere ⁊ hoc habita cōsi

deratione ad premiū q̄d sequitur
Armigeri qui seruiūt magnis do
minis p diuersis tempib⁹ āni cō
uenientes robas accipiūt. vnam
p hyeme. aliaz pro estate. Illa q̄
dat̄ p hyeme est de grosso pāno
causa ē q̄ debet exponi. mō pluui
is. mō ventis. mō niui. mō igni. s̄
roba q̄ dat̄ pro estate ordinat̄ de
subtili panno ⁊ delicato ⁊ hoc q̄ a
seruiet homī pro tempe g̃cioso
videliz in estate Istomō deus pro
uidet bonis viris Vita presēs est
hyemps. Vita futura est estas.
Corpus est aīe sicut roba Iob. 15.
pelle ⁊ carnib⁹ vestisti me. Q̄ igit̄
in presenti est temp⁹ tribulacio
nis ⁊ āgustie ⁊ p̄me igit̄ corp⁹ p
nunc est sicut roba de grosso ⁊ ru
di panno. sed temp⁹ futurū vite e
terne ē temp⁹ estatis gl'e ⁊ hono
ris. Et ideo tūc habebit aīa robaz
valde gl'osā q̄n corpus erit clari⁹
sole. ipassibile. agile. ⁊ subtile. Et
ideo sic bon⁹ armig̃ sperās ⁊ cert⁹
de roba estiuali lacerat ⁊ destruit
⁊ expēdit robā hyemalē in s̄uicio
dn̄i sui ⁊ nō pcit pluuie. nec niui.
nec igni. Ita iustus in presēti cor
pi suo n̄ pcit ab opib⁹ p̄me. s̄ sē
per se exponit ad honorem dn̄i sui
quantum potens. sciens Quoīaz
fulgebunt iusti ⁊c̄. Refert scrip
tor quidaz de natuls rerum q̄ p̄p̄
allexander habuit vestimentum
quoddam de pilis salamādre q̄d
quidem vestimentum quando ab
lui debuit ad honestatem non la
uabatur in aqua. sed proiciebatur
in ignem et non comburebatur. sed fulgencius reddebatur
Sic corpora sanctoruz nō ī aquis

carnaliū delectationū lauari dñt
vt fulgeant sed magis ī igne tri
bulationis Et ideo Eccī. 2. dicitur
In igne probatur argentū et au
rum hoīes vero in camiō humilia
tionis ¶ Scdo notandū q̄ iusti
fulgē debēt ī pñti triplici daritate
Videlicet. fame. vite. et doctrine
vt fama referatur ad extraneos
vita ad nosmetipsos. doctna ad
subditos ⁊ propinquos. Et hec t
plex daritas est maxime necessaria
a viris ecclesiasticis. Primo vt
fulgeat bona fama q̄ diu em̄ can
dela ardet ⁊ fulget delectabile ne
gocium ē et vtile. Sed quādo ex
tinguitur relinquit locū circūstan
tem tenebrosū et fetet. et sicut di
cit Aristotiles 7. de aīalibus Ille
fetor est valde nociuꝰ pregnanti
mulieri q̄ si sit vehemens facit eā
abortire ⁊ occidit fetum Istomō
est de quolibet viro ecclesiastico
qui quasi candela ardens ⁊ lucens
in ecclesia cōstituit q̄ diu est boē
fame delectabilis est ⁊ vtilis dādo
bonum exemplū aliis. Qñ autē ex
tinguitur vento temptacōis ⁊ cōmit
tit aliquod notoriū pctm̄ ⁊ pub
licum statim relinquid circa se lo
cū tenebrosū ⁊ fetet p infamiam
Iste fetor nocet psoīs in ꝓposito
existentibꝰ sācte viuēdi Scm̄ em̄
ꝓpositū est cōceptus l' fetus mētis
et certe frequēt bone persone sic
cōcipiūt a spiritu sancto. sed per
fetorem scandalosi pcti suffocat
cōceptus iste ⁊ locus vicinꝰ effici
tur tēbrosus quia status ecclesia
sticus p tales cōtēptibilis reddit
⁊ derisibilis iudicatur qui quādo
habet psonas luīosas et fulgen

tes a laycis notabilter et racōna
biliter honorat Job 13. Luce splē
dida fulges et omnes fines terre
adorabūt te. ¶ Scdo fulgere debe
mꝰ ī vita pñti quo ad nosipsos ī
trinsecus in cōsciēciis vt cōtinea
mus lumen more solis ñ more lu
ne. Sol em̄ sic lucet q̄ habet sibi
lucem incorpatam per totum Lu
na autē nō sic. Et ideo semp appa
ret macula quedā in luna. Et q̄si
vmbra hominis portantis fasciculum
spīarum vt vetule fabulant
Istomodo boī vi ī ecclesia fulgēt
moē sol' q̄ fulgēt ī fama: fulgēt
ī conscientia d quorū quolibet di
citur Eccī. 4. Quasi sol effulgēs sic
ille effulsit ī templo dei et Math.
13. Fulgebūt iusti sicut sol Mali
vero fulgebunt sicut luā quia licz
sint clare fame sunt tam̄ vmbrosi
in consciencia vbi interior homo
portat fasciculum spīarum ⁊ pun
genciū peccatorū Baruch vi. Nisi
aliquis exterserit rubiginē ñ ful
gebit. ¶ Tercō debemus fulgere
per doctrinam Dan. 12. Qui docti fu
erint fulgebunt sicut splendor fir
mamēti et qui ad iusticiam eru
diunt multos tamq̄ stelle in per
petuas eternitates ¶ Dubitacō lra
lis Vtrum corpus gloriosū istis
quatuor dotibus sit dotandum.
Probat p° q̄ ñ Quia nō erit cor
pus impassibile quia erit corpꝰ
mixtum ex quatuor elementis et
quatuor humoribus et per conse
quens contraria erūt ibi approxi
mata et agēt et patiēt adīuicē g
corpꝰ eit passibl'e Scdo° sic Sē
tire est pati 2°. de anima sed illa
corpora erunt sensibilia ⁊ sētient

in actu videndo audiendo tangendo ⁊ sic de alijs quia alias vita foret magis somnus q̄ vita et p cōsequens vita ipfecta sicut dicit Aristotiles 4. Ethi. q somnus ē dimidia vita Ergo erunt passibilia. ¶ Tertiō arguit q corp⁹ glorioſum non erit datum quia calor est extremitas ꝓſpicui in corpore terminato. Cur autē est qualitas corporis perſpicui ite rmnati ſm Aug⁹ 19. de ciuitate dei. Pulchi tudo corporis est conuenientia partium cum quadam coloris suauitate Igitur erit corp⁹ coloātū non ḡ lucidum siue darum. ¶ Quarto q corpus glorioſum non erit ſubtile quia tunc posset esse in eodem loco cum corpore non glorioſo et eadem ratione cum infinitis sicut Arguit quarto phicoꝝ. Si duo corpora possunt esse simul et infinita. ¶ Quinto q corpus glorioſū non erit illo modo agile q possit moueri ad voluntatem amime q tunc posset moueri in inſtanti cōſequentia patet quia volūtas potest hoc velle. Nam voluntas est impossibiliū sicut patet ʒ. Ethi. ¶ Ad oppoſitū est fides xp̄iana et habetur ad Coꝛ. 15. ⁊ in litera iſta ¶ Ad questionem dicendū q sic Nam sicut corpus humanum ē inſtrumentum ad merendum sic iuſtum ē q premietur sicut inſtrumentum amime ad bene viuendū ſed ad hoc habendū requiritur q defectus corporis oīno tollantur Nam ſi defectus corporis pmanerent nullo mō foret anima beata siue homo beatus qui compoſitus est ex corpore et anima. defectus ãt corpis maiores sūt pena ſia q̄ ꝑ ꝑcta pim hoīs iflicti sic nūc suppono ḡ illi defect⁹ dñe i futura būtudie ſupplei p gr̄ias ꝺcessas ill⁹ defectib⁹ ⁊ tarias. ¶ Ad pmū dicē dū q ꝑfuꝛrectio corpm i futuro miraculoſa eit⁊ ꝓpan⁹ ſtatū gl̄oſuꝫ ad ſtatū natuāle totū elt mr̄aculoſū q̄ q̄d ſupnatuāle tūc fiet mō q ⁊r̄ia ſint appꝛoꝛiata ñ agāt fieri p̄t v̄tute dina nulla alia sic fuit de tribus pueris Dan. 13. ⁊ sic fiet ibi tamē ſi dabit ſāctis aliq̄d donum increatū ſiue increatus aie ſiue corpori per quod ꝓportio elemētorum ſiue humorū vniformiter coſeruabitur vel nō. nō est nobis ſufficienter reuelatum. ⁊ ponen⁹ q h⁹ fieret. poſſet tū dici mr̄aculū ſi h⁹ tenēdū ē q̄cūq mō h⁹ fiat q ſaltē fiet q elementa agāt adiui cē i corpe gloificato nec q̄ tenetur credē dñs tenet⁊ a añs. ¶ Ad ſēm dicē q passio ē duplex. Materialis sic q̄ ignis agit i aquā. Et iſte cōnat sic q̄ coloātū agit i oculuꝫ Prīa passio ñ eit in corpibꝫ bēs. Scda eit. Et iō erit oēs ſēſ⁹ i ſuis opacōib⁹. ⁊ tū tm̄ ꝓpt imutacōem ſpūalē ſēſ⁹ hoīs elt receptū⁹ ſpēcū ſine materia ⁊. ꝺ aia. ¶ Ad tertiū q aie potēt ſua corpa oīnde dā sic volet. Corp⁹ āt datꝫ p̄t apparē coloātū. Et iō erit data ⁊ coloāta q̄tū ad appnctiā sic hō volꝫ ¶ Ad q̄rtū ꝺcrē dō ē q ñe corp⁹ glorioſū cū finitis corpib⁹ eē p̄t ꝙ ñ posset eē cū infinitis corpib⁹ q nec possent eē infinita corpa sil̄ nec infinita corpora possent esse. Vnde ad philoſophū nō ē argumētū niſi a latē re impoſſibili ad mīmū ipoſſibile ꝙ

apud multos putatum ¶ Ad qn
tu ꝫ agilitate qꝫ posset moueri in
stanti: neganda est consequentia qꝫ
voluntas beata nō potest velle impos
sibile: in facto tamen defendere: qn
vltra omnē velocitatē datam pt
se homo movere glorificatus: Sē
per tñ habebit velocitatem finitā
sicut xps in ascendendo prefixit sibi
velocitatez quam voluit: ꝫ tñ fue
cessiue ascendit. ¶ Lectio. xi.

IVdicabūt sancti nationes
et dominabuntur populis
et regnabit dñs illoꝝ in per
petuū. ¶ Postqꝫ spūs sanctus de
clarauit qualis erit iustoꝝ p iu
dicii excellentia glorie corporis
hic ondit qualis erit eorum in iu
dicio assidentia personalis. de qua
habetur Matth. xix. Vos qui secu
ti estis me in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maies
tatis sue sedebitis et vos sup sedes
iudicantes duodecim tribus isra
hel. Erit em magnus honor sanctis
qñ illoꝝ erunt iudices quos paꝝ
ante habuerit persecutores. et tñ
iustum est qꝫ eos recte iudicent a
quibus iniuste iudicabantur. Sz
qꝫ aliqñ cōtingit qꝫ hō sit assessor
iudicis p vna die et postea nullā
iurisdictionē in illos habet quos
prius iudicauit. Ideo ne hoc esse
tur de sanctis xpi assessoribus in
iudicio. Tria facit spiritus sanct⁹
in hoc textu ꝑma ista se habent sm
cōdinem iudex dñs et rex. qꝫ ñ om
nis iudex ē dñs nec omnis dñs ē
rex. Sed econtra bene cōuertitur
qꝫ omnis rex ē dñs et omnis dñs
ē iudex. Incipiendo ꝫ a superiori ad
inferi⁹. Primo attribuit iudiciuz
sanctis tamqꝫ assessoribus. Secun
do dominum tamqꝫ possessoribus et ē
cio regnū tamqꝫ regnantibus ad
Thimo. 2. Si sustinem⁹ et conreg
nabim⁹. Secūda ps. ibi. Et dñabu
buntur. Tercia. ibi. Et regnabit
Et sic triplex prerogatiua tangit
quaz sancti habebūt in futuro iu
dicio generali et deinceps. Ipi em
habebūt ptātem iudicandi domi
nādi et regnādi. In iudicādo ē vel
erit rectitudo sententie que nūqꝫ re
uocabitur. qꝫ iudicabūt sancti na
tiones. In dñando magnitudo po
tētie. que nūqꝫ coartabitur. quia
dñabūtur populis. In regnādo ē
titudo pmanētie q̄ ñ terminabit
quia regnabit dñs illoꝝ in ppetuū
dicit ꝫ. Judicabūt sancti nationes
vmalos qui tales pmanserūt id
ē sine gracia quales nominati fuit
infra in fine capituli. Nationes im
que dire fūt consūmationis. Et do
minabūtur populis quib⁹ prius
subiciebātur: In p. Subiécit popu
los nobis et gētes sub pedib⁹ nos
tris ¶ Sed cōtra. in iudicio cessa
bit omnis prelatio et dominum crea
ture sup creaturā. Juxta illud ad
Chor. 15. deide finis cuz tradiderit
regnū deo et pri cum euacuauerit
omnē potestatē principatum et vir
tutem et dominationem. Vbi Haymo i glosa Tūc cessabit omnis cre
ature prelatio in angelis et homini
bus cessabit timor regnabit caritas
nec erit iter presidentes et subditos
vlla dissentio. ¶ Dicēdum qꝫ ad
dominum pertinet potestas cohercēdi
rebelles et castigādi. Et ideo qꝫ san
di habebūt damnatos in suo ca
cere omnī cohercēdos et punitēdos

de rey.

re eoz iusta punicõe gaudebũt
a fm quẽdam modũ eis dñari di
ci possunt ‖ Sequit. Et regnabit
dñs illoz in ppetuũ. Notandũ q
securũ est seruire illi dño qui in p
petuũ regnabit fuiẽtes dñs mor
talib9 pncipib9 a regib9 a nobili
b9 fũt in magno pticulo qñ dñi
sui moriũtur: nõ solũ quia seruici
um suũ perdunt: imo qr frequnter
cõtingit q illos quos magis fami
liares habuit ipe filio magis ha
bebit odiosos. sicut hystorie mlte
docent. ꝙ certe fuisse deo regre est.
a qr de9 immortalis: qui seruiũt si
bi in ppetuũ regnabũt Apoca. 5.
Redemisti nos in sanguine tuo a
fecisti nos deo nostro regnũ. a Sa
pie. 6. Diligite iusticiã qui in ppetu
um regnetis ‖ Judicabũt sancti
nacões. Malefactores et rei crimi
nosi ex triplici causa solent ofidẽ
se euasuros impune. Primo quia
sperãt q possunt dedinare a eum ta
re rigorem in dicij vt sine examia
cõne in diciali fiat emẽda p medi
acõem amicoz. Secũdo sperãt rei
pbabiliter euasuros licet nõ om
nino impune si possit subire in di
cium fie tñ q habeãt iudices a as
sessores fauorabiles eis Tercio p
trãslationẽ psonarũ suarũ. qr de9
in vno regno potest impune con
seruari in alio. ꝙ certe nullo istoz
modoz possunt euadẽ pcatores
quia iudicabũt sancti nacões. nõ
em dedinabũt rigorẽ iudicij. quia
iudicabũt. nõ impetrabũt iudices
qui fũt eis xpicij. quia iudicabũt
sãcti. nec se alienabũt a loco sup
plicij. quia nõ iudicabũt vnam
gentem tantum ꝙ omnes nacões

In ps. Judicabũt in nationibus
Judicabũt igit vt assessores. sãcti
xpi imitatores. nacões a pcatores
‖ De primo nota q duplex est
deo iudicando iudicialiter si iudex
sit sibi extraneus qui sibi i nullo
penitus teneatur. Secũdo si sit ta
lis q a iuris regula nullatenꝰ ab
ducat. Tercio si sit tal de cuꝰ in
iuria reꝰ accusatur. Modo sancti
in iudicio reddent se pcatoribus
valde extraneos. quomã ecia ipe
xps dicit. Amen dico vob Nescio
vos Matth. 24. ‖ Secdo nullo mõ
dedinabunt a regulis iuris. quia
sancti iudicabũt et sanctitas est
iusticia maxima. Fiet em iduti no
uũ hominẽ qui sm deũ creatꝰ ẽin
iusticia a sanctitate veritatis. Ad
Ephe. 4. Tercio ipsi erũt hostes i
pioz quos impij in hac vita oscul
cauerũt Abbacuc. 1. Quare respi
cis a tacis oculeate ipio iusticioz
se. Fiet iõ ipsi tũc vsa vice eos calca
bũt. Malach. vltio. Cõuertimini
a videbitis quid sit iter impiũ et
iustum. iter seruiẽtem deo a nõ ꝑ
uiẽtem ei. Et cito post Egredimini
a salietis sicut vitulus de armen
to a calcabitis impios cum fuerit
cinis sub planta pedum vestroꝝ
de isto iudicio indesinẽter cogita
re debemꝰ Vñ Greg. xxix. omel.
Presẽtis temporis talis sit letitia
vt nũqꝫ amaritudo futuri iudicij
recedat a memoria. Itẽ Bernard.
sup ps. Qui habitat. Quid tazpa
uẽdum: quid tazplenũ anxietate
a vehemẽtissime sollicitudinis ex
cogitari potest qꝫ iudicãduz asta
re illi tam terrifico et deifico tribu
nali a incertam adhuc sbitamqꝫ

vide quando est finis iudicii

sub districto iudice exspectare sen
tenciam vbi iudex teste nō indigz
vbi veritas discutit intenciones.
Et in quadam epl'a ad Robertuz
monachū. Veniet qui male iudi
cata iudicabit illicite iurata con
futabit qui faciet iudicium iniu
am pacientibus Veniet mq̄ di
es in qua plus pura corda q̄ astu
ta vba ⁊ consciētia bona q̄ mar
subia plena. quoīam iudex nō fal
letur verbis nec flectetur donis.
DVbitacō lr̄alis. Vtrū sancti ho
mines in iudicio generali ꝑticipa
bunt aliquo mō actum iudicādi
Rd nō videtur Job. 4. Omne iudi
cium dedit filio ꝯ nullus alius ha
bebit iudiciū. Secdo sic In nullo
iudicio potest esse accusator ⁊ iu
dex eadem ꝑsona. sed sancti viri e
runt accusatores malorū Sapie.
4. Stabunt iusti in magna cōstā
cia adūs9 eos ꝯ ⁊c. Terº sic. hº po
tissiē itelligēdū foēt d paupibz vo
lūtarie de q̄bz dr̄ Job 36. Iudiciuz
paupibz t̄buit. ꝫ hº ē fl'z ꝓpt̄ ta
q̄ hº solū apl'is est ꝓmissuz Ma
th. 19. Sedebitis fur̄ sedes iudican
tes 12. t̄b9 israhel. ꝫ n̄ oms paupe
res volūtarie sunt apl'i. ¶ Secdo q̄
martiēs ⁊ virgines offerunt dō de
corpore suo ꝯ eis magis debetur
potestas iudicandi q̄ paupeibus
qui offerunt substanciam secula
rem. ¶ Terº q̄ īferior nō iudicabit
supiorē. sed multi diuites erunt su
periores in celo quibusdā paupei
b9 ꝯ ⁊c. ¶ Ad oppositū ē illd Ma
th. 19. Sedebitis fur̄ thronū iudi
cantes duodecī trib9 isrl'. Itē ysa
ie. 3. Dn̄s ad iudicium veniet cuz
senioribus populi sui. ¶ Ad ques

tionē dicendū q̄ actus iudicandi
in iudicio generali diuīsis diuersiō
de attribuit̄ quinq̄ modis ī scrip
tura viz ordinata maiestate. dele
gata potestate. assessoia dig̃tate
approbatiua conformitate ⁊ com
patiua diuersitate. Primo modo
viz ordinata maiestate solus deus
iudicabit p̄. Reg. 2. Dominus iudi
cabit fines terre. Delegata ꝑtāte
iudicabit hūmanitas xp̄i sic tac
tū fuit in primo argumēto Jo. 7.
Omne iudiciū dedit filio Nullus cī
habet potestatē delegati nisi xp̄s
in q̄tū homo. Assessoia dignitate
⁊ sic iudicabunt voluntarie paupe
res iuxta illud in tercō argumēto
tactum Job 36. iudiciū paupib9
tribuit ⁊ hoc ē ꝯueniēs ꝓpter du
o Primo quia ad iudicandum se
magis disposuerūt Vnde erūt ma
gis ydonei. Pauptas enim volun
taria non est nisi eorum qui soli
xp̄o inheserunt ⁊ propter eum oī
a contempserunt secularia nego
cia ⁊ ideo in eis nichil debet eē qd
iudicium possit peruertē. Secūdo
quia iudicare magis meruerūt Cu
ius causa est quia humilitati cor
rūdet exaltacō ꝑ modū meiti ꝫ il
lud Math. 33. Qui se hūiliat exal
tabitur. modo inter omnia q̄ hoī
nem despectum faciūt est pauper
tas Vnde illi qui apud homines
apparent magis pauperes viden
tur esse magis despecti. ⁊ ideo qui
volunt paupertatem suam osten
dē excogitāt q̄tū p̄nt vilitatē ve
stimētoꝝ ut hoīes ꝑ hº ad ꝯpassio
nē ꝓuocēt. q̄ igī vel paupes faciūt
se ꝯtēptibiles ꝓpt̄ xp̄m iuste merē
tur excellēciaz assessorie dig̃tatis

Quarto nō attribuit actus iudi
cādi i iudicō q̄b9ſ tm̄ a ꝓbatiā
conformitatē ſic iudicabūt om
nes electi quia oīs taz angeli q̄
homines approbabūt ſm̄az iudi
cſ id ē xp̄i Apoc. xix. Audiui vocē
turbaz dicentiū i cēlo Alla laus
et virtus et gloria deo nr̄o quia
vera et iusta iudicia eius sūt Qui
to attribuitur actus iudicandi q̄
busdā ex q̄dā ꝓpatiua diuſitate.
q̄ iſte modꝰ iudicādi laudabil nō
ē quia ſic minus mali dicuntur iu
dicāē magis malos ſm̄ illud Luc.
12. Viri niniuite surgent cum ge
neracōe hac et condempnabunt
eam. Ex iſtis patet ad q̄ſtionem
q̄ ſancti participabunt actuz iu
dicandi oīs generaliē Secundo
mō p approbacōem quod ē satiſ
im̄ꝓrie et transumptiue dictum.
ſic enim oīs existentes i loco iu
diciꝫ q̄ approbantes iudiciuz p̄nt
dici iudicāē Sed ideo dicunt doctō
res q̄ ſpecialiter pauperes ꝑtici
pabunt actū iudicandi ſicut aſſeſ
ſores ꝓter racōes ſuperius adduc
tas et auctoritates ſcripture que
ad hoc ſonant Vnde glo. ſup illū
Matth. xix. Vos qui reliquiſtis oī
a. q̄ Qui eligūt oīa q̄ ſecuti sūt
dñm Diſ iudices erunt qui licita
nec recte vſi ſunt diſ iudicabūē.
Gregꝰ tamen vi. moꝝ. exponens
illū p̄. vltimo. nobil i portis vir
ius quando ſederit cū ſenatoribꝰ tre.
dicit q̄ cristus cum ſenatoribus
terre reſidet quia iudiciꝫ ſententiā
cum eiſdē ecclesie predicatoribus
diſcernit vbi doctoribꝰ attribuit
actum iudicandi ſed bene ſtāt ſil
q̄ ſint pauperes q̄ predicatores.

Ad primum patet per dicta qui
a auctoritaſ intelligitur de poteſta
te delegata Ad ſecundū dicēd
q̄ in iudicio humano vbi iudex nō
habet q̄ procedat n̄ ex probatis
et allegatis non debet eſſe idez iu
dex et accuſator. ſed in iudicio di
uino vbi iudex nō habet informa
ri ſed oīno nouit causam idem po
teſt eſſe accuſator q̄ iudex. ſimiliē
reus non negabit ſed ꝓfiteturve
lit nolit. Ad tertiū quādo argui
tur q̄ ſi aliquibus ſanctis cōpete
ret iudicāē maxime ꝓpeteret pau
peribus concedendū eſt q̄ eis cō
petit poteſtas aſſeſſoria non vt
iudici conſulant ſed vt honoren
tur et ſimiliter conſcientie eorum
q̄ſi libri in quibuſ decreta iudiciſ
criſti poterūt plane legi. Ad p̄m
in oppoſitum de xp̄i. apl̄is dr̄ pō dit
Augꝰ in xi. de ci. dei. c. vi. q̄ per ulz
numeruz duodenariū non nume
rus talis ad lr̄am intelligitur ſed
p numerū miſteriū deſignatur. A
lias cū mathias loco iude fuerit
electꝰ paulus ſine thyrono remāq̄
retur niſi duo ſederent ſil Et ideo
p numerū duodenariū qui eſt nu
merus ꝓfectionis vniuerſa pau
pum multitudo ꝓfectoꝝ deſignāē ſil
ter vniuſitas iudicādoꝝ cū dr̄ Luc.
xxii. Ad ſedm de mātibꝰ q̄ vir
gilibꝰ dr̄ q̄ iſti n̄ ſūt de corde v̄ ꝓpo
nūē decreta dine iuſticie ſic pau
tas. hā pauptaſ dirē ꝋtriaē ſol
licitudi diciaꝝ q̄ ſuffocat verbū
Luc. viii. Ad tertiū dicēd q̄ dedit p
fris paupibꝰ q̄ iudicabūt ſe me
liores n̄ auctoritate ꝓria ſ auctoꝛ
tate ſupioꝛis cuiꝰ erūt aſſeſſoēs ſic
ad q̄ſi index delegatꝰ ē mlto iferior

A 2

ꝑ ille q̃ iudicat. Leō 76.

Vi confidūt in illū intelligēt veritatē ⁊ fideles i dilectione acq̃escēt illi q̃n donuz ⁊ pax ē electis dei. Postq̃ spūs scis declarauit q̃l erit eoꝝ ẽmuneratiō. Prio quātū ad tr̃ēstatez corpalē. i dla lra Fulgebūt iusti Hic quātū ad ptātē iudicialem. In dla Judicabūt sc̃i. Dic tercio declarat qual erit eorū ẽmuneratio quātū ad felicitatē spūalez in eorū aiab⁹. Vbi notandū q tribus v̄tutib⁹ theologicis indige⁹ in pūti ad h° q in fine supnaturālē cōueniēt credimur viz. fide. spe. ⁊ caritate. de quib⁹ loquit Apl'us ad Coꝛ. 14. Nūc aūt manet fides spes ⁊ caritas tres tria. s. q fides ē cū obscura cognitōe siue exspectatione. Spes cū diuturna dilatione. Caritas cū tepida dilectōe Jdo isti tres hīt⁹ in futurā būtudine pmanē nō pūt in qua michil est ipfectū michil diminutū. Jdo manente caritate ⁊ pfectiorez actuz hūte fides ⁊ spes euacuabunt Cū cñ venerit qđ pfectū est euacuabit qđ ex pte est ad Coꝛ. 13. Succedēt g̃ i aiab⁹ electoꝝ tres aīe q̃s p noīna opationū designam⁹ q̃a fidei succedet visio ⁊ spei cōprehensio siue securitas Caritati aūt michil succedet. ſ ipa maē bit pfectior q̃z nc est. Et vocat dilectio siue fruitio. Sunt g̃ tres dotes aīe. visio. dilectio. tensio siue cōprehensio. Sic ei erit aīa sūme beata videns tenens diligēs sūmū bonū i quez credidit i quem spauit ⁊ p posse dilexit. Et de istis dotibus determinat in ista lectione. ⁊ dicit q̃ sanctivitia electi dei q̃ in p̄senti vita tribulacōib⁹ variis p suis bonis opibus exponunt deum nudo visu agnoscent diligēt ⁊ totalit ei acq̃escent. Vñ dicit sic. Qui cōfidunt in illū. ⁊ qui fidem spem ⁊ caritatem in illū hūerunt intelligēt nude ⁊ clare Jo. 3. Videbimus eum sicuti est Veritatē. id est deū qui est p̃ma summa veritas Jo. 14. Ego sum via veritas ⁊ vita. Et fideles in dilectione. ⁊ fideliter diligentes ⁊ perseuerant. acquiescent illi. ⁊ perpetuo adhērebunt illi quia in futuro a societate ei⁹ auelli non poterūt qui eum hic p fidem ⁊ spem tenuerunt. Et quia posset aliquis credere q̃ ista remuneratio fiet sanctis p terminum valorem suorum operuz quasi operatio stet ex sui condicione forent cōdigna tanta remuneratione Jdo hoc concludens dicit q̃ predicta p̃mia cō fiet sc̃is ex dei liberali acceptatione. quoniaz donum ⁊ pax ē electis dei quasi diceret Pax etne bentitudims que est futura electis est donū dei liberaliter ⁊ sup̄ere condignitatem passionum p̄sentiū premiatis. ad Rō. 8. Non sūt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam.

Dubitacio literalis. Vtrum homo adultus gracia possit meteri vitam eternam ex condigno. Videtur q̃ non Primo per auctoritatem allegatam ad Rō. 8. Non sūt condigne passiones aē. ſ cōparatę passiones sūt maxie meritorie g̃ nulla opa hois sūt condig̃ ad vitā etnam. Ꝑ ꝑ q̃ reddit alicui debitum q̃ ei debz michil mēt apud eū. ſ q̃ q̃d possu⁹ p dō facē dō dēm⁹ ⁊ adhuc

amplius deberemus si amplius posse-
mus sic dicit Aristotiles 8. ethico-
rum c. 19. impossibile est nobis retribu-
ere dignos honores diis et parentibus
qui eorum beneficia semper excedant et
Luc. 17. Cum omnia bene feceritis dicite
quia servi inutiles sumus quod debuimus
facere fecimus Preterea quicumque meretur
aliquid ab aliquo constituit illum debito-
rem suum sed deus nulli est debitor nec es-
se potest ergo nichil possumus apud eum
mereri ¶ Ad oppositum est illud Jhe. 31.
Erit merces operi tuo sed merces que-
datur pro opere correspondet dignitati ope-
ris ergo cum vita eterna sit merces operis
hominis existentis in gratia potest talis homo
ex condigno vitam eternam promereri.
Preterea ad Thimo. 4. De reliquo re-
posita est mihi corona iusticie quam red-
det mihi dominus in illa die iustus iudex.
sed quod redditur secundum iustum iudicium est mer-
ces condigna: ergo homo potest promereri coronam
iustam et condignam sed illa est vita eterna.
ergo etc. ¶ Ad questionem dicen-
dum quod hominem adiutum gratia
promereri vitam eternam ex condigno
potest intelligi dupliciter. Uno modo
quod meritum hominis tantum valeat naturaliter pu-
ta quod tanta sit bonitas in natura sive
substantia meriti quod ei debeatur vita eterna.
Alio modo quod tantum valeat legaliter ex insti-
tutione legis sicut parua pecia cuius ex
natura sua sive naturali vigore non
valet tantum sicut unus panis sed ex institutione
principis tantum valet. Isto modo opera nostra
ex sua naturali bonitate non merentur
vitam eternam de condigno sed de congruo
tantum quia congruum est quod homini facienti secundum po-
tenciam suam finitam deus retribuat secundum po-
tenciam suam infinitam Sed secundo modo possu-
mus dicere quod opera nostra sunt condigna vite
eterne ex gratia non ex substantia actus. statuit
enim deus quod bene operans in grati-
a habebit vitam eternam et ergo per legem
et graciam principis nostri cristi
meremur de condigno vitam eter-
nam ¶ Ad primum dicendum quod
non sunt condigne passiones na-
turaliter sed legaliter ut dictum est.
¶ Ad secundum dicendum quod meremur
faciendo quod debemus deo cristo
sic statuente et ordinante sed non
absolute ex natura redditionis si-
cut argumentum procedit ¶ Ad
tertium quod deus constituitur debitor
ex natura sui promissi non ex na-
tura nostri commissi sicut dicit ma-
gister li. 1. dis. 43. c. 4. Rui confidunt
¶ Notandum quod spes et confiden-
cia est tribus generibus homini
maxime necessaria dimicantibus
Nauigantibus Et egrotantibus
Hee vero tres conditiones nobis
conueniunt si vitam et statum nostrum
pensemus Sumus enim dimican-
tes et contra hostes continue preliantes
In ps. Multi bellantes aduersum
me et Machab. 4. Non concupisca-
tis spolia quia bellum aduersum
vos est scutum nostrum est fides nos-
tra ad Eph. vi. In omnibus sumen-
tes scutum fidei in quo possitis omni-
a tela nequissimi ignea extinguere
In historia britonum scribitur
de Archturo rege quod in interiori par-
te scuti sui ymaginem virginis
gloriose depictam habuit quam
quotiens in bello fatigatus aspe-
xit spem recuperauit et vires Isto
modo nos si in bello vite presentis
triumphare velimus infra scutum
fidei nostre ymaginem virginis
cum filio deportemus hanc respi-
ciamus et in ea confidamus quia

Collo

A3 B

ab ea vires ⁊ virtutes recipiem⁹.
Ambrosius de sancta virginitate.
sit nobis tamq̄ in ymagine depi
cta vita marie ex qua velut ex spe
culo refulget species castitatis et
forma virtutis. Hinc sumatis ex
empla viuendi vbi tamq̄ in exē
plari magistra expressa probita
te q̄d corrigere. quid effugere. q̄d
tenere debeatis ostendit. Narrat
Marbod⁹ de natura lapidū c. 27.
q̄ est vna gemma que vocatur a
chates habens in se naturalit̄ mo
re pregnantis vnam aliam gēmā.
Istā gēmam natura suggerente
aquila cognoscit. ⁊ eaz ī nido suo
cum habuerit pullos collocat in
ter eos ⁊ q̄ diu in nido fuerit pull'
nichil diffortunii accidere potest.
Gemma ista Mariā significat q̄
lapidem angularez in se opere spi
ritus concepit. Pater vero celestis
nos tamq̄ pullos suos in nido mi
litantis ecclesie modo fouet. sed
ne per inimicos nostros aliquod
nocumentum extrinsecus nobis
inferatur gemmam istam videlicz
Mariam in medio nostrum posu
it q̄ si eam deuote inspexerimus
et dilexerimus ab hostibus nos
defendet. Et ideo non in armis no
strarum virtutum confidamus
sed in istius virgīs grā. in qua ē
omnis spes vite et virtutis Eccle
siastici vicesimoquarto. De qua
exponi potest Illud Ecclesiastici
quarto. Eos qui diligunt eam di
ligit et qui audit illam iudicat
gentes. ⁊ qui intuetur illam mae
bit confidens. Scdo indigemus
confidencia spe et animositate q̄a
sumus nauigantes in periculoso
mare huius mundi Vnde naute
si nocte stellam maris viderint sci
unt dirigere iter suum. sed quādo
est ita q̄ nec lunaz nec stellas vi
dere possunt de salute desperāt. Ac
tuū. 17 Neqz sole neqz sideribus ap
parentibus ablata eāt spes salu
tis. Moraliter Si vitam nostraz di
rigere velimus ad portum salutis
eterne stellam maris. i. Mariaz at
tendamus cōtinue oculis spei nos
tre. Vnde Bernar. sup̄ missus est
omelia scda ꝓpe finē Maria est ex
imie maris stella super hoc mare
magnum ⁊ spaciosum necessario
ministrata. micās meritis illustrās
exemplis suis. O quisqz te itelligis
in hoc seculo ꝓfluo magis int̄ pro
cellas ⁊ tempestates fluctuare q̄
per terram ambulare ne auertas
oculos a fulgore huius sideris. si
non vis obrui procellis. si īsurgūt
vēti temptationū incurris scopu
los tribulacionū. respice stellam
inuoca Mariam si iactaris sup̄bi
e vndis. si ambicionis. si detracti
onis. si emulacionis. respice stel
lam. inuoca Mariam. Si iracun
dia. aut auaricia. aut carnis ille
cebra nauiculam concusserit mē
tis. respice stellam inuoca Mariā
Porrigamus ergo ei preces nos
tras cum fiducia dicentes illud
ꝑsaie q̄dragesimoseptimo Audi
hec delicata que habitas confiden
ter. Et licet virgo gloriosa pro no
bis oret continue non tamen ma
ris labores ⁊ pericula statī euadi
mus. Nam cristus quarta vigilia
noctis laborantibus discipulis
venit et dixit Confidite ego sum
nolite tīere Math. 6. ¶ 3° ɔfidētia

bona est nobis necessaria quoniã
sumus egrotantes Multum ei cõ
fert laborantibus aliqua infirmi
tate sperare et cõfidere in medico
suo. et diligere medicuz sperare eti
am salutem suam/ q̃ spes et confi
dentia de salute futura sit infirmo
necessaria patz p illud metricum.
Sperz qui metuit moituros viuẽ
vidi Spe ducti victuros spe morien
te mori. q̃ vero amor ⁊ spes de me
dico multum cõferant egroto ptz
p quamdã narracõem quã poit
Seneca ꝯ. declamacõnũ c. 7. vbi
ponitur talis casus. quidã abdica
tus a patre suo studuit medicine.
contigit patrez grauiter infirmari
et a medicis salus eius desperari.
rediit ergo filius iã factus medi
cus ⁊ curauit patrem. facta cura
reconsiliat̃ patri. Accidit postea
vt vxor patris ⁊ nouerca filij. cõ
simili infirmitate laboraret q̃ prius
pater laborauerat Jubetur filius
a patre curare nouercaz/ nolens
abdicatur Scdo/ pater igitur accu
sat filium de eo q̃ noluit cũ sciret
⁊ posset curare nouercam. q̃ aũt
sciuit et potuit per hoc probat/ q̃
patrez curaueãt de morbo consimi
li. filius respondit q̃ an posset eaz
curare vel non licet morbo consili
laboraret haz alteri⁹ spei ⁊ amo
ris est pater ad filium q̃ nouerca
Spes enim patris de filio fuit for
tassis magna causa cuẽ Vnde sub
dit nichil magis prodest egris q̃
ab eo curare a quo volunt Ad p
positum cum sum⁹ peccatis lang
uidi summe nobis est necessaria
spes et confidencia tam de haben
da sanitate q̃ de medici xp̃i boita
te. Nam quantũcumq̃ sit infirmi
tas magna de facile curabitur si
speremus et confidamus. In cu
ius figuram signanter dixit xp̃s
cuidam paralitico Marci. ix. Con
fide fili remittuntur tibi peccata
tua propter defectum autez hui⁹
spei siue confidencie Cayn et iu
das incurabiles extiterunt peccã
tes in spiritum sanctum q̃ neq̃
remittitur in hoc seculo neq̃ i fu
turo Math. 12. Et si quis fortassis
a filio terreatur quia iudex ẽ ma
trem intueatur que medicina est
vnde Cassiodorus in quadã epis
tola. Tu patrona humani gene
ris tu afflictis t̃is medicina singu
laris Ruis tuo nõ egeat munere
cum sit peccare commune. Itez
Bern. sũr missus ẽ omelia secũda
Si criminum immanitate turbat⁹
consciencie feditate confusus iu
dicij horrore perterritus baratro
incipias absorberi tristicie desperationis abisse cogita mariam In
periculis in angustijs in t̃bus du
bijs cogita mariam inuoca mari
am non recedat ab ore. non rece
dat a corde et vt impetres ei⁹ oracõ
nis suffragium ne deseras conũ
sationis exemplum Ipsam seq̃ns
non deuias. ipsam rogans non
desperas ipsam cogitans non er
ras ipsa tenente non corruis. ipsa
protegente non metuis. ipsa du
ce non fatigaris. ipsa propicia p
uenis ⁊ sic in temetipso experiris
q̃ merito dictum sit et nomen v̄
ginis maria Ex hijs patet q̃ me
rito sibi dici potest illud Dan̄ 13.
Non est confusio confidentibus
in te. Lectio 31.

Impij autem s̄m que cogi
tauerunt correpcionem
habebunt qui neglexerit
iustum ⁊ a domino recesserunt Sa
pienciam etenim ⁊ disciplinam q̄
abicit infelix ē ¶ Sicut dictum fu
it superius in principio huius ca
pituli Spūs sanctus in hoc libro
agit nunc de iustis nunc de impi
is alternatim. Postq̄ igitur spi
ritus sanctus declarauit q̄ iusti nō
carebunt mercede. Hic diuertēdo
se ad impios ostendit q̄ nec impij
transibunt impune Fuit autem
opinio eorum sicut in principio
secūdi capl̄i patuit q̄ nulla peit⁹
est iusticie vl̄ iniusticie retribucō
in futuro. Quia igitur iam declara
uit oppositum de electis ostenden
do q̄ premiabuntur eternalē. Hic
ostendit q̄ eciā impij iuxta eorū
demerita punientur ꝓporcionabi
lit̄ Et circa hoc duo facit. quia pri
mo ostendit q̄ tales infideles nl̄
lam aliam vitam exspectantes in
futuro cruciantur. Scd̄o q̄ in p̄sēti
a suo desiderio defraudantur. Secū
da ps ibi Et vacua spes. Circa p̄
mū duo facit Nam p̄mo pena im
pijs debita applicatur. Scd̄o causa
pene rōnabilit̄ explicat̄ Secūdā
ps ibi. qui neglexerūt iustum. Di
cit ergo p̄mo sic Impij aūt ⁊ infide
les deum negantes ⁊ nullam ali
am vitam estimantes De quibus
dictum est in secūdo capl̄o p cotū
ibi Dixerunt aūt impij ⁊c. tales in
q̄ impij habebunt correptionez
⁊ penam eos corripientem ⁊ hoc
iustissimā quia eorū malicie cor
respondentē. Vnde dicit s̄m que
id est s̄m illa que cogitauerūt q̄a
omne malū a cogitacione proce
dit ideo si cogitaciones puniant̄
constat q̄ tam locuciones q̄ ope
raciones punientur. Consequēt̄
cū dicit Qui neglexerūt iustū Cau
sam punicionis malorū explicat
A Vbi notandum q̄ p̄mordialis
causa pene tā in angelo q̄ in ho
mine fuit negligencia Si em̄ ho
mo vel angelus a deo creatus in
gracia bene fuisset vsus naturali
bus ⁊ gratuitis sibi datis nūq̄
apparuisset angelo conueniēs ali
quod dordinatū vel dei excellen
ciam appetiuisse nec vmq̄ homo
iudicasset dictis ⁊ p suasioib⁹ ser
pentis acquieuisse. sed quia neg
lexerunt vti gracijs sibi datis per
missi sunt cadere in errorez ꝓpter
peccatum negligencie ⁊ de erroē
in peccatum supbie ⁊ inobediētie
Et ideo tangendo radicem culpe
peccatorum dicit Qui neglexerūt
iustum id est iustitiam Iustum
enim fuit ⁊ est q̄ omnis rationa
lis p gratias a deo acceptas sol
licite ⁊ diligēt̄ deum honoret qui
est earūdē gratiarū largitor Mic
hee 6. Indicabo tibi o homo quid
sit bonum ⁊ quid dominus deus
tuus querat a te. vtiq̄ facere iudi
cium ⁊ diligere iusticiā ⁊ sollicite ā
bulare cū domino deo tuo. Et q̄a
negligentia parit contēptū Ideo
subiūgit q̄ non solū neglexerūt
iustū imo a dn̄o recesserūt q̄ 18.
pu. dr̄ Impi⁹ cū i ꝓfundū pctoꝝ
venerit cōtēpnit. Et nō q̄ iste ē
modus cadendi seu ordo in homi
ne quantūcūq̄ fuerit i statu pfcō
viz p̄mo negligē modica loq̄ oci
osa raro cōfiteri parū dicē dīnuz

officium. hec videntur eē modica
peccata. Et ex istis dyabolꝰ iducit
in grauissima peccata Circa doleū
sunt magni circuli quibus assēs
dolei colligantur ⁊ illi magni ī fu
is extremitatibus colligantur cum
puis vimibus. solutis ergo par
uis soluuntur magni ⁊ solutis ma
gnis totū decidit Sic moralit est
qui spernit modica paulatim de
cidit Eccī. xix. et sic non solū non
curauerunt isti impij scire que dei
sunt sed abiecerunt scienciam dei.
vñ subdit Sapientiam ⁊ discipli
nam qui abicit infelix est id est
fidem de supernaturalibus homi
nibus reuelatis diuinitus ad Rō
nos vndecimo O altitudo diuicia
rum sapiencie et sciencie dei q̄ ī
ꝯphēsibila ⁊c. Vel disciplinas ⁊
dinas correptiones et monitiōes
quas per prophetas suos mundo
ostendit Prouerbiorum decimo
quinto. Qui abicit disciplinam
despicit animam suam et per con
sequēs ē infelix Juxta illud metri
cum Tres infelices in mundo dici
mus esse. Infelix qui pauca sapit
spernitq̄ doceri Infelix qui multa
sapit spernitq̄ docere Neglexerūt
iustum Nota q̄ clericus similis ē
argo Argus fuit sicut refert Oui
dius Metho. p̄mo circa finez qui
dam pastor qui habuit centuz o
culos et tamen non habuit nisi
vnā vaccā nup transformatā de
v̄gie ad custodiendam Mercuri
us vero finxit se custodez ⁊ pasto
rem caprarum et accessit ad locū
vbi argus iste vaccaz pascebat
Mercurius fistulabatur ita iocū
de et ita graciose q̄ argus euz ro
gauit q̄ placeret sibi morari cuz
capris suis in pascuis illis secum.
Alius annuit quia idcirco venit:
sederunt ergo simul Mercurius d
nouo incepit fistulare ita gracio
se q̄ aliqui oculi ipsius argi ince
perunt dormitare alijs adhuc ad
vaccam respicientibus tandez ita
inestimabiliter bene fistulauit q̄
omnes centum oculi dormitauerūt
Et statim surrexit mercurius ⁊ ca
put cum oculis amputauit ⁊ sic
vaccam secum duxit Moraliter
clericus litteratꝰ est quasi argus
centum habens oculos videlicet
consideātiones multas id est cau
telas ⁊ non habet nisi vnam vac
cam custodire id est vnam bestia
lem conscienciam Ista fuit virgo
dummodo ētinuit innocencie pu
ritatem Hec transformata est in
vaccam bestialem concupiscenci
am ⁊ voluptatem ysaie septimo
Nutriet homo vaccam. Ozee quā
to Sicut vacca lasciuiens declina
uit israhel. Mercurius id ē medi
us currens dyabolus qui circuit
querens quem deuoēt prima Pe
tri 2. Iste fistulauit ita dulciter p
strepitum lasciuie mundialis per
adulationes amicorum q̄ iste ar
gus obdormit per negligentiam
vsq̄ ad mortem. Et tunc aufert si
bi caput quia separat ab eo cris
tum qui est caput ecclesie et mi
seram vaccam ducit in gehennā
Et ideo eis dicitur Nolite neglige
re nolite cessare a custodia et con
cussione consciēcie proprie iudic.
octauo In hoībus mundo de
ditis quadruplex hijs diebus neg
ligēcia īuenitur Sūt eī negligētes

i addiscen° mōy sc̄iatē. In discu
tiendo ꝓpriā pūsitatē. In reuerendo
di maiestatē Et i suffen° pri necē
tatē Pri° sūt negligētes i addisce
do moy sc̄dtatē Bene iuemunt
quidam assidui addiscendū arci
um subtilia propter curiositatem
Jura ciuilia propter vtilitatē artē
bellandi propter strennuitatem.
Artem negociandi contra paup
tatem a sic de singulis que ad vite
presentis promocōnē a āministrē
cionē spectant. sed ad discendum
artem bene viuendi. deo seruiēdi.
artem pcrata vitandi. omnes q̄si
se exhibent negligentes Vū mū
dus muitat ad errores a inepcias
a omnes obediunt deꝰ vocat ad
honores a nuptias a omnes neg
ligunt Math. xx. Illi negleserūt
a abierunt: alius ad villam suaz
Alius ad negociatione; suaz a ta
men hec summa philosophia ē.
scire bene viuere: cui continue et
semper insistendum est a vacanō
ab alijs ut huic inseruiatur. Non
fiant multi qui citiꝰ omnia volūt
facere q̄ ordinem teñe viuendi ad
discere Contra quos Seneca epis
tola 19. Nichil subtrahe sm com
munes libros 76. Non cum vaca
ueris philosophādū est. omnia
alia negligenda sunt ut huic assi
deamus cum nullum tempus sa
tis magnū est. etiam si a pueicia
vsq; ad humani cui termines vita
producatur Sed hic est vna neg
ligencia cōmuniter in iuuenibus
qui ideo negligunt partem addis
cere quia nō possunt totum acqui
rere. Ideo nichil volunt scire qui a
non possunt alios excellere Et hec
negligēncia filia est superbie. q̄s
bene deridet Oracius libro epłaz
epła prima. hon poteris oculo q̄
tum contendere linceis non tamē
idcirco cōtempnas lippus iungi
Vult dicere ponatur q̄ sis lippꝰ a
diffidas tm̄ acquirere visus acu
mē q̄ possis per nouem muros pe
netrare videndo nō ideo contemp
nas vti collirio et aqua iuuante
ad acumē oculorum Fatuum est
em̄ partem cōtempnere quia to
tum non potes habere Talibz ap
tis ad discēduz dicitur p̄. ad Thi.
2. Noli negligere gratiam que in
te est Figuāt istud Gen̄. xz. Au
diens Jacob q̄ alimēta venderen
tur in egipto dixit filijs suis. Qua
re negligitis? Audiui q̄ triticum
venundetur in egipto. vult sign̄
ficare q̄ vbiq̄ sunt alimenta vā
lia. s. alimenta aīme. propter nul
lam difficultatem debet homo ea
negligere Et reuera sc̄ia salutis nō
est nisi in egipto id est in obscuā
a tenebrosa theologia quia tene
brosa aqua in nubibꝰ aeris i p̄.
glo. vobscura doctrina in propha
tis a predicatoribus. Sed dō sunt
hoies negligētes in discutiēdo p
priā puerfitatē. Quemdā noui q̄
fuit optimus seneschallus ordinā
do familiā alienaz etiā magistro
rū dñorū a pessime sciuit ordinare
de regimē domus sue Tales sunt
pleriq; qui diligenē alios emēdāt
a tamē sēper negligunt seipsos.
Quantas sollicitudines habem⁹
ad discutiendas conscientias ali
enas. pro quibus nō habem⁹ rōn
de n̄ fuerim⁹ eoz p̄lati. q̄ tā pigri
cia ad discutiendas ꝓprias cōscias

deus nouit Conscientias enim pro
prias discutimus vno die a dimidi
o vix in eo. Conscientias aut ali
orum per multos et tamen nobis
indicitur quod incessanter nos discu
tiamus Judic. 18. Nolite negligere
nolite cessare. Tertio sunt homi
nes negligentes in reuerendo dei
maiestatem et hoc habent timere
curati specialiter et prelati et quicum
que addicti ministerio dei titulo spe
ciali cuiusmodi sunt omnes cleri
ci infra sacros. et religiosi quicumque
Et tamen si bene consideramus hii
sunt qui negligencius agunt Pa
ral. 24. Porro leuite egere negligen
cius. Quibus tamen precipitur Deu
t°. 8. Obserua et caue nequando ob
liuiscaris domini dei tui et negligas
mandata eius atque iudicia. Negli
genciam in istis causat nimia fre
quentia assistendi deo. Quia nimi
a familiaritas parit contemptum
Et tamen contra tales dicitur Paral.
29. Filij mei nolite negligere. vos
elegit deus ut stetis coram eo Nota
extra de celebratione misse. dolen
tes. ¶ Quarto sunt homines negli
gentes in sufferendo proximi neces
sitatem Deut°. 22. De omni re fratris
tui si perierit et inueneris eam non
negligas quasi alienam. res fratris
perijt si incidit in latrones si est de
pauperatus fortuna si indiget aliquo
pro amore cristi. Vnde nullo mo
tales negligere debemus si possumus
tales iuuare Seculares respondent
possem talem iuuare. sed non sine
dampno. Sed nunquid deus pote
rit recompensare dampnum. Con
stat quod sic quia iustus est et Prouer
biorum 12. Qui negligit dampnum

propter amicum iustus est. ergo talem iustum
deus necessario remunerabit.
Dubitatio literalis Vtrum om
nis negligentia sit peccatum mor
tale. Quod sic Eccles. 7. Qui timet deum
nichil negligit ergo quicumque in aliquo
negligit perdit timorem dei. sed hoc
est peccare mortaliter. ¶ Pro prouerb.
16. Qui custodit mandata custodit
animam suam: qui autem negli
git vias suas mortificabitur. et lo
quitur de mortificatione gehenne
que non est nisi per peccatum mor
tale. ¶ Pro Jeremie quadragesimo
octauo Maledictus homo qui
facit opus dei negligenter. sed
maledictio in scriptura non fertur
nisi pro peccato mortali. ¶ Ad op
positum est istud Ecclesiastici sep
timo. De negligentia purga te cum
paucis dicit Glosa quamuis oblatio
pura sit multorum delictorum. purgat
negligentias sed per pauca non purga
bitur peccatum mortale. ¶ Ad questionem
dicendum quod negligentia nichil aliud est quam de
fectus debite sollicitudinis circa actum vir
tuosum faciendum. proueniens ex remissi
one feruoris in voluntate. Potest igitur
negligencia esse circa actum vel circa circumstan
tias actus. quia actus vel circumstantia est de ne
cessitate salutis. et talis negligencia
est peccatum mortale. sicut si negligam da
re eleemosinam tempore extreme necessitatis
proximo indigenti. negligo actum cadentem
sub precepto de necessitate salutis. Similiter
si dem eleemosinam et non ex caritate vel non in ca
ritate pecco mortaliter. omittendo circum
stanciam quam debet esse in omni actu virtuoso
de necessitate salutis ad Cor. vlt. Omni
a opera vestra in caritate fiant Aliter potest con
tingere negligencia circa actum vel circum
stanciam actus qui tamen actus vel

16

circumstancia nō est de necessita
te salutis sicut si negligam dicere
salutationem virginis marie trā
seundo coram ymagine sua l' cuz
audio lectionem cogito d' imperti
nentibus ex remissione volūtatis
a tunc est peccatum veniale ¶ Ad
primū nichil negligit verz ē cadēs
sub precepto quia omne tale est
de necessitate salutis ¶ Ad secundū
patet p idem. ¶ Ad tercium dicen
dum q maledictio infertur p ne
gligencia t̄spectu circunstācie de
bite ¶ Ad lr̄am loquitur ꝓpheta d'
nabugodonosor quem deus fecit
instrumentum suum ad flagellā
dum populū suum israhel Istud
autem op⁹ fuit dei sic ordinātis a
cōmittentis sed istud nabugodo
nosor attribuit potencie sue faci
ens ex odio personarum id quod
debuisset ex obediencia tm̄ et iō
peccauit mortaliter propter quod
dicitur maledictus homo qui fa
cit opus dei fraudulenter Male
dict⁹ qui prohibet gladiū suuz a
sāguine id est qui parcit iniuste
p vlcione quā deus p̄cepit īfligi.
Ad argumentum in oppositum l'
loquitur de negligencia veniali l'
mortali Si de mortali tunc verū est
q purgatur in presenti p paucos
respectu eorum quibus in futuro
eternaliter puniretur. Lcō 38.

Et vacua est spes illorum
et labores sine fructu et intelligibilia
habilia opera eorū Mu
lieres eorum insensate et nequissi
mi filij eorum maledicta creatura eorum
¶ Postq̄ spiritus sanctus decla
rauit qualiter infideles solam vo
luptatem estimantes finem hoī
mis: in futuro cruciabuntur. Hic
ostendit qualiter in presenti eciā
multipliciter affligentur per falsi
tatem in intellectu: voluntatem in
affectu et vanitatem in effectu.
Vnde in hodierna lectione sex mi
serias manifestat istam sectaz se
quentes Sunt enim defraudati ī
falsis estimationibus fatigati in
vanis occupatioībus. vilificati ī
abhominationibus. effeminati ī
delectationibus. damnificati ī p
pagationibus et ex communica
ti pro adinuentionibus Prima i
gitur eorum pena est q decipiunt̄
a a veritate elongantur in suis iu
dicijs Et hec est magna miseria
quia naturaliter homo appetit nō
falli etiam illi qui diligunt fallere
s̄m Aug⁹ Ipsi autem euasisse ō
nem penam omne iudicium pro
suis flagitijs sperauerunt cum
tamen non sint in inferno damp
nati hāc penā deceptiōis tāgit cū
dicit Et vacua ē spes illoz ysa. 28.
Posuim⁹ mēdaciū spē nr̄az et mē
dacō ꝓtecti sum⁹ Et nō q ꝯtr̄rie
spūs scūs īducit spē iustoz et spē
īpioz De illis dixit supra isto ca
pitl'o spes illoz immortalitate ple
na ē De istis aūt q vacua ē spes
illoz ad Cor. vi. Hortamur vos
ne īuacuū gratiā dei recipiatis.
Scd̄a pena istoz in pn̄ti ē q fati
gant̄ in vanis occupacōib⁹ Va
nū est qd̄ non assequit̄ finem ad
quē ordīat̄ 2. phicoz. c. 10. Oīs la
bor humanus ordīatur ad aliquē
fructū p cipiēdū q igit̄ hoīes sup̄
tacti laborāt p voluptatib; ī bell'
ī pace ī t̄ra a mai nocte dieq; a nul
lū fructū bonū īde pcipiēt. merito

dicitur quod labores eorum sunt sine
fructu oppositum dicit infra de iu-
stis quod bonorum laborum gloriosus
est fructus Ipsimet etiam recog-
noscunt in die iudicii secundum illud quod
scribitur infra c. 4. Lassati sumus
in via iniquitatis et perdicionis et am-
bulauimus viam difficilem Viam
autem domini ignorauimus fruc-
tus immaturi si comedantur gene-
rant vermes in ventre delectaciones
autem vite presentis sunt fructus
immaturi infra c. 5. Fructus eorum
inutiles et acerbi ad manducandum.
Quem ergo fructum habuistis in
illis in quibus nunc erubescitis
ad Romanos octauo Et Boecius
de voluptatibus tercio de consola-
cione prosa septima Quantos il-
le scilicet voluptates morbos quam in-
tollerabiles dolores quasi quem-
dam fructum nequissime fruenti-
um solent afferre corporibus. Ter-
cia istorum pena in presenti est quod
vilificantur in abhominacionibus
Magna miseria est homini quan-
do opera sua sunt ita vilia ita mon-
struosa ita repugnancia racioni
quod homo non potest ea manifeste defen-
dere nec excusare Et certe quicumque
solam voluptatem prosequuntur
talia opera faciunt que communi
racioni repugnant et abhomina-
bilia deo fiunt et angelis nec huma-
ne cohabitacione congruunt. sed
repugnant. Et hoc est quod dicit
Et inhabitabila opera eorum id
est conuictui et habitacioni natu-
rali repugnant et propagacioni con-
cesse nature Immo deus ipse qui
omnes habitare dignatur per ope-
ra talia ab habitacione ciuitatis
humane expellitur de qua ciuitate Je-
re. 7. Non habitabit ibi vir nec incolet
eam filius hominis Sed verbum caro
factum est et habitabit in nobis. Jo.
1. Quarta pena est quod effeminan-
tur in delectacionibus. Homines enim vo-
luptuosi et priuant mulieres sensu
et a mulieribus sensu priuantur. Ca-
nis amens vbicumque momordit homi-
nem eum facit amentem Et eodem modo
mulier fatua facit virum rabidum et
adolescens fatuus mulierem facit in-
sensatam et quando mulieres sunt insen-
sate tunc viri sunt effeminati immo inania-
ti prouerbiorum 6. Mulier autem preciosam ani-
mam viri rapit Qui autem est sine ani-
ma insensatus efficitur Et hoc isti bene
fatentur infra c. v. Nos autem insensati vi-
tam illorum estimabamus insaniam quia
Eccli. 19. Mulieres insensate apostata-
re fatiunt sapientes et arguunt sen-
satos Et penam tangit cum dicit
Mulieres eorum insensate Ad li-
teram mulieres in operacione libidinis
plus delectantur quam viri Vnde Tresi-
as dixit feminas habere decem vnci-
as luxurie Viros autem nisi quatuor.
Fuerat enim iste Tresias vtriusque
sexus secundum fabulas successiue Ideo
factus est iudex in hac causa et ideo
consequens est quod in hac secta que
voluptatem habet pro fine si viri
sint fatui si mulieres sint insansate
Et ideo signanter dicitur Ecclesia-
stici. 24. Beatus qui habitat cum
muliere sensata. Quinta miseri-
a istorum infidelium est quod damp-
nificantur in propagacionibus.
Vnde subdit. Nequissimi filii eo-
rum. Deus enim in homine potenti-
am generandi et certum modum institu-
it et est talis ut fiat infra limites

coniūgij prolis propagatio ad
laudem dei Illi autem homines q̄
prolem gignunt et eam peruerſ
informationibus et exemplis cor
rumpunt bonum naturale prolis
amittunt et in hoc ſeipſos confū
dunt quia ſemper mala proles fi
naliter inſurgit in parentes Et bñ
dicit q̄ nequiſſim filij eorum Cau
ſa eſt quia mulieres ſunt inſenſa
te et viri impij a filij imitatores e
orum ꝙ erunt neceſſario peiores
3. Reg. 6. Operatus eſt iniquitatē
ſuper omnes qui erant añ illū. ¶
Sexta pena eorum eſt q̄ excōmu
nicati ſunt in adiuentioibus ſuis
Et hanc ſubdit cum dicit maledi
cta creatura eorū Illud qđ homo
excogitat et adiuenit et promo
uet poteſt dici creatura ſua tales
autem impij in omni genere pcā
tam luxurie q̄ iuſticie multa ad
ueniunt que pñt dici creature eo
rum a ſicut omnia opera dei ſunt
benedicta et approbata Gene. 1.
et ad Thimoth. 4. Omnis creatu
ra dei bona eſt ita iſta mōſtruoſa
figmenta peccatorum ſunt excom
municata a deo a maledicta Eccī.
3. O preſumptio nequiſſima oñ
creata es ſ Mulieres eorum inſē
ſate ¶ Notandum q̄ familiaē con
ſortium malarum mulieru eſt ō
mi hominī deteſtāduz maxime ta
men viris religioſis a perſois ec
deſiaſticis q̄buſcūq; Sūt muliēs
libidinoſe in alliciendo malicioſe
in cōuiuendo litigioſe in colloquē
do pdicioſe in cōſulendo Primo igi
tur ſunt libidinoſe in alliciendo ſi
cut em̄ plus in libidine delectātur
q̄ maſculi ita in omni ſēſu magis
alliciunt forma facie geſtu a vo
ce a quāuis ſint frigidioris com
plexionis ſunt tamen feruētioris
libidinis vnde Ouid. primo de ārte
amandi partiū in nobis nec tā
furioſa libido legittimum finem
flamma virilis habet vult dicere
q̄ libido mulieris eſt infinita Val
de ei nociuum eſt q̄ ſine nocumē
to videri non poteſt Et tamen no
bis dicit Eccī. ix. Auerte faciem tu
am a muliere compta a ne tibi cō
ſpicias ſpeciem alienam Propter ſpe
ciez mulieris multi perierunt a ex
hoc concupiſcentia quaſi ignis ex
ardeſcet Iſtum ignē ſatis ptimuit
iſte ſanctꝰ monachus qui mulie
res fuc tibias nudas tangere voluit
cum eam vltra aquaz portare de
buit ſicut in Vitaſpm habetur.
Iſtum ignē ſatis timuit ſacerdos
ille qui in hora mortis mulieri aus
cultanti an ſpiritus exalaſſet dix
it igniculus viuit paleaz tolle &c.
Dyalogorū Iſtū etiā ignem ſatis
aduertebat metricus ille qui dix
it. Femina fax ſathanē fetēs roſa
dulce venenuz Sp pna rei q̄ phi
betur ei Vrit em̄ vultu viſu ēſu cu
te cultu Huiꝰ ab iſultu q̄tū potes
eſto ꝓcultu. Iſtū ignē ſatis oſide
rauit ſēs Thōs de aq̄no q̄ q̄i na
ri cuſtodiret i carcere a cū ad eā vē
ſta iuuēcula ſola intromiſſa fuiſſz i
caueraz. Ille ardēte ticionē de camino a
repto eā celeritē fugauit ſic q̄ de
a vēſtal poſſz illū p. Jgs i ſpati
oꝰ ardeſcz a Eccī. 42. de veſtimēto p
cedz ticea a mlierē iniq̄tas viri io
ſup oia tenendū ē oſiliū Apli ad
Cor. 7. Bonū ē hoī mlierē n tāgē
Sz B videbit excuſāo q̄ l mlier ē

alliciunt forma facie geſtu a vo
ce a quāuis ſint frigidioris com
plexionis ſunt tamen feruētioris
libidinis vnde Ouid. primo de ārte
amandi partiū in nobis nec tā
furioſa libido legittimum finem
flamma virilis habet vult dicere
q̄ libido mulieris eſt infinita Val
de ei nociuum eſt q̄ ſine nocumē
to videri non poteſt Et tamen no
bis dicit Eccī. ix. Auerte faciem tu
am a muliere compta a ne tibi cō
ſpicias ſpeciem alienam Propter ſpe
ciez mulieris multi perierunt a ex
hoc concupiſcentia quaſi ignis ex
ardeſcet Iſtum ignē ſatis timuit
iſte ſanctꝰ monachus qui mulie
res fuc tibias nudas tangere voluit
cum eam vltra aquaz portare de
buit ſicut in Vitaſpm habetur.
Iſtum ignē ſatis timuit ſacerdos
ille qui in hora mortis mulieri aus
cultanti an ſpiritus exalaſſet dix
it igniculus viuit paleaz tolle &c.
Dyalogorū Iſtū etiā ignem ſatis
aduertebat metricus ille qui dix
it. Femina fax ſathanē fetēs roſa
dulce venenuz Sp pna rei q̄ phi
betur ei Vrit em̄ vultu viſu ēſu cu
te cultu Huiꝰ ab iſultu q̄tū potes
eſto ꝓcultu. Iſtū ignē ſatis oſide
rauit ſēs Thōs de aq̄no q̄ q̄i na
ri cuſtodiret i carcere a cū ad eā vē
ſta iuuēcula ſola intromiſſa fuiſſz i
caueraz. Ille ardēte ticionē de camino a
repto eā celeritē fugauit ſic q̄ de
a vēſtal poſſz illū p. Jgs i ſpati
oꝰ ardeſcz a Eccī. 42. de veſtimēto p
cedz ticea a mlierē iniq̄tas viri io
ſup oia tenendū ē oſiliū Apli ad
Cor. 7. Bonū ē hoī mlierē n tāgē
Sz B videbit excuſāo q̄ l mlier ē

2b Collo

sancta vel religiosa vel quia vtiq; persona est senex a frigida. Et reuera hoc nil est Quia quid frigidius filice vel ferro a calibe a tamen ex eorum contactu facilime exilit ignis. Similiter terra est bona a pluuia est bona de celo descendens a tamen eorum cōmixtio non nisi lutum Vnde dicitur metrice. Res tam diuerse sive tractu fit bona per se Si sint peruerse iuncte perdunt pariter se Et ideo valde stricte deicorum a mulierum cohitacio prohibetur Extra de cohabitacōe clericorum a mulierum per totum a in Cano. 8. 32. Hospitiolum Et sunt verba Ieronimi Hospitiolum tuum aut ratio aut numquid mulier pedes terat quia non potest toto corde habitare cum deo qui feminarū accessibus copulantur femina conscientiam secum patitur habitantis exurit Inde est quod monachia monache nullomō cohabitare permittūtur in eodē monasterio sicut is. 8. q. 2. In nullo loco permittimus. Et e. monasteria vbi dicit sic Monasteria puellarū longius a monasterio monachorum aut propter insidias diaboli aut propter locationes hoīm collocent. Et ideo signē alloquē deicos btūs Hieronimus epistolari. Quid tibi a femis q ad altare cū do fabularis. Fetura cum delicis nullo pacto fit coniunctio et precipue conuersatio ianua diaboli. via iniquitatis. scorpionis percussio. hoc iuxta genus est femina cuius primat ad stipulam accendit ignez flammigero igne percutit femina conscientiam patitur habitantis Ego iudico si cum viris femine hi

bent nō deesse viscera diaboli ex hijs aucupatū est ab initio peccatum mentes ferreas domat libido hec Hiero. Eccl. 42. In medio mulierū nolite cōmorari Sic igit patz primo quod mulieres sunt libidinose in alliciendo. Sed do sunt malicios se in cōmiuendo Eccl. 25. Breuis est omnis malicia super malicia mulierū sors peccatoz cadit sup illaz de qua loquēs Crisostimus in. quē fecit de muliere mala dicit sic. O malicios um a acutissimū telū diaboli mulier. Per mulierem diabolus ab initio adam in paradiso prostrauit. Per mulierē mitissimū dauid in homicidiū a adulteriū destinauit. Per mulierem sapientissimū Salomonem in sacrilegium precipitauit. Per mulierē fortissimū Sampsonem cecauit. Et castissimū Joseph vinculis a carceri mancipauit. Per mulierē mundi lucernā Johannē baptistā capite truncauit hec Crisostim. Nunc aut malicia mulierū quanta sit in duabus mulieribus declarat viz in uxore Job a dalida amica Sāpsonis. de prima loquēs sic dicit Dei videns vitū suū vlceribus ignitis ardere de doloribus inolutus in sterquilinio residere cinerib; coopertus non est recordata nobilitatis regie nō dilectionis priscie quā ad eā habuerat sed dixit vna borum pl quasi pro ea fuscepisset hec mia mota est. Et ostendit vitia iustū deonis ptē assumpsit et ait Sūdic do a more sed non sufficiebat illi quod peas sustinuit tpales. Sed iuxta dē peccatuz septauit et erūnas. De secunda dicit sic. Da michi illaz dalidā a eius malicia contra Sampsonē pser

18

hec illum quē pridie in cubiculis
suis cōiugē p̄elegit cui blādimētis
et lusibus amplexibus ⁊ risibus
blandita fuerāt hodie derisit rasit
et abiecit ac vinctū tradidit phi-
listeis. Videamus em̄ quid ei dis-
plicere potuit in viro marito si for-
titudo diligitur robusti⁹ fuit qui
leonē quasi hedū discerpserat in
armis si pulchritudo speciosissim⁹
extitit nazareus si sanctitas ⁊ bo-
ni mores talis fuit quia ad eius
preces duz sitiret deus de mortua
mandibula fontem eduxit. si strē-
nuitas amari debet hic in mandi-
bula asini mille philisteos ꝓstra-
uit. si gratitudo defectus in eo non
fuit nisi ꝙ eā nimis dilexit ḡ cuz
nulla causa odij in eo valuit iue-
niē sola malicia suffecit ꝓ causa
hec Crisostim⁹ Et ideo signanter
dicit̄ Eccī. 24. Omnis plaga tristi-
cia cordis est ⁊ omnis malicia ne-
quicia mulieris Et infra nō est ca-
put neq̄us sup caput colubri ⁊
non ē ira sup iram mulieris ꝯmo-
rari draconi et leoni placebit q̄
hītare cū mlīē neq̄. hanc auctori-
tatem etiam probat Crisostim⁹
sic optime ꝫ ꝑtranseo vsq̄ ad ali-
as. ¶ Tercō iueniūt̄ mlīēs litigiose
ī colloquēdo Et illa ē magna affli-
ctio alligari vl̄ viro rixoso vl̄ mu-
liere litigiose Et ideo bene dicitur
ꝓu. xix. Tecta iugit̄ per stillanci-
a litigiosa mlier. si tectuz domus
iugiter stillaret aquā homo vbi-
q̄ in ea nullā haberet quietē sed
necessario haberet eam dimittere.
Et ideo solet dici ꝙ tria geneā sūt
qui hominē de domo sua expellūt
videlicet fumus stillicidiū ⁊ vxor

mala. Innocencius de vilitate cō-
dicionis humane c. xvi. Fuit em̄
mulier de costa curua formata. ⁊
ideo semper contrariatur viro suo
Nō de illo q̄ vxorez submīsā q̄siuit
ꝯtra cursū aq̄ ⁊ cū a q̄dā q̄reret̄ q̄-
re eam sic quereret. respondit q̄a
sibi semper contraria fuisset. Re-
fert Agillinus libro noctium ac-
thicarum de socrate ꝙ cum altipia-
des ab eo quesiuisset quare vxo-
rem suam antipem mulierem ple-
nam iurgijs et litigijs molestissi-
mam viro non fugaret de domo.
Respondit cum talem domi perpe-
tior assuesco et exercior ut ceteroꝝ
que foras sunt iniurias facilius
feram. De eodem narrat Iheroni-
mus contra Iouinianum ꝙ hūit
duas vxores que cuz semel litiga-
rent pro viro derisit eas eo ꝙ pro
tam fede homine celarent. statim
simul concordate intantuz ei ma-
ledixerunt ꝙ eum a domo fugere
compulerunt Iste semel post infi-
nita litigia ab alteā illarū perpes-
sa perfusus fuit vrina proiecta de
loco superiori super eum per vnaz
earum. nec tamen quidq̄ aliud
respondit. Sciebam inquit post
ista tonitrua ymbrem secuturum
Et ideo bonum consilium datur ꝓ
uerbioꝝ. 21. Meli⁹ ē sedē ī āgulo
domatis q̄ cuz mlīē litigiosa ī do-
mo ꝯuiuij. Valeri⁹ ad Rufinū Cō-
tuēlia vi ē vxor īobediēs. ꝙ Eccī.
24. Mlier si p̄matū hēat ꝯtrria ē
vio suo Rēta ꝯdicō malaꝝ mlieꝝ
ē ꝙ sūt ꝓdicōse ī ꝯsulē° sic ī Dalila
satis ptūit. ⁊ iō metrice dī Poma
miricas edē dicas melle acutas
Cū muliēs edē speres res t̄ tutas

Vnde hijs tribus sicut vulgariter dicitur non debet homo adhibere fidem denti canis, fidei mulieris. et pedi equi. Vnde metrice dicitur. In fide. dente. pede mulieris equi canis est fraus. teste Babione qui in fine comedie sue dicit sic. Babio testis adest hec vltima verba tenete sunt incredibiles vxor alumpna diens. Concludam ergo finaliter cum Valerio Et dico det vobis omnipotens deus femine fallacijs non falli et illuminet cor vestrum ne tendatis quo timeo. Lectio 389

Quoniam felix est sterilis et incoinquinata que nesciuit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Frequenter et continue quasi oportet ad memoriam reducere opinionem impiorum hominum que posita fuit diffuse. c. 2. hus lib. que quidem opinio ad duo reduci potest in summa. Primum est quod nulla vita erit post vitam istam qua corporaliter viuimus. Secundum est quod felicitas hominis est frui corporeis voluptatibus in presenti. Et istud secundum improbat spiritus sanctus specialiter a penultima lectione. s. Impii autem s. quod cogitauerunt vsque ad finem huius capituli inclusiue per contrarium Quia igitur in parte precedenti immediate declarauit quod multa incoueniencia et dampnose verecundie sequuntur voluptatem. Hic ostendit directe per contrarium quod multe preeminencie dignitates et honestates sequuntur castitatem. Et circa hoc duo facit Primo ostendit quod virginalis castitas est apud deum meritoria licet sit temporaliter infecunda Secundo quod bestialis voluptas est simpliciter transitoria confusibilis et verecunda. Secunda ibi. Filij autem adulterorum. Circa primum tria facit. quia primo commendat castitatem in sexu femineo Secundo in sexu masculino. Tercio assignat causam quare vtraque est commendabilis tam humano iudicio quam diuino Secunda ibi. Et spado. Tercia ibi. bonorum laborum

Circa primum est aduertendum quod in vita voluptuosa nichil boni potest considerari nisi fecunditas prolis Sed iam ostensum est quod illa fecunditas est mala quia nequissimi filij iniquorum inueniuntur propter malam imitacionem filiorum et malam informacionem patrum quod multo magis pertinet ad felicitatem quod mulier viuat caste cum sterilitate quam voluptuose cum tali perversa fecunditate. tum quia euadit verecundiam temporalem in prolis perversitate. tum quia habebit mercedem eternalem in futura iocunditate. Hec autem iocunditas est infinicies melior quam quecumque corporalis fecunditas sicut patet. dicit ergo sic Felix est sterilis et incoinquinata. felix est illa in qua est sterilitas prolis cum mundicia cordis, quia si esset cordis immundicia nihil conferret virginalis integritas. Vnde vult dicere Felix est illa que habet carnis et mentis integritatem. Carnis integritatem vocat sterilitatem. quia naturaliter omnis integra sterilis est id est sine actuali fetu. sed cordis mundiciam vocat incoinquinacionem. De corde enim exeunt que coinquinant hominem Math. 12. Que nesciuit thorum in delicto. i. quando non est experta approbando lenem vel cubitum illicite voluptatis Et quare felix? Certe quia

nō hēat ꝑ nunc fructū vētris habebit tū fructū in respectōe aiaꝝ scārū id ē in tpe illo quo deꝰ animas respiciet ꝑ opibꝰ vtuosis q̄ in hac vita fecērt Ad Rō. 6. Habetis fructū vr̄m in sanctificacōez finez vero vitā eternā ꝯt Cant. c. Veniat dilectꝰ meꝰ in ortū suū ut comedat fructū pomoꝝ suoꝝ.

Quibitacō lēat Vtrū vgitas sit virtus moral. q̄ non videt̄ ꝑmo sic nulla virtꝰ inē nobis a natura ꝛ. Ethi. ß ūgitas in est nob a nāli ḡne ac. Sedo sic Ois virtꝰ moralis gnāt ex actibꝰ ꝛ. ethicoꝝ Virgitas ātū nō gnāt ex actibꝰ igit̄ ac. Tertō sic illa vtꝰ auferēt iuolūtarie vgitas ⁊ auferēt iuolūtarie sic ꝑz in oppssis Igit̄ ac. Reto sic illa pdit̄ sine pcō ⁊ meritorie ß vgitas ꝑdit̄ sū pcō ⁊ meritorie p matrimoniū. Cor. 7. Nō pcāt ūgo si nubat. Quinto sic. Ois vtꝰ aissa ꝑt p pmāz restituit ß virgitas aissa nūq̄ ꝑt restitui ḡ ac. Sexto sic Nulla vera virtꝰ ē in infidelibꝰ sic ꝓbat Augꝰ o. Julianū li. 3. Absit iāt vt in aliq̄ sit vera virtꝰ nisi sit iustꝰ Absit autē vt vē iustꝰ sit nisi viuat ex fide sed virgimitas ē in infidelibꝰ sic patuit de virgibꝰ dee vestre sactis quatū vna aquā detulerī portauit in cribro in signū virgitatis sic recitat Augꝰ in 8 ci. 8i. li. 18. c. 18. ⁊ Valeꝰ li. 8. c. 8. Septio sic Oē qđ ꝓcedit a meo virtutis ē vicioſū ß virgitas ē hꝰmōi Proba. dicit ei plbs ꝛ. ethicoꝝ q̄ q̄ omni voluptate potiē nec ab vna recedit ē intēpatus q̄ aūt oīs fugit agrestis ⁊ insensibilis ß virgimitas recedit ab omnibus voluptatibus venereis ḡ ac

Octauo sic q̄dq̄d est cōtrē ꝓcepti lēgis diuine ē vicioſū ß vgimitas ē hꝰmōi. q̄ ꝓcepti ē Genes 1. Crescite et multiplicamini ⁊ ꝛplete terrā Confirmat̄ q̄ sic ꝓcepti de conseruacōe in diuiduī ē de ꝓceptis lēgis nature ita preceptū de cōseruacōe specei ḡ sicut peccaret q̄ abstineret ab omni cibo potu ita peccat qui ab omni actu gnacōis abstinet Nono sic nulla virtꝰ indiget sacrificijs expiatiis ß platonicē suā ꝑpetuā continentiaz expiasse ⁊ sacrificasse nature ꝑ eius cōtinencie vicio abolendo sm Augꝰ de vera religione c. 3. Decimo q̄ hꝫ vnā virtutē hꝫ oīs ß q̄ caret virgitate aliqua habz alias virtutes ḡ virgitas nō ē virtꝰ Ad oppositū est Ambrosiꝰ li. suo de virgitate dicit ei sit Principalis virtus ē virginitas ꝑ: soluti tuti deletur premiū sed virgimitati deletur fructus centesimus sicut patz ex glo. Matth. 13. Ad q̄stionē dicendū distinguēdo de isto termino virgitas accipitur enim eq̄uoce apud doctores Vno modo vocatur integritas carnis ⁊ sic ois mulier nascitur virgo. Vnde ista virgitas nō est virtus. tū q̄ inest a natura sicut arguit̄ in principali argumēto. tū q̄ talis virginitas nō est nisi in sexu femineo. tuz q̄ virgimitas que est virtus stat cuz carencia illius integritatis. tuz q̄ integritas talis haberi potest in corpore sine virginitate Sedo ac cipit̄ virgitas ꝑ iexpiēcia eoꝝ q̄ q̄ veneree dilcōis ⁊ sic ē vgitas timnꝰ ꝑuatiꝰ negās talē experiēciaz in persona nata exprimi. Tertio

cāpitur virginitas pro habitū cō
tinendi ab omni venerea voluptā
te cū negacione voluntarie expi
encie de preterito Quarto mō acci
pitur virginitas pro habitu con
tinendi ab omni venerea voluptā
te cū negacione voluntarie expien
cie cuiuscūq; veneree voluptatis
de futuro ꝓter deum ⁊ sic de intra
nea rōne virginitatis est votū cō
tinencie in futurū ⁊ sic loquit Au
gⁱ de sācta virginitate Vbi dicit
ꝙ virginitas est continencia q̄ i
tegritas carnis ipsa · creatori car
nis ⁊ aīme vouetur cōsecratur et
conseruatur Primo mō accipien
do virginitatē viz pro carnis īme
gritate notū est ꝙ nō est virtꝰ si
cut superiꝰ dictū est cum omnis
virtus sit in aīa subiective nul
la m carne · Nec secūdo ē vtus cū
sit ante annos discrecionis · Ex ter
cio ⁊ quarto modis est virtus · cꝰ
racō est quia omnis talis virgini
tas est cōtinencia · omnis cōtinē
tia est virtus sicut notū ē · Notā
dum aūt ꝙ sic se habet virginitas
ad continenciam vel castitatem
sicut magnificencia ad liberalita
tem Liberalitas enim habet pro
materia generaliē quoscumq; sūp
tus ⁊ vsum pecunie in dando sicut
patet ꝑ Ethi · Sed magnificentia
habet materiā specialē in qua est
maior difficultas · s · magnos sūp
tus Eodem mō ptinet ad continē
ciam abstinere ab omni expimē
to veneree voluptatis illicite que
est contra leges matrimoniꝫ · sed
ad virginitatē ptinet conseruare
psonā imunē ab omni expimen
to cuiuscūq; veneree voluptatis licite
vel illicite Ex istis patent quatuor ·
Primū ꝙ virginitas carnis non
est virtus · sed sola virginitas mē
tis Nam omnis virtus est habitꝰ
mentis Secōm ꝙ aliqua mater po
test naturaliē esse mater & virgo lo
quendo de virginitate que est vir
tus · Terciū ⁊ q̄rtū ꝙ mulier ꝑt op
pmi ⁊ ī pregnari violenter manen
te quocumq; habitu virtutis in
mente sua vniformiter · ⁊ sic loq̄t
b⁹ Aug⁹ p̄ · de ci · di · c · 18 · ca 19 vbi
dicit expresse ꝙ si violent oppꝫ
sis periret pudicitia nō esset vtus
animi nec pertinebit ad illa bona q̄
bus bene viuitur · ſ in bonis cor
pois anumerabitur cuiusmoi sūt
vires · pulchritudo · sanitas · hui
modi · Et ponit exemplū quomō
q̄dam obstetrix virginitatē cuiꝰ
dam explorans siue malivolen
cia siue īsipiencia · siue casu fregit
⁊ pdidit eiꝰ virginitatē · sic āt est sic
dt · Augⁱ voit · fatuū ē dicē ääd pu
dicicie pisse · Terº elicit ꝙ i vtro
q; sexu ꝑ solā voluntariā expiencia
voluptatis fit corrupcō virginitatis q̄
ē vtꝰ · Dico voluntariā ad excludēdā
expiētiā p coactōez l̄ p sōpniacō
nē · Recto seq̄t ꝙ deꝰ ꝑt virginitatē aiꝫ
sā dnuo ꝛpaē sic p̄t quācūq; aliā
bis cōtinuacōez l̄ vulnꝰ corpis ēno
uaēa hº accipiēº virginitatē p̄moº de
bcō Ihēoi · dicēb ē ꝙ accipit virgi
tatē Secdoº ꝑ iexpiencia veneree
delectacionis modo corrupta; hoc
est expertam non potest deus re
parare ut fiat inexperta et loqui
tur de corrupcōne voluntaria · Ad
p̄mū qñ äguit ꝙ virginitas ī est a na
tura p; p p̄dcā · Ad secm dicb ꝙ hi
ꝙ tal virginiꝰ espuēdi oēs venēas

8.

voluptates potest satis bñ gene
rari ex actibus ⁊ etiã augmẽtari
q̃uis m̃ videat̃ q̃ ꝓpositio assum
pta sit falsa. nõ em̃ omnis virtus
generatur ex actib⁹. quia paup
potest habẽ liberalitatis habitũ
ſm quẽ opatur si subeẽt materia
ex sola doctrina Aristotilis ⁊ ĩex
perientia expẽdendi. ſ Aristotiles
vult dicere q̃ omnis v̄tus ſm spe
ciem nata est generari ex actib⁹
¶ Arguit̃ nõ posset pauper esse
magnificus nec liberalis nec for
tis n̄ p exerciciũ corporaliũ tĩoꝝ
qd̃ nõ est veruz. Item in cristo fu
erũt iste v̄tutes ante actus ¶ Ad
terciũ patet q̃ virginitas q̃ est v̄
tus numq̃ aufertur ĩuolũtarie si
cut dictũ est. ¶ Ad quartũ si dice
retur q̃ notum esset de racõne vir
ginitatis q̃ est virtus. sicut videt̃
Aug⁹. dicere tũc nõ potest perdi si
ne peccato ¶ Aliter potest dici q̃
est virtus tanta q̃ ad eã null⁹ ob
ligatur sb̃ precepto n̄ voluerit. iõ
potest omitti sine peccato. B non
dico plus ad p̃sens. ¶ Ad q̃ntuz
q̃ virginitas q̃ est virtus potest
repari seu recuperari p penitentiã.
quãtum ad habituz mentis ⁊ tũc
dicetur cõtinẽtia et n̄ virginitas.
ꝓpter ꝯuocantiã inexpientie pre
cedentis. ſ vtrũ talis psona habi
tatura sit aureolam patebit ĩ px
ima lectione. ¶ Ad sextũ cõcedit
aug̃. q̃ infidelib⁹ nulla est vera v̄
tus. quia nõ refertur ad debitum
finem. ⁊ p ꝯsequens deficit circũ
stantia finis que est maxima. ¶
Ad septimũ q̃ virginitas non re
cedit a medio recte racõnis. sicut
nec magnificus. Recedere autem
a medio recte racõnis est omitte
re aliquid eoꝝ q̃ oportet fieri ſm
dictamen recte racõnis. Similiter
virgo nõ ãbstinet ab oĩ delectati
one quia tũc foret insensibilis vl̃
agrestis. ſ abstinet solum a dele
ctacõne venerea. ⁊ preter has mlt
tas alias expiri p̃t. nã speculatio
veritatis habz in se mirabiles de
lectacõnes. sicut dicit̃. 10. Ethico.
¶ Ad octauũ dicendũ. q̃ mltitu
dini datur preceptum diuersimo
de. Aliqñ sic dat̃ q̃ quilibz de mul
titudine ad id obligatur. Aliquã
do datur sic q̃ sufficit q̃ aliquis
vel aliqui de multitudine hoc faci
unt. sicut alicui ꝯuentui precipi
tur q̃ vna missa dicat̃ p vno hoĩ
ne. ⁊ hoc sufficit q̃ vn⁹ de ꝯuentu
celebret. Primo mõ dat̃ p̃ceptuz
toti humane speciei. qd̃ ptinet ad
ꝯseruacõem ĩdiuidui. Et scdo mõ
dat̃ preceptũ generandi. Et sic p̃
ceptum generãdi stat ad mltitu
dinem hominũ. ⁊ tamẽ quilibz il
loꝝ saltem solutus a matrimoĩo
cõtrauẽire licet. Et hec potest esse
materia argumẽti ¶ Ad nonũ de
platone fatue fecit ⁊ vt cõforma
ret se ritui ĩfidelium ¶ Ad decimũ
dicẽdum q̃ qui habet virtutem
vnã habet aliquo mõ omnes. nõ
tamẽ pfecte. sed quia hz rectaz ra
cõem que cõstituit mediũ ĩ omni
virtute. nõ enim quilibet liberal̃
habet pfecte magnificẽtiam nec
omnis continens habet perfecte
statum virginitatis. sed pticipat
aliquo modo. quia prompte et
faciliter detestatur delectationes
illicitas.

¶ Lectio quadragesima.

T spadi

Et spado qui nō opat⁹ ē
p man⁹ suas iniquitatē
nec cogitauit aduersus
deum nequissima. Dabitur enim
illi fidei donum electū ⁊ sors in tē
plo dei acceptissima ¶ Postq̄ spi
ritus sanct⁹ cōmendauit excellē
tiam castitatis in sexu fragiliori i
sexu scilicet femineo Hic ɔsequē
ter ɔmendat castitatem i sexu for
tiori. s. masculio. ¶ Et circa hoc duo
facit. Primo excludit ea q̄ ēpug
nāt sancte virginitati. Et scdo sub
dit ea que dabūtur pfecte castita
ti. ibi. Dabit enim ¶ Circa primū
excludit duo. Primo inaturales
delectacōes q̄ ɔsistunt in actu. Se
cūdo carnales cogitacōes q̄ fiunt
i cogitatu. ibi. Nec cogitauit. dic
ḡ primo sic. Nō solum mulier ha
bebit fructū i respectione animaꝝ
sāctaꝝ: imo ⁊ spado. i. eunuch⁹
vel cast⁹ quicumq̄ vtuosus voca
tur castratus spado quia cū spa
ti aliqn̄ castrātur. Itē vocatur eu
nuch⁹ quasi bn̄ vicens. ab eu qd
est bonum ⁊ nuchos victoria. Dis
tinguūt tamē grāmatici iter istos
tres ēminos. Eunuch⁹. spado. cas
tratus. Vn̄ castratus dicitur q̄si
cast⁹ natus. sicut naturalit frigi
di ⁊ impotētes ad generādū. Spa
do dicitur qui iuitus castrat. eu
nuch⁹ qui voluntarie se castrari
pmittit. vsus. Castratū natura fa
cit violenta spadonē Efficit ipro
bitas eunuchū sola volūtas. Sz
ista dicta paꝝ ā nichil valent. qꝛ
gētiles ab ātiquo eunuchos fece
rūt pueros ꝓpter tres racōes. Pri
mo vt diu in eis vox puerilis per
manēt. Scdo vt eēnt apti ad cus
todiendas dn̄as. qꝛ extunc filios
hēdes facē nō potuerūt. Tercio vt
eis more zodomitico sacrilege ab
uterent diucius quia extūc semp
manebāt ibarbes. Castrati enim
i iuuentute num q̄ barbescūt Ac
cipitur autē spado i ꝓposito gene
raliter ꝓ quocūq̄ vtuoso abstinē
te ab actu venereo q̄licumq̄ volū
tate ⁊ virtuose sicut sterilez acce
pit supin⁹ ꝓ q̄cumq̄ virtuose ⁊ ef
fectualiter nō fecūda. Et isto mō
hō potēs generare ⁊ caste viuēs
amore dei p̄t vocari spado. quia si
bi potissime debet merces vginita
tis. cuiusmodi sūt viri ecclesiastici
et religiosi. De quib⁹ loquit Sal
uator Math. xix. Sūt eunuchi q̄
castrauerūt seipsos ꝓpter regnuz
dei. De istis 8z ysai. 56. Dicit dn̄s
de⁹ eunuchis qui custodierūt sab
bata mea. ⁊ elegerūt q̄ ego volui.
⁊ tenuerūt fed⁹ meū: dabo eis i do
mo mea ⁊ in muris meis locū et
nomē meli⁹ a filijs ⁊ filiab⁹.
Vtꝝ liceat alicui seipsum castra
re ꝓpter ɔtinētiam seruādaz ¶ Vi
detur q̄ sic quia Math. 4. et. 18. si
militer. Si pes tu⁹ ā man⁹ tua aut
oculus tu⁹ scandalisat te: abscide
⁊c. Scādalisare ē dare occasionez
ruine. Itē ꝓpter sanitatem corpoꝝ
cōsequendam licet homini se mu
tulare. ḡ a multo fortiori ꝓpter vir
tutes ⁊ sanitatem spūalem. Item
Math. xix. Eunuchi sunt ⁊c. ¶ Ꝓp
Origenes legitur hoc fecisse de seip
so nō ꝓpter cōseruandam ɔtinen
tiam. s̄ ꝓpter vitandam infamiaz
⁊ malaz suspicionem vt posset li
bere in occulto predicare tam mu
lieribus q̄ viris. sicut legit libro

81

6. Ecclesiastice historie tempore persecucionis ecclesie. Sed ad oppositum quod nullomodo est faciendum habetur in Cano. d. 47. Si quis abcideret vel sic dicitur Si quis amputauerit sibi virilia non fiat clericus quia sui est homicida et dei condicionis est inimicus. Si quis cum clericus fuerit abcideret semetipsum omnino dampnetur quia sui homicida est hoc est facit tale quid propter quod homicidium posset fuisse secutum. ¶ Ad primum illa auctoritas non intelligitur de membrorum abcisione sed nomine parcium corporis vocantur amici necessarii. quia quantumcumque sint familiares speciales vel necessarii et alliciant ad peccandum proiciendi sunt a familiaritate nostra. ¶ Ad secundum neganda est consequencia quia salutem mentis non posset talium abcisio prestare immo magis prestat modo si per racionem eorum virtuose domentur. ¶ Ad tercium similiter est dicendum. ¶ Ad quartum de origene inire deuocionis actus fuit nec fuit propter hoc impeditus ne esset sacerdos ordinatus sicut notat glosa d. 74. Si quis abciderit. sed suum factum non est trahendum in consequenciam. tales enim decipiuntur in facto suo et retorquent necessitatem peccandi in deum sue natuem conditorem. Talis ergo spado erit felix in futuro propter suam virginitatem in presenti. sed tamen oportet quod duobus vicijs careat ad hoc ut seruat virginitatem perfectam viz contactu manuali et libidinoso ad prouocandum delectacionem carnis et cogitatu mentali voluptuoso ad excecandum ymaginacionem cordis Vnde dicit quod felix est spado qui non est operatus per manus suas iniquitatem. quantum ad peccatum primum nec cogitauit aduersus deum nequissima. quantum ad secundum. Ex quo patet quod tactus impudici: sunt peccata mortalia et ex secundo quod morose cogitaciones ad delectandum carnaliter ordinate nequissima. s. in genere mali carnalis Eccli. 17. Quid nequius quam quod excogitauit caro et sanguis. Consequenter ibi Et dabitur illi. Exclusis repugnantibus virginitati. subiungit illud quod dabitur perfecte castitati. Et dicit quod dabitur illi. i. viro casto fidei donum electum Electum. i. vita eterna in contemplacione diuinitatis que fidei succedet et omnibus fidelibus promittitur Apoc. 2. Esto fidelis vsque ad mortem et dabo tibi coronam vite et non solum hoc immo dabitur ei sors in templo dei acceptissima. i. aureola singularis prerogatiua virginitatis que est condicio nobilissima et acceptissima in celo. quia est condicio xpi et matris sue et omnium angelorum Est enim virginitas virtus angelica secundum Jeronimum.

Dubitacio litteralis. Vtrum virginitati debeatur aureola. Quod non videtur. quia si sic Vbi esset perfectior virginitas magis deberetur aureola: sed perfecta virginitas fuit in xpo et in beata virgine et tamen non debetur aureola: quia nullam pugnam sustinuerunt in continendo et per consequens nulla fuit in eis victoria spiritus super carnem. ergo si eis racione virginitatis non debetur aureola In quibus tamen potissime fuit virginitas ergo nullius alterius racione virginitatis debetur aureola. ¶ Propter maiorem difficultatem in abstinendo a venereis sustinent vidue quam virgines ergo maiorem debebunt victoriam si bene viuant. sed eis

non cēsetur aureola · ḡ nec virgi
mib⁹· Assumptū pz ex dcō Ihero·
loḡntis de viduis a dicētis· q̄ q̄
to maior ē difficultas ex pte quō
dā voluptat illecebras abstinere
tanto mai⁹ē pmiū· Et Aristo· de a
mīmalib⁹ dt· q̄ iuuenes corrupte
mag̃ appetūt coitū ꝓpt̄ ēmemora
cōnem delectationis· ḡ ac ℣ ꝓp tā
meritū ē castitas sicut virginitas
ꝑ castitati cōiugali nō deb̄t aure
ola· ḡ ac· Assumptuz pz p dcm au
g̃· de bono coniugali· c· 20· Et alle
gat mḡr sentētiaz· di· 33· c· 6· Sic
nō ē impar merituz pacie ī petro
q̄ passus ē a ī iohāne q̄ passus
nō ē· sic nō est ī pa meritū obtinētie
ī iobe q̄ nullas exp̄tus ē nupci
as et ī abrahā q̄ filios genuit·
℣ ꝓp naturali necessitati nō corrūpit
pmiū· ꝑ quida fūt naturāliē impo
tētes ad generandū· sicut frigidi
a castrati ī iuuentute· ḡ ī illis vir
ginitas nō meret aureolam ℣ ꝓp
fm aug̃· de scā virginitate· a alle
gatuz fuit ī q̄stione p̄cēti Virgi
nitas ē obtinētia q̄ carnis ītegras
ipsi creatori carnis a aie vouet a
cōsecratur a cōseruat· ḡ nulla me
retur aureolaz: nō q̄ cadit sub vo
to vt videt· ℣ ꝓp ponam⁹ q̄ aliq̄ vir
go nubat· tñ añ copulaz carlem
moriat: q̄ro an ista vgo hēbit au
reolam virginitatis: an nō· Si nō
¶ Cōtra q̄ obtrahet cū tali fuet bi
gā dis· 32· Valētino· ḡ obtrahet
cū virgie· q̄ ois obtrahēs mītimo
mū cū vidua vel corrupta: ē biga
m⁹ dis· 33· Matituz· Et extra de bi
gamis· Nup· ℣ Si habebit aureo
lam· ¶ Cōtra nō est virgo mēte·
q̄ fm aug̃· de nup cōjs· Virgitas
est ī carne dūcupp tibili icorrup
cōms ꝓpetua meditatio· ꝑ ipa fu
it ī ꝓposito soluēdi virginitatez
ergo perdidit virginitatem ℣ ꝓp
ponam⁹ q̄ aliquis vouerat virgini
tatē a p⁹ea corrūpat mēte q̄ vult
omino ex deliberatōe cōmittē actū
luxurie: iste ē corrupt⁹ mēte· ḡ nō
hēbit aureolā ¶ Cōtra ē intḡ car
nē a postea pēnituit· ḡ recuperauit
virginitatē· ḡ hēbit aureolā ℣ Ite
z hēat aliq̄s voluntatē nubēdi· a
sic discedat: queritur an habebit
aureolam· ℣ Ad oppositum sunt
cōmuniter doctores· ℣ Ad questi
onem dicendum q̄ sic· Ad cuius
euidenciam nota quinq̄· Primū
q̄ premium duplex dabitur bea
tis videlicet essenciale a accidenta
le· Premiū eēnciale cōsistit in fru
icōne eēncie dīne date vise· Pre
miū accidētale vocatur quodcumq̄
gaudiū q̄d nō est de cēlo date vi
so· ꝑ de creatura· Secūdo nota q̄ p
miū accidētale dr duplicit· Primo
dr gaudiū specialit de aliq̄ actu a
me importantē excellentē victoriā
habitā meritorie ī pugna· Alio mō
dr cōiter gaudiū de q̄cumq̄ re crea
ata ℣ Tercio nota q̄ act⁹ excellē
tis victorie ī pugna pt eē ī mate
ria triplici fm q̄ triplicē pugnā
hēm⁹ viz cōtra carnē· cōtra mundū a
cōtra dyabolū· Cōtra carnē excellētis
sima victoria ē virginitas q̄ ē virtus
nā virtuose respuit oēs venereas de
lectationes tā licitas q̄ illicitas· sic ī
p̄cedenti lōe dcm ē· Contra mundū
a cōtra malos homines mūdanos q̄ bo
nos psequūtur a obtinuit pfectā
victoria ē miliū ꝓpt xp̄z· otē dyabo
li q̄ fla nos suggestiōe cōt seducē

82

pfectissiā victoria ē pdicacio siue
doctrina q̄ hō semetipsū nō solū bn̄
ēgit. ꝫ ⁊ alios corrigit ⁊ īstruit Et
istis trib⁹ generib⁹ hominuꝫ vir
ginibus. martiribus. ⁊ doctoribꝫ
tres aureole deputantur ꝓpter t̄s
actus excellentes ⁊ preuilegiate
victoie. ¶ Quarto notandū ꝙ be
atitudo essencial' vocat' methafo
rice corona vel aureola Btitudo ve
ro vl' gaudiuꝫ accidentale debitū
operi excellentis victorie vocat' au
reola Et hoc pro tanto quia om̄e
gaudiū essēciale ē de deo ⁊ ideo ꝑ
terminum diminutīm oportuit de
notari. ¶ Quinto notandū ꝙ cuꝫ
omne gaudiū sit actus aīme sicut
aurea est in aīma Ita etiam aure
ola redūdabit tamē in corpus ꝑ
aliquod signum euidens illi corre
spondens quod quāle erit nō est
michi notum. ¶ Ad primū in op
positum de virgine gloriosa tenet
sanctus Thomas ꝙ aureolā ha
buit ⁊ tamē nullā pugnā a carne
ꝫ ab hoste habuit temptacōnes
de ꝯcristo vero dicit ꝙ non ha
buit aureolā sub noīe aureole ꝙ
iste termin⁹ aureola: īportat vic
toriam ꝑticipatam ab aliquo qđ
xp̄o nō cōuenit in quo est pleitu
do victorie. Et similit' importat ꝙ
aureola a principe cōferatur. Po
test tn̄ aliter dici ꝙ iste termin⁹
victoria dicit dominiū racionis su
per carnem ⁊ cōnotat resistēciaꝫ
que nō fuit in xp̄o nec in matre.
sed quia fuit plenū dominiū raci
onis ideo habent aureolaꝫ ex alia
causa debitam eis q̄ nobis. Ad
secundū dicendū ꝙ si attēdam⁹
istam vnā actionē tēptacōis car
nis q̄ue est t̄cordacō ex ꝑte volup
tatis cōstat ꝙ hec est in viduis ⁊
nō īvginibꝫ Est tn̄ in eis ymagia
cio quedā ex ꝑte lasciuie cū istis
tribus circūstāciis q̄ sūt desideriū
experiendi ex curiositate sicut hō
magis desideāt videre modicū ne
gociū qđ nūq̄ vidit q̄ vnū mo
nasteriū Secdo est estiacō maiois
delectacōis q̄ sit ī reiveritate. Ter
cō ignorancia īcōmodoꝝ ⁊ t̄pitu
dis cōcomitātis. ⁊ idō simpliciter
loquēdo pugna v̄ginū ē difficili
or q̄ viduaꝝ. ¶ Ad t̄ciū dicēdū ꝙ
nō idō dat' v̄gini aureola q̄ ē ma
iois meriti. ꝫ q̄ ē distinctia singu
laris victorie l' dominij sup carneꝫ.
Vnde katheina hꝫ auēolā v̄gita
tis Magdaleā nō. ⁊ tam̄ nō ē ma
ioris meriti cū castitas cōiugalis
⁊ castitas ꝑ tp̄e gr̄cie nō eq̄pant'
Sed castitas ꝯiugal' ātiq̄ꝝ p̄t eq̄
pari castitati noue legis ⁊ excedē
⁊ excedi. ꝫ nō sequit' Iste due ꝑ
sone equipant' in merito ꝫ si vna
habeat aureolam: ⁊ alia. Ad. ⁊
dđ ꝙ l' tales nāl' casti ꝯformant
suū ꝓpositū sue necessitati ⁊ tunc
halebūt: aut nō. ꝫ si sūt mēte cor
rupti ⁊ tunc nō habebunt. ¶ Ad
q̄ntū đ dcō augusti dicēdū ꝙ auē
ola virginitatis ꝯpetit cuilibꝫ ha
bēti ꝓpositū abstinēdi a vēra vo
luptate si illud ꝓpositū nūq̄ fuerit
effcualiter īterruptū per expiēciā
oppositā vsq̄ ad mortem Si vero
fuerit interruptum effectualiter
n̄ hēbit. Aut si fuerit ruptum per
propositum contrarium sine effe
ctu sic forte ꝑsona cōsētit ex đlibe
racōe ī actū vēreū distiguēdū est.
q̄ l' postea pēitet de isto ꝯsēsu quē

nullum op⁹ sequebatur ⁊ tūc ad
huc habebit aureolam q̄ v̄gini
tas q̄ est virtus p pn̄iam restitui
tur vel nō penitet citra mortem ⁊
tūc nūq̄ habebit: dato eciā q̄ sal
uetur ¶ Ad sextū dicendū eodem
mō q̄ illud ꝓpositū carnalis pmix
tionis abluit p pn̄iam dolens q̄
discōtinuauit ꝓpositū ɔtinēdi vel
nō. Si sic: habebit. si nō: nequaq̄
⁊ sic iohes euāgelista virgitatez
pditam recupauit qn̄ xp̄us eū de
nupcijs volētez nubē reuocauit
sm Ihero. Et vltra p argumento
nota q̄ corruptio inducēs bigāi
am est solutio integritatis carnis
nō corruptio mētis. ¶ Ad septim
p idē. ¶ Ad octauū sil'iter ex dcis
pz q̄ mlte v̄gines carebūt in celo
aureola virginitatis. sicut q̄ mori
ūtur cū ꝓposito nubēdi. multe ec
corrupte sm carnē cū ꝓposito cōti
nēdi. sicut pz de oppressis a barba
ris: habebūt aureolaz. De pueis
ifra etatē vtriusq̄ sex⁹ n̄ video cāz
q̄re aureolā hr̄e dn̄t. ī quib⁹ nec
fuit virginitas q̄ est virt⁹ nec vic
toria aliq̄ sup carnē L. 41

Bonoꝝ ei laboꝝ gloriosus
est frcūs. ⁊ q̄ nō cōcidat
radix sapiēcie Postq̄
spūs scūs declāuit q̄ ɔtinētia vir
ginalis hēbit ī futuro triūphalē
remuneracōem. Hic assig̃t caute
remuneracōnis racōez. Ponit āt
hāc remuneracōem in duplici ex
emplo. Primū est in opabilibus.
Scdm in naturalib⁹. Primū ē ta
le. In omni gn̄e opabiliū q̄to la
bor ē melior tanto m̄ces corrn̄dēs
erit maior. Pz in agricultura. in mi
licia. ī edificio. ⁊ ī omni arte. ꝑ mi
licia cōsi carnē est optim⁹ labor ⁊
optīa agricultura est colere terrā
carnis ⁊ laboriosū edificiū est sta
tuere ī carne templū xp̄i. ḡ tali mi
licie agriculture vel edificio m̄ces
optīa corrn̄det. ⁊ hec oīa facit vir
gitas. Et hoc inuit qn̄ dt Bonoꝝ
laboꝝ gloriosus est frcūs. q̄si dice
ret. Sicut minoris laboris ē ɔiugi
um q̄ viduitas. ⁊ viduitas q̄ vir
gitas. ita frcūs gloriosior virgini
tati q̄ viduitati. ⁊ viduitati q̄ ɔiu
gio deputat. Et hoc est qd dr Luc
8. Semē cecidit in terrā bonā et or
tuz fecit fructū cētuplū. Et Math.
13. Dederūt frcūm. aliud. 100. alid
60. aliud. 30. Et cōuenient frcūs
cētesi⁹ debet virginib⁹ Sūt em̄ cē
tum decies decē qui est nūs q̄dra
tus ipsi⁹. 10. Habem⁹ em̄ q̄nq̄ sē
sus exteriores ⁊ q̄nq̄ potētias sen
sitīas īteriores. sic pz. 2. de aīa. In
istis autē sensib⁹ viget ꝓnitas ɔ
cupiscentie ⁊ fomitis carnis. Iux
illud Gen. 8. Sēsus em̄ cogitatio
nes hūani cordis ꝓni sunt ad ma
lū ab adolescentia sua. q̄ ergo vir
gines istas decē potētias cognos
citīas ⁊ sēsitiuas ducūt ī decē mā
data decalogi. perfecte eas iuxta
illa regulando merito eis fructus
centesimus correspondet. ⁊ idō bo
noꝝ laboꝝ gloriosus est fructus
Secundum exemplum est in na
turalibus. Et est tale. In omni ar
bore et planta et herba: bonitas
fructus surgit multuz ex bonitate
radicis Et eodē mō est ī moralib⁹
q̄ radix ī moralib⁹ est caritas Iux
illd ad eph. 3 In caritate radicati
⁊ fūdati. q̄to āt ista ē maior tāto
meritū ē maioris accepcōis apd

83 a

ceū. ſ vgitas ex maiori caritate p
cedit g̃ ſibi correſpõdet melior fru
ctus Et hoc eſt qđ dicit. Et que nõ
concidat radix ſapie. hoc ẽ boi la
bores qui ſũt in victoria paſſionũ
carnaliũ ideo habent bonos a glo
rioſos fructus q̃ procedunt a ra
dice ſapientie que eſt caritas ſiue
timor filialis Eccl. i. Radix ſapien
cie timor dñi Et iſta radix nũq̃ cõ
cidet quia ſequit ibidẽ. rami eius
longeui a gloioſus eſt fructus.
De quadruplici bono fructu legi
mꝰ Eſt enim fructus virginalis fe
cunditatis. ſ fructus mõlis ſancti
tatis. fructus doctrinalis fertilita
tis. fructus etnalis felicitatis. Pri
mus igit fructus eſt virginalis fe
cunditatis fructus. ſ. virginis bñ
dicte de qua a de quo Luc. i. dicit
Benedicta tu in mulieribus a bene
dictus fructus ventris tui Bene
dicta inquit tu inter mulieres Tu
es apis mellificans. vitis letificãs.
tellus ſanctificans. et ficus fortifi
cans. apis dulcoris. vitis odoris
tellus bonoꝭ. a ficus vigoꝭ. Pri
mo in q̃ tu es apis dulcoris melli
ficans Eccl. xl. Breuis in volatibus
apis a inter dulcoris habet fruc
tus illius. Apis breuis eſt maria
hũilis. Tu es vitis fructificãs. In
cuius ꝑſona dicit Eccl. xxiv. Ego q̃
ſi vitis fructificaui ſuauitatẽ odo
ris. Tu es tellus ſanctificans de q̃
ꝑ ꝓphetã dñs dabit benignitatẽ
a terra noſtra dabit fructum ſuũ
Tu es ficus vigoris fortificãs Jo
hel. ii. Lignum attulit fructũ vitea
a ficus dederũt odorem ſuũ narrat
Plinꝰ li. xii. c. 6. q̃ in India creſcit fi
cus mirabili mõ fructificans a in fruc

tibus ita onuſta q̃ ꝓpe ponderẽ ra
mi deprimunt ad terra; a rurſus
de terra recreſcunt: folia habet ita
lata q̃ extendunt in modum pel
te. Vnde ſub hijs foliis latitant ho
mines a iumenta ſub vmbra loci
diſſima habet poma ita dulcia. q̃
pre dulcedine a comedentibus ꝑ
miraculo reportant Moraliter Iſta
ficus ẽ pabola virginis beneditẽ
Luc. xx. Ab arbore fici diſcite pa
bolam. hec enim habet ramoꝝ
longitudinẽ: foliorꝝ amplitudinẽ
a pomorũ dulcedinẽ Rami in boi
ne ſunt anime. memoria: intelligẽ
cia a voluntas cum potentijs ſenſiti
uis Iſti rami erant plei fructibꝰ
Memoria. deuotione. intelligentia. contemplacione. voluntatis dile
ctione. ſenſus cõpaſſione In tan
tum fuerunt onuſti rami iſtiꝰ vti
bus gracijs a meritis. q̃ vſq; ad
terram ſe inclinauerunt ꝑ humi
litatẽ quando dixit Eccẽ ancilla do
mini Luc. p. Secũdo iſta ficus ha
bet foliorũ amplitudinẽ tantuꝫ q̃
ad modum pelte protegere poteſt
hominẽ etiam foliũ Certe moraliter
virgo iſta tantam habet verboꝝ
potentiã a gratiam in curia ſummi
regis. q̃ tam hominẽ vinentẽ rõ
nabiliter q̃ iumentũ id ẽ hoiem
vinentẽ beſtialiter protegit a defe
dit ſi ad eiꝰ pocimũ velit hre re
fugiũ Mich. vii. Sedebit vir ſubꝰ
ficũ ſuã. 3° hꝫ ficꝰ iſta i pomo fil
o tãtã dulcedinẽ q̃ eiꝰ ſuauitas a
cõedentibꝫ ꝑ mãducatoꝝ ꝓputat ſã fili
o ſuo i etna cea fruentibꝫ ineffabilẽ
ofert dulcedinẽ ut dicat vnaq̃q; ꝑ
ſona illo Cant. ii. Sub vmbra illiꝰ
quẽ deſideraui ſedi et fructꝰ eiꝰ dulcis

gutturi meo Ergo benedicta tu in
ter mulieres et bñdictꝰ fructꝰ ven
tris tui. Nã fructꝰ tuus est fructus
lucis. frcũs crucis. fructꝰ ducis et
fructꝰ nucis. Fructꝰ lucis p puri
tatem. puer. 3. Primi et purissimi
fructꝰ eiꝰ et ad Eph. 4. Fructꝰ lucis
est in omni vbo. Fructꝰ crucis per
passibilitatẽ. puer. 2 Fructꝰ iusti
lignũ vite. Fructꝰ ducis ꝓpter no
bilitatẽ. sicut dicimꝰ: ꝙ aliq̃s fru
ctꝰ est regalis. Eccl. 24. Flores nr̃i
fructꝰ honoris et honestatis. Fruc
tus nucis ꝓpter cõitatem. Est enim
maximũ forꝫ de puis nucibꝰ et a p
uis pueris valde diligũtur et sunt
eis preciose. et certe isto mõ xp̃us
est facilimi precij. et apud hũiles
valde preciosus. Cant. 6. Descẽdi
in ortũ nucũ. ſm vnã lr̃am. et Can
tico. 8. Vir affert p fructu eiꝰ mil
le argẽteos. ꝯ karissimi si velitis
gustare istũ fructũ discatis amaẽ
istã ficũ. qꝛ puer. 27. Qui seruat fi
cũ comedet fructꝰ eius Iste est ꝯ
primꝰ fructꝰ Secũdus bonꝰ fructꝰ
de quo legimꝰ i scriptura sacra est
fructꝰ moral' scitatis qui cõsistit i
operibꝰ iusticie penitẽtie et cultus
dei Math. 13. Omnis arbor que nõ
facit fructũ bonũ: excidetur et in ig
nem mittet. Et Luce. 3. Facite fru
ctꝰ dignos pñe. Est autẽ de merito
hominis et de operibus pñe et ele
mosine. sicut de fructu palme. Dr̃
enim de palma ꝙ eiꝰ fructꝰ ñ est
vtilis. donec fuerit cẽtenariꝰ. Vñ
narrat ꝙ milites allexãd comedẽ
tes datilos palmarũ iuuenũ mor
tui sũt iuenti. Moralit iustꝰ cõpa
tur palme: i p̃s. Iustꝰ vt palma
florebit. Opa ꝯ iusti nõ apparent

dulcia vsq̃ post centũ ãnos. i. post
finẽ vite presentis Eccl. 4. Nũs di
erũ hominis vt multũ centũ ãni et
ideo oportet iterim patient expec
tare Jaco. 5. Patiẽtes estote fr̃es
vsq̃ ad aduentũ dñi. ecce agrico
la expectat preciosum fructũ terre
patienter ferens. Sed dolendum
est de multis. sicut de illa ficulnea
de qua narratur Math. 21. ꝙ cris
tus reuertens i iherusalem esuriit
et videns ficum iuxta viam diuer
tit ad eam. et cum non iuenisset i
ea nisi folia tantũ: maledixit ficui
et ait. Nũq̃ ex te nascatur fructꝰ
i sempiternum. et statim aruit. Is
ta ficus designat diuites auaros
quos cum deus ditauit vt fructifi
carent per elemosinas. Xp̃us esu
riit quotienscumq̃ pauper esurit
sicut ipse exponit Math. 25. Esuri
ui et non dedistis etc. Venit ad fi
culneam. quando pauper venit
ad diuitem nichil inuenit ibi nisi
folia quia nichil ibi paup recipit
nisi amara verba. ꝯdubitanter ta
li ficui deꝰ in die iudicij maledicet
quando ei cũ aliis dicet. Ite ma
ledicti in ignẽ eternũ qui p̃patus
est dy etc. Et ideo signãter dicitur
Eccl̃s. quinto. Qui amat diuicias
non recipiet fructum ex eis. non
dicit Qui habet vel qui dispensat
sed qui amat ad seruandum. Nã
de illo. aduenientẽ morte dicet dy
abolus Illud daniel' tercio. Suc
cidite arborem vos contrarij hu
mores et dispergite fructus eius.
vos executores. Nam humores re
pugnantes in corpoẽ faciunt car
nis corruptionem. et executores
de funere facient opũ dispsionẽ

J. 4.

et segregacionē a tunc primo experientur q̄ qui amat diuicias fructum nō capiet ex eis dicit Aristo tiles 2. de vegetabilib⁹ q̄ arbores quedam plantate in distpatis locis faciunt primo fructus acidos. postea dulces a tandez amaros et fructus talis piramidalē in vtraq̄ extremitate a ī medio habet figuram latā. Moraliter homo pauper datus omnino mundo a totā intencionē suam extendens ad h⁹ q̄ tpaliter fiet diues facit fructuz in p̄ncipio valde acidū a acuturz ie iunat vigilat pat laborat a fuit. michil dulcedinis est protunc in operibus suis. sed postea cum fuerit diues factus ad tempus ludit expendit iocundatur solempniē. a tunc est fructus suus dulcis. ſ hec dulcedo non durat ſam statim tendit ad mortem a tunc oportet disponere de testamento a relinq̄re aliemis diuicias suas a iste fructus nec apparet sibi acidus nec dulcis. ſ amalissimus q̄ debet dimittere terram quā coluit prolem quam genuit domos. a cameras quas curiose edificauit filios a filias a vxorem quam amauit Et de talibus verificatur illud Sapiēcie. tercio. Vacua est spes illorum a labores sine fructu. Tercius bonus fructus est doctrinalis fertilitatis. a istum fructum exigit a doctoribus predicatoribus a prelatis quibus dicitur Joh. decimo quinto. Posui vos ut eatis a fructum afferatis. a fructus vester maneat Et Sapiētie. decimo octauo. Non natiuitatis fructus pauci homines. sed sermo ad⁹ hos qui in te credidērūt cōsentiat. Sed de istis arboribus dolendū ē q̄ quedā arescunt propter mimā sicitatem hon habēt hūorem deuocionis nec zelum aīarū Ozee. 9. Radix eorum exsiccata ē nequaq̄ faciet fructū. nō fuit sic de primis predicatoribus plantatis in eccl̄ia imo ipsi erant rigati p gratiā a contemplacionem Eccl̄i. 24. Dixi rigabo ortum plantationū a inebriabo partus mei fructus. Alij fruteſcunt p curiositatem Vnde quando parui ſſucculi pui frutices creſcunt circūquaq̄ circa ārborem. tunc trahunt ab ea hūorez. Ita est similiē quando in studio curiosa a subtilia circumponūtur menti hominis. subtrahunt ab eo deuocionem predicandi verbum dei: Per oppositum de bonis Ozee. 10. Vitis frondosa israhel. fructus adequatus est ei. Tercio quidaz marcescunt per venti vrentis maligmitatem a sunt tales qui dimittunt predicare ꝓpter obsequia detractiones a odia Et hūmodi vocantur in canoi. Jude nubes sine pluuia que a ventis circumferuntur. Arbores autumpnales infructuose

¶ Quartus bonus fructus a gloriosus est fructus eternalis felicitatis. qui percipietur quando christus dicet anime de corpore recedenti illud Prouerbiorum tricesimo primo date illi de fructu manuuz suarum a laudent eam in portis opera eius. Istos fructus contemplando gustare debemus si pro ipsis habendis pugnare velimus In figurā cuius malogranata ficta vue filijs israhel ostense fuerūt et

allati fructꝰ de terra p̃missionis ā
teꝙ intraret eā Nūi. 23. qꝫ alias ē
ram tante difficultatis patū 8 fide
tassent. Isto mō quia sanctus ā
dreas fructuū celestiū dulcedinez
prius gustauerat ideo tantū ad
illos anhelabat: qꝫ p arborem cru
cis quasi p scalam ad eos accipiē
dos ascendit dicēs illud Canti. 1.
Ascendā in palmā a apprehendā
fructꝰ eius scīēs: quo mā honorū
laborum gloriosus est fructus.

Lectio q̄dragesima secūda

Filij autē adulterorū in cō
sūmatione erūt a ab iniq̄
thoro semen exterminabit.
a si quidē longe vite erūt in michi
lū cōputabuntur a sine honore e
rit nouissima senectus eorum.

Finis potentie generatiue ſm
Aristotilem secūdo de anima: est
cōtinuatio speciei in esse. quia em̄
res sūt naturaliter corruptibiles
nec possunt permanere perpetuo
ſm idiuiduū: voluit benignitas
creatoris tribus ab eo creatis in
piri a cōmunicare potentiā p du
cendi sibi similia in specie. Vñ cō
mētator. 2. de aia: cōmēto. 34. Sol
licitudo diuina cū ñ potuit facē p
manere ſm idiuiduum miserta ē
eiꝰ dando ei virtutem qua posset
pmanere in specie. a i hoc non est
dubiū quin melꝰ esset i suo esse vt
haberet hāc virtutē q̄ vt non ha
beat. Hanc autē potentiā gnandi
in natura rationali corporea a hoc
sub duabꝰ legibꝰ honestatis sine quibꝰ nō posset ordinātē ppaga
tio fieri ad cultum dei. sicut sup. 2.
c. dictū fuit deꝰ cōstrinxit. prestri
ctis hominī sexū a nūm. sexū vt sit
mulier numerum vt vna in matri
monio idiuiduliter cōiūcta. Est ei
matrimonium viri a mulieris le
gittimū cōiunctū idiuiduū inter
tis cōsuetudinez q̄esima septīa
questione duodecīma. sequit. Et
quia istas leges trāsgredientes im
pij ponētes hoīes similes bestijs a
sine hominis voluptatē fidē coniugij
nō seruātes. ideo eos spūs sanctꝰ
in hac pte specialiter redarguit q̄
cum q̄ sunt illi qui castitatem vio
lant coniugalez. Et circa hoc duo fa
cit. quia p̄mo oñdit impudice ge
nerationis ignobilitatez. Secūda
ps c. 4. O q̄ pulchra Circa pri
mū duo facit. qꝫ p̄mo oñdit q̄ ta
lis generatio punitur p confusionē
tpalem Secūdo q̄ p odēp nationē
eternalem. ibi. Et si celeriꝰ. Cir
ca primū duo facit. qꝫ p̄mo vt cōi
ter talis generatio nō est durabi
lis. Secō q̄ si raro contigat vt duēt
ñ est finaliter honorabilis. ibi. Et
si quidē. dicit g̃ p̄mo sic. Filij autē
adulterorū a filij genīti i adultelio
siue ex parte viri siue ex parte mulieris
in cōsūmatione erūt a in suo fine
hoc est nō diu durabūt. sicut nec
illud diu durat qđ est in suo fine
et ab iniquo thoro semē exterminabitur Iniquus thorus est lecti
illiciti cōcubitus a quia aliqñ contin
git licet in paucioribus q̄ homi
nes sic geniti sint diuturne vite. I
deo consequenter ostendit q̄ ta
lis generatio non est finaliter ho
norabilis. Et intelligenda sunt
hec omnia de generatiōe tali que
est imitatrix scelerum paternorū
sicut taliter generati solent cōmu
niter esse vel consueuerunt esse

J. 7.

8v

non tamen est ipossibile q̄ tales
qui paciuntur defectum natalium
sitiut morigerati ⁊ boni Aug⁹ de bo
no coniugali c. 4. et poitur 23. q.
4. Sic saxcī⁹ Vñcūq; nascāt hoies
si pntū vicia ñ sectēt ⁊ deū recte
colāt hoēsti ⁊ salui ert Semē em
ex q̄licūq; hoie dei creatuā est ⁊ eo
male vtenti male erit. Filius em
nō portabit iniquitatē patris Eze.
18. Et ideo sciēdum est q̄ cui⁹cū
q; hominis fuerit homo fili⁹. siue
sacdotis siue adulteri. siue forni
catoris. siue cōiugati v̄tuosus esse
potest si racōe ⁊ libero arbitrio vti
voluerit virtuose. Sed q̄ accidit
oppositum frequēter mala educa
cio est in causa ⁊ imitacō scelerum
patnoꝝ. Est enim homini cōnatu
rale illos imitari a quib⁹ informa
cōem ⁊ educacōez accipit. De imi
tacione ergo scelerū pīnorū dicit
Et siquidem longe vite erūt in nic
hilū computabunt. Et dato q̄ de
us cōcesserit eis longam vitam in
presenti in nichilū id est peccato
res computabūtur quia peccatuz
nichil est ⁊ nl̄ fiūt hoies cum pec
cant s̄m Aug⁹ Contrariū autem
de generacione iustorū infra c. 4.
Computati sunt inter filios dei et
inter sanctos sors illorūz ē. et nō
solum hec generacōi inique pueī
ent. sed ⁊ sine honore erit nouissi
ma senectus eorū. Et hoc est racō
nabile quia honor est premiū vir
tutis ⁊ attribuit tm̄ bonis 4. Et h.
c. 4. cum ergo nō fuerint virtuosi
in principio etatis sue nec in me
dio irracōnabile foret q̄ in senec
tute honorem consequerētur. Et
istud est contra quosdā qui sibi
vendicant hōres ex solo lapsu te
poris quia senes sunt nichil in iu
uētute valuerunt nec vmq̄ aliq̄d
magni virtuose fecerunt. sed ꝓpt
senectutē vendicant sibi honorem
cum dicat infra c. 7. Etas senectu
tis vita imaculata ⁊ ideo iuuenis
bene viuēs meito debet habere hō
norem senectutis. ⁊ senex male vi
uēs verecundias sine honore Et
hec ē tercia species eorūz que odit
de⁹ senex fatu⁹ ⁊ īsensat⁹ Eccī. 24.
Dubitacio literal Vtrū filii de
beant aliquod dampnū propter
defectum natalium reportare Rō
nō Probatur eze. 18. Fili⁹ nō por
tabit ⁊c. sed quicquid mali est in
coitu illegittimo est peccatum pa
rentū. ¶ ꝓp deus largit bona natu
ralia equaliter illegittimis sicut
legittimis sicut videmus q̄ tales
sunt aliquando ita ingeniosi ⁊ for
tes ⁊ sic de aliis. g̃ ius humanum
nichil debet ab eis subtrahere in
humani. ¶ ꝓp ponatur q̄ due per
sone contrahant quibus simul
constat de impedimēto. cōtrahāt
tamē in facie ecc̄ie. Quero an filij
sint legittimi an nō. si sic Contra
nō sūt geniti in matrimonio. ergo
nō sunt legittimi. Si ñ. Coñ Fili⁹
lttī⁹ ē q̄ genitus ē de matrimoīo
legittimo vl̄ de eo quod in facie
ecclesie legittime t̄putatur. ¶ Ad
oppositū sūt iura canoīca ⁊ ciuilia
quia in ecclesia filij illegittimi re
pellūtur ab ordinib⁹ ⁊ beneficiis
ecclesiasticis s̄m iura repelluntur
ab hereditate ɔsequēda ¶ Ad q̄s
tionem dicendum q̄ aliquis dici
tur dampnū incurrere dupliciter
Primo ꝓprie p hoc q̄ subtr̄hitur

ei qd suū est vl' qd ei debitū ē. Ali-
o mō impprie p hoc qd aliud ñ ē
sibi debitū qd aliter in casu poterāt
fuisse sibi debitū. Primō° filio ille-
gittiō nō errogatur dampnū. Sz
secūdo° infert sibi duplex damp-
nū Vno mō q nō admittit ad ac-
tus legittiōs sicut ad officia et
dignitates que honestatē requirūt
in hijs qui ea exercent Alid qd nō
succedit in pr̄na hereditate. ptinz
tamē ad sollicitudinē Epi cōpellē-
pntes ad sustētacionē taliū qr de
lege natuē tenetur filio in educa-
cōe s. Eth. ¶ Ad p̄mū dicendū q i-
currere dāpnū secūdo° h° nō ē p-
p̄e pena sicut nō dicim⁹ q sit pēa
ācui q nō succedat in regno p h°
q nō ē fili⁹ regis ⁊ sic nō ē pena a-
licui p hoc q ñ ē legittim⁹ debet
ei ea que debēt legittimis. ¶ Ad se-
cūdū negāda est cōña. cauet em̄ i
iure humano ꝓpter mr̄imonium
meli⁹ ꝑuādū Vñ quia hō natuā-
lit diligit plez p hoc q lex cauet
ne illegittimi cōsequant dignita-
tes vl' alia que debent legittis hō
p penā talē q̄tū ē ex pte legis retr̄-
hit a b adulterio et fornicacōne.
¶ Ad tciū dicēdū q tales iudicā-
t legitti apd eccīaz donec cōstet d
opposito Sz nūqd licz viro suā vx-
orē occidere in adulterio actu dep̄-
hensā. Videt q sic qr tale hoīcidi-
um iuā ciuilia nō puniūt. ꝫ pmit-
tūt ut dicit Sed apparz q ñ qr vx-
oricidiū graui⁹ pūit q̄ matricidiū
qr vxoricida phibet a mr̄imo° iet-
nū ꝑm Cano. dicēd q nullo mō lz
vlo vxorē occidē l' intficē nec i ac-
tu nec p⁹ actū ñ forte agēdo tilit
corā iudice ꝯtr̄ eā l' eo mō q accu-

sator l' iudex dr̄ reuz occidē nēt ec-
clesia approbat illā legē si aliq̄ tal'
sit Lex tñ hūana hūit q̄dā cōside-
racōez ad causā ⁊ icitamētū maxi-
mū qd vir hz qñ dep̄hēdit vxorez
actualit adulterātē. ¶ Notandū q
vxoricidiū nō ē grui⁹ q̄ mr̄icidiuz
ꝫ grui⁹ pūit ꝫz leges eccīe ad cohi-
bēdū pnitatē hoīm ne vxores occi-
dāt ad qd sūt valde pni tz. q. t.
Int hec scitas t. c. admonē In glo-
sa Filij āt adulterorz ⁊c. ¶ Cir̄ em̄
adulterij ē notādū q h⁹ vicij pi-
culū ⁊ magnitudo pz ex tb⁹ Ex legis
ātiq̄ grui pūicōe. ex pl' pūse pcre-
acōe. ex date fidei violacōe. De p°
Leuit. 20. Si mechat⁹ fuerit aliq̄s
cū vxore alteri⁹ ⁊ adulteriū ꝑpetra-
uerit cū vxoē pxi sui morte moria-
t mech⁹ ⁊ adulterā Grauis pena ē
qua vtr̄qz psona morte afficit Ea-
dē pēā pūit h° pctm̄ ꝑm leges mū-
danas. hec recipit āq̄ redēpcō. liz
eccīa ill' legibz ñ vtat Itē Jo. 8.
Scribe ⁊ phariz ei adduxuerūt ad
xp̄m mulierē i adulterio dep̄hēsā
d. mgr̄ hec mulier mō dep̄hēsa est
i adulterio i lege mādauit nobis
Moyses h⁹ mōi lapidaē Pz ec q̄
grui pūit hoc pctm̄ a dño t. Reg.
13. Cū dauid adulterāt⁹ eēt cū vxo-
re vrie nō recedet ait. gladi⁹ de do-
mo tua vsq̄ i sēpitñ eo q despexeis
me ⁊ tuleis vxorē vrie ethei In h⁹
pcti grauitatē assignādā phibi° ad-
ulterij i decalogo poit imediate p⁹
phibicōez hoīcidij ⁊ añ phibicō-
nē furti. vñ. Cle. ꝓp̄ qd i oibz pctis
adulterio grui⁹. Secūd ei i peis tz
locū. ⁊ i phibicōibz q̄dāmō hoīci-
dio assil' at adulteriū. cū ei v ⁊ mu-
lier sint vna cāo q āfert vxorē ācui

grauitas adul-
terij pz ex tbz

86

idem est ac si seipsum sibi auferret et sicut fit in morte. Vñ grauius videt ꝙ si boues mutilaret. Expugnat ãt omne furtũ. qz qđ auferẽt cum sit creatura racionalis melius est ꝙ terrena substantia. pũ. 6. Non grauis culpa est cũ quis furatus fuerit. Furatur enim vt esurientẽ repleat animã. qui autez adulterat ꝓpter coꝛdis inopiã perdet animã suã. ¶ Secũdo pz huius crimmis periculũ ex pluribus puerse peracõe q̃ solet esse frequẽs mala q̃ inhonesta. Tũ ꝓpter parentũ imitationẽ. tũ ꝓpter defectũ castigacõnis. qz tales pueri vel dimittũtur cũ matre q̃ non castigat filiũ. vel cũ exteneis psõis qui de moꝛibus pueri michil curant. Vñ fiũt insolentes. ingrati. degeneres q̃ vicioſi. Et hoc est ꝙ ãglicis omnat Bonifacius mũ scribẽs regi ãglo. Et ponit in cano. di. 16. Si gẽs sic p illã puinciã diuulgatũ ẽ et nobis in francia et in italia ꝓpꝛetur. et ab ipsis pagamis in improperium nobis obiciatur spretis legalibus nupcijs adulterando q̃ luxuriando ad modũ sodomitꝛe gencis fedam vitaz duxerit. de tali cõmixtione meritricaz existimãdum est esse degeneres populos et furentes libidine q̃ ignobiles forte pꝛeandos q̃ ad extremũ vmbꝛam plebez ad deteriora et ignobiliora vergentẽ q̃ nouissime nec in bello fortẽ. nec in fide stabilem nec honoꝛabilem hominib9. nec deo amabilẽ eẽ vẽturam. sic alijs gẽtibus hispanie puincie q̃ burgũdionũ populis contigit. q̃ sic a deo recedẽtes fornicati sũt Studium dꝛestatur aues que suos cõpates nõ dimittũt. ¶ Tercio pz huius crimmis magnitudo ex data fidei violacõne. violatur em̃ fides data cõiugi in sacramẽto cõiugij Vñ mulier adultꝛa pꝛecat in deum violando sacramẽtum. pꝛecat in cum duplicit̃. fidẽ sibi frangẽdo q̃ falsos hẽdes substituẽdo. pꝛecat eciã in plem quã dãpnificat pꝛebẽdens eam ignobilẽ ad ecclesiasticas dignitates. pꝛecat eciã q̃ in primũ quẽ admittit. hã frequẽter de adulterio nascit homicidiũ q̃ mẽbꝛoꝛ mutilatio q̃ huiusmodi. Vñ dauid cũ in adulteriũ cecidisset pcepit occidi fidelissimũ militẽ suum. 2. Re. 2. c. Ecci. 23. Dis mulier relicto viꝛ suo pꝛecabit̃ q̃ statuẽs hẽditatẽ ex alieno matrimonio. primo ei in lege altissimi incredibile fuit. Secdo vitũ suũ deliquit. 3° in adultꝛio fornicãdo ex alio viꝛo statuit sibi filios

Et si celeriꝰ defuncti fuerit ñ tñ bũt spez. nec in die agnicõnis allocuõez nacões ei im̃q̃ die fiũt dñmacõis

¶ Pꝰ ꝙ sps scũs oñt ꝙ adulterine gñacões pgenitoꝛ suoꝛ vestigijs imitantes puniunt̃ p tpale decidẽne in pñti. si tñ diuꝛna vita eis dꝛdat. Dic oñdit ꝙ punient̃ eternali. Et si vite diuꝛnitatẽ mutuo sequnt̃

¶ Et ꝛra h° duo facit. primo ꝓpoit suã intencõez. 2° assignat intenti rõez. Inacões ¶ Circa pmũ ꝓpoit ꝙ duo mala boni ꝛez occupãt in die mortis. scãe despatio ꝙ tũ ad seipz. q̃ finie reprobatio q̃ ad dm. q̃ vẽ duꝛ est boni qñ iudex eũ ẽ probata ipsemet despat. Aliq̃ tñ a solacõ ẽ robãnãdo ꝙ speret salutẽ eciã si deliquat dãpnabi. Et trasse aliqñ pfuit. sicut

dicit Aug̃ustin⁹ Enchi·c·3ed quãdo vtrumq; occurrit ex parte rei desperacio a ex parte indicis reprobacõ tunc est ommimoda desolacio·sed sic est in morte iniusti hoc mis q̃ in ictu oculi inde ostendit suam sententiam a deus suam cõscienciam in de sententiat a deus desperat Et hoc est q̃d dicit Et si celerius in iuuentute videlicet defuncti fuerint non habebũt spem Ecce desperacio erga seipsos nec ẽ mirum quia spes est certa expectacio future beatitudinis veniens ex dei gracia a meritis precedentib⁹ z· sentenciarũ d·26·e·p̃· In iustis ãt l'nulla fuerit merita si fuerũt iusti deles vel mortificata fuerint p mala opera sequencia si fideles a postea peccauerũt Vnde nulla est in eis spes quãdo moriunt̃ quia sperare sine meritis non est sperare·si presumere·non solũ aũt desperabũt ꝟ a iudex eos reprobabit Vt subdit̃ in lra Nec in die agnicõis allocucionem supple habebunt· Dies iudicij vocatur dies agnicionis quia in illo die erit generalis cognicio ommiũ personarũ a oim condicionuz tã bonorũ q̃ malorz ommiũ hominũ qui sunt·qui fuerunt a erunt·Et ibi quer̃t Que ẽ agnicio prime declinacõis sede a tercie·q̃rte a quinte dañ·x·Judicium sedit libri apti sunt dicitur etiã dies agnicõis quia tũc cristus illos agnoscet quos modo ignorare videtur·quia tunc liber vite plenarie ostendetur Eccl̃i·3c· Dec oĩa liber vite a testmoniũ altissimi agnicõ veritatis In illa aũt die ñ̃o habebũt mali allocucõnẽ hoc est excusacõnẽ seu defensionẽ de peccatis suis Vl allocucõnẽ·v·cõsolacõnem de speranda liberacõe Sapie 8·Erit allocucõ cogitacionis a tedij mei·vl allocuconem id est liberacõem·Nulla erit tunc sentẽtia inrevocatoria·nulla appellacio quia tunc non valebit medela appellacionis nec cautela dilacionis quia statim dabit̃ sentencia a statim fiet execucõ·Patet ergo q̃ ista duo ministrũ hominez occupãt in morte viz cõscientie desperacõ a iudicis reprobacõ Sed de iusto dicit oppositũ pũ·1c·Sperat iustus in morte sua·‖ Sedo assignat istorũ rõnẽ dicens Nacões enim inique dicte sunt cõsummacõnis q̃si diceret Iniquitas erit causa quare tales generacõnes siue nacões habebunt diram·v·crudelem cõsummacõnem hõ quia fuerunt de inquo thoro gnati quia fuerũt neq̃ t cõsancti ideo erũt dire cõsummacõnis ecclĩ·z·Respicite filij nacões hominũ q̃ nulli⁹ spauit in dño a cõfusus est pmansit i mãdatis ei⁹ a delict⁹ est ꝟ de dira cõsummacõne toci⁹ mũdi p pctis exceptis octo aiabꝰ pz Gen̄·vi·de dira cõsummacõe quinq; ciuitatũ p vicio contũ nãz pz Gen̄·19·de dira cõsummacõne septẽ gẽcũ coram filijs isrl̃ patz Josue 6·et deficeps de dira cõsummacõe nacõis iudeorũ pz tpe Tyti a Vespa·Vñ satis ostat q̃ nacionesiiq; die fuit cõsummacõis·Nõ q̃ mot⁹ nal̃ iredit̃ in fine Vñ debilior est in pncipio a i medio q̃ fit i fiẽ·mõ ostuetudo ẽ altera nã·a ido mala ostuetudo deducta p pntes i filios q̃to diutnior tanto itencior

81

erit donec eos dei pacia noluerit vl
terius tolerare. a ideo thobias fei
o. post. filio predixerat de interi
tu ninive. a eu adiuuerat q post
mortem sua a uxoris sue nullo mo
do ninive morarent. sb iunxit cau
sam. Video inquit q iniquitas ci ninive
uitas finem dabit ei Thobie dño
qrto. Iniquitas ei gentis abbre
uiat eius duracoem frequenter.
Unde sicut notat magister in sco
lasticis historijs sup illud Gen.
6.c. Non permanebit spus meus
in homine meterno quia caro est
erutq dies illoz centu annoz. Ist
e numer9 n est mensura vite ho
minis. cum etia post diluuiu hoi
nes multi istum numeru viuendo
exesserut. s iste numerus anno
ru fuit temp9 qb deus dedit homi
nib9 tunc peccatorib9 ut pniterent
anteq diluuio delerentur. Et hoc
fuit dictu eode ano quo icepit ar
cha edificari a archa fuit in edi
ficacoe centu anis f strabu. qe cu
gen9 hanu illo tpe dato sibi ad
pniteciam vtebatur totaliter ad
peccatu abbreuiati sunt vigiti an
i pmissione diuina a cetesimo a
no deleti sunt. a e multuz ratione
bile Job. 24. dedit ei deus locum
penitencie a ille abutitur illo i sup
bia Petri. 4. Sufficit ei preteritu
tepus ad voluntate gentiu co fum
manda qui abulant in luxurijs.
Et quia tota ista lectio a precedes
similiter e de malis filijs q malos
parentes in suis sceleribus imitant
Et si celeri9 defuncti fuerint no ha
bebut spem. Inter defunctos tal
iuenitur dria: aliqui rem p spe tu
ctatur. aliqui spe a re priuatur. ali
qui sub spe rem pstolantur. Pri
mi sunt illi qui ab omni peccato i
munes a ad nulla pena temporale
obnoxij: moriuntur. de talib9 dr p
uer. 19. Just9 sperat in morte sua.
Et illud Eccl. 1. Timenti deu bn erit
in extremis a in die defunctionis
sue bene dicetur. Aliqui fut q spe
re priuatur. sicut illi qui i peccato
mortali discedunt. de quib9. Prou.
2. Mortuo homine impio nulla erit
vltra spes. Et sap. 13. Infelices sut
a iter mortuos spes illoz. a sic defi
ci9 potest dicere illud Machab. 6
Manu omnipotentis dei neq viues
neq defuncti9 effugia. manu scias dei
punientis. Tercij sut qui sub spe re
prestolant. a hij sunt qui cuz pec
cato venali vel cu penitencia incom
pleta discedunt. a io ad locu pur
gacois mittuntur. de quoz spe pt
exponi illud Prou. 13. Spes q dif
fertur affligit aiam. Et de sic defu
ctis scribitur Math. 12. Sancta g
a salubris est cogitatio p defunctis
exorare vt a peccatis soluantur
Et istas iuuare suffragijs elemosi
nis et operibus pietatis mirabi
liter piu est. Ad quod mouere
debent quatuor racones. Pena q
punitur. Benuolentia qua dig
ni sciuntur. Indigentia qua oppri
mutur et Confidentia qua recom
pensaturi credutur. Primo mouē
nos dz ad eos iuuandos pe q puni
unt q e valde mag. Excedit ei oez
pena sensibile hui9 vite. sm beatuz
aug. Isti questionarij qui portat
indulgentias et p domibus hospi
talium mendicant per mundu nar
rant et exponunt populo quot ce
cos quot paraliticos quot ignei

Gmo. de nubz glorz

b

infernali pauſſos ſuſtẽtat totius
p qua mendicant a quãtos hor
ribiliores defectus nominãt tãto
magis prouocant auditores ad
ſubueniendũ Eſt enim racõnabi
le q magis mdigenti ceteris pari
bus ciuis ſubueniat ut defũctis
Sedõ mouz nos ad hoc temuolẽcia
qua digni ſciunt Cum enim ſint
in purgatorio cõſtat q a deo dili
guntur finaliter de hominib9 i p
ſenti dubiũ eſt an amoe an odio
digni ſint Tercio mouz ad hoc
indigencia qua opprimunt Ipſi
ei i nullo ſe poſſunt iuuaẽ qnec
pũt a nobis mdicaẽ nec laboraẽ
nec pũt ab aliis mutuaẽ In pũti
q9 ſeip9 q̃tũcũq; ſit p dcõr pt iuua
rea p ſea p alios mltis vijs Rẽdo
dẽt ad hoc nos mouẽ cõfidẽcia q̃ ſi
bi gtis bñfaciẽtibz ẽcõpẽſatui cre
dũt hẽdes nobiliũ q̃ fũt ifi etatẽ
a fũt i cuſtodijs dñoz ſuoz q̃ nõ
bñt ſp ad votum neceſſaria ſicut
vellent q̃p diu ſunt infra etatem
Vnde tunc tempois ſi aliquis eos
iuuet dando vl mutuando mãbi
liter pt eorum amorez captare et
habere de eis amicos maximos cũ
ad hereditatez venerint a poſſine
rebus ꝑijs dñari Sic eſt in ꝓpo
ſito iſti ſpũs conẽbulati i purga
torio ſunt hẽredes dei a cohẽredes
xpi ad Thimo 3 Juſtificati gra
cia ip9 hẽredes ſum9 ſm ſpem
vite eẽne a ideo ſi eos modo ñũue
rimus non eſt dubiũ quin effica
citer recõpẽſabũt cum ſua hẽredi
tate gauiſi fuerit cum effectu Et
ideo bñ dicit auctoritas allegata
q̃ non ſolum ſancta ſed ſalubris
eſt cogitacio pro defũctis exorare

luts Sed ẽuera timeo q̃ iſti hẽre
des regni celeſtis ab hereditate cũ
quadam iuſta dilacõne elongati
conqueri poſſunt grauit de trib9
generibz hoim viz de falſis executo
bus pũſis eccleſiaſticis a ingra
tis hẽredibus quia iſti tres cõit i
ſe diuidunt bona morientis Pri
mo cõqũt de falſ executoribz Naz
malor executorũ quidã differũt a
prolongãt legata quidã minuũt
a defalcant quidã totalit auferũt
a vſibus ſuis appropriant a pmit
tunt miſeros a incarceratos ſpũs
eiulare in purgatorio dũ ipſi tpꝰ
diant a cantant in cõuiuio Vnde
poteſt eſſe planctus defũctorum
illud yſaie 28 Poſuim9 menda
cium ſpem noſtrã a illud Treñ 3
Periit ſpes mea a fimis me9 Sedõ
cõquerunt de malis eccleſiaſticis
qui iſtis defunctis nocent tripli
citer Primo eos defraudant debi
tis oracionib9 Secõ ab utunt eo
rum legatis a oblacionib9 Ter
cio male viuendo faciũt ſe indig
nos dinis a ſanctorũ exaudicioi
bus Joh 9 ſcimus quonia deus
pctores ñ exaudit ſ ſi q̃s dei cultor
eſt a voluntatẽ ei facit hunc ex
audit Vñ iſti poſſũt dicẽ illud y
ſaie 2 hecine erat ſpes noſtra ad
quos confugim9 in auxilium vt
liberarent nos 3 cõqũt de hẽre
dib9 ingratis q̃ eorũ bona p labo
res a tedia conq̃ſita iam occupãt
ñec cunditate filijs frũbus vxoribz
filiabz a oſãgneis l extraneis aſſi
gnantes q̃ oes illos trãſdederẽt ob
liuioi ac ſi eo9 bõ nũq̃ vidiſſent
q̃z aliq̃ bõ pntũ erpẽdũt i tur
bijs aliq̃ eos inuãt ſ ꝺ vilioꝛibus

d

Defuncti dicunt de hoc gñe
ris.

2°
De fris executoribz

88

3°
De mal' eccliast

3°
De ingrat hedib.

a de minimis dant forte vnū frus
tū migri panis in ebdomada. Ali
qui fūt pessimi qui nec eos habēt
in memoria. Vñ de istis defunctis
sic dolentibus et deceptis exponi
potest illud zacharie nono. Dole
bit minis accharon quoniam cō
fusa est spes eius. Accharon in
terp̄tatur tribulatio a deligēt ani
mas in purgatorio exūtes: spes
quā habuerūt de amicis carnali
b9 cōfusa est. a ideo btūs hō cui9 ē
nomē dñi spes ei9 nec spēauit in
pecunie thesauris quos p man9 a
mico7 reliquerūt dispgendos p9
morte

Potest hic dubitatio esse talis.
Vtrum filius teneatur per omni
a parentib9 obedie ¶ Rō sic deu
trono vicesimo p̄mo. Si quis ge
nuerit filiū rebellem. pterui q̄
nō audiat p̄is a mātis imperiū la
pidib9 eū obruet oīs popul9 ciui
tatis. ꝛ pena mortis nō infligitur n̄
p pcā mōli. ꝑ mōliter peccat fi
lius si i oībus pntibus nō obedi
at ¶ p̄p ad Coloce. 3. Filij obedi
te pntibus p oia. ¶ p̄p io obediens
supiori suo facit sibi irreuerentiā.
ꝛ nullā irreuerentiā licet filio facē
pntib9 suis. qz h7 p̄ceptū de oppo
sito. Honora p̄rem tuū a mātem tuā.
¶ Ad oppositū magis tenētur sb
diti patrib9 spūalibus q̄ filij p̄ri
bus carnalib9. sicut p7 p apostō
lū ad Heb. 12. Patres quidē carnis
habuimus eruditores a reuerebā
mur eos. nōne mlt9 magis obtpabi
m9 p̄ri spūali a vitem9. ¶ h7 sb diti
vel religiosi nō tenent obedire pā
bus spūalib9 in oībus. ꝛ p̄cipue
in illis q̄ exp̄munt i eo7 statutis
puta in regula vel ostitutionibus
q̄s pfitent ꝑm Bernā. libro suo de
p̄cep. a dispensa. a p osequens
nō modicū tib9. ꝑ multo min9 tene
tur filio carnali p̄ri in omnib9 obe
dire. ¶ Ad hāc questionē rñdet
scūs thomas. 2. q̄t libeto. q. ix. Et
dt q̄ tm ad illa se extēdit debitū
obīe ad que se extēdit ius p̄latio
nis. qz obia non ñ alicui p̄lato de
bet large loquēdo de p̄lato. Pat
āt h7 ius sup filios in duob9. Pri
mo q̄tum ad domesticā conuersati
onē. qz p̄rfamilias est i domo sic
rex in regno. a ideo sicut sb diti re
gis tenent obedire regi in hijs q̄
spectāt ad gubnacō ez ēgimen ita fi
lij a alij domestici tenētur p̄rifāli
as obedire i hijs q̄ ptinent ad di
spensacōem dom9. Secundo patri
habet ius sup filiū prelacōnis in
hijs que ptinent ad mor7 disciplī
nā. debet em̄ pater filio disciplī
nā. sicut dcit Aristotiles. 8. Ethi
co7. Et ideo i istis duob9 tenetur
filius patri obedire a nō i alijs.
¶ Sed contra hanc responsionē ar
guit sic. à loquitur doctor de debito
honestatis. à de debito necessitatis.
Si in debito honestatis videt q̄ in
multis alijs tenet filius obedire pa
tri carnali q̄ i admīstracōne fa
milie domus vel disciplīa morum.
Nam si i aliquo sit inobediens
patri in quibuscumq̄ licitis a ho
nestis etiam in indifferentibus
videtur patrem inhonorare quod
non est licitum sibi. Si vero intel
ligat doctor de p̄cepto necessita
tis: non videtur q̄ filius in mo
ralibus teneatur semper obedire
patri. quia tunc filij haberent

excusationem de peccato per p̄ceptum malorum patrum q̄ ē falsum

¶ p̄ si tenet patri obedire videt q̄ filius mortaliter peccet non sedendo vbi pater precipit vl̄ nō vtendo veste qua pater precipit eum vti q̄ videt durū. ¶ p̄ ponamus q̄ mat̄ vl̄ pater p̄cipiat filio q̄ voueat virginitatē l̄ q̄ intret religionem Istud spectat ad disciplinam morū a tamē nulli dicit q̄ in his filius tenetur obedire Ergo nec tenet in omnib⁹ que spectāt ad disciplinā moꝝ. ¶ p̄ ponam⁹ q̄ aliq̄s religiosus habeat in sua ẽgula talē dausulam fratres in oībus prelatis obediant. Tunc arguit sic Iste tenet ad obedientiā sm regulā g̃ in omnib⁹. cōsequēcia patet p particulā regule p̄positam. Istis nō obstantibus dicendū est sic dicit sāct⁹ Thomas Vñ notandū q̄ auctoritas patris in filios duplicit mensurat Vno mō sm iurisdictionē quā pater habet. Alio modo ex materia siue iurisdictionis. Quantū ad secūdū dicit doctor sufficienter q̄ in materia in qua p̄t pat filio p̄cipere vl̄ ē de bonis moib⁹. vl̄ āmministr̄atione familie. Sed quātuz ad mēsurā iuris oportz aduert̄ere q̄ pater nūq̄ p̄t filio precipe nisi q̄ cadit sub diuino precepto. a hoc est quia nulla ẽgula datur sm quā filius potest patri obedire in his que p̄tinent ad gubernationem domus vl̄ mores nec cōmunia precepta decalogi Vnde vl̄ tenetur ad omnia honesta vel licita que pat vellet dicere sibi vl̄ ad nulla. nō ad omnia constat.

¶ Ad primū cōtra doctorē dicendū q̄ loquitur de p̄ceptō necessitatis q̄ tamē est p̄ceptū honestatis quia mēbra diuisionis in casu bene cōmicabunt. Et quando arguit tunc filij haberent excusacōnez de peccatis p̄ter precepta patentum patet q̄ nichil valet quia omnis iurisdictio superioris intelligitur de licitis a honestis. Et doctor etiam satis exprimit ad virtutē vocis q̄ filius nō tenet p̄ri in oīb⁹ obedire. Et quādo arguit q̄ si filius sit inobediens p̄ri in differentib⁹ facit sibi irreuerentiā hoc ē negādū q̄ nūq̄ fit homim irreuerētia nō omittēdo aliquid in q̄ debet ẽuentia q̄ ē nō potest in idifferentib⁹ q̄ tūc nō foret indēna fiē p ipsa vocabula satis patz. ¶ Ad secūdū p̄z q̄ filius non peccat mortaliē nō sedendo in loco vbi pat precipit nisi ex aliqua alia circūstantia hoc cōtingat quia nec deus p̄cipit q̄ in talib⁹ p̄ri necessario obediat. ¶ Ad ētū p̄z q̄ pat nō p̄t p̄cipe oīa q̄ spectāt ad bonos mores. sz tm̄ illa q̄ p̄cipit deus filijs suis ut teneāt a iō nullam nouā religionez p̄t p̄cipe filijs suis. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ si talis dausula apponeret in regula indiscreta pateū foret q̄tū ad veritatē vocis a posset cōmunabiliē glosari sic i oīb⁹ dausulis licitis a honestis. a sic ipsa erdubē ẽt an sit licita. ¶ Sz ōtra pona⁹ q̄ sit tal dausula in ẽgla a q̄bus fr̄ tēt obedire in oīb⁹ licitis a honestis p̄lato suo ista dausula apparz licita tūc stat a gumtū. dicēdū q̄ hec dausula nō ē licita q̄ pōerz honez in mīma pplexitate. vñ ille ẽgle q̄ p̄cipit minus gualē obiaz l̄ multa gualia precepta faciūt suos p̄fessores

viuere in pplexitate et in idigenti
a dispensacōis et varioꝝ exposicō
num sup talem regulam habun
dare. qd nullo mō foret iocūditas
sāctis ɔsciēcijs. ¶ Ad pmū pnci
pale dicendū q auctoritas soluit
semetipsā. nā ɔnter subiūgit qm
filiꝰ ille ɔmessacōnibꝰ vacet luxu
rie atq ɔuiuijs ¶ Ad secundū de
aplo ad Colo. 3. Filij obedite p ō
nia pntibus. textus soluit seipm
qr sequitur. Hoc ei placitū i dño
id ē sm pcepta diuina dūtaxat.
¶ Ad terciū dicēduz q nulla irre
uerentia fit pri si in illis sibi ñ obe
diat in quibꝰ ius placōnis nō hz
Credo tñ q filiꝰ venialiter pōt pec
care de facili ñ obediēdo pri et idif
ferentibꝰ ex gne suo. sz venialibus
pctis mensurā pfigere i hac mate
ria est michi impossibile

Capitulum quartum.

Qm pulchra L. ꝯꝯ.
ē casta gnatio cū clari
tate. immōrlis ē ei me
moria illiꝰ. qr apd deū
nota ē et apd hoies Postq spi
ritꝰ sanctꝰ pbauit adultine gna
cōnis feditatem. Hic commēdat
caste gnationis honestatē et qr al
ternati et vicissim agit: mō de ius
tis: mō de impijs vt ex ɔtrariorū
ɔpacōne vtriusq natura reluceat
Ideo pmo oñdit caste gnacōnis
honestatē. Et secūdo iterato adul
tine generacōis replicat vilitatē
Ibi. multigena ¶ Circa pmū tria
facit sm q tres nobiles ɔmēdati
ones castitati tribuit ɔiugali viz
triplicitatē glie in ppagacōe. eter
nitatē memorie in approbacōe. so
lempnitatē victorie in retribucōe

Scda ps ibi. immōrlis Tertia ps
ibi. cū pñs ē. ¶ Circa pmū est ad
uertendū q ad hoc q castitas cō
iugalis debito mō seruet tria req
rit viz sacramētalem sanctificacō
nem q cōferat speciositatem. et q
tuz ad hoc dicit. casta gnatio. et p
lis moralem educacōem qne cōfe
rat sanctitatē. et quātuz ad hoc dt
cū claritate. Et correspondēt istis t
bꝰ tria bō que sunt in matrimōio
viz fides ples et sacrm. fides ē fidli
tas mutua in cōicacōne corporꝝ p
lis educatio bō filiorū et filiarū ad
cultū di. Sacrm ē repñtatio isepa
bilis ɔiūctōnis eccie et x̄. Ad hoꝝ
euidentiā ē nōndū q nꝰ natural
appetitꝰ ē in hoie cuiꝰ effcūs non
possit vtuose ipleri. Cuiꝰ cā est qr
natura istituta ē a deo. Vñ si natu
ra ad actū idiaret q actꝰ nullo mō
absq pctō possz exerceri hō a tali
idinacōe forz iculpabil ppt natu
ralē idinacōz. et sil cū hoc cl pabi
lis ppter actus deordinacōez que
duo simul stare nō possunt. Nec
potest dici q natura humana hoc
habet ex peccato q inclinat ad ac
tum quia talis idinatio fuisset in
statu inocentie quāuis nō preue
nisset racōem ante actum nec ra
cōem absorbuisset i actu. et iō qr
natura ad hoc inclinat oportet di
cere q hec idinatio a deo est. et per
cōsequens q posset fieri vtuose si
hō velit quia ɔtrdictio ē dicē q hō
idinetur ad aliquid faciendum
a deo idinatione nature et eciā ra
cionis et nō posset illud facere vir
tuose. Vnde tenendū est q actus
generandi virtuose et meritorie
exerceri pt infra limites cōiugij

¶ Secundo notandum circa bona
matrimonij coniugij supra dicta que
dicuntur actum carnalē excusare
et honestaē que sūt ista. fides. pro
les et sacramentū. quod fides in proposi
to non est virtus theologica de
qua dicitur Fides est sperandarum
rerum substancia argumentū nō
apparenciū ad Heb. xi. et ad Cor.
13. Nunc manent fides spes et cari
tas tria hec Sed est quedam vir
tus moralis contenta sub iusticia
per quam homo implet efficaciter
illud quod promisit. Vnde ad fi
dem istam inter coniuges seruand
requiritur quod neuter alteri corpus de
neget nec alieno concedat ad opus
carnale iuxta sponsionem quam
in facie ecclesie contraxerunt Bo
num aūt prolis addit super prolis
educacionem ad cultum dei Vnde
qui habet multos filios et male educa
tos prolem habet et nō bonū prolis.
Similiter istud in intencōne suffici
enter excusat matrimoniū et ho
nestat dato etiam quod nūquam habea
tur effectu sicut inter steriles pa
tet qui mutuo reddendo sibi debi
tum nō necessario peccant et gene
raliter in omnibus dicendū quod itē
cio bone prolis est bonū prolis et an
te prolem Bonum aūt sacramen
ti est inseparabilitas personarum ma
trimonio coniunctarum representans in
separabilem vnionem xpi et ecclesie.
de hac ergo castitate exponi potest
litera istius lectionis De qua exclamā
do dicit O quam pulchra est casta ge
neracio O secundum pristianū in maiori vo
lumine vbi agit de interiectione quandoque est
nomen quandoque est interiectio et quandoque
aduerbium Quando est nomen
est nomen litere quod vocatur o Inter
iectio quādo significat āmiracōem
Adūbium quando est nota optādi
vel vocādi Vnde Grecista O stupet o
dubitat vocat indigetur et optat. Claāt
et queritur velut exemplis repitur.
Est ergo in proposito nota āmiracōis in
signū laudis et conmendacionis.
O quam pulchra etc. i. honesta castitas
coniugalis per mutuā aīcitiā et ad
iutoriū viri et mulieris inuicem co
iunctorum Vir aūt et mulier habi
tant ad inuicē nō solū gracia procrea
cionis filiorum. sed eorum que co
ferunt ad vitam actiuā Naturali
ter enim in regimine domus operacōes
viri et mulieris distinguuntur Vnde
nō sufficienter sūt ad inuicē nisi eorū
opera coicēt secundum Aristotilem 8. Eth.
c. 12. et Gen. 2. Faciamus ei adiutoriū
simile sibi Casta generacō est quando
coniuges ad inuicē commiscentur vel cā
fidei seruāde vel cā prolis procreāde vel propter
vtrumque ad Tytū 2. Adolescētulas
ut viros suos diligāt prudētes. so
brias castas etc. Generacō potest acci
pi actiue vel passiue. Actiue significat
operacōem generantis. Passiā dicitur gena
cō proles generata et sic coiter capitur in
scriptura Deut. 32. Generacio pre
ua atque perversa hec. tercio. do. po. stulte et
insipiens et vtroque modo potest ac
cipi in proposito. sed magis con
uenienter accipitur 2o. Genera
cio inquam cum claritate id est cum sa
pienti prolis educacōe ad Cor. 1. Bene
dicto et claritas et sapiencia honor virtus et for
titudo. et Sapie. 6. Clara est et que nūquam mā
cessit sapiencia Bernardus tamen exponit cum cal
tate. secundum antiquam biblie et Raba. exponit
cum claritate et hanc literam tenet velocē. 3o
in ista litera ponit secundam commendacionem

90

castitatis coniugalis q̄ ē eternitas
et memoria in approbatione. Vñ
dicit. Immortalis ē em̄ memoria
illi⁹ qm̄ apud deū nota ē et apud
homines id ē approbata. Nā deus
coniugiū instituit in paradiso añ pec
catū. Vñ notāt doctores q̄ coniu
giū institutum est in officiū et re
mediū. In officiū nature vt fiat
ꝓpagatio speciei. In remediū cōcu
piscentie vt cōsulatur īfirmitati et
vitetur culpa. Prima īstitutio fu
it in statu inocentie tantū. In sta
tu vero natuē lapse fuit matrimo
nium institutū et in officiū et in re
mediū. et ideo apud deū status cō
iugalis ē approbatus et sanct⁹ Est
etiā immortalis apud homines ꝑ
tanto. quia de bonis parentibus
educātur boni filij et ꝑ illos filij fi
lioꝝ. et sic deinceps Juxta illud Eccli.
3. Mortu⁹ ē pater illi⁹. et q̄si nō ē
mortu⁹. similez em̄ reliq̄t sibi post
se. Vñ apud homines ē casta ge
neratio immortalis: quia vsq̄ ad
finem mūdi numq̄ deficient boni
in ecclesia dei. Juxta illd Luce. 22.
Symō ecce sathan expetiuit nos
vt cribraret sicut triticū. ego āt
rogaui ꝑ te vt ñ deficiat fides tua
Vtꝝ act⁹ matrimonialis fieri pos
set v̄tuose. ¶ Videtur q̄ nō q̄ Ex
odi. 19. precipitur populo vt per
triduū nō appropīquarent ad vx
ōres suas quādo legez erāt accep
turi. ꝫ si possent hoc fecisse virtuo
se ñ fuissent impedimētū a sancti
tate. ¶ ꝓ cōcupiscentia carnalis
siue cārnis īobedientia semper ē
turpis. ḡ nō potest fieri sine pctō
ꝫ act⁹ mr̄imonialis sine tali cōcu
piscentia fieri nō potest. ḡ etc ¶

ꝓ Illud qd corrumpit ī homine
actum racōnis nullo mō fit virtu
ose. quia omnis act⁹ virtutis det
minat̄ a recta racōe sapientis. 3.
Ethicoꝝ. Sz delectatio act⁹ carna
lis corrumpit actū racōnis. quia
impossibile ē in illa delcātione ali
quid ītelligere. sic dr. 6. Ethicoꝝ.
ergo impossibile est q̄ ille act⁹ fi
at virtuose. ¶ ꝓ dimittere illud
qd est meritoriuz nō ē laudabile
sed dimittere actum carnal̄ copu
le ē meritorium. ergo exercere ta
lez actū nō ē laudabile. ergo nec
ritu cōsuz. ¶ ꝓ 32. q 2. cōnubia. Le
gittima connubia carent peccato
nō tamē illo tempoē quo cōiuga
les act⁹ gerūtur presētia spirit⁹ sā
cti dabit̄. sed nullus act⁹ est meri
torius nisi per presētiam spiritus
sancti. igit̄ etc. ¶ Ad oppositū ar
guit̄ Act⁹ quo implet̄ p̄ceptū est
meritorius. sed act⁹ matrimonial̄
est huiusmodi. patet ꝑ hoc qd di
cit̄ ad Chor. 7. Vxori vir debituz
reddat et similiter vxor viro. ¶ ꝓ
quicquid fieri potest sine peccato
potest fieri virtuose. ꝫ sine peccato
potest vir vel mulier nubere et ꝑ
cōns tali actui obligari. q̄ ad Cor
7. Virgo ñ peccat si nubat. ¶ ꝓ
nichil cadit sub cōcilio dīno ꝑso
ne quantumcūq̄ īfime: nisi quod
potest fieri virtuose. ꝫ sub cōcilio
dr ꝑsonis īfirmis que virginitatē
seruare nō possunt ad Thimo. 5.
Volo iuniores viduas nubere. fili
os procreare. matres esse. ¶ Ad
q̄stionem dicēduz q̄ sic. Ad cui⁹
e uidētiam dicenda sūt sex Primo
q̄ act⁹ matrimonial̄ potest fieri
sine peccato. patet ista cōclusio ꝑ
racōnes ad

auctentica[m] p sacramentu[m] cui⁹ act⁹ nō possit fieri virtuose michil aliud est q̄ dampnare sacramentū ecclesie. Itē indinatio naturalē recta ratio dictat q̄ faciēda sit humani g̃ris ꝓpagatio vnec de⁹ reuelauerit oppositum. quia constat q̄ fuit ꝓceptū a adhuc est nō quidē multiplicamini ꝓ quālibet psona. ꝫ mltiplicamini ꝓ aliqua vel aliquib⁹ psonis. g̃ oportet dicere q̄ alique psone possint illud p̄ceptum sine peccato implere. ¶ Secūda ꝯclusio q̄ talis act⁹ potest fieri meritorie. illud ꝓbat sic. Quicquid p̄t fieri vtuose p̄t fieri meritorie ab exīte in g̃tia. q̄ michil plus requirit ad actū matrimonij nisi q̄ homo exīs in g̃tia operetur seruādo circūstantias virtutis in materia in fine a in alijs puta q̄ faciat q̄n oportet a sic oportz ac. ꝫ act⁹ matrimonij p̄t fieri ab exīte in g̃tia cū istis circūstātijs g̃ ac. ¶ Tercia cōclusio q̄ tantū duob⁹ modis p̄t esse act⁹ carnalis meritorius videlicet q̄ndo causa mouēs ad actū est religio l̄ iustitia. Religio mouet q̄n fit ꝓsecutiua causa plis generādē ad cultum dei. Justicia mouet q̄n fit cā reddēdi debitū a seruādi fidē ꝓmissam i cōtractu matrimoniali. Ista conclusio patet quia act⁹ talis nō potest esse meritorij nisi bona matrimonij illū actū honestēt q̄ sunt fides plesa intētio fidei seruāde vel prolis procreande. igit ac. ¶ Quarta cōclusio q̄ q̄ncz libido ē cā mouēs ad talē actū. act⁹ ille est peccatum aliq̄le ꝓbat sic. Nullū de bonis matrimonij mouet. ꝫ tantum libido mouet. g̃ act⁹ nō excusatur a peccato. quia vt supdictum est act⁹ nō excusatur a peccato nisi ꝓ aliqs duoz bonoz matrimonij. ¶ Nūta cōclusio: libido excedēs si est cā mouēs ad actū carnis inter coniuges est peccatū mortale. Vocō āt libidinē excedētem que tanta est q̄ non habet respectū ad limites matrimonij quin eādem cognosceret in vlo feruore: dato etiam q̄ num q̄ eius vxor esset. Hec cōclusio satis patet quia nō mouet ꝓ tunc bonum prolis nec bonū iusticie fidei. sed tantum libido. a hoc vltra leges matrimonij ꝓ casum. g̃ equipollet fornicationi. ¶ Sexta cōclusio q̄ superflua libido in oscūlis tactibus a abusib⁹ in mō delectandi sūt peccata mortalia de facili Sed circūstantias oportet relinq̄re discretioni boni viri. cōclusio ꝓz quia bona matrimonij talem libidinē nō excusant. licet ista videantur vilia a a sancta cōtemplatione valde distātia. nō tamē dūt esse cognita nec predicatoribus nec pastoribus quoz interest semp esse generales medicos animarū ¶ Ad primū de ꝓcepto dei facto populo ꝓ triduū ab vxoribus abstinere ante legē datam dicendū q̄ a minoribus bonis ꝓpter maiora semp est abstinēdum ꝓ tempore.

¶ Ad secundū de cupiscētia que apparet in mēbris dicēduz q̄ vla inobedientia pena peccati est. Vñ ratio potest ea bene vti a male. et si quid turpitudinis est: bona matrimonij illud excusant. ¶ Ad tertiū de interruptione actus racionis que fit i cubitu dicendū q̄ actuz

rationis impedire pro tpe ꝓpter
maius bonum nō est peccatū ꝫ vir
tuosū vñ sicut homo v̄tuose se po
nit ad dormiendū sic nec est pecca
tum propter bonum matrimonij
actum rationis intermittere. ¶
Ad quartum dimittere illud qđ
est meritorium non est laudabi
lu ꝛc. Dicendū licet homini dimit
tere vnum opus meritorium ma
ius ad qđ non tenetur ꝛ exercere
aliud etiam si ad illud non tenea
tur sicut licet michi dimittere ora
cionem propter studium quando
ad neutrum teneor ꝛ licet non sit
meritorium michi dimittere; me
lius est tamen meritorium minꝰ
exercere. ¶ Ad quintum dicendū
ꝙ canō loquitur de presentia spiri
tussancti in actu miraculi sicut est
prophetare ꝛ mortuos suscitare sic
potest haberi per gloriam. glosa

Lcō quadragesima quinta.

Cum presens est imitant
illam ꝛ desiderant eā cum
se eduxerit ꝛ imꝑpetuum
coronā triumphat incoinq̄nato
rum premia certaminum vincens
¶ Postq̄ spiritussanctus cōmen
dauit coniugij castitatem tam ex
honestate ꝛ necessitate ꝓ vita tran
sitoria q̄ ex diuinitate ꝛ immorta
lis incōuenientia q̄ eaꝫ tercō ꝯmē
dat ex p̄mij q̄ntitate ꝛ v̄tuosa vi
ctoria Et đt de ea triplicit. p̄mo ꝓp
ter vite necessitatē. Scđo ꝙ p̄miat
ꝓpt̄ sui vtilitatē ibi Et īperpetuum
tercō ꝙ parificat ad virgitatē ibi
incoinq̄natoꝝ. q̄ntū ad p̄muꝫ đt
sic Cū p̄ns est illam imitant. v. gē
tes nacōes ꝛ ꝓpli q̄ honestatē ꝯiu
gij ꝑ exp̄imētalem vsū didicerūt

imitantur illaꝫ v. statuerūt illaꝫ imi
tandā ꝑ leges consuetudines ꝛ sta
tuta Et ꝑ hoc ꝙ đt cū p̄ns est imi
tātur illā ꝛ desiderāt eā cū se edux
erit v. cū diu fuerit ꝯtinuata ꝑ con
suetudinem desiderant etiam eam
sine coactione legis Et q̄ possit a
liq̄s dubitare de eius p̄mio ī futu
ro licet eius honestas sit valde eui
dens ī p̄nti ideo hoc volens exclude
re subdit ꝙ īperpetuū coronata tri
umphat v. fideles ꝯiuges honesta
tem ꝯuantes ꝯiugij vsq̄ ad mortē
coronabūtur Apoc. 2. Esto fidelis
vsq̄ ad mortē ꝛ dabo tibi coronaꝫ
vite Et q̄ virginitas p̄cellit fecun
ditatem ceteris paribus posset ali
quis credere ꝙ coniugatus nullo
modo posset v̄gini coequari ꝙ tm̄
verum non est. p̄t enim virgitas
esse fatua ꝛ surba Math. 25. Qui
q̄ autem ex eis erant fatue ꝛ qui
q̄ prudentes Vnde satis possibile
est bonam ꝯiugem in obediendo
viro educando prolem disponēdo
familiam tantum mereri ꝙ attin
gat ad meritum virginis ꝛ exce
dat sicut possibile est ꝙ diues per
opa vite actiue excedat pauperē
voluntarium licet status paupta
tis sit altior: quia statꝰ altior non
facit personam alti meriti; nec ꝑ
sona alti meriti facit statum alti
meriti. Potest enim cristianus pe
ior esse iudeo ꝛ monachus peior se
culari Et ideo subdit ꝙ ī causa tā
tum triumphat ꝙ vincit premiū
certaminum incoinq̄natorum v. v̄
ginum Apocalips. 14. Hij sunt qui
cum mulieribus non sunt coinqui
nati virgines enim sunt Statꝰ tm̄
virginitatis ceteris ꝑibꝰ altior est

¶ Quer̃t in lectiõe ista ꝑtẽ dicti
ex q̃ agit de fidelitate cõiugum in
ter se quã vterq; ꝓmittit alteri vs
q; ad mortẽ Vtr; cõiugatus refus
citatus a morte teneat̃ iterato vx
ori cõiungi. ¶ Arguit̃ q; sic quia
religiosus mort⁹ & refuscitat⁹ tene
tur ad ꝯtinuandã obediẽtiaz quã
pri⁹ in ombus · g̃ pari rac̃one con
iugatus · ergo ꝓz quia sicut religio
sus obligat se vsq; ad mortẽ ita ꝯ
iugatus vsq; ad finẽ vite · finis ãt
vite est mors. ¶ Ad oppositũ est
dicendũ ad Cor. 2. Mulier alligata ẽ
viro eius q̃diu tpe vir eius viuit.
Cũ ãt dormierit vir eius liberata ẽ
cui vult nubat in dño. ¶ Ad q̃s
tionẽ dicitur q; nõ. Religiosus te
netur ad ordinẽ fuum · sicut ponit
Petrus de Candauo ꝓmo q̃
libeto. q. 7. Ratio sua est q; p re
ligionẽ dõ xpõ ꝯformatur quantũ
ad ones vites anime. Quantũ ad
cupiscibilem · p castitatem. Quã
tum ad irascibilẽ · p paupertatez.
Quantũ ad rationalẽ · p obedien
tiã. & q; obligatio fit ꝓncipaliter
ptẽ rõnali · ideo obia est ꝓncipa
lior portio in voto religionis · & q;
virtus rõnalis manet in anima
separata · nõ autẽ virtus cupis
cibilis & irascibilis · & ideo obliga
tio ad obiam semp manet in ania
ẽ separata. Obligatio ãt matri
monij est ad ea que corporis sunt · & iõ
ãia separata ad talia nõ obligatur
licet ista sit opinio multoz̃ doctoꝝ.
Tamẽ videt̃ mihi õino irrõ
nabilis ꝓ tanto · quia pactio volũ
taria limitata ad certum terminũ
nõ ligat vltr̃ istũ terminũ · q; nõ
ligat vltr̃ intentionẽ obligãtis se
q; merit spõtanea est obligatio.
& cũ termin⁹ fit mors · morte trans
acta obligatio est soluta · nec ma
teria sup quã transit obligatio fa
cit aliquid ad materiã obligatio
nis · & ideo religiosus refuscitatus
potest libere religionẽ quãcumq;
intrare vel manere si voluerit secu
laris. ¶ Ad ãt arguitur q; obliga
tio ad obediẽtiaz ptinet ad vir
tutem rõnalem · & iõ illa manet in ãi
ma separata videt̃ arguere q; obedi
entia religionis manebit in pria
q̃ mihi est · & ideo videt̃ mihi di
cendũ q; sicut cõiugatus refuscita
tus potest cõtrahere cũ illa vel cũ
alia sicut placet · ita religiosus lib̃
factus est · & sic p; tam ad argum̃
tum q̃ ad questionem · licet spũs
sanct⁹ in istis lectionib⁹ cõiugiuz
multũ ꝯmendet. ¶ Notandũ est tñ
q; nõ ꝑt ꝯtrahi sicut expedit sine
gr̃ia ꝑ quia & magn̄ ꝓuidẽtia · sic nec
sine magn̄ ꝓuidẽtia familia regi ꝑt
& ideo accedẽs ad nuptias quatu
or ista noter circa vxorẽ ducendã
qualiter sit eligenda · qualiter di
rigẽda · q̃liter corrigẽda. Et q̃liter
ordigẽda. Est em̃ vxor eligẽda discrete · dirigẽda mãsuete · corrigen
da secrete · & ordigẽda ꝓpter vt sit
electio p discretam deliberacõem ·
directõ p mansuetã gubnationẽ ·
Correctio p discretam informacõz ·
Et dilectio ꝑfecta cõmuni
cationem. Primo · vxor est eligen
da discrete nõ subito nec ꝓcipitã
ter rapienda · quia talis fetor in
ꝓncipio patit pnãz in futuro. Ex
emplũ hẽmus Gen. 29. de siehem
filio emor qui ad primũ aspectuz
dyne filie iacob eam rapuit et

mori voluit nisi eā ducē posset qd
fecit in tanto feruore q̄ p ei⁹ amo-
re se ꝛ ꝓplm̄ suū totū circūcidi ꝑmi-
sit Ob cui⁹ facti p̄cipitacōez inter-
fectus ē cū ꝓplo suo ꝑ frēs dyne.
Non ergo ī eligenda vxore habea-
tur totaliter aspectus ad formam
vel ad speciez mulieris quia prop-
ter speciem mulierum multi perie-
runt Eccī. 8. Non ad diuitias non
ad parentes ꝫ precipue ad bonos
mores Intantum est graciosum
negotiū bn̄ nubē q̄ teste salone
donū dei ꝓpe reputabat̄ ꝓu. 19. Do-
mus ꝛ diuitie dantur a ꝑntib⁹ a
dn̄o aūt ꝓprie est vxor prudēs. Di-
stinguit aūt Aris. 8. ethi. c. 3. Spe-
cies amicicie viz ꝓpter vtile ꝛ ꝓpt̄
honestū hoc est ꝓpt̄ bonos mores ꝛ
ista sola ꝑfecta est amicicia ꝛ q̄e-
q̄d boni est ī duabus primis speci-
eb⁹ totum est in ista Vnde ista so-
la est amicicia mansura non alia
propter vtile qui est ꝓpe senū mer-
catoꝝ ꝛ talium amicicia tn̄sit bene-
fitio vtilitatis cessante Amicicia āt
propter delectabile est ꝓpe viuen-
cium ꝛ cessat velociter delectacōne
transeunte ꝛ ideo dt Aris. q̄ amici-
cie iuuenū sūt de facili tn̄sinutabi-
les ꝓpter duo. primo q̄ ꝑm etatez
variatur delectatio Non enim ea-
dem delectacō placet adolescenti: q̄
placuit puero. secūdo q̄ incipiūt
amare non ex perfecto iudicio rō-
nis: sed ex passione Passio autez
cito transit ꝛ ideo velociter amāt.
ꝛ velociter ab amore cessant. Sed
tercia amicicia q̄ est ꝓpter bonuz
honestū habet istas ꝯditiones q̄
est mansiua ꝛ rara q̄ fundatur su-
per bonos mores q̄ in virtuosis sē-

Amicicia
Sebastianus
delectabile ꝛ ꝓpt̄

permanent Rara autem est quia
pauci sunt virtuosi ꝛ indiget hec
amicicia longo tempore ꝛ ꝯuictu
ꝛ experientia morum. Vnde dicit
Aristo. ibidem Nulli se inuicez ꝯg-
noscunt: nisi mensuram salis par-
ticipauerunt Item ibidem non ē
scire ad inuicez ante dicens: sal cō-
sumeretur Cū ergo viri ad vxorē
debet esse amicicia maxima nō po-
terit fundare super pulchritudinē
corpalem quia illa transibit ꝓu.
31. Fallax gracia ꝛ vana ē pulch-
ritudo: mulier timens deum ipsa
laudabitur hec poteit fundari su-
per diuicias quia illa amicicia est
propter vtile ꝛ est amicicia ꝑ acci-
dens: quia bona diliguntur ꝛ non
persona Vnde Ihero. cōtra Iouini-
anū li primo marcia. cathoīs filia
minor cū quereret̄ ab ea Cur p⁹
amissum maritum denuo non nu-
beret. Respondit non se inuenire
virum qui se magis vellet q̄ sua.
quo dicto Ihero. elegant̄ ostēdit
diuitias iugis elegi solē q̄ amici-
ciā hec Ihēo. Sz certe modernis tē-
pibus nec pudicicia nec honestas
morū mouēt ad nuptias ꝫ tn̄tum
diuitie l̄ libido ꝛ ideo nec ꝑseuerat
amicicia nec ꝓueit ꝓles apta int̄
ꝯiuges vt freq̄nt̄ vn̄ Crisos. in im-
perfecto opere super Matheū ome-
lia prima exponens illud Math.
primo. Salomō genuit booz de ra-
ab: quia inquit ꝑm imperium dei
accepit vxorem a deo promissam
in virtute generat filios ꝛ in seip-
sis virtutem habentes. Booz enī
robur interpretatur qui autem ac-
cipiunt vxores ex ꝓmissione dya-
boli in infirmitate gn̄ant filios nec

valentes. nec fortes nisi in malo
vt ad penam sue religiositatis: nõ
ad gaudiũ ⁊ ꝯsolacõem videant̃
filios genuisse. Et infra Booz ex
ruth genuit obeth qui interp̃tat̃
subditus. Nũc autẽ qui diuicias
elegerũt ⁊ nõ mores: pulchritudi
nẽ ⁊ nõ fidẽ. ⁊ qd̃ in meretricib⁹
solet queri: hoc in ꝯiugib⁹ optãt
ꝓpterea nõ generãt subditos sibi
filios nec deo sꝫ ꝯtumaces: ⁊ ꝯtra
se ⁊ cõtra deum vt filij eoꝝ ñ sint
fruct⁹ iuste ꝯmixtionis eoꝝ. Hec
Crisostomus. Huius exemplum
habem⁹ expresse Thobie. 6. vbi
legim⁹ ꝙ sara filia raguelis septẽ
viris tradita erat quos singulos
p̃ma nocte demoniũ quoddã no
mĩe assinode⁹ suffocauit manẽte
v̄gine ĩtacta. ⁊ iõ cũ raphael fug
gerẽt iuniori thobie vt eã ducẽt
⁊ ꝙ sibi debebat̃ vxor timẽti tho
bie dixit ita. Audi me. ⁊ ostendaꝫ
tibi q̃ sũt quib⁹ p̃ualere potest de
mõiũ. Hij namq; qui cõiugiũ ita
suscipiũt vt deum a se ⁊ a suis mẽ
tibus excludãt ⁊ sui libidini vacẽt
sicut equ⁹ ⁊ mulus in quib⁹ ñ est
ĩtellectus: habet sup eos potesta
tem demoniũ. Tu autẽ cũ accepis
eaꝫ ĩgressus cubiculũ p tres dies
ꝯtinens esto ab ea ⁊ nichil aliud
facies nisi oracõnibus vacab̃ cuꝫ
ea: trãsacta tercia nocte accipies
virginẽ cum timore dei ⁊ magis fi
lioꝝ amore q̃ libidĩe ductus vt ĩ
semine abrahe bñdictionẽ ĩ filijs
cõsequaris. Et notandũ ꝙ hec fu
it occasio quaẽ filij seth recesserẽt
a domino. ⁊ quare diluuiũ ĩunda
uit Geñ. 6. Cũ cepissent homines
multiplicari sup terrã ⁊ filios pro
creassent: vidẽtes filij dei filias ho
minuꝫ. i. filij seth filias cayn ꝙ es
sent pulchre acceperẽt sibi vxores
ex õnibus quas elegerãt. Sic er
go p̃mo volenti nubere est vxor e
ligenda discrete. Exemplũ quõ a
braham ꝯiurauerat eleazar ꝙ ñ
acciperet vxorẽ filio suo ysaac de
filiabus chanaã Geñ. 24. Jacob
eñ cũ matura deliberacõne sibi de
vxoribus prouidit seruiens ꝓ eis
14. ãnis Geñ. xxix. ¶ Secũdo ẽ vx
or regenda mãsuete: nõ cũ tirãnica
austeritate vel rigore: verbis: nõ v̄
beribus: amore: nõ timore: dl̃cedi
ne: nõ amaritudine ad Colocẽ. 3.
Viri diligite vxores vestras ⁊ no
lite esse amari ad illas. Vnde for
mata fuit mulier. Nõ de capite: nõ
de pede. sꝫ de costa assumpta de la
tere: in signũ ꝙ nec debꝫ esse dña
nec ancilla sed socia viro suo. sic
notat mgr̃. 2. sentẽtiarum distin
ctione. 18. et tale regimen cum cõ
cordia: est tercium negocium in
quo spiritus sanctus sibi dicit be
neplacituꝫ esse Ecclesiastici 14. In
tribus beneplacitum est spiritui
meo que sũt ꝓbata coram deo et
hominibus: concordia fratrum: a
mor proximorum. et vir et muli
er sibi ꝯsentientes. ¶ Tercio est
vxor corrigenda secrete: nõ cum
confusione vel verecundia: publi
ce vel contemptibiliter arguẽda
Vnde varro in quadam ꝯmedia.
Vicium coniugis aut tollendum
aut ferendum dicit. Qui tollit vi
cium ꝯmodiorem coniugem effi
cit: qui fert: sepisum efficit melio
rem. Et merito arguenda fuit seue
ra austeritas triũ viroꝝ de quib⁹

2°

93

3°

narrat Valerius·li·6c·3· quorum
primus vocabat gallus sulpicius hic pu
blice vxorem repudiauit quia in pu
blicum prodierat disco opto capi
te· secundus vero dicebatur sexius so
phus· hic simpliciter vxorem repu
diauit: quia est ausa ludos spectare
ipso ignorante· tercius dicebatur
metellius B vxorem eo quod vinum bi
bisset fuste percussam interemit Non
sic sanctus Job vxorem licet pessi
mam arguebat sed secrete et mode
ste· quasi inquit vna de stultis mu
lieribus locuta es Job·secundo·
nec dixit quod fuit stulta: sed quasi
vna de stultis loquebatur Quar
to est vxor diligenda complete
Istam complecionem caritatis et
amicicie que debet esse inter virum
et mulierem apostolus mensurat
tripliciter ¶· Primo modo per di
lectionem dei ad ecclesiam que fu
it maxima· Alio modo per dilecti
onem viri ad corpus proprium· et tercio modo per
dilectionem viri ad seipsum Pro primo dicit
ad Ephesios·4· Viri diligite vxores ve
stras sicut et xpus ecclesiam et tradidit se
metipsum pro ea Pro secundo ibidem viri de
bent diligere vxores suas sicut et corpo
ra sua· pro Tercio ibidem vnus
quisque diligat vxorem suam sicut
semetipsum· Nec mirum Sunt enim
bone vxores grate in conuiuendo con
dolendo et commoriendo Vnde nar
rat Valerius de regina vxore me
tridatis libro·4·c·4· Que in tantum
effusis caritatis habenis virum
amauit quod tonsis capillis· habitu
que virili assumpto· equis et armis
se assuefecit vt virum fugientem
continue per terras extraneas se
queretur Narrat ibidem gratitudi

nis exemplum excessiuum Gratus
romanus duos apprehendit agues
masculum et feminam· Nam certi
ficatus fuit per aruspicem quod dimis
so masculo vxor sua celeriter mo
reretur dimissa femina ipse more
retur Ille statim feminam dimitti
iussit sustinuitque in conspectu suo
semetipsum in interitu serpentis occi
di· Secundo sunt grate et pie incon
dolendo Narrat enim valerius ibi
dem quod cum lacedemonij a sparta
nis essent capti et ad decollandum
in carcere conseruati coniuges eo
rum illustris sanguinis velut allo
cuture perituros viros intrauerunt
carcerem impetrato a custodibus
aditu commutataque veste per simu
lacionem doloris velatis capitibus
eos abire passi sunt et ita ipsi et ipse
saluabantur· ¶ Tercio sunt grate in
commoriendo Narrat Jheronimus con
tra Jouinianum li·primo Indi vt om
nes fere barbari vxores plurimas
habent· Apud eos lex est vt vx
or carissima cum marito defuncto
cremetur hec ergo contendunt in
ter se de amore viri et ambicio cer
tancium summa est· ac testimo
nium castitatis dignam morte decer
ni· Itaque victrix in habitu orna
tuque pristino iuxta cadauer accu
bat amplexans illud et deosculans et sup
positos ignes pudicicie laude con
temnens· Eccli·26· Mulieris bone
beatus vir· ¶ Et ne propter bona
coniugij supradicta aliquis incon
sulte ad nuptias moueatur· No
tanda sunt verba Hugonis de san
cto Victore: in quodam libello
quem scripsit ad quendam senem
volentem nubere ita loquitur dicens

non est vxōr ducēnda sapienti· p̄mo q̄ studium pḣie impedit hec
potest quisq̄m libris & vxōri pariter īmſuire· Multa ſūt que matronaz vſibus necessaria ſūt videliz
preciose vestes· gēme· ſūptus· ancille· ſuppellex vasa· deīnde p totas nuptias
garrule q̄stiones· Illa ornatior me
pedit i publicū: hec honorat ab
ōmibus: ego in cōuentu feminaz
miserima despicior· Cur vicinaz
aſpicie bas· & Cur cū ācilla loq̄baris· & de foro veniens quid attuliſti· & Nō amicū habere possum· & nō
ſodalem alterius· & amorē ſuū ſuſpicatur odiū· Et īfra: Adde q̄ nulla
est vxōris electio· ſi qualis aduenerit talis ſit habēda· ſi iracūda: ſi fatua: ſi deformis: ſi fetida cuiuscūq
vicij ē p̄· nuptias diſcim· & Equū
asinū: bos: canis & vilissima māci
pia prius pbant & sic emūtur: ſola
vxōr nō oſtendit· nec añ displiceat
q̄ ducat· Idē in eodem ait· Tenda
est semp eius facies & pulchitudo laudāda· ne ſi alterā īſpexeris se
estimet ſibi displicere: ſi totaz domū ei regendā cōmiseris ſeruiendū est· ſi aliquid tuo arbitrio reſeruaueris: fidez ſe habere ſi putabit & in odiū vertet & iurgia· & ñ
cito cōfuleris venena pabit· Hec
Hugo· Ruātū fit vxōr occulte molestē viro ſuo: quantūcumq̄ ḡta
ſit extraneis declarat ille romanus de quo refert Jhero· otra Jouī· li·
p̄mo· Legim· quendā apud romanos nobilē cū eū amici arguerēt· q̄
re vxōrē formosā & castā & diuitez repudiasset· p̄tendisse p̄ce· Et dixisse eis fertur· Hic soccus quē cernitis videt vob nouꝰ & elegans ſi
nemo p̄ter me scit vbi me p̄mat·
Ad hoc addendū q̄ mō p̄tensibilis ē viro ſuo vxōris malicia vt
frequēter & eius impudicicia vulgo cōstat· deluſus maritus īmerāmentis excusat· Vñ narrat Jhero· vbi
ſup̄ Lucij ſille felicis ſi nō habuiſſet vxorē metellā vxōr palaz erat
impudica· & q̄ nouissimū nostra
mala diſcim· Idē Athenis cantabatur & filla ignoabat secreta domus ſue p̄mū oſtiū ouitio didicit
hec Jheromi· Vñ metrice dicim·
Cōiugis & nati vicia vir nosse valem· Rōq̄ domi geritur postremi
forte sciem· Cū oūx natus ſuus
peccat vel alūpnus Cātica vulgꝰ
habet vos tñ iſta latēt Lō· 96

Multigena āt impioz mētitudo nō est vtilis & adulterine plantacōes nō habūt radices altas· nec stabile firmamentū collocabūt· & ſi ramis
in tpe germinauerint īfirmiter
posite a vēto cōmouebunt & a mimetate vētoz eradicabūtur·

Postq̄ ſpūs ſcīs omendauit castitatem cōiugij· Hic redit ad dāpnādum fœditatem adulterij ſiue
concubitus fornicarij· ſicut prius
fecit p̄ parte· Est tamen hic notandū q̄ omnis humana p̄sona
duplicē habere potest comitatē: vnā ſibi ꝑprie viuendo vt ſuo se i ſua
p̄sona· aliam ciuilem viuendo ciuiliter reipublice· Vñ non est idē
esse bonū virum & bonum ciuem·
Cuius ratio est· quia bona persona dicitur que viuit conformiter
legi date cōmuniter p̄ oībus· ſi ci
uis bonꝰ nō est niſi qui viuit vtiliter ciuitati cui⁹ ps est· mō prius

K· q·

ostenſū est q̄ vt cōmūniter ꝓsōs
de fornicacōe geneāte nō sunt mo
rigerate nec bone psonaliter ꝓp̄
defectū educacōnis psonalis ideo
spūssctus ℟ oñt ostēdit q̄ non fūt
apti ad ōitatem ciuilem vbi cōti
nuacō talis est Posteq̄ oñt q̄ ge
neracō ōiugalis fūme valeret ad
ōtinuāndū terrenū regnū ꝓpetuitatē
q̄ sic dictū est· Impetuū corona
ta triumphat ℟ oñt q̄ gñacio ad
ulterina fumme dispgit terreni reg
ni ciuilitatē· Et circa hoc duo facit
q̄ primo ostendit q̄ talis gñacō nū
q̄ poterit iustas leges p republi
ca ordinare stante illo p̄cipio de
fornicatoria gñaracōe cōtinuāda.
Secō ostendit· q̄ dato· q̄ leges rō
nabiles possent hoc ordinare· leges
tñ ꝓpter malicia nullo mō pñt du
rare· Et tercō sup istis assignat rō
nem quare· scda ps est ibi Et si in
ramis· tercia ps ibi confringetur
Circa primū est sciendū q̄ in oi
ciuilitate ordinanda debite istud
requirit circa leges· primo q̄ sint
cō cordit ordinate· secō q̄ sint p cō
suetudiem obseruate· a tercio q̄
sint p racōnes naturaliter funda
te modo sic est· q̄ seruando leges
cōcubitus fornicarij iuxta senten
tiam impioꝝ supra ca· x· nullus p̄
tum sit qō ñ ptranseat limina no
stra nūq̄ possunt ista p̄dicta obs
uari ergo illa lex michil valet· Qñ
tum ergo ad primum videlicet q̄
leges ciuiles per tales gentes nū
q̄ poterunt bñ ordinari ꝓbat sic.
Nulla lex potest statui nisi ex con
cordi voluntate gentis alicuius ſ
talis gens que ex vna parte est i
pia in seipsa a ex alia parte multi
genā rer distinctis a diuersis ge
nitibus educata nūq̄ bene ꝛgor
dabit in lege statuenda & talis gens
non ē vtilis ad ostituendū leges ci
uiles· Ista racō exprimit sub hac
forma Multigena aūt impioꝝ vti
lis· supple ad aliqđ· spectās ad am
ministrationem vite presentis q̄
sicut sunt a naturaliter de multis
genitibus ita etiam sunt diuersi
ficati in voluntatibus a ideo valde
difficile est q̄ gens multum ꝛmix
ta de diuerso sāguine· puta de rō
mis gallicis· anglicis· a btomb9
fit ꝛcors ad aliq̄d statuendū vtili
ter q̄ in tali ōitate quilibet diligit se
ipsum a nulli reipublicā sicut p
oppositū satis pz Sint sex vel· x· fra
tres legitimi q̄ ꝓ aliqua ciuilitate
l ōitate zelū hēant magis erūt illi
ciuitati vtiles q̄ duo de illegittimo
sāguine procreati sic pz p exēplum
de Machabeis in vtroq; libro p to
tū hec est sūma ultius textꝰ Multi
gena aūt ipioꝝ multitudo nō est
vtilis Secundo necessariū est q̄ le
ges bñ excogitate sint p approba
cōem longā a consuetudinē radi
tate ſ hoc non pt fieri in hūano ge
nere dato idifferenter fornicatio cō
cubitu a adulterino Et rō ē q̄ talis
ꝓgenies ñ dabit radices altas a
bonas genealogias antiqs· hoc ē
ñ poterit allegare sic fecit auꝰ meꝰ
sic ꝓ auꝰ sic abauꝰ sic oēs ꝓgenito
res mei q̄ in gñacōe illegittima nul
lꝰ posset gdꝰ putari si gñacō p
solam libidinē regularetur Et hec
rō innuitur cum dicitur· Et adul
terine generacōnes non dabūt ra
dices altas· Tercio necessariū
est q̄ leges bñ excogitate sint per

bonas raciones fundate. ꝫ hoīnes lubrici et carnales numq̄ hoc facere possunt. Ōnes āt legislatores oportet esse virtuosos. Isti āt tales nō sunt vñ nec stabile fundamentū collocabūt Eccī. ꝯ⁹ Rector fratꝝ stabilimentū populi ⁊ eiusdem p̄ncipatus sensatus ē stabilis. ¶ Secūdo p̄ncipaliter in ista lectione assignāt causā quare ꝓpagatio illegittima nō est vtilis r̄ipblice. qꝛ nulla lex durabit hoc stante: etiā si ꝑ seniores ordinet̄. Cuius ratio est qꝛ filij tales nō recipiūt monita p̄rm. Sicut em̄ rami debile nutrimentū recipiētes a radicibus: germinaē vel florere possunt. ꝫ nō fructificare. ita nec isti: licet possint incipere v̄tuose agē. ñ tñ p̄nt cōtinuare Vñ a qualibet mutacōe mūdi ipsi etiā mutabunt̄. ita ꝙ licꝫ in sua iuuētute paternas educacōes ad tēpus recipiant: tamen infirmiter positi a vento id est a cōtradictione mouebūtur id est ad dissensum a nimietate id est ab excessu contradictionis ⁊ tribulacōnis eradicabūtur id est suam paternā legez dimittēt. Vñ patꝫ ꝙ gens adulterina nō est vtilis reipublice.

Hic est dubitatio lr̄alis. Primo Vtꝝ i actu adulterij grauiꝰ peccꝫ vir q̄ mulier. Videtur ꝙ equalit̄ nō: quia ad penā diuorcij ꝓpter adulteriū iudicantur a pari. ergo cū pena debeat adequari peccato videtur ꝙ eq̄liter peccent. Aūs patet. 32. q. 4. Precepit. vbi dicit̄ sic. Si apud nos qđ nō licet feminis eq̄ non licet viris et eadem seruitus pari condicōne censetur. ¶ Item in eadem questione Xp̄iana ⁊ recitat magister sententiaꝝ. ꝯ. lib. dis. 34. c. primo. Cristiana religio adulteriū in vtroqꝫ sexu pari racione condempnat. Ergo pari peccato peccant. ¶ Ad questionem dicendum ꝙ ceteris paribus plus peccat vxor ¶ Notandū est tamē ꝙ quātum ad bonū fidei quavterqꝫ alteri obligatur equalit̄ peccāt quia equaliter obligantur. sed vlterius quātum ad bonum prolis plus peccat mulier quia causat incertitudinez prolis. vnde simpliciter loquendo plus peccat vxor adultera q̄ vir adulter ¶ Ad argumētum in oppositum concedendū ē ꝙ ad paria iudicātur i causa diuorcij. quia illud ꝓpter quod faciendum est diuorcium est fractio fidei. ⁊ quātum ad hoc equaliter peccant in actu adulterij: nō tamē equaliter simpliciter. ¶ Vnde dicendum ꝙ ad equalem penaꝫ iudicātur. sed nō ex equalibus causis. sicut duo fures quoꝝ vnus ē in duplo peior alio: ad eq̄lez penā viz suspendiū iudicant̄. licꝫ em̄ ad eq̄lez penā iudicent̄: nō tñ sequit̄ ꝙ eq̄liter peccēt. qꝛ mulier peccat ꝯtra bonū fidei ⁊ cōn̄ bonū ꝓlis. et iō cā diuorcij i muliē ē maior: licet in vtroqꝫ sit cā sufficiēs. ¶ Scđo p̄t eē dubiū vtꝝ fornicādo ceteris ꝑibꝰ plꝰ peccet vir q̄ mlier. dicūt doctores. sic scūs thōs. ꝯ. sm̄aꝝ. d. 34. q. 1. ar. ꝯ. ꝙ vir. Et rō est qꝛ plꝰ habet de bono racionis licet mulier plus habeat de materia temptationis. quia magis est fragilis ¶ Sꝫ cōn̄ ista ē augꝰ de adulterio ꝯiugatoꝝ. ⁊ ponit̄ in cañ. 32. q. 4

K. 7.

Indigũantur Indignantur mãt maritis si audiãt adulteros viros pendere similes adulteis femis penas tñ tanto gñi eos puniri opor tuit qñto magis ad eos punet vtute vincẽ a exemplo regẽ feias. Ad istud dicendũ ẽ q licet vir qñ tñ ad vnaz circumstantiã grauẽ peccet puta qñtum ad hoc q magis teneat vigere vtute a racõne tñ pensando oẽs circũstantias mulier magis peccat Btus aũt Aug. non loqtur i dcã autoritate ñ de sola circũstantia virtutis a racõis q i viro dz pẽminere Hãc tamen viam viz q vir plꝰ peccat tz Petrus de tarentasia dis. 34. q. ẽ. Sed contrariũ tz scũs Thõs a Richardꝰ de media villa in scriptis suis Au dcor vo sume cõfessor li. ẽ. c. tt. q. g. rñdit ponendo vba Petri dicit em Petrus q vir plꝰ peccat a addit i fine. idẽ p oia dt scũs Thõs li. ẽ. q tñ salua pace sua non ẽ vez imo dicuntur recte otraia dicat ei Petrus q vir plus peccat ꝑter rẽdũdantiã rõis Thõs vo q mulier qe plus facit otra bonũ matrimonij ‖ Tercio pt esse dubium Vtz plus peccat ceteris pibꝰ vir adulterãdo q sacerdos fornicãdo. Et ideo p nũc q ceteis pibꝰ sacdos plus peccat Rõ est: qe sacerdos vouit solemnitẽ otinentiaz ab oi muliere a totaliter se deo dedicauit vir iurauit mulieri fidelitatẽ a ad oppositũ otinentie se obligauit si velit vxor hoc ẽ ad oppositũ actũ Ergo sacerdos magis se elongauit ab actu carnis: qe uouit q nũq cũ aligena Itez magis solemniter vouit q cõiugatus iurauit qe votum suum est solemnizatiz pter sacrum ordinem q sacramentum ẽ maioris reuerentie q matrimonium sicut oẽs dctri ofitentur a ceteris dicitur aliter hoc est verum qr illꝰ sacramentum directe a imediate applicat hominem ad cõficiendũ corpus cristi verum a sacramẽto altaris qꝰ est maximuz qꝰ potest homini cõmunicari in hac vita ‖ Sed contra non plus tenetur sacerdos q dyaconus a sꝰ diaconꝰ qe quãdo fit subdiaconꝰ vouet castitatem a continentiam solemniter a nũq postea Dicit ibi duo dicẽda. vnuz quotiens cũq postea ordinatur totiens de facto protestatur se approbare votum solemnizatum in prima suscepcõne sacri ordinis Vnde sacerdos facit tres protestationes de obseruanda continentia Secundo dico q subdyaconus etiam magis peccat fornicãdo ceteris paribus q cõiugatus. Et racio est q votum suum est solemnius ꝑter sacramentum qꝰ suscipit a propter finem ad quez extunc applicatur Probat autẽ q ordo sit solemnius sacramentum q matrimonium reputo supuacuz Istam solutionem de fornicacõne sacerdotis a adulteri cõfirmo per dañ. tt. q. v. c. Sicut bonum a. ca. Proposito In pmo. ca. dr q vidue vouentes virginitatẽ etiam a frãgentes votum peccant grauius q adulteri qꝰ apparet esse ꝓpositz Sed pt tñderi q illꝰ capitulum loqtur de viduis que primo uouerũt castitatẽ a postea otra hũt mrimoniũ a hoc ẽ gñi q vouẽ castitatez a postea fornicat vm ẽ q hoc ẽ ifrõ

illius capituli et alterius capituli proposito vnde vtrumque Canon loquitur de vouentibus castitatem et postea contrahentibus Simile habetur de illis deicis fornicariis .d. 32. eos Ideo istis obmissis accipio media planiora. primo sic. grauius peccat monialis fornicando quam vxor adulterando sicut dicit Augustinus de sancta virginitate longe ante medium. Sed grauius peccat sacerdos fornicando quam monialis vel religiosus quicumque. non infra sacros. Ergo grauius peccat quam adultera vel adulter quia si grauius peccat quam adultera tunc etiam grauius peccat quam adulter. sicut dictum est in prima dubitatione vnde videtur michi quod sacerdos est magis solemniter obligatus ad castitatem quam monachus inquantum talis nisi forte simpliciter infra sacros et pari ratione magis quam sancti monialis vel quecumque religiosa in quantum religiosa. Lectio .41.

Confringentur enim rami inconsumati et fructus eorum inutiles et acerbi ad manducandum et ad nichilum apti Ex iniquis enim omnes filij qui nascuntur testes nequicie aduersus parentes in interrogatione sua Finis et vtilitas humane generationis. est proles bene disciplinata in bonis moribus et ad deum cognoscendum et colendum principaliter ordinata talis autem proles honorat deum per obedientiam et parentes exhibendo reuerentiam. De tali prole dicitur. Eccli. 3. Filij sapientes ecclesia iustorum et natio eorum obedientia et dilectio. Et tito post. Deus enim honorauit patrem in filijs Postquam ergo reprobauit generationem vagam et illegitimam per hoc quod repugnat reipublice et humanis legibus hic reprobat eandem per hoc quod repugnat tam nature quam dei legibus. Suadet enim natura deo et parentibus exhibere reuerentiam quia beneficia eorum sunt irreddibila sicut dicit Aristotiles .8. ethicorum Ostendit ergo in ista lectione. primo quod proles male disciplinata deo tribuit rebellionem. secundo quod parentibus exhibet confusionem secunda pars ibi. Ex iniquis. Describit autem spiritus sanctus malos parentes et malos filios sub figuratiua locutione radicis et ramorum vocans parentes radices et filios ramos Ad rom. 11. Si radix sancta et rami dicit ergo primo modo sic Confringentur enim rami inconsumati Consumatio et complectio hominis est vniri deo per cognitionem et amorem Eccli. 43. Consumatio sermonum ipse est vnde omnis homo a deo diuisus est imperfectus et inconsumatus Et quia mali filij et indisciplinati sunt a deo diuisi ideo merito vocantur rami inconsumati et isti confringentur. Confractio importat violentiam in diuisione vnde mali homines confringentur in morte sed beati et sancti suauiter a voluntate diuidentur. Desiderant enim dissolui et esse cum cristo ad Philippenses. primo. vnde: quia isti peccatores qui vellent hic semper viuere nec vmquam aliam vitam videre ideo contra voluntatem eorum dissoluuntur et ideo merito confringi dicuntur In psalmo. Reges eos in virga ferrea et tamquam vas figuli confringes eos Alia ratio est quia aliter separat artifex ramum solidum ab arbore quem intendit in edificio collocare et aliter ramum putridum

et siccum qui ad nichilum valet
nisi p igne. nā primū ramū curio
se secat ⁊ secundū frangit neglie
ter nī curādo quō cadat. Isto mō
deus scōs recedentes de hac vita q̄
si delicate dissoluit qr hoc ēperiūt
qd prius desiderauerūt ⁊ ponit eos
in edificio celesti ī gloria ⁊ hono
re eterno Eccī. 29 Rami nr̄i honoris
⁊ glorie dt sapia que a deo ē. Sz
miseros peccatores patos ad ignē
eternū cōfringet totalit vt cadāt
in ignem eternū. sicut ipse p p̄s.
pmittit. Confringaz illos nec po
terunt stare cadent subtus pedes
meos. ⁊ sic patet quare vocat eos
ramos inconsūmatos ⁊ quō con
fringētur. Sed q sint digni sic cō
fringi ostendit cōsequenter. q̄a
si esset arbor que faceret fructum
mortiferū vel nullius vsu aptū: dig
nū esset cōfringi vel succidi Iuxta
illud Math. 7. Omnis arbor q̄ nō
facit fructū bonū: excidet ⁊ in ignē
mittet. sed isti faciūt fructus inuti
les ⁊ ad nichilū vtiles. i. opa deor
dinata cōn deū ⁊ rectā racōem. Et
ideo iustū est eos cōfringi Vocan
tur em̄ opa hominis fructꝰ hoīs.
quia sicut a fructu cognoscitur ar
bor ⁊ arboris bonitas. ita p opera
hominis eius bonitas agnosci po
test Math. 7. Ex fructibus eorum
cognoscetis eos: nō ex fame corti
ce: nō ex coloris apparenti pulch
tudine: nō ex foliorū. i. verborū sanc
titate. sz ex fructibꝰ eorū cognosce
tis eos. Et quia fructus istorū pecca
torū sunt inutiles ⁊ acerbi ad mā
ducādum ⁊ ad nichilum apti. iō
dignum est eos in morte cōfringi
⁊ igne eterno comburi ¶ Notan

dum est q̄ fructus id est opa sā
ctorum sunt ⁊ esse debent alimen
ta nostra. Nam ex exemplis et o
peribus bonorum debemus profi
cere ⁊ nutriri. sicut homo augetur
⁊ crescit per hoc q manducat cor
poraliter. Et ideo sancti viri hones
te viuētes ipsi pascunt oēs xp̄ia
nos pximos ⁊ vicīos suos exempl
virtutum suarum. ⁊ licet hoc om
ni homini cōueniat: maxime tam̄
viris ecclesiasticis. quibus dicit
Math. decimo quarto. Date vos
illis manducare. Sz per oppositū
quidam sunt quorū fructus mor
tiferi ⁊ acerbi sunt ad manducā
dum qui viuunt de rapinis in su
perbia: libidine ⁊ iniusticia Pro
uerbiorū. 8. Fructus impij ad pec
catum. ¶ Secūda pars hiuꝰ lecti
onis est ostendere q proles idis
ciplinata rependit parentibus cō
fusionem. Et huius racio est ista
quando discipulꝰ male respondit
⁊ errat in dcīs suis. sicut ignorās
p̄sumptio quedā est ɔtra mgr̄m
suū q̄ eū tenebat docuisse vn̄ vere
cundiā facit mgr̄o discipulꝰ igno
rās ⁊ famulꝰ inutilis facit verecun
diā dn̄o suo q̄ eū tenet curialiter
educare. Mō pntes tenent eē ma
gistri ⁊ q̄si dn̄i filiorū. ⁊ iō qn̄ sunt
mali ē mag̃ ɔfusio pntū Eccī. 22.
Cōfusio pr̄is ē de idisciplīato filio
Et hoc ē qd dr in lrā Ex iniq̄s em̄ ō
nes filij q̄ nascunt testes neq̄cie
aduersus pntes ī interrogatione sua
Potest tn̄ spēaliter lrā legi de ille
gittime gn̄atis qui qn̄ de suis pn
tibꝰ interrogant fiūt testes neq̄cie
parentū. si tamen verum dicant:
fructus eorū inutiles. ¶ Nota q

in scriptura sacra homo arbori cõ-
patur Math. 8. Video hoies sicut
arbores. hñt enĩ quandaz similitu-
dinẽ viuendo. crescendo. fructũ af-
ferendo ⁊ finaliť decidendo. Arbor
ei non viuit nisi ꝑ calorez celestẽ
⁊ humorẽ terrestrem sic nec mora-
liter viuit homo vita gratie nisi ꝑ
humilitatẽ ⁊ caritatẽ hũilitas ori-
tur de terra. i. de intẽsa consideracõ-
ne q̃ terreni sum⁹ ⁊ in terraz reuer-
temur in breui Vnde sicut ille ar-
bores qui profundius radices su-
as in terram figunt. viuunt diu-
cius ⁊ stant stabilius Ita illi ho-
mines qui se diligentius ⁊ aperti-
us terrenos esse recogitant viuũt
perfectius vita gratie: ⁊ stãt firmi-
us contra temptaciones culpe. Si-
cut enim arbores plantate in pla-
nis vel in vallibus minus excuti-
untur ⁊ fatigãtur. q̃ ille q̃ stãt in
mõtibo Ita ꝑsone hũiles refugiẽ-
tes dignitates ⁊ honores ꝯtente de
sua simplicitate viuũt multo qui-
ecius i suis ꝯsciẽcijs q̃ illi qui se i-
gerunt ad offitia ⁊ dignitates ⁊ ã-
bitiones mũdi Eq̃ xp̃us sũme fu-
it hũilis ideo q̃ suas radices figit
⁊ fũdat i xp̃o viuet ⁊ crescet ⁊ fru-
ctum faciet sicut ipse docet. Joh.
14. Ego sum vitis ⁊ vos palmites
⁊ sicut palmes nõ p̃t ferre fructũ
a semetipo nisi mãserit in vite sic
nec Vos nisi in me manseritis Er-
go sit deus in nobis ⁊ maneamus
in ipõ De hac silitudine hoĩs ad ar-
borem loquiť Innocẽci⁹ i de vilita-
te condicõis hũane Homo iquit
est arbor euersa cui⁹ radices sunt
crines truncus caput cũ collo. sti-
pes pect⁹ cũ aluo. rami vlne cuz ti-
bijs frondes digiti cũ articulis.
¶ Secũdo assimilatur i crescendo q̃
q̃uis iferior ꝑs terre adhereat po-
cior tñ ⁊ pulchrior terre supemi-
net tendens versus celuz Sic mora-
liter licet necessario oporteat nos
aliq̃ sollicitudinem circa terrena
hr̃e tñ pocior ꝑs voluntatis nostre
dz tendere v̄sus celum ysai. 37. Qđ
saluatum fuerit de domo iuda ⁊
qđ derelictuz est mittet radices de-
orsum ⁊ faciet fructum sursum
¶ Tercõ assimilatur homo arbori
in fructum ferendo. sicut enim ar-
bores primo germinãt sedõ florẽt
tercio portant fruct⁹ ita s̃m Criso.
omelia. 32. Germen sunt bone co-
gitationes. flores bone voluntates
fructus bone opaciones Math. 4.
Arbor bona fructus bonos facit
¶ Quarto assimilatur homo arbori
in cadendo. Arbor enim q̃ diu cre-
uit ⁊ tandem pre senio deficit ad
illam ꝑtem cadit versus quam
ramos plurimos viuendo exten-
dit. Sic homo moriens ad illam
partem cadit ad quã plures cogi-
tationes ⁊ affectiones viuẽdo tñs-
misit siue in celum siue in terram
cadit in ĩfernũ Eccl. 1. Si ceciderit
lignuz siue ad austrz siue ad aq̃-
lonẽ vbi cecideit ibi erit. Est igiť
homo moraliter arbor. Sed quod
dolendum est multe arbores faci-
unt fructus inutiles ⁊ acerbos ad
manducandum Sunt enim q̃daz
fructus peccantium pleni vermibo
corrosis. quidam saporibus ama-
ricatiuis ⁊ quidam pleni sunt hu-
moribus inflatiuis. Primi sũt fru-
ctus lasciuie ⁊ carnis delectacio-
nis. Secundi sunt fructus auaicie

a mundialis possessionis Tercij
sūt fructꝰ supbie a tpalis ambiti
onis. Primi inq̄ sunt fructꝰ lasci
uie a tpalis delectacōis et hij ple
ni sunt vermibus corrosis. Videꝰ
interdū pomū pulchrimū extrin
secus a apparet valde bonū. a tamē
intrinsecus latet vermis. a īuenit̄
totū corrosū interius. Isto mō sug
gestio voluptatis apparet exteriꝰ
suauis a delectabilis tpe tēptati
onis. a tamen cū scelus ppetratū
fuerit inuenit̄ v̄mis qui corrodit
ɔscientiā qui nisi interficiat̄ i hac
vita viuet ieternū ysa. vltio Ver
mis eoꝝ nō morietur. h est v̄mis
mordēs ederā sub cuiꝰ vmbra Jo
nas delectabat̄ Jone. 4. Letatus ē
Jonas leticia mag̃. a statim post
morsū vermis aruit. Edera ē pax ɔ
scie sub qua Jonas qui īterp̄tat̄
colūba a simplex a īnocens delec
tatur vermis aduenit sub delcāti
one a stati aruit edeā q̄ turbat̄ ɔ
sciētia transeunte actu a pmanē
te reatu. Et ideo valde fatuꝰ est qui
istū vermē nō interficit q̄ cicius
potest. a sic puer frāgens vel scin
dens pomū pulchrū de quo spera
uit se habuisse bonū cibum repu
tat se deceptū. De quibꝰ loquitur
apl's ad Rō. 6. Quez g̃ fructū ha
buistis tūc in illis ī quibus nūc e
rubescitis. Nā finis illoꝝ mors. ꝫ
absit q̄ tales sint peiores q̄ cayn
de quo legimꝰ Gen̄. 4. q̄ obtulit
deo n̄ de fructibꝰ terre. ꝫ spicas cor
rosas ɔcultatas a bestijs a contri
tas. Vtinā isti īueterati dierū ma
loꝝ qui sūt corrosi p vermes īfini
tos ī ɔsciēcijs ɔcultati p bestiales
delectationes a iuuentute sua a vs

q̄ ī senectam a seniūm. vellent ta
men ī fine dierum suoꝝ offerre se
deo p penitētiam a sacrificium ves
pertinū. ¶ Sz nota q̄ ī veteri lege
a ī primitiua ecclesia dabātur pri
micie de fructibus a frugibꝰ: mō
vix dātur decime. ita ecclesia olim
habuit vouētes ɔtinētiam ī iuuē
tute. a dabātur deo p̄mi fructꝰ Ju
stum est em̄ vt detur sibi de fructi
bus. q̄ ipse est verus papa. pat̄
p̄rm. cui clamaꝰ Abba pater ad
Gal. ix. Et ideo sumite de optimis
terre fructibꝰ a deferte viro mune
ra Gen̄. 43. Offeramꝰ g̃ p̄mitiua
terre nr̄e a p̄mitiua vniuersi fruc
tus Neemie 10. ¶ Secūdi frcūs iu
tiles sunt fructus auaricie a mun
dialis possessionis. Et isti sūt plēi
saporibꝰ amaricatiuis. quicūq̄ ei
rebus mūdi incūbit acquirendis
possidēdis vel expendēdis freq̄nter
turbat̄ a amaricatur in corde suo
quantūcumq̄ eciā videat̄ viuere
ī pace ysa. 38. Ecce ī pace amaritu
do amarissima. ¶ Aliud eciā est
notandū q̄ comedētibꝰ poma cru
da a fructꝰ immaturos sani cibi fi
unt īsipidi. Sic isti qui nimis d̄lec
tantur ī diuicijs vel cōseruandis
vel dispēsandis: cibus anime qui
non perit: cibus verbi dei: cibus
deuocōnis cōtemplationis et ora
cōnis apparet īsipidus. In cuius
figuram legimus Josue quinto.
q̄ q̄ cito filij israhel īceperunt ves
ci fructibus terre pmissionis sta
tim defecit eis manna diuine dis
pensationis. nec amplius descen
dit de celo. Isto simili modo est de
diuitibus habentibus consolati
onem suam hic in bonis terrenis

deficit eis consolacō quam habēt
sancti in diuinis · Vnde Augustin⁹
primo de trinitate · Contemplacio
est illa species que rapit omnem
animam desiderio tanto ardentio
rem quanto mundiorem a tanto
mundiorem quanto ad spiritua
lia surgentem · a tanto ad spiritua
lia surgentem · quanto carnalib⁹
a terrenis morientem: Sed ex quo
fructus āministracōnis tempora
lium est amarus a tamē aliquas
personas i ecclesia dei oportet āmi
nistrare temporalia quomō ergo
possunt illi fructus dulcorari? Cer
te dicendū ē sm Aris · 7 · de vegeta
bilib⁹ a plantis fructus amarus
missus i ignem a assatus efficit
dulcis sicut patet de pomis q̄ sunt
acerba a ad comedendū cruda · q̄ñ
bene assantur ad ignem fiunt sa
tis dulcia Isto modo vos qui estis
occupati in vita activa circa admi
nistracionem tpalium frequenē
gustatis amaritudines mundi a
tribulaciones circa plurima & ideo
si velitis occupacōes vestras facere
dulces oportet q̄ bene assenē i ig
ne caritatis ne sint crude · i · ad Cor ·
16 · Opa vestra in caritate fiāt Exo ·
12 · Non comedetis ex eo crudū nec
coctū aqua: ꝫ assum tantū igni et
oia facta vestra omnia bona que
hētis ad honorē dei a prī ēferatis
vtilitatē: q̄ q̄ sine caritate amat di
uitias fructum non capiet ex eis ·
Eccs · 7 · Et qui hoc non fecerit timē
poterit illud Jhē · 12 · Confundemi
a fructib⁹ vīs p̄pter iram furoris
dñi a Jhē · 21 · Visitabo sup vos iuxt
fremitū studiorū vīorū // Terēij Eun⁹
inutiles · sunt fructus superbie a tem
poralis ambicionis a isti sunt ple
ni humoribus inflatis ysaie · 10 · Visi
tabo sup fremitū magnifici cordis ac
Licet ei honores a reuerentie suauit
sapiant tñ periculose inflant · De
gestis Alexandri narratur q̄ mi
lites sui in india inuenerūt fructꝰ
ita dulces q̄ de eis non potuerunt
saciari Vnde factum est per nimi
um eorum esum strages a pestis
magna iter eos Sic moraliter fru
ctus honorum a reuerentiarum sūt
ita dulces q̄ difficile est saciari de
eis · bonum est tamen cum istis fru
ctibus inflatiuis comedere sal: q̄
valde expedit affectiones hōis secu
li salire sale discrecōnis a modestie
Job · 6 · Numquid comedi poterit i
nsulsum q̄d nō ē sale condītū Sic ei
contingit vti honoribus virtuo
se quia satium esset decere subdi
tos honorare nisi essent qui hono
res deberent recipere · Et ideo dicit
Aristotiles · 6 · topicorū · q̄ omnes
appetunt honores · Vnde nō bene
diffinitur sm eum ibidem ambici
osus sic · Ambicios⁹ est appetēs
honores sed oportet addere q̄ sit
deordinate appetens honores Ap
ponendum est ergo sal sapientie
a discrecionis a sic vtendum est
fructibus honoris laudabiliter ·
Ecclesiastī · 37 · Est sapiens amme
fue sapiens a fructus illius lau
dabiles hec sapiētia est humilitas
quia proverbio · vndecimo · Vbi
est humilitas ibi est sapientia a
Ecc̄ · secundo · Sapientia humlisa
ti exaltabit caput suum · Et hoc ē
q̄ de iusto dicit ysaie · 37 · mittet
radices deorsū a faciet fructꝰ sursū
// Lcō quadragesimaoctaua

IVstus autē si morte pte
occupatus fuerit in refri
gerio erit ¶ Duo declara
ta sūt supius de iustis in fine
ei⁹ capituli. Primū est q si ōtigat
eos diu viuere: carebūt mehi domi
no⁹ senectutis honore. Secundum
est q si cōtingat eos in iuuentute
mori celeriter: mors dlor erit in eē
no dolore. vt & appareat progati
ua iustitie cōtra miseriam culpe
In ista pte oñdit q iustis a sanc
tis cōueniēt duo contraria duor
predictor: ita scilicet q si moriūtur
iuuenes liberabūtur a dolore a p
tio tpe non obstante digni habe
būtur senectute a honore: eciaz si
viuāt modico tempore: dūmodo
tamē iuste a virtuose viuāt. Et c
ca istud duo facit. Primo oñdit
qualiter iusti liberabūtur in iudi
cio pticulari i morte. Secūdo qūo
malos accusabūt a cōuincent in
iudicio generali in cōmuni resur
rectione in fine capituli. Vemēt
in cogitatione. ¶ Circa pmū duo
facit. Primo oñdit q mors iusti
in iuuentute nō arguit q deus ta
lem iuuenē non diligit Secūdo as
signat vnaz causā quare de⁹ hoc
fieri pmittit. Secūda ps ibi. Pla
cēs deo. Circa primū duo facit. qr
primo ostēdit q iustus i iuuētute
moriens lucratur eternā hereditā
tem. Secūdo q ppter defectū etatis
nō pdit virtutis felicitatē ibi. Se
nect⁹ em ¶ Circa primū sic Jus
tus āt si morte p̄occupatus fuerit
in refrigerio erit. Inter errores o
tentos in opimōe impio⁹ posita
in secūdo capitulo diffuse. istō fu
it vnū: q multa merces tribuitur
iustis p⁹ hāc vitā. vñ dixerit si est
refrigeriū i fine bois. a iō spūs sā
ct⁹ affirmat oppositū dicēs istos di
cēs q qūocūq; moriat iust⁹ i refri
gerio erit. Et rō est qr sic mali hñt
refrigeriū in pñti. a iō lēbunt ar
dorē caloris i futuro. ita iusti q sūt
mō positi i camino tribulacōis erit
p⁹ ea i refrigerio Vñ pñt dicēs istōs
ps. Trāsiui⁹ p ignē a aq̄ a iduxis
ti nos i refrigeriū. Per ignē tēpta
cōnis in ps. Igne me examinasti
a nō est inuenta in me iniq̄tas a aq̄
tribulationū. In ps. Sal me fac
de⁹ qm intrē. aq̄ vsq; ad aiaz meā.
Sed p cōtrariuz impii a reprobi
qui mō sunt in delicijs: tunc ponē
tur in stagno ignis et sulphuris
Job. 24. Ad nimiū calorem trāsiet
ab aquis niuū a vsq; ad inferos
peccatū illius. Exemplū istius iu
ste tribulacōnis de diuite a lazaro
Luce. 16. Diues em in tormētis cru
ciat⁹ flāma dixit Pr̄ abrahā mit
te lazar vt intīget extremū digiti
sui a refrigēt liguā meā. Et iō iux
ta illud p̄phete Jhere. 6. State super
vias vr̄as a videte a interrogate
de semitis antiquis q̄ sit via bona
a ambulate in ea a inuenietis re
frigeriū aiabus vestris. Just⁹ &
iustitia generali si p̄occupatus fu
erit i morte. ante matur̄ etatem
mortu⁹ fuerit i iuuētute vel media
etate nr̄i omin⁹ i refrigerio erit. Le
gīt de q̄dam viro lr̄ato q mortu⁹ in
uētus fuerit sedēs int̄ libros suos
i cathedr̄ a hñs i gremio suo lib⁹
aptum. cūq; alij impatientes adue
nīrēt a multū de tā subita morte es
tarent cōsiderātes diligēti⁹ iuene
nīt manū suā ia cēt̄ a idicez extēdi

ad textum h9lcōis Justus autem
si i morte preoccupatus fuerit ꝛc.
vñ metrice dr Mors iusti subita:
quā p̄cessit bona vita Nō minuit
merita si moriat ita Vñ licet mors
malorum sit mala mors tñ bono
rum est preciosa in conspcū dn̄i.
Vnde Bernar. in epl'a quadā Bo
na mors iusti ꝓpter requiem Meli
or ꝓpter nouitatem. optima prop
ter securitatē Econtra mors pecca
torum mala. siquidem in mundi a
missionē peior in carnis sepacōe
pessima in vermis ignisq; duplici
ꝯtricione Idem in eadē epl'a p̄cio
sa inquit mors sanctoꝝ. preciosa
plane tamq̄ victorie cōsūmatio.
tamq̄ vite ianua ꝛ securitatis in
gressus Justus aūt si p̄occupat9
fuerit in morte Ista preoccupacō
potest dupliciter itelligi. vno mō
vt mors veniat ex improuiso s̄m
qnē modū dicimus hominē pre
occupatum quādo aliquis casus
euenit de quo non cogitauit ꝛ de
quo sibi non preuidit Aliomodo
potest itelligi preoccupacō tempo
ris consueti abbreuiacio. primo
modo nullus iustus potest preoc
cupari: q̄ eo ipso q̄ iust9 est mor
tem premeditatur ꝛ ad mortem
disponitur Vnde Seneca de natuā
libus questionibus libro. 3. Effi
ce mortem tibi cogitacione famili
arem ita vt si sors tulerit possis ꝛ
ei obuiaꝫ exire. Scdo modo iust9
p̄t p̄occupari morte quando videli
cet moritur in iuuentute vel in me
dia etate vel quando non putauit.
Vnde Seneca in. 4. epl'a. quorun
dam vitam mors in medio flore p̄
scindit. alioꝝ intercūpit ipsa pri
cipia alterius ꝯtinuata mors sōp
no est. alius inter cenādū solutus
est. ꝛ ideo ista mors continue p̄co
gitāda ē vñ Sen̄. epl'a. 24. nichil
eque tibi proficiet ad tempantiā
omnium rerum qn̄tuꝫ frequēs co
gitatio breuis eui ꝛ hoc incerti q̄c
quid ergo facies respice ad mortē
Dubitacō lr̄alis vtrum mors sit
pena īflicta ꝑ pccō primi parentis
Qd nō videt q̄ oē ꝯpositū ex ꝯtra
rijs naturalit dissoluit corp9 hūa
nū ē hmōi g̊ ꝛc. ¶ ꝑꝑ bestie mori
unt que nūq̄ peccauerūt g̊ similit
hoīes q̄ equal' ꝯdicōis videntur ī
ꝯpōne ꝛ in cōplexione ergo ī reso
lucōne ¶ ꝑꝑ q̄ rōne mors fuisset ī
flicta ꝑ p̄mo pccō tāq̄ pena iusta.
eadē rōe dꝫ mō īfligi ꝑ q̄cūq̄ pccō
mortali ꝛ sic debēt hō moi q̄ cito
peccaret. Ad oppositū ē Aug9. 3.
de cītate dei c. 14. Cōstat int catholi
cā fidē tenētes ipsam nob corpis
mortē n̄ lege natuē q̄ nullā mortē
hoī de9 fecit s̄ merito īflicta ē pccīs
qn̄ pccm vīdicās de9 dixit hoī ī q̄
tūc oēs eramus t̄ra es ꝛ ī terrā ib
Itē dyonisi. c. 4. ecce. iherarchie.
¶ Ad q̄onem dd̄m q̄ sic. fuit enim
natuā hūana creata cuꝫ dono ori
genal' iustitie ꝑ quā aīa hūit per
fcm̄ dōnū sup corp9 ꝓpt qd potuit
corp9 viuificaē ꝛ regē s̄n lesiōe vel
q̄cūq̄ infirmitate ꝛ idō hūit pōm
nō moriēdi Istud āt dominiū fuis
set traductū ī ꝓlem vñ fuit datuꝫ
sibi ꝛ ꝑ suis q̄diu fuissent deo sb
iecti. qn̄ igit peccauit ꝑdidit meri
to istud dominium ꝛ idō ipso dese
rente deum creatorem suum volū
tate anima incurrit necītatem de
serendi corpus suum sicut diffuse

declarat beatus aug⁹. 13. de ciuita te dei. in multis capitul. a sic de fa cultate nō moriendi incidit libē p se. a p suis in necessitatem moriendi Vñ dicendum q⁹ mors est homini naturalis. a tñ pena inflicta. sicut si dñs daret seruo suo origenario libertatē a postea ꝓpter ingratitu dinē suā puaret eū tali libtate tūc seruitus foret illi a penalis a natu ralis. ¶ Ad primū dicendū q⁹ licet sic cōponitur hō ex cōtrarijs. fuis set tñ ꝑ donū superadditum na ture cōseruatus a morte. Vñ verū est q⁹ omne cōpositū ex cōtrarijs corrūpitur naturaliter. secus tamē fuit p donū supnaturale. sicut dic tum est ¶ Ad secūdum. testie nū q⁹ illud donū habuerit. sicut eaū aie nūq⁹ deo obedire potuerit. a iō in eis nō est mors pena ꝙ natura In hoīe autē licet natura in se cōsi derata sit mortalis. habuit tñ donū quo morte carere potuisset. a ideo ꝙ nobis est pena qđ in eis est natu ra. ¶ Ad tertiū dicendū licet de do no originalis iusticie michi sciēt quantum ad hoc q⁹ dt q⁹ naturā ē hominis. vt nos naturā siue cōpositionē nature vere dicit. ꝙ quātū ad secūdum falsū dt. q⁹ pena ē aut sic ex spolia cōne dom̄ p habiti vt p⁹ dictum est. Vñ Anselm⁹ in meditationib⁹ suis. O dire a durior casus Deu quid p didit hō a quid inuenit. Perdidit beatitudinem ad q̄m factus est. a inuenit mortē ad quam suus ñ ē. Illo die vem⁹ a patria ad exiliū. a visione in cecitatē. a iocūditate immortalitatis ad corruptionē mortis. Misera cōditio. q̄us dolor. q̄ue dāpnum. q̄ue totum

¶ De morte breuiter notandum est. mors debet semp̄ meditari. mors nō potest dedinari. mors nō debz timi de formidari. Primo dico q⁹ mors dz cōtinue p̄meditari. Sa tuū est facere ꝓuidētiam otra illa qđ ignorat futurū. a dimittē pui dentiā cōtra illa qđ scitur necessa rio fore futurū. Fatui fūt qui otra natale mō prouident vestimenta cobas a cibaria. a tamen nesciūt an natalicium expectabūt. cōtra mortē āt michi puident que tamē certissime est futura. Vñ Seneca epla quadā. Nullius rei medita tio tam certa est. ad certa enī ex ercemur fortassis. supuacuū adū fus pauptatez p̄patus est aim⁹ pmāsure diuicie. ad otēptū dolo nos arma⁹. a nob nūq⁹ exigrē hu ius vtutis exp̄imentū. qđ ē stulti us q⁹ fastidiose mori. a iō iuē ofili ū sapiētis. Fecit. q⁹. Meo⁹ esto q̄m mors ñ tardabit. a ete de cūs mo rie a cogitatiōnis facit nos ip̄a tos añ mortē a ad moriendū iexp tos q̄n nasc̄ ē Vñ Señ. Rud ē qđ nos pigros a ignes facit. scit tñdz Neo nēm cogitat q̄nq⁹ sibi ex hoc dolio mgndū. sic vetēs inq̄lis idulgētia loci a consuetudo ita mini as dez nis adūsus corp⁹ eē lib tā q⁹ mgtur⁹ hita ꝓpone q̄nq⁹ ei⁹ o tubmio eē carēdū. fortior ei eis ad nocitatez exeūdi. 2° mors nō pt de dinari. Vñ nōt mirabilit aug. 13 de ci. c. 2. q⁹ istō vbū morior. eris si pt fm hōm grāmaticā dedinari more alioz verboz. dicit enī sic Nō importūe neq⁹ incongrue arbi tror accidisse a fine industria hūa na iudicio forte dino. vt hoc vbū

q̄ est mōritur ī latīna lingua nec
grāmatici dēmaē potuerūt ea re-
gula qua cetera talia dēmant hā
ab eo qđ est oritur fit verbū prete-
riti tpis pticipia dēmant · ab eo
q̄ est moritur · si queram⁹ p̄teriti
tpis verum solent rñdere mortu⁹ ē
v ltā geminata sic em̄ đr mortuis
qūo fatuus arcdu⁹ carduus ospi-
cuus a si que sunt talia qū non p̄
teriti tpis: ꝫ qm̄ noīa sunt sine te-
pore dēmant Istud āt quasi nec
dēmetur q̄ dēmati nō potest p
pticipio pñtis tpis ponitur nomē.
ouiens itaq; frm̄ est vt quēad
modū illud q̄ signat qđ ñ potest
agendo ita ipsum verbum non po-
test dēmati loquendo: hec Aug⁹.
Et ideo cōcedit vn⁹ doctor q̄ vno
modo dicimur mortui quia sic̄ ille
đr fatuus cui ieſt fatuitas a ille ar-
duus cui ineſt arduitas a ille al-
bus cui ineſt albedo ita vere ille đr
mortuus cui ineſt mors: ꝫ nobis ī
est mors q̄i a p̄ncipio vite vsq; ad
finem ergo sumus veri mortui Jdo
đr Sap̄. 4. Nos nati cōtinue defi-
mus esse. a. z. hē. 12. Omnes mori-
mur a quasi aque dilabimur ī ter-
ram Et si obiciatur q̄ contraria
non possunt simul ieſſe eidē: Re
sponſio q̄ vīuum a mortuum nō
sunt contraria ꝫ priuatiua a mors
accipitur dupliciter · primo modo
est priuacō vite totalis · alio modo
est priuacō vite partialis · primo
modo est termin⁹ a fim̄s vite · secō
modo stat cui vita Est enīa aliud
apud grāmaticos admirandum
figura tantum pene nature humā-
ne pro primo peccato inflicte sicut
notat auctor lib̄. qui vocat eam pol-
lu-
tionē a est de ista nō negationis ñ
In tota enim grāmatica latinorū
non sunt nisi tria verba in que tīi
sire potest hec nota negacōnis per
cōpositionē a fiūt ista volo · scio · q̄o
Additur enim non ad istud v̄bū
volo a đr nolo p̄ oppositionem · ad
ditur ad scio a đr nescio · additur
ad queo a đr nequeo ad reliqua
aūt verba addi potest p̄ appositi-
onem tantum a num q̄ per cōpo-
sitionem sicut dicimus non curro nō
lego ac̄. Cum igitur ista tria v̄ba
actus designent trium potentiarū
anime volo potentie appetitiue · scio
cognoscitiue · a queo motiue ad
ostendendū q̄ homo in istis trib⁹
viribus ē debilitatus a diminut⁹
ꝫ peccatū originale addit̄ signan-
tee nota negacōis a ofusiōis istis
tribus potentijs p̄ oppositōem ad
dēnotandū q̄ ī istis trib⁹ potēcijs
sum⁹ p̄ p̄ctm̄ natuāliē defectiui · Et
est satis mirabile siue a casu siue
a p̄posito fuerit ordinatū ℣ Tercō
mors est timide formidāda q̄ sic̄
đr Seneca Sapiens securi⁹ moriē
q̄ nasci tur vñ Crisosti · ome · 10 · su-
per Matħ Mors nimiū necessaia
ē nature iā corrupte q̄ nō est fu gi-
enda: ꝫ potius ample dēda fiat ḡ
voluntariū qđ ē necessariū futur⁹ Of-
feram⁹ deo p̄ munē qđ ex debito
tenemur reddē Jtē Cassio · sup illđ
ps̄. Bti ī maculati · Quis tpale mor-
tē metuat: cui eterna vita p̄mittit ·
Quis labores carnis timeat: cui ī per-
petua reqe se nouit collocādū · Ec̄.
12. Soli metuē iudiciū mortis p̄u.
12. sperat iust⁹ i morte sua nec qm̄
iust⁹ si i morte p̄occupatus fuerit
in refrigerio eritac̄. Lō. 99.

Senectus enī venerabilis ē
nī diuturna neq; numero
anoꝝ computanda. cāt
tuꝫ sensus hominis q etas senec
tutis vita immaculata. Intētio
spūs sancti in lōne precedēti q in
ista est declarare quantū homini
cōferat bona vita. q quantū homi
ni mala vita noceat. Facit enī hō
minī vita viciosa duo mala. quia
ꝺedecet eū dampnabilē in morte eē
naliter q in vita abhominabilez
temporalitē. Et ideo dictū fuit supe
rius Mali homines si moriātur in
iuuētute morientur in doloē. si gau
deant senectute: carebūt honore.
¶ Per oppositū ātviri iusti habe
bunt duo bō. q habebūt si moriā
tur etiā iuuenes ista duo q erūt
sine senectute deo acceptabiles et
hominibꝰ venerabiles ¶ Postq̄
igit in pte precedēti declarauit spi
ritꝰ sanctꝰ q hō virtuosus i iuuē
tute moriēs est deo acceptabilis.
q. iustus si morte preoccupatus
fuerit in refrigerio erit. Hic ostē
dit q homo virtuosus in iuuētute
moriēs est hominibꝰ venerabilis
nō obstante vite breuitate. ¶ Et
circa hoc duo facit quia primo rep
mit vanitatem. Secūdo exprimit
veritatē. ibi. Cam aūt fūt ¶ Circa
primū est aduertendū q quidaz
imaginātur q sola etas quōcum
q̄ vixerint faciet eos venerabiles
q dignos honore. qđ non est verū.
imo sola virtus reddit hoiez dignū
honore. Ideo qui vult habere hō
norez in senectute faciat opa lau
dabilia in iuuētute. Nā honor est
exhibitio reuerētie in testimoni
um virtutis. Vñ Aristoti. q. Ethi.
c. 4. Deum virtutem āt solus deus
honorandus est. In cuiꝰ figuram
est bñ notabile qđ narrat aug.
4. de ciuitate dei c. 10. q romani du
as edes. i templa honoris q virtutis
diuinissimas sibi fecerūt sic ordia
tas q nullꝰ ad templum honoris
posset accedere nisi priꝰ p templū
virtutis trānsisset: ad denotandū q
via vera ad honores est sola virtus
Et hoc est qđ dicit spūs sanctꝰ in
lectione hodierna. Senectꝰ enī ve
nerabilis est. Narrat Seneca epla
lxx. lib. xs. q nestor hō quidā tm
gloriabat se diu vixisse q iscribi
fuo monumēto iussit se xxx. āns
vixisse: quez deridēdo Seneca subiun
xit. Quis eā etatem ferre potuisset
si otigisset centū ānos implere. q si
diceret: licet centenariū numerū i
pleuisset adhuc breue fuisset. et
subdit. Quo fabula sic q vita nō
q̄ diu ꝫ q̄ bene acta sit: refert. mi
hil ad rem ptinet quocūq; loco ꝰ
finas quocūq; voles definere tan
tum bonā clausulam ipone. Fabu
lam vocat carmen. Et vult dicere
q nō plixitas eloquentie ꝫ bonitas
sētentie cōmendatur in carmine
Et eodē mō in vita humana nō di
urnitas ānoꝝ. ꝫ virtus morū hoi
nem dignū reddit honore. Sic igi
tur reprimit vanitas eoꝝ qui ex pē
soliꝰ temporis senectutis priuilegi
um hōris sibi vēdicant vbi virtus
meritū nō pcessit. ¶ Tūc ibi. Cam
aūt. Repressa vanitate exprimit
veritas. Et est ista q ad hoc q hō
dicatur vere venerabilis duo req̄
rūtur. videlicet sapiētia mentis q
mūdicia carnis. Primū tangit cū
dicit. Cam āt sunt sensus hominis
n sensus

¶ sensus hominis. loco canonis ꝑ
senectute cõputant. qz sicut dicit
glosa. Ille bene canus est qui est be
ne sẽsatus Et bene p canos sensus
sapientia designatur. sicut enim defici
enti naturali calore corporis cres
cit cani capitis. ita defectu bone intẽ
tione vicio vel saltem frigescẽte
cane scit sẽsus mentis Eccl. 24. ꝯ
speciosum canicies iudicium. et pru
biteris agnoscere cõsilium: ꝯ spe
ciosa veterãmis sapiẽtia et glorio
sus intellectus et consiliũ. Vñ Aris
totiles. 1. physicoꝝ. Neqz enim infã
tes possũt addiscere. neqz iudicãt
similiter sembus. quia in pueris
habũdant humores turbacões
et motus. sicut ibidẽ dicit cõmenta
tor cõmẽto. 2. ¶ Secũdum videlicz
mundiciã carnis tãgit cũ dicit. Ẽ
tas senectutis vita immaculata q̃
si diceret Ille est bn̄ senex qui est
sine macula peccati. ꝓpẽ ista duo
mẽtis sapiẽtiam et carnis mũdici
am deũm est dameli a toto ꝓlo
istalxl dañ. 13 Vemi sede i medio
nostrũ et indica nobis quia deus
dedit tibi honorẽ senectutis. et ibi
narrat hystoria qũo duos senes
iudices de falsa cõdempnatiõe su
sanne cõfudit cum esset inuenis
et quasi puer etate. Vñ ibidem p̃
mittitur. Suscitauit deus spm̃ pue
ri iuuenis.

Queritur circa hanc litteraz. Vtz
malus senex possit i articulo mor
tis vtiliter penitere. ¶ Videt qz nõ
qz omnis qui vere pẽitet dimittit
peccata. ꝫ talis nõ dimittit peccata
ꝫ a pctis dimittitur. ꝯ vere nõ pẽi
tet. maior pz ꝑ aug. in ſmone. quodã
de penitentia. et allegatur 2. sẽten
tiaz. dis. 20. c. 1. Si vis penitentiaz
agere qñ peccare nõ potes: pcta te
dimittũt: nõ tu illa. ¶ ꝓp de nullo
penitente vtiliter est dubiũ quin
saluabit ꝫ de penitẽte in extremis
dubitat aug⁹. in ſmone predcõ
loquens de tali. Si securus hinc ex
ierit ego nescio: pmam dare pos
sum⁹: securitatẽ nõ. Nũquid dico
ꝺempnabit. ¶ ꝓp null⁹ qui pe
nitet: timore et necessitate ductus
penitet vtilit. ꝫ talis videtur sic pẽi
tere. Vñ Aug⁹ Nemo expectet ne
cessitatem qñ iã peccare nõ potest
Arbitrij em̃ libertatem q̃rit deus
nõ necessitatẽ Ergo talis nõ pẽni
tet vtiliter. ¶ ꝓp null⁹ vere penitz
ñ cum ꝓposito satisfaciendi. ꝫ tal⁹
qui scit se morituꝝ: scit qz nõ pot
satisfacere. ꝯ hoc nõ ꝓponit. Ergo
inutiliter penitet. Pt cõfirmari qz
ſm canonem tali ñ ẽ pmã imponẽda
sed ignoscenda. 26. q. 1. Ab infir
mis. Et 2. Dimãz ꝺ. 20. c. 2 ¶ ꝓp Et
cã. 24. Viuus et sanus cõfiteberis
dño. ꝯ sicut pmia nõ valet ñ in vi
ta. ita nec videtur valere ñ in sani
tate. ¶ Ad oppositũ arguitur: qz
diu in homine manz potestas pec
candi: manet et potestas penitẽdi
ꝫ potestas peccandi manet in ho
mine vsqz ad mortẽ qz diu est libe
ri arbitrij. ꝯ ac. ¶ ꝓp latro i fine
penitens imuenit miam Luce. 23
¶ Ad questionez dicẽdum qz ad
pmam vtilem duo faciũt: dolor
ꝺ preteritis et ꝓpositum cauendi de fu
turis. et quia quilibet hñs vsũ ra
cionis quantũcumqz peccauerit
et quãtumcũqz sero: potest habere
ista duo. et ideo ꝺcendum est qz
pmia quantumcũqz sero vtil esse

potest licet de ea confiteri sup̃ mo
dum sit periculosum vñ ad q̃onem
dicendũ q̃ malus senex p̃t in arti
culo mortis vtiliter penitere licet h°
accidit valde raro. Penitentie enĩ
taliũ q̃nq̃ timore pene procedunt
non amore iustitie sicut de anthio
cho dicitur Macha. secũdo capitu
lo nono Orabat autem scelestus
dominum a quo non erat miseri
cordiam consecuturus. ¶ Ad pri
mum ergo dicendũ q̃ peccã dimit
tunt h̃oiem q̃ntũ ad effectum q̃
fit ipotens corpe non tñ h̃oiem di
mittũt q̃ntum ad affectũ peccan
di dimittere. ¶ Ad secũdũ q̃ Aug̃.
non dubitat quin sera pnĩa sit vti
lis si sit vera: ꝫ dubitat an sit vera
q̃ precedens ab amore iustitie an a
timore pene Vnde in p̃s. võtur se
ra pnĩa sacrificium veſptinum a iõ
si sit vera sufficit ad salutem. ¶ Ad
terciũ q̃ contingit pnĩaz fieri a ta
li libere q̃ntum ad effectũ peccan
di vt dictum est. ¶ Ad q̃tum dicen
dũ q̃ talis h̃z ꝓpositum satisfaciẽ
di sub condicõne si posset, ad hoc
sufficit dñe miẽ. q̃ si homo vellet
facere qđ in se est ad pnĩam deus
faciet qđ in se est ad miam. Et idõ
licet pnĩa non sit imponẽda absꝺ
lute ꝫ mnotescenda fm canones.
tñ estimo q̃ vtilis est eis pnĩam
certaz imponere sub cõdicõe si con
ualescãt q̃ frequñter de periclẽ max
imis h̃oies euaserũt ad vitaz. ¶ Ad
Quintuz de ecclesiastico dñm q̃ cõfi
teri in vita est necessitas q̃ Eccl. 14.
Ante mortem confiteri dño q̃ nil
perit confessio: sed confiteri in sa
nitate est securitatis vñ primum ca

dit sub precepto. secũdũ sub cõsi
lio a iõ nõ est sile de vita q̃ sanitate
Senectus ei venerabilis Notan
dum est circa senectutẽ bonã q̃ ip
sa est diligẽter veneranda viz sicut
medicamẽ in continẽtie sic moder
amen in solẽtie sic examẽ expientie
a sic libamẽ pnie. Primo ẽ bona
senectꝰ i sãis semb veneranda sic
medicamẽ in cõtinentie vñ Sene.
i epla quadam Gratias ago sene
ctute quicq̃ debeba; nolle nõ pos
sum Cessare enim debet in senectu
te quicq̃d voluptatis q̃cquid lasci
uie quicq̃d illecebre placuit in iu
uentute Vnde Seneca secundo de
clamationũ declamatione sexta.
Adolescẽs luxuriosus peccat senex
insanit Vnde Tullius de senectute
O preclarum munus senectutis si
quidem auferet nobis qđ est i ado
lescentia vitiosissimum. s. libidinẽq̃
corpis In omendacõe senectus
dt Ambrosius ad Valentinum.
Erubescat senectus que se emẽda
re non potest. Nõ enim canicies cõ
mendata est annorum: ꝫ morum
Item Ambrosius i Exameron li
bro primo. Senectus inquit est i
bonis moribꝰ dulcior in cõciliis vti
lior i constãtia fubuemẽ di mode
ratior ad ꝓmptẽdas libidines fo
tior ipa q̃ ifirmitas corpis sobrie
tas est mẽtis ꝰ h̃z caueãt sibi h° se
nes tempore a iuuenes vtute illõ
qđ in omendationem senectutis
dicit Ambrosius vbi supra. Sũt
enim quidaz senes ita male habi
tuati in voluptatibus q̃ dolent vt
videtur q̃ non sunt vt solebant
ad voluptatem potentes delectã
tur audire etiam et confabulari

de turpibus. delectantur ymagina-
ri de vilibus ⁊ sicut non vescentes
carnibus delectantur i brodio sic
illi cum p̄uantur opacōe fruunt̄
ymaginacōe Sed nota q̄ omne
peccatum incurabilius est in sene
q̄ in iuuene Querit enim aristo-
tiles in probleumatibus parte p̄-
ma c. 28. ꝓpter q̄d in hyeme pau-
ciores sunt egritudines q̄ in esta-
te Mortifere vero magis i hyeme.
Et r̄ndet q̄ in estate p̄ua quidem
occasione fiunt egritudines: i hy-
eme vero non. quia parue occasi-
ones cicius digeruntur i hyeme
Vnde illa que fiunt a maiori occa-
sione merito peiora sunt ⁊ magis
destructiua huiusmodi autem fūt
que in hyeme oriuntur et ypocr̄s
in anforissimis .s. senes iuuenib⁹
frequent̄ minus egrotantur. cum-
q̄ eis cronice egritudines fiunt
multi ex eis commoriuntur Moā-
liter sicut sanitas corporis est eq̄-
litas humorum Ita sanitas spiri-
tualis est temperancia passionū
et distemperancia earum infirmi-
tas spiritualis. estas est iuuent⁹
hyēps senectus. Verum est igi-
tur q̄ plures et frequentiores ac-
cidunt infirmitates spirituales i
iuuene q̄ in sene. quia multo plu-
res sunt occasiones tam ex cōple-
xiōe calida q̄ ex iuuenili inexpel-
encia. sed certe iste infirmitates
sunt multo curabiliores q̄ sint in
senibus. quia si accidant in seib⁹
vix curantur. Exemplum de salo-
mone 3. Reg̃. 2. c. vbi dicitur. Cū
esset senex deprauatum est cor e-
ius per mulieres Et causa est q̄a
tales infirmitates spirituales ꝓ-
cedunt ex̄ malicia magna ⁊ tales
fuerunt illi senes de quibus dicit̄
Dan̄. 13. Egressa est iniquitas a se-
nibus iudicibus qui videbantur
regere populum ¶ Et ideo notand̄
est q̄ habitus bene viuendi acq̄-
rendus est in iuuentute si homo
velit sācte viuere i senectute nec
aliquis de senectute nimis confi-
dat quia quidam qui in iuuentu-
te euaserunt in senectute turpiter
ceciderunt sicut ille qui 60. annis
virgo vixāet in eodem autem cor-
ruptus obijt ⁊ ideo signanter oāt
p̄ Ne proicias me in tempore sene-
ctutis Secundo veneranda est se-
nectus quia ipsa est moderamē
insolentie Omnes enim boi senes
debent arguere insolentes et ifor-
mare Vnde narrat Valerius lib°
sexto capitulo secundo de quodā
sene qui de hijs que suis tempori-
bus apud romanum populum a-
gebantur liberrime loquebatur
increpās arguendo et discentiēs
factis maiorum. hic dū ab amicis
moueretur qua audacia ita effrō-
tē diceret omnib⁹ veritatem Ille
r̄ndit Due inquit res m̄ licentiā
p̄bēt Orbitas ⁊ senectus. Voluit
dicere q̄ ille q̄ ē iuueis et aspirat
ad ardua sperat ꝓmotiones ⁊ of-
ficia: necessaie h⁹ adulari frequēt̄
Sz otra hoc fuit senex ⁊ ideo senec-
tus dedit auctoitatē Item senex
habens filios vel filias ꝓmouen-
das licet non pro se tamen pro ꝓ-
le frequenter mētit̄ vel saltē dissi-
mulat veitatē. Hic āt q̄ ꝓle caru-
it et silr senex fuit ⁊ ideo veritate
dicēda nulli offendenti pepcit. sed
certe modernis tēporib⁹ nō nulli

iuuenes obaudire non obedire vo-
lunt senioribus et verificatur inter-
dum illud ysaie. tercio. Tumultua-
bitur puer contra senem. et igno-
bilis contra nobilem. non sic erat
inter romanos antiquitus. sicut
narrat Valerius libro secundo ca-
pitulo primo. vbi dicit generaliter
Iuuentus senectuti ita circumspectum
honorem tribuebat. tamquam om-
nes maiores natu communes adoles-
centium essent patres. Et ideo in-
ter duodecim abusiones due sunt
senex sine religione. et adolescens
sine obedientia. sicut enim dicitur
Tullius de senectute. Senex in hoc
melioris condicionis est: quia quod spe-
rat adolescens: ipse consecutus est Il-
le vult diu viuere iste diu vixit quam-
quam michi nec diuturnum videtur quam-
quam in quo est aliquid extremum. Quales
senes debent esse quibus merito de-
betur honor et amicicia docet Tul-
lius in eodem. senectus inquit hone-
sta est cum suum ius retinet sicut ado-
lescentem in quo est senile aliquid
sic et senem in quo est adolescentis
aliquid probo quod qui sequitur cor-
pore senex esse poterit: aio nunquam vnde
metrice Res est grata senem iuue-
niliter esse iocundum Gratius est
iuuenem moribus esse senem. Vnde
et in adolescente esse debet aliquid se-
nectutis. et in sene aliquid iuuentu-
tis vt sic senes cum iunioribus lau-
dent nomen domini. Caueamus er-
go senes ne nomine solo suffragio
etatis solo patrocinio canicie hono-
rem nobis auctoritatis ad alios
arrogemus Vnde idem Tullius in
eodem. non tam cani non tam ru-
ge auctoritatem repente accipere po-

ssunt sed honesta acta et superior e-
tas fructus capit autoritatis extre-
mos et ideo virtutes in iuuentute con-
gregande sunt Iuxta illud prouerbiorum.
22. Adolescens gradiens iuxta vi-
am suam et cum senuerit non rece-
det ab ea Vnde Seneca Iuueni est
parendum et seni est vtendum vt
Eccli. 25. Que in iuuentute tua non
congregasti quomodo in senectu-
te tua inuenies. Tercio venera-
da est senectus quia est examen
experientie Est enim senectus quasi
thesaurus sapientie examinate et
preexperte et ideo vbi desunt senes
vel experti nunquam sana dabuntur consi-
lia propter quod dicitur. tercio.
topicorum. Nemo iuuenes eligat
in duces eo quod non constat eos esse
prudentes Vnde et in exercitu Alex-
andri nemo nisi sexagenarius ex-
cercitum duxit et hinc est quod non
propter senectutem neque decrepitam
etatem presbiteri dicuntur sed propter sapiam
dis. 84. c. Porro Vnde presbiter grece se
senex latine dicitur. non propter
etatem sed propter sapientiam que
in eis esse debet Sed contra presbi-
ros hoc est malos seniores ad litte-
ram inuehitur Petrus in aurora
et loquitur contra canos senes que
pretendunt maturitatem in crimi-
bus et seruant leuitatem in moribus
Bonos autem et morigeratos non
tangit et dicit sic. Canicies etiam
mentiri nouit et albam non semper
retinet alba senecta fidem Albio-
res temporibus magis sunt moribus
equant. Tempora cana iueni cor-
da dolosa picem non potest ipsis
irasci moribus etas que stupent in se-
nio non senuisse senes Multi autem versus

elegãtes ponuntur quos transeo ne videar poetas allegasse diffusius q̃ prophetas Tamẽ de quib9 dam presbiteris a curatis subiũgit versus quos expedit saltem semel audisse a sic dicat Vis tibi depingi breui9 premissa sequuntur Vtres seu veres dolea seu dolos Curãt non aras non vera ꝟ era. Non equũ sed equos nõ mopes ꝟ opes Et infra Libras non libros eligant parentq̃ monete. Non momus preco nõ precę quęq̃ viuant Non alla tractare norunt ꝟ alea norunt. plus in salmone. q̃ salomone legunt Istos versus allegat Brito ō hac dictione p̃sbit & subiungit q̃ fm hanc exposicionem presbiter melius dicitur p̃ alijs bilẽs & q̃ alijs p̃bẽs ie Ruia vero vel omnes senes sumus vel senes esse intendim9 si deus voluerit licet hoc non sit perfecto rum appetere Absolute tamẽ vt cõiter appetunt omnes hoies moti magis instinctu nature q̃ fidei. quia iąt ita est bonum est q̃ odiciones senectutis quas poit Aristotiles 2. rethorice audiam9 Senes inquit moribꝰ i passionibus vero fere iuuenibus otrarij sunt qm̃ diu vixerunt a in multis decepti fuerunt a inexperti in plurib9 negocia esse prava, ideo michil assertiue dicit. ꝟ in ommibus apponũt forte. et õia agunt remissius q̃ oporteat. omnia in turpius considerant. et male suspicantur, propter incredulitatem. Incredoli autem sunt. eo q̃ multa mala experti sunt. Et ꝓp hoc etiam non amant valde, neq odiunt, quoniaz sic experti sunt, a magnanimi non sunt. quoniam in miꝭ vita abiecti fuerũt et hũiliati, neq aliquod magnum et honestum sed solum ea que ad vitam necessaria sunt concupiscũt. a liberales non sunt, quoniam experti sunt q̃ facile ẽ abicere necessaria, a difficile acquirere, a timidi sunt a naturali complexione. frigidi enim sunt Vnde viaz prepa rant senectus formidini, a ideo q̃ natura calidi sunt audaces sunt. a magis amant viuere in vltima die q̃ prima, quoiam concupiscẽcia est ei9 quod d ficit. defecit aũt eis tanto plus quanto diuci9 viuunt, a sunt amatores sui magis q̃ oportet Dec enim pusillanimitatis mos est, que in eis viget et propter hoc magis amant honestatem conferencia, q̃ conferens ẽ ipsius bonum honestum. Similter a inuerecundia difficilis spe, a debilis concupiscencie, et magis rationi viuunt q̃ moi vel virtuti Et acute ire sunt. quoniam in tristicia viuunt, que ad iraz disponit. a miseratiui sunt quoniam omes sue debilitatis a miserie compartices putant et hoc est miserabile Non sunt autem lusiui sed plane tiui hec Aristotiles Innocẽcius de vilitate conditionis humane. Senectute familiaris hec est loq̃citas. thesaurum in sepulchro ponit qui senem heredem facit. senex facile producatur. difficile ꝟocatur cito credit a tarde discredit tenax a cupidus, tristis a querulus, velox ad loquendum tardus ad audiẽdũ, laudat ãteq̃s spirit moderatos, vituperat p̃cia omnia p̃terita.

L. 3.

suspirat et anxiatur corpore et infirma
tur Audi poetam. Multa senem cir
cumueniunt incommoda: hec In
nocencius. propter hec autem non
contemnendi: sed supportandi sunt
senes. Nam isti defectus sunt om
nibus communes Vel enim tales
erimus. vel citius moriemur Vn
de Ecclesiastici. octauo Ne spernas
hominem in senectute sua etenim
ex nobis senescunt Et Leuit. nono
Coram cano capite consurge et ho
G 4° nora personam senis. Quarto se
nectus est veneranda. quia est li
bamen penitentie. Est enim liba
men sacrificium et libare idem est quod
sacrificare sicut dicit Hugucio Omnis
autem senex tenetur seipsum in primia
sacrificare deo vel saltem per contrici
onem et disciplinam veteris vite: quia
sacrifitium deo spiritus contribula
tus Istud est sacrificium vespertinum
de quo loquebatur Apostolus. 2. ad Thi
mo. 4. Ego enim iam delibor et tempus
mee resolucionis instat Sen in epistola
quadam ymaginatur quod vita nostra est
quasi nauigium in mari et quod quamdiu
viuimus nauigamus et tandem in
senectute applicamus ad portum
Et tunc sicut naute recolligunt instru
menta et vasa nauis quibus na
uem mouerunt ita debemus nos sen
sus nostros intencionem et consi
deracionem et sollicitudines secula
res recolligere totaliter ad nosmet
ipsos ad virtuose viuendum Vnde
dicit sic Incipiamus vasa in sene
ctute colligere in freto. hoc est in ma
ri viximus: moriamur in portu. Sed
hic est inuehendum contra duo
genera senum quorum aliqui se
nectutem accusant nec eam sciunt

sustinere quam tamen semper appeti
erunt habere. Contra istos ratio
nabiliter tam Seneca quam Tullius
sic accusant. Tullius in libro suo
de senectute sic dicit. Tanta in ho
minibus stulticie inconstantia ac
peruersitas est quod omnes etatem vt
adipiscantur exoptant eandem ad
epti accusant. Sen vero in epistola
8. tali sic conquerenti loquitur de
ridendo Vesice inquit dolor inquie
tat epule erunt parum dulces de
trimenta continua. hec est senis
querela Propius accedam. dicit
Seneca de capite tuo timuisti et re
spondit. nesciebas te hec optare cum
optares senectutem tuam omnia
ista in longa vita sunt quemad
modum in longa via puluis et lu
tum et pluuia sunt Sed dicis vole
bam viuere et carere incommodis
omnibus. Respondet Tam effemi
nata vox virum dedecet. hec ille.
Secundo sunt aliqui senes qui se
nectutem dehonestant moribus pu
erorum contra quos Sen in vna e
pistola Auctoritatem habemus se
num et vicia puerorum Idem in quan
dam alia. desine velle que voluisti
puer Hoc opus sit hec cogitatio in
ponere veteribus malis finem ysa
ie. sexagesimo quinto Puer centum
annorum morietur. Non sic nos
carissimi sed primo supportemus se
nectutem viriliter. secundo per eam ac
quiramus virtutem De primo Se
neca in epistola Senectus lasse e
tatis non fracte nomen habet non
sentio in animo etatis iniuriam cum
sentiam in corpore tantum. vicia et
viciorum ministeria senuerunt.
viget etiam animus et gaudet.

non multum sibi esse cum corpore exultat et in contrauersiam facit de senectute. hunc ait esse florem suum credamus illi vtamur bono suo. Secundo per senectutem acquiramus virtutem sicut docet idem Senec. in epistola 15. quod facere solebant qui serius exierunt et volunt tempus celeritate recuperare calcar addamus. Senectus optime facit ad hec studia. non est vt estimes vllam etatem aptiorem esse ad bonam mentem quam que se multis experimentis longa a rerum frequenti experiencia domuit quo ad salutaria mitigatis affectibus venit Exemplum Machabeorum vi. de eleazaro de quo ibi sic scribitur quod cepit cogitare etatis atque senectutis eminenciam dignam et ingenuam nobilitatis caniciem et mori pocius preelegit quam in pudice viuere. Lectio 10.

Placens deo factus est dilectus et viuens inter peccatores translatus est et raptus est ne malicia mutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet animam eius

Quia possent mundani probabiliter admirari quare quidam valde morigerati iuuenes subtrahuntur vbi peccatores et iniusti vsque ad decrepitam etatem perducuntur ideo spiritus sanctus in hodierna lectione huius euentus assignat rationem. Nam homines seculares istud solent iudicare iniustum quod deus bonos cito subtrahit et malos diu viuere permittit. Et circa hoc duo facit Nam primo excusat diuinam iusticiam Secundo accusat mundanam maliciam ibi: propriam. Circa primum assignat tres rationes quare deus non permittit bonos seruum exspectare videlicet diuinam amicitiam suscipientem ad premia. Proximorum maliciam allicientem ad crimina. et acquisitam iustitiam sufficientem ad merita Secunda racio assignatur ibi raptus est. Et tercia ibi consummatus est. dicit ergo Placens deo factus est dilectus quasi diceret vna racio quare iustus tollitur de hac vita quia est placens deo per bonam vitam factus dilectus per graciam et ideo dignus est vocari ad coronam Cantico. 2. dilectus meus michi et ego illi qui pascitur inter lilia Et viuens inter peccatores bene ac virtuose quod est valde laudabile et difficile ad Phi. 2. Simplices filii dei sine reprehensione in medio nacionis praue et peruerse et ideo translatus est ad celum Consequenter ibi Raptus est. Ponit secundam racionem ad idem videlicet proximorum maliciam allicientem ad crimina Ex hoc quod aliquis de malorum societate remouetur proueniet sibi securitas et oportunitas bone vite Vnde primo allegat periculum mali consorcii Secundo assignat modum communicandi vicii ibi: fascinacio Quantum ad primum dicit Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius id est ne mala conuersacio hominum mutaret intellectum eius practicum. dupliciter enim corrumpitur virtus in homine. vnomodo per habitus corrupcionem Aliomodo per actus deordinacionem. Primum tangit cum dicit. ne malicia Secundum cum dicitur Aut ne fictio deciperet animam. Intellectus enim practicus est principium operandi vnde quando ita est quod principia practica corrumpuntur

in hoīe oīa facta eius fiunt puer-
sa. Et ideo qñ rectum iudiciū corrū-
pitur p malam consuetudinem ⁊
acquiritur hītus contrarius vtuti
ibi est certa malitia ⁊ longe peius
est q̄ qñ peccatur ex passiōe. Aut
ne fictio decipet animaz eius. Fi-
ctio est in illis qui male opantur
in quibus tñ recta estimacō non
est corrupta. ꝫ opātur mala con-
tra conscientiam scientes se male
facere ⁊ vtrumqꝫ istoꝝ ptinet ad
maliciā. Notandū q̄ necessario ī
hac vita oꝫ viuere inter pctōres.
qñtumcūqꝫ etiā homo studeat ad
correctionē pctōꝝ qꝛ si sp erunt a-
liqui mali bonis cōmixti in oī soci-
etate sic dt Aug⁹. ad vincentiū do-
natistam ⁊ ponitur in Can. d. 41.
qñtumlibet inquit vigilet discipli-
na domus mee homo sū ⁊ inter ho-
mines viuo nec m̄ arrogare audeo
vt dom⁹ mea melior sit q̄ archa
Noe vbi tñ inter octo hoīes vnus
reprobus īuentus ē. Aut melior sit
q̄ domus Abrahe cui dcm̄ est Eice
ancillam ⁊ filiuz eius. Aut melior
sit q̄ domus ysaac cui de duobus
gemīs dictū est Jacob dilexi Esau
autem odio habui. Simpliciter āt
fateor caritati vestre coram dño dō
nrō qui testis est super animā me-
am ex quo deo seruire cepi. Quoni-
am sicut difficile expertus sū meli-
ores q̄ qui in monasterio pfecerūt
ita non sum peiores expertus q̄ q̄ ī
monasterio defecerunt. Et ideo in q̄-
cumqꝫ societate homo ponatur nō
poterit ōnino euadere q̄n inter pec-
catores conuersetur ⁊ ideo oportz
pfectos vicia malorum corrigē p
posse ⁊ qd non possent corrigē su-

stinere nam tales deo qui est sup̄-
mus iudex reseruantur. Vnde Gre-
go. 2. mora. ca. 18. Nullus perfect⁹
est qui inter defectus pximoꝝ per-
fectus non est. qui enim equani-
miter aliena mala nō tolerat ipē
sibi testis est per impatientiam.
quia a boni plenitudine longe di-
stat. Abel quippe esse renuit quē
Cayn malicia non exercet. sic in
tritura aree grana sub paleis pre-
muntur. sic flores inter spinas pro-
deunt. rosa que redolet crescit cuz
spina que pungit. Duos namqꝫ fili-
os habuit. prim⁹ homo. sed vn⁹
reprobus alius electus fuit. Tres
quoqꝫ filios Noe archa continuit.
sed duobus in humilitate persi-
stentibus vnus in patris irrisio-
nem ruit. Duos Abraham filios
habuit sed vnus innocens alter
fratris persecutor fuit. Duos quoqꝫ
ysaac filios habuit. vnus ī humi-
litate seruatus alius vero etiam p̄-
us q̄ nasceretur reprobatus. Duo-
decim filios Jacob genuit sed ex
eis vnus per innocentiaz vendit⁹
est. Ceteri vero per malitiam fra-
tris venditores extiterunt. Duode-
cim quoqꝫ apostoli in ecclesia sūt
sed improbati remanerent vnus
eis admixtus ē qui eos persequēs
probaēt. Sic nāqꝫ iusto peccator
cum malicia iungitur. Sic īforna-
ce auro palea cum igne sociatur.
vt quo ardet palea aurum purge-
tur. Hij ergo in veritate boni sunt
qui in bonitate etiam inter malos
persistere possunt. hec ille. Idem p̄-
mo morali capitulo. 2. Neqꝫ enim
valde laudabile ē bonū eē cū bonis
ꝫ bonū esse cū mal' Sic ei gūioris

culpe est inter bonos bonum non
esse. ita immensi est preconij bo
num etiam inter malos extitisse
Job tricesimo. Frater fui draconum
et socius strucionum Et Cantico
rum .2. Sicut lilium inter spinas
sic amica mea inter filias. Viuens
inter peccatores translatus est.
Notandum quod deus electos suos trans
fert tripliciter de rebellione ad re
consiliacionem de dissolucione ad re
ligionem de peregrinacione ad qui
etacionem. Primo transfert existentes
in statu peccati et iniusticie siue oige
nalis siue actualis ad statum gracie
siue penitencie sicut rex misericors exu
les et profugos et proscriptos in extra
neis regnis vagantes reuocat gra
ciose et ad pacis reconsiliacionem ad
mittit Ita xpus suos rebelles recedentes
ab eo per peccatum et exulantes in
regione vmbre mortis. transfert
misericorditer in regnum suum et repa
triam permittit de isto exilio tran
latus fuit paulus. petrus. maria mag
dalena. matheus et multi alij inter
quos Augustinus de quo sic legimus In
uenit se Augustinus longe esse a deo in
regione dissimilitudinis tamquam audiret
etc. ¶ De ista translacione ad Col. 1.
Eripuit nos de potestate tenebra
rum et transtulit in regnum filij sui.
In tempore hyemali. in tempore frigido quando
omnia sunt quasi semimortua tunc prudens
ortulanus transfert de loco ad locum plan
tas euellens eas radicitus a terra
in qua steterunt prius. ac per talem
transplantacionem alique fiunt
fertiles et fructifere que fuerunt ste
riles et inepte Tempus hyemale et
frigidum est tempus tribulacionis et
aduersitatis Xpus est moraliter
ortulanus sicut estimauit maria
Joh. 20. Iste ortulanus quandoque pec
catoribus immittit hyemem tribula
cionis et infirmitatis et angustie
et sic transfert eos per contricionem
et confessionem in ortum ecclesie
et facit eos fructiferos et fertiles
qui prius steriles et infecundi extiterunt Jo.
tertio Translati sumus de morte
ad vitam quoniam diligimus.
Secundo transfert deus electos su
os de dissolucione ad religionem sicut
ortulanus cernens plantam delicati
fructus crescere prope viam et in lo
co communi. Vbi modo a bestijs
modo ab alijs frequenter leditur
modo a ribaldis excutitur quia
stat sine muniocine in via com
muni ita quod nunquam vel vix produ
cit fructum suum ad maturitatem
quin vel leditur in germinibus quando
germinat. vel in flore quando flo
rescit. vel in fructu quando matu
rescit. talem inquam plantam trans
fert in viridarium vel in ortum be
ne conclusum vt ibi fructificet in
tegre sine impedimento et fructus
totus in vsum domini seruetur.
Isto modo moraliter cristus quan
doque vidit personam aptam ad
fructificandam in ecclesia stan
tem in mundo qui est via commu
nis omnium transeuncium pro
fert germen vel florem per sanc
tum propositum quia multa bo
na proponit facere sed statim ledi
tur a bestijs id est bestialibus ho
minibus datis voluptatibus hu
ius vite vel excutitur a ribaldis
ante fructus maturitatem et im
peditur et agitatur a pessimis
mundanis hominibus sic quod vix aliquem

fructum ꝓducit ad maturitatem.
Talem igit̄ xp̄us aliquociēs tr̄ns-
fert in ortū sancte religionis de q̄-
bus Canti. 4. Veni in ortū meū so-
ror mea sponsa messui mirraꝫ me-
am cū aromatibꝫ meis. In isto ce-
go orto fūt mirre pm̄e ⁊ aromata
doctrine scē. de hac tr̄nslacōne dr̄ in
ps̄. Vineam de egipto tr̄nstulisti
de egipto id est de tenebris mun-
dais. Tercō tr̄nsfert scōs suos de pe-
regrinacōe ad quietacōem. Rex
habens aliquē hoīem qui in aliq̄
officio hūili secum laborauit pro-
mouet ad aliquē statum certuꝫ ⁊
ꝑpetuum pro labore suo si est cleri-
cus facit eū ꝓmouei ad ecclesiasti-
cas dig̃tates si est secularis dat ei
hōres seculares redditus offitia vt
sic de labore ad requieꝫ trāsferat̄.
Isto mō xp̄us illos qui secū i hac
vita laborāt trāsfert finalit̄ in re-
quiē regni celestis Ecc̄i. 44. Enoch
placuit deo ⁊ translatus est ⁊ de
hac translacōe loquit̄ pn̄s lcō.

Lcō quinquagesima prima.

Fascinacō enim nugacita-
tatis obscurat bona ⁊ icō-
stantia ꝯcupīe transuer-
tit sensū sine malitia. Postq̄ spi-
ritussc̄us docuit ꝑiculosā esse com-
munem cū pecōribꝫ cōuersacōem
Hic oñt ꝑ quā viā bona malis re-
cipiāt coinquinacōem Sunt em̄ i
homine duo pn̄tis cognicōis ⁊ v̄-
tutis viꝫ intellectꝰ ⁊ sensus. ⁊ vtrū-
q̄ principiū ꝯgnoscitiuū hꝫ suuꝫ
appetitū Intellectꝰ hꝫ suum appeti-
tū viꝫ intellectū ⁊ sensus habet ap-
petitū sensitiuū sic ptꝫ. 3. de aīa Rn̄
igit̄ ista duo pn̄cipia siue ꝑtes aīe
regulant̄ virtuose. ꝑsona tota est
conuenienter ordinata. ꝫ ad cor-
rūpendum bonam ꝑsonaꝫ q̄cūq̄
duo iueniūtur inter mūdanos isto-
rū pn̄cipioꝝ infectiua. Primum
est viciosa lasciuia i loquēdo Secū-
dū ē numerosa diuersitas i ꝯcupis-
cendo. Primū est deceptoria iforma-
cio inꝑceptibilis Secūdū ē transi-
toria delectacio ipsiꝰ rei sensibilis
Per primum corrumpitur ꝑs itel-
lectiua. ꝑ secūdū pars sēsitiua De
primo loquendo de appetitu itelle-
ctiuo qui vocatur voluntas intelle-
ctiua vt sil̄ totam partē racōnaleꝫ
cōplectatur dicit sic. Fascinacō ei
nugacitatis obscurat bō Vbi no-
tandū q̄ bona sunt triplicia. natu-
turalia. suꝑnatuālia. ⁊ acq̄sita Na-
turalia sunt potētie natuāles tam
aīe q̄ ꝯiūcti de q̄bꝫ. 2. ⁊ 3. de aīa ꝑ
totū Suꝑnatuālia sūt tres v̄tutes
theologice fides. spes. ⁊ caritas.
Ad Cor̄. 13. Acq̄sita sunt scīe ⁊ v̄-
tutes morales de quibus tota ph̄ia
cōsistit Et hō qui haberet ista tria
ꝑfecte esset bene potens ad regen-
dum se virtuose i ista vita Habēt
enim natuālia acquisita ⁊ gratui-
ta Et ne aliquis tractans cū mun-
do de seipso cōfidat q̄tūcumq̄ sit
bonus. Ecce quid dr̄ spiritussanctꝰ
in hodierna lectione Fascinacō ei
nugacitatis obscurat bona Fasci-
nacio est infectiua visio alicuius
persone nociue infereus latenter
per radium visualem nocumentū
rei vise. sicut dicere solemus q̄ ma-
liciose vetule tenellos pueros infi-
ciunt ⁊ sic loquitur. Virgilius in
bucolicis. Nescio quis teneros o-
culis michi fascinat annos. Dicūt
enim antiqui ph̄i q̄ aīa ꝑ ymagi-

nacionē īmutat oculū. qui est mē
brum tenerꝫ ⁊ spūale ⁊ oculus in
fectus īmutat aerem. aer autem ī
fectus īmutat tenerū corpus infā
tis ⁊ īmutat ꝓuocādo puerum ad
nauseam. ⁊ sic puer refundēdo nu
trimentū cōfundit. Istud sig̃ficat
fascinare ad litteram Nugacitas
est assiduitas dicendi nugas Nu
ge autem sunt trufe verba viz ad
nichilum apta vel saltem narrati
ones ludicre que nichil valent ni
si ad ludum Est igitur intellectus
hꝰ littere ꝙ perfectus homo hn̄s
bona predicta si dat se seculo p̄t de
facili deprauari ad maluz Quare ⁊
Certe ꝙ fascinacō ⁊ occulta ⁊ infe
ctiua decepcō nugacitatis ⁊ vani
tatis mundanoꝝ nō vere. ꝫ vane
loquentiū obscurat bona p̄dicta
naturalia gratuita ⁊ moralia: sed
primo obscurat ista ꝙ facit homi
nem quasi fascinatum. ⁊ ludifica
tum Vnde ad Gal. 6. Quis vos fas
cinauit. veritati non obedire ⁊ ⁊ de
cepit. Et sic homo exn̄s in ꝑuersa
societate videt valde bn̄. ꝙ alij ma
le agunt sic tn̄ effascinatur ꝙ ap
paret sibi pro tunc gratia societa
tis similiter esse faciendum. Vnde
iudicium suum non est extinctuz
sed quodamodo ludificatum ⁊ ob
scuratum Et hec ē causa quare pru
dentes mundi aduertunt se esse ī
periculis magnis aliqui cū cardīa
libus. aliqui cum regibus. aliqui
cum episcopis. ⁊ tamen non pos
sunt se euellere. Effascinati enī sūt
antiqua societate per quā obscu
rantur bona naturalia gratuita ⁊
moralia Secūdū agens corrupcō
nem virtutum est varia mutatio

voluptatis siue transitola delecta
cō rei sensibilis Si enim hō habēt
p̄cipue resistere qn̄ moratur in se
culo vni gn̄i voluptatis esset certe
tolerabile malum: ꝫ modo sic est
ꝙ vna tēptatione sedata sine mo
ra surgit alia. vel enim intrabit cō
uentum potatorum vel lubricoꝝ vel
ambiciosoꝝ vel detractoruz vel cu
pidorum. velit nolit si se multū cō
misceat mūdo ⁊ tunc est vehemēs
labor in tam cōtinuis luctis ꝑporta
re victoriam Et ideo signanter dici
tur ī lrā hoc qd̄ frequēter ɔtingit
ꝙ incōstantia ɔcupiscentie sb̄uer
tet sēsuz Sensus enim habet natu
ralem appetitum vt regatur a raci
one. Vn̄ lumē racōis debet p̄cedere
sensū qn̄ aūt sic ē ꝙ sensus p̄cedit
rōnem. sensus tn̄ fuerit ⁊ puerti
tur ⁊ hoc facile de sēsu sine malicia
⁊ de sēsu innocētis n̄ expti maliciā
alioꝝ Obscurat bona. Nota ꝙ cir
ca discretionez bonoꝝ decipit iudi
cium mūdanorū. Cum enim tria
sint bona. gratie. natuē. ⁊ fortune
bona fortune minima. bona natuē
media. bona vero gratie maxima
s̄m Aug̃. ⁊ tn̄ mundani non sic
iudicant: sed potiꝰ econuerso Exē
plum de diuite. Luce. 12. qui dixit
anime sue Anima habes multa bo
na reposita in annos plurimos req̄
esce ɔmede bibe ⁊ epulare Et dixit
ei deus. Stulte hac nocte repetent
animam tuaz a te Que parasti cu
ius erunt ⁊ Et sic est ōnis qui the
saurizat: sed non in deum. Diues
igitur iste licet diues tamē stultus
⁊ deceptus fuit iudicās tp̄alia es
se bona magna cum illa tn̄modo
magna sunt quibus homo efficit

dicies in deum Math. 12. Bonus
homo de bono thesauro cordis sui
profert bona. Causa vero decepti
onis istius quare scz hoies bona tem
poralia iudicant esse magna spi
ritualia cuiusmodi sunt virtutes mini
ma accipi pt p exemplum qd conti
git in visu qn enim oculus videt rez
p mediu diuersarum dyaphaneita
tum communiter valde male iudicat
de ea sicut pz de baculo cuius vnam
ptem videt oculus p medium aere
um et aliam p medium aqueum et
ideo iudicat q baculus sit fractus.
Eodem mo quando oculus videns e i me
dio rariori. et res visa i medio de
fiori res visa apparet maior q sit
sicut stelle que sunt maxima cor
pora pue nobis apparent no solum
ppter distanciam s ppter subtilius
mediu in quo situatur et p quod
videntur quod est multo subtilius
q aer in quo est oculus nr. Vide
tur enim mediante spera ignis q
est subtilior et rarior q aer Et me
diantibus speris celestibus que
sunt maioris dyaphoneitatis et trans
parencie q sit aer Isto modo mo
raliter exteriora bona cu sint cor
poralia et delectationes d eis accep
te sint corpales quia sunt in rebz
grossioribus q oculus mentis qui
est intellectus purus et imaterialis
sicut dicitur 3. de anima ideo vide
tur grossiora q sunt. bona vero
gracie cu sint spiritualia et conso
laciones de eis accepte sint spuales
. a deo qui est summe spualis
nobis imisse ideo videntur mino
ra q sunt et ideo signat dicit pu.
21. Qui puersi cordis e no iueniet
bonu Job ix. Dies mei velociores

fuerunt cursore et no viderunt bo
num. Scdo decipiunt mundani
morte turpius estimantes volup
tates carnis et delectaciones bonu
hois principale contra quos Sene.
epla 3. ronabiliter arguit duplici
ter Primo: aut ista bona no sunt
que vocant a homo felicior e deo.
qm que pata sunt vobis non ha
bet in vsum deus. nec enim libido
ad illu ptinet nec epularum lauti
cia nec opes. nec quidquid ex eis
hoies in estimantibus et vili volup
tate ducentibus habere ptinet s
impossibile est bona deo deesse g
ista false vocantur bona. Secun
do sic Adisce q multa que mali bo
videri volunt animalia q in homi
bus pleniora contingunt illa cibo
auidius vtuntur vene no eque fati
gantur vix illis maior est et equa
lior firmitas. sequitur ergo q multo
feliciora sunt homine et subdit no
est summa felicitas nra in carne
nra ponenda Bona illa sunt vera
que raco dat solida et sempiterna
Item Seneca concludit q felicitas
est perfecta raco consummata vir
tutibus Vnde dicit Racio perfec
ta est ppriu bonu hois cetera illa
cum animalibus sunt comunia.
videlicet leo formosus est et pauo
nes velox e et equus Quid e i ho
mine ppriu. raco. qn g ppriu ho
minis e pfectu ho est perfectus qui
a vnuquodq tunc est perfectu qn
sua ppria pfectio e bona et io mic
hee 6. dr Indicabo t o ho quid sit
bonu et qd dns deus tuus qrat a
te vtiq face et diligere misericordi
am sollicite ambulare cum deo tu
o. De filio incostancie no Boeciu

in de disciplina scolariu; i fine vbi narrat de vno qui oia voluit scire vno respectu: s qz ñ potuit in fine voluit esse azinus postq̃ omne genus humanum expertus est.

Lc̃o quinquagesima secunda.

Consummatus in breui expleuit tempora multa Placida enim eãt deo anima eius. propter hoc ꝓperauit educẽ illum de medio imquitatum. Ꝑ ꝙ ꝓpũsaũs duas causas assignauit q̃ iusti viri aliquocies subtrahuntur a vita ista etiam in iuuenili etate viz diuinam amicitiam a mundanam malitiam. Dic oñr assignat tertiam sicut supius fuit diuisum viz psonalem iustitiam. Et circa hoc duo facit qz primo exprimit cause conditionem. scdo effectus consecutionem. scda pars ibi. Propter hoc. ℣ Circa primu dicit sic Consummatus in breui expleuit tempora multa Inter pegrinos ad vnum locu; euntes differentia est in tarditate a velocitate ſam vnus aliquando facit tm̃ in mense q̃tu; alius in dimidio anno Sunt em̃ quida; peregrini q̃ pegrinacõe; faciũt delicate diu dimũt. De mane a sero cubãt de nocte faciũt dieta; puas a visitãt curiositates vicinas a tles fiũt necessario tardiviatões. Peregrini fum̃oẽs i pñs. peregrin̄ a aduẽa fuz sic oẽs pres mei Cõtingit ãt q̃ aliqui diu vadũt. s tarde. qz diu viuũt s remisse a tarde ꝓficiũt Aliq̃ modico tpe vadũt. s velociter sic inuenis icense deuot̃ q̃ plus ap̃ deum mẽtur i anno q̃ vnus senex remisse viuens i decez. a de tali inus

ne moriẽte veꝛificatur textus lectionis Consũmatus i tempe breui ac̃ Inter stellas erraticas illa que est humilio; sicut luna in breuissimo tẽpore quia in mense complet cursum suum a illa que est altissima tardissime cõplet cursum suum sicut patet de saturno q̃ cursum cõplet in triginta annis Sic persone humles motus suos in deum paruo circulo cõplent Persone vero alte a nobiles nisi meli9 sibi prospiciant in magno circuitu cuz impijs ambulant a ideo tarde mouentur in deum. a aliqui nimis tarde sicut timendum est. cõtra quos dicitur Eccl̃. 7. Ne tardas conuerti ad dominũ ne differas de die in diez Inter grauia a leuia ascendentia illud dr esse maioris vtutis qđ i mĩori tpe mai9 meditũ diuidit Meditũ p qđ transim9 ad celũ est mũd9. vñ ille q̃ mũdũ breuiori tpe diuidit a ptẽsit ascẽdo est nulli dubiũ maioris vtutis a amoris ad deũ ꝓpter qđ iuuenes vt mũdi sentiunt difficultates a resistentias statꝰ ipsuz relinquũt a ad religionẽ ofugiũt magne virtutis se fuisse ostendũt a vere de q̃libz tali dici pt q̃ cõsũmat9 in breui expleuit tpa multa Et bñ dr q̃ ꝙsũmiat9 sic mali q̃tucũq̃ diu viuant sp sunt inconsũmati a imperfecti Justꝰ iust9 licet parum viuat. tñ propter iustitiam consummatus a pfectus dr iõ bñ dixit de iustis futuris. Cõfringẽtur rãi inconsũmati et p oppositũ Sap. 14. Nosce em̃ te iustitia cõsũmata est qđ pt exponi de pfcõe i scdo penitẽtibus si tñ assit grã a vehemẽtia penitẽdi Scribit

em sẽptis inliũs strategematon
li·3·c·1·de marcho cathone talẽ bel
li cautelam cũ esset in hispania a
videret se quoddã opidũ posse oc
cupare·si illõ ex iopinato iuaderẽ
simulauit se quatriduo fugẽ a sb
ito in hostes cõuertus biduo p vi
as difficiles sez montes a nemoã
redijt a hostes fues nichil tale me
tuentes oppressit· Causam vero
tam facilis euent9 requirentibus
socijs iam victoribus rñdit tunc
illos victoriam adeptos cum q̃
diu iter biduo arripuerunt Noã
liter quasi p quatuor dietas elõga
mus nos a deo peccando: cogitati
oñe locutione ope a omissione si
cut cõmuniter cõfitemur reputãt
ergo demones se securos q̃ opidũ
celeste nobis intercluserint qõ tũ
desideramus acq̃rere Quid ergo re
stat facere· Certe mich aliud ñ fu
gam predictorum q̃tuor dierum·
biduo recompẽsare et ad deum re
dire· quãuis aũt per quatuor viz
cogitationem locutionez opus a
omissionem ẽcessim9: possum9 ta
men si velimus in duob9 diebus
redire videlicet p contritionem et
confessionem Nam satisfactionẽ
condignam necessalo si exigit de
us sed p multiplices indulgenci
as et pietatis opera redimere pos
sumus si velimus· Qui ergo vera
citer penitet per temp9 breue pro
peccato mortali pro quo penitẽcia
p tempus perpetuum debebatur·
vere consummat9 in breui: exple
uit tempora multa Et ideo tam de
fic penitente q̃ innocente subiũgi
tur Placida em̃ erat deo anima e
ius id est Placuit deo iuste a ino
center viuendo a veraciter pniten
do Et quia sic est ideo propter hec
premissa videlicet diuinã iusticiã
suscipiente ad premia: mũdana
maliciã alliciente ad crimina a p
sonalem iusticiam sufficiente ad
premia· propẽauit deus educere e
um de medio im quitatum id est
placuit deo propter ista educere
eum de loco certaminis mundi si
cut victor in palestra qui omnes
contrarios proiecit educitur de me
dio cum gloria et datur corona· de
medio im quitatuz id est demonũ
et hominum peruersorum a max
ime malorum qui magis sanctũ
virum impediunt q̃ dẽmones Vn
de Crisosto9 in imperfectõ Om e. 3z·
Attendite vobis ab hominibus
quasi a quibusdam pessimis ma
lis· Et super omnia mala malis· ho
mo est em̃ pessimum malum· ho
mo enim peior est q̃ dyabolus·
dyabol9 si videat uistũ nõ ẽ aus9
ad eũ accedere· hõ aũt mal9 q̃uis
homine iustũ indicz ñ solũ illũ nõ
timet ꝫ magis otẽpnit Nõ ei dya
bol9 hoi pstat vtutẽ ꝫ hõ dyabo
lo ãma ei dyboli ẽ mal9 hõ sic ei
hõ sine ãmis ñ pt facẽ otẽ hostẽ
sic dyabol9 sũ hoie malo ñ pt ali
q̃d otẽ hoies scõs hec ille· Placi
da ei eãt aia ei9 dõ Notãd q aia
hũana placida a deo pciosa indi
eat ex tbz viz ex ei9 dolorosa aissi
one· ex ei9 diligẽti acq̃sitõe· a ex
ei9 kaissiã redẽptõe· p° ex ei9 dolo
rosa aissiõe sapiẽs ei ñ mlt̃ dolz
8 aissiõe pue rei Xps aũt sapia di
patris· plus se dolere probauit
de amissione paucarum animaz
q̃ si totum mundi aurũ pdidisset

nam multa talenta auri perdita
sunt suo tempore ciuitates conbu
ste ꝑ quibus cristum nullatenus
fleuisse legimus ꝫ certe de amissio
ne animaꝝ paucarum in ciuitate
Ihrlm legimus eum fleuisse Luc.
19. Videns ciuitatem fleuit sup il
lam Glō. Plangit reprobos etiam
qui nesciunt cur plangebātur sed
exultant in rebis pessimis. cristus
igitur amat animam Sap. 11. Par
cis autem omnibus quoniam tua
sunt domine qui amas animas.
¶ Secundo patet idem ex eius diligē
ti inquisitione sapiens enim non
curat si ꝑdiderit aliquid vile ꝫ cri
stus in partibus remotissimis ani
mam perditam quesiuit diu etiam
quia triginta tribus annis labori
ose: quia in paupertate vilitate ⁊
labore ꝯfingunt fabule qꝛ Orpheus
quesiuit vxorem suam vbiqꝫ nec
eam inuenit donec ad infernum
descendit. Ita cristus dum animam
humanam. 33. annis quesiuisset
tandem moriens descendit ad in
ferna ⁊ ibi eam inuenit. psalmista
domine eduxisti ab inferno ani
mam meam. ¶ Tertio patet idem
ex eius cara redemptione pro qua
redimenda cristus videns totum
mundum nō sufficere dedit semet
ipsū. ad Cor. 6. Empti estis precio
magno hꝫ ꝯ deus aīam hūanā sibi
valde p̄ciosā ī cuius signū ī scriptura
dt deus aīas custodire Nobil nō cu
stodit res imediate n̄ sibi caras vi
lium enim rerum custodia datur fa
mulis Isto modo tempalia deus ho
minibus etiam malis custodien
da cōmittit animas vero sue ꝓpe
custodie dereliq̄t ps. Custodit de

us aīas sāctoꝝ suoꝝ ⁊ Sap. 3. Iu
storum anime ī manu dei sunt. sic
autem deus maxime caram habet
animam humanam ita ꝑ omnia
mali homines animas suas parui
pendunt cito mundāt sotulares
suos si fedantur animas suas paꝝ
curant vñ Aug. in quodā ꝯmōe
Quid ē qꝛ velis habere malū dices
m̄. qꝛ nichil oīno. nō vxorē. non fi
liū. non filiam. nō ꝯnū. non ancil
lam. non tunicā. postremo non ca
ligam ⁊ vis habere vitam malam ꝯ.
rogo te prepone animam tuam ca
lige tue. ꝑ simile argumentū pro
bat in de doc. xp̄iana qꝛ homo ma
lus plus diligit mortem q̄ vitam:
qꝛ mortem vult habere bonam ⁊
vitam malam ps. Qui diligit ini
quitatem odit animam suam de
numero autem hoīm ꝑuersorum
aliq̄ aīas suas vendūt. aliq̄ ꝑdūt.
aliq̄ īpignorāt. aliq̄ ꝑ nichilo dāt.
Vendūt cupidi q̄ pro diuicijs hꝰ
vite exponunt se rapīs furtis per
iurijs falsis mercacōnibus symo
nijs ⁊ hmōi Eccī. 10. Nō ē iniquius
q̄ amaē pecuniā Hic ei venalē ani
maꝫ suā hꝫ. secdo sūt aliq̄ q̄ aīam su
am ꝑdūt ⁊ sūt ociosi negligent vi
uētes ⁊ accidiosi ad oē opꝰ bonuꝫ
n̄ curātes n̄ qꝛ vna dies vadat ⁊ a
lia succedat Eccī. 23. Est q̄ ꝑdat ai
mā suaꝫ ꝑ ꝯfusiōe Tercō sūt aliq̄ q̄
aīaꝫ suā īpignorāt Ille ei q̄ īpigno
rat rem suā nō intēdit alienaē do
mīum ꝑ sp ꝫ tm̄ ad tps aliēat ad
vsum. Et quid faciunt istis demo
nes ꝯ quasi eoruꝫ feneratores dāt
eis ad tēpus mutuo quicquid vo
lunt dignitates diuicias ⁊ volup
tates tādeꝫ senescunt fiūt debiles

r8

soluere non possunt quia vitam
cōsuetam dimittere nequiūt a sic
finaliter pignus perdūt licet tamē
illō quādo impignoratē capiunt
perdere non ꝓponant Est tamen
notandū ꝙ duo genera hominuz
animas suas ignorant sed diū
simo de quia aliqui viciose provo
luptatibus huiꝰ vite de quibus
dictū est Aliqui virtuose vt sunt
prelati a curati qui animas suas
obligant pro aīabus subditoruz
quorum vnicuiq; dicitur cum cuā
sibi cōmittitur illud .3. Reg̃. 2. Cu
stodi virum istum demonstrato
suo subdito qui si lapsus fuerit e
rit anima tua pro anima illius.
Quarto sunt aliqui qui animas
suas pro michilo dant et sunt spe
cialiter inuidia iracūdi hamati pi
dus recipit diuicias. lubricus vo
luptates. superbꝰ a ambicioſ hō
res. gulosus cibum et potum. sed
isti miseri michil rapiūt delectabi
le ꝙ amaritudinē a dolorem a ideo
aīas suas gratis dant dyabolo. de
quoz q̄libet verificatur illō Judic.
ix. aīaz suā debit pricul. Lō. 47.

DOpuli autem videntes a
nō intelligentes nec ponē
tes in precordiis talia q̄
niam gratia dei a misericordia i sā
ctos eius a respectus in electos illi
us. Divina ꝓmissio a quida elec
totum suorum gubnacō a malis
hominibus multiplicit indicatur
Solent autem specialiter arguere
deum de iniusticia homines secula
res de eo ꝙ iustos in presenti pmit
tit affligi et confusibiliter occidi.
Iniustos vero delicate a diu pmit
tit viuere in iniquitate Istō mira
bile ꝙ videlicet deus in presēti ma
los prosperari facit pmittit et bo
nos contempni a cōfundi intāti
mouit tā phos q̄ poetas q̄ q̄dā
negauerunt deum habere proui
denciam a curam de rebus infelo
tibus a omnia ista inferiora dix
erunt p fortunam a casum irracō
nabiliter agitari. In quorum p so
na exclamat Boecius ꝓmo de con
sola. metro 7. O stelliferi cōditor
orbis Vbi conseq̄ter cōqueitur
et clamat dicens. Et q̄rens ratio
nem a phia. quaē deus motus ce
lorum celestium solis lune a side
rum ita vniformiter regulat ꝙ ō
nia certa lege continentur a eodez
modo arbores fructus a semina
que q; nascuntur in terra. Quare i
quit soli homines videntur a diui
na prouidencia seq̄strari et fortu
ne cōmitti ad regendū Rō ex h oc
patere videtur q̄a iniusti iustis do
minantur a reprobi ꝛ tuosis Istū
aūt errorē secuti fūt iniusti cōtra
q̄s spūs scūs arguit in hoc libro
q̄ Nullā aliaz vitaz speantes nisi
istā pñtē. Illos iudicauerūt cōfūdi
ꝓ sēp: q̄s in pñti viderēt prosecuōibz
malorum actibus. Isti g̃ cōi dubitati
ōi uidz spūs scūs in hodierna lōe
oñdēs ꝙ procedit ex ignorātia hoiz
nō ex iniusticia dei regētis. Et cōsi
stit rēsio in isto ꝙ deꝰ pmittit scōs
suos affligi ad tēpꝰ iniuste vt pro
meito pacie gloriosi coronēt ipz
petuā q̄ista ꝛ mūeracō ez futuraz
mali ñ itelligūt ro dinū otē elōs
suos regimē exhibēdūt duo g̃ fūt i
lōe ista hā pº exbat exbortō 18
noratia. 2º declat dina iustitia i q̄
hiā. dic g̃ pº sic. pli ātvidētes ad

id ē ꝓpli videntes iustos tribulari
q̄ multe tribulacōes iustorum. In
ps̄ Et non intelligētes p̄miu; qd
dabit eis in futuro. nec ponentes
talia .i. dīnas ꝓmissiones in futuā
vita in precordijs .i. in affectuosa
noticia. Et est affectuosa noticia
fides caritate formata qn̄ hō credit
et illud qd credit amat et opatur
talis ponit ī p̄cordijs dcā dei. Pre
cordia enī sic dt ysodo. ii. ethimo.
Sunt loca vicina cordi quibus sē
sus ꝑcipitur Eccī. 33. Precordia fa
tui quasi rota carri et axis versatil
cogitatus illius Hec ē igit ignorā
tia iexcusabilis reproboꝝ qui non
itelligūt nec ponunt diuinas pro
missiones in precordijs suis .i. in de
bita affectione Ozee. Populus nō
intelligens vapulabit Ergo repro
batur peccatorum ignorantia. Cō
sequenter declaratur diuina iusti
tia ibi. Quoniam grā dī ē. Et tan
git tres effectꝰ dīne beniuolentie
erga nos viz gratiam mīam et re
spectum. Grām prebet iuste viuē
tibꝰ ad Cor. 6. Hortamur vos ne
i vacuū gratiā dei recipiatis et ad
Rōs. 6. Gratia dei vita eterna. Mi
sericordiā penitentibus. in ps̄. Mi
sericordia dn̄i plena est dei et Tre
noꝝ. 3. Mia dn̄i q̄ non sumus con
sumpti Et respectum inocētibus
Luc. 1. Quia respexit humilitatem
ancille sue Circa mīaꝫ dī erga pec
catores est Notandū q̄ tria dam
na facit pccm cōtra hominem si
diuina misericordia non obstat:
quia peccatuꝫ concludit excludit
et includit Concludit in iuditio Ex
cludit a regno et Includit in infer
no Ex opposito misericordia soluit

argumentum ne homo in iuditio
concludatur. Tollit impedimen
tum ne homo a regno excludatur
et frangit ligamentum ne homo
in inferno includatur Argumen
tum qd facit iustitia contra pecca
torem est demonstratiuum. sicut
furtum inuentum contra furem et
ideo statim iustitia sententiat: ꝫ
mīa sententiam suspendit et iuditi
um sicut princeps superior Jac. p̄
mo. Misericordia super exaltat iu
ditium et Math. 12. Si sciretis quid
est misericordiam volo et non sac
ficium numq̄ condempnassetis i
nocentes ¶ Secundo peccatum ex
cludit hominem a regno sicut lep̄
excludit a sanorum consortio sed
impedimentum tollit misericordia
gratie ianuam reserando Cristus
dicit Joh. 10. Ego sum ostiū: Istd
ostium fregit diuina misericordia
cum baculo crucis cum tanto im
petu q̄ vna pars descendit ad in
fernū et reliq̄ vsq̄ ad sepulchꝝ di
cit iustitia nēo virorꝝ q̄ vocati sunt
gustabūt cenā meā Mia dt Exite
i plateas et vicos et ꝯpellite itrare
vt ipleat domꝰ mea Luc. 13. ¶ Ter
cō pccm idudit i iferno sic debita
detinent hoīem i carcē. Amen dico
tibi n̄ exib donec rddas nouissimū
q̄drantē Luc. 12. Ecōuerso Mia li
gamentū soluit rdimēdo ad Cor.
6. Empti estis p̄tio mg̃no Justitia
dt Cōuertēt pccōres i ifernū Mia
dt A porta iferi erue dn̄e aīas eoꝝ
¶ Quia dr i lrā Mia dei est i scōs p̄t
ēē dubiū Vtꝝ i oī ope dei mīa et iu
stitia cōiungant. Qd non: q̄ in iu
stificacione impij tm̄ apparet mīa
q̄ oīs iustitia p̄supponit meritū Sz

iustificacōem nullū precedit meritum in impio ¶ ꝑ in opere creationis neutrum inuenitur. non iusticia: quia illa presuppoīt meritum: non misericordia quia ipsa p̄supponit miseriam ꝫ creatio nichil p̄supponit ¶ ꝑ paruuli baptizati affliguntur infirmitatib⁹ ⁊ morte ⁊ nulla ibi apparet iusticia quia liberati ab omni peccato non sunt debitores alicuius pene ꝯ iniuste talia patiuntur ¶ ꝑ non videtur esse iusticia ꝙ vnus pro peccato alterius puniatur sicut hoc facit deus frequenter sicut pro pctō cayn maledict⁹ est chanaan filius eius Gen. ix. Et peccato dauid qui populum numerauerat ꝑcussus est populus 2. Regū vltimo ¶ ꝑ Exodi 12. Aaron ⁊ populus peccauerunt in adoratiōe vituli ꝫ populus fuit punitus non autē aaron sicut ibi legim⁹ ꝯ deus fuit acceptor personarum ¶ ꝑ ad Roma. 17. Dico ihesuz cristum fuisse ministrꝫ circumcisionis ad confirmandas promissiones patrum. gentes āt super misericordia adorare deum. ꝯ in conuersione gentium fuit sola miseicordia In cōuersione iudeoruz fuit sola iusticia ¶ ꝑ in p̄destinatione nulla est iusticia in reprobacōe nulla ē mīa ꝯ Añs pz ad Rō. ix. cū nōdū nati essent priusq̄ aliquid boī aut mali egissent nō ex bois opib⁹ ꝫ ex vocāte dictū ē Jacob dilexi. esau aūt odio habui. ¶ ꝑ iniustuz videtur dare meliori plus de malis ⁊ min⁹ de bois ⁊ ecōuerso peiori pl⁹ de bois ⁊ min⁹ d̄ malis ꝫ hoc facit de⁹ distribuendo tēporalia ꝯ in tali distributiōe nec ē mīa nec iusticia ¶ Ad oppositū ē p̄o. Vniuerse vie dm̄ misericordia ⁊ veritas ¶ Ad questionez dicendum ꝙ misericordia ⁊ veritas dupliceter accipiunt̄ Primo mō large ⁊ commuīter. Aliomō stricte ⁊ ꝓprie Large loquendo misericordia dei dicitur volūtas benefaciendi creatuē Justicia vero dei dicitur condecencia sue bonitatis circa creaturam Et istomodo loq̄ndi certū est ꝙ in omni opere dei misecordia ⁊ iudicium coniunguntur quia in omni opere suo facit ꝑm condecentiam sue bonitatis. et voluntate benefaciendi sue creature, etiam puniendi reprobos cum eorum punicio bona sit electis et sic iusticia et misericordia nullomodo inter se habent oppositionem ymmo sicut docet Anselmus prosologion 2. misericordia nascitur de iustitia quia iustum est deum sic esse bonum vt parcendo sit bonus sicut narrat Augustinus ꝙ simul stāt ꝙ vniuerse vie domini misericordia et tamen iustus dominus in omnibus viis suis Secūdo° accipiūt̄ mīa ⁊ iustitia stricte ⁊ ꝓprie ⁊ sic mīa dei dicit volūtatē dei ad sbueiendū miseis p̄ter meita Justitia vēo dei d̄t volūtatē ꝛtribuēdi ꝑm meita ⁊ cū mēri ⁊ demēri n̄ sit n̄ rōnal' creatuē. maīfestū ē ꝙ n̄ i oī ope d̄i istaduo ꝯiūgūt̄ ꝫ tm̄ i ope ꝛtbucōis q̄ fit creatuē rōnalia ⁊ de lege cōi ¶ Ad p̄mū i oppoītū dicēdū ꝙ i iustificacōne i pij p̄cedit mot⁹ libei ābitrij attricōis ꝓpt̄ quā aliq̄ rō iusticie vir ꝙ īfundat sibi gratiā. Silit̄ ē ibi rō iusticie ex pte dei qui q̄dāmō

rebitor efficitur penitenti ꝓpter ꝓ
missionem suam Vñ Glo. sup illo
ps. iustificeris in sermonibus tuis a
vincas deus enim hoc ꝓmisit vt
peccatoribus penitentibus veniã largire
tur a sic i iustificacõne ipius existra
q̃ preter iustitie inuenit seu repit
¶ Ad secundũ ꝑ dicã impositõe q̃
in ope creacõis tres duo inueniunt
large non stricte ¶ Ad tertiũ dm
q̃ peccm originale sequitur duplex
pena vna imq̃ntum est infectiuum
potentie vi carentia dine visionis.
Alia in q̃ntũ est infectm nature a
sm hoc ipm sequũtur pene que ex
defectu causant ꝓpt ablationem
dom originalis vel iustitie sic alias
dictũ fuit. modo baptismus delet
penam debitam originalem vicium
psone hõ at inq̃ntum est vicium na
ture a ideo baptismus aufert care
tiam visionis dei si puerus moria
tur non aũt aufert penalitates q̃
naturam consequuntur ex defectu
suorum pncipiorum materialium
post ablacõem peccti originalis. Vñ
baptism9 soluit a reatu mortis et
ne maneat tñ sub reatu mortis cor
poree a aliarum penarũ corpis cor
palium sequentiũ Ad q̃rtum tñ
dicendũ Aug9 sup Josue. x. filij isrl ꝑ
uaricati sunt q̃ in premissis eterminis nũ
q̃ vnus ꝓ alio punieb si in premis
sis palibus q̃q vnus pro alio pu
nieb triplici rõne ¶ Primo q̃ pena
etna non infligit alicui pro bono
patientis si ad vindictã culpe sed
tp alis pena frequẽter infligitur ꝓ
bono patientis a etiam aliquando vt
videant q̃ntum peccm fugiendum
vbi pro peccõ vni9 affligitur multi
tudo a sic fiant homines cautiores
ꝑ pena peccm a vitent q̃ vnusquis
q̃ sollicit9 esse debeat pro alio ne
peccet ex quo ꝓ peccõ vnius ceteri
puniuntur ¶ Secundo q̃ q̃ntũ ad
ad corpus vnius homo reus ẽ al
terius vel subsidium sicut filius pa
tris a suus dñs a ideo filius quã
doq̃ punitur pro peccõ pris tpali
ter a seruus pro peccõ domini sed
q̃ntum ad bonum aie quilibet ge
rit psonam sue a sic in tali casu
pater a dominus puniuntur pro
sea seruus per accidens inquãtum
tres eorũ a sic chanaan ꝓ Cayn pũi
tus est a est sensus non leteris tu
de filio tuo sic nec ego de te ¶ Ter
tia ratio est sc̃m Gregorium q̃
quandoq̃ vnus est particeps cul
pe alterius. sicut quando q̃ pro ꝑ
culpas subditorum prelati permit
tuntur cadere in peccatum a ideo ꝓ
peccato prelati temporaliter meri
to puniuntur sicut dauid peccan
te punitus est populus vt arguitur
est ¶ Ad Quintum dicendum q̃
Aaron fuit punitus sicut a popu
lus non tamen pena manifesta in
signum q̃ prelati non debent mani
feste puniri sed occulte propter scã
dalum vitandum. Pena autem di
citur fuisse in ipso a in filijs eius
quia in sacrificio vitule cuius immũ
bi efficiebantur sicut patet sume
ri decimonono. c. ¶ Ad sextum dicẽ
dum q̃ apostolus loquit illo mo
do loquendi: quia aliquis motus
iustitie fuit in conuersione gentiũ
scilicet implecio promissionum fa
ctarum in patribus per prophetas.
fuit tamen vtrobiq̃ condecentia
diuine bonitatis qua vocarentur
ad premium a sic est iustitia.

110

Item insufficientia meritorum fuit in vtrisque: et sic mia. ¶ Ad septimum in predestinatione et reprobatione vt connotant effectus in creatura bene sunt iusticia et mia communiter loquendo: non tamen stricte vt in positione dictum est. ¶ Ad octauum est dicendum quod hoc cecidit in perfectum bonorum quantum ad bonum spirituale quod est simpliciter bonum hominis.

Lectio. 4a.

Condempnat autem iustus mortuus viuos impios. et iuuentus celerius consummata longam vitam iniusti. ¶ Postquam spiritus sanctus excusauit diuinam iusticiam in hoc quod permittat quandoque istos virtuosos et sanctos mori celeriter ante maturam etatem: quosdam naturaliter propter nature defectum: quosdam violenter per martirium eis illatum. Hic comparat breuitatem vite iustorum ad longitudinem reproborum. Circa hoc duo facit. Primo ostendit quod reprobi iudicantes de vita iustorum decipiuntur per ignorantiam. Secundo quod post mortem puniuntur per penarum tolerantiam. Secunda pars ibi. Et erunt post hec. ¶ Circa primum duo facit. Primo ostendit quod reprobi ex comparatione iustorum iudicantur esse punibiles. Secundo quod ex persecutione iustorum excecantur et fiunt derisibiles. Secunda pars ibi Videbunt. Circa primum sic dicit. Condempnat autem iustus mortuus. quasi diceret euidenter apparet malicia peccatorum diu viuentium ex comparatione ad iustos in iuuentute consummatos Licet enim ad acquisionem virtutum moralium requiratur multum de tempore: non tamen adeo perfecte seruiendum: quia per virtutes theologicas deus supplet quod minus subest de virtutibus acquisitis. Et ideo iuuentus celerius consummata. iuuenis bonus in breui tempore consummatus. i. perfectus condempnat hoc est condempnabilem ostendit longam vitam iniusti: quia ex quo iuuenis mortuus: fuit perfecte iustus et deo acceptus patet quod viri impii diu viuentes merito debent condempnari. Hec est sententia littere videlicet quod mali senes condempnantur. i. condempnabiles ostenduntur: si comparentur ad bonos iuuenes cito defunctos. ¶

Notandum est hic quod in omni republica et communitate quacumque summa cura debet esse de iuuentute in bonis operibus instruenda. sicut satis docemur Eccli. 30. sub metaphora de equo indomito. Equus enim indomitus euadet durus et filius remissus euadet preceps Et infra. Non des illi potestatem in iuuentute et despicias cogitatus illius. curua ceruicem illius in iuuentute. et tonde latera eius dum infans est vult dicere quod sicut equus in iuuentute duce vadit et ita libenter in precipicium: sicut in viam rectam. ita iuuenis dimissus voluntati sue numquam portabit suauiter alios in quacumque societate. sed ita libenter ruet in vicia: sicut equus indomitus in precipicium. equus antiquus non admittit calcar: non sellam: non frenum: nisi ad talia fuerit assuefactus in iuuentute. ita nec adolescens admittet aliquam obedientiam nisi fuerit assuefactus in iuuentute. ideo dicit Aristotiles. 2. Ethicorum c. 2. doctrina Platonis fuit ista quod oportet duci aliqualiter confesti ex iuuenibus

quare a

quare et in quibus gaudere oportet et contristari. et ideo non solum hoc: immo oportet quod nutriantur legibus coactiuis. quia iuuenibus opera virtuosa non sunt secundum se delectabilia. sicut dicit idem philosophus 10. Ethicorum. c. ix. Et ideo sicut ibi concludit necessarium est fieri quasdam regulas pro iuuenibus quibus compellantur ad mores. et cum sint plenipassionibus voluptatum: non possunt addiscere delecta in virtuosis nisi secundum bonas leges informentur. Quales autem sunt condiciones iuuentutis sufficienter narrat Aristotiles. 2. rethorice ita dicens. Primo enim concupiscitiui sunt iuuenes et cito concupita prosequentes. sicut venea vehementer. Quidam ergo concupiscunt et faciliter a concupitis desistunt. sunt autem acute voluptatis non magne. sicut laborantium sitis et famis. Sunt enim animosi et acute ire et faciliter iram suam prosequuntur. Amant enim honores et non sustinet despici. Faciliter autem ab ira desistunt. Amant etiam honores et victorias: quoniam iuuentus excellentiam concupiscit. Minus autem hijs amant pecunias: quoniam inexperti sunt quantum ad indigentiam hominum. et maligni non sunt nec cauillosi et faciliter credentes: quoniam adhuc in multis decepti non sunt et bone spei sunt. et plurima sperant: quoniam in paucis repulsam passi sunt. quapropter multa sperant. et quoniam futurorum est spes. preteritorum vero memoria. iuuenibus autem pauca preterita sunt: plurima autem futura: quoniam iam quasi viuere incipiunt propter hoc faciliter decipi possunt: quoniam faciliter sperant et erubescituri sunt: quoniam in virtutibus perfecti non sunt. sed solum ipsa cognoscunt quia ipsis a legibus proponuntur: in quibus sepe deficiunt et magnanimi sunt quoniam a nullo adhuc in vita humiliati fuerunt et dampnificant semet ipsos: quoniam bone spei sunt et magis eligunt honorabilia quam vtilia. viribus autem magis viuunt quam ratiocinationi. Virtus autem est vis honorabilis et ratiocinatio vtilis et amatores amicorum sunt et magis coetaneorum quam eorum qui sunt alterius etatis. Non enim iudicant aliquid ad vtile. et ideo de amicis quibusdam nichil curant. sed in conuiuendo delectantur. et propter hoc amicos amant coetaneos et omnia in magis vel excessiue operantur puta valde amant: similiter et odiunt. Causa autem est quia omnia scire putant et asserunt. et ideo excessiue in omnibus operantur et iniuste faciunt contumelias alijs irrogando et inde excellentes volunt apparere. Et misericordes sunt: quoniam omnes sicut ipsi sunt arbitrantur innocentes et iniuste pati: insuper risus et ludorum amatores sunt. Hec Aristotiles. Ex quibus dictis satis patet quod iuuenes castigatione indigent vehementi propter diuersa desideria que contra rationem natura calida causat dum durat tempus iuuentutis Vnde ad Thimo. 2. Iuuenilia desideria fuge. propter quod qui curam animarum habetis istud subditis vestris inculcare debetis quam tam patres carnales quam spirituales instruant filios suos in cultu xpi et in preceptis diuinis. ¶ Notandum est autem quod ad etatem iuuenilem hoc est ad iuuenes: vos qui viriles annos

attigistis quadrupliciter vos ha
bere debetis. Est iuuentus moribꝰ
informanda. Arcius castiganda
parcius sustinenda micius iudi
canda. Primo igitur iuuentus mo
ribus est informanda. Istud fece
runt antiqui gentiles tripliciter. Scrip
turis librorum. picturis gestorum
et figuris signorum. Nobiles enim
antiqui explorauerunt qui melio
res fuerunt phi et illis suos pueros
tam litteris quam moribus imbuendos
dederunt. Vnde Troyanꝰ Plutar
cum Nero Senecam Alexandrum Ari
stotilem habuerunt magistros et
ne a talibus magistris aliquid dis
solucionis vel lubrice leuitatis ad
discerent summe cauebant. vnde Bo
ecius in prologo musice. sic Salomon
de se dicit Sap. 8. Hanc amaui et
exquisiui a iuuentute mea Item do
cuerunt iuuenes picturis gestorum
Vnde sicut narrat quidam expo
sitor super iuuenalem libro. 1. Sati
ra nobiles romani sic disposuerunt
actiones suas per singulos dies quod
summo mane omnes simul petebant
vel adibant archus triumphales
in quibꝰ antecessores sui depinge
bantur cum armis et cautelis qui
bus dimicauerant contra hostes
suos vt sic iuuenes illis visis accen
derentur ad virtutes per ymagina
cionem gestorum. deinde templum
Appollinis petebant qui erat deꝰ
Postea iudices ad forum et sena
tores ad capitolium descendebant
Iudices vt causas tractarent. Se
natores vt de communi vtilitati reipu
blice deliberarent et sic tempus su
um vsque ad horam nonam expen
derent et ne iuuenes a bonis occu
pacionibus impedirent per totum tempus
ante nonam horam ordinatum. erat quod me
retrices pro nullo censu prostibula
sua egredirent ante nonam, ne iuue
nes a suis informacionibus et viri a con
cilio reipublice per delectaciones
libidinosas aliquatenus turbaren
tur et hec est racio secundum Hugonem
quare meretrices nonale apud ro
manos vocabantur: quia ad horam
nonam licuit eis egredi de domibus
suis et non ante Item docebantur
iuuenes ad bonos mores figuris sig
norum. Vnde narrat Macrobius
primo saturnalium quod apud roma
nos pueri nobilium quadam vte
bantur veste que dicitur pretexta
et inde pueri nobiles vocabantur
pretextati habebant enim coram pe
ctore suo bullam quandam aure
am habentem figuram cordis hu
mani Bulla autem fuit semirotun
de figure quasi medietas spe ad
similitudinem bullarum que fuit in aqua
Pretexta erat de purpura que est ru
bei coloris vt pudorem sue nobilitatis
a viciis se subtraherent et cordis yma
ginem ante pectus portabant vt se inuicem
instituentes ita se fore homines cogita
rent si corde prestarent. hec Macro
biꝰ Sic ergo primo est iuuentus moribus
informanda Eccli. 13. Memento cre
atoris tui in diebꝰ iuuentutis tue
2° Secundo iuuentus est artius ca
stiganda quia prouerbiorum. 12. Qui parcit vir
ge odit filium suum et Eccli. 3. Curua
ceruicem eiꝰ dum iuuenis est Aues pul
los suos et fere fetus suos secundum condiciones
nature sue castigauit et domant.
Istud: quia Hely sacerdos ne
glexit pro filiorum iniquitate dam
natus est immo propter negligentiam

filios castigandi vñ Beda q̃ fera
pietate sup̃atus ẽ telp. Ferre de
limq̃tes filios noluit ap̃ō distri
ctū iudicem seipsum cū filiis crude
li damnac̃oe p̃cussit Vñ verū ẽ
q̃ verbis eos aliqualit̃ corripuit si
aut ptz p̃ Reg. 2. Nō ẽ bona mãt
hec fama quã audio de vobis sed
hoc est minis modicū ad correcti
onem malorū inuenū ficut patz
10. ethicoz Vñ narrat boeci⁹ .i.
de disciplina scolariū de sãguíneo
lucretii filio Tercō iuuent⁹ est
pcius fustẽ tãdau t in iuuenili eta
te assuescat sobrietati ad Thi. 2.
Iuuenes similit̃ hortare ut sobrij
sint Vñ narat Aug⁹ de bō mat⁹
na ix. confessio. c. 8. q̃ curaz habuit
quatūdã filiaꝝ nobiliū erat q̃ i
eis cohercendis cū opus eet sãcta
seueritate vehemens. atq̃ in dec̃
do sobria prudẽcia ham eas pret
illas horas quibus ad mensam
parentum moderatissime alebãt
etiam si exardescerent siti nec aq̃
bibere sinebat precauens consue
dinem malam q̃ addens verbum
sanū mō aquã bibitis q̃ in potes
tate vīrū non habetis cū ad mari
tos veneritis frē dñe apotecarum
aqua sordebit si mos potandi per
manebit Quarto iuuent⁹ ẽ mici
us iudicanda hō est enim despera
dū si frequenter peccent Vñ sign
ti petiuit p̃. delicta iuuẽtutis me
e. p peccas ponit talez amforis mū
epilencie quibz ante iuuentutem
nascuntur imutacõem habent q̃
busaumq̃ vero xxv. annoꝝ fuerit
plurimum cõmoriunt sic igitur ẽ
informãda iuuentus moꝛbozꝝ a fie
fuit sãctiss⁹ p̃dicator splendor ec-

clesie cui⁹ etas cõnũsionẽ celebra
bimus tam in moralibus q̃ scialí
bus instruct⁹ a ad pedes gamalie
l' doctoris a ideo cõfidenter dixit co
ram rege agrippa p̃natus Actu
um xxvi. Et quidem vitam meam
a iuuẽtute que ab initio fuit i gẽ
te mea in ihero solimis nouerunt
omnes iudei prescientes me ab in
icio si velint testimoniū phibere q̃
mã fm certissimã sectã nre religio
nis vixi phariseus. a veraciter. Is
te consummatus est i breui exple
uit tpa multa discurrendo. docẽdo
disputando. scribendo. vt confidẽ
ter sc̃riberet illud ad Thimo. 4.
Bonum certamen certaui fidẽ ser
uaui de reliquo reposita est michi
corona iustitie quam iã habet in
cel' In hist̃oia barlahã quã iohã
nes damascen⁹ dicitur compilas
se refert q̃ idem barlaham mona
chus solitari⁹ p̃mo fuit a postea
magister cui⁹dã filij regis qui io
saphat dicebatur a quo idem pu
er quesiuit cui⁹ etatis esset sub
hijs vbis dic michi iãt pater q̃t
annorum es. et vbi conuersaris
quia a te nunq̃ volo separari. Et
ille ẽndit ãnoꝝ sũ xlv. in deftis ẽ
re sẽnaar degẽs. ad quẽ iosaphat
ãpli⁹ m̃ appaẽs pr̃ q̃ xo. ãnoꝝ. a
ille. si a natãte mea oẽs ãnos me
os q̃ris discere bñ est iasti. ꝫ nullo
mõ a mei meusurã vite cõputan
t̃ q̃t̃q̃t i vanitate mũdi expensi fũt
tũc em̃ i iterioi hoie mortu⁹ erã a
ãnos mortis nũq̃ vite noiabo.
Similis fuit rñsio illius qui diuꝛ
serat in seculo et tantũ xl. in reli
gione qui etatem suam interrogã
ti rñdit vixi et itez q̃rẽti q̃ tũ rñt

M. 2.

dum dixi vixi · quantum vixi tibi dixi: Et
ideo narrat Valerius Marcialis li. 1. de
de quodam Anthonio sene qui computare potuit 14. olimpiadas iste ita
virtute vixerat quod recogitare potuit
de tota vita sua et etate sine displi
centia precedentis vicij. et ideo commen
dans suam felicem etatem. dicit quod hoc
est bene viuere videlicet sic viuere quod hoc pos
sit frui vita priori. Unde dicit sic Ampli
at etatis spatium sibi vir bonus hoc est
viuere bis vita posse priore frui.

Lectio Quinquagesima quinta.

Videbunt enim finem sapientis
et non intelligent quid cogita
uerit de illo deus: quare mu
nierit illum dominus Videbunt enim et con
temnent. illos autem dominus irridebit.

Postquam spiritus sanctus declarauit quod
impij ex comparatione iustorum euidenter
iudicantur punibiles. Hic ostendit quod ex
persecutione iustorum excecantur et fiunt
derisibiles Excecauit enim eos ma
licia eorum Sap. 2. Et circa hoc duo
facit. primo tangit eorum culpam. secun
do subdit eorum penam ibi. illos
autem Culpa est duplex. videlicet Ignoran
cia et malitia. Ignorantia in non in
telligendo Malicia in contemnendo dicit
ergo sic Videbunt. scilicet mali et repro
bi persecutores iustorum finem sapien
tis. id est martiris secundum glosam interline
atem et non intelligent propter malici
am excecantem. 2. ad Cor. 4. Deus
huius seculi excecauit mentes in
fidelium. vt in eis non fulgeat illumi
natio euangelij Deus huius seculi. id est de
us verus qui non solum bonos regit
sed etiam malos pro merito precipi
tat secundum Ambro. vel deus huius seculi qui
est princeps huius mundi qui secularibus
principatur secundum Aug. et ideo ex culpa

eorum prouenit quod non intelligunt ysaie.
6. Audite audientes et nolite intelli
gere visionem. videte et nolite cognos
cere Non igitur intelligent quid cogitaue
rit de illo id est sapiente deus. id est qualiter deus
preparauit sibi coronam pro cinere. oleum
pro luctu pallium laudis pro spiritu
meroris. quod autem deus super iustos qui
aduersa sustinent cogitet ipse dicit
Jhe. 29. Ego cogito cogitationes
quas cogito super vos dicit dominus cogita
tiones pacis et non afflictionis vt det
vobis finem et pacientiam Et quare minue
rit illum dominus supple non intelligent re
probi quare videlicet dominus munierit marti
rem armis fidei secundum glosam. Ex hoc ap
paret quod litera oportet esse munierit et non mi
nuerit licet Rabanus sic exponit Contra
cum dicit videbunt enim Assignata eorum ig
norantia. assignat eorum maliciam di
cens. Videbunt enim mortem sanctorum in presenti
et contemnent eos nescientes finem futu
re glorie sicut diues contempsit Lazarum et tamen
portabatur ab angelis in sinum Abrahe
Luc. 16. et sic tangitur eorum culpa Con
sequenter ibi Illos autem. subditur eorum pe
na quia dominus illos irridebit. id est dignos
irrisione monstrabit in die iudicij generalis
prouerbiorum 1. Ego quoque in interitu vestro ridebo et
subsannabo cum vobis quod timebatis
aduenerit Et in ps. Qui habitat in celis
irridebit eos et dominus subsannabit eos
Irrisio proprie fit cum cachinatione oris
et buccarum Sed subsannatio fit cum
rugatione nasi Et sic tamen vult dicere
quod deus ostendit reprobos omni irrisione dig
nos Et hec est sententia litere Videbunt enim
finem sapientis Sapiens enim sicut dicit ysi
do. 10. ethi. Denominatus est a sa
pore quia sicut gustus tactus aptus
est ad discernendum sapores cibo
rum sic sapiens ad dinoscendum

res a terū causas·eo q̄ vnūq̄q̄ cognoscat atq̄ sensū veritatis discernat Cui contrarius est insipiens·eo q̄ sit sine sapore nec alicui discretionis siue sensus·Cū enim nullus sit sapiēs a natura sicut dicit Aristotiles vi·ethico·c·8·ēca sapiaz quatuor sunt attendenda vicz quis sit modus sapienciā acquirēdi·q̄s signū sapiaz cognoscendi·quod opus sapiencia exercendi·quis fructus sapiencia possidendi·Prius igitur de modo acquirēdi sapiēciam Sciendū q̄ ipsa nō acquiritur sine amore sine labore sine hūlitate sine stabilitate de primo Augus de moribus ecclesie a monachorū li·i·c·xxx·Sapiencia si non totis viribus concupiscat inuenīri nō pt amore queritur amore reuelatur amore in ea pmanet sap·8· Hāc amaui et exquisiui a iuuentute mea Vnde metrice dicit Discere libens a eris sapiens et honore frueris. Quod fieri q̄ris discere libens a eris Primo igitur q̄ritur amore·Secūdo labore Vñ narrat Hugo didascalicō pte 2· q̄ apud veteres lectica phylogie q̄tuor personē supportabāt due in specie iuuenū precedentes a due in specie puellarū sequētes Iuuenes dicebātur amor a labor Puelle cura a vigilia· In labore est vt agas·in amore vt placias in cura ut proficias·in vigilia vt attendas Vñ narrat Iohs·in suo policrato·li·c·q̄ gētiles veteres sapienciam q̄si omniū deorū principē coluerunt et eius ymaginē pre foribus omniū templorū depinxerūt a iuxta ymaginē eius ista verba scripserūt Vius me genuit·meoi a me pepeit·sophiam me vocant greci·vos sapiaz·Ego odi stultos hoīes a ignauia opa a friuolas sētencias Et hoc est quod dicit prō 20· Si sapiēciā inuocaueris a idīa ueris cor tuum prudencie·si quesieris eaz tamq̄ pecuniā a sicut thesauros effoderis illam·tunc intelliges timorem dñi a sciaz dei inuenies q̄ dñs dat sapienciā a ex oe ei⁹ prudēcia Sapia in scriptura figurat p aurū quo diter metalla profundius generatur in terra a cū maiori labore effoditur Tercō ad acquirēdā sapiaz requirit hūlitas Vnde Aug⁹ li·3· de natura a origine amme ad Vincēciū in princ⁹ q̄tum apparet ex domis ingenii q̄ tibi largit⁹ est deus pfectō sapiens eris si te nō esse credideris·atq̄ vt sis ab illo qui facit sapientes pie supplicit instāterq̄ poposceris a malueris errore nō decipi q̄ erāciuz laudib⁹ honorari a iō cū q̄dā antiq̄t⁹ de modo discendi interrogaretur rñdit sicut recitat Hugo in suo didascalico·vbi p⁹· Mes hūls studium q̄rendi vita q̄ueta·scrutiniū tacitum p aupertas terra aliena hec resecare solet multis obscura legendo de studio vero a hūli voluntate discēdi q̄m hūt plato scribit Iheron ad paulinū pbrum sb his vb Si plato egiptū a architā tarēti nū eādēq̄ hora ytalie que quōdā magna grecia dicebatur laborioissime pagrauit ut qui athenis magister erat et potens cuiusq̄ doctrinas achademie gimnasia personabāt fieret peregrinus atz discipl⁹ males aliē vecūde discere q̄ sua ipu dest ingere pū·u·e hūlitas se sapi

M·3·

Quarto requiritur stabilitas et perseuerantia in addiscendo. Vnde antiquis philosophos vsque ad mortem legimus studuisse vnde Valerius li. 8. Carneades laboriosus ac diuturnus sapientie miles fuit. siquidem expletis .90. annis idem illi viuendi philosophandique finis fuit Socrates .99. annum agens nobilissimum librum scripsit. Crisippus .80. anno exactissime subtilitatis volumen scripsit Symonides .80. anno carmina conscripsit de stabilitate studij archimedis quem nos modo archimedem dicimus sicut credo idem narrat Valerius Archimedeque fructuosam fuisse industriam dicerem fuisse nisi eadem illi dedisset vitam et abstulisset Captis enim Siracusis Marcellus machinationibus eius diu ac multum victoriam suam inhibitam senserat eximia tamen hominis prudentia delectatus vt capiti illius perceret edixit pene tamen glorie in archimede reseruato quantum in oppressis siracusis reponens. ac dum is oculis animoque in terra defixis formas describeret militi qui predandi gratia domum irruperat extractoque super caput eius gladio quis nam esset sciterrogabat. propter nimiam cupiditatem inuestigandi vel quod querebat nomen suum indicare non potuit: sed protracto manibus puluere: noli inquit obsecro istum circulum deturpare. ac proinde quasi negligens impij victoris obtruncatus sanguine suo lineamenta artis sue confudit quo accidit vt propter studium modo donaretur vita modo spoliaretur Eccli. 6. Fili a iuuentute tua accipe doctrinam et vsque ad canos inuenies sapientiam Sic ergo patet quis sit modus sapientiam acquirendi Secundo videndum est de signo sapientiam cognoscendi

Vbi notandum quod apud Stoycos signum sapientie fuit patientia. Vnde Seneca ad Serenum in li. quod sic intitulatur quod in sapientem non cadit iniuria sic dicit. Epicurus ait iniurias intolerabiles esse sapienti. hos autem iniurias non esse nec hoc nature repugnare non negamus rem incommodam esse verberari et impelli et aliquo membro carere: sed omnia negamus iniurias esse. Non sensum illis doloribus subtrahimus: sed nomen iniurie quod non potest recipi salua veritate. vnde secundum eundem ibidem Ista consequentia non valet. aliquis homo facit michi iniuriam. ergo ego accipio iniuriam. Ponit enim exemplares instantias Esto quod aliquis rem quam de villa mea surripuit in domo sua ponat: ille furtum fecit ego nichil perdidi. Si quis cum vxore sua tamquam aliena concubat adulter erit quamuis illa adultera non sit. Aliquis michi det venenum: sed vim suam remixtam cibo perdidit. sceleri non obligauit et si non nocuit non minus latro cuius telum opposita veste elisum est. omnia scelera ante effectum operis quam culpe satis est perfecta sunt. Eodem modo licet aliquis inferat iniuriam sapiens eam non recipit Multa enim sunt que iniuriam submouere possunt. Secundo quod in sapientem non cadit contumelia sic persuadet. Multa enim que videntur contumelie non sunt: sed fiunt vicio interpretantis si aliquis dicat sibi contumeliam fieri ab aliquo qui sibi non assurgit Ponit ergo tale exemplum pueri aliquando feriunt parentes exspuunt matrem et lacerant et tamen nullus det eos contumeliam

intulisse. Et subdit quantum aim nos
aduersus pueros habebimus. hunc
sapiens aduersus omnes quibus etiam
post inuentam canicie puerilitas
inest Et addit quod inter eos et pue
ros non est differentia nisi quod in maioribus
errant voluptatem secuti nulla ra
tione regulati. Si queratur ab eo: quare
sapiens si non accepit iniuriam
nec contumeliam quare punit qui
talia sibi vel aliis inferunt Respondet.
Non se vlciscitur sed illos emendat
nec tamen irascitur. Quis medicus fre
netico irascitur. Quis febricitanti
a frigida aqua prohibiti maledicta in
malam partem accipit. Hunc affectum
aduersus omnes habet sapiens.
quem aduersus suos egros medicus
Scit sapiens omnes hos qui togati
purpuratique incedunt. valentes co
loratos sed tamen male sanos esse. quos
non aliter videt quam egros sed intemperan
tos non respicit quod homines turpe indi
cent aut miserum non et quo populus
sed ut sidera contrarium mundo iter in
cedunt Ita hic aduersus opinio
nem omnium vadit hec ille. Signum ergo
sapientie secundum stoycos non est pati
ad iniurias vnde Boe. 2. de con. prosa
4. narrat de quodam qui falsae assump
sit sibi nomen philosophi: casum istum Acces
sit quidam et dicit se velle expiri an
nire esset philosophus si illatas iniurias le
uiter pacienterque sustinet Ille ergo
paulisper paciam assumpsit. ac
ceptaque contumelia velud insultans
Iam tandem inquit Intelligis me
esse philosophum. Cui ille: nimium mordaci
ter. Intellexeram inquit si tacuisses.
q. d. Si tacuisses putassem te philosophum
Nunc autem quia de tua paciencia queris
vanam gloriam scio quia philosophus non es.

Et inde accipitur hoc vulgare prouer
bium Si tacuisses philosophus
fuisses Eccli. 20. Homo sapiens ta
cebit vsque ad tempus. lasciuus autem
et imprudens non seruabit tempus
Tercio videndum est quod sit
opus sapientiam exercendi Vbi
notandum quod precise tres sunt ac
tus sapientis. Informare. reprobare
et ordinare Informare mores.
Reprobare errores. et ordinare infe
riores. Et ideo dicit Aristotiles primo
Elencorum Est autem ut ad vnum
sit dicere opus scientis non menti
ri. De quibus nouit et mentientem
posse manifestare. Primum perti
net ad informationem Secundum
ad reprobacionem. dicit etiam
philosophus primo Methaphisi
ce quod inter ea que homines de sapi
ente concipiunt communiter est
vnum quod ad eum pertinet. ordinare
Et ideo in aureo seculo soli sapien
tes gubernabant sicut dicit Sene
ca in epistola 92. et Johannes in
suo policraco libro quarto Roma
nos principes aut duces dum eorum
respublica viguit non memini il
literatos extitisse. Et nescio quomodo conti
git ex quo principibus languit virtus literarum
armate militie infirmata est manus et
ipsius principatus quasi precisa est radix.
Vnde quod rex romanorum scribens epistolam
cuidam regi francorum quatenus filios suos in
literis erudiret istud interseit Rex inquit illitera
tus quasi asinus coronatus. hinc est quod karo
lus transtulit studium de romano in parisius De quo
dicitur quod omnes artes liberales habuit in suo
palacio miro modo depictas. Et
de Dauid dicitur quod habuit sapien
ciam sicut angelus dei nulla enim comi
tas sine sapientibus regi potest Sapie 6.

M. 4.

multitudo sapientū sanitas est or
bis terraꝝ In cuius signū narrat
ysid. lib. i. ethi. ca. 26. q̄ demoste
nes orator cōtra Philippū regē ta
li fabula vsꝰ ē Cū Philippꝰ Athe
nienses obsidēt postulauit vt si
bi decem oratores darent̄ a tali pa
cto discedēt. Rn̄dit demostenes
lupos aliqn̄ pastoribꝰ quoꝝ dili
gentiā decipē volebāt suasisse vt i
amiciciā ꝯuenirent. ea cōdicōe vt
canes in q̄bꝫ erat cā iurgioꝝ Iure
illis traderent̄. Annuerunt pasto
res in spem securitatis dederunt ca
nes quos ouiū suaꝝ vigilātissimos
custodes habebant Lupi ergo ō
ni formidine adempta. omē qd̄ in
gregibꝫ illis erat nō ꝓ sacietate ſ
ꝓ libidine lacerarunt Et isto mō
suasit Athenienſibꝫ Philippuꝫ re
gē. p̄ncipes postulare quo facilꝰ
posset opprimē spoliatam custodi
bus vrbem ¶ Quarto videndū q̄s
ē frcūs sapiaꝫ possidendi de hoc sa
tis d̄r Eccs. 6. Quid habet āplius
sapiens a stulto a q̄d paup̄ nisi
pergat illuc vbi est vita. Et Sap.
6. Cōcupīa sapie deducet ad reg
num ꝑpetuū. Lcō. 46.

Et erunt pꝰ hec decidentes
sine honore a icōtumelia
inter mortuos imꝑpetuuꝫ.
Qm̄ dirūpet illos iflatos sine voce.
a ꝯmouebit illos a fūdamentis
a vsq̄ ad sup̄mū desolabuntur a
erūt gementes a mēoria eoruꝫ ꝑi
bit ¶ Postq̄ spūsscūs declāuit q̄
ꝑsecutoēs iustorū decipiūtur in p̄
senti ꝑ ignorantiā Hic declarat q̄
liter pꝰ mortē puniunt̄ ꝑ penaruꝫ
tolerantiam Tāgit aūt septeꝫ pēa
les ꝯdicōes damnandoꝝ q̄ sūt iste

deicient̄ cū ꝯfusione Affligentur
cū despectione. Repellent̄ sine rn̄si
one destituētur autēticacōe Puni
ent̄ sine ꝯsolacōe Conterent̄ sine
cōdonacōe a supprimēt̄ sine recor
dacōe Et ista iuste pacient̄ ꝓp̄t. 7.
malitias quas tyranni a mali hō
mines ꝑsecutores scōꝝ habuerūt
in vita Fuerunt em̄ ambiciosi ad
honores argumentosi cauillatoēs
Contumeliosi ꝑtetritores. facino
rosi supportatores. perniciosi perse
cutores. voluptuosi leccatores. Et
obliuiosi a temptatores Et ideo mei
to reddēdo singula singnlis iuste
iudicabuntur. Quia em̄ iustoruꝫ
ꝑsecutoēs fuerūt ābiciosi ad hono
res Ideo deiciētur in confusione: q̄
contumeliosi ꝑtritores. Ideo affli
gentur cū despectione Quia fuerūt
argumentosi cauillatores repellē
tur sine responsione. Quia facino
rosi supportatores destituentur au
tenticacōne Quia perniciosi ꝑsecu
tores puniētur sine consolacōne.
Quia fuerūt voluptuosi leccatores
conterentur sine ꝯdonacōne Quia
obliuiosi contemptores supprimē
tur sine recordacōne Iste g̊ septē
penalitates innuuntur in lectione
hodierna. Primo igitur quia fue
runt ambiciosi ad honores. deiciē
tur cum confusione. Et q̄ntum ad
hoc d̄t p̄mo sic Et erunt post hec ꝯ
vitam istam vel post peccata mul
ta q̄ ꝑpetrauerunt decidentes sine
honore. q. d. non solum erūt caden
tes: sed per violentiam decidentis
In ps̄. Decidant a cogitacōibus
suis s̄m mul. impie. e. ex. e. q. ir. te
dn̄e. Decidant inq̄t a cogitacōibꝫ
suis ābiciosis a sup̄b q̄bꝫ honores

et dignitates capiebant in pñti. dicebāt igitur cū dyabolo capite a principe suo ad pfundū infernī Videntibus electis oīb; horribilem illū casum Vñ Greg. xx. moral. c. 20. Exponens illud Job Et videntibus anctis p̄cipitabitur Eterno iudicio terribiliter apparē te astantibus āgelorū chorīs assistēte cūcto misterio celestiū potestatū atq; electis omnib9 ad hoc spectaculū deductis. dyabolus a sortis in mediū captiu9 deducitur et cū suo corpe id est reprobis oībus eternis gehenne mcēdijs mācipat cū dicit. discedite a me maledicti cō. O quale erit illud spectaculū qñ hec ima missima bestia electorū oculis ostenderetur que hoc velli tēpe nimis illos terrere poterat si videret Sed occulto ac miro dei consilio agit vt a nūc p eius gratiam a pugnantib9 nō visa vincatur a tūc a letis victorib9 iam captiua videat hec Greg9 Secundo quia fuerūt cōtumelioſi p̄ territōres Ideo affligunt cum despectōe Et quātū ad hoc dicit q; erūt i contumelia inter mortuos i ppetuum. Et nota q; omne verbū importat cruciatū stāciam aggrauantē pnā eorum: qr erūt i contumelia. q. d. punient nō solum pro malo opere imo etiam in fmone. hā quilibet ꝑbus affligent ab alijs. contumelijs: maledictionib9 a im ꝑpetijs. Ite punient non in loco viuentū vbi ee possit spes auxilij. sed i loco mortuorū in inferno Tercio punientur non ad horā nec interpolati sed im ppetuū Vñ Greg9. xvi. moral. c. 4. Exponēs illud Job 20. Luet q. fecit omnia nec tamen consumet. hō ingt in morte consumitur qr si consumeret vita morientis ecia pena finiretur sed ut sine fine in pena cōpellat vt cui9 vita mortua fuit in culpa: ille mors ei9 viuat in pena. luet g; que fecit omnia nec tamen cōsumetur quia cruciatur a non extinguitur: moritur a viuit. deficit a substistit. finitur semper a sine fine ē. Nec solo auditu sunt valde horribilia: qr tomagis passione. hec Greg. Consequēter ex istis patz qd illud est erroneum qd in quibusdam quatrnis apocrifis inuenitur d reuelacione facta cuidam psone qd anime dampnatorum ab hora nona sabbato vsq; ad horam nonā in dominica vel aliter nescio qd diu refrigerium optinent quod est michi Si enim eorum pena non semp duraret non esset perpetua. Quid qd em perpetuū est: continuū est a eternum Et omnes tales narracōes p̄ fictōnibus sunt habende Tercō re p̄bi. quia fuerunt argumentōſi et cauillatores repellent sine responsione. Et quantum ad hoc dicit. Quoniam dirumpet illos iflatos id est qui parum ante fuerūt iflati verbis legib9 a falsa allegacioīb9. dirūpet ing; In illo qd dirumpitur fit magna discontinuacō p̄cium subito Et isto modo fiet re p̄bis discordācia frōz suoz a malarū voluntatū a dīnē Et iō dr qd dñs dirūpet illos sine voce cui9 cuiq; excusacōis Et istud ē nōbile p̄ iustis legistis a falsa aduōtis de qbz frequēt vsus ē qd i morte tā i voce qd i lingua priuat Vñ dicit a exptū

M.h.

Nota qd fictōnes d qb9 dr de refrigerio aīaꝝ in purgatorio dñi.

114

25

adnotanda multa super pñam bonā et malam

ē q̄ isti mali aduocati ⁊ falsi pla-
citatores Justiciarij etiā iniusti im-
minente morte amittūt vocem lig-
nam ⁊ sensū Cui⁹ racō ē q̄ nō ē iu-
stum q̄ aliquis idez vendat alteri
⁊ retineat sibi Isti āt oēs male ⁊
iniuste viuendo linguaz vocem sē-
sū ⁊ facundiam alijs vendiderunt
false allegando ⁊ iniuste iudicando
contra conscientiā maliciose obi-
ciendo ⁊ cautulose suggerendo. Et
ideo iustum est q̄ qn̄ indigēt vo-
ce. voce priuentur ysaie. 4. Vendi-
ti estis iniquitatibꝰ vr̄is De istis lo-
quit Solinus Sydonius ī quadā
epl̄a ita dicens: Vidi inquit mor-
bū incurabilē ad quē curandum
non īueniebatur medicus Sz nū-
q̄ inueni causam adeo deꝑditam
qn̄ ad eam tuendā īuenieretur ad-
uocatus. Iste em̄ sunt valde repro-
bandi ꝓpter q̄tuor racōes. Primo
q̄ deteriores videntur eē q̄ vilissiē
meretrices q̄ ille vendūt ꝑtem sui
corꝑis magis abhominabilē Isti
vero honestissimaz sui corꝑis par-
tem sicut linguam ⁊ os ¶ Secundo
q̄ deberent esse sic stelle fixe mote
tm̄modo motu firmamenti ⁊ veri-
tatis: q̄ ꝓu. 22. Labium veritatis
firmum erit imꝑpetuum. Sed cer-
te pro maiori ꝑte oēs īueniūt stel-
le erratice q̄ mouētur duplici mo-
tu viz cōtra veritatē ꝓpter munera
⁊ qn̄q̄ cuz veritate ducti cōscia. Et
ideo de illis stellis dr̄ Job. 24. Stel-
le non sunt munde ī conspectu ei⁹
¶ Tercō dici ꝑt q̄ lingua eoꝝ assi-
milat lingue statere. que statim
ad mīnimum pondus facit nutum.
⁊ se inclinat ad partem grauiorem.
Ita isti quocūq̄ sit de veritate ad il-
lam partem magis inclinantur q̄
fit in danda pecūia magis pōdero-
sa. de quoruz q̄libet dr̄ in ps̄. Men-
daces filij hominū in stateis ¶ Rē-
to ꝯpari pn̄t illi cherubin q̄ tenēt
flammeū gladiū atq̄ v̄satilez ad
impediendū reditum hominis in
ꝑadisuz Gen. 3. Reuera isti aduo-
cati mali habēt flammeū gladiuz
q̄ lingua eoꝝ gladi⁹ acutus ⁊ est
valde versatilis q̄ de facili verti ꝑt
⁊ contra veritatē ⁊ pro veritate Che-
rubin interp̄tat plenitudo scientie
Et isti dicuntur sapientissimi apd̄
vulgus Sed ad q̄d deseruiūt. Re-
uera vt cōir ad custodiendū viaz
ligni vite ne aliq̄s accedat ad lig-
num vite ⁊ ad xp̄m Isti sunt q̄ fal-
sa procurant diuortia. illigitia cō-
iūgunt matrimonia. Ecclesias ve-
ris prelatis exspoliant ⁊ symonia-
cos copulant. innocētes excōmuni-
cant Etiam verbis falsis cū de iure
possint rebelles conciliant xp̄m ⁊
ecclesiā ꝑsequentes. Et ideo verisi-
militer narrat q̄ quidam vidit i
spū Neronem apd̄ inferos balne-
antem. Ministri vero vndiq̄ circa
eum aurum bulliens īfundebant
dum enim vidisset vnam cohortē
aduocatorum ꝓpe accedentem da-
mauit Huc īquit. O venale homi-
nū genus O aduocati amici mei
accedite vt in hoc vase balneami
mecū Ad huc enim supest locus
in eo quē pro vobis suaui. Audi-
ui de quodaz Causidico de regno
francie. hic ꝑ iura ⁊ actus iuridi-
cos de paupere clerico factus fuit
mirabiliter diues. Tandem infir-
matus fuit ad mortem. amici ei⁹
ex omni parte astiterunt ⁊ roga

uerunt eum vt cōderet testamē-
tum Ille grauissime infirmatus ce-
pit cogitare quō tot diuitias p su-
am eloquentiā ⁊ lingue pitiaz cō-
gregasset Et recollecto toto spitu
quem habuit clamauit ī gallico
langue langue langue. Idez .2. ⁊
3. recitauit. Et cū admirarentur q̄
astabāt q̄d vellet signaē subiūxit
iterz in gallico langue tot gayng-
ua ⁊ langue tot aura. Cōtigit au-
tē eo tpe frēs predicatores de no-
uo venisse ad illam villaz ⁊ aream
habebāt: sed nullā domuz edifica-
tam Mandauit ergo p q̄busdaz
de illis fratribꝫ Et cū veissent corā
familia ⁊ amicis dt eis Ego īq̄t pi-
cia lingue lucratus sum ista bona
tp alia auz argentum ⁊ alia preci-
osa Vos autez linguis vestris lu-
cramī spūalia ⁊ sempiterna Et iō
vobiscum mercimonia contrahā
vt pcipiatis de frcū lingue mee ⁊
ego viceuersa aliquid hr̄e possim
de frcū ligue vestre Et ideo dixi ami-
cis meis priusq̄ veiretis quot lāg-
ue tot aura Et totū thesauz fratri-
bus dedit ⁊ mortuꝰ ē. ¶ Quarto re-
probi: qz fuerūt facinorosi suppor-
tores destituentur autenticacōne.
Et q̄ntū ad hoc dt q̄ cōmouebit il-
los a fundamentis. Et istud ē spe-
cialiter cōtra malos ministros cō-
siliarios ⁊ baliuos. Isti omnes fin-
guntur auctoritate quadā dn̄orum
sicut Causarij Justiciarij ⁊ alij eti-
am officiales multi loquntur sem-
p in psona principis Et idem siue
sit iustum siue iniustuz auctorita-
tem habet qz fundamentum toci-
us negocij fingitur esse principis
⁊ ideo modo quos volūt supportāt

⁊ excusant ⁊ quos volunt condem-
nant ⁊ semper habent pro se regiā
potestatem ⁊ auctoritatē. Sed cer-
te in die iudicij destituent ista au-
tenticacōe qz quilibet hēbit rn̄dē
pro se ipso Et ideo bene dr Et com-
mouebit illos a fundamentis Et
per oppositū de viro iusto dicitur.
Non cōmouebitur in eternum: q̄
habitat in ihrl'm: qz fundamen-
ta eius in montibus sanctis Quic-
quid enim iusti siue ad partez si-
ue iudicialiter allegant ex propo-
sito totum emanare debet de mon-
tibus sanctis .i. de doctrina sancto-
rum ¶ Quinto reprobi quia fuerūt
perniciosi persecutores Ideo puni-
entur sine consolatione. Et q̄ntuz
ad hoc dicit q̄ vsq̄ ad supremum
desolabuntur pro tanto: quia licz
punientur citra condignum tamē
nichil dimittetur impunitum Gre-
gorius. quarto. dyalo. Sicut ī hº
mundo multi sub vno sole consi-
stunt nec tamen equaliter eiusdē
solis ardorem equaliter sentiunt:
quia alius plus estuat aliꝰ minꝰ
Ita illic in vno igne non vnus est
modus incendij quia qd hic diu-
sitas corporum hoc illic agit diuer-
sitas peccatorum vt ⁊ ignem non
dissimilez hēant ⁊ tamē eosdē sin-
gulos dissimiliter exurit: hec Gre.
¶ Sexto qz reprobi fuerunt volup-
tuosi leccatores ideo conterentur si-
ne cōdonacōne. Et q̄ntum ad hoc
dicit q̄ erunt gementes. Est anti-
qua narracio de iuuencula qua-
dam in francia. que cum per an-
num vixisset cuz amasio suo lubri-
ce ⁊ tandez impregnata fuisset ⁊
derelicta cepit flere ⁊ gemere ⁊ in

116

cōsolabiliter ꝛ trīstari a qua cum
quidā q̄siuiſſ; quid tñ ploraret.
Rñdit de ploro gaudiū mḡt anni
preteriti· Istomodo satis iustū ē
q̄ illi qui sine pēa in pēti dāt se
voluptūbus carnis sue gemēt in
futuro Et si causa ab eis q̄rat Rñ
sio tona est q̄ gemūt et plorant
gaudiū ām preteriti nui·z· Mna
bant gemētes vt colūbe
sunt aues multū lubrice a natura
hē halēt gemitū pro cantu In sig
nū q̄ oīs qui se libidīm manci
pant gemūt l' gement Sapie z·
Dupler em illos acceperat tediuz
gemitus cū memola p̄teritorum
Septimo reprobi quia fuerūt ob
liuiosi conceptores Ideo ē primē
merito sine recordacōe Et quātuz
ad hoc dicit q̄ memoria eorū pi
bit Et p oppositum dicit de iusto
ps· In memoria eterna erit iust9
Mod9 erat apud romanos q̄ no
mina semorū a iudicū in tabulis
ereis scribebant Et ideo vocabāt
patres conscripti Rñ autē contin
gebat q̄ aliquis delebat· fuit p
proximo sceleris a confusio ppetua.
Istomō multi scribunt fm presē
tem iusticiaz in ecclesia militantis
Quidā sunt epi· quidā religiosi a
solempnes clerici· Quidā rectores a
curati quib9 fit verecundia si in di
e iudicij in libro vite non inuenī
antur Et fiant de numero illoz de
quib9 dicit psalm9· Periit mē o
ria eorū cū sonitu Et itz dele ant
de libro vite ecclesiastico a cū iustis non
scribantur· Et p contrariū de sācis dr
Apoc· z· Qui vicerit vestiet vestibz
albis a ñ delebo nomē eius de libo
vite· Leō 4a·

Venient in cogitacōe pcō
rū suorum timidia tradu
cēt illos ex aduerso cogi
tacōes ipōrū· ℣ Postq̄ spūs scs
tetigit in pte pēa tyrānis infligē
dam in perpetuum in inferno nec
illa pena eis infligetur nisi in iudi
cio manifesto quod patere poterit
toti mundo Ideo iam tacta eoruz
pena eternali Dic declarat aliquā
tulū de processu obseruando in iu
dicio gñali a hoc facit alternando
mō de iniustis modō iustis Et cir
ca hoc duo facit Nam p̄mo dat
formā fm quā apparebunt iniusti
c· ℣· Tunc stabunt iusti ℣ Circa
primum tria predicit spūs sād9
in lectione hodierna de iniustis fu
tura in iudicio generali quia ibi
presentabuntur personaliter sine
procuratore Consternabuntur
integraliter sine consolatōe accu
sabuntur sine defensore· Et ista
tria valde sunt grauia quādo nec
homo pt habere procuratorez nec
cōsolatōē nec defensorem Prio
ergo pūtabuntur psonaliter sine
procuratōe Quia sine dr z· Coē· v·
Oīs nos manifestari oportz añ tri
bunal xpi ut referat vnus quisq̄
prout gessit· Et quantum ad hoc
dicit Venient mḡt cogitacōe scilz
timidi Job z· Veite oīs gentes
de circuitu congregami Ibi occūbē
faciet dñs robustos tuos confur
gāt a ascēdāt gētes i vallez Iosa
phat q̄ ibi sedebo vt iudicē oīs
gētes i circuitu· Venient g̃ per
sonaliter sine dilacione quando
vocabunt a citabūtur pēptorie illa
tribili voce 8 q̄ dr Apls Tessal·
2· Rñ ipse dñs in iussu et in voce

archãgeli ⁊ in tuba dei dñdet de ce
lo ⁊ mortui qui i xp̄o sunt resurgẽt
p̄mi. In iussu ⁊ i imp̄atoris ptãte
Nõ enĩ tũc veniet in hũilitate sicut
venit i carnẽ in primo aduentu. Nõ
equitabit asin aꝫ nec baiulabit si
bi crucez sicut legit̃ fecisse Joh. 19.
Sed tũc videbũt filiũ hoĩs veniẽtẽ
in nubibꝰ celi cuꝫ ptãte magna ⁊
maiestate. Sicut dicitur. Luc. du
odecimo. Et ideo dicit Apostolus.
q̄ ipse dominus veniet in iussu.
⁊ in voce archangeli ⁊ i voce facta
per semetipsum qui est princeps
angelorum Est enim angelus ma
gni concilii ysaie. nono. ⁊ Joh.
quinto. Mortui audient vocem fi
lij dei ⁊ qui audierint viuent vel
in voce archangeli ad lrãm ⁊ in vo
ce facta misterio alicuius archan
geli Que vox erit ista Surgite mor
tui venite ad iudiciuꝫ De hac terri
bili voce loquẽs Ihero. sup Math.
Sic. Quociens diem illũ conside
ro totis viribus cõtremisco Siue
enĩ comedo siue bibo siue aliquid
aliud facio sp̄ videtur michi tuba
ista terribilis sonare i auribꝰ me
is Surgite mortui venite ad iudici
um Veniet ergo dñs in iussu ⁊ in
voce archangeli ⁊ i tuba dei Eadeꝫ
vox võri p̄t tuba ꝓp̄t similitudiem
ad vsum tube q̄ fuit in ve. tes. Tub
enim cõuocabant̃ ad ꝯciliũ cõmo
uebãtur ad p̄liũ ⁊ vocabant̃ ad fe
stũ Et isto mõ resurgẽtes cõgrega
bunt̃ ad cõciliũ iudicij ad pugnã
p̄lij quo orbis t̃raꝝ pugnabit cõ
tra insensatas ⁊ ad festum eterni
cõuiuij De hꝰ tube voce Cris. super
illd Math. 24. Virtutes celoꝝ mo
uebuntur Sic Vere vox magna

vox tube t̃ribilis cui omnia obedi
unt elemẽta que petras scindit In
feros aperit portas ereas frangit
vincula mortuorum dirumpit. Et
de profũdis abissi animas liberãs
corporibus assignat hec omnia ci
cius cõsũmat in ope q̄ sagitta tñ
sit in aere dicente Apl̄o In momẽ
to in ictu oculi Cor. 1. Erunt ergo
isti tirãni ⁊ p̄secutores iustoꝝ iiu
sti terribiliter a mortuis excitati e
uocati ⁊ personaliter iudici presẽ
tati Terribile enim est quãdo ho
mo subito excitatur a somno per
fragorem ⁊ strepituꝫ tonitrui Est
autem verisimile q̄ illa vox erit si
cut vox tonitrui magni quo terrã
tremere ⁊ celum concuti ⁊ vniuer
sa de suis locis videbuntur com
moueri Tunc reges ⁊ regine pre
lati ⁊ concubine milites ⁊ clerici.
Mercatores ⁊ monachi nudi ⁊ cõ
fusibiles si mali fuerit apparebũt
vnde Iheronimus in epl̄a ad Ely
odoꝝ. monachũ Iudicaturo dño
lugubre mundus imugiet tribꝰ
ad tribum pectora firient potentis
simi quondam magni reges nu
do pectore latere palpitabunt. ibi
adducetur Plato cum suis stultis
simis discipulis. tũc Aristotilis ar
gumenta non proderunt quando
veniet ille filius paupcule questu
arie iudicaturus fines orbis terra
rũ Sapho. 1. Vox diei domini ama
ra tribulabitur ibi fortis. dies il
la dies ire dies tribulacionis ⁊ ã
gustie dies calamitatis ⁊ miserie
dies tenebrarum ⁊ caliginis dies
nebule ⁊ turbinis dies tube ⁊ clã
goris ¶ Secundo impij i iudicio cõ
sternabũt̃ integr̃lit̃ sine cõsolatoẽ

Et ꝙtum ad hoc subdit in lra ꝙ ñ solū veniēt· ꝫ veniēt in cogitacōe pcōrū suorum timidi ¶ Et notanda est dīna inter bonos et malos quia boi timēt de peccatis suis a timent deum añ iudiciū Jn ps· Cōfige timore tuo carnes meas a iudicijs ei tuis timui Eccī·1· De ꝛpiciatu pro pcō noli eē sine metu· et ideo timenti deum bñ erit in extremis a in die defūctionis sue benedicetur Eccī·1· Sed p oppoitū reprobi in psenti non timēt pcā sua nec etiam deum· ꝫ in iudicio timebunt qñ timor erit ad penam nō ad emēdā Jn quorū persona dicit ps· Timor a tremor venerūt super me a cōtexerūt me tenebre. Unde Greg·15·moral· Vitari nā ꝙ terror iudicis non nisi añ iudiciū pt Modo non cernitur ꝫ precibus placat Cum vero i illo tremebundo examine se derit a videri pt a placai non pt ꝙ facta prauoꝝ que diu sustinuit tacit? simł oia reddet irat? Unde necesse est nūc timere iudicem cuz nōdū iudiciū exerceat cum diu sustinet cū adhuc mala tolerat que videt· ne cum manū in retribucōez vlcōis excutserit tanto in iudicio districti? feriat· ꝙto añ iudiciū diuti? nunc exspectat· ¶ Tercō ipſi in iudicō accusabūtur criminaliē sine defensore Et quātū ad hoc subdit i lra Et traducent illos ex aduerso imīcitates eoꝝ Traducere idē ē ꝙ ad confusionem alicui? id qđ fuit occultum propalare Unde Matth·1· Joseph autē cum esset iustus et nollet eam traducere ac· Vult ꝫ dicere ꝙ ipa met pcā sua ꝛpalabūnt actores eorum ꝙsi essent advocati accusātes a stantes ex adverso cōtra reuz in ps· Pcm meū cōtra me est semp ¶ Nñ aliquis deprehenditur de furto ipsum furtū condēpnat eum dicit ꝙ symia fugiens venatorez qñ habet fetus. Illum filiuz quem magis diligit apprehendit in brachia fugit a aliū dimittit Ille vero dimissus insilit super matrem sedēs in collo suo velit nolit venatore fortiter insequente symia dei ꝙ fatigat· fatigata fetum magis dilectū proicit Alius vero de quo non curauit velit nolit insistit donec taz mater ꝙ plesciatur· Jsto mō peccator· pcm· a delectacōem tamē duos filios habet· delectacōem diligit· peccatum non diligit Mors venit quia cotidie pcōrez insequit· Peccator ergo sperans se cum delectacōne euadere· Illam tamē carissimā filiū inter brachia sua id est inter intellectū et affectum portat Sed imperceptibiliter pcm a tergo se collocat a matrē ñ dimittit donec mors vel dyabol? vtrūq attingat ¶ Nota de nido in ętate absconditō tēpore estiuali in dēsitate foliorū· Dubitacō lis circa predicta fit ista· Vtrū vox tubal pcedēs iudicium erit aliquomō causa resurrectionis corporum· ¶ Qđ nō da mascen?· Credo resurrectionē futurā diuina voluntate vt ute et nutu· ꝙ cū ista sufficiāt nullomodo erit vox tube cā· ¶ ꝑ frustē fit vox ad illud qđ audire non potest ꝫ mortui non habēt auditum ergo frustē emittet vox ad eos· ¶ ꝑ si talis vox eēt cā resurrectōis resurrectō foꝝ

naturalis · Licet enim vox illa cāu
saret p virtutem a deo data; sicut
dr Glō sup illud Et dabit voci sue
voci vtutis sū habita tali virtute
effectus seqretur · Sicut in ceco il
lūmato restitutō visus est p mira
culū sed visio sequens naturalē ē
Ita resurrectio corpoz fieri nō pt
a vtute finita Sed vox illa qūtum
cūq magna m finitā vtutē habere
non pt gratē // Ita glō ad romanos
8 dr q resurrectio xpi ē cā nostre
resurrectionis hre ē inquit causa:
quare xpus suscitabit alios qz sus
citatus est · ¶ Ad oppositum est
magister sententiarum · quarto ·
distinctione · xj · ca · t · vbi dicit q
causa resurrectionis mortuoz erit
vox tube que in aduentu iudicis
audietur ab omnibus a cuius vir
tute excitabuntur mortui a de mo
numentis resurgēt · Item glō sup
illud psalm · dabit voci sue vocē
vtutis · efficacia; resuscitandi om
nes mortuos // Ad qōnem dicēdū
q causa dr duplīciter viz pncipa
lis a istrumētal · Causa princip a
lis resurrectionis erit vtus dīna
assistens illi voci illo mō quo vir
tus dīna assistit vbis sacramenta
libus in ecclīa mlitante · Causa in
strumentalis erit vox illa fiēs vbū p
latum ē causa istrumētalis aliquo
mō tūm sub stātia cōis panis i cor
pus xpi Qualis aūt erit vox illa di
uersimode dr · dicūt quidā q ipsa
tuba pnūtiabit filij dei i mundo dr
vox ppt illud vbū Greg · qui dr Tu
bam sonare michi aliud ē qz mū
do nūciē filium dei demonstrare ·
Sed videtur melius dicendum q
vox tube erit sonus quidam sensi
bilis a impīum vocale cristi quo p
cipiet mortuis resurgē · Iuxta illud
Job · 5 · Mortui audient vocē filij
dei a qui audierint viuent Et pa
tum post Omnes qui i monumen
tis sunt audient vocem filij dei · Et
dicit hic vnus doctor q videtur si
bi q illa tria que enumerat Apo
stolus Thessl · 4 · In iussu a in vo
ce archangeli a tuba dei distin
guuntur per modum istum · Erunt
quasi tria precepta cristi · Primo
enim i suo descensu cristus intrabit
plures siue partes quascumq cor
porum mortuoruz recolligi p mini
sterium angelorum a hoc notatur
cū dr q descenderet in iussu · Secūdo
precipiet corpa reformari ex illis
puluerib9 recollectis a formatis
corporib9 animas reuuere Et ista
duo fient per diuinam vtutem Et
istud preceptum notatur cum dr
In tuba dei · Tertiō archangeli q
fuerunt custodes prouinciarum i
prouincijs quas custodierunt da
mabunt fortiter a sēsibiliter sicut
sono articulato sēsibilia mediāte
aliqua creatura sensibili formata
q omnes coram iudice corporaliē
compareant · Diffinitiuam a irre
uocabilem sententiam auditui Et
illa vox notatur cū dicitur In voce
archāgeli de voce ista tuba ali pro
phēsauit Sibilla sicut ēcitat Au
gustīn⁹ decīo octauo de ciuitate
dei capitulo · vicesimotertio · Sed
tuba tunc sonitum tristem dimit
tet ab alto Orbe gemens facinus
hominis varios qz labores · ¶ Ad
primum in oppositum dico q fiet
vtute dīna pncipaliē mediāte vo
ce istrumētali p modū que dam ē

¶ Ad primū in oppositū dicēdū q̄ fiet virtute diuina p̄ncipalit̄ mediāte voce instrumentalit̄ p mod̄ sic̄ dictū est. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ forme verborū sacramētaliū habent suum effectū nō ex hoc q̄ audiunt̄ s̄ ex hoc q̄ ꝓferūt̄ Et sic ī ꝓposito ¶ Ad terciū dicendū q̄ v̄t⁹ non ē in voce subiectiue s̄ dr̄ esse in voce q̄ voci assistit operando. ¶ Ad quartū p3 q̄ fiet p̄ncipalit̄ virtute infinita. ¶ Ad quintū q̄ resurrectio xp̄i ē causa exemplaris nr̄e resurrectōis non autem efficiens ꝓprie.

Capitulū q̄ntū. Lcō 78.

Tunc stabuut iusti in magna constācia aduersus eos qui se āgustiauerunt et q̄ abstulerunt labores eorum. ¶ Postq̄ spūs scūs declarauit formā confusibilē in qua necessario ꝯpaēbūt iniusti ī iudicio gn̄ali Hic ꝯsequēter ꝛ ordīate occasione tā malorū q̄ bonoꝝ aggredit̄ enarrare ordinē eius in speciali. In quolibet aūt iudicio q̄tuor ꝑsone requirūtur ad minus de cōi iure. scz Iudex. actor. testis. ꝛ reus. In isto vero iudicio iudex erit de⁹ Re⁹ peccator. Actor pctm̄. testis iust⁹ ī quē peccator deliq̄t Si agat̄ d̄ iusticia ꝑticulai. dd̄ q̄ ē de⁹ ip̄e Si agat̄ de iusticia gn̄ali. sic̄ mō dictū ē in vltīa lectōe q̄ in iudicio gn̄ali peccata tenebūt locū accusatoris Sic̄ dictum fuit heri q̄ traducent illos ex aduerso iniq̄tates eorum ḡ non restat describendū illud iudicium n̄ q̄tū ad tres ꝑsonas viz Testes Reos. Iudices Et hoc facit spūs sāct⁹ in capitulo isto toto Vn̄ sic p̄t capitulū istd̄ it⁹ duci. declāto quō se hēbit accusator: s̄ d̄clāt̄ quō se hēbit testis Iudex ꝛ Re⁹. Et s̄m h⁹ capl̄z Istd̄ totū diuidit̄ ī t̄s ꝑtes Nam primo declarat q̄ testis non terrebitur ab aduersitate ¶ Secundo q̄ reus confitebitur sine falsitate. ¶ Tercio q̄ iudex nō mouebitur a summa equitate Scda pars ibi. Vidētes turbabuntur Tercia ibi Iusti in perpetuum viuent Est igitur intencio huius capituli q̄tum ad reprobos declāre tria videlicet q̄ accusabuntur cū feruore laudabili turbabunt̄ timoē miserabili ꝛ confitebuntur cum pudore inestimabili. Primū ostenditur in hodierna lectione Secundū ibi. turbabuntur videntes Et tercium ibi. dicentes intra se penitenciam agentes sicut ī fra patebit ¶ Quantum ergo ad p̄mum. videlicet testes nō terrebūtur aduersitate sed accusabunt malos feruoē laudabili. Dicit sic Tunc stabunt iusti in magna constancia. ꝛc̄ In quo processu quinq̄ circunstancie iudicialis testimonij iustis assignantur Videlicet tempus comparēdi. gest⁹ proponēdi. modus prosequendi forma resistendi et causa contradicendi. ¶ Tempus comparendi exprimit cum dicitur Tunc: gest⁹ proponendi. Stabunt Modus prosequendi In magna constancia. forma resistendi: aduersus eos qui se angustiauerūt Et causa cōtradicendi Et qui abstulerūt labores eorum Dicit ergo Tūc viz in die iudicij non modo durante

pacia huius vite. sed tunc quia Luce
2. Tunc videbunt filium hominis veni
encem in nube cum pot. mag. et ma
iestate Et in ps. Tunc loquetur ad
eos in ira sua et in furore suo conturba
bit eos Et ideo tunc stabunt quia prius
iacuerunt compediti ligati oppressi et
prostrati Mach. 1. State nunc con
tra inimicos et expugnate eos Vult
enim scriptura quod iusti stare debent ad
quatuor actus. s. ad videndum ad do
cendum ad testificandum et ad pug
nandum. Primo ad videndum. Nam
ille qui stat ad tremotius potest videre quam
qui sedet Ihe. 6. State super vias
et videte et interrogate de semitis an
tiquis que sit via bona et ambulate in
ea. Secundo ad docendum. preco pre
clamaturus edictum regis ascendit
in altum ut eminus audiatur. Pre
co quicumque est quasi predicator
proclamaturus edicta regis. i. pre
cepta cristi Actuum. 4. Stantes loqui
mini in templo omnia verba vite
huius Et nee. 8. Stetit Esdras super gra
dum ligneum quem fecerat sibi
ad loquendum Tercio stare iubetur
iustus ad testificandum Math.
9. Stabitis ante reges et presides
propter me Quarto ad pugnandum
ad Eph. 6. Accipite armaturam dei
ut possitis resistere in die malo et
in omnibus perfecti stare Stabunt
ergo iusti in magna constantia que
in vita ista abiecti fuerunt in mag
na miseria primi. Mach. 4. Matha
tias et filii eius constanter steterunt
Unde Constantia martirum etc. Quod
responsorium fecit quidam rex francie
nomine Ropertus qui floruit circa
Annos domini. 996. hac occasio
ne Cum esset vir litterature et sub

tilitate celebris et morum ciuilita
te vrbanus. carmina multa in la
tino sermone ad honorem dei com
posuit videlicet prosam Sancti spi
tus assit nobis gratia. Et respon
sorium de natiuitate domini videli
cet Judea et iherusalem Et responso
rium de beato Petro Cornelius
centurio Et de omnibus sanctis Concede
nobis Cuius vxor vocabatur Con
stantia que moleste tulit quod de ea
nichil composuerat quod posset ad eius
laudem decantari Ille ergo ad pla
candum eius impacientiam com
posuit predictum Responsorium
de martiribus O constantia mar
tirum quod illa de se estimans decan
tatum placata est. Stabunt ergo
iusti in magna constantia aduersus eos
que se angustiauerunt Iniuriis aut fla
gellis ad Heb. 2. Circuierunt in me
lotis in pellibus caput egent. an. aff. quibus
dignus non erat mundus Et subditur causa
Qui abstulerunt labores eorum et
auferre voluerunt cogendo eos de
relinquere legem cristi

Dubitacio circa materiam huius
lectionis erit ista. Vtrum in iudi
cio generali erit aliqua disceptatio
vocalis. Quod non: quia secundum Aug.
de. ci. dei. li. 4. c. 26. Deus conscienti
as reproborum conuincet sine vi
la sermonis prolixitate. Sed si fie
ret accusacio singulorum fieret magna
sermonis prolixitas Ergo nulla erit ibi
vocalis disceptacio neque iudicis neque
testium neque reorum Propter Augustinum eodem li.
c. 14. loquens de libro vite ex cuius
scriptura omnes homines iudica
buntur Sicut dicitur Apoc. 20. dicit
quod hoc non debet intelligi corporaliter quia
haberent magnitudinem ineffabilem

et vi3 in longissimo tpe possit le-
gi ꝫ non min⁹ temp⁹ requirit ad
narrandū oratōn⁹ q̄ ad legēduz
in libro si esset ibi scriptura Ergo
sicut lib vite debz intelligi simpli-
citer p q̄dam virtute diuina per
quā fiet vt vnicuiq; opa sua tam
bona q̄ mala in memoriā z uoce-
t atq; simul oīs z singuli iudicē-
tur Ita debet iudiciū z q̄tū ad se-
tenciā z q̄tū ad disceptacōez intel-
ligi mētaliter ‖ ꝑ ad Rōsz. Te-
stimoniū ꝛ dente illis consciā eo-
rum z int seinuicē cogitationū ac-
cusanciū seu etiam defendenciū in
die qñ iudicabit de⁹ Ergo accusa-
cōes ibi non erūt nisi mentales z
eadem racōe disceptacio z sentēci
a iudicis ‖ Ad oppositū est Gre.
xxvi. moral. c. 21. vbi loquēs ꝺ re-
pbis dicit Illi verba iudicis au-
dient qui eis fidē saltē verboten⁹
tenuerunt Sz hoc de verbo interi-
ri intelligi nō ꝑt g̃ de verbo voca-
li. ‖ ꝑ sentencia debet congruere
statui illorū contra quos ferēda
est Ergo sicut in iudicio particulari
contra animas exutas fertur sen
tencia spiritualis Ita tunc cū fer-
tur in homines corporaliter assi-
stentes: debet esse corporalis ‖ ꝑ
Augustin⁹ 10. de ci. dei. c. 1. dicit q
per quot dies hoc iudicium tēda-
tur incertum est Si fieret mentali
ter statim expediretur Ergo erit
vocalis ‖ Ad istam questionem
respondet sanctus thomas super
4. sententiarum d. 47. q. 1. ar. 2. d. q
quid in ista questione sit verum p
certo diffiniri nō potest probabi-
lius tamē estimatur q totum il-
lud iudiciū et quo ad discussionē
et quo ad actūsationem malorū
z commendationem bonorum z
quo ad sententiam de vtrisq; mē
taliter perficietur quia si singulo-
rum facta nārarentur inestimabi-
lis tēpois longitudo exigeret. Vñ
sm eum Probabile ēq; p̄cessus
recitatus Matth. 25. Esurivi q̄tā
mentaliter tm̄ perficietur salua ue-
rencia doctoris sancti Alij dicunt
probabilius z concordancius cū
textu sacre scripture videliz q ibi
erit disceptacio tam vōlis q̄ men-
talis qua xp̄us qui iudicabit ē
deus z homo z iudicabit modo di-
uino z modo humano Et exh° e-
rit mai⁹ gaudiū sensibile beatoz
z magis doloz sensibilis malorū
Magis autem congruet corpali
apparitione iudicis z iudicandoz
z etiam vocali eorum citacionē p
cedenti iudicium p tubam de qua
lectione precedenti dictū fuit Vñ
dicendum videt q vocalis erit ac
cusacio malorum a cristo dicente
realiter consimilem processum sic
ipse posuit Matth. xxv. Et commē
dacio z sentētia diffinitiua. conse
quenter erit similiter accusacō menta
lis sicut dī in lectione p̄cedenti q
traducent eos ex aduerso iniqui
tates eorum An homines testifi
cabunt ꝺ tē malos vocaliter ē m̄ du
biū. Dicit q̄dā q sic Angli vno q
fuerit custodes ē plurz specialiter tes
ficabunt cōtra eos sicut tenēt sā
Et h° idē ꝺt Apulei⁹ li. suo de ꝺo so
cratis Notāꝺ ē āt q fiet discussio
ꝺ duobz viz ꝺ p̄ceptis iustitie de
opibz mie Re pbi ei dānabūt ꝑ
ē 2° viz q peccaverit trīsgrediē° p
cep̄ iustitie z q pctā sua n̄ ꝺpeniē

p opa mie · prima erit de meritis
a erit mental · secunda de opibus
mie vt appareat eos nō eē dignos
mia a erit reuera vōlis sicut sonat
textus euangelij ¶ In oppositum
huius vie dicendum q Augusti-
nus non negat sermonem s ser
monis prolixitatem · ¶ Ad secundū
vult Augustinus dicere q non fi
et discussio in particulari a singil
lari de culpis vocaliter : s mentali
ter simul tn a in vniuersali iudica
bunt vōliter sicut dcm est ¶ Ad ter
ciū q accusacōes fient vtroq mō
a p cogitacōes vniuscuiusq ad se
metipsū mentalit a p replicacōem
iudicis gnaliter de opib9 mie ne-
glectis ¶ Ad motiuū doctoris tenē
tis viā oppositaz de plixitate tpis
ptz q non requirit magnū tēpus
ad replicandū cōtra omnes in ge
nerali a ad pferendum sentēciaz
mō predicto Sed discussio taz me
ritoruz q peccatoz in particulari
erit mentalis vt dictū est · De die
vero iudicij generaliter hoc credi
mus a tenemus q non erit ante
q antieristus veneit sicut Aposto
lus · 2 · ad · Thessz · 2 · Cui9 aduen
tus nobis omnino incertus est ·
Nam circa eius aduentum calcu
latores a psendo astronimi sedu
cti sunt · Hoc tamē sciendum sicut
dt quidā expositor sup capitu · 2 ·
Apoc · Antixpūs regnabit sic ibi
dē dt · 42 · mensib9 · 1 · trib9 ānis cum
dimidio a tūc veniēt Enoch a He
lyas a pdicabūt dieb9 · 1260 · Hoc
est toto tpe q regnabit antixpus
amicti saccis vt puocēt hoies ad
pniaz qs tandē occidet Antixpus
a isepulti iacebūt p tres dies a di
midiū ppt Antixpi timorem Et po
stea resurgēt a ascēdēt in celū a po
stea occidetur Antixpus a xpo vl
a Michaele sicut dt Glō · Tessz · 7 ·
Post mortem autē Antixpi dabū
tur ad pniaz · 45 · diebus p illis q i
psecutione Antixpi tytubauerūt
Tūc ergo mistri a sequaces Anti
xpi licet ipse sit mortu9 pacē a secu
ritatem hntes vbiq ducēt vxores
a celebrabūt cōuiuia Et cum dixe
rint pax a securitas tūc repentinus
eis supueniet interitus Ita grauis
a subitus sicut ē dolor mulieris p
turientis Et non effugient sic dt
Aplus Thessz · 4 · Vbi in glosa fe
re omnia pdcā ponūtur · Sic etiaz
dt Haymo Et hētur etiā in Glosa
Thessz · 2 · Nascetur de tribu dan ·
Occidetur autem in monte oliueti
in papilione a i solio suo · In loco
illo circa quem dominus ascendit
Qn autem dominus post illos · 45 ·
dies venturus sit penitus ignorat
hec Haymo ·

Lcō quinquagesima nona

Videntes turbabunt timo
re horribili a mirabuntur
in subitacione insepara isperate
te salutis gementes pre angustia
spriitus dicentes intra se peniten
tiam agentes a pre angustia spiri
tus gementes · ¶ Declaratū est su
perius q tria genera personaruz
necessario comparebunt i iudicō
generali Iudex · iustus · a reus · Iu
stus non terrebitur aliqua aduer
sitate Reus confitebitur sine falsi
tate Iudex nō mouebitur a legis
equitate · De istis tribus quantū
ad primum declaratum est in pre
cedente lectione vbi onsuz ē qmō

iusti se habebunt: semetipsos fortit̃ ꝑ iusticia opponẽdo. Continuatur ḡ lcio ista sic ¶ Postq̃ spũs sanctꝰ declarauit qualit̃ iusti i iudicio testificabũtur veritatem laudabiliter. Hic oñdit quõ reprobi in iudicio cõfitebuntur veritatem cõfusibilit̃. ¶ Et circa hoc duo facit. Nam primo ponit cõfessionis causã necessariam. Secũdo subdit eiusdem cõfessionis multiplicez materiã. Secũda ps ibi. Hij sunt quos aliqñ ¶ Circa primũ dt spiritus scũs ꝙ illam tardã et inutilem eis saltem cõfessionem quã faciẽt reprobi in iudicio tria p̃cedent: quia turbabũtur. mirabuntur ⁊ tristabũtur. Et ex istis t̃bus causis coacti veritatem de seipsis necessario fatebũtur. ¶ Quantũ ad primũ dt ꝙ vidẽtes turbabũtur timore horribili. Greg. 24. mora. c. 2. Oculos quos culpa claudit pena aperit Sed certe in presenti: culpa claudit oculos malorũ ne videant veritatez. ꝫ statim in morte pena aperit oculos. ḡ isti hoies vidẽtes se de gloria mũdi transferendos statim ad penã inferni merito debent turbari. nec mirũ: quia horrendũ est incidere in manus dei viuentis ad Heb. 4. ḡ tantum est ꝙ nullam oportunitatẽ euadẽdi vidẽtes cõfitebuntur illud qd postea subiũgetur. Secũdo mirabũtur. sicut in lrã dicitur. ⁊ hoc in subitacõne insperate salutis. Rñ homo vehementer sperat vnũ negociũ ⁊ ꝑseq̃ns negociũ suũ deficit mirat̃ de subitacõne negocij. Mõ sic est ꝙ iniusti nullam spem habent de cõualescẽtia iustorum

postq̃ fuerũt ab eis suppressi. ⁊ iõ merito ãmirari dicũtur i subitacõne insperate salutis. Quia de iniustis supra Sapie. 2. nec sperauerẽt mercedem iusticie. Ista autem salus licet esset isperata a malis. tñ fuit sperata cotidie a bonis In ps In te dñe speraui nõ cõfundar ieternum Quia salus iustoꝝ a dño ⁊ ꝓtector eoꝝ in tpe tribulacõnis ¶ Tercio reprobi ante eoꝝ ꝯscie cõfusionem inutilem cõtristabũtur. Et quantũ ad hoc dicit. Et pre angustia spũs gemẽtes. Et merito: quia h̃ noluerũt angustiari ꝫ deliciari. Et impossibile est sic dt sãctus Jheronimꝰ ꝙ quis a delicijs ad delicias transeat. Ideo ibi cruciabũtur qꝛ h̃ delicate ⁊ deordiate vixerẽt. Et dicẽt itra se penitẽtiã ⁊ iutilem agentes Ad heb. 12. Non iuenit penitẽtie locũ q̃q̃ cũ lacrimis iquisiuisset eam. Et iterũ addit Pre ãgustia spũs gemẽtes ꝓpt̃ duplicẽ materiã gemitus. Gemẽt em̃ ⁊ ꝑ pena quã sustinebũt ⁊ ꝑ gloria qua i ꝑpetuum carebunt. Quia igit̃ in ista lectõe est mensio de penitẽtia et attritione quaz mali homies sustinẽt post mortez Occasione huius querit̃ de ꝯtritione penitẽtium virtuose in presẽti. Et sit hec dubitatio Vtrũ dolor penitẽtis possit esse nimius. ¶ Qd nõ: qꝛ dolor de pctõ ꝓcedit ex dei amore quia omnis dolor fũdatur i amore. Si em̃ hõ nõ amaret deũ nõ doleret si eũ offenderet. Sed amor dei ñ potest esse nimius. ḡ nec dolor de pctõ ¶ ꝓp̃ Anselmꝰ i quadã oracõne Vtinã sic impiguent̃ viscera aĩe mee vt medulle corporis mei ex

mei excutientur. Ergo talis dolor de pctis qui mortē cordis inducit est laudabilis. ꝯ licet esset tāt⁹ nō est nimi⁹ ¶ ꝑ de pe. dis. 3. cito post principiū dr de penitēte Sem p doleat ⁊ nō sit ꝙ satis doleat. ¶ ꝑ ad contricōez requirit dolor maxim⁹. ꝯ null⁹ potest esse nimius. Assumptū pt3 qr quātus est amor coniūctionis ad deū tantus debet esse dolor de separacōne Sed amor ɔiūctionis dz esse maxim⁹ qr maior debet esse q̄ amor ɔiūctōis anime ad corpus Ergo dolor debz esse maxim⁹. ꝯ dolor de pctis nō potest esse nimi⁹. ¶ Ad oppositū ad Rō. 12. Exhibeatis corpora vrā hostiā viuentē deo placentē: racōnabile sit obsequiū vr̄m Sz dolor cōtritionis potest esse tantus ꝙ interficeret penitentem. ꝯ foret irracionalis. ¶ ꝑ virtus moralis cōsistit in medio ⁊ corrūpit tam sup habundātiam q̄ defectuz. Sed ɔtritio est virtus moralis cū sit ps iusticie. ꝯ ɔsistit in medio. ¶ Ad questionē dicendum ꝙ in penitēte est consideraē triplicem dolorē Vn⁹ est eēncialis pm̄e ⁊ est in volūtate ipsa: viz displicentia de peccato p q̄nto pctm̄ est offensa dei Et ista displicentia volūtatis ē essēcialiter ɔtritio. Et quia dolor directe causat de caritate in deū que sm legē datam intendi nimis nō potest. Iste dolor nō potest esse nimius. Alius est dolor nō essencialis pm̄e ⁊ est in sensualitate. Et ē passio appetitus sēsitiui. ⁊ iste dolor causat vno mō ex redūdantia doloris vel displicētie in volūtate p modū quo vires īferiores obtempant in suis actibus seu viribus inferioribus. sm ꝙ dt Aristotiles 3. de aīa. ꝙ appetitus ītellectiuus rapit aliqn̄ appetitū sensitiuū sic spera speram. Tercio p̄t accipi dolor ī penitēte p afflictione corporali. Et istis duob⁹ modis possibile est ꝙ dolor pēitentis sit nimi⁹ sm doctores multos: qr nō licet alicui īferre sibijpsi ex ītentione causaz mortis. Sed de secūdo dolore p̄t eē dubiū: ex quo ille dolor causat directe ⁊ naturaliter ex displicentia volūtatis: cū displicentia ip̄a non possit eē nimia nō appaēbit quō aliquis dolor possit esse nimius. Sz de isto tercio dolore qui causat ex afflictōne corporali constat ꝙ possit esse nimius Ideo videt dicēduz ꝙ si penitens ex vehemētissiō amore ad deū tantū doleret de peccato suo ꝙ causaretur dolor ī appetitu sensitiuo tante ītencōis ꝙ corrumperet armoniam corporis necessariam ad vitam ā si īduceret mortez: non esset iste dolor excessiu⁹ ī genē mortis nec supflu⁹. ꝫ v̄tuosus ⁊ opus pfecte pm̄e: hoc tamē supposito ꝙ volūtas sic pēitentis nō ferretur ī illaz passionē causādam ꝓpt mortem cōsequendam sed tantū ꝓpt displicentiam de peccato de quo ī quē deū offendit. Et sic legim⁹ multos ɔmēdatos de pfectione ɔtritionis. ¶ Ad primū ɔcludendū est ɔclusio de dolore qui est displicentia volūtatis vel de dolore ab ea naturalit vel cāto a dilectione. ¶ Ad secūdum de dcō Anselmi Excessiuus ⁊ methaphisicus modus loquēdi est nec appecijt ꝙ humores sui corporis

exſiccarentur ad literam: ſed motiones carnales in eo extinguerent vel cōcederet poteſt q̄ appetitus doloꝛē ſecūdo modo dictus quē poſui opꝰ perfectę cōtricōis. ¶ Ad tertium loquitur de diſplicentia voluntatis.

¶ Ad quartū dicendū q̄ doloꝛ p̄mo modo acceptus debet eſſe maximꝰ in genere. quia quantū aliq̄d placet: tantum contrarium diſplicet. deus autem ſumme placet: ideo debet ſumme diſplicere peccatum. Non eſt tamē neceſſe q̄ doloꝛ ſenſitiuus ſit maximus: ſed tantum intellectiuus. quia ſic debet homini peccatum diſplicere: q̄ michi plus ſibi diſpliceat q̄ pro nulla re velle peccare. Et hoc ē neceſſariū ad cōtricōē. Et pro tanto dicit maximus doloꝛ p̄ cōpationem ad alios doloꝛes de tribꝰ creatis cauſatos Notabiliter dicit q̄ videntes turbabūtur timoꝛe. Cā em̄ quare puerſimō nō turbant̄ eſt: q̄ nō vident defectꝰ ſuos neq̄ pericula ſuoꝝ defectuum. Et vna ratio q̄re nō vident eſt ſne gligētia platoꝝ q̄ doctoꝝ hō enim ſe nō videt niſi per ſpeculū ſibi obiectū. Prelati q̄ doctoꝛes ſunt vel debēt eſſe ſpecula laycoꝝ viuendo: docēdo q̄ corripiendo. q̄ ſi ſic eſſent peccōres ſe viderent q̄ agerent penitentiā. Iſtud aūt ſpeculū offꝛt ſuū eſt inſipientibꝰ: ſ placitum valde ſapientibus ꝓ puerbioꝝ. 9. Argue ſapientē q̄ diliget te. Et reuera opꝰ caritatis maxime: eſt p̄munire hominem de ſuis defectibus moderate Nemo enim eſt quātumcūq̄ ſapiens qui omnes defectus ſuos videꝝ poſſit. Vnde in libro quodam qui intitulatur de dictis philoſophoꝝ a ſapientum. c. de dictis Alexandri ſic narratur. Quidam vicedominꝰ diu fuerat in ſeruicio Alexādri cōmotatus a numq̄ increpauerat Alexandrū ad partem. Iſto ergo no die ad ſe vocato Alexāder dicit ei. Non delector inq̄t in ſeruitio tuo Et alius. Quare deminer Et Alexāder Quia homo ſum: a hominꝰ ānpecerent reſiſtere non poſſunt Et tu ſi in tanto tempore nullum metum perpendiſti erroꝛem minis ignarꝰ ingratus fuiſti. Et ſi percipiēs: occultaſti eās mei fraudatoꝛ. Et confimilis ſententia ponitur eodem libro capitulo de dictis Plōis. Plato dicit ſic Homines inquit magis ex inimicis q̄ ex amicis proficiūt quia dum inimici errores eis ipſo perant inde corriguntur. Dum vero amici ſui eis non annunciant errores: ſ tolerant q̄ occultant Ipſi eorum errores augmentant q̄ continuant. Vnde ſi peccatores nobis annunciantibus vel peccata ſua deum pro peccatis punientem videre non eſt dubiū quin ſalubri turbarentur In Pſalmo Videūt te aque deus viderunt te a timuerunt q̄ turbate ſunt abiſſi Videūt te aque gloſa id eſt populi timuerūt de peccatis q̄ turbate ſunt ꝓpter contritionem abiſſi id eſt profundiſſimi peccatoꝛes. ¶ Lectio ſexageſima

Hi ſunt quos habuimus a liquādo in deriſum q̄ in ſimilitudinē ipropꝛiū nos inſenſati vitam illorum eſtimabamus inſaniam q̄ finem illoꝝ ſine hōre. Quomō ꝯputati ſūt inꝰ filios dei q̄ inter ſcōs ſors illoꝝ eſt:

Postq̃ spūs sāct⁹ assignauit cō
fessionis confusibilis a reprobis
in iudicio faciendę causaz necessa
riā Pie enārat eiusdē confusionis
materiam multiphariam Pri° ei
fatent̃ se peccasse in primos Secdo
se erasse quo ad seipos ibi· ergo
errauim⁹ Circa primū duo facit
quia primo petit recongnicionez p
uersitatis Secdo admiracionez noui
tatis ibi quō g· ¶ Quātuz ad pri
mū recongni° coz stat ex duob⁹
Fatentur ei expresse·primo q̃ viuos
iustos iniuste detēpserūt· Secdo q̃
vitam eoū male iudicauert· De
primo dicunt sic Hīc fuit quos ali
qū habuim⁹ in derisum a in simi
litudinē iproperij Aliquā° supple
bui tpe vite mundialis hūimus i
derisum Job 12· deridet̃ iusti sim
plicitas Sed certe non impune q̃
pri· 3· Illusores ipse illudet a mā
suetis dabit gratiā Et ei⁹dez rip·
Parata sunt derisoribus iudicia et
malleipercutientes stultoz corpi
bus· Cōmuiter derisores sunt per
tinaces a dure siue ferree ceruicis·
Et ideo dyabol⁹ sicut faber ferrari
us malleabit sup eos q̃si sup can
dens ferrū in inferno Et in silitudinē
impersij q̃ impersū q8 fecerunt
sanctis nō fuit verū impersū Ve
rū enim impersū est de malo Ip
si aūt imperauerūt quod nō fu
it malū imo bonum sicut q̃ erant
pauper a abiecti in mūdo q̃ ipi cre
debant in hominē crucifixum q8
fuera non fuit imperiosū ß pcio
sus gloriosū Ad Gal·6· Absit glo
riari misi in cruce dñi nri ihū cristi
Sic g̃ fatentur quia viros iustos
iniuste cōtempserunt Secundo fa
tent̃ q̃ vitam illorum male iudica
uerūt Et hoc dicitur quātū ad me
ritum a quantū ad premiū Quan
tum ad premiū fatētur q̃ vitaz sā
ctorum estimauerunt insaniam·
Unde dicunt sic Nos ise insati esti
mabam⁹ vitam eorum insaniam
Face mirabilis transmutacio Rī
vixerunt a alios repercunt reputa
bant se sapiētissimos Sapientes
ad decipiendum: sapientes ad ac
quirendum· a sapientes ad semz
ipsos defendendum Sed reuera
Stultam fecit deus sapiencia hu
ius mundi Et ideo bene incipiunt
suum confiteor dicentes· Nos ise
sati vitam illorum estimabam⁹ i
saniam Vī de nostris temporib⁹
procedamus quorum vita mag
reputatur insania q̃ vita illorum
qui cristum totaliter imitantur in
voluntaria paupertate qui relin
quunt habita a habenda· Renū
ciant curis ecclesie· a hereditates
amplas permittunt alios occu
pare Isti apud mundo deditos fa
tui fabulosis insani putantur Sz
a quibus? Certe non nisi ab insa
nis mundi amatoribus Et istud
est mirabile Credūt fatū xpiani
xpm saltē voten⁹ eē a fuisse dei
pris sapiaz a veisse in mundum
ad docendū hoies viam rectam ve
ram a sinceram: in celum produce
tem Et tamen illam viam sectan
tes derident et abhominantur et
quantum possunt deprauantur·
Nota q̃ quatuor genera hominū
cristum legimus derisisse· diuites
auaros· Principes preclaros· mi
lites amaros· et simplices igna
ros· Et isti minime peccaueit inter

omnes. De primis habemus Luc̄
16. Vbi xp̄s legitur docuisse q̄ ne
mo potest deo seruire ⁊ mām one.
Et ibi subditur sic Audiebāt autē
omnia hec pharisei ⁊ q̄ erant aua
ri ⁊ deridebant eū. De secundis Lu
ce 23 Deridebant eum principes
dicētes. Alios saluos fecit: seipsum
non potest saluum facere Et in eo
dē capitulo Spreuit autem illū He
rodes ⁊ exercitus eius ⁊ illuserūt i
dutum veste alba. De tercio gene
re hominum Luce 23 Illudebant
autē ei milites ⁊ accesserūt ⁊ afferē
tes acetū dicentes illi. Si tu es rex
iudeorū saluum te fac. De quarto
genere hominū scribit Luc̄. 18. Qn̄
suscitauit filiam archisinagogi q̄
a dixeāt Nō ē mortua puella: sz dor
mit. Deridebāt eū sciētes q̄ mortu
a est. Cum ergo xpristꝰ tot derisi
ones patienter pro nobis sustinu
it felix est qui pro eo vices rependē
do derisiones malorū equanimit̄ to
lerabit ⁊ sustinebit. Nisi ei sanctꝰ
a mūdi dilectoribus cōtemnatur:
viam xp̄i non sequit̄ nec discipu
lorum eius. Qui enim mūdū dere
liquit: ⁊ honorem tn̄ a mūdanis
requirit. Iste videtur seruire deo: sz
mercedem recipiet a diabolo. Gau
deāt ergo mūdi contēptores quo
ciens vite sue inueniant derisores.
immo ex hoc recipiant augmentū
q̄ viam xp̄i imitantur si a mūdi di
lectoribus tamq̄ fatui contemnen
tur. Vnde Seneca libro de moribꝰ
Nondū felix es si non te turba irri
serit. Si beatus vis esse cogita hoc
primū ~~non~~ contēpnere ab alijs cō
tempni Cor. 4. Spectaculū facti su
mꝰ mundo: angelis ⁊ hominibus.

Nota sc̄m

dicit apostolꝰ de se ⁊ suis sequacibꝰ
Nos stulti ꝓpter xp̄m. vos aūt pru
dentes in xp̄o. Et ē yronice dictum
scd̄m glo. q. d. Nos r̄putamur stul
ti: ⁊ qui xp̄m p̄dicamūs ⁊ putatis
vos esse prudentes quia tacetis ⁊
non est verū Vnde Augꝰ super ps̄
38 Et ponitur ibidem in glosa sup
illud preallegatū. āgelis ⁊ homini
bus. Boni enim angeli ⁊ boni hoi
nes laudāt nos ⁊ mali irridēt. Hec
sunt dextera. ⁊ hec sinistra. hijs vti
mur quasi armis ad ferendum dy
abolum scilicet laudātibus ⁊ vitu
perantibus si nec ista eleuent: nec
illa frangant. Hec Augꝰ dicent ḡ
xpristianꝰ ⁊ xp̄i sequaces cōtemp
nentes in iudicio geneāli Nos īsen
sati vitam illorū estimabamus in
saniam ⁊ finem illorum sine hōre.
Istud fuit licet satis fatue ꝓpter fal
sitatem añtis tamē satis bn̄ conse
quent̄ estimatū. Si enim vita fo
ret insania: finis foret sine honore
Nam honor est p̄ximum virtutis
scd̄m omnes. Secundo principalit̄
in ista lectione posita r̄cognicione
peruersitatis. Ponitur admiratio
nouitatis sub nota questiōis tal.
Quō ergo computati sunt int̄ fili
os dei: ⁊ int̄ sāctos sors illorum ē.
Istam questionem querent ratio
nabiliter quia certe est de mirabili
euentu. Sed querent eam nimis
tarde pro salute sua. Si ei hāc que
siuissent in vita: eam p̄fecte p xp̄i
p̄dicatores didicissent q̄ Joh. 1.
Dedit eis potestatē filios dei fie. ⁊c̄
Vnde qui natura eramꝰ filij ire ta
lem a deo recepimꝰ per gratiam ca
ritatē vt filij dei noīaremur ⁊ simꝰ
Jo. 3. Videte qualem caritatē dedit

nobis deus vt filij dei nominaremur
et simus Adhuc tamen aliquid re
tinentes de veteri fatuitate expri
munt eam in titulo quomis cui di
cunt q inter socios sors illoruz est
quasi status bruticinis non meri
tis: si sorti deberet attribui. Pt ta
men mores sanctorum pro tanto vo
catis sors q q diu homo viuit in me
tum est quid de eo finaliter euenia
at a pter mutabilitate voluntatis
p pcm defacili inhabilis ad per
candum Eccl. 9. Sut iusti atq sa
pientes et opa eoruz in manu dei
et tamen nescit homo an amore vel
odio dignus sit sed omnia in fu
turu seruantur incerta Et bene di
cunt q iusti computati sunt inter
filios dei Illa que sunt preciosa bo
na seruantur sub certa computa
tione Illa que sunt vilia in caduc
sub computatione. Isto mo sancti
qui sunt precioli coraz deo ysaie.
13. Pretiosior eit vir auro et homo
mundo obriso. Fatui vero non ca
dunt sub computatione quia Eccl. 1.
Stultoz infinit9 est numer9. Hij
sunt quos aliqn habuim9 in deri
sum Notandu q inter locutiones
humanas vna que vehemente co
trariatur virtuti est derisio. et est
derisio locutio deordinata de defec
tu hominis pter ludum vt ho i
de erubescat Vn intencio deridentis
hz q derisio est pcm: est diminu
ere gloriam qua homo pt in con
scia sua habe de bono virtutis per
erubescentia creatam in eo sub spe
cie ludi vnde dicit Aristotiles 4.
ethicoru c. 7. q circa ludum contin
git repire suphabundantia et de
fectum et medium in quo consistit

virt9 Est enim ludus necessari9
ad vitam sicut requies quedam me
tis q si mens humana semp ex
tenderetur circa seria hebetaretur
et fatigaret nimis Et ideo conuenies
est q pro loco et tepore habeat re
em hoc autem est per ludum Caueri
tamen debet suphabundantia max
ime Quia dicit Aristotiles 2. Ethi
coz delectatio est necessaria ad vi
taz sicut sal ad cibu Modicu aut de
sale sufficit ad magna qntitate ci
bi Vnde si quarta ps cibi foret o
sale michil valeret Eodem modo o
ludo certis tepoib9 sufficit ad qe
tem mentis Vn illi qui totum tem
p9 suum expendunt in ludis vena
toib9: aleis et taxillis excessiui sunt
et vitiosi in ludo. de quibz verificat
illo sapie 17. Estimauerunt ludum
esse vita nostraz. dicit g Aristoti
les loco p allegato q nimis derisi
ui suphabundant in ludo et sunt
tales qui michil curat qd dicant
siue sit offensiuu siue placiduz si
ue honestu siue inhonestu dummo cau
set risu Et tales sunt onerosi michil
omno desiderantes n risu et vocatur
belmolothi et raptores teploz Et i
ponebatur illis hoc nome ad fili
tudine miluoru volitanciu circa te
pla gentiliu. In illis em locis velmq
bantur inestima o sacrificijs aiali
um Vn sic milui o tinue volitant
circa tepla ad micb aliud valentes
misi vt rapiat intestina Ita belmolo
thi in offerendo cu hoibz micb aliud
explorat n defect9 hoiz qs possint
recitare ad causandum risum in a
lijs et in alijs erubescentiaz Et tal
ludus non est ludus liberal nec
disciplinatus o finale et idisciplinat9

S. 3.

quia ad ludum literalem requirit
q dicantur placida a honesta.
Est ergo notandum q deisio quatuor facit. Primo ostendit stulticiam: suspendit amicitiam: offendit iusticiam a intendit malicia. Primo ostendit stulticia. quia qui deridet hominem simile sibi pro quocūq defectu naturali vel morali ignorat propriā fragilitatē. Potest ei fieri derisibilis de consimili si deus permittit. Unde Greg. 24 Moral. c. 1. Quid fumus hodie nouimus: quid autem post paululū esse possumus nescimus. Hij vero quos fortasse despicimus a tarde possunt incipere a tamen vitam nostram feruentioribus studijs anīre. Timendū itaq est ne etiā nobis cadentibus surgat q nobis stantibus irridetur. q̄uis stare iam nō nouit q nō stat tem nouit irridē. Hec Greg. Et ideo aduertat quilibet illud Job. 2. Cum ceteros irriseris tu a nullo cōfutaberis. q. d. q sic. Quia proūb. 3 de deo dicitur. Illusores ipe deludet. Secundo suspendit amicitiam. Est enim vt frequenter causa contentionis a discordie. pueri. 13. Eice derisorem a exibit cum eo iurgium.
Tercio offendit iusticiā. Facit ei derisor alteri qđ sibi nollet fieri. Et ideo pūbij. 19. Parata sunt derisoribus iudicia. Quarto intendit malicia. Incipit ei in ludo a sub specie ludi intendit i honestatem proximi a sic committit mendacium facti. Ibere. 6. Omnis amicus fraudulēter incedet: a vir fratrem suum irridebit a veritatem non loquetur. Et ideo contra derisores dat scriptura quatuor minas. Dicit enim q non sine arguendi de iniq̄tate: nō sunt instruendi de fatuitate. Sunt eicēdi a societate a sunt deridendi a dei maiestate. De p̄mo pūbij. 9. Noli arguē derisorem ne oderit te. Argue sapiētem a diliget te. De secūdo. Queret derisor sapientia a nō inuenet. De tercio pūbij. 21. Eice derisorem a ē de quarto. Tu dñe derides eos: ad michiluz deduces ōnes gētes. Sap. 12. Propterea hec tā q̄ pueris ī sēsatis iudicia eis i deri su debistia ē. Lectio 61

Ergo errauimus a via veritatis a iusticie lumen nō illuxit nobis a sol intelligē tie non est ortus nobis. Posita est sup̄ violenta confessio quā reprobi compulsi facient i iudicio generali quātum ad iniusticiam quaz proximis intulerunt. Hoc ergo facto exequitur spiritus sanctus ponere eorum confessionem quantum ad maliciam quam in seipsis habuerunt. Et circa hoc duo facit. Primo ponit eorum cōfessionē. Secundo dictorum ē capitulacionem ibi: Talia dixerunt. Circa primū tria fiunt. Primo fatentur se iuste fuisse defraudatos a vera cognicione: Secūdo fatentē se fuisse frustra fatigatos i opacōe. Et tercio fatentē se fuisse vane deordinatos in dilectō ne. Secūda pars ibi. Lassati sumus. Et tercia ibi. Quid nob. p̄fuit sup bia. Dicit g primo cōsequenciā ter sic iferē do. Ergo erraui? ac. Optime cōcludūt de seipsis: nos insensati estimabam? vitā sōz fuisse īsanā a finē illoz sine hōre. Et tā vide? q vita eoz fuit fūma sapia a finis eoz ē i maximo hōre. g. ostat nob

modo q̄ tunc erraui⁹ a via veritatis ꝛ a doctrina xp̄i Joh. 14. Ego sum via veritas ꝛ vita Et iusticie lumen nō luxit Quia sponte recessim⁹ a via veritatis ꝛ a doctrina fidei cristiane. ꝛ ideo lumen iusticie nō luxit nobis Sicut ille qui ꝛ̄lictis viis in sup̄fitie terre. ambulabat p̄ specus subt̄raneos ip̄emet ꝛ̄cedit a lumine ꝛ est causa sibi ip̄si carentia luminis Sequit̄ et sol iusticie nō est ort⁹ nobis. Dicit̄ em̄ crist⁹ sol intelligencie ꝛ sol iusticie Sol intelligēcie q̄ facit eu⁊ nobis intelligere p̄ fidem ysaie. 7. Nisi credideritis non ītelligetis s̄m vnā lr̄a⁊ Sol iusticie q̄ iuste retribuet nobis s̄m facta nostra. Malach. 3. Orietur vob̄ timētib⁊ nomē meū sol iusticie. Compat̄ autē xp̄s soli ꝓpter tria. primo q̄ sicut sol ē causa ꝛ fons luminis ꝛ caloris ꝛ vite corp̄aliter in istis inferioribus Vnde dicit Aristotiles 2. phic. hō gn̄at hoīe⁊ ꝛ sol Ita cr̄istus causa est noticie ꝛ vite g̃cie ī omnibus creaturis Vn̄ sicut sol radios suos vbiq̄ ꝓicit supra pulchra ꝛ feda Ita xp̄s radios sue bonitatis extendit nō solū ad benos s̄ eciā ad malos eos ad penitenciam alliciendo eis tp̄alia largiendo ꝛ penā eis debitam differendo Eccl. 42. Sol p̄ omnia illuminans respexit ꝛ Math. 7 Solem suū oriri facit super bonos ꝛ malos. Qn̄ autē ita ē q̄ sol ꝓicit radios suos sup̄ niuem ꝛ super glaciem ꝛ non liquescunt signū est q̄ aliq̄s planeta frigid⁹ impedit radios solis et ei⁹ effectū Et ita est moraliter quādo crist⁹ ꝓicit radios sue dem̄cie sup̄ cor congelatū⁊ alic⁹ peccatoris facit eum cogitare de beneficijs cristi in creacōe redempcōe ꝛ peccatorū remissione. ꝛ premiorū distribucione ꝛ tamen nō liquescit cor illud durum Reuera signū est q̄ frigidus planeta ꝛ dyabolus p̄ maliciam infrigidatus Jē. vi. Sicut frigidā facit cisterna aquam suam: sic frigidam fecit maliciam suam dn̄at̄ dyabol⁹ sup̄ regionem cordis talis Et per oppoītum ē de peccatoribus congelatis non tamen in tanto excessu infrigidatis Illi enim liquescunt ad r̄dios solis xp̄i Exemplum de petro Luc. 22. Qui postq̄ xp̄m negauerat ꝛ xp̄s eum respexisset egress⁹ foras fleuit amare Ecce quomodo liquescebat ꝛ conuertebatur in aquam Exemplum de magdalena Luce septimo que irradiata ab isto sole lacrimis cepit irrigare pedes eius ꝛ capillis tergere de qua canit ecclesia liquefecit ꝛ refecit r̄solutam in lamentis verbum missum celitus. de talibus exponi p̄t illud 4. Regum 3. Surgentes orto sole ex aduerso aquarum viderunt moabite. Secundo compat̄ xp̄us soli: ratione sue mocionis. Quando ita ē q̄ sol rubet de mane in ortu suo signum ē tempestatis sequentis ꝛ quādo rubet in occasu signum ē serenitatis vnde Math. xvi. Facto vespere dicitis. Serenū erit. Rubicundum ē enim celum. Et mane hodie tempestas erit. Rutilat enim triste celum. Sic circa cristum accidit. Naz p⁹ ortum ꝛ originem sue predare natitatis stati rubor apparuit q̄ die

N. 4.

124

octauo venerunt circũcidere puerꝫ
Vnde statim effudit suuꝫ sangui
nem. Et certe istum ruborez seque
batur tempestas valida. In psal
mo. In circuitu eius tampestas
valida. Iterum etiam sero in occa
su istius sol apparuit rubedo mag
na quando totum corpus effulsit
sanguine flagellatum. conclaua
tũ. lanceatũ ⁊ spinis in capite coro
natũ. Sed iste rubor fuit signuꝫ fu
ture serenitatis in resurrectõe ⁊ trã
quillitatis ꝑpetue. Thob. 3. Post
tempestatẽ tranquillũ facis ⁊ post
lacrimacõez ⁊ fletũ: exultacionez
infundis. Sicut autem sol sine lesi
one oculoꝝ conspici nõ potest dare.
ꝫ si nube tegatur que non ẽ nimis
grossa delectabiliter iã videt Ecclesi
astes. 2. Dulce lumen ⁊ delectabile
oculis est videre solez. Ita filius dei
in sue nature puritate ab oculis mor
talibus videri non potuit ante ĩcar
nationem. Et ideo volens se exhibe
re hominibus nube humanitatis
nostre de virgine sumpta se inuol
uit operante spiritusancto: sicut ꝓ
phetatum fuerat Ezech. 31. Solez
nube tegam. Tercio sic radio itro
misso in domum quãtumcũqꝫ vide
atur puã: oñt eam habere plures
que tamen non videntur nisi ĩ radio
solis Ita declarat xp̃s domum con
scientie ĩ quocũqꝫ homine quantũ
cũqꝫ videatur honesta magnam co
piam habere venialium peccatorũ
qꝛ quanto magis aliquis gratie ra
dium recipit: tanto mag̃ se freq̃n
cius de erroribus ꝓprijs deprehen
dit. Istum solem ⁊ suum radium:
tria a nobis subtrahunt ⁊ abscon
dunt. tra. nubes ⁊ luna. Terra mũ
dialis cupiditatis Nubes temporalis
vanitatis. Et luna carnalis volupta
tis Quando terra q̃ ẽ ĩfimũ elemẽtũ
interponitur iter aspectũ nostrum ⁊
solem sicut contigit de nocte. Nec
videmus solem nec solis radios: ꝫ
manemus omnino in tenebris in
fra vmbram terre. Isto modo mul
ti fuut inter quorũm aspectum ⁊ de
um interponitur ipsa terra quia
tota eorum sollicitudo: cogitacio ⁊
affectacio ad terram dirigitur. Et
eis occidet sol in meridie sicut dici
tur Amos. 8. Sunt alij quibꝰ sol ab
sconditur propter nubem interposi
tam. Dignitates huius vite volati
les sunt quasi nubes sine quiete.
que interponuntur super oculos sup
borum ⁊ ambiciosorum ⁊ deum ꝙ
eum videre nõ possunt quia nubi
bus atris condita nullum fundere
possunt sidera lumen. Primo de cõ
solatione ĩ fine: ꝫ ĩ morte satis euꝫ
videbunt ad terrorem ⁊ iudicium su
um. 2. Mach. 1. Tempus affuit ꝙ
sol refulsit qui priꝰ erat sub nubi
bus. Tercio sunt alij quibus sol
eclipsatur per interpositionem lune
carnalis voluptatis Et hij sunt bes
tiales libidinibus dediti ⁊ igne cõ
cupiscentie ĩflammati. In ps̃ Sup
cecidit ignis ⁊ non viderunt solẽ.
Dictum est superius ꝙ xpristus so
li comparatur propter operationẽ
viuificantem: apparicõnem signã
tem ⁊ declarationem manifestan
tem. Restat ergo considerare qua
liter iste sol moraliter complet ⁊ ꝑ
agit motum suum. Vbi sciendum
ꝙ sol sicut ceteri planete describit
zodyacum complens cursum su
um in anno solari et pertransiens

vniuersa sig̃ q̃ fuit 12. iuxta illos
versus cões. Est aries taurus gemi
cancer leo v̊go Libraq; scorpius
architenẽs cap amphoa pisces
dicitur aũt aries esse dignior ps
dextra cœli a nobilior vnde incipit
motus Vnde aries ẽ primũ signũ
fm pbm a fm catholicos Sol cre
atus fuit in ariete 7 ideo in ariete
fuit primo sicut tenet cõmuniter.
Moraliter p ista signa 12. transit
a trãsibit xp̃s. Primo enim in sta
tu innocencie qñ creauerat p̃mos
pntes a in paradiso collocauit nul
lam adhuc feritatem eis ostendit ꝫ
tamtũmõ potenciã in creãdo a gu
bernando res a innocenciã. Aries
aũt est aial naturaliẽ innocẽs fm
genus suũ fortis tamẽ a potens i
sua specie Et ideo moraliter dei fili
us tunc fuit ꝯsi in signo arietis q̃
michil aliud adhuc mundꝰ signa
uerat pũ. 3. Aries ẽ a non rex qui
resistit ei Sed statim homine pec
cante transiuit in thauꝝ qui est
aial magne fortitudis a mag
ne feritatis quia statim eos expu
lit de paradiso in terram Inflixit eti
am eis necessitatẽ moiendi in cor
pore ad inferos descendẽdi in mor
te. Est ãt natuã thaui q̃ q̃tũcũq̃
fuerit ferox si ficui alligat mãsuesc
cit. Sicut dicit ysi. etꝫ. 11. ca. Et
ita fuit de filio dei donec alligatus
esset ficui dulcissime v virgini glo
riose p incarnacõem: cõtinuam fe
rocitatem ad genus humanũ se
uauit ꝫ alligatꝰ ad eam vinculo
filiali continue manuescit Et ve
rificatum fuit illud Mathei viceſi
mo primo. Ecce rex tuus venit ti
bi mansuetus Et ideo tunc tran
siuit iste sol in signum geminorũ.
quando duas naturas ineffabi
liter copulauit procedens de tha
lamo suo pudoris aula regia ge
mine gygas substãcie alacꝫ ut cur
rat viam sicut dicit Ambrosius
Gen. viceſimo quinto Et ecce gemini
in vtero eius reperti sunt. Depin
gitur illud signum in forma duo
rum iuuenum seinuicem amplec
tenciuꝫ Et sicut quidam fingunt
Illi fuerunt Castor a pollux duo fi
lij Jouis se mutuo diligentes i tã
tum q̃ cum Castor haberet a pre
imortalitatem v posse non mori si
voluisset: imoi voluit p germano
suo ad tempꝰ vt vtriq; daret im
mortalitas Vnde ambo stellificati
sunt et signo illo nuncupati qꝫ
gemini dicitur Ita xp̃s factꝰ ger
manus hominis q̃uis posse non
mori habuit: si voluisset. p̃elegit
tamen pro hoie mori ut nos imor
talitatis sue faceret esse participes
De isto signo transiuit sol iusticie
e cristus in Cancrum. Cancer est
piscis retrocedens id est passo re
trogrado vadens Juxta illud Aui
am in quodaꝫ Apologo. Curua
retrocedens dum fert vestigia cã
cer. Et isto modo videbatur ẽstus
retrocedere dum vixit in mundo.
Rectus enim incessus iusti homi
nis deberet esse de v̊tute ad hono
res. de merito ad premium. de la
bore ad requiem. Sed cristus con
tinue retrocessit de virtute ad vitu
perium. de vituperio ad verbera.
de verberibus ad crucem. et sic
ad mortem. et tandeꝫ ad infernuꝫ
Vnde toto tempore inter natiui
tatem et resurrexionem moratus

12 v

est sol noster i cancro. Et sicut so
le existente i cancro maximus fer
uor mundo infunditur Juxta illud
Etiopum terras &c. In cancro sol
&c. Ita xp̄s isto tempore i termedi
o maximam caritatem hominib9
demonstrauit. Sed de isto signo i
trauit leonem i resurrectōe. Dicit
enim Isid. 12. Ethim̄ c. 2. q̄ catul9
leonis de nouo natus tribus diebꝰ
iacet quasi mortuus. & tandem p9
tres dies pre patris rugitu suscita
tur a dormicione seu a morte. Isto
modo xp̄s cū mortu9 esset tres di
es per sinodichē mortu9 iacuit p9
quod tempus virtute patris resus
citat9 surrexit. Hic est leo de tribu
iuda Apocal. 4. De quo ꝓphetauit
Jacob bn̄dicēs filijs suis Jude. Ge
nes. 49. Catulus leonis iuda ad p̄
dam fili mi ascendisti requiescens
accubuisti vt leo & quasi leena q̄s
suscitabit eum. De leone transiuit
in virginem. Toto eni tempore me
dio iter resurrectionem suam & ascē
sionem doctrina & fides ecclesie in
beata virgine potissime cōseruaba
tur Hec iterum apl̄os & discipulos
docuit monuit. consolata ē vt po
te illa que repleta fuit spiritusanc
to plenissime in verbi dei concepci
one & ideo tunc temporis mansit i
signo .v. in fide virginis de qua Oui
dius 3. de vetula c. vltimo O virgo
felix. o virgo significata. Per stel
las vbi spica nitet quis det michi
tantū Viuere q̄ possim laudum fo
re preco tuarum. Nam nisi tu pfe
cta fores non eligeret te. Hic deus
omnipotens vt carnem sumeret a
te. Vbi prophetat diffuse q̄ deus
omnipotēs sumeret de ea carnem.

& q̄ resurgeret a mortuis & q̄ mrē
suam virginem assumeret i corpe
& anima in celum Vnde dicit sic in
fine Non opus est vt eam velit ex
altare g̃datim Sed simul assumet
& eandem cōcatedrabit. Illic esto
tui memoris memor optima virgo
Illic cum fueris pro nobis tracta
trahendis Pro nobis non te pige
at suadere q̄ ad se. Nos trahat is
per te qui per te venerat ad nos. A
nob̄ ipsi sit gloria laudis ab ipso.
Gratia sit nobis & me te nescia vi
ta. An sit liber Ouidij deus nouit:
q̄uis a leone prothonotario sacri
palacij Vastasij principis referat
liber ille extractus de sepulchro O
uidij. Vnde testamentum Ouidij
nuncupatur. Dicit enim q̄ inuen
tus fuit in cimiterio publico i quo
dam sepulcro in suburbio dioscori
ciuitatis que ē caput regni Col
torum. Et quia ibi non erat copia
latinorum eo q̄ armenici lingua;
latinam non intelligunt. Rex Col
torum misit illum librum Constan
tinopolim: vbi tunc erat copia la
tinorum. Refert etiam q̄ iter anti
quorū sepulchra vnum iuentum
est: in cuius epigrama fuit sculp
tum litteris armenicis cuius iter
pretacio sic sonabat. Hic iacet O
uidius ingeniosissimus poetarum.
Obijt autē anno xpristi decimooc
tauo sicut refert Guilhelm9 de vā
g̃ in Cronica sua Tercio anno Ti
berij. Vnde constat q̄ si liber vera
citer suus erat: fuit pulcherriā pro
phecia. Sed hec sunt extra propo
situm. ¶ Septimo xpristus sol iust
ticie trāsiuit de virgine in libram
quando a virgine benedicta matre

fua fuiſq; diſcipulis licenciam acci
piens ipſis videntibus eſt eleuat9
in celum Actu.1. Tunc enim tran
ſiuit ad libram quando coram pa
tre paſſionis ſue meritum contra
primi p̃uaricatoris pẽz appendit oſ
tendens ſe plus ſoluiſſe in pena q̃
Adam commiſit in culpa In cuius
ade perſona dicit Job Vtinam ap
penderentur peccata mea quibus
iram merui a calamitas quam pa
tior in ſtatera id eſt xpiſtus hũa
nitus loco mei: q̃i arena maris hec
grauior appareret Job.6 Octauo
de libra tranſiuit in ſcorpionẽ q̃n
corpus ſuum quod eſt eccleſia tira
norum a hereticorum p̃ſecutiõib9
quaſi quorundam ſcorpionum a
culeis lacerari permiſit vt diceret
tunc merito eccleſie ſue illd Eze.2.
Subuerſores ſunt tecum a cũ ſcor
piombus habitas. Nono tranſi
uit ſol noſter in ſagittariũ. Fuerẽt
enim a tẽpore Siluestri pape a Cõ
ſtantini imperatoris: qui tempora
lia eccleſie primo dicitur dediſſe ſẽ
per iudicia: platitaciones a diſſen
ſiones inter clericos: quis eorũ vi
deretur maior ad paſcendũ oues
xpi. Hec eſt cauſa quare volant ſa
gitte acute Nũc regaliũ ſupplica
tionũ ad romanam curiam: nunc
accuſationũ: nunc diffamationuz
ad inferiorum iudicia audientiaz
Ita q̃ plena eſt eccleſia aduocatiſ
inomni cauſa ad defendendum in
iuriam. Et ideo vſq; in hodiernum
diem ſol ſtat in ſigno ſagittarij. p
uerbioz 24. Jaculum a gladius
a ſagitta acuta homo qui loquitur
contra proximum ſuum falſuz teſ
timonium. Et hij ſunt qui xpiſtũ
ſpoliant vulnerãt a predantur. Si
eſſet ita pauper eccia modo: ſicut
fuit quando xp̃s in ea vixit in ter
ra non haberet xp̃s tales placita
tores nec tales inuaſores Pauper
a inuenis mercator nõ timet pre
dones nec patitur inſultus: ſed cũ
eſt diues tunc eum mittuntur ſpoli
are: etiam qui eum prius conabã
tur ditare. Ita eſt quando eccleſia
ſtuduit pauptati leue valuit: mo
do ſtudet ditari a patitur a ſagitta
riis. Et ideo modo de xp̃o verificatur
illud primi Re.21. Conſecuti ſunt e
um viri ſagittarij a vulneratus eſt
vehementer a ſagittariis. Deciõ
tranſibit ſol noſter xpiſtus in ſig
num Capricorni. Capricornus ha
bet primam partem ſui corporis ca
prinam a tunc eſt ſol in maxima e
longatione a nobis. Quia in primo
puncto capricorni eſt ſolſticium hi
emale Vnde iſtud ſignum ſignat
tempus anticriſti qui capnus di
ci poteſt. Tum quia capra eſt ani
mal multũ libidinoſum. Et de anti
xpiſto dicitur Danie.11. Erit cõ
cupiſcencijs feminarum nec quid
q̃ deorum curabit. Tum quia cap
generat hedos a filij ſui atq; ſequa
ces hedi vocantur. Mathei.25. ſcri
bitur. Statuet quidem oues a dex
teris hedos autem a ſiniſtris. Vnde
tempore antixpiſti erit xp̃s ſol in
ſticie in ſigno capricorni a tue videbit
quaſi maxime elongatus ab eccle
ſia ſed nõ durabit Quia ſtatim in
capricorno incipit ſol aſcendere a
xpiſtus ſtatim antixpiſto occiſo:
in cordibus ſuorum fidelium reſul
gebit. Vndecimo tranſibit ſol
in aquariũ Aquius depigie imago

126

hominis tenentis vrnā subuersā
de qua aqua pleno foramine pro
rūpit Et significat ꝯ 1. dies cum to
to residuo tpis post mortē antixpi.
In quib⁹ pluet crist⁹ mīam sup
iustos qui tēpoē antixpi vacillaue
rant sicut superi⁹ dictū fuit Vnde
tunc erit cristus ī aquaio Eze. 36.
Effundam super vos aquā mūdaz
ꝛ mundabimini ab omnib⁹ inq̄
namentis vestris. // Duodecimo
et vltimo sol erit in piscibus Mo
ralit̄ quādo eī sol ad signū pisciuz
puērit tunc desinit esse hyemps.
et incipit ver Juxta ill⁹ Cedit hy
emps retro cathedrato symoē pe
tro: quo die sol est ī piscib⁹ neces
sario Isto tēpore q̄cumq̄ radices
ꝛ semina sub terra latuerunt: inci
piunt se exserere ꝛ terra se incipit
apire et pandere que occultauit.
Et significat tempus resurrexionis
gn̄alis omniū corporuz humano
rum quando terra se aperiet ꝛ red
det luci mortuos occultatos Et tūc
erit xp̄s in piscibus quādo cū su
is piscatoribus quos olim ap̄l̄os
fecerat ad iudicium veniet Et tūc
adimplebitur illa parabola Ma
th. 13. Simile est regnū celoruz sa
gene misse in mare ꝛ ex omni ge
nere piscium congreganti quā cū
impleta esset educentes et secus
litus sedētes elegerunt bonos ī va
sa sua. malos aūt foras miserūt.
Sic erit in consummacione seculi.
Abacuck. 1. facies hominis quasi
pisces maris Et sicut in fine pisciū
est ipsum oriens quod est caput
arietis vbi sol fuit creatus et ibi
stabit post iudicium in perpetuū
nec mouebitur vlterius circa ter
ram faciens ortum ꝛ occasum Ita
xp̄s deinceps cum matre in medi
o electorum suoruz stabit sine fiē
Et tunc erit dulce lumen ꝛ delecta
bile oculis videre solez Eccēs. xi. Et
implebitur illud Abacuck 3. Sol
et luna steterūt in habitaculo su
o. Ad q⁹ nos pducat. Lcō 62.

Lassati sum⁹ in via iniqui
tatis et perdicionis ꝛ am
bulauim⁹ vias difficiles
Viam autem domini ignorauim⁹
// Postq̄ declaratū est q̄ impij ꝛ
male viuentes in presenti fatebū
tur se fuisse defraudatos ꝓpter cul
pam suam a veritate ꝛ a sensitiua
cognicione Hic ostendit spirit⁹
sanctus qualiter fatebuntur se fu
isse frustra fatigatos in operacōe
Vnde dicit sic. lassati sumus. Nō
est miruz quia graue onus impo
situ viatori faciet eum cito lassuz
de iniquitatib⁹ vero scribit̄ ī ps.
Sicut onus graue grauate sūt su
per me Ergo velint nolint peccato
res lassabuntur. Ista lectio occu
lato experimento verificatur in ō
ni genere hominum peruersoruz
Inter nobiles ꝛ milites qui pro va
nitate in fama volatili in ore homi
num totaliter se exponunt Maīfes
tum est q̄ plus sustinebunt ꝺ pe
na in vno torneamēto vel bello q̄
sanctus monachus in decem an
nis. Item mercatores qui maria
pertranseunt personaliter pass⁹
periculosos latronum insidias ꝛ
insidias sotiorum vere experiun
tur vias huius mundi esse diffi
ciles. Clerici vel layci qui curias
magnorū Regū Comitū l̄ Ep̄orū
īgrediunt̄ ad seruiendū. sciūt q̄tū

Ad septem vie dicuntur difficiles.

habet ista via difficultatis vbi per
decem vel septem annos seruiēt cū
remorsu conscientie: cū obiurgaci
onibus dominorū: cū inuidia soci
orū: cū omni īfortunio corporali. Et
ideo omnes illi siue subditi siue do
mini qui peccato deseruiunt pro fe
licitate mundi dicere poterunt ī di
e iudicij Lassati sumus ꝛc. ¶ Est au
tem hic notādum ꝙ septem sunt
vie iniquitatis que sunt valde dif
ficiles ꝛ tamen hominibus multū
amabiles. Et huius causa esse nō
potest nisi ignorantia. Omnis em̄
via ē difficil: si sit mōtuosa: si spi
nosa: si lutosa: si tn̄brosa: si tumul
tuosa: si presumptuosa: si tediosa.
Primā istarū viarū accipiunt sup
bi ꝛ ambiciosi. semper vadūt vias
montuosas tamē hoc est valde pe
riculosū: quia de modico lapsu īmi
net magnum periculū. Quia scd̄m
Gregoriū. quāto gradus altior tā
to casus grauior. Sed est de eis sic
de lepore: quia mlto melius currit
lepus contra montem ascēdendo ꝙ
descēdendo de mōte in vallez. Ita is
ti de mōte supbie: cum difficultate
descendunt: sed ad loca dignitatis
cū magno conatu ascendunt. Rati
o de lepore est quia habz crura an
teriora breuiora ꝙ alia. Moraliter.
Affectōnes hominis ad deum sunt
quasi tibie anteriores. affectiones
ad mundū sunt quasi posteriores
tibie. Quando ergo in homine af
fectiones ad deum breuiores sunt
ꝙ affectiones ad mūdū. ille homo
velociter currit contra montem in
acquisitione dignitatis vel diuici
arum Job. 14 Cucurrit aduersus
deum erecto tollo: ꝛ pingui ceruice

armatus est. Secundam istarum 2
viarum eligunt cupidi ꝛ auari. vi
am videlicet spinosaz. Saluator di
cit Luce 8. ꝙ diuicie sunt spine: q̄
a habent punctionem laborum in
acquirēdo: timores in custodiendo
ꝛ doloes in amittendo. Ozee. 2. Se
piam viam tuam spinis. ¶ Terciā 3
istarum viarum que est lutosa eli
gunt luxuriosi: bouini ꝛ bestiales
qui accipiunt semper viam magis
tritam ꝛ illa cōmunit est turpior.
Ita isti illam preeligunt quaz plu
res frequentant. Cū tamen Sene
ca doceat oppositum. quia ī via pe
dum forte illa securior: sed nō in vi
a moruz quia pauci sunt virtuosi
De vijs luxuriosorū In Psalmo. In
quinate sunt vie illius in omni tē
pore Et Math. 6. Lata est via que
ducit ad perdicionem ꝛ multi am
bulant per eam. Et per oppositum
in Psalmo Ambulans in via īma
culata hic michi ministrabat. De
isto. prouerb 3. Vie eius vie pul
chre. Quartam viam que est tene
brosa eligunt inuidi qui per mali
ciam suam propriā sunt excecati.
Et iō vbicūqz sūt in tn̄bris ābulāt
Prouerb. 2. Relinquūt iter rectū
ꝛ ambulant per vias tenebrosas
q̄ letātur cū malefecerit: ꝛ exultāt
in rebus pessimis Et ī Psalmo. Fi
at via eorum tenebre ꝛ lubricum
Et tunc necessario habebūt cadere
Prouerbiorum quarto. Via impi
orum tenebrosa: nesciunt vbi cor
ruant. ¶ Quintam viam eligunt 5
gulosi videlicz viam sumptuosam
Rn̄ sic est ꝙ magna caristia fit in
ciuitate aliq̄ de pane de vīo de ali
is necārijs. Isti mercatores q̄ vadūt

ad nundinas ꝓpter lucrũ nõ libẽ
ter intrãt tales villas q̃ plus p
derent in vna nocte q̃ lucrarent ĩ
duob⁹ dieb⁹. Moraliter loquen
do Omnes sum⁹ mercatores ⁊ ne
gociatores Luc. xix. Negociamĩ
dum venio. mala ⁊ sũptuose tab
ne vbi vnus homo pl⁹ expendit
in vna hora q̃ tũ sibi possit suffice
re in vno die Similit̃ vnus gulo
sus vbicũq; fuerit pl⁹ consumet
q̃ sibi expedit vno die Et ideo om
nis via hoĩs gulosi ẽ superflua et
sũptuosa ⁊ ideo detestanda In p̃s
Via illorũ scandalũ ipsis. et post
ea in ore suo cõplacebunt. ¶ Sex
tam viam eligunt iracundi. s. viaꝫ
tumultuosã ⁊ ẽ plena pressuã. hã
vbicumq; sũt: pressura erit vnde
Seneca 3. de ira c. 6. Narrat de ce
lio orato ẽ qui iracũdissim⁹ extitit
ꝛc. In p̃s. Contricio ⁊ infelicitas
in vijs eorũ. ⁊ viam pacis nõ co
gnouerũt. ¶ Septimã viam tedi
osam viꝫ accidiosi eligunt Isti ni
chil faciũt vbicũq; fuerint ⁊ sem
per tamen sũt fatigati Est em̃ acci
dia quoddam spirituale tedium
ĩ hijs que dei sũt ita q̃ omne illud
qd ad diuinũ spectat officiũ repu
tatur ab eis nimis longum Hij vo
lunt habere longa cõuiuia et bre
ues gracias Garrulacões diutur
nas ⁊ horas sincopatas Sompni
a infantis ⁊ missam venantis. In
fans habet necessario multũ dor
mire quia in sompno m̃xime nut̃
tur Sapie 7. Vbi dicit̃ q̃ puer nu
tritur ex delectamẽto sompni con
uenientis. ¶ Per oppoitũ p̃ũ. ix.
Relinquite infãciã ⁊ viuite et am
bulate p vias prudẽcie. Hee sũt

vie iniquitatis de quibus ysaie.
qñq̃ gesiõ. 7. Dereliquat ĩpius vi
am suã ⁊ vir iniqu⁹ cogitacões su
as Et eze. vi. Cõuertimini a vijs
vr̃is pessimis. Et quare moriemĩ
domus isrl̃. Et ideo hũiliter cũ p̃s.
petere debemus a domino. vias tu
as domine demonstra michi et se
mitas tuas edoce me. Et iterũ No
tam fac michi viam in qua ambu
lem. ¶ Vbi notandum q̃ vita me
ritoria xp̃iani nõ p̃t eẽ continu
e vniformis Et apud sãctos vita
xp̃iani cõmuniter diuiditur in vi
tam actiuam ⁊ ĩ cõtemplatiuam
quod non est sic intelligendũ q̃
ab vna ⁊ eadem persona continu
ari semper debeat actus vite con
templatiue ⁊ ab vna alia actus
vite actiue ⁊ nunq̃ actus vite cõ
templatiue quia hoc nõ esset hu
mane fragilitati possibile nec rec
te racioni conforme Sed vna et
eadem persona pro loco ⁊ tempore
vtraq; istarum tenetur incedere.
Ideo vita meritoria xp̃iani aliqñ
nuncupatur in singulari a psal
mista. et aliquãdo in plurali. Vn
de dicit notam fac m̃ viã in q̃ ãbu
lem. Et tñ vias tuas dñe demõstr̃
m̃. Aristotiles de probleumatib⁹
particula quinta proble. x. queit
istam q̃stionem. Quaẽ homo ma
gis laborat continuando diu vi
am planam q̃ ambulando per
viam nõ planam ꝫ aliq̃tulũ mõ
tuosam ⁊ vallosam. Et respõdet
q̃ causa ẽ quia quãdo homo ince
dit cõtinue vniformiter p viã pla
nã ꝯtinue ⁊ vniformit̃ fatigat in
strumẽta sũ ptes q̃bꝫ ãbulat sic ge
nua crus ⁊ tybias. Vñ q̃ ĩ istis

instrumentis ambulandi cōtinue
tenetur vna figura motꝰ vie plane. Ideo contingit hominī maior labor a maior fatigatio. In processu vero non plano vbi aliqñ ascenditur: aliquando descenditur, nō semper tenetur eadem figura motus in instrumentis mouēdi hec ille partes vexantur vnifōrmiter continue sed alternatim. qz ascēdendo plus laboramus i gēibus a tibijs: descendēdo plus in femoribus. Et ꝓpē istam alternacionem laboris inter partem supra genu a reliquam sb genu in via non plana contingit minor labor a minor fatigacio in via alternatim: tunc valde salutifera: tūc mō tuosa. Isto modo moraliter i viuēdo virtuose Fragilitas enim humana nō permittit aliquo mō qꝺ mēs a studiū hominis vnifōrmiter extendat in cōtemplando hec iterꝙ expedit qꝺ semper descēdat ad opera vite actiue circa mundum quia tunc fieret nimis atidus a indeuotus. Et ideo sicut homo est compositus ex corpore a anima de quorum numero corpus fatigatur ascēdendo per orationes. studia: vigilias contemplaciones anima fatigatur et deficeret: descendendo a occupando se circa ꝓpria primis dispēsanda. Ideo fit alternatio a vicissim dēmꝰ iterdum vt qꝺ tū possumꝰ fatigacōem media deuitemus i secuiendo deo a interdum ascendē cōtemplando a postea descēdē proximum iuuādo. In cuius figurā Jacob vidit āgelos ascendentes a descēdētes de celo ad terram a de terra ad celū vicissim Gen. 26 Unde sicut invitis patrum predictoꝝ legit. Quidaz iuuenis quesiuit a fre Jordano q fuit sanctissimus homo a secūdus mgē ordinis pꝛscm dominicū. quid esset sibi vtilius: vel cōmunitatē visitare vel se scripturaꝝ studijs occupare. Cui magister tūdit. Quid ē inquit melius: semp bibere vel sēp comedere. Et vticq sicut ista competit alternatiu fieri: sic a illa. Unde de Paulo scribit Haimo qꝺ vnā partem diei solebat expendere in oratione a aliam in predicatione. tertiā in operatiōe manuali. Ne & cū istis malis dicamus i fine. Ambulauimꝰ vi. diffi. Viaz aūt domini ignorauimus Petat quilibet cum ps̄ Notam fac michi viam i qua ambulem. Multum enim confert ad solacium ambulātis bona noticia vie per quam debet ambulare. Nam ceteris paribus ipsi videtur ambulanti breuior qꝺ via ignota eiusdem quātitatis. Unde Aristoteles de probleumatibus parte quita, pbleumate. 24. querit. Quare ambulantes viam nescientes: quanta est ipsa apparet nobis lōgior qꝺ quādo scimus eam a frequenter fuimus eius quantitatem expertis. Et respondet qꝺ anima in tali via palogisatur quodammodo a seipsa. Experitur enim anima istam consequentiam esse certam. Scio mensuram huius vie, ergo est finita. Et quia nescit mensuram huius vie Ideo arguit quasi a negatione antecedentis Huius vie nescio mēsuram ergo est infinita. Et sic in iudicādo decipitur. Isto mō moāliē Hoies dativicijs nō iudicāt qꝺ alīq hoies possent viuē virtuose Vñ hō luxuriosus mālē quō alīqs

poterit seruare ꝑpetuam cõtinenti-
am Homo gulosus estiat ꝙ nul-
lus hõ p̃t facere abstinentiã. hõ
iniust⁹ ⁊ cupid⁹ credit ꝙ omis hõ
cupiat hr̃e diuicias ⁊ habũdanti-
am Et ideo omis hõ indicat aliuꝫ
ꝑm seipsũ Sicut docet Crisosto⁹.
in mip. ope c. 33. Oĩs hõ ꝑm se ex-
istiat alterũ nec p̃t ip̃e meli⁹ sẽti-
re ꝺ altero q̃ sẽtit ꝺ seipso Ecce for-
nicari⁹ neminẽ estimat castum.
Cast⁹ non de facili de fornicacõe
suspicatur Supbus neminez pu-
tat hũilem ⁊ humil nullũ credit
superbum ⁊ sic de alijs Eccĩ. 10. In
via stult⁹ ambulans cum sit ip-
se insipiens omis stultos estiat.
Ergo causa ẽ quare via virtutis
via penitẽcie ⁊ sãcte religionis re-
putatur laboriosa ⁊ difficillis ẽ ĩ
expiencia et ignorancia. ⁊ ꝙ aĩa
ꝑalogisat̃a semetip̃a. Et ideo no-
bis dicitur Jẽ. 6. State sup vias ⁊
videte ⁊ interrogate de semitis an-
tiquis que sit via bona ⁊ ambu-
late in ea et inuenietis refrigeluꝫ
aĩab⁹ vr̃is. Lcõ. lxiij.

Quid nobis profuit super-
bia: aut diuiciarũ iactan-
cia quid contulit nobis.
Declarato in parte precedenti
q̃ mali ĩ iudicio generali fatebũ-
tur se fuisse iudicãdo defraudatos
⁊ inop̃ando vexatos. Hic proseqũ-
tur enarrando qualiter fatebun-
tur se fuisse in amando deordina-
tos Et circa hec duo facit Pri⁰ oñt
q̃lia fuerẽt illa q̃ sũme amauerũt.
Scd̃o q̃ ꝑui p̃tij extiterẽt ibi. Tñsi
erũt Circa p̃m ẽ sciẽdũ ꝙ affec-
tio hoĩsp̃⁰ fuit deordĩata ꝑ appeti-
tũ singularis excellencie Scd̃o per
amorez seculais opulencie Et id̃o
quãtũ ad primũ dicunt sic Quid
nobis profuit supbia. facilis ẽ tñ-
sio ꝙ nich̃ ꝓfuit ꝫ multũ obfuit
qꝛ deus supbis resistit. hũilibꝫ ãt
dat gratiam Jacobi. 4. Et notã-
dum ꝙ non solũ est confessio im-
mo vehemens contritionis recog-
nitio quando peccata sua cũ q̃dam
imꝓperio sibijp̃is obiecto confite-
buntur Vnde non solũ cõfitebũt̃
immo sibijp̃is vehement̃ insulta-
bunt ꝑ ineffabilem remorsũ cõsci-
encie sue Et hoc notant iste ques-
tiones quas non alij sed sibijp̃is
ꝓponunt soluendas. quid nobis
ꝛc̃. Est em̃ superbia inter vicia
magis generosum nascendo. ma-
gis animosum inuadendo. et ma-
gis cautelosum in alliciendo. Pri-
mo superbia est vicium valde ge-
nerosum in nascendo quia spiritua-
le et inter angelicos spiritus ad-
inuentum est. Et id̃o nobiles mẽ-
tes nimis impedit Vnde Jẽoni⁹
in epl̃a Supbia natione celestis
sublimium appetit mentes ⁊ qua-
si ad proprios reuolans ortus ap-
petit gloriam et puritatem homi-
nũ irrũpere que de gloria ⁊ puita-
te angelorũ erupit ut quos inue-
nit ꝑticipes natuẽ: faciat ꝯsortes
ruine Sic tamen fatua ẽ ꝙ ad do-
mũ nescit redire Vnde Hugo li⁰.
suo de anima Superbia in celo na-
ta ẽ ꝫ velud ĩmemor q̃ via inde de-
ciderit Illuc postea redire nõ potu-
it Secũdo supbia ẽ vicium val-
de aĩosũ ĩuadẽdo qꝛ nõ ꝑcit loco. nõ
ꝑsone. nõ tp̃i. nõ statui. Nõ ꝑcit
loco. qꝛ q̃to loc⁹ solẽpnior: tanto
supbia ꝓmptior ĩ ꝯgregacõibus

In predicacionib⁹ in quibuscũq; negocijs publicis statim superbia se immiscet. quia in ecclesia in loco sacro valde lucratur: q̄ vtriusq; sexus persone in ornatu ⁊ gestu ⁊ maxime in ecclesia vbi cõtricioni ⁊ humilitati se dare deberent ostẽtacioni ⁊ superbie magis student q̄ deuocioni. Nõ parcit persone: Xpristũs enim spiritus superbie inuasit Math. 4. Angelum p̄mu; hominem ⁊ vnumquemq; etiã sãctum. Quia dicit Hieronim⁹ in epistola. difficilius ãrogãcia q̄ auro vel gemmis caremus Vnde Aug⁹ in epistola ad dyoscorũ. Vicia cetera in peccatis: superbia vero in rectis factis timenda est. he illa que laudabiliter facta sunt: ipsius laudis cupiditate amittantur. Idem in regula alia. Quecumq; iniq̄tas in malis operibus exercetur vt fiant: Superbia vero etiam in bonis operibus insidiat̃ vt pereãt. Tercio non parcit tempori. quanto dies sacracior: sicut in natali: in pasca ⁊ huiusmodi: tanto magis ĩfestat. minus tamen de die q̄ de nocte. Amat eĩ lucez q̄ sunt de vna patria Ambe eĩ venerunt de celo. Q̃rto non parcit statui quin omnes inuadat Senes cũ iunioribꝰ: religiosos cũ secularibꝰ: diuites cũ pauperibus: subiectos cũ inferioribus Vt nõ sit qui se abscondat a calore eius. Et ideo mẽtrice dicitur. Cũ bene pugnatis cũ cuncta subacta putatis. Que mag̃ ĩfestat vincẽda superbia r̃stat. Et ideo orat p̄s. Nõ veniat michi pes sup̄bie ⁊ m. pec. nõ moueat me. Ceciderunt qui operãtur iniquitatem expulsi sũt: nec potuerunt stare. Pes superbie ẽ affectio qua itur a deo. ⁊ manus peccatoris est temptatio ab ĩtrinseco l̃ impulsio per suggestiõem dyaboli vel maluz exemplũ proximi. Tercio sup̄bia est vicium mag̃ cautelosum alliciendo. Facile est euitaẽ gulam ⁊ vitare luxuriaz respectiue. furtum: homicidium ⁊ huiusmodi grossa peccata. Vnde sicut sagittarius si percusserit bestiam ĩ pede vel ĩ dorso non est securus de ea: ꝫ tm̃ ĩ corde. Ita dyabolus maximam securitatem reputat habere de hoĩne quando percussit eum ĩ corde suo p̄ superbiaz. 4. Re. 9 Egressa est sagitta p̄ cor regis statimq; corruit. Iherem 46. Arrogantia tua decepit te ⁊ superbia cordis tui Omnis superbus habet deum aduersariuz quia Ecclesiastici 2. Odibilis deo ⁊ hoĩnibus superbia Vnde bene dicit̃ metrice Actibus ⁊ verbis homo tu quicumq; superbis Hoc retine verbum frangit deus omne sup̄buz. Poterunt ergo impij merito querere. Quid profuit nobis superbia: aut diuiciarum iactancia quid contulit nobis. Bñ enim coniungunt superbiam ⁊ diuicias. Quia sicut dicit Augustinus sermone 31 Vermis diuiciarum est superbia difficile est vt non sit superbus qui diues est Tolle superbiam ⁊ diuicie non nocebũt Hec Augustinus Quid ergo diuiciarum iactãcia confert iniustis. Fatuus esset sarcinarius qui se iactaẽt de onere quod portat cum inde nichil lucretur nisi dorsum excoriatuz ⁊ corpus fatigatum. Et cum ipse toto die portauerit onus suuz portatus

129

viij de sup̄bia

ducitur ad stabulū et onus suū
portatur ad thalamū ⁊ ab eo elō
gat̄. Sic malus diues est quasi e
quus portans thesaurum dn̄i sui
qui est mundus ⁊ nichil inde sibi
lucratur nisi remorsum cōsciencie
et fatigacōem corpis ⁊ aīe in fine
diei id est vite sue ducitur ad sta
bulū infernī ⁊ diuicie sue reponūt̄
in thalamū mundi Eccl̄i. v. Est ali
a infirmitas pessima quā vidi sub
sole. Diuicie conseruate in malū
dn̄i sui Et pax ante Vbi sūt opes
multe: multi et qui comedūt eas
Quid ꝓdest possessori: nisi ꝙ cernat
diuicias oculis suis. Quis fatuus
gloriaret̄ vel se iactaret ꝙ spinaꝫ
portaret ī pede. Spine diuicie sūt
Luc. 8. pes affectio cordis Fatuū
est ergo de diuicijs gloriari. Vn̄
Seneca epl̄a liij. Nemo ē deo dig
nus nisi qui opes cōtempsit qua
rū tamē possessionē tibi nō intēdi
co sed efficere volo vt istas intre
pide possideas Tercio. fatuꝰ forꝫ
qui de tali re gloriaretur ⁊ se iacta
ret que leticia ⁊ securitate priuarꝫ
Hoc autem faciunt diuicie. Vn̄ Se
neca epl̄a xx. Terrena acquisita
libertatem nostram extorserunt:
nr̄i essemꝰ si ista nr̄a non essent.
Vn̄ idē epl̄a ꝯ. Animꝰ sapientis
vadit audacter cōtemptor omni
um. nec ad pecuniaꝫ respicit auruꝫ
et argentum illis q̄bꝰ latuerūt te
nebris dignissima n̄ estiat. Scit
alibi positas esse diuicias q̄ quo
cōgerūtur aīmū implei debere nō
archam. diuites cū suis opibus
despicit hoc est sub se positos res
picit quorum nemo tam letus ē
suo q̄ tristis est alieno. Auferunt

ergo diuicie ab homine libertatē
hylaritatem. et securitatem quia
omnis diues est suspiciosus Si vi
det pauperem estimat esse furē
Si diuitem putat eum esse predo
nem Vnde Boe. 3. de conso. phis
prosa 3. Probat ꝙ diuicie nō au
ferunt indigentiam sed afferunt
Non auferunt tristiciam sed sem
per ponunt hominem in quadaꝫ
āxietate Vnde philosophia que
rit a Boecio. Primum ergo teip
sum qui paulo ante diuicijs afflu
ebas interrogo Inter illas habū
dantissimas opes. Nunq̄ ne ani
mum tuum concepta ex quadam
iniuria fudit anxietas. Boecius
respondit Atqui īq̄ fuisse me libe
ro animo quin aliquo semper an
gerer reminisci nequeo Et philo
sophia. Nonne quia vel aberat:
quod abesse non velles. vel adeāt
quod adesse non voluisses. Ita
est mq̄. dicit boecius. Ergo dicit
philosophia huius absenciam
et huius presenciam desiderabas
Ergo indigebas Ergo diuicie nō
conferunt sufficienciam nec aufe
runt indigenciam. et tamen hoc
promittere videbantur Iteruꝫ di
uicie poterunt auferri inuito doi
no ergo diues indiget extrinsecꝰ
petito presidio. quo suam tueatur
pecuniam: et illo presidio nō ege
ret nisi pecuniam possideret. Ergo
diuicie que promiserint facere suf
ficiētes: faciūt exterioribus indi
gentes Item Nūquid diuites e
furiē nequeunt. Vnde Sitire non
possunt. Num frigus hibernum
pecuniosorum corpora non sen
ciunt. Concludit ergo metro

sequente q̄ omnem auarū diuitez duo mala sequuntur in vita. Cura mordacitas ⁊ in morte paupertas Vnde dicit sic. Quamuis fluēte diues auri gurgite. Non expleturas cogat auarus opes Oneretq̄ baccis colla rubri litoris Ruāq̄ centeno scindat opima boue Nec cura mordax deseit superstitem Defunctūq̄ leues nō comitāt opes. Vult dicē q̄ licet diues auar⁹ cogat id est congregat opes nō expleturas indigentiam suam. Congreget inquit in tanta habundantia quasi gurges fluminis auri ad se sponte flueret ⁊ hoc quantum ad pecuniā. Et oneret etiam colla id est colluz Ponitur pluāle pro singulari. baccis id est gemmis collectis in litore maris rubri: quod est mare egipciacū. ⁊ hoc dicit quantū ad iocalia ⁊ ōrtum. Quamuis etiā sit ita diues agrisq̄ scindat cura opima cētum bobus id est ho. iugis. Quamuis inquam ita triplicit sit diues: Ista duo icōueniētia eū necessario consequuntur id est In vita Cura mordax non deserit supstitem. Defunctumq̄ leues id est leuiter trāseuntes opes nō comitantur. Job 21. Diues cū dormierit nichil secū afferet: aperiet oculos suos ⁊ nichil inueniet. Lectio. 64.

Transierunt omnia illa tāq̄ vmbra ⁊ tamq̄ nuncius precurrens: aut tamq̄ nauis que pertransit fluctuantem aquā cum preterierit nō est inueni re vestigium neq̄ semitam carine eius in fluctibus. ¶ Posita confessione facienda ab impijs i iudicio generali p quam declarat q̄ ipsi amauerunt temporalia tamq̄ summam felicitatem Hic ponitur confessio per quam declarabūt temporalis felicitatis vanitatem. Et circa hoc duo faciūt. Nam primo exemplificāt. Secūdo exempla applicāt Secunda ps ibi Sic ⁊ nos nati. Circa primuz ponūt quinq̄ exempla Et scdm hoc litera diuiditur i quinq̄ partes. Comparant enim temporalem felicitatez vmbre vanescēti: nuncio precurrēti: naui trāsfretanti: aui trāsuolanti ⁊ sagitte festinanti. De istis quinq̄ tria ponuntur exempla in lectione hodierna: sicut patet dicent ergo sic. Transierūt oīa illa q̄ nos tm̄ amauiꝰ i seculo tāq̄ vmbra Sic ei vmbra abscōdit hoīez a lūe solis materialis Ita diuicie: honores ⁊ cupiditates mūdane auferūt ⁊ abscondūt hoī gratiā ⁊ dilectiōez dei Sap. c. 2. Vmbre enī transitus est tempus nostruz. Item Ps Sicut vmbra cū declinat ablatus sum dicit in persōa peccatoris ¶ Vbi notādum q̄ iux̄ tria geneā peccatorum triplex vmbra correspondet. Est enim peccatuz originale: est peccatuz veniale: est peccatum mortale. Peccato origenali si non deleatur per baptismum correspōdet pena eterna. Mitissima tamen est sicut dicit Augusti. Peccato veniali corrūdet pena temporal Aut hic: aut in purgatorio Peccō mortali correspōdet pena eterna: ⁊ tanto maior q̄to in hac vita fuēit diuturnior ⁊ intēsior. Isti tplici peccō corrūdz triplex vmbra Est ei q̄dā vmbra sz figurā chilidroides d q̄dā conoydes. q̄dā vēo calathoydes Chilidrꝰ ē figurā rotūda ⁊ lōga ⁊ it

130

lineas eque distantes contenta.
Vñ quãdo corpus opacum a lumi-
nosum corpus fuit equalia ꝓicit
vmbr̃ chilindroydos in ĩfinitũ su-
ꝑ lineas eque distãtes: posito ꝙ
nullum aliud corpus luminosuꝫ
impediat. Sic pctm̃ origenale est
quasi equale lumini gracie q̃ pos-
set cõcedi homini a que primo ho-
mini fuit ꝯcessa in statu inocentie
ꝑ se a suis successoribꝰ Et iõ pena
correspõdens isti pctõ est ĩfinita.
a tamen semꝑ ĩter lineas eq̃ dis-
tantes. quia illud peccatum auge-
ri nõ potest: licet alia possint sibi
addi. Vnde pena ista tenet quasi fi-
gurã chilindroydos Sed pene pec-
cati venialis correspõdet conoydes
vmbra. Conus est figura a lato
tendens in acutum a causat quo-
ciens corpus obscurum est minꝰ
corpore luminoso cui obicit. Tũc
enim vmbra necessario tendit in
conuꝫ a terminat. sicut patet in
vmbra terre r̃spectu solis Sic mo-
raliter peccatum veniale minꝰ est
q̃ gracia. quia graciã ãnichilare
nõ potest. Vñ licet feruorẽ gracie i-
pediat in operacõe meritoria. stat
tamen cum gracia. a ideo pena si-
ue vmbra quã causat peccatum
veniale finitur necessario a tẽdit
in conum. q̃a satisfactione tpali
finiri p̃t. Pene vero peccati mortal
correspondet vmbra calathoydes
Calatus est figura cõtraria cono
q̃ incipit ab acuto a tendit in la-
tum. Et hec figura ꝯuenit vmbre
qñ corpus luminosum est minus
corpore opaco. Et hec vmbra sig̃-
ficat penã peccati mõrlis incipien-
tem a modica temptatione a ten-
dẽtem in latũ ꝑ cõtinuationem as-
suefcõeꝫ a recidiuationẽ. a hoc in i-
finitum. Et hec est vmbra mortis
vbi nullus ordo ꝫ sempiternꝰ hor-
ror ĩhabitat Job. 10. ¶ Secundũ
exemplũ de felicitate temporali ẽ
ꝙ cõparatur nũcio precurrenti. licꝫ
omnis nũcius habeat festinare
ille tamen maxime qui precedit
dñm suuꝫ pro hospicio a cibo p̃pa-
rando. Ideo felicitas mũdana nõ
cõparatur cuicumqꝫ nũcio ꝫ curso-
ri velocissimo qui precedit dñꝫ su-
um Job. ix. Dies mei velociores fu-
erunt cursore: transierũt a nõ vide-
rũt bonum. ¶ Tercium exemplũ
est de naui transeunte ꝑ mare. Et
quantũ ad illud dicit sic Aut tam
q̃ nauis que ꝑtransijt fluctuan-
tem aquã: cuiꝰ cũ ꝑtransierit nõ
est inuenire vestigiũ neqꝫ semitã
carine illius in fluctibus. Carina
est vẽter nauis siue media pars
nauis Juxta illos v̄sus dr̃nales.
Prora prior pars est nauis alte-
ra tercia puppis. Dic latus esse ra-
tem ventrem dic eẽ carinã. Exem-
plũ est satis planũ. q̃ sicut nauis
nõ relinquit vestigiũ post se. Ita
vita hominũ mundialiũ nullam
relinquit memoriã trãsactis pau-
cis ãnis. a hoc ẽ verissimũ Plures
em̃ nobiles perierunt q̃ habean-
tur in memoria: siue ꝑ scripturaꝫ
siue ꝑ memorialia quecumqꝫ. Et
hoc intense recogitare ad contẽp-
tum seculi multũ iuuat. Vñ Jhero-
niꝰ ĩ epl'a. cxv. narrat ꝙ Xerses
rex ꝑsarũ cuꝫ semel de sublimo lo-
co quasi ĩfinitam hominũ mltitu-
dinem a ĩnumerabilem ꝯsideras-
set exercituꝫ: ꝓrupit in lacrimas
Et cũ ab

Et cum ab eo requireretur causa
Rñdit Post centũ ãnos inq̃t: nul
lus istoꝝ quos nunc cerno supuic
turus est. Tamq̃ nauis que ptñ
sijt fluctuãtem aquã ¶ Notandũ
est q̃ stat⁹ pm̃e quẽ iaꝫ inchoa⁹
ꝯparatur naui: triplici racõe viꝫ
ꝓpter figure qualitatem. ꝓpter vec
ture ꝯmoditatem. ⁊ ꝓpter iacture
possibilitatem Primo penitentia
ꝯparatur naui ꝓpter figure quali
tatem. Nauis em̃ figura stricta ẽ
in extremis ⁊ lata in medio. Et is
to modo est de penitentia: quia in
principio difficilis est: ꝓpter defec
tũ assuefactõnis ⁊ resistentiã car
nalis delectacõis Math. 7. Angus
ta est via ⁊ arta que ducit ad vi
tam ⁊ pauci ambulant p eã. In
fine eciã est ãgusta: quia dyabo
lus insidiatur fini iusti cuiuscum
q̃. Vñ dicit Glosa Thobie. 6. su
p illud. Ecce piscis imanis exiuit
de mari ad deuorandũ eũ: dicit do
mino in cruce passo diabol⁹ q̃ mo
riẽte crucifixo aderat: venit q̃rens
si q̃d peccati in eo inuenisset. Vñ
mors est illa ãgusta porta de q̃ dr
Luce. 13. Contendite p angustaꝫ
portam intrare. Ista porta est ita
stricta q̃ null⁹ oneratus diuicijs.
null⁹ inpinguatus dilicijs. null⁹
adornatus vestib⁹ preciosis pote
rit ptrãsire: donec õnia deponat ⁊
nudus euadat Job. p̃mo Nudus
egressus suꝫ de vtero mr̃is mee ⁊
nudus reuertar illuc. i. in terraꝫ q̃
est mater omniũ t̃renoꝝ. In me
dio est via penitẽtie aliquantulũ
⁊ sufficienter ampla. Ruia s̃m Bo
eciũ. Paucis minimisq̃ natura ꝯ
tenta est. Vñ Gregor. Via dñi mi

si i arto itinere ichoatur ⁊ amoris
dulcedine dilatatur Prou. 4. Ducã
te p semitas equitatis. quas cuꝫ
ingressus fueris nõ artabuntur
gressus tui ⁊ currens nõ habebis
offendiculũ Glo. Semite eq̃tatis
dum ichoantur arte videntur ⁊ an
guste. Cũ vero pfectũ capiũt iam
ex cõsuetudine spaciose videntur
⁊ late. Vñ ⁊ pro diuerso tempore
dicebat p̃s. ꝓpter verba labioꝝ
tuoꝝ ego custodiui vias duras.
Et viã mãdatoꝝ tuoꝝ cucurri cuꝫ
dilatasti cor meũ. Ecõtra mali hoi
nes igrediũtur latam i principio
⁊ postea i ꝓgressu artantur Job
8. Artabũtur gressus ṽtutis eius
Sic ergo vna ꝯditio nauis est q̃
est stricta in extremis ⁊ ampla i
medio. Alia vero ꝯditio eiusdem
figure est q̃ est clausa ṽsus mare
⁊ apta versus celũ. Et sic anima
penitẽtis claudi debet ad mundũ
⁊ aperiri ad celũ. Facta est em̃ na
uis ad calcãdum mare ⁊ superan
dum: nõ ad recipiẽduꝫ mare. Ita
anima penitens calcare debet mũ
dum nec tangere ad delectationẽ.
s̃ ad calcãduꝫ ⁊ dispensãduꝫ Pro
uer. 31. Fr̃a est quasi nauis insti
toris de lõge portans panẽ suũ ¶
Secũdo pm̃a naui ꝯparatur ꝓpter
vectuẽ ꝯmoditatem faciliter mer
ces ⁊ quecumq̃ alia necessaria de
portantur de terra ad terrã p na
ues. Existens in ĩsula nullo modo
potest exire eã nisi p nauem. Isto
mõ nos qui sumus in insula mun
di nullo sẽsu exire poterim⁹ ad ce
lum nisi p nauiculaꝫ penitẽtie. Et
istã nauiculaꝫ xp̃s ⁊ discipuli ei⁹
p̃mo intrauerũt vt nos audaces

131

efficerent. Illi qui non sunt experti
nauigiū cū timore intrant naues
Expti ⁊ assueti sine difficultate. In
cuius figuraz dicitur Math. 8. As
cendente Hiesu in nauiculaz secuti
sunt eum discipuli eius. Itē nauis
est vas cōmune pro preciosis ⁊ vi
libus: omnia recipit ⁊ saluat ⁊ ad
portum optatū perducit. Isto mō
penitentia nullum respuit peccato
rem quantumcūqz sit in turpibus.
proiciat se in nauem penitentie ⁊
saluabitur. In cuius figuram Ge
nes. 8. Legimus: ꝙ omnia anima
lia que non intrauerūt nauē que
ācha Noe vocabatur mortua sunt
Tercio penitentia naui cōparatur
propter iactuē possibilitatem. Est
enim nauis quasi in cōtinuis pericu
lis ꝓpter scopulos: ꝓpter fluct⁹: ꝓp
ter vorāgines Eccl. 43. Qui nauigāt
mare enarrant pericula eius. Et i
deo naui periclitanti quadruplicit
succurritur. per exonerationem: ꝑ
foraminum obstructionē: ꝑ aque
eiectionem ⁊ per anchore fixionez.
De primo prudens nauta quando
venit ad passum periculosum vbi
timet submergi: exoneret nauē su
am Sicut dicitur Act. 21. ꝙ illi qui
fuerūt cum Paulo in naui: arma
menta nauis eiecerūt. Isto modo
persone que sūt onerate diuicijs l̄ pctis
anteq̄ veniāt ad passum periculo
sum mortis: exonerāt se per cōfessi
onem ⁊ elemosinarum largicōez
Secūdo inuatur nauis cōtra pericu
lū per foraminū obturacōem. Sen
sus nr̄i sunt q̄si quedā foramina l̄
fenestre per quas aque temptacio
num igrediūtur ad animā. Et ideo
ista debent obturari ꝑ bonā custo

diā ratiōis quia si itrauerit pro ex
pulsiōe sine nōcumēto spālis grati
a dei req̄ritur. Hoc recognouit ps̄
qui dixit. Saluum me fac de⁹ q. in.
aque ⁊ c̄. Tercio aqua debz eici q̄
si aliqua noxia delectacio subitra
uerit eici debet per confessionem.
Quarto figi debet anchora in re fir
ma hoc est in deo qui non mutatur
Anchorā est spes. Ad hebreos sexto
Confugimus ad tenēdam propo
sitam spem quam sicut āchorā ha
bem⁹ tutam ⁊ firmaz Ad Rō. 8. Si
de⁹ pro nobis q̄s cōtra nos. ¶ Sed
ē notādū ꝙ int̄ pericula mais isoli
ta t̄a sunt metuēda. sirenaz cātica
Cirtis pocula ⁊ ceti fallax īsula. Si
rene s̄m fabulas tres fuerūt. ex p
te v̄gines ⁊ ex p̄te volucres hītātes
i mari. Et dicebāt̄ sirene l̄ sirenes q̄i
trahētes. Sirē ei grece: traho inter
p̄tat̄ latine eo ꝙ ꝑ dulcissimā ar
moniam hoīes auscultantes ad se
traxerūt: ⁊ attractos occiderūt. V
na em̄ canebat voce hūana Alia ci
bijs Tercia lira: sicut r̄citat Alex
āder i scītillario poes̄. Vlixes g̊ tn̄
siturus ꝑ eas tl̄i cautela vs⁹ ē. Au
res socioꝝ obturauit cerā: ne aliq̄d
de armōia audirent. Seipsum alli
gauit malo nauis ⁊ sic euasit. Sic
moralit̄. vlixes sapiēs īterpretat̄ ⁊
desig̃c mētez in q̄ prudētia īhabita
re debet Tres iste sirene corpoāles
designāt illecebras que per diuer
sas lasciuias attrahunt ad pecca
tum nauigātes per mare hui⁹ mū
di: sed mens prudēs sociorum au
res ⁊ sēsuū corporeoꝝ poñas obtu
rat cera. v. meōria nr̄e fragilitatis
⁊ semetipsū alligat ad lignū crūc
qd̄ ē mal⁹ nauis p̄mē ⁊ sic euadit

Secundum periculum singulare est cyrtes pocula. Narrat enim Boecius quarto de consolacione metro tercio quod Vlixes rediens de bello troyano decennio errauit per maē: vno vero tēpore videns quēdā insulam in qua Cyrte pulcherriā dn̄a que solis filia dicebat̄ habitauit Ad eam applicuit et intrauit Ista p incantacōes et carmina miscuit quedam pocula p que bibentes trāsformauit sicut voluit a natura humana in bestias Vn̄ statim socijs vlixis porrexit de pociōe sua et mutauit vnū in aprum aliū in leonem terciū in ceruū et sic de alijs Vlixi vero dederat mercuriꝰ q̄ deus archadie dicit̄ vnū florez cuius virtus fuit contra tales incantacōes resistere Vnde nichil passꝰ euaginato gladio magā insequitur et eam ad sociorum suorum repacōnē coegit Moraliter ista maga ē cupiditas seculi hec p incantaciones suas hoīes transformat in bestias et eos spoliat rōne et mansuetudine per que duo homo efficit̄ abilis ad conuictū. Qm̄ multipliciter homies ī bestias varias trāsformentur per seculi cupiditatem patere posset in ductiue. Quidā lupi rapaces sic īiusti milites. Quidam vulpes fallaces sicut subdoli mercatoēs Quidā canes mordaces sicut falsi aduōti et placitatores qui contra quēlibz latrant n̄ ab eo aliquid accipiant. Terciū piculum insolitum est Ceti fallax insula. Est enim cete belua maina maxima. hec aliquando colligit ī dorso suo lutum. et super illud lutum crescunt gramina et herbe virescunt Vnde quasi mōticulus virens pratuz nauigantibus apparere videtur Qui decepti applicant vela soluūt et anchorā ibi figunt. Cum autem se estimantes in t̄ra solida collocatos Ignez accēdūt p decoquendis necessarijs. bestia calorem sentiens subito se subtrahit et in mari submergit. Et cū ea omnes illi in profundū feruntur. Hec bestia moraliter dignitatem vel statum nobilem potest significare Hanc simplices nauigantes in mundo desiderāt estimātes ibi esse locum soliditatis et quietis. Vnde vnus desiderat ep̄atū. Alter comitatum. Terciꝰ abbaciā vl' p̄oratum. putantes se fore felices si status huiusmoī assequūtur. Sed cum iocundius se habent putantes pacem et securitatem solūmodo cogitantes superuenit interitꝰ repentinꝰ et multo velocius descendunt ad infernum q̄ prius ascenderant talem gradum.

Lectio 67.

Aut tamq̄ auis que transuolat in aere nullum īueni tur argumentum itineris illius. Sed tantum sonitus alarū verberans leuem ventum et scindens per vim itineris aerem commotis alis transuolauit. Et post hec nullum signum inuenitur itineris illius. Postq̄ comparata est felicitas tempoāl' naui trāsfretanti. Hic comparatur quarto aui transuolanti. Sicut enim auis velociter transuolat et nullū argumentum relinquit itineris per quod volat. Ita diuites et potentes volant in suis honoribꝰ.

in dignitatibus ad tempus ⁊ sub
ito subtrahuntur · nec remanet de
eis vestigium siue signum · Sic aūt
in volatu auis tria sunt · sonit⁹: im
petus ⁊ transitus Ita in vita poten
tum ⁊ nobiliuꝫ est sonitus pompe
⁊ magnificencie Impetus prede ⁊
violentie: trāsitus culpe ⁊ impeni
tēcie · Et ista notantur signanter in
lectione hodierna vbi dicit Sed tā
tum sonitus alarum verberans vē
tum leuem ⁊ scindens per vim iti
neris aerem · Cōmotis alis volant
⁊c̄ · Habent enim isti mali nobiles
alas suas hoc est cōsiliarios suos · se
nescallos ⁊ balliuos suos · Isti sunt
ale a dexteris ⁊ a sinistris per infa
miam ⁊ famam vt rapiant paupe
res · Per istas alas volant ad pre
dam suam · Nō enim possunt ferri
ad iniurias nec ad predacōes quas
faciunt circa pauperes: nisi ꝑ ma
los consiliarios qui sunt damnabi
les ale dominorum Iher̄ · 2 · In alis
tuis inuentus ē sanguis animarū
pauperum ⁊ innocētum · Quis est
sonitus istarum alarum? Iactan
cie ꝯiacōes ⁊ pōpe ⁊ false mg̃nificē
cie Vn̄ nichil veritatis subest · Sed
quia nō solum habet sonituꝫ pōpe
⁊ magnificentie: sed etiam impetū
prede ⁊ violentie Ideo subiungit ·
Et verberans leuem ventum ⁊ scin
dens per vim itineris aerem · Aer si
ue ventus qui hic accipiuntur pro
eodem: designant populum medi
ocrem dominis magnis subiectuꝫ
Sicut ei sine aere nullus potest vi
uere: sed aer est communis respi
ratio omnium Ita vita populi me
diocris qui terras colūt: artes me
chanicas exercent talis est: ꝙ sine
eis nullus potest aliqualiter victi
tare · Et tamen in tales isti rationa
biliter potētes exerceut vices suas
Verberant: scindunt: spoliāt ⁊ exco
riant Per vim id est per violētiam
⁊ iniustam potentiam · vbi malos
predones ⁊ eis consimiles sine īsul
tu permittunt · Vnde signāter ma
li recolligētes in iuditio statum sun̄
dicēt: ꝙ fuit sicut volatus auis ver
berans leuem ventum: ⁊ scindens
per vim itineris aerem · Et tercio in
vita iniustorum potētum: est trā
situs culpe ⁊ impenitentie Et quan
tum ad hoc subiungit · Commotis
alis transuolauit · Et post hec nul
lum signum inuenitur itineris illi
us · Sunt inter aues quedam que
mare transuolant: sed certis tem
poribus redeunt · Quedam trans
uolant ⁊ numq̄ redeūt · Sic est in
ter peccatores Quidam a deo volāt
per peccatum: sed redeūt ⁊ māsues
cunt per penitentiam · Sed frequēt
ille nobiles aues: sicut falcones ni
mis lasciue auolant prospere qui
a raro penitēt perfecte · Et post hoc
nullum signum inuenitur itineris
illius · Non est sic de deuotis diuiti
bus qui largas elemosinas faciūt
imperpetuum duraturas · Sicut de
illis qui abbacias perpetuas fun
dauerunt · Ecclesias collegiatas do
tauerunt · Pauperes religiosos fū
dauerunt Ac dotatis ecc̄ijs q̄mplu
ribus largiter instituerūt · Sic cer
te omnes isti transuolauerūt; sed
signa itineris remanserunt · Sci
mus enim ꝙ ipsi rectum iter atq̄
ꝑfectū tenuerūt ad celū ⁊ multo ma
gis illi qui omm̄a mundana mū
do relinq̄ntes ad statū sue r̄ligiōis

volauerūt. Narrat Sextus Julius
Strēto gematō. li. pri° c. 2. qd est
de consiliis explorandis hostium
q Gemili⁹ paul⁹ Cōsul rōn⁹ ap d
opidū quoddā dimissurus erat
exercitum in quandā planiciem.
Et subito circūspiciens vidit qua
rundam auiū multitudinē subito
excitataz a quadaz silua consurge
re. Et statim concepit q ibi fuerūt
insidie. Missis ergo exploratoibz
didicit ibi decez milia armatorum
se abscōdisse vt romano exēcitui
obuiarent. Missis g̊ per viam ali
am militibus eos circumdedit ⁊ cō
fudit. Hec pro tāto dixerim q ar
gumentū debem⁹ accipere deo pla
cendi ⁊ bene viuendi a sanctis q̄
nos precesserūt ⁊ a mundo volaue
runt. Ingredientes pro amore cri
sti sanctam religionem ⁊ si non p
habitū exteriorem tñ per sanctā
et deuotā cōuersacōez q̄ hit⁹ nō
fūt mōchū Jux̄ p̄ubiū Et si tales
consideremus videbimus multas
sanctas auiculas auolasse a silua
mundi. p quod satis nobis patz
q in silua h⁹ mūdi īsidie mlte la
tēt. Est hic notādū q hō viator
aui volanti merito ꝯpat̄ Jux̄ illd
Job v. Homo ad laborez nascit̄ ⁊
auis ad volatū. Possum⁹ aūt q̄
tuor genera hoīm q̄tuor gn̄ib⁹ a
uium comparaē. Sunt eī milites
mercatores. ⁊ prelati. et predica
tores. Milites siue nobiles assimi
lantur falcoībus. Sunt em̄ falco
nes aues generose quia viuūt de
preda. Et ita ē communit̄ de isto
genere hominū. Viuūt em̄ de spo
liacione ecclesie ⁊ religiosorum ⁊
pauperz subditoz Et sic dicit Am

brosius in Exameron. Oñes aues
prediales predantur preclaz alte
rius geneis q̄ de sua specie. Excep
to solo niso. Nisus enim ex pars
est huius pietatis Istam formaz
seruant cōmuniter nobiles: potē
tes ⁊ diuites qui sūt quasi eiusdē
speciei cum eis non venantur. Sz
tantum illos qui non possunt resi
stere. Sicut sunt Canoīci seculares.
Monachi. Bñdictini. et Tisterciē
ses ⁊ multi alij religiosi. bona sua
temporalia extra ciuitates ⁊ loca
munita habentes, que vi ⁊ violē
cia ab eis auferuntur ⁊ tolluntur
quia non audent nec possunt ea
defendere. Istam autē violenciā
illis qui sunt de sua specie non īfe
runt. Et hanc pietatem: si pietas
debeat dici. erga seinuicē obseruāt
et custodiunt. sed vt dicebam hu
iusmōi p̄cōse pietatis sol⁹ nisus ē
exp⁹ ⁊ ñ pticeps Nisus ē puissi⁹
falco in specie sua. sed animosus ⁊
crudelis pro quantitate corporis
sui ⁊ venatur paruas auiculas ⁊
tamen in necessitate: speciei sue ñō
parcit: sicut tñ maiores falcōes fa
ciunt. Isti nisi figurant vnum ge
nus militum q̄ ñ propt̄ strennui
tatem corporis non propter inge
nuitatem sanguinis: non propt̄
nobilitatem virtutis applicantur
milicie: sed quadā armorū temerā
ria assumptione et abusiua exer
citacione sicut sunt modnis tēpo
ribus Britones et eis cōsimiles
qui spoliant milites et veros armi
geros cum quibus sunt eiusdem
speciei. Sed propter periciem iuis
Armati enim sunt legibus ⁊ sta
tutis: non lanceis neq̄ scutis. Isti

133

in venando nulli parcunt in quos
possunt. Spoliant milites qui sunt
ꝓprie speciei Clericos: rusticos: mo
nachos ⁊ canonicos quia iusticie
copiam ad quaꝫ tenent̄ non exhi
bent nisi ꝑ munera conducant̄. De
istis cō queritur ecclesia in persona
pauperis Treñ. 3 Venacōe ceperūt
me quasi aueꝫ inimici mei gratis
Et Michee. 7 Vir fratrem suum ve
natur vsqꝫ ad mortē Isti ḡ mali mi
lites ⁊ armigeri rapaces: sunt fal
cones dyaboli. Et isti portant̄ super
pugnum dyaboli: qꝛ cōstituuntur
in officijs baliuoꝝ iniuste. Vnde
locus: status ⁊ gradus quem ha
bent est ꝑ manū diaboli. Caueant
sibi tamen qꝛ ī duplici periculo sūt
qꝛ habent oculos cooptos quodā
velamine ne c̄ra se cōsiderēt. ⁊ ha
bent pedes illaq̄atos quodā ligaīe
ne a domino suo auolent nisi quā
do placet domino pro solatio ⁊ lu
cro suo Ita ē de istis nobilibus Se
dent sup pugnū dyaboli ī magna
reuerentia ⁊ dignitate Sunt tamē
execati ad omne illud quod ad ve
ram ⁊ ꝑpetuam felicitatē ꝑtinet q̄
nō habet ī vita ista ad Coꝝ. 4. De
us huius seculi execauit mētes in
fidelium. Qñ tñ placet dyabolo ꝙ
isti venētur ista mūdana depōit co
opcionē eorū vt videant predā su
am ⁊ ꝑmittit eos quasi liberos ad
tempus ⁊ statī reclamat eos qꝛ sūt
ita assuefacti ad manū suaꝫ ꝙ no
lūt auolare. Sed q̄d de eis accidet
finalit̄. Reuera iuxta antiquū ex
emplū Falco ⁊ gallina habent fa
ta cōñria. Nā falco dum viuit ⁊ p̄t
volaē ponit̄ sup ꝑticā in aula reue
rent̄ ⁊ habet vestes sub pedib⁹ ne
ledat vngues. Gallina fugat̄ ab
aula viuit in curia: scalpit in terra
⁊ colligit grana que potest. sed in
morte mutatur hec fortuna. quia
falco mortuus eicitur de aula ⁊ pro
icitur ad funarium. Gallina inter
scutellas argēteas affertur ad mē
sam ⁊ ponitur ante dominum. Ita
erit de dite p̄done ⁊ paupere iusto
Luce decimosexto. Factum est vt
moreretur mendicus ⁊ portaretur
ab angelis in sinū Abrahe Mortu
us autem est diues ⁊ sepultus est
in inferno. Et hoc est quod de eis
prophetat Baruth. 3. Vbi sūt p̄n
cipes gētiū qui dñantur super besti
as q̄ sunt sup terrā. i. sup paupes
qui nō r̄putantur ab eis n̄ bestie.
Qui in auibo celi ludūt q̄ argētū t̄.
⁊ au. ī quo ꝯfidūt hoīes ⁊ non ē fi
nis acq̄sicōis eoꝝ. Et statim r̄ndet̄
Exterminati sunt ⁊ ad īferos descē
derunt ⁊ alij in loco eoꝝ surrexerūt
Secūdum genus hominū sunt m̄
catores. ⁊ isti assimilant̄ ꝑdici: cor
uo ⁊ cigño. Perdix sicut dicit Am
brosius oua alteri⁹ ꝑdicis rapit ⁊
furatur. Sed pulli ꝓcreati statī ad
vocē matris relinquūt falsam nūt
cem ⁊ sequuntur matrem Sic quic
quid est iniuste acquisitum ⁊ illici
te est furtiuum. Conuenit ergo ꝙ
mercator per viam vsure vel aliam
conuencionem iniustam emit ter
ras redditus ⁊ mamō que alij pro
curauerunt ⁊ occupant ad temp⁹
Sed certe post mortē suam omni
a ab eo ⁊ heredibus suis recedunt
vt cōmuniter qꝛ de male quesitis
vix gaudet tercius heres. De tali
bus dicitur Iheremie decimosepti
mo Perdix fouet q̄ n̄ pepit. fouet

diuicias et non in iudicio. ¶ Secundo comparant Coruo. coruus furatur quicquid potest deportare et abscondit et credit se illud alias inuenturum. Et veniunt bestie et comedunt ea cibus. Sic multi de istis mercatoribus auarissimi sunt et pessime viuunt et quicquid possunt lucrari abscondunt in archa donec moriantur et totum cedit ad manus alioy. ¶ Tercio cpantur Cigno qui suauissime canit imminente morte et ideo a canendo cignus appellat fm ysid. 12. Et b. c. 8. Sic auarus numq̃ dulciter canit nisi imminente morte quando condit testamentū et incipit dispgere q̃ congregauit. Vnde Seneca Auarus nichil boni facit nisi cū moritur. ¶ Terciuz genus hominū sunt prelati ecclesie. Et isti compantur aquile. Habet em aquila sicut dicitur in libro de naturis rerū dextrū pedē maiorem sinistro: diligentissime nutrit pullos suos. imo corpus suum interponit inter eos et sagittarium ad defendendū eos. Capta preda est ita literalis q̃ auibus assistentibus cuialiter impetitur. Sic modo liter prelati licet habeant duos pedes. duas affectiones vnā ad animas eorum cure cōmissas. aliam ad decimas que est quasi pes sinister. tamen zelus animarum qui est dexter pes. est longe alio pede maior per dei graciam. Vnde dla est causa q̃ re dentici placitant in curijs pro ecclesiis non pro decimis et oblacionibus sed pro ouibus xpi tuendis quarū zelum maximū habent. Secundo se inter pullos suos et prochianos et sagittarium militem. viz tyrannū ministrum interponūt nō sustinent eos iniuste pati pro quanto eorum suppetit facultati. Et tercio predā suam. bona ecclesie cu rialiter impetuntur in elemosinis vicinis indigentibus vt xps loquens prochianis eorum dicere possit illud Exo. xix. Vos ipsi vidistis quomō portauerim vos super alas aquilarū et assumpserim mihi timendū est ne quidā eorum sint structiones. quidā bubones et quidam vultures. Structiones habēt pennas sicut falcones Job 39. Penna structionis filiis est pēnis herodij et accipitris. Herodius ē genus falconis. Vnde structio habz pennas et non volat a terra Ita q̃dam prelati habent prebendas et dignitates et sciencias et tamen semper occupantur in terrenis. Bubones diligunt ecclesiam propter oleum. Vnde extinguunt lumen et consumunt. Ita quidam ecclesiastici lumen scientie extinguūt et piguedinē ecclie omediūt. Vultures pullos suos in suma macie custodiūt. Ita quidā prochiānos in suma pauptate retinent p plenitacōes. hūc curia ecclastica. nūc in curia laycali p ministras exactiones et usitatas extorsiones nec in eis augeri permittunt vl pigue dinē gracie. l subē secularis. et tales prelati semitam xpi ignorant omnino Job 28. Semitam ignorauit auis nec intuitus est eam oculus vulturis. ¶ Quartū genus hominum sunt predicatores et hij dūt eē galli p dicādo Job 29. Calabrij ofessādo et grues p uolando. Job 30. Quos posuit in visceribz hoīs

sapientiam. vel quis dedit gallo i
telligentiam. Gallus annunciat
horas noctis: excitat homines a so
pore. Sic predicatores prius debent
penitentie operib9 macerari debēt
secundo esse calandri in confessan
do. dicitur in libro de naturis rerū
q̄ Calandrus est auis alba que si
infirmum respiciat infirmitatē au
fert Sic confessores infirmos respi
cere debent q̄ peccata deleant. Et ter
cio sicut grues preuolando ⁊ ostē
dendo viam. Sed timendum est q̄
quidam sunt similes phitato in a
dulando: q̄dā grifalcones indign̄
do: quidam gallinacij educando.
Phitacus naturaliter salutat qua
si voce humana. Et ideo significat
adulatorem. quod confessoribus
loco confessionum maxime est pe
riculosū. Grifalco si primo ictu pre
dam non capit: indignat̄. nec ad
redinatorium redit. Sic quidaz cō
fessores de peccatore recidiuāte. q̄
non capiunt cum primo ictu īdig
nantes desperant. quod nullo mo
do est faciendum. Gallus gallina
cius si sub ventre deplumeretur: ⁊
vrticis v̄beretur fouet pullos mo
re galline. In hoc tamen est diffe
rentia q̄ gallina hoc facit naturali
ter propter commodum pulloruz
Gallinacius vero effigiatiue ⁊ ꝓpt̄
commodum proprium. quia plus
boni a pullis recipit q̄ pullis impē
dit. Sic nō nulli p̄dicatores fouēt
filios spirituales eis cofessos ꝓpter
bonum tempoāle quod ab eis īteñ
dunt recipere. non ꝓpter zelum ai
maꝝ. Et sunt matres effectu poci
us q̄ affectu. Sunt enim pauperes
deplimati. et ideo pullis insident vt

nō ab ipsis pulli: sed ipsi a pullis
pocius calefiant qui pro tempora
li ypocrisi merebuntur tribulatio
ne perpetua coronari Iheṙ. 22. Ecce
dominus asportare te faciet sic gal
lus gallinatius asportatur ⁊ qua
si amictum sic subleuabit te. Coro
nans coronabit te tribulatione.

Lectio. 66.

Aut tamq̄ sagitta emissa i
locum destinatum. diuis9
aer in se continuo reclusus
est vt ignoraretur transitus illius.

In ista parte ponitur quintum
exemplū quo terrena felicitas cō
paratur. sagitte festināti ad termi
nuz. Et circa hoc duo facit. Primo
ponit exemplum. Secundo applica
tur ad propositum. Secunda pars
ibi Sic ⁊ nos nati Exemplum ē ma
nifestum sicut litera pretēdit. qui
a sicut sagitta emissa ab arcu velo
cissime transit versus metam. Ita
nos missi sumus vt per mundum
trāseamus ad mortem. q̄uis ista
quinq̄ exempla quibus mūdana
felicitas comparatur viz vmbra e
uanescens: nuncius precurrēs: na
uis transfretans: auis trāsmigns
⁊ sagitta penetrans satis declarēt
tēporalis prosperitatis velocitatem
habent tamē singula exēpla suas
proprietates designatiuas malici
arum quas diuersi mundani exer
cent. Nam per vmbram designat̄
vanitas lasciuie. Per nūcium fa
tuitas humane prudentie. Per na
uem instabilitas auaricie. Per a
uem sublimitas superbie Et per sa
gittam dolositas malicie figurātur
Est g̊ notandum q̄ sic sagitta velo
cissime trāsit: tñ nescit q̊ vadat q̄

aliquando infigit luto. Aliquando
repercutitur in petra. Ita miseri in
hac vita qui dyabolo seruiunt sunt
quasi sagitte sue et mittuntur ab
eo ad certas malicias adimplen
das sicut sibi placet. Et sicut diuisus
aer in se continuo reclusus est. Ita
multitudo populi siue in regno sui
in patria siue in ciuitate. subtrac
to vno homine malo qui perturba
uit totam patriam. statim recon
siliatur vna multitudo. vna patri
a sui prouincia sic p9. Et cum ipse puta
ret quod eo subtracto patria dissoluetur
vel ciuitas. tanta erit vnitas post
eum et concordia. ipso in inferno
dimerso sicut ante. Et hoc est quod
dicit. diuisus aer in se continuo re
clusus est. ut ignoraret transitus
illius. Quia in ista lectione homo sermo
maliciosus comparatur sagitte.
Notandum quod dyabolus habet arcus
et sagittas ad nocendum. Et cris
tus arcus et sagittas consimiliter
ad regendum. Habet enim dyabo
lus tres malos arcus quibus vtitur
contra sanctos. Arcum carnalis con
cupiscencie. Arcum fraternalis inui
dencie. et arcum mundialis consciencie.
De arcu carnalis concupiscencie
procedit. mala mulier vaga inqui
eta et impaciens preparata ad capi
endas animas Sicut dicitur prouerbiorum .v. qua
capitur et vulneratur vecors iuuenis
de quo ibidem subditur quod sequitur
eam quasi bos ductus ad victimam
et ignorat quod ad vincula stultus
trahatur donec sagitta transfigat
cor eius. Ista est pennata per orna
tum curiosum. Ferrata per animum
maliciosum. Inflammata per amo
rem libidinosum Vnde cupido filius vene

ris dicebatur quod cum sagittis et facula
pingebatur. quia amor carnalis vulne
rat et inflammat. Cum ista sagitta fuit
vulneratus dauid in aspectu bersabee cum
prospiceret eam se lauantem 2. Reg. 11. Is
ta sagitta abscondit in pharetra quam
diu se occultat in camera Arcus ten
ditur quando cum peruersa intencione orna
mentis componitur. Sed sagitta emittitur
quando ipsa in publicum progreditur. Et ideo
sicut periculosum est hominibus non arma
tis inter sagittas volantes incedere
Ita periculosum est iuuenibus non habitu
atis in virtutibus et solidis moribus
inter mulierculariam frequencias con
uersari. Sed qui habitat in adiuto
o altissimi in protectione dei celi com
morabitur. Et talis non timebit a sa
gitta volante in die a negocio peram
bulante in tenebris sic dicit ps.
Secundus arcus dyaboli est fraternalis
inuidencie de quo procedit sagitta
detractionis pestifere. de qualibus dicit
ps. Preparauerunt sagittas suas in
pharetra ut sagittent in obscuro rectos
cor. Et bene dicit in obscuro quia dyabo
lus isto arcu non vtitur nisi in obscuro.
Et sicut bonus sagittarius non elcans
suas sagittas mittit contra lapides
vel repercuciuntur et franguntur Ita nec dy
abolus verba detractionis eicit ad au
res sanctorum virorum quia in verbis ta
lium non delectantur Vnde Iheronimus in
epistola ad Rusticum monachum Sicut
inquit sagitta si mittatur contra duram
materiam non nunquam immittentem reuertitur
et vulnerat vulnerantem Ita detractor
cum tristem viderit faciem audientis im
mo non audientis sed obturantis aures
suas ne. au. s. ilico conticessit. pallet
vultus. herent labia. saliua siccatur
hec Iheronimus Idem Iheronimus Neon in

134

uito auditori libenter refert. Sagit
ta in lapide numq̄ infigitur ⁊ inter
dum resiliens percutit dirigentem
Hec ē sagitta dolorosa que simul
tres occidit Sicut dicit Bernard⁹
detrahentem: audientem ⁊ absen
tē Jher. 9. Sagitta vulnerans ling
ua eorum dolum locuta est. ¶ Ter
cio modo arcus dyaboli est arcus
mundialis conscientie. de quo pro
cedit sagitta malitiose conspiratio
nis falsarum suggestionū ⁊ ad in
uentiones accusacionum cōtra in
nocentes Prouerb. 25. Sagitta a
cuta homo qui loquitur cōtra pxi
mum suum falsum testimoniū. Is
ti figurantur per illos sagittarios
qui vtraq; manu fundis saxa iace
bant ⁊ sagittas similiter Sicut di
cit Paralip. 12. Ita isti eque bene
formant accusationes ⁊ actiones ī
iuste sic iuste Ita libenter cōn̄ inocē
tem sicut contra nocētem perseq̄n
tem. Vnde conqueritur ecclesia in
persona iusti Tren. 3. Tetēdit ar
cum suum ⁊ posuit me quasi signū
ad sagittam: misit in renibus me
is ~~figuras~~ pharetre sue. Isti sūt ar
cus diaboli ⁊ sagitte. ¶ Per opposi
tum Xpristus habet triplicem ar
cum ⁊ tria genera sagittarum. Ar
cus primus est lux scripture Secū
dus mors natuē Et tercius lex cen
sure. De arcu scripture procedit pre
dicator v̄bi dei. De quo Isaye 49.
Pōsuit me sicut sagittam electam
Sagittarius xp̄s est Et eius sagit
te in p̄ncipio fuerunt apostoli pen
nati per virtutes. Vnde habuerūt
tres pennas que notantur. 1. Cor.
12. Fides: spes: caritas Tria hec fu
erunt ferrati per constantiam ⁊ in

flāmati igne spiritussancti Juxta il
lud Ps̄ Sagittas suas ardentes ef
fecit. Et iterum Sagitte potentis a
cute cum carbonibus desolatorijs
Sed si sagitta sit nimis onerata t̄
ra vel luto numq̄ bene volabit. Is
to modo quidam qui deberent esse
sagitte xpristi in actu predicandi
sunt nimis onerati terrenis: ita q̄
volare non possunt. Quidaz carēt
pennis qui licet scientiam habent
eminentia vite carent. Et notan
dum est q̄ nisi pricipalis sagitta
rius manum apponat ad arcū: ar
cus nō bene emittet sagittaz. Vn
de legi⁹ 4. Re. 13. q̄ Joas rex israhel
petiturus consilium de Elizeo infir
mato accessit ad eum dicens. Pat
mi pater mi Currus Israhel ⁊c. Et
dixit elizeus. Affer arcum ⁊ sagit
tas. Et posuit rex manum supra ar
cum: ⁊ elizeus manum suam sup̄
manum regis ⁊ dixit. Sagitta salu
tis domini: ⁊ sagita salutis contra
siriaz. Siria interp̄tatur sublimis:
manus xp̄i gratia supposita mānu
predicatoris. Nota de Cleomino a
themēsi Sextū iuliū stratag̃. li 3. c
6 Secūd⁹ arcus xp̄i ē mors nature
de quo egreditur sagitta penalita
tis ⁊ īfirmitatis In ps̄ Sagitte tu
e īfixe sūt michi ⁊ nō ⁊c. Et loquit̄
de penalitatibus consequētib⁹ pec
catum originale. Iste arcus percu
tit an̄ nos. cū interficit antiquiores
nobis. retro nos cū interficit ⁊ pcu
tit iuniores iux̄ nos: aufert nobis ī
etate pares. sup̄ nos. cū potētiores
subtus nos. cum inferiores In psal
mo Emitte sagittas tuas ⁊ contur
babis eos. ¶ Tercius arcus xpristi
est lex censure in futuro iudicio a q̄

egredietur illa acutissima sagitta
sententie diffinitiue Venite bñdcī
patris mei in ꝛgnum quod vobis
paratū est ab micio mūdi ꝛ Jte ma
ledicti in ignem eternum qui dya
bolo paratus est ꝛ an suis. De isto
arcu dicit ip̄s Dedisti metuētib9
te significationem vt fugiant a fa
cie arcus. Et tunc de malis adīple
bit illud Deut̄ tricesiō secūdo Con
gregabo super eos mala ꝛ sagittas
meas cōplebo ī eis. Jste arc9 q̄to di
uicius exspectat ꝛ mag̃ intēdit: tan
to grauiꝰ vulnerabit Vñ tunc ad
implebit illud Ezech. 4. Mittā in eos
eos sagittas meas pessimas q̄ mor
tifere erunt vt dispergā eos. Et Jhe
re. 4. Sagitta ei9 q̄si viri interfectores
non reuertet̄ vacua. ¶ Mouet̄ q̄o
Vtrum licitum sit ꝛ meritoriū ali
cui xpristiano: aliquē infidelem si
cut paganum inuadendo per vim
occidere. ꝙ non: quia deus nō vult
mortem peccatoris: sed vt conuer
tatur ꝛ viuat. Sed p9 mortē corpo
ris neq; vt sic alienatum: n̄ corpus
esset miraculose r̄stitutū ꝛ resuscitatū
Ergo talez morti tradere nō est cō
sonum diuine bonitati. Jtem nō li
cet eos occidē pro quibo tenet̄ eccle
sia oraē specialit̄. sed eccā in die pa
rasceues specialit̄ pro talib9 orat ḡ
nō licet eos occidere. Jtem deus est
nūc ita misericors sic̄ fuit tēpore sue
passionis ꝛ pagani nō delinquūt
contra deum nec deliq̄runt plus q̄
iudei qui eum morti tradiderunt. ꝫ
deus pro illis patrē exorauit. Et pe
trum quia vnum ex hijs percussit
increpauit vel saltē eum a tali fac
to cessare voluit dicēs. Omnis qui
gladio percutit: gladio peribit. Et

loquebatur ibi de gladio matela
li Ergo non licet gladio materiali
contra tales pugnare: sed tantum
gladio spirituali qui est verbū dei.
Jtem Arestotiles in quadam epis
tola ad Allexandrū sic dicit. O Al
lexander Noli sanguinem effunde
re: quia quotiens creatura creatu
ram occidit: virtutes celorum mo
uentur ad diuinam vindictam.
Jtem ad hebreos. 11 Michi vindictā
ꝛ ego retribuam. Jtem Deutrōn.
tricesimosecundo. Ego occidam ꝛ e
go viuere faciam. Jtem maluz xp̄i
anum qui cōtra omnia dei precep
ta oīa ē trāsgressus: non licet occi
dere. Sed talis est proditor contra
deum ꝛ per consequens meruit of
fensam dei plus q̄ vnus paganus
qui se secte nostre numq̄ obligan
do restrinxit. Jtē tales credere non
possunt n̄ deus auferat sua pietate
velamen a cordibus eorum quo
velati sunt: ne lumen veitatis par
ticipant: sed hoc non est in potes
tate eorum. Jterum forte multi eo
rum sunt qui si haberēt instructo
rem in fide vellent credere. Cū ergo
non sit in potestate talium paupe
rum. ꝙ tales instructorem habeāt
propter potestatem principum su
orum. Videtur ꝙ talium error est
eis inuincibilis. Vnde vt videtur
propter talem errorem non licet e
os occidere. Jtem omnis effectus ē
bonus propter bonum finem. Sed
finis ibi principaliter intētus est
eorum conuersio ad fidem nostrā.
Sed ad hoc faciendum nō possūt
cogi: quia nemo accedit ad deum
nisi per fidē: sed credere non potest
q̄s nisi volens ḡ ꝛc̄ ¶ Ad oppōitū

136

Isti pagani vi et armis iniuste oc-
cupant terram ꝛ promissionis que
terra a deo promittebatur abrahe
et semini eius Cuius ex fide nos
sumus filij specialiter racone bap-
tismi qui ꝛspondet circumcisioni i
lege moysi Ergo licitum est cum
talibus armis scilicet materialibꝫ
iuste omni nisu pro patria nobis
promissa pugnare cum armis ip-
si iniuste nituntur contra nos resi-
stere quia licitum est pro patria pugnare et vim
vi repellere cum moderamine saltem incul-
pate tutele et sic iniustum occupatorem
nostre patrie expellere. Vel si credere non vo-
luerit eum inuadendo morti tradere in
quo casu qui sic iniuste resistit vi-
detur esse causa sue mortis. Exem-
plum de adultero sponsam alicu-
ius mariti in domo eiusdem mariti
occupante et ipsi marito vi et ar-
mis resistente et fugere non volen-
te In quo casu si maritus adulte-
rum occidit non videtur esse reus
mortis. Item talis effectus est lici-
tus respectu cuius votum est licitum
Sed votum respectu talis effectus
qui est inimicos crucis cristi occi-
dere est licitum secundum ecclesiam mili-
tantem Ergo talis effectus est li-
citus Item ille effectus videtur li-
citus pro quo a summo pontifice
plenissime indulgencie. sicut a cul-
pa et a pena conceduntur. Sed con-
tra paganos pugnaturis a sum-
mo pontifice tales indulgencie con-
ceduntur Ergo contra eos pugna-
re est licitum et meritorium. Item
ad eos expugnandum taxantur
ecclesie anglicane hoc volente sum-
mo pontifice Ergo videtur omnibus
rectoribus ecclesiarum anglie esse

obediendum et hoc iuste in hac
parte quia omnia sua sunt. cum
ergo ipse colligat principaliter
propter talem finem videtur quod
ipse finis sit licitus. ¶ Ad ques-
tionem dicendum est quod sic. Ta-
men inter infideles distinctio est.
Sunt enim aliqui infideles subie-
cti ecclesie et confederati fidelibus
sicut serui dominis suis vt ab eis
regantur et protegantur. Alij sunt
infideles et rebelles ecclesie perse-
cutores cristianorum et insultan-
tes doctrine cristiane. ¶ Secundo
distinguendum est de inuasione
Ruia vel aliqua priuata persona
hoc presumit sine auctoritate eccle-
sie. ¶ Tercio est notandum quod in
fidelium varie sunt secte. Sunt enim
quidam gentiles siue pagani qui
nullam legem habent nisi forte le-
gem nature. Sunt etiam iudei sunt
sarraceni. sunt ydolatre. sunt here-
tici. Isti autem ad fidem cristi diu-
rsimode se habent. Nam heretici
compelli debent ad fidem quam sus-
ceperunt. Sarraceni sunt tales qui
predicatores fidei non admittunt
immo in lege eorum tantum est
quod quicumque predicauerit contra
legem Machameti occidatur. Et
ideo de eis non est spes conuersio-
nis. Cum fides sit ex auditu. Au-
ditus autem per verbum dei Ad
Romanos decimo. Non enim est
possibile docere vitam cristi nisi des-
truendo et reprobando legem Ma-
chameti. Vnde isti prebent sibi ip-
sis obstaculum salutis. Loquen-
do de infidelibus alligatis cristia-
nis permittantur et protegantur
Si tamen aliqui sunt tales non est

licitum nec meritorium tales inua
dere vi ⁊ armis cum sit contra fedꝰ
initum ⁊ pacem eis concessam. Ex
emplū de gabaonitis Josue. 9. Le
gimus qꝛ p̄ncipes populi Israhel:
licet decepti per dolum gabaonita
rum quia tunc iurauerunt eis: ꝙ
eos non interficerent permiserunt
eos viuere ⁊ eis seruitutem induxe
rūt. Sicut sequitur ibidem. Reser
uēt quidem ⁊ viuent: ne cōtra nos
ira dn̄i concitetur. si peiorauimus:
sed sic viuant. vt in vsus vniuerse
multitudis lig̃ cedant. aq̄sq̄ cōpor
tet ⁊c. Sic a mlto fortiori. Si aliqui
fideles licite promiserunt paganis
tuicionem ⁊ dominium qui volunt
conniuere sine cōtumelia creatois
⁊ maxime si sint in spe de cōuersio
ne eorum non licet alijs tales inter
ficere. Sed hoc est per accidens. Se
cundo de alijs infidelibus rebellibꝰ
ecclesie ⁊ persecutoribus fidei xpris
tiane cuiuscumq̄ fuerint condicio
onis licitum est xpristiano preue
niēte autoritate ecclesie vi ⁊ armis
inuadere eos spoliare ⁊ interficere ⁊
eorum bona fidelibus applicaē. Ex
ceptis dumtaxat iudeis de quibus
estimo ꝙ dato. ꝙ eccia posset eos
occidere non esset licitu; quia eccle
sia permittit eos viuē precipue qꝛ
cum introierit plenitudo gentium
reliquie eorum conuertentur ad fi
dem Sicut dicit Apostolus Roma.
vndecimo. Predicāte Enoch ⁊ He
lia scdm glosam. Et Isaye decimo
Reliquie Israhel salue fient Vnde
de eorum conuersione spes est ꝓpt̄
prophetiam. Et ideo non debent ō
nino deleri. Vnde dicitur vicesima
tercia questione octaua dispar e

nim iudeorū ⁊ sarracenorum cau
sa In illos ei qui planos ꝑsequū
tur ⁊ ex vrbibꝰ ⁊ proprijs sedibꝰ
pellunt. Juste pugnatur quando
scilicet iudei vbiq̄ seruire ꝑati sunt.
Rd autem cōtra sarracenos ⁊ alios
infideles liceat auctoritate ecclesie
suffragante bellare persuadet mul
tipliciter. Primo sic. Licet fidelibꝰ
bona eis debita ⁊ ab alijs iniuste
detenta bellando recuperare. Sed
sarraceni ⁊ alij infideles terras oc
cupant ⁊ alia bona que fidelibus
sunt debita Ergo ⁊ cetera Maior de
se patet ratiōe ⁊ consuetudine ap
probatur. Minor ostenditur Nam
sarraceni occupant terram sanctā
⁊ quedam alia loca olim a xpristi
anis iuste possessa. Item de iure di
uino omnia bona temporalia sunt
iustorū ꝗ iusti quicquid occupāt
iniuste occupant Ergo bona iusto
rum sunt iustis debita. Sed licet iu
stis illud quod est eis debitum per
quirere bellādo. Ergo licet iniustos
⁊ īfideles si nolint conuerti occide
re. Item sicut in corpore naturali li
cet ⁊ expedit: membrum putridu;
abscīdere ne membra seu partes
sane corrumpantur. Ita in corpore
xpristi mistico ad quod genꝰ hu
manum a xpristo est redemptum
ergo rebelles ⁊ īfideles xpristiano
ru; corruptores licet occidere ⁊ me
ritorium est pro loco ⁊ tempore. ꝑ
mo. peccatu; est dissimulare nisi ꝑ
accidens impotentia vel damnum
aliud impediret. Item licitum est
per timorem inducere caritate; qui
a timor seruilis parat via; caritati
scdm Augꝰ. Sed q̄busdā inf̄ectis
q̄busdā captiatis residui timebūt

13A

et forsitan ex timore concipiet ca-
ritatem et ita conuertentur ad fi-
dem. Item homo p peccatum peior
efficitur q̄ bestia. Sed ꝓpter bonū
reipublice licet bestias interficere
ḡ et malos peccatores Exo. 22. Ma-
leficos non pacieris viuere. Peli-
as homines occidit. Dauid saūel
13. q. 4. ea. vi. co. q. 6. Scisinatici.
¶ Ad rōnes in oppositū. Auctori-
tas intelligitur de morte pene eter-
ne quam deus nō vult peccatori
absolute Sed tantum sub ꝯdicōe
si n̄ peniteat Et ista stant sil. nolo
sortē suspēdi ⁊ tn̄ volo sortē suspen-
di si ē lat° Eodēo° q̄ fideles expug-
nāt n̄ dn̄t eorū mortem p se ⁊ pn̄-
cipaliter ⁊ directe intēdere. Sed per
accn̄s. secūdario ⁊ indirecte quia
principaliter debent velle eorum
conuersionem ad fidem. ⁊ secūda-
rio eorum mortē si velint in eorū
malicia pseuerare ⁊ sic se ꝯforma-
bunt diuine volūtati. ¶ Ad secū-
dum q̄ ecclesia optat q̄ fiant iu-
sti ⁊ ideo pro eis orat sed si nolint
vult eorum maliciā abbreuiare
p mortem. ¶ Ad tercium. quid ē
accipere gladium exponit Aug⁹.
videlicet auctoritate priuata sine
supioris iudicio iubente vl̄ pmit-
tēte Vnde dicit libro 2. contr̄ ma-
nicheos ⁊ ponitur in canone 23. q.
4. Ille gladium. Ille īquit gladi-
um accipit qui nulla supiori ac le-
gittima potestate vl̄ iubente l̄ cō-
cedente in sanguinem alicuius ar-
matur. Dicendū a principio argu-
menti concedendo q̄ deus ē ita mi-
sericors sicut vnq̄ fuit hoc est po-
tens facere misericordiam et ita vo-
lens si homines se vniformiter dis-
ponant. Et q̄ increpauit petrum
de extractione gladij fuit propt̄
circumstanciam tēporis sue pas-
sionis quia tunc non fuit temp⁹
vtendi armis ⁊ gladio materiali
Vnde factum petri reprobatū nō
fuit ꝓpt̄ sb̄az facti q̄ nullus possz
gladio materiali vti iuste. sed ꝓp-
ter circūstanciaz temporis. ¶ Ad
quartum de dicto Aristotilis ad
allexandrum Noli sanguinem ef-
fundere. debet sic intelligi Noli de-
lectari in effusione sanguinis si-
cut quidaz peruerse complexio-
nis et crudelitate assueti delectan-
tur effundere sanguinem siue ius-
te siue iniuste. Sed cristianus de-
bet effundere sanguinem delectā°
de fine quē intēdit ī effūdēdo n̄ de
ip̄a occisiōe p se. ¶ Ad qn̄tū de ill̄
v̄bis dn̄i Deut°. 32. Mea ē vlcio
⁊c̄. Rue auctoritas allegatur ad
Hebre. 10. sub hijs verbis. Michi
vindictā ⁊ ego retribuaz. Dicēdū
q̄ retribuit vindictam aliquando
per se ipsum. aliquādo p sibi serui-
entes. ¶ Ad sextuz qn̄ arguit̄ de
malo cristiano quē nullomō liez
occidē sic allegat̄. negādū ē. Pa-
tz in latroib⁹. proditorib⁹. hereti-
cis ⁊ mlt̄is alijs sic tota die vide⁹.
Sed verū est q̄ hoc nō licet cuicū-
q̄ psone. sed mīstris legis ⁊ auc-
toitate principis siue legis. ¶ Ad
septimum quando arguitur q̄
tales nō possunt credere n̄ deus ex
sua pietate ⁊c̄. concedendum est
Sed deus paratus est auferre qn̄-
cumq̄ volūt se disponere Et ideo il-
lud velamē eit in eoꝝ ptāte. Illo
mō loquēdi q̄ dicim⁹ q̄ h° possu-
m⁹. quod p amicos possum⁹. Et

isto modo loquendi quo dicimus
quando habemus oculos clausos
sole lucente ꝙ possumus videre q̄
uis ad videndum solis lumen re
quiratur. Ad octauum dicendum
ꝙ si qui sint inter eos qui vellent
credere sicut argumentum allegat
Siue viuant: siue moriantur de
us eos saluabit q̄uis de deo fidem
explicatam non habent nec bap
tismum fluminis: nec sanguinis.
Consimiliter dicitur de quibusdā
hominibus: vbicumq; terrarum
commorantibus qui bene lege:
nature vtuntur. deus de salute ipsis
prouidebit: gratiam infundet si nō
prebuerint obicem gratie ⁊ in fi
ne saluabit. Quia deus virtutem
suam sacramentis non alligauit.
Vnde cōcedo ꝙ homo numq̄dam
nabitur adultus atq; vtens ratio
ne. Quia error inuincibilis excusat
si in illum errorem incidit sine cul
pa. Ad nonū ꝙ finis principal
intentus eorum est salus ⁊ cōuer
sio ad fidem. Sed finis secūdarius
est exstirpatio. Vnde si voluerint
credere nō interficientur. Sic finis
principaliter ītentus medico: est
sanare si possit pedem putridū. Et
secūdo ītendit si hoc nō possit: pedē
abscindere. Et quādo dicitur ꝙ nō
sunt cogendi ad fidem. Dicendum
proprie loquēdo nō possunt cogi
ad fidem: possunt tamen cogi desis
tere a blasphemiis ⁊ aliis erroribo
possunt etiam cogi ad quasdā dis
posicōes preuias fidei. Similiter cū
bellatoribus debent predicatores
assistere vt ex vna parte alliciātur
⁊ ex alia non. Et si assentire nolue
rint feriantur. Quia tactum ē res

pondendo ad tercium argumētū
ꝙ Petrus gladium extraxit tem
pore passionis xpristi. Dubium es
se p̄tā ipe peccauerit hoc fcien°. ꝙ
nō Quia ex amore xpi hoc fecit. Vn
de Hieronimus. Petrus fecit hoc e
odem mentis ardore quo ⁊ cetera.
Rabanus etiam in hoc facto com
parat eū phinees. Sciebat enī ꝙ
Phinees puniēdo sacrilegos mer
cedē iusticie ⁊ sacerdocij perhennis
acceperat. Sed ad oppositū est ꝙ
dominus eum super facto increpa
uit. Ergo peccauit. Et pretēa nec iu
dex fuit nec a iudice auctoritatē ha
buit. Ergo puniendo licet peccato
rem: errauit. Dicendum est ꝙ pec
cauit. excusat tamen ī parte prop
ter zelum quo fecit sicut Moyses
qui egipciū occidit Exod. i. Iste
enim zelauit pro domino suo Mo
ises pro fratre suo. Et ideo si Moy
ses propter zelum quem habuit
ad fratrē est excusabilis ī aliquo
de homicidio egipcij sine autorita
te legis commisso/ multo forciꝰ Pe
trus quia ductus zelo domini sui
quem sciebat esse deū excusandus
est. Vnde Augustinus. xx. contra
Faustum de Moyse ⁊ Petro ī hoc
casu loquens ayt. Vterq; nō detes
tabili immanitate. et non emēda
bili animositate iusticie regulam
excessit/ vterq; enī odio improbi
tatis aliene: sed ille fraterno. Ille
dominico licet adhuc carnali amo
re peccauit. Hec Augustinus. Ad
primum dicendum ꝙ amor ille fu
it carnalis. Et ideo Petrum nō ex
cusauit. Eodem enim amore motꝰ
dissuasit xpristo alias: ne pateret
ꝓpter quod dominꝰ eum increpādo

138

sathā appellauit Math. 16. ¶ Ad secundum de dicto Rabam. similr fuit phynees zelo discreto: petrꝰ zelo impetuoso maxime in pñtia magistri. sine cuius impelo nichl debebat fecisse. ~~Similiter~~ fuit sacerdos ad quem pertinebat punicō peccatorum in vetel lege. Et similiter Mathatias q̄ trucidauit ydolatram super aram Mach. 2. ¶ Sz contra adhuc in excusacionez petri arguitur ꝙ cristus preceperat ante: ꝙ qui non haberet gladiū vendendo tunicaz emeret gladiū Et responderunt ꝙ duo habuerūt in promptu Et dicit cristus ꝙ suffecit. ¶ Ad istud respondet Augustinus 12. contra faustum. Vtiqz dominus iusserat vt ferrum discipuli eius ferrēt. Sed non iusserat vt ferirent quia nec adhuc ferire precepit. erant qui gladijs vti potuissent nec vsqz tūc de emēdis gladijs preceptuz dedisset qz ꝑm Lucā: iussit hoc post cenā quādo iam oportune emi non possent Sed voluit ꝑ illud verbum ostendere ꝙ tempꝰ sue passionis īminebat. vbi gladiorū fuisset necessitas si se defēdē voluisset. sic noluit. ¶ Ad lr̄az dici p̄t ꝙ q̄dā de discipulis qui magis animosi fuerūt sicut petrus: cum frequenter audissent ꝙ tradendus erat in manꝰ peccatorum: de gladijs sibi ꝓuiderunt vt si forte opus esset magistrū suum defenderent. mō xp̄s hoc noluit. et ideo petrus gladio percutiens: peccauit. quia volūtatem domini sui non inq̄siuit. Et iō licet excusetur aliquomō. videlicz inquātū fecit hoc ꝓpter zelū magni amois quē habebat ad magistrum suū dn̄m nostrū ihesū xp̄m tamen non excusat̄ a toto. immo ꝑm doctores ipse peccauit. Et sicut docet btūs Augꝰ libro p̄ allegato Istud fuit signū probitatis future in petro ⁊ magni eiꝰ zeli pro ecclesia. licet zelus fuerit indiscretus.

Lectio 61.

Sic ⁊ nos nati continuo desiuimus esse. et virtutis quidem nullum signū valuimus ostendere. In malignitate autem nostra consumpti sumꝰ ¶ Posita reprobacione terrene felicitatis ꝑ exempla: hic ponitur adoptacio ꝑ verba plana. dicēt enim mali contemplantes vitam suam transactam sine fructu sicut vmbra q̄ euanescit. sic nuncius qui precessit. sicut nauis transfretans. ⁊ sicut auis transuolās. et sicut sagitta aerē penetrans. Sic ⁊ nos nati continuo desiuimꝰ eē. Homo enim natus statim cuz incipit viuē eē īcipit mori: cuius viuere est a vita transire. Vnde Augꝰ. 13. de ciui. dei c. ix. Ex quo quisqz in isto corpore moriturꝰ esse cepit: semper in eo agitur vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabilitas toto tempore vite huius si tamen vita dicenda est vt veniatur in mortem. Nemo quippe est quī eius mors post ānū sit propinq̄or q̄ ei ante annum fuit ⁊ cras q̄ hodie. et hodie q̄ heri. Et paulo post q̄ nunc ⁊ nunc q̄ paulo ante. Quoniaz quicquid cras de tēpore viuitur. hoc de ipso spacio viuendi demitur et etiam cotidie fit minꝰ minusqz quod r̄stat vta

omnino nichil aliud sit temp9 vi
te huius q̄ cursus ad mortez. Vn
de Senē epistola 49. scd̄m librum
nostrum. Cotidie moimur. cotidi
e enim demitur aliqua pars vite ꝛ
tunc quoq; cum crescimus: vita de
crescit. Infantiam amisimus. dein
de puericiam. deinde adolescentiaz
vsq; ad senium. Quicquid transit
temporis parit hunc ipsum quem
agimus diem cū morte diuidimus.
Non solum autem fatebūtur se fu
isse dum vixerunt morientes conti
nue naturaliter. Sed ꝛ delinquen
tes moraliter. Vnde subdunt. Et v̄
tutis quidem nullum signum valu
imus ostendere. stāte videlicet ma
licia quam amauimus. Sicut dici
tur de ligato q̄ nō potest ambula
re. ꝛ tamen si soluatur potens est
ad ambulandum. Eodez modo pec
cator dum ligatur p̄ccō: ad opus
virtutis non valet: sed illa inuali
tudo eum non excusat. quia ipse ē
sibi ipsi causa illicite talis impoten
tie vt dicit Anselm9 libro 1. Cur de
us homo. c. 24. Et ideo concludunt
flebilem conclusionem. In malig
nitate nostra consumpti sumus. E
conuerso est de iustis in quib9 etiā
si peccent ꝛ fiant maligni Ipsa ta
men malignitas in eis cōsumitur
per penitentiam ꝛ misericordiā di
uinam Treñ. 3. Misericordia domi
ni q̄ nō sumus consumpti. Virtu
tis quidem nullum signum valui9
ostendere. ¶ Nota q̄ sunt tria sig
na virtutis in opacione humana
Sic enim homo opatur faciliter de
lectanter ꝛ perseueranter. Cum e
nim virtus sit circa difficile: opari
tamē faciliter circa difficile: signū

euidens est magne virtutis. Secū
dum signum est delectabiliter ope
rari: non cum murmure: non cum
excusatione: non cum tedio Vnde
Aresto. 2. ethicoꝝ dicit q̄ signuz
habentis habituz est superueniēs
delectacio. Et ideo de sanctis dici
tur in Psal' q̄ ibunt de virtute in
virtutem delectabiliter. Tercium
signum est opari bona perseuerā
ter. Vnde de Caleph dicitur Eccle
siastici. 46. Vsq; ad senectutem p
mansit illi virtus. et de apostolo a
ctuum 4 v. m. re. da test. n. Ista sūt
vera tria signa virtutis que null9
malus potest ostendere Sed sunt
quedam falsa signa virtutis que
mali possunt Est enim honor signū
virtutis scd̄m Aresto tilem. 4. Ethi
corum Vnde qui honorat aliuz sig
nat eum esse virtuosum. Sed certe
istud signum est falsum. quia fre
quenter honorant qui parum va
lent Similiter dignitates ꝛ domini
um temporale ꝛ prelationes ꝛ offi
cium signa sunt virtutis. Sed fre
quenter fallunt In Ps. Posuit in
egipto signa sua Egiptus interpre
tatur tenebra ꝛ ī tenebrosis ponū
tur frequenter illa signa Nota q̄
delectabiliter ꝛ virtuose debemus
insistere operibus virtuosis. Vn̄
glosa sup illd̄ ps. In custodiendis
illis retributio multa Non tantum
pro eis in futuro reddetur premiū
sed hic in eorum custodia magnū
est gaudium Cuius gaudij ratio ē
talis Virtus consistit ī medio Sic
dicitur secundo ethicoruz Et natu
ra semper delectatur de mediis si
cut per extrema corrūpitur. Visus
delcātur ī viridi qui ē medi9 color

139

inter alium a migñ Tactus i te
pido qui ab excessiue calido vl fri
gido corrumpitur. Similiter natu
raliê mulier gaudet cum pepit fili
um Si bufonem siue monstruz a
liquod peperisset mirabiliê trista
retur quia foret contra naturam
Sic et anima racõnal quando p
fert opꝰ vicioſum siue pctm: val
de deberet tristari quia contra natu
ram rõnis quasi monstrum ẽ. Sz
quando virtuosum opus profert
ai difficultate a labõe maxie gau
dere debet Joh. 16. Mulier cum pa
rit tristiciam habet quia venit hõ
ra eius Cum autẽ peperit filiuz iã
nõ. me. p. eius. ꝓpter gau. Gau
dium autem virtutis quadrupli
citer gaudiuz mundi excedit. Cõ
tinuitate. puritate. dignitate. a sa
lubritate. Continuitate quia pro
ubi. xv. Secura mens quasi iuge
cõuiuium. homo carnal non sem
per sedet ad mẽsam corpalẽ. Sed
homo virtuosus semp est in men
sa delectacõnis siue. Phill. 4. Gau
dete in domino iterũ dico gaudete.
Et per oppositũ Job. 20. Gaudiũ
ypocrite ad instar puncti. // Secũ
do precellit puritate dulcedo felici
tatis mundane mixta ẽ multis a
maritudinibus a hoc facit deus si
cut nutrix amatũ ponit circa ma
millam quãdo vult puerũ ablac
tare Aug⁹ 8. confeſſ. c. 2. Tu sem
per aderas misericorditer sequẽs
et amarissimis confusionibus asp
gens omnes illicitas iocũditates
meas. Ita vt quererẽ sine offensi
one iocundari et vbi hoc posse me
minem. Nunquid ꝓpter te domine
q̃ frigis labõe i p̃cepto a pueris ut
sães a occidis vt moueamur abs
te. ſ Ide. vi. li. in fine Ve anime au
daci que sperauit se melius habe
re si a te recesserit versa a reuersa i
dorsum a in ventrez in lateã. duã
dura fuit hec oia tu solus requies
// Tercio in dignitate precellit qa
non datur nisi sanctis a dei amicis.
Tempalia a naturalia dantur bo
nis a mal a frequenẽ habũdãtꝰ
malis. Vnde Augꝰ primo de ciui.
dei c. 3. Ista tpalia bona et mala
voluit deus bonis a malis esse cõ
munia vt nec bona nimis appe
tãtur. que mali q̃ habere cernũ
tur. nec mala turpiter euitentur q̃
bus a bonis plurimumq; afficiũt
Vnde patz qꝫ gaudiuz de virtute
precellit dignitate. Iteruz patz il
lud quia gaudium virtutis est in
illis de quibus dignũ est gaudẽ si
cut dicit glosa sup illud ad Gal.
v. Fructus spiritus ẽ caritas gau
diũ. Et p oppositũ pũ. 3. Stultoꝝ
exultacio ignominia pũ. 2. Letã
tur cum male fecerint a exultant
in rebꝰ pessimis Vnde Augꝰ Quid
est gaudium. ſ breuiter dico Secu
li leticia est impuita nequicia. sci
licet luxuriari in spectaculis. ebri
tate ingurgitari. turpitudie fete
re. et nichil male pati. Hoc gau
dium pessimus est dolore Peius em
est gaudere de iniquitate qꝫ dolere
de corrupcione. // Quarto gaudi
um virtutis pcellit gaudiuz mũ
di in salubritate facit enim mun
dum contemnere et de dyabolo
triumphare Vnde in Vitas patrũ
dixit Anthonius Vnica racio vin
cendi inimicum est leticia spiritu
alis. Vnde sicut dicitur Eccli. 30.

Jocūditas cordis hec ē vita hoīs ⁊
thesaur⁹ sine defectōe scītatis. Vñ
i libro de spū ⁊ aīa Virt⁹ sic describi
t̄. Virt⁹ ē hīt⁹ mētis bñ īstitute ad
modū regni qđ bñ ē īstitutū si rec
te i eo ꝯsulat̄: rcē i eo p̄cipiat̄ ⁊ re
cte obediat̄ Isto mō mēs bñ īstitu
ta ē cū rō rcē ꝯsulit: volūtas rcē p̄ci
pit ⁊ sēsus rcē obediūt. Et sine isto
regine pueilit̄ mēs regit̄. Et assimi
lat̄ r̄gno Roboā 3. Re. 12. relicto cō
silio senū: iuueībꝫ acq̄euit Vbi eī
v̄t⁹ ñ ē q̄ seruiē debuit: īpat Et qđ
dnāi debēt: mīstrat. Et iō regnum
sb̄ eo diuisū ē. Sen̄ epl̄a 80. Vnū
hoīs bonū ipsa v̄t⁹ ē: q̄ it̄ prosperā
fortunā ⁊ adūsā supba īcedit cum
magno vtriusq̄ cōtēptu. virt⁹ rcō
rē: ducēq̄ ꝯsideāt: ꝫ sine mgrō vici
a discūt̄. Vñ idez de natuālibꝫ q̄sti
ōibꝫ li. 4 difficil̄ īvictu ē v̄t⁹. ducē
rcōrēq̄ ꝯsideāt: ꝫ sñ mgrō vicia dis
cūt̄ Hec Sen̄ Et tñ ad vicia totus
mūd⁹ nos docz: ad v̄tutes pauci ⁊ c̄
te mag̃ vetēs q̄ modni Vñ si ad vi
tā ātiq̄ r̄spicim⁹ ml̄tos v̄tutū doc
tores īueni⁹ Greg̃ i moral̄. li. 1. c. 4.
Ad oñdēdā īnocentiā vēit Abel Ad
docēdā mūdiciā venit Enoch Ad ī
sinuādā lōganimitatē spei ⁊ opis
venit Noe. Ad maīfestādā obediē
tiā vēit Abrā. Ad demrāndā ꝯiuga
l̄ vite castimōiā venit Isaac. Ad ī
sinuādā laboīs tolerātiā vēit Jacb
Ad repēdendā p malo bone retbu
tiōis g̃tiā vēit Joseph Ad oñdēdā
māsuetudiēz vēit Moiſ. Ad īsinuā
dā cōñ adūsa fiduciā venit Josue
Ad oñdendā it̄ flagella patiētiā ve
nit Job. Sz ad oīm mor̄ r̄gulā os
tendendā venit fili⁹ dei hō xp̄s ihe
s⁹. Gaudiū v̄tutis velut fōs ī dō p̄p

a nascēs Vñ Sen̄ ī q̄dā epl̄a Existi
mas me detrahē t̄ ml̄tas volupta
tes q̄ fortuita sb̄ moueo q̄ppe dl̄cis
siā oblcāmta trāseo deuitāda īmo
cōñ Nolo vmq̄ t̄ deesse leticiā Vo
lo illā tibi domi nasci. Eccī 30. Non
est oblectamētuz super cordis gau
dium. Vnde virtus facit quasi du
plicem paradisum. terrestrem viz
⁊ celestem ī corde hominis Eccī. 40
Grā dei sic̄ padisus ī benedictōib⁹
Assimilat̄ eī mēs v̄tuosi padiso in
tribꝫ Ameītate: fecūditate ⁊ secūlta
te. Duo p̄ma faciūt ibi q̄tuor virtu
tes velut q̄tuor fluīa padisi mentē
irrigātes Vñ glō Gre sup illđ Gen̄
2. Fluui⁹ eg̃. de lo. vol̄. pa. ad irri.
pa. ⁊ fluīa padisū irrigāt. s. dū hiis
q̄tuor v̄tutibꝫ cor īfūdit̄ ab oīm car
nalīū desideloꝝ estu t̄patur Altitu
do fr̄it secūltatē. Dt eī Strab⁹ sup
illđ Gen̄. 2. Plātauēat aūt dō. de⁹
pa. volup. q̄ padis⁹ attigit ad lūa
rem circulum. Secundo nōnduz
q̄ padiso celesti mēs v̄tuosa ī q̄tu
or assimilat̄ Est eī celū loc⁹ dīne hī
tacōis: loc⁹ gnāl̄ illūiacōis: loc⁹ or
dīate dilcōis ⁊ loc⁹ gaudij ⁊ exulta
cōis. sic mens v̄tutib⁹ adōrta ē dei
hītatio. vñ Jhero nichil q̄ecius: nl̄
puri⁹ ea mēte dz esse q̄ ī dei hītacu
lū p̄panda ē q̄m nō tēpla fulgēti
a nō gēmis altala distīc̄ delcānt: ꝫ
aīa ōrta v̄tutibꝫ Per picturā ī domo
p̄t discerni do⁹ officiū Alit̄ eī depigit̄
tab̄na: alit̄ capella In capella depi
gūt̄ gesta scōꝝ In tab̄na gesta fa
tuoꝝ Ita moālit̄ q̄ mētē hoīs possit
videre quando est ōrta virtutibꝫ di
ceret eam capellā vel tēplū filij dei
Coꝝ 3 Nescitis q̄ templū dei sitis
⁊ spiritussanctus habitat ī vobis.

Ex quo arguit Apl's sic. Si quis autem templū dei violauerit: dis perdet illū de⁹. Templū autem dī sanctum est quod estis vos. Q̄n vero mēs humana spoliatur virtutibus a vicijs deturpatur: tunc fit taberna demonioꝝ Cor. 10. Nolo vos esse socios demonioꝝ. In hoc ergo loco mente scilicet hūana litēter inhabitat de⁹ sm Beř. quia est cēlum suum q̄s nō sicut ceteris dixit tantū vt fieret ꝫ pugnauit vt acquireret: occubuit vt redimeret. Solent em̄ hōmes mānerīa ab eis edificata: a pdita: a itez acquisita multū diligere. ‖ Secūdo mens virtuosa est locus generalis illuminacōis. Vñ tota lux cognicōis humane a mente dīuatur. Vnde sicut terra sine cēlo obscuā est a opaca: ita corp⁹ sine mente. Lux autem sapientie non introibit in maliuolam animā. ꝫ tantū in virtuosam ‖ Tercio est locus ordinate dilcōis. Ita anima virtuosa Aug⁹ de ci. dei li. 3. Vera diffinitio virtutis est q̄ virtus ē ordo amōris. ‖ Quarto cēlum est locus gaudij a exultacōis a certe nullibi est gaudiū n̄ vbi ē virtus Math. 5. Gaudete a exultate. Ecce em̄ merces vestra multa est in cēlis. Vnde Sen. epl'a. 80. Vnum hominis bonū ipsa vtus est q̄ mē psperam fortunam a aduersaz fu pba incedit cum magno vtrinsq̄ cōtemptu. Virtus rectorem ducē q̄ cōsiderat ꝫ sine mgro vicia discūtur. Vnde idē de naturalib⁹ q̄s tiomb⁹ li. 4. difficilis in victu est vtus ducēq̄ rectoremq̄ osiderat. ꝫ sine magistro vicia discunt Dec Sen. Et tamen ad vicia totus mūdus nos docet ad vtutes pauci a certe magis veteres q̄ modni. Vñ si ad vitam anti quoꝝ respicim⁹ multos vtutum doctōres habem⁹ Grego. in mora. li. 1. c. 1. Ad ostē dēdam nino cētiaz venit Abel. Ad docēdam mundiciaz venit Enoch ‖ Ad insinuandā longanimitatem spei et operis venit Noe. Ad māfestādam obe diētiam venit Abraham. Ad demonstrādam vite cōiugalis castimoniam venit ysaac ‖ Ad insinuādam laboris tolerātiam venit Jacob. Ad rependendam p malo retribūtiōis gratiam vēit Joseph ‖ Ad ostendēdam māsuetudinem venit Moyses. Ad insinuādam otra aduersa fidūciam vēit Josue. Ad oīendā īmē flagella patientiam venit Job. Sed ad oīm moꝝ regulam ostēdendā venit filius dei hō xp̄s ihs. ¶ L. 68.

Talia dixerunt in inferno hij q̄ pcerauerūt Q̄n spes ipij tamq̄ lanugo est q̄ a vento tollit a tamq̄ spuma grad'q̄ a procella dispgitur a tamq̄ fumus qui a vento diffusus est a tamq̄ memoria hospitis vnius diei pterentis ‖ Postq̄ spūs sanc⁹ ēcauit reprobꝝ ofessionem qua de semetipis ofusibiliē faciēt taz i iudicio generali q̄ demceps in pena infernali in pp̄etuū. Hic ponit eius dē sentētie ofirmationem ¶ Et circa hoc duo facit: quia primo pōit docꝝ recapitulationē. Secūdo eiū ofirmationē. Secūda ps i. Q̄n spes impij. Dicit ergo p̄mo sic. Talia dixerunt in inferno. Talia vi expressiua humane fragilitatis

ostenditur

cōdempnatiua ꝓphane ꝑuersita-
tis exemplatiua mundane felici-
tatis. dixerūt in inferno. ⁊ iō frus-
tra quia in iferno nulla est redēp-
tio. quia si talia cum penitentia ꝯ-
fessi fuissent in vita: fuisset eis cō-
fessio fructuosa. Talia ergo dixe-
rūt in inferno hij qui peccauerūt
⁊ in peccato finaliter sine peniten-
tia decesserūt. Et hec dcā eoꝝ sunt
vera. Vñ posita recapitulacōe po-
nit ꝯseq̄nter dcōꝝ eorūdez confir-
mationē ⁊ specialiter quātum ad
vnū articulū viz de spe pñtis felici-
tatis quā mali habent duz viuūt
Huius autē spei vanitatem osten-
dit spūs scūs ꝑ q̄tuor exēpla. Cō-
parat autem spem siue ꝓsperitatez
impioꝝ qui reputant se felices ꝑ
voluptates ⁊ diuicias sine cultu
dei ⁊ bonis moribꝰ quatuor rebus
multū transitorijs ⁊ ꝑui valoris
videlicet flori desiccato sup Bbas.
spume cōgregate sup aq̄s. fumo
ignis ⁊ memorie hospitis. Dicit g̊
sic. Talia dixerūt in inferno: hij q̄
peccauerūt ⁊ verū dixerūt. quoni-
am spes impij ⁊ ꝓsperitas in qua
sperauit: est tamq̄ lanugo que a
vento tollitur. Lanugo in ꝓposito
dicitur illud qd stat super capita
quarūdaz herbaꝝ flore desiccato
⁊ habet similitudinē aliquo mō
ad lanam. ⁊ ideo vocatur lanugo
Ista lanugo quādo est sicca stati
a modico vento tollitur ⁊ relinq̄t
extremitatem herbe quasi caput
rasum. sicut patet sup florē marci-
dum ⁊ desiccatum herbe que voca-
tur dens leonis sup caput cardu-
oꝝ. similiter inuenietur lanugo
res vana ⁊ valde transitoria. La-
nugo eciā ſm Papiā dr ꝑma ca-
pillatio barbe. ſ sic ñ accipitur B.
¶ Secūdo spes impij est tāq̄ spu-
ma gracilis que a ꝓcella dispergi-
tur. Spuma ſm Britonē dr a spu-
o is. quia spuitur ⁊ ꝓicitur. Est ei
sordes vndaꝝ. Vñ musta ⁊ ea q̄
coquūtur spuma purgātur. Et si-
milit ex collisiōe aq̄ꝝ adiuicez ge-
neratur spuma stans in supficie
aque. Procella est repētinus ven-
tus seu impetus vēti vel marinus
fluctꝰ vel tempestas pluuie. Māi-
festum est autem q̄ spuma ꝯgre-
gata in supficie aque facilime dis-
ꝑgitur a ꝓcella. Tercio spes ipij
similis est fumo qui statim a ven-
to diffunditur Fumꝰ: q̄nto altius
ascendit tanto magis deficit. ⁊ q̄n-
to magis diffunditur ⁊ dilatatur
tanto cicius dissipatur In ps. de-
ficientes tamq̄ fumꝰ deficient
Quarto spes impij ⁊ ꝓsperitas se-
culi in qua sperat impius: est tam-
q̄ memoria hospitis vniꝰ diei pre-
tereūtis hospes qui tantū vna die
manet in domo ⁊ statiz recedit ci-
to traditur obliuioni apud illos
qui illū receperūt ⁊ ꝯtinuo nouos
recipiūt. Mūdus est hospitator q̄
cōtinuo nouos homines receptat
⁊ receptos emittit a domo Ecci. i.
Generatio preterit: generatio ad-
uenit. terra autem in eternū stat
Talis hospitator multa facit. Pri-
mo vsum domꝰ ⁊ vtensiliū suorū
cōcedit hospitibus ſ nō dominiū;
Secūdo idē successiue vēdit diuer-
sis. mūdat enī camerā ⁊ denudat
vt hospes emat paleas. ⁊ cū reces-
serit cameram iterato denudat vt
easdē paleas alius de nouo emat

P. i.

Tercio non pmittit hospitatum melioꝛa emere extra hospicium suum. Vnde licet sit melius vinum meliꝛes habere a melioꝛ panis in hospicio viciano q̄ ibi: nō licet hospitato illa comparare: ꝫ posit q̄ hospicii sui acceperit quecūq; necessarium est ab hospite suo emit. Quarto hospitatoꝛ pulcherrimū vultum facit. a obediēter per omnia debuit. Sed in fine strictissime computum exigit. ¶ Quinto hospitem recedentez ppetue tradit obliuioni. Ista quinq; facit mundus homini. Vsum enim rei mundanum cōcedit homini: non dominium. Vnde michil secum pmittit asportare: sed cum illis cum quibus intrauit cuz illis exibit. Ecclesiastes. i. Sicut egressus est nudus de vtero matris sue: sic reuertetur. a michil affert secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas/quomodo venit sic reuertetur. a Thymo. 6. Michil intulimꝰ in hūc mundum haut dubiū: quia nec auferre possumꝰ. Secundo idem successiue vendit diuersis. Sic mundus eandem dignitatem idem officium: idem officium successiue vendit diuersis. Tercio nō pmittit hominem gaudium celi emere: nec delicias extra mundum existentes licet sint meliores q̄ ipse habeat. Non enim vult lex mundi q̄ homo largiatur elemosinas: sed q̄ expendat potius circa diuicias a pōpas. Vnde Greg. 12. Moral. ca. 17. Desiderium celestium nescitur qui cor in terrenis voluptatibꝰ defigunt. ¶ Quarto facit homini quē intendit decipere o pauū vultum. Aut ꝓpo sicut iudas quādo eum prodidit. Vñ Augustinꝰ in epla ad dyoscorū a est epistola 68. Mundus iste periculosior est blandus q̄ molestus. a magis cauendus est: cum se allicat diligi q̄ cum se āmonet cogitq; contempni. Venit ꝫ hoi ad nutum: dat sanitatem: diuicias a amicicias. Sed in fine strictissimus computum exigit de expensis. Vñ Augꝰ. in cōfessional. O amatoꝛes mūdi. Cuiꝰ rei gratia militatis ꝫ Maioꝛ ne poterit ee spes vestra in mūdo q̄ vt amici mūdi fiatis ꝫ et ibi quid nisi fragile plenum periculis. a p quot pericula puenitur ad maius periculum. p cant hec omnia. a dimittamꝰ hec vana a inania a cōferamꝰ nos ad solam inquisitionem eaz q̄ finez nō habēt vita hec misera ē mors incerta subito subripit. a post hec negligēcie supplicia tribēda sūt. ¶ Quinto hospitē recedentē ppetuo obliuioni tradit. Eccl. 9. Malicia horꝝ obliuionē faciet luxurie marcie a in fine horis denudatio omnium. a Sapie. 2. Nomen nrm oblivionem accipiet p tps a nēo habebit memoriā opm nēoꝝ. ¶ Dubitatio tralis Vtꝝ dāpnati i inferno agāt pniaz de eo q̄ ñ pecauerūt. Rō nō qz fm Aug. de fide ad pe. c. 26 Et allegat mgr. 2. sniaz di. 41. c. 1. Sicut illi q̄ cū rpo regnābūt nullas i se male voluntatis reliquas habēbūt: ita illi q̄ etūt in supplicio igms etiam cū dyabolo a āgelis eoꝝ deputati nullā habūt vltriꝰ recedez. g bonā vltriꝰ non poterūt hre voluntatem. ꝫ pniā de pctis ē bona voluntas. g ñ agēt pniaz de pctis. ¶ Ip Lyr. sup Can. 5. 9. 8

q̄ damp̄nat⁹ sēp vult im̄ q̄tatem
quā fecit. Ergo nūq̄ pēnitebit ¶
p̄ dam̄. R8 ē hō̄ib⁹ mors h⁹ ē
āgel' cas⁹. Ergo fiē āgeli p⁹ casū nō
habent voluntatem inuertibilē a
malo cui adhēserunt Ita homines
post mortem ¶ p̄: Sicut gracia in
clinat bonos ad bonū Sic peccatū
inclinabit malos ad malum. Sed
sancti per graciam sic inclinabūt
ad bonum: q̄ semper placebit eos
bene fecisse. Ergo malis semper
placebit peccasse ¶ p̄. magis ma
la erit voluntas damnatorum in
inferno q̄ peccatorū in mundo. Sz
aliqui peccatores sunt ita excecati
vel indurati per malum habitum
peccandi: q̄ nō possunt pēitere: Si
cut sunt hereticī et illi qui letantur
cum malefecerint et exultant in re
b⁹ pessimis Prouūb. 2. Ergo a mul
to fortiori damnati non poterunt
penitere ¶ Ad oppm̄ est beatus au
gustⁱ⁹ de fi. ad pe. c. 26. Vbi dicit:
q̄ tantū in vita ista ē pēnitencia
fructuosa. Malus vero in futuro
habebit pēnitētiam de malis suis:
Sed indulgentiam nō habebit.
¶ p̄ in capitulo isto dicit q̄ impij
dicent intra se pēnitētiam agētes
Hij sunt quos aliq̄n habuim⁹.
Item Ar. ix ethicorū pēnituisse re
plent̄ prauī mox enim tristant̄ de
hijs de q̄b⁹ prius delectati sūt. Ergo
dāpnati cū sint maxime pūi marie
pēnitebunt ¶ Ad questionē dicē
dum q̄ penitere de peccato est du
plex. Per se: vel per accidens. Per
se penitet de pcto q̄ detestat̄ pcm̄
in q̄tū ē pcm̄. Vel in q̄tuz ē dei of
fensiuum. Per accns vēo pēnitet
q̄s rōne alicuius ānexi pcti. vz pē
pene

sequētis pctm̄. Prīo mō mali nō
agēt pmāz. 2° mō agēt. Vñ vellēt
se ñ peccāsse Propt̄ dolorē quē sus
stinēt: nō p̄pt̄ iusticiā quaz aiserūt.
¶ Ad p̄mū dōm q̄ velle nō peccas
se amore iusticie ē bonū. hō aūt
velle nō peccasse p̄pt̄ solā pēnā euī
tandā ¶ Ad. 2. bñ. vñ ē q̄ p se lo
quēdo nolūt se peccasse pēitēt tñ p
accns ¶ Ad. 3. de dam̄. dicēdū q̄
nō erit eis aūsio voluntatis a pcto
cōmisso p̄pt̄ pctm̄: sz a pēa eit auer
sio voluntatis eoz ¶ Ad q̄tū dicen
dū q̄ scīs sp placebit se bñ fecisse
qā michi eit adiūctū q̄re deberet
eis displicē Sz malū eit pēa adiūc
p̄pt̄ quā p accns dolē poterūt de pec
cato ¶ Ad. 4: dicēd q̄ ñ fuit āq̄ ita
mali q̄n pūt i pnti ad pmā; deduc
i vt doleāt de pcto. p accns: si pū
mālt̄ gui pēa Licz ñ pūt deduci ad
h⁹ p violēciā q̄ pēitēant vtuose.
Pec ē cois sma i hac lōe

Lectio septuagesimanona.
Vsq̄ aūt ip̄petuū viuēt:
q̄ ap̄s dnm̄ ē mēs eoz q̄
cogitatō eoz ap̄s altissimū ¶ P⁹
q̄ p̄ dictū ē q̄liē reprobi se hēbūt
i pēa: h oñdit q̄liē iusti se hēbūt i
gl'a Et circ̄ h⁹ duo fiūt: q̄ p̄mo de
scribit spē scōs scōz hēbitōez. 2° re
dit ad declārēd malos puniōez. Se
cūda ps i Ideo
accipiēt regn̄ q̄ tū ad p̄m̄ dt sic Jus
tificatē Viuēt in q̄ vita gl'e: q̄ p⁹
vixerūt vita naturā gr̄ie q̄ ꝺsistit in
nuda visiōe Joh. 17. Hec ē vita et
na vt cognoscāt te solū verū dm
q̄m̄ misisti ihm xp̄m Vinēt g̃ sā

p. 7.

in ꝑpetuum: Nec mirꝝ. Dicit enim
Cōmentator super libro de vita ⁊
morte: ꝙ entia in quibꝰ dominat̄
mixtio ignis ⁊ aque sunt longio-
ris existētie. In iusto autē ē mix-
tio ignis caritatis ⁊ aque patien-
tie in tribulatione. Et ideo nō est
mirū si sint magne ꝑmanētie. ⁊
apud dominū est merces eorum
Qui seruit fideli domino certus est
de fideli mercede Qui āt infideli fre-
quenter decipit̄ Sꝫ deus est iustis-
simꝰ dominꝰ In ps. Iustus dn̄s i
omnibꝰ operibꝰ suis. Quia iustus
dominꝰ ⁊ iusticias dilexit. Et ideo
vnicuiq; iusto dt deꝰ illud Gen.
14. Ego ꝓtector tuꝰ sum. ⁊ merces
tua mecū magna nimis. De hac
mercede dicit Augꝰ de verbis dn̄i
loq̄ns deo. Domine inquit ꝓmisis-
ti michi omnia bona si amē te: da
te solum ⁊ sufficit michi. Per op-
positum mali domini defraudāt ꝑ-
uos suos seruientes de mercede cō-
digna ⁊ hoc est graue peccatum.
Quatuor enī gn̄a peccatorū i scrip-
tura inuenimus: q̄ dicūtur clama-
re ad dominū ꝓ vindicta: viꝫ op-
pressio pauperū: clādestinuꝫ homi-
cidium: flagicium zodomiticum ⁊
fraudatio operarioꝝ a mercede.
De pauperū oppressione ⁊ p̄cipue
pupilloꝝ ⁊ vidnarum quomodo
clamant ad dominum declaratur
Exodi. 3. vbi dicitur: ꝙ ascendit
clamor filioꝝ israhel ab operibus ad
dominū Sed inter omnes oppres-
siones clamātes ad dominum vi-
dentur maxime clamare oppressi-
ones ⁊ extorte actōnes facte ꝯtra
viduas ⁊ pupillos: qui sunt per-
sone indigētes auxilio Vn̄ signā-
ter dicit̄ Exo. 22 Vidue ⁊ pupillo
nō nocebis: si leseris eos vocifera-
būtur ad me ⁊ exaudiā clamorē
eoꝝ ¶ Secūdo clamat ad deū clā-
destinū homicidiū Vn̄ Gen. 4. Cū
Cayn occidisset fratrem suū Abel
dicit ad eū deus Quid fecisti. Ecce
vox sāguinis fratris tui Abel cla-
mat ad me de terra ¶ Tercio cla-
mat viciū ꝯtra naturaꝫ Gen. 18.
Clamor zodomorū ⁊ gomorreorū
mlt̄ciplicatus est ⁊ peccatum eoꝝ
aggr̄uatum ē nimis. De hoc Augꝰ
3. ꝯfes. c. 8 Flagicia q̄ sūt ꝯtra na-
turā vbiq; ⁊ semp dtestanda atꝫ
puniēda sūt: q̄lia zodomitarū fue-
rūt: q̄ si oēs gētes facerent: eodeꝫ
crimīs reatu dīna lege tenerentur
q̄ nec sic fecit hoīes vt se illo vterē-
tur mō Violat̄ q̄ppe ip̄a societas
q̄ cū dō nobis esse dꝫ cū eadeꝫ na-
tuā cuius ille auctor est: libidis ꝑ-
uersitate polluit̄ ¶ Qrto clamat ad
deū ꝓ vindicta defraudatio serui-
entiū siue fāuloꝝ. Vn̄ Thobias
docuit filiū suū Thob. 4 Quicūq;
aliquid tibi operatus fuerit stati
mercedeꝫ ei t̄stitue ⁊ merces mer-
cēnarij oīno apud te nō maneat
Qd multi iuisti faciunt dn̄i q̄ mer-
cedeꝫ debitā c̄to tpe nō ꝑsoluūt
q̄ famulos suos furari ꝯpellūt: q̄a
nūq̄ erit famulꝰ fidelis dn̄o queꝫ
infideleꝫ experit̄ in retribuendo.
De isto clamore dr̄ Ja. 4. Ecce mer-
ces opariorꝝ vestroꝝ q̄ messuerūt
segetes vrās q̄ fraudata est a vo-
bis clamat ⁊ clamor eoꝝ in aures
domini sabaoth introiuit. Non
sic se habet deus ad hominem si-
bi seruientem: sed mercedem sem-
per parataꝫ Ecclesiastici vndecio

Benedictio dei in mercedem insti
festinat a i honore veloci, pessus
illius fructificat. Et Apocal. vltio
Ecce venio cito a merces mea me
cum ē reddere vnicuiq; sm opera
sua. Est g merces sanctoz apud
dñz a cogñitio eoz ap8 altissimū
ñsi diceret. Nichil peribit de labe
iustoruz: nō factū: nō verbū: imo
nec cogitatio q̄n totū erit pfecte
reddituz Sap. 10. Reddit dñs iustis
mercedē laboz suoz. Ex quo sum9
sms fili a operaz ñs oducti p mercede reci
pienda Juxta illud Matth. 2. Simi
le est regnū celoz homini patrifa
milias qui exit p̄mo mane oducere
operarios in vineam suam. Et i
fra. Voca operarios a redde illi mer
cedem. Nō debem9 esse ociosi. Vi
ta ēm p̄sens ē temp9 operandi a
vita futura ē tempus festiuādi a
sabbatizandi: requiescēdi. Vñ q̄
volūt nō habere sabbatū: habe
bunt in futuro temp9 laborandi.
Inp̄s. Laborabit meteernū a viuz
adhuc in finem. ¶ Notandum ē
sm medicos q̄ Crisis sex die oti
ges regularit ē ad matū: septia die
ē ad bonū creticatis. Vñ Galien9
li. suo de Creticis dieb9 naturam
septime diei ēgi equipat: sexte ve
ro assimulat tirāno. Moraliter p
infirmitatem labor p̄nis vite intel
ligit in qua p opa penitētie labo
rāe tenemur Luc. 13. Sex dies sūt
in quib9 oportet laborare a opa
ri. de hac āt infirmitate aliq̄ cretica
te ponūt 6. die i vita p̄nti. a fūt il
li qui ocio a q̄eti se dant totalit in
p̄nti. Sz certe crisis ista ēgularit ē
mala. Nam qui huiusmodi opā
penitentie remisāt in futuro opera
pene eterne psoluēt Leuit. 23. Oīs
anima que afflicta nō fuerit i die
hac peribit de populo suo. Et per
oppositum qui ℔ tribulant i ope
rib9 penitentie a p peccatis suis vexā
tur q̄si p sex dies laborāt a in sep
tiovite sue requiescunt Exo. 31. Di
es septima sabbatū est a requies
cā dño. Et certe tūc est pfecta cri
sis q̄ tūc cessabit oīs infirmitas
tedij a tēptacōnum mundi carnis
a dyaboli Job. 2. Dora A. reliquit
eū febris. a q̄ sic crecitant sani fi
unt. Est g sexta dies moralit i cre
ticādo q̄si tyrānus sm Galienū.
Quia illi qui delicijs a q̄eti se dāt
in hac vita carni se subiciūt. Cui9
fomitē vocat Aug9 tyrannū Sed
dies septim9 ē vetus rex sub quo
spūs libertatis donat. In cuius fi
gurā 6i Dañ. 14. Rex venit die A.
ad Danielez a eripuit eū de lacu
leonis. Nos g qui mercedē speram9
operib9 meritoriis in vita p̄senti
studeam9. Et aūt qui operat mer
ces imputat: nō sm grāz ℔ sm de
bitū. Narrat sextus Julius li. 1. c.
11. q̄liter Cyrus rex psaz animos
populariū in exercitu aīmauerit
ad pugnam. Primo ei toto vno
die eos in quadā silua excidenda
mirabilit fatigauit. Sequēte vero
die dedit liberalissimas epulas i
ter q̄s accessit ad eos a q̄siuit ab
eis. quo de illis dieb9 magis gau
derent vel die fuccisionis vel die e
pulacōnis. Illi respondēūt q̄ die
secūdo. Tunc sbiunxit. Per hoc i
quit ad illa puenīēdum est. sic
eciā liberi a beati cē nō potestis ni
si medos vicerītis. atq; ita eos ad
cupiditatez p̄lij cōcitauit Isto mō

modo nobis semp̄ inde esse cogi
tandū est: q̄ ad mercedē vite eter
ne nō possum⁹ peruenire n̄ p labo
res p̄ces Silua em̄ peccatoz̄ secu
rib⁹ linguaz̄ nr̄az̄ oportet p̄ confes
sionē fructidē die hui⁹ vite: si vel⁹
ad cenā vite eterne finaliter peruc
nire: q̄ Jhere. 31. Ruescet vox tua
a ploratu a oculi tui a lacrimis q̄
ē merces opi tuo dr dñs. ß q̄ hec
merces ñ n̄ iustis p̄mittit vidēdū
ē quis sit rite dicēd⁹ iust⁹. Describit em̄ Eze. 18. sic. Vir si fuerit iu
stus a fecerit iudiciū a iusticiā a in
montib⁹ nō comedit a oculos su
os nō leuauerit ad ydola: dom⁹ is
rahel a uxorē p̄rimi sui n̄ violauc
rit a ad mulierez mēstruatam nō
accesserit a hoiem nō contristauerit
pign⁹ debitori reddiderit: p vim
michi rapuerit: panē suū esurieti
dederit a nudū operuerit vestimē
to: ad vsurā nō commodauerit: a ā
plius nō accepit: ab iniq̄tate au
tē manū suā a iudiciū fecerit vez
inter virū a virū. a in p̄ceptis me
is ambulauerit a iudicia mea cu
stodierit: vt faciat veritatē: h iu
stus ē a vita viuet ait dñs. In ista
descriptione ponunt 14. grad⁹ iu
stcie ¶ Prim⁹ grad⁹ ē facere iudi
ciū a iusticiā. Judiciuz p plenariā
reatus sui confessionē. Justiciā p cō
dignā satisfactōez. In p̄s. Fac iu
diciū a iusticiā. Et q̄a forte nonul
li p̄sūm faciūt vt videant ab hoi
b⁹ ¶ Jdo secūd⁹ grad⁹ ē: nō in mō
tib⁹ comedere. In mōtib⁹ comedit
q̄ de multitudīe bonoz̄ opm iamē
delectādo gl'at: q̄lis fuit ille pha
risē⁹: de q̄ Luce. 18. q̄ dicit. dñe gr̄
tias ago tibi: q̄a nō sū sicut ceteri
hoies ac̄. In hui⁹ figurā legimus
Gen. 31. q̄ Laban inuitauit Ra
chel ad comedendū in montib⁹
Galaad sup acerauz lapidū. Rō
fit cū dyabol⁹ suggerit hoi: vt de
multitudine bonorū opm glorier
Et quia nō sufficit de p̄teritis p̄
tētiam facere: misi seq̄tur penitēda
iterū nō omittere ¶ Jō tercius g̃
d⁹ iusticie ē: oculos nō leuare ad
ydola dom⁹ israhel. ydola sūt p̄cā
q̄ a multis colunt: ad hec nō ocu
los leuare debemus p complacen
tiam de peccato: sed potius dicere
cum Psalmista. Auerte oculos
meos: ne videant vanitatē ¶ Rē
tus gradus est: vxorem p̄rimi
nō violare. Proximus noster est
xp̄us Luce. 10. Quis tibi videtur
proximus fuisse illi qui incidit in
latrones. Est dicit q̄ Samaritan⁹
qui ibi figurat xp̄m: vxor p̄rimi ē
anima humana. Quicumq̄ ergo
mala doctrina vel malo exemplo
animā xp̄i corrumpit a allicit ad
peccatū h moraliter vxorez p̄rimi
violat a inimicū se esse declarat
Corinth. 3. Quicumq̄ templum dei
violauerit disperdet illū deus ¶
Quintus grad⁹ ad mulierem mē
struatam nō accedere. ad p̄sonaz
vicijs ire retitaz societatē nō habe
re Leuit. 14 Qui tetigerit menstru
atam immund⁹ erit sm̄ legē. a p̄.
13. Qui cum sapientib⁹ gradit⁹ sa
piens erit. Amicus stulti cum
similis efficietur. Et ideo in Psal.
Cum sancto sanctus eris ac̄. Me
struata mulier inficit speculum a
maxime nouū. sicut dicit i decop
no a vigilia. Sic mala p̄sona infe
cta p̄cō hoiem q̄ncūcumq̄ pun

p malaz societatem ꝛ maxime iu
uenem inficit. ¶ Sextus gradus
est hoiem nō ɔtristari p irā ꝛ im
patiētiam: qd faciūt pacis ptur
batores in republica Exo. 22. Ad
uenā nō ɔtristabis neqz affliges.
Rō. 12. Si fiei potest cū omnib9 ho
minib9 pacē hn̄tes. ¶ Septimus
grad9 ē pign9 debitori reddere. Il
le pign9 debitori reddit q̄ iniuriā
sibi factā ex aīmo ōnino dimittit
Exo. 22. Si pign9 a pximo accepe
ris añ solis occasū redde illi. hoc ē
si q̄s te offenderit: statī q̄ntuz ad
rancorē dimittas ei Ep B. 4. Sol nō
occidat sup iracūdiam vrām. ¶
Octau9 grad9 ē p vim nichil rape
re. Moralit nō soluz rapina corpo
ralis iusto interdicit̄ ꝫ eciā spūa
lis. Est em̄ rapina triplex: gl'e las
ciuie ꝛ pecunie. Gl'am rapiūt su
perbi a deo: qz Thimo. 1. Soli dō
honor ꝛ gl'a Et ysa. 42. Gl'az meā
alteri nō dabo. Et ysa. 61. Ego dn̄s
odio hn̄s ra. in ho ꝛ vanā gl'am
in bonis operib9. Lasciuiā rapiūt
lubrici. In cuius figurā filij beniā
min q̄ interpretant̄ asinini rapiūt
sibi vxores de v̄gimib9 choros du
cētibus in silo Judic. 21. Pecuniā
rapiūt auari ysa. 3. Rapina pau
pis in domo vrā. Et pu̅. 11. Alij di
uidūt ꝓpria ꝛ ditiores fiūt: alij ra
piūt aliena ꝛ sp in egestate sunt
Aues rapaces sūt sp macilente. 1
Corint B. 6. Neqz rapaces regnū
dei possidebūt ¶ Non9 grad9 ē pa
nē esurienti dare. nō sufficit nō ra
pere: imo oportet alteri indigenti
erogare ysa. 48. Frīge esurienti pa
nez tuū ¶ Decim9 grad9 ē nuduz
operire vestimēto. nud9 est qui sci
entia ꝛ v̄tutib9 caret. Vnde aīa in
sua creacōe est sicut tabula nuda
in q̄ nichil depingit̄ 3. de aīa ysa.
48. Cum videris nudū operi eum
¶ Vndecim9 grad9 ē: ad vsuram
nō accōmodare Ad vsurā como
dat q̄ pene eterne se obligat ꝓpter
momētaneā delcātionem Sic ptz
in Glosa sup illud p̄s. Ex vsuris.
¶ Duodecim9 grad9 est. Ab iniq̄
tate auertere manū suā. hoc ē a mu
nere ꝛ ponit effectū p causa: quia
ubi ɔcurrēt munera ibi cōiter fit in
iquitas In p̄s dexteā eoꝝ dexteā
iniq̄tatis Et q̄re. Certe qz dextera
eoꝝ r̄pleta ē muneib9 ¶ Decim9
terci9 gradus ē iudiciū verū facere i
ter viꝝ ꝛ viꝝ Et illud est nō solū
cōtra malos iudices in publico.
sed eciā cōtra iudicātes in occl'to
sicut faciunt suspiciosi: inuidi ꝛ d
tractores Isti eī auferrēt q̄si dyade
ma de capite dei Sibi em̄ conuēit
solūmodo officiuz de occultis Job
19. Spoliauit me gloria mea: ab
stulit coronam de capite meo ¶
Decimus quartus gradus est In
preceptis dei ambulare proficien
do de virtute in virtutem ¶ Deci
mus quintus gradus est Judicia
dei custodire vt faciat veritatem
hoc est pseuerātiam habere fide
lem Et qui ista 14. habuerit B ius
tus est Et qui sic dixerint: iusti in
uenient quid respondeant

Lectio septuagesima.

Ideo accipient regnum decoris ꝛ
dyadema spēi de manu dn̄i: q̄niā
dextera sua reget illos ꝛ brachio
scō suo defēdet eos ¶ Declāto q̄li
ter iusti hn̄t in pn̄ti vita securita
tē. B declarat̄ q̄lē hēbunt i futuro

P. 4.

144

samo

felicitatem Et dicuntur de eis quā
tuor in hodierna lectiōe: viz q̄ do
minabūtur in honore: coronabū
int cū decore: cōseruabuntur sub
bono tutore a defensabunt a di ti
more. Primo g̃ spūs sanct9 dicit
q̄ iusti in futuro iudicio generali
dominabunt in honore: quia acci
pient regnuz decoris Quādo enim
anima beata pfectum obtinebit
regnum super corpus gloriosum
clarum a subtile: agibile a impas
sibile: tunc erit anime gloriosum
regere corpus suum: quod tamē
est modo valde tediosuz: quia Sa
pie 9. Corpus quod corrumpitur
aggrauat animā. Et ido regnum
anime super corpus erit tunc tem
poris regnum decoris: quādo ani
ma subiecta erit perfecte volunta
ti dei. a corpus voluntati anime
Math. 6. Adueniat regnū tuum:
fiat voluntas tua ac. ¶ Vbi no
tandum: q̄ regnuz decoris est ce
lum: regnum timoris mūdus: rēg
num horroris infernus. Celuz nā
q̄ est regnum decoris a glorie In
ps. Gloriā regni tui dicent a po
tuā lo Vt no. fa. fi. ho. po. t. a glo.
mag. reg. tui. Et Math. 11. Regnū
celoz vim patit a violēti rapiūt
illud Bernard9 in flor. li. 9. c. 16.
Quatuor sūt genera hominuz reg
nū celoz possidentiū: alij violent
rapiūt: alij mercant: alij furātur
alij cōpelluntur ad illud. Rapiūt
qui relinquūt oīa a sequūtur xp̄z
Sūt alij inferioris grad9 a quib9
metūt carnalia dum seminat spi
ritualia. Et dicuntur mercatores.
Sūt alij qui nōnulla bona occlte
faciūt. a hij furari dicunt: q̄ lau

dem humanam vitantes: solo di
uino testimonio sūt ɔtēti. Hij āt
qui ɔpellunt sūt paupes necessa
rio: q̄s h ignis pauptatis pbat:
deo dispensāte. De quib9 dr. Com
pelle intrare. Compellunt enī va
rijs oppressionib9 a necessitatib9
afflicti. Hec Bernard9 ¶ Secūdo
mūd9 iste est regnū timoris Luc.
21. Surget gēs ɔtra gētem. a reg
num aduersus regnum a erūt pesti
len. a fa. a t. p lo. Istd regnū xp̄s
ɔtēpsit qn̄ fugit ab hoīb9 q̄ eū rēgē
fecisse volebāt. sic p3 Jo. 6. a Jo 18
dt. Regnū meū nō est de hoc mū
do. Et cte istd regnū timoris sic de
clāt Boeti9 3. de ɔso. p. 4. alludens
historie de dyonisio sicio tirāno.
Exptus iquit sortis sue piculū ti
rān9 regni met9 pendētis sup̄ ver
ticē gladij trore sil'auit hāc histo
riā plani9 narrat Macrobi9 super
sōpno Scipiōis li. 1 Dyonisi9 inq̄t
aule sicle inclemētissim9 icubator
familiari q̄ndā suo btām estimā
ti vitā tirāni volēs q̄ ppetuo me
tu q̄ q̄ impendētia piculoz plēa
eēt oñdere: gladiū vagina raptū
a a capillo de pilo eq̄no pendēte
mucrone dimisso iussit familiaris
illi9 capiri int epulas i minere. Cū
q̄ ille int sidas a tirannicas copi
as pñtis mortis grauaret pericu
lo. Talis est inquit dyonisius vi
ta quā tu beatā putabas. Sic mor
tem nobis semp imminētem p̄ui
dem9. Estima quādo felix esse po
terit qui timere nō desinit. Istud
bene aduertit ille nobilis trium
phator romanus Cypus de quo
narrat Ouidius. 14. Methamor
phosios post medium Cypus iste

veniens de bello in quo ꝑ romanis
pugnauerunt ⁊ triumphum habuerat
subito ⁊ casu respexit in vndaꝫ de
prehendit faciem esse cornutam. Esti
mans autem se delusum ꝑ ymaginem in aq̄
manum ad caput apposuit ⁊ in fronte
cornua repperit. Statimq; sacri
ficans diis suis intestinis hostiarum
iussit ꝓphetam requirere quid is
tud ꝓdigium designaret ꝓpheta vero no
mine Strages considerans ⁊ consu
lens diligenter. Responditq; : fata
tum erat ꝙ si intraret muros ciui
tatis romane rex fieret romanorum
ꝑ se ⁊ suis successoribus in eternum
Vnde dicit sibi sic. Rex ait o salue tibi n
recipe tuisq;. Hic locus ⁊ lacie pa
rebunt cornibus artes. Tu modo rumpe
moras portas intrare patentes. Ap
ꝓpia sic fata iubent nam vrbe recep
tus. Rex eris ⁊ sceptro tutus poti
re ꝑbeni. Retulit ille pedem cornu
tam a menibus vrbis. Auertens fa
ciem ꝓculha ꝓcul omnia dixit Ta
lia dii pellant multoq; ego iustius
euum. Exul agam ꝙ me videant capito
lia regem. Vult dicere ꝙ audito
responso ꝓphete ꝙ futurus esset rex
romanorum si vrbem intrasset. Sta
tim auertit faciem toruo vultu a ciui
tate ⁊ cepit redire ⁊ fugere a ciuitate
rogans deos ꝙ talia fata auerterent
ꝓcul ⁊ pellerent ab eo asserens se
malle exulasse ꝓsper ꝙ dyadema
regni suscipere ⁊ ciuitatem intrare. Sta
tim ergo misit ꝑ patribus ⁊ ꝑ sena
tu romano vt ad eum extra ciuita
tem venirent. Et facto monticulo
de terra: optisq; cornibus suis coro
na de lauro alloquebatur romanos
in hac sententia. Est inquit patres conscrip
ti vnus in hac multitudine quem vi
detis quem nisi ab vrbe vestra repu
leritis erit rex vester. Et sicut dicit
ꝓpheta vobis dabit vobis iura fa
miliaria ⁊ onera seruitutis. Et iam
dudum intrasse poterat vrbem nisi ego
eum impediuissem. Quis tamen sit
non dicam nomine sed signo. Ille est
qui cornua in capite gerit. Popu
lus motus succlamauit Quis est
ille. Et quilibet respexit frontem al
terius. Tunc Typus dicit ad ꝓplm
Ecce inquit quem queritis habetis. ⁊
statim populo respiciente dissol
uit coronam de capite ⁊ cornua e
ius ostendit. Quo viso omnes supra
modum doluerunt ⁊ fecerunt eum itera
to coronam imponere capiti. ⁊ quia
muros ciuitatis intrare nolebat
tantum sibi de terra dederunt quantum
vnum aratrum circumcingere potuit
vno die. Sic igitur iste pacem ma
luit ciuitatis ꝙ gloriam suam. Vn
de inter alia dicit sic. Ille quidem
potuit portas irrumpere apertas.
Sed nos obstitimus quamuis con
iunctior illo Nemo mihi vos est vrbe
virum prohibete querites. Aut si dig
nus erit grauibus vincite cathe
nis. Aut finite metum fatalis mor
te tirani. Est ergo regnum mundi
regnum timoris. Vnde Valerius
libro sexto ca. secundo. Rex inquit
subtilis iudicii quem ferunt sibi
traditum dyadema antequam capiti
imponeret diu retentum conside
rasse ⁊ dixisse. O nobilem magis
ꝙ felicem pannum quem si quis
penitus cognoscat ꝙ multis solli
citudinibus: periculis ⁊ miseriis
sit refertus: nec humi iacentem tol
lere velit. Tercio infernus est reg
num horroris siue doloris vbi dominatur

P. 7.

ille tirānus qui est rex sup omes
filios superbie Job. xl. Vbi nullus ce-
do sed sempiternus horror inhabi-
tat: cuius horrore michil sup terrā
cōparari potest Sapie. i. Non est
infernor regnū in terra: supple in
superficie terre sed citra cētrū. Nō
g̃ hoc tercium regnum nec secūduz
sed primū accipiēt sancti. Et ido
dominabūtur in honore: quia ac-
cipiēt regnum decoris. ¶ Secūdo
coronabūtur cum decore Vñ sub-
iūgitur q accipiēt diadema spec-
ei de manu dñi. diadema est
corona regia. Et dicit a dya quod
est duo a demo is: quia demit pn̄
cipium a finem. Et ē xpr̄e de auro
a lapidib⁹ pciosis Vñ Grecism⁹
Virginis est certū: dericq corona
poete Laurea: rex gestat dyadēa
vel indupator. Et est expentx sis
xpter metrū. i. imperator. Et certe
beatitudo iusto⁹ bene vocatur dy-
adema, duo em̄ mala patimur sil
culpā a penā: que duo penitus cess-
abūt. penicq ceca anime ignota
a in corpore corrupc̄is potētiam
Vñ de quolibet iusto exponi pt il-
lud ps. fm aliā trāspositionē. Fu
p ipsū autez efflorebit diadema
meū. Vbi nostra trāslatio habet
Sāctificatio mea. Et ysa. 62. Eris co-
rona gle in manu dñi a dyadēa
regni in manu dei tui Illud dyade
ma accipiēt nō de manu alicuius
āgeli vel archāgeli ꝫ de manu do-
mini. de ipso xpo: q̃ manu domi
ni: q̃ dñs pr̄ oia p filiū opat. In
ps. Fiat manus tua vt saluet me:
quī viā tuā elegi. Vel de māu do
mini. de ptāte iudiciaria xpi.

Tercio obstabūt sub uno tuto-
re. Et iō subdit. Rex dextera tua te
get illos: dextera ps in oi alia est
fortior sinistra a digno. fmo de a-
mima lib⁹ a. t. de celo. dextera g̃
dei sc̄i ptegent: q̃ sub ei⁹ oipotēcia
teq̃escēt Vñ dr Anselm⁹ Prosologio
xiv. de ptāte bto⁹ dr ptās q̃
ritur oipotentes erūt volūtatis sue
sicut deus fuit. Nā sic deus potuit q̃d
volet p seipsū: ita potēt illi q̃d vo-
lunt p illum: q̃a sicut illi nō aliud
volent q̃ q̃d ille: ita ille volet quic-
quid illi volēt In Psalmo. Etenī
illuc manus tua deduet me a tene-
bit me dextera tua. Quarto defen-
sabūtur ab omni terrore. Et iō vl-
timo subinfertur. Et brachio san-
cto suo defendet illos. Brachium
dei patris dicitur xps ysa. 53. Do-
mine q̃s credit auditui nō a bra-
chiū dñi cui revelatū est. Nō solū
āt brachiū patris dr xps: imo bra
chiū nūm si sim⁹ vnū corp⁹ cū do
patre p caritatem ysa. 33. Domi
ne miserere nostri: te em̄ expecta-
es. bra. no. in ma. a sa. nr̄. in tpe
re tribulacōis In isto brachio ē
nostra mūtio: nostra tutio. a
nostra fruitio Scitis em̄ q̃ in bra
chio fit minutio sāguinis p tot⁹
corporis sāitatē. ps em̄ sana
minuitur p curacōe ptis infirme
In toto āt corpore gnis hūani nō
fuit alia ps tō p̄fecte sana: n̄ ist⁹
brachium nūm xps. Et iō in ipso
facta ē mīnutio p tot⁹ ecclesie sāi
tatē In ps. Saluauit sibi dextra
ei⁹ a brachiū sanctū ei⁹ Istud br̄
chiū fuit calefēm p motū a ignē
p motū certi itineris. 33 āno xp̄i
quo spacō frequēter legim⁹ eū fa
tigatū. p ignē vero: quia ūmūēs

tempore passionis circumdederūt
eū iudei facib⁹ a lanternis. Fuit
ligatū in eius flagellatiōe prosū
de:percussum. habuit tamen val
de malū potū in eius minutione.
quia In ps. Dederūt in escaz me
am fel a in sitī mea potauerūt me
aceto. Datur enim potus homini
minuto vt sanguis fortius exeat
Certe sāguis iste fuit nobis me
dela salutis Aug⁹. Purus sāguis
medici factus est medicamētum
egroti In p. Redemisti in brāchio
tuo pl'm tuū filios Jacob a io. ¶
Secūdo in brachio isto est nostē
tuitio in quo solo inimicos nros
prosternim⁹. Nullum em op⁹ no
strū meritoriū est satisfactionis
pro peccatis nostris. ñ in virtute
istius brachij: contra quod michi
possunt adūsarij nostri. In ps.
In brachio virtutis tue. Et Sapi
ētie. ii Virtuti brachij tui quis re
sistet. ¶ Tercio in isto brachio ē
nostra finitio vsa. eo. In brāchio
suo portabit agnos a in sinu suo
leuabit fetas ipse portabit: qsi di
ceret In die iudicij quādo diuidet
bonos a malis sicut pastor segre
gat oues ab hedis tūc agnos por
tabit id est innocētes acceptabit
a hoc brāchio: quia simpliciter in
nocētes nō habentes vsum liberi
arbitrij p solam minucōem illi⁹
brachij saluabūtur. Et in sinu suo
leuabit ducēs eos in celum a fetas
similiter portabit. a acceptabit. a p
sonas fecūdas meritis ñ solum in
nocētes imo etiā pmitētes qui ō
nes saluabūtur ñ virtute pria: sz
in isto sācto brachio. Vñ in ps.
Brachiū eoz nō saluabit eos. sz
dextera tua a brachium tuum a il
lūminatio vultus tui: qm̄ complacuisti
in eis ac̄. Lectio. xi.

ET accipiet armaturā zel⁹
illi⁹ a armabit creaturaz
ad vltionē inimicoz. Indu
ēt p thoracē iusticiā a accipiet
p galea iudiciū rectū. Sumet scu
tū inexpugnabile equitatem acu
et dirā irā in lanceam. ¶ Postēp
spūs scūs declarauit futurā bono
rū retributionē. Dicēdit ad decla
rādum futurā malozū punitōem
¶ Et circa hoc tria facit. Nā primo
describit xp̄i iudicis aduentis
inexpugnabilem apparitionem.
Secundo creature xp̄o consentien
tis intolerabilem cooperationez.
ibi Et expugnabit cum eo. Ter
cio sententie iudicis indispensa
bilem executionem. ibi. Contra
illos stabit spiritus virtutis. ¶
Circa primū duo facit primo tā
git quō armabit in generali. Se
cūdo exp̄mit in speciali. ibi. Indu
et ¶ Circa p̄mū auctor tria facit
Primo q̄ armabit seipsuz. Secūdo
q̄ suū exercitū. Tercio oñdit ad
quē effectum. Sed a ps ibi. Et ar
mabit. Tercia ibi. Ad vltionem
¶ Circa primū ē aduertēdum q̄
q̄ hoies se volentes vindicare de i
imicis cōiter solēt arri Jō xp̄s ve
mētez ad iudiciū describit h spūs
scūs tamq̄ aūtuz hoiem vt oñdat
i eo securitatē a sufficiētez ptātez
Qui a sic aūtus p̄t ledere inermē a
ñ ledi: ita xp̄s ē probos pūiet nec
in aliq̄ poterit impediri. Et ḡ q̄ accī
piet aūturam zelūs illius. a ipe ze
lans a ad modū zelantis a offen
si se habens accipiet arma. In

146

Aduenit xp̄s i nubib⁹ venit
ad iudiciū armat

primo enim aduentu venit mitis
& inermis Matth. 21. Ecce rex tuus
venit tibi mansuetus Et ideo inermis
quia viz in carne passibili & mor-
tali venire non potuit vulnerari ysaie
53. Vulneratus est propter iniquitates
nostras. Sed tunc veniet cum tali
bus armis: viz cum carne impassi-
bili & immortali: qua omino vul
nerari non poterit Luc. 21. Videbunt
filium hominis venientem in nubibus
cum potestate magna &c. Et tunc
non poterit: qa Prou. 6. Zelus & fu
ror viri non parcet in die vindicte ¶
Secundo dicit q non solum armabit
seipsum sed etiam exercitum suum Vnde
subdit q armabit creaturam ad do
viz tam angelis bonis q malis
ad tutem & voluntatem acceptandi il
lud iudicium & penam faciendam in
reprobos. Erit enim omnis creatura bo
na concors in sententia cuz xpo iudi
cante illa die sine misericordia: sine com
passione aliqua miseris exhiben
da. Et ideo tercio subiungit Ad quem
effectuz erit iudex cum exercitu suo
in armis viz ad vltionem inimicorum
Ille enim qui est modo pater mia
erit tunc tpis deus vltionum In ps.
deus vltionum dns deus vltionuz
libere egit & Deutro. 32. Mea est vl
tio & ego retribuam eis in tpe
Consequenter describit ista arma
tura in speciali: quantum ad duo.
Primo quantum ad arma defensiua.
Secundo quantum ad arma inua
siua. Arma defensiua specificant
hec tria: viz lorica: galea & scutum.
Quantum ad arma inuasiua non spe
cificatur hic nisi vnum genus armorum
viz lancea dicit q sic Induet pro
thorace iustitiam. Thorax sm Pa

pliam est equodam ad pectoris
q est pectus & ad munimentum mi
litare qd dicit lorica. Induet q xps
p lorica iustitiam ysa. 59. Indutus
est iustitia vt lorica. Scitis enim q
lorica ex circulis ferreis sibimuicem
connexis componit: ita iustitia ex dei
legibus & preceptis diuinis sibimui
cem fine contradictione concordan
tibus constituitur. Sequit. Et accipi
et p galea iudicium certum: qua si
ne quo cuiq error iudicabit Pro
ui. 16. diuinacio in labiis regis non
errabit in iudicio os eius. Sequit
Sumet scutum inexpugnabile equi
tatem In ps. Judicabit orbem terra
rum in iustitia & populum in equitate. Iste
iudicium appetunt sancti. In quorum
psona dicit ps. Apprehende arma
& scutum & exurge in adiutorium
mechi Sequit Acuet diram iram in
lanceam hoc est in vindictam pungendo
proferendo summam dampnationis pu
nitionem contra malos Job. 16 Circum
dedit me lanceis suis omnes renes meos
lumbos suos Et dicit ira dei tunc tem
poris dira ad differentiam ire qua
exercet modo: q est mitis ira & fu
gax In ps Iratus es & misertus
es nobis Et Abacuc. 3. Tunc cum
iratus fueris misericordie recordaberis
Quia in sententia littere tacta
tum est: q boni tam angeli q homi
nes sine compassione ad miseros xpm
assistent in iudicio Quod dubitacio po
test esse. Vnum beati post diem iudi
cii gaudebunt de penis dampnatorum
Et videbit q non: que quod vitiosum est
in viatore non debet poni in comprehen
sore. Sed hoc est maxime vituperra
bile in viatore: q letetur & gaudeat
de penis aliorum. & cetera. ¶ Preterea non

passio pcedz; ex caritate. Ergo vbi maior caritas ibi erit pfectior cõpassio. Sz in bonis ẽ suma caritas ꝑfectissima cõpassio. ꝑ nõ gaudebũt de eoꝝ pmis. ¶ Preterea beati erũt deo sume cõformes: ꝑ deꝰ nõ delectatur de nostris pmis: immo ꝓpatiatur nobis a miseriꝯ dicit. ꝑ similiꝫ se habebũt sancti ad dãpnatos. ¶ Preterea in beatis nullũ odiũ erit: ꝑ ad odiũ ptinz gaudere de malo alterius ꝑ nõ gaudebũt de pmis dãpnatorũ. ¶ Ad oppositum est ps. Letabit iustꝰ cum viderit vindictam. ¶ Ad istã dubitacõez rñt Mgr sentẽtiarz c. vltõ li. c. allegãs Gregor. q̃ in omelia q̃dam sup Lucam a ẽ ço. dicit sic. Apud beatoz animũ nõ fuscat bũtudiem aspecta pena reprobox: qa ibi ꝓpassio miserie nõ erit: minuere leticiã bonoz nõ valebit. Et licz iustis sua gaudia sufficiãt. ad maiorẽ tamen gloriã videbũt pnas malox qs p dei gram euaserũt. Et hoc ẽ qđ dicit ysa. vltõ. erũt vsqz ad satietatez visi omis omni carni electis. Notant tamẽ doctores q aliquid põt esse matia gaudij duplicit. Vno modo p se. Alio modo p accidẽs ratione adiũcti. In pmis ãt malox est duo ꝯsiderare: vz ipsũ nocumentum malis illatũ a ordinẽ diuine iustitie. sm quẽ iustum est eos sic puniri. Primo mõ nõ gaudebũt boni de pmis: si secũdo mõ tantuz. Vñ p se loqñdo diuina iustitia a eoꝝ liberatio seu euasio de pmis illis erit matia gaudij: ꝑ pene ille p accidẽs tantum. ¶ Ad primũ dicẽdum: q̃ laudabile ẽ in viatore q̃ delectet in pmis maloz p accidens in q̃ntum iuste puniũtur. Vitiosũ ãt est: q̃ delectet p se de pmis loquẽdo. ¶ Ad secũdum dicendũ: q̃ cõpassio ẽ nolitio q̃ q̃s desiderat malũ ab aliq̃ repelli. Rñ ãt malꝰ est in tali statu: q̃ sua pena ꝑt ab eo repelli a removeri tute a caritate pcedit ꝓpassio. Et iõ q̃ntumcũq̃ bõ sit malꝰ in pñti: quia tñ est in statu in quo ꝑt corrigi a fieri dignꝰ carentia illius pene. Jõ iuste potest a caritate beatoꝝ p cedere compassio ad eos. Sed quia dampnati sunt extra statum illum in quo possunt fieri boni. Jdo ex caritate beatorum nulla ad eos compassio oritur: quia talis compassio esse nõ posset sine pciudicio diuine iustitie. ¶ Ad tertium dicendum q̃ deus loquẽdo per se de pmis nostris nõ delectat. ꝑ accñs. Sicut delectat de operibꝰ suis iustis, similiꝫ ꝓpatitur a misericors est p statu isto in q̃ possunt corrigi. hõ aũt p statu alterio, in q̃ dãpnati nõ potuerunt emẽdari. ¶ Ad quartum patet p dicta: quia gaudere de malo alterius quia est malũ suum: est actus odij. Nõ ãt gaudere de malo alterius: quia iuste est sibi inflictum. ¶ Notandũ quia sicut xps iustꝰ iudex arma habebit moraliter: loricã: galea: scutoz lanceã: ita a nos in presenti. Vnde Apls Ad Eph. 6. Jnduite vos armaturam dei: vt possitis resistere aduersus insidias diaboli. Arma autem ista sunt quatuor virtutes cardinales z. Ad Corinthios de cõo Ar. Nã em milicie nre ñ sũt carnalia ꝑ spũalia a do ad destructionem

inimicorum. Est enim iusticia quasi lo
rica et temperantia quasi galea: scu
tum patientia: lancea prudentia.
Oportet enim in presenti operari et
pugnare simul et semel vt simus
edificatores et pugnatores. Sicut
fecerunt iudi Neemie quarto de quibus
media pars preparata erat ad bel
lum et lancee et scuta et arcus et lo
rice et cetera Vna manu faciebant
opus et altera manu tenebant gla
dium. Refert sextus Julius de re mi
litari. li. 2. c. 8. de quodam consule ro
manorum qui ista cautela contra proprium
exercitum vsus est. Cum enim
quendam exercitum duxisset de quo
non multum confidebat elegit sibi v
num alium exercitum fortissimum et fide
lissimum et retinuit secum in castris
et tentoriis. primum exercitum iussit
precedere et fecit apud eos proclamare
quod vel eligerent pugnare cum
hostibus: vel cum ciuibus. Illi er
go considerantes quod necessario opor
tuit illos inire pugnam: vel con
tra bonos ciues: vel contra malos ho
stes: preeligerunt cum hostibus dimica
re et aggressi hostes victoria potiti
sunt. Moraliter deus habet demo
nes hostes suos contra quos misit v
num magnum exercitum: totum videlicet genus
humanum. Vnde ad Ephe. 6. Non
est nobis colluctatio aduersus car
nem et sanguinem supple tantum. Sed
aduersus principes et potestates: ad
uersus mundi rectores: contra spiritua
lia nequicie in celestibus Et quia
vult quod nos necessitemur ad pug
nandum elegit sibi vnum alium ex
ercitum fortem et fidelem: exercitum
videlicet beatorum angelorum et hunc exerci
tum secum retinuit in castris et in
exercitu nostro. i ecclesia militan
te iussit proclamari quod eligamus vnum
ex duobus: pugnare contra demones
hostes nostros vel contra angelos
ciues nostros. More ergo romano
rum preeligamus pugnare contra
demones hostes nostros ad Ephe
6. State ergo succincti lumbos ves
tros in veritate: induti lorica ius
ticie et calciati pedes in preparacio
ne euangelii pacis. calciare pedes
est per exempla sanctorum qui mor
tui sunt affectiones nostras minu
ere. Secundo temperantia est quasi
galea. Sicut enim ad litteram gale
a protegit caput in quo sunt omnes
sensus: ita temperantia in cibo et
potu facit hominem habere bonum
caput et sensum viuacem ysa. quin
quagesimonono. Galea salutis in ca
pite eius. Tercio scutum est pati
entia siue fortitudo Trenorum. 3. Da
bis eis scutum cordis laborem tuum
id est paciam qua sustineant cor
de forti labores pro te. Quarto lance
a est prudentia. homo enim per lance
am vulnerat hostem et procul repel
lit a se. Ita homo per prudentiam
illa que sunt procul preuidet et occur
rit eis: quia rerum exitus prudenti
a metitur Ihere. 46. State in gale
is: polite lanceas: induite vos lo
ricis et cetera.

Vtrum ignis purgatorius inuol
uet reprobos. Et videtur quod non quia
Malach. 3. super illud. Purgabit
filios leui: dicit Glo. duos ignes
legimus futuros: vnum quo pur
gabit electos et precedet iudicium
Alterum qui reprobos cruciabit.
sed hic est ignis inferni qui malos
inuoluet. Primus autem est ignis

finalis ꝯfragationis. Ergo ignis
finalis cõfragationis nõ erit ille
ignis qui malos inuoluet. ¶ Pre
terea ignis ille deo obsequetur in
purgacõe mũdi. Ergo debꝫ remu
nerari aliis elemẽtis remuneratis
Et precipue cum ignis sit nobilis
simũ elemẽtorum. nõ ergo videt
ꝙ in infernuꝫ debeat deici ad dãp
natoꝝ penam. ¶ Preterea: ignis
qui malos inuoluet erit ignis in
ferni: sed ignis ab inicio mũdi p̃
paratus est dampnatis Vñ Ma
thei. 24. Ite maledicti in ignẽ et
num qui p̃paratus est ꝛc. Simili
ter ysa. 30. Parata est ab heri to
phet a rege p̃parata ꝛc. Glo. Ab
heri. ab inicio tophet vallis iehẽ
ne: sed ignis ille finalis cõfraga
tiõis nõ erit ab inicio p̃paratus
sed ex cõcursu mũdanorum igni
um generabitur. Ergo ignis ille
est alius ab igne ĩferni qui repro
bos inuoluet In cõtrarium est
quod in Psalmo de illo igne dici
tur: ꝙ inflãmabit ĩ circuitu inimi
cos eius. ¶ Preterea dañ. 7. dici
tur. Fluuius igneus rapidusq; e
grediebatur a facie eius Glosa:
vt peccatores traheret in gehẽnã
Loquitur autẽ auctoritas illa de
illo igne de quo nũc est mẽtio vt
patet per quãdam glosam: que
ibi dicit. Vt bonos purget ꝛ ma
los puniat. Ergo ignis finalis ꝯfra
gationis in infernum cum repro
bis demergetur. ¶ Dicendum ꝙ
tota purgatio mũdi ꝛ innouatio
ad purgationem ꝛ innouacõem
hominis ordinabitur. Et ideo opor
tet: vt mũdi purgatio ꝛ innoua
tio purgationi ꝛ innouacõni hu
mani generis respondeat. Puñ
ni autem generis purgatio que
dam erit ꝙ mali segregabuntur
a bonis. Vnde dicitur Luce tercio
Cuius ventilabrum in manu sua
ꝛ purgabit aream suam ꝛ congre
gabit triticum suuꝫ id est electos
in horreum suum. Paleas autem
id est ꝛprobos comburet igne in
extinguibili Vnde ꝛ ita erit de pur
gatione mundi ꝙ quicquid erit
turpe ꝛ fedum in ĩfernum cum re
probis retrudetur. Quicquid au
tem erit pulchrum ꝛ nobile in su
perioribus reseruabitur ad glori
am electorum. Et ita eciaꝫ erit de
illo igne cõfragatiõis. sicut dicit
Basilius super illud Psalmiste.
Vox domini intercidentis flam
mã ignis quo ad caliduꝫ vstiuũ
ꝛ quantum ad illud quod in ig
ne grossum reperietur descender
ad inferos ad penam dampnato
rum. Quod vero est ibi subtile ꝛ
lucidum remanebit superius ad
gloriam electorum ¶ Ad primũ
ergo dicendum: ꝙ ignis ille qui
purgabit electos ante iudicium
erit idem cum igne finalis confra
gationis mundi: quamuis qui
dam contrarium dicant. Conue
nit enim: vt cum homo sit pars
mundi: ꝙ eciam eodem igne pur
getur homo quo purgetur mun
dus. Dicũtur autem duo ignes: v
nus qui purgabit bonos ꝛ alius
qui cruciabit malos ꝛ quantum
ad officium. ꝛ aliquo modo quã
tum ad substantiam: quia non
tota substantia ignis purgantis
in infernum retrudetur ad puniti
onem dampnatorũ: vt dictuꝫ est

¶ Ad secundum dicendum q̄ in hoc ignis ille remunerabitur: q̄a illo q̄d est grossum in eo separabit ab ipso ⁊ retrudet in infernum. ¶ Ad terciū dicēdum q̄ sicut gloria electorum post iudiciū erit maior q̄ ante ⁊ pena reproborum. Et ideo sicut claritas superiori creature addetur ad augmētandū gloriā electorum: ita etiā quicq̄d est turpe i creaturis retrudet in īfernum ad augmentandum miseriam dampnatorum. Et ita igni ab inicio preparato in inferno nō est inconuenies si alter ignis addat

Vtrum dampnati puniātur per corporales tenebras. Et videtur q̄ nō quia vt dicit Gregorius 9. Moralium exponēs illud Job 10. Sed sēpiternus horror inhabitat: q̄uis illic ignis ad ꝯsolationē nō luceat tamen vt magis torqueat ad aliquid lucet. Nā seq̄ces quas secum traxerūt de mundo reprobi: flamma illustranti visuri sūt. Ergo nō erunt ibi tenebre corporales ¶ Ꝓp dampnati vident penam suā. hoc enim est eis ad augmētum pene sed nichil videtur nisi in lumine videtur Ergo vt q̄ nō fuit omnino i tenebris. ¶ Preterea dampnati habebūt potētiam visiuam post corporum resumptionem. sed frustra in eis esset visus nisi aliquid viderent. cum igitur nichil videatur nisi in lumine nō essent ibi tenebre corporales. Sed contra est quod dicitur Math. 22. Ligatis manibus ⁊ pedibus proicite eum in tenebras exteriores. Sup quo dicit Gregorius. Si ille ignis lucem haberet: in tenebr̄s exteriores nequaq̄ mitti diceretur ¶ Ꝓp Basilius dicit super illud psalmiste Vox domini intercidentis flammā ignis: q̄ v̄tute ignis dei separabitur ignis ab eius virtute ad ustiua: ita q̄ claritas cedet in gaudium sanctorum ⁊ vstiuum ignis i tormentū dampnatorum. Ergo dāpnati habebunt tenebras corporales. ¶ Re. dicendum q̄ dispositio inferni erit talis vt maxime miserie dampnatorum competat. Vnde s̄m hoc sunt ibi lux et tēbre p vt maxime spectant ad miseriam dampnatorum. Ipsa autem visio s̄m se delectabilis est Vt enim dicitur in principio Methaph. Sēsus visus est maxime diligibilis eo q̄ per ipsum plura cognoscimus Sed per accidens contingit visionem esse afflictiuam in quātum videmus aliqua nobis nociua l̄ nostre voluntati repugnātia. Et ideo in inferno hoc modo debet cē locus dispositus ad vidēdum s̄m lucem ⁊ tenebras q̄ nichil ibi p̄spicue videatur: sed solūmodo sb̄ quadam vmbrositate videantur illa que afflictionem īgerere possūt. Vnde simpliciter loquēdo locus est tenebrosus. sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliq̄d luminis quātum sufficit ad vidēdum illa que animā torquere possunt. Et ad hoc sufficit naturalis situs loci: quia i terre medio vbi infernus ponitur non potest esse ignis nisi fetulentus ⁊ turbidus ⁊ quasi fumosus. Quidam tamē tenebrarum harum causam assignāt ex cōmassatione ⁊ compressione corporum dampnatorum que ꝓpt

multitudinez ita replebunt locū
inferni q nichil ibi de aere rema
nebit. ⁊ sic nō erit ibi aliquid de
dyaphano qđ posset eē subiectū
lucis ⁊ tenebraꝝ nisi oculi damp
natoꝝ qui erūt obtenebrati. ¶
Ad primū ḡ dicendum: q vtiqꝫ
ignis ad aliquid lucet: quia vide
būt dampnati illos p̄cipue q̄ ad
malū traxerūt eos Ista tamen vi
sio in nullo erit delectabilis: cū vi
deant illos quos odio habēt ex q̄
magis torq̄ntur: cū odiū tristicia
est: ac de re displicenti semp oriat̄
¶ Ad secundū dicēdum q dupli
citer aliquid videt̄. Vno modo p
mediū dispositum ac visui ꝓporci
onatū. ⁊ talis visio semp delcābi
lis est. Alio modo aliquid videtur
p mediū fumosū ⁊ turbidū. ⁊ tal̄
visio videntē plus ɔtristatur. Vi
debūt enim dāpnati suas penas
ac aliorū quos odiūt p mediū te
nebrosū. Vñ patet q tanebre cor
porales nō repugnāt tali visioni
Idem enī corp⁹ potest eē sm quid
illuminatum ⁊ tamen absolute te
nebrosum ¶ Ad terciū dicēdum
q sicut omnia beatis sūt ad glori
am: ita singula sunt dampnatis
in penā Visus ḡ dampnatoꝝ erit
in actu: ꝫ sibi penali. Cum ex visi
one: tum quātum ad mediū fūo
sum: tum ex pte rei vise animū cō
tristātis magis puniat̄. Odium
quidem rei vise magnā in ip̄is pa
riet tristiciā. ¶ Ad rationes post
oppositum. Ad primā dicendum
q ille ignis ñ p̄t denominari a lu
ce. Cum vnaqueqꝫ res a suo poti
ori denominānda est. In igne aūt
īferni tenebre magis habundāt

ipso lumine. Dicūtur igit̄ dāpna
ti mitti in tenebras exteriores. In
teriores autē tenebras peccatorū
p culpā inciderūt eciā in via: q̄ ⁊
manēt post dampnationez: sicut
dampnationis causa ¶ Ad secū
dam: q claritas ignis: q̄ est delec
tabilis visui a tali igne separabi
tur Nō āt fumosa pspicuitas pl⁹
visū ɔtristās q̄ pficiēs ā delectās.
Ista enī oīa dcā sūt de visu corpo
rali. Visu āt intellcūali eciam sci
in p̄ria penas dāpnatoꝝ vident:
ac cū magna delectacōe Cui⁹ racō
est: q̄a a btis nichil subtrahi dz
qđ ad pfectionē btitudinis eorū
ptineat. Et ideo vt btitudo sancto
rū sanctis magis ɔplaceat: ac de
ea vberiores gratias agāt datur
eis vt visione intellcūali eciam p
fecte penam dampnatorum intue
antur.

Lectio. A2

Et pugnabit cum illo or
bis terrarū ɔtra insensa
tos Ibūt directe emissio
nes fulguris ⁊ tamq̄ habene cur
uato arcu nubiū exterminabun
tur ⁊ ad certū locū insilient ⁊ a pe
trosa ira plene grādines mitten
tur ⁊ cādescet in illos aqua maris
⁊ flumina concurrent duriter. ¶
Postq̄ spūs sanct⁹ descripsit xp̄i
iudicis aduenientis ad iudiciū
inexpugnabilez p̄parationē. hic
describit creature xp̄o ɔsētientis ī
tollerabilem cooperationē ¶ Vbi
notandum q sicut de⁹ omnia cre
auit ꝓpter electos: ita omnia mo
uebit suo modo ad se vindicādū
de reprobis. Vnde sicut elementa
seruiunt homini: vt ipse deo de
seruiet: ita elementa seruient dō

198

vt de reprobis qui ei seruire noluerunt vltionem accipiat. Et quia omnis creatura corporalis ifra celestes orbes continetur ideo p̄mo insinuat cōclusionem in generali Secūdo eaz explicat magis in speciali. ibi. Ibūt directe // Quātum ad primuz dicit sic. Et pugnabit cum illo quasi diceret non solum xp̄s iudex sic apparebit armatus lorica iusticie ⁊ galea iudicij certi. ⁊ sic de alijs de quibus in hesterna lectione dictum est: imo pugnabit cum illo orbis terrarum ⁊ omnis motus orbis circa terram. Luce. 21. Nam virtutes celoꝝ mouebūtur vel ipsemet orbis terraꝝ id est spera terre. Et hoc cōtra insēsatos. Reprobi vocātur insensati nō quia sensu sed quia disciplina ⁊ volūtate deo seruiēdi caruerunt Sapie. 12. Tamq̄ pueris insensatis iudicium eis inderisum dedisti de ista materia loquēs Crisostomus super illud Math. 24 Virtutes celorum mouebūtur dicit sic. Exurgente rege celesti iudicare viuos ⁊ mortuos virtutes angelice mouebūtur terribiles ministri t̄ribilem dominum precedētes. Et infra Patrefamilias moriente domus turbatur: familia plangit ⁊ nigris vestibus induitur. Sic humano genere ꝓpter quod frā fūt omnia circa finem constituto celi ministerio lugēt ⁊ candore deposito tenebris induūtur. Hec Crisostomus. Qm̄ terribilis autem erit pugna corporalium creaturarum cōtra mundum imminēte iudicio generali: describit in speciali per q̄tuor exempla: Per choruscationē fulguris. Per inundationes nubium. Per turbacōes grandinū ⁊ per eleuacōnes mariū. ¶ Quantum ad primū dicit sic. Ibūt directe immissiones fulgurū. Fulgur est vapor ignitus expressus a nube. sicut dr 3. Methe. Vñ p emissiones fulguꝝ intelligit spūs scūs i ꝓposito gn̄alem mūdi ɔflagracōnē q̄ fiet per ignem. de qua habetur in psalmo. Ignis ante ipsum precedet ⁊ inflāmabit in circuitu inimicos eius De qua ɔflagracōe q̄lis erit cito in dubitacōne videbitur ¶ Quātum ad secūduz quomodo creatura pugnabit contra reprobos dicit sic. Et tamq̄ a bn̄ curuato arcu nubium exterminabūtur id est sicut bene curuatus arcus nubium qui est iris in diluuio aq̄rum tēpore Noē quādo omnes mali fuerūt submersi p inundacōem diluuij: ita fiet imminēte iudicio generali q̄ omnes reprobi exterminabūtur ⁊ tamē iusti saluabūtur illesi ⁊ reprobi ad certū locū insiliēt viz ad ifernū ¶ Tercio dscribit q̄ t̄ribil' eit illa pug̃ creatuē corporalis p exemplū de t̄bacōe g̃ndinū. Et q̄tuz ad hoc dt sic q̄ viz plene grādines mittent a petrosa ira. plene gn̄dines ⁊ pōderose icrepacōes q̄s faciet iudex qn̄ dicet. Esuriui ⁊ nō ⁊c. Math. 25. Mittētur a petrosa ira ⁊ a vindicta xp̄o debita ad Corin. 10. Petra āt erat xp̄s ¶ Quarto exp̄mit pug̃m creature cōn̄ malos p elationē mariū In p̄s. Mirabiles elacōes maris mira. i altis dn̄s Et q̄ntū ad hoc dt. Et cādescet in illos a q̄ maris ⁊ flumina ⁊c. Et videtur

hic tangere primum de illis signis
14. q̄ dicit Ihero. se repperisse in ā
nalib9 hebreoꝝ q̄ sunt ista ¶ Pri
mo die omnia maria exaltabun
tur quindecim cubitis vltra om
nes montes orbis terre: nō effluē
tia: sed sicut muri stabūt ¶ Secū
do ꝓsternētur in profundum itan
tum: vt vix videri poterūt ¶ Ter
cio redigētur in antiquū statum
¶ Quarto omnes belue ⁊ anima
lia q̄ mouebūtur in aquis cōgre
gabūtur ⁊ eleuabūtur sup pela
gus inuicem mugientes more cō
tentionis ¶ Quinto omnia vola
tilia celi ꝯgregabūtur in campis.
omnes inuicē lamentantes nich
il gustātes: nichil comedentes ¶
Sexto flumina ignea surgēt ab
occasu solis contra faciem firma
menti vsq; ad ortum currentia ¶
Septimo omnia sidera erratica ⁊
fixa surgent ꝓferentia ex se igne
as comas sicut comete ¶ Octauo
erit terremotus: ita ꝙ nullus ho
mo possit stare: sed omnia edifici
a prosternētur. ¶ Nono: omnes
lapides tam parui q̄ magni in q̄
tuor ꝑtes se diuident: vna petra a
liam collidente ¶ Decimo omnes
plante sanguineum fluent rorez
¶ Vndecimo omnes colles ⁊ edi
ficia in puluerem redigētur ¶ Du
odecimo omnia animalia veniēt
ad campos de siluis ⁊ montibus
rugientia ⁊ nichil gustātia ¶ De
cimotercio: omnia sepulchra ab
ortu solis vsq; ad occasum pate
bunt cadaueribus ad surgendū
¶ Decimoquarto: omnes homi
nes exibunt de habitaculis suis nō
intelligentes; neq; ad inuicem lo
quēntes: sed more ferarum discur
rentes. ¶ Die decimoquinto: om
nes morientur. ⁊ resurgent cum
mortuis longe ante defunctis. ¶
Hec tamen signa: quia de apocri
fis sunt excepta certitudinem nō
habent. In hoc tamen qd dicitur
in littera: ꝙ candescet in malos:
aqua maris ⁊ flumina cōcurrent
duriter: videtur tangi primū sig
num de collisione aquarum ⁊ ea
rum in altum eleuatione ¶ Quia
superius tactum est: ꝙ per emissi
ones fulguris intelligitur genera
tio ignis illius miraculosa ꝑ quā
totus mundus conflagrabitur
ante diem iudicij: Sit ista dubita
tio. Vtrum mundus purgabitur
ꝑ ignem. Et videtur ꝙ non: quia
vel ille ignis foret naturaliter pro
duct9 vel supnaturalit. Si supna
turalit. ḡ nō habebit opationem
nālem. Si nāliter. ḡ possibile eēt:
ꝙ nāliter fieret diluuiū vniūsale
ignis. S; iste articul9 ē excōicat9
a dño Stephāo Parisien. epō Itē
si sic nō generaret nisi ex certa cō
stellatione planetarū ⁊ calidarū
stellaꝝ: ꝫ si hoc tē possit scīri tps
illud ꝑ calculacōes astronōicas.
ꝯns falsū ¶ ꝓp si mūd9 purgabit
ꝑ ignē q̄ro an ille ignis p̄cedet in
diciū an sequat. Si dicat ꝙ p̄cedꝫ
Iux illud ps Ignis an ip3 p̄cedꝫ
Con videt Aug. 2. de ci. dei c. 16. v
dicit sic Iudicatis hijs qui scripti
nō sunt in libro vite. sequit ꝙ tē
figura mundi mundanoꝝ igniū
cōflagratione peribit Item in eo
dem libro capitulo vltimo in fine
Circa illud iudicium has res di
cim9 esse vēturas Heliā thesbitē

149

Fidez iudeoꝝ esse antixp̄m psecu-
turum: xp̄m iudicaturum: mortuo-
rū resurrectionē: bonoꝝ ⁊ malorū
diuisionem: mūdi ɔflagracōnem
eius deniq; renouationē. Existio
eo quo a me cōmemorata sunt or-
dine esse vētura. Ergo s̄m beatuz
Augustinū: mūdi purgatio p ig-
nem erit post iudicium. Si vero di-
catur ꝙ sequet̄. Contra sicut dic̄
Aug⁹. 2. de ciuitate dei ca. 18. Et al-
legat magister 4. sētentiaꝝ di. 41
Hoc erit incēdium mūdi sanctis
quod fuit camin⁹ tribus pueris
In quib⁹ vero aliquid purgandū
fuerit: p ignem illum purgabit̄.
Sed constat ꝙ post iudicium nl̄-
lus purgabitur per illum ignem
quia cōstat ꝙ omnes sancti sta-
tim̄ in resurrectione habebūt cor-
pora gloriosa ⁊ per conseq̄ns im-
passibilia. Ergo ille ignis precedet
resurrectionem ⁊ iudicium ¶ Ad
oppositu; ē Petr⁹ cañ. sua c. 3. Ad
uenient inquit dies dn̄i vt fur in
quo celi magno impetu transiēt
elementa vero calore soluentur. t̄-
ra autē ⁊ que in ipsa sunt exuren-
tur. Et infra. Per quem celi ardē-
tes soluētur ⁊ elementa ignis ar-
dore tabescent. nouos vero celos ⁊
nouam terram ⁊ promissa ipsius
expectam⁹. Iterū p̄mo ad Corin.
8. Glosa sup illud. Preterit figu-
ra hui⁹ mūdi dicit sic Pulchritu-
do huius mūdi mūdanoꝝ igniū
conflagratione peribit. Ergo mū-
dus purgabitur p ignem. Et pre-
terea 2. de ciuitate dei ca. 6. Illa cō-
flagracōne mūdana elementoꝝ
corruptibiliū qualitates que cor-
porib⁹ nostris corruptibilibus
congruebant ardēdo penitus inte-
ribūt atq; ipsa substātia eas q̄li-
tates habebit que corporib⁹ im-
mortalib⁹ mirabili mutatione cō-
ueniāt vt scilicet mūdus innoua-
tus in melius accōmodetur homi-
nib⁹ etiā carne in melius inoua-
tis. ¶ Ad questionem dicēdum
ꝙ sic. Sed tamē primo videbitur
per quid purgabit̄ mūd⁹. Secun-
do in quib⁹ partib⁹ purgabitur.
Tercio vñ causabitur ille ignis.
¶ Circa primū est adūtendum
ꝙ cum mūdus factus sit ꝓpter ho-
minem Vnde 2. Phisicoruz dicit̄
ꝙ omniū nos sum⁹ quodāmodo
finis: cōueniēs est ꝙ q̄ndo homo
glorificabit̄ mūd⁹ etiam suo mo-
do innouet̄. Ad hoc aūt ꝙ homo
glorificet̄ oportet duo remoueri
ab homine scilicet corruptionem
in corpore ⁊ infectiōez culpe in aīa
Conformit̄ ad ista oz mundū i du-
ob⁹ purgari. hn̄t ei elemēta i q̄b⁹
ɔuersamur sicut ignis: aer: aq̄ ⁊ t̄ra
sibi ɔmixtas q̄sdā ptes natuē ex-
tranee: qꝛ aer ē admixt⁹ cū vapori-
b⁹ t̄renis ⁊ aq̄is. sic dr 3. Metheo.
Similit̄ ptes t̄ree ⁊ aq̄e sūt adiui-
cē ɔmixte. sicut ɔgruū est ⁊ ɔueni-
ēs hītacōi hoīm corruptibiliū: ita
ꝙ nullū de istis trib⁹ elemētis ē in
sua nāli puritate. ⁊ ista īpuritas
corrn̄t corruptibilitati corpis i ho-
mie. ⁊ hn̄t ista elemēta q̄dā īpuri-
tatē corrn̄dentē infectōi culpe. hoc
ē q̄ndā ꝓdoneitatē ad futurā ino-
uacōez ꝓpt̄ pctā in hijs locis ɔmis-
sa p magnū tps tā a mal̄ hoīb⁹
q̄ ab āgelis mal̄. sic dici⁹ ꝙ loca
ꝓphanata indigēt recōsiliacōne.
purgabitur g̊ mūdus ab vtraq;

impuritate p hoc q omnes dispo
sitiones extranee elemētis ꝯmix
te corrūpuntur ⁊ restituentur ele
mēta ad suā simplicē puritatem.
Vñ nec manebūt postea anima
lia: nec plante ꝫ sola elemēta. Se
cūdo patet ex istis in quib⁹ ptib⁹
mūdus purgabit: viz in quibus
fuit habitatio demonum ⁊ hoīm
Vñ ꝑm Aug. 2. de ciuitate dei c. 18
Ignis ille incipiet purgare aerē
in superiori pte aeris vltra medi
um intersticiū ⁊ descendet successi
ue versus terram. Erit autem alti
tudo illi⁹ a terra: quātum ascende
runt aque diluuij quindeciz cubi
tis sup montes quos operuerunt
Sicut dicitur Gen. 7. ¶ Quātum
ad tercium dicēdum: q erit pro
ductus supnaturaliter: sicut fue
runt aque diluuij. sicut textus sa
tis innuit. pcedet tamen vehemēs
siccitas ⁊ calor productionem illi
us ignis: ⁊ desinet causari arcus
nubium ⁊ quecumq; humide im
pressiones sicut sunt: pluuie: nix.
grando: ros ⁊ huiusmodi ⁊ gene
rabitur a sub descendens in tanta
multitudine. ⁊ apparebit aspiciē
tibus: q sint stelle de celo caden
tes. Et sic intelligitur illud Math
24. Stelle cadent de celo. Quam lo
cutionem credendum est eē tropi
cam ꝑm Aug. 2. de ciuitate di c. 28
¶ Ad primū ⁊ secūdum dicēduz
q ignis ille generabit supnatuā
liter sicut dictū est. ⁊ ideo nō valz
ꝯseqntia. ḡ nō habebit opationē
naturalem ¶ Ad terciuz dicēdum
q ignis ille inqntum ad aliam o
pationem precedet ⁊ quātum ad
aliquid cōmunicabitur ⁊ quātuz

ad aliquid seqtur Actio enim illi
us ignis est successiua: quia ante
iudicium fiet incineratio corpoꝝ
hominū tūc viuētium p modū is
tum q pfecti resoluētur sine pena
sensus ab illo igne illata ⁊ impfe
cti purgabunt. Quo facto statim
erit resurrectio mortuoꝝ. Postea
recedente iudicio inflāmabitur to
tus mūdus p circuituz. Peracto
vero iudicio diuidetur in purum ⁊
turbidum illius ignis. Apponet
eciam illud cum omnibus fedita
tibus relictis de purgatione mū
di ⁊ inuoluūt reprobos. sicut dicit
Basilius super illud Ps. Vox do
mini intercidētis flammā, ⁊ depor
tabit ad infernum Vnde aliqua
pars illius ignis addetur igni in
fernali qui nunc est. ⁊ alia pars
q̄ est nobilis ⁊ pulchra addetur
igni supiori ad gloriam electoꝝ.
Et sic est q ille ignis purgās mū
dum q̄ntum ad suuz op⁹ iniciale
precedet qd est purgare ⁊ conco
mitabit. Sz q̄ntum ad eius consū
mationē seqtur. ⁊ sic itelligit Au
g⁹. al's a seipso discordaret. sicut
patet p auctoritates supius alle
gatas

Lectio. 13

Contr̄ illos stabit spirit⁹
virtutis ⁊ turbo venti diui
det eos. ⁊ ad heremū de
ducet omnē terrā iniquitas illoꝝ
⁊ malignitas eūtet sedes potentū
¶ Postq̄ spūs sanctus descrip
sit xp̄i aduenientis ad iudicium
inexpugnabilem p̄parationē. ⁊
creaturarū intolerabilem ꝯtra re
probos opationem. Hic describit
sētentie finalis indispensabilē ex
ecutionē. Et circa hec duo facit. Nā

primo assignat modū quo om̄s ē
probi punient̄ secundo assigāt cāz
quare iniusti nobiles subuertent̄
ibi. Et malignitas. Circa primum
dicit tria primo q̄ dampnabūtur.
finaliter seperabuntur potenciali
ter/ et incarcerabuntur localiter/se
cunda pars ibi. Et turbo venti/ tcia
ibi. Et ad heremum. Quantū ad pri
mū dicit. Cōtra illos stabit spirit⁹
virtutis Spiritus in scriptura dicit̄
aliquando vox. prima coꝝ 14. Psal
lam spiritu psallam et mente/ q̄ ḡ
vox cristi iudicantis est vox virtu
tis iuxta illud psalmiste Dabit vo
ci sue vocem virtutis/ cui uirtuti nl̄
lus possit obsistere Ideo signanter
dicitur contra illos stabit spiritus
virtutis ysaie .11. Spiritu oris sui i
terfitiet impium/ et secunda thess̄
secūdo Tunc reuelabit̄ ille iniqu⁹
quē domin⁹ ihesus interficiet spi
ritu oris sui Ruātum ad secundum
dicit. Et turbo venti diuidet eos/ tur
bo secundum. ysi. 13 ethi. vbi agit
de ventis et ē volubilitas ventorū
et dicit̄ t̄bo a terra quia quotiens
ille ventus consurgit terrā i circui
tu mittit. Sicut ergo puluis siccus
statim sine resistentia eleuat̄ a ter
ra et defertur scd̄m motum vēti Ita
reprobi prolata sententia sine qua
cumq̄ resistentia inuoluentur illo
turbido igne de quo dictum fuit i p̄
cedente lectione et demergentur in
infernum. In psalmo non sic impij
non sic s̄ tamq̄ puluis quē proicit
vētus a facie terre et Job 31 Erunt
sicut palee ante faciem vēti et sicut
fauilla quā turbo dispgit Fauilla ē
cinis extinctus et siccus qui a vēto
circulariter moto stati dispgit̄ q̄ vē

tus est turbo Naū. p̄mo dn̄s in tē
pestate et in turbine vie eius. Et
Ihe. 23. Ecce turbo dn̄ice idignaci
onis egredietur et tempestas erum
peus sup caput impiorū eueniet
Tercio dicit q̄ reprobi incarcera
bunt̄ et quantū ad h⁰ dicit q̄ ad
heremū deducet omnez t̄rā iniqui
tatis illoꝝ. Et hec ē antiqua litteā
quā exponit Raban⁹ et sicut dici
tur ver⁹ text⁹ est Et est sensus q̄
ad infernū deducet de⁹ omnē t̄raz
iniquitatis illoꝝ hoc ē omnē terrā
et carnalez affectionē eorū ad pu
niendū inppetuū. Si autez sit iniq̄
tas eoꝝ deducet eos causaliter et
demeritorie ad infernum Sed sen
tēti a nō mutatur. Infernus i litteā
ista vocat̄ herem⁹ q̄ sicut hēmus
vocat̄ locus vastus et incult⁹ vbi
nullū aial̄ rationale habitare po
test conuenienter Ita ifern⁹ loc⁹ est
nulli rationali creature apt⁹ nisi
malū pccm̄ esset quia malū bene
ordinatū et suo loco positū eminē
cius ēmēdat bonū Sicut dicit Au
g⁹. enchi. c. 6. Et est herem⁹ scd̄m
ḡmaticos feminini gnis Vn̄ declina
tur hec heremus. In signum cui⁹
q̄ p femininū gen⁹ ad heremuz il
lam homo primo ducebatur. In
de hic et hec heremita persona que
solitudinem et hēmuz inhabitat.
Vnde quicūq̄ ciuitates vel vrbes
inhabitāt et cū hoc vocant̄ hēmi
te: habēt nomē ɔtrariū rei. Sūt ei
vrbaīte et vocāt̄ hēmite Vltiō
assignat cām specialez q̄te iniusti
nobiles subuertentur dicit q̄ ma
lignitas subuertet sedes potentū
Non dicit ignorātia q̄ illa i casu
excusat Nec dt ipotētia q̄ illa filit

preasat. Sed certe malignitas eos
dampnabit: quia cum scirent a
possent noluerunt. Vnde bonum
fuit illud veritatis prouerbium.
sicut allegat Aristotiles. 4. Ethi
corum. Principatus vicium ostendit. Et bene metrice dicitur. Cum
poteris quodvis probat actio te
tua quid sis. Quando enim princeps malefacit sciens a potens be
nefacere sicut semper debet homo
de principe presumere: videlicet q
est sciens a potens: tunc manifestum est q malignitas est in causa. Et verum est q malignari possunt ad temp⁹: sed per malignitatem finaliter subuertentur. Propter
quod homo licet videat homines
malignos florere ad temp⁹: nō de
bet de hoc mirari: nec eos imitari.
Vnde in Psalmo Nolite emulari
in malignantibus: neq zelaueris
facientes iniquitatem Glosa. Tu i
firme qui forte miraris q mali flo
rent: noli emulari id est sequi ma
lignantes: neq zelaueris id est ne
q inuideris: neq ames facientes
iniquitatem. Et infra assignat causam. Noli inquit emulari vt ma
ligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur. Glosa. Qui
gloriantur a si modo florent: tamen
in futuro exterminabuntur. extra
terminos diuine dilectionis ponentur.

Dubitatio litteralis. Vtrum pe
na dampnatorum deberet dici cor
poralis. Et videtur q non: quia si
ignis ille foret corporalis: corpa
dampnator calefierent a altera
rentur ab illo igne. Consequens est
falsum: quia cessante motu celi nō
la alteratio nec aliquis motus po
terit esse in vniuerso. Vnde Aristotiles. 8. Phisicorum probat q mo
tus celi circularis est perpetuus a
primo omnium motuum: quia illo
subtracto nullus motus esse po
test. Preterea si ignis ille foret
corporalis a ageret continue in cor
pora corrumperet illa corpora: quia
passio magna facta abicit aliquid
a substantia. 3. Thopicorum. a sic nō
foret pena dampnatorum perpetua in
igne quo ad corp⁹ saltem. Item sic
dicit q erit ignis: ita dicit q erit ibi
fletus Matth. 8. Ibi erit fletus a
stridor dentium: ꝫ fletus fieri nō p̄t
nisi p resolutionem lacrimarum ꝫ nō
est imaginandum q ibi esset perpe
tua resolutio aq ab oculis nō foret
generatio noui humoris p restaura
tionem alicuius alimenti. Ergo nō
erunt ibi lacrime nec fletus. Item
sicut ponit ibi ignis: ita dicit q erunt
ibi vermes: ꝫ hoc nō p̄t intelligi corpa
liter: cum nullum corp⁹ mixtum manebit
p⁹ iudicium in corp⁹ humanum. sicut
Aug⁹ dicit 2. de ci. dei c. 22. In penis
malorum inextinguibilis ignis a vi
uacissimus vermis. ab aliis alibi a aliter
est expositum. Aliis vterque ad corp⁹: a
liis vterque ad aiam retulerunt. Aliis p
prie igne ad corp⁹ tropice: ad ani
ma vermem qd creditibilius esse vide
tur. Preterea si sic tunc forent
ibi tenebre corporales consequens
est falsum: quia sicut patet 2. de a
nima. Nichil videtur nisi in luce: sed
dampnati videbunt mutuo penas suas
q alie visus meet eis otiosus a
superfluus. Igitur ibi erit lumen Item ibi
non erit vterum sulphur. Ergo nec ver
mis ignis patiatur: q de vtroq

apte dicit ꝓpheta. Ignis sulphur
ꝛ spūs ꝓcellaꝝ ꝛc. Confirmatur
quia in purgatorio est solꝰ ignis
Igit ꝛ in inferno. ¶ Ad oppositū
est btūs Augꝰ. 21. de ciui. dei c. 1. ꝛ
10. Gehenna q̄ stagnū ignis ꝛ sul
phuris dcūm est: corporeꝰ ignis
erit ꝛ cruciabit corpora dampna
toꝝ. Item Grego. 4. dyal. parūꝫ
ante mediū. Ignem gehenne cor
poreum esse nō ambigo. ¶ Ad is
tam questionem dicēdum ꝙ sic.
Ratio huius est quia pena qua
corpus patitur est pena corpoēa
Sed corpora dampnatoꝝ ibi pa
tientur post diem iudicij: quia si
tut beati gaudebunt in aīa ꝛ glo
riabūtur in corpore. Ita dāpnati
tristabūtur in anima ꝛ puniētur
in corpore. ¶ Ad primū argumē
tū: est opio bti thōe. ꝙ ignis nō a
get in corpora dampnatoꝝ mate
rialiter siue immutatione materi
ali. sed tantū spūali eo modo quo
sensus immutatur. hoc em̄ ꝯmūe
est omni sensui ꝙ sensus ē suscep
tiuꝰ specierum sine materia Vnde
sicut oculus patitur a colore ꝛ ta
men oculus nō coloratur nec alteā
tur ꝑ receptionem materialem co
loris Ita tactus in dampnatis im
mutabitur spūaliter a calore ꝛ ta
men nō recipiet calorem nec alte
rabitur ꝑ calorem. Vnde tenet ꝙ
calor imprimetur sensui tactꝰ ꝑm
esse spūale: nō materiale. Potissi
mū quod videt ad istud mouere
est de cessatiōe motus celi. de quo
argutū fuit cruciabunt ꝑ formas
receptas intentionaliter ab extrī
seco: nō materialit. ¶ Sed cōtra
illud arguit quia impossibile est

rem existentē ꝑfecte priuari ꝓpri
a operatione. Sed ignis erit ibi
aliter. ḡ poterit calefacere Similit
illa corpora non erūt impassibilia
si sint sufficiēter approximata. ¶
Ꝓp ad preces Josue sol ꝛ luna ste
terūt Josue. 1. sed si alia corpoā ce
lestia nō stetissent: similit totus
ordo corpoꝝ celestiū fuisset muta
tus. Et tamen tūc temporis Josue
pugnauit ꝛ in mūdo vbiq̄ natuā
les actiones fuerūt. ¶ Ꝓp corpora
celestia nō soluꝫ agūt in ista infe
riora ꝑ motū sed per formas suas
sicut ꝑ diuersos effectus natura
les. ḡ dato ꝙ quiescerent: adhuc
aliā dispositiōeꝫ causarent in istis
inferioribus: licet nō talem alteā
tiuā generationeꝫ rerum ꝛ corrup
tionē sicut modo ¶ Ꝓp iste articu
lus dampnatus est parisius. Si
celum staret ignis in stupā nō a
geret ¶ Ꝓp esto ꝙ nulla naturali
ter actio eē possꝫ cessante motu ce
li. Non ideo cogimur dicere quin i
erit actio ꝛ passio supnaturalit i
corporibus dampnatoꝝ. Māifes
tum est enim ꝙ quasi omnia que
circa dampnatos ponimꝰ futura
sūt supnaturalit a diuina virtute
faciēda. hec enim ignis ille infra
terram in ꝑpetum posset manere vi
olent ꝑm Aristotileꝫ. Cum nullū
violentum sit ꝑpetuum: nec iterū
corpora mixta cuiusmodi erūt cor
pora hominum possent eē ꝑm na
turam ꝑpetua cum sint ꝯposita ex
cōtrarijs. ꝛ multa talia facile est
ducere ad ꝓpositum. Ideo dicunt
alij ꝙ corpora dāpnatoꝝ nō solū
spūalit sed eciam materialit: alit
immutabunt ꝛ calefiēt. ¶ Et tūc
patet ad

patet ad primum argumentum.
¶ Ad secundum quod est directe
contra illud: dicendum quod illud ar-
gumentum est contra utramque viam
quia excellens sensibile corrumpit
sensum. sicut agens naturaliter corrum-
pit passum. Vnde ad argumentum
dicendum quod deus volet igni coagere
ad alterandum: non ad corrumpen-
dum. quod aug. 21. de ci. dei videtur de-
clarare per exempla. quomodo quedam
animalia etiam corruptibilia viuunt
in igne. Et c. 4. de Salamandra. licet
secundum Aristotilem libro de proprietati-
bus elementorum. nullum animal in ig-
ne posset viuere diu. Certum tamen
est pilos eius ab igne non posse con-
sumi. Vnde: utrumque oportet dicere quod
ignis cruciabit et tamen corpus in
perpetuum durabit. Sed qualiter
est ignotum quia certum est quod illud
oportet reducere ad miraculum sin-
gulare ¶ Ad tertium de fletu dicunt
doctores quod in fletu duo considerantur
resolutio lacrimarum et turbatio ca-
pitis et oculorum fletus. Quantum ad
primum non erit ibi fletus sed tantum
quantum ad secundum. sicut argumen-
tum bene deduxit. ¶ Ad quartum
de verme similiter sentiunt quod erit spi-
ritualis videlicet remorsus conscientie qui ori-
etur ex putrefactione peccati: me-
thaphorice loquendo et affliget. ¶
Ad quintum de tenebris dicendum
quod dispositio inferni erit talis qualis
esse poterit: maxime ad afflictionem
dampnatorum. visio vero secundum se est de-
lectabilis. sicut dicitur primo Methaph.
Per accidens vero est tristabile secundum
quod aliquod nociuum visu apprehenditur
Est ergo et erit dispositio inferni ta-
lis quod nichil perspicue ibi videbitur

sed sub quadam vmbrositate vt illa
videantur que anime possunt ingerere
afflictionem Vnde simpliciter loquen-
do est magis tenebrosus quam lucidus
quia ibi non poterit esse ignis nisi fetu-
lentus et turbidus ¶ Ad sextum
dicendum quod non solum per ignem pu-
nientur dampnati. sed sicut dicit Ba-
silius super illud Vox domini interciden-
tis flammam. i. in vltima purgatione mundi
fiet quedam separatio in elementis pu-
ri ab impuro. Et quicquid est pu-
rum et nobile remanet superius ad
gloriam electorum. quicquid est fetu-
lentum et turbidum descendet ad in-
fernum ad penam dampnatorum vt sic omni-
nis creatura dei erit electis materia
gaudii. Ita dampnatis ex omnibus
creaturis fiat tormentum Et sic in-
telligunt nonnulli principium prece-
dentis lectionis. Pugnabit cum illo
orbis terrarum contra insensatos Et il-
la varia mixtura multarum fecium:
sulphur potest vocari. Quia vero
pena purgatorii non est principa-
liter ad affligendum sed ad purgan-
dum. Ideo dicunt eam per solum ignem
fieri. non sic autem in inferno cuius
pena est ad affligendum. et nullo
modo ad purgandum. ¶ Capi-
tulum sextum. ¶ L. xv.

Melior est sapientia quam vires
et vir prudens magis quam
fortis ¶ Finis sapientie est
hominem reddere dignum ad alios
gubernandum et regendum. Et ideo
primo ostendit quomodo homo possit et debe-
at per donum sapientie alios gubernare
Secundo quomodo homo possit sapientiam
impetrare c. x. In hoc ergo capitulo. 6
spiritus sanctus intendit informare gub-
natores. reges. iudices et prelatos

a eos ad amorem sapientie inuita-
re ¶ Postq̄ a spiritu sācto osten-
sum ē a principio libri vsq; huc:
quomodo p iusticiaz a bonos mo-
res potest homo sapientiam acq̄-
rere. Hic cōsequēter declarat quo-
modo sapiētia acquisita possit ho-
minem pficere. ¶ Est tamen no-
tandum q̄ ista diuisio libri vel p-
cessus nō est ita precise facta: q̄n
in vtraq; parte vtrumq; fiat. Nā
in precedentibus aliq̄ndo dictum
est: quomodo sapientia possit ho-
minem pficere. Et in sequētibus
docebit aliq̄ndo quomodo homo
possit sapientiam acquirere. Agit
enim alternatim: nūc de sapiētia
acquirenda: nūc de sapientia exē-
cenda: viz p totum librum. Quia
vero finis a pfectio sapientie ē fa-
cere hominem abilem ad seipsum
a ad alios gubernādum virtuose
Ideo de isto fine principaliter in-
tendit. Vnde intentio huius capi-
tuli est informare reges: principes
iudices a prelatos: quomodo tā
se q̄ sibi subiectos debeāt gubn a-
re. Hoc autem fit interscalariter
a alternatim duplici via viz sapi-
entiam cōmendando a ad sapiē-
tiam inclinādo Vnde nūc commē-
dat eius valorem: nūc inuitat ad
ei⁹ amorem ɔtinue p totum capi-
tulum. Cōmendās g̊ sapiētiam
in lectione ista cōparat eā ad for-
titudinem corpoālem que fuit p̄n-
cipiū presumptionis humāe ad
alios regendum a gubernādum.
Fortes enim homines a robusti p̄-
mo teperūt p tirānides debiliores
opprimere a eis ad ꝓpriam vtilita-
tem: nō ad subiectoꝝ comodum
dominari. Sicut p̄ de Nemproth
p3 Gene. 10. De q̄ dicitur q̄ cepit
esse robustus venator hominum
coram domino. vel oppressor a extin-
ctor amore dominādi. In tantum
autem inualuit illa opinio: q̄ for-
titudo corporalis videt dignificaē
hominem ad principatum a etiā
vsq; hodie a pluribus fatuis ap-
probat. Ruā opinionez elidendo
quia falsum est dicit: q̄ ad regen-
dum a gubernādum melior ē sa-
pientia q̄ vires a c̄. Sapiētia inq̄t
que sursum est: que includit spez:
fidem a caritatem cum omnibus
v̄tutib⁹ cardinalibus: quia nō lo-
quitur de sapientia stricte prout
ē quedam virtus intellectualis:
precise. sicut in principio libri di-
ctum fuit Vñ Seneca epl'a septi-
ma dat differentiā inter alias ar-
tes a sapientiam: quia alie artes
sūt sicut instrumēta vite. sicut na-
uigatio: edificatio vel plantatio.
Sapīa āt ē ars vite. Idez epl'a 86
sm cōes cogitacōes. Queris an es-
timē aliquē futurū eē sapientē q̄
lr̄ās nescit. Sapīa res tradit nō
verba de diuinis humanisq; cogi-
tet: de p̄teritis: de futuris: de cadu-
cis: de eternis. De ista sapīa loq̄ns
Bernard⁹ in quibusdaz sentētijs
a ponit auctoritas 8. li. floꝝ. c. 29.
distinguit sapiaz triplicē. Sapiē-
tiā cordis: sapiam oris a sapiam
operis. Et quālibet ponit i tribus
cōsistere. Sapientia iquit cordis i
penitudine peccatoꝝ preteritoꝝ ē
In cotemptu presētium cōmodo-
rū In desiderio futuroꝝ premiorū
Inuenisti plane sapiam: si prio-
ris vite peccata defleas. Si huius

seculi & fideabilia pulpenditas. Si e
ternam beatitudinem toto desideri
o compiscas Inuenisti sapientiaz
si tibi hoc singula sapiunt pro vt
sunt Hec quidem vt amara & om
nino fugienda. Ista vero velut ca
duca & transitoria contempnenda
Illa vero vt perfecta bona totis des
deriis appetenda intimi animi quo
dam sapore diiudices vt discernas,
Hec quantum ad sapietiaz cordis
de sapientia vero oris subdituc
sane in hijs trib9 verbis. Affluis
sapientia vel prudentia. Sit in ore
confessio pries imitatis. Sit gra
tiarum actio & vox laudis. Sit etiã
sermo edificationis. De opis sapi
entia dicit sic. Queram9 in opere
triplicem sapientie affluentiã Ita
puto ego quantum ad opus per
tinet. Illum copiose satis affluere
sapientia quicunq; continenter pa
cienter et obedienter conuersatur
vt videlicet fidelis obedientia: pri
am mortificet voluntatem. humil
continentia: carnalem pariter & se
cularem amputet voluptatem Di
latis patientia vtramq; similiter
carnalem & mundialem viriliter sus
tineat aduersitatem. Hec Bernã.
Et certe ista sapietia melior est q̃ vires Exo. 14. Quisquis vestr̃ est
sapiens veniat & faciat quod dñs
imperauit. Est enim sapietia mũ
dialis. bestialis et spiritualis. Pri
mam habent ambitiosi et cupidi
Secundam voluptuosi et lubrici.
Terciam vero virtuosi & solidi. De
prima sapientia. 1. Cor. 3. Si quis
videtur inter vos sapiens: stultus
fiat vt sit sapiẽs. Sapientia em̃
huius mũdi stultitia est apud de
um de ista loquens beatus Greg.
decimo Moralium exponens illud
Job. 12. Deridet iustũ simplicitas
dicit sic. Huius mundi sapientia
est cor machinationibus tegere.
sensus verbis velare. que falsa sũt
vera ostendere. & que falsa sũt ve
ra demonstrare. Hanc qui sciunt
ceteros superbiendo despiciũt Hãc
qui nesciũt subiecti & timidi in a
lijs ipsam mirantur Hec sibi obse
quentibus precipit honoris cul
mina quẽrere adepta temporalis
glorie vanitate gaudere. Irroga
ta ab alijs mala multiplicius red
dere cum vires suppetunt nullis re
sistentibus cedere cum virtutibus
possibilitas deest. quicquid p ma
liciam explere non valet. h pacifi
ca voluntate simulare. Hec Greg.
Secunda sapientia est bestialis de
qua dicitur ad Romanos octauo
Sapientia carnis inimica est deo:
Legi enim dei non ẽ subiecta Hãc
sequuntur voluptuosi qui totam
suam sollicitudinẽ circa carnis de
licias procurandas apponunt
Tercia sapietia est spiritualis ad
Colocenses primo. Impleamini
agnitione voluntatis dei in omni
sapientia et intellectu spirituali
Et Jacobi tercio Que desursum est
sapientia Primum quidez pudica
est deinde pacifica. Per primaz ex
cludit sapientiam bestialem Per
secundam mundialem que nũq̃
est pacifica. Sed semper in turba
tione et bello. Hec ergo sapienti
a spiritualis sapientia sanctorum
est de qua. Gregorius vbi supra
Justorum sapietia est: nil per ostẽ
tationem fingere. sed nil verbis apire

vera vt sunt diligere: falsa deuita-
re: bona gratis exhibere: mala li-
bentius tolerare q̄ facere: nullam
iniurie vltionem querere: pro ve-
ritate contumeliam lucrum pūta-
re. Hec iustorum simplicitas deride-
tur. ⁊ a mundi sapientibus fatui-
tas reputatur. Quid enim mūdo
stultiꝰ q̄ amissa non querere: pos-
sessa capientibus relaxare: nullā
pro acceptis iniurijs reddere: im-
mo adiunctis alijs bonis patien-
tiam p̄bere. Hec Gregorius. Hec
inq̄ sapientia melior est q̄ vires
⁊ vir prudens magis q̄ fortis.
Prudentia ⁊ sapientia in ꝓposito
accipiūtur pro eodem. Prouerb.
14. Vir prudens diriget gressus
suos. Sed qualiter prudens hoc fa-
ciat bene docet Sen̄ de copia v̄boꝝ
Si inquit prudens es: animus tu-
us tribus temporibꝰ dispensetur
Presentia ordina: futura preuide.
⁊ p̄terita recordare. Nam qui nil
de preteritis cogitat vitam perdi-
dit. Qui nichil de futuro premedi-
tatur in omnia incautus incedit.
Sed qualis ista prudentia esse de-
bet docet in eodem libro Seneca:
q̄ nō debet eē nimia. sicut aliqui
desiderant prudentes videri. ⁊ sūt
astuti. Prudentia inquit immode-
rata callidum facit inimicum at-
tentum semper aliquid timētem
aliquid requirentem. astutia ple-
num versipellem. simplicitatis ini-
micum. cōmentatorem culparum
⁊ vt postremo a cūctis vno nomi-
ne malus homo vocetur. Pruden-
tia perfecta nec obtusum habꝫ in
se aliquid nec versutum. Hec Se-
neca Vbi plane patet q̄ cuꝫ pru-
dentia debet adiungi simplicitas
iuxta doctrinam saluatoris Mat.
18. Estote prudentes sicut serpen-
tes ⁊ simplices sicut columbe.
Vbi notandum q̄ triplex ē pru-
dentia serpentis in bono quā nos
ꝯuenit imitari. Prima est s̄m Je-
ronimū. q̄ totum corpus ꝑ salute
capitis exponit quo caput inuol-
uit. Isto modo nos ꝑ capite nos-
tro xp̄o nos ⁊ nostra exponere de-
bemꝰ ⁊ ꝓpter honorē dei iniurias
sustinere: tam in corporibus q̄ in
rebus. Secunda prudentia serpē-
tis est q̄ obturat aures suas. ne
audiat incantantes Querūt enim
incantatores venena que ī capiti-
bus serpentum sunt ad medicamī-
ta inde cōficienda Serpens hoc p̄-
sētiens caput suum īter spicas cor-
poris īuolutum abscondit ⁊ vnam
aurem applicat ad petram ⁊ aliā
cum cauda obturat. Sic nos moā-
liter facere cōuenit. Incantatores
sunt mali homīes ⁊ corrupti alli-
ciētes nos sub specie amicicie ad
vicia mūdi vel carnis malis sug-
gestionibus ⁊ exemplis ꝑuersis.
Nos ergo quādo tales īcantant su-
periorem ꝑtem racōnis tamq̄ vnā
aurem xp̄o petre ꝯiūgamꝰ p̄ma
ad Cori. q̄rto. Et īferiorem obtu-
remꝰ cauda cogitacōne finis nos-
tri quasi cauda corporis vite nr̄e
ne illi qui blande ⁊ leniter volup-
tates nobis suggerūt ad ꝯsēsum
pertrahāt. Tercia prudētia serpē-
tis est q̄ pellem veterem deponit
Quādo enim senescit ⁊ squamis
⁊ putredine corpꝰ suum grauari
sentit: transit per angustum fora-
men alicuius petre. vbi pellem

veterē omnino relinquet Et sic re
nouatur et sanat. Petra sicut pri
us cristus est. Foramina multa
sunt illius plurima vulnera Cum
ergo veterem nostram conuersa
sionem corruptam et abhomina
bilem deponere voluimus deuota
contemplatione et recordatione
passionis cristi per ista foramina
transeam⁹ Exo. 33. Ponā te in fo
ramine petre ⁊ protegam te dexte
ra mea Et Cant. 2. Veni columba
mea in foraminibus petre Et bene
dicit Estote prudentes sicut serpen
tes Non dicit Estote pūgentes vel
venenum emittentes Sed estote
prudentes tantū. Non enim est cre
atura ita mala āt pessima quin in
aliquo instruat hominez ad bene
viuendum Ephe. 4. Deponite vos
scdm pristinam conuersationem
veterem hominem qui corrumpit
scdm desideria erroris. Duo tamen
requirunt ad hoc ꝙ serpens ī fora
mine pellem deponat. Foraminis
angustia siue subtilitas. Si em̄ la
tum esset sine difficultate transirz
et pellem veterem secum portaret
Secundo requiritur stabilitas. Ni
si em̄ esset stabile foramen poci⁹
secum ferret q̄ pellem ibi relinque
ret Isto modo si velimus pellez ve
teris cōuersatiōis deponere oportz
artam et angustam viam penitē
cie pertransire Et hoc nō quomodo
cumqz sed in stabili proposito vi
tam nostram in melius conmutā
di. Nichil enim magis est contra
rium prudentie q̄ instabilis muta
bilitas Vnde Seneca Si prudenti
am amplecteris vbiqz: idem eris ⁊
pro vt rerum ac varietas tempois
exigit. Ita a te actōnem edes tem
pori ne te in aliquo mutes sed po
cius aptes ⁊c̄ Lectio septua
gesima quinta

Audite g̊ reges ⁊ itelligite
discite iudices finium ter
re Cū finis ⁊ perfectio sa
pientie sit hominem digere ad se
ipsum et alios virtuose regenduz
et hoc maxime ad reges. iudices ⁊
prelatos pertineat et iam declara
tum sit ꝙ sine sapientia non pos
sunt esse iusti nec sine iusticia sa
pientes. Concludit h̄ spiritus sāc
tus ex omnibus precedentibus is
tam persuasionem Audite ergo re
ges et cetera quasi diceret. Vos es
tis qui sapientiam et iusticiā sub
iectis vestris admīstrare tenemi
ni. Sapientia vero sine disciplina
haberi non potest Ergo. Audite re
ges et principes et intelligite. In
Psalmo Et nunc reges intelligite
erudimini qui iudicatis terram.
Persuadet g̊ spiritus sc̄s ī hoc tex
tu quatuor scilicet humilitatez ad
discendi. Audite reges. Subtilita
tem aduertēdi Intelligite. Auidi
tatem inquirendi discite. Seueri
tatem exequēdi Judices finium
terre. Dicit ergo sic litteraliter or
dinando sententiam. O reges id
est quicumqz prelati audite aure
corporis quia Ecclesiastici sexto Si
dilexeris audire: sapiens eris. Et
hoc est tibi rectori satis vtile cum
sis rex. quia Ecclesiastici decimo.
Rex insipiens perdet populum su
um. propter quod signanter Sa
lomō cum rex constitueretur a do
miō peciit Parali. 1. Da m̄ dn̄e sa
piētiā ⁊ itelligētiā vt egrediā corā

populo tuo ⁊ ingrediar Sed quia
nō sufficit aure percipere nisi con-
cipiatur ⁊ mente. Ideo subdit in-
telligite: quia Prouerbiorum p̄mo
Audiens sapiens sapientior erit
⁊ intelligens gubernacula possi-
debit. Et iterū vos iudices finium
terre id est vos iudices generales
quia quāto maior est vestra iuris-
dictio tanto maior requiritur in
vobis iusticie dilectio ysa. primo
discite benefacere: quia hoc suffi-
cit. Primo ergo in hac littera re-
gibus p̄suadetur humilitas ad di-
scendi Vnde dicitur Audite ergo
reges. Cum enim nulla v̄tus no-
bis innascitur neq; moralis secū-
do Ethicorum: neq; intellectualis t̄-
cio de anima: Eo q̄ anima ē sicut
tabula nuda ⁊c̄. Reges vero sum-
me v̄tutibus indigeant. Et iterum
Auditus sit sensus multum disci-
plinabilis Iuxta illud. Altius im-
mutant animū demissa p̄ aures.
Ergo audite reges Iudicum. 4.
Audite reges: auribus percipite
principes. Omnem enim regem de-
cet sūme deum colere ⁊ legem dei
scire. Vnde Deutronomij decimo
septimo. Lex mosayca precipit
sic. Postq̄ sederit rex in solio reg-
ni sui describet sibi Deutronomiū
legis huius in volumine accipiēs
exemplar a sacerdotibus leuitice
tribus. ⁊ habeat secum. legetq;
illud omnibus diebus vite sue:
vt discat timere dominū deum su-
um ⁊ custodire verba ⁊ cerimoni-
as q̄ in lege eius precepta sūt. Et
ideo in coronatione regis priusq̄
benedictio vel consecratio sup̄ eū
fiat Ista tria faciet iuramēta sub

de cōnatione regis

forma. In xp̄i nomine promitto
hec tria populo cristiano michi
subdito. In primis me preceptu-
rum ⁊ opem pro viribus impensu-
rum: vt ecclesia dei ⁊ omnis popu-
lus cristianus veram pacem nos-
tro arbitrio in omni tempore ser-
uet. Aliud Vt rapacitates ⁊ ō-
nes iniquitates omnibus gradi-
bus interdicam. ¶ Tercium: vt
in omnibus iudicijs equitatem
⁊ mīaz p̄cipiā: vt m̄ ⁊ vobis idul-
geat mīaz suā clem̄s ⁊ misericors
deus. Ecce q̄ secura ꝯscīa p̄t talis vi-
uere: q̄ h; sub se q̄si infinitū ꝓplm
regē: cū hec t̄a seruare in rebelli gē-
te ⁊ falsa sit sūme difficile Nō em̄
ad ludū: nec ad honorē tm̄ nec ad
ociū: s̄ ad periculū: sollicitudinē ⁊
sūmuz negociū est vocatus Postq̄
āt p̄dicta rex iurauerit dc̄is sup̄
eū q̄busdā orōibus Metropolitanus
inūget ei manus de oleo sc̄ificato ⁊
postea pectus ⁊ scapulas compa-
gesq; brachiorum. Et tandē de oleo
eodem fiet crux sup̄ caput eius pos-
tea de crismate cuz oracōnibus: pos-
tea ab ep̄is accipiet ensem. ⁊ cuz
ēse totū regnū sibi fideliter ad regē-
dū sciat eē ꝯmendatū dicēte Me-
tropolitano: si tn̄ solennitatē faci-
at Accipe gladiū p̄ manus ep̄orum: li-
cet indignus: vice tn̄ ⁊ auctoritate
apl'orum ꝯsecrātus t̄ regaliter impositū
nr̄e benedcōnis officio In defensi-
onē sc̄e dei ecclesie ordinatum. Et
esto memor de quo p̄s. ꝓphetauit
dicēs Accingē gladio tuo sup̄ fe-
mur tuū potētissime: vt p̄ eūdē vi-
eq̄tatis exerceas: molez iniq̄tatis
potenter destruas ⁊ sanctā dei eccle-
siam: eiusq; fideles propugnando

ptegas nec min⁹ sub fide. falsos
q̄ cristiani nois hostes execreris ⁊
destruas viduas ⁊ pupillos clem̄-
ter adiuues et defēdas. Desolata
restaures ⁊ restaurata conserues.
Vlciscaris iiusta. Cōfirmes bene
disposita quatenus hec agendo v̄
tutum triumphator gloriosꝰ. Jus-
ticieq; cultor egregius cum mun-
di saluatore cuius tipum geris in
nomine sine fine merearis r̄gnare
Cum accinctus fuerit ense accipiet
armillas sinceritatis et sapiencie
diuineq; triumphationis iudiciū
quibus intelligas omnes operati-
ones tuas cōtra hostes visibiles
posse esse munitas. Deinde accipiet
pallium. Et postea coronabit̄. Pꝰ
illa accipiet anulum. Deinde scep-
trum ⁊ vltimo virgam. Coronatꝰ
ergo: episcopos osculetur a quibꝫ
choro canente Te deum laudamꝰ
ad solium r̄gale ducit̄ Metropoli-
tano dicente. Sta et retine ammo-
do locum quem hucvsq; paterna
successione tenuisti hēditario iudi-
cio tibi delegatum per auctoritatē
dei omnipotentis et presentem tra-
dicionem nostram atq; omnium
episcoporum ceterorumq; dei seruo-
rum. Et quanto clerum sacris alta-
ribus propinquiorem prospicis
tanto ei pociorem in locis congru-
is honorem impendere memineris
quatenus mediator dei ⁊ hominū
te mediatorem cleri et plebis in
hoc regni solio confirmet et in r̄g-
num eternum faciat regnare ihesꝰ
cristus dominus noster rex regū
⁊ dominus dominantium. Letani-
e ⁊ alie multe oātiones dicūtur q̄
omnes eum declarant debere esse

cultorem iusticie ⁊ fidei celatorem
que sine doctrina sapientum exeq̄
n̄ potest Et ideo eis signanter dicit̄
sub figura Montes israhel audite
verbum domini Non solum autē
isti in sacra scriptura reges dicun-
tur: sed etiam clerici qui se ⁊ alios
bene reguut Sicut habetur duode-
cimo questione prima duo sunt
geneā Et ad hos dici potest. Audi-
te reges Et p̄ma Petri secūdo Vos
estis genus electum regale sacer-
dotium gens sancta ⁊ populus ac-
quisitionis Sed caueant ne de eis
verificetur quod dicit Gilbertus
de Tornato in quodam sermone.
Vos estis inquit genus deiectum:
seruile sacerdocium: gens propha-
na: populus perdicionis. Rd ab-
sit ¶ Secūdo persuadet scilicet regi-
bus ⁊ prelatis non solum humili-
tatem addiscendi sed etiam subtili-
tatem aduertendi Vnde dicit in
Ps. Intelligite insipientes ī popu-
lo ⁊ stulti aliquando sapite. Intel-
ligere est quasi intus legere hoc ē
ponderare ⁊ recordari ac memorit̄
retinere. quia legere ⁊ non intelli-
gere est negligere. Sed grauiter
conqueitur Psalmista dominus
de celo prospexit sup filios hominū
vt videat si est intelligens aut re-
quirens deum. Et sequitur Omnes
declinauerunt simul inutiles facti
sunt etcetera ¶ Tercio suadet spi-
ritus sanctus rectoibus: guberna-
toribus ac iudicibus aliorum aui-
ditatez inquirendi cum dicit disci-
te Prouerbiorum sexto Vade ad
formicam o piger et considera vi-
as eius et disce sapientiam. Et idez
petiuit Psalmista da m̄ intellectū

vt discam mandata tua. Et iterum
Mathei vndecimo discite a me: quia
mitis sum et humilis corde et inue
nietis requiem animabus vestris. Ruan
tam auiditatem inquirendi habu
erunt principes antiquitus circa
sapientiam patet specialiter de Al
lexandro magno: qui per patrem
suum Philippum regem Macedo
nie disciplinis Arestotilis traditus
Cui Arestotili Philippus mox Al
lexandro nato hanc epistolam
destinauit. sicut narrat Aulus
gellius libro noctium acticarum
Et habetur in forma vt sequitur
Philippus Arestotili salutem di
cit Filium michi genitum scito. Quo
equidem diis habeo referre grati
am: non tam proinde quia natus est
quam pro eo quod eum nasci contigit tem
poribus vite tue. Spero enim for
te vt educatus: eruditusque a te di
gnus existat et nobis et istarum re
rum successione. Vult ergo dice
re: quod per doctrinam Arestotilis et
educationem sperauit filium suum
fieri dignum filiacione regis. et re
gia successione in regno. ¶ De stu
dio vero Allexandri magni scribit
Allexander neque libro suo de natu
ris rerum sic. Allexandrum Ares
totilis discipulum fuisse Macedo
nem certum est. Cuius causa logi
cam elaborauit: tam sedulus autem
naturarum indagator extitit Ma
cedo: vt in vase vitrio in mare mis
sus naturas et consuetudines pi
scium deprehendit Gallum enim
secum habuit: vt super diluculo
certificaretur per gallicantum. Et
in vase dicto didicit quomodo in
fidie clandestine preparande sunt

super hostes in re militari dum ex
ercitus piscium contra alios insur
gere conspexit. Ordinauit eciam
sicut narrat Plinius aliquot mi
lia hominum: qui in tota Asia et
Grecia vacarent armentis aluea
ribus: piscinis: vinariis: ne quid
vel quamquam gentium ignoraretur.
Quicquid vero illi experiebantur
Arestotili summo viro sine mora in
notuit. Quos Arestotiles percunctan
do quinquaginta fere volumina
illa preclara de animalibus con
didit. Hec Plinius. licet apud
nos non nisi decem et nouem habe
antur. Patet ergo istius auiditas
addiscendi. Nos autem non mo
uemur eadem tanta curiositate scru
tari: sed a simili ea que ad dei cul
tum et bonos mores pertinent solum
modo studio consimili perscrutari
Augustinus decimonono de ciui.
dei capitulo sexto. Ignorantia iu
dicis vel principis plerumque est
calamitas innocentis et Baruth
tercio. Disce o princeps vbi sit sa
pientia: vbi prudentia: vbi sit in
tellectus et virtus: vt scias simul
vbi sit longiturnitas vite et vir
tus vbi sit lumen oculorum et pax
¶ Vltimo persuadet gubernatori
bus aliorum seueritatem exequen
di illud quod iustum est cum di
cit. Iudices finium terre. Morali
ter mali dicuntur fines terre. et in
illos debent iudices seueritatem
exercere. Vnde de iudice dicitur
ad Romanos decimotercio. Dei
enim minister es in vindictam:
vindex in iram ei qui malum agit
Deutronomij decimosexto. Iudi
ces et magistros constitues in omnibus

portis tuis ut iudicet populū tuum iusto iudicio nec in alteram partē declinent. Non accipias personam nec munera quia munera excecāt oculos sapientum et mutant verba iustorum. Qua in re notandū est ne ad proferendam sententiā nūq̄ precipites esse debeamus ne temere indiscussa iudicemus ne q̄libet mala audita nos moueāt ne passim dctā sine ꝓbacōe credam⁹

Prebete Lcō. 16.

Daures vos qui continetis multitudinē ⁊ placetis vobis in turbis nacōnum quoniam data est a domino potestas vob̄ et virtus ab altissimo: qui interrogabit opera vestra et cogitatiōes scrutabitur Postq̄ spiritus sanctus inuitauit ad amorem sapientie Reges iudices et prelatos generaliter. Hic dirigit inuitationē spēalem ad reges atq̄ iudices malos specialiter Vnde postq̄ inuitauit per amicabilē informationē: hic inuitat per rationabilem comminationem ¶ Et circa hoc duo facit. Nam primo prophetat eis penam. Secundo reprobat eorū culpam Secunda pars ibi Quoniā cum essetis ministri regni ¶ Et circa primum tria tangit cōtra iudices et iniustos rectores. Primo status eorum celsitudinem. Secūdo actus eorum ingratitudinem. Tercio pene eorum certitudinem Secunda pars ibi. Quoniā data est vobis potestas a deo. Tercia pars ibi Qui interrogabit. Dicit ergo primo sic Prebete aures scilicet ad discendum sapientiam ⁊ mores bonos Prouerbi. 4. Fili mi attende sapientiam meam: prudēcie mee inclina aurem tuam: vos qui continetis multitudinem. Nō dicit vos qui regitis multitudinē nec docetis: sed cōtinetis. q. d. Vos qui dominium queritis: nō fructū in subditis vestris. Cōtra quales loquitur Apostulus Petri. 4. Nō vt dominantes in cleo: sed forma facti gregis ex animo. Prebete inq̄ aures: non vnam tantummō sed duas: scilicet cordis ⁊ corpois Luc. 8. Qui habet aures audiendi audiat. Prebete ergo aures: nō accōmodate: non vendite. Aures enim sapientie accōmodant qui tātum ad hōram doctrine vacāt. Cōtra quales prima Thimothei q̄rto Attende tibi ⁊ doctrine. Et parū āte Hec meditaē In hijs esto Vñ Seneca epistola octuagesima tercia Non cū vacaueris philosophādum est: omnia alia negligenda sunt vt huic assideamus. Cum nullum tempus satis magnum ē. Et si a puericia vsq̄ ad humani eui terminos vita producatur: non multum refert: vtrū dimittas philosophiam an intermittas Et ideo prebete aures vestras: nō accōmodate vl̄ vēdite. Aures suas vēdūt q̄ discūt ꝓpter vanā gl̄az. Vendūt enī iudices aures receptores mūerū q̄ nichil audiūt de causis pauperū donec munus aduēnit Mich. 3. Principes eius muneribus iudicabant. Prebete g̊ aures vos qui cōtinetis multitudinē ⁊ placetis vobis: nō deo. Quia scdm Aug⁹. super Ps. Ad te leuaui. Qui sibi placz deo displicet in turbis nationū id est multitudīe subditorū ⁊ auditorū ⁊ ñ in

126

bonitate eorum quod est contra do-
ctrinam Sapientis Ecclesiastici.
16 Non iocunderis in filijs impijs
si multiplicentur Non sic sibi pla-
cuit Johannes Canonica sua ter-
cia Maiorem horum nemo habet
gratiam: quam vt audiam filios in ve-
ritate ambulantes Sic ergo exprimit
status eorum celsitudinem. Consequenter subiungit eorum ingratitu-
dinem et dicit sic. Quoniam data
est a deo potestas vobis etc. Illa
est magna ingratitudo quando ho-
mo de beneficijs a deo receptis de-
um impugnat. Vnde tales cum
ideo receperint potestatem: vt sub-
ditos gubernent ad honorem dei
ipsos expoliant. et in ipsis deum in-
honorant. Data est inquit vobis
potestas non vendita quasi diceret.
Gratis accepistis gratis date Ma-
thei. 10. Et hoc a domino: quia Jo-
hannis decimonono. Non haberes
in me potestatem nisi datum tibi
esset desuper. Et virtutem scilicet
coercendi malos et puniendi re-
os qui interrogabit opera vestra
Ecce subiungit pene eorum certitu-
dinem in iudicio generali: quando
deus non interrogabit hominem
tantum: sed opera que testificabun-
tur contra hominem Johannis. 4.
Opera que ego facio testimonium
perhibent de me. Et non solum ope-
ra: immo cogitationes scrutabitur
Sapientie primo. In cogitationi-
bus impij interrogatio erit. Pre-
bete inquit aures. Tria xps exigit
vt ei prebeamus cor: manus et au-
res. Cor ad diligendum Prouer-
biorum. 23. Prebe fili mi cor tuum mi-
chi Manus ad testimonium perhi-
bendum Ecclesiastici. 43. dicitur de Sanus-
le. Testimonium perhibuit in con-
spectu dei et xpi. Aures ad audien-
dum vt hic et Johannis sexto. Pre-
bete aures et videte Sed est modo
de modernis nobilibus: sicut de Al-
bane narrat Aristotiles secundo
de animalibus ca. secundo. Est enim
animal magnitudine cerui: tamen con-
tra consuetudinem omnium ani-
malium habens fel in aure simile
felli hominis et amarum valde. Vn-
de est animal magne ire et magne
ferocitatis. Sic multi potentes et
magni cum tanguntur verbo dei:
vel cum generaliter contra pecca-
ta predicatur. In quibus cum se re-
os sentiunt statim amaricantur et tur-
bantur. Habent enim fel in aure cor-
dis: quorum vnicuique dici potest il-
lud Actuum octauo. Non est tibi
pars neque sors in sermone isto. In
felle enim amaritudinis et obliga-
cione iniquitatis video te esse.
Notandum quod licet prelatus sit ma-
lus et subditus bonus et sanctus
quamdiu tamen prelatus toleratur
ab ecclesia: maiorem debet habe-
re honorem et reuerentiam quam sub-
ditus propter tres rationes. Pri-
mo: quia prelatus gerit vicem dei
Vnde deus in ipso specialiter hono-
ratur. Et hoc semper debet anima-
re subditum ad honorem sui prela-
ti. Secundo: quia est persona publi-
ca. Vnde in ipso honoratur res-
publica et bonitas ecclesie: quia ma-
ior est quam bonitas singularis perso-
ne. Et ideo consueuerunt prelati
personaliter dicere illud quod in
fine horarum dicitur pro defunctis: quia
verbum et oratio prelati est quasi oratio

multitudinis. Et ideo videtur meli-
or ceteris paribus quam oratio singula-
ris persone. Tercio: quia prelatio
se habet ad virtutem: sicut causa
efficiens in alijs virtuosis. Vnde ip-
sa prelatio honorabilis est: etiam
in persona indigna. Dicit enim
Philosophus .9. Ethicorum. Digni-
us est alijs causam virtutis existe-
re: quam in se tantum virtuosum esse
Lectio septuagesima septima.

Quoniam cum essetis mi-
nistri regni illius non rec-
te iudicastis: neque custo-
distis legem iusticie: neque secundum vo-
luntatem dei ambulastis. ¶ Inten-
tio Salomonis in hac parte est
refellere et arguere peruersos iudi-
ces et iniquos prelatos ¶ Postquam
spiritus sanctus declarauit malo-
rum iudicum futuram penam. Hic
accusat et appalat future pene cau-
sam. Et circa hoc sic procedit. Pri-
mo ostendit: quod mali iudices: do-
mini et prelati sunt veraciter iusti-
cie debitores. Secundo ostendit
in quibus sunt iusticie transgres-
sores. Secunda pars ibi. Non iudi-
castis. Primum declarat sic. Omnis
minister obligatur ad ministeri-
um pro quo facit pactum cum do-
mino suo. Sed omnis iudex: prela-
tus et superior facit pactum cum
deo: vt sit minister regni hoc est gu-
bernacionis ecclesie sub deo. Ergo
omnis talis obligatur ad hoc mi-
nisterium prima ad Chorintheos
decimotercio. Diuisiones ministra-
tionum sunt hoc est. Diuerse perso-
ne in ecclesia ad diuersa minis-
teria obligantur. Idem autem domi-
nus et istam obligationem sibi im-
properat: cum dicit. Quoniam cum
essetis ministri regni illius. Ex quo
manifeste concluditur: quod fuerunt
iusticie debitores. Omnis enim
rex et quicumque est sub eo est iusticie
debitor et omnes sunt ministri reg-
ni dei id est ecclesie prima ad Cho-
rintheos cap. quarto Sic nos exis-
timet homo vt xpi ministros. et
dispensatores ministeriorum dei. Et
sic per consequens omnes minis-
tri regni dei sunt. et debitores ius-
ticie quod est propositum. Secundo
ostendit: quod sunt transgressores ius-
ticie. et hoc propter tria. Primo
quia male iudicauerunt reos. Se-
cundo: quia iniuste spoliauerunt ius-
tos. Tercio: quia male regulaue-
runt seipsos. ¶ Quantum ad pri-
mum dicit. Non recte iudicastis.
Quantum ad secundum dicit. Ne-
que custodistis legem iusticie. Quan-
tum ad tercium dicit. Neque secundum vo-
luntatem dei ambulastis. Dicit
ergo eis primo sic. Non recte iudi-
castis. Hoc autem fit quadrupli-
citer. sicut docet beatus Gregorius
in Omelia. et habetur in canone
vndecimo questione tercia. Qua-
tuor. Quatuor modis humanum
iudicium peruertitur: scilicet timi-
ditate: cupiditate: offensione et
affectione. Hec est sententia. Sed
ista sunt verba. Quatuor inquit
Gregorius modis iudicium hu-
manum peruertitur. Timore dum
metu potestatis alicuius veritatem
loqui pertimescimus. Cupiditate
dum premio ius alicuius corrum-
pimus. Odio: dum contra quem-
libet aduersarium molimur. Amore

141

dum amico vel propinquo contē
dimus prestare auxiliū. Judicāt
eciam non recte quidam propter
personarum acceptionem quidā
propter debiti ordinis pretermissi
nem quidam propter psonarum ac
ceptionem. Contra qs. Deutro. p̄
mo. Ita parum audietis ut mag
num nec accipietis cuius q̄ perso
nam qr dei iudicium est. Vtinā le
gem istaz omnes iudices attēde
rent. Quoniam dei iudiciū faciunt
Vnde illd facere debent qd deum
velle facere si ibi esset credūt. Alij
non recte iudicant propter peru
sam intensionem. Intendunt enī
quidam remuneratioēm tempa
lem vel in fama vel in pecunia. Cō
tra quos loquitur beatus Grego.
et habetur in Can. vndecimo q̄sti
oē. 3. Qui recte. Qui recte inquit
iudicat et premium remuneratio
nis exspectat fraudem in deum p
petrat quia iustitiam quam gra
tis impartiri debuit acceptione pe
cunie vendidit. Bonis male vtunt
qui pro temporali lucro iuste iudi
cant. Tales quippe ad veritatem
non iusticie defensio sed amor pre
cij prouocat. Quibus si spes mim
mi subtrahitur confestim a iusti
cie defentione discedunt. Hec Gre
gorius. Si ita est q̄ iudex propter
munera iusticiam faciens damp
natur Quid fiet de illo iudice qui
propter munera iniustitiam iudi
cabit. Tercio sunt q̄dam qui nō
recte iudicant propter ordinis de
biti pretermissionem. Debemus e
nim q̄cumq; sumus in superiori g̃
du positi primo iudicaē nosipsos
et postea alios considerantes nos

esse homines et nō deos aut domi
nos Secūdo. Corinthe. vndecimo
Si nosmetipsos diiudicaremus n̄
vtiq; iudicaremur. Qualis autem
debet esse qui debet alios iudica
re bene et lucide declarat Ambo
sius super psalmum Beati imma
culati. Et habetur in. Canone. 3.
questione septima. Judicet. Judi
cet inquit ille de alterius errore q̄
non habt quod in seipso ꝯdēpnz
Judicet ille qui non agit eadem q̄
in alio putauerit puniendane cū
de alio iudicat in se ferat sententi
am. Et iudicet ille qui ad pronūci
anduz nullo odio nulla offensio
ne nulla leuitate ducatur. Et post
pauca. Bonus iudex nichil ex ar
bitrio suo facit nec ex domestice vo
luntatis proprietate sed iuxta le
ges et iura pronunciat ꝛ scitis et
statutis iuris obtemperat non in
dulget proprie volūtati nichil pa
ratū nichil p̄meditatuz de domo p
fert sed sicut audit ita iudicat et
sicut se habet natura discernit ob
sequitur legibus non aduersatur
examinat cause merita nō mutat
Hec ibi. Sequitur. Neque custo
distis legem iustitie Vbi ostēdit
eos fuisse transgressores quia in
iuste spoliauerūt iustos Judex qui
male iudicat frequenter iustum
a bonis suis spoliat. Et sicut dicūt
doctores concorditer. Siue tulerit
iniquam sententiam ex certa ma
licia. Siue ex iuris ignorantia te
netur ad restitutionem. et ad to
tum interesse parti lese nisi possit
inducere illū p q̄ iudicauit iniuste
ad satisfaciēdū pti lese ꝛ idē itelli
gitur d iudice ordinario l' delegato

ad satisfaciendum ꝑti lese. Et
illud intelligitur de iudice ordina
rio vel delegato vel sponte se inge
rente vel acceptante gratis delega
tionem suam. Si vero aliquis iu
ris ignarus foret compulsus ad
iudicādum a peteret consilium a
iurisperitis a apponeret diligenti
am quam posset ad bene iudicā
dū Tal licet ferret in qua sētenti
am non tenetur ad restitutionez
Sed si fuerit negligens in petēdo
consilium a iurisperitis cum eos
posset habuisse tenetur ad ēstitu
tionem ¶ Aliud est H notanduz
q sicut dicitur extra de sentētia a
remissione iudiciaria in nouellis
Innocentij. Cum eterni. Si iudex
ecclesiasticus ordinarius vel dele
gatus contra conscientiam a iusti
ciam in grauamen partis in iu
dicio alterius quicq̄ fecerit p gra
tiam vel per sortes ab executione
officij p ānum nouerit se suspen
sum ad estimationem litis parti
quam leserit nichilominus con
dempnandus. Et si durante suspē
sione ingerit se diuinis: irregula
ris est. a cum eo solus papa dis
pensat. Hec ibi. Et ideo illi qui cū
iudicibus tractant vel consilian
do: vel supplicando: vel informādo
bene sibi cauere debent: ne sint cā
quare iudex a veritate declinat: vl
ꝑter eorum consilium vel preces
vel suggestiones: quia alias grā
uiter peccant. a ad restitutionem
parti lese faciendam tenētur. Et
ideo quid sit a iudice rogandum
docet Tullius tercio de officijs ca
pitulo. ii. Precarum a maioribꝰ
accepimus morem rogandi iudi
cem si eum mōrēm tenerem? quē
salua fide facere posset. Naz si om
nia faciēda sunt que amici volūt
non amicicie tales: sed coniurati
ones putande sunt. Ad hoc autez
q̄ iudex legez iusticie teneat ista
tria custodiat scilicet exquisitam
cause discussionem: facilis credu
litatis exclusionem a deliberate sē
tentie prolationem. De primo a
secundo Job vicesimonono. Cau
sam quam nesciebam diligentis
sime inuestigabam. Super quod
dicit Gregoriꝰ decimonono Mo
ralū capitulo decimosexto Maio
ra crimina tarde credenda sunt cū
audiuntur. a sunt citius punien
da cum veraciter cognoscuntur.
Facilitas enim credulitatis per
uersum facit dare iudicium. sicut
patet de Phutifare principe mili
tis Pharaonis Genesis decimo
nono. Ruinis credulus verbis
coniugis innocentem Joseph cā
ceri mancipauit. De forma discuti
endi causas in iudicio exemplum
habemus de domino deo nostro:
qui tamen omnia nouit vt deus
Genesis decimooctauo. Clamor
inquit dominus Sodomorum a
Gomorreorum multiplicatus est
a peccatum eorum aggrauatum
est nimis: descendam a videbo
vtrum clamorem qui venit ad me
opere compleuerint an nō est ita
vt sciam. Quod exponens Magi
ster in hystoria scolastica dic sic.
Hoc exemplum ꝑpus ihesus reli
quit nobis quasi diceret. Mala
hominū nō ante credatis q̄ pro
betis. Inde est q̄ iudex crimē sibi
soli notum punire nō potest. Nec

148

ille. Secundo habemus iteratū exemplum ad idem. Johā. octauo. Quam diligenter cristus excussit causaꝫ mulieris quā scribe ⁊ pharisei de adulterio accusabant. Primo enim inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Et rursum erigens se dicit eis Quis vestrum sīe peccato ē ⁊c. Et iterū scribebat in terra. Ecce q̄ morosus fuit ante q̄ voluit sententiare et q̄ diligēt causam mulieris discutit. Quid āt scribebat ex sacra scriptura expssum non est dicunt quidam ꝙ illud idem scripsit quod eis respōdit Qui sine peccato est vestꝝ ⁊c. Glosa dicit ꝙ scribebat peccata eoruꝫ ut quilibet legēt sua. dicit Ambo Et est ibi in glosa interlineari. Qd scripsit nisi illud propheticū. Terra terra absorbe hos viros abdicatos Jheronimus in quadam epistola ad Hyrneñ. videtur velle qd scripsit. Terra terram accusat. In hijs ergo exemplis cristi patꝫ doctrina omnium predictorum triuꝫ sine quibus iustuꝫ iudicium esse non potest. Ad hoc enim ꝙ iudicium sit actus iusticie tria exigūtur Primo ꝙ procedat ex inclinacioē iustitie. Secūdo ꝙ procedat ex autoritate. Tercio ꝙ feātur scdm rationem prudentie. Quia si sit contra rationem iusticie dicit iudicium peruersum vel iniustum Si sīe autoritate. dicetur iudicium vsurpatum. Si sine ratioe prudentie in cause examinatiōis. dicetur iudicium temerarium. de imparatore Theodosio et beato Ambrosio legit noō libro historie tripertite notabilis ē historia que narrat capitulo decimoquarto. Cum enī apud Tessalonicam quidam iudices fuissent lapidati. Indignatus Theodosius omnes passim interimi iussit non precedente examinatione iudicij vt septeꝫ milia hominum interficerentur. Post hec venit imperator apd mediolanū vbi preerat Ambrosius. Cumq̄ in die solemni imperator in ecclesiam ingredi voluisset. foris ad ianuam Ambrosius eum prohibuit et grauissimis obiurgacioib9 eum arguit et inter alia dicit sibi sic. Quam inquit penitentiaꝫ ostēdisti post tantas iniquitates quere ibi residuū ⁊c. ¶ Tercio accusat spiritus sanctus malos iudices de hoc ꝙ male regulauerunt seipsos Neq̄ scdm voluntatem dei ambulastis Ad Romaōs duodeciō. Nolite conformari huic seculo sed ī formamini in nouitate sens9 vestri et probetis que sit voluntas dei bñplacens ⁊ perfecta. Nō enim debent se conformari seculo sed stare ꝑualide ī rationis iudicō vt sācti sint in se ipsis qui habent alios ex officō sāctificare ad Thessalonicenses quarto Hec est enim volūtas dei sanctificacio vestra vt abstineatis vos a fornicatiōe vt sciat vnusquisq̄ vas suum possidere in sanctificatione et honore non in passionibus desiderij sicut gentes que ignorant deum

Lectio septuagesima octaua

Horrendeet cito appa rebit vob qm̄ iudiciū duissimū ī hijs q̄ p̄sūt fiet. Ex quo em̄ ꝯcedit miā. Potētes āt potēt tormēta patiēt ¶ Declātis causis

ꝓpter quas mali iudices merito
poterunt excusari. Hic exequitur
de pena: qua merebūtur iudiciali-
ter condempnari. ¶ Et circa hoc
duo facit. Primo ostendit: ꝙ cō-
tra malos iudices fiet iudicium
cum singulari discretione. Secun-
do ꝙ hoc fiet cum rationali ꝓporti-
one. ibi. Exiguo enim Quātum
ad primū dicit. Horrende ⁊ cito
apparebit vobis q̄si diceret. Vos
qui modo horribiles apparetis
pauperib⁹ ⁊ innocentib⁹ stipati
militib⁹ ⁊ multitudine famulorꝝ
honorati muneribꝰ ⁊ adulacōni-
b⁹ dericorꝝ: ditati pecuniis ⁊ ha-
būdantia mūdanorum: onerati
sceleribꝰ ⁊ debitis peccatorum. Ca-
uete: quia iudex vester xp̄s horrē-
de ⁊ cito apparebit vobis. Et bene
cauete: quia ad Hebreos decimo
Horrendum est incidere in man⁹
dei viuentis. Et q̄d faciet vobis
iudex iste? Ad hoc respondet suffi-
cienter. Primo ostendendo modū
quo veniet. Secundo describendo
actum quem intendit. ibi. Quoni-
am iudicium durissimū in hijs q̄
presunt fiet. Quid ⁊ quomodo
xp̄s faciet iniquis prelatis osten-
dit ꝑ hec verba. Horrende ⁊ cito
apparebit vobis. Ibi. docet tria cir-
ca aduentum xp̄i ad iudicium q̄n-
tum ꝑtinet ad malos iudices ⁊
prelatos: qui tunc temporis bonis
apparebit benignus: ⁊ malignis
austerus Veniet enim vobis ma-
lis iudicib⁹ videlicet potenter cuꝫ
incussione timoris: quia horrēde.
repente cum exclusione torporis:
q̄a cito ⁊ euidenter cum declarati-
one vigoris: quia apparebit vo-

bis. Iam enim dicitur ⁊ ita est. ve-
re tu es deus absconditus ysaie.
quadragesimoquinto. Sed tunc
verificabitur illud Psalmiste. De-
us manifeste veniet deus noster
⁊ non silebit. Veniet inq̄ primo
potenter cum incussione timoris.
⁊ hoc iuste Nam modo vbicumq̄
veniunt falsi iudices: mali domi-
ni incutiūnt timorem: Imperant
enim: non cum pietate: sed cum
austeritate: non amore: sed terro-
re. Contra quos valde rationabi-
liter loquitur ꝓpheta Ezechielis.
34. Et comminabitur eis deꝰ nūc
pro tunc. Ve inquit pastoribus
israhel qui pascebāt semetipsos
Nonne greges a pastoribus pas-
cūtur? quasi diceret sic Lac come-
debatis ⁊ lanis operiebamini. ⁊ q̄d
crassum erat occidebatis. Gregē
autem meum nō pascebatis: quod
infirmū fuit non consolidastis.
⁊ quod egrotum non sanastis:
quod fractum erat nō alligastis
⁊ quod abiectum est non redux-
istis. ⁊ quod perierat non quesis-
tis: sed cum austeritate impara-
batis eis ⁊ cum potentia Iustum
est ergo: ꝙ iudex eorum xp̄s con-
similiter se habeat ad eos. Et ideo
eis tunc temporis horribilis appa-
rebit Sapientie quinto. Viden-
tes turbabuntur timore horribi-
li ⁊ mirabunt̄ in subitacōe īspeāte
salutis īmo ꝓpter eos ⁊ malos cō-
similes dies iudicij: qui deberet
vocari dies consūmationis: libera-
tionis: promotionis ⁊ amoris vo-
cātur dies tribulationis ⁊ horro-
ris. ꝓpterea dicit ꝓpheta Iohelis
2. Sol ꝯuertet̄ ī tenebras ⁊ luna

in sanguinem antequam veniet dies do-
mini magnus et horribilis. Veni-
et ergo horrende ¶ Secundo veni-
et cum excussione corporis quia
cito id est repente Ille qui venit ex
iopinato dicitur venire cito quantum-
cumque exspectauerit veniendo In
rei veritate cristus morose eos ex-
spectat et ipsi sua mora abutuntur
Et cum dixerint pax et securitas
tunc repentinus superueniet eis in-
teritus. i. Thimothei secundo Qui-
a in psalmo. Viri sanguinum et
dolosi non dimidiabunt dies suos
Apoca. 22. Ecce venio cito et merces
mea mecum est reddere vnicuique secundum
opera sua. Quare non est populus
ita deuotus vt olim. Responsio Jo-
cularum. tunc fuerunt promoti propter
mores et scientiam Nunc propter
obsequia et pecuniam ¶ Tertio
veniet euidenter cum declaratione
vigoris quia tunc videbunt filium
hominis venientem in nube cum
potestate magna Luce. 21. Verum
est quod non habent modo deum pre o-
culis et ideo non apparet eis. Dicuntur
enim cum pharaone Exo. 5. Quis
est dominus vt audiam vocem eius
et dimittam israhel. Nescio dominum
et israhel non dimittam. Sed tunc
manifeste se ostendet eis Abacuc
secundo Adhuc visus procul et ap-
parebit in finem et non mentietur
si moram fecerit exspecta eum quia
veniet vobis et non tardabit. Sic
ergo veniet contra malos prelatos
Sed ad quem finem. Certe ad hoc
ut coram toto mundo faciat vindic-
tam iustam de omnibus. Sed pri-
cipaliter de malis prelatis et quia
tunc iuditium durissimum in hijs

qui presunt fiet durum quia male
intrauerunt: durius quia male rex-
erunt: durissimum. quia male vix-
erunt. Fiet enim tunc eis triplex questio.
Quo modo intrasti. Quo rexisti.
Quomodo vixisti. Durum iudicium fiet se-
cularibus. Durius malis religiosis. Durissimum
peruersis prelatis. Dura questio
quare oues cristi non pauerunt
auxilio temporalis substancie Duri-
or quare non pauerunt verbo doc-
trine. Durissima quare eos non pa-
uerunt exemplo bone vite. Dura
questio: quare ex pauperibus ex-
tortiones fecerunt. Durior qualiter
bona pauperum consumpserunt.
Durissima: quare cristo et ecclesie
pro perceptis elemosinis non seruierunt
Dura: quare bonos non inforauerunt
Durior: quare malos non increpa-
uerunt. Durissima: quare ipsimet non
bene vixerunt. Ergo iuditium durissi-
mum in hijs qui presunt fiet Pa-
tet ergo quod fiet iudicium contra pre-
latos cum singulari discretione Re-
stat declarare quod hoc fiet proporti-
one racionali. Est enim iustum
quod sic se habeat pena pilati ad penam
iude: sicut culpa pilati huit se ad
culpam iude In illa proporcione in
qua culpa pilati excedit culpam sub-
diti iustum est quod pena prelati exce-
dat penam subditi. Et quia iste ex-
cessus est talis quo maior esse non
potest. Ideo vocatur iudicium du-
rissimum quod infligetur. Et ideo
etiam consequenter quod exiguo con-
ceditur misericordia: potentes autem
potentur tormenta patientur. Exi-
guo id est ei qui peccauerit per ig-
noranciam aut fragilitatem conce-
ditur misericordia id est minor pena

Sed potentes id est prelati scien
tes id est ad sciētiam obligati po
tēter id est habūdanter tormēta
patientur Apocalipsis decimooc
tauo. Quātum glorificauit se ⁊ in
delicijs fuit: tantum date ei torm̄
tum ⁊ luctum: quia in corde suo di
xit Sedeo regina ⁊ vidua nō sum
⁊ luctum nō videbo. Et exponi po
test de anima peruersi prelati.
Iudicium in hijs qui presūt fiet
Prelatus ad hoc ꝙ digne presit
debet esse luminosus per rectam i
formationem: operosus per sanc
tam occupationem: gratiosus ꝑ
piam compassionez ⁊ animosus
ꝑ piam correctionem. Primo di
co: ꝙ prelatus debet esse lumino
sus ꝑ rectam informationem Sa
piētie. 6. Diligite lumen sapiētie
omnes qui preestis populis. Hij
eniz sunt stelle moraliter. De qui
bus dicitur Genesis p̄mo. Posu
it stellas in firmamēto celi: vt
lucerent super terram ⁊ preessent
diei ac nocti. diei id est clericis no
cti id est laycis Gregorius decio
tercio Moralium. Cum is qui sub
est seruit ad obsequium, restat
proculdubio: vt qui preest serui
at ad verbum. ⁊ cum is qui sub
est iussis obtemperat: oportet ꝙ
qui preest curam sollicitudinis
impendat. Sed iam verificatur il
lud Job. 2. Sol ⁊ luna obtenebra
ti sūt ⁊ stelle retraxe rūt lumē suū
Sol ⁊ luna sūt p̄lati maiores: stel
le curati minores. Secūdo debet eē
operosus per sanctam occupacio
nem: cōtemplando: p̄dicando: sa
cramenta ministrādo ⁊ pauperes
visitando Ad Romanos. 12. Qui p̄

est in sollicitudine. Corpora eniz
celestia incessanter mouētur: ac a
gūt in ista inferiora: alterāt terrā.
elementa eis subiecta: vt mūdus
continētur in esse: quia si ip̄a ab
operacōne cessarent inferioris mū
di species finiretur. Eodez modo p̄
latus cōtinue ⁊ sollicite operosus
debet esse: monēdo: corrigendo: ex
emplū p̄bendo. Vnde Iheronim⁹
super Exodum vicesimooctauo ca
pitulo. Tanta debet esse conuer
uersatio ⁊ eruditio pontificis: vt
omnis motus ⁊ gressus. ⁊ vniū
sa eius opera notabilia sint: veri
tatem mente concipiat. ⁊ eam to
to habitu resonet ⁊ ornatu: vt
quicquid agit: quicquid loqui
tur doctrina sit populorum. Vnde
Seneca epistola secūda. Nature
est deterioribus potiora sub mit
tere. Mutis quidez gregibus: aūt
potiora corpora p̄sunt: aut vehe
mentissima non p̄cedit armenta
degeneraturus. sed qui magnitu
diue ceteros mares vicit. Elephā
torum gregem excellentissimus
ducit. summa felicitas erat genti
um in aureo seculo: in quo non
poterat potentior esse nisi melior.
Illo ergo seculo quod aureum
perhibent penes sapientes fuis
se regnum iudicat quando offici
um erat imperare non regnum.
Et tales tamen duplici digni sūt
honore prelati: vt scribitur p̄ma
ad Thimotheum quinto. Qui bē
ne presunt presbiteri duplici ho
nore digni habeantur: maxime
qui laborant verbo ⁊ doctrina.
Et vt scribit Apostolus Paulus
Ad Thessalonicenses quinto.

160

Rogamus antē vos fratres vt
noueritis eos qui laborant int̄ vos
et presunt vobis in domino et mo
nēt vos vt habundantius habea
tis illos in caritate ꝛ propter op⁹
illorum pacem habete cum eis.
Tercio debet prelatus bonus esse
graciosus per piam cōpassionez
vt cōsoletur pusillanimes suscipi
at infirmos patiens sit ad omnes
scd̄m regulaz Aug⁹ Ideo crist⁹ nō
iohānē cōstituit principem eccle
sie sue sed petrū qui infirmus fue
rat ꝛ ꝯpassiōe īdiguerat ꝯpassio
nis viscera singulariter obtinerz
ꝛ om̄bus oñrz Ge. 24. Helieser p
reerat omnib⁹ que habuit abra
hā. Eliezer īt̄ptat̄ dei mei sāctifica
cio ꝛ desig̃t p̄latū per cuius discre
tam elemosinā sanctificari debent
sb̄iecti Bern̄. sup cc̄. Discite subdi
torū m̄res vos esse debē nō dnōs.
studete magis amari q̄ metui ꝛ si
niterdum seueritate opus est pa
terna sit nō tyrannica matres fo
uendo patres corripiēdo vos exhi
beatis Suspēdite verbera produci
te pectora lacte pinguescāt n̄ tipo
turgescāt. Innocē. de vi. ꝯdic. hu.
Statim vt ambiciosus est promo
tus ad hōrem: in superbiā extollit̄
ꝛ in iactāciam effrenatur n̄ curat
prodesse i ꝫ gloriat̄ Preesse presu
mit se meliorem: quia cernit se su
periorez aut bonum facit non gra
dus sed virtus Non dignitas sed
mag̃ extollit honestas. Prioēs de
dignatur amicos: notos ignorat
hestēnos Sodales contemnit an
tiquos. Vultum auertit: ceruicē
erigit. fastum ostendit. grandia
loquitur. sublimia meditatur. sub

esse non patitur. preesse molit̄ pre
ceps et audax gloriosus ꝛ ārogās
grauis et importunus. Sicut aūt
in malos prelatos fiet iudicinz du
rissimmum: ita bonis dabitur pre
minm maximum Augustinus in
quodam sermone. Nichil est in
hac vita et maxime hoc tēpore dif
ficilius laboriosus et periculosus
episcopi officio ꝫ apud deum nec
beatius si eo modo militetur quo
modo īperator noster iubet Quā
to prelatus debet esse animosus p
iustam correctionem. Genesis pri
mo. Presit piscibus maris ꝛ vola
tilibus celi ꝛ bestiis terre Omniq̄
reptili quod mouetur in terra. Pi
sces maris sunt rebelles et ociosi
Volatilia celi sunt superbi et am
biciosi. Bestie terre auari et pecū
osi Reptilia lubrici et libidinosi q̄s
omnes debet prelat⁹ iuste corripē
Et scd̄m ecclesiasticas sanxiones
ad virtutes reducere Isaye tricesi
motercio Principes in iudicio pre
erunt. Sed quidam similes sunt
miluis qui non ātiquas gallinas
inuadunt sed pullos īteremunt ꝛ
similes magistro leonis qui non
leonem sed catulum verberat. Sic
prelati moderni non diuites et no
biles peccatores sed pauperes. Ec
clesiastica censuā castigāt. Sed de
quo dolendum videtur Tales nit̄
dum presunt ī ecclesia qui sunt te
nebrosi per ignorātiam. ociosi p
ignaniam Cediciosi p infamiam
Et contra tales bene loquitur Am
brosius in suo pastorali Nichil in
hoc seculo sacerdotibus excellenci
us Nichil sublimius episcopis re
periri potest vt omni cum dig̃tate

ōaliś ꝛ demonſtrāmuś: digñē nōſ
camus. Quid ſum? Quid fuimuś
profeſſiōe actione potius: ꝙ no
mine demonſtremus: vt nomen
congruat actiom a actio reſponde
at nomini: ne ſit honor ſublimis
a vita prauis: ne ſit deifica pro
feſſio a illicita actio: nē ſit religio
ſus amictus a irreligioſus profec
tus: ne ſit gradus excelſus a de
formis excęſſus: ne ſimplicitatem
ſimulemus columbinam. a men
tem habeamus caminam: ne pro
feſſionem monſtremus ouinam
a feritatem habeamus lupinā
Cōſimilem ſententiam dicit Ber
nardus ad Eugenium ſecundo li
bro. Audi inquit canticum meuz
minus ſuaue: ſed ſalutare. Mon
ſtruoſa res eſt gradus ſummus
a animus infimus: ſedes prima
a vita yma: lingua magniloqua
a manus otioſa. Sermo multus
a fructus nullus: vultus grauis
a actus leuiś: caput canum a cor
vanum: facies rugoſa a lingua
rugoſa: imgens auctoritas a nu
tans ſtabilitas. Hec Bernardꝰ.

Lectio ſeptuageſimanona.

NOn enim ſubtrahet perſo
nam cuiuſꝙ dominus: q̄
eſt dominator ommium:
nec verebitur magnitudinem cu
iuſꝙ: quoniam puſillum a mag
num fecit ipſe a equaliter eſt illi
cura de omnibus. Fortioribus au
tem fortior inſtat cruciatio. Cum
declaratum ſit: ꝙ xp̄us iudicabit
iniquos dominos a peruerſos pre
latos cum graui diſtrictiōe. Hic
oſtendit: ꝙ hoc fiet ſine q̄acum
q̄ diſſimulatione. Parcunt enim
interdum iudices propter bene
uolentiam: interdum propter im
potentiam. a interdum propter
negligentiam. Primo iſta tria
excludit ſpiritus ſanctus a iudi
ce xp̄o. Secundo ſubinfertur prin
cipalis concluſio. ibi. Fortioribus
autem fortior inſtat. Quantum
ad primū: ꝙ xp̄s non parcet pro
ter benuolentiam tunc temporis
dicit ſic. Non enim ſubtrahet per
ſonam cuiuſꝙ dominus. Caute
la eſt frequenter apud iudices
mundi: ꝙ perſona rea ſubtrahi
tur pro certo die: ita ꝙ non com
paret. Vnde iudex pro die illo mi
chil facit contra eūz: ſed iſta cau
tela michil tunc valebit: quia nul
lus pro tunc ſe poterit abſentare
ſecunda ad Chorinthios quinto.
Omnes nos manifeſtari oportet
ante tribunal xp̄i a cetera. Ergo
dominus non ſubtrahet per diſſi
mulationem perſonam cuiuſꝙ.
Quia dicitur Actuum decimo: ꝙ
deus non eſt acceptor perſonarū
Et ratio eſt. quia eſt dominator
ommium a iuſtus dominator. Er
go nulli faciet fauorē ſecundi Re
gum viceſimotercio. Fortis iſra
hel dominator hominum iuſtus.
Sic ergo nulli parcet propter be
nuolentiam. Secundo nulli par
cet propter impotentiam. Et quā
tum ad hoc dicit. Nec verebitur
magnitudinem cuiuſꝙ: quaſi di
ceret Non dimittet propter timo
rem potentie regum vel principū
vel creature cuiuſcumq̄. Et hoc ꝓ
bat ſic. Nullus enim artifex verē
tur de eo quod fecit a ecia potest

destruere qñ vult. qꝛ ōnis artifex
potētior est suo artificiato. Sed de-
us fecit pusillū ⁊ magnū. In ps.
dñs ipe est deꝰ ipse fecit nos ⁊ nō
ipsi nos. ¶ Tercio deꝰ nulli pcet:
ꝓpter negligentiā. ⁊ q̄ntū ad hoc
dicit ꝙ equaliter est illi cura de oī-
bus. ⁊ p ɔseq̄ns nō plꝰ negliget
punire vnū q̄ aliū Sapie. 12. Non
est alius deꝰ q̄ tu: cui cura est de ō-
nibꝰ vt ostēdas qm̄ non iuste iu-
dicas iudicium. ¶ Hijs ḡ tribus
causis dissimulacōis exclusis sub-
infert ɔclusio talis. fortibꝰ autem
vt illis qui fortiꝰ ⁊ grauiꝰ peccaue-
runt: fortior instat cruciatio. Quia
Deut. 24. Pro mēsura delicti erit ⁊
plagaꝝ modus
Circa ista ⁊ alia in precedentibꝰ
lectionibꝰ habita potest eē dubi-
tatio lrālis ista Vtrum liceat iudi-
ci ɔdempnare ad mortē ꝓpter alle-
gata et probata coraꝫ se in forma
iuris: illū quē scit penitus innocē-
tem ¶ Rd sic: quia vel lex que pre-
cipit ɔuictuꝫ de crimine ɔdempna-
re est iusta vel iniusta. Si iniusta
nullus debet eā iudicare. Si iusta
nullꝰ ɔtra. Item .2. q. 1. In q̄m q̄.
dicit augꝰ. Nos inquit iudiciū fer-
re nō possumꝰ: nisi aut cōuictuꝫ ā
sponte ɔfessum. Ergo si reꝰ est ɔui-
ctꝰ aut sponte ɔfessus: licet iudici
ferre sentētiam. ɔseq̄ntia patet qꝛ
si ñ video hominē nisi sortē; video
sortem. Item 1. q. 3. Iudicet. dicit
Ambrosiꝰ Bonus iudex arbitrio
suo nichil fcit. nec ex domestice vo-
lūtatis ꝓprietate. ꝫ iuxta leges ⁊
iura ꝓnūciat ⁊ reuera sicut audit
ita iudicat. Igitur ꝫm allegata ⁊
probata licet sibi iudicare. Itē si
licitum esset iudici liberare innocē-
tem ɔtra allegata ⁊ probata: pas-
racōne eciam poterit q̄mlibet ino-
cētem ꝫm suaꝫ ɔsciētiam iudicare
cōseq̄us falsū. Item iudex in iudi-
cio nō iudicat vt priuata psona
ꝫ vt publica Ideo debet sequi noti-
ciam publicam: nō suam priuatā
Item Deut. xix. In ore duoꝝ l̄ tri-
um stet ōne verbū. ḡ iudex debet
cōdempnare ꝫm sētentiam testiū
¶ Quia in ista lectione tangit̄ de
psonarū acceptione: fit ista dubi-
tatio. Vtruꝫ psonarū acceptio sit
peccatum. ¶ Rd nō: qꝛ apud deuꝫ
nullum est peccatum. sed apd de-
um est acceptio psonarum. ḡ ipꝫ
nō est peccatum. Minor ostēditur
p illud ad Rō. ix. Cum nōduꝫ na-
ti fuissent ⁊ aliquid egissent boni
ā mali ⁊c. dictuꝫ est Jacob dilexi
Esau aūt odio habui ¶ ꝓp ɔferre
alicui beneficiū ecclesiasticū ꝓpter
cōsanguinitatem: est acceptio p-
sone. sed hoc nō est peccatum: sed
caritas ordinata. quia ad Gal. 6
Opemur bonū ad omnes: maxīe
aūt ad domesticos fidei. Et primo
Thimo. 4. Si quis suoꝝ curaꝫ nō
habet domesticoꝝ: fidem negauit
⁊ infideli est deterior Sed domesti-
ci dicūtur illi qui attingūt ɔsang-
uinitatem. ¶ ꝓp preferre nobile;
illrātum ignobili lrāto est accep-
tio psone. Sed hoc nō est peccatū
quia talis magis potest defendere
ecclesiam q̄ alius. ⁊ dñs sūmus
pontifex in dispensacōibus freq̄n-
ter attendit nobilitatem. facilius
em̄ dispensat cum eis q̄ cum aliis
ḡ cum hoc sit acceptio psonarum
Ideo nō omnis acceptio psonaꝝ
est pctm

est peccatum. Similiter facilius dis-
pensatur cum diuitibus quam cum pau-
peribus quod contrahant matrimonium
in gradu prohibito. ¶ Preterea: eligere mi-
nus bonum ad prelaturam: vbi po-
test eligere meliorem videtur esse
acceptio persone. Sed aliquis ha-
bens vocem in electione potest hoc
licite facere. quia secundum iura sufficit
eligere bonum. extra de electione. Cum
dilecti. Ergo acceptio personarum etiam
in spiritualibus non est peccatum. Con-
firmatur ratione: quia secundum statuta ec-
clesie Interdum electio fieri debet de
gremio: quamuis extra gremium magis y-
donei valeant inueniri. ergo ecclesia
approbat quod fiat acceptio personarum.
quia quod eligere minus bonum et dimitte-
re maius canum sit acceptio persone
videtur quod acceptio personarum non
est peccatum. ¶ Preterea: ex dicto Ihero. Le-
uit. 8. vbi agitur de ordinando sacer-
dote dicit Ihero. sic. Qui prestantior est
ex omni populo qui doctior: qui sup-
ior: qui in omni veritate eminentior
ille eligatur ad sacerdotium ¶ Preterea
acceptio persone in iudicio non est
peccatum Eccli. 4. In iudicio esto pu-
pillis misericors vt pater. ¶ Preterea: exhi-
bere indigno honorem: est acceptio
persone. Sed ad hoc in casu tenemur
honorare parentes etiam malos et
malos prelatos. Similiter ad consili-
um est Leuit. xix. Coram cano ca-
pite consurge et honora personam senis.
Sed senes quandoque non sunt virtuosi
secundum illud Dan. 13. Egressa est iniqui-
tas est iudicibus qui videbantur re-
gere populum. ¶ Ad oppositum
Nichil prohibetur in lege diuina ni-
si peccatum. Sed in lege diuina accep-
tio persone prohibetur Deut. 1. Non acci-

ples personam cuiusquam et loquitur specialiter
in loco iudicii. ergo accipere personam
in iudicio est peccatum ¶ Preterea: Ja-
cobi. 2. Nolite in personarum accepti-
one habere fidem domini nostri ihesu
xpi. vt dicit glosa Aug. Quis fecit si
quis diuitem eligat ad sedem ho-
noris ecclesie: contempto paupere sanc-
tiore et iustiore. ergo acceptio persona-
rum in collationibus beneficiorum ec-
clesiasticorum est peccatum. ¶ Ad questi-
onem est dicendum quod sic propter istam
rationem. Omne quod opponitur vir-
tuti vicium est et peccatum. Sed accep-
tio personarum opponitur iusticie. ergo
est peccatum. ¶ Sciendum est enim quod
ad iusticiam pertinet quod bona diuer-
sa diuersis distribuantur personis
secundum valorem et dignitatem personarum
Quando ergo aliquis considerat in perso-
na aliquam conditionem que non facit eum
dignum illo quod sibi dat: est accep-
tio persone. Si autem consideret conditi-
onem aliquam in persona. que quidem
conditio facit eum dignum beneficio
conferendo: tunc non est acceptio per-
sone sed cause. Et secundum hoc loquitur
Glosa ad Ephes. 6. super illud non est
personarum acceptio apud deum dicit
quod iudex iustus causas attendat et
non personas. Est ergo acceptio perso-
ne in iusticia qua prefertur persona
persone propter causam non dignifican-
tem eum ad illud ad quod prefertur
Omnis autem conditio que non facit ho-
minem dignum illo negocio ad
quod prefertur. Refertur secundum istum
modum loquendi ad personam. Sicut
si attendam in isto diuicias et con-
sanguinitatem. et propter istas con-
ditiones promoueam illum ad ma-
gisterium vel prelationem acceptio

persone est: q̄ causa me mouens
non est conditio que facit eū dig-
num honore collato. Sed si atten-
dam in isto consanguinitatem Et
ꝓpter hoc lego sibi .10. liberos vel i-
stituo eum heredem ⁊ dimitto ex-
traneum non est accepcio ꝑsone
ꝫ cause: q̄ ista causa facit eū dig-
num ⁊ ꝓporcionatū huic bn̄ficio
qđ ē asseqū patrimoniū meū Vn̄
accipe ꝑsonaꝫ in ꝓposito non ē ac-
ceptare ꝑsonam hominis. Sed ac-
ceptare ad hoc bn̄fitium ꝓpter cō-
dicionē non dignificantem eum
ad benefitium conferendū Per
hoc ad raciones ¶ Ad primū est
dacio duplex Vna ꝑtinens ad iu-
sticiam quando aliquis dat qđ de-
bet. ⁊ ista donacō proprie non ca-
dit in dō qui nichil dꝫ creatuē sim-
pliciter loquendo. Alia est dacō si-
ue donacio proprie pertinens ad
libertatem vbi homo dat ⁊ tamen
non tenetur ad hoc: sed dat gra-
tis. modo accepcio personarum ē
iniusticia ⁊ non consistit nisi in do-
nacionibus pertinentibus ad iu-
stitiam Et ideo in accepcione dei vl̄
predestinacione non est accepcio
persone. quia deus non facit iniu-
stum creature sue eam reprobādo
Sicut nec facit iustum creaturam
ipsaꝫ predestinando. ⁊ ideo in me-
re graciosis non peccat homo dā-
do vni ⁊ non alteri cuꝫ neutri tene-
atur quicquid dare ¶ Ad secūdū
de promotione consanguineorū
distinguendum est q̄ consangui-
nei prelati sunt minus digni sim-
pliciter ⁊ per respectum ad bn̄fici-
um conferendum ⁊ ꝑ respectū ad
ad bonum cōmune aut sunt eque

digni vt alij. In p̄mō casu promo-
uere eos ⁊ dimittere digniores est
accepcio personarum in dispensa-
cione spiritualium quorum non ē
dominus ꝫ tantum dispensator .1.
Corinthe. quarto. Sic nos existiēt
hō vt ministros xp̄i ⁊ dispensatores
misterioꝝ dei. vn̄ ad illā clausulaꝫ
ꝛ̄fert q̄dam in casu p̄mo. Mos ē p̄-
latis dare p̄bēdas bn̄ natis Aut be-
ne nūmatis l̄ eoꝝ sāguīe natis.
Ergo p̄bēde n̄ dicūt: ꝫ emēde. In se-
cūdo casu licꝫ p̄lato p̄ferre ꝯsāgui-
neos suos q̄ saltē vident acceptio-
res ī hoc q̄ p̄nt de eis magis ꝯfidē
q̄ negocia eccīe cū eo vnanimiter
tractabūt ¶ Ad terciū de ꝓmocōe
nobiliū ⁊ dispēsacōe cū eis facta.
dicēdū q̄ q̄uis lr̄atuā simpliciter
loquēdo magis reddat hoīeꝫ ydo-
neū ad ꝓmocōneꝫ in eccīa In caū
tamē nobilitas fulcita bonis mori-
bus plus potest expedire ecclesie
in resistendo rebellibus ⁊ lupis o-
ues inuadentibus q̄ possit littera-
tura. Et in casu debet litteratura p̄-
poni in nobilitati hec est accepcō
persone in casu illo. Secus esset si
eque valeret ecclesie littrātuā sim-
plicis sicut preeminentia nobilis
Et isto modo forte non est accep-
tio persone in collocatione episco-
patus dimittere vnum bonum the-
ologum ⁊ promouere vnum bonū
iuristam ⁊ canonistam vbi nego-
cia ecclesie sint litigiosa vt ille per
iura sua defendat meliis liberta-
tes ecclesie q̄uis simpliciter loquē-
do Theologia magis dignificet
hominem ad regimen animarum
Canones tn̄ magis dignificāt ho-
minem ad defensionē decīarū ⁊

exactionem cauz. Ad aūtem cum nobilib9 fiunt dispensationes in cōtrahendo matrimonia infrā gradus phibicōnis. a nō cuz paupe rib9: nō est acceptio psonaz. Nā causa dispensandi cum nobilib9 est ofirmatio a multiplicatio pacis inter maiores in ecclesia q causa apud paupes nō habetur.

Ad quartū de electōne mino9 bonidicēdum q aliter est loqndum ō electione apud foz iudiciale a aliter apud foz ocietie. Apud foz publicum nō vocatur electio vicios: si nō eligat simplicit meliorē quia sic ōms electō de facili calūpniam pateretur. Et ideo sufficit eligere bonū fm iura. hec obligatur dō ad eligēdum meliorē fm iura illa. si fm ociētiam eligētis necesse est q eligat illū quem reputat meliorē vel simpliciter vel ad illā dignitatem p tunc pēsatis circumstanciis pticularib9 que ad ecclesiam tunc ocigunt. Et alias est acceptio psone a mendacium otra ociam eligendo.

Ad ofirmacōnem de eligēdo infra gremiū dicēdum q illi qui sūt de gremio ocitatis cōsueuerūt vtiliores esse ad bonū cōmune ecclesie in qua sūt nutriti q aduēticij. Et ideo statuitur q de gremio poci9 eligat si aliqs ī sit ydone9. si nō: fiat de alijs Sicut patet dis. 61. Nullus. a dis. 63. Sacroz.

Ad quintū q dō debet in iudicio misereri paupetis quantū potest racōnabiliter sine lesione iusticie a nō otra iusticiam. quia exo. 23. Pauperis q nō miserebetis in iudicio.

Ad sextū de exhibicōne reuerentie indignis dicendū q bonoz est exhibitio reuerentie in testimoniū vtutis. Vñ sola virtus est debita causa honoris. Aliq tamē honorant ppter vtutem ppriam. aliqui ppter vtutem alienam sicut mali prelati honorātur q gerunt personam dei a cōmunitatis cui preficiuntur fm illud Prouerbioꝝ. vicesimosexto. Sicut qui mittit lapidez in aceruū mercurij. sic qui tribuit insipienti honorē. Mercurius est de9 mercatoz. Acerus cōputi vel rōcinij: vocat acerus mercurij. Computant aūtem qnq cū lapidib9. Sicut igitur ibi ponitur vn9 lapillus p decē libris. Ita pōitur qnq in ecclesia vnus p deota vel insipiēs loco prelati a loco dei Senes honorātur ppter vtutis apparentiam. a diuites ppter bonitatem reipublice cui presumūtur vtiles esse: nō ppter diuicias honorantur. Vñ Glosa sup illō Jac. 2. Nolite in personarum acceptōne habere fidem fratres mei Qui diuitez propter diuicias honorat grauiē peccat.

Lectio Octuagesima.

Ad vos ergo reges sūt hij sermones mei vt discatis sapientiam et non exci datis. Qui enim custodierint iusticiam eius: iuste iudicabuntur. Et qui didicerint iusta inuement quid respondeant.

Postq̄ declaratum est a determinatum de rigore a districtione qualiter de9 faciet contra falsos iudices: dominos a prelatos in generali. In hac parte docet spiritus sanctus quomodo sibi debent contra illud iudiciuz prouidere in speciali. duo

autem sunt eis necessaria Sapientia quo ad deum Justitia quo ad proximum. Est enim sapientia theosobia vel verus dei cultus secundum Damascenum. Justitia est virtus directiua in hijs que sunt ad proximum secundum Aristotilem quinto ethicorum secundum ista tria fiunt Nam primo docet eos deuote colere. secundo ad proximum iustitiam exercere. et tercio eis promittit quod si hoc seruauerint poterint in iudicio sine periculo respondere. secunda pars ibi Qui enim custodierit iustitiam eius et qui didicerint iusta. Condusum est satis commendando comminando et inuitando: quia disciplina sapientie iudicibus principibus et prelatis est summe necessaria Sed quia monicio generalis non sufficit nisi moniti audiant et aduertant Ideo eos in hac parte excitat magis efficaciter explicando et magis eorum statum exponendo. Et datur exemplum prelatis quod non est satis generalia predicare cum curam habeant animarum: sed necesse habent in casu ad particularia descendere quando iustitia seu rebellio compellit. Et ideo verum est quod in precedentibus satis dictum est regibus et prelatis quod addiscant sapientiam: quia tamen reges et presides sunt nimis desides ad ea que eis racionabiliter persuaduntur. Ideo replicat inculcando Ad vos ergo reges vel ecclesiarum rectores et prelati quicumque sunt hij sermones mei qui viz precesserunt et eciam qui sequuntur vt discatis sapientiam non illam que deorsum est que est terrena animalis et dyabolica Sed illam que de sursum est Jacobi tercio de qua Eccli primo Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante eum Et non excidatis videlicet a gracia in culpam. Sed continuetis perseuerantes finaliter in caritate prima Corinthorum tercio. Caritas numquam excidit. Et quia possibile est quod numquam excidatis. declarat consequenter. Qui enim custodierint iustitiam eius et sapientie increate que est cristus iuste iudicabuntur vel iustitie premium recipient pro mercede Thymo quarto De reliquo reposita est michi corona etc. Et soli tales inuenient in iudicio quid respondeant cristo opponenti Et ideo subdit. Qui didicerint iusta inuenient quid respondeant Vbi notandum quod respondere debemus quatuor generibus disputacionum et argumentatiuum. Contra nos enim arguit deus per geometricas demonstraciones. mundus per rethoricas persuasiones. demon per sophisticas obligaciones. Et caro per insolubiles deductiones. Primo ergo deus arguit demonstratiue disputando vt nos doceat et corrigat. Procedunt enim sue demonstraciones ab immediatis et notissimis non quia ex peccatis nostris Johannis 16. Ipse arguet mundum de peccatis Et ideo ad raciones dei non iacet responsio nisi affirmatiua quia si dixerimus quod peccatum non habemus nosipsos seducimus et veritas in nobis non est. Job primo. Vnde Job nono. Quantus ergo sum vt respondeam ei et loquar verbis meis cum eo qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo sed meum iudicem

ꝛpētcatoꝛ. Sic ꝛeſpondit mulier deprehēſa in adulterio Joh. 8. qñ ꝛps ei geometricas demonſtracones digito ꝓtraxit in terra. Et ideo cōfuſionem ꝛeduſionis euaſit dicente ſibi ꝛpō. Nec ego te cōdēpno vade a noli amplius peccare. Sic reſpondit dauid ad nathan. 2. Re 12. cum argueret de adulterio et homicidio. Peccaui māt. Cui ſtatim Nathā. Trāſtulit dñs peccatum tuum. Secūdo arguit mūd? ꝓ rethoricas ꝓſuaſiones Apoca. 3 Suadeo tibi emē a me aurū ignitum ꝓbatum vt locuples fias et veſtimentis albis induaris Eſt ei ꝓſuaſio mūdi. Colligas lucreris a vndecūq; ꝓquiras a cum diues fact? fueris tunc per elemoſinas a opera pietatis deo ſatiſfacies p peccatis. Vnde mūdus primo petſuadet querere que ſunt mundi a poſtea conſulit que ſunt dei. Criſtus docet ordinem oppoſitum Math. 6. Queritē p̄mo regnū dei a iuſticiam eius. Vnde ſicut Rethoricus ꝓ exempla ſuadet. Ita mūd? Nonne Abrahā diues fuit. & dauid rex magnificus. & Gregorius elemoſinārius. & ſic de alijs mltis ſanctis qui cum ſanctitate diuicias habuerunt. Sed iſte racōnes nō ꝛtent ꝛpianos mouere. q licz cum diuicijs ꝛpo bene ſeruire ſit poſſibile: eſt tamen ſecutius viā pauptatis eligere a maioris ꝓfectionis. Et ideo mūdo reſpondeam? illud Act. 26. In modico ꝓſuades me ꝛpianum fieri. Et queramus ab eo quā ſecuitatem nobis faciet q̄ vīamus donec diuites efficiamur. a q̄ tunc bonam habebimus voluntatem ad elemoſinas faciendum. de hac reſponſione ī ꝑs. Reſpondit ei in via virtutis fue p̄ancitatem dierum meorum nūcia michi. Romanus quidam nomine priſcus queſiuit frequēter a Marciali coco: qualis ipē foret ſi fieret diues a potens. Et reſpondit ſic. Dic michi: ſi tu fias leo qualis eis. & Vnde hiſtoriam iſtā deſcribit ſic Valerius libro Epigmatum. 13. Sepe rogare ſoles qualis ſum priſce futurus. Si fiam locuples: ſimq; repente poteus. Rñ q̄ poſſe putas mores narraē futuros. Dic michi ſi fias tu leo qualeis. & Tercio arguit dyabolus ꝓ ſophiſticas obligacōnes. Obligat enim hominem ad ſuſtinēdum falſum. Vnde ante primum peccatum facit falſi poſitionez mulieri Geneſ. 3. Nequaq̄ moriemini. ſed eritis ſicut dij. Et conſequēter concludit omnibus qui ſuas obligationes admittunt. In ꝑs. Dedinantes autem in obligationes adducet dominus cum operātibus iniquitatez. Et ideo dicam? illud Danielis tercio. Non oportz nos de hac re reſpondere tibi. Quarto caro arguit temptatiue per inſolubilium deductiones: q̄a ipſius argumenta cōmis viri ſolutionem recipiunt. In quibus cotidiana pugna a rara victoria Jacob. 1. Vn? quiſq; temptat a cupia ſua abſtract? a illect?. Iſti diſputationi rñdeam? iuxt tres famoſas a antiquas opiniones ſoluendi inſolubilia. Fuerūt enim antiquitus caſſantes: reſtringentes et reſpondentes per tranſeaſum.

Cassantes dicebantur q̄ ipsum actum negabant de quo ꝓuenit insolubile. Nos ergo s̄m omnes vias istas carni respondeamus ⁊ primo enim in principio cassem⁹ actum anime a quo prouenit tep̄tatio destruamus viz fedam ymaginacionem. de venēra voluptate. Hoc est enim q̄ caput serpentis totaliter conquassandum est In ps̄. Conquassabit capita in terra multorum. Et tunc talis cogitacio est materia virtutis ⁊ non culpa nec pro tali offenditur deus/ ysaie quadragesimo secundo. Calamuz quassatum non conteret. Secundo etiam respondeamus per restrictionem ne carnis curam in desideriis faciam⁹ vt sensualitas restringatur legibus rationis Exod. vicesimo octauo. Stringatur racionale cum anulis suphumeālis ¶ Tercio respondeamus per transcasum cogitando q̄cito caro decidet ⁊ tñsibit in terram Macha. primo. Decidit in lectum ⁊ cognouit q̄ moreretur de ista responsione. secunda Corinthēo. prima. Ipsi in nob̄ ipsis responsum mortis habuim⁹ vt non simus fidentes in nobis s̄ in deo. Et qui sic didicerint iusta ī presenti inuenient quid respondeant in futuro.

Lcō Octuagesima prima ⁘

Concupiscite ergo sermones meos ⁊ diligite illos ⁊ habēbitis disciplinam Clara est ⁊ que numq̄ marcessit sapientia ⁊ facile videtur ab hijs qui diligunt eam. ⁊ inuenitur ab hijs qui querunt eam. Declarata ꝯclusione principali videlicet q̄ reges ⁊ presides tenentur studere sapientie Hic ostendit per quez modum hoc fit eis possibile. posset enim aliquis se forsitan excusare q̄ non posset istam sapientiam attigere. cum sapientia videatur esse possessio diuina non humana sic dicitur primo methaphisice Sed hoc excludit spiritussanctus ī hac parte ostendens q̄ sapientia ista que est cognicio dei per fidem ⁊ amorem non soluz est vnicuiq̄ possibilis īmo multum facilis. que q̄dem facilitas patet ex tribus Nā ipsa habetur si diligatur. apparet si appetatur. ⁊ tercio occurrit si inquiratur Et s̄m hoc ista littera diuiditur in tres partes Nā primo ostendit q̄ ista sapientia que est cultus dei per cognicōnem ⁊ amorem habetur si diligatur. secundo q̄ apparet si appetatur Et tercō occurrit si inquiratur. Secunda ps ibi. Preoccupat autem si quis cōcupiscat Et tercia ibi. Quomā dignos seipsa. Dicuntur ergo duo de sapientia in ista lectione. Primū q̄ ipsa habet eternitatē in permanendo. aliud q̄ habet facilitatem in occurrendo. Concupiscite ergo sermones meos. Concupiscentia nutrimenti est signum sanitatis ⁊ bone dispositionis in corpore. Et per oppositum abhominacō cibi ⁊ potus est signum manifestum grauis infirmitatis Moraliter sermo dei est cibus anime cristiane Math. quarto. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo q̄d procedit de ore dei dixit crist⁹ ad dyabolū. Vñ Ambro. in quodā s̄mōe de q̄dragesiā. Quisq̄ vbo dei

pascitur terrenu; pabulum non
requirit. hec em̄ potest panē secu-
li capere qui pane reficitur salua-
toris negligit panē corporis qui
pabulo lectionis intendit: nec vē-
tris curā habere poterit qui alimē-
ta verbi celestis acquirit Ipsa est
em̄ refectio q̄ saginat animam. q̄
impinguat viscera cū de diuinis
scripturis cibum eloquij ꝑhēnis
accipim⁹. Quādo ergo sic est ꝙ ꝑ-
sona q̄cumq; desideāt legere ⁊ au-
dire sermones dei ⁊ cum delectacō-
ne sibi incorporet: signum est sāi-
tatis ꝯscientie vel saltem bone dis-
positionis ad sanitatem Jere. 15.
Inuenti sūt sermones tui ⁊ come-
di eos ⁊ factum est michi verbu;
tuum in gaudiū ⁊ in leticiam cor-
dis mei. Et ꝑ oppositum illi q̄ nul-
lum saporem in diuinis scripturis
experiūtur nec aliquā dulcedine;
sētiunt: signum est ꝙ stomach⁹
eoꝝ repletus est amaris humori-
bus ⁊ grauiter īfirmātur In p̄s.
Omnem escaꝫ abhominata est ai-
ma eoꝝ ⁊c̄. Cōcupiscite dixit xp̄s
sermones meos ⁊ diligite eos. Dili-
gere illos est seruare Johis. 14. Si
quis diligit me ꝑmonez meū ser-
uabit. quia ꝑm btūm Gregoriu;
Probatio dilcōnis est exhibitio
operis. Non em̄ sufficit sermones
cristi in memoria portare nisi ser-
uētur in vita. Vnde Aug⁹. super
illud p̄s. In quo corrigit adolescē-
tior viā suā in custodiendo sermo-
nes tuos. Custoditio sermonū dei
intelligēda est opacō preceptoꝝ
Vñ Frustr̄ em̄ custodiūtur ī me-
moria si nō custodiuntur in vita
Naꝫ verba dei tenēdo agūt ne ob-
liuiscantur: nō tamē agunt viuē-
do vt corrigātur. ¶ Et habebitis
disciplinam. Quia ꝑm Gregoriū.
Obseruātia mandatoꝝ aperit in-
telligētiam mandatoꝝ Vnde qui
diligunt ꝑmones cristi habebūt
disciplinam. Quid autem sit disci-
plina docet Hugo de disciplīa no-
uicioꝝ dicens. Disciplina est con-
uersatio bona ⁊ honesta cui paꝝ
est mali nō facere: sed studet eciā
in hijs q̄ bene agit ꝑ cuncta irre-
prehēsibilis apparere. Disciplina
est em̄ omniū mēbroꝝ motus or-
dinatus ⁊ dispositio decens in om-
ni habitu ⁊ actione. Hec Hugo.
De eadem Bernard. in quadam
epistola. O q̄ ꝯpositu; reddit om-
nem corporis statum: nec nō ⁊ mē-
tis habitum. Disciplina ceruicez
submittit: ponit supcilia: cōponit
vultum: ligat oculos: cachynos
cohibet: moderātur linguā: frenat
gulam: cedat iraꝫ: huius discipli-
ne scola est studiū sacre theologi-
e vbi poti⁹ deuocōnibus q̄ questi-
onibus intendēdum est. Vñ Hu-
go in preallegato libro Vos inq̄t
fratres qui scolam discipline iaꝫ
intrastis: in lectione diuina plus
debetis q̄rere qd̄ mores vestros ad
v̄tutem instruat q̄ quod sensum
acuat ad subtilitatez. magisq; vel-
le informari preceptis scripturaꝝ
q̄ questionibus impediri. Cū er-
go diuinas scripturas legitis sol-
lerter ꝑpendite quid ibi dcūm sit
ad excitandum in vobis amorez
dei. quid ad ꝯtemptum seculi. q̄d
ad caueudum insidias inimici.
quid ad bonos effectus nutrien-
dos. et quid ad praua desideria

R. 9.

162

extinguenda valeat ⁊ quid cor ci-
cius per compunctionis ardorem ac-
cendat quid disciplinam in ope
quid humilitatem in cogitacone.
quid obedientiam in preceps. qd
pacientiam in aduersis hre doce-
at Quid denique ad agenda bona se-
dulum ⁊ ad mala cauenda doceat
esse circumspectum: hec Hugo Et
ido Seneca epistola. vicesima. do-
cet q causa quare scolares no fut
morierati. ptim est ex parte docto-
ris partim ex parte discipulorum
Aliquid inquit precipientiu vicio
peccator qui vos docent subtiliter
disputare non viuere aliquid dis-
cencium qui propositum ad pcep-
tores afferunt non animi excolen-
di. s ingeniu vult dicere q hec so-
la est intentio scolarium comunit
ingeniu colere per scientiam Non
autem animu per virtutes. Sed ta-
lem ordinem non tenuit psalmi-
sta qui dicit Bonitatem ⁊ discipli-
nam ⁊ scientiam doce me. Clara e
⁊ que numq marcessit sapientia
q. d. merito est diligenda scriptu-
ra sacra: quia clara e non turbata.
In ps. Calix meus inebrians q
preclarus est. Iste enim calix est
ita dulcis q qnto magis magisq
homo gustat tanto magis delecta-
do sitit Ecclesiastici. vicesimo qrto.
Qui edunt me adhuc esurient ⁊
qui bibunt me adhuc sitiet. Et io
non curiose circa iura mundi ⁊ no
curanti de dulci claritate scripture
diuine dicitur Je. secundo. Quid
tibi vis in vijs egipti vt bibas a-
quam turbidam. Egiptus tenebra
interpretatur ⁊ significat mundu
vie mudi sunt sollicitudines secu-
li vel scole legum secularium In istis
vijs bibitur aqua turbida: quia
scientia turbatiua per quam mali
ad turbandum bonos redduntur
audaces Sed oppositum de lege dei
dicit psalmista. pax multa diligen-
tibus legem tuam Clara est inqt
⁊ que numq marcescet sapientia.
Ideo solebant antiquitus sapien-
tes coronari lauro. In signum q
sicut laurus seruat viriditatem p-
petuam Ita sapientia nuq arescit
Et ideo probat Aris. primo post del
orum. q omnis scientia est de ppe-
tuis. Et quis sit ita nobilis est tn
inuentu facilis. Vnde subdit. facile
videtur ab hijs qui diligunt eam
Sapientie. septimo. Optaui ⁊ da-
tus est michi sensus ⁊ inuocaui ⁊
⁊ venit ad me. s. sapientia. Ecce q
faciliter Jac. primo. Si quis vestrum
indiget sapientiam. Postulet a
deo qui dat omnibus affluenter ⁊
non improperat ⁊ dabitur ei. vnde
pietas. boni mores ⁊ oro deuota sunt
vie ad istam sapiam acquirendam vnde
Aug. li. i. de moribus ⁊ naui In sacris
diuinitus inspiratis neq oes a qbus
queret docere preterit neq oes q
querunt discere digni sunt Sed ad
hoc q veritatis scientia doceatur ⁊
videatur ⁊ diligenter ⁊ pietas adhiben-
da est. altero fiet vt scientes inueni-
amur vt meamur Hec ibi n tn vi-
det nisi ab hijs q diligunt eam Amā-
ti ei oia sunt facilia ro e q mes sine
delectacione e ceca Sap. 2. Excecauit
ei eos malicia sua Et Sopho. i. Am-
bulant vt ceci q dno peccauerunt. Et i-
uenit ab hijs q querunt eam. n ab ocio-
sis q eam n requirunt Querenda e ei cto
loco cto tpe ⁊ cto mo si deat inueniri

Certo loco quia in penitētia Job
28. Non inuenitur in terra suauiter
viuentium. sed in terra aspere vi-
uentiuz. Et ideo inuenta ē in dañ.
a socijs eius qui contempnētes
cibos regios leguminib9 vescebā-
tur. Et ideo de eis dicitur Dañ. pri-
mo. Pueris autem hijs deus de-
dit scientiam a disciplinaz in om-
ni libro a sapientia. Certo tempo-
re quia ɔtinue Luc. ij. Petite a ac-
cipietis: querite a inuenietis: pl̄-
sate a aperietur vobis. Certo mo-
do: quia humiliter Prouerb. ij. v-
bi est humilitas ibi a sapientia
Sapie. primo. In simplicitate cor-
dis querite illum Bernard. sermōe
tx. Si nolim9 querere frustra deū
q̄ramus euz scilicet veraciter: fre-
quenter a pseuerāter: vt nec q̄ra-
mus pro illo aliud: nec cum illo a-
liud: nec ab illo ad aliud ɔuerta-
mur. Facilius est enim celum a t̄-
ram transire q̄ vt sic querens nō
inueniat: sic petens non accipiat
a sic pulsanti nō aperiatur. Sed
in hoc est mirabile q̄ deus queri
nō potest nisi prius inueniatur q̄
null9 eū querit n̄ aliq̄mō īuenerit.
vñ Ber. de diligēdo dō. Nēo te dñe
q̄rere valet nisi qui pri9 inueneit
Vis g̊ inueniri vt q̄raris: vis q̄ri
vt inueniaris. Hec Bern. In p̄s.
Letetur cor querentim dñm: que-
rentium faciem eius semp. Qd ex-
ponēs beatus Augustinus dicit
sic. Si semper q̄ritur. Quādo inuēi-
tur. Forte quādo facie ad faciē e-
um viderimus sicuti est Adhuc q̄-
rendus erit a sine fine querend9
quia sine fine amādus. Causa ē
diuine bonitatis immensitas q̄ vi-
deri potest: ɔprehendi non potest.
a ideo sēper potest haberi. a tamē
sēper q̄ri. Vnde Aug9 super Job.
dicit. Queramus inueniēdum: q̄-
ram9 innētum: vt inueniēd9 q̄ra-
tur occultus est: vt inuentus que-
ratur: īmensus est. Et licet īueniri
possit: nō tamē perfecte in hac vi-
ta Cum enim sit vita nō pfecte po-
test reperiri ī regione vmbre mor-
tis. Vnde Aug9. contra q̄rentes
beatitudinem in hac vita dicit sic
quarto ɔfessio. c. 12. Redite p̄uari-
catores ad cor a īherete illi q̄ fecit
vos. State cū eo a stabiles, req̄esci-
te cum eo a q̄eti eritis. Quo itis in
aspera: quo itis. Bonū qd amatis
ab illo est. Sed q̄ntum ad illum
bonū nō est a suaue s̄ amarū erit
iuste. quia iniuste amatur de s̄to
illo quicq̄d ab illo est Quo vultis
adhuc ambulaē. vias difficiles
a laboriosas. īmo nō ē req̄es: v̄ q̄-
ritis eum q̄rite qd q̄ritis. sed ibi
non est vbi q̄ritis. btāz vitaz q̄ri-
tis in t̄gione mortis: non est illuc
Quō ei vita btāv̄ nec vita. L. 82

Preoccupat q̄ se concupis-
cūt vt illis se prior osten-
dat q̄ de luce vigilauerit
ad illaz non laborabit. assidentē
em̄ illam foribus suis veniet.
Postq̄ spūs sanct9 facilitatez ac-
q̄rendi sapiam declarauit ex duo-
b9. viz: tum q̄ habetur si diligat̄:
tū q̄ apparet si appetatur. Hic os-
tendit illud idem ex tercio. viz q̄a
occurrit si q̄ratur. ¶ Et circa hoc
dt duo. p̄mo q̄ p̄uenit se amātes
Scdo q̄ associat vigilātes. Q̄ntuz
ad p̄mū dt sic. Preoccupat aūt q̄
se concupiscunt. i. deus ipē qui est

166

sapientia increata preoccupat per gratiam prevenientem eos qui effectualiter diligunt illum. Et invenīri potest ꝙ prevenīri non potest. Sed contra videtur ꝙ nos deum preoccupare a prevenire deberemꝰ. Quia in ps̄. Preoccupemus faciē eius in confessione. Ꝓ̄o ꝙ ibi loquitur ps̄. de iudice futuro a vēturo ad iudicium cuius faciem preoccupare debemus per confessiōez laudis siue a fraudis nostre. Hic autem loquitur spiritussanctꝰ de actu meritorio. In quo ipse nos p̄ uenīt gratia prevenīēte sine qua nullum opus meritorium exercere valemus. Preoccupat ergo q̄ se concupiscunt vt illis se prior ostendat. Bern̄. O dulcis yhesu primus es in accessu. a vltimus in recessu. Joh. 4. In hoc est caritas dei non quia nos dilexerimus deum ꝙ quīm ipse prior dilexit nos. a sic prevenit se amantes. ¶ Secundo associat vigilantes. Et quītum ad hoc subdit qui de luce vigilauerit ad illam &c̄. Sicut dormire est sensus habere ligatos ita vigilare est sensus habere solutos a actualiter operantes. Illi ergo qui intellectu a affectu bene vtuntur ꝑm principia iuris naturalis. vel ꝑm principia fidei tales dicuntur vigilantes. Sed de luce vigilāt. qui mane statim a iuuentute in bonis operib9 se exercent. Eccl. 39. Justus cor suum tradat ad vigilandum diluculo ad dn̄m qui fecit illum. Et talis qui sic vigilauerit ad sapientiam a deum qui est sapientia increata non laborabit frustra. vel dui vel non laborabit. vmo dicam laborabit in operatione illius bonꝰ qd̄ acquirit. Eccl. 11. Modicum laborauī et inueni michi multam requiem. Et quare non multum laborābit. Certe: quia statim ipsum deum inueniet assidentem foribus suis. Fores per quas anima habet accessum ad deum a ad sapientiam veritatis sunt principia prima tam practica ꝙ speculatiua. Practica sicut hoc facias alij qd̄ tibi vis fieri a qd̄ tibi n̄ vis fieri alteri ne feceris. Speculatiua sic alterum totum dicit totum &c. de q̄libet a de nullo eorundem ambo simul sicut patet q̄to metha. Per hec ergo principia tam̄ ꝙ per quasdam portas. siue quasdam fores anima humana habet ingressum ad deum cognoscendum a ad sapientiam veritatis inueniendum. Et ideo dicit Aristotiles. secundo methaphisice. q theologica a cōsideratio de veritate partim est facilis a partim difficilis. Quia q̄ītum ad prima principia circa que nō cōtingit errare est facilis. Circa conclusiones vero ab eis deductas circa quas vario modo contingit errare est valde difficilis: q principia principia sunt sicut fores domorum de quib9 prouerbialiter dicitur. In foribus quis delinquet: q introitus in domum de facili cognoscitur a michil qd̄ ibi ponitur latet. Sed interiora domus latere pōt etiam presentem scrutatorem puerbio. octauo. Sapientia in ipsis foribꝰ loquitur dicens. O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astuciam a insipientes animaduertite. ¶ Sic ḡ q̄ de lu. vi. ad sapiaz nō laborabit

assidentem enim illam foribus fu
is inueniet hoc est sapientiã creã
tam vel increatam inuenietassidẽ
tem foribus suis manifeste paten
tem in intellectu principiorum: qe
cognitio existendi deum omnib9
hominibus naturaliter est inserta
Sicut dicit damascenus libro pri
mo capitulo tercio. Et Boetius
de consolatione libro tercio. psa
seamda. Est autem mentibus ho
minum veri hoiq; inserta cupidi
tas Ad idem. Tullius libro pri
mo de natura deorum. Insitas vel
potius innatas cognitiones hab
mus Que enim gens aut genus
hominum qđ non habeat sine do
ctrina anticipationem quandam
deoꝝ quã Epicurꝰ vocat prolemp
sim vel anteceptam animo rei qñdã
informationẽ sine qua nec intelligi
tur quicq; nec queri nec disputari
potest Idem li. t. Quid potest esse
tam apertum tamq; perspicuum
cum cælum suspicimꝰ celestia qe
contemplati sumus q; esse aliqđ
numen prestantissime mentis q
hec regantur. Sed contra ista vi
detur esse illud qđ scribitur puer
biorꝝ octauo. Beatus homo qui
audit me et q vigilat ad fores me
as cotidie. Ergo sapientia nõ sta
tim inuenitur assidens in foribus
dicendum est q; inuenitur statiz
qñtum ad intellectum principio
rum et qñtum ad noticiam dei ge
neralem. Sed non inuenitur stati
perfecte q; qui aliquid nouit plus
nosse cupit. Fores vero sapientie
in proverbijs dicuntur doctores p
quos habemꝰ ingressum ad sapiẽ
tiam Et ad illas fores oportet vigi
lare cotidie Ecclesiastici sexto. Si
videris sensatum euigila ad illuz
et gradus ostiorum illuis exterat
pes tuus Et notandum circa ma
teriam lectionis huius q; triplex
causa exprimitur in scriptura q̃re
vigilaẽ et vigilanter nos habere de
bemus in omnibus videlicet hosti
litas crudelis detellacõnis. vtilitas
fidelis amministracionis debilitas
terrestris inhabitacionis. Qñ
tum ad primum homines existen
tes in bello mortali non possunt sõ
no vacare Nos autem sumus in cõ
tinuis bellis In psalmo Conculca
uerunt me inimici mei tota die ac̃
Ergo necesse habemus vigilare.
Grues sicut dicunt naturales in
ter se vigilias diuidunt. Et illa que
vigilare debet lapidem tenet in pe
dibus vt si illa dormierit lapis ca
dens alias excitet a seipsam Si er
go auis insensata que vigilare non tenetur sic sibi prouidet contra sõ
num Multo magis cõtra somnuz
peccati cautelam contiuuam adhi
bere debemus prima Petri secũ
do. Fratres sobrij estote et vigila
te ac̃. Et bene adiungens premit
tit sobrietatem vigilie. Nam ebri
etatem sequitur necessario mult9
somnus. Est autem de dyabolo
isto aduersario sicut de quodaz
duce Cartagineñ. Refert Sextus
Julius Frontin9 strategte libro
secundo capitulo quinto qđ est de
insidijs. dux iste bellum habuit
contra quosdam de affrica q; Car
tagineñ debellabãt Fuerãt ãt isti de
Affrica auidi nimis ad bibẽdũ vi
num q; intelligens dux vsus est
ptra eos tali cautela Accepit multa

Collo B

Vigilaẽ Scũm q; ꝑ ea

dolea vini ⁊ miscuit cum vino suc
cum cuiusdam herbe q̄ vocat̄ mā-
drago· q̄ quidem herba est mira-
biliter sompnifera· sicut docet A-
ristotiles primo de sompno ⁊ vi-
gilia· Facit enim homines ita pro-
funde dormire ꝙ fiunt insēsibiles
⁊ ideo solet dari hominib⁹ q̄ fuut
ꝓpter aliquam infirmitatem curā-
dam secandi vt possint sine doloē
secari· Dolea g̃ vini sic infecti dimi-
sit iste dux in tētoriis suis ⁊ fugit
ad cautelam tentoria derelinquē-
tes: Affrici gaudētes tentoria iua-
dunt ⁊ inuenientes victualia cū
vino in habundātia comederūnt
⁊ biberunt de isto vino infecto ⁊
statim omnes sic oppressi sūt sōp-
no ꝙ nullo modo se iuuare potu-
erūt· hoc Explorās dux iste p̄dict⁹
de nocte r̄dijt sup eos ⁊ miseros si-
cut voluit trucidauit Ista cautela
moraliter loq̄ndo vtitur dyabol⁹
contra homines· Vinum qd̄ letifi-
cat designat leticiam ⁊ lasciuiaꝫ se-
cularem· Istam leticiam siue iocū-
ditatem mundi dyabolus sic con-
miscuit succo mandragore ⁊ delec-
tatione luxurie ꝙ omnes de eo bi-
bētes fiunt quasi insēsibiles· Mā-
dagora enim est herba habens
masculum ⁊ femellam ⁊ omnia
lineamenta corporis humani i sē
prefert ⁊ ad generacōnis fecūdi-
tatem confert Genes· 30· dicit ra-
chel sorori sue lye de iacob viro
suo· Dormiat tecum hac nocte ꝓ
mandagora filij tui· Et ideo mādr̄-
gora voluptateꝫ carnis significat
Quia ergo tota mundana iocūdi-
tas inter homines hijs diebus ꝓ-
curāte dyabolo qui nos sēper cau-

telose querit debellare de succo vo-
luptatis: est infecta· Ideo homies
viciosi dormiunt in peccatis ⁊ ad
correptionem prelatorum: predi-
cationes doctoꝝ reperiuntur insē-
sibiles: vt dicat quilibet illorum
illud Prouerb· 23· Verberauerūt
me ⁊ non dolui: traxerunt me ⁊ nō
sensi· quando euigilabo ⁊ rursum
vina reperiam· Non sic vos karis-
simi: sed sicut dicitur· 2· Corinth·
6· In omnibus exhibeamus nos-
metipsos sicut dei ministros· Et in-
fra· In vigilijs: ī ieiunijs: in casti-
tate: in scientia· Nota tria sciētiaꝫ
precedētia: vigilias: ieiunia ⁊ cas-
titatem· ¶ Secunda causa quare
nos in hac vita vigilare debemus
est vtilitas fidelis āministracōnis
Sumus enim sicut serui vigilan-
tes de nocte ⁊ expectantes aduē-
tum de nupcijs redeuntis· nupcie
sunt in celo ineffabilis gaudij de
sacrosācta victoria vnione deita-
tis infinite ad naturā humanaꝫ
de hijs nupcijs dn̄s noster vētu-
rus est: in die indicij descensurus
ad mundū totum indicandum fi-
naliter· Et ideo Math· tricesimo
quarto· Vigilate quia nescitis q̄
hora dominus vesterventurus sit
Et Luce dūodecimo· Sint lumbi
vestri precincti et lucerne arden-
tes· Et vos similes hominib⁹ expec-
tantibus dn̄m suum quādo reuer-
tat̄ a nupcijs vt cū venerit ⁊ pul-
sauerit confestim aperiant ei· Be-
ati serui illi quos cum venerit do-
minus inuenerit vigilantes· Et
licet omnes vigilare debeamus·
maxime tamē prelati quoꝝ cure
subditoruꝫ anime sunt commisse

In cuius signum cum xp̃us discipulos suos dormientes inuenisset specialius ceteris increpauit Petrum dicens. Symon dormis: non potuisti una hora vigilare mecum? Tertia causa quare in p̃senti mortaliter vigilare debemus est debilitas terrestris habitacōnis homo qui iacet i domo ruinosa ex omni parte debilitata simul cū hoc sciret q̃ alicui exercitus fuffodere cōtinue muros ad eū occidendum. non daret se sōno si esset prudēs ꝛ sollerti vigilie domus anime ē corp̃ luteum vel terreum Job. 3. Habitant domus luteas a terreno habent fundamentum a cinere. Et consumūtur velut a tinea. Fossor est mos qui indefesse nititur p̃fodere domum nostram vt furetur animam cū peccatis si posset. Et cū pena debitis p̃ peccato Et ideo bñ dicitur Matth. tricesimo quarto. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vtiq; a non sineret perfodi domū suam Sed timendum est q̃ est de nobis sicut de pueris recenter natis dicit eñ Aristotiles. primo de somno a vigilia capitulo quinto q̃ pueri q̃n paruūtur dormiunt. a habent oculos clausos propter cōsuetudinez dormiendi in matrice. Sicut est de multis tamdiu moleuit in eis cōsuetudo indulgendi negligētie pigricie a acidie q̃ vigilare non p̃sunt Sed cauendum est a tribus malis passionibus que accidunt in sōno sicut dicit Aristotiles. libro p̃ allegato Epileñ. Ephyaltes a letargia. Epilencia est cerebri passio faciens hominez cadere subito a inopinato. Ephialtes est passio in somnio faciens homini apparē q̃ aliquis eum opprimat a nitatur suffocare vnde illis qui habēt hāc passionem videtur cōmuniter q̃ vna vetula incumbit super eos a eos nititur suffocare. Letargia est infirmitas compellens hominem dormire a dormiendo mori. Moraliter iste tres passiones tria vicia generalia significant quibus inuoluitur totus mundus Superbi nāq; ambitiosi qui ad gradus a honores nituntur ascendere Epylentici sunt qui a superbia casum habz Et Claudianus in maiori p̃ma tollūtur in altuz vt casu grauiore ruant Lubrici siue luxuriosi patiuntur ephyalten: quia vetula illa ē caro corrupta per peccatum eis superemineta dominata deprimit e eos ne refurgant Quatuor vero sunt q̃i letargia a obliuiosi qui q̃nto plura a deo percipiunt. tanto magis obliuiscuntur tam sui q̃ dei. Vnde Glosa super illud psalm deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea q̃ multipliciter tibi caro mea ad̃. Ad deum vigilat qui vere dei memor est. Ad deū dormit qui deum obliuiscitur. Nō sic vos carissimi Sicut dicit Tessz. quinto. Non dormiamus sicut ceteri ꝛ vigilem? a sobrij simus aē

ephyalten

168

Lō Oduagesimatertia.

Cogitare ergo de illa sēius est consūmatus a qui vigilauerit propter illam cito securus erit: quoniam dignos seipsa circuit querens a in vijs suis ostendet se illis hilariter.

a in omni prudentia occurret illis
¶ Due sunt cōclusiones quas spi-
ritus scūs intendit p̄cipaliter in
hac p̄te capituli vsq; ad finem de
sapiētia declarare Vna est q̄ in ei⁹
acq̄sitione est facilitas· Alia ē q̄
possessio in eius p̄ssione est felicitas· a de
istis duob⁹ agit alternatim: nūc
declarando felicitatem sapiam ac-
q̄rendi: nūc demendando felicitatē
sapiam possidēdi· Conseq̄tur aūt
possessionē sapie duplex felicitas
viz temporalis a eterna· a de vtrā
q̄ fit ꝫ descriptio· a nūc de vna nē
de alia vicissim ¶ diuiditur ergo
textus plectus in duas p̄tes· ¶ Nā
primo ostendit felicitatem q̄ est
in sapiētie possessiōe· Secūdo feli-
citatem q̄ est in eius acq̄sitōe· Se
cūda ps ibi· Qm̄ dignos· Quantū
ad primā p̄tem dicit q̄ duplicem
p̄fectionem offert homini sapiētia
q̄ ostitit in vero cultu dei· Nā exclu-
dit ab homine q̄ntum ad racōna-
lem: errorez falsitatis· Quātūz ad
irascibilē timorē adūsitatis· q̄tuz
ad primū dicit sic· Cogitaē de illa
alter̄ lra de a de sapiētia increata q̄ est cūlt⁹ ve
dei: est sensus ofūmatus ⁊ sēfuūs de-
racter informatus sine decptiōe
Sensus em̄ multipliciter decipiūtur· Aliq̄n p̄ter indispositiōnez or-
gani· Sicut lingua febricitātis iū
dicat dulce amarū· Aliquando p̄-
ter indispositiōnem medij· Sicut o-
culus iudicat baculuz esse fractū
cuius vna medietas est in aere a
alia in aqua Aliquādo p̄ter elon-
gationez obiecti· Sicut oculus iu-
dicat solem esse pedalis quantita-
tis· et sic de alijs· Propter quod
finera veritas non est a sensib⁹
expetenda sm̄ Augustinum se-
do soliloquiorum· Et ideo iudici-
um sensus dicitur imperfectum a
inconsūmatum: misi per rationis
sententiam regulet̄r· In solis er-
go sapientibus qui sensualitati
dominātur per racōnem est sēsus
consūmatus· Vnde Augustinus
primo libro de libero arbitrio ca-
pitulo decimooctauo· Sapiēs est
qui regno mentis omni libidinis
subiugacōe semota pacatus est
Et Ecclesiastici vicesimoprimo· Cō-
sūmatio timoris dei sapientia a sē
sus· Et per oppositum stultoruz sē-
sus semper est inconsūmatus: q̄a
in sensualitate stant· a sm̄ racōez
non viunt· Et ideo vocantur supe-
rius capitulo quarto Rami inscon-
sūmati Frangentur inquit Rami
inconsūmati· Sic ergo sapientia
excludit ab homine quantum ad
racōnalem: errorem falsitatis· Se-
cundo excludit timorem penalita-
tis· Et quantum ad hoc dicit Qui
vigilauerit propter illam cito se-
curus erit· Cito: quia post mortez
que veniet valde cito habebit se-
curitatem que est pars p̄ssima
beatitudinis· Vnde dicit Augus-
tinus decimotercio de trinitate: lo-
quens de futura beatitudine· Om-
ne quod ibi erit: bonum erit a ip-
se summus deus summuz bonum
erit atq; ad fruendum eum amā
tibus presto erit a quod est om-
nino beatissimū· Ita semper fore
certum erit· Quilibet ergo bonus
cito securus erit Apocalipsis vice
simo secūdo· Ecce venio cito a mer
ces mea mecum est reddere vni
cuiq; sm̄ opera sua· Et Apocalips

Signauit deus que oportet fieri
cito Et ideo signanter dicit Qui vi-
gilauerit propter illam cito secu-
rus erit ad differentiaz hominum
lasciuorum qui vigilias multas fa-
ciunt non propter cultum dei: sed
propter cultum carnis. quorum q̄-
dam vigilant ad gulam quidam
ad predam quidam ad luxuriam
vigilant. quidam propter gulaz
et ad suas voluptates explendas
de quibus dicitur. Sapientie. deci-
moquarto. Infamie plenas vigi-
lias habentes. Alij vigilant ad p̄-
dam sicut fures et predones Job.
tricesimoquarto. Vigilantes ad
predam preparent panem libidi-
nis agrum non suum demetiūt
et vineaz eius quā vi oppresserunt
vindemiant Planctus in quadaz
Comedia. ve apud quos vigiliam
domini multam in noctem protra-
hunt. Tantuz enim seruis suis de
vita quantum de nocte auferunt.
Tercij vigilant ad luxuriaz Job
vicesimoquarto. Oculus adulteri
obseruat caliginem dicens Nō vi-
debit oculus. Sequitur secunda
pars lectionis In qua ostenditur
facilitas sapientiam acquirendi
ex tribus. Ille enim qui nos que-
rit et qui se nobis ostendit et qui ī
omni tempore nobis occurrit faci-
liter inuenitur a nobis Sed sapiē-
tia increata que deus est sic se ha-
bet ad nos q̄ ipsa circuit querens
dignos se et in vijs suis. vel in precep-
tis ostendit se eis hilariter in om-
ni prouidentia occurrit illis. Dicit
ergo sic facile inuenitur quoniaz
dignos seipsa circuit querens vel
ad modum circueuntis se habet

quia ex omni tempore dat nobis
deus occasionem eum cognoscen-
di et amandi Vnde Augustinus.
quarto cōfessionū capitulo. octa-
uo. Celum et terra et omnia que in
eis sunt. Ecce vndique michi dicunt
vt te amez. nec cessant dicere om-
nibus vt sint excusabiles. Circui-
uit cristus querens nos in terra ī
aere in inferno Augustinus. vn-
decimo confessionum. capitulo. se-
cundo. Quesisti non querentes te
quesisti autem vt queramus te q̄-
siuit nos in terra docendo In cruce
moriendo Ac per insignia passiōis
sue gloriosa. misericorditer ad r̄g-
na celestia nos incitando. In infer-
num descendendo vt ī vijs suis ostē-
det se illis hilariter Vie cristi sunt
precepta cristi. Semite sunt consi-
lia In psalmo Vias tuas domine
demonstra michi et semitas tuas
edoce me Et hoc hilariter Prouer-
biorum. decimosexto. In hilarita-
te vultus regis vita. Et clementia
eius quasi imber serotinus. Et in
omni prudentia occurret illis.
Docet enim Tullius. secundo re-
thorice q̄ prudencie tres sūt par-
tes. memoria prouidentia et intel-
lectiua Memoria est per quam ai-
mus repetit illa que fuerunt. In-
tellectiua est per quam ea prospi-
cit que sunt. Prouidētia p̄ quā fu-
turi aliquid videtur anteqū fit. vn̄
prouidentia proprio nomine sūp-
ta est presens nocio futurum trac-
tans euentum. In omni ergo spē
prouidentie deus occurrit diligē-
tibus docens quid eis expedit re-
cordari. quid meditari. quid pre-
stolari. Vult ergo dicere spiritus

169

sanctus q̄ deus se diligentibus i
omni ꝓuidentia occurrit. v. grāz t̄
buit non soluz bñ ordinādi p̄sen
tia sed eciaz prouidēdi de futuris
Colle ¶ Vbi notanduz q̄ ad perfectuz
regimen humane vite q̄druplex
prouidētia est necessaria: videlicz
legalium statutoꝝ. tempoālium
thesaurorum. ꝑsonalium merito
rum ⁊ regularium responsoꝝ. Pri
mā prouidētiam tenētur facere re
ges: p̄ncipes ⁊ prelati: iusticiarij
cōsiliarij ⁊ regum ministri. vt viz
leges instituātur iuste que ꝯuenī
entes tam diuitibus q̄ pauꝑibꝰ
ostēdantur. Hec autem prouidē
tia de thesauro sacre scripture pro
cedere debet. Lex em̄ que obuiat
sacre scripture decretis ecclesie ⁊ bo
nis moribus nullius debet eē mo
menti Sicut dicit̄ in Cano. dist. i.
Non licet. Vñ felix papa ad quē
dam Imperatorem sic scribit. Cer
tum est: hoc regibus vestris eē sa
lutare vt cum de causis dei agitur
Iuxta ipsius ꝯstitutū regiam volū
tatez sacerdotibus cristi studeatis
subdere nō preferre. ⁊ sacrosācta
per eoꝝ presules potius discere q̄
docere. Ecclesie formam sequi: non
huic humanitus sequēda. Iura
prefigere: neq̄ eius sanxionibus
velle dominari. Cui deus. Clemen
tie tue pie deuocōnis colla voluit
submittere. Nedum mensura cele
stis dispensacōis exceditur: ne ea
tur in ꝯtumeliaz disponētis. A the
sauro ergo sacre scripture sumi de
bet prouidētia legalium statutoꝝ
sine quibꝰ impossibile est pacem
inter homines obseruare secundo
Mach. secundo. Videbat em̄ Oni
as sine regali prouidētia esse ipos
sibile pacē rebꝰ dari ¶ Secūdam
prouidētiam q̄ est tpaliuz thesau
roꝝ tenētur facere prelati ecclesias
tici ꝑ pauperibus sustētandis Ip
si em̄ sunt spūaliter Senescalli cri
sti qui de ipsius patrimonio fami
liam suam exhibere tenētur. Vñ
Bernardꝰ de colloquio symonis
⁊ ihu lib. ꝯ. c. 4. Res pauperꝝ non
pauperibus dare par sacrilegij c̄
men dinoscit̄. Sane patrimonia
sunt pauperum facultates ecclesi
arum ⁊ sacrilega eis crudelitate sb̄
ripitur quicq̄d sibi ministri ⁊ dis
pensatores non vtiq̄ vel possesso
res vltra victum suscipiunt ⁊ ves
tituz. Et capitulo quarto dicit sic
Dignuz est vt qui altario d̄seruit
de altario viuat. Viuat inq̄ de al
tario: nō superbiat: nō luxurietur
non ditetur: non i clericatu diues
ex paupere fiat: non ex ignobili
gloriosus: non sibi de bonis eccle
sie ampla palacia fabricet: nec lo
culos inde ꝯgreget: nec in vanita
te: nec in superfluitate disperget:
non extollat de facultatibus ec
clesie consanguineos suos aut ne
potes: ne filias dixerim nuptui
tradat Conceditur tibi vt si bene
deseruis de altaio viuas. Hec Ber
nardus. Est ergo prelatus Senes
callus pauperum figuratus per ā
gelum qui Thobiam iuniorem
duxit in regionem medorum et
instruxit quomodo vxorem sibi
debuit copulare ⁊ sanum reduxit.
Cui Thobias t̄gratiaudo dicit
Si meipsum tibi tradam seruum
non ero condignus prouidentie
tue vt dicitur Thobie nono. Sic

certe regratiabitur subditus sal
uatus p prouidentiaz boni prelati
ductus per viam penitentie. et ēdu
ctus ad ciuitatez leticie Et ideo sig
nanter dicitur prelatis .i. Pet. 7.
Pascite qui in vobis est gregē dei
prouidentes non coacte: sz sponta
nee. non solum autem prelati sed
omnes habentes substantiam hꝰ
mundi ad aliqualez huius proui
dentiam obligantur pro pauperibꝰ
sustendandis ¶ Tertia prouidētia
ē personalium meritorum ad istā
faciendam omnes obligamur q̄
libet pro seipso in nundinis huiꝰ
vite Ad romanos. duodecimo. No
lite esse prudentes apud vosmetip
sos nulli malum pro malo reddeñ.
sz prouideñ. bona. non tm̄ corā dō
sed coram oībus hoībus. proui
dentia inquit bona videlicet maxi
ma que sunt virtutes et bona opa
Ista enim bona habent in se preci
ositatem durabilitatem et vtilitatē
Est enim vna elemosina vel vnum
ieiunium deuotum magis precio
lum coram deo q̄ totum aurū mū
di vel etiam omnes lapides preci
osi. Est etiam meritum bonum du
rabile: quia perpetuum si non inter
rumpatur per peccatuz ¶ Fatuꝰ val
de foret existens in nundinis vbi
multa videret venalia preciosa si
tantum sibi prouideret de talibus
de quibus se sciret spoliandum in
recessu suo de nundinis vellet nol
let Vita presens nundine sunt in
quibus negociari debemus. Lu
ce. decimonono. Negociamini dū
venio. Fatui ergo sunt qui totam
suam prouidentiam faciunt de ter
renis diuicijs de quibus in morte

sunt necessario spoliandi Thi. sex
to. Nichil intulimus in hunc mū
dum haut dubium: quia nec au
ferre quid possumus Et i persona
talium dicitur Sapiētie. nono. Co
gitationes mortalium timide et in
certe prouidentie nostre. Aduer
tant etiam qui mundanas diuici
as per longum tempus cum labo
ribus periculis et tedijs pro suis fi
lijs et heredibus et nichil adhuc
pro se ipsis perpetuum procuraue
runt quanta fatuitate laborant et
accipiant exemplum de Jacob.
Genesis. tricesimo. Qui postq̄ no
uem annis seruierāt Laban dicit
ad socerum suum. Justum est vt
prouideā aliquando etiā domui
mee et ex tunc lucro proprio vaca
uit pro se et familia sua ¶ Quarta
est prouidentia regularium ēspō
sorum et ad hāc omnes tenemur
quilibet pro seipso computū red
diturus et clericus responsurus et
et reus coram iudice compaturus
diligenter sibi prouideret de rēsu
ris In istis casibus erimus oms
i die iudicij. Et ideo de nobis op
tat deus illud Deutrono. tricesiō
secundo. Vtinam saperent et intel
ligerēt ac nouissima prouiderēt
Prouidere est procul videre. sic
dicit Boecius. quinto. de consola
cione Nouissima nostra sūt mors
et iudicium pena et premium Ista
nouissima dum procul sunt pro
uidere et preordinare debemus et
tunc numq̄ peccabimus Ecclesia
stici. primo. Ideo in omnibꝰ opei
bus tuis memorare nouissima tua
et in eternum non peccabis ·:·

Lcō Octuagesima quarta

Inicium enim illius: verissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est et dilectio est custodia legum illius. Custodia autem legum consummatio est incorruptionis. Incorruptio autem faciet proximum esse deo. Concupiscentia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum. ¶ Postquam declaratum est quod homo per sapientiam perduci potest ad felicitatem. Restat declarare que sint media conferentia istam potestatem. Et hoc facit in ista lectione. Unde intentio sua in presenti lectione est ostendere quomodo naturaliter homo ordinatur ad beatitudinem supernaturalem que consistit in vita eterna contemplando sapientiam increatam. Huius autem beatitudinis adipiscende radix et inicium est homini inditum ab ipso deo. media vero sunt partim a deo: partim a nobis. finis vero ultimus a deo supernaturaliter nobis datur. Radix et fundamentum beatitudinis consequende que in divina consistit noticia est naturale desiderium quod homo habet ad sciendum. De quo dicit Aristotiles .i. Methaphisice quod omnes homines naturaliter scire desiderant. Et illud idem naturale desiderium est inicium sapientie. sicut habetur spiritus sanctus. Inicium inquit illius .i. sapientie verissima est discipline concupiscentia. Concupiscentia enim que est a natura est vera non ficta: perseverans non momentanea: realis non depicta. Iste igitur naturalis appetitus deum cognoscendi et amandi quia deus est primum verum et summum bonum est primus gradus ascendendi ad felicitatem que est sapientia de futuro beatificans per sapientiam fidei in presenti. ¶ Et notandum quod istam verissimam concupiscentiam discipline derelinquunt quodammodo sophiste verbosi: legiste nummosi: et ydeote ociosi. Primi addiscunt propter apparentiam. Est enim sophistica sapientia apparens et non existens. et sophista copiosus ab apparenti sapientia et non existenti primo Elencorum. De quibus secundo Thimothei tercio. Ducuntur variis desideriis semper discentes. et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. ¶ Secundi addiscunt propter pecuniam. De quibus dicit Ovidius 3. de vetula. Omnes declinant ad eam que dominum ministrat. utque sciant pauci discunt. plures ut habundant. Ditarique volunt potius quam philosophari. Et ideo secundum eum philosophia exilium patitur. et philo pecunia regnat. Et contra istos dicit spiritus sanctus Sapientie septimo. Divicias nichil esse dixi in comparacione illius. nec comparavi illi lapidem preciosum: quoniam omne aurum in comparacione illius arena est exigua et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Tercii sunt vagi ociosi et inconstantes negligentes ingenium naturale colere per doctrinas et catholicas disciplinas. Contra quemlibet talem dicit et scribit apostolus. Thimo. 4. Noli negligere gratiam que est in te. Attende tibi et doctrine et sta in illis. ¶ Visa ergo radice sapientie que est naturalis concupiscentia discipline consequenter ponit media que sunt tria Cura. dilectio et custodia. et est talis ordo quod desiderium naturale sciendi causat curam et diligentiam vel

sollicitudinem ad discendi. Cura causat dilectionem dei: quia non est possibile q̄ homo sit sollicitus ad cognoscendum deum quin si proficiat in cognicione proficiet ī dilectione. Dilectio dei causat custodiam legis diuine Joh. decīo quarto. Si quis diligit me sermonem meum seruabit Et Johānis. primo. Qui dicit se nosse deūm ⁊ mandata eius non custodit mendax est. Custodia autem mandatorum dat consummacionem immortalitatis. que immortalitas ē proprietas diuina: quia deus solꝰ est cui repugnat non esse. Ergo a primo ad vltimum arguendo ꝯcupiscentia sapientie deducet ad t̄gnum perpetuum Et notandu3 q̄ spiritussanctus vtitur in ista deductione colore quoda3 rethorico q̄ vocatur a Tullio Gradacio. ⁊. rethorice sue vel climax grece q̄ dicit beatus Augustinus. ꝯ. de doctrīa cristina capitulo. octauo. Omnis eloquencia rethorum in scriptura sacra potest inueniri Est autē3 gradacio s̄m beatum Augustinu3 capitulo. septimo quando verba vel sensus alteru3 ex altero conuectūtur. sicut patet in verbo quodam apostoli ad Romanos. quīto vbi dicit Tribulacio pacientiam operatur. pacientia autem probacionem. probacio vero spem. Spes vero non confundit Et simile est q̄d ad Romanos. octauo. d̄r Quos p̄destinauit. hos vocauit. ⁊ quos vocauit. hos ⁊ iustificauit. ⁊ quos iustificauit. hos ⁊ glorificauit Et est figura siue color pulcherrimu3 ornamentum sententie Gradacō vero scd̄m Tullium diffinit̄ sic. Gradatio est quando non ante ad cōsequens verbum descenditur q̄ ad superius ascensum est hoc modo Que nam reliqua spes manet libertatis si eis quodlibet licet ⁊ q̄d licet possent. ⁊ q̄d possent audēt ⁊ q̄d audent faciunt ⁊ q̄d faciūt nobis molestum non est. Sic enī debet doctor ecclesiasticus dicere eloquenter vt doceat delectet ⁊ flectet sicut dicit Augustinus. quarto. de doctrina cristiana capitulo duodecimo. Docere ē necessitatis delectare suauitatis. flectere ē victorie ⁊ potestatis ⁊ istud vltimu3 est finalis intencō doctorum ecclesiasticorum. Vnde dicit Augustius capitulo. decimotercio. sic. Si talia dicuntur que credere vel nosse sufficiat nichil ē aliud eis cōsētire nisi confiteri vera esse. Cum vero illud docetur q̄d agendum est. ⁊ id̄o docetur vt agatur frustra p̄ suadetur verum esse q̄d dicitur frustra placet modus iste quo dicit̄ si nisi dicitur vt agatur. Oportet ergo eloquentem esse ecclesiasticu3 qui suadet aliquod q̄d agendum est non solum docere vt instruat. ⁊ delectare vt teneat sed etiam flectere vt vincatur Hec Augustinus Vtens ergo gradacōe genere dicendi spiritussanctus dicit sic. Cura ergo discipline dilectio est. ⁊ dilectionem operatur Sicut enim reflectio luminis ad speculum concauum causat ignem naturaliter. Ita est moraliter quando ad animam humilem ⁊ deuota3 incidūt radij luminosi sacre scripture a cristo qui est sol iustitie deriuati ⁊

111

reflectuntur idē radij ad deum per timorem ⁊ reuerentiam sue incōp̄ hensibilitatis necessario causatur amor in memoria talis mētis. Et tūc dilectio est custodia legum illius. Cum autez nichil maius sit in potestate q̄ diligere: patz q̄ facile est legem custodire ad Rō. 13 Plenitudo legis ē dilectio. Custoditio autem legum ɔfūmatio est incorruptionis ⁊ ꝓducit ad incorruptionem hoc est ad immortalitatem. Incorruptio autem facit ꝓximū eē deo ⁊ īmortalitas facit nos similes deo. Quia sicut dt porphirius Mortale sep̄at nos a dijs. Cōcupiscētia itaq̄ sapientie deducit nos ad regnū ꝑpetuum. Qualiter autem timor canset in nobis sapiētiam tam in presenti q̄ in futuro pulchre declarat Linconiensis in sermone quē fecit de pastoribus ita dicens. Sicut cera mollis fortiter applicata sigillo r̄cipit imitatoriam similitudinez omniū formarum ⁊ figurarum sigilli inscriptarum pulchritudini. Sic anima per amoris copulam fortiter ad deuz applicata: nō essenciali mutatoia similitudine ipsius pulchritudīs cōformitatem. Et cum apud sūmā pulchritudinē nulla desit pl̄chritudo. Ipsa em̄ dicit. Pulchritudo agri mecum est in anima ꝑ amoris copulam a sūma pulchritudine īpressa nō erit alicuius pulch̄tudinis absentia. sed refulgebit in illa pulchritudo que est sup̄ illaz imitatorie. Omnis vero pulch̄tudo inferior paruz sibi refulgebit respectu illius pulchritudīs superioris. cū omnis inferior pulchritudo refulgebit in illa multo ampliori q̄ in inferiorib⁹ decoris venustate. Et cū idem sit sūme pl̄ch̄tudinis forma ⁊ sūma sapiētia cū anima fuerit ꝑfecta ɔformitas sūme pulchritudini ⁊ ꝑ hoc sūme sapiētie erit. ⁊ ꝑ ɔseq̄ns anima illustrata sapiētie pulchritudine. vñ ⁊ amor qui facit animā deiformē facit ipsā sūme sapiētie ꝑticipatione sapiētem. Est ergo plena dilectio tocius veritatis magistra īmo amor est ipsi⁹ veritatis noticia Vñ ꝑ os ipsi⁹ dicitur Iohis. 3. Paraditus autē spūs sāctus qnē mittet pater in nomīe meo: ille docebit vos oīa. hec te moueat aliqñ q̄ multi in via dm̄ ābulant: nec tam̄ est in eis plena noticia veritatis. q̄ sicut dicit̄. magister docere discipulū aliquā artem totam puta rethoricā vel geometriā. cuz tam̄ adhuc versatur discipulus circa artis principium vel medium nondū sciens artis terminū. Sic spūs scūs dicitur nos docere vnaz magnā artē: omnē videlicet veritatez: cū tam̄ adhuc versemur circa artis primordia. augm̄tata vero in nobis dilectiōe auget̄ ⁊ huius magne artis noticia. Cū vero implebitur in nobis amor vt diligamus deum ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente vt videlicet omnis ꝑticula cordis ɔuersa sit in ipsuz totaliter q̄ finita hac peregrinatione erit in patria: tūc erit īsimul ⁊ huius magne artis cōsūmata noticia. Efficit ḡ amor consūmataz decoris speciē ⁊ sapiētie plenitudinē s̄m modū ɔfūmationis qui potest esse in suprema

facie creature

facie creature racionalis. Hec Lin
coniensis. Ista vero sapientia est
q̄si sapida scīa. Vñ ꝯparatur vino ī
sacra scriptura Cant. 4. Comedi
fauū cū melle: bibi vinū cū lacte
meo. Dicit aūt Albtus. 4. Methe
ro. tractatu p̄mo. c. 10. q̄ vinū lō
ge ductum efficit ex motu magis
sapidū. q̄ ꝓpter ꝑcussionez ⁊ mo
tū partiū ꝯualescit ī eo calor natu
ralis ⁊ magis subtilius digeritur
humidū. Et eadē est causa quare
pendulū vinum ꝑcussum ⁊ motū
reūtitur aliq̄ntulū ad statū suuz.
Vōt āt pēdulū q̄d incipit declīare
ad corruptionē vt estimo. Mora li
ter vinū longe ductū est doctrina
sacre scripture q̄ de celo ad hoīnes
ꝑ ꝓphetas: patriarchas: angelos
⁊ ipsū dei filiū est deducta ab ini
cio vsq̄ modo exagitat ⁊ excutit
ꝑ expositoruz ingenia Et ideo istd
vinū est melius multo q̄ vinum
cuiuscumq̄ sciētie secularis q̄ nō
defert n̄ de terra ad terrā. Vinuz
enī q̄d crescit in montibus est de
licatius ⁊ subtilius q̄ illud quod
crescit in vallib⁹. Mōs altissim⁹
celū est ⁊ terra vallis lacrimaruz
Et ideo vinū sciētie secularis rude
est grossum ⁊ insipiduz. Aliud ve
ro subtile ⁊ sapidū Cantic. 8. Dabo
tibi poculū ex vino ꝯdito ⁊ mustū
maloꝝ granatoꝝ. Lcio. 84

Si ergo delectamī in sedi
bus ⁊ sceptris o reges po
puli: diligite sapiam vt ī
ꝑpetuum regnetis. Diligite lumē
sapie omēs q̄ p̄estis populis.
Quāuis sapiētia sit singul' neces
saria: maxime tamē regib⁹ ⁊ p̄n
cipib⁹: iudicib⁹ ⁊ prelatis. Et ideo
isti specialius sūt monēdi q̄ stu
diū apponāt circa sapiam acqui
rendaz. Quia ergo in ꝑte precedē
ti determinatū est q̄ nō solum in
eius possessione est felicitas: imo
q̄ in eius acq̄sitione est facilitas
Ideo h̄ ꝯcludit spūs scūs q̄ in ei⁹
duratione est ꝑpetuitas ⁊ ꝑ ꝯns
q̄ ipsa sit naturaliter appetēda.
Vñ in lrā ista duo facit. Primo
inuitat reges ad sapie dilcōem r̄
ges specialit. Secūdo quoscūq̄ ali
os prefectos vel prelatos generali
ter. Secūda ꝑs ibi diligite lumen
Circa primū dt sic. O reges po
puli si delectamini ī sedib⁹ ⁊ scep
tris. Si ꝑ quia sic est de facto q̄ d
lectamini in honorib⁹ huius vite
quos recipitis a populo ꝓpter hoc
q̄ populum iudicatis ⁊ regitis ⁊
constat vobis q̄ sedes vestre vel
sceptra nō possunt h̄ ꝑmanere ꝑ
petue. Ergo diligite sapiam ⁊ ver
cultum dei vt in ꝑpetuuz regnetis
⁊ vestram delectationez presentē
ad futurā ꝯtinuetis Apoca. 4. Fe
cisti nos deo nostro regnū ⁊ sacer
dotes ⁊ regnabim⁹ sup terram. Et
Apoca. 20. Erunt sacerdotes dei ⁊
xp̄i eius. ⁊ regnabūt cū eo mille
ānis Glosa ⁊ in eternū. Ponit ei
millenarius qui est limes nume
roꝝ ꝑ eternitate. Hec g̊ monitio
dirigitur regib⁹ specialiter. Scdo
monet ōnes alios p̄fectos genera
liter: ita dicens. Diligite lumen sa
piētie omnes qui p̄estis populis.
p̄cedētibus ⁊ ducētib⁹ alios in no
cte tenebrosa necessariū est lumē
q̄ alias cadēt vel saltē errabunt
a via tam ducentes q̄ ducti Mat.
14. Cecus aūt si ceco ducatū p̄stet

S. i.

112

ambo in foueam cadunt. Sunt autem prelati ductores subditorum precedentes eos in via morum et ideo indigent lumine sapientie et cognicionis sacre scripture. Bonus auriga sic ordinat de equis trahentibus bigam vel currum quod si habeat equum excecatum numquam facit eum precedere quia sic bigam subuerteret et socios sequentes confunderet: sed facit eum post alios supportare bigam et sequi alios qui possunt videre. Isto modo vult cristus fieri qui est currus israel et auriga eius. Ezechiel. 12. Non placet sibi quod carentes lumine sapientie preficiantur et preponantur ad trahendum bigam ecclesie. Sed tamen clare videntes. In quibus est noticia fidei et sane doctrine. Et potest dici prelatis ecclesie istud verbum diligite lumen sapientie etc. Lumen sapientie debent esse doctores et scolares scripture sacre. Quibus dicitur Math. 4. Vos estis lux mundi. q. d. Tales preferatis in promocionibus. Tales diligatis honorando beneficia conferendo et in perplexitatibus consulendo. Sic tamen pauci faciunt plures enim consulunt laycos vel legistas quam Theologos vel Canonistas. Et ideo timendum est quod eis accidat sicut accidit Sauli qui tempore necessitatis consilium peciit a Phitonissa et ab ea responsum mortis sue accepit sicut patet primo Re. vicesimooctauo. Notandum est quod periculosum est delectari in sedibus et sceptris. Sceptrum secundum Papiam est virga regalis. Sedes dicuntur throni vel solia. in quibus reges sedere solent, dicit tamen magister in historia. quod in secundo a trio

templi Salomonis sub porticibus erant tria genera sedilium. videlicet Cathedre Exedre et Synedre. In cathedris sedebant doctores in gignasio. In synedris sedebant auditores in consistorio. Et dicebantur synedre quasi consessio vel consessus. In exedris sedebant assessores in iudicio quando aliquid secretius tractabatur. Et dicebantur exedre quasi assessus. De sedium etiam diuersitate distinguunt grammatici sic. et sunt versus Eberhardi tales scilicet Rex solium. doctor cathedram. iudexque tribunal. possidet ac sedem presul. precoque curulem. In istis ergo sedibus periculosum est delectari. Tum quia in eis est difficile vitare iniquitatem et impossibile seruare stabilitatem. Primo enim patet quod prelati et iudices quelescumque cum magna virtute et summa difficultate possent vitare iniquitatem in iudicando. Tum propter beniuolos supplicatores. Tum propter iniustos comminatores qui omnes licet per varia media iudicem fallere moliuntur. Apocalipsis. secundo. Scio vbi habitas ibi sedes est sathane potest dici peruerso iudici. Et ideo sicut recitat Helynandus libro decimoquinto. Cambises adeo seuerus fuit quod quendam iniustum iudicem excoriari fecit et sedem iudicialem pelle sua operiri fecit. Et in eadem sede filium iudicis posuit loco patris dicens sibi quod iniquum semper caueret iudicium ne simili iudicio plecteretur de qua narracione formantur tales versiculi. Sede sedes ista. iudex inflexibilis sta. A manibus reseces munus ab aure preces. Sic tibi

lucerna sedes pellisq; patrna. Qua
resides natus pro patre sponte da-
tus. Iste Cambises fuit filius Ciri
regis parsarum qui licenciauit iudeos
captiuos tempore Esdre redificare
Ihrlm. Et iste cambises vocatur
Nabugodonosor i historia Judith
Et Artaxerses vel Assuerus apud
Hester: quem Seneca appellat fe-
liciter furiosum. Tante fuit auste-
ritatis q a necessitate sua fingitur
furiosus fuisse sicut dicit Lucanus
Secundo impossibile e seruare sta-
bilitatem Exemplum de Siro Eccli.
10. Sedes ducum superborum destrux-
it deus et sedere fecit mites pro eis.
Lectio. 86.

Quid est autem sapientia
et quemadmodum facta sit
referam et non abscondam
a vobis sacramenta dei sed ab inicio nati-
uitatis inuestigabo et ponam in lucem
scientiam illius et non preteribo veri-
tatem neque cum inuidia tabescente i-
ter habebo quoniam talis homo non erit
particeps sapientie. Quoniam
superius determinatum est q sapi-
entia prebet delectationem perpetu-
am Et omnis homo naturaliter de-
lectationem appetat Sicut dicitur
A. Ethico. Quia tam bestie quam homi-
nes immo omnia quodammodo delec-
tationem prosequuntur: posset me-
rito quilibet querere Quid sit sapien-
tia et vnde duxit originem. Et ideo
intencio lectionis hodierne est quan-
tum sufficit obuiare et istam dubi-
tationem excludere. Vnde dicit Quid
est autem sapientia etc. Et exponi-
tur ista littera dupliciter Primo modo
allegorice de xpo qui est sapienti-
a increata. Alio modo litteraliter de
sapientia creata. Quantum ad pri-
mum modum exponendi posset ali-
quis dicere. Tu sapientie commen-
dator et cristi predicator tu delecta-
ris in cultu sapientie et eius dilecti-
one. Nos nescimus quid est sapi-
entia increata quam tu dicis xpm
Respondet autor Referam quid sapientia et
quemadmodum facta sit. i. quemadmo-
dum genita sit eternaliter a patre. In
Ps. Ante luciferum genui te. et temporali-
ter a matre. Et quamuis neutra eius ge-
neracio valeat enarrari perfecte, pre-
tamen vtraque eius natiuitas quantum
pro fide sufficit exemplariter explana-
ri. Et non abscondam a vobis sacramenta de-
i videlicet natiuitatem. passionem. re-
surrectionem et ascensionem. Sed ab inicio
natiuitatis xpi inuestigabo. Quia in
fra. c. A. narrat xpi incarnacionem. Ali-
o modo exponitur littera ista de sapientia
creata que est verus dei cultus. Et quem-
admodum facta sit. i. qualiter opera sa-
pientie fiunt ab hominibus sapientia
dominante. Et non abscondam a vobis sacramenta
dei. i. sacra misteria quibus deus coli-
tur a deuotis in orationibus. ieiuniis et de-
uocionibus sed ab inicio natiuitatis ho-
minis. s. qua hora nascitur in mun-
dum. Inuestigabo quia natiuitatem hu-
manam describit. c. A. Sum quidem morta-
lis homo etc. Et ponam in lucem scientiam eius
i. euidenter faciam sapientiam cognosci et non
preteribo veritatem quin vim integre et a
parte eam manifestem. Neque cum inui-
dia tabescente. i. tabescere faciente
iter habebo. Tabescere enim idem est quod
putrescere vel languescere quoniam talis homo
videlicet inuidus non erit particeps sapi-
entie Inimici enim non quam participant nec
communicant mentes suas: sed sapientia et inuidia
inimicantur. Nam sapientia illuminat et inuidia

fine

ercetat vnde homo mundus non
potest esse particeps sapientie.
Non pretribo veritatem. Hic est
notandum q est t̄moms veritas.
veritas opationis. a veritas inten-
tionis. Veritas sermonis requi-
rit q ita sit sicut dicitur a q dicēs
hic credat. Nam licet ista sit in re
sicut homo dicit. si tamen credit a-
liter esse dicit contra conscientiaz
a est defect9 veritatis moralis que
requiritur in sermone de ista veri-
tate loquitur Apostolus ad Eph.
quarto. Deponentes mendaciuz.
loquimini veritatem vnusquisq cū
proximo suo quoniam sumus inui-
cem membra. Secunda veritas
est operationis a consistit in con-
formitate operis a sermōis i bona
Et huius contrarium est fraus do-
lus a fictacio per quā aliquis dicit
pulchra verba homini simulat se
amicum a tamen occulte eū odit a
ponit ei insidias Contra quales
scribitur. i. Johis. tercio. Filioli nō
diligamus verbo neq lingua: sed
opere a veritate // Tercia veritas ē
veritas intentionis a consistit i cō-
formitate intentionis ad opus vt
videlicet opus q̄ de suo genere ē
bonuz non fiat ex appetitu laudis
humane nec ex quacumq vana
intentione sed vt honor dei princi-
paliter intendatur Joh. quarto.
Veri adoratores adorabūt patrē
in spiritu a veritate. i. in sancta ītē
tione coniuncta cum exteriori ope-
ratione. // Secundo notandum q
aliē distingui solet triplex veritas
videlicet doctrine iustitie a vite. //
Veritas vite est obseruācia legis
diuine. Veritas doctrine predica-
tio eiusdem. Veritas iustitie sēē-
cia in iudicis vel testimonium testis
pro veritate Et ista triplex veritas
pro nullo scandalo est omittēda
Vnde habentur tales versus Scā-
dala pro vita doctrina iusticiaq.
Tu non effugies sunt in reliquis
fugienda Pro vita quia homo p
nullo scandalo vitando debet pec-
care mortaliter nec doctor vel predi
cator debet falsum docere pro quo
cumq scandalo vitando. Tacere
tamen potest a debet si itasit q au
ditores fiant ex sua doctrina deteri-
ores hec iterum Judex vel testis ali-
quo modo ferre debet vel dicere fal-
sum in iudicio pro aliquo scanda-
lo vitando pt tñ iudex i casu simām
differre a testes ad tps tacē Et sic
pñt itelligi vbus q̄ videtur duob9
p̄dictis cōtrarij Est vera vite doctri-
ne iudicijq Primū sp habe duo
p̄ter scādala limq. Hoc ē veritatē do
ctrine i casu p̄ē scandalū subticere
a iudicū licz differre Nullo modo
tñ simpl vel docē vel iudicaē licz pro
scādalo quocūq vitando // Tercō
notandū q veritas ē a cū̄renda cuz
studio defēdenda a cū odio a prepo
nenda cū socio. Primo veritas est
iquirenda cū studio Eccl. z. Pius
ē a misericordis de9 a remittet in tpe
tribulacōis peccā a protector ē oīb9 i
quirentibus se in veritate. Secun
do veritas est defendenda cū odio
Quia sc̄m Salustiuz. Veritas pa-
rit odium. obsequium parit ami-
cos. Nichilominꝰ tñ veritas sp p̄
ualet finaliē. z. Esdre. ca. z. Magna ē veritas a p̄ualet oīb9. vñ pa
cies adūsitatem p defensione veri-
tatis licet possit ad tempꝰ opprim

finaliter tamen triumphat. In cuius
figura legimus de Jona quod multiplici-
ter tribulatus fuit et mirabiliter liberatus.
Dicebatur autem Jonas filius ama-
thi vel filius veritatis. Non quod pater
suus esset Amathi vel sic vocaretur sed
quia Helias suscitaverat eum a mortuis
et restituerat eum matri sue quod pro fili-
o suo resuscitato regratiando dicit He-
lie Nunc in isto cognovi quia vir dei es
tu et verbum domini in ore tuo verum est. 3.
Re. 17. Et ex illa hora et deinceps vo-
catus est Jonas filius amathi vel veri-
tatis. Modo sic est quod de nullo homine
legimus quod tot evasit pericula sicut Jo-
nas. Primo enim sicut modo dictum est
ipse fuit filius vidue sareptene De
qua habemus. 3. Re. 17. ibi scribitur
quod egrotavit filius mulieris matris
familias et erat languor fortissimus
ita ut non remaneret in eo alitus Unde
in iuventute sua mortuus est et resus-
citatus ab Helia. Iste adultus fac-
tus propheta missus fuit ad predica-
dum ninivitis Et volens fugere in thar-
sis per mare Prima sorte cadente su-
per eum eiectus est de navi et proiectus
in mare. Secundo devoratus a cete
Tertio conservatus in ventre ceti tri-
bus diebus et tribus noctibus.
Quarto evomitus fuit de ore ceti in
aridam. Quinto adustus est feruo-
re tanto solis quod petivit anime sue
ut moreretur et ait Melius est mo-
ri quam vivere Sicut patet Jone. 4. Ec-
ce quantas adversitates. tribula-
tiones et angustias sustinuit filius
veritatis In signum quod quicumque ve-
ritatem constanter tenet persecutio-
nes. angustias et inimicicias pati-
etur: sed finaliter liberabitur Joh
8. Si manseritis in sermone meo
veri discipuli mei eritis et cognos-
cetis veritatem et veritas liberabit
vos. Sed est vulgare exemplum quod
homines se habent ad veritatem
audiendam sicut se habent ad re-
cipiendum aquam benedictam. Quan-
do sacerdos incipit aquam benedic-
tam aspergere: populus totus ap-
plaudet et accurrit approximando
ad sacerdotem, deponunt capucia et
inclinant capita et manus elevant
ut aquam benedictam recipiant
Sed si sacerdos sit liberalis de aqua
sua et dat eis habundanter in facie
statim se avertunt et fugiunt vel
se ab aqua defendunt. Isto modo
contingit communiter inter homi-
nes de veritate. Multi enim tam no-
biles quam simplicis cum audiunt de
aliquo prelato vel predicatore quod
dicit hominibus veritatem libenter
mirabiliter applaudunt/et talem
commendant et eum audire deside-
rant. Sed si contingit quod ab eos de-
clinet et dat eis habundanter de
aqua sua benedicta id est arguit.
increpet et corripiat vicia in quibus
iacent statim murmurant. faciem
avertunt et peccata sua defendunt
et ad Thimothe. quarto. A verita-
te quidem auditum avertunt ad fabu-
las autem convertentur ¶ Ter-
cio. Veritas est preponenda cum
socio quia amico Socrate et ami-
ca veritate sanctum est prehonora-
re veritatem. Ambobus enim exis-
tentibus amicis. sanctum est pre-
honorare veritatem Primo ethico-
rum dicit enim Andronicus parypo-
teticus quod sanctitas est que facit
fideles et servantes ea que sunt ad
deum iusta Hoc autem quidem est

prehonorare veritatem amicis im-
mo destruere familiaritatem pro
salute veritatis. Est etiam a deo ne-
cessarium ad bonos mores q̄ ipossi-
bile est sine hoc virtutem conserua-
ri nisi homo preferret veritatem fa-
miliaribus suis. posset homo ad-
ducere falsa testimonia ⁊ falsa me-
dia ad defensionem amicorum su-
orum contra veritatem qd̄ ratio n̄o
permittit Maxime autē hoc phis
cōgruit qui sunt ꝓfessores sapie/q̄
quidem sapientia ē cognicō veri-
tatis Et ideo specialiter astringun-
tur ad defēsionē veritatis Qd̄ aūt
magis debemus amare veritatem
q̄ hominem. ꝓbatur per hoc q̄ n̄o
amamus hominem nisi ꝓpter vir-
tutem ⁊ veritatem. ergo magis a-
manda est veritas. Vnde Plato re-
probando opinionē Socratis di-
lecti magistri sui dt q̄ oportet ma-
gis curare de veritate q̄ de aliquo
alio Cristus autem volens nos veri-
tatem amare ⁊ honorare dicit se es-
se ipsam veritatem Joh. 14. Ego sū
via veritas ⁊ vita Et Joh. 18. dic̄
se ideo venisse in mundum vt testi-
monium veritatis ferret Ego inq̄t
in hoc natus sum ⁊ ad hoc veni in
mundum vt testimonium perhi-
berem veritati ⁊c̄. Lcō. 84.

Multitudo sapientum sani-
tas est orbis terrarum Et
rex sapiens populi stabi-
limentū est Ergo accipite discipli-
nam per sermones meos ⁊ prodeit
vobis ¶ Postq̄ spūssanctus mul-
tipliciter inuitauit ad sapiētie di-
lectionem. hic redit iterum ad sa-
pientie commendacionem. Et cir-
hoc duo facit. Primo ponit sapiē-
tie cōmendationem. secūdo allicit
ad eiꝰ inq̄sicionē. secunda ps ibi
Ergo accipite Q̄ntū ad p̄mū sciē-
dū q̄ licet effcūs seu frcūs sapie i
multis appareat cōmendabil, mx̄-
ime tn̄ i regimīe vite hūane relucē
Regit enī vita hūana cōsilio ⁊ im-
pelo q̄ duo sine sapia nichil valēt
Tobie. 4. Consiliū sp̄ a sapiēte p̄-
quiē. Et sapie. 8. Per me r̄ges r̄g-
nant ⁊ legū cōditores iusta dis cer-
nunt dt sapiētia Istd̄ ergo bonū
qd̄ est tn̄quillitas hūane cōuersa-
cōis erit maximū bonū q̄ hoībꝰ p̄
sapiaz ꝓueit i hac vita ⁊ dependet
a duobus viz a sano ꝯsilio curial
multitudis ⁊ a iusto impio regal
celsitudis Et q̄ntum ad primū dt
sic Multitudo sapiētū. saītas ē orb
terraꝝ Et ē locucō methaphorica
⁊ figūratia Sanū ei dr de aīali die-
ta ⁊ vrina analoyce sic patz. 4. me-
thaphi. ca. 1. Sed q̄ sanū dicat de
republica vel de tota ciuilitate hu-
mana hoc ē methaphorice ⁊ figu-
ratiue Et tamen satis rōliter Cuz
enim sanū ⁊ egrum sint drn̄e cor-
poris sicut dt Galienus. integni-
ca. 1. et respublica sit quasi quod-
dam corpus s̄m Plutharcum qd̄
dīni muneris beneficio animatur
Et s̄m Apostoluz. 1. Corinthe. 12.
Om̄s sumus vnum corpus in xp̄o
s̄ diuisa mēbr̄. Rōnabilit ⁊ ꝯn̄r di-
ci p̄t q̄ sic̄ respublica ē corpus Ita
nerārio sanū vel egrū. Mō sic ē q̄
saītas corpis ē ꝯueniēs ꝓporcō hūo-
noꝝ ⁊ infirmitas ꝯtrarietas l̄ sup
habundantia alicuius vnius hu-
morum soluens armoniam debi-
tam quam sanitas corporis exigit
¶ Et eodem modo est in republica

quando ita est q oia officia ꝛ iuā
ꝛ dignitates regunt ꝛ conseruan-
tur in ꝓporcione ratiō ali tūc est sa-
nitas in repblica tali. Si vero vna
persona habūdet et altera patiat
penuriaꝫ: surgit ꝯtrarietas humo-
rum que est egritudo corporis cris-
ti mistici. Modo sicut finis medici
est sanitas corporis: ita finis queꝫ
xp̄s intendit ē pax humani gene-
ris. Sicut cecinit āgel⁹ .luc. 2. Glo-
ria in excelsis deo ꝛc. Iste finis per
sapientiaꝫ obtinetur tantūmodo.
Et ideo dicit Mltitudo sapiētū sa-
nitas est orbis t̄rarum. Et notate q
ad bonū regimē req̄rit sapia ꝛ eci-
am mltitudo sapiētū. Si desit sapi-
entia erit sicut de roboam ꝯtigit .3.
Re. 12. Rn̄det em̄ populo dura dere-
licto ꝯsilio senioꝝ quod ei dederāt
ꝛ locutus est eis s̄m ꝯsiliū iuuenū
dicens. Pr̄ meus aggrauat iugū
vestꝝ: ego autē addā iugo vest°.
Pater meus cecidit vos flagellis:
ego autē cedam vos scorpionib⁹.
Multitudo autem necāria est: q in
nullo vno sapiēte post xp̄m posu-
it deus perfectiōeꝫ sapiētie Et ideo
nullus p̄nceps: vni⁹ ꝯsilio debet es-
se ꝯtentus. Vnde Math. 8. legim⁹
de romāis q tempore iude macha-
bei fecerant sibi curiaꝫ ꝛ cotidie ꝯsu-
lebant .320. consiliū agētes sem-
per de mltitudine vt que digna es-
sent gererent. q Prouē. 8. Ego sa-
pientia habito in consiliis ꝛ erudi-
tis interfum cogitacōnib⁹. Et Pro-
uer. 11. Vbi non ē gubernator cor-
ruet populus: salus autē vbi mul-
ta ꝯsilia. Patet ergo q multitudo
sapientum sanitas est orbis terra-
rum: dādo sanum ꝯsilium ¶ Secū-
do sapiētia regit rempublicam iu-
sto imperio regalis celsitudinis Et
quantuꝫ ad hoc subdit sic Et rex sa-
piens: populi stabilimentum est
Sicut docet Plutarchus. Et recita-
tur policratico libro .4. Princeps
debet esse in populo sicut Cithare-
dus. Sicut enim Cithāed⁹ fides ꝛ
cordas aberantes compescit ꝛ ad
dulcem armoniam reducit: ita p̄n-
ceps nunc rigore iusticie. nunc re-
missione clemencie subditoꝝ faci-
et armoniam. Hoc autem certuꝫ
est q tutius ē cordas remitti q̄ ex-
tendi. Remissa namq; per artifici-
um corrigitur ꝛ debitaꝫ soni reddit
gratiam. que vero semel rupta est
nullo artificio reparatur Prouer.
30. Misericordia et veritas custodi-
unt regem ꝛ roboratur clemencia
thronus eius. Quid autem sit po-
pulus declarat Augustin⁹ .xix. de
ciui. dei. ca. 24. Populus est cetus
iuris consensu ꝛ vtilitatis commu-
nione sociatus. Vel aliter scd̄m e-
undem diffinitur populus sic. Po-
pulus est cetus multitudinis raci-
onalis reruꝫ quas diligit commu-
nione cōcordi sociatus. Et respub-
lica est res populi scd̄m eundē Hic
autē est notandum q respublica
ex tribus consistit ex superiorib⁹
mediis ꝛ inferioribus. Vnde Au-
gusti. recitans verba Scipionis di-
cit q que est armoīa in cantu ea
est concordia in ciuitate. Vn̄ sicut
ex distinctis sonis fidibus ac tibi-
is concors concentus efficitur: ita
ex summis: infimis ꝛ mediis inter-
iectis ordinibus concordia statui-
tur ciuitatis. Rex ergo sapiēs sta-
bilimentum populi est. quia scd̄m

S. 4.

sententiam Platonis. Regna bta forent si vel contingeret esse phos reges. vel reges phari Populus enim se habet ad modum aque que omni impulsu venti agatur. Apo. tt. Aque multe populi multi Sed rex sapiens e stabilimentu populi pter tonas leges a iusta impia a trigorem iustitie. Sed mlto magis remissione dementie. vñ Seneca de dementia libro primo. capitulo secudo Nullum demetia ex ommibus magis q̃ regem dez Et infra Pestifera vis esse valere ad nocendum Et ca. tercio Principum crudelitas bellum est. demetia in quacuq; domum venerit eam felicem a tranquillam prestabit. Et infra. ca. q. Si hñ placabiles a eque debita peccantium non statu fulmibus ꝓsequit quito equius e hoiem hoibus ꝓpositu miti aio ex ercere impiu vñ Valeriꝰ de Alexandro li. h. ca. primo. Et Alexander vt infinitaz gloriam bellica virtute. ita precipuu amore demetia meruit. Domit at Deu. notabile exemplu otra reges excessiuo rigore vtentes q; sine mia morte plectut oes qui eos offendut a estimat se p hoc hituros securitate a auget ppum periculu ac mltiplicat hostes suos que admadu pcise arbores plurimis ramis repullulant a multoz satorum gnavt desiua refugat pscindunt Ita regia digtas auger imicoz numeu tollendo. Parentes ei libericq; eoz qui interfecti sut a ppinqui a amici i locum singuloz fuere dut Et io occidendo sibi vnu hostem efficit dece sibi. A. fm Seneca leges hñt esse sicut medici a nõ minus turpia sunt principi multa supplicia q̃ medico multa funera. Et cõuemeter de metrice Sit piger ad penas princeps. ad premia velox Et doleat quociens cogitur esse ferox. Vnde Seneca libro primo de demetia. ca. quarto. Optime das exemplum principi vt se talem ciubus quales sibi deos velit. ostendat Sic a Eneam. dicunt Anchises pater suus sicut recitat Virgilius libro. sexto. Et Augustinus illud idem allegat. q. de ciuitate dei capitulo. vndecimo Tu regem impio populus ratione memento. Dee tibi artes erunt pacisq; imponere mores. parcere subiectis a debellare superbos Hinc e q̃ dicit Aristoteles. octauo ethicorum. q; simul est cõpatio regis ad subditos a patris ad filios a pastoris ad oues Rex ergo sapiens populi stabilimentum est Patent ergo de sapietia videlicet q; sapietia rempublicam humanam regit sano cõsilio a iusto imperio Quantum ad primum dicit q; multitudo sapientu sanitas est orbis terrarum. Quatu ad secundum dicit q; rex sapiens posita est. Et exquo tot bona pr sapientiam cõferuntur merito ad ipsius acquisitionem allicit consequenter ita dicens. Ergo accipite disciplinam pr sermones meos a pderitvob Capitulu Septimu.

Lo octuagesimo octaua.

Vm quidz a ego mortalis homo simil hoibus a exgnet rem illis q̃ pos fragilis e. Postq̃ declaratuz e doctrinalit q; possibile e hoiez sapiaz acqre. Restat ide expimetalit declarare in exemplo

Vnde Salomō in hoc capitulo in
ducit exemplum i seipso. vt viso
modo quo ipse qui mortalis hō ex
tinat sapientiam attigit nullus de
speret: quin consimiliter si velit se
disponere sapiam valeat impetra
re. Et diuidit istud capitulū pri
cipaliter in quinq; partes secūdū quin
q; dispositiones quas in se fuisse fa
tetur: quarū alique precedunt sa
pientiam acquirendam. alique se
quuntur sapientiam acquisitam.
Primo ergo ponit humiliationez
sapiētiam precedentem. Secundo
deprecationem. sapientiam deposc
entem. Tercio appreciatiōem. sa
pientiam extollentē. Quarto gra
tiarum actionem. sapientiaz cog
noscentem. Et quinto ponit quan
dam commendationem sapienti
am describentem. Secunda pars i
Propter hoc optaui Tercia ibi Et
preposui illam. Quarta ibi Michi
autem dedit deus dicē ex sētencia.
Quinta ibi Est in illa spiritus sapi
entie sanctus. Primo ergo dicit
in se fuisse quādam humiliacionē
per consideracionem pprie infirmi
tatis: que quidem cōsideratio max
me disponit hominem ad sapien
ciam. Considerans ergo cognos
cit suam fragilitatem ad suam hu
miliacōez: quantū ad tria videlicz
Quantum ad sue condicionis cor
ruptibilitatem. sue conceptionis
abhominabilitatez et sue educaci
onis lactimabilitatem. Et sm hoc
littera diuidit in tres ptes. Se
cunda ibi Et in ventre. Tercia ibi
Et ego natus. Primo ergo consi
derans Salomō seipsum recognos
cit humiliter sue condicionis cor
ruptibilitatem dicens. Sum quidē
et ego mortalis homo aē In qua
confessione destruit tres ꝑpetates
superbie. videlicet negligentiam
fragilitatis. differenciam singula
ritatis et apparenciam generositā
tis. Oēs enim superbi negligunt
considerare perfecte quales sunt a
alijs dissimiles singulariē esse vo
lunt. Et multi licet nō sint: genero
sos se fingunt. Iste vro cōtra hec
tria confitet infirmitatē cum dicit
Sū quidē ego mōlis hō. Cōfitet
conformitatē cū dicit Similis homibus
diffitet generositatē cū subiungit
Et ex genere trem illi⁹ q̄ prior factus
est. Dicit ergo Sum quidē mortal
homo. ad hoc est ꝓncipiū sapiē ꝑ
tinēcia de morte Ihero. ad hēlodo
rū Facienduz nobis est oēz sapiētū
virā: meditacōnē esse mortis. pau
ci tñ sūt q̄ h⁹ frequēt attēdūt. di
at de pauone q̄ pēnaꝝ suarū cōside
rās pulchitudiez gl'ak a gaudz: ꝙ
statū vides ꝑpetuū diez pduz recedit
a vēcūdak. Sic q̄libz prudēs cū grā
as sibi dās attēdit q̄b⁹ volat ad
opa vtutū a mēdabil' apparet in
ocea ospcū hō in finē suū cogitz es
se vētuz ñ solū mse ꝙ: ꝙ periculosuz
a dubiū sit superbiā posse euitare
Nā ꝓma radix superbie ē ignorācia
nec vmq̄ hō de scā gl'abit' nī eo
aliq̄l' ignorācia dñet Vñ Ber. su
p Cañ. 24. De ignorācia tui vēit in
te superbia Sicem superbiā pait tibi
ignorācia tui: cū meliorez q̄ sis de
cepta a decepti⁹ tua cogitacō te es
se mentit. Hec q̄pe ē superbia Hec
iiciū oīs pcī cū maior est i ocl'is tu
is q̄ apd deum. Et infra Non est pi
culū q̄ tūcūq; te humilies q̄ tūcūq; te

S.ho.

reputes minorē q̄ fis · Est āt grā-
de malum horrendūq; piculum si
vel modice te extollas · si vel vmi-
in cogitacōe tua te preferas q̄ fo-
te deus parem tibi iudicat aut eti
am supiorem Et ideo signanter dr
Sum quidē ego mortalis homo
In ps̄. Quis est homo qui vivit a
non videbit mortem. Qui vero hec
deuote cōsiderat michil mundani
honoris ponderat vel acceptat. vñ
Bernardus in quodam sermone
exponens illud Eccl̄. x. Memorare
nouissima tua a meternū non pec-
cabis dicit sic Mortis horrorem in
dicij · tremendi discrimie · ardentis
gehenne metum ab oculis cordis
tui nullatenus elongari pacaris
cogita peregrinacōis tue miseriaz
Recogita annos tuos in amaritudi-
ne amme tue a cogita vite tue hu-
mane pericula · cogita fragilitatez
ppriam a in huiusmodi cogitatio-
ne si perseueraueris dico tibi paz
senties qui cquid foris videtur mo
lestum dum toto corde circa interi-
orem molestiā occuparis hec Ber-
nardus. Sic ergo primo Salom̄
pfitetur infirmitatem contra pri-
mam supbie pprietatez que ē nesc
cientia vel ignorantia seu negligē-
tia sue ppie fragilitatis cum dicit
Sum quidam a ego mortalis hō
¶ Secundo cōfitetur conformitatez
cū dicit Similis hominibus ac̄. Et
est contra secundam pprietatem
superbie que est drīa singularita-
tis Sunt enim multi ita supbi q̄
in omnibus volunt singulares vi-
deri. Et hec est quarta species arro-
gantie sm Bedā in omelijs sic. d.
Quatuor sunt species quibus ors

tui mor arrogantium demonstrat.
Cum aut bonum a semetipsis ha-
bere se estimant aut sibi datuz de
super credunt: sed pro suis accepis-
se meritis putant. aut certe auz ia-
ctant se habere q̄d nō habent Nō
erant tales apostoli sancti qui di-
uinos honores sibi oblatos a sim
plicibus renuerunt dicentes. Et
nos mortales sumus simles vobis
homines Actuū. 14. ¶ Tertio diffi-
tetur vanam generositatem a hoc
contra elationem de parentib⁹ cū
dicit. Et ex genere terrem illius q̄
prior factus est. s. ade. Cum enim
dicit ex genere illius terrem ostē
dit tam illum q̄ nos de terra duxis-
se originem Eccl̄. z. Quid supbis ē-
ra a cinis. Narrat enim Martial
coquus libro · quarto Epig. lxxix. de
quodā rege qui numq̄ sibi premi-
sit in vasis alijs ministral in men-
sa misi de luto Cum ergo a quodā
familiariter interrogaretur. Cur
istud faceret: Rñdit q̄ quis tunc
esset rex Cicilie fuit tamen filius
cuiusdā figuli a nunc haberet me-
moriam generis sui ne propter sta-
tum regium superbiret Ordinauit
sibi in vasis fictilibus siue luteis vt
seruiretur. Scribit ergo poeta sic
historiam Fictilibus cenasse fert
anathoclea regem Atq; abatum
sameo sepe oneratse luto · Quere-
tibus causam respondit · Rex ego
sum Cicilie figulo sum genitore sa
tus Abatus in proposito stat pro
mensa a Sameuz locum vocatur · lu
tum de samos insula In qua prio
vasa fictilia formabant Anatho
fuit nomen regis Isto modo Sa
lomon in proposito non de David

patre suo tñ cepit suam originém
sed de terra de qua formatus est p̃
mo homo ecñ. tricesimo tercõ Om
nes homines de sole a terra vñ cre
atus est Adam a ysa. 63. Domine
pater noster es tu: nos vero lutum
et Jhé. decimo octauo Sicut lutuz
i manu figuli. sic vos i manu mea
domus istl Aliter exponitur trã
ista de cristo sic Sum quidez a ego
mortalis homo. homo potens mo
ri in natura humana licet immor-
talis in natura diuina similis hom
ibus in natura a passionib9 na
turam oñibus. Philip̃. secundo.
Exinaniuit se formam serui accipi
ens in similitudinem hoim factus
a habitu inuentus vt homo a ex
genete terrem illius q̃ prior factus
est scilicet ipsius adam sm carnem.
prima. Cor. 15. Fact9 ẽ prim9 Adã
in aiaz viuẽtem nouissimus adaz
in spiritum viuificantem.

Dubitatio litteralis Vtrum in
cristo fuit necessitas moriendi. Vi
detur q̃ sic. Omne mortale de ne
cessitate morietur Sed cristus ha
buit corp9 mortale. ergo illud cor
pus fuit necessario moriturum.
maior patet primo de celo a mun
do versus finez vbi probat Aristo
tiles q̃ impossibile ẽ aliquod cor
ruptibile esse eternuz Ergo omne
corruptibile necessario corrumpet
¶ p̃ ad Heb. secundo. Debuit p
omnia fratribus assimilari vt mi-
sericors fieret a fidelis pontifex ad
deum vt ꝓpiciaret delicta popu
puli Sed i alijs hominibus est ne-
cessitas moriendi Ergo a in cristo
fuit ¶ p̃ xp̃us assumpsit sm da
mas. li. 3. cões naturales a indetra-
ctabiles passiones q̃ vitiũ salit na
turã hũanaz ꝺsequũt In detracta
bles dicunt q̃ defectũ grẽ non im
portãt. Et necitas moriendi non i-
portãt defectũ gñie g̃ ac̃. ¶ Ad op-
positũ Si in xp̃o fuisset necessitas
moriẽdi ergo ipossibile fuisset qñ
fuisset mortuꝰ / oñs sim̃ oña patz
q̃ quocumq̃ demonstrato hec est
vra Si necesse est istoꝝ mori.
Impossibile est q̃ num q̃ moriat
¶ Ad istam questionez tñdet ma
gister sententiarum li. 3. dist. 16. a
tenet sic q̃ viz cristus voluntarie
assumpsit necessitatem moriendi
a patiendi Sanctus autem Tho-
mas. 3. parte sume. q. 15. ar. 2. Et i
scripto sup. 3. sñi. dis. 16. arti. 2.
dt q̃ in xp̃o fuit necitas naturalis ad
moriẽdũ ex pricipijs intrinsecis
nature hũane licz p naturã dñaz
posset se ꝓseruasse a morte vñ sm
eũ fiẽ simplicit ꝺcẽdum q̃ mortuꝰ
ẽ Ita ꝺcẽ possumꝰ simpliciter q̃
necessitatẽ hz moriẽdi Sz q̃ idẽ vi-
dent figre ista duo necessitas mo-
riendi a ipossibilitas sp viuendi.
Ideo hꝰ supposito melius videt dom
q̃ xp̃us ñ accepit necitatẽ moriẽ-
di q̃ absolute ꝺcendũ ẽ q̃ possi
bile fuisz eũ ñ fuisse mortuum Et
oñr dom q̃ i nullo hoie ẽ necitas
moriẽdi q̃ absolute ꝺcendum ẽ
q̃ oẽz hoiez p̃t deꝰ seruare viuẽtẽ
ip̃petuũ Intencõ ãt istoꝝ doctoꝝ
ac etiã alioꝝ ẽ dicẽ q̃ hõ hz necita-
tẽ moriendi si aliũde ñ p̃seruet
a sic xp̃us accepit naturã corrup-
tibilẽ q̃ necãrio mortuꝰ fuisz ñ ali-
unde p̃fuatꝰ fuisz a morte mõ ño
sequẽ In isto ẽ necitas moriẽdi ñ
aliũde p̃seruet. g̃ ẽ in isto necitas

moriendi sicut mãifestũ est. vnde doctores dli ocesserũt vnã categoricã a tñ itelligebant p eã vnam ypotheticã. Xps imq tũ hõ necessatio fuisset mortuꝰ si nõ fuisset p deum a morte pseruatus vnde ḧ nõ ab intencõne ꝑ verbis eorũ recedo ¶ Ad primũ in oppositũ qñ accipit q omne mortale de necessitate moriet a omne qđ fuit mortale de necessitate moriturum fuit dicendum est. negando tales Et istã similiꝫ. Omne cõpositum ex cõtrariis de necessitate corrũpet a omis ossimiles Racõ est qꝛ possibile est q deo volẽte qđ est de se corruptibile a compositum ex cõtrariis in perpetuum conseruetur. Aristoti. enĩ primo de celo a mundo. oportet in isto casu negare sicut in multis q fidem contingunt. Manifestũ est enim q corpa hũana eadez saltez fm numerũ. aliquo mõ mãebũt fm fidem in perpetuũ post resurrectionẽ ¶ Ad secũdũ quãdo apostolus dicit q debuit fratribꝰ assimilari per omnia. exponendum est ly per omnia. vt sic distribuco accõmoda pro ommibus que eum decebant a nostre saluti expediebant ãlias fuisset in eo peccatum saltem originale a ignorãtia a difficultas saltem ad fatiendum bonum. Similiꝫ quando dicitur q in alijs hominibꝰ est necessitas moriendi hec est neganda vt dictuꝫ est. ¶ Ad tertiũ quãdo arguitur de dam. q necessitas moriendi est vna de passionibus naturãlibus consequentibus naturaꝫ iportantibus defectum gratie Ergo xpus illam assumpsit. nego antecẽs qꝛ necessitas moriendi non competit alicui rei: quia talem rez non posset deus in perpetuum cõseruare qđ videtur fue ommipotentie derogare quia nõ apparet maior ratio quare deus non posset perpetuare vnam rem corruptibilez q aliam: q vel q libet ꝑt perpetuare vel nullã.

Lõ. lxxix.

Et in ventre matris figuratus sum caro decem mẽsium tpe cõagulatus sum sanguine a exsemĩe hois a delectamento somnij conuemẽtis

Postq̃ spũs scũs induxit salomonẽ recognoscentẽ semetipsum q̃tum ad fue conditionis corruptibilitatem. Hic induxit eundem prosequẽtem confitendo fue conꝯpcõis abhominabilitatẽ a hoc ad ꝓpiam hũiliacõem. Tangit autem cĩ cõceptõem hũanaꝫ quam qrit circumstantias satis turpes videlicet loci qualitatez. forme debilitatem. temporis quantitatez. materie feditatem. a vite infirmitatẽ. Loci qualitatem tangit cum dicit Et in ventre matris nõ in celo. nõ in paradiso. non i igne. nõ in aere. non i auro. non in argento: ꝫ i fetenti tugurio a in turpi taberna caulo: i obscuro sterquilino concipitur miser homo Eccli. ii. Quomodo ignoras q̃ sit via spũs a q̃ racõne opingant ossa in ventre pregnãtis Sic nescis opa dei q̃ fabricator ẽ oim In isto loco turpi figuratꝰ fi nõ sol. ñ luna. nõ stelle. ñ gẽma: ꝫ caro infirma Matth. 26. Spũs q̃ dẽ ꝓmptꝰ ẽ caro ãt infirma Et Joh. 6. Sps ẽ q̃ viuificat caro ãt nõ ꝓdest q̃q̃ Ecce fortẽ debilitas Tpis

qñtitatem tangit cum subdit. decē
mensium tpe Materie feditatem
cum dicit Coagulatus fū ī sangui-
ne ⁊ ex semine hoīs vite infirmita
tem cū dicit. Et delectamento sōnij
cōuenientis Cum vero vita in som-
num ⁊ vigiliam diuidatur som-
nus videtur similior morti eē q̄ vi-
te decē inquit mensium tpe Mo-
tandum ē ſm Aristoti. 9. de aīali-
bus. ca. 1. q̄ oīa animalia habent
vnum certum terminum parien-
di preter hominem Sola autē mu-
lier habet diuersos terminos pari-
endi Nā quedā ꝑiunt mense sep-
timo ⁊ quedaꝫ vt coīr mense. 9. ⁊
quedā intrant in decimuꝫ. quedā
autē mense. 8. Quicumq̄ aūt nas-
cuntur ante septimū mensē coīr
moriuntur. sicut dicit Guilhs de
mortibus exponens Macrobiuꝫ
de sōno Scipionis Coīr vo loqñdo
septīo vel. 9. mense fit partus. sic
ibi docet Macrobius, dt tamē Ra-
banus h in glō q̄ qui nascunt in
decīo mense magis vitales sūt ⁊ p-
fectiores ⁊ sanatiui esse dicunt vñ
videt q̄ decem mēses h dñt accipi
p syno dochen vt sint nouē cōple-
te ⁊ aliq̄d de decimo. Sic eī videtur
nasci qui optīo tpe nascunt. Sic
eni xp̄us natus est p⁹ nouē men-
ses ⁊ .6. dies. Vñ a die cōcepcōnis
xp̄i qui credit fuisse. 3. kl Marcij
In quo etiā die mortuus fuit vsq̄
ad. 8. kl Januarij q̄ die natus est
fluxerūt. 261. dies sicut docet btūs
Aug. 8. q̄onū. q. 46. vbi exponēs
illud Joh. 2. 46. ānis edificatum
est tēplū hoc ⁊ tu in trib⁹ diebꝫ ex-
citabis illd vult illd q̄ licet forma-
cio corpis xp̄i fuerit perfecta in p̄-
mo instanti sue conceptionis qñ-
tum ad omnia lineamenta mem-
brorum tñ qñtuꝫ ad debitam cor-
poris qñtitatem perficiebatur suc-
cessiue sicut corpoā puerorum aug-
mentantur a tempore figuratiōis
vsq̄ ad maturitatē partus. ꝑfici-
untur autem humana corpa coīr
concepta ſm modum istum p̄mis
sex diebus conceptio corporis hu-
mani habet similitudinem quasi
lactis nouem vero diebus sequē-
tibus conuertitur quasi in sāgui-
nem. 12. inde diebus solidatur in
carnem Sed. 18. diebus reliquis
formatur vsq̄ ad perfectam linea-
cionem corporis humani De ista
sententia bti Augustini facti sunt
versus Sex in lacte dies tres sunt
in sāguine trini Bisseni carnē tri-
ceni mēbra figurant Collectis g̊.
6. 9. 12 ⁊ 18. in vnū numeꝝ surgūt
24. cui vno addito fiunt 26. Si g̊
accipiam⁹ senariū qui fuit prim⁹
numer⁹ tps videlicet quo semen
erat tamq̄ lac ⁊ 26 qui est vltim⁹
numerus ⁊ ducamus vnū ad alte-
rū ⁊ fiūt dies 216 diuidendo g̊ tot
dies ī menses ⁊ dādo cuilibet men-
si 30 dies fūt nouē menses ⁊ sex
dies Igit tot ānis dr tēpluꝫ edifi-
catū q̄t dies fuerūt in perfectione
corpis xp̄i: q̄ ab octauo kl Apri-
quando cristus fuit conceptus vs-
q̄ ad octauā kl Januarij sunt di-
es 216 qui surgunt lu senario du-
cto in 26 Istam mortalitatem Au-
gustini que videtur obscura intel-
ligo sic Accipio primum instās cō-
ceptionis quasi sex ⁊ illum nume-
rum duco in quadragītasex ⁊ sic
surgūt 216 q̄ fūt dies ī q̄bꝫ xp̄us

118

fuit in vētre matris sue Luc.i. Ñ dicit⁹ fruct⁹ vētris tui Vnde duo videñ sequi Vnū q nūq̄ fuit aliq̄s ita paruus puer sicut fuit cristus quia embrio in matrice prius vixit vita aīalis q̄ homīs scōm aristotilez nono de aīalibz. Secundo q nūq̄ fuit aliquis tam diu in vtero matris sicut crist⁹ fuit nisi esset mōstruose nat⁹ l violenter ipedit⁹ g tēpl'm domīci corporis i .q6. dieb⁹ attingit q̄ titatē talium in q̄ in alijs embrio mb⁹ fit figuā tio a ita tot dieb⁹ ostructuz dicit ḡ anmis fuit tēplū male ostructū Multo meli⁹ posset dici q i tot senarijs diez formatū ē corp⁹ cristi q̄t ānis edificatū ē tēplū q̄a i.246. dieb⁹ sūt q̄dragesies septies sex sicut patet per diuisionem. // Sed contra hoc arguitur quia .3.c. .xxvi. dicitur q Salomon edificauit domum domini .x. ānis. Ad istud ē duplex īspōsio. Vna q dicūm deoz ñ itelligit de tēplo salōnis q8 destructum fuerat p Nabugodonosor Sed de tēplo redificato per zorobabel post reditū 8 captiuitate babilonis cui⁹ edificatiō impugnātibz inimicis intātuz delata fuit a mpedita q vsq ad .q6. ānos ñ potuit ostūmai. Alia respō dicit scōm origenez q8 intelligitur de templo Salomonis et q cōputando a tempore quo dauid incepit preparare materialia templi postq̄ super hoc consulāt nathā prophetam sicut habetur .3.R. .vi. vsq ad cōsūmatiōez templi perfectam per Salomonez fluxerunt anni .q6. // Et iteruz aduertendum circa tempus a cōceptione humana vsq ad partum q

quia decem menses sufficiunt ideo Romulus qui Romam condidit a kalendarium primo formauit. Constituit annum suum tantum de nouem mensibus eo q tāto tēpore potest mulier concipere a patre huic etiam in lege cautū apd romanos q mulier mortuo marito per decem menses maneret vidua a deflēt in vestib⁹ viduitatis mortem viri ut si forte de viro defuncto cōcepisset patēret sibi filiū a sciretur cuius proles esset. Et fuit lex ista multum rationalis et curialis. Ista tradit. Ouidius de fastis libro primo ita dicens. Tēpora dirigeret dum cōditor vrbis in anno. Constituit menses quinq bis ē suo Sed licet arma magis q̄ sidera romule noās Curaq̄ finitimos vincere maior erat Est tamē et ratio cesaris que noueit illum breuemq̄ suum quo tueatur habet Qui satis est vtero matris duz pateat infans. Hoc anno statuit tēporis esse satis per totidē menses a funere coniugis vror. Sustinet et vidua tristia signa domo Macrobius tū sup somnium scipionis ponit duos terminos natiuitatis humane videlicet septimum mensem et nonum mensem Quāno inquit partui frequentiorem vsum nouem mensium certo numerorum modulamine natura cōstituit. Sed ratio sub astrici numeri multiplicatione procedens etiam septem menses compulit vsurpare. Intendit assignare rationem partus in septimo mense per naturā numeri senarij quē vocat astitum quia de senario in passu illo

naturam numeri senarij quem ecclesiasticum: quia de senario in basilio tractat per totum Vnde sensus est Rō subdastici numeri & senarij quez asciui & aduocaui ad me vt de illo tractarez multiplicatione procedens vt .x. menses cōpleret vsurpaē dicitur autem ista necessitas vsurpata quia naturali ordine magis conuenies ē necessitas in .9. mense Et huic cōcordat scriptura secunda Mach. septimo. Fili mi miserere mei que te in vtero nouem menses portaui & lac nutrimento & alui dicit magister septez fratrū ad inuicem ceteris fratribus interfectis dicit ergo Macrobius q̄ omnium numerorum duo sunt primi ubi: quia primi numeri parissimbarij cubus est octo. & primi numeri imparis ternarij cubus est .27. Impar vero cubus ē mas Par vero femina Jungūtur ergo mas & femina .27. & .8. procreant .35. tamq̄ fetum in vtero matris. Multiplica ergo fetum per sex exibunt .200. Qui numerus dierum septem menses complet dando cuilibet mensi .30. dies. Et ideo dicit Macrobius q̄ ratio sub multiplicatione Senarij procedens primā complet maturitatem partus humani Et consequenter docet regulam per quā sciri potest an proles cito vel tarde nasci debeat Et ē ista q̄ accipiendus est dies primus q̄ fetus incipit se mouere & computandum est tempus a conceptiōe vsq̄ tunc & duplum illius addēdum est ad illud & tunc nascetur. Vnde dies qui motum precedunt triplicati attingunt ad diem natiuitatis. Vnde si incipit se mouere septimo die nascetur in septimo mēse quia triplicatio septem dierum septem menses complet. Si nona die incipit se mouere. In nono mēse nascetur quia ter .9. dies efficiunt .nouem menses. Dicit ergo Salomon decem mēsium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis Job. decimo. Nonne sicut lac mulsisti me & sicut caseum me coagulasti. Tāgit ergo expresse materie fecditatem. Et sicut Rabanus in glosa demonstrat Vtriusq̄ sexus drām. vt enim ait Aristoteles .16. de animalibus Et q̄ mulier naturaliter hz rationez principij passiui in generatione prolis & tm̄ administrat materiā de qua vt tute formatiua exīte in semine formatur ples Ita q̄ semen viri nullo mō est materia corpis plis Sed materia quā dat mr ad quā se hz semen viri sicut artifex ad lignum & sic manus figuli ad ollā & sic coagulum se habet ad lac Et hoc videtur esse q̄d hic dicit Salomon. Coagulatus sum in sanguine & materia data a matre ex semine hominis q̄ntum ad principium actiuum q̄d est virtus formatiua contenta in spiritu spumoso spermatis humani. Et delectamento somni conuenientis. Querit ei Aristo .19. de animalibus .c. 1. Vtrū vigilia ꝑ se quā natū in prima creatione an sōnus. Et rñdet q̄ sōnus: q̄ mutatio q̄ hz fieri de nō ee

119

ād esse debēt fieri p̄r mediū. Sōp-
nus autem videtur esse mediū
inter viuere et nō viuere quia vi-
ta proprie est in vigilia Illa tamē
quies que est in prima cantione
in embrione nō est proprie somp-
nus quia embrio primo viuit vi-
ta arboris et postea vita animalis
et tunc sompnus est in fetu pro-
prie. Vnde multi pueri quādo pā-
untur dormiunt propter cōsuetu-
dinem dormiendi in matrice. De
ista vilitate loquitur Bernardus
in meditationibus. Attende iquit
homo quid fuisti ante ortū a quis
es ab ortu vsq; ad occasū atq; qs
eris post hanc vitam a hō de vili
terra factus a in vilissimo panno
inuolutus menstruali sanguine i
vtero materno nutrit⁹. tunica tua
sunt pellis secundina sic idutus ve
nisti ad nos nec es memor q̄ vil
sit origo tui Ecō. pc.

Et ego natus accepi com-
munem aerem a simplici-
ter decidi in terram factā
a p̄ima vocem similem omnib
emisi plorans in volumentis nu-
tritus sum a curis magnis Nemo
enim ex regibus aliud habuit na-
tiuitatis initium Vnus ergo intro-
itus est omnibus ad vitam et si-
milis exitus // Declāta miserabili
conditiōe hominis quantum ad
e⁹ mōrtalitatē a abhoīabili e⁹ cep-
tione propter materie et loci fedi-
tatem. Prosequitur Salomon in
hac parte de hominis lacrimabi-
li educatione post ipsius natiuita-
tem. Et circa hoc duo facit Primo
narrat natiuitatis humanē fragi-
litatem Secundo assignat eiusdez
fragilitatis communitatem Secū-
da ps ibi. Nemo em̄ ex regib; //
Circa primū duo facit. Pri⁹ fatet
se habuisse ichoationē doloroſaz
Secūdo fatet se habuisse educatio-
nē curiosā i volumētis Quātuz ad
p̄mū dicit ta Naz fatet se Salomō
i suo ingressu fuisse miserabilē p̄pe
tria Caruit em̄ diuiciarum proprie-
tate. virtium suarum potestate a ō-
nium deliciarū iocūditate. Caruit
g⁹ diuiciaruz p̄petate q̄ nud⁹ na
t⁹ nichil secū attulit in hūc mōdū
tē. Ideo dicit. Et ego nat⁹ accepi cō-
munē aerē q̄si diceret nec tātuz me
cū apportaui ō p̄prio vnde possem
respirare sed vsum olim commu-
nissimum tam bestijs q̄ hominib⁹
mihi appropriaui nec ego aerem
creaui sed creatum accepi nec per
me creatum singulariter sed a pro
ōmibus generaliter Et similiter de-
cidi in factam terram quasi dicer
Ecce q̄ caruj omniū virtiuz potesta-
te quia nec vnq̄ in mundū vsq;
nec ambulans: nec nobiliter na-
uigans vel equitans: sed sic̄ qua-
cumq; fortitudine decidi de vtero
matris mee vbi receptus per ma
nus aliorum vedinatus fui ad t̄
ram licet non immediate tamen
mediate tra me supportauit videli
cet q̄ frā sūt aū me a non p̄pe me
de nouo a p̄mā vōē similē ōnibuz
emisi plorās. q. d. ecce q̄ caruj deli
ciaū iocūditate q̄ p̄ma vox quāz
emisi in mūdo fuit vox plcāt⁹ a fle
t⁹ a ñ solū e⁹ hoc fra ſ oēs sic da
māt i mōdū venīc̄tes q̄ omnes da
māt. e. l' a q̄ q̄t nascūt ab eua Si
sint masculi omnes cō querimur
de p̄mo patre adā a ideo damāt. a.

Si sint femine q̄ queruntur de pñ-
ma matre eua ideo clamant e q̄
propter eorum peccatum cum pēa
a dolore sunt in mundo victuri. Et
ideo narrat btūs Augustinus. li-
bro suo de visitacione infirmoꝝ
q̄ quidam phi fuerunt qui in na-
tiuitate puerorum flebant lamē-
tabantur a plangebant. Et i mor-
te hominū letabantur a gaudebāt
Et cristus reuocaturus Lazarū ad
vitam istam mortalem a miseram
fleuisse legitur Joh. vndecimo. Et
lacrimatus est ibēsus. Notandū
q̄ cristum supponimus quater fle-
uisse. In infantia In refusciatiōe
Lazari super ciuitatem Luc. decio
nono. Videns ciuitatem ac̄. Et in
cruce Heb. quinto. Cum clamore
valido a lacrimis exauditus ē a.

Primo in infancia vt severum hō-
minem ostenderet vt lacrimas ma-
gis autenticas redderet vt in se cre-
dentes in suum amorem accēderet
Secundo super Lazarum. vt exhi-
beret ei officium humanitatis. vt
daret signum intime caritatis. vt
cōpateretur amico qui reuocaret
ad statum humane calamitatis.
Tercio super ciuitatem vt doctri-
nam quā docebat pro persecutori-
bus exorare confirmaret vt se fō-
tem pietatis ostenderet vt tyrāni
dem persecutorum suorum ostende
ret Quarto in cruce vt acerbitatē
mortis sue exprimeret vt nos ad si-
bi compaciendum excitaret vt ad
miserendum patrem humano ge-
neri prouocaret Et bene dicit q̄ p̄
mam vocem. si. o. e. p. Prima em̄
vox humana a vltima. est vox plo-
racionis a gemitus: quia extrema
gaudij luctus occupat Prouerbi-
orum. decimo quarto. Et ideo cōue-
niens est q̄ medium concordet cū
extremis dum in hac valle lacri-
marum moramur In ps̄. Ascensi-
ones in corde suo disposuit. la. di-
citur de sancto viro sicut narrat So-
linus de mirabilib⁹ mundi libro.
secundo capitulo tercio. Nascentiū
vox prima vagitus est Leticie ei
risus. differtur in extremum diem
Solus zeroastres eadem hora qua
natus est risisse legitur nec hoc in
naturale. bonum pendebant futu
rum. Fuit enim inuentor artium
magicarum cuius auus aulus cras-
sus. quē bella parthica rapuerunt nū-
q̄ risit Et iō Aul⁹ gellius ignoia-
tus scōm Solinū ibidē dñr. Si er-
go puer recēter nat⁹ q̄i i pēnā pec-
cati originalis p. eo. dies dīr sig leti-
cie a iocūditatis ac si dicēt Ecce ei
imq̄tatibo cept⁹ sū a i pcūs conce-
pit me mr mea Multū rōnabile ē
q̄ nos ānuati p dies. eo. ploremꝰ
a a nobis sig leticie elongemꝰ q̄
pcā actualia a psonalia multa cō
mīsimꝰ deut°. 9. Jacui corā dño q̄
dragita diebo a q̄dragita noctib⁹
q̄ vix eū supplicit depcabar dt Mo
yses filijs isrl. Patet ergo q̄ mer-
to Salomon fatetur se inchoacio-
nem habuisse dolorosam. Secun
do fatetur se habuisse educacōez
curiosam. Et q̄ntum ad hoc dicit
sic Involumentis nutritus sum a
curis magnis Nulla prolis in mū-
do bestie vel alius tanta sollicitudi-
ne indiget educacionis. Nullus
apparet fetus tante ībecillitatis sic
homo qui nec incedere nec come-
dere per se nouit nec bibere nullū

180

secum indumentum affert Et ideo
necesse est q̄ pannis et ī volumē-
tis pōtur Luc. secūdo. Inuenietis
infantem pannis inuolutum. Vn̄
dē Hugo. in dy clascalico libro pri
mo Qui vsum vestimentorum pri-
mus adinuenit cōsiderauit q̄ sin
gula queq̄ nascencium propria
quedam habent munimenta qui-
bus naturam suam ab incōmod̄
defendunt. Cortex ambit arborem.
penna tegit volucrem. ⁊ piscē sqa-
ma operit. laā ouem induit. pilus
iumenta vestit. concha testudinē
claudit. nec tamē sine causa factū
q̄ cum singula animancium natu-
re sue arma habeant secum nata
Solus homo inermis nascitur et
nudus. Oportuit enim ut illis qui
sibi prouidere nesciunt natura cō-
suleret Homini autē maior ex hoc
experiendi occasio prestaretur cū
illa que ceteris naturalit̄ data sūt
propria ratione sibi inueniret. De
eadem loquens Criso. super septi-
mo capitulo super Mathe. dat ra
tionem quare inter alia animalia
solus homo nascitur inermis. Et
dicit sic. Omnem creaturam sensi-
bilem armatam et munitam crea-
uit deus alios veloci pedum cursu.
alios vnguibus. alios pennis. alios
cornibus. hominem solum sic dis-
posuit ut virtus sua sit ipse deus ⁊
in eo q̄ infirmiorē eum fecit in se
ipso forciorem esse voluit ī deo ut
necessitate infirmitatis coactus sē-
per necessarium habeat dominū
suum requirere. Dicit ergo Salon̄
In volumentis nutritus sum ⁊ cu-
ris magnis. q. d. Ideo ī volumētis
quia nudus Job primo. Nudus

egressus sum d̄ vtero matris mee
Ideo in curis magnis: q̄ infirmus
⁊ imbecillis. De pena ⁊ sollicitudiē
materna circa p̄lē dicit Innocēcius
de vilitate cōditionis humaē sic. Cō-
cipit mulier cum immundicia ⁊ fe-
tore. pait cum tristitia ⁊ doloē: nu-
trit cum angustia et labore: custo-
dit cum instantia ⁊ timoē. Istam
originalem nuditatē docet Bernā.
cōsiderandā esse frequēt̄ ⁊ d̄ cōside-
racōne scribēs ad Eugeniū sic. Cō-
sulo cōsidera maxime quid es, hō
viz/ q̄mō ⁊ q̄lit̄ natus es. Nec mō
q̄ natus es s̄ ⁊ q̄liter natus attē-
das. Nude nudū cōsideēs q̄ egres-
sus es de vtero matris tue. Cōside-
rāti quid sis occurrit tibi hō nud⁹
⁊ pauper miser ⁊ miseābilis hō do-
lēs q̄ hō sit. rubescēs q̄ nud⁹ sit.
plorās q̄ natus sit. murmurās q̄
homo sit: natus ad laborem nō ad
honorem: homo natus de muliē ⁊
ob hoc cum reatu: breui viuens
tēmpore. Ideoq̄ cum metu/ reple-
tus multis miserijs Et propterea
cum fletu et verecundia multis ⁊
multiplicibus q̄ miserijs cordis.
miserijs corporis. miserijs dū dor-
mit. miserijs duz vigilat. miserijs
quocumq̄ se diuertat. Enarrata
humaē natitatis fragilitate. pro-
seq̄tur Salomon d̄ eiusdē fragili-
tatis communitate et dicit sic. Ne-
mo ex regibus aliud habuit na-
tiuitatis iniciū quasi diceret/ quan-
tumcumq̄ refulgebat ornamen-
tis vestium ⁊ armorum: ministeri
o militum ⁊ munimento forcium
tale fuit eorum initiuz. Vnde Ber-
nardus in quodam sermone de
passione domini. Graue iugum

super omnes et totos filios Adam
a die exitus de ventre matris eorum
vsque ad diem sepulture in matrem
omnium. In sordibus generamur in
tenebris confouemur In doloribus
parturimur ante exitum. miseras
oneramus matres In exitu in ore
vipeo laceramus. mirum quod non
ipsi pariter laceramur. primam vo-
cem ploracionis edimus Merito
quidem vtpote vallem ploratiōis
ingressi vbi malicie plurimum. sa-
pientie modicum vbi viciosa sunt
omnia. omnia lubrica opta tene-
bris et obsessa laqueis peccatorum
vbi periditantur anime. vbi spiritus
affliguntur. vbi tm̄ vanitas et af-
flictio spiritus est. Nemo ergo ex
regibus aliud habuit natiuitatis
inicium. Et ideo finaliter concludi-
tur Vnus ergo introitus est om-
nibus ad vitam et similis exitus.
Si enim aliqua foret dissimilitudo
hoc apparet in ingressu vel egressu
nobilium. cuiusmodi sunt Reges
et principes: sed de eis est sic de aliis quibus-
cumque sicut de meipso iam nar-
raui Ergo vnus est introitus et filis na-
titas omnibus ad vitam et similis exitus.
Eccl. 2. Didici quod vnus esset vtriusque
interitus Et ideo metrice dicitur Mors
dominum seruo mors sceptra ligonibus
equat dissimiles sibi condicione tra-
hit. Paupis et regis communis lex mori-
endi. Dat causam flendi si scripta
bene legis. Et ideo hominem conuenien-
ter alloquitur Bernardus in meditacionibus
suis dicens. Quid superbis puluis
et cinis cuius conceptus culpa: nas-
ci miseria. viuere pena. mori angu-
stia. Cur carnem tuam preciosis in-
pinguas rebus et adornas quam post

paucos dies vermes deuoraturi sunt
in sepulchro. Animam vero tuam
non ornas bonis operibus que deo
et angelis eius representanda est
in celis. Et infra Insanus sane la-
bor emittere curam cordis et curam
carnis pagere in desideriis inping-
uare et fouere cadauer putridum
quod paulopost esca vermium nul-
latenus dubitatur etc. Lcō. 91.

Propter hoc optaui et da-
tus est michi sensus et in-
uocaui et venit in me spiri-
tus sapientie et preposui illam reg-
nis et sedibus et diuitias nichil esse
dixi in operacione illius. Hec est
secunda pars huius capituli quod in pri-
cipio diuisum fuit in quinque. que
pars introducitur sic. Postquam Sa-
lomon declarauit primum quod ad
sapientiam acquirendam requiritur vi-
delicet humilacio sapiam precedens Hic
conuenit exequitur enarrando secundum sa-
pie acquisitiuum viz deprecacionem sapiam
deposcentem. Et in litera lecta duo fa-
cit quia primo ostendit qualiter pro haben-
da sapia deprecabatur. secundo expri-
mit quantum ipsam desiderando apprecia-
batur. secunda pars ibi. Et preposui illam
Et incipit ibi tercia pars capituli. Enarrans
qualiter pro habenda sapientia de-
precabatur dicit sic. Propter hoc
optaui et datus est michi sensus etc.
q. d. Consideraui carnis corruptibi-
litatem mundi curiositatem superbie va-
nitatem et vidi quod nichil de eis fuit
optabile nichil desiderabile. nich
quietatiuum voluntatis humane
Nam caro circa eius cultum sollici-
tabatur quasi omnes est miseria
multiplicitur dum concipitur dum parturitur
dum hic viuitur dum resoluitur sic fuit

181

supius declaratum. Et ideo sciens
animā meā esse immortalem nec
posse p ɔseq̄ns fieri pfectā ꝓpter
rei tpalis ⁊ caduce adeptionē. ꝓp
ter hoc optaui ⁊ datus est michi
sensus ad recognoscendū creato
rem meū ⁊ ei iuxta leges suas ser
uiēdum. Optaui inquit: ⁊ datus
est michi sensus. In quo verbo iu
ste redarguit iactātiam supborū
quoꝝ aliq̄ se dicūt adeptos sapiē
tiam p naturāle ingeniū: aliqui p
industriā ⁊ studiū. Iste vero hūi
liter n̄ dt se acq̄siuisse ꝫ potiꝰ rece
pisse. Datus est michi inquit sen
sus. 1. Cori. 4. Quid habes qd non
accepisti? Si āt accepisti q̄d glo
riaris: q̄si nō acceperis? Iaco. 1. Si
quis vestꝝ īdiget sapīa postulet
a deo qui dat ōnibus affluēter ⁊
nō improperat. Et inuocaui ⁊ vēit
in me spūs sapīe Inuocaui. i. intꝰ
vocaui: nō solū voce exteriori sed
ex corde. In p̄s. Cū inuocarem ex
audiuit me deꝰ iusticie mee. Glo.
Cū intus in mente vocarem. ⁊ ve
nit in me spūs sapiētie. Ecce q̄ fa
cilis impetracō gratie dīne. Opta
tur ⁊ datur. Inuocat̄ ⁊ venit. nec
mirū si cito venit In p̄s. Prope est
dn̄s omnibꝰ inuocātibus eū in ve
ritate. Sic ḡ ostendit salomō q̄li
ter p sapīa deprecabatur. Secūdo
ostēdit q̄tum ipsā desiderādo ap
p̄ciabat̄ ⁊ dt sic. Et p̄posui illaꝫ re
gnis ⁊ sedibꝰ ⁊c̄. Et ista ps ē ter
cia ps capituli huiꝰ q̄ diuiditur in
duas ptes: q̄ p̄mo narrat q̄ ma
gis appreciabat̄ sapīaꝫ q̄ tpalia
bona exteriora. Secūdo q̄ mag̃ q̄
corporalia bona interiora. Secūda
ps ibi. Sup salutē ⁊ speciēꝫ dilexi

eam ¶ Circā primū in lrā lecta p̄
fert salomō eam sapīam que est
verus dei cultus p fidem ⁊ caritatē
tribꝰ q̄ a mūdanis maxime appe
tūtur: viꝫ potētie, honoribꝰ, ⁊ diui
ciis. potētiam vocat reg̃: honores
sedes. Preposui inquit illam reg̃s
⁊ sedibꝰ. Quid autem sit regnuꝫ
docet Arestotiles. 8. Ethicoꝝ. c. 10
distinguit enī ibi tres species po
litici p̄ncipatus: viꝫ regnū Aristo
cratiam ⁊ Mocratiam. Regnuꝫ ei
est monarchia siue p̄ncipatus v
niꝰ. q̄n viꝫ vna psona p̄ncipatur
toti multitudini v̄tuose. Aristocrati
a est p̄ncipatus pluriū. sed pauco
rum ⁊ v̄tuosoꝝ. Mocratia est p̄n
cipatus pluriū ⁊ mltoꝝ vbi vna
magna multitudo gubernat de is
tis p̄ncipatibꝰ Sic est sm Aristo
tilem. q̄ optimꝰ p̄ncipatus ē reg
nū vbi totū regnū ducit̄ ad vnū
⁊ virtuosū ⁊ iustum hominēꝫ. Et
p hoc pbat̄. 12. Methaphisi. in fi
ne q̄ vnꝰ deus r̄git ⁊ gubnat totū
mundū tamq̄ vnū regnū bn̄ ordi
natū ⁊ bn̄ ɔnexuꝫ. q̄ dispositō na
turalis entiū est talis qualis ē op
tima. qd ex hoc patꝫ q̄ vnūquod
q̄ est optimū quādo est in sua na
turali dispositōne. Sed mō sic est
q̄ pluralitas p̄ncipatuum nō est
bona. sicut nō est bonū q̄ eēnt mlte
te familie ī vna domo incōnexe ⁊
nō cōmunicantes ad inuicē. Reli
quitur igit̄ q̄ totū vniuersum sit
sicut vnꝰ p̄ncipatus siue vnū reg
nū gubernatum ab vno guberna
tore qui est deꝰ primū mouens ⁊
primū intelligibile ⁊ primū bonū
Et ideo ɔcludit Arestotiles sic. En
tia nolūt male disponi hec ē bona
pluralitas

pluralitas prinncipatuum. Vnꝰ
ꝯ princeps. Regnū tociꝰ vniuer
si ē regnū dei in q̄ deꝰ monarchice
p̄ncipatur. De quo regno dt xp̄s.
Joh. xix. Regnū meū nō est hinc
quasi diceret. Licet regnū meum
sit inter malos. tn̄ nō est hinc id
est nō sumit originē de hoc mūdo.
Et ideo vera lr̄a est. Nūc autez reg
nū meū non est hinc ⁊ non h
Secūda āt species politici p̄ncipa
tus q̄ est Aristrocratia ī qua plu
res v̄tuosi. pauci tn̄ dn̄antur. ⁊ ē
minꝰ bonꝰ p̄ncipatus q̄ regnū. Et
t̄cia est minꝰ bona que vocat̄ Ty
mocratia. In qua multitudo non
optimoꝝ ꝫ mediocres dn̄antur.
Sicut aūt tres isti p̄ncipatus fūt
boni: licet n̄ equalit̄. Ita correspō
dent eis tres corrupcōnes p̄ncipā
di: q̄ ꝓprie nō sunt p̄ncipatus poli
tici. ꝫ transgressiones ⁊ corrupcō
nes eorūdem. Nā regnū corrumpi
tur in tirānidem. Aristoc̄tia in oli
charchiā. Tymoc̄tia in democ̄tiā
Primo ꝯ corrūpitur regnū in ty
rānidem: quādo de rege fit tyrānꝰ.
Sicut in regno dn̄atur vnꝰ: ita in
tyrānide: q̄ tam regnū q̄ tyrāni
des vidētur monarchie. Sz in hoc
ē dr̄na: q̄ tyrānꝰ in ōnibꝰ intēdit
vtilitatem ꝓpriam. rex vero vtilita
tem subditoꝝ. Et ideo sicut regnū
est optimꝰ p̄ncipatus: ita tyrāni
des est pessima ⁊ corruptio mon̄r
chie Contrariū em̄ optio: est pes
simū. Regnū aūt ⁊ tyrānides fūt
cōtraria. sicut r̄x ⁊ tyrānꝰ morali
ter q̄ malꝰ rex fit tyrānus. ¶ Se
cuda aūt species politici p̄ncipatꝰ
que est Aristroc̄tia: ī qua pauci
virtuosi dominātur: corrūpitur in

olygratiā. In qua pauci ⁊ viciosi
dn̄antur qui oīa bona cōitatis at
tribuūt sibijpsis ⁊ amicis ⁊ non
intēdunt bonū ipsiꝰ tociꝰ cōmuni
tatis. ꝫ totum bonū suū ⁊ amicoꝝ
suoꝝ. Vn̄ dignitates ⁊ officia cōi
tatis ꝯferunt tantū amicis suis vl̄
vsurpant sibijpsis Tercia species
politici p̄ncipatus que est Tymo
cratia: in q̄ multi boni mediocres
tn̄ dn̄antur: corrūpit̄ in democ̄tiā
in qua multi: nō quidē mediocres
ꝫ populares dn̄antur. Et ista cor
ruptio minꝰ habet de malo. sic p̄n
cipatus sibi ꝯtrarius minꝰ habet
de bono Aristroc̄tici nāq̄ p̄tēdunt
bonū ꝯmunetam diuitum q̄ pau
peꝝ: quia Aristroc̄tia est p̄ncipa
tus mlt̄itudinis collcē de vtrisq̄.
Sed democ̄tici intēdunt p̄ncipa
liter bonū pauperum ⁊ de dāpnis
diuitū nichil curāt. ⁊ hoc ē minꝰ
malū q̄ bona ꝯmunitatis arroga
re ⁊ vsurpare sibi ⁊ amicis. sicut
faciunt Olygrachiti. Et Olyg̃chi
ti fūt minꝰ mali q̄ tyrāni: q̄ tyrā
nus tantū habet oculū ad bonuz
suū ꝓprium ⁊ nichil curat de amic̄.
Sic ꝯ patet q̄ tres sunt spēs p̄nci
patus politici ⁊ tres earuz corrup
tiones ⁊ q̄ optiꝰ p̄ncipatus ē reg
nuz vel monarchia ⁊ eius corrup
tio est pessima scilicet tyrānides.
Dicit ꝯ salomon q̄ in tantū appre
ciabatur sapiam que docet rc̄e co
lere deum q̄ preposuit illā potesta
ti cuiuscumq̄ p̄ncipatus: q̄ cū in
ter spēs p̄ncipatuum regnū sit op
timuz preposuit illam regno imo
regnis Est ergo hoc nomē regnū
equiuocū: q̄ vno modo regnū vo
catur ipsa terra vel regio vni regi

182

Regnū

subiecta: sicut dicimus regnum frā-
cie vel etiam anglie. Et sic accipitur
Math. 4. vbi legimus quod dyabolus
assumpsit xpristū in montē excel-
sum et altū et oñt ei oīa regna mun-
di. Alio modo accipitur regnum pro
potestate p̄ncipandi solitarie siue
monarchice. Et sic exponit Crisos.
illud Joh. 19. Regnum meū non ē
de hoc mundo. i. potestas vel autori-
tas, qua sum rex nō habet originē
ex causis humanis vel per huma-
nam electionem sed aliunde: quia
a deo. Tercio modo loquendo ipsi
homines occupantes terrā sub do-
minio alicuius monarchie vocan-
tur regnum. Et sic accipit regnū A-
pocal. 4. Fecisti nos deo nostro r̄g-
num et sacerdotes. Siue ergo loqua-
mur de regno que sunt terrarum re-
giones siue pro regnis que sūt po-
testates et principatus regnādi sci-
viri preponūt bonam vitam regnis
Ad hebre. xi. Sancti per fidem vi-
cerunt regna etc. Preponenda ē er-
go vite sanctitas et morum pbitas
non solum regnis sed etiam sedibus
et honoribus mūdanis et transito-
riis Luce. 2. Deposuit potētes de se-
de et exaltauit humiles. Sedens su-
per equum qui libenter cespitat et
prosternit equitantem: exponit sē
periculo si nō descendat q̄tumcūq;
equus videatur ad tempus porta-
re suauiter. Honor mundi est qua-
si equus eleuans hominem a t̄ra
et portans suauiter quia delcābile ē
hominem honorari per ministeria
hominū: adulationes: inclinacōes
et genuflexiones et vocari magister
et dñe. Sed caueāt hōrabiles quicū-
q;: quia iste ē equus valde dolorosus

Narrat de quodā histriōe qui ha-
buit quēdam equum sup quem eq̄-
tabat et cum eo frequēter corā hoī-
bus in aula ludebat et inter alios lu-
dos quos equū suum docuerat. do-
cuit eum quod quociēs diceret sibi flec-
tamus genua: equus sibi obediret et
genuflectēt. Qñ aūt dicēt Leuate
quod surgēt. Cōtingit ḡ quod mīstrallus
histrio iste accedens ad festum cu-
iusdā nobilis et equum suū cum e-
quis aliorum hospitū collocauit ī sta-
bulo. Cum aūt hoīes comedissent
Iste ministrallus morabat sic debu-
it circa ludum suum in aula. iteri
vadit quidam armiger ad stabu-
lum et vidēs equum ministralli ro-
tundum et pinguem. Reliquit ibi
equum suum macillentum et ascē-
dit equum ministralli et recessit Ci-
to post innotuit negociū mīstral-
lo qui relictis omnibus: cucurrit ī
sequens istum armigerum. Armi-
ger videns quod fere eum attigerat et
apprehēderat. temptauit transire
quamdam aquam quam nullus
pedes potuit trāsuadere. Videns
ergo ministrallus quod erat in procī-
ctu perdendi equum suum prosper
equo existente in medio fluminis
clamauit fortiter ad equum. Flec-
tamus genua. Statimq; equus au-
dita voce domini sui flexit genua et
armigerum proiecit in aquam. Et
cum clamasset Leuate. equus sur-
rexit et rediit ad dominum suū. Mi-
nistrallus ille qui ludit et illudit at-
q; decipit homines est mundus. E-
quus cum quo optime et maxime
ludit est honor temporalis. in Psal-
mo. Fallax equus ad salutem. Ar-
miger enim qui equum furatur ē

quilibet ambiciosus ad honores
Caueat ergo talis qr q̄tumcūq;
placet mundo ꝛ quādo alius est i
maxima securitate dicit sibi. flecta-
mus genua ꝛ priuabit eū hono-
re obtento. vñ phīa loquēs in p-
sona fortūe hominibꝫ q̄ impatien-
ter sustinent quando de honoribꝫ
ꝛ dignitatibus deponuntur. 2. de
cōs ꝓsa. 2. dicit sic Hec nostra vis
est hunc continuū ludū ludius
rotam volubili orbe versam⁹. Infi-
ma sūmis ꝛ sūma infimis mutare
gaudemus Ascende si placet: ꝫ ea
lege. ne vti cum ludicri mei ratio
postulet. descendere iniuriaꝫ putes
Versus. Si placet ascende: ꝫ quo
tendat rota tende Eccs. 10. Sedes
ducū supbor. destruxit de⁹ ꝛ sedē
fecit mites pro eis Igitur p̄ponen-
da est vite sanctitas q̄ vera sapiē-
tia nuncupatur non solū ꝛgnis ꝛ
potestatibꝫ: ꝫ etiaꝫ sedibꝫ ꝛ honori-
bus. Sed q̄d de diuicijs sentit sa-
lomō statī subdit. Diuicias nich-
il esse dixi i cōpacōe illius ꝛ sapie.
Et bene dicuntur diuicie nichil qr
eis hoīes annichilant Irritando: i
sidiando: machinādo ꝛ bellando.
Vnde ꝓpt diuicias vnusquisq; an
nichilaē nitit aliū. ¶ Secundo qr
maxie in necessitate nō iuuant in
morte i iudicio qñ hoīes maxime
idigent tūc dñm suum dēlinqūt:
In. Ps. Dormierunt sōnum suū
ꝛ nil inue. oēs. vi. di. in ma. suis Et
Job. 27. Diues cū dormierit nich
il secum auferet apiet oculos suos
ꝛ nichil iueniet. ¶ Tercō dicunt
nichil qr nō saciant aīm possiden-
tiū Sicut vacuū dr nichil Eccs. 8.
non satiat oculos visu nec auris i-
plebit auditu Nec mirꝫ qr ōnia ter-
rena sunt vana Jē. 4. Aspexi terrā
ꝛ ecce vacua erat ꝛ nichil. Ergo
merito ōnibꝫ p̄dictis est sapiētia
p̄ponenda. Lcō. 92.

Nec comparaui illi lapidē
preciosum quoniam om-
ne aurum in compatiōe
illius: arena est exigua ꝛ tamq̄ lu-
tum estimabitur argentum in cō-
spectu illius. ¶ Postq̄ sapiens
declarauit valorem sapientie pre-
ponendo eam potencijs honoribꝫ
ꝛ diuicijs generaliter Diuitē vi-
dentur placere ꝑm triā genera spe-
cialiter videlicet. gemmas. aurū.
ꝛ argentū Ideo in parte ista ostē-
dit valorē sapientie per compa-
tionem ad ista tria genera singil-
latim ꝛ singulariter. primo de gē-
mis. scdo de auro. tertio de argen-
to. Et est satis conueniens ordo.
¶ Quantum ad primū dicit sic.
nec comparaui illi scilicet sapientie
lapidem preciosum. De istis tribꝫ
loquens simul Boecius. 2. de con-
solacione dicit sic metro quinto.
Heu primus quis fuit ille Auri q̄
pondera tecti gemmasq; latē vo-
lentes preciosa pericula fodit.
Narrat Boetius metro illo q̄ pa-
tres nostri in etate aurea ꝛ mun-
di principio fuerunt contenti de
hijs quibus natura indiget. Co-
medebāt fructꝰ arborꝫ: bibebāt a-
quas fōtiū: dormiebāt i p̄tis ꝛ vte-
bant lanis naturaliter coloratis.
Tūc ignorauerūt eī tinctuās pā-
norꝫ. mixturas liq̄rum: dolositates
mercatorꝫ ꝛ crudelitates bellatorꝫ
Oīa eī ista a cupiditate sūpserunt
exordiū. Et ideo mō ꝓ gēmis pro

183

auro ⁊ argento pugnāt homines
sine quibus natura humana suffi-
cienter regi posset immo ista velle
latere videntur In cuius signū in p-
fundo ⁊ in visceribus terre latent.
Quicquid enim necessariū est ad
vitam humanā vel est elōgatum
a tra: sicut corpora celestia: vel ad
minus de terra oritur ⁊ in superficie
tre se offert: sic herbe: arbores: bla-
da ⁊ huiusmodi. Illa vero que ad
humanā naturā non vident sub
terra latent cuiusmodi sunt aurū
⁊ argētum ⁊ lapides preciosi quo-
rū generatio est in abscondito. Et
ideo ille qui talia primo scrutatus
est ⁊ fodit preciosa pericula p qui-
sivit. Et hoc ē quod dicit Boecius
Heu prim⁹ ⁊c. dicit ḡ Salomon.
Nō comparavi illi scilicet cultui di-
uino qui ē summa sapia in hac vi-
ta lapidem p̄tiosū. Nec est mirum
q̄ sūma virtus lapidis preciosi tā-
tū potest ꝓficere ad salutem corpo-
ris. Cult⁹ vero dei ꝓficit ad salutē
mentis Et ideo bene dicit Job .28.
Nō cōferetur tinctis in die coloribo
nec lapide sardonico preciosissimo
vel saphiro. Dicit ergo quantū ad
gēmas q̄ eas sapie nō cōparavit
⁊ nō adequavit. Quātum vero ad
aurum ⁊ argētum ostendit prepō-
derationem sapientie in estimaci-
one sua per duo exēpla. Nā aurū
cōparat arene ⁊ argentū luto. Et
per ista duo omnē intelligit pecu-
iam. Et ideo sicut lutum ⁊ arenā cō-
culcamus ⁊ cōtempni⁹ Ita omnē
pecuniam. Et vilipendere debem⁹ in
cōparationem ad vitam bonā hoc
est eam citius relinquere q̄ q̄ trās-
grediamur vel negligamus man-
data dei In ps̄ Dilexi mandata tua
super aurum ⁊ topaziō. In arena
est sterilitas: dissolubilitas ⁊ gra-
uitas Et istas tres cōdiciones defe-
ctiuas causat amor pecunie in mē-
tibus mundanorū. Sterilitatē per
auariciam ꝓpter quā impediuntur
ne liberalit̄ fructū facient peniten-
tie Ecclesiastici .4. Qui amat diuici-
as fructū nō capiet ex eis Iher. .22.
Scribe virū istum sterilem virum
qui in diebus suis non prospera-
bitur. Secundo deordinatus amor
pecunie: causat in homine dissolu-
bilitatem. Sicut lapilli ī arena sūt
inter se diuisi ⁊ non cōglutinati p
coherentiam: ita inter amatores pe-
cunie semper est diuisio: discordia
⁊ litigium. Tercio causat in eis g̃-
uitatem que est appetitus tēdendi
deorsum Subtrahit enim mentem
a cecitatibus ⁊ facit eam inherere
caducis. Et ideo signāter dicit Sa.
Prouerb. .8. Accipite disciplinam
meam ⁊ non pecuniam / doctrinā
magis q̄ thesaurū eligite. Notan-
dum est tamen q̄ pecunia preiudi-
cat sapientie in diuersis videlicet
in precipiendo In discernendo ⁊ in
protegendo. Isti enim actus sunt
proprie operationes sapientie rec-
te p̄cipere: iuste discernere ⁊ salue
protegere. Sed iam venit pecunia
⁊ istas operacōnes vsurpat. Preci-
pit enī magnis ⁊ paruis, diuitib⁹
⁊ pauperibus ⁊ omnes ei obediūt
ad nutū sicut monachus abbati
suo Ecclesiasti. decimo. Pecunie o-
bediunt omnia. Secūdo discernit
⁊ iudicat ⁊ sic omnia iura mundi
allegat pro ⁊ contra notabilissime
ad ꝓp ōitū suū. Sedet ī ꝯsistoriis ꝓ

tribunali · tam ĩ foro ecc̃iastico q̃ Ciuili de quib⁹ oĩbus d̃r Mich̃. 3. Principes eius in muneribus iudicabãt ⁊ sacerdotes eius ĩ mercede docebant ⁊ ꝓphete eius in pecunia d̃inabant ¶ Tercõ pecũia ꝓtegit ⁊ defendit tam m̃iustos q̃ iustos. Ecc̃i. 7. Sicut enim ꝓtegit sapiẽtia sic protegit ⁊ pecũia. Narrat actor lapidarij. c. 4. de Jaspide tres cõdicões. Vna est q̃ si caste geratur facit portantem tutum potentem ⁊ sanum. Secũdo dicit q̃ si gestans dat falsũ inditiũ lapis ꝑdit virtutem suam. Tertio addit q̃ lapis non exercet virtutem suam potissime nisi includatur in argẽto. Moraliter iste lapis figurat iustitiam. hec est enim virtus quedam que se hñtem facit tutũ ⁊ sanum ⁊ fortem. ꝓuerbi. 12. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Erat etiam semp tut⁹ q̃ Sapiẽ. 3. Justorum anime in manu dei sunt. ¶ Sed secũdo ista iustitia ẽ tal' nature si ille q̃ eã portare deberet fecit flm̃ inditiũ statĩ ꝑdit meritũ suũ. Eze. 18. Si ãt auertit se iust⁹ a iustitia sua ⁊ fecerit iniq̃tatẽ om̃s iusticie ei⁹ ñ recordabũtur ĩ p̃uaricacõe. q̃ p̃uaricatus ẽ ⁊ in pcc̃o suo q̃d fecit ĩ ip̃is morietur. Ergo iustitia ꝑdit virtutem suam ⁊ primũ suum debitum. Si hõ fecerit flm̃ inditiũ. Sed dolendum est nimis de tercõ q̃ iustitia hijs diebus non exercet virtutẽ suam nisi ĩuoluatur argento q̃tũcũq̃ sit clã causa pauperis nõ expedit nec absoluit̃ in Curijs ꝓpe vel regis: nisi inuoluatur argẽto Et ideo nimis vbiq̃ verificatur verbum ꝓphete supius allegatũ Pñcipes eius ĩ muneribus iudicabãt q̃tum ad paupes ⁊ dños ⁊ sacerdotes eius in mercede docebant q̃tum ad viros ecc̃iasticos. Et ꝓphete eius in pecũia d̃inabant: q̃tũ ad religiosos viros. Et bñ dicit̃ Ecc̃i. 8 Multos ꝑdidit aurũ ⁊ argentum ⁊ vsq̃ ad cor regum extẽdit ⁊ conuertit. Conuertit videlicet ad iniquitatem Et vocatur mammona iniquitatis Ecc̃i. 10. Nichil iniquius q̃ amare pecuniam. ¶ Secũdo Salomon cõpat argentũ luto cũ dicit. Tamq̃ lutum estĩabitur argentum in conspectu illi⁹ Et melto tq̃ lutũ. Lutũ ẽ detꝑatiuũ cuiuscũq̃ q̃d tangit. ꝓpter suã feditatem Vnde qui cadit in luto totaliter deturpatur in corpe Isto mõ qui cadit in amorem argenti vel pecũie necessario maculatur. Si ꝓtrahatur argentum sup albissimum ꝑgamenum relinquit̃ s̃m tactum argẽti vna magna linea in ꝑgameno ⁊ tñ argentum ẽ album ⁊ ꝑgamenum similiter. Eodem modo licet anima sit innocens ⁊ munda ⁊ argentum sit res in suo gñe bona q̃ omnis creatuã dei bona est. bñ ea vtentibus Si tm̃ fortiter imp̃matur aĩe ꝑ amorem. relinquat ibi lineã nigram peccati. cuius vltimus punctus est casus ad infernũ. Job. 21. Ducunt in bonis dies suos ⁊ ĩ puncto ad ĩferna descẽdũt De isto luto d̃r. Aba. 2. Ve q̃ mltiplicat ñ sua vsq̃ q̃ aggrauat ꝯtr̃ se dẽsũ lutũ. Secũdo lutũ ẽ tenax ⁊ tẽtiuũ. Vñ hõ ñ ambulat ĩ ꝓfũdo luto ñ cũ mg̃no labo ẽ ⁊ frequẽt̃ ĩfigit̃ ⁊ stat ĩmobiliter

184

nisi sibi caueat. Ita est de ambulante in amore pecunie retinet mente et infigit ne possit proficere merito spiritualis vite. In cuius figuram Pharao rex egipti oppressit filios israhel seruitute luti et lateris ne essent liberi in regno suo Exod. 1. Ita dyabolus existens in mundo nititur opprimere seruitute argenti et diuiciarum sciens quod nemo potest duobus dominis seruire Math. 6. Non potestis deo seruire et mamone. et qui seruiunt mamone infiguntur in luto quod non possunt proficere. In Ps. Eripe me de luto vt non infigar. Recitat Aristo. in poeta sua quod poete arbaci vocauerunt dona compedes: quia sicut compeditus non potest procedere sicut vellet et posset secundum virtutem motiuam corporis sui: sed constringitur et retrahitur ad ambulandum secundum mensuram quam compedes sibi limitant et concedunt. Ita recipientes dona quantumcumque sunt discreti et fortes in iusticia sentiunt se restrictos et retentos et quasi quodam modo compeditos ne similiter libere exerceant quod iusticia sibi suadet. Tercio de luto decocto fiunt lateres durabiles contra ignem et sic amatores luti et pecunie fiunt apti vt ponantur in igne infernali imperpetuum Ecclesiastici. 9. Corda hominum replentur malis in delectacionibus pecunie et post hoc ad infernum deducuntur super aurum et argentum gratia bona proverbiorum 22. Lectio. 93.

Super salutem et speciem dilexi eam et preposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile est lumen illius.

Postquam Salomon declarauit sapientiam esse preponendam bonis exterioribus puta potencijs: diuicijs et honoribus. Hic ostendit sapientiam esse preponendam bonis corporalibus tam exterioribus quam interioribus. Et circa hec tria facit. Nam primo ostendit quod sapientia preponderat omni corporali prosperitati. Secundo eam assimilat cuidam spirituali qualitati. Tercio declarat causam exempli dati. Secunda pars ibi. et proposui pro luce. Tercia ibi. Quoniam inextinguibile. Circa primum est aduertendum quod duo bona sunt ad corpus pertinentia que amplius appreciantur mundani videlicet: assistentia sanitatis et apparentia speciositatis. Hec enim maxime affectat homo habere quantum ad bona corporalia: videlicet corpus suum sanum et pulchrum: sed secundum sententiam spiritussancti quam nobis per Salomonem proponit vtrique istorum preponenda est sapientia id est conuersatio bone vite vel deuotus dei cultus. Vnde dicit sic. Super salutem. Quantum ad primum Et speciem. Quantum ad secundum dilexi eam id est sapientiam. Ratio primi est quia sapientia est salus anime. Et ideo quantum preponderat anima corpori: tantum preualet sapientia corporis sanitati. Ecclesiastici. 30. Salus anime in scitate iusticie Ratio secundi est quia pulchritudo corporis est multum vana. Prouerb. 31 Fallax gratia et vana pulchritudo Cum ergo salus anime magis sit diligenda quam salus corporis: et salus corporis plus quam forma corporis patet quod super vtramque est sapientia diligenda. Notandum est quod sanitas corporis

non est nimis diligenda. nec cor
palis infirmitas nimis detestan
da imo quando a deo imittit cum
gratiarum actionibus acceptanda. quia
valde cedit in bonum infirmitas cor
poris si tamen assit paciencia mentis.
Primo est ei vt antiquis exemplis
vtar: infirmitas corporalis quasi arche
preciose concathenacio persone scelero
se incarceracio. Socij fugientis ar
restacio et hostis resistentis expugn
nacio. Primo enim dico quod infirmi
tas corporalis est quasi arche precio
se concathenacio quanto enim cista vel
archa forcioribus cathenis est col
ligata. Et quanto pluribus seris fer
reis est clausa. tanto est apcior ad
seruandum thesaurum quod intrinsecus
est reconditum. Sic quando corpus hominis
est infirmum ligatur sic solet dici
vulgariter vinculis ipsius dei. et sera
tur sera quam solus deus aperit et
tunc est tale corpus aptum ad seruan
dum thesaurum preciosum ipsius anime
que est ipsum nobilissimum iocale
dei vnde Bernardus. Thesaurum seruan
dum accepi pro quo mercator non
insipiens sanguinem suum dedit
vinculo. Ergo infirmitates sunt gra
tanter sustinende quando nobis
deus mittit. Eccli. 6. Subice hume
rum tuum et porta illam et ne acci
dieris in vinculis illius Et infra. De
cor vite est in illa et vincula illius
alligatura salutaris. Hoc est quod
signanter dicit Apo. 2. Cor. 12. Li
benter gloriabor in infirmitatibus
meis vt inhabitet in me virtus xpi.
q. d. Quando sum vinctus infirmi
tatibus tunc sum fortis sicut cista
apta et ydonea vt inhabitet in me
virtus xpi. quia quando infirmor: tunc

forcior sum et potens. Secundo infir
mitas corporalis est moraliter quasi per
sone scelerose incarceracio. Quando
vnus fur vel predo capitur qui mul
tos socios habuit et multorum
conscius vinculatur et magnis tor
mentis affligitur donec dicat et con
fiteatur veritatem et suos socios in cri
men proclamet et accuset. Caro enim
moraliter est res multum criminosa
Socij sui sunt sensus corporis et fre
quenter spoliant animam virtuti
bus. Istum furem deus capit et in
carcerat et ponit ad questiones
et tormenta quando mittit sibi for
tes febres vel guttam vel paralesim
et sic de alijs. Et causa est quia alias
non confiteretur veritatem nec so
cios in crimine proclamaret. Vnde
videmus communiter quod illi qui sa
nivix in anno. vel in duobus confi
tebantur annis. statim cum infirman
tur mittunt pro confessoribus su
is et faciunt accusacionem sue con
fessionis coram Curato In ps.
Cum occideret eos querebant eum
et reuertebant. et di. ve. ad eum et rememo
rati sunt quia deus est. ad. e. et. d. ex
re. eorum est Et in alio Ps. Multipli
cate sunt infirmitates eorum. postea
accelerauerunt. Tercio infirmi
tas corporalis est quasi socij fugien
tis arrestacio. Contigit quandoque
quod multi socij peregrinantur simul.
in itinere faciunt expensas comu
nes et viuunt delicate symbolum
conferentes et vnusquisque pro ca
pite soluat Euenit ergo interdum
quod vnus eorum fugere nititur sim
bolo suo nondum soluto et inten
dit aspotare ratam suam et alij eti
am soluent pro eo communiter. Talem

T. 4.

190

ysaia

Repletensum instum est attestati
a ad simbolū sui solutionem cōpelli.
Isto modo moraliter anima a corpus peregrinantur simul in hac vita
z. Cor. 4. Quā diu sum⁹ in hoc corpore peregrinamur. Faciunt expensas cōmunes. quia nec anima sine corpore: nec corpus sine anima: delectatur in peccando Justum est g̃
q̃ sicut vterq; in delectationem: in
peccādo participat. Sic vterq; pro
rata sua in penitentia simbolū sue
porcōnis exsolvat. Modo sic est q̃
caro est sicut socius fugitiuus a i
constans a nollet soluere quid q̃
Job. 13. Fugit velut vmbra a nūq̃
in eodem statu permanet. Deus ergo qui iust⁹ est a iusticias diligit
facit eam attestari per infirmitatē
a cōpellit eam soluere q̃tum iusticia exigit: velit nolit Matth. 18. Misit eum in carcerem donec ꝺ̄ deret
v. debitum. Exemplū huiꝰ habet⁹
Isaye. 38. de rege Ezechia qui cū
peccasset contra dominum in hoc q̃
sibi non fecerat canticum regraciatorium pro victoria nobilissima
quaz sibi deus fecerat. 4. R. c. 19. Rñ
angelus domini percussit in vna nocte in castris Sennacherib regis
assiriorum. 185000. Offēsus ergo dominus cōtra ezechiam misit sibi
infirmitatem grauissimam de qua
egrotauit vsq; ad mortem. Misit etiam ad eum Isayam prophetam
qui sibi diceret dispone domui tue
quia morieris tu a non vives. Et
fuit prophetia scd̄m rationem a
non scd̄m prescientiam. Et statim
ezechias conuertit faciem suā ad
parietem a oauit cum lacrimis do
minuz a fletu magno fleuit. a statim egressō ezechia de palacio regio:
anteqũ transiret mediam partem
atrij dicit dominus ad Isayaz. Reuertēa dic ezech. duci populi mei
Audiui orationem tuam a vidi lacrimas tuas a sanaui te. die trio
ascendes in templum domini ad
dam diebus tuis quindecim annos
a tunc tercio die ascendit in templū
a cantauit illud canticuz Ego dixi
in dimidio dierum meorum vadā
ad portas inferi ac Ecce quomodo
ezechias quia non soluerat deo
quod debuit: attestatus fuit per infirmitatem donec soluisset perfecte. Antiqui enim patres pro victoriis eis concessis diuinitus. Cantica regraciatoria curiose solebant
componere. sicut dicit magister in
hystoriis quarti libri Regum quarto. ¶ Quarto infirmitas corporal'
est hostis resistentis expugnacio
Caro enim concupiscit aduersus
spiritum. Spiritus autez aduersus
carnem. Hec enim sibi inuicem cōtrariantur Ad Gal. 4. Et ideo debilitas carnis est fortitudo spiritus.
ecclesiastici. 21. Infirmitas grauis
sobriam facit animaz. Vnde Bernardus exponens illud Apostoli.
Quando infirmor tūc fortior sum a
potens dicit sic. Quid mirum si hoste debilitato fortior efficiaris: n̄ forte illam insaciabilem dicam animam que non cessat cōcupiscere aduersus spiritum. Ex quibus omnibus satis patet q̃ sanitas corporis nō
est nimis affectanda: nec infirmitas corporis nimis detestāda. a q̃
super salutem corporis sapientia ē
amanda propter quod dicit Salomō Sup salutē dilexi eam. Secūdo

ꝑmit sapientiaz pulchritudim. Super salutem inquit a speciez dilexi eam. nec mirum Species enim siue ⁊poris pulchritudo est bonum defectiuū a bonuz deceptiuū Primo dico q forma pulchritudo vel species est bonum defectiuum Nam ⁊tinue fugit ⁊tinue pdit a diminuitur Vñ Boe. z. de ⁊sola. psa. s. Forme vero mitor vt rapidus est vt velox vt verna liū floz mutabilitate fugacior Et ifra Estimate qitum vultis mimo ⁊pis bona duz sciatis hoc qdcuq mirame tridiane febris igmaulo posse dissolui de hoc dt Ouidius. z. de arte amandi. forma bonum fragile est q̄cuq accedit ad annos. Fit minor a spacio carpitur ipsa suo. Nec viole semper nec floxent lilia semper Et riget amissa spima relicta rosa. Et tibi iam veniet si tam formosi capilli. Jam veniet rugꝰ q̄ tibi ⁊pi? arent Et ido dat ⁊sequenē bonam doctrinam hoi qui vult se facere amabilez q studeat animuz suum colere p virtutes a sciencias. q illa est pulchritudo pmanens vsq ad mortem. Vñ subdit iā molie aim q̄ duret q astrue formam Solus ad extremos pmanet ille vogos. Nec leuis ingenuas pectus solusse p artes Cura sit a linguas edidisse duas videlicet grecam a latinam Et eid dem li. z. dicit sic Quācito membra tum laxantur ⁊pa rugis Et pcit i mudo qui fuit ore color Est ergo species bonuz defectiuum vñ eccī. ii. Ne laudes hominez i specie sua nec spernas hominē in visu suo. Secudo est intz bonū infrahē. Ratio enī diūgitur pudicicia a pulchritudo. vnde auctor libri de varietate carminum ad Joh. de normis. z. dicit sic Tria sunt seminum genera que in multo iuuentutis agro absq; comitantibus izaniis tarissime ⁊uale sunt. Elegantia pulchritudinis: vigor fortitudinis a suauitatis voces. pulchritudo enim iuuenem aliene predam libidis aut pdonem efficit castitatis Fortitudo audaciā igerit audacia vo iniurias ⁊mittendas impellit. At vero qui vocis ameitate pminēt lasciuia modestis iudicia proficiēnis us a iocosa seriis aīponuut. vñ helynād? sicut narrat vincenaꝰ li. z. c. 199. Difficile iuenitur aliqꝰ leuis vocis a grauis; virtutū q̄pe vocis leuitas cantum vite grauitas planctum desidet Et subdit Et vidi infinitos tam viros q̄ mulies seu feminas tante vite peiores q̄ to vocis meliores Hec ille. Est ergo pulchritudo siue species bonū quoddā ⁊pis quod tñ multis est occasio magni mali et ido signanter dicitur Eccī. 9. Auerte faciem tuam a muliere compta a ne circumspicias speciem alienā ꝓpter speciem mulierum multi perierunt Et ex hac concupiscentia q̄si ignis exardescet. ¶ Tercō species corpalis est bonum deceptiuum. Fugit enim hominem in superbiā aliquociens a sic propter formaz carnis pdit gratiaz mentis Jn cuius figurā legim? Matb. 14. q herodes i conuio suo celebrās diem natal? sui Jussit occidi iohannez baptistam. Herodes interpretat glorians in pellibus a signat de

ſpēē ꝯ ꝑtis gloriantem q̄ tota est in pelle siue in ſupficie a nō in profundo. Vnde Boeci. 3. de cō ſolatione. Si lincis inquit oculis homines vterentur vt eorum visus q̄q̄ obstantia penetraret. Nōne introſpectibus viſceribus illud altipiadis ſuperficie pulcherrimum corpus turpissimū videretur. Igit̄ te pulchrum videri non tua natuā ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas Homo ergo glorians in pelle ſue pulchitudinis celebrat ſuū diem natalē dum inānit gloriatur de bono tam vano quod non operando: ſed naſcendo recepit. Et iſte ſtatim occidit Johannem: id est gratiā propter vanam gloriaz decept⁹ Daniel. 13. Species decepit te. Lectio. 9ę.

Venerunt autem michi omnia bō pariter cū illa a innumerabilis honeſtas p manūs illi⁹. ℣ Poſtq̄ autor declauit q̄tum bonum est colere deū quod vocatur hic ſapientia: quia maius est omni honoē tēpali: omni decori corporali a omni valore mūdiali. Et ſic per ōnēs q̄ habet ſingulam excellentiā. Hic oſtendit q̄ ipſa habet generalem ſufficientiam Et circa hoc duo facit Primo narrat affluentiā diuine liberalitatis. Secūdo vehemētiam hūane iocūditatis quā cāuſabat in eo ſapiētia acquiſita a deo. Secūda parſibi Et letat⁹ ſum in omnib⁹. Venerūt michi omnia bōa. ℣ Notāda est hiſtoria de Salomone que ponitur 3. Re. 3. Salomon poſt mortez pris p motus ad regnum cum hoſtias immolaſſet deuote. nocte ſequenti appāruit ei dominus dicēs. Poſtula quid vis vt dem tibi. Cui Salomon. dñe deus ego ſū puer parvulus ignorans egreſſum meū a exitu a tu elegiſti me ſuper populū tuuz qui est innumerabilis ſic arena maris da michi cor docile vt diſcernē possim iter bonum a malum a vt possim iuste iudicare populū. Placuit iſta petitio dnō. Et rndit dominus per ſompnīū Salomoi. Quia poſtulaſti verbū hoc a non petiuiſti dies multos: nec diuicias nec animas inimicorū tuoz: ſ poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendū iudicium. Ecce feci ſēm ſermones tuos a cōceſſi tibi cor ſapiens a intelligens vt nullus ante te ſimilis tui fuerit: nec poſt te ſurrecturꝰ ſit. Inſuper a que non petiuiſti conceſſi tibi. videlicet diuicias a gloriam a ſi in preceptis meis ambulaueris longos faciam dies tuos ℣ Ex hac hiſtoria est notandum q̄ dei liberalitas est magna: quia non ſolum q̄ iuſte petē decdit: imo dat amplius q̄ petatur. Circa quaz materiam ſolent notari iſti versus Plus dare q̄ tollat: rogitetue pollicearue Job Salomonem deus vega floēte probatur. Quorum ſenſus est q̄ tanta est diuina liberalitas q̄ quā do aufert homini bona temporalia ad eius experientiam a meritum vt in Job: a iterum redit ei plus q̄ abſtulit. Secundo plus cōcedit q̄ petitur. Tercio plus tribuit in effectu q̄ exprimit in promiſſiōe. a iſta tria p tres hiſtorias ſacre ſcripture declarantur. Primum ſignum liberalitatis diuine videlicet q̄ plus redit q̄ abſtulit: p3 de Job Cui deus

abstulit primo tam prolem q̄ sb
stantiam videlicet .x. filios a tres fi
lias .x000. ouiū a 3000. camelorū
500. iuga bouum 500. asinas sic̄ pt3
Job i. Cū aūt Job pfectā deo i om
nibus exhibuisset patientiaz Pla
cuit Job facere restitutiōez pleñari
am ablatoz: a nō solū restituit ꝫ
omnia b̄ fua mobilia duplicauit.
Job vltimo Addit dominꝰ que cū
q̄ fuerāt iob duplicia. Cū em̄ pri
us habuisset septē mīa ouiū: ha
buit i fine .14. mīa ouiū a .14. mīa
a camelozā mille iuga bouma mil
le asinas Patet ꝧ q̄ deꝰ plus dat q̄
tollit. Secundū signū diuine libe
litatis imo experimentū est q̄ plus
tribuit q̄ rogat̄. a hoc declarat̄ in
hystoria suprīa posita de salomōe
et hēur z. & z. a ti. paliꝑ. c i. Ter
ciū experimentū diuīe liberalitatis
est q̄ plus tribuit promissum imple
do q̄ expressit promittendo. Et istud
patet per historiam q̄ ponit Nūe
ri. 17. Vbi legimus q̄ cū essent .12.
tribus filioz isr̄l: a dominꝰ sacdo
cū oꝫ iussisset tātūmodo tribui deli
Leui Murmurauerūt alie trib̄ cō
tra Moisen a aaron a allegabant
q̄ ratiōbile foret q̄ de aliqua alia
tribu forent similit̄ sacerdotes. Al
legabant etiam q̄ forte deo place
ret q̄ etiā de qualibet tribu forent
similiter sacerdotes: ne tanta digni
tas vni domui a tam paucis trade
retur ministris dicit ꝧ dominus ad
Moysen q̄ acciperet duodecim vi
gas duodecim principum a scribe
ret in vnaquaq̄ virga nomen pri
cipis cuius erat: exceptavirga tri
bus Leui: quia i illa iussit dominꝰ
scribi nomē aaron Similiterq̄ iussit
dominꝰ q̄ poneret virgas illas duo
decim acciperet vnā aliā q̄ foret vir
ga omnis oīm tribuū in qua no
mia oīm tribuū scriberent̄: ita q̄
essent in vno loco virge .13. a precepit
Moysi q̄ cū ab eis vngas singulas
accepisset fm formā p̄dictā pone
ret eas i tabernaculo oraz dño vna
nocte a p̄misit q̄ illi⁹ vga que; eli
geret p officio sacerdotis q̄ in cras
tino germinaret Et sic illa vga 13 q̄
fuit virga omnis omniuz germi
nasset: signuz foret q̄ de q̄libet tri
bu fierēt sacerdotes vt sic per istō
miraculū cessaret murmur populi
de sacerdocio ptra Moysē a aaron
Factis ꝧ oībus istis rediit Moises 92
i crastinō a inuenit vgaz aaron ger
minasse: floruisse a foliis dilatatis
amigdala ptulisse Ecce declātū est
populo p semp q̄ tantū apōd aarō
a stirpez suā: dignitas sacerdocij dig
nitas p̄maneret Patz ꝧ q̄ deꝰ pl⁹
ip̄leuit i opere: q̄ pollicitus erat in
p̄missione: q̄ nō p̄misit mīsi ḡmi
nacōez a ꝺtulit germinacōez: flori
cōez cū folio a fructu. Ex q̄bus p3 sēl
istoz vsuū: ta exp̄mēta diuīe libe
ralitatis ꝺtinentiuz Plus dare ac.
Media aūt historiaz de istis tāgit
Salomō i lra huiꝰ lcōis: dicēs. Ve
nerūt īn oīa bona pariter cum illa
s. sapia de dono dei Vñ dicit glosa
hic. Quicūq̄ xp̄i p̄cipit noticiaz q̄
p̄ sapia dicit: oīm pie p̄ vtutuz hz
gratiam a in futuro vitam eternaz
Et innumerabilis honestas p ma
nus illius Innumerabilis: q̄ perpe
tua a eterna. Tempoāl ei q̄ tacūq̄
fuerit mirabilis est cum temp⁹ sit
numerus motꝰ fm p̄z a postei⁹ a
phicoz ꝺz hōestas etna inuāb

est ꝛ infinita apte post. Honestas
vno mō est idem ꝙ virtus ꝛ hone-
stum idē ꝙ est virtuosū Et accipit
Aristo. honestum. 8. ethi. vbi di-
stinguit tres species amicicie ſm
tria amabilia. videlicet vtile delcā-
bile ꝛ honestum Et sic accipitur ī
tractatu illo qui sic incipit Mora-
liū dog̃ phōꝝ vbi auctor loquēs
de consilio. dt ꝙ triplex est delibe-
ratio cōsilij capiendi. ¶ Prima ē
de honesto tm̄. an videlicet illud
de quo consiliū petit̄ sit honestum
aut nō. Secūda est de vtili an sit
vtile vel non Et tertia de conflictu
vtriusq; qꝛ si quod sit vtile ꝛ ñ ho-
nestum ꝛ virtuosum ꝛ iustuꝫ nul-
lo mō est eligendum Vñ narrat
valerius ad tyberiū. c. 4. ꝙ The-
mistoles athenienſ strennuitate
ꝛ prudētia patriam suam debelita-
tam: ceperat ad statum p̄stinū re-
pare Xersē regem cum suo exerci-
tu fugaueāt de grecia ꝛ cepit ꝛ col-
ligē tam potentiam q̄ thesaurum
ꝛ anhelare ad hoc ꝙ Athenienses
obtinerent p̄ncipatū grecie. Iste
ergo themistoles intrauit q̄dam
die cōcionem. hoc est congregacō-
nem potentum ꝛ sapientum de ci-
uitate athenien̄. Et dt se deliberas-
se de quodam negotio qd̄ si pos-
sit ad effectum perduci nichil ma-
gis populo atheniensi esset ꝓficu-
um. fuit tñ tale qd̄ oportuit celari
ꝛ occultari. Vñ petiuit a cōcione
ꝙ vnus de septem sapientibꝫ ei de-
putaretur cui deliberationem suaꝫ
cōmunicaret occulte. ꝛ si ille eam
approbaret poneretur in effectu.
Datus est ergo sibi quidam sapi-
ens qui dicebatur Aristides dicit
ergo se deliberasse istud q̄ si subi-
to darēt insultū ad naues lacede-
moniorū q̄ om̄s in vna classe fūt
in mari vicino ꝛ eas statim incē-
derent Ipsi fuerūt dñi maris ꝛ sic
multo potentiores lacedemonijs
effcī. obtinerent de facili totiꝰ gre-
cie p̄ncipatū Isto audito rediit a-
ristides ad Concōnē Et. dt sic īq̄t
consiliū themistol' ē vtilissimum
Ita ē ōmino īiustū nec puplicauit
vlteius quale fuit Statim tota cō-
cio acclamauit ꝙ equū ñ est nec
expediēs nobis erit Et iussit oīo
ꝙ Themistoles desistēt ab incep-
to Vñ apud atiquos virtuosos
nichil fuit vtile ñ qd̄ fuit honestuꝫ
ꝛ iustū ꝛ virtuosū dic̄ ergo salo.
ꝙ aduenit sibi innumerabil' hone-
stas p manus sapie ꝛ per exercici-
um ꝛ operaciones virtutum.:.

Lcō. 94.

Et letatꝰ sū ī oībꝫ qm̄ ante-
cedat me ista sapia ꝛ ig-
norabā qm̄ oīm bonoruꝫ
mater ē. Postq̄ salomō declara-
uit affluentiam dīne liberalitatis
in cōcedendo sapiam deuotis p̄ci-
bus postulatam ꝫ cōsequent̄ de-
clarat vehementiam hūane iocū-
ditatis quā mens hūana ꝯsequi-
tur p sapiam impetrataꝫ. Et circa
hec duo facit. primo oñdit quō p
sapiam ꝛddit̄ hō ꝯpoitꝰ scd̄o quō
ad sapiam sit hō dispoitus scd̄a
ps ibi Qm̄ sine fictione. Cir̄ pri-
mum duo facit p̄mo narrat salo-
mō quō sapia sibi cōtulit habū-
dātiā scē iocūditatis. scd̄o quō ab
eo abstulit ignorantiam inuete-
rate cecitatis. scd̄a ps ibi Et igno-
rabā Narrās ergo quō p sapiaꝫ

id est per sanctē cōuersationis cō
sciam habuit habundantiaz
locunditatis dicit sic. Et letatus sū
in omnibus quoniaz antecedebat
me ista sapientia. Letari debet iu
stus a merito tam in presenti q̄ in
futuro. In presenti quidem de trib⁹
de sui domini infinita bonitate. In
Psalmo Letabitur iustus in domi
no a sperabit in eo a laud. omnes
recti corde. Est enim leticia dilata
tio cordis sicut tristicia est cordis
contractio. Cor autē iusto⁹ sic ē dis
positū: q̄ lata ps ē aduersus supe
us ap⁹ deū a stricta ps vers⁹ mun
dū. Et ideo cor iusto⁹ semp ē letuz
de deo. dicitur ei leticia q̄ latitia a
latitudie. Vñ sic lāpas i ecclā q̄ din
hz suā latitudiez vsus supi⁹ obtinet
lumē a oleū. a q̄n subtrah̄it vt con⁹
lāpadis vtat superi⁹ a latitudo infe
ri⁹ tunc lumē extinguit a oleuz ef
fūditur. Ita moraliter q̄ din cor hoīs
hz suā latitudinē versus celum a co
munē vsus terrā obtinet lumen grē
a oleum caritatis. q̄n subuertitur
totū extinguit. Et q̄ cor hoīs semp
debet habē latitudinē ad deū. ideo
sēp debet habere leticiā de deo. Vñ
ps̄ Jubilate deo omnis ter. ser. aī
Secūdo debet letari in sue conscien
tie puritate. In ps̄ Letetur mōs sy
on a exultent filie iude. Sion inter
pretat specula. Est aūt specula locus
a eleuatus a quo hō potest de faci
li cōspicere a se ꝓcul: sicut i turribus
castroz patet. Mons sion ē aīm⁹
viri iusti: altus per cōtemptū terre
norum a aptus ad speculandū a re
motis per ꝺsideratiōem celestium a
futuroz. In isto mōte debet esse le
ticia a quies. In examinie altissi
q̄ mōtiū n̄ fiūt tbacōes vētoz nec
pluuiaz: ꝫ ē ḡes a serenitas sp. Et
eodez mō ē in mente viri iusti q̄ fīe
docet Sen̄ Mens sapientis ē sicut ce
li supra speram lune vbi nō fiunt
pegne ipressiones. Sz si i mēte iusti o
riatur tbaō p pēz: hz stati ēmedia
ꝺfessiōis. Et iō subdit. exultēt filie iu
de q. d. Nō solū letari dēt inocētes
pfectū i fue ꝺscie pulitate: ꝫ etiā pēite
tes a cōfessi. Juda ei ꝺfessio interpre
tatur dicit Jpocras i anphorismis su
is parte. v. desipie cuz risu facte se
curiores: que vero cū solitudie mo
lestissime Vult dicere q̄ i infirmis
contingit duplex alienatio men
tis. quādoq̄ cum risu a leticia: quā
doq̄ cum desolatione a tristicia. p
ma desipientia ē defacilē curabilis
Secunda de difficili/quia proueit
de materia melācolica que est dif
ficilius ad dirigendum Moraliter ō
mis desipit a alienationem mētis
patitur. Vnde de peccatoribus dici
tur Isaye. i. Deliquerunt dominuz
Blasphemabant sanctum israel
abalienati sūt retrorsum. Inter is
tos tamē est diuersitas. Nam quī
dam desipiunt cum tristicia despe
rationis de diuina miserico:dia a
sacramentis ecclesie a talis desipi
entia est molestissima: sicut desipu
it Cayn. Genes. q: Maior est iniq̄
tas mea q̄ vt veniam merear. Alij
peccanta desipiunt: sed tamen cū
leticia spei de diuina miserico:dia.
In Psalmo. Secōm multitudinem
dolorum meorum con. t. leti. aiam
meam Tercio debet letari iustus
in presenti de sui proximi prosperi
tate: sicut unum mēbrū letatur de al
teri⁹ sanitate a tristat̄ de infirmitate

97

dicit enim tom de suis cōfratribus semper illud Machabeorū.12. Dic fas est a dcet memmisse frm leta mur itaq de gla vestra. Dic ergo Salo. Letatus sū in oibus nec mirum. qz ad Rōs.8. diligētib9 deū omnia cooperantur in bonum siue sint pspa siue sint adūsa. pū.12. Non contristabit iustuz quicqd ei acciderit Et id nulla fortūa mala est apud sapientez Sicut dcdarat Boe.2. de consp. psa.4. qz quilibet potest formare fortunam suā sicut voluerit Si em est aspa a fūstimet eam patienter facit eā meritoriam a occasionem merendi. Si est leta a bene ea vtitur bō facit sibi Et id dt pbia boe. In vestra situm est malum qualem vob fortunam formare malitis. Omnis enim qui videtur aspera aut exercet aut corrigit aut punit. hoc est Omnis aduersa fortūa. aut exercet perfectos a corrigit ipfectos. aut punit iniustos. Et id signanter dicitur ad phi.4. In oibus gr̄as agite ad phi.2. Scio humiliari scio a habundare vbiqz a in ommibus instructus sum a saciari a ēfurire a habundare a penuriam pati Omnia possum in eo qui me confortat. Letatus sum ergo in ommibus Sed quare. Certe qz antecedebat me sapientia ista timor domini. qz inciuz sapientie timor domini vel cultus dei devot9 qui vocatur pietas. Job.28. Ecce timor domini ipsa est sapiētia ac Ista sapientia debet semper hominem precedere a viam ostendere a pparare pūbi.2. Oculi recti vident a palpebre tue precedent gressus tuos Sūt en duo gna hominū quos sapientia non precedit videlicet ipetuosi a accidiosi: hoies em capitosos p̄cipites a impetuosos non p̄cedit sapientia ꝑ stulticia. dicit enim Sene. qz duo maxime sūt cōtraria ysi festinacō. s. a ira. Et id iracundi a ipetuosi nūqz dabunt sapiens ysiliū. Indiget ei quiete a deliberacōe Vnde Sene. de quatuor virtutibz Prudētibus ꝓpium est examinare cōsiliaa non cito facili credulitate ad flā plabi Vnde tales non p̄cedit sapientia ꝑ aliqn subsequitur per sue pūp cōis penam addiscūt alias cauti negociari. Secundo accidiosos nō p̄cedit sapientia. qz negligentes sūt in p̄uidendo a pordinando añ tēp9 Et iō cū temp9 trāsieit tūc eit minis tarde Et id dt Sene. de copia verboz siue de qtuor virtutibz cardinalibz Si prudēs ee cupis in futuz pspectū intende Et q pūt cōtingē aio tuo cūcta ꝓponenti tibi subitū sit. ꝑ añ totum pspicias hā qui prudēs ē nō dt nō putauit hoc fieri qz n dubitat ꝑ exspectat non suspicatur ꝑ cauet Istud est cōtra sero penitētes cōtra cedim a cōez dei de suo statu dūtes contra illos qui sunt de amicis suis carnalibus minis confidentes Et ꝓpē h° de salute ꝓpa disponere differūt. Aliē est de sapientibz a iustis. qz tales sēper antecedit sapia Jurta illud Eccī.2. Sapiētia filijs suis vitaz inspirat a suspicit intrentes se a pibit in via iusticie. Sic g° ptz qz sapia offert habūdātiā scīoc dibitatis. sed aufert ignorātiā inscitatis Et qz tū ad h° sb̄ūgit i

litera. Et ignorabam quoniã oim bonorum mater est. Ipa enim est que dicit ecclesiastici vicesimo quarto Ego mater pulchre dilectionis a timoris a sc̃e spi. Sapiẽcia ei magis dicit mat̃ q̃ pat̃. qe sicut pater est cã principal' in generacõe prolis a mat̃ secũdaria qe p̃ncipiũ est passiuũ Ita oi opacõe meritoria deus ẽ fiẽpe: a hũana iõdustria fiẽ mat̃. Et loquit̃ de sua methaphorice imaginãdo sapiam q̃si quãdaz p̃sonam: sicut fecit Boecius libro suo de cõsolatione philosophie per totum. Cuius p̃sone descripcionem ponit Boeci⁹ libro primo ps̃a p̃ma talẽ refert sibi iacenti in lecto apparuisse a casũ suum de antiqua ph̃itate deflenti: mulierem quãdaz forme venerande: fulgẽtibꝫ oculi: colore vmido a ie exhaustiui gorus q̃uis etate pudere in statura fuit discrecõis ambigue qe ãq̃ appareret quasi statuẽ cõis humãe Aliqũ videbat̃ cœlum pulsare capitis sui vertice Aliqũ etiã vltra videbat̃ caput eleuare in tantũ q̃ hoũm respicientiũ frustrabatur intuitum Vestes habuit q̃s sibi ꝑ priis maibus in diffo tubili materia subtili artificio fecerat. In qua extremitate Theta lra greca. In inferiori margie alia lra scribebatur. In dextra portabat libellũ In sinistra sceptꝝ Ipsius descriptionis intellẽs ẽ talis Phia siue sapia i sexu describitur mulieris qe phie idẽ officiũ conuenit moraliẽ q̃ naturaliẽ conuenit muliẽri. Sicut ei officiũ mulieris est viri parẽ a postea ad sufficientẽ etatẽ de semetipsa nutrire in esse nãli Ita phiẽ debet viz i esse morali parere a nutrire. In cuiꝰ signũ aliqui phi phiam vocauerũt matrez suã sicut Plato a Demostenes dixisse legũt i li. de vita phoz. Vñ isti duas matres se habere ẽ. viz naturã a phiam de quibus matribus fuit eorum sentẽtia. Natura nos genuit mõles a rudes: sed phia nos genuit diuinis vestibus informatos. Hec est ergo causa quare apud õnes tam grecos q̃ latinos philosophia pigebat̃ in spẽie mulieris Oculi fuerunt fulgentes. vt lumen ꝑpetuum habentes quia philosophiam nichil obscurum potest latere. Color autem erat viuidus a vigor inexhaustꝰ quia veritas philosophie demonstracõibus inconcussibilibus est onera a tamen adeo est antiqua q̃ nõ est nostri temporis quia ante humanam adinuencionẽ ab eterno fuit possessio diuina sicut dicitur Ecclesiastici. i. Omnis sapientia a domino deo est a cũ ipso fuit semper a est ante euum statura fuit discrecionis ambigue qe modo similis cõmuni statuẽ humane: modo cœlum pulsare: modo cœli transcendere videbatur ad designãdum q̃ in aliqua sui parte tractat de moralibus: de naturalibus a de his que homo comprehendere potest. In aqua de celestibus que vix homo attingere valet sicut i astronomia. Et aliquando de supercelestibus ꝑcta de deo: primo motore a intelligenciis in quibus multa nos latent: ꝑtractat. Vestes subtilissime sunt scilicet scientie liberales qe sicut corpus sub veste regit̃ a ornatur Ita phie natura sub scis finalibus q̃ sunt gramatica ethorica

a dyaletica a ſb̄ geometrie dmē-
ſionibus · ariſmetrice ꝓpoc̄ōib⁹
muſice modulac̄ōibus co opitur
a vtiud ſuis ornamentis veſtitur
Et tñ iſtas veſtes phia texuit ma-
mbus ſuis materia indiſſolubili
a ſubtili artificio qᵉ licet dicte ſcie
ſint veſtes exornatiue phie ſub-
iectiue ptes michi dominus ſūt de
monſtrac̄oibus ſubtiliſſimis cō-
nexe · In ſupioi parte lrā Theta
ſcribebatur q̄ valz tm̄ q̄tum · T ·
a ſig̃ficat theologiā · In inferioi
margine · P · lrā greca ſcribebat ·
a ſignificat practicā · Et iné iſtas
lrās ad ſcalaz modū quidam g̃-
dus inſigniti fuerūt quib⁹ ab in-
feioi elc̄o · P · vſq; ad ſupi⁹ qđ ē
T · eſſet aſcenſus a tm̄ vult dēno-
tare viz q̄ ad phīm pertinz aliqñ
opati · aliqñ ſtudē vite contēpla-
tiue · a aliqñ indulgē vite actiue
Et q̄ vita actiua ſiue practica per
cōtemplatiuaz regitur a conſiſtit
citra tpalia iſta adminiſtranda ·
vita vero cōtemplatiua citra eter-
na conſiſtit a celeſtia · Jdō lrā the-
olog̃ · capitalis i ſupioi margie
Practice vero lrā in inferioi vt ra-
tionabiliꝰ fieret aſcēſus a deſcēſus
ꝓpe nunc ab actiua ad contem-
platiuam nunc ecō tra deſcenſus ·
Circa tñ veſtes phie nōt Boetius
q̄i duos defectus · vn⁹ eāt q̄ erāt
obducte quadam caligine negle-
cte vetuſtatis Sicut videmus in a-
tiquis ymagimbus puluerib⁹ a
aranearum telis ob tectis Alius
defectus erat q̄ veſtes phie erāt
aliquib⁹ i ptib⁹ violenter lacera-
te · Primū ſig̃ficat q̄ phie ornam̄-
ta cuiuſmodi ſūt ſ. ille ſcie libera-

les de q̄b⁹ predictū eſt non hab̄e-
tur in tanta veneratione nec i taz
cōmuni exercitatione modernis
tpibus ſicut antiquitus habebāt
ſ; ſūt quaſi neglecte a obliuiōi tra-
dite niſi apud paucos · Secūdu⁹
deſignat diuerſas ſectas a vari-
as opiniones phantūm · Vñ cui⁹
vnus accepit vnam pticulam a
alius aliaz a ſic phīam ſm appa-
rentiā lacerauerūt q̄ quis in verita
te lacerari nō poſſit cū ipſa i diſſo-
lubili materia ſit effecta · In ma-
nu dextera portant libellos a in ſi-
niſtra ſceptr⁹ · Ad denotandu⁹ q̄
duo ſunt op⁹ ſapientiſ · videlicet
informare a caſtigare · Et libellos
habuit in manu dextra qe nobili-
us opus eſt docere q̄ punire · Lib
em̄ denotat informac̄oez a ſceptr⁹
puitionem ad denotandū ſiliter
q̄ m ſapiente debent eſſe pruden-
tia a iuſtitia · Habuit hec ymago
libellos per quos prudentia deno
tatur in dextra Et ſceptruz per qđ
deſignatur iuſtitia in ſiniſtra · Et
hec eſt deſcriptio philoſo · ſm bo
etium · Athenienſes vero preter iſ-
tum modum philoſophiam tri-
pliciter deſcripſerūt · Aliqui ſicut
dominam delicatam iacentem Ali-
qui ſicut impatricem ſtantem Ali-
qui regimam in cathedra ſedentez
Primū mouebantur ex hoc qđ di
citur ſeptimo phicorum · In qui-
eſcendo namq; a ſedendo anima
ſciens fit a prudens · Et ideo ad de
notandum q̄ ſine quiete a pace
in turbac̄onibus ſeculi a ſenſua
litatis malus poteſt ſcientiam a
dipiſci · Lecticam autem philoſo
phie q̄tuor ꝓſone portabūt · duo

clōcto

in specie iuuenū. s. philos a theopos
namor a labor. Et due in specie pu-
ellarum philomena a agmena. v
tura a vigilia scom Hug. in didas-
ca. Licet expositor Boecij Guilhel.
medicus dicat q omes q tuo: hue-
runt species puellarum. Secudo in
ter athenienses fuerunt alij qui de
pinxerunt quasi stantem a hoc in
ianuis templorum. Et super caput
suum sic erat scriptū. Vfus me ge-
nuit: meo lame pepit: o di stulto
a opera ignara. Tercio depigeba-
tur in pretorijs sicut regina sedens
in cathedra cui sub ascellis ordina
bantur duo retinendi senes hinc
a inde quiuno genuflexo fugebāt
mamillas. Ipsa vero sup vtrumq
manus quasi cofouendo extendit
Sic ergo in pretorio depigebatur:
ad denotandū q sine sapientia ve
ritas iudicij exerceri nō potest a q
iudices q tumcumq sint senes vel
experti semper indigēt nouo sapi-
entie nutrimento Pe. z. Sine do-
lo lac concupiscite vt in eo creſ. in
sa. Et eccl. 24. q speciosum cantici
iudicium a presbiteris cognoscere
consiluz. q speciosa vetāmis sapi-
entia a gloriosus intellectus a con-
silium. Lectio .96.

QVaz sine fictione didici a
sine inuidia comico a honeſ-
tatem ullius nō abscondo.
Postq Salomon declarauit q
sapientia causat i homne sācte cō-
uersacōmis iocunditatem. Hic ostē
dit qualez requirit ab homine dis-
positionis stabilitatem. Et informā
tur i hac litera specialiter viri scolas-
tici quo ad tria videlicet q habeāt
zelum solide veritatis in intellectu
mōtum placide caritatis i affectu
a signum itime homitatis i effectu.
vt sit veritas i addiscendo: caritas
in docendo a homitas i viuendo. Rñ
tum ad primum dicit sic. Quam si-
ne fictione didici. Notandum q
i addiscendo virtuosum est intelli
gere modum a finem a ordinem.
Decet enim duoq scolaris prepo-
nere vtilitatez subtilitati: humilita
tem sublimitati a sodalitatez vani-
tati. Primo vtilitas preponenda ē
subtilitati Matth. 11. Tollite iugz
meū super vos a discite quia mitis
sum a humilis corde Vnde Seneca
in quadam epistola cōtra insistē-
tes supuacuis dicit sic. Quid te torz-
ques in illa questione. quam sub-
tilius est contempsisse q soluere. s
Et epistola. 85. In libris communi-
bus. gs. decidēt nimis logice vsqz
ad semum insistentes Et dicit sic
Mus inquit sillaba est Mus case-
um rodit Sillaba ergo caseum ro-
dit. s Putasne me nunc nō posse sol-
uere. s Quid michi ex ista iscienti
a periculum imminet. s Quid incom-
modum. s Sine dubio vrendum ē
ne quādo i muscipula sillabas ca-
piā: aut ne qñ si negligētior fuero
caseū liber comedat. O iquam pu-
riles ineptias. Et infra. Si multuz su-
peresset etatis parce dispensandū
esset vt sufficēt necessarijs. Nunc
autem que dementia ē superuacua
dicere in tanta temporis egestate
Dec seneca. Ideo Aristotiles libro
de pomo declarans phylosophye
virtutē a loquēs de logica dicit sic
Dec scīa est vtilis a est vtilis vt scor-
pio i tiriaca q licet sit venenū: tñ si
dē patienti dolorez minuit a pīa-

remedium vult dicē q̄ sicut scor-
pio in tyriaca nichil valet sanis
s̄ tm̄ a scorpione pcussis Ita logi-
ca non valet homini n̄ dum a so-
phis affligitur Et ideo subdit. De-
cet ph̄m scire om̄s hmōi racōes
eo q̄ sophistice n̄ fallat̄ ⁊ intelli-
gat locos ⁊ ꝓporciones in quibꝫ
fiet ei sophisma. ¶ Secūdo prepo-
nenda est apud bonū scolarez hu-
militas sb̄limitati. Soli hoīes bn̄
ꝓficiunt in discendo qui a nullo
discere erubescunt. Vnde. Ihero. i
epistola ad paulinū scribit de ap-
polonio q̄ quasi totū munduz: vt
discēt circuiuit. Sic inuenit vir il-
le vbiq̄ quid addiscēt vt semper
ꝓspiciens se melior fieret Et ideo
signanter dicit ps̄. Bonuz michi
q̄ humiliasti me vt discā iusti. t.
q. d. q̄ sine hūilitate eas discere n̄o
valeret. ¶ Tertio preponenda ē
soliditas verboruz vanitati. Quia
cōmendatur studium ⁊ doctrina
Queritur. Vtrꝫ liceat religiosis in-
tendere studio scripturarum. q̄ n̄o
Sūme vitanda est ab omni reli-
gioso est occasio superbie. Juxta
illud. 1. Cor̄. 8. Scientia inflat cari-
tas autē edificat Et Eccl̄i. 1. dr̄. q̄ in
multa sapientia multa fit īdigna-
tio ¶ ꝑp̄. Greg̃. 2. dyal̄. narrat de be-
ato bn̄dicto q̄ fuit p̄cipuus i reli-
giōe q̄ recessit a studio lr̄arꝫ nes-
cius ⁊ sapienter indoctus. g° ad
eius exemplum tenētur religiosi
studiū deserē ꝑp̄. btūs frāciscus i
regula sua dr̄ sic. Moneo ⁊ exhor-
tor i dn̄o ihu x° vt caueāt frēs ab
oī supbia ⁊ vana gl̄a ⁊ īuidia ⁊
sollicitudīe hꝰ scl̄i detractōne ⁊
murmuracōe ⁊ n̄ curāt nesciētes

lr̄as: lr̄as discē s̄ attēdāt q̄ super
oīa dn̄t hr̄e sp̄z sc̄z ¶ ꝑp̄. Greg̃. 13.
li. mō. Sup illud Job. 16. Hostis
meꝰ terribilibꝫ oculꝰ me ītuitꝰ est
dicit sic q̄ sic īcarnata veritas i p̄-
dicationē suā paupes ydeotas ele-
git ⁊ simplices: ita antexp̄s in fiē
mundi assumet ad suam predicati-
onez astutos ⁊ duplices. ac scien-
ciam mundi habentes: electurus
est. Cum ergo predicatores cristi
predicatoibus antecristi debeant
esse ideote simplices: mundi sciām
n̄ hn̄tes ¶ ꝑp̄ in p̄s dicit Qm̄ nō
cōgnoui lr̄aturā introibo i po. dn̄i
Glo. v. in virtutē cristianā. Sed p-
fectio virtutis cristiane maxie cō-
uenit religiosis g̃ non pertinet ad
eos insistere studio litterarꝫ ¶ ꝑp̄ si
sic tūc licēt eis adipisci g̃dus ⁊ hōo-
res studij. Consequēs falsum. qui-
a tunc liceret eis fieri professores
scienciarum et magistrari et ma-
gistri vocari Sed hoc videtur eis il-
licitum: quia apparet esse contra
xp̄i cōsiliū Math̄. 23. q̄ reprobans
tales q̄ mgr̄are volebāt ⁊ mgr̄i no-
minari: dicit sic. Amāt priores t̄cu-
bitꝰ in cenis. p̄mas cathedras i si-
nagogis ⁊ salutaciones in foro ⁊
vocari ab hominibus rabi: vos au-
tem nolite vocari rabi: vnus est
enim magister vester. Om̄es au-
tem vos fratres estis Ergo contra
consilium cristi est q̄ religiosꝰ vo-
cetur magister vel amet cathedrā
in cenis vel in scholis sed tantum
vocari frater. ¶ p̄terea. 16. questi.
prima. Monachus non docentis
s̄ plangētis hꝫ officium Sꝫ om̄s
Canonici ⁊ alij religiosi eodē iure
cēsētur vt ex̄ de postulādo ex p̄te ⁊

extra de statu monachorum q̄ dei timore & non licet religiosos habere officium doctoz. ¶ p̄ hō tenent minus ad p̄fectam humilitatem q̄ ad p̄fectā paup̄tatem · sed ad paup̄tatem sic tenent q̄ nullū dominū possunt recipe & nec aliquē honorem · q̄ sic dñm̄ repugnat paup̄tati · ita honor humilitati Magisterii autem sine honore : nō cōferunt. ¶ Ad oppositum arguit sic Jaye · h · p̄terea captiuꝰ ductꝰ est populus q̄ nō habuit sciētiā Glō q̄ noluit habere scientiam · & si voluntarius defectus sciētie punitur a deo studium scīe erit laudabile ¶ p̄ Hiero · ad rusticum monachū Nūq̄ de manibꝰ tuis a oculis tuis recedat liber · Et infra · Ama scientiam scripturarū & carnis vicia nō amabis · Item Hieronimꝰ ad Paulinum presbiterū · In omnes diuine historie libros p totū aīat paulinū ad studiū scripturarū & ad ingressum religionis · Vbi inter alia dicit sic · Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest & q̄tuz edificat ex merito ecclesiam xp̄isti : tantuz nocet si destruentibus nō resistat Et infra versus finem · Oro te frater karissime inter hec viuere : ista meditari : nichil aliud nosse : nichil aliud querē · & loquī de libris scripture sacre · Et subdit · Nōne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculū ¶ Ad istam questionem dicendum q̄ omnis religio ad colendum deum constituit · Colitur autem deus per opera caritatis ad deum & ad proximum : tam per opera vite cōtemplatiue q̄ per opera vite actiue · Inter opera autez vite actiue est diuersitas · q̄ quedaz dependent immediate a cōtemplatione · & ad cōtemplatiōez ordinant Et tale opꝰ est docere · Quedā ordinantur ad cōtemplatiōez si nō immediate saltē militare l̄ seruire infirmis vel recipere hospites vel aliquid tale · Potest g̃ cōtingere q̄ aliquid est licitū vni religioni qđ nō alteri · q̄ non repugnat religioni in q̄ tū religio · Sed q̄ ep̄ngit determinato fini p̄ticularis religionis · Loquendo g̃ de religionibꝰ clericoz & laycoz · Item de religionibꝰ ordinatis ad cōtemplatiōez sicut sūt mōchy : canonici & oēs fratres dico q̄ licet eis pro loco & tempore studio vacare scripturaz · Ad cuius euidentiā dico sex coclusiones Prima est q̄ religiosi sūt maxime ydonei ad studium qui sunt magis abstracti & alienati a curis mundi & delicijs carnis q̄ sic docet cōmentator in prologo · 8 · phisic · Castitas & alie vtutes morales q̄bus occupiscentie reprimuntur p̄cipue valent ad acquirendas scientias speculatiuas · Sed tales debent esse religiosi & maxime pauperes quorum tota cura debet esse per continentiam abstinentiam & paupertatem resistere mundo & domare carnem · Et g̃ illi ceteris paribus magis sūt idonei Secūda p̄positio est q̄ licet religiosis scripturarum studio intendere · Hoc probatur sic Omne illud est licitum religioso quod iuuat precipue ad obseruātiā religiōis q̄ statuī foret nimis q̄liqs obligaret se ad aliquē statum & tū abdicaret a se illō qđ p̄cipue offert ad talem statū : & studiū scripturaz maxie cōfert ad obſuantiā religiōis Cōfert

196

enim multuz ad ꝺtinentiaz· ſicut patet ꝑ illud Ihero· ad Ruſticuz monachũ· Ama ſcientiam ſcripturarũ a carnis vicia ñ amabis· Aufert enĩ ſtudiũ laſciuiam carnis a delectationem carnalem: q̃ dic Auicẽna· Quãdo vires naturales intendũtur ĩ ſuis actibus vires animales remittũtur a ecõuerſo Juxta illud Eccl̃i· xi· Vigilia honeſtatis tabefacit cẽnes· valet eĩ ad deſtruendũ cupiditatez a ad amorem pauptatis· ſicut ꝓz de ꝓbis ãtiquis quĩ ꝓpter expedicõnem ſtudij paupes ſe fecerũt· Vñ Sapie· A· Nichil eſſe dixi ĩ ꝺpacõne illi? Et z· Machab· i· dicitur· Nos autẽ nullo hoꝝ ĩdigem? .ſ. exterioruz ſub ſidioꝝ: habẽtes ſolatio ſãctos libros qui ſũt ĩ mamb? noſtris Valet tercio ad obiam· Vñ Aug? de oꝑib? mõchoꝝ· Rue pertĩ ſitas eſt lãoꝝ nolle obtẽperare: dñ vult eĩ vacare· Vñ ex hoc ipſo q̃ vacans ſtudio diſcit obtemperare ſẽtencijs veritatis: efficitur a bſlio? ad obediendũ ſentencijs ſuoꝝ prelatoruz· ¶ Tercia ꝓpoſitio q̃ quib? religioſis ſacre ſcripturẽ a etiã cuilibet intẽdere licet ſtudio doctrine ꝓbie· Jſtud ꝓz ſic Cui licet ꝑncipale: licet omne illd̃ qd̃ ꝑcipue ꝺfert ad illud· Sed ad defenſionẽ ſacre ſcripture tam ꝺtra ꝓbos q̃ ꝺtra hereticos preſciſe ꝺfert dicta ꝓboꝝ· g̃ licet iſta ſtudẽ ad defenſionẽ ſacre ſcripture· Fruſtra aliquis efficeretur miles ſi ſibi interdicerent arma ſua· Vnde Aug̃· de doctri· xp̃iana· c· 20· ꝓbi autẽ qui vocãtur: ſi qua forte vera a fidei nr̃e accõmoda dixerunt a maxime Platonici: nõ ſolũ foꝝ dãda nõ ſũt: ſed ab eis tam q̃ ab iniuſtis poſſeſſoribꝰ in vſum noſtrũ vẽdicanda· Et ponit exemplũ q̃ ſicut populus egipci? de quib? receſſerũt filij iſrahel: habuerũt vaſa aurea a argentea q̃ filij iſrahel mutuabãt de precepto diuino a ea in vſus xp̃i os uertebãt· Jta doctrine gentilium: que dã licet ſupuacua a ſuperſticioſa ꝺtineant· Habent tamen multa vtiliſſima veritati ĩ quãrendã· Ad idem adducit Ihero· vnam figuram ĩ epl̃a ad pãmachium monachũ a alludit legi moſayce Deut̃· 21· que ꝺt ſic· Si pugnãs cõtra inimicos tuos vicerĩs eos a videris ĩtẽ captiuos mulierem a placuerit tibi eam habere vxorẽ· radet primo ceſariem a circumcidet vngues a flebit pntes vno menſe a ſic intrabis ad eaz· ꝺt ſic Jheronim?· Si adamaueris captiuaz mulierem· ſcientiã ſeculatez a eiꝰ pulchritudine captus fueris deꝺ cala eã atq; illecebras terminuz a ornamenta verboꝝ cũ remotis vnguib? ſeca a laua eã ꝓp̃ha liuitro a tũc requieſces cũ illa a dicito Si miſtra eius ſub capite meo· a dextera illius ãplexabitur mẽ Et multos tibi fetus captiua dabit ac demoabitis efficiet iſrahelites: Ex hijs patet q̃ monachis a religioſis licet ſtudere in litteris ꝓboꝝ Hoc tamen faciendum eſt ſm ordinacõnem ꝑlatoꝝ quoꝝ interest exponẽ in ſtudijs aptiores· ¶ Et ta ꝺcluſio eſt q̃ religioſis licet a uenit docere· Vñ Ihe· ad Ruſticũ

Et habet

Et habetur. 6. q. 1. Viue in monas
terio vt dericus eē merearis: lon
goq; tpe disce vt postmodū doce
as ¶ Secundo arguit sic: Illd licz
religiosis modernis qd pres religi
ose fecisse legunt virtuose Sed ō
nes isti tam verbo q̄ scripto docue
rūt qui etiā religiosi fuerūt Ihero
nimus monachus. Augustinus cāo
nicus. Canonici vero in Canone
vocātur derici apud Augustinuz
12. q. 1. Nolo vt aliqs Vñ regulaz
de ꝯmuni vita dericoꝝ que vocat
Regula bti Augustini q̄ multi a
lii religiosi sūpserunt postea. Int
quos fūt frēs p̄dicatores: carme
lite ⁊ lōge postea heremite sancti.
Guilhelmite ⁊ sācti Augustini ⁊
multi alij ꝯueniētes in vnū colle
giū facti sunt heremitis vrbanite
Et assumpserūt sancti Aug. regu
laz q̄ heremitice vite ōnino repug
nat. Et vocatur modo ordo ille Or
do heremitaꝝ sancti Aug. de quo
ordinē numq̄ fuit Aug. q̄ num
q̄ fuit heremita. sicut ptz p verba
eius. 10. ꝯfessi. in fine vbi loq̄ns
ad deū dicit sic. Contritis peccatis
meis ⁊ mole miserie mee agitaue
ram in corde meo: meditatusq; fu
etam fugam in solitudinē ⁊ ꝓhi
buisti ⁊ ꝯfortasti me dicens. Ido
xp̄s p oib⁹ mortuus ē vt qui viuūt
iam sibi nō viuant: ꝫ ei qui p eis
mortuus est. Sic ergo habem⁹ in
ter religiosos q̄ taz verbo q̄ scrip
to docuerūt Ihero. Aug. Gregoriū
magnū ⁊ Greg. nazāzenum. Ber
nardū. Iohem. damascenū. Basi
liū. Crisostimū. Qui omnes mōa
chi fuerūt excepto Aug. et multi
quos longū eēt enarrare. Hoc tñ
est nōtandum q̄ fuerūt in p̄miti
ua ecclesia quidā monachi p̄sūp
tuosi: qui de sanctitate vite presu
mētes auctoritate ꝓpria docendi of
ficium vsurpabāt. Et in hoc mul
tū turbabat eccie pax. Sic habet
16. q. 1. Quidā monachi Et contra
eos emanauerūt decreta patꝝ det
minātia q̄ hoc eis nō licet pblice.
⁊ in populo n̄ in ecclesiarū p̄latis
eis imponatur: quo hīto apti sūt
ad docēdum. Ita q̄ religio nō im
pedit actū doctoris ꝫ magis adōrt.
¶ Quinta ꝯclusio est q̄ licet r̄ligi
osis nomē ⁊ statum ⁊ honorē ma
gistralez recipere: hoc pz sic. Nich
il qd est ꝓmotiuū v̄tutis ⁊ aposto
lice ꝑfectionis assimulatiuū est r̄
ligiosis illicitū. Sed statū magrā
lem ⁊ nomē magisterij habuerūt
apostoli. sicut de Paulo dicit Thi
mo. 2. Positus sū ego p̄dicator ⁊
apostolus. ⁊ veritatem dico ⁊ nō
mentior doctor gentiū in fide ⁊ vel
tate. ⁊. 2. Thimo. 1. In quo posit⁹
sum ego apostolus ⁊ p̄dicator ⁊
magister gentiū: vbi Paulus se
vocat magistꝝ ⁊ doctorē de hono
re aūt manifestum est q̄ est testi
moniū virtutis. Vñ si ideo nōn fo
ret magisteriū licituz: quia magi
steriū est honorabile: nec alia vir
tus foret homini licita: quia omni
virtuti debetur honor: nec alia eci
am sciētia foret licita vel appetibi
lis meritorie: cum omnis scientia
sit de numero bonoꝝ honorabiliū
sicut dicit p̄mo de aīa. ¶ Sexta ꝯ
clusio est q̄ expedit ecclesie q̄ ali
qua religio instituatur p̄ncipalit
ꝓ doctrina ⁊ studio scripturarum
Qd ꝓbatur sic Expedit eccie q̄ aliq̄

191

religiones instituiant pro subleuanda primorum necessitate a procuranda primorum vtilitati corporali: g a multo fortiori expedit q instituat religio vel religiones que parent vtilitate spirituale: qe magis ẽ pascẽ mentẽ q vẽtrẽ Et elemosine spirituales sunt corpalibus potiores Item licet a expedit instituere religionem pro milicia corporali: g pro spirituali. Spiritualis aũt milicia est predicatio verbi dei ostra hereticos: a demonum temptaciones secũde Co. x. 10. Arma milicie nostre non sunt carnalia: sed potẽtia a do ad destructionem mumcionũ. Cõsilia destruentes a omnem altitudinem extollentem se aduersus sciẽtiam dei a in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium xpisti. Sed alique religiones institute sunt ad exequẽdam milicia corporalem ostra inimicos ecclesie corporales g ac̃ Ad rac̃ones in oppositũ // Ad primũ quando arguit q ois occasio superbie ẽ religiosis vitãda: est neganda. cum virtus frequenter fit occasio vicij a occasio superbie. Vnde Aug⁹ in regula Ceteruz quecũq; imqtas in malis operibus exercetur vt fiant Superbia vero etiam bonis opibus insidiatur vt peant. Et quãdo allegatur q sc̃a a inflat: verum ẽ si fit sine caritate: nec ad honorem dei referat. Si autẽ fit cũ caritate: magis edificat q caritas sola. Illa vero autoritas ecclesiastes. 1. dicitur eo q in mlta sapia sit indignatio nõ allegatur ad ppositũ scdm glosã que expõit illam ſ̃az de indigc̃one cõis vicia a errores Similiter si ista ratio foret efficax deduceret generaliter cõis oes xpianos. Omnes ei tenentur superbiam a idigc̃oez vitare: siue fuerit religiosi siue seculares. // Ad secundum de beato benedicto dom q ipse nõ decessit a studio lr̃arũ qi sciam horrens: ß secularez vitã a societatem formidans sicut iterdũ aliquis q? est in se bonum ppter annexuz vicium euitat. Vñ q vidit i scolis multos lasciuijs corpalibus idulgere Ipe talia studia dereliquit a ad religionem duolauit vbi sine periculo studio sancto vacare posset // Ad tercium de regula sancti Francisci intelligo: q voluit a fratrib⁹ minimam curiositatem amouere que impediret eorum pfr̃az deuotionem Vnde dicit sic. Et non curent nescientes litteras: litteras discere sed attendant q super omnia debent habere spiritũ sanctuz h⁹ est dictu Non curent a nõ sint minus curiosi discere litteras illi qui nesciunt sic q ppter litteras postponant deuotionem vel forte de diuersis intelligit cum nulli sint inter eos litteras nescientes nisi diuersi quos non est rationabile deputari studio lr̃arum // Ad q̃tũ qñ arguit q p̃dicatores xp̃i dñt esse dissimiles p̃dicatoribꝰ antixp̃i a q ipsi bñ erunt instructi i scijs secularibꝰ hoc argumẽtuz vadit eq̃liter ostra seculares sic ostra religiosos Dicẽdũ tñ q licet apl'i primo fuerunt p̃dcores a simplices p⁹ ea tñ fuerũt discretissimi a sapientissimi: nec hẽbit aliꝰ xp̃s sapientiores q̃ illi fuerũt. Sed i hoc ẽ dra q xp̃s vocauit simplices q ad scdm a aliꝰ xp̃s vocabit doctos scdm secula. quia q̃d tñ alijs excitato cor tidiã in lege

meditacõ tribuẽte solz hõe spũs
cãs illis suggerebat. Sicut dicit
Iero. in epla ad paulinũ loquẽs
de aplis ihesu xpi. ¶ Ad q̃ntũ q̃ i
telligitur de approbacõe littere le-
gis moysaice fm glosaz. Vñ sen-
sus est. Cũ non cognoui ltrãtã
s. non approbaui ltrãm q̃ occidit
ipsius legis antiq̃ ideo intendo i
vitam xpianam Siliter et hec ra-
cio currit cõtra omẽs xpianos imẽ
q̃s destrueretur totum studiũ ltrã
tum si ad litteram vera esset. ¶ Ad
tertiũ dicẽdũ q̃ non repugnat reli
giosũ statũ. nomen a honorem re-
cipe mgrãlem sicut in quinta cõ-
clusione patuit nec est hoc cõtra
consilium xpi imo magis sub cõ-
silio xpi cadit Et ideo sicut facien-
tibus fm consilia de virgimtate
debetur aureola Ita doctoribus aure-
ola cõuenit siliter. docere cadit sb
p̃cepto vel sub consilio sicut patz
Marci vltimo. Euntes docete oms
gentes ergo eius contrariũ non
cadit sub consilio. Si vero argui
tur q̃ ea que ad solempnitatẽ do-
endi ptinent prelatis non conue-
niunt ꝓpter elacõem. dicendũ q̃ si
elacionem inducerent vel causa-
rent forent ab hoibus euitanda
mõ sic est q̃ ordinata sunt. tũ ad
auctoritatem officij ostendendaz
tũ vt infirmiores ad virtutes pro-
uocentur. licet em̃ ꝓpter honores
non possit magisteriũ principali-
ter appeti virtuose nec appetatur
a homs ꝓpter honorem tñ ex quo
est status virtutis a dignitatis
decet q̃ fiat sub quibus daz solẽp-
nitatibus per quas non solum vi-
tuosi a perfecti imo vitiosi a imp-
fecti ad dignificandum se gradu
tali valeant mutative sic ex vicio-
sis fiant sicut frequẽter cuenit
virtuosis. ¶ Ad hec addendũ ẽ q̃
sicut honor in vanis hominibus
causat elacionem a vanitatem.
Ita p oppositum in solidis causat
humlitatem cum se considerent
ꝓpter donum dei a non ꝓpter sua
merita honorari. Et sic vident se stri-
ctius deo obligatos q̃ si tales ho-
nores non perciperent vnde honor
etiam a digno conuentu suscipiẽ-
dus est sicut dicitur. i. q. i. Non ẽ
misi. ¶ Tertio si virtuosum esset
omnem honorem repellere omnis
prelatus obligaretur ad oppositũ
virtutis. quia cum sub diu tenea-
tur prelatos honorare a seruí do-
minos a iuuenes seniores a filij
parentes. a discipuli doctores Om-
nes isti quibus teneatur honor ad
oppositum virtutis tenerentur. ¶
Quarto cum honor talis a religio-
sis homs nõ ambiat̃ ꝑ obedien-
tiã ponat̃. q̃ nẽo assumit sibi ho-
norem ꝑ qui a superioribus võtur pt̃z
q̃ de ambicione honoris veresiliter
excusantur. ¶ Quinto si hõ nõ pos-
sit amare vtuose honores magna
nimitas pigrit oio que attendit
mediũ circa honores sicut dicit̃ e.
ethico. ¶ Cũ arguit̃ q̃ võri Rab-
bi q8 iterp̃tat̃ mgr̃ ñ p̃t cueire p
fris mãifeste fum ẽ cũ aplũs se ma-
gtm̃ noiaueit Thi°. 2. q. i. sic supi
us dictũ ẽ Auctoritas ãt iducta de
ꝑ deo Vos ãt nolite võri rabi. itelli
gẽdũ ẽ de appetitu deordiato a ãbi
cõso Sic fecerũt phãrisei de q̃bus ibi
dẽ loq̃ẽ nec amare cathedras i sco-
lis l. cetꝝs ẽpmos ẽaubit̃ i cetꝝ a

198

V. z.

huiusmōi viciosum ē scdm se. Alias peccarent pfectissimi in ecclesia sicut episcopi et maiores prelati q̄ supioā loca tenere debent. similiter si homo nō debēt vōri rabbi l' magister. cōsiliū xp̄i vel preceptū deret fuisse datū sic. Neō vocet hoīez magistrū: q̄ nō ē in ptāte docētis q̄ vocet sic s̄ vocātis: sunt honor ē in hōrāte et nō in hōrato. sil'it ibidē prohibz xp̄s sic. Vos aūt nolite vobis vocare prēz sup terrā. Vn⁹ ē pr̄ vester q̄ i celis ē. Et tn̄ ꝓpa vocat pat̄ p̄rm et oēs antiq̄tus religiosi suos seniores vocauerūt abbates vel patres. Et ideo n̄ est p̄hibitio p̄cepti nec ꝯsilij q̄ hoīes nō vocant mgr̄i l' prēs s̄ est exclusio ambicōis i maioribꝰ. Ne sic inuanē nec indebite appetant honorari. Et est exclusio in subditis ne hoīes idignos honorent indebite et nō ad hōrem dei: s. sistēdo fidem i ꝑsona hoīs honorāda. Et iō sig̃nter dt. Nec vocemi magistri q̄ vn⁹ ē magister vester xp̄s ad quē oēz hōrem vob exhibitū re referre debetis. Ad septimū q̄ nec canonici: nec fratres eodez iure cēsētur quo monachi quātū ad oīa: s̄ q̄tū ad illa tm̄ que ꝯia sūt omnibꝰ religiosis. Alias posset argui q̄ nō licēt canonicis vti lineis ad carnem nec comedere carnes i refcōio. Sil'it q̄uis mōchi ex sua religiōe nō lēant q̄d docere possint in ꝓpl'o licet tn̄ eis docere si a prelatis ecclesie ad hoc vocent. Vnde nec religio confert autoritatem docendi: nec t̄pugnat actui docendi. sicut quidā errantes et heretici olim dixerunt. Vnde quando dicitur. Monachꝰ non doctoris: s̄ ꝓlangentis habet officium. Sensus Hieronimi est q̄ monacho ex hoc q̄ est monachꝰ competit penitentiaz agere: non docere. q̄uis aūt ei non ꝯueniat docere ex eo q̄ est mōchus: non tamē sequitur quin ad docēdum possit assumi. Similiter Graciāus loquitur de doctrina publice predicationis que prelatis et religiosis ad hoc per ecclesiam deputatis. Non autē loquitur de doctrina scolastica: cui prelati parum intendere possunt. Ad octauum dicendum q̄ honor non repugnat humilitati. Nichil enim deperijt Gregorio de sua hūilitate: q̄uis papa esset. Dn̄ium vero personale reruz temporalium vel tēporale pauptati xp̄isti repugnat. Non aūt honor t̄pugnt humilitati. Vn̄ xp̄m multos hōres legimꝰ recepisse tā a discipul' q̄ a plebe. Sic p̄z Math. 21. Nec vmq̄ dedit xp̄us ꝯsiliū vel p̄ceptuz de honore vitādo s̄ de ambicōe et inordiato appetitu hōris bn̄ dedit p̄ceptuz. Lectio. 91

Infinitus enim thesaurus hoībus ē quo qui vsi sūt amicicie dei ꝓpt̄ discipline bōa ꝯmendati. Postq̄ Salomō ꝑsuasit sapie cōitationem. Hic excludit circa hoc quamdam dubitationez que est talis. Potest aliquis imaginari sic. Si ego scientiam indifferenter ꝯmunicem cōtinget q̄ quādoq̄z deficiet: sicut de bonis mūdanis exp̄ientia ꝯis docet. Istā dubitacōez excludit Salomon i littera modo lecta ꝑ duo. Primo propter ipsius augmentum et excrescentiam. Secūdo propter ipsiꝰ emolimentū et sufficiētiā. Secda ꝑs ibi. Quo qui vsi sūt. Cir̄ p̄mū dicit sic

Infinitus enim thesaurus est ho
minibus. q. d. Hec est causa quare
sapia non est abscondenda sed coi
canda liberalit. quia est thesaurus
infinitus et non deficiens sed proficiens
quia quanto magis coicatur tanto ma
gis crescit et augmentat. Et ideo in
finitus est quia non est tantus in aliquo
quisi coicetur augebit in eodem.
vnde Seneca. Simul ista fiunt et dis
cimus et docemus. De isto thesauro
et eiusdem liberali coicacone loquitur
pulchre Alanus in Anthidaudia.
li. 1. Vbi narrans quomodo frones et
prudentia virtuosum suis ditat
muneribus dicit sic. Assistens frones
pluit omnia dona sophie. non illas
largitur opes que sepe potentum
Excecant animos et maiestatis hono
res Indinant minuuntque leges et
iura retardant Sed potius donat
thesauros mentis et omnis. Diuici
as animi quas qui semel accipit
vltra Non eget imo semel ditatus
semper habundat Quarum rectus
amor possessio nobilis vsus Vtilis
vtilior largicio fructus habundans
Hec est gaza poli celique thesaurus
iundans Gratia quod doctos ditat quod
prodiga largos Vult possessores et
dedignatur auaros. Clausa peit
diffusa redit nisi publica fiat. La
bit et multas vires acquirit eundo
Non istas depascit opes rubigo
nec ignis deuorat aut furis mi
nuit subrepcio mergit. Naufra
gium tollit predo depauperat hostis
Isti versus dant dram inter thesaurum
diuiciarum et scienciarum quia thesaurus
diuiciarum excecat noticiam discreto
rum Indinat ad inmunditiam viciorum
et retardat iusticiam legum et statu

torum. Thesaurus autem mentis qui
est thesaurus scie est talis: quia eius
amor est rectus dum appetit possessio
nobilis cum habetur vsus vtilis in be
ne viuendo largicio vtilior in docendo.
fructus habundans in premium percipien
do. Et in aliis pondera versus. De isto
eodem loquitur beatus Augustinus. 1. de doc.
xpi. c. 4. Inuitans homines ad docen
dum liberaliter ea quod a deo eis sunt suc
cessa scire. quia si docere curent plu
ra scient. non est inquit metuendum
ne dare desinet cetera cum ea que
data sunt cepimus impendere. Omnis
enim que dando non deficit. dum
habetur et non datur nondum ha
betur: quomodo habenda est. Il
le autem ait Qui habet dabit ei. da
bit ergo habentibus et cum benigna
te vtentibus eo quod acceperunt. Et
adducit ad hoc beatus Augustinus. idem
duas pulcherrimas figuras de duo
bus festis que fecit xpus pauperibus
quod eum sequebantur vt ab eo doce
rentur. Primum festum fecit. 4. mi
libus hominum de quinque panibus et
duobus piscibus Et illis saturatis
superfuerunt. 12. cophini fragmen
torum sicut patet Math. 14. Secundum
festum. 4. milibus hominum de
septem panibus et paucis piscibus.
Quibus saciatis superfuerunt sep
tem sporte plene fragmentis. Istis
miraculosis historiis alludens Augustinus
ibidem dicit sic Illi 4. et illi. 1. erant pa
nes antequam ceperant dari esurientibus quod
vbi ceperat fieri sportas et cophinos
saciatis tot milibus hominum impleuerunt
Sic ergo ille panis dum frangeretur accre
uit Sic secundum Augustinum. quando doctor liberali
ter impertit docendo quod dono dei recepit
multiplicatur et augetur in docente

199

Sapiẽtia ergo est infinitus thesaurus hoibus Notandum ẽ autẽ qp
inẽ docẽtes q̃ pascũt ppẽm vbo dĩ
ecclĩa dnĩa est· Quia aliq̃ pascũt de
quinq; pamb⁹ a aliq̃ de .x. de qui-
q; pascũt simplices fortes ĩ fide a de
uotiõe: licet min⁹ eruditi i scolasti
ca eruditõe· Isti per q̃narũ passio-
nis xpi pdicantes edificãt ad sufficiẽtiaz corda simpliciũ· Et i psona
taliũ loquit apl⁹ .2. Cor.4. In
ecclĩa volo q̃nq; verba meo sẽsu loq̃
vt alios instruã· Istaꝛba fũt· Quid
credendũ: q̃d faciẽdũ: q̃d timẽdũ.
a q̃d cauẽdũ· Quid credendũ⁹ .12.
articuli· Quid faciẽdũ⁹ .10. precẽp·
Quid cauendũ⁹ .x. vicia capitalia
Quid timendũ⁹ siferni supplicia· q̃d
appetẽdũ⁹ pacifi gaudia Alij fũt
q̃ pascũt ppẽm dei de septẽ pamb⁹
Septẽarij⁹ est numer⁹ vmũsitatis·
Et hij sunt subtiles doctores ivmũ
sis instructi Informati libro mistico
q̃ ẽ script⁹ int⁹ a foris sigꝫtus septẽ
sigillis Apoc.5. Ergo sapia ẽ liberaliẽ dicanda: qz ẽ infinit⁹ thesaur⁹
hoib⁹ si bene dispensẽt ppẽ ipsius
augmentũ a excrescẽtiã· Secundo
ẽ liberaliẽ dicanda ppẽ sequẽs emolimentũ a sufficiẽtiã Maximũ emolimentũ ẽ qp hõ fiat pricẽps amicicie dei: hoc aũt hon⁹ vs⁹ sapiẽ faciẽ
Vnde mstra capitulo primo dicit
Amicos dei a prophetas constituit
Et q̃tum ad hoc dicitur Quo quivis fiunt videlicet quo thezauro sapientie quivis fiunt faciendo quo ad
seipsos docendo quo ad alios: participes facti sunt amicicie dei· Ma
thei quinto Qui fecerit a docuerit:
hic magnus võbitur Et Johãnis
14. Vos amici mei estis si fecerit⁹

q̃ne p̃cepio vob⁹· Propẽ disciplinẽ
dona omẽdati: hoc ẽ omẽdati sunt
fiẽ spales aĩci ap⁹ deũ ppẽ disciplĩ-
ne dona qpviz min⁹ doctis dederũt
liberaliẽ disciplinã Eccl.33. Videre
qz nõ michi soli laboraui ꝫ oibus
disciplinã Est enã notãdũ qp tria
genera sapientũ thesauro sapie ñõ
vtuntur ad meritũ Sũt ei quidaz
sapientum sapientie suppressores
Quidã sapie subuersores a quidã
sapientie abusores Suprimũt ei
sapientiam qui eam a deo accipe-
runt ad primorum edificacõnem
a tamen nullam de ea faciũt omu-
nicationem· Et hij simles sunt illi
seruo maligno a pigro q̃ acceptũ
talentum fodit in terram a abscon
dit pecuniam domini sui Matth.25
Et quando socij a cõserui venerũt
cum socijs suis: luctis ad dominum
duplicatũ⁹ Ipse accessit cũ suo talẽ
to a ayt· Domine scio qp homo du
rus es: metis vbi non seminasti
congregas vbi non sparsisti: a ti
mens abij a abscondi talentum in terra·
Et ecce habe quod tuum est De isto
loquens Crisostimus omelia· 11 i
opere imperfecto dicit qp hec excusatio est falsa dicit inqp Serue men
dax· Quomodo metit vbi nõ semi-
uit⁹ Quis enim hominum est· vel
gentilium: vel iudeorum: quez nõ
sufficienter spiritualibus sensib⁹
adornauit⁹ Cui non dedit sciẽtiã
homi a mali⁹ Cui nõ dedit posse fu-
gere malum a apprehendere bonum
si vult⁹ Sicut enim nullus est homo
cui sit minus aliquod membrorum
corporis ad vsũ corporalem: sic nõ
est aliquis cui sit minus sensus a
potentia ad intelligẽtiã homi a mali

(ad appetẽdũ)

ij

fo

exijo 66

et ad omne opus bonum facien-
dum quodcumque voluerit hec Criso. Et
vult expresse dicere quod deus nulli
homini deficit in concedendo sibi scientiam
necessariam ad salutem si homo vta-
tur gratia a deo concessa et non op-
ponat obicem per peccatum. Sunt ergo quo-
dam qui sub terra talentum abscon-
dunt quia noticiam sacre scripture
et ecclesiastice discipline sub solli-
citudine occupationum terrenarum re-
condunt vel sub delicijs et pigritia
carnis sue. De vnoquoque tali potest
exponi illud Eccles. 6. Si vixerit homo
multis annis et non vtatur bonis
substantie sue de hoc ergo pronun-
tio quod melior illo est abortiuus. Quia
Eccl. 2. Sapia abscondita et thesaurus
inuisus: quam vtilitas in vtrisque. Se-
cundo sunt sapientes quidam et tamen sa-
pientie subuersores. Quia quicquid verbis
edificant moribus impugnant.
Et dato quod fortassis edificant proximos
in nullo promouent seipsos. Dicit
Aristo. 8. de animalibus c. 4. quod apes cum
fecerint magnam copiam mellis in fa-
uis suis fugunt de illo melle et se re-
creant de eodem. Et nisi hoc facerent
mel illud corrumperetur et fierent de
fauis aranee Moraliter quando persona
ecclesiastica habet magnam copiam mel-
lis vel scientiam sacre scripture quam melli-
operatur In ps. Quam dulcia fauci-
bus meis eloquia tua super mel ori
meo necesse habet alere semetipsum de
melle suo quia nisi hoc faceret mel cor-
rumpetur. quia scientia in displicentiam et
penam conuertetur et de fauis fie-
rent aranee vel de habitibus scientia-
libus venenose curiositates et vane.
In ps. Tabescere fecisti sicut ara-
neam animam eius Et in ps. Anni nostri

sicut aranea meditabuntur vel
meditabantur secundum aliam litteram:
glo. bene dicit meditabantur anni non
operabantur quia sine vtilitate et fructu
boni operis transierunt Et ideo primo et
principaliter vti debet quilibet litteratus
scientia sua ad deuocionem et recre-
acionem propriam et postea ad alienam
Et hoc est quod dicitur signanter Eccles. 2.
Hanc ratus sum partem meam vt vte-
ter labore meo. Dicit Aristo. 1. de ge-
neracione prope finem. quod es et stannum
non bene miscentur ad inuicem. sed sicut
littere coniunguntur in ore balbu-
cientis. Sic commiscentur es et stan-
num Sicut enim in ore balbutien-
tis vna littera sonat et alia euanes-
cit Ita stannum et es si commisceantur
stannum subtergit et euanescit et
es manet Moraliter es quod est me-
tallum sonorum designat predica-
cionis eloquenciam. Stannum quod
apparet argentum et non est et significat
conuersacionis flammam apparentiam
Et ista duo nimis male commiscen-
tur in persona quacumque Et ideo cum ad
examen dei deuentum fuerit nichil
apparebit nisi es. sonus videlicet do-
ctrine sine veritate Sed cum argen-
to bene commiscetur es quia vite cla-
ritas et verbi sonoritas delectabilem
mixturam faciunt. In cuius figu-
ram legimus Exod. 37. quod dominus imple-
uit beseleel spiritu sapientie et omni do-
ctrina ad faciendum opus in au-
ro et argento et ere in omnibus que requi-
rebantur ad sanctuarium tabernaculi
Hoc est moraliter quod persona ecclesia-
stica sic debet esse instructa quod opa-
ri sciat in auro deuote contemplacionis
argento honeste conuersacionis
et ere sonore predicacionis.

V. 4.

Tercio sunt sapientes: sapientie abusores. a hȳj sūt hoies bñ istructi q̄ scīa; suā applicāt ad nocendū. Colorāt falsa. excusāt mēdacia a ipugnāt vera. Scī to. Ruīnā vtr̄ bis: ledit aiam suā. Omēs isti male vtunt thesauro sapie. Cōsiliter a hȳj q̄ mendacia p̄dicāt a falsē autores allegāt ad p̄p̄am ostentacōem a oīm predicātiū diffamationē. Tal' si querat cū apostolo Nū leuitate vsus sū: aut que cogito fm carnē cogito: vt sit ap̄d me ē a ñs dico ofidenter: q̄ tal' vtr̄ leuitate a carnalitate a falsitate. Nō sic fecēr sancti patres qui nos p̄cesserunt q̄ si sunt thesauro sapie sācte viuēdo: recte docēdo a vera defendendo. Et ideo p̄cipes facti sunt amicicie dei p̄ter disciplīne dona ōmendati

Lectio .98.

Michi aūt dedit deus dicere ex sentētia a presumē digna hoz̄ que michi danē quoniam ipse sapie dūr est a sapientū emē dator. In manu eī illius a nos a sermones nri a ois sapia a operum scientie disciplina. Hec est quārta pars principalis huius capituli A. vbi ponit salomon gratiaz actionem sapientiam recognoscentez Vñ post hȳ p̄mo posuit humiliacōnem sapiaz precedētez. Secūdo supplicacōez sapiam deposcentez Tercio appreciacōem sapiam extollentem Dic ponit q̄ēto grāz actiōem sapiam recognoscentē. Et circa hoc duo facit Primo recognoscit deuz fuē sapie esse largitorem: in generali Secūdo enumerat quoz a q̄lium dedit sibi scīam deus inductiue a in spāli Secunda ps ibi Ipe eni dedit michi Circa primū duo facit q̄ primo recognoscit eū esse sapientie largitorem Secūdo cuz fatet oīm grāz ordinū gubnatorem Secūda pars ibi In manu eī illius. Dicit g̃ primo sic Michi aūt dedit deus dicere ex sententia q. d. Si q̄s a me querat quare doceo a sapiam p̄dico esse dicendā. Ecce causā. Deus ipse dator est sapie a q̄ gratis dat hoibus sapiam a scīam. Cōsequens ē q̄ etiā ipsi gratis dare debent Matth. 10 Gratis accepistis gratis date. a ideo tēgriando deo dico Michi aūt dedit deus aē Nec est ista vox̄ supbie vel elacōis: sz deuote grāz actionis Vñ Aug⁹ sup illud Ps Custodi aiam meā: qm̄ sāctus sum &t sic Nō est ista supbia elatio sz confessio non ingrati. Et habere te cognosce a nihil ex te habere vt sic ñ supb⁹ sis nec ingr̄atus Et dic deo sācto sū quoniā sācificasti me: q̄ accepi q̄d nō habui q̄ tu dedisti: nō q̄ ego merui Et isto mō &t sal'. Michi aūt dedit de⁹ dicere ex sententia a ex certa scīa Job. 7. Nō sum⁹ loquimur a q̄d vidim⁹ testamur vel dicē ex sentētia a sentēciose dicere nō v̄bose q̄ p̄bioz 15. Vbi plurima fuē v̄ba: ibi frequēs egestas a paupt̄as a egestas sapie Sapientes ei vtunē verb paucis. Et iō sapientes solēt hīe pauca v̄ba a sentēcōsa Jac. 1. Sit aūt ois homo velox ad audiendū a tard⁹ ad loquēdū a tardus ad iram. Dicit Piero. q̄ imē canes: qui infirmioz est magis latrat. a patet experimēto q̄ parvus caniculus lūncius latrat: q̄ grandis a magnus Ita frequēter q̄ mm⁹ hȳt de scīa hȳt plura verba.

Et est notandū qꝫ mītere oīa pauci
loq̄m tedit hoiem cōmendabi
lem a amabilez· vñ quidā pbus
incerrogat⁹ fuit a quodā· Rūo mi
ąt hoibz placē possuz ⁊ Cui pbus
rñdit Si mąt gesseris opa a lo
cutus fueris pauca · In cui⁹ figu
ram dr Leuī·14· Vir qui patitur
fluxum semis imund⁹ erit Semē
feraudū spūalis generacōis est sa
pientia siue scientia· fluit autem
decodimate a deperditur qñ sine in
dicio racōis pferture· Vel sic · Mi
chi ąt dedit deus dicere ex sentētia
a non subito non repente ꝫ ex so
liba deliberacōne Sicut iuder latu
tus sentenciā debet prius veritatē
inuestigare a maxime in sentētia
diffinitiua· qua finem ponit otro
uersie qꝫ de re dubia nō debet dari
sentencia certa· ii· q· 3· Graue · Et
pſumere digna hoz q̄ michi dan
tur supple dedit m̄ pſumere a pre
alijs sumere ad discendum a docē
dum· digna hoz que michi dantē
a vera a cōrñdencia inspiracōni
bne non hūane fictioni Sic vtiē
nomine p̄ sūpcōis· Mgr̄ sententi
az in prologo· vbi dicit · Arduā
sandere a opus vltra vires age
re presūpsimus a moti non temeri
tate ꝫ caritate p̄ alijs sūpsimus ·
dedit ergo michi deus presumē
digna· non quidez viribus meis
confisus sed in deo Et idō subdit q̄
niam ipse a deus sapientie dux ē
sapientū emendator a ipe est au
dor sapie a sapientū emendato
a augmentator Et sic recognoscit
Salom̄ deum esse oīs sapiētie lar
gitorem· ¶ Sedō gnalius fatetur
eum esse oīm gracia otinuū gu
bernatorem· In manu mąt illius
ac̄· q· d· In potentia gubernatiua
illius est nostra eloquentia nrā
theologica speculatio a nrā pra
ctica exercitatio In manu inquit
illius supple sumus nos qñtū ad
nrām substanciam dañ· 4· deum
qui habet flatum tuū i manu sua
a oīs vias tuas: nō glorificasti
Et in pſ· 9ę· In manu eius sunt ō
nes fines terre· Sermones nostri
qñtum ad nostrā eloquentiaz· 2·
Corīm· 3· Non sum⁹ sufficientes a
liquid a nobis cogitare ꝫ sufficiē
cia nrā ex deo est: qꝫ nēmo p̄t di
cere dominus ihesus misi in spiritu
sancto Et oīs sapia qñtū ad scien
cias speculatiuas Et operum scien
cie disciplina a disciplina scientie
operum qñtum ad sciencias pra
ctucas Hec est ergo graciarum a
ctio deuota qua salom̄ se a deo re
cepisse sapienciam recognoscit ·
Sicut enim oīa flumina oriūtur a
mari a ad mare finaliē reuertunē
Eccī· 1· Ad locum vñ exeunt flui a
reūūtur vt iterꝫ fluant· Ita oīs
gracie q̄s habem⁹ a deo p̄dūt
p largicionē a ad eum rediē dē
bent p grāꝫ actionē vñ Bern̄· su
per Can· ſ· 32· Origo fontiū a flu
minū oīm est mare· virtutū a sci a
rum dñs xp̄us · Continencia ca
mis cordis industria voluntatis re
ctitudo casta cōsilia Justa iudicia sca
deidela ex illo manāt Si q̄s calleē
igemo si q̄s miret eloq̄o si q̄s mori
bus placz ide ē Inde scie ide sapie
inde fmo· Ad locū vñ exeūt flūia
reuertāt flūia grāꝫ vt iterꝫ fluant
q̄re a q̄liē iq̄s dr apl⁹· In oīb⁹ g̃
cias agentes q̄cq̄d sapie quicq̄d

2501

V.4.a

te virtutis habere ꝯfidis dei virtu-
tia dei sapie repu xpo Siqdē fluis
aq si stare cepit ꝯputrescet Sic pla-
ne si gratiarum cesset decursus vbi
recursus non fuerit: non mō nich-
il augetur ingrato sed ⁊ quid acce-
pit ei vertetur in perniciem. Hec
Bernardus. Vnde Hermes Tri-
megistꝰ li. suo de natura deorꝫ vsus
finez narrat q̄lit post lōgā discussi-
oēz rerū diuinaꝝ ⁊ humanaꝝ cuz
aduespascet t̄megistus aspius ⁊
taciꝰ pauerūt se ad cenā: p̄us tamē
volebāt deū adorare scdm modum
phioꝝ. Exeūtes ḡ sole occidēte ad
austrū: respexerūt ⁊ p̄ces suas dix-
erūt Sic em̄ sole oriente ad locum
qui dicitur subsolanus se cōuerte-
bant ad adorandum Ita sole occi-
dente se ꝯuertebant ad austrū s̄m
eorū antiquā supersticōnem dicit
ḡ Asclepius ad taciū ꝙ rogaret t̄-
megistū ꝙ digret̄ apponere thuā
⁊ pigmenta ad p̄ces eoꝝ. quē itu-
ens t̄megistꝰ ꝯmotus ayt. Meliꝰ
hominū nari o Ascelpi. Hoc ei sa-
crilegij simile est: cum deum roges
thus ceteraq; incendere. Nichil ei
deest ei. Et quia ipse est omnia ⁊ i
eo sunt omnia: sed nos agentes ḡ-
tias adoēmus Hee sūt enim sūme
intēciones: cū gratie deo agūtur a
mortalibꝰ Hec Hmes. ꝙ aūt dicit
thus deo incendē esse sacrilegio si-
mile Intelligit si fiat supersticiose
cū estimacōe ꝙ deus in corpoālibꝰ
odoribus delcātur: quod omnino
falsum est. Vn̄ subdit ꝙ sūme icēsi-
ones sunt grāꝝ actōes. Et iō termi-
nādo librum sic deo regratiatur q̄-
uis gētilis Gratias tibi sūme exsu-
pantissime. Tua em̄ grā tātum lu-
mē sumꝰ cognicōis ꝯsecuti Nomē
sanctū tuū est honorandū. Nomē
vnum quod solus deus est benedi-
cēdus religione paterna: quoniā
oībus paternā pietatē ⁊ religionē
⁊ amorem ⁊ quecūq; est dulcior ef-
ficacia prebere dignaris donās nos
sensu: ratione: intelligentia Sensu
vt te ꝯgnoscamꝰ Rōne vt te suspi-
cōibus indagemus Cognicōne vt
te ꝯgnoscentes gaudeamus ac nu-
mine saluati tuo gaudeamus ꝙ te
nobis oñdens totū gaudeꝰ ꝙ nos
in corpore sitos eternitati fueris ꝯse-
crare dignatus. Hec est enim hu-
mana sola ḡtificatio cognitio ma-
iestatis tue cognouimꝰ te ⁊ lumen
maximum solo intellectu sensibili
intelligimus te. O vite vera vita. O
natura omnium fecunda pregna-
cio cognouimus te totius nature
humane ꝯceptu plenissime. Cog-
nouimus te eterna pseuerantia. In
hora enim ista adorantes te: bone
voluntatis tue. Hoc tantū deprecā-
mur vt nos obseruare digneris p-
seuerantes in amore cognicionis
tue ⁊ nūq̄ ab hoc gratie vite gene-
re separi. Ruibꝰ dictis iuerunt ad
cenam. In manu dei sumus. Nōn-
dum ꝙ manꝰ diuine ꝑtectionis ⁊
gubernaciōis i qua sumus quinq̄
digitos habet. Pollicem. indicem
medium. medicum ⁊ auricularez.
Poller est potestas puniendi. In-
dex pspicacitas discernendi. Medi-
us benignitas differendi. Medicꝰ
pietas miserendi. Auricularis est
facilitas exaudiendi. Primo ergo
pollex manus dei ē potestas puniē-
di. dicitur pollex scdm Isidoruz. ii.
Ethimo. c. i. eo ꝙ int̄ ceteros digi-

tos polleat vltē a ptāte · Huius autem pollicis tanta ē potestas q cū tēp⁹ aduenerit puniēdi: nullus pt euadē Job·10· Nemo est q de manu tua possit eruē · Et iō dicit Apls Hēb·10· Horrendū ē incidere in manꝰ viuētis Et·17· Manū tuā longe fac a me a formīdo tua ñ me terreat · Secūdꝰ digitꝰ ē index: eo q illo ostendim⁹ a indicam⁹ · Et ē moraliter Index manus dei pspicacitas discernēdi · Isto digito oīa demōstrabit nude a apte: tam bō q̄ male in die iudicij · Macb·6· Manū oī potēs nec vinꝰ nec deūctꝰ effugiat · Omnes enim nos oportet manifestari ante tbunal xpi a reci·v· p̄ut gessit in cor· 2 Cor·4 Tertius digitus est ceteris longior a est medius Vñ iste digitus in manu dei est benignitas iudiciū differendi: per quam nos exspectat vt ad misericordiam reddeamus Geñ·42· Salꝰ nostra in manu tua est · Et in Ps̄ Fiat misericordia tua vt saluet me Et sicut isto digito extēso super planū nec index nec pollex possunt illud planum tingere · ita q̄ dñi digitus benignitatis ad nos extendit: michil nobis nocē possunt potestas puniendi nec exspicacitas discernēdi · Quartꝰ digitus vōtur medicus Est aūt medicus in mānu dei pietas miserendi In isto digito solent veteres annulos deportare ꝫ in manu sinistra Cuius causā reddit Macrobiꝰ 7· saturnaliū inentaꝫ fuisse ab egipcijs eo vizq̄ sēm anathomie peritos: neruis quidā a corde natus ad nullum digitum p̄cedit a cū neruis nullus digiti complicatur · Et ideo ordinatum fuit apōs eos q̄ ille tam q̄ corōna: ānulo cūdaretur Iste etiā digitus complicatus sīficat·6· sēm opinatū digitalem qui est numerꝰ perfectꝰ · Et ideo ille digitus merito debuit a nobis coronari · Moraliē apōs omnes nos imē digitos dei pietas miserendi debet a nobis coronari: q̄ misericordia miseris sapit dulcius Que qui dez pietas a vulnere cordis xpisti emanauit per quē digitū omnis in nobis perfectio consummatur Job 4 Increpationē domini ne reprobes quoniam ipse vulnerat a medetur percutit a manus eius sanabunt In sex tribulationibus liberabit te a in septimo non tanget te malum · Quintus digitus est brevissimus a vōc auricularis · Dic autem digitus in manu dei est facilitas exaudiendi preces nostras In ps̄ Apis tu manum tuam a implēs omne animal benedictione a cētra · Leō nonagesimanona ·

202

Pē enim dedit michi hōr que sunt scientiam veram vt sciam dispositionem orbis terrarum a virtutes elementorum initium a consūmationes a medietatem temporum · vicissitudinū permutationes a consummationes temporum · morum mutationes a divisiones temporum: anni cursus a stellarum dispositiones · naturas animalium a iras bestiarum · vim ventorum a cogitationes hominū · differentias virgultorum a virtutes radicum a quecūq̄ sunt absconsa a improvisa didici · Omnium enim artifex docuit me sapientia · Postq̄ sapiens Salomon regratiatus est deo geneālie a sūmatū de sapia

sibi data ℞ eīdē; tegrātur spāliē ꝙ
ī ductiue tūsurrendo ꝑ materias
diuīsaz sciētiaz. Et circa hec duo
facit: qz ꝑmo enumerat q̄z ipse
sciam habuit. secō q̄liē ad eā pue-
nit ibi. Qm ei artifex. Circa ꝑmū
duo facit. nā ꝑmo ꝛecognoscit fue
scie solidtatē. secō fue scientie mł-
tiplicitatē ibi. vt scientiam. ¶ Cir-
ca primū dr sic. Jpe em̄ de⁹ videli-
cet dedit m̄ liberaliē Doz que sūt
scientiā verā. oīm creaturaz verā
non falsā nō apparentē scientiaz
quē admoduz se iactant hīe falsi
exprimētatores mīgromātici achi-
mici ꝙ ꝑ artē notoriā ad doctrinā
demonū gloriantes se īstructos.
ꝙ ostendentes scire q̄ nesciūt cui⁹-
modi sūt p̄stigiatores diuīnatōes
phisonomici psalmistici geomā-
tici incātatōes ꝙ Magici quoz nō
est scia vera ꝙ flā imo nulla Quaz
p̄cipue debet vitare apł⁹ Thi.
6. O thimothee depositū custodi. ꝛ
fidē deuitans ꝓphanas vocū nouī-
tates ꝙ oppōnes fli noīs: scientie
Glō. ꝛ q̄ falso noie dr scia Contra
q̄lem falsaz scientiā dr saloī sibi
datam fuisse sciencīā vrā Et ꝑ hō
recognoscit fue scientie solidtatē.
Cōsequēter āt oīt eiusdem scien-
tie multiplicitatez cui dr vt sciam
dispositōez orbis terraz. ꝛ distinci-
ones dimatū ꝙ diuersitatē loꝛ
habitabiliū ī terra fm distātiaz
a pol⁹ mūdi ꝙ approp̄inquatōem
ꝙ elongatōem a via sol⁹. Et virtu-
tes el⁹ toꝛ. ꝛ tūs mutatōes corpoꝛū
naturaliū tam fm locuz q̄ fm q̄li-
tates. Jnciū ꝙ cōsūmatōem ꝙ me-
dietatem tp̄m. ꝛ p̄ncipiū mūdi ꝙ
temp⁹ xp̄i ꝙ diem iudicij saltem ī
gñali sciuit esse futuz. Moꝛū mu-
tatōes. ꝛ diuersas cōsuetudies ꝙ
leges hūanas fm diuersitatem si-
tus tpis ꝙ assuefactiōis ꝙ oplōis.
diuisiones tp̄m. ꝛ distinctas reuo-
lutōes planetaz vicissitudinū per-
mutatōes. ꝛ aerīs ꝙ terre varias
tūs inutationes quibus vicissim ꝙ
fuerūt siue ꝙ contrarie disponunt
vt nunc sit ver nūc estas nūc au-
tūpnus nūc hyems Et cōsumatō-
nes tp̄m. ꝛ q̄n vnūq̄q; q̄z istoꝛ inci-
pit ꝙ terminat fm gressuz plane-
tarum ī diuersa signa in zodiaco
anni cursus ꝙ stellarum dispositiō-
nes. ꝛ cōputatōes motuum solis ꝙ
lune ꝙ figuras ꝙ ymagines oīm
stellaz fixaz in. 8. spera Naturas
aīalium. q̄ntum ad gñationem.
Jras bestiaū q̄ntū ad vtilitatem
ꝙ domesticatōem hūanam. vim
ventoꝛum. differentias vētoꝛ q̄-
tuoꝛ principaliū ꝙ. 8. collateraliū
sicut pz. z. methe. Et cogitatōes
hominuz ꝙ affectiones ad q̄s ho-
mines debent ex cōplexione ꝙ cor-
poꝛ celestiū coopatōe dispoñi dif-
ferentiā virgultoꝛ q̄ntū ad plan
tatōes insitōes translationes fru
ctificationes De quibus virgili⁹
libro georgicoꝛ ꝙ palladius de a-
gricultura Et virtutes radicum q̄
calida que frigida. que tempera-
ta que confortens. que nociua fm
varietates sanitatum ꝙ infirmita-
tum Etiam non solum ista imo q̄-
cumq; sunt absconsa ꝙ ipcousa. ꝛ
cōmuniter aliis hominibus occul-
ta didici non per inuentionem. ſ
per reuelationē. Et hoc est quod
subdit. Qm enim artifex docuit
me sapiētia Sapiētia increata vi; q̄

xpistus est 1. Cor. 1. Nos aūt p̄di-
cam⁹ xp̄m crucifixū: iudeis q̄dez scā-
dalū: gētib⁹ aūt stulticiā Ipsis aūt
vōtis iudeis atq; grecis xp̄m dei vir-
tutē ⁊ dei sapiā; Occasione ei⁹ qd
in lr̄a dicit int̄ alia de sapia: q̄ vi:
habuit scīa; de cursu āni ⁊ disposi-
cōib⁹ stellar. ¶ Queritur Vtrū de
motib⁹ stellar. possit esse scīa. q̄ nō
q̄ si sic: hoc maxime foret possibile
de motib⁹ solis ⁊ lune Sed de istis
non potest haberi scīa: ḡ nec de ali-
is. Assumptū pbo: q̄ si aliq̄ scīa es-
set de eor. motib⁹: possibile videre-
tur q̄ illa esset in qua oēs phi cō-
cordant videlicet q̄ sol esset in con-
tinuo motu circulariter circa terrā
⁊ q̄ sol moueret motu firmamen-
ti ab oriente i occidens. ⁊ q̄ sol nō
eclipsat tp̄e oppositionis solis ⁊
lune. Et ista videntur esse falsa ex
textu sacre scripture. Primū patet
q̄ sol nō moueatur cōtinue Iosue
10. Stetit sol in medio celi ⁊ nō fes-
tinauit occūbere spacio vni⁹ diei.
Nō fuit ante ⁊ postea tam lōga di-
es deo obediente voci hōis Secūdū
patet Isaye. 38. ⁊ .4. Re. 20. Vbi
legim⁹ q̄ cū ezechias rex iude gra-
uissime egrotasset ⁊ per fletū ⁊ pe-
nitentiam sanitatem a dn̄o meruisset
Misit dn̄s ad eum Isayam ꝓphe-
tam qui diceret q̄ die tercio ascen-
deret in templū dn̄i totus san⁹. Eze-
chias vero signum petiuit vt certi-
ficaretur de sanitate futurā Et dicit
ad eum ezechias. Vis vt ascēdat
vmbra in horologio acham. 10. li-
neis. An totidem gradib⁹ reuerta-
tur. Et reuersus est sol per decem
lineas i horologio achas: ⁊ posita
est vmbra stili in horologio: sicut

fuit de mane sole existente in orie-
te Hoc aūt fieri nō potuit si sol cō-
tinue moueretur motu firmamenti
ab oriente in occidens: sicut patet.
ergo conclusio est falsa. Tercium
videlicet q̄ sol possit eclipsari: lūa
existēte in oppositōe patet Math.
24. ⁊ Luc. 23. Vbi sic scribitur. Te-
nebre facte sunt in vniuersa terra
vsq; ad horam nonā ⁊ obscurat⁹ ē
sol ⁊c. Sed constat q̄ tunc luna fu-
it in opposita regione ad solem: q̄
xpistus passus est luna .17. ⁊ sol
fuit in .9. gradū arietis ⁊ luna i .9.
gradu libre in meridie illius sexte
ferie. Ergo patet falsitas illius con-
clusionis de eclipsi ¶ Ad oppositū
est litterā ⁊ oēs astronomi ¶ Ad q̄o-
nem dicendum q̄ de motibus stel-
larum potest esse scīa: nō quidem
demrātiua qualiter omni tempore
mouebuntur: sed demonstratiua q̄-
liter omni tempore nate sūt mouei
si deus miraculose aliter nō dispo-
nat. Sicut enim docet beat⁹ Aug⁹
Sic de⁹ rebus creatis motus ⁊ ope-
racōes indidit vt tamē p libitu vō-
lūtatis eas exerceant ⁊ omittāt. Vn̄
q̄uis experimētaliter ⁊ sensibiliter
videam⁹ q̄ ignis natus est cōburre-
re: cōtingit tamē aliqn̄ q̄ ignis q̄-
dā approximat⁹ pueris nō nocuit.
⁊ tn̄ alios qui magis distabant oc-
cidit: sicut patet Danie. 3. Et ideo
q̄uis sciamus qualit̄ res nate sunt
agere ⁊ qualit̄ frequent̄ egerunt:
q̄ hoc vocam⁹ nāle q̄ semp vel fre-
quent̄ contingit. Qualiter tamen
res cōto tempe agēt nescim⁹: quia
hoc ē i manu dei ¶ Pro racōib⁹ tn̄
ē nōnd q̄ ista tā miācula maxīa q̄
vmq̄ i corpib⁹ celestib⁹ cōtigerit ad

203

duxit dyonisius contra quendam philosophum in epistola ad policarpum que est .A. in ordine epistolarum beati dyonisii. Ad quorum euidentiam intencionem dicte epistole breuiter explanabo sequens exponem fratris Alberti qui omnes libros dyonisii exposuit satis clare. Sciendum est ergo quod illa epistola mencionem facit de tribus personis videlicet dyonisio. policarpo et Apollophenie. Fuit autem policarpus discipulus beati Johannis euangeliste. Postea episcopus et tandem martirizatus. Apollophenes fuit quidam philosophus qui fuerat magister beati dyonisii in philosophia. Iste cum visitaretur a policarpo et inuitaretur ad fidem xpi redarguebat absentem dyonisium super hoc quod philosophia quam a grecis didicerat contra philosophos vtetur dicens iniustum esse aliquem vti aliquo contra eos a quibus illud accepit. Et ideo vocauit dyonisium verberatorem patrum methaphisice quia videlicet reprehendit grecos de eorum philosophia a quibus tamen philosophiam didicerat sicut a patribus et magistris. Cum ergo sic frequenter responderet policarpo dictus philosophus. policarpus nacta oportunitate mandauit dyonisio quod sibi aliquid rescriberet per que dictus appollofenes ad fidem trahi posset ex propriis principiis discipline sue quam clarus in astronomia inter alios habebatur. Hac ergo occasione scribit ad policarpum epistolam illam ostendens quod appollophenes sua philosophia abutebatur. eo quod per eam ad cultum dei veri nesciuit pertingere. Ad cuius tamen noticiam ex astronomia maxime debuisset peruenisse. Et arguit sic. Cum ordo motuum corporum celestium sit regularis et certus. Si ille ordo ab aliquo mutaretur constat quod ille sic mutans foret deus. Sed ordo motuum corporum celestium fuit aliquando mutatus sicut ipse met appollophenus nouit ergo debuit conclusisse quod causa illius mutacionis fuit causa primi continens et regens totum celum. Et per consequens relictis ydolis talis deus foret colendus. Minorem huius rationis probat dyonisius in tribus exemplis. primo per stacionem solis Josue .10. de quo argumentum fuit in prima racione. Siue etiam dicatur quod sol stetit immotus cum orbibus superioribus et inferioribus secundum vnam opinionem. Siue solus sol stetit aliis motis secundum suum cursum secundum aliam opinionem hoc tamen certum est solem stetisse quod non potuit fieri nisi per operacionem alicuius cause infinite. Secundo probat idem per ascensum solis in horologio achaz sicut argutum fuit in racione .2. quando vnus dies artificialis fuit fere triplicatus dies vero artificialis habet .12. horas. Et tres dies .36. horas et per consequens fuit triplicatus ad aliud diem artificialem exceptis quatuor horis quod sic patet. quia sicut in astrolabio signantur et lineantur duodecim hore. Ita fuerunt lineate duodecim hore in horologio achaz. Et iam in aduentu ysaie ad regem descenderat sol per .10. lineas. Ita quod non distabat a nocte nisi per duas horas. Sol ergo reascendit per dictas decem lineas et dimidit per easdem iterum. ergo tunc compleuit .30. horas et adhuc restabant due linee vltime vsque ad noctem ergo illa dies habuit .32. horas. Et ideo dicit dyonisius quod dies ille fuit triplicatus et hoc fuit tantum miraculum quod conuertit in stuporem

babilonios qui fuerūt diligentes
in ōsideracōe motuū cēlestiū a hoc
miraculū subiecit eos regi Ezechie
fine pugn: sicut aiūā equali deo: a
ōnes excedenti. Et dēceps sacerdotes
psaū notantes diem ulū: fecerūt
annuati festum triplicati solis a di-
cebant triplicati inter sacerdotes
vij qui festum triplicati solis cole-
bant. Ista g signa que nō fuerūt
localia facta videlicet in regione u-
na vel una terra sed communia to-
ti mūdo debuerunt monuisse Apol-
lopē ad colēdū illū qui hec mirā-
da cāuit Sed qz Apollopes possz
ista ex ptinacia forte negare: q̄ uis
sacerdotū testimoniū viderit. Ideo
scribit dyonisius Dolicarpo qz si
ista duo negauerit cōtigisse: redu-
cat sibi ad memoriam tercium: vi
delz de eclipsi tpe passiōis xpi. Et
dt sic sibi qz illaz nō potest negare
dicit dionisius quando nos ambo
stetimus i elyopolim ciuitate egip-
ti: a simul stantes vidimus lunaz
inopinabiliter a innaturaliter sup-
ponentem se soli cū non esset tem-
pus cōiunctionis g magis oppositi
ōis vel fere Rue quidē eclipsis fuit
mirabiliter miraculosa. Primo qz
eclipsis solis non fit nisi in cōiunctio-
one solis a lune. Coniūctio aūt fit
p hoc qz luna est velocioris motus
q̄ sol a ideo attingit solem. Manifes-
tū ergo est qz luna accedens ad so-
lem transit per arcum mediū cēptum
inter solem a occidentem: quando-
cunqz naturaliter fit coniunctio si-
ue fit eclipsis siue non. Nō in pas-
sione xpisti nō venit luna ab oc-
idente: sed a parte orientis quod
est omnino contra naturam. Vi-
de pars orientalis diametri solis:
primo eclipsabatur a sic osequen-
ter totus diameter solis: quia fuit
eclipsis vniuersalis. Et tunc rediit
vsus oriētē ita qz primo illuminabat
pars diametri occidentalis que ul-
timo eclipsatur: quod quidem fuit
contra naturam eclipsis quia in ō-
ni naturali eclipsi pars occidentalis
eclipsatur primo a primo reilumi-
nat. Tercio fuit mirabilis qz luna
tūc tpis infra. 6. horas fere opleuit
motū. 14. diez: qz inter nonā a vespe-
rās iuit. 187. grad9. Rō sic patz. In
oppositōe ista ostat qz inter solem a
lunā fuerūt. 180. gr̄us qui sūt me-
dietas cēli: mō fuit eclipsis p9 op-
pōitōez p. 9. horas Ita qz lūa i illis
9. horis trāsierat. 4. gr̄d9 vltra locū
vere oppōis vsus occidentē. Redijt
g p. 184. gr̄us solis accedendo a se-
mel recedendo: a sic infra. 6. horas
fuit motū fere. 14. diez. Quarto fu-
it miraculosa qz sicut probat Pto
lomeus tam oppositione q̄ diuisi-
one luna est in auge. Oportuit g
qz aux circulus lune in eodem spa-
cio tpis accederet ad solem cū lūa
a cū luna recederet: quod est otra
naturā qz aux lūe semp mouetur
motu otrario lune. sicut patet i the-
orica planetaz. Quinta latitudo lū
ne fuit tāta qz luna nōn fuit infra
gr̄us eclipsis a dato qz fuisset so-

li cōiuncta Lectio. 100.

Est ei in illa spūs intelligē
tie sciūs multiplex vnius
subtil. modestus. disertus. mobi
lis. coinquinatus. certus. suauis
Amans bonum actum. qui michi
vetat būfacē. hūan9. benign9. sta
bilis. securus. oēz habēs vtute. oia

204

pſpiciens a q̄ capiat ōnes ſpūs intelligibiles mundi ſubtilis. ℣ Hec eſt q̄nta ps p̄cipalis huius capituli i qua poſtq̄ Salomon potuit gratiaz actionē ſapiaz recognoſcentē tam in ſpāli q̄ in gnāli. hic in p̄cē iſta ſubiūgit q̄ndaz cōmendacōem ſapiam extollentez Et dēclarat q̄ ſapia ſufficiens eſt ad ofrendū ſibi totam noticiaz recitatam in vltāa lcōe. ℣ Vbi eſt notandū q̄ licet ſapia appropriētur filio ſic patri pō. a amore ſpūi ſancto Iſte tū ēmin⁹ ſapia eſſencialiter figit a non relatiue ſicut pz p̄mo ſenten. diſ. 26. c. 10. Et ideo q̄ vult filius dicat ſapia genita p̄ modū p̄cedendi a p̄re. q̄ gignit a p̄na memoria p modum verbi a intellectus ſic patz. A. de tri. c. 13. Dicit ylomin⁹ etiam ſpūs ſanctus ſpiritus ſapientie dicitur. tum quia a ſapia patre a a ſapia filio p̄cedit tū q̄ ſapientiaz in ſe deuote colentibus efficit atq̄ cauſat. Et ideo i cōmendacōe viri timentis deū dr. Eccī. 14. Implebit eū ſpiritu ſapie a intellectus loquens de ſapia q̄ deus eſt Salomon dr ſic. Eſt. n. i illa ſapia que eſt diuina eſſentia. ſpūs intelligentie a eſt modus loquendi accipiendo oēm p eo q̄d eſt idem vnde ſenſus eſt q̄ illa .ſ. ſapia eſt ſpūs intelligētie a p cōſequēs ſapia eſt ſufficiēs ad dandam grām cuiuſcūq̄ ſcīētie Ruia Coī. 12. Vnicuiq̄ datur ſpūs māifeſtacō ad vtilitatem. Alīj quidez p ſpm̄ datur ſermo ſcientie ſcōm eundē ſpm̄ ac̄. Et ifra. Hec āt oīa operatur vnus atq̄ idem ſpūs diuidens ſingulis ꝓut vult. Dic ergo ſic Salomon. Nō eſt attribuēdū hūano ſtudio vel ingenio ſapiam mundaneſſa ſ ſpūi ſcō qui eſt ſapiētia increata. Et q̄ iſte ſpūs ſcūs ſit omnipotēs ad cauſandū ſapiam in quocūq̄ probat eū deſcribendo a 20. oībus. ℣ Prima eſt q̄ ē ſāctus a oīa que facta ſūt ſanctificans. Sanctus in lcō idem eſt q̄ agyos in greco Agyos aūt dicitur quaſi ſine terra ab a quod eſt ſine a greos terra. quaſi ſine terra. Spūs ergo ſapientie dr p̄mo ſāctus pro tanto q̄ eos quos ſanctificat purificat ab amore terreno tū a tūſſert ac cōiūgit ad amorez celeſtiū Et ideo ouiene in ſpecie ignis deſcendit in apl̄os non i ſpecie aque nec aeis que elementa i diuerſis ptib⁹ ſuperficiei terre cooperēt Sz i ſpē ignis qui imediate corpib⁹ celeſtib⁹ ꝓximatur hic patz p̄mo Methe. cū p̄ma. In ſignū q̄ illos quos incendit amore facit neceſſario terrena puipēdē a ad celū aſcendē Et ideo vocatur spūs ſāctificacōis. Secdo vocatur multiplex ab effectu ꝓpter multiplicia dona q̄ p̄ſtat yſa. n. Requieſcit ſuper eum ſpūs dñi ſpūs ſapientie a intellect⁹. ſpūs conſilij a fortitudinis ſpūs ſcientie a pietatis Et ēplebit eum ſpūs timoris dñi. ℣ Tercō dr vnctus formaliē .ſ. a etiam effectiue q̄ vnīes nos deo fide ſpe a caritate a etiā p̄rio Ad ephe. c. Solliciti ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. ℣ Qrto dr ſubtilis q̄ ſpūs ſcūs vires ſubtiles fūt in eligēdo decernendo a faciendo p dona quib⁹ ſcōs ſuos exornat Eze. 16. Indui te ſubtilibus a ornatu te ornamēto

Quãto dicit modestus q̃ similiter modestos facit. Ad Gal. 4. Fructꝰ aũt spũs est: caritas gaudiũ a pax Et infra modestia vrã: ꝛinẽtie caritas. ¶ Tertio dicit diserti⁹: q̃ dispos faciens de balbucientibus a infantibꝰ quẽadmodũ die pentecostes fecit apl̃os: qui añ suam ꝛuersionem a etiã ante eiusdẽ spũs missionem fuerãt valde rudes. Hic etiam omni die vocat ad sãz religionem pueros a indoctos de quibus si bene ꝛuersantur facit predicatores disertissimos. Sapie. 10. Sapientia aperuit os mutorum a linguas infantium fecit disertas. Et est distus idem q̃ eloquẽs de dissero. eris a subtrahitur vnum. s. in supino liceꝛ geminetur in preterito. de ista disertitudine loquitur beatꝰ Augustinꝰ li. 4. de natiã a origine aie asserens q̃ valde periculosa est eloquentia: si nõ ꝛmisceatur scia. Et dꝛ sic. Valde eñ sunt noxia praua dicta: q̃ hominibus minus eruditis eo q̃ diserta sunt vidꝛentur etiam a vera. Et iõ dicit Tullius in plogo rethoꝛice: q̃ sicut sapia cũ eloquentia multis ciuitatibus pfuit: ita eloquẽtia sine sapia ostat plurimũ nocuisse. Vnde dꝛet Seneca epl̃a 11. q̃ eloquentia nõ est ꝛtenenda nec min⁹ appetẽda. Nõ inqt q̃rit eger medicum loquẽtez ß si ita ꝛingit videm ille qui sanare pt̃ propte dehis q̃ faciẽda sunt disseraẽt non tñ gratulet eger q̃ icidit in medicũ disertũ. Hic enim tale est: quale si gubnatoꝛ peritus etiaz fortunosꝰ est. Contemnenda tamen nõ est disertitudo loquendi: ß est sapientie ꝛnectenda. Vnde idem Sen. epl̃a. 40. vel. 39. ¶ Reprobat multũ celeritatem loquendi a festinationẽ. Celeritas inquit loquendi nec in sua potestate est: nec satis decoꝛ philosophie que ponere debet verba: nec proicere: nec pedetentim procedere non exigo: quia oratio cum impedimento exeat. Profeãtur tamẽ malo q̃ pfluat. Et infra. Quemadmodum sapienti viro mœstus modestus conuenit: ita oꝛõ pressa non audax. Summa ergo summarum hec erit. Tardiloquum te esse precipio. Hec seneca. ¶ Septimo spiritussanctꝰ dicitur mobilis. v. mouens faciens prompte a obedienter: q̃ uis i se immobilis perseueret. Primum enim mouens immobile est necãrio: sicut probatur. 8. Phisicorum. Isto modo spiritussanctus fecit apostolos ita mobiles: q̃ i omnem terrã disperti sunt. Luce. 21. Virtutes celoꝛuz mouebuntur. Et Joh. 14. Posui vos vt eatis a fructum afferatis. Argentum viuum est satis mobile: si autem mortificetur statim sistitur a quiescit. Ita predicatores viui vita gratie: discurrẽt mouentur: circueũt pro salute pxi̇mi procuranda. Proũbioꝝ. 6. discurre festia suscita amicum tuum. ¶ Octauo dicitur iꝛriquatꝰ: a hoc est verum tam effectiue q̃ formaliter. Honesta persona non inhabitat loca turpia a inunda: nec spꝰ scꝰ mẽtes gulosas vel libidinosas. Et iõ de apostolis canimus: q̃ inuẽit eos receptacula munda a tribuit eis carismatum dona. ¶ Nono spiritus sanctus dicitur ꝛtrus contra iconstates: mẽdaces: desperãtes. Thi. 1. Scio cui credidi a certus sum q̃ ꝛt

dcxo

Jherō dicitur esse suauis Sap. 12. O q̄ bonus a suauis ē dñe spūs tuus i oibus nobis. Suaues em̄ facit a mites quos ihabitaē dig- tur. non ipatientes non amaros non turbidos vel impetuosos. Fa- muli ministrantes dñis facilime mores recipiūt dñoz suoz̄ Et ido q̄ seruientes alicui⁹ sunt bñ edu- cati signuz ē q̄ suunt alicui dño nobili. vñ mettice 8r Est dñi faci- es famul⁹ sp̄cul̄ mgri. discipu- lus monstrat regnū moderamia regis Si ergo suaues fuerim⁹ ad imicē signū est q̄ sumus de fami- lia spūs sc̄i. 2. Coz. 6. In oibus ex- hibeam⁹ nosmetip̄os sicut dei mi- nistros Et infra In longanimitate a suauitate i spū sc̄o. ¶ Vndecio dicitur amans bonum actum fa- cit enim homines gaudere de pro- fectu alieno a hoc contra inuidos qui de bonis alienis tristant Rō. 5. Caritas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is p spm sc̄m qui datus est no- bis. // Duodecimo 8r esse talis q̄ nichil vetat bñfacere immo horta- tur bene facere Et h° otra negligē- tes a accidiosos p̄u. 3. Noli phi- bere bonum facere ei qui potest Et etiam contra malos cōsiliarios q̄ dños suos aliq̄n impediūt a bono ꝓposito q8 intendūt in bonis ele- mosinis Et opa pietatis conūtūt ad opa vanitatis. // Decio tertio 8r hūanus. Tum q̄ homines di- ligit p̄ubi. 8. Delicie mee sunt ee cū filijs hominum Tum q̄ homi- nes humanos facit non austeros beniuolos non bestiales Sap. 12. Docuisti populuz tuū p talia q̄m oportet iustuz esse a hūanum. //

Decio quarto dicit benign⁹ a bñ ignitos efficit quos dispōit Sa- p̄mo Benignus est em̄ spūs sapi- entie. Et ad eph. 4. Nolite contri- stare spm̄ sc̄m dei in quo signati e- stis Et infra. Estote autem miseri- cordes donantes inuicē sicut a de- us in xp̄o donauit vobis. // Deci- moquito 8r stabilis q̄ stabiles facit a pseuerantes in bono. hoc obstat q̄ prius mobilis dicebat q̄ p̄m Rabanum Spūs q̄ implet oia mobilis simul a stabil⁹ 8r hō em̄ q̄ vbiq̄ discurrit vbiq̄ obuiā venit a repente vbi non credit in- uenitur. Ops ergo spūs vt vbiq̄ esse signetur a stabilis sibi a mo bilis 8r hec Raban⁹ Similiē facit sc̄os ꝓficere in bono de v̄tute i vir tutem. Et ideo mobilis 8r. facit eti- am eos in bono pseuerare Et ideo stabilis 8r Coz. 15. Itaq̄ fratres mei dilectissimi stabiles estote a im mobiles habūdantes in ope do- mini semp. // Decio sexto 8r secu- rus q̄ securos nos efficit per spez q̄ ē ēta exspectacō futuē būtudis ve mēs ex dei grā a meritis p̄cedēt⁹. Creditor q̄n hz pign⁹ sufficiens a debitore secur⁹ ē de suo. Deus āt vo- lens nos eē securos de futuā bea titudie dat nob spm̄ sāctū q̄ loco pignois Ad eph. 1. Signati estis spū p̄missiōis q̄ ē pign⁹ hēdita tis nr̄e. // Decio septio 8r oēz ha bēs virtutē. q̄ ē pū a filio cēq̄l a osb stāciaē. Job. 33. Spūs dei fe cit me a spiraculū omipotētis viuifi cauit me. // Decio octauo 8r oia ꝓspiciens. Tū q̄ spūs est q̄ oia scrutat. Coz. 2. Tū q̄ spūs sanc⁹ fa cit hominē prudenter ꝓspicē.

qlia de preteritis dat cautelam: de
presentib⁹ circūspectionem a de fu-
turis prouidentiam. Cor. 2. Spiri-
lis homo iudicat oia. 1. 19. dicit q
ē talis qui capiat omnes spiritus
itelligibiles a cui sūbditi sūt omnes
sp⁹ āgelici tā bi q mali: qr ōs sūt
ad ministratorij spiritus ac Ad hēb.
1. vel qui capiat omnes spirit⁹ itel-
ligibiles a cape facit oīmia dona
spiritussancti me diante ꝙ hō intelli-
git quicqd est necessariū ad salu-
tē. Eccl 39. Si em magnus deus vo-
lueit spū intelligētie replebit illū.
si deus voluerit quo mā deus magnus
dominus spiritu intelligentie
replebit eū a instum. Secundo mō
dicitur spiritussanctus esse mūdus
nec mūd. Ipse em est tue vera ve-
niens in hunc mundū. Et ideo mū-
dus est in se a mundos facit quos
inhabitare dignat. In ps Cor mū
dum crea in me. Spiritum inquit re-
ctum Omnes recte lineę super line-
am rectam stantes a duo vtrobiq
anguli aut recti sunt aut duobus
rectis equales. Recta linea est spi-
ritussanctus Vnde dicit. spiritum
rectum in noua in vis. me. Item ali
a recta linea erit mens siue anima
humana Eccl. 7. Solūmodo hoc in-
ueni q deus fecit hominem rectū
supple scīm mentem. Quādo ergo
spiritussanct⁹ descendit super istaz
lineam rectam: necessario duo an-
guli. ratio a voluntas sunt forma-
liter recti per innocentiaz. In ps In-
nocentes a recti adheserunt michi
Vel sunt equales duobus rectis
per penitentiam. Status em penitē-
tie equiparat hominez statui in-
cētie. Et iō rō a voluntas i penitēte liz
nō sint tēe formaliter: sūt tñ rēe eq
ualent p pmāz de q rātudine dici
tur pueritia. Qui tēt⁹ est corriget
viā suā. Vltio quarta cōdicio ēplī
cat a dicit q ē subtil pfūda pene
trādo a est subtil difficilima decla
rando. Job. 19. Paradit⁹ aūt spiri
tussanct⁹ quē mittet pr̄ in noie me
o: ille vos doce. om. ac Quia g spūs
iste itelligētie ē nob ita multiplici
ter necār⁹ dignū ē cessare a cūt hy
cultū istis diebus vacare añq vltra
Oprocedamus. Lectio 10.
Mihi ei mobilibus: mobili
or ē sapia Attigit aūt ubiq
ꝙpt mūditiā suā. Vapor ei ē vir
tutis dei a emanatio q̄dā est clari
tatis oipotētis dei sinceā. Et iō nichil
inquinatū in illa incurrit. Potita ome
dacōe multiplia spūssc̄i cui⁹ donuz
ē sapia restat ia ipsi⁹ sapie excel
lentia declarāda. Cōmendādo aūt
sapiam sic procedit Primo ome dat
sapiaz ex hijs q ei ducūt absolu
te ex seipa. Secūdo ex hijs q ei ue
nūt i opacōe ad alia. Secūda ps
ibi Est ei hec speciosior sole Cūt pri
mū duo sūt Nā pmo ostt ei⁹ nobi
litatem in essendo Secūdo ei⁹ potes
tatez in regēdo ibi Et cū sit vna oia
pt. Circa primū duo facit Primo
ome dat sapiam p odicōes ꝓpas
Secūdo p locucōes tropicas. secun
da ps ibi Vapor est ei. Circa pmū
duo attribuit sapientie omnia gu
bnanti. videlicet sufficientiā celeita-
tis a coexistentiaz presentialitatis
Quantū ad primum dicit sic. Om-
nibus mobilibus mobilior est sa-
pientia Vbi notādum est q q̄to
agēs ē maioris virtutis i agēdo tā
to celer⁹ a velocius producit effectū

206

Vnde agens infinite virtutis agere potest in nō tpe. Quia ergo sapiētia q̄ est dōnū spūs sancti est quodāmodo infinite vtutis. Omne āt mouēs mobile est virtutis finite: ptz q̄ sapia est mobilior id est virtuosior in mouendo oi mobili. a p̄ oseqns habet sufficientiam celeritatis. Secūdo habet existētiaz p̄sencialitatis. Et q̄tum ad hoc dicit. Attingit aūt vbiq; ꝓpt mundiciam suā. Omnia em̄ p sapiētiam disponūtur a regūtur In ps. Omnia in sapiētia fecisti recēs est tibi possessio tua. Sicut enim dixit mgr̄ alexander cognomento neq̄. In omni creatura corpore a q̄tumcūq; sit mobilis potest ratio humana videre infinitam dei potētiam: infinitam sapiam a bōitatem. Verbi grā vt de athamo fiat exemplū. Satis em̄ approbat humana ratō a acceptat q̄ mensura potētie agentis sumat̄ fm portionē facti ad illud de quo fit. Tāta em̄ videtur potentia facilitatis q̄tum ipsū factuz excedit illud de quo fit. Cū g̈ ratio inuenerit athomū esse aliquid ex michilo. Et sciat q̄ si athom⁹ excederet: michil infinitum excederet. Concludit q̄ potētia ducēs athomuz de michilo ad esse est infinita. Secundo videbit ratio q̄ cū athom⁹ sit corpus habet inter se tres lineas intersecātes se ad angulos rectos. In qua sectione posito circino describi pōt spera sup athomū. Et videt in spera infinitos circulos posse describi. imo infinita corpora infra speraz esse ymaginabilia. Et vltra infra circulos ōnes figuras fore inscribibiles q̄ tamen sunt infinite sup quas infinite possunt erigi demōstrationes taz de magnitudibus q̄ de numeris. g̈ videbit ratiō humana in athomo vel in flore infinitam scientiam obiectiue descriptā Infinitam vero scientiam ñ potest describisse agens q̄cumq; ñ sapientie infinite. g̈ humana ratio si est bō videbit a inueniet in vno athomo infinitam sapiam oditoris. Tercio videbit ratio mentis humane q̄ in assecutiōne huius infinite scientie que est in athomo est magna vtilitas aie a delectatiō admirabilis. Et si forent infiniti intellectus infinitas haberent delectationes: imo vn⁹ intellect⁹ in infinitū potest delectari in acquirendo noticiam istius athom. g̈ potest ratio oducere q̄ ille qui athomū creauit: infinite est bonitatis qui rez infinite vtilitatis de sua bōitate creauit. Sic g̈ ex minimo athomo potest oducere deum esse infinite potentie: sapie a bonitatis. Aliter exponi potest de deo qui est in rebus oībus p essenciam: potentiā a p̄sentiam. Per essenciā inq̄. Essencia cuiuslibet rei est quedam participatio diuine eē a sic essencia cuiuslibet rei adest in q̄tū habet esse sicut causa adest ꝑprio effectui. Per potētiam adest inq̄tum omnia agunt virtute ipsi⁹. Per presētiam inq̄tum oia imediate disponit a regit. Attigit g̈ sapia diuina vbiq; vm in omni loco ꝓpter suā mūdiciam: quia cuz in ōni loco sit corp⁹ In omni corpore scientia infinita obiectiue oclusiones scibiles infinite a hoc ꝓpter suam mūdiciā. v

cuiuscuq;

ciuiſcumq; defect⁹ imp̃m̃ir tiõnes
Sic ergo deſcribit ſapientiaz p
diciões abſolutas a ꝓprias. Con
ſeq̃nter eam deſcribit p locuciões
figuratiuas a tropycas: cum dic.
Vapor eſt enī: vbi incipit ſubtili
ter deſcribere ſapiam p figuras a
ſimilitudines. Et pomt quinq; ſimi
litudines quib⁹ ſapientia ꝯparatur.
dicit enī q̃ methaphorice loquẽ
do. Ipſa eſt vapor: emanatio: can
dor: ſpeculi a ymago. Vapor eſt
quoddã corpus ſubtile extractuz
de terra vel de aqua p calorem ſol
ſicut p⁹ ꝑmo Methero. Tam ſtri
cte a ꝓprie loq̃ndo Vapor eſt aer
humbus a extrahit̃ de aqua: ex
alatio eſt ſicca a extrahit̃ de terra
Et de iſtis duob⁹ generant̃ ões
aeree impſſiones: cuiuſmodi ſunt
nubes: pluuie: grãdines: mix: toni
truũ: vos: pruina. a cetera multa.
Eſt ergo ſapia quaſi vapor v̄tutis
dei v̄ſubtilis effect⁹ diuine v̄tutis
tãtus in mente raciõnali. Secũdo
dicit q̃ eſt quedã emanatio clari
tatis omnipotẽtis dei: ſinceraz cla
ritas emanãs ſincere ab omnipo
tẽti deo. Emanare idẽ eſt q̃ ſcaturi
re ſicut aqua aſcendẽs de terra &
emanare. Sincerus dicit̃ quaſi ſiñ
cera v̄ſine mollitudine a fluxibili
tate purus: cõſtans a mũd⁹. Et nõ
michil inquinatũ incurrit in illaz
ꝑter mundiciã ſue claritatis. Sic
hec q̃tumcumq; turpia loca illuũ
net. michil tamen inquinati ꝯtra
here poteſt. Et emanacõ quedam
de⁹ enī fons ẽ a quo emanat oẽ
gen⁹ grãrum. Eſt enī in fõte iugit
emanãre ꝑpetuitas ꝑciosa: fluuiꝰ
tas ſoporoſa a cõmunitas copio
ſa. Primõ in fonte eſt ꝑpetuitas
ꝑciosa. Ruieq̃d enī tomitatis l̄ co
pie muemit̃ in riuulo totũ emanãt
de fõte. Et eodẽ modo. quicq̃d delec
tabilitatis a tomitatis eſt in crea
tura totũ emanat de fonte tomita
tis diuine infinite Eccl̃i. ꝑmo. Ifõs
ſapiẽtie verbũ dei in excelſis. Ad
iſtum fõtem ſitiunt aie ſcẽ. Juxta
illud p̃s. Sicut cerv⁹ deſiderat ad
fontes aquarũ a cetera. Sitiuit aĩ
ma mea ad deuz fõtem viuũ. Cer
u⁹ hauſto ſerpente moritur n̄ citi
us attingat ad aq̃. deſideat enī
naturaliter vitam ſuã plongare.
Vñ ſic̃ dicit Gloſ. ſup illud. Ruẽ
admodũ deſiderat a cetera Cerv⁹
ſenio grauatus excreſcentib⁹ pil
is atq; cornib⁹ explorato ſerpẽte ip
ſũ ñaribꝰ hauſit: quo hauſto ve
neno eſtuat. Vñ fontẽ ad biten
dum ardẽtiſſime deſiderat: a quo
ſi deficiat moritur a ĩde vita; ab
breuiat quo plongaſſe putauit.
Moraliter homo ſerpentẽ hauſit
qñ diaboli ſuggeſtionib⁹ acq̃eſ
cit a nocias ſibi delecta cõnes ꝯpo
rat p peccatũ. Hz nũc veneno eſ
tuat qñ trãſacta delectacõne fedi
tatem peccati conſiderat. Tũc enim
fõtem miſericordie deſiderat: cui cõ
ſecõſiliari p ſacramentũ pemitẽtie
affectat. Si ãt ꝯtigat q̃ poſt hau
ſtum ſerpẽtis a omiſſionem pẽti
fõtem gratie nõ attingat: dãpnũ
ꝑpetue mortis incurrit. Fons aũt
gratie de quo putei aquaz viuen
tium emanãt eſt xp̃s. In cui⁹ cor
pore multa vlnera quaſi mlti pu
tei extiterũt Eccl̃i. 4. In dieb⁹ ipſi⁹
emanauerũt putei multi aquarũ
a q̃ſi mare adipleti ſũt ſup modũ

X.i.

de istis fōtibus dicitur ysaie 12. Hauriet aquas in gaudio de fōtibus sal. Secō est in fonte emanante suauitas saporosa. dulcior enim aqua est in fōte qm in riuulo Cristo mo° delectabilior dulcedo est in xpo qm in creatura quacumq; Dulcedo enim fontis est fm cōditiones terre de qua emanat Sicut dicit Aristoteles li. de sensu a sensato. Et ideo aqua currens per terram amaram a sulphuream a sic emanās est amara naturaliter Sed aqua emanans de terra puā a sabulosa fit dulcis a clara Christus autem fons sapiencie manauit de terra humili virgine videlicet gloiosa. In qua michil austeritatis michil amaritudinis michil luto se feditatis erat Vnde michil amaritudinis in fonte qui christ9 dicitur inueniri potest Jac. 3. Nūquid fons de eodem foramine emanat dulcem a amaram aquam. Et tamen ipse de ingratis hominib9 q̄ dīna delectacōe cōtēptā tremis voluptatib9 īmergūt gūiter cōq; tīt Jē. 2. Me dereliq̄runt fōtē aq̄ viue a foderūt sibi dissipatas cisternas q̄ otinere nō valēt aqs. Terēō in fōte ingīē emanāte iuenitur cōitas copiosa Est em̄ fons īommib9 cō mūnis pauperibus a diuitibus hominibus a iumentis. Isto mō cristus iustis a peccatoribus. oī bus clemens inueniturq; propicius Gen. 2. Fons ascendebat de terra irrigans vniuersā supficiē tre

Vbitacio ista esse potest. An deus sit īqlibet creatuā adorāda Et non. Quia si sic tunc cum in aliqua creatura sit adorandus deus patī ratione īm alia. quia īm qualibet est essencialiter. q autem sit adorandus īm aliqua creatura pz Exodi 3. Quia Moyses adorauit deum in rubo Et in Gen. habem9 q Abraham adōauit deum in āgelo. ¶ ꝑ xpianus adorat deum in crucifixo vel in ymagine intēdēs precise adorare deum a non peccāt. ꝯ cum deus sit essencialē īlapide Si aliquis existentē in lapide intēdit adorare non peccat eadē ratione. ¶ ꝑ quod ē maioris potencie deo magis ē attribuendum ꝙ maioris potēcie videtur conservare rem per absenciam suam q̄m per presenciam sicut ex nobilitate regie maiestatis ē q vbiq; regat īregno. licet vbiq; personaliter nō existat. ¶ Contra. quidam effectus dependent ex suis causis q̄ siē earum presencia non existūt ꝑ exterminā cālitatis a dependēcia effectus sicut patet de radio a sole Sz oēs res sūme a dō dependent a deo ē cā ītima oīs reiꝯ ē oī rei eēnalie pūs. ¶ Ad qstionē dt Crisostō q deo ē vbiq; scim9. ꝙ quo sit vbiq; īcelleū nō capi9 ¶ Ad pmū q deo nō ē adorād9 īm qlib; suo signo ꝙ tm̄ī ꝓprio qd ē aliq̄ res ad hoc ordinata ut ī ea deo hōrē. sic fuit tub9 ardēs sīē obustiōe a āgel9 apparēs Abrē. ¶ Ad 2. ī fūt dicēdi simplices ut sic ī lapidib9 a lignis deū adorēt ꝑ sīlitudīez ad ydolatrā q̄us possit hō adōare deū sub pia ītēcōe ī q̄cuq; re fine pcō. q̄a tū hēre posset speciē mali melius est a talibus abstinere adoracōib9 ¶ Ad tertiū dicēdū q maioris potēcie ē rēgē p pūtiā q̄ p absētiā vmūsa

Vnde ille qui p̄t esse absens indi
get moueri ⁊ trāsferre se frequent̄
Motus autē est actus imperfecti:
nec potest aliq̄s ita perfecte r̄gere
absens sicut presens. Lect. 102.

Candor ē em̄ lucis eterne ⁊
speculū sine macl'a dei ma
iestatis ⁊ ymago boitatis
illius. Descripta sapientia scd̄z
duas sil'itudines methaphisicas
exequit̄ in hac lr̄a eam describēdo
scd̄m tres alias figuras. Habet ei
sapientia que est donū dei pl' chri
tudinē venustatis. magnitudinē
puritatis ⁊ similitudinē deitatis.
Quantū ad primū dicit q̄ est can
dor lucis eterne: lux eterna est ve
ritas necessariorū que candorē re
cipit cū demōstrationis euidenciā
inducit. Vl' p̄t dici. veritas mani
festissima fidei inquātū ad ea que
fide tenentur. Ab isto autem can
dore doctores in ecclesia cādidi no
minantur Gene. 40. Pulchriores
sunt oculi eius vino ⁊ dētes eius
lacte candidiores. Doctores enim
⁊ prelati quorū est alios informaē
dicūtur dentes ecclesie: quia sicut
officium dentium est cibū fran
gere. diuidere. conterere ⁊ mastica
re: ita officium prelatorum et doctorū
est sacram scripturam frangere ⁊
diuidere scd̄m q̄ subditorū necessi
tas exigit Cant. 4. dicit sponsus ec
clesie dentes tui sicut greges ton
sarū que ascenderūt de lauachro
Glo. dentes qui pctā rodūt scrip
turas atterūt sūt fortiores ⁊ ad re
gendū apti scilicet ecclesiam qui
firmitate preualent. Et dicuntur is
ti dentes sicut greges ouiū prop
ter innocentiam. tonsarum propt̄

voluntariam paupertatē per quā
ab eis omnia superflua ⁊ quando
q̄ necessaria auferūt̄ qui ascenderūt
de lauachro quia a baptismali re
generatitione continētie p̄ficiūt
ascendentes de virtute in virtutem
Et isti dētes sūt lacte candidiores
p̄pter sapie venustatē. Et Arist. Is
ta tria de dētib⁹. Vnū ē q̄ dentes
sūt stupidi: curāt̄ cū sale q̄ sal au
fert stuporē a dentib⁹ Et hoc dicit
Arist. pti. 1. p̄ble. 31. Secūdū ē q̄
hn̄tes raros ⁊ distantes dētes n̄o
sūt ita lōgeui sic illi q̄ hn̄t densos
⁊ fortes Et hoc dicit pti. 3. p̄bleu.
p̄mo. Terciū q̄ dētes sūt duiores
⁊ fortiores q̄ carnes ⁊ tn̄ mag̃ pa
tiunt̄ a frigiditate q̄ cānes: sed a
calido pl⁹ ledit̄ caro q̄ dens Cuius
cā est s̄m eū q̄ dentes hn̄t mltos
poros et minutos ⁊ hoc denōt albe
do eorū. In istis vero miūt̄ poris ē
modicū de calido. Sūt em̄ dētes fri
gidiores q̄ ossa Et ideo frigidū ad
uenniens cito alterāt ⁊ ledit dētes
Caro autē hz poros latos in quibz
pl⁹ ɔtinet̄ de calido ⁊ iō min⁹ patit̄
de frigido: s̄ a calido pl⁹ ledit̄ caro
q̄ dens Calida nāq̄ celerit̄ percipi
unt calidū ⁊ ledūt̄ in̄. Itaq̄ efficit̄
velud ignis in igne. Moralit̄ sicut
dc̄z ē. Doctores ⁊ prelati i ecc̄ia sūt
sic dētes cādidi in corpe xp̄i misti
co. Inferiores vero delicatiores sūnt
sic caro. Cōtigit āt aliqn̄ q̄ isti den
tes patiūt̄ stuporē sic euēit qn̄ hō
ɔmedit frct⁹ acerbos ⁊ imaturos. tc̄
ei n̄ possūt stati p⁹ ea masticare sn̄
lesiōe cibos alios. Rn̄ g̃ sic ē q̄ illi
q̄ doctores esse deberēt i ecc̄ia occu
pāt suū igēiū cir̄ sciās seculares ⁊
circa prudētiam dispensandi ista

208

X. 2.

mundana cōtrahūt stuporē ⁊ fi-
ūt inepti ad dirigendū cibū doct-
ne fidei ad vsum subditorū. De ta-
libus dicitur Amos 4. Dedi vobis
stuporē gentiū in cunctis vrbibꝫ
vestris ad indigēciā panum ī oi-
bus locis vestris Isti tamē stupo-
rem auferre possunt faciliter ꝑ sal
⁊ ꝑ studiū scriptuē sacre ad Col.
4. Sermo vester sēper in gracia sit
sale cōditꝰ. Secundo ille ecclesie in
xp̄ianitate que habent raros den-
tes ⁊ paucos doctores ⁊ prelatos
instructos nō sunt ita longeue id
est ita perseuerantes in vita gra-
cie sicut sunt illa loca vbi habun-
dant doctores morigerati sancti ⁊
instructi. Tercio tamē isti dentes
magis paciūt a frigido q̄ carnis
Et carnales siue mundani magis
paciunt a calido. frigidū ⁊ calidū
sunt aduersitas ⁊ prospitas. Bo-
ni autem ⁊ ꝑfecti magis leduntur
aduersitatibꝰ q̄ imperfecti. ⁊ imꝑ-
fecti magis leduntur ⁊ falluntur
peccando in prospitatibꝰ q̄ in ad-
uersitatibꝰ Quia ꝓu. 1. Prospitas
stultorū perdet illos dicit ꝯ spiri-
tꝰ sanctꝰ q̄ sapiencia contenta in
scriptura sacra est candor lucis et
ne id ē veritatis increate que ē deꝰ
Joh. 1. Deus lux est ⁊ ī eo tenebre
non sunt vlle. Secō ē speculum siē
macula dei maiestatis. In scriptu-
ra enim sacra dei maiestatis per fi-
dem inspicitur quasi in quodā spe-
culo mundissimo ī quo nulla est
macula falsitatis. Cor. 13. Videꝰ
nunc per speculū in enigmate Vñ
tota cognicio quā de deo habemꝰ
in presenti est specularis ī qua cog-
nicione obiectū repreſētat non ꝑ

se sed ꝑ suam similitudinē ⁊ non ꝑ
lineam rectā ꝫ ꝑ lineam reflexam
Sed in futuro videbimꝰ deum sicu-
ti est Non ꝑ creaturas ꝫ imediate
quasi ꝑ lineam rectā. Non solū āt
speculo sapiēcie que ē sacra scrip-
tura videmꝰ deum. ꝫ etiā moēs no-
stros quales esse deberemꝰ si ſm le-
gem dei viuerem⁹ Vnde Jeōꝰ in
epl'a ad demetriadē vginē. Vte-
re inq̄t lectione diuina vice speculi
feda corripiendo. pulchra conser-
uādo. ⁊ pulchriora faciendo. Scrip-
tura em̄ speculū est. feda ostēdēs
⁊ corrigēda docēs Similr̄ dt Bea-
tꝰ Greg̃ 2. moral' c. 1. Sacra inq̄t
scriptura quasi speculū quoddam
oculis mentis opponit ut ītna no-
stra facies in ipsa videat Ibi em̄
feda ibi pulchra nostra cognosci-
mus. ibi sentimꝰ quātū ꝓficimus
quātūue a profectu distamꝰ lōge
Et sicut ille qui habet in facie ma-
culam manifestam abhorret se vi-
dere ī speculo. ita moralit viciosi in
vita abhorrent se repñtaē vbi sa-
cra scriptura quātū ad bonos mo-
res in verbo dei maifeste ꝓponit
Et tales sunt quibꝰ nullū speculuꝫ
bene placet Sic narrat de quadā
t̄pi ⁊ dformi doicella Ista ei hūit
tortā faciā ⁊ oblongā Et quociēs
respexit speculū doluit ⁊ offēdeba-
tur deformitatē tñ suā sp imputa-
bat speculo. Vñ plura specula fre-
git q̄ oēs muliēs de pata Ita ē ī
ēccia de hoibꝰ viciosis nec vitaꝫ
suā volētibꝰ emendaē Nullꝰ ſmo
bonus eis placet cōtra quēlibꝫ be-
ne p̄dicātē offēdūt q̄ sp ꝑpēdūt
ī isto speculo vitaꝫ suā eē distortā
⁊ t̄pē nec tñ se corrigūt ꝑ pñaꝫ

2b

sed quātumcūq; bene audierint se
descriptos statim ꝓpter veterē cō-
suetudinē obliuiscūt̄ q̄les in specu-
lo describūt̄. Et de talib⁹ dicit̄ Jac̄
1. Si q̄s auditor ē verbi ⁊ nō factor
hic ꝯparatur viro ꝯside: vul. nati. fue
in speculo. Considerauit enī se ⁊ a-
bijt ⁊ statim oblit⁹ ē q̄lis fuerit.
Et ideo bene premittit Estote facto-
res verbi dei ⁊ nō auditores tantū
fallentes vosmetip̄os. Legi⁹ enī Ex
od. 38. q̄ moyses fecit de mādato
dn̄i quendā luterē ⁊ q̄d clā lauato-
rium q̄d ponebat̄ int̄ tabnaculū
⁊ altare: in cuius margine supio-
ri erāt specula ⁊ interi⁹ continebā-
tur aqua vt sacerdotes anteqū ad
altare accederēt inspicere possent
si aliquā maculā abluēdam habe-
rent. sicut dicit magister in histo-
rijs et eam abluendo delerēt añq̄
accederent ad altare. Isto mō mo-
raliter sacra scriptura est interi⁹
aqua gratie ⁊ deuotionis ⁊ exte-
rius in verbo doctrine sunt specula
informatiōis sincere vt omnis hō
semetipsum posset inspicere et q̄d
defectū fuerit emēdāe. qm̄ hec est
speculū sine macl̄a maiestatis dei
Tercio sapientia q̄ in scriptuā sa-
cra ꝯtinet̄: ymago bōitatis dei dici-
tur. Sicut enim ꝑ ymaginē ꝯgnos-
cit̄ id cuius est ymago: ita ꝑ ea q̄
ꝑ scripturaꝫ docentur diuina bene-
ficia nobis exhibita et ꝓmissa vi-
dentur. Aliter potest littera hodier-
ne lectiōis expōi de xp̄o qui est sa-
piētia increata. Ipse enī fuit cādor
lucis: honestissime viuendo. specu-
lū sine macula rectissime docendo.
Et ymago bōitatis benignissime r̄-
dimendo. Fuit etiam candor lucis
per corporis puritatem. Speculum
sine macula per mentis claritatē
Et ymago bonitatis per diuinam
personalitatem. Vnde August. 1.
de ciuita. dei. c. 2. dicit q̄ homo dici-
tur ad ymaginē dei scd̄m illud. Ge-
ne. 1. Faciamus hominem ad ima-
ginem ⁊ similitudinem nostrā. Sz
filius dei sic dicitur ymago patris
⁊ nō ad ymaginē. Rura nat⁹ ē nō
creatus similis ⁊ equalis ⁊ ī nullo
dissimilis. Homo autem est yma-
go et ad imaginem. q̄ nō equat̄
parilitate sed accepit similitudinē
In qua tamen ymagine plus dif-
formitatis q̄ ꝯueniēcie demr̄atur.
Licz enī filitudo sit de rōne ymagi-
nis ñ tñ eq̄litas ꝫ tātuz de ratione
ꝑfecte ymaginis ē eq̄litas. Sic dicit
idem Augustinus de 83. questi-
onibus. q. 41. Istud speculum cris-
tus videlicet fuit speculum planū:
plane docendo. speculum cōcauū:
humilit̄ moiēdo. speculū ꝯnexū: po-
tent̄ resurgēdo In speculo eī ꝯcauo
apparet ymago reuersa ad supei⁹
⁊ inferius ⁊ dextꝝ sinistrū. Et ita
fuit in cristo morienti: summ⁹ de⁹
a vilissimis ribaldis torq̄bat̄. sū-
me iust⁹ accusabat̄. sūmus iudex
plectabatur: Et sicut per speculum
ꝯcauū accēdit̄ ignis: ita ꝑ ꝯtēpla-
cōez isti⁹ speculi ꝯcaui sūme in no-
bis accenditur ignis deuotionis ⁊
dilectionis ad deum. Et sicut in spe-
culo integro non apparet nisi vna
ymago. Si autem cōfringatur vl̄
discontinuetur quelibet particula
suam representat ymaginem. Ita
fuit in cristo. quaz diu anima cris-
ti et corpus coniuncta fuerunt ad
inuicem et cristus fuit hō viuens

249

vna tantū ymago apparuit viz si-
militudo hominis qr apud popu-
lū infidelez nō videbat n̄ homo pu-
rus. ⁊ nō homo ⁊ deus. Sed vbi
facta ē cōfractio isti⁹ speculi ⁊ dis-
cōtinuacō siue diuisio corpis ab
aīma licet diuinitas vtriqz essz cō-
iūcta. statī mundo paruerūt due
ymagines duarū naturarum viz.
dei ⁊ hois ⁊ semp ippetuū appare-
bunt. ymago hois apparuit in cor-
pe vulnerato crucifixo cōclauato
sepulto ⁊ cōsignato Sz ymago di
apparuit i sole eclipsato terremo-
tu monstrato velo lacerato. rupi-
um rupcione ⁊ mortuorū resuscita-
cione ut merito fateret Centurio ve-
re fili⁹ dei erat iste Math. 27. Hic
g̊ xp̄s dicit speculuz sine macula
ad differenciā hoīnū qui specula q̄-
dam dici possunt. sed nō sine ma-
cula ꝓpter fomitem cōcupie ꝛpug-
nans spūi cōtinue viuit in carne
Job 14. Quid est homo ut imacu-
latus sit ⁊ ut iustus appareat na-
tus de muliere. Lcō 103.

Et cū sit vna omnia p̄t et
ꝑmanens in se. omnia in-
nouat ⁊ ꝑ naciones in aī-
mas sanctas se transfert amicos
dei ⁊ ꝓphetas constituit. Neminez
em̄ diligit deus nisi eum qui cum
sapia ihabitat. ¶ Postq̄ spirit⁹
sanctus declarauit nobilitatez sa-
piencie in essendo. Hic enarrat e-
ius potestatē i regē°. ¶ Et circa h°
duo facit Primo ostēdit ei⁹ gene-
ralē gubernacōem omniū causati-
uā Secdo ei⁹ specialē opacōez circa
humanā p̄rogatiuā. Scda ps ibi
Et ꝑ nacōes. ¶ Quantū ad primā
ꝑtez tangit quatuor de sapia. vni-
tatez. potestatē. stabilitatē. ⁊ cāli-
tatē. Vn̄ dicit sic Et cū sit vna om-
nia p̄t. ⁊ ꝑmanens in se oīa inno-
uat. Sapia enim dicit vna ab vni-
tate subiecti principalis sicut oīs
sciencia dicit vna p̄mo posterioꝝ
Similiter ab vnitate finis quem
itendit qui ē amor dei. Est em̄ deus
principale subiectū ⁊ amor dei i sa-
cra scriptura principalit ē intentū
Vnde Aug⁹ de laude caitatis Ille
tenet quod patet ⁊ qd latet in di-
uinis codicibus qui caritatem ser-
uat in moribus. Ista sapia cuz sit
vna oīa p̄t ⁊ ꝑmanens in se. v. oī-
no immutabilis exn̄s. Omnia in-
nouat gubernando ⁊ regendo. Ex
quib⁹ pz ei⁹ generalē gubnacō oī-
um causatiua. Specialis āt ei⁹ ope-
racō circa hūanaz p̄rogatiuā sub-
iūgitur quo ad tria. Causat enim
i hoīb⁹ scīmoniā amiciciā. ⁊ ꝓphe-
ciā. Vnde subdit sic. Et ꝑ nacōes i
aīas sāctas se transfert. qr n̄ ē per-
sonarū accepcō apud deū. Actuū
10. Nō ē ꝑsonaꝝ acceptor de⁹. sed
in oī gente que timet deū ⁊ opat
iusticiaz acceptus ē illi. Et ideo sa-
pia que donū dei ꝑ nacōes sāctas
hoīm viz vbiqz terrarū. se trāsfert
illis inspirādo diuinū cultum ⁊ ea
que sūt necessaia ad salutem trās-
fert se in aīmas sanctas. non sāc-
titatez presupponendo. sed facien-
do. Vnde subdit amicos dei id ē
amantes deum ⁊ amatos a deo ⁊
ꝓphas ostituit 1. Cor. 12. Vnicuiqz
dat maīfesta° spūs ad vtilitatem.
et infr̄. Alij ꝓphia. Alij discrecio
spiritū. Hec oīa sic ꝓbāt. De⁹ nul-
li dat donū sapie n̄ illi quez diligit
Sz de⁹ nl̄lū diligit n̄ illū q̄ cū sapia

ĩhabitat ẽ ergo ñulli alt̃i dat dō-
num sapiencie Vnde subdit. Dei
mẽ enim diligit deus tamq̃ electũ
a de familia sua nisi eum qui cũ sa-
piencia ĩhabitat Et hec est figu-
ra que vocatur yppalage que figu
ra fieri habet quociẽscumq̃ vere
bapr contrarium intelligunt Si
cut si dicamus prodest dare classi-
bus austros cum nauem ventis ño
vexatam naubus demus Ysido-
rus primo Ethiõ. c. 23. de Scema-
tibus Vnde sensus est Neminem
diligit deus nisi eum qui cum sapi
encia ĩhabitat & nisi eum in quo
habitat sapiencia a quem ĩha-
bitat sapiencia. Hec que de sapie
dno exponuntur plani de sapiẽ-
cia que est dei filius verificantur si
sententia litere nõ mutatur. Quia
dicitur in lectione ista q̃ sapientia
a amicos dei a pphetas constituit
potest esse dubitacio litealis Vtrum
solis amicis dei cõferatur donũ p-
phecie. q̃ sic Secreta non fuit revela-
landa nisi amicis Juxta illud Joh
15 Vos aũt dixi amicos quia omni-
a que audiui a patre nota feci vo-
bis. Sed deus secreta sua revelat
prophetis ergo pphete sunt amici
dei. ℣ pp Matth. 7. Attendite a fal-
sis pphetis qui veniunt ad vos in
vestimentis ouium intrinsecus au-
tem sunt lupi rapaces. Sed qui ño
sunt amici dei intrinsecus sunt lupi ra-
paces & p consequẽs falsi prophe-
te. Ergo omnes veri prophete sunt
amici dei. ℣ pp dicit Aristotiles 2.
libro de somno & vigilia q̃ si diui-
nacio somniorum ẽ a deo. inconu-
uemẽs erit immittere q̃busq̃ & ño
optimis viris. Vñ & cũ inconuemẽs ẽ
dicẽ q̃ diuinacõ somniorũ fiat a deo cũ
videq̃ talis diuinacõ cõueniat fatuis
pdotis & melancolicis & ñ sapiẽti-
bus Sz ostat donũ pphie ee a deo &
ñ dari ñ bonis & dei amicis. ℣ Ad
oppositũ Balaã fuit pphe filii patz
nũei 2q. Et tamẽ fuit malus hõ & cul-
tor ydolorũ & dẽonũ. ℣ pp Matth.
7. hẽt q̃ multi d. i iudicio dñe dñe
Nõne in noie tuo pphauim & in noie
tuo dẽonia eiecimus & virtutes mul-
tas fecim & Et tñ dicebit eis a do. Nũq̃
novi vos & a pphari & illi fuerũt p-
phete & tamẽ nũq̃ fuerũt amici dei.
℣ Ad istã q̃onẽ dicẽdũ q̃ sola cari-
tas ẽ p quã hõ aiꝰ dei cõstituit. Et
eis gra gratis data q̃ pt ee sine cari- 210
tate. pt tñ cõicari bonis & malis aiꝰ
dei & etiã inimicis. Dimoi ãt gre fuit
pphia. fides. sapia. ptas curãdi &
sig faciẽdi vñ dicit 1. Cor. 13. Si ha
buero pphiam & noueri misteria õ-
nia Et si habuero omnẽ fidem ita
ut montes transferam caritatem
autem non habuero michil sum.
Ex qua auctoritate satis patet q̃ do-
num prophetie haberi potest sine
caritate. Et ideo dicendũ ad quẽs-
tionẽ negatiue q̃ non solis aiꝰ
dei confertur donum pphecie cuiꝰ
racõ est quia donum prophetie cõ-
ceditur alicui ad vtilitatem eccle-
sie communiter & non precise ad
vtilitatem illius cui datur 1. Cor.
12. Vnicuiq̃ data est manifestacio
spiritus ad vtilitatem. Modo ad
vtilitatem ecclesie esset honorez
dei q̃ haberet testimonium etiam
a malis aliqñ. Et iõ legiꝰ multos p-
phetasse. Vbi nõndũ q̃ liz pphia cõ-
patiat malitiã moꝝ ñ tñ idẽm ad
mittit malitiã visoꝝ. q̃ ei pphia ẽ

24.

quedam ſpecialē prerogatiuā fuerūt quā requirit eleuatio mentis p̄ cōtemplationē. Ad illa que ſpirituali cognitioni repugnant cōtrariantē p̄hecie. Et ideo vicia carnalia que habent vehemētes paſſiones a occupationes frenorū ſimiliter que mentis eleuationē impediunt p̄hecie repugnant. Et ideo legimus de filiis p̄phetarū Reg. 4. q̄ ſimul habitauerūt cum Elizeo quaſi ſolitariā vitam agētes. In quadā etiā honeſtate a carnalibz abſtinentes. Vicia vero ſpūalia q̄ mentis eleuationē nō impediunt p̄hecie nō pugnāt. Cuiusmodi ſūt culture ydoloꝝ. Obſecrationes a adinationes ac etiam oblationes facte demonib⁹. Vñ q. Reg. 18. dicit Helias. Congregate ad me vniuerſum iſrl in monte Carmelū p̄phetas Baal 450. p̄phetaſq̄ lucorum 400. Qui comedūt de menſa ieſabel. Conſtat q̄ omnes iſti fuerūt demonū cultores a tñ in quadā honeſtate corpali vixerunt. Vnde a nigromantici qui demones cōſulūt non expetūt p̄ vllo tpe quo luxurijs ſe immiſcēt ſicut ipſi fatentur. Et libri eorū q̄uis ſuperſticioſe hec docent. ¶ Ad primū dicendū q̄ ſecretū nō ē reuelandū p̄ter ſe ſed propter vtilitatē amicorū maxie vbi noticia nō prodeſt inimico hec indigēt ipſi⁹ occultacōne ꝫ publicacōne. Tūc em̄ ad honorē dñi eſt q̄ ſecretum q̄ ē contrariuz inimico a vtile amicis p̄ inimico poci⁹ diuulgetur. Quādo autē dicit Jo. 17. q̄ ideo xp̄us dicit diſcipulos ſuos aios q̄ oīa a ē nota fecit eis expone Greg. q̄ noticia illa quā in eis cauit fuit noticia cū affectu. Talis aūt noticia nō omnib⁹ p̄phetis cōicat. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ lupi rapaces ibidē dicunt tales qui intendunt p̄ malam doctrinā alios ſeducere a p̄dere. Vnde non oēs mali interi⁹ a exteri⁹ apparent boni ſicut ſunt ypocrite vel alij qui honeſta docent a turpit viuūt ſūt lupi rapaces a falſi p̄phete qui dono ſcientie abutunt ad ſeducend alios quia ad hoc nō mittunt a do Sed mali boies. veri tamē p̄phete mittunt a deo veritatis p̄ter vtilitatē alioꝝ ſicut fuit de Balaam a q̄ p̄phetat veritatis zelo dicunt nō intencōe alios decipiendi. ¶ Ad tertium q̄ ē de diuinacōe. de ſōpnijs dicendū q̄ Ariſtoti. vult dicere q̄ illa diuinacō ē naturalē a nō a do Dona ei deī nō dant irracōnabiliter, darentur aūt irracionabiliter ſi darent cōiter omnib⁹ a precipue fatuis a ydeotis. Et ideo cōcluditur q̄ diuinacō talis i ſompnijs a natura eſt. a nō a ſpeciali opacōe dei. Modo quia p̄t cōtingere q̄ vnus malus homo eſt aliq̄n aptior ad quod dā certū miſterium q̄ alius. q̄ tñ eſt ſimpliciter magis bon⁹ eſt ei fili⁹ q̄ ē ad honorē dei de ſuis hoſtib⁹ hīe teſtimoniū. ideo donū p̄hecie dat etiā inimicis. aptis tam ad tale miſterium p̄ficiendū. ¶ Sz cōtra iſta videt q̄ diuinacō p̄ ſompnia non ſit poſſibilis. q̄ diuinacō ipotat certitudinē. ſed certitudo nulla poteſt haberi de aduentu futuro p̄ter ſompniū g̃ nichil ē. ¶ Ad oppoſitū ē Ariſtoti. 2. de ſōpno determinās de diuinacōe nō quacūq̄ ſed tm̄ de illa que fit p̄ ſompniū

alioc est ꝛcrēdū vīdelicēt· q̄ diui
natio que fit p sōpnīū ē possibilis
Sed fiat ibidē dicit cōmentator·
Nullus est homo cui sōpnio non
enūciet aliquid futurum a nullus
famosum ē i toto falsū sicut dicit
Aristotiles .i. etb· Fama aūt nō
omino ꝺperdit quaz multi populi
famant Vnde diuinatio i ꝓpositō
michil aliꝰ est q̄ sompnīū figūm
Vbi notandū q̄ sicut docet Al
tus Sompnia signācia aliquādo
in nobis causantur ex corpib⁹ ce
lestib⁹ aliqñ ex nobisipsis· Et illa
sunt in duplici genere quia quedā
habent originē ex pte corpis/que
dā aūt ex pte aime· Ex parte cor
poris quidē sicut quādo aliqs hu
mor in homine sicut fleuma melā
colia vel colera· Contingit p motū
vehemētē illius humoris fātasiā
ibi formare cōsilia ꝑdola ꝛcordā
cia cuz illo hūore· Sicut aliqs sōp
niat se gustare dulcia ꝓpter hūo
rē fleumaticū descēdētē ad linguaz
vel palatū Et talia sōpnia fiūt sig
infirmitatū· sicut narrat Albert⁹
de quo dā qui sōpniauit piscez ar
dentem infundē in ventrez suū ha
bundanciā colere nigre· et expergē
factus emisit de se colerā nigrā
Ex parte aīne hīt originē ꝓpē ve
hementē sollicitudinē aime circa
aliquid in vigilia ecclī· 4· Multas
curas sequūt sompnia· Et ideo ꝺs
Aristoti· Amici paul existentes mari
me fūt solliciti de seinuicē· Contin
git q̄ aīma formet sibi ꝑdolū de di
lecto· et p hoc multa ꝑdola de cau
stanciis circa dilectū· Oriunt etiaz
ꝓpter hoc multa ꝑdola tam de ꝑs
petate q̄ de ꝺuersitate q̄ somp

nia aliquādo fiūt vera aliquādo fal
sa· Et idem credo de inimico sicut
ꝺ dilecto quia tm̄ sollicitatur aia
circa fugam inimici· et quo se ab
eo possit ꝺfendere· sicut sollicitat
circa amici curam Vnde quando
aliquis cōiter sōpniat de aliqua
persona signū est immediatū q̄ a
nima multum sollicitatur circa il
lam psonā ꝙ an amore vel odium
fiat nouit ille solus qui sompniat.
Valeriꝰ li· 9·c·7· in fine duo fami
liares archaꝺ iter facientes Me
garem venerunt quorum alter se
ad hospitem contulit alter ad ta
bernam mercatoriā diuertit Is q̄
in hospicio erat vidit in sompnīs
comitē suum orantē vt sibi caupo
nem insidīs circūuento opem fer
ret· Posset enim celeri eius accur
su se imminenti periculo liberare·
Quo viso excitatus ꝑsilijt tabnā
in qua is diuersabat petē conatꝰ
ē Pestifero deinde fato eius ꝓpha
nissimum propositū tamq̄ supua
cuum damnauit a lectuz ac sōp
nium repecijt Tunc idem ei sauci
us oblatꝰ obsecrauit vt etsi an
te vite sue auxilium ferre neglexis
set nec saltem vlcionem. non ne
garet· Corpus namq̄ suum a cau
pone trucidatuz cuz magno plau
stro ferri ad portam strecore coo
pertum· Tam constantibus fami
liaris precibus compulsus protiꝰ
ad portaz cucurrit a plaustrū qꝫ
in quiete demonstratum erat cō
prehendit· Cauponemq̄ ad capi
tale supplicium perduxit· Tercio
modo habent sompnia in nobis
originem ex corporibus celestibꝰ
q̄ alterāt organa vtuꝫ sēsituarū

fñi qualdã qualitates. Et tũc fã
tasia formãt sibi cõsimilia ydola q
fiunt signa euentuum futurorum
de bellis. Infortunijs q euortunijs
Quales aũt sunt optimi diuinato
res dicit Aristoteles q tria genea
hominũ bene diuinant. & frequen
ter habẽt sõpnia significatiua Ve
sani amãtes q melancolici Vesa
ni sunt p deote q fatui Cuius causa
est quia tales non suut solliciti cir
ca motus ppios. q ideo bene senci
unt motus extraneos corpm cele
stiũ q̃ homines racõne q prudẽ
cia vigentes. Sed amantes de no
tis suis certus sompniãt Sicut si
homo i vigilia videat duos a ẽmo
to in equali distancia. Vnũ notũ
et aliam ignotum certius iudica
bit de noto suo q̃ ignoto. Tercõ
melancolici sũt ymagiatiui quia
sunt frigidi a q sicci Ideo fit in eis na
turaliẽ maior impressio filiachro
tũ Quia vero cerebrũ est album q
clarum. delectatur naturaliẽ in lu
ce q claritate q odit et fugit nigre
dinẽ q obscuritatem. Fum9 autez
melancolicus ascendens demigrat
cerebrum. q ideo quia ymaginatio
melancolici est cum tali fumo ai
ma fastidit cito quodlibz ymagia
tum q querit fugere q diuertit se
ad aliud Et ideo omnis melanco
licus facilier se diuertit ab vno
simili ad aliud sibi simile q̃ ad in
dñs. et existis contingit q melã
colici sunt boni sompniatoẽs. Ali
ud tamen est hominẽ esse bonuz
sompniatorẽ q bonũ sompniũ in
terpretem. sicut ibi dicit Aristoti
les q illi sunt boni diuinatores vel
sompniatores quib9 apparent ve
ra sõpnia Illi boni interpretes. qui
cognoscunt quorũ signa sine vn
de fatui q melancolici sunt boni di
uinantes non aũt boni interpres
quia ad hoc requiritur erpiencia
longa q condiciones nosse sompn
iantis q dispoficiones corporum
celestium q multa talia que nimis
difficile est nosse. Et istud ẽ vanis
simum q homo se de interpretacõ
nib9 intromittat nisi forte in illis
sompniis que ex complexione ho
minis oriuntur. Fatui vero dicunt
bene diuinantes quia non sũt sol
liciti circa bona nec circa seipsos
Vnde eorum sõpnia sunt valde
certa si aliquis ea sciret interpre
tari. ex quibus patz q in quibus
dam sõpniis est aliq̃ certitudo sed
i paucis. et iõ. Sõpnia ne cuis nã
fallũt sõpnia phis. Lcõ. 102.

Est ei spẽcõsior sole q sup ô
nẽ dispõnẽ stellarũ luci cõ
parata mũtatur prior Il
li em succedit nox Sapiaz ãt ñ vi
cit malicia. p9 q̃ omẽ data ẽ sapi
ẽcia ex hijs q̃ ei dueiũt ab solute
q ex seipa. In hac ptẽ omẽ datum
ex hijs q̃ sapie dueiunt ex opacõ
ne ad alia. Sũt ei ta q̃ iẽ corpalia
mariẽ nobilitatis apparẽt. vi; sol
stelle q lux Sz ista oia pcellit sapi
ẽtia. est ei hec. q sapia increata q̃ ẽ
de9 spẽciosior sole. q tũ iẽ oia opa
si nobilissim ẽ sol. vñ singlariẽ de
sole dr Eccũ. 42. Spẽs celi i visione
gle. sol i aspũ ãnũtiãs i exitu. vas
admirabile op9 excelsi. Rñ ita ẽ q
aliquis artifex mlta opa facit alia
maiora q alia mĩora Illd pfectissime
dr op9 suum quod accedit magis
ad pfectionez vtutis opantis q in q

maxime reluc̃t sapia artificis ꝟ;
i sole maxie reluc̃t sapia sūmi ar-
tificis Vñ Jo. Crisō. exponꝫ illō in
principio erat verbū dicat ꝙ sol
causaliē cōtinet in se omnes foēs
a species a colores huiꝰ mundi vi
sibiles vñ a Plinꝰ super sōpniuꝫ
Scipionis libro primo versus finē
dicit ꝙ sol vocat dux a princeps
a moderator luminū reliquorum
mens mūdi a cor cœli. Dux quidez
quia omnes stellas luminis maie
state p̃cedit princeps maioritate
q̃ illa simplicitē p̃eminet ut ꝙ so
lus talis sit sol vocetur moderator
luminū reliquorū. q̃ ipse sm Ma
crobium retrogradacōez a statio
nē in stellis erraticis causat. Mēs
mūdi dicit̃ q̃ sicut omne illud qđ
ab homine fit cōueniēt̃ ex men
tis deliberatione procedit Ita om
nia que in mūdo cōueniēt ab ope
re sol̃ exist̃t. dies a nox autūpnꝰ
a estas hyemps a ver. Dicit̃ autē
cor cœli quia sicut cor i medio aīa
lis Ita sol i medio cœli ponit̃ ad ca
lefaciendū totū mūdū. Et sicut cor
deficiente a motu aīalis viuere nō
potest Ita nec quicq̃ naturaliē vi
uere p̃t in mundo motu sol̃ cessā
te. Et tamen hec sapia increata ē
speciosior sole. quātūcumq; ei luce
at sol: radios tñ suos infra viscera
terre non extēdit nec ad oppositaz
partē terre. Sed de sole in sticie est
aliter quia radios eiꝰ visibiles per
totam terrā extendit nec aliquid
eū latere p̃t. Omnia ei nuda a ap
ta sūt i cōspectu illiꝰ vnde Eccī. xxx.
Oculi domini multo plus sole luci
diores sunt super terram circūspi
cientes oēs vias hoīm a pfūdum
abissi a hoīm cordā intuentes in
abscōditas p̃tes. Et ideo cōducit
Boeciꝰ de cō. metº x. ꝙ deus p̃t di
ci verꝰ sol quia solus omnia vidz
dicens sic. Puro da cū lumine phe
bū melliflui canit oris Homerus.
Qui tamē intima viscera terre nō
valet aut̃ pelagi radioꝝ Infirma
prorūpe luce. Dant sic magni con
ditor orbis hyme ex alto cuncta tu
enti Nulla terre mole ēsistūt Nec
nox atris nubibꝰ obstat Que fūt
que fuerunt venientq;. vno men
tis cernit in ictu. Quem quia ēspi
cit omnia solus Vcū possis dicē
solem. vult dicere Homerꝰ qui di
citur melliflui oris p̃ter dulcedi
nem eloquencie composuit vnum
librum de laude solis. Qui tamen
sol non posset penetrāe ad intima
viscera terre vel maris propter
ifirmitatē siue lucis Sed nō sic dicit
Boeciꝰ de deo q̃ sibi intuenti om
nia ab alto terre non resistūt. sua
mole imo omnia que fūt ꝙ fuerūt
ꝙ erūt circuit in vno ictu mentis.
Et iō racōnabiliē dt q̃ respicit oīa
solus possuꝰ eū dicē verū solez. Est
g̃ sapia speciosior sole et nō solus
hoc ēimmo sup oēz dispositiōnez
stellarum id est super ymagines
stellarum fixarum siue sint in zo
diaco siue extra Vel super omnē
dispositionem stellarum id est su
per omnem pulchritudinem cu
iuscumq; stelle erratice vel fixe.
Job. xx. Stelle nō sūt in cōspcū eiꝰ
mūde. et idō 3º subiūgit ꝙ luci cō
pata iuenitur p̃or. v. digniora ho
norabilior Vñ Aristot. li. p̃dicam
torū Qđ melioꝰ ēa hōrabiliꝰ pus eē
videt. Consueuerunt eū plurimi

hōrabiliores ⁊ mag̃ dilectos a se di-
cere p̄ores apd̄ se. Et tamē alienissi-
m⁹ prioris hic modus: hec ille. Sz
q̄ posset esse dubiū quō sapia pos-
set esse dignior luce in suo genē. I-
deo ɔsequent̄ hec probat sic. Luci
succedit nox ⁊ p ɔn̄s caēt eēna sta-
bilitate ⁊ vincit̄ aliq̄ mō: ex quo
non semp manz vniformit̄. Sapi-
entiam aūt increatā videlicz nō vi-
cit mala. Consil̄ez ɔpationē sola-
ris luminis ad diuinā bonitatez fa-
cit Dyo. ꝯ. c. de diuinis noībus di-
cens q̄ sol est expressa similitudo
diuine boitatis q̄ lumē suū qd̄ ha-
bet eminent̄ extendit ad ōnia vi-
sibilia ⁊ si aliqua inferiora illud n̄o
pticipant hoc est ex eoꝝ defectu n̄o
ex defectu solis. Vnde nichil om-
nino priuatur eius virtute. Sed
hoc videt̄ contra predc̄a a boētio
q̄ lucē solis dicit esse īfirmā ⁊ debi-
lē q̄ nō p̄t intrare ad īt̄ia t̄re Ergo
nō illuīnat oīa. Et sup hoc p̄t esse
duplex dubitacō. Vna an sol illūi-
net infra t̄rā. Alia an illūinet stel-
las alias sub se ⁊ sup se. q̄ aūt illu-
minz cir̄ mediū mūdi arguit̄ ex di-
cto Ptol̄. q̄ dicit q̄ radij oīm stel-
laꝝ nūq̄ adunāt̄ n̄ ī cētro terre g̃
radij sol̄ se illuc extēdūt sed illi ra-
dij sūt illuīnosi g̃ illūināt visceā t̄-
re ⁊ maris ɔtra Boe. Ad istd̄ pla-
ne dicēdū ē nō. Tamē p intēcōne
Ptol̄. ē sciēdū. q̄ pticipare lumē
est duplicit̄. vel formalit̄ scd̄m actū
lumīs: vel virtualit̄ scd̄m aliquez
effectū luīs. Priō mō nō illuīnat
sol visceā terre nec ipsa sic lumen
participāt. Secūdo mō pticipāt vi-
delicet s̄m aliquē effectū luminis.
Vnde nō intelligit de radijs luīno-
sis sed de radijs virtutis et actiui-
tatis / quemadmodum loquit̄ Al-
kindus in libro de theorica arciuz
magicarum capitulo de radijs stel-
larum vbi ponit luminis omnem
actualem existenciam in hoc mū-
do electorum radios emittere in ō-
nem partem qui totum mundum
replent. Vnde ōnis locus radios
continet omnium reruz scd̄m erro-
res suos ibidem. Quātum vero ad
aliud dubium An videlicet sol il-
luminet stellas superiores: potest
argui q̄ non quia nō est nature
inferioris influere in naturam supi-
orem Ergo sol non infundit lumē
stellis superiorib⁹. Confirmatur
ratio ista quia sicut se habz motor
superior ad motorem inferiorem: i-
ta mobile supeius ad mobile infe-
rius Sed motor superior influit in
inferiorem ⁊ non econuerso. ꝑ
similiter dicit Cic. solam lunaz ob-
scuritatem habere: ceteras stellas
lumen habere proprium: licet sol
pet excellentiam lumē habeat sin-
gulare Ergo non omnes stelle ali-
e a sole recipiunt lumen a sole sed
tm̄ luna. ꝑ si sol cāret lumē in su-
pioribꝰ planetis ⁊ stellis fixis tūc
oīa lūīa planetaꝝ ⁊ stellaꝝ fixaꝝ
forēt eiusdē spēi cū lūīne solis: ɔn̄s
falsū: q̄ saturn⁹ p suū lumen cau-
sat frigiditatē. Vnde saturn⁹ dici-
t̄ plāēta maliuol⁹ ꝓpter excessiuā
frigiditatē ⁊ mars sil̄iter ꝓpter ex-
cessiuā siccitatem. sicut dicit Ptho-
lome⁹ i quadriptito ⁊ Macrob̄ in
saturnalib⁹ ꝓpe finē d̄t q̄ lumen
lune ex ꝓpetatē natuē sue humec-
tat corpa sua v̄ lumē sol̄ desiccat.
Vn̄ si aliq̄s diu sb̄ lūīa dormiet eg̃

ercitat ⁊ fit insano ꝓxim⁹ Vnde
etiã lingua q̃ luna plena vl luna
decrescente deiciunt inepta sũt fa-
brice quasi nimis emollita ꝑ hũo-
rũ cõceptionẽ Et agricol mos est
frumenta de loco aeris colligere nõ
nisi luna deficiẽte ut sicca ꝑmane-
ant Et ꝑ oppositũ illa que debent
hũida ꝯseruari sicut poma pira col-
ligi dñt luna crescente vel plena.
¶ Ad oppositũ ẽ Auic. 8. metaph.
sue qui dicit ꝙ sol ponit in medio
corꝑm supiorũ tamq̃ cor i medio
animal ut viz in omnia corpa in
ꝯfluẽ possit sicut aĩa i oĩa membr̃
Et huic posicioni prestat euidenti-
a ex sñia Aristotil 2. de celo ⁊ mũ-
do. qui vult ꝙ quanto aliq̃d pau-
cioribꝰ motibꝰ cõsequit suũ finez
tanto ẽ ꝑfectiꝰ Sol vero iter omẽs
planetas pauciores habet motꝰ
hz ei tñ duos viz motũ ꝓpriuz ab
occidẽte i oriens ⁊ motũ firmamẽti
ab oriente in occidẽs. Et ꝑ cõseq̃ns
eiꝰ motor videtur esse ꝓpiquior p̃-
mo motori Et ideo hz influẽciaz in
omnia corpa supioã Et i hoc ꝯcor-
dant Arist. Pto. Auic. Auerois et
Messelach. Et licet alie stelle illu-
minent a sole sꝑ tamẽ sũt plene ⁊
nũq̃ semiplene sicut luna Et istaz
sẽtenciaz tenet Dyonisiꝰ de di. no.
Vbi loquẽs de sole dicit Oĩa que
cũq ipsu ꝑticipare pñt illuĩat ⁊
sup extẽtũ lumẽ hz ad oẽz extẽdẽs
visibilẽ mũdũ ⁊ sursũ ⁊ deorsum
ꝓpriorũ radiorũ splẽdores Sed cõn
istud est ꝙ tũc venus ⁊ mercuriꝰ
forent ꝑfectiores saturno ⁊ mar-
te q̃a sicut cõmẽtator 12. Metha.
cõmẽto 48. numerꝰ motuũ i quo
cõueniũt moderni ẽ sol ⁊ motus

lune 4. mercurij 7. ⁊ 8. cuiꝰ cũq ce-
terorũ planetarum 8. motꝰ ⁊c. Itẽ
12. Metha. cõmẽto 44. Perfcõ cor-
porum celestiũ ⁊ etiã motoꝝ supce-
lestiũ est sm ordinẽ eorum i situ.
¶ Ad ista dicenduz ꝙ principia is-
torũ phoꝝ nõ sũt demõstrãta ne-
q̃z ꝙ ordo nobilitatis corꝑm celes-
tiũ debet esse sm ordinẽ situs neq̃z
sm multitudinẽ l paucitatẽ motu-
um Neutrũ ei ꝑt saluari sm quã-
cũq viam astronomie. Vñ ꝯmen-
tator ꝯtradicit sibiipsi 2. de celo cõ-
mẽto 62. ⁊ 12. metha. cõmẽto 44.
dicit ei 2. d celo ꝙ illud qd moue-
tur paucioribꝰ motibꝰ ẽ nobiliꝰ
vbicũq fuerit i situ 12. vẽo metha-
phi. dicit ꝙ ꝑfectio et nobilitas
corꝑm celestiũ ẽ sm ordinẽ eoruz
in loco ut illud qd supiꝰ collocat
ꝑfectiꝰ inueniatur. Vñ isti phi ꝑ-
plexi fuerũt i motibus corꝑm cele-
stiũ. et iõ eorũ dictis nõ ẽ standũ
Hoc tamen tenendũ videt ꝙ sol
sit planetarũ ꝑfectissimꝰ ⁊ maxĩe
regẽs mũdũ et tñ i medio septez
planetaꝝ positꝰ sicut dicit Ptolo-
meꝰ dd sic volente. ¶ Ad racões i
oppositũ Illud oportet negare ꝙ
nobilitas planete vl corꝑis celes-
tis debet attendi gñalit sm ordiez
situs vt videliz superiꝰ semꝑ sit no-
bilius sed illud ẽ perfectius quod
pauciores hz motꝰ Vñ celũ stella-
tũ ꝑfctissimũ ẽ et sic dr̃ de mobili-
bꝰ. ita ꝯñr de motoribꝰ dd ẽ. Vñ
motor spẽ sol ẽ vicior p̃o motori q̃
motor spẽ satñi. ¶ Ad 2. de auctoi-
tate Cicois dd ꝙ alioꝝ auctoita-
tibꝰ pociꝰ ẽ fauẽdũ qui i astrono-
mia picores fuerũt. ¶ Ad 3. qñ ãgui-
t ꝙ si sic luĩa oĩz stellaꝝ forẽt eiꝰ d

213

speciei cum lumine solis: potest di-
ci vno modo negãdo ɔsequẽtiam
loq̃ndo de specie specialissima. sed
quia actus actiuoꝝ sũt in paciẽ-
te disposito. iõ in saturno causat
vnam speciem luminis ⁊ in luna
aliã ⁊ sic d̃ stellis fixis similit̃. hec
est ꝓductio penicus vniuoca: quã-
uis ista lumina sint eiusdem spe-
ciei intermedie. diuersitas autem
s̃m speciem: s̃m speciem ponit̃ int̃
luces precipue ꝓpter diuersitatẽ
effectuum s̃m speciem: quia vnũ
lumen refrigidat ⁊ aliud calefacit
cõsimile passum ⁊ cõsimile appro-
ximatum. Et p̃ncipium naturale ẽ
ꝙ potentie actiue eiusdem speciei
in ɔsimilib⁹ passis habebunt ef-
fectum eiusdem racõnis. si tamẽ
diceremus ꝙ omnia lumina sint
eiusdem speciei: tũc potest dici ꝙ
stelle nõ solũ agunt ꝑ lumẽ sed
vel ꝑ substãtiam ꝓpriam. vel aliã
qualitatem nobis incognitam v-
na cũ lumine. ⁊ nõ est inconueni-
ens ꝙ due res eiusdẽ speciei sũt
cause ꝑciales effectuum duarum
diuersaꝝ specieꝝ Capitulũ
Octauũ. Lectio. 104.

Attingit ergo a fine vs-
q̃ ad finem fortit̃ ⁊ dis-
ponit omnia suauiter.
hanc amaui. ⁊ exqui-
siui eã a iuuentute mea. ⁊ q̃siui
sponsam michi eã assumere. ⁊ a-
mator factus sum forme illius.
Intẽtio sapiẽtis salomonis ĩ isto
capitulo octauo est specialit̃ enar-
rare: quẽadmodũ ad illam mira-
bilem sapiẽtiaꝫ quã habebat de-
uenerit. Et vult dicẽ ꝙ nec ab ho-
mine: nec a studio: nec a demone
nec ab angelo. s̃ ꝑ deuotaꝫ suppli-
cacõem impetrauit eã a deo. Vñ
circa hoc duo facit. Primo oñdit
q̃ntũ habuit ad sciẽtiam acq̃ren-
dam desideriũ ⁊ affectionẽ. Secũdo
ponit in forma sue peticõnis deuo-
tam supplicacõem. Secũda ꝑs ibi
capi. 9. de⁹ patꝝ meoꝝ. Circa
primũ est aduertendũ ꝙ ꝑsone
inter q̃s feruẽtior amor ostẽditur
vt cõiter inter homines sũt vir ⁊
mulier: iuuenis ⁊ puella: amicus
⁊ amica: q̃ int̃ se cõtrahere cogitãt
copulam ɔiugalẽ. ⁊ ideo sapiẽs
salomon vt amoris vehementiaꝫ
mãifestaẽt quã habebat ad sapi-
entiam: licẽtia poetica: ficta q̃dẽ
narracõne: s̃ sub vera significacõ-
ne ĩtroducit seipsũ in formã iuue-
nis cuiusdaꝫ puelle nobilissime
quã sapientiã vocat: nupcias af-
fectãtis. Prudens ãt nupcias cõ-
tracturus sic ꝓcedit. primo ɔside-
rat valorem ⁊ gratias ꝑsone cuꝫ
qua ꝓponit ɔtrahere. Secũdo dotẽ
⁊ diuicias quas potest cũ ea reci-
pere. Et tercio si ɔdicõnes ꝓprie fu-
ĩ ipsi⁹ possint puelle ɔgruere. Quã-
to q̃uo eã a ꝑntib⁹ ⁊ aĩcis quoꝝ
int̃est poteit petere ⁊ habere. Isto
mõ salomon cũ aĩca sua sapĩa ɔtrac-
tur⁹. p̃mo oñt ipsã puellã mirabi-
liter amabilẽ ⁊ gr̃iosam. Secũdo oñt
ipsi⁹ dotẽ fore sũme desiderabilẽ ⁊
p̃ciosaꝫ. Tercio suĩ ipsi⁹ ɔdicõem
mõstrat fuisse spectabilẽ ⁊ v̄tuo-
sã. Et q̃rto oñt puelle datorẽ h̃re
nobilitatẽ venerabilẽ ⁊ gr̃iosaꝫ. ⁊
s̃m ista q̃tuor c. diuidit̃ in ꝛ. ꝑtes
Secũda ꝑs ibi. ꝓposui g̃ Tercia ibi
Puer ãt erã. Quarta ibi. Et vt sci-
ui q̃m alit̃ nõ possim eẽ ɔtinẽs n̄.

Circa primum duo facit Primo
ponit quandam ex precedentibus de
ductam conclusionem. Secundo egredi
tur enarrare quantum habuit ad
sapientiam acquirendam desideri
um et affectionem Secunda pars ibi
Hanc amaui. Conclusio ex prece
dentibus illata et demonstrata est
ista. quod sapiencia habet omnem po
tenciam gubernatiuam. Et sequitur
ex hoc quod ipsa omnia potest. benig
na et suauis est amans bonum ac
tum et nichil vetans bene facere Si
cut superius in septimo c. dictum fu
it. ergo cum vera non vetebat seipsam
quin faciet bonum actum. Et cum pro
pria sua actio fuerit regere vniuer
sa ergo hoc faciet secundum condiciones sue
bonitatis videlicet potenter et misei
corditer Vnde dicit Attingit ergo a
fine vsque ad finem fortiter et dispo
nit omnia suauiter. Quia hic fit in
tencio de gubernacione diuina potest
esse duplex dubitacio Prima an
omnia subdentur gubernacioni di
uine Secunda. an deus disponat om
nia misericorditer. Quantum ad pri
mum videtur quod deus omnia gubernet.
quia si sic nichil malefieret in
vniuerso cum sit summe bonus et
summe potens Secundo quia si gu
bernaret omnia nichil fieret pre
ter propositum suum et sic nichil fie
ret a casu contra Aristotilem 2. phi
corum ¶ Ad oppositum est littera Et est
dicendum quod deus gubernat omnia cum
sit causa efficiens omnium. et etiam
finis quia omnia efficit propter se et
sicut ad honorem suum congruit
omnia in se dirigit sicut in finem
Hoc autem est gubernare dirigere res
in aliquem finem intentum. Est tamen

sic gubernator omnium quod gubernat
mediantibus secundis Vnde corpora
grossiora et corrutibilia per corpora ce
lestia et incorruptibilia et corpora ce
lestia per angelos sine per intelligenci
as. Huius racio est quia maioris bonita
tis communicacio est si gubernans et effici
ens causalitatem gubernandi et
efficiendi. alijs sub se ordinate com
municet quam si superiora priuaret ab
inferorum gubernacione et omnia immedia
te per seipsum gubernaret et ideo ad os
tendendum suam perfectionem in causando
et communicando perfectionem suam in crea
turis communicat quibusdam gubernacio
nem aliarum ¶ Et ad raciones quando prio
arguitur quod nichil malefieret in vni
uerso si ipse omnia gubernaret ne
ganda est consequencia. sed verum est si ip
se solus et immediate omnia gubernaret
et ageret nichil male fieret Immo
quia idem effectus fit a deo sicut a cam
perciali et a creatura racionali concur
rente sicut ab alia causa comperciali
Ideo contingit quod idem effectus fit a deo be
ne et ab homine male Iuste a deo. ab
homine iniuste Et potest poni exemplum ut si
dominus dicat seruo trahamus istam cor
dam leniter sic quod eam non frangamus Et ser
uus trahens ruditer frangat cor
dam Ista fractio est a domino et tamen ser
uus peccat et male facit et dominus
non. Sic deus statuit quod creature ra
cionali vult cooperari in suis ope
racionibus ut cursus nature ma
neat quem instituit sine quo nul
la res potest aliquid agere immo
nec potest esse per momentum ni
si ipse conseruaret. Quando ergo
creatura racionalis facit contra le
gem sibi prefinitam a deo quamuis a deo con
seruetur et gubernetur et deus idem

generaliter coopētur. sicut coope-
ratur igni cōburendo et soli lucendo
Tamē creatura male facit legem
dei trāsgrediēdo nō aūt deus q̄ sic fa-
cit sicut lex sua statuit. Ad secūdū
quando arguit q̄ nichil fiet a cau-
si deus ōnia gubnaret dicendū ē q̄
idez effectus dicit esse a casu et p̄ter
ꝓpositum respcū vnius cause et nō a
casu respectu alterius Sicut ponitur
exemplū de domino qui mittit du-
os famulos in negocijs suis ordi-
nās q̄ vterq̄ obuiet alteri certo
loco et tempore: quorū neuter scit
de alio. Iste cōcursus famulorū dr
esse a casu respectu vtriusq̄ famu-
li et tamē est p se intētus respectu
dn̄i. Et sic est dicēdum q̄ nichil fit
in vniuerso a casu respectu diuīe gu-
bernacōis: nec aliquid sibi inopi-
natū euenire potest. Sed ex ꝯcur-
su causarū ꝑticularium bene ꝓcedit
effectus qui a neutra est intentus,
et ille effectus dicit casualis vel for-
tuitus respectu earū. Et hec est iten-
tio bti Augustini de. 83. questiōi-
bus. q. 24. vbi dicit. Quicq̄d a ca-
su fit temere fit. et qd temere fit nō
fit a ꝓuidētia. Si aliq̄ fiūt in mūdo
a cāu n̄ ꝓuidētia vniuersus mūdus ad-
ministratur et erit aliq̄ natura et a-
liq̄ substātia que ad opus ꝓuidē-
tie nō ꝑtineat: qd q̄ falsum est ꝯ-
cludit q̄ nichil casu fit in mundo
Et ad istū intentū dicit Plato. 2.
in Thimeo. Nichil fit cuius ortū
legittima causa nō precedat. Isti
sētentie ꝯcordat Boetius. 4. de cōso-
lacōne ꝓsa p̄ma vbi diffinit casū
dicens. q̄ Casus est inopiatus ex
cōfluentibus causis in hijs q̄ ob
aliq̄d gerūtur euētus. Sed hic vi-
detur esse ꝯtrarietas inter Aug. et
Boetiū. q̄ ꝑm Augustinū nichil
in mundo fit a casu. Scdm autem
Boetium multa fiunt a casu. Dicē-
dum q̄ nō est ꝯtradictio sed equi-
uocatio. Antiqui em̄ ypicurei dix-
erūt casū esse euentū ꝓductū mo-
tu temerario et nulla ꝯmixtiōe cau-
sarū. Et sic accipit btūs Aug. casū
loco p̄allegato. Et Boecius. sic acci-
piendo casū dicit sic. Casus non ē
n̄ vox inanis nullam rem hn̄s sue
sig̃ficacōni subiectā. Accipiēdo āt
casū sicut dicit Aresto. 2. Phisico-
rū. q̄ casus est causa ꝑ accidens in
hijs que fiūt ꝓpter finem et in mi-
nori ꝑce. Ꝑ ꝑm Boetij diffinicōez
sic est dicēdum q̄ idez fit a casu et
tamē a causis p se. Sicut p se cau-
sa inuencōis thesauri est fossio a-
gri et repositio thesauri in eodem.
Sed q̄ istum effectū nō intende-
bat fodiens dicit respectu illius a
casu. ¶ Quātum ad secūdum du-
biū. An viz deus disponat oīa mise-
ricorditer. videt q̄ nō p instātias.
q̄ viz ꝑuulos nō baptisatos pu-
nit eternaliter ꝓ origēali peccato
vn̄ videt q̄ in istos nullaz exercet
misericordiā. Itez Jacobi. 2. Judi-
cium sine misericordia fiet illi q̄ nō
fecerit misericordiā. Ergo tales nō
disponit misericorditer. ¶ Ad op-
positum est littera et dicendum est
q̄ sic. Sicut em̄ dr. 4. Ethico. Minus
malū aliquādo vocatur magis bo-
num. q̄ ergo deus tribuit bonis vl-
tra merita: et males citra: dicitur
oīa misericorditer disponere. Mise-
ricordia em̄ dicit volūtatem bn̄fa-
ciendi alicui indigenti. deo vero ō-
nis creatura indiget: sine quo nec
esse potest

esse pōt. Et ideo cum omnia de sua gratuita voluntate ꝯseruet: omnibus misericordiā impendit. Et q̄ deꝰ ex sua bonitate nobis impēdit bona ⁊ nō punit nos nisi ꝑ nostra culpa. Idō dr̄ ꝓprie sibi ꝯpetere misereri ⁊ q̄si improprie punire. ¶ Ad primū de puul' dicendū q̄ deꝰ ꝑ peccato originali nō solum posset inflexisse carentiā visionis diuine sed posset omēs annichilare si vellet. Et ideo i hoc agit misericorditer cum eis q̄ esse humanū habebūt ⁊ viuēt sine pena sēsus Trenorū. 3. Misericordie dn̄i q̄ nō sumus ꝯsumpti. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ licet i misericordes n̄ ꝯsequūtur īmam eos totaliter a pena liberātē: cōsequūtur tn̄ mīaz aliquid de pena debita relaxātem: q̄ citra cōdignū punient̄ sicut alij ōnes qui ꝑ suis demeritis dāpnabūtur. In secūda ꝑte lectionis aggredit̄ salomon enarrare q̄tam habuit ad sapientiā acquirendā affectionem ⁊ desiderium. ⁊ dicit sic. Hāc amaui. ⁊c. Ibi de se fatetur sapiētiam desiderasse ſm quinq̄ ꝯditiones virtuosas. Ipsam nāq̄ desiderauit frequēter ⁊ studiose. Et q̄ntum ad hoc dicit. Hāc amaui vere viz ex corde affectualiter ⁊ laboriose. Et q̄ntum ad hoc dicit. ⁊ exquisiui. Inquirere est intus q̄rere. s. in volūtate ⁊ in mente. ⁊ exquisire ē extra q̄rere in studio ⁊ ope ⁊ ꝑseuerāter ⁊ aīose. Et q̄ntum ad hoc dicit. a iuuētute mea: n̄ a senectute Re. 11. Cum iā esset senex depūatum est cor eius ꝑ mulieres. ⁊ Ecc̄i. 24. Que in iuuētute tua nō ꝯgregasti q̄uo inuenies ea in senectute. Est autē notabile exemplū ad cuiuslibet hominis presūptionem rescindendā: ne aliq̄s ꝑtextu mundicie sue iuuētutis supbiat cū taz sanctū: tantū a dō ꝑuilegiatū: tanta sapiētia dotatum recogitat per mulieres fuisse in senio deprauatum ¶ Quarto desiderauit sapientiam vtiliter ⁊ fructuose. Et q̄ntuz ad hoc dr̄. Quesiui michi sponsaz eā assumere. Spōsa em̄ naturalit̄ appētit̄ ꝓpter ꝓlez. ꝓles vero sapiētie est opus meritoriū. Et idō quicumq̄ sapientiā desiderat ad delectationem vel ostentacōnem seu intrinsecā elacōnem: ꝫ sibi i sapiētiam nō desiderat fore sponsaz: sed potiꝰ meretricē. Sed ille eā in sponsam copulat qui ꝑ eā opa meitoria generat. Et idō dicit̄ Jacobi. 2 q̄ fides sine operibꝰ mortua ē Vn̄ Augꝰ. ſmōe. 22. Fides appellata est ab eo qd̄ fit. Due sillabe sonāt cū dicit̄ fides. ꝑma sillaba est a facio. Secūda a dico. Interrogo ergo te vtꝝ credas. ⁊ dicis. Credo. Fac qd̄ dicis ⁊ fides est ¶ Quinto desiderauit eā prudēter ⁊ ingeniose. ⁊ q̄ntum ad hoc dr̄. Et amator factus sū forme illius. In sacr̄ nāq̄ scriptura q̄ est sapiētie ꝯtentiua est sēsus lr̄alis q̄si materia. sensus vero spūalis q̄si forma. Vn̄ rudi populo iudeoꝝ dicit̄ Deut. 4. Vocē verboꝝ eius audistis ⁊ formā penitꝰ nō vidistis. Ista ḡ amāda est vt habeamꝰ formā sciētie ⁊ veritatis in lege ad Rō. 4. ⁊ ad Rō. 6. Grā autē deo q̄ obedistis ex corde i eaz formā doctrine in quā trāditi estis Glosa: Doctrina euāgelij. Forma est: que ymaginē dei deformataz

estituit. In quā traditi estis nōn
p homines. sed per graciam ihesu
cristi. Lcō 106.

Generositatem illius glorifi-
cat cōtuberniū habens dei
Sed et omniū dominꝰ di-
lexit eaꝫ. // Postq̄ Salomō decla-
rauit quātā habuit ad sapienci-
am acquirendā desideriū ⁊ affecti-
onē. Hic exponit diffuse tanti desi-
derij sui racōnem Et quia vsus est
figuratiua fictione de amicicia q̄ ē
inter amicum et amicā. Et verecū-
dum est homini nobili aliquā ī tā-
tam affectionē amplecti ut eā sibi
velit perpetuo cōiugio copulari n̄
ipsa inueniat̄ multipliciter graci-
osa Ideo in hac parte ad moduꝫ
ardentis amatoris vl̄ proci suam
amasiam singulariter recōmendat
ostēdēs q̄ tanta ē in ea habundā-
cia graciarū q̄ p̄ cunctis amoris
apicē mereat̄ Proci sicut dicit ysi-
dorꝰ 10. Et h̄. dicunt̄ nuptiarum peti-
tores vl̄ ꝓcuratores. Et dicuntur
a procando quia tales solent fre-
quēter tam verbis q̄ muneribus
procari illas quas amāt. Et inde ꝓ-
cor aris dicit̄ proci officiū exercē
Et quia turpe est ⁊ confusibile sic
dictū est alicui nobili ad ꝑsonam
ignobilē exercere ꝓcacōis officiū
Ideo restat salomoi p̄ electissiē spō-
se sue declarare preconiū ut amor
suus probetur nō ex leuitate l̄ sur-
repcione. s̄ ex discreta electōe sub-
ortus. Extollendo g̊ kmāꝫ a copia
grārum A. ei prerogatiuas attri-
buit excitiuas amoris viꝫ genēo-
sitatē ꝓpagacionis Celebritatem
bone opinioīs. cūlalitatē bone edu-
cacōis opulenciaꝫ in diuiciis Expi-
enciā in artificijs Sincerū modeā-
mē in moralibus ⁊ verū examen
in sciencialibꝰ. Et s̄m p̄rogatiuās has
lr̄a diuidit̄ in septē ptes. Scd̄a ps
ibi Sꝫ ⁊ oīm dominꝰ. Tercia i. doc-
trix est enim. Rr̄ta ibi et si diuicie
apponātur Quinta ibi Si aūt sesꝰ
opat̄ Sexta ibi. et si iusticiā quis
diligit Septīa ibi. et si mlt̄itudinē
sciencie desideret quis. et planū ē
q̄ que haberet istas ꝯdicōes sep-
tem amore maximo digna foret.
Prima ergo p̄rogatiua que in is-
tiꝰ sponse preconio ponit̄ est gene-
rositas ꝓpagacōis Vitant em̄ no-
biles ne cū vili degeneri sanguīē
copulent̄. Et quātū ad hº dicit sic
Generositatē illius glorificat con-
tuberniū habēs dei quasi d. Si de
generis claritate mencio fiat non
solū ipsa est generosa īmo gene-
rositas sua est famosa. Multi em̄
sunt nobiles. sed d̄ nobilitate ip-
sorum apud multos nō est fama
Sapiēcie generositas tante extitit
noticie atq̄ fame ut ab omni-
bus nobilibus testimoniū habe-
at claritatis quia omnis persona
cōtubernium habēs dei glorificat
generositatē illius Contuberniuꝫ
idem est quod societas manens
simul ad tempus. Et dicitur cōtu-
berniūm habens quasi contaber-
niuꝫ ⁊c. a tabna q̄ illi q̄ ī tabnā cō-
ueniūt ad tēpꝰ ꝯmanēt ī vna socie-
tate. vn̄ h̄ ꝯtubnio. oīs. ⁊ h̄ ⁊ hec
cōtubnal̄ dī socīꝰ ꝯmilito q̄ ī eodē
cōtubernio manet cū alio Vult g̊
dicē q̄ q̄cūq̄ ē ille qui cōtubniū ⁊
societatē habet cum deo glificat
⁊ calificat ⁊ clarā p̄dicat gn̄osita-
tē sapie Dicit̄ ei gl̄a q̄si claria q̄a

luceat vel daret. Liceat aũt oĩs nõs
possumus a deamus otubmium
habẽ cũ deo .i. Corin .i. fidel deus
p quẽ vocati estis in societatez fi
lij eius dñi nr̃i ihu xpi. Sincere tñ
otubmium habuit cũ deo natura
hũana in xpo p ypostatam vnio
nẽ .i. Re .ie. Viri israhel sociati fũt
sibi in die illo vel in die ãnũciacõis
dñice. viri israhel duo intellectus rõ
les videntes deum finm̃ qz diues.
a infinm̃ qz hũanus sociati sunt i
die illo vel in die ãnunciacõis dñice
qñ filius dei ceptus fuit in vgie
bñdicta. Et exquo xpus societa
tem nostram desiderat vituperãbi
lium̃ nisi nos eius societati aptos
aydoneos faciamus a ei oformes
iuxta nature possibilitatez fiam̃.
Deo si dixerim̃ qz societatem ha
bem̃ cũ deo a in tenebris ambu
lamus mentimur a non facimus
veritatem Si aũt in luce ambula
mus sicut a ipe est in luce societa
tem habem̃ adinuicez Sapia er
go gloriosam hz generositatem.
Ruia ois sapia a dño deo est. Ec
ñ. Generositas vero terrena pui
cij est Sicut enim allegat Señ.
epla .a. Plato dt nemnẽ regum
non ex riis esse oriundũ nemnẽ
seruũ nõ ex regibꝰ ia ista longa
varietas misaut a furfum deorfuz
fortuna versauit Ruis est inquit
Señ. gnosus a tñ dets a natuã ad
virtutem bñ dispositus. Hoc vnũ
intuendum est aliqñ si ad vetera
tenocas nemo id est a pmo mun
di ortu vsq ad hoc tempus pdi
dit nos ex splendidis sordidisq
alternata series Dec ille Ruid ãt
bonitatis sit i generositate vel no
bilitate carnali tõ nalit dedarat.
Boe .z. de con. psa .6 Nobilitas mi
chil aliud esse videtur qz quedã
de meritis prouemẽs laus pntũ.
Rõ si bonũ ẽ inobilitate illud ar
bitror esse sonum vt ipoita nobi
libꝰ necitudo videat ne a maiorum
virtute degenerent hec Boe. Habẽ
ei nomẽ honoris sine opibꝰ vtuo
sis pauꝝ vel nil valet. Vñ val mar
cial epygmatõ .ie. scribit ad quẽ
dã qui võbat maxim̃ q de noie
honoris gloriabat d nomẽ hono
ris hẽ paruũ nõ pod̃ hõris mo
mẽtũ hõris momentũ nullũ a no
mẽtũ hẽ puũ nomẽ a amittis. si
tm̃ ẽ nomẽ hõris Momẽtũ nullũ
si que poscit hõres marie nulla
facis Secũdo ilõne ista extollẽdo
sapiam oñdit eaz saloñ hẽ cele
britatẽ bone opinionis Et qñtum
ad hoc dt sic. Dza oim̃ dñs dilexit
eã Si em̃ dñs vnĩ regiois vnam
pceteris ad amaẽ dignet mltũ fa
ciet ad celebritatem bone opinio
nis de ea pmulgande Ergo a mul
to fortiori exquo omniuz dominꝰ
qui est deus istam puellaz diligit
constat eam habere celebritatem
bone fame imo dictuz est .c .a. Ne
minem enim diligit deus nisi qui
cum sapientia inhabitat. Et qñ
quod vnumqdqz a illud magis.
pmo posterioz Ergo plus diligit
sapiam. Ruia i ista ia exposita
de ingenuitate siue nobilita
te tractat pt esse dubitacõ tralis.
Vtrũ ples sequi deleat condicõ
nes pris in libertate a seruitute Et
arguit pmo qz sic. Denoiacõ dz fi
eri a digniori g ples debet denoia
ria odicõe pris qz mris sequẽtia

patet q̃ ūa pāt ē p̄ncipiū nobi
li⁹ in gne a dat formaz · mater ad
mīistrat materiā 16 · de aīalb⁹ g̃
rē · ¶ p̄ 14 · q · vlūa Cuz multe · di
cit̄ q̄ si ex detestando cōnubio ali
cuius cōstituti in sacris cum ingē
nua fuerint filij pcreati illius ec
clesie de cuius sacerdotis vl mīis
tri ignominiā nati sūt eīūt fuit Juē
plenm g̃ ptus non sequit̄ cōdici
onē matris · ¶ p̄ in sacra scriptuā
nō tenet genealogia p mulieres sj
p viros Sed p genealogiā marie
declarat nobilitas hūana g̃ nobi
litas hois magis attēdi debet fm
patrez · ¶ Ad oppositū ex̄ de natis
ex libero vētre c · vnico Indecēs ē
credim⁹ ut p gemitū a libera ad fui
cūū retrahant̄ g̃ ptus cōsequit̄ vē
trē quātū ad cōdicōez libtatis · Et
cōsili racōe quātū ad cōdicionez
seruitutis · ¶ Ad questionē dicen
dū q̄ fm Jura ciuilia proles sequi
tur condicionē mīis in fuitute a li
bertate vñ de cōiter dicit̄ Patr⁹ seq̃
tur vētrē · Sed m tñ que dā iura lo
calia in quib⁹ dā regnis q̄ nō ẽgū
tur Juē Impaiali · pt⁹ sequit̄ pn
tē deteriois cōdicōis siue sit pater
siue mat̄ Et sive q̄p sit fuit̄ condicōis
a sint diuersi dñi fit diuisio prol
fm numerū vl fm estimacōez si ē
tantū vna vel si sint in numero i
equali · Et istud vsitat in q̃busdaz
prib⁹ francie Sz g̃aliter fm Jura
ciuilia ptus sequit̄ ventrē Et hoc ra
cōnabiliter p̄mo q̄ magis p̄t ostā
re de mātre q̄p de patre sicut dicit Ari
stoteles 8 · Ethico · et q̄ status lib
tatis debz esse certus ab illo prin
cipio a quo magis a certi⁹ cōstat ali
quē esse rationabili⁹ ē eū denoia
te · Sed q̄ arb imitat̄ nāturā · et sic
videm⁹ in aīalib⁹ q̄ ex diuersis spē
bus nascunt̄ q̄ ptus assimilat̄ mat̄
magis q̄p p̄ri Sicut patz de mulo q̄
gnat̄ ex eq̄a asino a mlto euidēci
us assimilat̄ equo q̄p asino · Tercio
q̄ fuit⁹ a libtas sūt condicōes cor
pis Vñ tecti⁹ t · 8 cōso · p · 6 · Quo
vero ad q̄s q̄p ius aliq8 in quēpiā mīsi
in solū corp⁹ a q8 infra corpus ē
fortunā possit exercere Nūquid li
bero Impiat̄ aīo · q · d · Nō ex quo
substācia corpis accipit̄ a mātre et
seruit⁹ a libtas circa corpis offici
a principaliter attēdūtur Rōnabi
le videt̄ q̄ matrē sequat̄ · Et hic cō
cordat lex diuina a lex canoica · di
uina quidē · exo · xi · Vbi dicitur q̄
si dñs dederit vxorez alicui quem
emerit a dle postmodū egrediatur
liber filij debēt postea remanere do
mino qui debit ei vxorē a vxor sili
ter Quia diuidem⁹ si emeret indeū
A · anno egrediebat̄ liber fm legē
Si tamē medio tēpore dñs dedisset
ei vxorē Jp̄a vero egrediente ad li
bertatem remaneret dño cū prole
sua tō lex et canoica huic cordat
extra de natis libero ventre sicut
allegatum fuit Rō autem dicunt
doctores quidam q̄ quia patēr ē
principium actiuum a honorabi
lius Mater vero principium passi
uum a vilius · Ideo proles in con
dicionibus actiuis vt in honori
bus municipijs sequitur patrez
occupando illa que sollicitudine
paterna acquiruntur Vnde Ta
lia dicuntur patrimonium filij ·
In condicionibus vero passiuis
vt in seruitute et libertate sequi
tur matrem Ista iḡ racō mouet

pa7 imo videt agē ad oppositū
libtas nāq; nō videtur esse condi
tio passiua: ꝫ actiua. Dicit enim li
ber qui sui gratia a suis actibꝰ dñat
Et p ꝯns ꝑm istas seq̄ debent cō
dicōem patris. ¶ Ꝑp sicut filij sui
succedunt in hereditate p̄rm. Ita
succedūt in hēditate m̄rm. Vnde
racio illa non mouet quā tamen
ponūt Sanctus thōs Alex. a petrus
¶ Ad p̄mā rōem. dd̄m q̄ nō sēp fit
denoiacō a digniori ꝫ aliquādo a
viliori sic hō denominat ab humo
sit etiaꝫ denoiacō a p̄dnānti a eui
dētiori a certiori sicut dcm̄ ē i pōne
¶ Ad scd̄m dd̄m. q̄ illud statutū ec
clesie fuit spālit editū in detestacō
nem talis cōiugij. Et sic dt glosa
ibidē cū eccia non sit vsa isto iure
pdidit ius istud. ¶ Ad tertiū q̄
sacra scriptura cōputat genealo
gias nō ad sciendum condicōnes
seruitutis a libertatis Sed ad sci
endum de qua familia a tribu p
sona sit extracta. Et qñtū ad hoc
licet pat a mat de vna tribu esse
deberent p̄r tamen p̄ncipalior ē
in illo vnde a p̄ribus in genealo
gijs diuinacio fuit texenda.:.

Lcō. 10A.

Doctrix em̄ est disciplinē
dei a electrix operꝫ illius.
Due p̄rogatiue ipsius sapi
entie a salōne i amicam a sponsā
singulariter sunt adoptate i pre
senti lectione sunt exposite Ostēsū
est enim q̄ ipsa habet generosi
tatem ꝓpagandi a celebritatē bo
ne opinionis vnde in pte tercia
ostendit eam habuisse curialita
tē bone educacionis. Hoc enim est
vnum de precipuis in sponsa eli
genda q̄ sic bene disciplinata a
curialiter educata vnde disciplīa
te domicelle a domine specialit eli
guntur vt filios nobiliū educent
a informent Educacō autē vtuo
sa in duobꝰ consistit videlicꝫ i ca
stigacōe passionū a exercitacōe
bonoꝝ opm vñ Seneca li. s. de mo
ribꝰ Educatio a disciplīa mores fa
cit a illud sapit vnusquisq; quod
didicit. Rd aūt ista dña sapia in
istis duobꝰ sit sufficient educata.
affirmat sic. Doctrix ē ei discipli
ne dei qñtū ad castigacōes passio
num. a electrix opm illius qñtuꝫ
ad exercitacōes opm. Si ei sit do
ctrix discipline a electrix opm. do
cere vero a eligē nemo p̄t nisi qui
nouit a exptus ē planū ē q̄ si est
doctrix a electrix i bona educacōe
est sufficient in moribꝰ informata
dicit ēgo doctrix est discipline dei
vipsa docet nos recipere ꝯuenien
ter disciplinam qd est nobis val
de necessarium q̄ supius dictum
est. c. 3. Sapiam a disciplinaꝫ qui
abicit infelix est. Et electrix opm
illius vfaciēs nos eligē opa bene
placita. Disciplīa accipit triplicit
in scriptura. Primo gñaliter p in
formacōe siue doctrina p̄ubi. pri
mo Audi fili mi disciplinam p̄ris
tui a ne. de. le m̄ris tue. Alio modo
accipit disciplīa p cōpōe moꝝ ver
boꝝ a gestuū vñ ille disciplīatus
dr q̄ se hō este i gestu vb a ornatu
a irreprehensibilit se hꝫ. Et sic loq̄
tur hugo de instructōne nouicio
oꝝ de disciplina. Disciplina iquit
est oīm membroꝝ motus ordina
tus a dispositio decens in omi ha
bitu a actōe Jac. 3. Quis sapiēs a

a. 3.

disciplinat⁹ inter vos ostendat ex bona cōuersacōe opacionē suā in mansuetudine. Tercio modo accipitur disciplina pro flagellacione causa castigacōis illata pro uerbioruz. vicesiōkcō Noli subtrahere a p̄uero disciplinā. Si ei p̄cusseris eum virga non morietur et virga percutis eū a animā de iferno liberabis. Istis tribus modis est sapiencia doctrix disciplime di disciplina enim dei a nobis ē fuscipienda paciēter quātūlibet dura videatur ꝓter tria videlicet ꝓter castigatiuā dilectionē peccātis correctionē temptantis directionem. Primo ꝓter castigantis dilectionē. Ille ei qui disciplinat nos pat noster est amic⁹ a redemptor Ad Hebre. xi. Quis est filius quē nō corripit pater q si extē disciplinā estis cui⁹ p̄cipes facti sūt. Omnes. q adulteri a nō filij estis q. d. oēs amici dei facti sūt p̄cipes disciplīne dei Sicut m matre virginea in apl̄is suus pater a gnalit̄ in omnibus qui filij sui dicūt. Non esset magnuz si homo ꝛcipet vnū ictū p̄uū ab aliquo pro amore amici qui pro eo fuisset acerrime verberatus. Xp̄us p nobis nō solum verberatus. sed crucifixus a occisus fuit ysaie quīnquagesimo Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attrit⁹ ē ꝓp scelera nostra. disciplina pacis nostre sup eū a liuore ei⁹ sanati sum⁹ q a nos p amore suo a pro peccatis nostris disciplinari debemus. Ad Hebreos xi. Fili mi noli negligere disciplinaz domini neq fatigeis dū ab eo argueis dicit. Ma

trobius li. suo de lapidibus ē. q. q si maritus ponat magnetē sub capite vxois dormiētis expiri poterit an sit adultera vl fidelis q si est adultera statiz cadet de lecto ac si manu hominis fuisset expulsa Si vero fidelis sit marito conuertz se ad maritū dormiendo a ipsum amplexabit dicit q fic Nam qui sciē cupit sua si sit adultera diuīx Supposituz capitī lapidē strutētis adaptat Mox q casta manet petit amplexāe maritum. Non tamen euigilans cadit omnis adultera lecō. Tamq̄ pulsa manu subito fretē coacta. Quem lapis emittet celati crimīnis index. q̄uis istud non sit leuib⁹ a lasciuis indifferēt coīcandum. Viris tamen sanctis a ecclesiasticis dici potest. Moraliter anima humana cōiūx dei dicitur per fidem caritate informatā Ozee ii. sponsabo te michi in fide Volēs ergo dominus experiri an anima xp̄iana sit vera sponsa vel adultera. suppomit magnetez qui lapis ē ferruginei coloris a trahit ad se ferrum id est magnam tribulacōez qua fortes homines dure cerucis domantur a trahuntur ad deum. Et quid euenit? Certe false coniuges cadunt de lecto caritatis p impacientiam et murmurationem contra deum. Deuote vero a fideles sponse cristi conuertunt se ad deuz a sunt sub disciplina dei per humiliacionem orationem a deuocionem dicens dlud Romanos octauo. Quis nos separabit a caritate cristi. Tribulacō. an angustia an persecucio et cetera. Et infra Certus sum. q neq mors. neq

vita neq̃ creatura alia poterit nos
separare a caritate dei Vnde Aug̃. in
quodã sermõe. Nullus seruꝰ xp̃i
sine tribulacõe est Si putas te nõ
habẽ tribulacões nondũ cepisti
esse xp̃ianus. Supponit̃ ãt mag
nes iste disciplie dei sb̃ capite spõsi
xp̃i dormientis ⁊ quiescẽtis. quia
quãdo hõ aliqñ ad maiorẽ q̃etez
⁊ tranquilliotem cõuersacõem se
disponit tũc deus sibi disciplinam
tribulacõis ⁊ iiurie vel persecucõ
nis imittit Job. 33. Quãdo irruit
sopor super hoies ⁊ dormiũt i lecto
tũc apit aures virorꝫ ⁊ erudiens
eos instruit disciplina. Greg̃. 26.
moraliũ. Aurem cordis tribulacõ
aperit quã sepe ꝓsperitas mundi
claudit q̃ quidẽ disciplia est deuo
te sustinẽda ꝓpter castigantis di
lectionẽ. Secdo est etiam deuote re
cipienda ꝓpter peccantis correctio
nez ps̃. Disciplia tua correxit me i
finẽ disciplia tua ip̃a me docebit
Petrus Rauanẽs. in quadam e
pistola Ideo te forsitan temperali
ter punit deus: vt eterne mortis
ardores pena redimat tempalis.
In edificacione vero templi. om
nes lapides prius malleis tunde
bantur ne in eorũm põne sonus
mallei audiẽtur nec securis hec i
horrea dñi ponit̃ grauũ donec fla
gellis aut triturãciũ pedibꝫ sit ex
cussum Sic ⁊ viui lapides q̃ ponẽ
di sũt in illa celesti ihrl̃m q̃ edifi
catur vt ciuitas varijs ĩfortũiorꝫ
cõcussionibꝫ poliũtur añq̃ i edifi
cio celestis habitaculi collocent̃.
hec petrus Raua. Et idõ ad correcti
onem ⁊ cõmodũ nr̃m ordinatur
quicq̃d nobis de ista disciplia p̃

stat̃ Ad heb. 12. Oĩs disciplia i p̃
senti non videtur esse gaudij sed
meroris postea aũt frcm̃ pacatis
simũ exercitatis reddet vñ Greg̃.
Ideo dñs h̃ quibusdã ꝑcit vt eos
ĩperpetuũ feriat. Ideo autem h̃ fe
rit non ꝑcendo vt in eternum ꝑ
cat hec Greg̃. Et sicut pater verbe
rans filiũ cũ virga facit puerꝫ ver
beratũ cessare a fletu ⁊ ipsã virgã
osculari cũ qua est bene disciplia
tus: ita vult deus de nob̃. virga q̃
deus elcõs verberat est aliq̃s ma
lus hõ astutus truculẽtus ⁊ iiustꝰ
Eze. 7. Floruit v̄ga germinauit su
perbia iniquitas surrexit. Et i v̄ga
impietatis Et tamẽ non vult deꝰ
q̃ ploremus per nimiam desola
cionẽ. imo etiam vult deus q̃ vir
gam nostrã osculemur ⁊ amemꝰ
Math. 4. Diligite inimicos vr̃os
benefa. h. q̃. o. vos Et orate ꝓ per
sequentibꝫ ⁊ calũpniantibꝫ vos
vt sitis filij patris vestri qui in ce
lis est Vnde Cesarius Qui capti
uos redimere: pauperes pascere ⁊
vestire nõ preualet. contra nullũ
hominem odium in corde seruet
⁊ inimicis non solum malũ pro
malo non reddat: sed etiam dili
gat ⁊ pro eis orare non desinat.
certus de promissione domini sui
vt dicere poterit libera consciẽtia
ante tribunal xp̃i Da domine q̃
dedi. dimitte q̃ dimisi. Hec ille
Auertentes ergo nos a deo tãq̃
veros insensatos disciplinari fre
quenter ad cõmodum ⁊ correcti
onem nostram eam cum gracia
rum actionibus equanimiter to
leremus. prouerbiorum. 22. Stul
ticia ei colligata est in corde pueri

et virga discipline fugabit eam.
Tercio disciplina dei ē deuote sus-
cipienda ꝓpter temptantis deiec-
tionem. Prosternit nāq; caro mū-
dus ⁊ demon dū disciplina dei for-
titer toleratur Vnde eciā cōtr̄ tēp-
tacionem carnis solent sancti sibi
ipsis disciplinas infligē Gre⁹. 2.
dyal. c. 2. dicit de sancto bn̄dicto
q̄ quādo de quadā mulieē quam
cōspexerat prius temptaret exut⁹
vestimēto nudū se in spinarū acu-
leis ⁊ vrticarū incendijs proiecit
Vanitas etiā mundi alias cōtēp-
nitur dū sanctus homo ꝑsecucioī-
b⁹ agitatur Sicut enī nutrix volēs
filiū ablactare inungit mamillaꝫ
sinapio vl aliqua re amara Ita de-
us hui⁹ vite delicias infinitis ama-
ritudinib⁹ ordinauit esse resꝑsas
ne eas nimis amaēm⁹ Vn̄ Aug⁹
in cōfess. suis regraciat deo q̄ t̄sper-
xerat sēp amaritudinib⁹ illicitas
delectacōes suas Et Boeci⁹ 2. de cō-
so. ꝓsa. 4. q̄ multis amaritudib⁹
hūane felicitatis dulcedo respersa
ē que si eciā fruēnti iocunda eē vi-
deatur. tam q̄ min⁹ cū velit habeat
retinere nō possit. Et de eodē loq̄ns
Aug⁹ de vera īnocēcia ꝓpōe 226.
dicit sic In pn̄ti vita ⁊ dilicie dul-
ces sūt ⁊ tēpales tribulacōes aāre
sunt Si quis nō bibat t̄bulacōis
poculū metuat ignē gehēnarū. Et
quis non contempnat dulcedinē
seculi inhyans bonis vite eterne.
¶ Sunt ergo discipline quasi que-
dam medicine preseruatiue a pu-
trefactione ⁊ temptacione peccati
dicit enim Aristotiles quarto me-
theroꝝ. q̄ quinq; sūt que impedi-
unt putrefactionē frigus circum-
stans Vnde mortui in frigido con-
gelante durant incorrupti ꝑ mul-
tos ānos Et ideo magis putrescūt
res in estate q̄ in hyeme quia ca-
lor naturalis per frigus circūstās
exterius comprimitur ⁊ seruatur
in humido suo. Secunda causa ē
excellentia caloris naturalis intrin-
sece. Et ideo illa ī quib⁹ habūdat
calor igneus ut piper galanga ⁊
huiusmodi non cito putrescunt.
Tercia causa ē coagulacio facta
a frigido intrinseco. Quarta mot⁹
moderatus. Quinta magnitudo r̄i
quia vnaqueq; res diuisa ꝑ ptes
cito putrescit. Istomodo moralit̄
quinq; sūt q̄ putrefactionē pecca-
cati impediunt. Quando enim hu-
midum ⁊ calidum a re extrahunt̄
res putrescit Sic quando humor
gracie ⁊ calor caritatis per pec-
catum ab homine extr̄huntur ho-
mo putrescit moāliter ps̄ 37. Pu-
trueīt ⁊ corrupte sūt cicatrices mee
a faciē insipiencie mee. Hec autē
putrefactio quinq; modis impedi-
tur Primo modo ꝑ frigus circum-
stans id ē per tribulacōnem ⁊ ꝑ-
secucōnem exteriorem. Secundo
modo ꝑ excellenciam caloris natu-
ralis ignis intrinseci id est per ex-
cellenciam caritatis spiritus sācti
Deut°. 6. Ignis in altari meo sem-
per ardebit Tercio modo per coa-
gulacōnem factam a frigido intrin-
seco id est per timorem diuini iu-
dicij ⁊ vltionis future intrinsecus
t̄cogitati Quarto modo per motū
moderatū Iuxta illd Et viciuꝫ capi-
ūt ni moueantur aque Mot⁹ mo-
deratus ē variatio ⁊ continuacio
sāctarum occupacionum que ex-

cludit dicuiñ qđ maxīmē īmbuēs putrefactionem libidinis. Juxta illud Ouidij de remedijs amoris. Oia si tollas piere cupidinis arc. Quinto modo impedit putrefactio peccati p magnitudinē rei quia res magna magis ēsistit putrefactioni corumpenti q̄ pua. Isto. moraliter magna dignitas ē gradus siue status persone debet eaz preseruare a commissione peccati Quando homo recogitat q̄ ē prelatus habet animarū curam recogitat honorem a subditis a beneficia quib⁹ omino indignus nisi bene viuat Et ipsa siue dignitatis magnitudine facit sibi stimulum bone vite Inter ista quinq; impedimenta putrefactionis Primum est disciplina qua vita ḡtie a putrefactione seruatur Prouer. bioz sexto. Mandatum lucerna est dux lex a via vite increpacio disciplie

Lectio 108.

Et si diuicie appetantur īm vita quid sapiencia locupletius que operatur omnia. Si autez sensus oppetatur q̄s horum que sunt magis q̄ dla artifex. Hec est quarta pars cōmendatoria i qua salomon duas condiciones de amica sua sapiencia introducit que in sponsis elegendis apud homines mundanos nō modicum ponderantur. Et sm q̄ ei duas prerogatiuas attribuit. litera diuiditur in tot partes Primo ei attribuit opulenciam in diuicijs Et secundo experientiam in artificijs. scda pars ibi. si autem sensus operatur. Et quia diuersorum hominum diuerse sūt cupiditates tā

sm diuersitudines q̄ sm cōplexiones Nam aliqui desiderant naturaliter superfluitatem in diuicijs. aliqui subtilitatem i artificijs. aliqui virtutum moralium conuenienciam. aliqui virtutum intellectualium excellenciam Ideo sub quatuor condicionibus omne humanū desiderium honestum tamen a nō vtile. cōmuniter describit. quorum tamen appetabiliū tm duo in ista prosequit. Quantū ad primū dicit sic. et si diuicie appetant īm vita quid sapiencia locupletius que operatur omnia quasi dicerz nichil. Et intelligit specialiter de sapientia creata que est xp̄us de qua ep̄b. i. Nam operatur sm consilium voluntatis sue. Quia enim sapiencia que est virtus humana donum est sapie increate a id̄ est cōmendate donū a dantem in cau Ideo salomō frequēt in h⁹ libro sapiaz omēdādo q̄dā d sapia creata pomita plurima de sapia increata. Potest tū ista ītra de sapiēcia humana quā si hō habet locuples satis fiet. Modū vero quo q̄libet potest eē diues dicā fz senē. epla 17ª. In q̄ docet q̄lit omis hō p̄t sibi pacē a diuicias habere que duo affectant dicit sic. Nūq̄d maior ē aim⁹ q̄ vbi alienā se posuit a fecit sibi pacē michil timēdo diuicias michil cōcupiscendo. g̃ sm senecam. si vis habere pacem quantū ad mūdum pertinet nullum timeas ee els i pace nil cupiscas a eris satis diues. Eras igit si nichil putas diuitē cui vasa suppellex q̄ i pūcijs mētis arat q̄ multū suburbani agri possidet. Cū oia dixeis paup es Quare

219.

q̄ debēt Quātū īmq̄s Cīa nīsi forte
īdicās īteresse· Vtrum aliquis
ab hoīe an a fortūa mutuū sūpse-
rit hec Deū·sīmalit· Sz melius dix-
isset si cōclusisset omnem diuitē
deo debitorē fuisse non fortūe· Dic
eīm Aug̃·i· de tetrac·c·i· hoies hūt
ī pessima cōsuetudine vbi q̄ dici
debet hoc deus voluit dicūt hoc for-
tuna voluit· Sed qūo dant diui-
cie a deo cū sint nociue frequēter
illis quibus dant·c· / Isti q̄ōi rn̄
det Deūē·ep̄·lx· vbi oñt qūo dīj
diuitib⁹ sunt p̄ncipes a dicit q̄ dicā
tur eis p̄ncipes q̄ bono ac benigno
vultu mala mag̃fica tribuerunt·
ad hoc vnū excusati q̄ illa q̄ vrāt
a excruciant optantib⁹ data sunt·
In hoc ergo dīj excusant̄ ſm eu
q̄ licet dent eis ea q̄ eis non p̄sūt
dant tn̄ qualia appetūt· Sed cer-
te vere diuicie quas sapia dat hō
mīb⁹ sunt vtutes a bone opacō-
nes q̄s signant̄ vocat p̄phā diui-
cias salutis ysaie·xx· diuicie sa-
lutis a scīa· pū·io· Benedictio dn̄
diuites facit· sed a progatiua a q̄-
ta ī vniuerso ipi⁹ sapie est q̄ ip-
sa hz experiā ī artificijs· Et q̄n-
tū ad hoc dt· Si aūt sensus opat̄
ac·vt ars q̄ē circa sensibilia a ex
pīmēta commendetur ab aliquo
Sapia increata que est x̄pus ar-
tificō precellit omnia· oīa creauit
de nichilo Sapia etiam humana
large loquēdo prudentiā a artem
comprehendit a p oēs nichil ē
magis artifex q̄ illa Si īquit di-
uicie appetant̄ Notandum q̄ tria
sūt genera diuiciarū Tempales
a piculose spūales a vtuose eter-
nales a gloriose p̄me sūt racōna
biliter pūpendēn de sede sunt lau
dabiliter exercende· tercie sunt in-
effabiliter appetende· Prime diui-
cie sunt piculose q̄ repellunt veri-
tatem a cognicōe· securitatem ab
estimacōe a vnitatem ab affecti-
one Primo ꝛpellunt veritatem a
cognicōe diuites enim nec habe-
re possunt veram cognicionez dei
nec sui nec p̄ximi· Non dei: quia
Math·ix· Fallacia diuiciarū suffo-
cat verbum dei a sine fructū efficit·
In cui⁹ figuram diuitibus regib⁹
angelus apparuit in sompnis a
pauperibus pastoribus in perfe-
cta vigilia se ostendit In signū
q̄ pauperes dariorem de deo noti-
ciam consequētur q̄ diuites· Vñ
luce·io· dicitur q̄ zacheus fuit pn̄-
ceps publicanorum a diues a tn̄
statura pusillus erat a non pote-
rat pre turba videre ihesum donec
in arborem ascendisset Sic diuicijs
constipati a familijs sunt pui ī
statura virtutum a oprimuntur
sollicitudinibus a pressuris nego-
cioz a officioz q̄ non vacat eis
cogitare de ihesu nisi valde raro a
si forte semel in anno ī quadrage
sima vel circa pasca arborem asce
dant penitētie a contemplacōnis
deuote vt imitent̄ illum in domuz
suam Et ideo diuicie sunt pulues
excecantes oculos spirituales vñ
dicitur Apocalip̄·z· dicis quia di-
ues sum a locupletatus a nullius
egeo· Et nescis q̄ miser es a mise-
rabilis a pauper a cecus a nud⁹
Iterum nec habuit veram cogni
cionem sui propter duo impedimē
ta· Primo propter vera dicentiuz
ratitatē a Secūdo ꝛpter adulātiuz

Tollano

falsę multiplicitatęz · de primo di
cit Seneca Monstrabo tibi quid
omnia possidentibus desit .s. qui re
ū dicat · de 2° patet Tot sūt adu
latores diuitū de familijs · de vi
cinis · de amicis · de extraneis · q̄ p
prios defect⁹ non possunt aduerte
re Eccl. 17 · diuiti dępto multi ęui
peratores locatus ē fuit bo⁹ iusti
ficaueūt illū Et infra Dines loqui
tus est · omnes tacuerunt · ver
bum illi⁹ vsq̄ ad nubes⁹ producē
Tercio nec habent verā noticiaz
de proxio quia nesciūt qui sūt eo
rum amici · qui hostes · Vñ Sene
ca de remedijs fortuitoꝝ · Istum
tu dominū existimas⁹ pecunię locul⁹
est · multum habet Ignoras vtrū
auarus vl⁹ prodig⁹ sit · si prodig⁹
non habebit · si auarus nō habet
Istum quē tu felicem admiratius
credis sępe dolet sępe suspiat · mul
tis illū comitant Mel muscę sequū
tur Lupi cadauera frumenta for
micę prędа sequūtur turba ista nō
hominē Et ideo bene deducit Bo
ecius 2 · de cōso · psa 8 · q̄ aduersa
fortuna plus hoībus prodest q̄
prospera Illa enim semp spē felicita
tis cū videt blanda mentitur hec
sępe vera ē cū se istabilē mutacōne
demonstrat · Illa fallit · hec instru
it · illa mendaciū spem bonoz mē
tes fruēciū ligat hec cōgnicōe fra
gil felicitatis absoluit · Itaq̄ vide
as illam vento sā fluentē fuiq̄ sem
per ignarā hanc sobriā fucictāq̄
a ipsius aduersitatis exercitacō
ne prudēcem · sic ḡ diuicie repellūt
veritatem a cognicōne Secō repel
lunt securitatem ab estimacione ·
Diuites enim semper sunt in timo
re perdēdi terēas ꝑcunią a thesau
ris Et cū sint sine securitate sunt per
consequens sine intrinseca iocun
ditate · Vnde Augustinus sexto cō
fessionum narrat q̄ transiens per
quēdaz vicū vidit pauperem men
dicū iocātem a igemuit loquēs ad
socios Omnib⁹ iquit conatib⁹ qui
bus laboramus nl⁹ aliud vellem⁹
nisi ad securam leticiam peruenire ·
quo nos iste mendicus precessit Et
sequitur Ille letabatur : ego anxius
eram · a illud notabiliē in fuo cāti
co dicit beata virgo Luc 1 · Esurien
tes impleuit bonis a diuites sāc · Il
lud est iane quod apparet esse re
pletum a est vacuum · Ita diuites
videntur exterius sine metu a tur
bacione a sine sollicitudie a tamē
interius sunt plem tristicijs a fioē
Tercio repellunt vnitatē ab affec
tione Causant enim inuidias : tur
bationes : bella : brigas a discordi
as animorum Exemplum Geneſis
decimotercio de Abraham a Loth
ꝺ sāguineo suo de quib⁹ dicit · Erat
quippe substantia eorum multa a
non quibant habitare dic Vñ sta
ti subdit i eodē · q̄ fcā est tira inter
pastores gregū Abrahā a Loth
cūa ipi sb̄ijs habundabant mul
tipharijs · Et io sūt pulpēdē de · Vn
de Seneca epistola decimaoctaua
Nemo alius est deo dignus q̄
qui opes contēpserit · Et ideo dicit
psalmista diuicie si affluant : noli
te cor apponere dicit Augustinus
Non dicit Nolite habere : Sed noli
te cor apponere · Nō enim damnat
diuicias Vnde mereamūr eum ꝺ
cor expositum quod scilicet nō ex
pendit sed recondit · Et ideo dixi q̄

220

Diuitie sunt rationabiliter pertinen-
dende non totaliter secundum rectam ratio-
nem sed ne sint impedimentum virtutis
Vnde optimum temperamentum docet
Aug. sup ps. 71. quod nullus diui-
tes nimis contempnat nec nimis
de paupertate presumat dicit sic. Hoc at-
tendite ne passim diuites reprehen-
datis et rursum ne de paupertate et
egestate presumatis Si enim non est
presumendum de diuicijs: quanto magis
non est presumendum de paupertate.
Pauper vlcerosus non habens escam
nec vestem allatus est ab angelis. in
sinum Abrahe. vide quomodo sublatus est.
lege scripturam et inuenies diuitem
Abraham. sublatus est ergo in sinu diui-
tis pauper: an potius ambo diuites deo.
ambo cupiditate pauperes hec Aug.
Secunde diuicie sunt spirituales et virtu-
ose et hee sunt gratie et operationes
virtutum et boni mores Vnde Greg. omelia
li. 14. sup illud. Exijt qui seminat se-
minare semen suum. Sole diuitie
vere sunt que nos virtutibus diuites
efficiunt. Si ergo fratres diuites
esse cupitis veras diuicias ama-
te Si culmen honoris queritis: ad
celeste regnum tendite Si gloriam
dignitatum diligitis: in illa super-
na angelorum societate ascribi fe-
stinate vnde Thi. 6. precipe diuitibus
huius seculi non sublime sapere neque
sperare in incerto diuiciarum Et infra Be-
ne agere diuites fieri in operibus bo-
nis Et ep. B. 3. Det vobis diuitias
glorie sue virtutem corroborari per spi-
ritum eius in interiori homine et ha-
bitare xpm per fidem in cordibus ve-
stris in caritate radicata Tertie di-
uicie sunt eternales et gloriose. In
istis enim est perpetuitas sine transi-
tione securitas sine fatigatione Jocun-
ditas sine afflictione et sacietas
sine defectione de quibus in ps. Glo-
ria et diuicie in domo eius etc. Et ite-
rum Spera in domino et fac bonitatem et in B.
t. et pas. in diuicijs eius Lcio. 109.

Et si iustitiam quis diligit
labores huius magnas ha-
bent virtutes Sobrietatem
enim et prudentiam docet et iustitiam et
virtutem quibus vtilius nichil est in vi-
ta hominibus. Postquam salomon decla-
rauit quinque prerogatiuas sapientie spon-
se sue In hac parte sequitur de sexta.
dictum est enim quod ipsa habet nobilitatem propa-
gationis celebritatem bone opinionis
curialitatem educationis et opulenti-
am in diuicijs et expertiam in artifi-
cijs Sexto habet sincerum moderamen
in moralibus Et septimo verum examen
in scientialibus Est ergo intentio huius
lectionis commendare istam sponsam siue a-
micam prelectam a bonis moribus.
Et circa hec duo facit quod primo com-
mendat eam generaliter et summatim
a iustitia legali. secundo simpliciter et
singulatim a qualibet virtute car-
dinali. secunda pars ibi Sobrietatem enim
Circa primum est aduertendum
quod sicut dicit Aristo. 4. ethi. c. pri-
mo duplex destinguitur iustitia ge-
neralis que vocatur iusticia lega-
lis et particularis iusticia Inter quas
talis est differentia quod iustitia legalis non est
pars virtutis sed est totum virtus. Et vocatur
iustitia legalis. quia secundum eam fit homo to-
tius legis obseruator secundum singu-
las operationes virtutum. Vocatur autem iu-
stitia generalis non quod sit communis ad omnem
virtutem Sed quia est vna virtus
particularis directiua tamen cuiuslibet vir-
tutis in actum suum secundum Aristo. sic

expedit ad bonū cōitatis siue bono
cōi Vnde iusticia legal' intēdit di
rigere omnē virtutē in actum suū
sicut expedit ad bonū cōitatis. Jus
ticia vero ꝑticularis est illa cui cō
trariat' auaricia ⁊ ē in cōmutacioi
bus ⁊ distribucionib⁹ que fiunt
ad singulares ꝑsonas Et hec est q̄
cōnumerat' int' q̄tuor virtutes car
dinales que sūt prudēcia. iusticia
fortitudo. ⁊ tēpācia. Primo ergo
commendat Salomō sponsā suā
a iusticia legali Et 2° a iusticia car
dinali ut dictū est Quantū ad p̄m
dicit sic Et iusticiā quis diligit ⁊c.
s̄m valetatem cōsuetudinū ⁊ com
plexionū sunt in hominib⁹ varie
inclinacōes tam ad vicia q̄ ad vir
tutes Vnde quidā hoīes naturalit'
īclināt' ad opa iusticie ⁊ eoꝝ exer
cicio delcānt'. et de tali hoīe loq̄ns
dt. et si iusticiā quis diligit natu
raliter vel electione et hoc loquē
do de iusticia gn̄ali labores huius
id ē exercitacōes difficiles sepien
cie magnas habent virtutes id ē
vires ad acquisicōem. vel labores
huius magnas habent virtutes
ꝑ exercitacōem sapie. magne ac
quirūt' virtutes. labores dicit ꝓpt'
difficultatē que ē semp annexa o
peri virtuoso Virt⁹ em̄ cōsistit cir
ca difficile. et sicut dicit quidā. nl'
la ē non ardua virt⁹. 2° cōmen
dat eā ex quatuor virtutib; cardi
nalib⁹ sigillatī dicens sobrieta
tem ⁊ prudenciā Justiciā ⁊ virtu
tē prudēciā ⁊ iusticiā: specificat no
minibus suis. sed tempāciā vocat
sobrietatē. ⁊ fortitudinē vocat vir
tutem. sicut em̄ dicit Tuli⁹ de offi
cijs Nomē virtutis antiq̄t⁹ fuit so

lius fortitudinis. Iste aūt quatu
or virtutes dicunt' generales prin
cipales ⁊ cardinales. sicut ei in ar
tibus ē subordinacōem dare qua
rū vna precipit dn̄atur ⁊ p̄ncipa
tur. alia subseruit ⁊ exequitur. ita
ē in virtutib⁹ moralib⁹. sic ars mi
litaris precipit equestri ⁊ eques
tris frenefactiue. similit' ars guber
natoria nauis ē. ¶ Architectorica
⁊ principalis ⁊ preceptiua respe
ctu remigatiue ⁊ nauifactiue ⁊ h⁹ōi
Finis em̄ superiois artis ē intent⁹
ab inferiori sicut frenefactiua inten
dit bonitatē; ad h° q̄ hō bene eq̄
tet ⁊ bene equitare ordinat' ad bo
nā miliciā. Et ideo ars militaris ha
bet precipere taꝫ equestri q̄ frene
factiue ⁊ multis alijs subs̄uienti
bus arti militari. Eodem mō est in
virtutibus moralibus. vna preci
pit altei puta superior inferiori Ver
bi grā in passioibus cōcupiscibili
bus delcācōnes s̄m tactū sūt diffi
ciliores ad regēdum. et ideo indi
gemus vna virtute qua raciona
bilit' r̄gamur in h⁹ mōi dlcācōib;
gn̄alit'. et ista vōt' temperācia. sub
ista sunt alie virtutes circa matei
as speciales delectabilium. est ei
delectacio s̄m tactum nl' triplex/ a
lia circa gustum. alia circa venēa.
alia circa ludos. In delectacōnib⁹
circa gustum indigemus virtute
que potest vocari sobrietas In de
lectacionibus venēroruꝫ indigēt
coniugati quibus solis veneis li
cet vti vna virtute que vocatur
cōtinencia vel castitas. In delec
tacōib; q̄ fiūt cc̄ ludos īdige⁹ v̄tu
te s̄uāte mediū īt' sup habūdātiā
⁊ defectū que vocatur eutrapelia

224

sic dicet Aristo. ꝙ. et ethico. Moal'e
ꝙ oēs iste vtutes fūt circa materi
am magis pticularem q̄ tpantia
ꝙ tpantia hz fieri circa delectacō
nes fm tactum gñaliter subitelli
gendo gustū sub tactu ꝙ gustus
est q̄dam tactus Sic dr. z. de aia.
Ideo tpantia vocatur tpantia gña
lis a eutrapelia ē spēs tpantie. Et
similiter castitas cōiugalis a sobrie
tas in cibo a potu fūt species tpan
cie Et ꝙ supior virtus p̄cipit infe
riori Ideo tpantia vocatur p̄cipal
respectu eutrapelie vel sobrietatis
Quia vo sic est q̄ ois materia mo
ralis reducit ad q̄tuor videlicet ad
passiones irascibiles ad elcōnem
cōmis a ad opacōnez circa res vi
ctui necessarias Ideo si in istis q̄
tuor bñ regulemur pfcē erim⁹ vir
tuosi. Et idō fm istas q̄tuor vtutes
dicuntur quatuor p̄cipales siue
cardinales Nā tpantie facit tene
re mediū fm rcām rationez circa
passiones concupiscibiles fortitudo
circa passiones irascibiles prudē
tia circa elcōes in opabilibo Et iu
stitia circa cōicacōem in rebus ex
terioribus dicuntur āt iste vtutes
methaforice Cardinales. Cardo
em fm pap. a hug. ē ps ostij q̄ vol
vitur in quo daz foramie ligneo l
lapideo p quod ostiū vertit quā
do claudit̄ a aperit̄ Et aliquan
do vocatur cardo ipsum foramen
Et dicitur a cardian grece q̄ ē cor
latine q̄ sic cor hominis regit cor
pus in motu. Ita lignum illud re
git a mouet ianuam. Quia ergo
opaciones humane reguntur de
terminate ab istis vtutibo fm re
ctam rationē sicut ianua per suuz
cardinez vñ ab antiquis cardina
les eos placuit appellari. vel forte
melius dicūtur cardinales. q. car
diolos a cordiales a cardian gre
ce quod est cor latine Et dicuntur
cordiales ad differentiā virtutum
corpaliuz sicut sunt robur a agili
tas corpis Iste vero sunt i corde a
in aia Et ideo forsitan cardinales
vel cordiales primitus dicebant
Ex hijs patet quare sunt quatuor
virtutes p̄ncipales Et quare dicā
tur Cardinales. Est āt vlteri⁹ ad
uertendū q̄ iste quatuor fm plo
tinū a Macrobiuz sup lib⁹ p̄mū
de sōpno Scipionis quadruplici
ter variantur. Sunt em virtutes
exemplares virtutes purgati aī.
Virtutes purgatorij a vtutes po
licie Iste vtutes fm q̄ sunt in deo
quodāmō vocantur exēplares vt
dicat iustitia dei. obseruacō legis
eterne in administracōe creatuē.
fortitudo pō gubernandi. tpantia
conformitas voluntatis siue ad re
ctam racōem. Prudentia sapiētia
dei infinita. Sic g̃ iste vtutes fm
q̄ in deo ponunt vocāt exempla
res vtutes quia diuine exempla
res debent esse hūane vtutis. De
um ei sic fūmā regulā bōitatis imi
tari debemus Cōsideracō Istas vir
put ab hoīb⁹ habei pñt sic dr̄i
fm gd⁹ pfectiōis a ipfectiōis In
uenīūtur in homis in melioribus i
optimis In homis vocantur politi
ci ciuiles quia fm eas homo ap
tus efficitur ad bene viuendum i
cōmuni ciuilitate. In melioribus
a perfecti oribus qui transcendūt
primos intendunt quo dāmō ad
diuinam similitudinē vt mutent

et effigient virtutes exemplates
in deo Vocantur iste virtutes pur
gatorie quia purgant a vicijs pas
sionū ita q iste virtutes sunt i hō
minibus qui habēt frequēciā pas
sionū a tamē eis dominātur virtu
ose. Et iō dicūt in eis purgatorie.
sed in hominibus pfectissimis q
totaliter diuinis adherent: dicūt
iste virtutes esse virtutes purga
ti aīm. In quibus prudencia sola
diuina manet. Tpancia terrenas
cupiditates nescit. Fortitudo pas
siones ignoat. Justicia cū diuina
lege perpetuo federe sociat. Et sic
fūt in valde hominis vbūs vel forte
in quibusdā paucis electissimis i
hac vita a specialit fuerunt in xpi
humanitate et virgine gloriosa.
Pīs visis patet lra q sapiencia
docet sobrietatem a tempanciam
i Pet. 4. Sobrij ēote et vigilate
ac. docet etiā prudēciā Matth. 10.
estote prudentes sicut serpentes
a simplices sicut columbe. docet eē
iustā a virtutē a fortitudinē q̄bz
vtili? nichil est in vita hominib?
Sed contra hoc videt q virtutes
thrologice fūt meliores ad prome
rendū vitam quia sine fide impossi
bile ē placere deo Ad Heb. 11. et si
homo caritatē nō habeat nichil ē
Cor. 13. dicendū est q sub istis q̄
tuor cōprehenduntur vtutes the
ologice. s. fides sub prudēcia Spes
sub fortitudine. Caritas sub insti
cia. et sic verū est q istis nichil ē
vtili? i vita hominib?. Dicēt bre
uiter dubitari. An virtutes mora
les fiāt cōnexe sic q nullus possit
habere vnā nisi oīs habēt. et vi
detur q non quia Aug? dicit ad
Jeronimū in quādā epla in qua
dicit Non est diuina sētencia q di
citur. qui habet vnam habz oēs
sed omnis vera sentencia ē dīna
quia sm Ambrosiū Qmē verū a q
cumq dicatur a spū sancto ē. g nō
est vera sentencia. Ip virtutes
morales generant ex exercicio ac
tuū virtutum sicut patet 2. ethi. si
contingit aliquē exercere se i acti
bus vnius virtutis a nō in actibz
alterius Sicut aliquis potest se da
re actibūs liberalitatis licet nō det se
actibus continēcie sicut patet Ē
go talis acquirit liberalitatem et
tamen non ē otinēs. Ad appo
situm est philosophus 6. ethico cū
duobus vltimis capitul vbi pro
bat q nullus potest habere prudē
ciam nisi habeat omnes morales
virtutes. Nec potest quis habere
virtutes morales nisi habet pru
dencia. Ad questionē dicendū
q̄ vt? moral pt accipi pfecta a i
pfecta. Virt? ipfecta pt hīri eē si alia
ñ habeat. Perfecta ât ñ pt. Virt? vōl
ēdinacō naturalt ad vtutē. Sicut
aliq naturalē inclinātē ad castita
tē. aliqui ad liberalitatē. Perfecta
vēo vt? ē hūt? ēdinās ad op? bonū
bñ agēs. Pp onerioīs rō apd Aīs
totilē talt ē q null? pt eē prudēs ñ
sit vtuos? Virt? ei moralē fūt eli
gē bñ ea q fūt ad finē a bñ iudica
re de fīē sic p oppositū malicia fūt
male sētiē de fine Vnicuiq enī bo
nū appatz illd ad quod dīr aīc? se
ilb si ñ habeat rectā estimacōez de
fine nūq̄d bñ eligit media q̄d est
op? prudēcie a corrupt? p hūt? vi
cōsoshz fīt az estiacōez de fine a p
bñs ēwnce eligēs. Et iō prudēcia

quē est recta electio vel recta racō agibiliū nō in tali est. Qd āt v̄tus moralis nō possit esse sine prudentia: sic oñditur. Inclinatio in actū virtutis est ab habitu virtutis. modo sicut inclinatio corporis si ē nimia ⁊ nō fit ꝑm rectā rationem corpus impingit in aliud ⁊ ledit ita inclinatio virtutis si est nimia nō fit ꝑm rectā racōem. Et ideo ad hoc ꝙ operatio sit virtuosa requiritur nō solū habitus inclinās ꝫ prudētia dirigens ⁊ moderās opationem. Et ideo virtus moralis nō potest esse sine prudētia. ¶ Ad p̄mū dicēdum ꝙ intentio Aug̃. est ꝙ illa sententia expresse nō docet in sacra scriptura. ¶ Ad secundū dicēdum ꝙ qui assuefacit se ī operib⁹ vnius virtutis ⁊ nō omniuꝫ talis nō habebit prudētiaꝫ nec acquiret aliquā virtutē moralem ꝑfectā. Acquirit tamē vnā materiā circa quā se exercet. sed ille hītus nō habebit racōem virtutis ꝑfecte ꝓpter defectū prudētie. Et ideo ad hoc ꝙ aliqua virtus acquirat oꝫ ꝙ homo se habeat circa omnia q̄ in vsu vite veniūt. nō tamen opꝫ ꝙ sil exerceat se in actib⁹ oīm virtutum. ꝫ requiritur ꝙ se hēat virtuose circa necessaria alicuius v̄tutis. Suut tamē quedā virtutes ꝯueniētes homini ꝑm statuꝫ eminētem sicut magnāitas ⁊ magnificentia. Et istas virtutes acquiret homo exercendo se in actib⁹ liberalitatis: sic ꝙ habita liberalitate habeat eas in potētia ꝓpinqua. Si em̄ liberali supueniat habūdantia sumptuū ⁊ pecuniaꝝ exercebit actus magnificētie de facili ꝓpter v̄sum liberalitatis in donacōnib⁹ mediocribus vsitatū. Lcio. 110.

Et si multitudinē scientie desiderat quis scit p̄terita ⁊ de futuris estimat. scit versucias ꝑmonū ⁊ dissolucōnes argumentoꝝ. sig̃ monstrat. scit anteq̄ fiant ⁊ euētus temporꝝ ⁊ seculoꝝ. Inter ea quib⁹ homines singulariter extollunt vnū est experientia in diuersis sciencijs. ¶ Quia em̄ omnis sciētia est de numero bonoꝝ honorabiliū ab om̄i sciētia redditur ꝑsona quelibꝫ honore digna. Cuius ratio est ꝙ honor est premiū virtutis. Virtus āt rei mēsuratur in hoc ꝙ potest attingere ad illud ad qd̄ naturaliter est ordinatum: quia in eo cōsistit eius ꝑfectio. Nō omnis hō naturaliter scire desiderat. ⁊ scīa est hominis ꝑfectio naturalis ⁊ omnis scientia reddit omnē ꝑsonā honore dignā ¶ Postq̄ ergo salomon sex p̄rogatiuas de sapiētia sponsa sua retulit viꝫ generositatē ꝓpagacōnis. celebtatem bone opinionis. curialitatem educacōnis. opulentiā in diuicijs et experientiam in artificijs. sincerum moderamen in moralib⁹ In hac ꝑte subiūgit septīam p̄rogatiuā viꝫ verum examen in sciēcialib⁹ Et quia sciētie secātur quē admodum ⁊ res de quib⁹ sunt. 3. de aīa Res vero diuiditur in signū ⁊ signatum. ideo omnis doctrina vel ē rerū vel signoꝝ. sicut dicit Aug⁹. 1. de doctrina cristiana c. 6. Sciētie vero que sūt de signis vocātur scientie sermocinales. Scientie que sūt de rebus vocātur sciētie reales

Et ideo

Et ideo q̄ omnis scientia sub alte-
ro istoꝝ generꝝ ꝯtinetur. Ideo ad ꝯ-
mēdacōnem sciēcie ītroducit Sa-
lomon in hac pte eā habere noti-
ciam tam sciētiaꝝ naturaliū q̄ ec̄
sermocinaliū. Et dicit sic. Et si mul-
titudinē sciētie diligit quis scit ⁊
cetera. Si ꝑ quia. q̄ homo natuā-
liter desiderat multitudinē sciētie
quasi diceret. nō solum ipsa ador-
nata est v̄tutibus moralibus viz
iusticia: prudētia: fortitudine ⁊ tē-
perātia: imo eciā dotata virtutib⁹
intellcūalib⁹ vt habeat non solū
scientiā ꝫ multitudinē sciētie. Rui-
a vero mlt̄itudo sciētie est ꝑm mlt̄-
titudinē scibiliū. Sūt āt in natuā-
lib⁹ quedā preterita quedā futuā
quedā que eueniūt raro ⁊ q̄dam
q̄ freq̄nter. Itez in sermocinalib⁹
scienciis q̄ sūt plana ⁊ facilia ad
intelligēdum ⁊ q̄dam obscura ⁊
ꝑplexa ⁊ apta ad decipiēdum. De
omnib⁹ istis dt sapiētiam eē suf-
ficiēter instructā: q̄ scit p̄terita ⁊
de futuris estimat ⁊ cetera. Ruia
enī discipliati est in tantū certitu-
dinem inquirere ꝑm vnūquodq̄
gen⁹ q̄ntū natuā rei ꝑmittit. sicut
dicit p̄mo Ethicoꝝ. Ideo fatuum
esset tantam certitudinē exigere
de futuris q̄ntaz habere possum⁹
de p̄teritis: cū futuā ānexa sint ꝯti-
gētibus. preterita vero necessitati
sint subiecta. ⁊ ideo signanter dis-
figuēdo dicit. Scit p̄terita. ⁊ de fu-
turis estimat ⁊ opinat̄ vel ꝯiectu-
rat. Scit ec̄ versucias sermonū ⁊
occultos et enigmaticos modos
loq̄ndi. Vel versucie sermonū di-
cunt̄ ꝑplexe forme arguēdi ī q̄bz
pz red argutio saltē apparēs quā-
cūq̄ ptē hō elegerit. sic in insolū-
bilib⁹ Scit ec̄ dissolucōnes argu-
mētoꝝ q̄ vidētur apud simplicez
solui nō posse. Alia littera habet
disposicōnes argumentoꝝ ⁊ debi-
tas formas arguēdi silogistice: ē-
thimematice: exēplariter ⁊ indu-
ctiue ⁊ h⁹ mōi disposicōes. de q̄b⁹
in libro prioꝝ tractat̄. Scit nō so-
lum ista: imo in naturalib⁹ scit si-
gna ⁊ monstra. Signa dicūtur a-
liqui effect⁹ naturales in celo vel
in aere qui euēt⁹ futuros designt
circa statū humanū. sicut patet
de Cometa q̄ significat mortē p̄n-
cipis ⁊ bella futura. sicut patet p̄-
mo Metheroꝝ. ⁊ longa experien-
tia est exptum Monstra vero dicū-
tur que fiūt ꝯtra cōsuetum cursū
⁊ cōtra intencōem nature. Sicut
q̄n homo nascitur cū sex digitis
vel cū duob⁹ capitib⁹ ⁊ hui⁹ mōi
Et vocantur monstra que cōiter
aliquid dissuetū demōstrant eē
futurū. Vn̄ omne monstꝝ est sig-
nū ꝫ nō ecōtra large loq̄ndo de si-
gno q̄uis stricte loq̄ndo possz di-
ci illud signū quia raro. tamē ꝑm
naturā accidit sicut est Cometa l̄
Eclipsis solis monstꝝ quia raro
euenit ⁊ cōtra naturā. Sicut si ali-
quis ex media pte esset homo ex
reliqua bos vel ecōtra. Scit euen-
tus tp̄m ⁊ seculoꝝ ⁊ scire facit. q̄a
sicut superi⁹ dictū fuit amicos dei
⁊ ꝓphetas ꝯstituit. ¶ Nota q̄ int̄
multa q̄ scire nos cōuenit triū est
nobis sc̄ia necessaria viz flagicio-
rū q̄ ꝑpetrauim⁹: beneficioꝝ q̄ re-
portauim⁹ ⁊ suppliciorꝝ que nos
meruim⁹. Prima ergo sciētia c̄ca
quā debem⁹ esse curiosi ē noticia

nostrorū flagicioꝝ ut illa diſcuciamus nosipsos puipendamus ⁊ non superbiam⁹. Et argumentuz demonstratiuū ad causanduz istā scientiam affert nobis cōſciencia nostra murmurans ⁊ lesa quodā modo de malicia factorū nostroz Vnde signanter dicit Lé.t. Arguet te malicia tua ⁊ aduersio tua increpabit te Scito ⁊ vide quia malum ⁊ amarum est dereliquisse te dñz tuū Hz defem hy⁹ scie mlti hūt q̄ i reb⁹ mūdais ⁊ i defectib⁹ alioz pcipientes fūt prudētes ⁊ cē seipos negligētes. sic oculꝰ videt oia pē se Cōcē q̄les Heren. i pncipio me diacōnū suaz dicit. mlti mlta sciūt ⁊ seipsos nesciūt. alios ispiciūt ⁊ seipos deseit Et ideo signē dicit Tess.5. Sciat vnusquisq vas suum id est corpus suum possidere vel cōscienciam suā possidere in sācificacione ⁊ honore Secda scia circa quā debem⁹ esse cuiosi est noticia būficiorū que reportauimus. Inē q̄ pcipuū ē ēcepcio quā ecepim⁹ p passionē xpi In q̄ xps fecit nob vnū argumētū demōstrātiū fue maxie dilectōis qū p nobis moi voluit i ligno crucis. Tria āt equiruné ad demonstracionez sic docet phs primo posteriorū Subiectum. passio. ⁊ diffimicō que sit mediū ad conducēdū xpriam passionē 8 subiecto. subiectum huiꝰ demonstracōis fuit filius dei quia licet esset eqlꝰ patri fz deitatē. multiplicater tamen pro nobis seipm erīmiuit ⁊ subiecit factus obēdiēs vsq ad mortē. 1. Coz. 14. Filiꝰ eit subiectus ei qui sibi subiecit omnia Passio cōdusa ex hac subiectō fuit passio mortis xpi. ad Heb. 2. Videm⁹ ihesum xpter passionē mortis coronatum Medium ad cōducendum hanc passionē de hoc subiecto fuit diffimicō subiecti id ē preordinacō filij dei qui tradidit seipsum pro nobis vna cū patre ⁊ spiritu sancto Luc. 22. Filius q̄dem hominis sicut diffinitū est vadit Hec fuit demonstracō facta p nobis in figura crucis causans in nobis tam suauem scientiā ut i cōparacōne istius alia scientia contempnatur Vnde paulus scribit 1. Coz. 2. Non em̄ iudicaui me scie aliquid inter vos nisi xpm ihesuz ⁊ hunc crucifixū. ¶ Tertia scientia circa quā curiosi esse debemus est noticia supplicioz q̄ meruiꝰ ⁊ hāc Hēbim⁹ p demōstrācōez pnaz infernaliū q̄ fūt diuīs scieciis scis pribz euelate. Et i duobz vltimis tāgūt Fitus ⁊ exules frigoris ignis fetoz ⁊ horroz Tēbre desperāt vincli vmeq̄ rodētes. et 8 ista scia dī ps Cōuertāt pctōes i infernū oēs gētes q̄ obliuiscāt deū. ⁊ cito p⁹. sciāt gētes qm̄ homines sūt. mortales viza pūiedi si 8liquūt. ℔ qz tactū ē q̄ xps fecit nob vnū āgumētū 8mōstrātiz i ligno crucis ē nōn8 q̄ xps homibz triplex effecit āgumētū viz āgumētū q̄ ei socialē vnīt ⁊ āgumētū q̄ p eū smālē pūiunt. ⁊ āgumētū q̄ p eū p sonalē mūiunt. Primū fecit i sua bñdcā ieaīcōe. secōz in sua cotidiā vsacōe. Tertiū faciet i fiāl indicij 8dācōe Et imitāt ista ea aī. hoꝰ ēgulꝰ phicis satis notis Quaz pma talis est Medio existēte hoc aliqd necesse est extrema cōiūgi. Secda Maioꝝ exīte 8 necāio ⁊ minoꝝ 8 ies

sequitur conclusio de necessario. Tercia si affirmacio est causa affirmationis et negacō erit causa negationis a tenet i causis pmissis. Primū g̃ argumētū fem fuit i bñ dicta icarnacōe cui⁹ cōclusio erat q̃ necesse fuit eē pacem a cōcordiam inter deum a hominē. Dei⁹ fuit maior extremitas a homo mior Iste vero extremitates vnite fuerūt in quodaz medio quod vere fuit hoc aliquid videlicet i filio quādo naturā humanā i suam psonalitatē assumpsit vt eadē persona isingulare. idem hoc aliquid fieret deus a hō. a habito tali medio necessario fuit pax Joh. 20. Venit ihesus a stetit i medio a dicit eis pax vobis. Istud argumentū fuit tante difficultatis q̃ nichil preter deū potuit istas extremitates vnire Job ix. Non ē qui vtrūq; valeat arguere a ponere manū in ambobus. Et expone de deo a homine ẽ glosa; Sed sicut dicit Gen. xl. Respexit deus a arguit. Secundz argumētum facit xp̃us in sua cōuersacione. et vult q̃ nos idem illud faciamus. Hui⁹ argumenti cōclusio est de necessitate. Dis pseuerantē bñ vines erit beat⁹. Ista cōclusionē que ē de necessario vult q̃ cōcludam⁹ p ista regulā Maioris de necessario. minoi de ieē ac. Vite em meritorie ps ē duplex. viz cōtemplatiua. et activa. Contemplatiua ē maior. a activa ē mior p̃m sanctos Contemplatiua ē de necessario q̃ erit na. Inchoat em in hac vita. et continuat vlteri⁹ in futurā. Activa est de ineē quia nō ptinet ñ ad vitaz tpalem a tpalem que nūc ista g̃ si maior ps vite nr̃e fuisset data cōtemplacōi. et mior ps vite nr̃e fuisset data actōi vtili ecta p̃cios sequitur conclusio necessaria i vitaz eternā Ista silituidimē q̃ contemplatiua est de necessario a vita activa ē de ieē hē m⁹ a saluatoē Luc. 10. vbi de hac vita duplici sub figurā duaz sororū loquit volēs p̃ maiam vitā figurare cōtemplatiuā. et p Martham vitā activā. Loquens em̃ de martha sic. Martha martha sollicita es a turbaris erga plurima. Certe q̃a est de ineē. Sed certe de cōtemplatiua subiūgit. Porro vnū ē necessariū Certe q̃ contemplatiua ē de necessario bñ sequit. Maria optimā ptē elegit que nō auferet ab ea. Istis argumentū tetigit p̃ hec q̃n dicit. Abac. 2. Contemplabor ut videam quid dicat m̃ a quid rñdeā ad arguentē. Tercium argumētū facit xp̃s in finali iudicij declaracōe Cui⁹ conclusio est ista. Nul⁹ mal⁹ finaliter erit bt̃us. Et concludit p̃ istā regulā. Si affirmacō ē cā affirmacōnis. a negac̃ erit cā negacōis. Sic ei dicit Matth. 25. Christ⁹ i iudicio sic arguet q̃ ad bonos. Esuiui a dedistis m̃ manducare. Sitiui a dedistis m̃ bibere. Hospes eram a collegistis me a sic de alijs. Et certe ex istis affirmacōib⁹ seq̃t ista conclusio affirmatiua Venite bñdicti p̃ris mei ac. Et q̃ iste affirmacōes sūt cāe p̃ scise p̃ dicē affirmacōis. Ideo oppositе negacōes erit cāe oppositе negacōis. Vñ statim subiūget dicē malos sic Esuri. et fi. d. m̃ man. Siti. a fi. d. m̃ bi. Dos pos eram ac. g̃ concludet. Discedite a me maledicti i ignē eternū q̃ ac. Et isto fubili argumēto loquit xp̃e

ysaie. 2 Iudicabit gentes et argu
et populos multos Et ipemet cs
tus Eze. 24. faciam in eis vltiones
magnas arguens in furore. Et iō
dicit ps dñe ne in furore tuo ar
ne. in ira t. cor. me. Lcō. iii.

Proposui g hanc adducē
michi ad cōuiuēdum sci
ens quoniā mecū cōicabit
de bonis et erit allocuo cogitacōis
mee et tedii mei. Hec est secūda
pars principal huius capituli in q
Salomon psequendo parabolicam
fictionē de nupciis contrahendis
cū sapiencia sponsa sua. Postq
ostendit ipsā puellā fore amabi
et graciosam. Hic ostendit dotem
cum ea recipiēdā fore valde deside
rabilē et preciosā hoc enim ē vnū
qd a viris nubentib9 pcipue pon
derat. Et circa istud tria facit. Pri
mo enī circa istas spiritales nup
cias enarrat sue intēcōis volunta
tē. Scdo sue itencōis vtilitatē. Ter
cio sue intēcōis opositatē. Mlti ei
hnt bonā intēcōnē sed nō sūt ope
rosi ad producendū eā ad effectū
s segnes poci9 et desidiosi. scda ps
ibi. sciens qm mecū cōicabit. et t
cia ibi hec cogitās apud me. Quā
tū ad primū cōcludit ex precedēti
bus ita dicens q sapia ē amabil
et graciosa propter septē progati
uas de ea expositas. Proposui ēgo
hanc adducere michi ad cōuiuen
dum. hec mirū. Nichil est enim tā
propriū amicorū sicut conuiuere
sm Aristotilē 8. Ethicorū. Et si i ōi
specie amicicie hoc est verum max
ime tamē in illa amicitia que ē vl
esse debet iter virū et vxorē qui ad
inuicem ex ipso iure matrimonij co

habitare tenentur Alia lra habet
ad cōiuuandū Vnde glosa Istaz
exponens de sapia increata dicit
sic Popul9 dei cōionē sapiencie et
xpi se habere gaudet et in amplexu
eius delcāt qui ait Si quis michi
aperuerit intrabo ad illū et cenabo
cum illo et ille mecū Apoc. 3. Est g
sensus si exponat de sapiencia cre
ata que est donū. posui hāc adcu
cere michi ad cōuiuendū quasi di
ceret ut faciā ei cōuiuiū ut inuicez
epulemur Solent enim et in nup
ciis sponsus et spōsa inuicē epula
ri Math. 22. Ecce prandiū meum
paraui Tauri mei et altilia occisa
et omnia parata sūt veite ad nup
cias. sic ergo pz intencōis sue volū
tas. scdo subiūgit eiusdē intencō
nis vtilitas que ē valde multiplex
Nā qui potest sibi sapiaz copulaē
vtilitas siue fruct9 et excellentias
octo dotis noie consequet viz cōi
cacionē bonorū allenacōem tedio
rum In populis veneratione; In
iudiciis discretionē Inter nobiles
maiestatez. post hanc vitā imōrli
tatem. dignitatez regimis in presi
dentia Iocunditatem solaminis i
conscientia. Et sm istas octo excel
lentias habet litera ista octo par
tes. secunda ibi. et erit allocutio.
Tercia i habeo p hanc claritatez
Quarta ibi Iuuenis et acutus in
ueniar Quinta ibi. et in conspectu
potencium. sexta ibi preterea ha
bebo. septima ibi disponam popu
los et naciones. Octaua ibi. In
trans in domum meam. dicit
ergo sic. Ideo proposui michi sa
pienciam copulare sciens me cuz
ea pciosa munera rceptuz i dotez

Scio eĩ pmis q̃m mecũ cõicabit
in bonis hoc eẽ iustũ ẽ ut vivo et
vxori oia sint cõia cuz sint duo in
carne vna Gen̄ 2. Et bñ dicit ab
solute de bonis nõ dicit de prędijs
vl ẽdibꝫ l maĕriebz seu thaũ-
ris que oia transitoria sũt a cadu
ca. Sed de vere bonis vtutibꝫ a g̃-
cijs a premijs plẽmĕter pmãsuris
luce. ll. Si vos cũ sitis mali nostis
bona data dare filijs vr̃is: quãto
magis pr̃ celestis dabit spiritũ
bonũ petentib⁹ se. Exo. 33. Ego os-
tendã tibi omne bonũ Aug⁹ 2. l.
de libero ãbitrio c. 71. Virtutes q̃
bꝫ eẽ viuẽ magna bona sũt Spe-
cies quoũlibz corpm sine quibz
recte viuẽ mĩma bona sunt. Po
tencie vero anime sine quibus
recte viuẽ nõ pt media bona sunt
virtutibus nemo male vtit Cete
ris aũt bois. vmedijs a mĩmis ñ
solũ bñ ẽ ecĩã male q̃ſq vtit. ño
ita dixit de q̃bꝫ dã vxoribꝫ advi
tos suos. Sũt enim non nulle q̃ do
lores a tedia cõicant viris suis et
bona si q̃ sint sibi a adulteris su
is sepãt a refuant. Verba vero
amara a cõuicia a ipropria com
muicãt viris suis Ecĩ. 25. In muli
ere zelotipa flagellũ lingue oĩbꝫ
cõicans pũ. 30. Talis ẽ via muli
eris adultere q̃ comedit a ẽgens
os suũ dicit nõ fũ opata malum.
Vñ male vxores nõ cõicant de bo
nis viris suis ẽ magis subtrahũt
a appropãt sibijpsis Invita pie
a in morte vñ narrat de quodam
simplici qui moriturꝰ cõdidit tes
tamentũ a inter alia dixit vxori su
e p vẽdret vnũ bouẽ et daret p
amma sua. Mulier viro mortuo
accepit cattam a bouem a ducit
eas ad forũ. Cũ venisset q̃dã volẽs
emere bouẽ Ipsa vndit Nullꝰ iqt
bouẽ emet misi sit velit emere cat-
tam Alius vndit q̃ libẽter emeret
bouez ẽ de catta sua non curauit
Illa asseruit sicut pus q̃ nullomõ
vẽderet ñ cõiuncti. Cui ille. Et quo
iqt hẽbo ambas. Cattaz iqt
tu emes pro vna marcha q̃ ẽ m̃
pciosa Sed bouẽ hẽbis pro obo- 224
lo. Recepta pecuiã pcũ catte sibi
retinuit a obulũ quẽ pro boue re
cepat dedit p aĩa viri sui. Non sic
vxor grata que ẽ satis rara. Hz de
bonis cõicabit vivo tã in vita q̃
i morte Ad hẽb. 13. Bñficẽcie a cõi
cis nolite oblivisci talibz hostijs
pmeret deus. Primũ g emolimẽ
tũ qꝫ salomõ de sapia ostq̃ ẽ q̃
hẽbit cõicacõez bonorũ. Sedm ẽ 27
q̃ hẽbit p eã alleuiacõez tediorũ
et q̃tũ ad hoc subiungit. Erit iqt
allocucio cogitacõis mee et tedii
mei. allocutio. valleuiacio vel cõso-
lacio. Magnũ enim solacium est
homini habere cui reuelet occulta
tedia cordis sui a cogitacionuz su
arum Unde Senecaĩ epla 2. Om
nes curas cum amico a omnes co-
gitaciones tuas misce. fidelẽ si pu
taueris facies. Ista allocucõne ca
rebunt mali in iudicio fiẽ dem est
c. 7. quia nõ habebũt spem nec in
die agnicionis allocucionez. Cir-
ca istam literam proposui ergo
hanc adducere michi ad conuiuẽ-
dum. Et est aduertendum q̃ sũt
conuiuia quatuor ad quoz ta hõ
curialiter inuitatur. et quartum a
deo specialiter vẽdicatur Inuitãt
eñ homines ad cõuiuiũ dyboꝫ

mundus a dño diabolus tria ponit fercula: pdices mustice: vexationes iracundie a pauones superbie Regū. xj. Fecit Absolon conuiuium quasi conuiuium regis Absolon intendit patrē patris mei amaricacio. a figurat diabolum q̄ quātū in eo ē patrē suū amaricare nititur p pctm̄. Iste facit conuiuium q̄si conuiuū regis ppter nobilitatez ferculoz Job xl. Ipse ē rex sup vniuersos filios superbie. Sed ad istū conuiuium nō dz homo accedere: qr nō fit causa affectōnis: sed causa pdicōnis Vñ Absolon illud grā de conuiuium fecit vt i eo posset occidē Amon fratrē suum. Sic diabol⁹ ad conuiuium nos inuitat: vt p pctm̄ mortuos occidat q̄ fratres sum⁹ quodammodo āgeloz In cui⁹ figura Job p̄mo filii Job dū conuiuarentur in domo fratris sui p̄mogeniti repente vētus vehemēs irruit a regione deserta concussis āgulis domꝰ omnes oppressit. Iste dat pdices inustice. Perdix fm naturales quādo ouа ppria pdidit furat aliena ouа: vt ouorū suoz numerū restauret: ita mali dominī cum bona sua pdiderint p inutiles ostumptiones: bona pauperū auferūt p iustas extorsiones Et idō diabol⁹ in p̄mo suo ferculo pdices appōit fraudulētie: qr̄ones quos pascit docet dolos iustitie. docet etiā venacōes iracundie. Vult em̄ q̄ fr̄ frem suū venetur in mortē. sicut in illo conuiuio patuit Michee. v. Vir fratrē suum venabit vsq̄ ad mortē. Dat etiā pauones superbie. Sicut em̄ refert Augꝰ xj. de ciuitate dei c. z. Caro pauōis

dō cta ita ceū dēlenit ētida. sicut ipse ē exptus p̄ām spaciū iā trāsactuz. Sic moraliter superbia quātumcūq̄ vicatur semp tecum̄ descit a recrescit: q̄a de bonis opib⁹ nascitur Vñ Augꝰ de natura a grā. Cetera vicia i malefactis valēt Superbia etiā in rēs factis ē cauēda

27 Secūduz conuiuiū facit mūdꝰ q̄ apponit tria fercula: delicias: diuicias a honores Et istō conuiuiū est periculosū: q̄ delicie infecte sūt venēo mortifero q̄ venenū aspidū insanabile admiscet cū delicijs: qđ venenuz moraliter reddit homines obaudientes a induratos ad voces cantantis sapienter id est predicantis verbum dei. diuicie nō sūt anime sanꝰ abus. Unde conuiuium mundi non valet. Si aliquis saret cōuiuium p̄cūatum vel promissum de talib⁹ ab arijs: que comesta homo reiceret: statim i eritu suo a cōuiuio nullo modo ibi quicq̄ gustaret. Tale ē cōuiuiuz mundi. Quātum ad secunduz ferculum Job. z. diuicias quas deuoranit euomet a de ventre illi⁹ extrahet illas deus. Ferculum vero honoris est inflatiuū quod dicūpit comedentes p superbiam a vanam gloriam seu ianem a iactantiam sermonum. Unde dicit ille pomposus Eliu Job 32. Plenus sum sermonibus a coartat me spiritus veteri mei Venter meus quasi mustum absq̄ spiraculo quod lagūculas nouas dirumpit. Et iō de isto cōuiuio bene dicit Eccle. v. Melius est ire ad domū luctus q̄p ad domū conuiuij. Tertium conuiuium facit xp̄us de seipso: in

que sūt ta fercula delica ta.s. Caro mūdissiā. aia sācta. a dei tas ifini ta Deste. p°. Assuer⁹ fecit grande cōuiuiū cūctis pncipib⁹ a pueis suis aē. Hoc conuiuiū vocatur cena magna Luc. 14. Hō quidā fecit cenā magnā a vocauit mltos. Hz quātū cōuiuiū exigit de⁹ ab hoie. Dicē eiū dicit Greg. 31. moral' dei refectio est ouersio pctōz. Tria fercula sūt cōtritio. confessio. et satisfactio. Vñ Matheo publicano dicit Luce 7. Fecit conuiuiū magnū leui i domo sua Vl tria fercula in conuiuio xpiani quib⁹ xps pascit sūt contritio pctōrū. In quo debet eē mortificatio carnis Tobie 8. Precepit Raguel arietē o cridia pari conuiuium Supportacō primo huc. 15. Cū facis cōuiuiū voca paupes debiles a cēcos Et oratio dñorū cū sequitate ea cōsequēdi pūry. Secura mens quasi iugē cōuiuiū. Ista ymaginacionē oplere nō potui quent⁹ tpis breuitate sed ē meli⁹ alias cogitāda. Lō. 112.

Habebo pter hāc. caritatē ad turbas. a hōrez apud semiores Iudeis a acutus mutemar in indicio a i conspcū potenciū admirabil' ero a facies pncipū mabunt me. Tacētez me sustinebunt a loquētē me respicient et fmocionāte me plura: manū ori su o ponent. Post q̄ salomō enūerauit duas ptes dotis spualis ās de octo dotibus cum sapiētia spōsa sua recepit. In ista lra subungit tres alias. Habz em̄ p eā in popul' veneracōem. In iudicijs discretionē. Int nobiles āmācionē Et fm ista tria lra diuidit i tres ptes. Nā pmo ostēdit q̄ sapia offert veneracionē in popul'. Populus aūt est fm Aug⁹ xix. de ci. dei c. 21. Cetus multitudims pari iuris cōsensu a vtilitatis commūione sociatus Vnde vbi est populus ibi est societas ordinata mltorū q̄z aliqui sunt digniores a honorabiliores a aliqui sunt minores. Maiores vocat hic seiores. minores autem vocat turbas. Apud vtroq̄ autem fit sapiens honorabilis ꝙ diuersimode quia a vulgo recipit famam. Et apud seniores recipit honores. Fama enim fm ysi. v. Et. dicitur a fando a. a loquendo quia loquendo peruagatur Vulgus autem multum loquitur. Et ideo fama hominis p vulg⁹ maxime publicatur. Quantum ergo ad ista duo que confrmt veneacionem videlicet famam et honorem dicit sic. Habebo per hanc id est sapientiam. caritatem id est bonam famam ad turbas et honorem apud seniores. Ad turbas id est ad minores a vulgares homines que ideo vocantur turbe q̄ min⁹ ordinate sunt in educacionibus a moribus q̄ sunt nobiles Sicut enim dicit Augustinus libro locuciouum. Turba est multitudo inordinata. Vnde turba a turbacione dicitur fm Papiam. In signum autem q̄ sapiencia p̄stat famam et q̄ fama volitat facilicet oē vulgi Figuā fame. aps poetas fuit quidam equus elatus qui pegasus dicebatur Iste natus fuit de sanguine gorgonis qui timor vel terror interpretatur Quia initium sapiencie timor dñi.

b. q.

226

Iste equus pede suo pcussit terra· & erupit fons musaꝝ de quo Oratius in plogo poetrie Nec fōte labra pui caballino Ruia occasione fame multi de fonte sapie bibere cupierunt/ppter famam em cōquendā multi studijs a trebꝫ bellicis se dederunt·hoc est ꝙ primuz emolimētuz positum in ista lectione ꝙ sapīa cōtulit Salomōi ꝙ viz habuit p eam veneracōem i populis Jz cōputatis duobꝫ pmis emolimētis·Istud ē tercium·qrtū emolimentū confert sapīa viz discretionē in iudicijs Et quātuz ad hoc dicit sic Juuenis & acutus muemiar i iudicijs·Juueis & fortis Joh·z· Scribo vobis iuuenes qm fortes estis & verbum dei manet in vobis & vicistis malignū·et acutꝫ & subtilis in iudicio discernendo noxium ab insonte Istud acumē iudicij dedit sapīa Danieli·dañ·13·Reuti mini ad iudicū quia falsū testiōium tulerūt contra eā Istud enim acumē iudicij ac̄·Salomō a sapīa pcepit 3·Reg3·Audiuit itaqꝫ oīs israhel iudicium qđ iudicasset rex & timuerunt regē videntes sapiēciam dei ee in eo ad faciēdū iudiciū Quintū emolimētū quod homo p sapiēciā cōsequit ē qđ cōfert hoi inter nobiles admācōez Nobiles principes & potentes maxime indigent cōsilio sapientū Vnde ppter sapīaz pauperes etiā regū fiūt doctores & hoc ē quod dicit·in cōspectu potentū admirabilis ero. Et p ista litera specialiter exponi de cristo/in quo mansit personaliter sapiētia icreata & quo dicit Luc·2· Omnes qui videbant testimoniū ei mirabāt in vbis gracie q procedebāt de ore ipsi⁹ Et facies principuz mirabant eū ysaie·42·Supipsū otinebūt reges os suū Tria ātē dāt potētes sapiētibus rōne doctrie viz ex spectacōne cū reuētia· Cōsideracōne cū diligētia Et ausultacōne cū pacia Et idꝫ quātū ad ista ꝙ subiūgit Tacētes me fustiebūt & exspectabūt iob·29·exspectabāt me sicut pluuiā & os suū apiebāt quasi ad pimbrē serotinū·ecce exspecta° cū reuēntia ꝙ tū ad pmū·et loqntē me ēspiciēt sic̄ hoies intēti ad vba alicuius respiciūt eū i facie Job 29·intēti tacebūt ad eloquiū meū·ecce cōsideracō cū diligētia· & pmo cōtē me plura manꝫ oti suo iponēt ex nō valebūt ēsistē sapie & spūi ꝙ loquit Act·6·Ecce ausultacō cū pacia Quo ad ꝙrtum iob 26·Vide bāt me iuues & abscōdebāt & senes assurgētes stabāt pncipes cessabāt loq̄ & digitū suppoēbāt oi suo·Juueis & acutꝫ inueiar i iudicio·Notandū ē ꝙ iuueibꝫ fūt ꝓ pueris ꝓuidenda·& fūt ꝓponenda·& fūt & pdicēda·Precauē ei dēnt sōpnū torpentis ociositatis viscū inficiētis societatis & estū pfumentis tumiditatis Primo precauē delent sompnum torpentis ociositatis· Sicut docet plinius Accipiter pullos suos cuz apti fuerint ad volandum extra mō proicit & verberat eos alis cauēs ꝙ ne in etate tenera pinguescāt ne macescant ociosa soluantur delicijs· sic conuenit omnino ecclie inueñes ordinari· Primo extra mōdum propriē voluntatis eiciantur de erroribus castigent & ad capiendū predā suā statim assuescant· si

clerici debēt eē p̄da eorū ē itelligē
cia scripturaꝝ ⁊ ꝯpellāt̄ ad libros
Si milites p̄da eorū ē strēnuitas
⁊ victoria pugnarū exerceāt̄ i bel
lis Si m̄catores p̄da eoꝝ ē lucꝝ ex
erceant̄ i nūdinis Sic oīno ꝙ nul
lus vacet ocio. Sed posset q̄libet
dicere cū p̄s. Paup sū ego ⁊ in la
boribꝰ a iuuētute mea Sꝫ sic dicit̄
i li. de natuis t̄ꝝ. Pullꝰ asini q̄to
senior tāto turpior Et de capris di
cit Aristotiles 7. de aīalibꝰ ꝙ fe
tꝰ q̄ p̄mo gn̄at̄ ē melior ⁊ fortior
Et fetꝰ q̄ postea gn̄at̄ ē peior. Ta
les em̄ moralit̄ inter iuuenes iue
niunt̄ q̄ in p̄ncipio sūt deuoti v̄tu
osi ⁊ boni. Sed q̄tomagis adoles
cūt tantomagis vicijs se īmiscent
et fiūt turpiores. Tales sūt scola
res deuoti dūmō sūt paupes ⁊ iu
uenes Aridissimi ⁊ supbi dū diui
tes esse ceperīt de p̄rimonio cruci
fixi. Scdo p̄cauē debēt viscū infe
ctiue societatis Sicut em̄ pueri de
facili īficiunt̄ lepra corpali Ita fa
cile inuiscant̄ familiaritatibus vi
cios ⁊ precipue cū mulieribꝫ q̄rū
blandicie etiā fortes aut emolli
ūt aut eneruāt p̄ū. ∧. De fenestr̄
domꝰ mee ꝓspexi iuuenē. Et infra
Cōsidero vecordem iuuenē q̄ tran
sit p plateas ⁊ ecce mulier occur
rit illi ornatu meretritio p̄pata ad
capiendas aīas et apprehēsū deos
culabat̄ iuuenē. Et bn̄ infra sub
dit̄ Statiꝫ eā sequit̄ q̄si bos ductꝰ
ad victimā. Tercō p̄cauere dn̄t
estum p̄sumentis tūiditatis. Duo
gn̄a hoīꝫ sūt natuālit̄ magne spei
dūmō cōdicō statꝰ eoruꝫ durat.
Iuuenes ⁊ Ebrij. Et q̄ p̄sumptio
mater est iurgiorū Raro iurgia

⁊ dissensiōes vl̄ bella int̄ socios o
rient̄: nisi iuuenes vl̄ ebrij sint in
causa. Rd̄ āt iuuenes sūt p̄sump
tuosi ⁊ magne spei dicit Aristoti
les. 2. rethoice Et huius causa est
triplex s̄m tres condiciones obie
cti ipsius spei Obiectum enim spei
est bonū arduum et potenciale
Quādo enim iuuenes multum se
habere putant de futuro ⁊ parum
habent de preterito. Memoia aūt
est preteriti Spes vero futuri Ideo
multum habent de spe et potēcia li.
et parum de re ⁊ actu. Vnde sicut
materia prima dicitur in potenci
a ad omnes formas Et quātoma
gis actuatur tanto plus perdit de
potentialitate Ita puer dūmō est
iuueis tūc est in potentia ad om
nem statum. potest esse sacerdos
potest esse episcopus potest esse
papa Sed cum creuerit modicum
vix sufficiet portare aquam bene
dictam. Secunda causa quare
Iuuenes sunt presumptuosi est
caliditas nature Habent enim co
piam calorum ⁊ spirituum ⁊ ideo
cor in eis ampliatur. Ex amplia
tione autem cordis homo tendit
in ardua. In p̄s. Viam mandato
rum tuorum cucur. cū dila. cor me
um. Tercia cā ē īexpiencia Illi q̄
nōdū passi sūt difficultates ⁊ t̄si
stēcias i factis suis audaces sunt
ad tēptandū oīa. Illi vero q̄ iā fre
quēt̄ sustinuerīt t̄pulsā frustra la
borauerunt in conatibꝰ non defa
cili attemptant ea que nō sūt ex
perti. Et hec est causa quare Iuue
nes non debent fieri duces bello
rum sicut dicitur tercō Topicorū
Nemo eligit iuuēs i duces eo ꝙ

cōstat ēes nō esse p̄ūtelites. Ecio
signanter Eccēs. ii. Letaē iuuenis
i adolescencia tua a in bono sit cor
tuū in diebꝫ iuuentutis tue In bo
no hūilitatis Ruia sicut dicit Gre
goriꝰ i quadā omelia Rui siē hūi
litate virtutes cōgregat quasi in
vento puluerem portat Ambrosiꝰ
fūr Bū imaculati ſnō mābilis hu
militas in senectute q̄ effecta vi
bꝫ debilitata facturis tristis a do
loribꝫ hanela coacta curaruz esti
bꝫ a ipa viuēdi mesta fastigio a
lacritate est oblita iactancie. Ra
ra sane in iuueibꝫ ē hūilitas Jō
q̄ miranda dū etas viget dū vi
res solide dū sanguis estuat. duz
sollicitudo nescitur. dum ignorat
nobilitas dū leticia frequentatur.
Sedp principaliē fūt tria Juueib;
imponēda .s. promptitudo obie. te
neritudo cōsciē a sollicitudo conti
nencie. Promptitudo obie ḡa in
uenis sine obla abusio est ꝯ Aug
ꝰ Vñ siē docet Aristoteles 8. Eth.
Amicicia inter senes a iuuenes v
trisq ē necessaria Semibꝫ quidem
ut eis a iuuenibꝫ fuiat Et iuuenī
bus ut impcabiles fiant. ut p se
niores a pcti actioibꝫ preseruent
Timore em̄ semorū a reuerencia
solent iuuenes se a fuis insolēciis
refrenare Job 29. Videbāt me iu
uēs a absondebāt. de ista obedi
ēncia uuenū ad seiores dicit Vale
riꝰ li. vii. i. q̄ apud antiq̄s senec
tuti Juuentus gñaliē imēsū hono
rē reddebat. Tamḡ semores cōes
p̄res essent olim iuniorū Judic. q.
Sitem̄ iuuēs facē cōsueuerāt a te
ne dē cōsueuerāt q̄ iam olim ē cō
suetudo hec abrogata ysaie. tercō
Tumulabiē puer cōtra senem
ac̄. Sedo ē eis ponēda teneido
cōsciae ut discant pcā sua cū eoruz
circūstanciis diligēē discussa. inte
graliter a diligenē euidenē exptē
te q̄ si fuerit cōscia larga i iuuen
tute. ampliabiē sine mēsura i sene
ctute Eccī. 6. Fili m̄ a iuuentute tu
a exclipe doctrinā a vsq ad canos
inueies sapiaz Et 14. Rue i iuuētu
te tua nō cōgregasti quo iuenies
ea i senectute tua q. d. nullomō.
Et ido dolorē hois merito plāgētis
cōsūptionē sue iuuētutis in ociosi
tate a insolencia describit Salomō
pū. 4. Cur detestatꝰ sū disciplinaz
a increpacionibꝫ nō acq̄euit cor
meū nec audiui voces doc̄entiū me
a mgris nō inclinaui aurē meaz.
Et merito plangere p̄t talē. Quoi
am metere dē. dampna fleo reruz
ꝫ plus fleo dāpna dieruz. Quisq
p̄t rebꝫ succrrē nemo diebꝫ. Ter
ciū ē sollicitudo cōtinentie q̄ otiné
tes eē non potuerūt sine sūma cus
todia a sollicitudine vite sue ꝓpter
carnis ipugnacōes. in ps Sepe ex
p. me. a. iu. mea. Et ideo bñ p̄cipit
ps delicta iuuētutis Tria sūt eis
p̄dicenda viz debilitas corpal
vtutis labilitas tpal iuuētutis a
deformitas hyemal senectutis. so
lent ei iuuēs de fortitudie sua gra
nis ñ abūtētes illō ysa. 40. Juue
nes ſi ifirmitate cadēt. ire p̄dicenda
ē eis labilitas tpal iuuētutis. q̄a
forma corpis q̄tūcumq magna
cito transit Vnde Ouidiꝰ. de ar
te amandi forma bonū fragile est
quantucumq accedit ad annos.
Fit minor a spacio carpitur ipsa
suo. nec viole semper nec lilia can-

dida florēt Et riget amissa spina
relicta rosa Et iā tibi veniēt formo
se capilli Jam venient ruge que ti
bi corpus arent ⁊ Virgili⁹ in bu
colicis egloga 2. O formose puer
nimium ne crede coloi Alba ligu
str̄ cadunt vaccinia nigra legun
tur Vaccinia apud virgiliū aliqn̄
sunt pervi fructus nigri Anglici ī
austro In borea bilberies. In gali
co blebes. Et sic loquitur hic Ali
quando vaccinia sūt flores qui vo
cantur primule viris quib⁹ sil'es
sunt consloppes. et sic loquitur vir
gilius in eadē egloga dicens Mol
lea luteola pingit vaccinia cāpos
Tercio predicenda est iuuenib⁹
deformitas hyemalis senectutis
de qua idem Ouidius libro tercio
de āte amādi ita scribit Vēture me
mores iam nunc estote senecte.
Sic nullum tempus vobis abibit
iners Vtendum est etate cito pe
de labitur etas Nec bona tam seq̄
tur q̄ bona prima fuit. q̄ cito me
miserum laxantur corpora rugis
Et perit in nitido qui fuit ore color.
Et ideo signanter dicitur eccl̄i. 22.
Memēto creatoris tui ī dieb⁹ iuuē
tutis tue an̄q̄ veniat tempus af
flictionis ⁊ appropinquāt anni d̄
quibus dicas non m̄ placent.

Lectio 113.

Preterea habebo p hanc ī
mortalitatem ⁊ memoriā
eternam hiis qui post me
futuri sūt reliquā. ¶ Enūeatis qui
q̄ dotib⁹ vel quiq̄ dotis ptib⁹ q̄s
spūs scūs sponte largit̄ cuilib⁹ v̄
tuoso. In hac pte 6. subiungitur
que est maxima viz immortalis p
petuitas boē vite q̄ solis sapienti
bus id est deum bene cōlentibus
est promissa Et quia ista immor
talitas potest dupliciter percipi
videlicet. realiter ⁊ simpliciter in
eterna gloria ⁊ temporaliter ī ho
minum memoria. Ideo de vtroq̄
sufficienter subiungens dicit sic.
Preterea habebo p hanc īmortali
tatē vere viz ⁊ realit̄ quia Sapie. 1
Justicia ppetua ē ⁊ īmōrl'. De ista
immortalitate loquitur beatus Au
g⁹ 13. de t̄nitate c. 20. vbi dicit sic.
Cū b̄ti omnes esse volūt pfcō esse
⁊ immortales volunt Alit̄ enim be
ati esse nō possent. Hoc probat Au
g⁹ sic de immortalitate interrogan
ti sicut de beatitudine omnes eam
se velle. Respondēt similiter. Quō
possent b̄tē viuē: n̄ viuēnt. Cū g̃
oēs appetūt b̄tē viuē ⁊ beate viuē
non possent nisi īmortaliter viuāt
constat oēs appetere immortalita
tem Et cum naturalis appetit⁹ nō
sit frustra cōstat q̄ īmōrlitas ē hoi
possibilis licet eā habē nō valeat
a se ipō Sz quia p sapiāz eā h̄re po
terim⁹ hoc ē p dei cultū sincerū qui
a bō volūtate dependz. Jō d̄t Salo
mon p̄terea hēbo ⁊ p̄t emolimēta
supius enūeata hēbo p hāc īmōr
litatē scz p sapientiā In h⁹ figurā
apud poetas. Dea sapientie dice
batur minerua ⁊ non mōrlis Min
idez est q̄ non erua mōrlis interp̄
tatur Inde ⁊ minerua quasi īmōr
lis. Ista dea pingebat̄ quasi v̄go
decora triplicem habens vestez ⁊
pectore caput gorgonis portabat
depictū sicut dicit Alexāder neq̄ ī
scītillario poetaz capitulo de pal
lade d̄r etiā nata de Jouis vtice ⁊ si
ne m̄re ⁊ d̄r t̄conia pallas ⁊ minua

228

cui septenarius numerus consecratur et
est dea sapie et omnium arcium et bellorum.
Ideo virgo pingitur dea sapie quia
nullam recipit vitiorum corruptionem.
Sed perpetua morum gaudet integrita-
te. Triplicem habet vestem propter tres sci-
entias sermocinales quibus ipsa ves-
titur et ornatur. que sunt grammatica. rethorica
et dyaletica. In pectore portat ca-
put gorgonis vel meduse qui aspi-
cientes in lapidem convertebat cuius
caput perseus abscidit. Gorgon inter-
pretatur terror quia omnis sapiens terribilis
viciosis et fatuis esse debet. Ergo pingi-
tur dea sapie caput gorgonis por-
tare in pectore. Ista dicitur nata de ver-
tice Jovis et sine matre quia sapia
fidei et bonorum morum est a dono dei
Eccli. 24. Ego ex ore altissimi prodij
primogenita ante omnem creaturam huic
septenarius numerus consecratur qui est
universitatis eo quod universum tempus per
A. decurrat universus mundus per
A. planetas dirigitur. Omnis homo ex
septem quodammodo componitur viz ex tribus
potentijs anime et quatuor elementis Juxta
modum quorundam loquendi. vocatur
tricoma vel trina noticia secundum Remi-
gium quia philosophi in tribus cognoscendis
maxime laborant. viz creatorem. crea-
turam. et anima. Vocatur etiam pallas id est
noua quia sapia nullum senium nul-
lam sentit vetustatem. Hec est dea bello-
rum quia bellis magis confert sapia quam
corporis fortitudo Sapie v. Melior
est sapia quam vires vir prudens ma-
gis quam fortis. Dicit ergo Salomon Hem-
bo per hanc immortalitatem et non solum
Sollo hoc. Sed et memoriam eternam hijs qui post
me futuri sunt relinquam sicut dicit Se-
neca Ad pauca natus est qui tantum de
suo tempore cogitat. Omnis enim virtuosus

et ad bonam vitam tenetur et ad bonam
famam vt per vitam ipse saluetur. et per fa-
mam proximus edificetur. proximus inquam non
solum qui est sed qui futurus est. Vnum bonum
copiose est sui communicatum. Vnus enim
bonus homo quasi infinitis futuris prodesse
potest per bonum exemplum Vnde illevenera-
bilis Eleazarus Judeus nobilissimus
cum interficeretur quia contra legem carnes
suillas nollet comedere nobilem mor-
tem magis quam odibilem vitam amplex-
ans dicit fortiter vitam excedendo sene-
ctute quidem dignus apparebo. Adoles-
centibus autem forte exemplum relinquam.
Et ideo dicit psalmus In memoria eterna e-
runt iusti Et prouerbiorum 10. Memoria iusti cum
vt hic laudibus. In scriptura namque locis va-
rijs inuenitur triplex memoria. Est enim
memoria beneficiorum. memoria exem-
plorum. et memoria dampnorum. Prima
est continue possidenda. Secunda est alijs
exhibenda. Et tertia est relinquenda
Primo enim memoriam habere debemus benefi-
ciorum divinorum ysaie. 43. Ego sum qui de-
leo iniquitates tuas propter me et pec-
catorum tuorum non recordabor. Reduc
me in memoriam et iudicemur simul Re-
duc me in memoriam vel bona que tibi feci secundum
glo. Creando. redimendo. et preparando
beatitudinem. Sed istam memoriam tria im-
pediunt. Prospitas Curiositas Et
voluptas. Prospitas facit ingratos
obliuisci amicorum qui eos in angustijs
adiuuerunt Vnde Genesis 40. legimus
quod prepositus pincernarum pharaonis qui prius
fuerat incarceratus cum Joseph et per ipsum
de sua liberatione prophetice informatus succe-
dentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Is-
to modo est de multis qui cum afflictionibus
tribulantur persecutionibus vel infirmitatibus
deum habent in memoria. sed cum sint in sani-
tate. tranquillitate. et prosperitate tradunt

dēm obliuiom· deut· xxv· delm
q̄ genuit dereliq̄sti a ob·es·d·cre·
tui· Narrat· Vincenci⁹ i speculo hi
storiali q̄ sek in ethiopia tāta cō
tigit pestilencia quo ad mēoriam
hominū q̄ hoies obliuiscebantur
noia patrū suorū noia filiorum a
etiā nomina ꝓpria Scribebat ista
pestilencia fm eum ex fetore a pu
trefactione quorūdā cadaueriū in
terfectoriū in bello· Moraliter tan
ta hijs diebꝫ ē in hoibus in parte
mēoratiua pestilencia q̄ nec ēor
dant noīs dei pacis oīm nec grati
sunt amicis nec aiabus defūctoꝝ
nec prudentes ad seiptos Eccī· 9·
Obliuiom tradita est meōria eo
tus Seneca 2· de bñficijs· cōpat le
gē gratuitōmis et bñficētie mu
tue ludo pile· qñ em hoies ludunt
cū pila a eam alēnatim recipiunt
mōr se· tam diu durat a cōtinua
tur ludus inter eos q̄ diu ocieūt
recipē a iactāt Si vero vnꝰ recipi
at a retineat vl inconuenīēter rep
cutiat desinit ludus qui desinere nō
potest sicut dicit Seneca nisi l' mē
tentis vl recipientis defectu· Isto
mō ymaginat seneca q̄ debz eē ō
beneficencia mutua inter amicos
Enim a te beneficiū recipio a pos
tea ꝓ viribꝫ illud tibi ꝓportiona
biliter tribuo iuxta leges gratitu
dmis apte ludo· si vero beneficium
reapuz obliuioni omēdo nec tibi
vbi possem in aliquo ēcōpenso tu
dēdi finē facio a beneficencie ludū
soluo Et ideo signanter dr Heb· 13·
Beneficēcie autez a cōiomis noli
te obliuisci· si sic nos hēe debem⁹
ad homines multomagis erga de
um nos gratos eē conuenit Hugo

de clausto aie· sic nullū ē momētū
quo hō nō vtaī vl fruaī dei boita
te a miseicordia· Ita nullū dēt eē
momētuz quo eū pñtem nō habe
aī in meōria Treñ· 3· Meōria me
mor ero a tabescet in me aīa mea
Sed istā meōriā 2° impedit Cuio
sitas a sollicitudo mūdana circa mu
dum· sicut dicit cōit Plurib⁹ iten
tus mōr ē ad singula sensus· In
ꝓ· Obliti sunt bñficioꝝ ei⁹ a mi· q̄
os· eis· Tertio istā meōriā ipedit
a tollit voluptas carnis Boecius
3· de cōso· metro 10· Vocat corpus
fm ymaginacōem plōnicorū Mo
lē obliuiosā· fiunt em opio plōnis
sicut tangit Aristotiles ꝓ° posteri
orū q̄ aīa habet noticiā omniū
rerū a principio sibi concreatam
a species omnium rez sibi ditas
a deo· sed statim quando infūdit
corpi terreno tracdit obliuioi illā
noticiā sibi datā nec ea potest vti
donec p sensus exeiat· Et ideo po
suit plato q̄ addiscere nō est nisi
recordari Vñ odit Boecius metº p
allegatō q̄ si platonis musa ꝓsōat
veruz qđ q̄sq̄ didicit immeōr recor
datur· Moaliter corpus est moles
obliuiosa a oblionez dei iducēs
Vñ aīa immersa voluptatibus a
delicijs carnis ꝓbit memoriaz dei
sui/quo contra dicit ꝓ· Adhereat
lingua mea faucib⁹ meis si nō me
minero tui· Hec est memoria con
tinue possidenda Alia est memo
ria proximis exhibenda per odorez
bone fame a honeste conuersacōnis
Opa enim strennuitatis a victorie
e· solent haberi in memoria a ideo
vincētes mundū p paupertatē· ca
stitatez p castitatem sēsū ꝓtium per

229

hūilitatē. Memoia dignos faciūt
seipos Ecc̄i. xlv. Dilect⁹ deo a homi
mib⁹ cuius mēoria i bñdictōe ē. Nar
rat magister i hist oriis sup Exo.
q̄ Moyses duxerat in vxoꝛē filiā
regis Ethiopie a cū in patriā suā
redire voluisset ipedire eū nitebat
vxoꝛ sua. Moyses ꝑ tamē vir pei
t⁹ astrorū sculpsit i gēmas duas
ymagies huius efficacie vt altera
memoriā. alterā obliuionē conferꝛ
ret. Cūq; paribus a filib⁹ a nullis eos
inseruisset obliuiois anulū vxoꝛi
p̄bunt et meōrie anulū secū tulit
ut sicut pari amōre sic paribus a
nullis insigniret. Cepit ꝑ mulier
obliuisci viri sui a sic moyses i pa
triā suā libere est igressus. Mora
liter anim⁹ human⁹ natione ce
lestis cū carne trena que p Ethio
pissā designat cōiugiū cōtrahit
qui corpi infūdit. Aim⁹ vero ratio
nalis natuāliter desideāt bitudinez
vult in celū reuerti Sed ista vxoꝛ
eū impedit/ideo vtendū est cau
tela moysi/ut duos anulos cū gē
mis faciam⁹ a anulū obliuionis
carni tradam⁹ Anul⁹ obliuiois
est recogitacō mortis quia mors
obliuioni tradit hominē Jn ps.
Obliuioni datus sū tamq̄ mortu
us a corde. Anulus mēorie ē recō
gitacio vite etne Vñ in mēoria et
na erit iust⁹ Et sic libere in celestē
patriā reuertat Tercia mēoria ē
p̄nitus relinquēda. Et hec ē mēo
ria dāpnoꝝ a iniuriaꝝ nobis il
latarū a primis. Leuit. xix. Non q̄
res vlcōnē nec memoꝛ eris iniuri
e ciuiū tuoꝝ Sicut dicit Basilius
in exam̄. Camel⁹ habz mirabiliē
bonam memoriā de vicibz Vñ
si aliquis eū p̄cusserit dissimulat per
cussionē ad temp⁹ si indubitanē
cū opportunitatem habuerit expe
tit vlcōnem. Sic fūt nō nulli qui i
urias dissimulant nō remittunt. ab
scondunt nō obliuiscunt. Quam
uis dicat Seneca. Memoria bene
ficioꝝ tuoꝝ debet esse tenax et
iniuriarum facilis Et in pueribus
suis dicit Iniurie remediū obliui
o. Et talis qui virtuose iniurias ob
liuiscatur dicere potest deo confidēt
Tho bie 3. Nunc dñe memoꝛ esto
mei neq; vindictam sumas de pec
catis meis. Et ipse dominus iustis
respondebit p illud ysaie lxv. Nō
erunt in memoria priora. neq; as
cendet super cor. Sed gaudebitis
et exultabitis vsq; in sempiternū

Lectio iij.

Disponam populos et na
ciones michi erunt subie
cte Timebūt me audi
tes reges horrendi. in multitudi
videbor bonus et in bello fortis.
Septimum emolimentuz quod
sapiencia tribuit possessoꝛi suo ē
dignitas regiminis in presidencia
Per sapienciam namq; homo ef
ficitur aptus ad regendum et dis
cernendum. Sicut ipsa dicit pu.
8. Per me reges regnant et legū
conditoꝛes iustam discernūt. Ad
sufficienciam regiminis quinq; re
quiruntur que in hodierna lectōe
tanguntur. videlicet Ordinacō sta
tutorum. obtemperacio subiectoꝛ
rum. diuulgacio triumphoꝝ
reconsiliacio transgressoꝝ. et
expugnacio inimicoꝝ. Et repul
pnceps q̄ hz ista. subiectū ꝑlm
bū regit. Ruātū ad pmū dicit sic

disponā populos viz p sapiāz. bñ
rēgā statuta. iusta ⁊ vtilia ordinā
do Ecc. 12. In omni sapia dispotio
legis Vbi notandū q̄ Aristotiles
primo politicorū inquirit. Qui sūt
dispositi ad principandū Et q̄ sūt
apti ad famulandum Ista em̄ nō
solū sūt necessaria ex lege positiua. sz
etiā ex lege naturali. Vnde natuā
liter ⁊ ex natiuitate sunt aliqui dis
positi ad regendū ⁊ aliqui ad seruī
endū ⁊ ideo determīat q̄ tam princi
patus q̄ seruitus est aliqualiter
a natura quia quidā sunt p q̄b⁹
expedit ut seruiāt ⁊ regāt. et alij
sūt p q̄b⁹ expedit cōitati q̄ ab eis
hoīnes dirigant Nā em̄ dictat su
periora ⁊ meliora debere regere mi
nus bona. Hinc est q̄ hō regit bes
tiā aīa regit corpus. masculꝰ regit
feminā generaliter a natuā. Illi g̊
homines qui sic se habent ad ali
os sicut homo ad bestiā l' sic aīma
ad corp⁹ aut sicut mas ad feminā
apti sūt ad regēd. Ista āt excellen
cia singularis sup̄ ceteros nō hēt n̄
p bonū ꝓpriū hoīs qd̄ ē pfectio rō
nis q̄ pfectio ē sapia Et ideo determi
nat phs q̄ fortes ingenio ⁊ rōne
q̄uis sint debiles corpe sūt ydonei
ad regendum ⁊ fortes corpore et
debiles racione sunt apti ad serui
endum ita q̄ naturaliter p repu
blica totius humane commūita
tis est q̄ sapiētes regant ⁊ min⁹
discreti subseruiāt Sicut aīa q̄ rōne
claret corp⁹ disponit ⁊ rēgit Et cor
p⁹ ei ad vtriusq̄ emolimētū subse
uit. et Seneca 4. de bñficijs hoīnū
cui nō ē vis vnguiū aut dencium
duas res dedit vis natuē q̄b⁹ fecit
eū terribilē ⁊ validū. s. rōnē ⁊ socie

tatē. Per rōnē em̄ aīalib⁹ ⁊ socie
tate dominat̄ gētib⁹. q̄uis nec be
nigna societas absq̄ rōne bona
possit hr̄i dicit g̊ Salomō q̄ inter
munera gratiosa que dotis noīe cū
sapia sponsa sua recipiet vnū eīt
ydoneitas rēgimīs ad alios gubnā
dū ⁊ hoc fit priō ⁊ principalē ius
ta statuta ordinādo Et quātuz ad
hoc p̄mittit. disponā ꝓpl'os Vñ de
bonis prelatis dr̄ Sapie 18. iustici
e legē ⁊ cōcordiā disposuerūt ⁊ hoc
ē primū qd̄ ad bonū regimē requi
rit̄ Ordinacō statutorū. Secdo requi
rit̄ obtpacō subiectorū Et quātū
ad h° subiungit. ⁊ nacōes m̄ erūt
subiecte. viz p volūtariā ⁊ amicabi
lē obiam. Reges em̄ ⁊ pncipes nō
potencia ꝓpria stabiliuntur beni
uolencia subditorū. Vnde Tulli⁹
in philippicis philippica 2. Falsū
armatoꝝ est presidium caritate
⁊ beniuolencia ciuium oportet eē
septum nō armis. Tercio requiri
tur diuulgacio triumphorum. Il
lud em̄ singulariter magnificat pn̄
cipē ⁊ terribilem reddit hostibus
⁊ regibus qui circūstant. Vnde
legimus iosue 2. q̄ habitores ieri
co ad rumores triumphorum q̄s
filij israhel de duobus regibus a
morreorum habuerunt solo timo
re cor et audaciam perdiderunt. ⁊
quantum ad hoc subiungit. et ti
mebunt me audientes reges hor
rendi Non solum autem de rectoi
bus et principibus verum est q̄
sapiencia facit eos timeri a regi
bus immo de viris sanctis et sim
plicibus in ecclesia verificatur fre
quenter. Si tamen vita sapiēcie
non discordet. Marci 6. Herodes

230

metuebat Johannem sciēs eum
virum iustum ⁊ sanctuz. ¶ Quar
to ad bonitatem regiminis req̄
ritur reconsiliatio transgressorū
ut princeps seu prelatus clemen
cia et benignitate resplendeat tn̄
gressoribꝰ. ꝓ loco ⁊ tpe leuiter ig
noscendo. Et q̄tū ad hoc subdit sic bonꝰ
In mltitudīe videbor bonꝰ sit ter
minꝰ gn̄alis anthonomatice tn̄ ac
cipit ꝓ benigno mānsueto seu pio
Vn̄ boītas pn̄cipis ē eius mānsue
tudo. Et ꝑ oppoītū. Nichil turpius
vl' incōueīenciꝰ ē ī pn̄cipe q̄ seui
cia carens rōne Vn̄ Jhēomꝰ sup
epl'a ad Thi. exponēs illd Opor
tet epm̄ irreprehēsibilē eē ⁊c. di
cit sic Nichil ē fediꝰ p̄ceptoē furio
so qui cū debeat eē mānsuetꝰ ⁊ hūi
lis ad oīs ex adūso toruo vultu
trementibꝰ labijs rugata fronte
effrenatis cōuicijs. facie int̄ rubo
rem ⁊ pallorē variata strepitat.
Et errantes nō tam ad bonū ꝑtr̄
hit q̄tū ad malū sua seuicia pre
cipitat hec Jhēomꝰ. Et idō dauid
q̄si sūmā sue boītatis allegās co
rā dn̄o dicit. Memēto dn̄e dauid
et oīs mā. e. Qual' aūt debeat eē
p̄latꝰ ad hꝰ ut ī mltitudīe bonꝰ
appareat pulchre describit Allexā
neq̄ in s̄mone quodā cōmēdās
quēdaz legatū. Ottonē noīe Car
dinalez qui fuit legatꝰ in anglia
tpe q̄rti henrici regis q̄ lōd oniis
consiliū celebrauit. Et ponit̄ eciā ī
libro de ꝯsideācione ad Eugeniuz
papā. hic est q̄ regibus exhibet
se Johānē egipcijs Moysē forni
catoribꝰ phinees. Heliā ydolatꝰ.
Helizeū auaris. Petrū mencienti
bꝰ Paulū blasphemātibꝰ nego
ciātibꝰ xp̄m qui vulgū nō sp̄nit
s̄ docet diuites nō palpat s̄ t̄ret.
Paupes nō g̃uat s̄ fouet minas
pn̄cipū nō pauet s̄ ꝯtēpnit q̄ ec
clesias nō spoliat s̄ emendat qui
marsubia non exhaurit s̄ corda
reficit ⁊ crimina corrigit fame ꝓ
uidet sue nec inuidet aliene. Qui
orandi studiuz gerit et vsum ha
bet ac de omni re oracioni plus fi
dit q̄ sue industrie vel labori. Cu
ius ingressus pacificus. modestꝰ
exitus erit. Cuius sermo edifica
cio. cuius vita iusticia. cuius pre
sentia gratia. cuius memoria ī be
nedictione erit qui se amabilem
prebet non verbo sed opere reue
rendum exhibet non fastu sed a
ctu. Qui hūil' ē cū hūilibz cū ino
cētibz innocens. duros dure redā
guit. malignantes cohercet red
dit retribucionem superbis. Qui
non de dote vidue ⁊ patrimonio
crucifixi ditaē se festinat g̃tis dās
quod gratis accepit. gratis faci
ens iudicium iniuriam patienti
bus. Vindictam in nacionibus
increpationes in populis hec ibi.
In quibus bonus prelatus suffi
cienter describitur. ¶ Quinto ⁊ vl
timo ad bonitatem regiminis re
quiritur in principe expugnacio
inimicorum. Et quantum ad hoc
subiungit q̄ erit non solum tem
pore pacis bonus. Sed etiam in
bello fortis. Talis fuit dauid qui
interpretatur manufortis 2. Reg̃.
tricesimotercio. Dauid sedens in
cathedra sapientissimus pn̄ceps
inter tres Ipse ei q̄si tenerrimus
ligni vermiculus qui octingētos
viros interfecit fortissimos īpetu

vno vbi cōmendatur a trib⁹. sic dicit magister in histor. a sapia humilitate. et fortitudine. Dauid aūt compat vermiculo ligni qui teredo vl terebella dicitur qui mollis durū lignū pfodit seu pforat. dum tangitur nichil molli⁹ illo. quādo tangit nichil duri⁹. sic et dauid in pressuris domi et circa subiectos māsuetior fuit ceteris in throno. et contra hostes nulli⁹ acutior hoc nomē teredo ē equiuocū quia media correpta significat vermiculū. et dicit a tero is. ē. et edo is. ere quia terendo edit Media vero producta significat puluerez vl corruptionē ligni sm ysid. 12. Ethiō. Vnde hētur tal versus Est vermis teredo pro puluē dico tēdo. Quia agit hic de bello sit. Dubitacō lrālis. Vtrū bellū possit esse licitū cristiano. q non quia bellare cōtrariat diuino precepto Math. 4. Ego dico vobis nō resistere malo et ad Rō. 12. Nō vosmetipos defendētes kmi s date locū ire Itē Math. 26. Omnis qui accipit gladiū gladio pibit g bellantib⁹ pena indicitur s pena nō idicit n ppter peccatuz et peccatū ē illicitū g et belluz. ¶ Ad oppositū 23. q. 2. Justū est bellum qd ex edicto gerit de rebus repetēdis aut ppulsandoz hostiū causa Item ibi c. 2. Justa bella diffiniri solēt que vlciscunt iniurias si gēs vl ciuitas plectenda est vel que vindicare neglexerit quod a suis improbe factū ē vel reddere qd p iniuriā ablatū est. ¶ Ad questiōez dicendū q ad hoc q bellū reddat licitum qnqz sm ātiqs doctores req̄sūt. psona res causa aim⁹ auctoritas Persona ūt sit secularis cui licitū ē effundē sāguinē Nō ecclīastica cui phibitū est effundere sanguinē nisi in caū ineuitabili Res ut sit p rebus repetendis vl defēsione patrie et hic sub noīe rerum iniurie cōprehendūt Vn licitū ē iniurias rōnabilit vīdicare Causa. si ppt necessitatē pugnet ut pax acquirat Anim⁹ ut nō fiat propter odiū vlcionem aut cupiditatē Auctoritas ut fiat auctoritate ecclesie vl pncipis sāct⁹ Thomas 2. 2. q. 40 ar. pmo dicit q tria sufficiunt ad bellum iustum Auctoritas principis quia omnis pnata persona potest ius suum prosequi et obtinere in curia sui supioris hoc autem princeps nō potest Secdo requiritur iusta causa ut videlicet illi qui impugnantur ex aliq culpa h° meruerūt Tercio requirit intencio recta ut viz bonū promoueat et malū ipediat Et ad hoc q intēcō sit recta requirit habilitas psone et necessitas rei repetende Ista tria includunt illa qnqz Alit reducūt ad qtuor illa que faciūt bellū iustum Vn habent versus Cū de iure pt indicens bella iubere Cum bonus ē bellans et quē decet arma mouere Cum paciēs causā reprobā videatur habere Nō sic bella queūt dici crudelia vere Ex hijs pz q licet clerici possint bellis interesse ut suis exhortacōnibus absolucōnibus et spiritualibus suffragijs viuent bellantes est tamen interdictum ne manu propria sanguinem fūdant quod si fecerint fiunt irregulares quantūcūqz sit bellū iustū n sint i defensiōe vite pprie quā alio

231

mō saluare nō possent. // Ad pmū argumentū fm Aug⁹ in ſ.d. in mō.li.1.c.24. dicendū q illa q saluator ibi p̄cipit semp fūt fuāda in p̄pacōe aīmi vt viz sit pat⁹ ad talia fustinenda p̄ xp̄o si expediret viz p̄cutienti maxillā vnā: p̄bere a alterā. a ñ defendē se. a tolleti tuicā: dimittē palliū a hȳmōi. Quīq; tñ magis expediēs est alīd facere p̄ter cōe bonū a ec illoruz contra quos pugnat. Et eodēmō ad v̄bū Apli. Vl dicendū q itelligitur de mordiata defensiōe. // Ad secundū mīdet Aug⁹ 21. cōñ faustū v vult q ille dr̄ accipe gladiū q̄ nlla fuerit legittā p̄tate uel vl ocdēte in sāguinē alic⁹ arma tura talis gladio pibit. v pena infernali ñ pmiteat In p̄s. Intrōibūt in īferiora ēre tr̄dēt in manus gladij. v pene īferni. Vl aliē sic exp̄it Aug⁹ 8 ſ.dm in mō.l.2. Quid aliud dicñ ē. c. Omnis qui in gladio p̄cusserit gladio moriet ñ q̄ in ipso p̄ccato aīma morīt quocūq; cōmiserit fm illud p̄s. Gladi⁹ eoz ītret in corda ipoz. Rō g̃ bellū aliqñ sit xp̄ianis licitum patet ex hȳs.

Lcō ix.

Intrans in domū meā oq̄escā cū illa. Nō ei hz amaritudinē cuersacō illius nec tediū cuiq⁹ illi⁹ sī leticiam a gaudiū. Ocauū. v ultimū emolimentū q8 sapia affert possessōi suo ē iocūditas solamis in cōscia q8 q̄dē emolimtū Salomō se asserit habituz in hodierna lcōe. Et circa hec duo facit p̄mo. allegat modū ēterne iocunditatis. Secundo assignt causā ēterne tranquillita-

Seda p̄s ibi. Nō em hz amaritudinē. Circa p̄mū dicit sic. Intrans in domū meā oquiescā cū illa q. d. Ecce q̄ tū ñ emolimentuz accrescit. si ñ sapiaz. v cultuz dei despōsauero. Si em nichil aliud p dote reciperē cū hac spōsa hoc m̄ solū deberet sufficere q̄ intraus in domū meā. v conscienciā meā cōquiescā id est quietez inuemā. cum illa id est sapia. Nulla quies exterior poterit delectari q̄ diu conscīēcia habet vnde poterit murmurare hec ē domus quā fāchi post labores a tedia seculi repetunt a ēquirunt hec est dom⁹ quā deo dedicaē debem⁹ p sanctam conuersacōem In p̄s. Domū tuā decz sāctitudo d. in l. diez de securitate a tranquillitate conscientie loquens beatus Greg. super Eze oīm nona dicit sic In omni quod dicitur semper tacite recurrere debemus ad mentem interiorem testem inquirere. Quid enim prodest: si omnes laudant et conscīēcia accusat. c. Aut quid poterit obesse: si omnes derogent et sola conscientia defendat. c. Qualē sit cōscientia bona docet Hugo de sancto Victore libro 2. c. 6. 8. anima dicens Tranquilla cōscientia est q̄ omnibus est dulcis nulli grauis vtens amico ad graciam Inimico ad pacienciam. cunctis ad benuolenciam Et quibus potest: ad beneficenciam. Cui deus nec sua peccata imputat quia non fecit nec aliena. quia nō approbauit. nec negligēciā q̄ ñ tacuit nec superbiā q̄ i hūilitate p̄mānsit. // Istā domū cōscīēcie debem⁹ bñ fūdare a bene mūdare. mūdaē q̄dē p frequētā

putam cõfessionẽ. In tali homo
potest quescere taz deus q̃ homo
Et licet tam fama q̃ conscientia sit
homini necessaria. Conscia propter seipsã. fama ꝓpter proximum.
12. q. 1. nolo Tamẽ in tantũ põderat bonũ cõscientie q̃ p salute consciae pdi debet cum gaudio bonum
fame Vbi necessario oportz altez
obmittere. Vñ Seneca ep̃la 87.
sli. cões. Nemo m̃ plus videtur estimare virtutẽ. Neo magis illo eẽ
deuotus q̃ qui homi viri perdidit
famam ne cõsciam pderet. Et vult
dicere q̃ opere virtuoso exercendo
etiam p media infamiam debet hõ
procedere. Hec est g̃ domus in q̃
sapiens cum sapientia quiescit sine turbacione quia certe non habet amaritudinem conuersacõ illius ergo aĩ. Bona exterlora delicie
diuicie. honores vel habẽt amaritudines vel ad minus generante
tedium fastidiũ satietatez Ita
q̃ homo illud idem qđ prius optauit postea fastidiat. cõtemnat
Et ideo dicit Rabanus hic in glo.
Corpales delicie corpus grauant.
Spirituales vero mẽtẽ releuant. aĩa quãto magis esuriunt tanto ãplius comeduntur. In illis appetitus placet experiencia displicet. Augent spiritales delicie desiderium q̃
magis sumuntur auidius amantur hec Raba. Et accepit a beato
gregolo in quadã omelia qui eãdem sentenciã multo eloquencio
dicit sic Corpales delicie cum nõ
habentur graue i se desiderium accẽdunt cum vero habite edũt comedentẽ protino in fastidium vertũt
At contra spirituales delicie cum nõ

habentũr in fastidio sunt cum habentur in desiderio. In illis appetitus saturitatẽ. saturitas fastidium
generat. In istis autem appetitus
saturitatem saturitas appetitum
parat. Augent enim spiritales delicie & desiderium in mente duz saciant. a quanto magis earum sapor
percipit eo amplius agnoscitur
quod auidi⁹ amet. hec gregori⁹.
Vnde Seneca Carmis voluptatez
docens cõtẽpnere dicit Voluptas
corporalis fragilis est. a breuis fastidio obiecta quo auidi⁹ acta est
cicius in cõtrariũ recedens Cuius
subi de necẽ aut pẽniteat. aut pudeat quẽq̃ In qua michil magnificum aut quod naturã hominis
dñs ꝓmi decerat. res humi mẽ
broz turpiũ misterio vemens exitu feda hec senẽ. Sapia ergo non
habet amaritudinẽ in cõuersacõe
nec tediũ i victu & oppositũ leticiã. gaudiũ. & iõ a sapiẽ sapia q̃
sapida scia nũcupat. q̃ p otrariũ sapia hi⁹ mũdi q̃ cõsistit i noticia iniuis pcũ aãritudinẽ. tediũ hz i cõuersacõe ut ait ẽdẽs hoiez pfũptuosũ
i seipo. iniuriosũ ad alios i victu. a
iõ ad pacẽ. tranquillitatẽ studẽtiũ i sacre pagie sapia ẽ ab ecclia phibitũ ne pisi⁹ i cũtatib⁹ vicios ãq̃s docẽ laudiẽ Jus cãle pfuat Et q̃ otrariũ fecerit a cãz pciosis excludat. q̃ p
epm loci excõicat. ex de pui. q̃ ex
ecclẽ pui. fur specta. Cui domũ cõ
sciae ẽ nõnd q̃ ipa hre debẽt soliduz
fundamentũ. decẽs ornamẽtũ. aptum regumẽtũ. q̃ frequens expurgatorium.
Prio fundamẽtũ oscie dz fundari sup
solidã doctrinã xpi. sic saluatoꝛ de
Matth. 7. Oisq̃ audit verba mea & fa. ea

232

fol. 1 vide paulo

assimilabit viro sapienti q̄ edifi-
cauit domū suā sup firmā petraz
petra ē doctrina xpi Math. 16. Su-
per istā petrā sane doctrine dz cō-
sciētia cuiuslibet edificari. Vñ sū-
me cauendū est ne ista domus sit
erronee fabricata vel nimis larga
vel nimis stricta: quia omne qd
fit ɔtra ɔsciāz edificat ad gehēnā
Bern. q. 1. Ex hijs. Et ad Rō. 1. Vñ
sicut dicūt doctores dictamē ɔsciē-
tie plus obligat q̄ preceptū p̄la-
ti. Et ideo omnis cōsciētia siue rcā
siue erronea: siue in se mala: siue
in differentib9 obligatoria est qz
in omnib9 talib9 veniens ɔtra cō-
sciētiam: facit ɔtr̄ illud qd credit
a lege dei esse ꝓhibitum. In ista
domo male parāt sibi quietē mlt
ti homines mūdani qui illud qd
duri9 est ponūt sub capite ⁊ illud
qd mollius sub pede. Moraliter ɔ-
sciētia in mente est sicut caput in
homine. ⁊ sēsualitas est sicut pes
Qui g̊ ponit in sēsualitate delecta-
tionez ⁊ peccatū in ɔsciētia ⁊ mur-
mur ɔtra peccatū dure reclinat ca-
put suū. Istā domū fundāt q̄daz
sup aquas voluptatis: quidā sup
arenā cupiditatis. ⁊ ideo ɔscientie
taliū stare nō possunt eo q̄ carēt
solido fūdamento. Et ideo dz Ma-
th. 7. q̄ vir stultus edificauit do-
mū suā sup arenā ⁊ descendit plu-
uia ⁊ flauerūt vēti ⁊ cecidit dom9
¶ Secūdo dom9 ɔsciētie debet ha-
bere honestū ornamentū vt sit pi-
cta curiose ⁊ artificialiter ymagi-
nibus v̄tutum ⁊ sanctoꝝ virorū
exemplis qui nos precesserūt. Nar-
rat Aug9 ɔtra Julianū. li. 4. ⁊ 2
retract. c. 62. q̄ rex quidaz Cypri-
deformis specie thalamū suū siue
cubiculū fecit depingi ymagibus
pulchris vt p eaꝝ aspectuz vxor
sua pareret pulchrā ꝓlem. Rex ē
ratio. cubiculum memoria vel ɔsci-
entia. Sensualitas est vxor. ⁊ ideo
si pulchrā ꝓlem. i. virtuosas opa-
cōnes habere volim9 domū patrū
nostrorū ymaginib9 depingi stu-
deam9 dicētes cū p̄s. Dilexi dñe de-
corem domus tue ⁊c. ¶ Sed ē no-
tandum q̄ dom9 q̄ nō inhabitat
cōtrahit sordes: vermes ⁊ varias
corrupcōnes. Et ita est de multoꝝ
cōsciētijs q̄ ñ inhabitant ab eis
numq̄ est eis ita male sicut i qua-
dragesima qñ redeūt ad se ⁊ intrāt
domos ɔsciētiaꝝ suaꝝ malaꝝ Ibi
inueniūt vermes: corrupcōnes ⁊
fetores veterū peccatoꝝ ⁊ dom9 in-
cipit inclinari ad mortē. Juxta il-
lud Prou. 2. Inclinata est ad mor-
tē dom9 eius ⁊ ad inferos semite
ipsi9. ¶ Tercio domus ɔscientie
debet habere aptū tegumētū. Co-
opimentum bone ɔsciētie est hōes-
tas ɔuersacōnis virtuose vt boni
viri qd didicerūt interi9 ostēdant
exteri9. Et sic luceat lux vestra co-
ram hominib9 vt videāt opa ves-
tra bona ⁊ glorificent patrem ves-
tꝝ qui in celis est. hoc est qd dici-
tur Math. 10. Qd in aure auditis
predicate sup tecta. i. p bonā ɔuer-
sationem. ¶ Quarto dom9 ɔsciē-
tie debet habere freq̄ns expurga-
mentū p scobā ɔfessionis nec ad
aliqd remediū fugiendū est vt a
dyabolo. vel a peccato ñ q̄ a ɔsciē-
tia expellatur peccatū. Vñ Aug9.
sup Johem Omel. 41. Seru9 pecca-
ti q̄ fugit secuz se trahit quocūqz
fugerit nō

fugerit non fugit seipsam mala conscientia: nō est quo eat: semp seq̄tur se: imo nō recedit a se. peccatū em̄ qd̄ fecit intus est. Vis audire consiliū? Si vis a dō fugere ad ipsū fuge: cōfitendo nō latendo: cōfitere potes: latere nō potes. Sic ē de dyabolo sicut fuit de dedalo et laborintho. Fecit ei dedalus domū quandā cū varijs vijs et cū parietib9 ita pplexis q̄ null9 eā intrās exire poterat sine glomere fili. et illa dom9 vocabat laborītus v. labor intus: q̄ in egrediēdo et in ingrediendo maximus labor fuit. In illa domo inclusit dedalus vnum mōstrū: qd̄ ex vna medietate fuit hō et alia medietate bos: ea intencōe vt ibi in ppetuū pasceret et nūq̄ exiret. sicut narrat Ouidius lib. 8 Methamor. et ysido. 3 Ethimolo. Moraliter loq̄ndo: qn̄ ita ē q̄ dyabol9 pcipit vnam psonā aliqd̄ peccatū monstruosū fecisse: facit cōscientiā tal̄ q̄si domū dedali et abscōdit peccatū. et fabricat illi peccatori tot vias pplexas et parietes obsistētes: nūc de timore: nūc de pudore: nūc de negligētia: nūc de expectacōne et dilatione cōfessiōis et ibi occultat illud monstrū vt nullus cōfessor possit intrare n̄ cū glomē fili. oz em̄ cōfessorē reuoluē oēs interrogacōes spectātes ad pctm̄ ante q̄ re9 velit cognoscere illud qd̄ fecit. nō sic fcit pbus hō cōfessorib9 suis. s3 oīa pādit et oñdit nude et aperte Iux̄ illud qd̄ in figura scribitur. 4. Re. 20. Oīa q̄ sūt i domo mā videt: nichil ē qd̄ nō mōstraueri eis in thesauris meis.

Lectio. 116.

Hec cogitans apud me et cōmemorans in corde meo: quoniam immōrlis est in cogitacōne sapientia et in amicicia illius delectatio bō et in operib9 manuū illius honestas sine defectione. et in certamine loq̄le illius sapia. et p̄claritas in cōicatiōe sermonū illius. circuibā q̄rens vt illam assumerem. Postq̄ salomō enumerauit. 8. p̄rogatiuas q̄s dotis nomine de9 tribuit hoi q̄ sapiētiā accipit sibi sponsam. ꝓpter q̄ bō merito debuit salon moueri ad nupcias cū sapiētia cōtrahēdas. Hic ponit recapitulando suoꝝ dictoꝝ in gn̄e recitationē. Solent ei amātes cōmēdatiōes amicoꝝ suorū pluries reiterare et incultare sub diuersis sermonū colorib9: licet sētentia sp sit vna. Vn̄ ista lectio n̄ ē nisi recapitulatio predcōꝝ. In q̄ tn̄ tria fiūt. Nā p̄mo oñt q̄ intēse de sapia cogitauit Sedō q̄les in ea v̄tutes pōderauit. Tercio q̄ effcualit circa eā hn̄dam multiplicit laborauit. Seda ps ibi. Qm̄ immortal. Et tcia ibi Circuibā. Circa primū dt sic. Hec cogitās apd̄ me. hec viz p̄uilegia q̄ dant p sapientiā: q̄ cito postea cogitās recitabo. q̄ntū ad actualē intelligētiā apd̄ me. occulte sine expssione vōli ad alios. et cōmemorās in corde mō q̄si diceret. Nō solū cogitaui i trāsitu et pfūctorie de nobilitate sapie q̄ ē veri dei cultus. Sz cōmēoraui in corde meo. hoc est Memoriā pfectam generaui michi de ea vt possem facilius cogitare quando vellem: q̄ illa q̄ scim9 in memoria cōsidera9 qn̄ volum9. sic dr. 3 de

233

c.

anima. Sic ergo patet quod intense de ea recogitauit. Secundo ostendit quales virtutes in ea ponderauit et sunt quinque. Dat enim sapientia perfectionem multiplicem sapienti cognitionem veritatis quantum ad intellectum delectationem iocunditatis quantum ad affectum conuersationem honestatis. quantum ad effectum discretionem ambiguitatis in disputando et declarationem difficultatis in predicando. Dicit ergo quod cogitans de sapientia animaduertit quoniam immortalis est sapientia in cogitatione. quia vera sapientia est de eternis et necessariis Et in amicicia illius est delectatio bona Vnde dicit Aris. 10. ethi. quod philia videtur habere admirabiles delectiones Est autem philia amor sapientie. Delectatio enim in sapientia est magna: quia quanto magis amatur. tanto suauior inuenitur Ecclesiasti. tricesimoquarto. Qui edunt me adhuc esurient dicit sapientia ad litteram Et ideo prouerbiorum quinto In amore illius delectare iugiter.

¶ Tercio sapientia dat hominem conuersationem honestatis quantum ad effectum Et quantum ad hoc subdit Et in operibus manuum illius honestas sine defectione Corinthe. decimoquarto. Omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis Vnde de sapientia dictum est capitulo septimo Venerunt michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis. h. per manum illius Nec mirum quia Ecclesiasti. vicesimoquarto. Flores mei fructus honoris et honestatis. Quarto sapientia dat discretionem ambiguitatis in disputando Et quantum ad hoc dicit sic Et in certamine loquele illius sapientia Oportet enim circa veritatem inquirendam non solum studere solitarie sed conferre multipharie et sensus ac ingenia communicare: quia dubitare de singulis inutile non est Eccli. vltimo. Collectata est anima mea cum sapientia hec autem disputacio est quasi quoddam certamen loquele in quo certamine debet esse sapientia et sapida veritatis inuestigacio non vana curiositas seu stulticia Thi. 2. Stultas et sine disciplina questiones deuita Timendum est tamen illud quod dicitur Eccli. 6. Verba sunt plurima et multa in disputando habentia vanitatem Quinto sapientia dat declaracionem difficultatis in predicando seu informando Et quantum ad hoc subdit Et predicatas in conicacione sermonum illius Doctrina enim obscura non iuuat auditorem vnde Hugo dydas. 4. Duo decet doctorem vitare in docendo. obscuritatem et prolixitatem Et dicit sic lectio duobus modis animo fastidium ingerere solet et affligere spiritum qualitate videlicet si obscurior fuerit et quantitate si prolixior exstiterit In quo vtroque magno vti moderamine oportet ne quod ad refectionem quesitum est sumatur ad suffocacionem. Et ideo dicit quod debet esse predicatum in conicacione. Secundum illud in ps. Declaracio sermo. t. illu et intel. d. p. Quia ergo Salomon tot in ea virtutes et gratias consideauit Ideo circa sapientiam acquirendam multipliciter laboauit Et quantum ad hoc subiungit sic Circuibam querens vt illam mihi assumerem Circuibam inquit inspiciendo creaturas et audiendo lecturas Plato enim in morte sua dicitur docuisse discipulos: quia libentius magistros audirent quam scripturas eorum inspicirent adiungens quod litera vnica facie

se offert inspicienti Mgr aut sub
faciebus pluribus eaz offert audiē-
ti Circuiui g dt salom. vt eam mi-
chi assumerez. michi. i. ad frem cō-
modū a vtilitatē meaz pmo a pn̄-
cipalit a ɔnr ad ɔmodū alioꝝ. p
uer. 9. Si sapiens fueris tibi ipsi
eris. nō sic assumūt sapiaz q̄ ma-
le viuētes alios illūmant sicut cā-
dela nō ē ad ɔmodū ꝫ ad cōsūp-
cionē sui a alioꝝ illūinacōi lucet.
Et p oppositu hō scūs lucet sicut
sol qui a i se lucet a alios illūmat
sine suo detrimento Eccl. 21. Ho-
mo scūs in sapia manet sic sol Rz
dr q. s. amicicia sapie est delcācio
bona Est nōndū q nulla res est i
hoie q̄ sic declarat qual est sic de-
lectacō hois vn̄ tal denoiari debet
quale est illud in quo delectatur.
Et ideo virtuosus dr: q gaudet in
opibus vtuosis Justus q̄ in opi-
bus iustis. voluptuosus qui dele-
ctatur i opibus voluptatis Et sic
de singulis virtutibus a vicijs ɔnr.
vn̄ sicut extrahi pt ex dictis phi.
10. ethi. Delectacio in homine est
moꝝ regulatiua morum declarati-
ua a morum augmentatiua Pri-
mo dico q est morum regulatiua
p modū finis Et ido dt. Aug sup
illud ps. Scrutans corda a renes
deus. finis cure a cogitacōis ē di-
lectio ad quā q̄s nititur puenire.
vn̄ qui delcātur i possessione pecu-
nie dat se mercacionibus vel ali-
cui opacōni per quam pecunia ac-
quiritur a qui delectatur i militia
dat se operibus strennuitatis vn̄
vnusquisq ordinat se finalit ad
illud in quo magis delectatur. Et
ideo docet Aristo. 2. ethi. c. 1. q a

delectacōnibus a delectabilibus
maxime debem⁹ cauere a debem⁹
nos habere ad eas sicut senes ple-
bis se habuerunt ad Halenam
Senes enim plebis Troiane iudi-
cauerunt eam esse abiciendam.
Vnde hec est doctrina Aristo. ibi
dem Alij ad alia apti nati sunt qd
quidem notuz est vnicuiq ex sua
delectacōe ppa a puata Considerā-
dum est ergo an ista delectacō sit
bona an mala Si bona bene q̄dem
Si mala in contrariū oportet nos
attrahere dicit Aristoti. Sicut vo-
lens lignum tortuosum dirigere
ad rectitudinem ipsum in contra-
rium contra rectitudinē recuruat
a sic tandem reducit ad medium
hec est doctrina Aristoti. ibidem.
hec est causa: quare prudenter si-
bi pro fine deū proposuit ps. vbi
dt Jocundum sit ei. e. meum ego
u. d. in domino. Secundo delecta-
cio hominis est morum declarati-
ua Ruia sicut dictum est superius
Talis est vnusquisq quale est il-
lud in quo delectatur Moraliter lo-
quendo. Omnis enim gestus ex-
terior in ludis in serijs argumētū
est de cōpōne mentis. vn̄ Seneca
ad lucillum epla. 88. Omniū rez
si obseruentur inditia: argumētū
morū que ex minimis licet capē Im-
pudicum enim incessus ostendit
a manus mota a interdum vnū
respōsū a rlat⁹ ad caput digit⁹ a
flex⁹ oculoꝝ iprobū risus insanū
vultus habitusq demōstrāt Illa
ei in aptū p notas exeūt Quales
q̄sq scies sit. si quēadmodū lau-
dz aspexeis Tercō: delectacō ē mo-
rū augmentatiua vn̄ Aris. 10. ethi.

c. 2.

234

dicit q̄ certius hoīes iudicant
a inquisīt illa in quib delectantur
q̄ alia vñ delectacōes p̄prie confir-
mant opacōes suas · Et ideo si diu-
si hoīes ad eandem artem po-
nantur Illc magis pficiet qui ceteris
paribus amplius delectatur

Secundo principaliter est notā
dum q̄ est triplex delectacō · natu
ralis · delectacio bestialis · a delecta
tio racionalis · Delectacō naturalis
est sine qua natura hūana esse nō
potest Sicut est illa delectatio quā
homo hz in potu a cibo a sōno sibi
ouemente que quidem delectacio
peccatum non est si non excedit ē
gulam racionis · Vnde Aristoti
les · septimo · ethicorum dicit · De
lectacōnū quedā sūt necārie q̄dam
volūtarie a ex elcōne necessarie sic
cibi a potus ad cōseruacōem indi
uidui a uenereoz ad cōseruacōem
spēi · Volūtarie delectacōes sūt sicut
victoria honoz a diuicie · In hoc āt
delectationis gne ñ p̄t otinue delectari
f̄m Aris · 10 · ethi · ca · 4 · Tuz quia
anima non potest continue opari
a nulla delectacō est sine opacōe
anime Tum quia delectatio otinu-
ata circa vnum generat sui fastidi
um · Si vero sit circa diuersa circa
nullum erit p̄fecta vnde docet Ari
stoteles · q̄ quando delectamur in
vno vehementer pro tūc non attē-
dimus alia sicut dicit ipse Aman
tes fistolas non attendūt sermo-
nib9 qui dicuntur eis · delectabi
lius enim alterum repellit · Sed si
remisse in aliquo delectemur pos
sumus simul attendere ad alia Si
cut q̄ vident in theatris male ago
zinantes possunt simul cōmedere
legumina · decimo ethi · capitulo ·
septimo · Et ista delectatio non est
naturalis delectacio hominis cum
homo appetat cōtinue a perpetuo
delectari qualis delectatio numq̄
habebitur nisi in visione dei quan
do tota anima a simula semper ad
implebitur gaudio Iuxta illud ·
psalmi Ad implebis me letitia cū
vultu tuo dē · in dex · t · vsq̄ · in fi ·

Secunda delectatio est bestialis
a est turpissīa delectatio a expro-
brabilis sicut dicit Aristoteles ter
cio ethico · capitulo quinto · qua
hominēs tali delectationi nonvtā
tur f̄m q̄ homines · sed sēz q̄ ani
malia sunt · Sicut narrat ibi de q̄
dam qui p̄cisit guttur habere lon
gum sicut est guttur gruis · dele
ctationes vero maxime mduc̄unt
bestialitatem a faciunt hominem
brutalem quia non sunt hominis
sēm q̄ homo Sed prouenunt vl
ex corruptione vel ex mala assue
factione viuendi prouerbiorum
quarto · Ne delecteris in semitis i
piorum neq̄ tibi placeat maloruz
via · Tertia delectatio est racio
nalis que consistit in contempla
tione veritatis Sed cum eadez de
lectatio placeat vni a displiceat al
teri Queritur qualis delectacō
delēat dici · delectatio hominis ·
Ad hoc respondet Aristoteles de
cimo · Ethicorum q̄ sicut si quere
retur de saporibus quid dulce sit
a quid amarum quia q̄s sanus di
cat dulce · infirmus dicit amarum
dicendum esset q̄ illud est dulce
q̄s sanus dicit esse dulce nō q̄s i
firmus Eodē modo dicendū q̄ illa
ē delectacō hūana quā virtuos9

et bonus iudicat hominis delectacionem
Sed non illam quam corruptus et ma
lus Alie vero delectaciones non sunt
delectaciones simpliciter sed delecta
ciones secundum quid. Vnde sunt innatura
les: brutales et egritudinales. De
qualibus dicitur ysaie. 46. In abhomi
nacionibus anima eorum delectata est
Sed delectabile simpliciter est illud in
quo sanus moraliter et virtuosus
delectatur In ps. In via testimo
niorum tuorum de. fu. s. i. o. diuicijs

Lectio. iiii.

Puer eram ingeniosus et
sortitus sum animam bonam et cum essem
magis bonus veni ad corpus
incoinquinatum Et vt sciui quoniam a
liter non possem esse continens ni
si deus det. Et hoc ipsum erat sum
ma sapiencia scire cuius esset hoc
donum adij dominum et deprecatus
sum illum et dixi ex totis precordijs
meis ¶ Sicut in principio huius capi
tuli dictum fuit. Salomon in isto capi
tulo de sapientia et seipso quandam
fingit parabolam ponens seipsum
loco cuiusdam amatoris ardentis
simi cum sapientia quasi cum qua
dam virginie nobilissima contra
cturus Vtitur autem ista fictione
ad ostendendam amoris vehemen
tiam quam habuit ad sapientiam
acquirendam quia inter tales perso
nas communiter amor ardentissimus
inuenitur. Quatuor autem solet iu
uenis contracturus facere. Primo
enim considerat condiciones persone
cum qua proponit contrahere Secun
do dotem et diuitias quas potest
cum ea recipere Tercio suipsius con
diciones examinat an possit puelle
congruere Quarto deliberat quomodo
eam a parentibus et amicis possit
petere et habere. Iuxta ista quatu
or. Salomon quatuor facit in isto ca
pitulo. Nam primo ostendit sapi
entiam esse mirabiliter amabilem
et graciosam. Secundo ostendit
ipsius dotem fore desiderabilem et
preciosam Tercio declarat suipsius
conditionem fore spectabilem et vir
tuosam Quarto ostendit datorem
puelle habere nobilitatem vene
rabilem et gloriosam Et secundum ista ca
pitulum fuit diuisum in quatuor.
In principio de duabus condicio
nibus est expeditum et de duabus
secundis exequetur in hodierna lecti
one. Et secundum hoc littera diuiditur in
duas partes Nam primo osten
dit suipsius condicionem fore spe
ctabilem et virtuosam vt merito
dignus appareat tanta sponsa
Secundo ostendit datorem puel
le habere nobilitatem venerabilem
et gloriosam a quo ipsa puella a
micabiliter est petenda. Secunda
pars ibi Et vt sciui Circa primum
duo facit. primo ostendit se abilem
aptum vel ydoneum ad contrahen
dum cum ipsa sapientia ex specio
sitate virtutum naturalium. Secundo
ostendit hoc idem ex copiositate
virtutum moralium. secunda pars ibi
Cum essem magis bonus dicit ergo
sic Puer eram ingeniosus et sortitus
sum animam bonam. Vbi reddit
se esse commendabilem ex tribus
a corporali mundicia Puer eram
ab intellectuali pericia. Ingenio
sus Et a supernaturali iustitia. Et
sortitus sum animam bonam Anima enim non est perfecte
bona nisi per gratiam et caritatem que debito mo
ordinatur in deum vnde Bern. de li. arbi. bo

est anima in vniuersitate. melior i
suo genere optia ex sui ordinacõe.
Est autem hec ordinatio omnimo
da conuersio voluntatis in deuz a
ex se tota voluntaria deuotaqz sub
iectio. Ideo autem dicit Sortitus
sum animam bonam. non q a ca
su ad bonitatem deuenerit: s quia
primam gratiam nullus potest p
mereri. nam cum omne meritum
sit ex gratia Si prima gratia cade
ret sub merito primam gratiam p
cederet gratia. Et ideo deus sponte
dat homini primam gratiam hõi
inq̃ se ad gratiam disponenti. dis
positione naturali a non prebenti
obicem gratie per malum vsum li
beri arbitrij. Licet autem ante pri
mam gratiam requiratur disposi
cio conueniens. Illa tamen non
meretur gratiaz merito condigni
sed ɔgrui tm̃ Et ideo dicit sortitus
sum animam bonam Colos. prio
Gratias agentes deo patri q̃ nos
dignos fecit in partem sortis san
ctorum Solent enim que sorte dã
tur diuinitus dari. Sicut dicit Au
gustinus decimo. super Genesim
ad litteram capitulo vicesimo secũ
do vbi istam litteram sic exponit.
Puer eram ingeniosus. Sequitur
in littera. Et cum essez magis bon9
ac. vbi Salomon loquens pro tẽ
pore sue iuuentutis dicit se fuisse
gratiosum pro tempore sue iuuen
tutis non solum in naturalibus:
sed etiam in moralibus vnde dicit
sic Et cum essez magis bonus sup
ple q̃ ingeniosus a cum magis
preemineret in me bonitas moral
q̃ bonitas naturalis ingenij Veni
proficiendo continue tunc tempo
ris ad corpus incoinquinatum id
est attigi ad tantam perfectionez
virtutum moralium q corpus me
um seruaui incoiquinatum a pas
sionibus viciorum Et hec dicunt
pro statu suo. Primo quando in
sua iuuentute legitur deo placuis
se. secundi. Re. tercio Dilexit dñm
Salomon ambulans in preceptis
Dauid patris sui Consequẽter po
nit in littera Salomon moduz pe
tendi istam puellaz. videlicet sapi
entiam sibi dari in vxorem Et hoc
a deo quia Jacobi primo. Si quis
vestrum indiget sapientia postu
let eam a domino deo qui dat om
nia hominibus a non improperat
Et dicit sic Et vt sciui quoniam ali
ter non possem esse continens nisi
deus det. tangit specialiter bonum
continentie quia ipsa ẽ recta via
ad sapientiam Jacobi tercio. Sa
pientia que de sursum est primuz
quidem pudica est. Et hoc ipsum
eãt sũma sapia viz sciẽ cui9 eẽt do
nũ hoc Adij ad dñm a depcat9 sũ
p ipa optinẽda a dixi ex totis pre
cordijs meis a ex pfundo cordis
mei ñ ex sũmitate labioꝝ In ps.
De profundis clamaui ad te dñe
Precordia sm Papiã sũt loca vi
cinia cordi eo q ibi sit pncipium
mot9 a cogitacõis. a dediat plura
lit caẽtqz vocabulo singulari ysid.
de sũmo bono li. i. Quid pdest stre
pitus labiorum vbi cor ẽ mutũ Si
cut ei vox sine modulacõe ẽ q̃i vox
porcorũ sic est oracio sine deuocõe
est quasi mugitus boum Et i eodez
Oracio inquit cordis non labio
rum neqz enim verba deprecantis
deus intẽdit: sed orãtis cor aspicit

Melius est cū silētio orare i corde
sine sonovocis: q̄ solo v̄bo sine
intuitu mētis Job. 3. Veri adora-
tores adorabunt patrem in spitu
et veritate Notandū q̄ multi appe-
tunt segniter castitatem et non ex
totis precordijs. Sicut de seipso
miseābiliter confitetur Aug. 8. cō-
fes. c. 1. Ego inquit adolescens mi-
ser in exordio ipsius adolescentie
petieram a te castitatem et dixi da
michi castitatem et continenciam
s̄ noli modo. timebā. n. ne cito ex-
audires et sanares a morbo concu-
piscētie quā malebā expleri poci⁹
q̄ extingui Puer inquit erā igeni-
osus. Nota q̄ tria bonū ingeniuz
cōstituunt. tria bonum ingenium
ostendunt et tria bonuz ingeniuz
corrumpunt Prima tria sunt me-
moria. intelligētia. et voluntas vñ
Aug. 10. de. t. c. 26. In hijs tribus
inspici solent etiam ingenia puu-
lorz cuiusmodi preferant indolem
Quanto quippe tenacius et facili⁹
puer meminit q̄ntoq̄ acucius in-
telligit et studet ardentius tanto ē
et laudabilioris igenij dicit Aug.
Vnde illa ingenia q̄ studio se ap-
plicaē nō possunt licet acuta sint
fortassis et aspa. laudabilia tñ nō
sunt s̄m eum Est enim studium si-
cut dicit hugo didas. libro. 3. ani-
mi assidua et vehemens applicacō
ad aliquid agendum et cum sum-
ma voluntate occupacio per quez
vero modum studere debet bonuz
ingenium docet prudenter Macro-
bius libro p̄mo saturnalis i prin-
cipio. Et vult dicere q̄ sicut apes
colligunt de diuersis florib⁹ cibū
suum et in mel proprio labore con-
uertunt ita studens circa illud in
quo studet aliquam operationez
habere debet vel abbreuiare vel a-
liter ordinare quia alias non trā-
sibit in ingenium: sed in memoriā
dicit ergo primo sic Rd in corpore
nostro videm⁹ sine vlla opacōne
nostra facere naturam alimenta.
que accepimus q̄diu in sua qua-
litate perseuerent et solida inatāt
malo stomacho oneri sunt ac cū
demum in vires et sanguinem tñ
seunt Idem in hijs quibus alun-
tur ingenia p̄stemus vt quecūq̄
hausimus non paciamur itegra
esse ne aliena sint: s̄ in quādam
digestiōez coqnētur Alioquin in
memoriam ire possuut non in ige-
nium Idem dicit Seneca ad lucil-
lum epistola. 18. de verbo ad ver-
bum fere Sed quātaz diligenciā
habent homines ad exercitandū
corpora sua. isti ad luctam. isti ad
pugnā. illi ad cursum. alij ad sal-
tum. alij ad ludum. alij ad belluz
et q̄ pauci curāt suum exercere in-
genium in addiscendis bonis mo-
ribus vehementer plangit Sene-
ca epistola. 81. Cogito inquit q̄
multi corpora exerceant ingenia
q̄ pauci quantus ad spectaculuz
lusoris fiat cōcursus quanta sit c̄-
ca bonas artes sollicitudo q̄ imbe-
cilli animo sūt quos laceratos hu-
meros miramur Hec ergo tria bo-
num ingeniū constituunt memo-
ria intelligētia et voluntas studij
Secundo tria sunt que bonum in-
genium ostendunt Illud enim in-
genium est bonum quod nouite-
ligere veritatem Abicere vanitatē
et paruipendere loquacitatem de

primo loquitur Aristoteles octavo topicorum. Bonum inquit ingenium secundum veritatem est bene posse eligere verum et fugere falsum. Et si hoc sit verum in speculativis multo magis est verum in moralibus. Unde illa sunt bona ingenia que mundum falsum et fallacijs plenum fugiunt et preelegunt viam cristi. In ps. viam veritatis elegi. hoc est signum boni ingenij. Primum videlicet eligere veritatem. Secundum signum boni ingenij est abicere vanitatem. Non enim omne ingenium subtile est bonum. sed solidum ingenium quia nichil magis est infructuosum quam subtilitas quando sola est. Unde Petrus Rauanensis in sermone. Odibilius nichil est subtilitate unde sola est subtilitas. Quid enim prodest in illis expendere dies suos que nec domi nec milicie: nec in foro: nec in claustro: nec in curia: nec in ecclesia: nec alicui profunt. nisi dumtaxat in scolis. Seneca scribens ad Lucillum. Quid est inquit acutius arista et in quo est utilis. Tale est inquit ingenium quod sola subtilitate lasciviens nulla in se residet gravitate. Hec Petrus Rauanensis. Nota dictum Symonis de mephm. Cantuariensis. Archiepiscopi. ¶ Ista inquit valent in urbe non in orbe loquens. de subtilitate questionum ut ideo nos qui cristiani sumus quos demones infestant ut ad vicia attrahant quibus mors continue comminatur ut auferat operibus virtuosis studere debemus curiosis omissis. Juxta illud quod monet Seneca epistola decima sexta. Demens omnibus videret. si cum saxa in munimentum murorum senes et femine congererent cum iuventus infra portas armatas signum corruptionis exspectaret cum hostilia in portis tela vibrarent. et ipsum solum subfossionibus et cuniculis tremeret sederem ociosus et huius questiunculus proponerem. Quod non perdidistis habes cornua non perdidisti ergo cornua habes. Numquam tibi demens videar si istis impendo operam et nunc obsideor. Quid agam. Mors me sequitur vita fugit aduersus hec doce me aliquid. Effice ut ego mortem non timeam. et vita me effugiat. Tercium signum boni ingenij. est parvipendere loquacitatem et copiam excessivam verborum. Unde Augustinus in summa prosperi. capitulo. centesimo sexagesimo sexto. Bonorum ingeniorum clara est indoles in verbis disserentium verum amare non verba. Quid enim prodest clavis aurea: si aperire quod volumus non potest. Aut quid obest lignea: si hoc potest quando nichil querimus nisi aperire quod clausum est. Sic ergo tria sunt que bonum ingenium ostendunt. Tercio tria sunt que ingenium bonum corrumpunt. Nimia levitas. peruersa voluntas et lasciva voluptas. Levitas enim animi et dissolucio spectaculorum et ludorum secularium corrumpunt ingenium sicut dicit beatus Augustinus sexto confessionum. capitulo. 1. Secundo corrumpit bonum ingenium peruersa voluntas. Unde dicit Augustinus de moribus ecclesie ad Manich. li. 2. ca. 3. Scio quosdam esse qui

q̄q̄ bono ingenio vtrūq; ista vi
deant mala tñ volūtate ipsum q̄
ingenium sunt amissuri. ¶ Terco
corrūpit bonum igeniū lasciua vo
luptas. vñ Seneca in ꝓlo. i. li. de
clam. nichil tam mortiferum inge
nijs q̄ luxuria est quātū enim in
genia hominum corrumpant̄ las
ciuia ⁊ torpore cōmuniter ibidem
plangendo declarat Torpent inq̄t
ingenia desidiose iuuentutis nec
vnius honeste rei labore vigilat
Sompnus languorq; ac sompno
⁊ labore torpor malarum rerum
industria inuasit a īmos cantādi
saltandiq; obscena studia effemi
natos tenent: capillum frangere
⁊ ad muliebres blādicias extenu
are vocem mollicie corporis certa
re cū feminis ⁊ īmūdicijs nostroꝝ
adolescentium specimen est Quis
equalium nostrorum loquit̄ ibi
Seneca filijs suis tribus. senece.
mele. ⁊ nouato Quis inq̄t equali
um nostrorum quis dicam satis
ingeniosus. quis satis studiosus.
imo quis satis vir est molliti. eñ
uesq; nati manent expugnato
res aliene pudicicie negligentes
sue.

Capitulum. 9. lcō. 118.

Deus patrum nostrorū
⁊ dñe mīe qui fecisti ō
nia verbo tuo ⁊ sapien
tia tua cōstituisti hoīez
vt dominaretur creature tue: que
a te facta est vt disponat orbem
terrarum in equitate ⁊ iustitia ⁊
bilectione cordis iudicium iudicez
¶ Postq̄ salomō declāuit q̄ sapi
entiaz que est verus dei cultus ac
quirere non potuit nisi illam a deo
petēdo per instantiam sūme deuo
tionis In isto capitulo consequē
ter explanat formaz ⁊ seriem sue
supplicacionis quā deo proposuit
pro sapiēcia acquirenda. In hac
ā supplicationis enarracōne duo
facit nam p̄mo ostendit diuinaz
excellentiā. scd̄o allegat humanā
indigentiam. scd̄a pars ibi Quis
enim hominum Et ista duo alter
natim facit vsq; ad finem capitu
li quia aliquando supplicat. aliqñ
rationem allegat quare exaudiri
debeat. Circa primum duo facit.
primo captat benignam diuinaz
beniuolentiaz. scd̄o proponit sue
peticōis sentētiam. scd̄a pars ibi
da michi sedium tuarum. Circa
principium in captando beniuolē
ciam diuine maiestatis extollit de
um in tribus. ex dementia. ex po
tentia. ⁊ ex sapientia sicut patet
in littera vnde dicit sic deꝰ patrū
nostrorum Quando parentes ho
minis seruierunt alicui magno ta
lis homo familiarius ⁊ confidenci
us a tali domino postulat illud q̄
indiget. bonus etiam dominꝰ ad
optat filios bene sibi seruientium
Et ideo quia patres illi ex quibus
descenderat Salon̄ deo bene serui
erant sicut Abrahā ysaac Jacob
⁊ dauid. Ideo hic primo allegat
dicens Deus patꝝ nostrorum ⁊
domine mīe qui liberalit̄ dās mi
sericordiam. qui fecisti omnia ver
bo tuo. ⁊ filio tuo. Jo. i. Omnia ꝑ ip
sum facta sūt l̄ v̄bo tuo. ⁊ ita facilit̄
fecisti oīa sic hō loq̄t̄ v̄bū suū. In
ps̄ dixit ⁊ frā sunt Qui etiā sapīa
tua ꝯstituisti hoīez. q. d. licz oīa cre
aueis sapiēt̄ q̄ oīa ī sapīa fecisti
tñ ī creacōe hominis maxīe ēlucet

sapientia tua In qua ymaginem
tuaz posuisti Gen. p̄mo. Faciamꝰ
hominem ad ymaginem ⁊ simili-
tudinem nostram In quo eciam
tocius mundi quodāmodo repit̄
ymago Vnde ⁊ minor mundꝰ ap-
pellatur. Istum autem hominem
creasti ad tria scilicet ad dominā-
dum per potentiam ad ordinādū
p sapiam ⁊ ad iudicandū p deme-
ciaz vt sic in istis tribꝰ ymago dei
que est homo cor respōdeat ipsi dō.
tamq̄ suo exemplari qui per potē-
tiam sapientiam ⁊ clementiā cun-
cta gubernat Dicitur ergo. sapiē-
tia tua constituisti hominem vt do-
minaretur creature tue que a te fa-
cta est Eccl. 17. Posuit timorem illi-
us super omnem carnem ⁊ dn̄atꝰ
est bestiaz ⁊ volatilium. Et Gen. p̄-
mo Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ re-
plete terram ⁊ dn̄amini piscibus
maris ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuer-
sis aīantibus que mouentur sup
terrā Secūdo ꝯstituit dominus ho-
minem ad ordinandum per sapi-
entiam: qꝛ sapientis est ordinare.
Vnde subdit Vt disponat orbez ter-
rarum in equitate ⁊ iusticia Orbez
terrarum .i. homines qui orbem ter-
re inhabitant ps̄ Domini est ter-
ra ⁊ plenitudo eiꝰ. Non solum col-
latum est nature humane vt dn̄e-
tur super creaturam per potentiaz
sed disponat humanam ciuilitatē
s̄m rectam racionem iustis legibꝰ
⁊ statutis Hoīm enim genus ar-
te ⁊ racionibus viuit. Sicut dicit
Aristotiles primo metha. Tercō
constituit deus hominem ad iudi-
candum per clementiam Clemen-
tia enim debet esse in iudice. vt vi-
delicet odiat culpam ⁊ diligat per-
sonam Et q̄ntum ad hoc dicit Cō-
stituisti hominez in directione cor-
dis iudicium iudicet .i. faciat iudi-
cium. In directione inquit cordis
non per calumnias vel cauillacio-
nes. seu cautelosas circumuenci-
ones Et per oppositum dr̄ p̄uerbi.
28. Dux indigens prudentia mul-
tos opprimit per calumniam. Dn̄e
mīe Nota q̄ xp̄us est dn̄s mīe p̄p-
ter tria. s. p̄pter hereditariaz posses-
sionem. p̄pter acquisitoriā merca-
cionem ⁊ p̄pter opatoriam causati-
onem de primo patet Coz. 1. Be-
nedictus deus ⁊ pater dn̄i nr̄i ihu
xp̄i pr̄ mīaz. Sedm patet ī redēp-
tione qua suum sanguinez fudit
⁊ deinceps sicut dominus hoībus
mīam dare possit In ps̄. Qui rede-
mit de īteitu vitā tuā Qui coronat
te in mīa Tertiū pz qꝛ ipe fr̄it ⁊
efficit mīam vbi nulla suppetunt
merita. vn̄ sicut fabricator vel arti-
fex eēt dn̄s rei fr̄e tōlit̄. si cāz ret mate-
riā sic formā Ita xp̄us ē dn̄s mīe si-
ue diues in mīa Iux̄ dcm̄ apl̄i ad
Eph. 2. Deꝰ aut qꝛ creator oīm Eti-
am qꝛ ipē ē qui facit mīaz meritis n̄o
exigētibꝰ Et p̄pt̄ istas tres causas
dr̄ deꝰ ēm mīa diues p̄pt̄ nimiā cal-
tatē suā ⁊c̄. Surgit āt ī xp̄o magtu-
do mīe ⁊ p̄mptitudo ad miserēdū
ex tribus .s. ex naturali proprieta-
te ex generali potestate ⁊ ab expi-
mentali necessitate. Primo enim
sicut igni proprium est calefacere
soli lucere ⁊ illuminare. ita p̄prium
est cristo misereri vnde Canit ec-
clesia. Deus cui p̄prium est misere-
ri semper ⁊ parcere. Et iō dicunt sc̄i
q̄ deꝰ quasi inuitus pūit ⁊ coacte

a tarde Et sicut homo tarde facit il-
lud qd inuitus facit sm Crisosti.
Ita cristus tardus est in puniendo
a velox in miserando Et sicut ignis
tarde descendit a cum violentia: qr
est contra naturam ignis a veloci-
ter ascendit. ita cristus velocissime
miserentur a tarde a cum magna ex-
spectacone punit Et ideo dt in ps.
qd est longanimis a multum mise-
ricors In figuu autem qd cum dolo-
re a displicentia peccatores punit.
dicit p pphaz ysai. i. Heu ego co-
solabor super hostibus meis a vin-
dicabor de inimicis meis vbi ppoit
interiectionem dolentis. q. d. Cuz
dolore a displicetia consolabor me
Vnde sicut nulla res potest pdere
suam ppriam operationem totalit
qdiu manet. licet valeat impe-
diri vel retardari ad tempus. ita
nullo modo obliuiscetur misereri
deus nec continebit in ira sua mise-
ricordias suas. imo cu iratus fue-
ris mie recordaberis Abacuc. 3.
de hac mixtura misericordie a ire
Gregorius super Ezech. Omelia p-
ma pulchre declarat quomo deus
quando irascitur non omnino ira-
scitur: sz ineffabili modo cum ipse
culpas psequit etiaz ptegit pecca-
tores Ad qd adducit duas histo-
rias vna est de captiuitate decem
tribuu qua licet deus ordinaret ad
correctionez ppli sil tn eis puidit
de pphis a scis qui eos in illa capti-
uitate cosolarent Vn dt sic Nisi i-
quit iratus eet populu in captiui-
tatez mime tradidisset Et si oino
iratus eet elcos suos cu illo i captiui-
tatem non mitteret Aliam histori-
am inducit de populo israhel quo

missis. 12. exploratoribus de eis
redeuntibus populuz ad murmu-
raudum contra dominum prouo-
cauerunt i tntum vt dicerent se se-
ductos Dominus ergo iratus dic
qd nullus eorum terram promissi-
onis intraret. quo audito statim
compuncti se cum lacrimis afflix-
erunt a armis accincti parauerunt
se contra populum preliari vt p
lacrimas terram promissionis co-
quirerent Ruibus moyses per do-
minum dicit Nolite ascendere neqz
pugnetis Non enim sum vobiscu
ne cadatis coram inimicis vestris
Qua in re dicit Gregorius Pensa-
dum est si cum ipsis non erat cur
eos ne ascederent prohibeat. Si
autem cum ipsis erat quid est qd
ait Non enim sum vobiscuz. Et re-
spondet Gregorius Mira iquit dis-
pensacione discipline a misericor-
die Et cum ipsis erat a cum ipsis no
erat Cum ipsis non erat vt vince-
rent: sed cum ipsis erat ne ab ho-
stibus pirent O ineffabilia visce-
ra pietatis culpas insequitur a tn
peccantes protegit a iratum se indi-
cat a tamen ab hostibus defendit
Sic plerumqz p uulo filio delinquenti
irascitur mater reprehendit. incre-
pat a verberat. Sed si hunc impre-
ceps ire. vbi in mortis periculum
ruat aspexerit manum tendit a re-
tinet a que sic irata verberauerat
ac si non diligeret, sic diligendo re-
tinet ac si irata non verberasset.
Hec Gregorius Et si queratur qs
compellit deum punire a non pre-
stare misericordiam totaliter libe-
rantem a pena exq est omps. Ru-
det Crisos. Tu iquit pctor q miaz

238

non desideras Sicut enim qui desi-
deranti misericordiaz denegat cru-
delis est ita q̄ non desiderāti mīam
prestat iniustus est Et si queris
quis est homo qui non desiderat
mīam. Rñdet tu qui ꝑmanes ī pec-
catis. Desiderare nāqꝫ mīaz dei est
conuerti ad deum Ille ergo deside-
rat mīam dei qui timet iram eius
Qui enim iram non timet non de-
siderat mīam ꝫ contempnit. Secū-
do deus est misericors ex generali
potestate Quanto enim homo vel
bestia naturaliter est potentia ma-
ior. tanto est ad clementiaz ꝓmp-
cior: sicut patet de leone q̄ cum sit
aīalium fortissimus est tñ in pro-
stratis misericordissim⁹. Homī
enim vel animali ꝓstrato sibi na-
turaliter sibi miseretur ⁊ ꝑcit Iux̄
illud. Parcere prostratis scit no-
bilis ira leonis. Si etiam catulus
mordeat leonem. leo nō se vindi-
cat de catulo. sed si catulus morde-
at catulum statim remordetur ab
eo ⁊ lacerant se inuicem ad mutu-
am vltionem. Similiter mulieres
qꝛ sunt naturaliter debiles crude-
lissime se vindicāt quādo possunt.
Deus aūt infinitus est ī potentia
qꝛ omp̄s Ideo oīm miseretur: hec
cā diuine mīe assignat̄ infra. ii. c.
Misereris oīm qꝛ oīa potes Et idō
canit eccīa Deus q̄ omnipotētiam
tuam parcendo maxīe ⁊ miseran-
do manifestas ⁊c̄ Si enim aliquis
hoīm regem offendat extra potē-
tiam suam se transferre potest ex-
ulando ⁊ in regnum aliud transe-
undo Vel si ipsū ꝯtempnens mo-
ri non timeat oēm potestatem ta-
lis regis euacuet Non enim habꝫ
homo potestatē nisi in corpus qd̄
affligi non potest anima separa.
Sed isto modo non est de dei potē-
tia qꝛ ipsius regnum est vbiqꝫ in
terra celo ⁊ īferno In ps̄. Si ascē-
dero in celum tu illic es: si descende-
dero ad infernum ades Ipsi⁹ eti-
am dn̄ium non finitur ī morte cor-
porali qñ .s. aīa separatur a corpore
qꝛ ipse potest corp⁹ ⁊ animaz mit-
tere in gehennam vñ. 2. Mach. 6.
Manum oīpotentis dei neqꝫ viu⁹
neqꝫ defunctus effugiam. ¶ Ter-
cō deus est misericors ꝓpt̄ exp̄imē-
talem necessitatem vñ Grauitatē
alicuius morbi medic⁹ potest sci-
re triplicitet. s. per speculacionem
in libro. per examinacōem in sig-
no. ⁊ ꝑ expentiam in corpore ꝓpo
Ille autem medicus qui morbuz
infirmi cōsiderat speculatiue bene
cōprobabilit̄ ei ꝯpatit̄ Magis āt
ille q̄ signa accidētia ⁊ circumstan-
tias infirmitatis practicando exa-
mīat. Sꝫ maxīe ille īfirmo ꝯpatit̄
q̄ morbū ꝯsimilem ī corpe suo por-
tat Crist⁹ āt añ incarnacōem no-
stras infirmitates ꝯgnouit specu-
latīe ī. li. sapīe eterne. Et idō fuit
mīcors In ps̄. quō miseret̄ pr̄ fili-
oꝝ misert⁹ ē dn̄s timentibꝫ se qm̄
ipe cognouit figmētū nr̄m P⁹ in-
carnacōez āt suā ꝯgnouit dn̄s īfir-
mitates nr̄as ī sua cotidiana ꝯu-
sacōe qñ factus ē medic⁹ practi-
cans sanādo īfirmos vbiqꝫ. tūc eī
habuit maiorem cōpassionez ⁊
mīam. Tādē qñ tēptatus ē. sitiuit
esuriuit occisus ē tūc didicit noscē
nr̄as īfirmitates ꝑ expiētiā Et idō
tūc mīcors ē effcūs. Nō tñ qꝛ illa
res dicēt̄ mag̃ c⁹ vna extremitas

celum attingeret et alia in infernum descenderet quantum ad longitudinem. Iterum si latitudo eius tanta foret quod totam terram repleret. eius etiam duratio ita longa quod in eternum duraret talis inquam res non immerito diceretur magna. Huiusmodi est misericordia dei que a celis incipiens filium misit non solum in mundum: sed usque ad infernum ut inde tolleret animas patrum. In psalmo. Misericordia magna tua est super me. et eru. a. m. ex inferno inferiori. Tercio totam terram replet: quia omnem hominem cuiuscumque fuerit nacionis aut gentis si ad eum velit conuerti: recipit et acceptat. In psalmo. Misericordia domini plena est terra. Tercio hec gratia non fit nouiter hodie nec per duos annos sed a principio mundi ita fuit et sic erit in finem. In ps. Misericordia eius ab eterno usque in eternum super timentes eum. Et ideo signanter dicit ps. Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et ideo apostolus dei misericordiam vocat caritatem nimiam. Ephe. 2. Deus inquit qui diues est in misericordia propter nimiam caritatem quam dilexit nos cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in xpo. Cui est honor et gloria in secula seculorum amen. Lectio. 119.

Da michi sedium tuarum domine assistricem sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis quoniam seruus tuus sum ego et filius ancille tue. Homo infirmus et exigui temporis et minor ad intellectum iudicii et legum. Etenim si quis erit consummatus inter filios hominum si ab illo fugerit sapientia tua in nichilum computabitur. Postquam Salomon deprecaturus dominum deum pro sapientia impetranda captauit beniuolentiam diuinam. In hac parte proponit deuote sue peticionis sententiam. Et circa hoc duo facit. primo proponit formam sue supplicationis. Secundo allegat causam diuine exauditionis. Secunda pars ibi Quoniam seruus tuus sum. In peticione autem sua duo ponit ad bonam vitam necessaria. videlicet diuinam informationem et diuinam approbationem. Primum pertinet ad intellectum. Secundum ad voluntatem siue affectum. Petit ergo duo videlicet: sufficientiam noticie et complacentiam bone vite. Quantum ad primum dicit sic Da michi sedium tuarum domine assistricem sapientiam. Quantum ad secundum Et noli me reprobare a pueris tuis Da inquit michi Quia nec emere possum nec violenter auferre pro uerbi. 17. Quid prodest diuitias habere stulto cum sapiam emere non possit. Da mihi igitur sedium tuarum assistricem sapiam id est sapiam sanctorum angelorum in quibus sedes Iuxta illud ps. Qui sedes super cherubin Assistricem sapiam id est sapiam quam tue maiestati semper assistit. Non enim petiuit sapiam mundi: quam sedibus principum et pontificum semper assistit quia illa stulticia est apud deum. i. Corin. 3. Sapiam autem loquimur inter perfectos Sapientiam autem non huius seculi neque principium huius seculi: sed loquimur dei sapientiam in ministerio absconditam quam predestinauit deus etc. Quesiuit ergo Salomon sapientiam: non huius seculi sed sapiam quam assistit sedibus dei.

239

Sedes etiam dei dici possunt aīe de-
uote in quib⁹ xp̄us quiescit sup̄ .
vc. In animas sāctas se trāsfert
Et noli reprobare me a pueris tu-
is. hoc ē dignare me inter pueros
tuos acceptare Et noli pmittere vt
propter demerita mea sim t̄probā-
dus ⁊ eiciendus a consortio pue-
rorum tuorum ⁊ electorum humili-
um ⁊ puulorū in oculis suis. luce
18. Sinite paruulos venire ad me
talium est enim regnum celorum
Hec est ergo forma supplicacōis.
Sequitur allegacō cause diuine
exauditionis ⁊ allegat q̄ deus de-
bet eum fauorabiliter exaudire p̄-
mo racōne sumpta a parte sui. se-
cundo ratione sumpta a parte dei
Secunda pars ibi. Tu autem ele-
gisti me regem. A parte autē sui
assignat duplex motiuum quorū
vnum procedit per modum iusti-
cie. ⁊ aliud per modum misericor-
die. Primum est specialis fami-
liaritas. Scd̄m naturalis imbecil-
litas Specialem familiaritatem al-
legat dicens. Quoniam ego seru⁹
tuus sum ⁊ per fidem ⁊ deuocionē
Et seruos suos vtiles ⁊ necessarios
solent homines fauorabilit̄ exau-
dire Johel. 2. Super seruos meos
⁊ ancillas meas in diebus illis
effundam spiritum meum. Et nō
sum seruus tuus cōducticius vel
empticius sed origenarius: quia
nec tibi seruiē cepi de nouo s̄ ab u-
beribus matris mee ad hoc extiti
educatus: quia filius ancille tue
⁊ bersabee. hoc est domine. Dicit
Salomō primum motiuum quare
dignus sum exaudiri a te scilicet
specialis familiaritas. Sed aliud
est quod magis prouocat ad cō-
passionē ⁊ ad dandum m̄ q̄d pe-
to per modum beneficij ⁊ miseri-
cordie. non aūt per modū meriti
vel iusticie. videlicet naturalis im-
becillitas. propter quam sum im-
potens ad faciendum illud q̄d de-
beo Et q̄ntū ad hoc dicit Homo
infirmus ⁊c̄ Vbi primo allegat
impotentiā ex defectu nature. scd̄o
ex defectu gracie. Ex defectu natu-
re allegat impotentiam dupliciter
p̄mo ex parte corporis. scd̄o ex p̄-
te anime Ex parte corporis dicit.
homo infirmus ⁊ exigui tempois
q. d. Quia dicor homo ⁊ recognos-
co ꝓpam vilitatē. hō enim d̄r ab
humo. q̄ infirm⁹ cōfiteor fragili-
tatem vnde dicebat xp̄us Math.
26. Spūs quidē pmptus ē caro āt
infirma q̄ exigui tp̄is p̄uid̄o vite
breuitatē Job. 14. Breues dies ho-
minis sunt Et sapie. 2. Exiguū ⁊ cū
tedio est tēp⁹ vite nr̄e. Ex p̄te aūt
aīe allegat ignorantiā: dicens Et
minor supple sum ad intellectū iu-
dicij ⁊ legū. Ista materia iudicio-
rū noticia ⁊ legū quā de⁹ statuit ī
ecclesia est necessaria iudici leuit̄
18. Custodite leges meas atq̄ iu-
ditia que faciens homo viuet ī eis
Vltimo allegat ipotentiā ex defcū
gracie q̄ q̄ntūcūq̄ hō sit p̄fectus
sciencijs quas potest acquirere p̄
naturam sine gratia nichil faciet
meritorium vite eterne Et ideo di-
cit Etenim si aliquis fuerit consū-
matus ⁊ perfect⁹ q̄ntum homo po-
test per naturam. si ab illo fugerit
sapiētia tua ⁊ noticia tua vel fidei
tendentis in te per dilectionem in
nichilū cōputabitur Sapiētie. 13.

vam fūt oēs homines īm quibus
non ē sapia dei Et iō de mſipiētib⁹
dr supra 3 ca Et siquidez longevi
te erūt: i méthlū oputabūtur Ne
li me reprobare a pueris tuis Nō
q sci a duob⁹ hoīes pueis cōpanē
pter sepē pueri condicōnes que
istis vſibus ꝓpanūr Sunt pueri
puri puiſq; cabantur Currūt
letanē: cito dāt: cito pacificantur
Sunt pueri parui puri paruo so
ciati Conformes ludunt: cito dāt
cito pacificantur Est enim i puēo
inuenire parutatē: puritatem so
brietatem: cōformitatē: iocunditā
tem: liberalitatez a tranquillitatē
Sic moraliter sancti sunt pui con
tra tumorez superbie puri contra
fetorem luxurie sobrij contra fre
uorem gule Conformes contra li
uorem inuidie Jocundi cōtra tor
porem accidie Liberales contra ti
gorem auaritie a tranquilli cōtra
frūorem iracundie Primo dico
q sancti sunt parui p hūilitatem
Cū ei porta celestis sit pua a angu
sta oportz ibi volentes intraē par
uos fieri Matb 18 Nisi cōuersi fue
ritis a efficiami sic puuli non intra
bitis i regnum celorum Et Luc 18
Quicūq; nō accepit regnū dei sicut
puer nō intrabit i illō Preciosa
iocalia solent cōdi in cristallo cō
muniter ꝓpter duo Primo q sic ho
neste a secure saluant a pulueree a
ab extrinseco tactu lesiuo Secūdo
q sic bene manifestātur Cristallꝰ
ei cū sit tūsparens p mittit speciez
rei tūsite ad oculū imo auget spe
ciem a facit rez apparere maioris qñ
titatis ꝙ est Isto modo moraliter
qui vult virtutes aliquas saluas
custodire occulteē a operiat eas
sub humilitate Est enim humili
tas sicut cristallus quia seruabit
virtutes a pulueree vane glorie a
tactu siue palpatione laudis hu
mane a in conspectu dei faciet eas
apparere maioris valoris ꝙ si per se
starent sine humilitate Per istū
medium presentauit beata virgo
deo suam virginitatem: suam pie
tatem a suam caritatem Ita q̄ om
nia fuerint cooperta sub cristallo
humilitatis Ideo signanter dicit
in suo cantico Quia respexit humi
litatem ancille sue Luce primo Si
tuc in gracijs naturalibus a etiā
acquisitis generaliter satis patet
quia quelibet virtus talis tanto
maior videtur qñto magis sub hu
militate continetur Si enim sapiē
tia nimis nuda ostendatur per ia
ctantiam si pulchritudo si fortitu
do nimis apparet Et si etiam qēli
bet bonum nature minus est gra
tū hoī Sed qñ cōiūgit cuz hūilita
te gratū fit hoī a acceptū itūitū: q
ipa etiā supbia appetit humlr ap
parē Nemo ei est q̄ supbus velit
videri vnde Bernū de 12 gradib⁹ hu
militatis Gloriosa res ē hūilitas
qua ipa q̄ supbia palliare se ap
petit ne vile sctā vnde de Saule legi
tur primo Re decimoquinto Cum
esses parvus in oculis tuis caput
in tribubus isrl factus es Propter
humilitatem fuit electus a ꝓpter
superbiam derelictus Habet er
go puer paruitatez contra tumo
rem supbie Secundo hz puritatē
contra fetorem luxurie quāto do
minus est maior tanto maiorem
honestatem in seruo suo seruiēte

requirit. Deus autem maximus
dominus est et ideo vult ministros
suos esse mundos et honestos In
cuius figura legimus .1. Re. 21. Rd
cum dauid venisset cum socijs ad
achimelech sacerdotem in Nobe. et fa-
mes eos vrgeret vehementer Petet
quod dauid ab achimelech panem pro
se et suis in tanta necessitate Rn-
dit sacerdos Si mundi sunt pueri
maxime a mulieribus manducent
q. diceret necessitas Non habet le-
gem. sed si immundi essent nullo mo
eis darent. fetet autem luxuria non
solum in conspectu dei et angelorum
bonorum. imo etiam coram quibus-
dam demonibus nobilis nature
Vnde quidam nigromanticus cum
demonem more solito inuocasset
post longam expectacionem et car-
minum suorum terminacionem tan-
dem apparuit stans a longe vesti-
bus obturans nares suos. a quo
cum coniurator quereret Quare ita tar-
dasset et quare ita a remotis se per-
tibus tenuit Respondit Fetor inquit
luxurie tue non permittit me ad
te accedere. Cognouerat autem me-
retricem suam clericus ille parum
ante De talibus verificatur illud
Johelis. 2 De cadaueribus eorum
ascendet fetor. Tercio puer habet
sobrietatem contra feruorem gu-
le. quando enim indiget comedit
et bibit et mensuram naturalem
non excedit Sic sancti viri in hoc
pueros ymitantes quantum cum natu-
re sufficit capiunt et tunc tam sa-
nitatem quam sumptus saluabunt. In
cuius signum legimus Danielis.
primo Rd daniel et socij sui pueri qui
nolebant comedere de cibis regis
Nabuchodonosor nec bibere de vi-
no eius, sed comederunt legumina
et biberunt aquam: honestiores fu-
erunt ceteris pueris caldeorum. Vnde
dicitur ibi post decem dies inuenti
sunt vultus eorum meliores et cor-
pulentiores pre omnibus pueris
qui vescebantur cibo regio Et pue-
ris illis dedit deus scientiam et dis-
ciplinam in omni sapientia. et li.
Et ideo merito comparatur sobrietas
ametisto de qua dicitur Lapidario
c. 16. B facilis sculpi contrarius ebri-
etati. Carus haberetur si rarior in-
ueniretur. Dicitur autem de isto
lapide quod preseruat equum gestan-
tis a cespitacione et infirmitate.
Isto modo moraliter sobrietas est
facilis sculpi, quia sobrij facilime
docentur et castigantur. Similiter
anima viri sancti est sicut eques
et caro sicut equus ysaie. 31. Equi
eorum caro. Anima istum equum
debet regere et refrenare et iterum
vrgere calcaribus Si vero eques. v.
anima istam gemmam id est so-
brietatem portauerit, equus id est
caro non perdet sensum nec cespi-
tabit in via morum nec cadet super
peccatum imo corporalem infirmi-
tatem euadet Seneca. 10. declama.
dicit quod ideo subito morimur: quia
de mortibus viuimus Quicquid
auium volitat: quicquid piscium
natat: quicquid ferarum discurrit
nostris sepelitur ventribus Rue-
ritur ei quare nunc subito moria-
mur quia nunc mortibus viuimus.
Et ad lucillum epistola. 1. Morbos
multos multa fercula fecerunt in-
numerabiles morbos non mirabeis
Coquos numera De hac materia

notabiliter loquitur Innocentius de vilitate conditionis humane. Initium inquit vite hominis panis et aqua. Gulosis autem non sufficiunt fructus arborum. non grana leguminū. non radices herbarū. nō pisces maris. non bestie terre non aues celi: sed queruntur pigmenta. parantur aromata. capiuntur obesa. que studiosissiē coquuntur et laute parantur officio ministrorum alius contundit et colat et alius confūdit et cōficit. substantiam vertit in accidens naturam mutat in artez vt saturitas transeat in esuriem reuocet appetitum ad irritandū gulam non ad sustentandū naturam non ad necessitatem supplendam sed ad cupiditatem explendam Hec ille.

Quarto habet puer conformitatem contra liuorem inuidie Si puer videat nutricez flere statim collacrimatur. Et si videat eam ridere mox arridet Isto modo vult deus q sancti viri in presenti compaciantur tribulatis et cum proficienbus gaudeant Juxta doctrinam apostoli ad Roma. duodecīo. Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus. vt sint omnibus cōformes et coniuncti per caritatez. Isti figurantur per pueros clamantes in templo O sanna cristo Math. vicesimoprimo. Soli puei carentes inuidia digni sunt deum laudare.

Quinto puer habet iocūditatez contra torporem accidie Jocunditas enim cordis facit eos ita mobiles q currunt ambulant et discurrunt et ludunt et numq̄ sunt ociosi Sic sancti in presenti debent esse laboriosi solliciti et semper in aliq̄ vtili occupati. Juxta illud Sic fac q nulla sine fructu transeat hora Nunc predicando. nunc infirmos non solū corpe sed et fide leniter informando vngentes oleo leticie fidei salutaris. Horum figuram habuit Samuel de quo primi Re. primo et secundo capitulis dicitur Puer Samuel ministrabat coraz domino statim cum esset ablactatus

Sexto puer habet liberalitatem contra auaricie rigorem. Puer eī libenter dat quicquid habet Isto modo viri sancti liberales esse debēt per elemosinarum largitionem Istos figurabat puer habens quīq̄ panes ordeaceos et duos pisces de quibus cristus saciauit quinq̄ milia hominum Johānis sexto Et tobias qui cum iunior esset omnibus de tribu sua in captiuitate nichil tamen puerile gessit in opere sed omnia que habere poterat cotidie ꝯcaptiuis fratribus qui erāt ex eius genere impartiuit Tobie primo Septimo habet puer trāquillitatem contra furorem iracūdie. Puer enim nullum ledit et si ipse offendatur et ledatur statim ē remittit Vnde pro vno pomo recōsiliatur licet fuerit valde offensus Isto modo sancti remittere tenentur illis qui contra eos delinquūt.

Nota q Aristotiles nono ethicorum capitulo decimotercio scdz Thomam distinguit tres species iracundorum. Sunt enim quidam acuti, quidam amari et quidaz difficiles Acuti dicuntur qui velociter irascūt et velocit q̄escūt. Et istud ē optimuz qd hnt q nō retinēt irā

241

im cor de celando: ꝙ statim ira ꝯ sua per aliqua signa manifestant ꝓpter velocitatē motus ire Et ad istā speciem maxīe disponunt colerici ꝓpter subtilitatez colere Amari dicitur quorū ira diu pseverat a eā nūq̄ ostendūt ꝙ occultant a ido sunt amarissimi in seipsis a etiam ad alios a indigent multo tpe ad hoc q̄ digerant iram suam. Et ad hanc iram maxime disponuntur melancolici ꝓpter grossiciem hūorum melancolie. Difficiles sunt q̄ nūq̄ cessant ab ira cepta donec fuerint vindicati Istas tres species vincere debet scūs p mansuetudinem a moderantiam rationis. Primam p modestiam ne sit acutus Secundā p pacientiam ne sit amarus. Tertiam p pietatem ne sit difficilis vt sit puer deo gratꝰ moralis de quo Osee. i. Puer israel a elegi eum.

Lō. 170.

Tu autez elegisti me regē populo tuo a iudicem filiorum tuorum a filiarū a dixisti me edificare templum in monte sancto tuo a in ciuitate habitacōis tue altare Similitudinem tabernaculi sancti tui qd ꝓparasti ab initio a tecum sapientia tua que nouit opera tua a que affuit tunc cū orbem terrarum faceres a sciebat quid placitum esset oculis tuis a quid directum in preceptis tuis. Postq̄ salom supplicauit p sapia impetranda a rationem qua a do exaudiri debeat allegauit sumptā a parte humane necessitatis. In hac parte consequenter aliaz subiungit rationem ad idem suptam ex parte diuine bonitatis Et est ratio talis. Decet diuinam bonitatē perfecte illa consummaē que proposuit a icepit. Sed tu proposuisti per electionem mei q̄ forem rex a iudex populi a edificator templi q̄ sine tua sapientia consūmari nō possunt. Ergo decet te deum michi dare sapientiam. qua ista que tu proposuisti me facturū consūmare possem. Dicit ergo sic Tu elegisti me regem. q. d. non me ingessi per presumptionez nec me intrusi per violentam occupationem. Sed tu me elegisti non super vnā ciuitatem vel insulam: sed vt rex sim populo tuo Vnde. 2. Paralip. 1. vbi ponitur historia de supplicatione salomonis. Quis ꝑt hūc populum tuum qui tam grandis est digne iudicare? Non solum elegisti regem populo tuo. sed voluisti me esse iudicez immediatuz filiorum tuorum a filiarum tuarum. tam maiorum q̄ minorum. Secundo modo nō solum elegisti me in regem a iudicem sed in artificem a edificatorem. Vnde dixisti me edificare templum in monte sancto tuo. t. Rg. septimo dixit dominꝰ ad dauid. Suscitabo semen tuum post te a edificabit templū nomini meo. Et paralip. 28. Salōn filius tuus edificabit domuz meam a atria mea Ipsum enim elegi michi in filium a ego ero ei in patrem Templum in q̄ in mōte sancto tuo Iste mōs sicut dicit hebrei fuit ille mōs in quo abraham volebat immolare filium suū ysaac. Gen. xx. Et ibi erexit altaē

Et in eodem loco fuit postea altare templi de quo hic subditur Et in ciuitate habitacōis tue altare Hec ciuitas fuit Jherusalem de quo i ps. Jherusalem que edificatur vt ciuitas Altare dico habens similitudinem tabernaculi tui sācti ab inicio ꝛ tale altare iusisti me facere. quale fuit altare tabernaculi Moysi. ab inicio ꝛ ab antiquo. hec tu deus pater ordinasti de me. ꝛ tecum sapiētia tua ꝛ filius tuus qui sapientia nouit opera tua creationis recreationis ꝛ glorificationis de quibus Abac. tercio. Cōsideraui opera tua ꝛ expaui Que quidem sapientia affuit tunc cum orbem terrarum faceres creando de nichilo. Et sciebat quid placitum esset in oculis tuis circa genus humanum ꝛ quid directum in preceptis tuis ꝛ quibus preceptis voluisti hominem dirigere in teipsum sicut in finem suum

Oritur h dubitacō litteralis.

Dubitacō litteralis An electores prelatorum teneantur eligere meliorem Rd non quia decretal' dicit. Sufficit eligere bonum nec est necesse eligere meliorem. Ad oppositum videtur quarto. Re. decimo Eligite meliorem de filijs domini vestri ꝛ ponite super solium patris sui dicendum est. ꝙ non semper ille qui est melior simpliciter est melior ad prelacionem. Ille enim inter homines est simpliciter melior qui est caritate perfectior Vnde Augustinus ench. octuagesimo tercio. Quanto caritas in quocumque maior est. tanto melior est in quo est Cum enim quereretur Vtrum quisque sit homo bonus. non queritur quid credat aut quid speret: sed quid amet. Contingit autem frequenter ꝙ ille qui est perfectissimus in caritate multa deficiant q̄ necessaria sunt prelato. puta sciēcia ꝛ valitudo corporis ꝛ huiusmodi Electio autem eorum que sunt ad finem. debet fieri scdm conditionē finis Et ideo dicendū ꝙ electores quicumque talem eligere tenentur qui sit melior ad statum illum cui per electionem prouidere tenentur eligere meliorem. Per hoc patet ad argumenta. quia decretalis intelligit de simpliciter meliorē vult decretalis dicere ꝙ non tenentur eligere meliorem ad illum statum sed sufficit eligere bonum ꝛ propter hoc non est electio cassanda nec decretalis informat conscientiam electorum sed iudicium publicum Auctoritas ad oppositū intelligit de meliore ad talem finem

Oritur h dubitacō lrālis secunda

Alia dubitacio litteralis. An melius sit habere reges per electionē q̄ per hereditariam successionem Et hanc mouet Aristotiles tercio politi. ꝛ arguit ꝙ non p generacionem siue p hereditariam successionem: qr contingit frequenter filium boni regis esse malum. Malus autem destrueret cōmunitatē Si vero dicatur ꝙ pater preuidens filium malum daret alteri regimē qui esset bonus dicit Aristotiles. ꝙ non est credibile immo difficile esset ꝛ quasi supra naturam humanam: quia cum traderet regnū magis dilecto. ꝛ filius est quasi alter ipse necessarium videretur ꝙ tradēt illd filio. Istam q̄onem

sion soluit Arestotiles Sz dicunt expositores q melius ē p se loqn do a simplicit ɔtinuare regnū per electionē: qr tūc semp potest vtuosus regere. p accn̄s tn̄ meli⁹ est in casu ɔtinuare regnū p gn̄is successionē. Primo ꝓpter discordiaz a dissentionē eligentiuz. Secūdo ꝓpter ɔsuetudinē dn̄andi in vna domo. Tercio q eq̄li sibi nullus vult subici de facili. a iō mutatio regni est periculosa p electionē ē periculosa paci cōitatis. ꝫ hoc ē p accn̄s. Si em̄ eēnt omnes racōnabiles a habētes zelum reipublice melius esset regi p elcōez ɔmunitatis ab vna psona q̄ p successionē nature. Aliā mouet ibidē q̄stionem de potentia regis. a q̄rit q̄nta debet esse. Rn̄dit q oz regis potētiam esse tantam q sit maior q̄ sit alicuius vni⁹. a maior q̄ quorūdam pluriū de illa cōmunitate. Debet tn̄ eē minor q̄ potētia mltitudinis. Aliā soluit ibidē de rege a est. An melius sit regi optima lege vel optimo rege. Dicit: optio rege. quia impossibile ē legē excogitare q̄ nō indigeat applicatione: interp̄tatione a dispensacōne q̄ ab optimo rege fieri pn̄t. Tu autem elegisti me regē populo tuo. a iudicem filioꝝ tuoꝝ a filiarū tuarum

Ex ista auctoritate informat princeps quilibz a p̄latus circa statū suum q̄tuor ɔsiderare. viz q nō sit īmissus p intrusionē. q non sit remissus p dissimulationem. q nō sit neglector culparū. a q non sit acceptor psonarū. Primo ɔsidēt p̄latus siue p̄nceps q nō sit īmissus p itrusionē. ꝫ vere posset dicere deo. Tu elegisti me. Forma aūt p̄latoꝝ eligēdoꝝ est ipse xp̄s in trib⁹ sciz In sua ɔceptione: natitate a ɔuersatione. Fuit em̄ ɔcept⁹ spūs sancti coopacōne Cōuersatus em̄ in mūdo sine ambitione ac peccati opatione. Vnde qn̄ populus eligit eū in regē fugit a rēnuit rex fieri Joh. 6. Isto mō qui debet intrare ad statū p̄lature dz cōcipi in mentib⁹ electoꝝ p spūs sancti inspiracōnem: nō p ɔspirationē dissolutoruz. Debet nasci de matre q̄ est ɔgregacō siue capitulū: cui debet p̄esse. sine corrupcōe Ita q nec sit corrupta prece vel p̄cio: vel minis potentū. Debet g̊ sic elect⁹ admittē statū suuz sine ambicōe vt velit si possit: ex corde fugere a deuotus obedire vt de⁹ sibi possit dicere illud ysa. xx. Noli timere serue me⁹ iacob: rectissime quē elegi. Sed timēdum est q nō nulli eligūt ꝓpter pciales affectōnes: quidā ꝓpter mūdiales possessiones. a quidā ꝓpter curiales inpositiones. Considerant nō nulli electores: nō quis melior vita. clarior sciētia a fama celebrior Sed q̄ sibi velit eē in bn̄ficijs a subuētionib⁹ vtilior. quis velit min⁹ vitā suā emēdare: quis velit crimīa dissimulare Considerāt alij: quis est in reb⁹ locupletior. in bn̄ficijs pīguior: in expēsis ꝓfusior: in ɔuiuijs lautior: in ociosa familia multiplicior. Alij: quis est regi a regalib⁹ gratior a acceptior: quis parentuz generositate nobilior: quis mundane vanitati abilior a vsitatior īuenitur. Isti nō eligunt p spūm sanctū. ꝫ p spm̄ neq̄. Cōtra quos

adduci p̄t

adduci potest illud. 2. Re. 10. Eligi-
te meliorē a eū qui vobis placue-
rit de filijs dn̄i vestri a ponite eū
sup soliū patris sui. ¶ Nota q̄ p̄-
mittit meliorē a eū qui vob̄ pla-
cuerit de filijs dn̄i vestri: in signū
q̄ bonitas grāꝝ: nō acceptio p̄so-
narū dz eē causa q̄re vob̄ placeat.
At fert̄ quēdaꝫ dixisse regi Lodo-
voico q̄renti. Cur nō fiūt miracula
p̄ epos a p̄latos moderni tp̄is: sic
olim fiebāt in p̄mitiua eccia. Cau-
sam huiꝰ assignat dicēs. Tpe pri-
mitiuo elcōnes epōꝝ a p̄latoꝝ fie-
bāt p̄ spm̄ sanctū: cuius est facē
miracula. mō fiunt p̄ reges a p̄n-
cipes qui miracula facere nō p̄nt
Secūdo ꝯsideret prelatus vel prin-
ceps: q̄ nō sit remissus p̄ dissimu-
lacōem: quia electꝰ in regē. Rex ei
a regēdo dicit̄ a est nomē tam ho-
noris q̄ oneris. Tenet̄ em̄ exēplū
alijs p̄bere exemplū p̄bitatis mo-
ralis vt dicat cū Gedeōe Judicuꝫ
6. c. Qd̄ me videritis facere: facite.
Plus ei manēt egregia facta p̄n-
cipis q̄ iusta īperia. De Julio ce-
sare dicit̄: q̄ numq̄ dixit militibꝰ
suis Ite s̄ Venite. Vñ p̄mi Re. 12.
Constitui vobis regē a rex gradi-
tur ante vos. Narrat sextus Juliꝰ
Stratogematon. li. 2. c. 4. De quo-
dā duce qui vocabat̄ Pesticorus
h̄ cū interrogatus esset a militibus
Quid imperaret. Dixit vt se imita-
rēt a nichil aliud. a arrepto ligno
p̄mus hostes inuasit. Talis debꝫ
esse r̄sponsio boni prelati vt possit
dicere cū capitulo Imitatores mei
estote a obseruate eos qui ita am-
bulant: sicut habetis formā nrāꝫ
Ad Eph. 3. Trogꝰ valeriꝰ li. 7. nr̄-
rat q̄ Argeꝰ rex Macedonū mori-
ens reliquit filiū puulum. Conti-
git Macedones interim ꝯtra illiri-
os bellare a vinci: qui statī se recol-
ligētes regē suū puerū in cunis ia-
cētem ante aciez posuerūt a sic eos
vicerūt: ostendētes macedonibus
regem defuisse nō virtutē. Morali-
ter p̄sētia p̄lati sēp iuuat sb̄ditos
¶ Tercio cōsideret p̄latus: ne sit
neglector culparū in inquirendo:
discutiendo a puniendo: quia est
electꝰ in iudicem. Tu aūt elegisti
me in iudicem ac̄. Dicit phs. 1. E
thicoꝝ. Qd̄ vnusquisq̄ est bonꝰ
iudex eoꝝ que cognoscit. Et iō ad
bonū iudiciū dandū requiritur in-
quisicō a cognitio: ne homo proce-
dat ex incertis suspicōnibus ex v-
na p̄te. a ex alia p̄te debet homo i-
quirere ne mala serpant a augeā-
tur p̄ defectū correctionis. cū vero
c̄mina sint cognita ꝯtinue: si pos-
sibile est sint correcta p̄ iudicez q̄
debet esse. sicut iustum animatuꝫ
sicut dicit̄ 4. Ethicoꝝ. vt mēs sua
tota sit a iusticia occupata. Et idō
populus accedit ad iudicem sicut
ad iusticiam animatam vt in oī-
bus reddat qd̄ iustum est. Vnde
Eccī. 7. Noli q̄rere fieri iudex n̄ va-
leas v̄tute irrumpere iniquitates
Hugo de sancto victore in li. suo
d̄ 12. abusionibꝰ claust. dt q̄ tres
sūt species vel modi negligentiuꝫ
p̄latoꝝ. Quidam sunt qui bene vi-
uūt a subiectos male viuere per-
mittunt. quidā sūt q̄ male viuūt.
a subditos suos bene viuē cogūt
quidā sunt qui male viuūt a sub-
ditos male viuere volūt. a q̄dam
sūt qui bñ viuūt a sb̄ditos male

283

viuere pmittūt exēplo precedūt: ꝫ non increpādo delinquūt. Licet em̄ bñ viuant necē tñ est vt de grege sibi cōmisso dño gregis racōez reddāt. Illi vero q̄ male viuūt ⁊ subiectos bñ viuere cogūt errātes reuocāt: ꝫ rectos ⁊ fortes occidūt reuocāt v̄bis. occidūt exēplis de tercia specie non oportz facere mētionem. Hec Hugo. Quarto īformatur p̄latus ⁊ princeps ne sit acceptor psonaꝝ. Cū dt filiorū tuorū ⁊ filiaꝝ tuarū. i. electus sum ī regez ⁊ iudicē. tam maioꝝ q̄ minorum tā simplitiū q̄ perfectoꝝ. filioꝝ inq̄t tuoꝝ. i. electus sū vt iudicē populū tuū non sicut ꝑuos meos vel rusticos ꝫ sicut filios gubernādo vt sim eis loco tui pater non tyrān⁹. Bernar. sup Cañ. Discite subditoꝝ matres vos eē debere nō dños studete magis amari debere q̄ metui. Et si interdū seueritate op⁹ sit p̄na sit nō tyrānica. matres fouendo ⁊ patres corrigēdo vos exhibeatis. Suspendite verbera. pducite vbera pectora lacte pinguescant nō typo superbie turgescant. Hec Bern̄. Et ideo sicut bonus prelatus dt Job. Cañ. sua 1. Job. 3. Maiorem in vobis non habeo grām q̄ vt audiā filios meos ī veritate ābulantes ⁊c.

Lcō Centesiā vicesima prima.

Mitte eam de celis sāctis tuis ⁊ a sede magnitudinis tue vt mecum sit ⁊ mecū laboret. vt sciam quid acceptum sit apud te. Posita supplicacōne deuota pro sapientia impetranda ⁊ allegata racōne tam ex parte di q̄ ex parte Salomonis. Hic iterato redit ad continuacōnem sue pe-

ticionis. Et circa hec tria facit primo petit q̄ sapientia detur sibi liberalit̄. Secundo innuit q̄ intēdit per eam regi generaliter. tercio pbat q̄ ipsa possit eum bene r̄gere moraliter. secūda pars ibi Vt mecum sit. tercia ibi Scit enim oīa illa. Circa primum dicit sic Mitte illam. i. sapientiam que est fides infusa operans per dilectionem de celis sāctis tuis. i. de celo empireo q̄d inhabitare principaliter crederis licet omni loco vbiq̄ assis. Sicut enim dicit Aristotiles primo de celo ꝑm omnes antiquos. Celum est locus dei ⁊ q̄d est in celo nec veterascit nec mutatur nec alteratur: sed habet vitam in secula seculoꝝ. Et a sede magnitudinis tue figurātiua locucio est. Loquitur enim de deo modo humano cum tamen sit sine q̄ntitate magnus ⁊ sine qualitate bonus ⁊ sine situ presidens. vt dt Aug̃. 4. de trini. c. 9. Per sedē g̃ magnitudis n̄l aliud ītelligit̄ nisi quies vel tñquillitas dei oīpotētis q̄ vniūsa disponit. Sapie. 12. Tu āt dñator v̄tutis cū tñquillitate iudicas. Secūdo oñt ad quid istam sapiētiaz tantū optat ⁊ dt vt p eam regat̄ gñalit̄ ⁊ pficiat̄ eēndo. agendo ⁊ cognoscēdo vñ subdit Vt mecū sit q̄ntū ad primum. 1. Cori. 14. Grā dei sū id q̄d sū. Et mecū laboēt. Quātū ad secundum. 1. Corint. 11. Habundantius illis omnibus laboraui nō ego: ꝫ grā dei mecū. Vt sciam quid acceptum sit ap̄d te. Quātū ad terciū. Et hoc dupliciter scilicet dei beneplacitū cognoscendo. ⁊ me eidez cōformādo vt mecū sit ⁊ mecum laboret. Notandū ē

5°

q̄ si primus parens in statu ino- A
centie pstitisset: omnes eius pos-
teri sine labore meruissent Perfe-
cta enī fuisset obedientia carnis
ad spm̄. Vnde sicut celū mouet si-
ne fatigacōe ⁊ laboē eo q̄ suo mo-
tori nō resistit. Ita corp⁹ tunc ab
anima sine labore motū fuissz. Jā
v̄o nec cogitaē de aliquo diu pos-
sum⁹ sine labore corporis ⁊ a mul-
to fortiori: nec loqui possum⁹: nec
moueri In p̄s. Existimabam vt
cognoscerem hoc labor est ante
me. In tantū autē versa est in cō-
trariū nostra cōditio vt qui nati
fuissem⁹ ad quietem si peccatum
nō eēt: generalit̄ ⁊ quasi nāliter
nascimur ad laborem. dicit Job
Homo ad laborem nascit̄ ⁊ auis
ad volandum Job. 4. Sicut autē
pegrin⁹ veniens ad cursus viaꝝ
eligere potest p quā velit ambu-
lare. nullā tamē ibit sine laboē. I-
ta homo positus in hac vita mul-
tas vias viuendi inuenit: in diui-
cijs ⁊ pauptate ⁊ honore ⁊ ꝯuitu-
te: in delicijs ⁊ miserijs. ꝯ nullam
accipiet in qua magnū laborez nō
inueniet. Si diues esse voluerit in
diuicijs ꝯgregādis: ꝯseruādis ⁊
dispensandis: necessario laboābit
Eccl. 31. Laborabit diues ī ꝯgrega-
tione substātie. Et statim sequit̄
Laborabit paup in diminucōe vi-
ct⁹. Et sic discurrendo vbiq̄ laborē
repeiet: qm̄ hec fuit penitētia toti
humano generi iniūcta Gen̄. 3.
Maledcā terra in ope tuo: in labo-
ribus comedes ex ea omnib⁹ die-
b⁹ vite tue. Laborare ḡ debem⁹ in ab
vita pn̄ti viriliter ⁊ v̄tuose ꝓpter t̄-
a: viz ꝓpter ꝯueniētiaz pmissi tem-
poris. ꝓpter penitentiam ꝯmissi sce-
leris. ⁊ ꝓpter vehementiam ꝓmis-
si muneris. Primo dico: Laboraē
debemus in presenti: nō quiescere
nō ociari ꝓpter conuenientiam p
missi temporis. Tempus enim q̄
modo viuim⁹ ⁊ eternitas vite fu-
ture sic comparātur ad inuicem. si-
cut vigilia precedens ⁊ festum se-
quens. In vigilijs enim solemp-
nitatum solent homines laborare
feruenter ⁊ diu. Vnde in talibus
vigilijs faciunt agricole altaz no-
ctem. In diebus vero festiuis in-
dulgere solent cōmuniter quieti
⁊ solatio. Isto modo moraliter
nūc est vigilia in qua ieiunijs ⁊
laboribus nos dare debem⁹ p̄ma
Petri. 4. Sobrij estote ⁊ vigilate
Et 2. Cor. 6. In oībus exhibeam⁹ 244.
nosmetipsos sic̄ dei mīstros: in la-
borib⁹ ⁊ vigilijs ⁊ in ieiunijs mlt̄-
tis. Sed cras in vita futura erit
festum ⁊ solempnitas sempiter-
na. Et ideo tunc vacabimus gau-
dio: leticia ⁊ quiete Apocalipsis
decimoquarto. Beati mortui qui
in domino moriūtur. āmodo iam
dicit spiritus vt requiescant a la-
boribus suis. Vnde Jhero. in qua-
dā epl̄a. Nullus labor durus: nul-
lū temp⁹ videri debet longuz quo
gloria eternitatis acquiritur. Sicut
ōmino fatu⁹ esset qui in vigilia: ō-
nibus laborātibus ⁊ sudantib⁹
ociosus foret ⁊ in festo laboraret
qn̄ oēs gauderēt ⁊ q̄escereut. Sic
fatu⁹ esset qui in pn̄ti vita quietē
acceptat in quo xp̄s ⁊ oēs sc̄i qui
nos p̄cesserēt laborib⁹ ⁊ penitēcijs
se dederunt et sibi in futuro labo-
rem ꝑpetuum thesauriz auerunt.

In ps̃ Laborabit ie tern̄ū a viuet adhuc in finem. Secundo t̃enuis laboribus virtuosis insistere ꝑ pñam cōmissi sceleris. Magna ei grā foret si dñs remitteret rustico ꝑpetuam seruitutem ꝓ labore vnius diei a meito debet ille rustic⁹ tali die laborare diligentissiē Mō liter loquendo omnis peccatoꝝ seruitutī ꝑpetue adiicitur quando pec cat Joh. 8. Omnis qui facit pecca tum seruus est peccati. Pro hac ꝑ uitute petī ipetuū laborare de t̃⁹ a in inferno vt dictum est mīsi sac̃ mentum pñe mediaret per qđ pe na eterna in penam tēporalez cō mutaret̃. Justus ẽ ergo quemlibz qui peccauerit diebus vite istius fortiter laborare ꝑter penitentiaz cōmissi sceleris exēplo ꝑbe q̃ ait Laboraui i gemitu meo lauabo p singulas noctes lectū meū lacrimis meis stratū meū rigabo. Noies q̃ aīose laborāt cito pacīūtur fudrib̃ Ita deuon i labore pñe cito irrigā tur fudo ̃ lacrimaz ꝯtricōis 8t Aris. de ꝓbleu. pte. 23. ꝓble. 23. Qđ qñ do plorātes lacrimas emittim⁹ la crime sunt calide. quando aut̃ do lentes oculos ex aliqua infirmita te emittimus lacrimas lacrime il le sunt frigide. Et huius causaz as signat talem. Indigestum ẽ frigi dum digestum vero calidum. Do lentium autem oculos lacma est indigesta ꝑter qđ a frigida. ꝑ qđ a medici signū putant eē mr̃ ime egritudis. frigidos fudores. Calidos aūt econtrario bone alte rationis 8t huius subrūgit causā Cū quidem fuerit superfluitas mlta in oculo non potest intrinsecū ullaī digerere. qua ẽ necesse est frigidam esse. Quando autem pauca superfluitas est tunc calor vincit Ruaẽ tunc lacrime sunt ca lide. Fiunt āt ex superfluitatibus egritudines huiusmodi. Moraliẽ loquendo inter penitentes est diu sitas quia aliqui conuertuntur ex caritate a amore iustitie. Caritas autem ignis est Et idco istoꝝ la crime sunt bene digeste calore cal tatis a istoꝝ fudores sunt calide a signant sanitatem Alij autez vi dentur penitentes a atteruntur ma gis q̄ conterantur. Recogitant ei penā infernalem quā peccādo me ruerunt a exinde timorem concipi unt quo timore ducti lacrimas fri gidas a fudores frigidos faciunt q confessionem frigidam faciunt de peccatis timore pene non amoẽ in stitie Sicut penituit Anthyoch⁹ se cundi Macha. nono. Orabat scele stus dominum a quo non erat mi sericordiaz obtenturus Sic Judas penitentia ductus retulit triginta argentreos dicens Peccaui: tradẽs sanguinem iustum Matth. vicesimo septimo. Ista est cōfessio frigida per timorem a desperationē. Et idco signum est magne infirmitatis Isti sic laborantes licite dicere pos sunt illud Luce. quinto. Per totā noctam laborantes nichil cepim⁹ Ta les non fuerunt lacrime Petri. Matth. vicesimo sexto. Nec lacme marie Magdalene Luce. septimo

Tercio laborare debemus in pre senti p opa meritoria ꝑ vehemētā ꝓmissi muneris Cōsideracō ri mer cedis accēdit amorem laboris Isto mō pfuadendi laborez virtutis vtl

Boetiꝰ vel Philosophia loquēs Boetio. 4. de ꝯsola. Metro vltimo Vbi inducit exemplū triū virorꝫ illustriū: qui labores maximos ꝑ v̄tute ⁊ gloria temporali sustinuerūt vicꝫ Agamennonis Vlixes ⁊ Hercules. quorꝫ primꝰ bello decennali Troiā deuastauit ꝑ sūma pericula. Secūdꝰ Poliphemū gigātem monoculū qui omnes socios deuorauerat ꝑ summā audaciā ī teremit. Terciꝰ Hercules q̄ duros labores sustinuit. De q̄ dicit Herculem duri celebrant labores Ille cētauros domuit superbos ⁊c̄. que hic nō ponā. Et tandē dicit sic. Vltimꝰ celum labor irreflexo sustulit collo. Preciūq̄ rursus vltimi celestem meruit laboris. Et enarratis istis exemplis dicit sic Ite nūc fortes vbi celsa magni ducit exēpli via cur terga nudatis superāta tellus sydera donat. Vult dicere Vos q̄ virtuosi ⁊ fortes esse vultis: ite ad celum ꝑ viam virtutis q̄ cum sit via excelsi est via magni exempli: q̄a multi ⁊ magni ābulant ꝑ eā q̄ ante vos iuerūt. Et ideo via excelsa mg̃ni exēpli ducit vos. Cur inertes terga nudatis: q̄si miseri fugiētes de prelio ⁊ petētes ab hostibꝰ misericordiā ⁊c̄ Ecce q̄lis merces vobis ꝓmittit. Superata tellꝰ sidera donat. hoc est dictu. Habeatis vos sic in terra q̄ victores sitis ⁊ supra sidera erit in ꝑpetuū merces vestra. Et hoc est qd̄ dicit Sapie. 3. Bonorꝫ laborꝫ gloriosus ē fructꝰ. Et in p̄s. Labores manuū tuarū quia māducabis btūs es ⁊ bene tibi erit. De hac beatitudine loq̄tur Bernardꝰ in q̄dam sermōe dicēs O beata regio paradisi. O beata regio deliciarꝫ ad quā suspiro de valle lacrimarū: vbi sapientia sine ignorātia: vbi memoria sine obliuione: vbi intellectꝰ sine errore: vbi ratio sine obscuritate fl̄gebit. Beati qui ibi habitant dicētes cū p̄s. Btī qui habitant ī domo tua dn̄e in secula seculorꝫ laudabunt te.

Lectio. 122.

Scit em̄ omnia illa ⁊ intelligit ⁊ deducet me in operibꝰ meis sobrie ⁊ custodiet me in sua potentia. ⁊ erūt accepta opera mea ⁊ disponā populum tuū iuste ⁊ ero dignꝰ sediū patris mei. ¶ Postq̄ salomō declarauit q̄ ꝑ sapientiā quā optauit intēdebat se regere moraliter ī omni bonitate. Hic oñdit q̄ eadē sapientia hoc ꝯferre potuit geneāliter ex ꝓpria potestate. ⁊ ꝑ conseq̄ns potuit eū facere virtuosum ꝑfecte. Huiꝰ ergo potestatis. Prīo ponit ꝓbationem. Secūdo ex hoc infert quandā ꝯclusionem. Secūda ps ibi. Et ero dignꝰ. ¶ Circa primū talem ponit racōnem. Illd̄ potest hominē ꝑfecte facere virtuosum: quod confert homini scientiam: prudētiam ⁊ potētiam. ⁊ eciam facit deo acceptū ⁊ sibi subiectis ꝓficuum. Sed talis est sapientia quā peto a deo dicit Salomon. Ergo ꝑ ipsam potero me regere v̄tuose in omnibus. Minorem ergo huius racōnis ponit in quinq̄ particulis: narrans de sapientia q̄ ipsa est doctrix per scientiaꝫ ductrix per prudentiam: defensatrix per potētiam: mediatrix per aīciciam: moderatrix per iusticiam

Quantum ad primū dicit sic Scit enim illa .v. sapientia omnia ꝛ intelligit apud Aristoti. inter scientiaꝫ ꝛ intellectum hec est diffrentia: qꝛ scientia est habitus conclusionis demonstrāte Vnde nichil proprie dicitur scire apud eū stricte loquēdo scientia nisi qd̄ potest demonstrātiue probari. Et ideo facere scire cadit in diffinitione demonstracōis sicut patet primo posteriorum Intellectus vero ꝓprie loquendo est habitus cognitiuus principiorūꝫ ꝛ ꝓpositionum. que probari non possunt Vnde Aristo. sexto ethicorum Intellectus est principiorum quoꝝ non est ars neqꝫ scientia neqꝫ prudentia: qꝛ scientia est demonstrabilium Ars vero ꝛ prudentia ɔtingentium siue igit̄ loquamur de principijs siue cōclusionibus. sapientia scit .v. scire facit ꝛ intelligit .v. intelligere facit. omnia .v. omnia necessaria ad salutem. Sic enī loquitur saluator de spiritu sancto Joh. sedecimo Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritateꝫ Glō supple necessariam ad salutem Est autē sapiētia doctrix per scientiam Sapiētie. sexto. Doctrix est enim discipline dei ꝛ electrix operum illius ¶ Secūdo sapiētia est doctrix per prudentiam. Est enim prudentia recta ratio agibilium Vnde ad prudentē pertinet bene consiliari circa totaꝫ vitam hominis ꝛ bene eligere: qꝛ sine prudentia nullus habere potest virtutem moralem sicut docet Aristotiles sexto ethicorum Et qn̄tum ad hoc dicit Salomō de sapiētia Deducet me inquit in operib⁹ meis sobrie .v. mensurate s̄m mensuram recte racionis dicitur autē sobrius a se ꝛ bria. quasi secuꝫ habens briam id est mensuram ꝛ ebrius quasi extra briaꝫ. ¶ Tercō sapientia est defensatrix per potētiam Et qn̄tum ad hoc subdit. Et custodiet me in sua potentia ab ōni aduersitate videlicet ne viciose succumbam In ps̄ dn̄s custodite ab oī malo Rr̄to sapia est mediatrix p amiciciā Et qn̄tuꝫ ad h⁹ subdit Et erunt accepta opa mea Istud ꝓpe fr̄it hōi xp̄us q̄ ē sapia dei pr̄is. Nam p meritum xp̄i oīa opa nr̄a bō fiūt deo accepta Thy. 2. Dedit semetip̄m p nob vt nos redimēt ab oī iniq̄tate ꝛ mūdaret sibi ꝓpl̄m acceptabilē bonoꝝ opꝫ sectatorē Quīto sapia est moderatrix per iustitiaꝫ Facit enim hominem iuste regere subiectos. Et qn̄tum ad hoc subiungit sic Disponā populū tuū iuste Notant̄ d̄t ꝓpl̄m tuū non meū. Qn̄ homines bn̄ viuunt tunc dn̄s vocat eos ꝓpl̄m suum quando male tūc sunt populi hominum. Vnde de⁹ legitur signāter dixisse Moysi Exo. 32. quando filij israhel fecerant sibi vitulū cōflatilē Moyse existēte cū dn̄o i mōte. vade descende peccauit ꝓpl̄us tuus quē eduxi de terra egipti Qn̄ vero hoīes bn̄ se hn̄t tunc fūt ꝓpl̄i d̄i In ps̄. Attendite ꝓpl̄e me⁹ legeꝫ meam inclinate aurem vestram in verba oris mei. Fm aliter ergo in littera infert Salomon ex hijs omnibus conclusionem istam Et ero dign⁹ sedium patris mei quasi diceret. Si sic michi concesseris sapiētiā quā imploro ero dignus

regia sede quam tenuit pater meus
dauid in regno presentiet sedibus
patris mei p remuneationē futu-
rā in regno celesti. Deducet me in
Eccl. operibus meis sobrie. ¶ Notādū
est q̄ triplex in scriptura sacra inue-
nitur sobrietas necessaria virtuo-
so. Debet em̄ virtuosus habere so-
brietatem talem vt sit scientia sine
presumptione in parte intellectiua
vt sit continētia sine dissolutiōe in
parte sensitiua. vt sit abstinētia si
ne ingurgitatiōe in parte nutritiua.
¶ Primo ergo necessaria ē virtuoso
sobrietas in scientialibus vt scien-
tia sine presūptione. Et hāc suadet
Apo. Rō. 12. Dico enim per gratiam
que data est mihi in oībus que
sunt inter vos nō plus sapere q̄ o-
portet sed sapere ad sobrietatē Se-
nē. ad Lucil. epla. 24. a est vltā
ad Lucil. Plus scire velle: q̄ sit sa-
tis. intemperancie genus est. Et epis-
tola. 19. dicit sic. Quēadmodum a-
liarum rerum inēperantia
labrarum nō vite sed schole disci-
pulos facit iste doctrine hostes sed
doctos. Et subdit Paucis satis em̄
est id est attingit ad mētem bonā
paucis verbis. Huius aūt sobri-
etatis contrariū est ebrietas presūp-
tiōis qua aliquis sententiam sui p̄prij sē-
sus nimis approbata eā preponde-
rat sententiis meliorum. Talia autē
presumptuosi horis signa docet Ber-
nar. libro suo de. 12. gradibus hu-
militatis Et loquit de monacho p̄-
sumptuoso dicēs. Primus iquit in
conuentu residet: in cōsiliis primus
respondet. non vocatus accedit. nō
iussus se intromittit. reordinata or-
dinata. reficit facta. quicquid ipse
nō fecit aut nō ordinauit aut non
recte factū nec pulchre estimat or-
dinatū. Judicat iudicātes. preiudi-
cat iudicaturis. hec ibi. Huiusmodi
condiciones docet Aristo. .v. Ethi-
corum capitulo .13. Vbi dicit q̄ qui-
dā sunt animis immansuetum p̄prij opi-
nionum et sunt ita pertinaces q̄ nullo
modo a suis opinionibus auellun-
tur. Et tales vocat ibidem grece pi-
kyromoēs ab pikyron qđ est for-
tis a gnome qđ est ogmō quasi
fortiter sue opinionum vel ogmonum
intendens. Et istis attribuit qua-
tuor ordinēs. Primo q̄ se habent
ad continentem sicut pdigus ad
liberalem a audax ad fortem. Con-
tinens em̄ apd Aristo. vocat qui cō-
tra omnes passiones manet firmus
in virtute secūm rectam rationem
semper immobilis. pikyrognomō
autem hoc habet tantum de conti-
nente q̄ manet immobilis a im-
biliter adheret. Hoc autē non est
virtuosum secūm se sed quando fit
secūm rectam rationem Vnde sicut
pdigus excedit liberalē quia dat
plus q̄ oportet Ita iste presūptuo-
sus excedit cōstantē virtuose quē
vocat philosophus continentem
quia adheret plus q̄ oportet sēsui
suo proprio. Secūdo dicit Aristo.
de talibus q̄ sunt indisciplinati q̄
nolūt ab aliquo instrui. Tertio
sunt agrestes quia semper velint
sequi propriūm sensum nō possūt
de facili commorari cum alijs homi-
nibus et necesse habent fieri soli-
tarij et parum communicantes cū
alijs. Omnis enim homo qui vult
amicabiliter cum alijs conuersari
debet se eis multipliciter cōformari

246

Vnde cum Alexander regnum persarum esset adeptus statim relicta forma macedonum in habitu et vestitu conformauit se persis vt sic eorum beniuolentiam concaptaret. Omnis enim singularis fit eo ipso odiosus. Et ideo bene dicit Salustius sicut Albertus quarto politicorum recitat istos versus. Consulo quisquis eris qui pacis federa queris. Consonus esto lupis cum quibus esse cupis. Hec est ergo sobrietas primo modo dicta scientia sine presumptione in parte intellectiua. Secundo est continentia sine dissolucione in parte sensitiua et ista sobrietas est ordinata modestia sensuum exteriorum vt nil vage mentis appareat nil libidinosum sed totum sit religiosum. Et huius contrarium est ebrietas dissolucionis que est via insolentis gestus et ornatus in homine exteriori. Istam sobrietatem in gestu morum. Apostolus .i. Thi. 2. notat vbi dicit sic Volo viros orare in omni loco leuantes manus puras sine ira et disceptacione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate. De ista sobrietate dicit Augustinus in regula In omnibus motibus vestris nichil fiat quod cuiscumque offendat aspectum sed quod vestram deceat sanctitatem. Et Ambrosius de officijs libro tercio dicit sic Sermones proferamus libra iustitie examinatos vt sit grauitas in sensu in sermone pondus atque in verbo modus. Temperantia cordis habeat animunditiam. iustitia mitiam. prudentia pacem. fortitudo mansuetudinem. Hec Ambrosius. Ista sobrietate carent dissoluti et voluptuosi. Vnde iuuenes quamdiu sunt sani et incolumes qui propter corporis caliditatem et animi leuitatem infra semetipsos non possunt consistere: sed si febre corripantur per vnam ebdomadam vel duas. statim fiunt sobrij saltem ad tempus. Et ideo signanter Eccli. 31. dicitur Infirmitas grauis sobriam facit animam. Tercia sobrietas est abstinentia sine ingurgitatione in parte nutritiua. Et sic de ea loquitur Apostolus consequenter ad Thi. 2. Sobrie et pie et iuste viuamus in hoc seculo. Sobrie ad nosmetipsos. Iuste ad proximos. et pie ad deum et sanctos. De hac sobrietate Origenes omelia. 31. Sobrietas omnium virtutum mater est. et econtra ebrietas mater omnium viciorum. hec est denudatrix omnium secretorum. Infatuatrix sensatorum alligatrix robustorum. et impatrix flagiciorum. Primo est denudatrix secretorum. Vnde Seneca ad Lucillum epis. octuagesima quarta. Quemadmodum musto ipsa dolia rumpuntur et omne quod in imo iacet in summam partem vasis vis caloris eructat sic vino estuante quicquid in ymo iacet abditum effertur et prodit in medium. Et hec est vna causa quare specialiter regibus prohibetur vinum quorum est celare consilia. Nichil est enim ita periculosum reipublice sicut ebrietas in rege Atali namque principe vltiones indebite et precipites irrogantur. consultationes accepte iniuriam aliorum incaute reuelantur. Ordinaciones concesse et vtiles reipublice retractantur. Et ideo signanter dicitur proverbi. 31. et vltimo Noli regibus O Lamuel noli regibus dare vinum quia

nullum secretum est vbi regnat e-
brietas. Narrat Valerius maxi-
mus libro sexto capitulo secundo
quod mulier quedam innocens dā-
nata fuit a Philippo rege macedo-
num temulento que proprie innocē-
cie conscia clamauit. Prouocarez
inquit a rege Philippo ebrio ad eū-
dem sobrium si esset, Ruo verbo ex-
cussit regi ebrietatem qui causaz
sobrius diligenter inspexit et muli-
erem liberaz a pena dimisit. In sig-
num vero quod ebrietas est denuda-
trix secretorum legimus Gen. no-
no quod Noe primo plantauit vineā
et bibens vinum inebriatus est et
cū postea dormiret verenda eius
iacuit denudatus et a filio proprio de-
risus est Secundo ebrietas est in-
fatuatrix sensatorum Vnde Aug.
in libro ad sacras virgines In ebri-
is nulla ratio nullum gerende vite
consilium non gestorum aut lecti-
onum memoria nec vlla artium aut
industrie prouidentia. Et ideo nul-
lus de sua confidat scientia si ebrie-
tati succumbat ysaie. vicesimo octa-
uo. Sacerdos et propheta nescierunt
pre ebrietate absorti sunt a vino
errauerunt in ebrietate. Et ideo in
antiqua lege sacerdotibus fuit pro-
hibitum ne biberent vinum quā-
do ingressuri erant tabernaculum
ad ministrandum Leuit. decimo
Tercio ebrietas est alligatrix for-
tium vel robustorum Facit enim de
homine bestiam. de robusto infir-
mum. de prudente insanum. Exem-
plum de holoferne fortissimo quē
nimia ebrietate sopitū Judith vi-
dua gladio proprio interemit Judith
13. Exemplum habemus de Alexā-
dro de quo dicit Seneca epistola.
octuagesima quarta quod eum in tot
prelijs inuictum intemperantia bi-
bendi deuicit Et ille Herculianus
ac fatal' cyphus submersit propter
hoc philosophi veteres sicut
dicit Pap. vinum vocabat venenū
Sed postquam inuentum est virus le-
tiferi succi hoc vinum illud venenū
dictum est Et infra Vinum inquit
sobrie potatum sanitatem dat et
auget prudentiam immoderate sūp-
tum ad vicia causas prestat Deus
enim creaturaz dedit. habundan-
tiam autem humano arbitrio re-
seruauit vt pcimonia natur esset
in magisterio sobrietatis. habū-
dantie vitium lapsamque tumulen-
tie sibi asseriberet humana condi-
cio. Quarto ebrietas est impera-
trix flagiciorum Vt prebet ira ar-
ma et ictus libido verba et tactus tūc
ardor nimius. pudor nullus Exem-
plum habemus de Loth. Genes.
decemonono. qui per ebrietatem
cum vtraque filia commisit incestū
Exemplum quo ad iram de Alex-
andro magno qui amicum sibi ca-
rissimum atque fidelissimum inter
epulas cultello transfodit. Et intel-
lecto facinore mori voluit. Voluit
enim seipsum interficere nisi ab a-
micis suis preuentus fuisset Rusti-
cus quidam inebriatus redit domū
et de quilibet vno quod videbat appare-
bant sibi duo Considerans ergo
duos filios suos putabat eos esse
quatuor Et imponens vxori quod ha-
buit quatuor filios ipsaque negan-
te Jussit quod se purgaret et precepit
cultrum hoc est vomerem afferri et
poni in ignem. et dixit vxori sue quod

omnino portaret: ferrū ignitum. Il-
la vtens prudētia feminea. Respō
dit ꝙ libenter hoc faceret. si tamen
primo ferrum ignitum sibi trade-
ret. Ille autem fatuus omnino ig-
nitum ferrum accepit in manibus
ꝛ excoriauit se pessime: et ad so-
brietatē se reduxit ꝛ errorem pro-
prium recognouit cōtinuo. Et ide-
o signāter dicitur de omnibus ta-
libus Job. 12. Palpabunt quasi
in tenebris ꝛ non in luce ꝛ errare
eos faciet quasi ebrios. Lectio
centesima vicesima tercia

Quis enim hominum pote-
rit scire consiliū dei: aut q̄s
poterit cogitare quid velit
deus? Cogitacōes enim mortalium
timide ꝛ incerte prouidentie nostre
Corpus enim qd̄ corrumpitur ag-
grauat animā. et dep̄mit terrena
inhabitacō sensum mlta cogitan-
tē. ¶ Postq̄ Salomō deuote sup-
plicauit deo pro sapiētia impetrā-
da ꝛ sue peticōis declarauit vtilita-
tem. In ista parte iterato manifes-
tat sue supplicatiōis necessitatem.
Est autem necessitas maxima ad
supplicādum deo pro sapīa qua di-
rigit̄ ignorātia nr̄a in agēdis Iux-
ta illud Paral. 2. Cū ignoremus
q̄d agere debeam⁹: hoc solū habe-
mus residui vt oculos nostros di-
rigamus ad te. Istam ergo igno-
ranciam nr̄aꝫ allegando ostendit
Hebetudinem nostram tam in na-
turalibus q̄ in supernaturalibus
cognoscēdis. licet enim ex ꝯgnicōe
creaturarum assurgere possum⁹ a-
liqualiter in dei noticiam, quantuꝫ
ad multa videlicet ꝙ potens. bo⁹.
omnipotēs ꝛ clemens est. Iuxta

illud ad Rom. 1. Inuisibilia enim
ipsius a creatura mūdi per ea que
facta sunt intellecta conspiciunt̄
tamen ad euidenter cognōscēduꝫ
consilia sua et precepta que vult
nos seruare in hac vita pertingere
non possimus sine ipsius reuelati-
one. Et ideo primo ostendit Salo-
mon quantam habemus ad cog-
noscendū celestia ꝛ supernaturali-
a difficultatē. Et circa hoc duo fa-
cit quia primo allegat hoīnis ge-
neralem ignorantiam. Secūdo as-
signat tante ignorantie causam.
Secūda pars ibi Cogitacōes enī
mortalium. Quantum ad primuꝫ
dicit sic. Quis enim hominum po-
terit scire cōsiliū dei? Aut quis po-
terit cogitare q̄d velit deus? q̄si dicēt
ad hoc ꝙ hō ꝯseq̄tur beatitudinē
que est vita eterna et visio super-
naturalis diuine essencie oportet
hominem transire per meritum ad
implendo aliquo modo diuinam
voluntatem in preceptis et consili-
is suis. Sed quid deus consulat ꝛ
precipiat non potest homini con-
stare nisi per reuelationem fidei de
credendis et agēdis. Ergo hec reue-
latio que ē vera sapientia est ho-
mini necessaria quia nullus homo
ex sua naturali cognicione potest
scire consilium dei nec quid velit de-
us. Sed sciendum est ꝙ iste termi-
nus Consilium est terminus equi-
uocus quia aliquando inquisicio
vnius vel pluriū in rebus dubijs
vocatur consilium. Et sic loquitur
Aristotiles tercio ethicorum vbi
ostendit ꝙ consilium debet pre-
cedere electionem et ꝙ omne con-
siligibile est eligibile. Et sic loq̄t

Thobias filio suo Consilium sem-
per a sapiente perquire Thobie.
quarto Et prouerbio. vndecimo.
Salus autem vbi multa consilia.
Alio modo vocatur consilium sentē-
cia declaratiua illius qd expedit fi-
eri in incertis Et sic loquitur apl9
prima Corintheo. septimo De vir-
ginibus autem preceptum domi-
ni non habeo Consilium autez do
Tertio modo vocatur consilium
persuasio ad aliquid agendum l
omittendum Quarto modo voca-
tur consilium qdcumqz archanū
alteri reuelatum Primo modo nō
possumus deo attribuere consiliū
ꝓprie loquendo: ꝫ methaphorice.
a figuratiue loquendo de deo more
humano quia in deo nullo modo
cadit incertitudo vel dubitatio Da
mas libro p̄mo. capitulo vicesimo
secundo Non enim consiliatur de9
Ignorantie enim est consiliari. Et
Aristoti. tertio ethicorum. Consi-
lium est de hijs que incerta sunt a
nescitur qualiter eueniant. Et per
cōsequens deo qui est prescius fu-
turorum omnium cōuenire nō p̄t.
Secundo mō dō maxime conuenit
consiliuz qr ipse maxime ī dubijs
nos certificare scit Tercio modo
etiam si a sic distinguamus inter
precepta a consilia dei. Et quarto
modo similiter. Allegata ergo ig-
norantia humana explanatur cō-
uenienter nostre ignorātie causa
Et ponitur duplex causa Videlicz
cognoscentis debilitas a cognoscē-
dorum subtilitas. Secunda causa
ponitur ibi Et difficile estimamus
Circa primum duo facit quia pri-
mo allegat ignorantie causam a
parte anime. Secūdo ex parte cor-
poris ibi Corpus enim qd corrum-
pitur Quantum autem ad ammā
sicut docet Aristotiles secundo me
thaphisice. Intellectus noster se
habet ad intelligentias a ad ma-
nifesta in natura sicut oculus no-
ctue ad lumen solis Et ideo ad tra-
ctandum de hijs que supra vires
nostras sunt debemus esse timidi
Et hoc est qd dicit. Cogitationes
mortalium timide. Et iterum ad il-
la que sunt infra nos circa que o-
peramur a consiliamur frequent
experimur nos decipi a aliter eue
nire q̄ nos ordinamus. Et ideo nō
solum sunt cogitationes nostre i-
firme in speculatiuis sed etiam in
certe sunt prouidentie nostre in p̄-
cticis. Et ideo docuit nos Jacobus
q locuturi de futuris agibilib9 a
nobis semper sub condicōne dica-
mus Si domin9 voluerit faciem9
hoc vel illud Jaco. 4. Ex parte vero
corpis duplex surgit difficultas
acquirendi scientiam de deo a ne-
cessarijs ad salutem Prima quia
corpus infectum fomite concupis-
centie corrumpit affectum anime
a facit animam ad surgenduz ad
spiritualia grauem. Et ideo dicit.
Corp9 qd corrūpitur aggrauat a-
nimam Secundo quia sollicitudo
circa necessaria corpis a ista tpa-
lia deprimit sensum hominis cogi-
tantis multa a reddit eum distra-
ctum a studio a scīa sacq̄renda. Et
idō subdit. Et deprimit terrena īhita-
cō v occupacō circa terrena a corpi ne
cessaria sēsū v itellcm̄ ml'ta cogitātē
Corp9 qd corrūpit aggrauat aīam.
Nō q corp9 p9 pctm aīe alligatur

248

Collo

in triplex officium. Habet enim a-
nima corpus sicut instrumetu in
adiutorium ad seruiendum. Secu-
do sicut indumentu vel optoriu
ad se tegendum. Tercio habet aia
corpus sicut sibi coniunctum et datu si-
cut detrimentum vel afflictorium
ad puniendu. Primo dico quod aia
habet corpus sibi coniunctum sicut in-
strumentum in adiutoriu ad serui-
endu. Vnde Arestotiles primo po-
liticorum ait. Animal constat ex aia et
corpore: quorum hoc quidem principali-
us est a natura sciz aia. hoc autem
subiectu: puta corpus. In homine
autem bene disposito corpus est sic
seruus. et anima principans et domi-
nans. Sed in homine pestilente cor-
pus dominatur et anima famula-
tur. Est autem secundum eu ibidem duplex
principatus: viz despoticus siue serui-
lis. et politicus siue regalis. Anima
enim principatur corpori principatu des-
poticu. et est talis principatus quando
subiectu no habet potentiam resi-
stendi principanti. sed intellectus prin-
cipatur appetitui politico principatu
quia appetitus habet interdu po-
tentiam resistendi raconi. Patet
ergo secundum eu quod corpus naturaliter
est seruilis conditionis: et anima libe-
re. Et quia seruus delicate nutritus
proteruit in dominu Iux illud Pro-
uerb. 29. Qui delicate a puericia
nutrit seruu suu sentiet eu poste-
a contumacem. Ideo statim a puericia
debet seruus iste domari et in seruitu-
tem redigi. Et hoc satis aduertit A-
postolus qn dicit. Castigo corpus
meu et in seruitutem redigo ne cu
alijs predicauerim ipse reprobus
efficiar. 1. Corinth. 9. Seruitus aut

secundum iura si sit occultata impedit matri-
moniu contractum cu libera. Vn si
seruus dicat se ingenuu et contrahit cu
libera et ipsa postea ppendit se ee
deceptam pt ee diuorciu et obtine-
bit. 29. q. 2. c. Et si feia ingenua.
Moraliter loquendo seruus iste cor-
pus nostru viz fingit se liberu et
nobilem. et iactat totum mundu
esse suum et ppter se ordinatum et
ideo parificare se psumit raconi q
est dna sua et ingerit se ad matri-
moniu p quandam equalitatem cu
racone contrahendu. sz certe racio dz
aduertere et ipsu repellere: sicut no
natiuu suu. 1. Cor. 7. Non est seruitu-
ti subiectus frater vel soror in huius-
modi. More g serui debet corpus
nostru tractari. Quis vero sit mo-
dus tractandi seruu dicit Eccli. 33.
Panis et disciplina et opus seruo
Tria ei sibi conueniunt viz educacio
quia panis. Castigacio quia disci-
plina. Occupacio quia opus. Edu-
catio sibi debetur talis temperam-
ti: ne superbiat et ne succumbat. vn
Gregor. sup Ezechielem secunda p-
te Omel. 7. Si plus corpori quam debe-
amus tribuimus: hostem nutrimus.
Et si necessitati eius que debemus
no reddimus: ciuem necamus. Hec
ille. Ex quo ergo corpus naturali-
ter seruus e et subiectum spiritui quan-
ta vtilitas est anime: huic seruo
seruire. De hoc Seneca Epistola
49. Fateor inquit insitam nobis nos-
tri corporis caritatem. Fateor nos
huiusmodi gerere tutelam: no ne-
go indulgendu: illi seruiendu ne-
go. Multis enim seruiet qui corpori
seruit: qui pro illo nimium timet
qui ad illud omnia refert honestu

ei vile est cui corpus nimis carum
est Sic ergo primo corpus est da-
tum spūi sicut instrumentum ī ad-
iutorium ad seruiendum Secun-
do corpus datum est homini sicut
indumentum vel optorium ad se
tegendum Job decimo. Pelle ⁊
carne vestisti me ossib⁹ ⁊ neruis
compegisti me. De hoc Seneca e-
pistola quarta Corpus natura ⁊
quandam vestem animo circum-
dedit ⁊ velamentum est eius.
Quis enim vestimenta estimauit
aliam nec bonum nec malum gla
dium vaginam facit. Ita nec bo-
na corporis bonum hominem Hec
Seneca de indumentis autem ⁊
rebus quas domini distribuunt ī
famulis suis duo vide. Vnum est
qd̄ domin⁹ qui dat annuatim du-
plicem liberatam vnā pro hyeme
⁊ aliam pro estate sic solet ordīa-
re q̄ illa liberata que seruiet ꝓ hy-
eme fiat de panno grossiori. Illa
vero de subtiliori que seruiet ī esta
te Moraliter totum temp⁹ nostrū
diuidetur in duas partes. hyemē
⁊ estatem. hyems est vita presēs
Estas erit vita futura. Dominus
autem noster daturus est nobis
duplicem liberatam. vnam robaꝫ
accepimus pro hyeme huius vi-
te Et ideo est de rudi panno Corp⁹
enim nostruꝫ si modo aduertim⁹
de turpi materia vel rudi est facta.
⁊ tamen satis sufficit pro hyeme
hui⁹ vite. Heb. 10. Corpus autem
aptasti michi ⁊ aptum dedisti con-
ueniens tempori in quo viuo s̄m
librāta q̄ habebimus in pascha-
te vite future ⁊ in resurrectione ge-
erali est de panno subtili contra

grossiciem. clarum contr̄ opacita-
tem. agile contra grauitatem ⁊ im-
passibile contra mortalitatem pri-
ma Corintheorum. decimo quinto
Seminatur corpus animale surgꝫ
corpus spiritale Dat ergo domin⁹
noster duplicem liberatam s̄m cō-
gruentiam temporum diuersoruꝫ
Secundo videmus in istis famili-
is ⁊ curijs q̄ boni armigeri robas
duplices percepturi non parcunt
in hyeme a laboribus lacerant ro-
bas nunc in pluuijs in niuibus ī
ignibus vbicumq̄ domino placu-
erit Racio est dicta quia sciunt se
nouas robas in paschate percep-
turos. Cōsimili modo moraliter bo-
ni cristiani non parcunt ab operi-
bus suis. vigilant ieiunant. ⁊ va-
rijs penitencijs lacerant corpus
suum Et quaē hoc. Certe quia no-
uas robas exspectant in resurrectio-
ne vestientur spiritus corporibus
suis gloriosis Philip. tertio. Sal-
uatorem exspectamus dominum
nostrum hiesum cristum qui ēfor-
mabit corpus humilitatis nostre
configuratuꝫ corpori claritatis sue
Item notandum q̄ inter indumē-
ta quedam sunt vestes ⁊ arma ⁊
quedā sunt vestes tantum ⁊ non
arma. In vestibus ⁊ armis fiunt
quedam signa de picturis ⁊ coloī-
bus. Et consueuerunt reges iuue-
nes ⁊ principes militare in ludis
militaribus in armis non notis.
nec in armis que postea debent de-
ferri sed in armis ignotis ad vo-
luntatem eorum. Ruando autem
tales principes exercitium armo-
rum ī talibus ludis dimittūt tūc so-
lēt daē alicui armigero illa arma

249

ꝺsecrandꝺ eum in statū militari ⁊ id cꝛdit ad honoꝛē notabilē talis armigeꝛi ꝙ possit arma portaꝛe ꝺo mini sui quibꝰ vsus est m sua mi licia inuenꝺi Moraliꝫ ꝺns nr ꝺi filius xp̄s militauit in cruce arma habuit de argento albissimo car nis sue quinq; rosis tubeis distinc to q̄ sūt q̄nq; vulnera coꝛpoꝛi illi sacro impssa· p̄nceps istꝛe hꝰdum talem armoꝛ sua ꝛesuꝛrectō ne di mſit: quia xp̄s ꝛesuꝛgens ex moꝛ tuis iā nō moꝛitur: moꝛs illi vltra ñ ꝺnabitur Rō·6· Sed homī tam ꝙ armigeꝛo multū ꝺilecto otulit arma ꝺla ⁊ milite fecit eū ꝺns vt ꝓ ꝓ Apl̄m Thimo·2 Labora sic bonꝰ miles xp̄i· Et honorificū deb; eē homini multū: scie memoꝛie ⁊ co gitando si iniusta coꝛporaliē tole rando poꝛtaꝛe valeat arma xp̄i ⁊ ideo de istis armis bñ glogiabat illꝫ qui dicit Gal·6· Stigmata ꝺo mini ih̄u xp̄i in coꝛpoꝛe meo poꝛto Et ideo scꝛibitur·1· Coꝛ·6· Empti es tis p̄cio magno: glorificate ⁊ poꝛ tate ꝺeū in coꝛpoꝛe vestꝛo· ‖ Ter cio coꝛpꝰ est datum anime sic de trimentū ⁊ afflictoꝛū ad punien ꝺum· Et hoc est veꝝ fm tempus nature lapse· Ex quo em̄ ratio mē tis humane subtraꝛit ꝺeo obꝺi entiam quā ꝺebebat· subtracta ē anime illa obꝺiētia quā sibi coꝛ pꝰ exhibebat ⁊ cꝛepeꝛūt passiones moꝛtis ⁊ coꝛruptionis affligeꝛe ai mā in coꝛpoꝛe habitantē in tantū q̄ ꝺamaꝛe ꝓcurebatur Apl̄s ad Rō·7· Infelix ego homo quis libe rabit me ꝺe coꝛpoꝛe moꝛtis huꝰ? Vnꝺe Seneca epl̄a 101· Coꝛpꝰ hoc anime p̄ꝺus est ⁊ pena: p̄mentꝛ illo vigetur ⁊ in vinculis est· Et in fra· Maioꝛ sum ⁊ ad maioꝛa gemi tus ꝙ vt mancipiuꝫ fim coꝛporis mei: qꝺ equiꝺē ñ aliter aspicio q̄ ꝙ vinculū aliqꝺ libertati mee circū ꝺatum· Dec Senē· Et ꝺe hoc nota biliter loquitur Epistola quaꝺē gesima quarta· Admiꝛor ꝺementiam nostꝛam ꝙ tanto tempoꝛe amamus rem fugitissimam coꝛ pus nostꝛum: timemusq; nequā ꝺo moꝛiamur cum omne momen tum moꝛs sit prioris habitus Vis tu timeꝛe: ne semel fiat qꝺ cotiꝺie fit· Et ideo signāter ꝺicit h· Coꝛpꝰ qꝺ coꝛrumpitur: nō qꝺ coꝛrumpe tur· Coꝛrupta est infantia: coꝛrup ta est pueꝛicia: coꝛrupta est ado lescētia·2·q̄·12· Omnes mōꝛimur ⁊ quasi aque ꝺilabimur in ꝛram que nō ꝛeuertetur·

Lectio·12e

ET ꝺifficile estimamꝰ q̄ in terra sunt· ⁊ que in pro spectu sunt inuenimꝰ cū laboꝛe· Que autem in celis sūt q̄s inuestigabit? Sensum autem tu um quis sciet? Nisi tu ꝺeꝛis sa pientiam tuam· ⁊ miseris spiritū tuum sanctū ꝺe altissimis? Et sic coꝛrecte sunt semite eoꝛum qui sunt in teꝛris· ⁊ que tibi placent ꝺi ꝺicerunt homines· Nam peꝛ sa pientiam sanati sunt quicumq; placuerunt tibi ꝺomine a princi pio ‖ Postq̄ em̄ sapiens salo mon allegauit humanam igno rantiam propter quam neceſſe habuit a ꝺeo peteꝛe sapientiam Vnam causam istius ꝺeclaꝛauit ex paꝛte humane imbecillitatis In ista paꝛte assignat aliā causā

ad idem · magnitudinem videlicet difficultatis ex parte rerum scibilium Et circa hoc tria facit: qz Primo ostendit qz attingere cognicionem supernaturalium excedit limites humane facultatis · Secundo qz talium cognicio nullomodo haberi potest ex dono diuine liberalitatis · Et tercio qz nunqz fuit alia via salutis in hominibus tenere nisi per fidem · tercia ibi Et sic corrigere sunt · Ad primū arguitur sic Si nos hoies nō possumus id qđ minus est · nec poterimus id qđ maius est: sed minus est cognoscere creaturas dei z condiciones naturales earum que sunt in terra nō bisaum qz cognoscere diuinam voluntatem que est in celo · Sed ad cognicionem creature exilem non possumus deuenire sine difficultate z labore Ergo ad cognoscendū occulta dei me voluntatis nullo modo poterimus deuenire · Ritum ergo ad hoc dicit sic Et difficile id ē difficulter estimamus z ad quandam non satis certam cognitionē deuenimus · Iste enim terminus estimare non oportet omnimodaz certitudinem sm modum loquendi sicut notuz est · Difficile inquit estimamus que in terra sunt cuiusmodi sunt quantitas terre, immobilitas terre · immo generaliter cū difficultate scire possumus · quomodo herbe arbores z plante generātur augmentantur z fructificant in terra · Ista enim propter cotidianam consideracionem apud nos viuescunt z tamen nullus est nostrum qui sciat de hijs planaz reddere racionez Quia sic dt Augustinus · Maius miraculum est qđ de paucis granis segetes creat qz qz tot milia hominum de paucis panibus z piscibus saciauit z tamē hoc nemo miratur · Illud omnes miramur non quia mirabilius: sed quia rarius Ergo ista cotidiana que fiunt in terris · nescimus comprehendere · immo vix aliquid estimare · Ecclesiastici primo · Cuncte res difficiles nec potest eas homo explicare sermone dicit ergo · Et difficile estimans · Et que in terra sunt Et sequitur quem in prospectu sunt inuenimus cum labore z etiam prima principia inuenimus cum labore Cum enim a sensu experimento dependeant nec aliquid sine passione sentire possumus etiam prima principia cum labē cōquirimus aliquali Et tamē de istoruz noticia dicit Aristotiles quarto methaphisice · qz consideracio de veritate difficilis est vno modo · z alio modo facilis est Facilis est quātuz ad principia que se habēt sicut porte vel fores manentiū in quibus nullus delinquit Sed difficile est quātum ad conclusiones que ex principijs eliciuntur in quibus a multis erratur Et quia sic est qz ea que in terris sunt a ī prospectu z que statim aliquo modo offerūt se sensui inuenimus cum labore · Merito queri potest sic · Que autē in celis sunt quis inuestigabit · Et siue hoc de celis id est speris celestibus in quibus sunt stelle erratice siue fixe · Vel de celo empyreo qđ supra illos celos est deo appropriatur et angelis · intelligatur z proponatur racionalis questio ē

2 no

Hec est enim ratio quare per tot centenaria annorum vixerunt illi homines qui nos in principio mundi precesserunt. Cum quanto etiam labore et diligentia inuenta est vera quantitas terre et postea vera quantitas solis et tocius firmamenti: non potest faciliter a nobis excogitari. Cum ergo ad illa insufficientes sumus constat quod sine dono et reuelacione dei attingere non possumus ad ea ad que nullus sensus nullum experimentum perducit. et ideo secundo subiungit. Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapiam tuam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis. Sensum autem tuum vel consilium prescientie tue et ordinacionis future quis sciet nisi per donum liberalitatis tue et nisi inquam tu dederis sapientiam tuam reuelando que tibi placent per nos fieri in hac vita. et cum hoc miseris spiritum tuum sanctum de altissimis ad inclinandum voluntates nostras et suggerendum nobis facere quod tu precipis Joh. 14. Ille vos docebit omnia de altissimis. Altum est celum planetarum: altius celum stellarum fixarum et altissimum est celum empireum quod dicitur celum trinitatis. In ps. Tu solus altissimus super omnem terram. Secundo subiungit quod nunquam fuit alia via salutis hominibus possibilis nisi per reuelationem certi cultus quem deus exigit ab hominibus per fidem spem et caritatem. Vnde dicit sic. Et sic correcte sunt semite eorum que sunt in terris et que tibi placent didicerunt homines. Nam per sapiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi a principio domine. Et sic misso sancto spiritu de altissimis et sapientia tua data hominibus correcte sunt semite vel perfecti modi viuendi et obseruandi mandata tua. In ps. Deduc me in semita mandatorum tuorum. Et semite in quam eorum que sunt in terris vel hominum terrenorum. Et sic per modum istum didicerunt homines que tibi placent videlicet per incarnationem filij et emissionem spiritus sancti. Nam per istam sapienciam fidei in xpm videlicet sanati sunt a morbo peccati quicumque placuerunt tibi domine a principio. Mat. 21. Qui precedebant et qui sequebantur clamabant dicentes Osanna filio dauid. Vbi dicit glosa quod nemo saluandus fuit nisi in fide incarnationis explicita vel implicita

Collo Miseris spiritum sanctum tuum

Circa missionem spiritus sancti est notandum quod illa fuit mundo necessaria propter tria. Venit enim sicut lacrimantium consolator. sicut ignorantium informator. et sicut vacillancium confirmator. Primo ergo venit sicut lacrimantium consolator. Quando nutrix recedit a puero: puer tristatur et plorat. Et licet ipsa puerum hortetur et moneat quod non plorat nec doleat. Puer tamen cum recesserit statim plorat et clamat quantumcumque ipsa cito redituram se promittat: nec cessat a fletu donec nutrix mamillam in os mittit. Isto modo xps moraliter nutricius fuit apostolorum suorum quos tamquam filios iuuenes et teneros diligebat et fouebat Osee. 11. Ego quasi nutricius effraym portabam eos in brachijs meis. Effraym frugifer interpretatur. et figurat apostolos qui fruges doctrine ferebant: quibus totus mundus fuit postea saturatus. Iste nutricius accepit licentiam ab apostolis

apostolis suis. ⁊ dixit eis q̄ n̄ tur-
barent̄ de recessu suo Joh. 14. Nō
turbet̄ cor vestrū neq; formidet va-
do ⁊ venio ad vos. Iterū modicū
⁊ videbitis me Et mlta talia dix-
it eis ⁊ tamē omnib⁹ illis n̄ obstā-
tibus se nō poterāt a tristicia cō-
tinere Joh. 16. Quia hec locut⁹ fuz
vob: tristicia impleuit cor vestrū
Et ideo xp̄s volens eos ɔsolari p-
fecte: mamillā sue dilectōis ⁊ dul-
cedinis sciz spūm sanctū posuit in
ore eoꝝ ysa. 60. Lac gētiuz fuges
⁊ mamilla reguz lactaberis. Ma-
milla regum ⁊ spū scō qui est ma-
milla dulcedinis clemētie ⁊ suauī-
tatis toci⁹ trinitatis. Ista mamil-
la habuit in se lac dulcissimi nut-
menti. omnia em̄ dulcia nutriūt
sm Phm. Et de spū sancto scribi-
tur Ecci. 34. Spūs enim me⁹ super
mel dulcis. Sed int̄ fugētes istaz
mamillam magna differentia ē.
quidā nāq; sicut pueri dissoluti.
postq̄ fuxerūt mordent dentibus
Quidā pellunt manib⁹ ⁊ q̄daz la-
cerāt vnguib⁹. Hij omnes sūt in-
grati cristiani qui postq̄ spirituz
sanctū t̄ceperint p sacramentum
penitentie redeūt ad ingratitudi-
nem p peccatuz quoꝝ q̄dam mor-
dent p detractionē ⁊ ledunt calta-
tem que est spūs sāct⁹ Gal. 4. Si
inuicē mordetis ⁊ comeditis vide-
ne ab inuicē ɔsumamini. Quidaz
em̄ pellūt p rebellionē q̄ ecclesie t̄-
sistunt ⁊ doctrine verbi dei Act. 13
Vobis oportebat loq̄ primū ver-
bū dei. ꝫ quoniā repellitis illud ⁊
indignos vos iudicastis et̄ne vite
ecce ɔuertimur ad gētes. Aliqui
lacerāt vnguib⁹ sicut raptores ⁊
predones q̄ bona ecclesie rapiunt
⁊ auferunt ⁊ predant̄. ⁊ isti sunt
mali militares q̄ per illam bestiaz
designant̄. de qua Dan. 8. Qd̄ erāt
t̄ribilis nimis dētes ⁊ vngues ei⁹
ferrei comedebat ⁊ ɔminuebat ⁊
reliqua pedib⁹ suis ɔculcabat de
istis trib⁹ īgratis ⁊ malis pueris
dicit̄ Act. 7. Vos sēper spiritui san-
cto t̄stitistis. Secūdo missus ē spi-
rit⁹ sanctus sicut ignorātiū infor-
mator. Xp̄s enim dei filius predi-
cauerat in deis verba sue sapie in
tantū q̄ fatebant̄ Joh. 7 Numq̄
sic locutus est homo sicut hic hō
loq̄t̄. hoc fecerat int̄ eos ope potē-
tie sue Jo. 14. Si opera nō fecissem
in eis que nemo alius fecit: pecca-
tum nō haberent. Dederat eis ex-
empla sanctitatis vite Math. 11.
Discite a me q̄ mitis sū ⁊ humilis
corde. Et istis tamē nō obstātib⁹
ipsi in dei verba sapie dicebāt eē
falsa Jo. 8. Tu de teipso testimōi-
um phibes: ⁊ testimoniū tuū nō
est verū. Miracula sue potentie di-
cebāt fieri v̄tute dyabolica Mat.
12. Hic nō eicit demonia nisi ī bel-
sebuck p̄ncipe demoniorꝝ. Exēpla
vero sue sanctitatis dicebāt facta
esse hōminis peccatoris Johis. 9
Nos scim⁹ quia h̄ homo peccator ē
Istis ergo visis poterāt apostoli
respondere qn̄ xp̄s ab eis ascēdēs
dicit. Euntes in mundū vniuersū
p̄dicate euangeliū omni creatuē
⁊c̄. Dn̄e quō nos t̄linquis ⁊ ad in-
deos trāsmittis: si verba tua falsa
dixerūt: si miācula tua demonib⁹
asscripserūt: si tue scītatis apparē-
tiam in scandalum puerterunt.
Quid inter eos facere poterim⁹ nos

ignāti qui habemus pūam scien-
tiam: nos infirmi qui habemus p-
uam potentiā: nos realiter peccato-
res qui habemus lesam conscientiā
Et ideo missus est ad eos spūssc̄us
pro omnibus istis sicut ignoran-
cium informator Joh. xc. Paradi-
tus aūt spūssc̄us quē mittet pater
in nomine meo ille docebit vos ō-
nia: et suggeret vobis omnia quecūq
dixero vobis. In huj figuram
missus est spūssanctus in triplici
specie ignis. lingue: et columbe In
igne ferventia caritatis In lingua
eloquentia veritatis In columba
patientia suauitatis Sapientie.
duodecimo O q̄ bonus et suauis ē
spiritus tuus in nobis. In igne si-
militer denotatur potentia quia in-
ter elementa nullu; est ita actiuū
et hoc p calorem. In igne denotat
sapientia et hoc p splendorem. In
lingua designatur eloquentia p vo-
cis clangore; Modo ita fuit q̄ apo-
stoli habuerūt triplici populo pre-
dicare principibus qui fidem im-
pūgnabāt p potētiā/philosophos.
qui eam impugnabant per sapiē-
tiam Et populis qui apostolos nō
intelligebant ppter ydeomatis dif-
ferentiam. Et ideo dedit eis cristus
spūmsanctum in specie columbe vt
vincerent per patientiam. In spe-
cie ignis vt vincerent per cristi po-
tentiam In specie lingue vt instru-
erent per sapientiam et haberent
omnis ydeomatis differentiam.
Actuum secundo Ceperunt loqui
variis lingnis put spiritussanct⁹
dabat eloqui illis Tercō missus
est spiritussanctus sicut vacillanti-
um confirmator Job quarto Va-
cillantes confirmauerunt sermo-
nes tui et gemina tremencia confor-
tasti Vas luteum quando est tecūs
non habet qualitatez aliam q̄ lu-
ti cedit omi tactui et omi impulsui
Sic apostoli et omis homo qui ē
vas luteum per naturam Job decī-
mo Memento queso q̄ sicut lutū
feceris me. Nullo modo potest per-
fecte resistere temptacionibus se
tuli ex sua ppria qualitate: ß si vas
luteum desiccetur et cōburatur ad
ignem fit solidum durum et sonō-
rum Et ita apostoli se habebant et
alij viri sancti in ecclesia. q̄ quan
do accenduntur spiritussancto con-
tra omnes tribulacōnes seculi for-
tes fiunt Actuum primo Accipie-
tis virtutem superuenientis spūs
sancti in vob̄ et eritis michi testes
In teste fm ysidorū tria considerā-
tur. natura. condicō. et vita Natu-
raut sit vir non femina qua sex⁹
ille instabilitatem solet habere ā-
nexā. Cōsideratē condicō vt sit lib̄ ñ
seru⁹ qz fu⁹metu dñoz facilē a ve-
ritate solet abduci Cōsideratē vita
ne sit infamis i se q̄ de alijs dz testi-
monū phibē Et ppter ista platee
desie q̄ vel fūt effeminati libidīo
se viuēdo l' fatuis cōdicōis mundo
et mamone fuiēdo l' lesi i lō opio
ne puplice delinquēdo nō fūt duc
mctes testes xp̄i nec spūscō cōfir
mati: ß fuerūt apli viriles p cordis
cōstātiā liberi et sine timore p veri-
tatis habūdātiā. famosi et bone opi
nionis per sanctitatis mundanti
am Et de eis scribitur Actuum q̄r-
to Virtute magna reddebant apo
stoli testimonium resurrecionis
dñi nostri Et ista tria tangit beatus

Aug⁹ Talis est inquit gratia spi-
ritus sancti: q̄ si tristiciā inuenit
dissoluit: si desideriū p̄niciosū ɔsu-
mit. si trepidacōez: abicit. In hoc
q̄ dissoluit tristiciam: dat cordis
firmitatē. In hoc q̄ desideriū p̄nici-
osū ɔsumit dat vite sanctitatē. In
hoc q̄ trepidationē abicit dat cō-
stātiam ⁊ libertatem. Vñ Greg. ⁊
sup Ezechielem. Cōsidero p̄res no-
ui ⁊ veteris testamēti dauid dāi-
elem Amos Petrū Paulū ⁊ Ma-
theū ⁊ apertis oculis fidei intueor
Implet nāq̄ spūs sancti grā pue-
rum citharedū ⁊ psalmistā facit.
Implet abstinentē puerum ⁊ iu-
dicē senū facit. Implet pastorē at-
mamentariū ⁊ ꝓphetam facit Im-
plet piscatorē ⁊ p̄ncipez apostolo-
rū facit. Implet p̄secutorez: ⁊ doc-
torē gētiū facit. Implet publica-
nū ⁊ p̄mū euangelistā facit. Hec
Gregor. Exemplū de Petro: q̄ cū
esset vas luteum nō ɔbustū ad
vocē ācille ostiarie negauit xp̄m
quē postea corā Nerone ⁊ mūdi
p̄ncipibus ɔstātissime p̄dicauit
Et ideo signāter petiuit p̄s dicēs.
Spū p̄ncipali ɔfirma me. ⁊ tunc
cōstanter docebo iniquos vias tu-
as ⁊ impij ad te ɔuertētur.

Capitulū decimū. L. 124.

Hec illū qui p̄mo forma-
tus est a deo patri orb̄
terrarū cum solus eēt
creatus custodiuit ⁊ e-
duxit illum a delicto suo ⁊ eduxit
illū de limo t̄re ⁊ dedit illi virtutez
continēdi omnia. Hic designātur
decimū capitulū. ⁊ est secūda ps
hui⁹ libri: q̄uis nō nulli antiqui
signauerunt capitulū parū ante ibi
Nam per sapiam sanati: Quos in
p̄ncipio libri diuidēdo sequebar
s̄ q̄ hoc modicū refert vel nichil
ad libri p̄cessum. mō tamē sequi
malo capitula cōiter ɔputata Vñ
postq̄ salomō mltiplicit̄ declara-
uit sapie nobilitatem. ⁊ magnaz
fecit de ea ɔmēdationem s̄m ipsi-
us effect⁹ generales In ista p̄te
p̄seq̄tur sapie vtilitatem q̄ntum
ad quosdam effect⁹ speciales oñ-
dēdo in p̄ticulari quō singulaēs q̄-
dam p̄sone fuerūt p sapiam bo-
no ɔseruate ⁊ a malo p̄s̄uate Vñ
ab ista p̄te vsq̄ ad finem libri po-
nit̄ exemplificatio in p̄ticularib⁹
gestis ⁊ historijs de beneficijs q̄
hominib⁹ p sapiam sūt collata ⁊
de supplicijs que per eandem pec-
catorib⁹ sūt illata. Et diuidit̄ hec
secūda pars huius libri in duas
principaliter. Nam primo agit de
beneficijs collatis per sapientiam
q̄busdam p̄sonis. Secūdo agit d̄
bñficijs vni toti ꝓplo c̄te nacōnis
viz israhelitico. Scd̄a ps ibi. Hec
ꝓplm Infra eodē c. Prima ps di-
uidit̄ in 6. p̄tes s̄m sex p̄sōas q̄s
describit ⁊ oñt a sapia eē gubna-
tas fuisse viz Adā Noe Abrahā
Loth Jacob ⁊ Joseph. Prima g̊
ps q̄ est lc̄io p̄ns est de Adā cui ɔ-
tulit sapia dei quinq̄ p̄rogatiuas
⁊ gratias speciales. Ipse em̄ ha-
buit paternalē preeminētiam ad
genus humanū ꝓpagādum. Ori-
genalem innocentiam ad semet
ipsum conseruandum: situalez ex-
cellentiam ad iocunde inhabitā-
dum rationalem magnificentiaz
ad creaturas gubernādum. ⁊ fi-
nalem indulgentiam ad deum

post peccatum tē cōsiliandum ꝙ tē
rego primo sic Dec. sapientia in
creata. illum. Adam qui primo
formatus est a deo pater orbis ter
rarum. qui preordinatus fuit a deo
principium. radix totius huma
ni generis qđ modo est diuisum i
diuersis partibus orbis terrarum
Fere paternalis preeminentia ad
genus humanū ꝓpagandum Ge
nerassent enim homines in statu
innocentie sine feruore sine dolo ē
sine pudore Dec. xxo illum. Adam
cum solus esset creatꝰ custodiuit
originalem innocentiam sibi de
dit qua semper se a suos custodis
se potuit Habuit enim anima sua
illa perfectum dñm̄ supra corpus
qđ numq̄ sensisset infirmitatem
ab intrinseco nec lesionem ab ex
trinseco nec deceptionem ab alicꝙ
si in statu innocentie perstitisset.
hic habuit cum solus esset creatꝰ
ante q̄ genus humanum per ge
nerationem multiplicasset tunc q̄
dammodo solus fuit quia solus i
sexu virili existens vel cum simpli
citer esset solus ante formationez
mulieris de costa Fere originalis i
nocentia ad semetipsum conseruā
dum Et istam iustitiam originalē
naturaliter in filios transfudisset
sicut modo parentes transfundūt
peccatum originale Tercio illum
Adam eduxit a delicto suo dando
illi finalem indulgentiam ad deū
post peccatum placandum Et istū
bñficium ꝓpter sui magnitudinez
enumeratur ante duo alia que se
quuntur. licet posteris sit collatum
dedit enim Ade gratiam pœniten
di pro peccato suo a remissionem
eius de in peccati Et q̄tūm ad hoc
dt Et eduxit illum a delicto suo hoc
ät fm̄ fuit imꝑplete p ipsius Ade
cōtractionē. Sz pfē a oplete p̄pi
passionez. Quo hec sapiētia iere
ta dedit Ade sinalē vel localem ex
cellētiam ad iocūde inhabitandū
Sicut enim narrat historia scola
stica super Gene. Creatus fuit ho
mo in agro damasceno a inde trās
latus in paradisum qui est locus
delicatissimus vbi modo manent
Enoch a Helyas a continuantes
vitam suam per esum ligni vite a
aliorum que sunt ibi. Et q̄tum ad
hoc dicat. Et eduxit illum de limo
terre. de agro damasceno in quo
formatus fuerat de limo illius ter
re tulit i locū amenissimū pradi
si Gen. 2. Plantauerat aūt dñs de
padisum voluptatis a principio in q̄
posuit hoīem quē foruerat. Quito
hec sapia dedit Ade rōnalē magi
stētiā ad creaturas gubnādū Et q̄
tū ad hoc dt Et dedit illi vtute cōi
nēdi oia. rōnē a ogniēz q̄ potu
it oibus creatis dñari Gen. 1. Dña
mini pisab. maris. volatilibus cēli
a vniūsis aialibus q̄ mouētur su
per terram

Dubitaō trālis Vtz Adā i sta
tu inocētie fuit a deo rōnabiliē cu
stodit? Rō ñ; q; credeb̄ p̄ eē qui
p̄mittēt filiū suū pugnare in duel
lo i q̄ p̄sciēt eū ee vincēdū Sz dñs
p̄sciuit Adā filiū suū p creatiōem
vincēdū ee p tēptatiōez futuraz p
diabolū. Ergo credeb̄ fuit ñ custo
diēdo illū ab illa tēptatiōe ꝙ eū p
tūc ñ rōnabiliē custodiuit ꝛ ꝓp si
deus eum custodiuit. ergo nō de
buit permittere tentari. Rñdet

magist̄r sentēciaꝝ dist. 23. l. 1. q̄ gloriosus ē non cōsentire q̄ temptari nō posse. Et ideo eū deus temptari permisit vt in de gloriosiorem reportasset victoriā. ¶ Sed contra Sauit eum vincendum: ergo non exspectauit hominis victoriam: ergo michil est dictuz q̄ ideo permisit q̄ homo vinceret. ¶ ꝑ̄ sapientius est vnūquodq̄ ordinare in finez suum ita conuenienter sicut potest ab eo ordinari: sed finis hominis est beatitudo et beatitudinez possit homo attigisse conuenienter sine temptatione a sine peccato quia illa sunt impedimēta a beatitudine consequenda. ¶ ꝑ̄ ad bonuz custodem pertinet precauere a remouere omnia pericula ab illo quod est sue custodie cōmissum. ergo deus debuit temptationem amouisse. ¶ Ad oppositū dicitur i littera q̄ sapientia increata cum sol⁹ esset creatus custodiuit illum. ¶ Ad questionem dicendum q̄ deus eū custodisse dicitur q̄ sibi de iustitia originali a gratia prouidit per que semetipsum potuit custodisse si voluisset. ¶ Pro argumentis ē notanduz q̄ sicut dicit dionisius c. q. de. di. no. Prouidentia dei non est nature corruptiua sed saluatiua. Vnde ad prouidentiam dei pertinet rerum naturas administrare sicut conderet bonitatem vniuersitatis. ¶ Secundo nota q̄ bonitas totius ꝓponderat bonitati partis Vnde si aliquid esset melius parti q̄ toti tali toti cederet in preiudicium: ideo pertinet ad bonum gubernatorem tale modū parti subtrahere vt habeatur perfectio toti⁹

Licet enī secūm imaginationē melius⁹ esset posse pedes q̄ caput tamē melius est toti homini habē vnū caput a duos pedes q̄ duo capita a vnum pedē. ¶ Ad oppositū ē dicendum q̄ decuit deo creare vnuz vniuersum in quo esset varietas speciez a naturarum ad ostensionez sue bonitatis inter quas species homo est quedam de nobilibus. Nō autem posset homo esse homo nisi esset peccabilis a temptabilis ad peccādum. Et ideo facere q̄ homo nō fuisset temptatus a fraude hominem contradictionem includit. Sed dicerēs Potuit euz sic dotasse ḡtijs naturalibus a influsis q̄ fuisset immutabilis ad malum sicut erit post beatitudinem. ¶ dicēdū q̄ licet deus hoc potuisset de potencia absoluta nō tamen de potencia ordinata. Natuā enim hominis ē q̄ pertingat ad beatitudinem per bonum vsum liberi arbitrij. Dic aūtem requirit mutabilitatez a peccabilitatez a posse temptari a huius mōi Et io rōn abilē ad ꝓfectuz homis pmittit eū esse peccabilez tēptabilē a ad magnā sibi cessisset vtilitatē si tēptat⁹ vicisset. ¶ Ad ꝑmū dicēdū q̄ licet de⁹ ꝑscīet adā victurū: scīuit tn̄ q̄ natura sua erat adh⁹ ista vt foret p tēptacōes pmiata ā io decuit eū pmittē tēptari vt virtus sua vtēt quā frustra accepisset n̄ ea vti potuisset. Ad. 2. q̄ mgē sniaz satis dt sic p̄z p dēa. q̄ ei facta ē vt p victoriā ad btitudinē puenirent a victoriā hīe nō posset nisi per pugnā. Præsuade eum a pugna. esset eū ipedire a victorijs ad q̄s fuit ordinatus. ¶ Ad. 3.

2.3

q homo est ordinatus ad beatitudinem sic q eam mereatur declinando a malo et faciendo bonum, unde via communis homini concessa est per victoriam temptationum. Vnde hec est neganda q homo pt ita conuenienter attingere btitudinem sine temptatione sicut cum temptatione In cuius signum xpus ipsemet temptationes sustinuit ab extrinseco tam a demonibus q a malis hominibus. ¶ Ad qrtum dicendum q temptatio non est homi periculosa nisi velit vinci sed est sibi necessaria et gloriosa et ideo a bono custode permitti debuit. Vnde Aug9 sup ps. 60. Vita nostra in hac peregrinacone et profectus noster p temptationem fit nec sibi quisq inotescit nisi temptatus nec potest coronari nisi vicerit nec potest vincere nisi certauerit. nec potest certare n inimicum et temptationes habuerit. Idem sup ps. 61 Tantum permittitur dyabolus temptare qntu tibi prodest vt exercearis et proberis vt q te nesciebas a teipo inueniaris. De ista mateia loqt Ambro. in qdam epla Deus oim ipse rector ac dominus cum omnium angelorum militia certamen tuum exspectat, tibi q contra dyabolum dimicanti parat eternitatis coronam Quam nob concedat cristus amen. Lcio. 126.

Ab hac vt recessit iniustus in ira sua propter iram homicidij fraternitatis deperijt propter qd cum aqua delet terram sanauit iterum sapientia per contemptibile lignum iustum gubernans ¶ Postq Salomo declarauit gubernacionem tam vtilem q mirabilem quam exercuit sapientia increata circa psonam ipsius Ade quem mirabiliter in agro damasceno creauit et in paradiso venerabiliter collocauit et a peccato finaliter liberauit. hic prosequitur de sapientie gubernacione quam fecit circa personam ipsius Noe. Vbi sciendum q sicut scribitur Genesis sexto. Tempore Noe tanta fuit hominum malicia q omnis caro corruperat viam suam. ordinauit q deus per diluuium dissipare totum genus humanum exceptis octo psonis que fuerunt de familia Noe scilicet ipso Noe cum vxore sua et tribus filijs suis. Sem Cam et Japhet et vxoribus eorundem. hec ergo fuit vtilissima gubernacio qua sapientia custodiuit Noe dans sibi preceptum de archa fabricanda In quam de singulis speciebus animalium introduxit Factum est ergo diluuium vniuersale post duo milia sexcentos. 46. annos ab origine mundi. Et quia causa diluuij fuit multiplex malicia. Chayn et semis sui Ideo spiritussanctus ostendens quo sapia custodiuit Noe tpe diluuij In sapia lra incipit a primo pcco Chayn q ab illo pmo pcco continuauit maliciam p desperacionem et aliorum pccorum multiplicacionem tam in se q in filijs suis donec p diluuium tota illa cognacio perijt ex integro et de filijs. Seth oes pter octo psonas vt dictum est In hodierna lcione duo fiunt primo narrat Chayn malicosa transgressio. secundo Noe glosa liberacio Secunda pars ibi. Propter qd dicit ergo primo sic Ab hac vt recessit iniustus in ira et postq recessit

Chayn ab hac id est sapientia in
iustus in ira sua id est per iram su
am qua voluit interficere fratrem
suum per iram homicidij Fraterni
tas deperijt id est cessauit esse fra
ternitas: quia destructo vno rela
tiuorum destruitur et reliquum Nec
plures adhuc fratres fuerunt et
ideo mortuus Abel. fraternitas to
ta fuit destructa. Vel per iram ho
micidij fraternitas deperijt id est
amor et gratitudo que inter fratres
debent inueniri. Et bene dicit quia
Cayn recedendo a sapientia incur
rit homicidium: prius enim in or
dine nature homo dimittit deum et
recedit ab eo quam deus recedit ab eo
per gratiam. Prius enim ordine na
ture homo peccat quam priuatur gratia
licet simul tempore. Vnde Bernardus
dulcis ihesus primus est in accessu
et vltimus in recessu Job. 21. De pec
catoribus dicitur. Dixerunt deo recede
a nobis: sciam viarum tuarum nolumus
Secundo in ista lectione narratur glo
riosa liberacio ipius Noe de diluuio
generali. Et quantum ad hoc dicit sic
propter quod .s. peccatum Cayn et posterio
rum suorum tam imitacione quam genera
cione Gen. 6. Corrupta est terra co
ram domino et repleta est iniquitate
cum aqua deleret terram id est cum
aqua diluuij deleret homines et bes
tias in terra habitantes. Iterum sa
pientia que deus sanauit: sanando ge
nus humanum gubernans iustum
Noe scilicet Gen. Noe vir iustus atque
perfectus in generacionibus su
is. De isto Noe dicit Aresto. libro
de pomo vbi dicit quod omnes homines
in hoc errabant quod stellas adoraue
runt et corpora celestia vsque ad ad
uentum Noe. Per contemptibile lig
num id est per archam de lignis
fabricatam Genes. 6. Fac tibi ar
cham de lignis leuigatis id est pol
litis. Et dicitur archa contemptibi
le lignum quia forte iudicio natu
rarum figura arche fuit valde rudis
Circa istam liberationem Noe no
tanda sunt tria. Primo de diluuij
causa. Secundo de eius duratione
vel mora. Tercio de archa. Quan
tum ad causam est sciendum: quod ma
teria omnis pluuie est vapor eleua
tus a terra et aquis virtute solis quod
vapor per calorem solis immissum
sibi: ascendit vsque ad locum frigi
dum vbi frigus occurrens subin
trat nubem et condensatur in aquam
Vnde quando multi vapores eleuan
tur quos calor solis non sufficit de
siccare et in materiam digerere tunc
fiunt multe pluuie: sicut patet in
hyeme Quando autem calor solis
est fortis et vapores eleuatos suffi
cit desiccare et in aerem digerere tunc
fiunt pauce pluuie: sicut patet in
estate. Dicendum est ergo quod cau
sa principalis effectiua diluuij fuit
deus volens punire peccata gene
ris humani. Causa instrumentalis
effectiua: sol. Causa dispositiua de
meritorie: homo peccans. Causa ma
terialis: vapores multi eleuati de ter
ra et aquis fuerunt: sicut aliarum
pluuiarum secundum Aristotilem secun
do Metherorum Qualiter vero pec
cata creuerunt et malicia hominum
multiplicata est super terram nar
rat Methodius martir magis in spe
ciali quam Moyses Genesis sexto di
cit enim quod quingentesimo anno
prime cidadis id est primi millenarii

mundi filij Caym abutebant vxoribus fratrum suorum nimis fornicacionibus Sexcentesimo vero anno mulieres in vesaniam verse super gresse viris abutebant quingentesimo autem anno secunde ci dadis inarserunt homines i alterutrum coeuntes. Septigentesimo filij Seth concupierunt filias Caym et ab eis orti sunt gigantes, quibus autem ante hoc gigantes fuerunt sm btm Augustinum. 15. de ciui. dei. prohibuerat autem Adam Seth et filijs suis quod non cohabitarent nec matrimonia cupularent cum stirpe Cayn. vnde filij Cayn habitauerunt in oriente in monte Corban Filij vero Seth habitauerunt circa damascum Tenuit autem ista prohibicio viuente adam quo mortuo filij Seth contra prohibicionem patris coniunxerunt se filiabus Cayn propter earum pulchritudinem et se totaliter libidini mancipauerunt propter quod diluuium iundauit Secundo de mora siue duacione diluuij est sciendum quod eodem die anno reuoluto quo Noe ingressus est archam eodem die egressus est // Tercio de archa sciendum quod erat in fundo quadrangularis forme et non quadrata: sed altera parte longior cuius longitudo fuit. 300. cubitorum. latitudo. 40. altitudo. 30. vnde ab angulis in arcum ascendebat et summitas eius in cubito consummabatur In latere vero iuxta fundum habuit ostium per quod homines et animalia ingrediebantur et cum ingressi essent dominus clausit illud a foris et versus summitatem habuit fenestram quam hebrei dicunt fuisse cristallinam In ipsa vero archa fuerunt quinque distinctiones sm Strabum. 6. vero sm Augustinum Ponit ei Augus. quod immediate super fundum habuit quoddam spacium vacuum sicut in nauibus contingit. quod spacium dicebatur sentina et super illud fuit vnum tabulatum et super illud secundum tabulatum et tunc supra illud tectum. Spacium ergo immediatum sub tecto diuisit Augustinus in tres partes. Spacium sub illo in duas partes et sic sm Augustinum quinque cameras habuit. Tres superiores tres inferiores de tribus cameris superioribus media fuit hominum lateralis alia i inicium de tribus cameris inferioribus altera fuit apotecarea in qua ponebantur cibaria ad esum hominum et animalium Alia dicebatur stercoria ostium vero ponunt vbi bicamerata et tricamerata iungebantur. Alij istas cameras quinque in altitudine disponunt ascendendo. dicentes infimam esse sentinam Secundam apotecariam Terciam inicium animalium Quartam inicium Quintam hominum Et isti ponunt ostium in iunctura inter apotecariam et inicium animalium Sed de hac materia non plus ad presens cum textus videtur esse contra vtrosque de collocacione ostij Genes sexto Ostium arche facies i latere deorsum. Recessit iniustus in ira sua. Notandum quod ira facit iniuriam deo proximo et subiecto proprio Subtrahit enim deo effectum sue potentie proximo affectum racionis et intelligentie Primo ergo subtrahit deo effectum sue potentie culpas

iudicialiter vindicare bonos speci
aliter inhabitare et eis liberaliter
sua bona legare. Sed contra ista iniu
riatur iracundus deo in omnibus
primo aufert a deo vindictam: quia
ira est deordinatus appetitus vin
dicte. Et deus dicit Michi vindictam
et ego retribuam Roma. duodeci
mo Et deutrono. tricesimo tercio.
Mea est vltio et ego retribuam.
Deus enim duo sibi retinuit glori
am et vindictam. alterum superbus
aufert et alterum iracundus ysaie.
quadragesimo octauo. Gloriam
meam alteri non dabo. Secundo
iracundus deo iniuriatur quia ex
pellit eum a quiete sue habitacio
nis Et factus est in pace locus eius
Ira autem turbat pacem et destru
it prouerbiorum. decimo quinto.
Vir iracundus prouocat rixas.
Domum que tota die moueretur
et tremeret nullus magnus domi
nus libenter inhabitaret Tercio
deo iniuriatur impediendo ne lega
tum dei possit stare Legauit enim
deus pacem hominibus Job. deci
mo quarto. Pacem relinquo vobis
pacem meam do vobis et ideo ira
cundus tamquam excommunicatus est
euitandus prouerbiorum vicesimo
secundo Noli esse amicus homini
iracundo neque ambules cum viro
furioso Secundo principaliter ira 2°
subtrahit proximo affectum debi
te beniuolentie Teneor enim proxi
mi saluare substantiam famam et
personam Et contra ista ira compel
lit ad nocendum proximo in sub
stantia depredando In fama diffa
mando et in persona trucidando.
Ecclesiastici vicesimo septimo. Ira

et furor vtraque execrabilia. Ruina Ec
cli. 28. Obiurgacio et ira annichil
labunt substantiam dicit Aristo
tiles. 3. de animalibus quod apis cum ei
cit aculeum moritur. Et ita est mo
raliter de iracundo et appetitio vindi
cte Dum enim exercet maliciam su
am contra proximum verbo vel ope
re ledendo in substantia persona vel
fama. primum interfecit spirituali
ter semetipsum Job quinto Virum
stultum interficit iracundia. Ter 3°
cio ira subiecto proprio subtrahit
tria bona. Primo namque destruit
honestatem corporalis disposicio
nis. Secundo impedit potestatem
naturalis racionis Et tercio minu
it quantitatem vitalis duracionis.
Primo ergo destruit honestatem
corporalis disposicionis Quantumcum
que enim persona sit pulchra subuertit
oculos, gene fiunt nimis rubee vel
nimis pallide. gestus est tremulus ling
ua cespitat et totus homo dehonestatur.
De isto loquitur Seneca. 2. de ira.
nichil eque profuit iratis sicut in
tueri deformitatem rei. s. ire. nam in
ea facies turbacior ora pulcherrima
fedat, toruos multos ex tranquilis
simis reddit linquit decor omnis
iratos Et sequitur qualem putas
esse animum cuius ymago tam feda est.
Ideo dicit quidam philosophus
quod iratis profuit aspexisse speculum
vt ymago repercussa ostenderet
homini suam deformitatem Hec Se
neca Idem tercio libro de ira. nulla
facies fere quantumlibet agitetur
est ita turpis sicut hominis ira fla
grantis. Narrant fabule quod miner
ua aliquando delectata est in musica ty
biarum Cum ergo sel' insufflaret tybias

iuxta quendā fluuiū vidit buccas turpiter tumescētes ⁊ statim fistulas suas proiecit. Minerua ē dea sapientie ⁊ sapientes interdū sūt indignātis nature Ecci. 1. In mlta sapientia multa ē indignatio. Cōtingit ergo ꝙ sapiēs aliqs quandoqꝫ per motū iracundie tangitur: ꝫ statim si est sapiēs cōsideāt indecenciā sui stat⁹ ⁊ alias sibi cauet Secūdo impedit ptātem naturalis rationis Juxta illud Cath. Impedit ira animū ne possit cernē verꝫ Et ideo dyabol⁹ facit sicut astut⁹ piscator quādo vult facilit decipē pisces turbat aquā ⁊ tunc est securus ꝙ pisces nō poterūt preuidē rethe suum. Eodem modo dyabolus facit in congregacōe quacūqꝫ immittit turbacōem per aliquē iracūdū in totaꝫ congregacōem ⁊ tunc ducit eos ad pctā ⁊ malicias excogitandas sicut sibi placet ⁊ totam ꝯgregacōeꝫ reddit tbatā. Dicit Aresto. 4. topicoꝝ ꝙ irascibilis nō imperat rationali nisi cum fuerit peruersa anima hominis ⁊ ita est quādo peruersa fuerit anima: ira dominat ⁊ nūqꝫ alias. Dicit etiā Arestotiles. 1. elencoꝝ ꝙ ira est cautela specialis sophiste vt viꝫ sociuꝫ suuꝫ ꝓuocet ad irā: qꝛ impedit ira animū ⁊ c̄. Iste sophista est dyabolus Ecci. 37. Qui sophistice loq̄tur odibilis est. Item dicit Arest. libro p̄mo de aīalibus ꝙ ista tria coniūguntur. ira. insipientia ⁊ indocilitas Et ponit exemplum de apro agresti. Et ita est moraliter Iracundus numqꝫ bene docebitur. Et ideo bene dicit Ecci. 7. Ne velox sis ad irascēdum: quia ira ī sinu stulti reqescit. Tercio ira minuit quātitatem vitalis duraconis. Animalia enim excessiua colerica sunt naturaliter breuis vite sicut maxime patet de cane. Et hoc est quod dicitur Ecci. 30. Zelus ⁊ iracundia minuūt dies ⁊ ante tempus senectutem adducunt. Vnde antiqui dixerunt iram esse breuem insaniam scdm Senec. 3. de ira. eqꝫ enim impotens est sui decoris oblita. Hec ergo ira precipue est cauēda que iniustū Cayn fecit ⁊ quēlibet quē iuadit facit iiustū. Juxꝫ illud Jacobi primo. Ira enim viri dei iusticiā non operat. Lectio. 14.

Hec in consensu superbiē cū se nacōes extulissēt sciuit iustum ⁊ conseruauit sine querela deo ⁊ in filijs misericordiam fortem custodiuit. ¶ Hec est tercia pars istius prime ptis huius capituli In qua poitur cōmendatio specialis ipsius sapientie ex gubernatione persone Abrahe. Et diuiditur hec pticula in duas partes Nam primo tangitur mirabil elatio quorumdā hominum fatuorum. Secūdo narrat ipsius Abrahe approbatio in benedictione filiorum Secunda pars ibi Sciuit iustum. ¶ Circa primum est sciēdū ꝙ sicut nārat Philo in libro questionū super Genesim ⁊ allegat magister in historijs ex tribus filijs Noe Sem Cham ⁊ Japhet adhuc ipso Noe viuēte nati sunt. 32. milia hominum ⁊ centum preter mulieres ⁊ paruulos ⁊ habuerunt sup se tres duces videlicꝫ Nemroth super filios Cham Jhetram super filios Sem ⁊ Suffene super filios

Jmpleti sūt ergo p9 obitū Noe
mouerunt se ab oriente a venerūt
in Campū Sennaar q̄ nunc ē ba-
bilon a timentes diluuiū q8 tpe
Noe fuerat exortum edificare tur-
rim q̄ pingeret vsq̄ ad celos h9
est valde m altū forte q8 aque di-
luuij non ptingerent ad sūmitatē
Non est em̄ credendū eos tam fa-
tuos fuisse q̄ vsq̄ ad corpus cele-
ste intenderent turrim facere quia
iste Nemroth doctus fuit a yomi-
tho filio quarto Noe fm methodi-
um de ortu regnoz Et ille yomitus
fuit astronom9 magn9 Et ōt de eo
mgr̄ ihisto · q̄ iuenit astronomi
am · Cepīt ergo edificare turrim
istā bñtes lateres p saxis a bitu-
mē p̄mento deūs vero aīaduer-
tit elatōez hoīm volentiū seipsum
quasi contra munire ne a ipsi etā
si deo placēt possent aquis diluu-
ij castigari Jmpediuit eos pīstū
modū; quicūq̄ homines si velent
habitaē indigent vno ydeoma-
te ad cōmunicandum inuicem cō-
ceptiones suas in diuersis negoti-
js Vnde Aristoteles · 8 · ethi · ōt
q̄ ois amicicia consistit in cōmuni-
cacōe a q̄ mltas amicicias dissol-
uit in appellacione deus ergo mi-
raculose cum essent oēs vnius lig-
ue a vnius ydeomatis diuisit eos
in · Lxx · linguas ita q̄ ille qui sciuit
vnam omnes alios penitus igno-
rauit Jsta ergo multitudo consi-
derans diuisionem tantam in ydeo-
mate diuisit se fm numerum ling-
uarum a qui erant de vna lingua
traxerunt se ad inuicem ad vnam
turmam a sic a loco illo diuisesūt
se in vniuersas partes mundi.

Jnter has · Lxx · linguas trēs sunt
principales · Hebrea greca a latina
sicut recitat Augustinus de mira-
bilibus sacre scripture capitulo
decimo quinto Et ideo de istis ling-
uis scriptus fuit titulus crucis cri-
sti Et fm istas · Lxx · linguas elegit
cristus · Lxx · discipulos Luce decio
Quia ergo in edificacione turris
istius perdiderunt filij Noe cōmūi-
cacionē lingue hebree a diuisi fūt
sēm multitudinem supradictaz
vocatum est nomen loci illi9 Ba-
bel q8 interpretatur confusio : q̄
ibi confusum est labium vniuer-
se terre Genes vndecimo Istam &
mirabilem presumpcionem a ela-
cionem tangit Salomon in hac lit-
tera ita dicens · hec in consensu su-
perbie cum se nacōnes extulissent
scruit iustum hec id est sapientia
a etiam cum se naciones extulis-
sent in consensu superbie id est in
illo consensu superbo quo dixerūt
Venite faciamus ciuitatez a turrī
cuius cacumē ptingat celuz a cele-
bremus nomē nostz antēq̄ diui-
damur in vniuersas terras Tunc
in eā sapientia scruit Justū · Abē
hā qui ppter magnitudinem fidei
fuit iust9 Gen̄ · 14 · Credidit Abra-
ham deo a reputatum est ei ad iu-
sticiā Sciuit in eā iustū a approbā
do prescruit Non est ymaginādū
q̄ Abrahā fuit tpe diuisiōis ling-
uaz · q̄ quidē diuisio frā fuit tēpe
phalex q̄ fuit · 6 · aīa Abrahā sed;
linea ex qua fuit successionē; ꝑ vult sp̄ūssan-
ctus dicē in hāc ista q̄ in tpe cōfu-
sionis linguarum de9 p̄uidit Abē
hā futuz a p̄elegit euz sic talē per
quē culti9 dei mltiplicē augeretur

2ª 16

et cui fieret specialis ꝓmissio de re-
demptione generis humāi. Tan-
git ergo triplex beneficium sapiē
circa Abrahā videlicet preelectio-
nem anteq̄ esset. cōseruacōem cū
esset. ⁊ bone prolis propagatiōez
postq̄ esset Vñ dixit ꝙ sapia tūc
temporis cū se nacōes extulissent
modo p̄exposito. sciuit ⁊ approbā-
do presciuit. Justū id est Abrahā
qui postea fuit iustus ⁊ conserua-
uit siē querela. deo id est ad hono-
rem ⁊ voluntatem dei. Cōseruauit
eni eū educendo de terra caldeoꝝ ī
terram Canaā Geñ. 12. Et inde in t̄-
ra egipti vbi ductꝰ timore dicit Sa-
rā vxorem suā sororez esse. Simili
modo postea fecit cum apud regē
gerar̄ pegnaretur Geñ. 20. Et vo-
cauit Aram fratrem suum patrez
suuz quia senior fuit. Sara autem
filia Aram. Illam vero vocauit so-
rorem scdm consuetudinez loquē-
di inter hebreos qui cognatos vo-
cant fratres et cognatas sorores
Vnde tantum est dictuz cognata
mea est ex parte patris mei. Vñ
nullum malū fuit eos decipere qui
a hoc cessit in bonū. De hac matei-
a Rñdēs August. cōtra faustū. li.
12. c. 30. oñt quaē nō ita presūpsit
Abrahā de deo vt nō timeret fate-
ri eam vxorē. Et dicit ꝙ ideo qꝛ vo-
lūt vti racōe ⁊ nō temptare deū to-
taliter. Si enim interrogatus illaz
feminam indicasset vxorem duas
res tuendas committeret deo. vide-
licet suam vitam ⁊ vxoris pudici-
ciam: proinde cum ꝓter pulchritu-
dinem Sare ⁊ eius pudicicia ⁊ A-
brahe vita esset ī dubio nec vtrū-
q̄ tu eri posset Abraham: sed tm̄

vnum ⁊ vitam suam fecit qd̄ potu-
it ne deum temptaret. Quod autē
non potuit illi cōmisit. Quia ergo
hominē se occultare nō potuit ma-
ritū se occultauit ne occideret. hec
Augꝰ Sic ēgo sapientia Abrahā
conseruauit immunē a culpa ⁊ in
filijs mīaz fortem custodiuit. Hoc
verificatuz fuit dādo sibi misericor-
diter filiū cū esset centenariꝰ Geñ.
17. Item statuēdo sibi fedus circū-
cisionis Geñ. 17. Statuam inquit
pactum meum int̄ me ⁊ te ⁊ inter
semē tuum post te in generacioni-
bus tuis federe sēpiterno. De Abra-
ham dicit mgr̄ in historijs ꝙ qñ
tēpore famis morabat̄ ī egipto do-
cuit egipcios arismetrā ⁊ astrolo-
giam añ illud tēpus ignotam. Et
de egipcijs ista vērunt ad grecos:
de grecis ad latīos. Dicit ergo Jo-
sephus de eo ꝙ p̄mꝰ p̄sūpsit ꝓnū-
ciare deū esse vnū creatorē cūctoꝝ
Et opiniones q̄s ceteri habebant
de deo innouare ⁊ immutaē p̄ualu-
it. Istū etiam recōmendat Aristo.
libro suo de pomo tangēs quō ad
diuinum preceptum filiuz ꝓprium
voluit īmolare. Nō ꝙ misericordi-
a dei est fortis. Vnde dicit ꝙ in fili-
is misericordiaz fortem custodiuit
hominis vero misericordia est val-
de debilis ⁊ infirma. Est enim mise-
ricordia dei fortis in homines īten-
siue. extēsiuē ⁊ duratīe. Intēsiē qꝛ
ꝑcit hoī ī pctō q̄ tante ē malicie ꝙ
nullomō ꝑ se possz satisfacē Vñ ꝓ-
bat venerabil̄ Ansel̄. Et cur deꝰ
homo. c. 6. ꝙ oportuit hoīez deo ali-
q̄d dare maiꝰ oī eo qd̄ ñ ē deꝰ ad
satisfaciendū ꝑ pctis suis. Sed con-
stat ꝙ hoc nullomō potuit facere

& ideo deus misericors dicitur esse ignarus vt pro homine satisfaciat satius homo. Nō autē hō tenebat de solue ad satisfaciendū pro peccō suo aliqō maiꝰ omni eo qō nō ē deus probat idem Anselmꝰ. i. Cur deꝰ hō. c. xi. sic non satisfacis dō p peccatis nisi reddendo aliqd maiꝰ qꝫ sit omne illud ꝓ quo peccatum facere non debueās Sed pro toto mūdo saluādo nec ꝓ aliquo citra deū debuit facere peccm ergo ozte satisfaciendo reddere aliqd maius toto mūdo & illud fuit vita corporalis xpisti ꝑm Anselmū. Et ideo ad Titū. z. Non ex operibus iustitie que fecimus nos: sed ꝑm suaz misericordiam saluos nos fecit. Ista ergo misericordia fuit fortis intē siue dicat enim Aristotiles primo de celo qꝫ fortitudo potētie actiue ēmmat ꝓ maximū in qō ꝓt. Vñ si esset aliqua potētia que posset in aliquid a in duplū & triplū & quadruplū & sic in infinitum Illa potētia diceretur infinita intensiue sed talis ē mia dei qꝫ nō ē dare peccatū ita turpe ita malicioſū ita deforme quin mia dei sit maior ad remittēdū Refert Ambro. de morte Theodosij qꝫ tante erat mie. qꝫ numqꝫ negauit veniaz cōfitenti de quo scribit. beneficium se putabat accepisse anguste memorie Theodosiꝰ cū rogaretur ignoscere & tūc ꝓ ꝰ erat vemie ei fuisset commocio maior iracundia & optabatur ideo qꝫ timebatur in alijs vt iraſceret hic erat remedium tecum qm̄ cū haberet super omnes potestatez qꝫ si parens postulari malebat qꝫ qi iudex punire Equitatis iudex non pene arbitretur qui nūqꝫ veniam negauit cōfitenti Dec Ambrosiꝰ Fuit enim veraciter filius illius qui dicit Luce. 6. Estote misericordes sicut & pater vester misericors ē Secundo misericordia dei in homine fortis est extensiue hoc autem dupliciter potest declarari primo ex parte ipsius subiecti cristi Secundo a parte hominis siue misericordie obiecti A parte quidē xpi sic Si aliquis omnibus vicinis suis riuulos conderet de suo fonte vel sibi inde facerent aqueductus ꝓ suo libito signum esset qꝫ ille fons magne foret sufficientie Isto modo deus pater habens filium suum qui est vbū dei & fōs bonitatis omnis qꝫ fons sapientie verbū dī & dē Ecc. i. Misit eū in mundū & iussit eū scripturie de tra vētus vginiā & vt eēt copiosius & habūdās oibꝰ ꝓmisit cuilibꝫ sibi facere vinum qui oim iudeorū & gētiliū flagellacionē & crucifictionē se dedit Et ideo bene dicit pluraliter per ꝓphetaz. Dabo vob misericordias & miserebor vestri Jheremie. xxx. Secundo patz idem a parte obiecti: qꝫ si de obiecto misericordie ꝑmo fiat illud obiectū ē homo cui deꝰ multipliciter misere ē ꝑseruādo vt caueat exspectādo vt redeat & odonādo si peniteat. Vñ Aug. x. cōfes. c. 10. Cre tue deputo & mie qꝫ pcā mea tamqꝫ glacie soluisti gre tue deputo qcūqꝫ ñ feci mala & oia ī dimissa fate or qꝫ & mea sponte feci mala qꝫ ea duce nō feci. Tercō misericordia dei ē hominis duratie qꝫ qñ cuilibꝫ homo exspectet si ꝓ infinita mala in fine tardissime penitere velit.

recipit eum statim. Exemplū de latrone cui tardissime penitenti dictū est. Hodie mecū eris in paradiso Luce. 23 Vñ Bernardꝰ sup Cant. Omnino ꝓpter mansuetudinē q̄ in te predicatur currimꝰ post te dñe ihu xpē audientes ꝙ nō spernas pauperem: peccatorē ñ abhorreas Non enī horruisti latronem ꝯfitētem: nec lacrimātem peccatricē. nō chananeam supplicātem. nō deprehēsam in adulterio: nō sedentē in theoloneo. nō supplicātem publicanū: nō negātem discipulum: nō ꝑsecutorem discipuloꝝ: nō ipsos crucifixores tuos. Hec Bernardus Misericordia ḡ dei fortis est duratiue: quoniā misericordia domini ab eterno vsq; in eternū sup timētes eū In ps. ¶ Per oppositū ad hec tria misericordia hoīs ad hoīnem inuenitur debilis ⁊ modica ītensiue: duratiue ⁊ extensiue. Intensiue: quia vix aliquis mouet ad ꝯpatiēdum cuicūq;. Quia nūc adimpletur illud Thimo. 3. Erit omnes homines seipsos amātes Extensiue quia si aliq̄ sit cōpassio hominis ad aliū: erit forte ad cōsāguiniū ⁊ nō ad extranū: ad aīcum ⁊ familiarem ⁊ ñ vltra. Et iō signāter dicit Eccī. 18. Miseratio hominis circa ꝓximū suū. mīa āt dei sup omnē carnē. Breuis ē eciā duratiue: q̄ nō durat diuciꝰ q̄ homo cernit oculis: sicut porcꝰ cōpatit porco q̄ diu audit eū clamare Osee. 6 Misericordia vrā q̄si nubes matutina ⁊ q̄si ros mane ꝑtransiens. Nō sic docuit Thobias filiū suū. Quō inquit potueris ita esto misericors Thobie. 2. Et Aplus. ad Col. 3. Induite vos sicut elcī dei sācti ⁊ dilecti viscera misericordie. Nō dt vba mīe ꝫ viscera. Multi enī sermonibꝰ ꝯpatiūtur ꝫ operibꝰ valde pauci ⁊ tñ de solis operibus fiet ꝯputatio in iudicio gn̄ali. Vñ Petrus Rauañ. in quodā sermōe dt In regno celi corā omnibꝰ āgelis in ꝯuētu resurgētium ꝙ Abel passus sit. ꝙ mundū saluauit Noe. ꝙ Abrahā fidem ꝯuauit. ꝙ Moyses legē dedit. ꝙ petrꝰ crucē resupinꝰ ascēdit: deus tacet ⁊ clamat ꝙ q̄si pauper comedit dicēs Esuriui ⁊c. Qui misericors est mīa dignꝰ ē. Hec Petrus Raua. in quodā sermōe. Lcō. 128.

Hec iustū a peuntibꝰ impijs liberauit fugiētez descendēte igne in Pētapoli quibꝰ in testimoniū neq̄cie fumigabūda ꝯstat deꝑta tra ⁊ incto tēpore frcus hñtes arbores ⁊ icredibilis aīe mēoria stās figmtū sal ¶ Declāta gubnacōe sapie i liberacōne Ade Noe ⁊ Abrahe. In ista ꝑte ꝓsequit spūs scūs de mīabili liberacōe ipiꝰ Loth qui ē q̄rtꝰ quē iducit de pr̄ibꝰ ātiquis ad declāndū q̄ntū valet colē deū. Cultū enī dei vocat sapiam. vt pluries replicaui. Vñ indrñter ꝑt exponi quicq̄d taz h q̄ supius dr de sapiā icreata q̄ ē deꝰ. l de sapiā creata q̄ ē pietas l verꝰ dei cultꝰ vt dicaꝰ ꝙ sapia creata ⁊ verus dei cultus liberauit ⁊ gubnauit elcōs ⁊ scōs dispositiue ⁊ meritorie: q̄ fecit eos dignos gubnacōe dīna. sicut ꝯsueuiꝰ dicere militi. Strēnuitas tua te fecit militem. ¶ Circa liberacōnem ergo loth de subuersione Sodome

stiendum q̄ sicut narratur Gen̄ .
18.a.19. Ciuitates quinq; fuerunt
in regione iuxta iordanē vbi mō
est mare mortuū inter Judeā a A
rabiam Et dicebatur aliq̄n illa re
gio valle illustris videlicet Zodo
ma a Gomorra Adama Seboim a
Segor. viri autem istarū ciuitatum
vrentes ocio a habundantia vi
ctualium omniū generū libidims
se dederunt intēm · q̄ vsum natura
lem excesserunt quez deus ad ꝓpa
gandū instituit inter virū a mulī
erez exarserunt masculi in masculos a femine in feminas luxuriaz
exercentes Volens ergo dominꝰ
istud nephandum flagitium pu
nire misit tres angelos ad Abra
ham qui morabatur in valle Mā
bre a Zodoma nūtiantes Abra
he q̄ ciuitates predicte deberent
subuerti Abraham considerans
q̄ Loth frater vxoris habitauit
in Zodoma a q̄ esset iustus posti
it se supplicans deo q̄ parceret ma
lis ꝓpter bonos a ait · Si fuerint in
quit ibi .l. . iustiz Zodomaviz nonne
parces ꝓpter eos. Et dñs respō
dit q̄ parceret ꝓpter . l. .
Quid inquit Abraham si fuerint
quadragintaquinq; . Et sic paula
tim descendendo quesiuit · Quid si
quadragita . Quid si .xx. Quid si
vigiti . Quid si dece . Et dominꝰ re
spondit parceret propter decem .
Cum ergo in tanta multitudine iu
stoꝝ fuerunt decem hoīm recesserunt an
geli illi duo ab Abraham a iuerūt
ad Zodomaz Loth autem habi
tans in Zodoma fuit simpliciter
hospitalitati deuotus Vñ cū vidis
set illos angelos in humana effi
gie venientes . estimās eos esse hō
mines inuitauit in domum suaz a
fecit eis conuiuium a premunierūt
eum q̄ subuerterent Zodomam
Et mane dissimulante Loth exire
apprehenderunt eum angelī cum
vxore sua a duabus filiabus suis
a statuerunt eum extra ciuitatez
dicentes eis q̄ fugerent i montez
a non respicerent retro . Et statim
pluit super illas ciuitates sulphur
a ignem a subuertit q̄tuor ex eis
statim Segor vero pperceruntvs
q; post propter Loth qui precierat
q̄ ibi posset ad tempus morari Ux
or ergo Loth more femineo que
est semper prona rei que prohibe
tur ei respexit retro se a versa est i
statuam salis . Post hoc egresso
Loth de Segor subuersa est illa si
cut a alie quatuor Et versa est tota
illa regio in lacum salsum a sterilē
que dicitur vocatus est mare mor
tuum: quia nec aues nec pisces in
eo viuunt immo si aliquid vinū
in eo proiectum . vel submersum
fuerit statim exilit a supernatat .
Vnde narrat Josephꝰ q̄ Vespa
sianus misit quosdaz vinctos pꝰ
tergum manibus ligatis proici in
lacum a submergi qui omnes q̄si
viuentes repulsi sunt ad superfici
em a desuper fluctuabant Omne
autem q̄d vita caret si intus proi
ciatur mergitur nisi limatur bitu
mine nec nauem patitur nisi limi
atur . lucerna ardens supernatat ex
tincta submergitur . Glebas feti
das in diuersis locis euomit po
ma nascentia in arboribus circa
littus vsq; ad maturitatem sunt
viridis coloris . cum etiaz matura

2018

putant̄ fuit̄ plena cinerib⁹ a
fauillis. Hec dc̄a sunt ad hystori
am. Narrat ꝙ spūs scī in lecti
one ista de liberacōne Loth ab is
ta mirabili vltione dicit sic. Hec
vsapia liberauit iustū fugientez
viz Loth quē hospitalitas fingu
larit̄ emendabat a pereūtib⁹ im
pijs viz Sodomitis. descēdente ig
ne in pentapolim vim regionē q̄nq
ciuitatū predcāy. Et dicit Penta
polis a penta qđ est quinq a pol
ciuitas. quib⁹ impijs in testimo
niū nequicie cōstat tra deserta v
destructa a obusta a adhuc fumi
gabūda v emittēs fumū fetidū in
signū fetidi peccati. qđ antiqui in
cole miserāt. a cōstat ibi simlit̄
in testimoniū ñequicie eoz arbo
res hñtes fructꝰ nō certo ꝫ incer
to tempore vt inutilitati peccati c
tra naturā respondeat innatural
fructꝰ arboz Cōstat etiā in testio
niū neq̄cie incredibilis anie meo
ria stans figmentū salis v statua
illa salis in quā conuersa fuit uxor
loth que statua ē memoriale qđ
dā incredibilis animē v femine ño
credētis angelo nisi respiceret a ē
go vt videret veritatem. ¶ Circa
illam daufulam. liberauit fugien
tem. Notandū q apud bellicosos
q̄us fuga videatur communit̄ inho
nesta: tamen aliqñ laudabilis in
uenitur. Vñ si eēt aliquis qui sit
sciret fugere a pugnare notabili
ter faceret factū suū. Sic em̄ legi⁹
de tartaris contra cristianos pugnā
tibus q simul equis insedētes fu
giūt a tamen insequentes a ēgo
sagittāt. Sic fuit de pthis. de q̄b⁹
Boeti⁹ 1. de cōsolacōe Metro p̄mo
ita dicit. Rūptis Athymēie scopo
lis vbi turba sequētuz pectoribꝰ
figit spicula pugna fugax. Mora
liter in hac vita bellum habemus
cōtra hostes multos: qui tamen
nō habēt vnūm modū pugnādi
nec vno genere victorie vinci pos
sūt. Nā dyabolus vincēdus est p
resistētiam. 1. Pet. 5. Cui resistite
fortes in fide. ꝫ caro a mūdus vin
cūtur p bone fuge prudētiam. ita
q̄ vim tantū habemus resistere a
hoc fugere. de resistētia qua dy
abolo debem⁹ resistere dicit metri
ce sic Hostis nō ledit nisi cū temp
tatus obedit. Est leo si cedit. si nō
quasi musca recedit. Hoc est qđ
dicit Jacob. 4. Resistite dyabolo a
fugiet a vobis. de fuga vero qua
a carne fugitur dicit metrice sic.
Cede veni⁹ cedit. insta magis ipro
ba ledit. Si fugias veneris prelia
tutus eris. de mūdo vero dicit q̄
p fugam vinci debz: exemplo xp̄i
proposita sibi mūdi vanitate cū eū
rege elegisse volebāt fugit in mō
tem Joh. 6. Figurā ad hoc habeꝰ
2. Reg. 2. vbi habet q̄ ille bonꝰ miles
Abner tres filios Saruie Joab a
bysay a asael euasit: q̄ duos pri
mos occidauit p fugā a tertiū fugere
non potuit. ꝫ resistens occidit.
Precipue ꝙ fugiam⁹ societatem
carnalem ppē tria. Solent em̄ homi
nes fugere ignium cōflagrationem
vermiū intoxicationē. a fluuiū in
undationem. Carnalis vero soci
etas generat ignē libidinis inter
quascumq̄ psonas. nec est facile
dedinare sine fuga. Nullus ꝙ cōfi
dat de senectute. nullus de fue reli
gionis vtute. fratrū a filiꝰ duo fuit
corpora

sermo

sm

ca
p

corpora frigida et tamen de eis ex
cutitur ignis percussione minima.
Vnde ysa. 48. Egredimini a babilo
ne. fugite a caldeis. Babilon inter
pretatur confusio. caldei adorauerunt
ignem. et figurant homines libidi
nosos qui per ardorem ignis luxurie
ducunt communiter semetipsos ad confusi
onem infamie. et ideo pro vltimo re
medio docet Apostolus. 1. ad Corin. 6.
Fugite fornicationem. Secunda con 2a
clusio sit ista. Fugere debemus car
nalem voluptatem: sicut fugiunt homi
nes vermium intoxicationem. probatur
Nullus enim libenter quiescit aut dor
mit vbi vermes vel serpentes aut
coluber communiter conuersantur. et certe
mulieres multo facilius intoxicant ali
quam mentem quam colubri carnem. nullum enim
venenum dicitur interficere carnem pri
usquam cum sanguine misceatur. species
autem mulieris etiam a longe sine tac
tu per solam immutationem spiritualem
oculorum inficit et allicit mentem quia
qui viderit mulierem ad concupiscen
dum eam iam mechatus est in cor
de suo Math. 5. et ideo satis apte
potest exponi de femina que cum sit ra
dix peccati illud Eccli. 21. Quasi a fa
cie colubri fuge peccata. coluber
dicitur quasi colens vmbras. et mu
lieres communiter angulos et vmbras
et loca non patentia diligunt. Iuxta
illud Eccli. 21. Non est caput nequius
super caput colubri. et non est ira su
per iram mulieris. Et parum ante dicitur
quod omnis malicia nequicia mulie
ris. De hac loquitur signanter Petrus
blesen. ad Heynricum regem Anglie
in expositione quadam super Job. vbi
cum exposuit quare dyabolus qui
Job de omnibus bonis suis expolia
uit filijs et filiabus et substantia. vx
orem tamen sibi reliquit. Hoc inquit
non fuit ad solacium viri. sed ad con
summationem sue malicie vt per feminam
vinceret quem per persecutionem non vi
cerat et quod verberibus non poterat:
verbis mulieris efficeret. Per fe
minam inquit Joseph incarceratus
est. Naboth occisus. Sampson vin
culatus. Isboseth interfectus. Da
uid adulter et homicida. Salomon
apostata. Sisara clauis confossus.
Precursor et baptista domini decolla
tus Per feminam mors in orbem terra
rum intrauit. et cum per filium dei or
dinata esset nostra redemptio: presen
tiens hostis quod in morte xpi dispen
satio nostre redemptionis impleretur
salutem totius humani generis: ma
chinatus est per feminam impedire
In vxorem namque pilati visiones 2.19
deceptorias. et fantasticas illusio
nes immisit in tantum quod pilato mor
tem xpi dissuadendo mandauit Ni
chil tibi et iusto illi. Multa enim
hodie per visum passa sum propter illum
Hec Petrus. Nota quod de xpo mi
rabantur discipuli Job. 4. quod solus
loquebatur cum muliere. Quid ergo
miror: si homines infirmi infirmum
iudicent sinistre si nimis consortia
mulierum habemus Gen. 2. quod propter
mulierem formandam costa fuit as
sumpta de viro. sed qualis fuit resti
tutio. Certe sicut ibi dicitur deus im
pleuit carnem pro ea. In signum quod
quantumcumque fuerit homo mulieri
familiaris: quantumcumque eam ad
bonos mores promoueat et ad vite
rectitudinem: quod est quasi solidum
os prestare: nichil ab ea viceuersa
recipiet nisi carnem et carnales affectiones

Et ideo ille bonus Joseph allectus
a inuitat⁹ ab vxore domini sui pal
liū reliquit Gen. 39. De ista fuga
loquitur beatus Augus. de cohabi
tacione clericorum a mulierꝫ. Gra
uem inquit inimicuꝫ sortita est cas
titas cui non solū resistendum est
sed dimisso freno longius fugien
dum: nec eo minus cauēde sunt qꝛ
religiose dicuntur: quia q̄to religi
osiores tanto cicius alliciunt a sub
pretextu pietatis latet viscus libi
dinis Expto crede dicit Aug⁹ Epis
copus. Loquor coram deo. nō mē
tior. Cedros libani duces gregum
sub hac peste cecidisse reperi. de q̄
rum casu non magis suspicabar q̄
Ambrosij vel Hieronimi. Hec Au
g⁹ de eodeꝫ Ambros. in de officijs
li. p̄. Feiarū cuꝫ clericis: nullo mo
do permittitur conuersacō. Janua
dyaboli: via iniquitatis: scorpiōis
percussio. Nociuuꝫ genus est femi
na cum proximat: stimulat a ignē
incendit. hec ille. Tripliciter enim
ledit mulier sensibiliter. Voce. Vi
su a tactu. Vox enim mulieris frā
git naturaliter virilem animum su
auitate mirabili: peiculosa tamen
Vnde Augustinūs de singularita
te monachorum capitulo octauo.
Mulier nunc in risū dissoluit. Nūc
blandicius exhibet a quod est ve
nenosius super cūcta psallere delec
tatur. cuius cantu tolerabilius est
audire basiliscum sibulanteꝫ: visu
ledit si videatur. Vnde prudenter
dicit metric⁹ Femina fex sathane
fetens rosa: dulce venenum. Sem
per prona rei: que prohibet ei. V
rit enim vultu. visu. risu rite cultu.
Huius ab insultu q̄cum potes es
to procul tu. Sed tercio a maxīe no
cet tactu. Vnde Augustinus libro
primo soliloq̄o. c. 7. Nichil esse sē
tio quod magis ex arce cōtempla
cionis aīm virilem deicit: q̄ blan
dimenta femine tactusq̄ corporum
Johānis vicesimo Noli me tange
re mulier dicit xpristꝰ marie mag
dalene cum sola esset Et Thimo.
sexto. Tu vero homo dei hec fuge.
3a Tercio debemus fugere carnalem
voluptatem sicut fluuiorū inunda
cionem. Qui fugiunt aquarum in
undationes ascendunt montana
Moraliter locus montan⁹ est loc⁹
sancte religionis ad quem fugere
debēt qui carnis delicias vincere vo
lunt perfecte Exemplo istius loth
cui dicebatur Ne stes in oī cir̄ regi
one sed in monte saluū te fac. Om
nis status in mūdo est quasi circa
regioneꝫ voluptatis Sꝫ solus mōs
est locus securus Luce. 21. Qui ī iu
dea sunt fugiant ad montes Jude
a interpretatur confessio a sig̃ficat
veram penitentiaꝫ veteris vite car
nalis quam quicumq̄ habere volu
erit ad montē religionis accedat
qui modo merito solitudo propter
caritatem accedentium reputatur
In Psal. Ecce elongaui fugiens a
mansi in solitudine. Lectio cente
simauicesimanona. ⁘

Sapienciam enim pretere
untes nō tātū in hoc lapsi
sunt vt ignorarent bona:
sed a insipientie sue reliquerūt ho
minibus memoriam vt ī hijs que
peccauerūt nec latere potuissent.
Sapientia autem hos qui se obser
uāt a doloribꝰ liberābit. ¶ Postq̄
actū est de liberatiōe ipsi⁹ loth a

sodomitarū subuersiōe. In ista lit-
tera diffusiꝰ prosequitur de eorū ius-
ta punicōe. Et circa hoc duo facit
Primo ostendit quomodo sapiē-
tia rigide dampnat malos. Secū-
do quomodo miseicorditer saluat
bonos. Secūda pars ibi Sapiētia
autē hos. ¶ Circa primū ostēdit
ꝙ pena istoꝝ sodomitarum debu-
it esse sibijpsis nociua ⁊ dāpno-
sa. Secūdo debuit esse q̄ ad alios
publica ⁊ famosa ibi Sed ⁊ īsipi-
ēcie sue. Circa p̄mū est aduerten-
dū ꝙ sc̄dm Arist. 7. ethic. Intem-
peratus differt ab incontinēte ꝑ
hoc ꝙ incōtinens peccat ex passio-
ne: vnde erit cito penitiuꝰ. Intem-
peratus autē peccat ex certa mali-
cia ⁊ ex corrupta electiōe ⁊ ideo nō
penitiuus: sed insanabilis hoc est
vix sanabilis. Mala enim consue-
tudo delectabilis ⁊ frequencia pec-
candi corrumpūt iudicium ratio-
nis in homine ita ꝙ homo iudicat
illud quod est malum ⁊ viciosū
esse faciendum ⁊ licitum ⁊ non es-
se peccatum. Et talis apud Aristo.
vocatur intemperatus. Incōtinēs
vero dicitur qui bene iudicat esse
viciosum illud quod facit: tamen
propter passionem abducitur a
iudicio ⁊ operatur sc̄dm passionē
⁊ ideo passione cessante penitet de
facto. sed intemperatus iudicat
illud quod est viciosum esse faci-
endum ⁊ ideo post factum non pe-
nitet propter habitum erroneū
quem sibi acquisiuit ex peccando
frequenter. Et hec est cecitas mē-
talis ⁊ ignorācia habitualis quā
peccatores acquirunt sibi per con-
suetudinē peccandi ita ꝙ ignorāt
quid sit bonum in genere moꝝ ⁊
quid sit malum. Vnde cōsuetudo
vicij est vt ab illo defacili non cō-
sideratur qui eo premitur. Peccator e-
nim cū in profundū malorū venē-
rit: cōtempnit. Et isto modo fuit
de sodomitis qui in illud viciū nō
inciderunt ex passione: sed dedux-
erunt illud vicium in consuetudi-
nem publicā ⁊ in vulgarem licē-
ciam: ita ꝙ apud eos licite fiebat
⁊ impune. Vñ ita ignorātes facti
sunt ex cōsuetudine malicie: ꝙ vi-
ciosū iudicauerūt bonum. Vnde
q̄tū ad hoc dicit de eis sic. Sapiā
enim id est timorem ⁊ cultum dei
pretereuntes in ocio ⁊ gula ⁊ luxu-
ria quia ista tria dominabantur in
eis. Lapsi sunt a iudicio recte rati-
onis quia homo naturaliter scit dis-
cernere illud quod est contra na-
turā ab illo quod est s̄m naturā
in tantā ignorāciam vt nescirent
bona ⁊ q̄ sūt bō ⁊ cōmēdabilia ī ge-
nere moꝝ. Et sic fuit pēa eoꝝ pri-
mo mētalis ⁊ interior sibijpsis nociua
⁊ dampnosa: s̄ nō tm̄ hec. imo fu-
it eis inflicta pēa corporalis exterior
publica ⁊ famosa. Et īo sb̄dit. Nō
tm̄ in hoc lapsi sūt vt ignorarent
s̄ ⁊ pro etiā t̄liq̄rūt hōimbo memo-
riā insipiētie sue impetuū vt nul-
lo mō laterent in illis vilitatibꝰ q̄
fecerunt sed homines pro semper
exemplo eorum perterriti a consi-
milibus cauerent sibi. Et sic sapi-
entia iuste ⁊ rigide dampnat ma-
los: sed non solum hoc immo per
oppōitū miseicorditer saluat bōos.
Et īo sb̄dit. Sapia āt ⁊ debitus cul-
tꝰ dei liberābit a doloribꝰ hos q̄ se ⁊
ip̄z cultū obseruāt ⁊ s̄z illū viuūt vel

hos qui seipsos obseruauit ab occasionibus a causis peccandi fiat liberauit lothb a subuersione sodomo-
rū. De hac historia legit. z Petri
2. Ciuitates iquit sodomoꝝ a go
morreoꝝ in cinerem redigēs euersi
one damnauit. Et exo8. 23. Memē
to q̄d fecerī zodome a Gomorre q̄
nā tra iacz i piscis gleb z ē exēplū
eoꝝ q̄ ipie adui fūt ponēs. Et iustū
loth oppressum a nephandoꝝ im
pudica ac luxuriosa conuersatiōe
eripuit Duꝰ impuritatis flagitiō
sam libidinem publicum est a ne
ronem omisisse. Sicut scribit de eo
Boecius li. de vita. z. cesarum Vñ
a quemdaz puerum sponsum nomi
ne castrauit a in habitu femineo
texit a solemnissimo nupciarum
officio in vxorem duxit. De quo q̄
dem iudendo optime dicit propter
quod hanc vilitatem hec scripsi.
O q̄ bene inquit actum fuisset cuz
rebus humanis si pater tuus Do
micianus talem habuisset vxorez.
Contra istud flagiciosuz a nephā
dissimum vicium: fecit librum de
planctu nature Alanus magnus
de insula doctor sacre theologie fa
mosus metroa prosa compositum
scientifice multum a curiose. Ha
buerunt enim isti sodomite vnde
cim incentiua libidis que computat
Helinādus in duo decim versibus
ita dicens. Ocia: segricies: somnꝰ
caro: femina: vinum. Prosperitas
iudus carmina forma puer. Ocium
est primum. quia iuxta Ouidium
de remedio amoris versus. Ocia si
tollas periere cupidinis artes. Seg
micies. desidia a pigricia. Juxta
illud remedium versus. Queritur e

sermo

gistus quabet sit factus adulter.
In promptu causa est: desidiosus
erat. Somnus excessiuꝰ nutrit car
nalia vicia. Vñ Catho versus. Pꝰ
vigila semper ne somno deditus
esto. Nam diuturna quies vicijs a
limēta mīstrat. Caro. Ejus carni
um: carnem facit petulantem. Fe
mina id est consortium femine. Nu
meri. 13. Cur feminas reseruasti: nō
ne iste sunt que deceperunt filios is
rahel. Vinumq luxuriosa res est
Vinum a tumultuosa ebrietas p
ubioꝝ. 2. Prosperitas exemplum
de Dauid qui quando fuit in bellis
fatigatus castus erat. Quando ve
ro in pace a prosperitate: incidit in
adulterium. z. Re. 11. Luxuriant ai
rebus plulmumq; se cundis. Nec fa
cile est eis commodo a mente sequi
Secundo de arte amādi. Ludꝰ. Dis
soluit enim ludus mētis solliciti
dinem. Vnde signanter Sara. Sū
q̄ cum ludentibus misceu me. Tho
B. tercio Carmina id est armonia
dissoluta a lasciua. Cōtra que no
ta Boecium in prologo super musi
cam. Forma id est pulchritudo a
ideo fallax gr̄ia a vana est pulch
tudo Prouerbiorum tercio Puer.
dicit enim Helinandus q̄ idez fa
cit etas in puero quod sexus in mu
liere. Dicitur hic q̄ sapiētia a do
ribus liberauit. Vbi sciendum q̄
sapiētia que est xpistꝰ homines
liberauit tripliciter. Liberat enim
sicut medicus. Librāt egrotantes
a a morbis oppressos. Sicut liberat
principes dimicantes a in castris
obsessos. Sicut liberat iudex allegā
tes se iniusta ppessos. Prio q̄ librāt
nos sic medicus librāt egrātes a a

morbis oppressos. Bonus medicus non statim curat hominem in casu vbi materia infirmitatis est magna: sed paulatim iuuat naturam per medicinam vt infirmitas sic adiuta purget seipsam et fortior et purior finaliter conualescat. Et licet infirmus ingemiscat et plorat vt cito liberetur: medicus tamen prudenter exspectat et patienter operatur et melius pro infirmo quam ipsemet intelligat. Moraliter. infirmitas a qua xpus venit nos sanare: est peccatum Iuxta petitionem Ps. Ego dixi domine mise. mei sana animam meam quia peccaui tibi. Istam infirmitatem contrahimus a natura propter fomitem et concupiscenciam originalem qui in corpore nostro manet. semper inclinans ad peccatum qui languor nature vocatur ab August. qui in hac vita minui potest: sed extingui non potest. Vnde medicus noluit nos curare subito: sed per moram temporis. Et ideo reliquit nobis electuaria. vnctiones et cibaria collatiua sanitatis id est sacramenta ecclesie baptismum. eucaristiam. penitenciam etc. Sed perfecte curabimur in resurrexione corporum generali cessante omni infirmitate et ad peccandum pronitate. Et ideo in presenti continue infirmi sumus. Dicit ps. Miserere mei deus quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Dilationem vero illius sanitatis moleste quidam ferunt sancti et electi quia est contra affectionem commodi Vnde dicit apostolus Roman. .7. Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius. Sed consolando seipsum. Respondit Rom. 8. dicens quod in breui consequetur sanitatem perfectam Licet nunc ingemiscat exspectans Ipsa inquit creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei Quid erit quando natura humana perfecte glorificabitur: et omnino erit sanata ab omni infirmitate peccati. Job 4. In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum Secundo liberat xpus sicut princeps: milites suos in castris obsessos. Narrat. 6. Iulius li. 3. c. 6. de quidam principe nomine Cleonimo cuius populus in quadam ciuitate claudebatur obsessus. Volens ergo populo suo consulere quid eis vtilius expediret cum eis aliter litteras non posset transmittere. ordinauit quod vnus de militibus suis de quo satis confidebat: obsidionem accederet et cum aduersarijs obsidionem facientibus fortiter quasi eos adiuuans insultum preberet. Ordinauit tamen quod nulla tela mitteret nisi illa que sibi traderet. Tradidit ergo sibi tela. lanceas et sagittas in quibus artificialiter erat scriptum. Confortamini et estote fideles. Ego Cleonimus obsidionem istam vobis venio celeriter remouere. Iste ergo miles quasi hostis et inimicus ciuitatis obsidionem accessit: cum ciuitatem obsidentibus et expugnantibus se immiscuit et tela sua in predicto modo inscripta vltra muros eiecit quibus inspectis et lectis Illi qui ciuitatem defendebant plurimum confortati hostibus restiterunt et ciuitatem domino suo seruauerunt. Moraliter. Princeps iste xpristus est. ciuitas: ecclesia militans in qua sumus. Hec ciuitas est

obsessa per circuitum a demonib⁹
a malis hominibus quia aduersa
rius noster dyabolus tamq̄ leo ru
giens circuit: querens quem deuo
ret. prima Petri. v. Et in Psalmo.
In circuitu impii ambulant. Prin
ceps vero noster volens nos libera
re a confortare mittit nobis milite
cum lanceis sagittis a telis hoc est
prelatum vel predicatorem verbi
dei huiusmodi sunt sagitte poten
tis acute. Iste accedens videtur au
dientibus specietenus non est ad
iutor sed aduersarius Capittulat
obiurgat a reprehendit: ac incre
pat ecclesiam militantē a eius mul
tiplices defectus demonstrat. Vn̄
iste est realiter amicus sed apparē
ter aduersarius. De quo Math. 5
Esto consentiens cito aduersario
tuo dum es in via cum eo. Videas
ergo diligenter quid in telis suarum
increpationum sit scriptum a inue
nies q̄ missus ē a principe tuo xp̄o
non ad te finaliter expugnandum
sed ad te de obsidione prudenter li
berandum. Ecclesiastici. 9. Ciuitas
parua a pauci in ea viri Venitq̄
contra eā rex magnus a vallauit
eam: extruxitq̄ municiones per gi
rum a pfecta ē obsidio. Inuentus
q̄ est vir pauper a sapiens libera
uit vrbem per sapientiam suam.
3° Tercio liberat xpristus sicut iudex
allegātes se iniusta perpessos. Dia
bolus enim seduxerat a indureāt
ad peccandum. Et ideo sub seruitu
te dyaboli homo erat detentus ius
te quidem a parte hominis Sed in
iuste a parte diaboli. sicut declarat
Anselmus libro primo Cur deus
homo. capitulo septimo. Homo i
quit meruerat vt puniret: nec ab
vllo conuenientius q̄ ab illo cui cō
senserat vt peccaret. Dyaboli vero
nullum erat meritum vt puniret:
imo hoc tanto dyabolus faciebat
iniusti⁹ q̄to non ad hoc amore ius
ticie traheretur: sed instinctu mali
cie impelleretur. Et ideo scdm eum
iustum fuit ex parte hominis q̄ ip
se a dyabolo puniretur: sed non fu
it iustum a parte diaboli vt ipē ho
minem puniret. Ab ista namq̄
iniusta seruitute liberauit nos xpris
tus morte sua: quia ipse solus hoc
facere potuit Iacobi quarto. Vn⁹
est legislator a iudex qui potest per
dere a liberare. Rui iudicādo ppt eq̄
tatē rei psonam nō respicit: nec ad
muneā ppt iusticie rigiditatē cuius
q̄ placat⁹ ituet. Liberauit autē eo
modo quo nārat Augustinus deci
mo octauo de ciuitate dei capitulo
decimonono a Valerius libro q̄n
to. capitulo quarto de Codro rege
Atheniensium q̄ cum regio sua a ci
uitas ingenti hostium bello debella
ta esset humani auxilij diffidentia
ad oraculum Apollinis confugit:
ac p legatos sciscitat⁹ est quomo
do tam graue bellum discuti posset.
Respondit Apollo Ita finem ei foē
si ipse hostium manu occidisset a
occubuisset. qui cum ad hostium cas
tra peruenisset: ordinauerūt q̄ nul
lo modo regem atheniensium occi
derent. Videns ergo Codrus q̄ ci
uitas sua nullo modo pacem habe
re posset nisi ipse manu hostili oc
cumberet. Deposuit regis insignia
a habitum pauperis induit a cas
tra hostium ingressus est: vbi q̄m
dam ad pugnā puocans interfect⁹

occubuit. Sicq; patriam liberauit
ꝓpt quod apd suos inter deos depu-
tatus est. Adaptacio plane patet
q xpristus rex est ecclesie milican-
tis. Aduersarij sunt dyaboli ex de-
monibus ⁊ malis hominibus con-
gregati. Prophetatum enim fuit ⁊
a deo preordinatum q ecclesia id
est electi de genere humano aliter
non possent pacem habere nisi rex
eorum interficeretur. Xpristus er-
go dei filius hoc videns qui cum in
forma dei esset exinaniuit semetip-
sum formā serui accipiens in simi-
litudine hominum factus ⁊ habi-
tu inuētus vt homo. Humiliauit
se factus obediens vsq; ad mortē
mortem autem crucis. Et sic nos a
seruitute dyaboli restituit liberatos
Gal. 4. Itaq; non sumus ancille fi-
lij: sed libere qua libertate xpristꝰ
nos liberauit. Lectio centesi
matricesima. :·:·:

Hec autem profugū ire fra-
tris Justū deduxit per vi-
as rectas ⁊ ostēdit illi rēg-
num dei ⁊ dedit illi scienciam sanc-
torū ⁊ honestauit illū in laboribꝰ
⁊ in fraude circumuenientium illi
affuit ⁊ honestum fecit illum.
Declarata vtili ⁊ nobili guberna-
cione sapientie circa quatuor per-
sōas spectabiles videlicet Adā. No-
e. Abraham ⁊ loth. In hac parte
de persona quinta introducitur vi-
delicet de Jacob quē deus mirabili-
ter in multis protexit ⁊ direxit. V-
bi notandū q sicut narrat histo-
ria Ge. 28. ⁊ 29 ysaac priācha du-
os filios hūit Esau ⁊ Jacob gēellos
Qui cum adoleuissent Esau inuidit
Jacob ⁊ minas mortis ei intemp-
tauit. Jacob ergo consilio matris
sue Rebecce fugit de Bersabee per
chanaam i mesopotamiam ad la-
ban auūculum suum fratrem ma-
tris sue in hoc itinere dormiens su-
per lapidem vidit schalam erectā
ad celum ⁊ angelos ascendentes ⁊
descendentes per eam ⁊ dominum
innixum schale ⁊ dicentē sibi. Ter-
rā hanc tibi dabo ⁊ semini tuo Ve-
niens ergo ad laban gtant recep-
tus cōuenit cū eo q pascēt gregē
suarum ouium ⁊ caprarum per .A.
ānos tl'i pacto q sibi daret rachel
filiam suam in vxorem septennio
completo: dedit sibi laban de noc-
te. liam filiam suā seniorem in vxo-
rē ⁊ se in crastino excusauit q nō
erat consuetudo illius patrie: priō
dare ad nupcias iuniorem. Trans-
actis ergo septem diebus recepit
Rachel ⁊ seruiuit ei scdm Jheron.
septem alijs annis: ita q quatuor
decim annis seruiuit laban pro fi-
liabo suis. Quibo trāsactis accepit
licenciam suam: voluitq; ad patri-
am suam reuertisse. Rogauit ergo
eum labā q adhuc septem ānis
sibi seruiret. Respondit Jacob q li-
bēter faceret tali pacto. Sepera in-
quit vniuersos greges tuos in du-
as partes: ponasq; omnes vnius
coloris in vna parte tam in ouibo
q̄ in capris ⁊ tradas aliam ptem
michi ad custodiā. Vniuersa vēo
pecora sparsi velleris et maculo-
si coloris tradas filijs tuis et pone
inter nos distanciam trium dierū
itineris. Quo facto peto pro merce-
de quicquid natū fuerit varij co-
loris: quicquid autem vnius colo-
ris tuum erit. Istud pactum labā

vehementer approbauit: cogitans
q̄ nulle vel pauce haberent vellera
varia cū tot⁹ grex esset vni⁹ coloris.
Isto pacto firmato Jacob vsus ē
ista subtilitate. Solebant enim o-
ues adaquare in canalibus Accē-
pit ergo Jacob virgas amigdali-
nas ⁊ plātaninas ⁊ ex parte decor-
ticauit ⁊ ex pte virides dimisit ⁊
posuit in canalibus vt oues quan-
do adaquabant̄ viderent vmbras
istarum virgarum in aqua ⁊ ex y-
maginacōne istarum varietatum
colorum conciperent fetus varios
⁊ maculosos in velleribus. Habet
enim vis imaginatiua magnum
effectum circa prolis condicōnem
Vnde cum quedaꝫ matrona pepe-
risset ethiopem accusatur de adul-
terio ⁊ iudicata fuisset pro rea nisi
Quintilianus eam defendisset. Os-
tendens ethiopem in cameā depic-
tum: in qua matrona concepeāt. si-
cut narrat Hieronimus. Et cōsimi-
lis casus de Ipocrate narratur. Ac-
cidit enim quamdam matronam
pulcherrimum peperisse puerum
vtriq̄ parenti dissimilem ⁊ toti ge-
neri eorumdem ⁊ punita fuisset si
Ipocras causam non reddidisset
Picturam quamdam in cubiculo
in q̄ cōceperat extitisse filio similē
Consimile narrat Augustinus se-
cundo retractationū capitulo sexa-
gesimo secundo ⁊ contra Julianuꝫ
libro secundo de quodā rege Cipro
multum deformi qui pulchras ima-
gines in cubiculo suo fecit depingi
vt sibi per mod illum pulchri filij
nascerentur. Hac ergo cautela vs⁹
Jacob fecit meliores fet⁹ maculo-
si velleris ⁊ peiores ⁊ pauciores fe-
cit vnius coloris. Quo viso Labā
mutauit mercedeꝫ ⁊ voluit q̄ sui es-
sent fetus varij coloris ⁊ Jacob fe-
tus vnius coloris. Jacob ergo am-
mouit virgas quando ascendebāt
meliores oues: ⁊ posuit eas in ad-
missura tardiori que peior eāt. Sic
Laban frequent̄ mutauit pactuꝫ
⁊ semper habuit peiorem partem.
Hōc oportuit dici ad intellectum
huius littere. Quibus visis scien-
dum q̄ Jacob in eundo ad laban
in morando cum eo ⁊ tandem rede-
undo ab eo semper gratiose direc-
tus fuit sāpientia gubernante. Et
scd̄m ista tria littera diuiditur in
tres partes Nam primo narratur
quomodo sāpientia direxit iacob
de patra fugientem. Secundo quo-
modo euꝫ instruxit famulum ⁊ ser-
uientem. Tercio quomodo eum ē-
duxit versus suam patriam venien-
tem. Secunda pars ibi. Honesta-
uit illum in laboribus ⁊ in fraude
circumuenientium illi ⁊c̄. Tercia
ibi Custodiuit illum ab inimicis
Quantum ad primū dicit sic. Hec
autem id est sapiētia. Deduxit ius-
tum id est Jacob. Profugū ire frā-
tris id est profugum ⁊ fugientem
ab iā fratris id ē ab Esau fratre su-
o irato. Deduxit inq̄ p vias rectas
id est de Bersabee in Chanaam: ⁊
inde in Mesopotamiam siue ad La-
ban auunculum suum. Et i isto iti-
nere ostendit illi regnum dei in vi-
sione angelorum ascendentium ⁊
descendentium per schalam erectā
in terra ad celū Vñ Genesis vicesi-
mo octauo. Et dedit illi scientiam
sanctorum ⁊c̄ que scientia sancto-
rum. Scire enim est conuersari in

medio nationis peruerse bene ⁊ v̄
tuose. Vel dedit illi ꝓphetiam que
est sciencia sanctoꝝ Sapiencie. ⁊
Per nacōnes in animas sāctas se
transfert amicos dei ⁊ ꝓphetas cō
stituit. Euigilās enim de sompno
suo ꝓphetauit de lege. de tēplo. de
passione que in terra illa futura e
rant dicens. Terribilis est locus
iste: vere dominus est in loco isto
⁊ ego nesciebam. Non est hic ali
ud nisi domus dei ⁊ porta celi Gen̄
28. Terribilis enim fuit lex dom⁹
dei. templum passio cristi. apertio
porte celi. Sic ergo direxit eum in
itinere fugientem. Sed vlterius cū
venisset ad laban cui viginti ānis
seruiuit: instruxit eū sapientia du
pliciter. Primo quō lucraretur si
bi diuicias. Secūdo quō ipsius la
bā ⁊ filiorum suorū vitaret fraudu
lencias. Quantū ad primum dicit
ꝙ honestauit illum in laboribus
suis id est ditauit illum ꝑ labores
fideles quos sustinuit seruiendo la
ban viginti ānis Gen̄. 31. Die noc
teq; vrebat estu ⁊ gelu: fugiebat
q; sompnus ab oculis meis. Istū
modū loquendi habet sacra scrip
tura Eccl. 11. Facile est in oculis dō
ni subito honestare pauperem. Et
compleuit labores illius dādo sibi
perseuerantiam. patientiam ⁊ mer
cedem condignā Gen̄. 30. Ditatus
est homo vltra modū. In fraude
cōuenientiū illi affuit ⁊ honestum
fecit illū id ē docuit illum obuiare
fraudulēcijs ⁊ flitatib⁹ ipi⁹ laban
q̄ nitebat diminuē mercedē suā per
mutacionē pacti mō sibi tribuen
do fetus vnius coloris: mō diuersi
coloris vt supra dictum est Gen̄.

31: Dixit Jacob vxoribus suis. labā
pater vester circūuenit me ⁊ muta
uit mercedem meam decem vicib⁹
id est multociens ⁊ tamen deus nō
permisit vt noceret mihi. Et hones
tum fecit illū id est diuitem sicut
prius expositum est: vel iustū vel
morigerātum ad alios q̄uis malos
Thessal. 4. Honeste ābuletis ad
eos qui foris sunt. ¶ Est autē circa
historiā notandum Moraliter ꝙ
isti duo gēelli Esau ⁊ Jacob desig
nant carnem ⁊ spiritum. Esau pilo
sus significat carnē que plena est
superfluis desiderijs. Pili enim desi
deria terrena designāt: in cui⁹ sig
num clerici habent pilos rasos in
summitate capitis ⁊ attonsos ī cir
cuitu: ad designandum ꝙ nullum
terrenum desiderium debet media
re inter mentem eorū ⁊ deum: nec
etiam debent habere nimias affec
tiones ad corpus suum. Vnde in
signum huius versus inferius ad
corp⁹ pili abscindūtur. Esau ergo
pilosus est caro. Jacob lenis spiri
tum signat Gal. 4. Vos qui spiri
tales estis instruite huiusmodi in
spiritu lenitatis Isti duo germani
inceperunt pugnare in vtero mr̄is. Et
p⁹ ea Esau cū fr̄es esset adolescēs ꝑ
secut⁹ ē frēz suū ⁊ ītētauit sibi mor
tē. Et cōte ad lr̄am ī vtero mr̄is caro
īficit sp̄m ꝑ pccm̄ origenale In ps̄
Ecce ei ī iniq̄. cō. fūꝛc̄. et cōtīe p⁹ e
a. Caro ꝯcupiscit adūs⁹ sp̄m ⁊ sp̄⁹
adūsus carnē. Hec ei sibi īuicē ad
ūsāt Gal. 4. esau ē sēior ⁊ iacob iūi
or Q ad lr̄āz p̄mo ꝯcipit caro ⁊ p⁹
ea aīat ꝑ sp̄z Arist. 16. 8 aīal. ēbri
o ī matrce p̄° viuit vita aīal q̄ vita
hōis Cor. 14 n̄ p̄⁹ qd̄ sp̄uale s̄ p̄us

f. 4.

sermo

263

quod animale: deinde quod spiritu-
ale. Et sapiētie. 7. In ventre matris
mee figuratus sum caro. Iste tamē
senior debuit seruire iuniori id est
caro spiritui vt in actibus hominū
non caro: sed spiritus dominetur.
Gal. 4. Spiritu ambulate et desideria
carnis non perficietis. Similiter
etiam Esau seruiuit iacob i hoc q
persequebatur eum. quia sic fuit si
bi occasio meriti et patientie et mg̃-
nus profectus. Et isto modo rebelli-
o carnis est seruicium impensū spi-
ritui quo spiritus perficitur et stimu-
latur ad pugnam vt portet victo-
riam. Iacob ergo id est spiritus
sub fratris sui p̄secutione afflictus
fugere debet i mesopotamiā. Meso-
potamia iterpretatur eleuacō cuius-
dam vocatiōis et significat celestē
patriam ad quam eleuabimur et
ad quam vocati sumus. Sed i ista
fuga iacob positus i itinere dormit
quia spiritus a strepitu mundi se
subtrahit et in sanctis studijs et cō-
templacionibus conquiescit: capi-
ti supponit petram quia fundamē-
tum totius vite sue xpristum facit
i. Cor. 10. Petra autem erat xpris-
tus Et. 1. Cor. 3. Fundamentum a-
liud nemo potest ponere preter id
quod positum est quod est ihesus
xpristus dormiendo ergo in sanc-
ta cōtēplacione sp̄ꝰ vidit scalaꝫ e-
rectam ad celum. Ista scala est pe-
nitentia que stat in terra: quia in
hac vita incipitur: sed attingit ad
celum quia facit hominem in mor-
te ad celum appropinquare Math
quarto Penitentiam agite: appro-
pinq̄bit ei r̄gnum celoꝝ. Ista sca-
la habet sex gradus per quos as-
cendere cōuenit scilicet cōtricōeꝫ
confessionem: orationem: ieiunia:
vigilias et elemosinas: que sunt
partes satisfactiōis. Ista figurant̄
per sex gradꝰ quibus ascēdebatur
ad soliū Salomōis. 2. Paralip. 9.
Duo latera istius scale sūt timor et
spes. Debet enim peccator timē nō
presumere Eccl. 7. De ꝓpiciatu pecca-
toꝝ noli esse sine metu. Debet etiā
peccator sperare et non desperare: et
sic inter spem et timorem quasi int̄
duo latera penitencialis scale ascē-
dere. quia sicut metrice dicitur Si ti-
mor ē sine spe tunc desperatio ledit.
Et nisi spes timeat statim presūpti-
o fiet. Ergo timor sine spe: nec spes
valet absq̄ timore. Angeli ascēdē-
tes et descendentes sunt cogitacōes
nr̄e quibus interdū cogitamꝰ gau-
dia paradisi et tunc ascendunt Lu-
ce 32. Cogitacōes ascendūt i corda
vrā. Et aliquando miserias hꝰ vite
immo etiam penas inferni ad pre-
cauendum et tūc cogitacōes nostre
descendunt In ps̄ Ascendunt vsq̄
ad celos et descēdūt vsq̄ ad abissos
Huic scale dominꝰ ē innixꝰ q̄ peni-
tentes exspectat et vocat dicens Veni-
te ad me omnes qui laboratis et o-
nerati estis et ego reficiā vos. Ma-
th. 11. Aīa vero deuota q̄ sic dormit
cū iacob: audit dn̄m dicentē sibi.
Terrā i qua dormis dabo tibi et sei-
ni tuo. v. terrā viuentiū que ē patria
in q̄ n̄unc dormis sicut peregrinus
p contemplacōeꝫ dabo tibi poste-
a vt requiescas in ea per sempiter-
nam possessionem In ps̄ Credo vi-
dere bona domini in terra viuentiū.
Sed notandum q̄ Labā cui iacob
seruiuit duas filias habuit Liam

a Rachel. Lia lippis erat oculis Rachel decora a venusta aspectu. Seruiuit autem iacob pro Rachel septē annis a tamē postea necesse habuit prius accipere Lyam antequam hēret Rachel eo quod non esset cōsuetudinis in illa prīa prius tradere iuniores ad nupcias Sic moraliter ē. Pater nr̄ cui seruimus habet duas filias: duas vitas Presētem a futurā Presens ē Lia lippis oculis: nec mirū quia manet in hac lacrimarum valle plena miserijs a afflictiōibus Futura vero vita ē quasi Rachel decora: amabilis. pulchra a plena deliciis Tren. 2. Vrbs pfecti decoris gaudiū vniuerse terre. Pro ista filia oportet nos seruire .x. annis id ē vniuersa potestate Septenarius enim est numerus vniuersitatis a tamen contingit de bonis ac sāctis viris frequenter quod seruierunt deo diu a vellent libenter habere istam Rachel .i. vitam eternam: quia sine maiori difficultate vellent ire ad celum: sed certe tunc datur eis Lia quia deus sic ordinauit quod exponuntur vite actiue forte in statu prelature vbi opprimuntur afflictionibus pro salute proximorum. Et si queratur a xpristo quare. Respondet. Quia non est consuetudo celestis patrie iuniorem illam Rachaelem .i. beatitudinem pulchrā a decoram dare ante laborem presentis vite a ideo prius oportet accipere Liam lippam vt postea habeamus Rachel decorā. Sic ei deus dat coronā pro cinē Oleum gaudij pro fletu Palliū laudis dabit pro spiritu meroris Isaye. 6.

Lectio centesima tricesima prima.

Custodiuit illū ab inimicis a a seductoribus tutauit illū a certamē forte dedit illi vt viceret a sciret quoniam oīm potētior ē sapīa. Postquam declaratū est quō sapientia que ē verus dei cultus liberauit iacob in fugiēdo fratris sui odiū In cōnhēdo duplex coniugiū a in exhibēdo Labā laboriosū seruiciū. que oīa fecit partim versus labā itinerando partim cum eo morando. Hic cōnr ostēdit quomodo sapīa eundem iacob gubernauit ad partes suas repatriando Habuit enim iacob fratrem suum persecutorem. Auūculum suum seductorem a angelum suum colluctatorem. Et ab istis tribus sapiētia eum custodiuit sicut sibi expediuit Nam germanum suū recōfiliauit. Auunculum suum racōne placauit a ab angelo bñdictionē impetrauit. Sciendum est ergo quod Jacob repatriando cum vxoibus liberis gregibus a armentis tres sustinuit difficultates Prima fuit quod cum fugeret clam a laban cum omnibus que acquisierat sub eius seruicio. Laban indignatus quod nō accepta licencia a insalutato hospite recessisset cū gregibus a filiabus suis insecutus est eum cum magna comitiua. sicut narratur Genesis tricesimo primo. Et a septiō die eum attigit. Cui nocte precedenti dominus apparuit a dixit ei. Caue ne quidquam loquaris aspere contra Jacob. Qua increpacione correptus laban nichil nisi rationabile Jacob dixit. Et ibi finaliter pactum fecerūt a titulū lapidis erexerūt in signū quod neuter vnquam in posterū cōtra alium tñsiē licēt. Secūda difficultas

264

quam habuit in repatriãdo de fra
tre suo quem audiuit sibi velle oc
currere cum quadrigentis viris ⁊
contra hunc timorẽ deus eum con
fortauerat ante: ostendens ei mul
titudinem angeloꝝ Geñ. 32. in lo
co qui dicitur Manaym id est cas
tra quẽ locũ sibi vocauit sic qꝛ ibi
vidit angelos dei de quibꝰ ait. Cas
tra dei sunt hec. ¶ Tercia difficul
tas quam sustinuit in repatriãdo
fuit in lucta angeli de qua Geñ. 32
vbi dicitur ꝙ vir luctabatur cũ eo
vsqꝫ mãe: sed finaliter vir ille sibi
bñdixit ⁊ ꝙ cõtra ḡmanũ p̃ualẽt
predixit. Liberationẽ ergo Jacob
per sapientiam describens dicit sic
Custodiuit illum ab inimicis vide
licet a fratre eum persequente an
teq̃ fugeret a patria sua ⁊ a labã
eum insequente cũ redire vellet ad
patriam suam Geñ. 16. Cum pla
cuerint domino vie hominis inimi
cos eius cõuertet ad pacem. Et a
seductoribus tutauit illuꝫ hoc est
a fraudibus laban eum persequẽ
te ⁊ filioꝝ suoꝝ quando morabat̃
in mesopotamia. Et certamẽ forte
dedit illi vt vinceret quando cũ an
gelo luctabatur ⁊ victoriã obtinu
it: nõ per violenciam sed per deuo
cionẽ: angelo volente sibi dare sig
num quia sicut luctabatur cũ eo ⁊
tamen habuit finaliter victoriam
ita sustineret aduersitatẽ a fratre
⁊ tamen in fine victoriam haberet
⁊ sic expelmentaliter disceret ⁊ sci
ret quoniam omnipotentior est sa
pientia que attigit a fine vsqꝫ ad
finem fortiter ⁊ disponit omnia su
auiter Sap. 8. Custodiuit illuꝫ ab
inimicis. ¶ Notandum ꝙ inter õ

A sermo

nia presentis vite necessaria maxi
me foret vtile scire discernere inter
amicos ⁊ inimicos quia frequent̃
amicos credimus illos qui sunt re
aliter inimici ⁊ illos inimicos aliq̃
ciens estimamus qui nobis reali
ter sunt amici. Sunt enim duo ge
nera hominum qui apparent ami
ci ⁊ sũt hostes ⁊ inimici. Et duo ge
nera hominum videntur inimici ⁊
sunt amici ⁊ ita quidam realiter: q̃
dam apparẽter. Vnde quadrupli
ces habemꝰ inimicos videlicet blã
dos adulatores. falsos ꝯsiliatores.
detrahentes ⁊ persecutores. corripi
entes ⁊ correctores. Primi sunt ex
aminandi per conscientiam. Secũ
di sunt repudiandi per prudentiã
Tercij sunt tolerãdi per patientiã
Quarti sunt acceptandi per beniuo
lentiã. Primi igitur inimici a qui
bus nos custodire debemus sunt
blandi adulatores. Qui enim in
collo te ita suauiter raderet et gut
tur tibi amputaret vel ideo genã
tuam tergeret vt oculum erueret
talis merito foret inimicus dicẽdꝰ.
sed adulator cuius lĩgua nouacu
la acuta ⁊ dolosa: ideo tibi blandi
tur vt te decipiat ⁊ oculum discre
cõis tibi eruat Eccl. 13. In labijs su
is indulcat inimicus ⁊ ĩ corde suo
insideatur vt subuertat te in foue
am. In oculis tuis lacrimabitur in
imicꝰ: ⁊ si iuẽrit tp̃s nõ saciabitur
sãguine. Si ĩcurrerit tibi mala tũc
iuenies eũ illic p̃orẽ: ⁊ q̃si adiuuãs
suffodiet plãtas tuas. De ista ma
teria loq̃t̃ Sẽ. epist. 80. sꝫ quãtita
tẽ maiorẽ adulatio q̃ fil̃ ẽ amicici
e nõ imitat̃ tm̃ illaꝫ: ꝫ vicit ⁊ pene
trat aptis ac ꝓpicijs auribꝰ excipit̃

a in ima precordia descendit eo ip-
so gratiosa quo ledit. doce quē ad-
modum istaz similitudinē possim
dinoscere. venit ad me pro amico:
inimicus blandꝰ vicia sub virtutū
nomine subripunt temeritas sub
titulo fortitudinis latet. Ignauia
vocatur moderatio pro tanto timi
dus accipitur. In hijs dicit Sene.
Magno periculo erramus: immo
sicut declarat idez epistola. 94. Nō
sumus contenti modica laudacōe
immo si quis nos sāctissimos sapiē-
tissimos a modestissimos p̄dicet to-
tum nos acceptamus tamq̄ nobis
debitū cum constet nobis q̄ illi so-
lent mentiri communiter qui nos
laudant a tamen in laudibus nos-
tris credimus eis a ideo nos nō cor-
rigimus Ideo imitari non volumꝰ
quia nos optimos esse credimus. a
ideo sentētia platonis fuit: sicut di-
citur libro de dictis philosophorū
seu sapiētum q̄ homines ex inimi-
cis magis ꝛalibꝰ q̄ ex amicis appa-
rentibus proficiunt. quia dum ini-
mici eis errores eorū improperant
corriguntur. Amici vero non mani-
festant errores: sed tolerāt a occul-
tant. Mathei setipmo. Inimici ho-
minis domestici eius. Et ysaie ter-
cio. Popule meus qui beatum te
dicunt: ipsi te decipiunt a vias
gressuum tuoꝝ dissipant. Isti igi-
tur examinandi sunt per conscien-
tiam. Consideremus defectus nos-
tros de quibus conscij nobis su-
mus a tunc non decipiēmur. a hoc
est quod docet nos Senē. in episto-
la vltima allegata inducens exem-
plum de Allexandro magno qui i
obsidione cuiusdam vrbis dum c-
tuirz muros: sagitta percussꝰ cū vul-
nus vehementer doleret: ayt. Pēs
inquit iurant me esse filium iouis
Sed vulnus hoc hominem me esse
clamat. Idem a nos faciamus dicit
Senē. dicamus Vos dicitis me pru-
dentem esse: ego video q̄ multa in-
utilia concupiscam. Nec hoc qui-
dem intelligo q̄ animalibus sacie-
tas monstrat quis cibo: quis poci-
oni debeat esse modus. De isto in-
imico expoī potest illud Ecclesiasti-
ci. 12. Ne credas inimico tuo in eter-
num. Nociuior enim omnium nō
est pestis q̄ familiaris inimicus Rui-
dum verbis bonis saltem apparen-
tibus laudem exprimere nititur: in-
tus sub complacentie tipo viscus
fraudis atq̄ doloris seminat inter-
ne. Secūdi vero nostri inimici sunt
falsi consiliatores qui nobis aliter
suggerunt q̄ expedit animabus a
hij maxime sūt periculosi in omnī-
tate quacumq̄. quia sicut i bonis
consiliatoribus consistit maxime
honor. salus a profectus reipubli-
ce: ita in malis consiliatoribus mx̄-
ime consistit a subuersio eiusdem
dicit enim Tullius libro secūdo de
senectute q̄ consiliator est i repub-
lica sicut gubernator i naui. In na-
ui inquit alij sentinam exhauriūt
Alij cordas trahunt. Alij malum
scandūt. Ille vero qui tenet clauū
est quietus: sedens in puppi a mul-
ta maiora facit. a Auicenna dicit
q̄ consilians est efficiens sic dās
formam scdm quam alius habet
operari a dirigi. distinguit enim
quadruplex efficiens Consilians
Adiuuans. disponēs a perficiens
debent igitur ipi cōsiliarij habere

inuita sanctitatē·in verbo veritatē
in zelo equitatem a in experimēto
sagacitatem a tales in romana re-
pnblica vocabātur senatores a se
habent in comitatu sicut cor in cor-
pore scōm Plutarcū·Vnde Romu-
lus: condita ciuitate quam ex nōi-
ne suo Romaz vocauit: centum ex
senatoribus elegit quorum cōsili-
o ōnia ageret· quos senatores ꝓpē
senectutem·patres propter sollici-
tudinem cure nominauit· Horum
nomina ab inicio vrbis cōdite au-
reis litteris scribebantur propter
quod patres conscripti ab omni-
bus dicebantur· Isti eligebātur
postq̄ emeriti in diuersis statib⁹
a officijs extitissent·tāto aptiores
sapientie negocijs: q̄to in exerci-
cijs corporis minus possunt· Isto
cū apud grecos tantus honor fuit
q̄ numq̄ duces producerent nec a
liquod solemne facerēt sine istis
Sicut igitur isti senatores a consili-
atores fūt reipublice vtilissimi: q̄n
sunt bonia virtuosi ita sunt iudici
principi a prelato pernicios[issimi]
quando sunt mali/quādo videlicet
habent zelum pro commodo suo
priuato a personali a non pro bo-
no communi·quando sunt corrup-
ti cupiditate a receptione munerū
quando sunt nimis pertriti: dissi-
mulant dicere veritatem quando o
dio vel rancore regulantur vel imu
bia ad alios tunc consulendo·prin
cipem destruunt quem regere a di
rigere deberent a fiunt non solum
ei sed toti reipublice pessimi immi
ci quo⁹ cuilibet dici potest illō qđ
dicit Paul⁹ Elime mago·Act·13·
O plene omi dolo a omi fallacia fi
li dyaboli inimice oīs iustitie nōn
desinis subuertere vias dn̄i rectas e
Talis consiliator fuit ille Aman q̄
simplicitatez nobilissimi pncipis
Assueri fraudulētis cōsilijs circum-
uēit a nobilis regis innocentiā ad
nephariā crudelitatē induxit Dest·
13·Hostis noster a inimic⁹ pessim⁹
iste est Aman· Isti igitur inimici
sunt repudiādi per prudentiam si-
cut idem fecit Aman q̄n inquam
sententiam ad suggestiōem a cō
silium eius datam de occidendo to-
to genere iudeorum misericorditer
ptractauit· Tercij inimici nostri
sunt detrahentes a persecutores Er
istos vulgariter vocamus hostes a
inimicos qui personas a condicio
nes nostras ledunt a tamen ipsi
frequenter nobis proficiūt·Sicut
enim dicit Hoe·g·d·cōsola·pro·6
Prouidentia diuina exinde sepe p
ducit insigne miraculū q̄ malos
mali bonos faciunt· Nam dum ma
li quidā considerant se in qua que
dam a pessimis perperi: noxiorum
odio flagrātes ad virtutis frugez
redeunt dum se eis dissimiles stu
dent esse quos oderāt· Tales fūt
aduersus religiosos a sanctos vi
ros isti mundo dediti a dyabolo q̄
facta a vitam sanctorum lamant·
iudicant a deprauant·quorum in
famatio timenda nō est: quia est
a turpibus orta Sicut enim dicit
Gregorius super Ezechielem Per
uersorū derogatio vite nostre ap
probatio est·quia iam ostēditur
iustitie aliq̄d nos habere si illis q̄
deo nō placēt inquā⁹ displicere
Nō em̄ ē derogatio ꝙ ommēdatio lu
cis si eā odiūt a fugiūt vespiliones

Sancti viri sunt lux mundi p luci
da; famā a sinceram conscientiaz
Thessalo. v. Vos filij lucis estis a
filij dici. Peccatores autē sūt sicut
vespertiliones amantes semper o
pera tenebrarū. Ieiū nō est dero
gatio: sed ōmendacō odoris vitis
si cum serpentes fugiunt. Boni vi
ri sunt bonus odor xpisti per bonā
conuersationē suā. v. Cor. ii. Alijs
quidem sumus odor mortis in mor
tē. Alijs autem vite in vitā. Pecca
tores aūt sunt serpētes pleni vene
no pectati. Tercio non est derogā
tio sed ōmendatio coloris si ce
ci illo mentiantur a iudicāt falsuz
Peccatōes ceci sunt Sophonie pri
mo Ambulant vt ceci quia dñm
peccauerunt. Et sapientie secū
do Excecauit eos malicia eoruz Vn
de iudicia temeraia de sāctis sūt
simpliciter contemnenda Vñ cuz
quidā inuenis ociosū dicēt demos
tenī philoplo. Si homines me odi
rent sicut te: meipsum perimerez Et
respondit Et ego me perimerem: si
me quemadmodum te amarent.
Quarto non est derogatio: sed cō
mendatio medici: si freneticus ma
ledicat. Serui dei sūt medici aiarū
Peccatores autem sicut freneticī.
Si igitur tales viros sanctos diffa
mant: oportet eoruz blasphemias
deridē. Vnde legitur de vespasiano
imperatore q cum esset auarus a
senex a quidam improperādo sibi
diceret Vulpem pellez posse muta
re non animum. Respondit. Risuz
huiusmodi debemus hominibus.
nobis correctionem: priam crimi
nosis. Quarti inimici qs habem9
apparenter: sed tamen realiter sūt
amici: sunt corripientes a corrector
res qui nos de nostris excessibus
a erroribus āguunt: puniunt a e
mendant. Veritas enim est errā
tibus odiosa q̄ diu in erroribus p
seuerant. Talis fuit Paulus erga
Galathas quibus dicit Gal. iiii.
Ego inimicus factus sum vobis i
verū dicens vobis. Isti inimici sūt
acceptandi ad benuolentiaz. Ma
th. v. Diligite inimicos vros a bene
facite hijs qui vos oderūt hoc ē vi
ciosos mores vestros. Lectio cen
tesima tricesima secūda

Nec venditum iustum non
dereliquit: si a peccatoribus
liberauit eum descendit q̄
cum illo in foueā a in vinculis nō
deliquit eū donec afferret illi sceptrum regni a potentias aduersus illos qui se deprimebant a mēdaces ostendit qui maculauerunt eum a dedit illi daritatem etiam

// Postq̄ dedata est gubernacio sapientie circa quinq nobiles: videlicet Adam Noe Abrahā Loth a Jacob. In ista parte imbuatur exemplum sexte persone spectabilis videlicet ipsius Joseph qui miro modo fuit exaltatus a humiliatus: tribulatus a glorificatus. Et circa hoc duo facit. Nam primo ostendit quomodo ipse Joseph fuit multipliciter tribulatus Secundo quomodo per sapientiam extitit magnifice liberatus ibi. Donec afferret illi sceptruz regni a potentiam aduersus illos qui se deprimebant a mendaces ostendit qui ac Circa primum sciendū q̄ Joseph duas tribulationes sustinuit unam

4v

de quibus hic breuiter facit

206

mensionem. Fuit enim a fratribus venditus et alienatus per facinorosam conspiracionem Gen. 37. Fuit secundo de libidinosa et de voluntate adulterij effectualiter denegata. delatus. diffamatus et accusatus per maliciosam mulieris machinacionem Gen. 29. Casus prime iniurie fuit iste. Fratris sui decem inuiderunt sibi et cum aliqui eum vellent occidisse deo nolente mutauerunt consilium et transeuntibus ismahelitis eum vendiderunt pro triginta argenteis de consilio iude qui fuit vnus de fratribus Joseph. Hoc facto miserunt tunicam Joseph intinctam sanguine hedi: ad Jacob patrem eorum dicentes se in agro tunicam illam inuenisse: qua visa pater coniecit filium suum a fera aliqua deuoratum et irremediabiliter eum planxit. Isti mercatores duxerunt eum in egiptum et vendiderunt Phuthifari eunucho principi milicie regis: hec est intelligendum quod iste fuit eunuchus id est castratus a iuuentute sicut solent nobiles facere propter custodiam dominarum: quia constat istum habuisse filiam Assenech quam iste Joseph postea duxit in vxorem sed tradunt iudei quod iste Phutifar videns Joseph elegantem puerum emit eum a mercatoribus vt eo abusus fuisset. Dominus autem ita infrigidauit eum quod impotens fuit coire et custodiuit Joseph ab eo intactum Vnde propter hoc deinceps dicebatur eunuchus et tunc factus est pontifex helyopoleos et magis honorabilis quam fuerat ante principatum. Iste igitur Phutifar videns Joseph ingeniosum in agendis et graciosum constituit eum dispensatorem tocius domus sue. Vxor vero Phutifaris et domina Joseph infatuata de ipsius pulchritudine sollicitauit Joseph de concubitu: qui se excusauit. Tum quia esset prodicio contra dominum suum Tum quia peccatum deum suum. Igitur cum quadam die ioseph cameram domine intrasset ipsa apprehensa lascinia pallij sui ayt. Dormi mecum: qui nequaquam acquiescens operi nephaio: fugit relicto pallio apud eam. Hec videns se contemptam: conquesta est viro suo. accusans ioseph de sollicitacione impudica et quod voluisset eam violenter oppressisse: in cuius argumentum ostendit ei pallium derelictum. Phutifar nimis credulus verbis vxoris misit eum in carcerem in quem pistor et pincerna regis missi fuerant Deditque dominus ioseph tantam gratiam in conspectu domini carceris quod tam carcerem quam inclusos eius custodie mancipauit vel deputauit. Eo tempore istorum duorum ipse exposuit sompnia. Pistoreque suspenso pincerna liberatur. Recordatusque diu postea interpretatoris sui ioseph cum rex per sompnium suum preuidisset septem sterilitatis annos. ioseph per meditacionem pincerne deductus de carcere: sompnium exposuit sterilitatem futuram post septem annos steriles predixit et consilium regi dedit quod aliquem prudentem virum et industrium in regno constituet qui blada per illos septem annos fertiles in horrea congregaret quibus terra sterilitatis tempore victaret. Constitutus est Joseph in illo

officio ⁊ maximus egipti factus ē
sub rege. A quo accepit anulum
⁊ torquem aureum circa collum e-
ius ⁊ curru nobili vehebatur. Pre-
cone clamante vt omnes genufle-
cterent corā eo. Sic igitur de vincu-
lis ⁊ carcere ad regni regimen est
translatus. Istam igitur mirabilē
⁊ multiplicem gubernacionem Jo-
seph describens salomon dicit sic.
Hec scilicet sapientia: venditu; ius-
tum scilicet ioseph non dereliquit
Sic scribit Boecius exulās: ꝙ mu-
se eum exulantem non derelique-
runt: sed ꝯtinue concomitate sunt
nec eas timor aliquis valuit impe-
dire. libro primo metro. i. Has sal-
tem nullus potuit peruincere timor
Ne nostrum comites prosequeren-
tur iter. Sed a peccatoribus scilicet
fratribus suis quos accusauerat a-
pud prē; de crimine pessimo Gen.
37. Liberauit eum: descenditq; cum
illo in foueam id est in carcerem ꝑ
in foueam ⁊ in cisternam veterem si-
ne aqua in quaz proiecerunt eum
fratres sui Gen. 37. Et in vinculis
non dereliquit eu;. Ps. Humiliaue-
runt i ꝯpedib⁹ pedes eius. Et Gen.
40. Pincerna ⁊ pistor missi sunt in
carcerem vbi vinctus eāt Joseph
donec afferret sceptrum regni id ē
principatum super regnum egipti
In ps. Constitui eum dominum do-
mus sue ⁊ principem omnis posses-
sionis sue ⁊ potentiam aduersus
eos qui eum deprimebant videlicz
fratres suos: ad quos hūit tantam
potentiam ꝙ eos vel in mortem vel
in carcerem potuit damnaē si volu-
isset. Et eos mendaces ostēdit qui
eum maculauerunt imponendo si-
bi crimen adulterij Quod fecit fa-
cto per honestam vitam: ostendēs
eos fuisse mentitos id est falsū dix-
isse ⁊ illam pessimam mulierem fu-
isse mentitam: vel forte non solum
verbo: sed facto eos conuicit: quan-
do erat postea positus in tanta po-
testate. Et non solum ista fecit sa-
pientia ipsi Joseph: sed etiam de-
dit illi claritatem eternam id est fa-
mam claram apud memoiam ho-
minum in sempiternum. Hec quo
ad litteram. Hec iustum vēditū
non dereliquit. Notandum est ꝙ
inter varios peccatores Aliqui ven-
dunt patris potestatē Aliqui filij
veritatem Et aliqui spiritussancti
sanctitatem. Patris potestatem vē-
dunt aliqui prelati maiores. Filij
veritatem vendunt falsi assertoēs
Spiritussancti sanctitatem vēdūt
ficti simulatores. Primo igit mali
prelati vel simoniaci: vel pocius
ihezite vendunt patris potestatez
dant enim potēciam ⁊ vsum daui-
um ecclesie pro muneribꝰ ⁊ tempo-
rali mercede. Frequenter ecclesiam
vnicam sponsam xpi vendūt. Qui
q̄tū xp̄m offēdunt facilit patet in-
tuenti. q̄ rigide: q̄ acute ⁊ q̄ ptāti-
ue istud vicium reprobauit. Ipse
enim in suo aduētu in carnē venit
iudicari non iudicare: venit pecca-
ta tollere: non punire. venit ad os-
tendendam clementiam: non vin-
dictam ⁊ tamē contra pcm̄ simōi-
e ita feruebat ꝙ q̄i oblitus innate
mansuetudinis nō examinās cau-
sam nō obiurgās: ꝫ statim ad pu-
niendu; se dedit. Vnde Johannis
secundo ⁊ Math. vicesimo p̄mo di-
cit ꝙ facto q̄i flagellō de funiculis

sermo

2 61

p°

eiecit vendētes ⁊ ementes de tem-
plo ⁊ mensas nūmulariorum sub-
uertit ⁊ es ⁊ cathedras vendetium
columbas euertit qui simoniacos
figurabant ⁊ dixit eis. Scriptū est
domus mea domus oracionis vo-
cabit̄: vos autem fecistis illaꝫ spe-
luncam latronū. Nec mirū si sic cō-
tra tales exarsit Nam ipsi xp̄m ex-
pellūt de suo officio. Cristus em̄ se
fecit ostiaiū ecclesie nolens ꝙ ali-
quis in ecclesiā id est ecclesiasticā
dignitatem intraret nisi per eum
Joh. 10. Ego sum ostium ⁊ qui nō
intrat per ostium in ouile ouium
sed ascendit aliunde: ille fur est ⁊
latro. Isti igit̄ prelati mali et per-
uersi qui ecclesiam cristi vendunt
expellunt cristū de officio suo faci-
entes pecuniā esse ostiū ⁊ non cris-
tū. Sicut fecit Simon magus: cui
Petrus dixit. Pecunia tua tecum
sit in perdicōne: quia existimasti
donum dei pecunia possidei. Actuū
8. Nec est persona aliqua ita par-
ui valoris in mundo quin magnā
sibi iudicaret contumeliam fieri si
duceretur de foro ad foruꝫ ⁊ vbiqꝫ
offerretur venal': q̄ tōg̃ sp̄osa xp̄i
īmo xp̄⁹ ꝑ sp̄osa offēdi dꝫ q̄ vilissi-
mis ribaldis ad emendū offertur
Nunc in foro pape nunc in foro re-
gis vel principis vel alteri⁹ domini
secularis. Talis merito fur debet
vocari ⁊ latro sacrilegus. Que iu-
sticia est vocare illuꝫ sacrilegum la-
tronem qui furatur calicem vel sa-
crum librum de ecclesia: ⁊ non illū
qui furatur ipsam ecclesiam totaꝫ
⁊ omina bona eius. Quantum cō-
temptum ⁊ dampnum faceret r̄gi
qui in cameram suam introducerꝫ

serpentes bufones ⁊ vermes. Sed
certe isti venditores in ecclesiam de-
i callidos ⁊ versutos r̄pletos vene-
no peccati adulatores. latrones. p̄-
dones qui r̄ptilia ⁊ vermes magis
q̄ hōines dici p̄nt ītroducūt. Et sic
maximū dampnū fieret homini si
sponsa sua sic per artem magicam
incantaretur ꝙ loco prolis huma-
ne produceret talpas. serpētes vel
asinos cornutos: ita fit in parte is-
ta irrecompensabile dampnuꝫ ec-
clesie: per ecclesie venditores. Quā-
do enim aliquis auarus qui totus
inheret terre in ecclesia canonisat̄
vel preficitur in curatum: possunt
filij ecclesie dicere. Mater nostra
pro fratre peperit nobis vnam tal-
pam. Quando ponitur vnus max-
imus rixator vel litigator: possunt
dicere. Mat̄ nostra genuit nobis
serpentem. Et quando preficitur v-
nus episcopus illitteratus vel lay-
cus possunt dicere merito: quia ec-
clesia peperit vnum asinum cornu-
tum. dicit enim Beatus Augusti.
ꝙ per septuaginta annos babilōi-
ce captiuitatis duauit sacer ignis
quem Iheremias abscōderat Qui
tunc primo extinctus est quando
Anthiochus vendidit sacerdociū
Jasoni. 2. Machabeorum. De istis
malis venditoribus exponi potest
illud Johel. 3. Puerum posuerunt
in prostibulo ⁊ puellaꝫ vēdiderūt
pro vino. Puer enim cristus poni-
tur ī prostibulo: quando sācta ec-
clesia confertur vni lubrico ⁊ luxu-
rioso. Et puella id est ecclesia ven-
ditur pro vino quando bona eccle-
sie conferūtur vni guloso. ¶ Secū-
do aliqui sūt q̄ vēdunt filij veitatē

Dij sunt falsi iuratores quos voca
mus ꝯmuniter assertores. Isti enī
nec volūt testimoniū dicere nisi cō
ducantur mercede cum testis tene
atur dicē veritatē ⁊ iudex sine mur
mure discernere veritatem seu equi
tatem Legimus de diabolo ꝙ quā
do voluit mentiri induit formaꝫ ser
pentis quasi verecundatus fuisset
in natuā propria mentitus esse: ꝫ
quicquid de mendacio: de periuiō
numꝙ legitur fuisse conuictus: in
mo opinio est ꝙ quando adiura
tur in nomine trinitatis dicere verꝫ
seu veritatem: ipse non mentitur.
Isti igit falsi iuratores peiores sūt
dyabolo: qui ꝙtumcumqꝫ adiuren
tur possunt per munera contra ve
ritatem adduci Amos secundo Vē
didit pro argento iustum: ⁊ pau
perem pro talciamētis Tercio vē
dunt spiritus sanctitateꝫ ficti simu
latores qui opeā de genere bonorū
faciūt pro laude humana De qui
bus dicit saluator. Amen dico vo
bis receperunt mercedem suam. Is
tis venditoribus: sermonibꝰ blā
diciosis sub specie Jacob arrogan
ter loquit supplātator dyabolus il
lud quod habet de Jacob ⁊ fratre
suo Gene. c. 27. Vende michi pri
mogenita tua. Et ille ei modicum
retribuit flatuꝫ venti in commen
datione miseri hominis. Lectio cen
tesima tricesimatercia.

Hec populum iustū ⁊ semē
sine querela liberauit a na
cionibus que eum oppri
mebant. Intrauit in animam ser
ui dei ⁊ stetit ꝯtra reges horrendos
in portentis ⁊ signis ¶ Postꝙ de
clarati sunt multiplices effectus sa
pientie ex speciali gubernacione
quarumdam spectabilium ꝑsona
rum Que quadam preuilegiata fa
miliaritate fuerunt deo carissime
In hac parte consequenter prose
quitur de effectibus mirabilibus
sapientie quos fecit circa guberna
cionem vnius tocius populi vide
liꝫ populi israhelitici qui fuit popu
lus deo peculiariter consecratus ⁊
in cultu dei per legem datam speci
aliter informatus. Fecit autem sa
piētia tria notabilia beneficia isti
populo ī genere. Primo enim eos
de egipciaca seruitute potēter edux
it ⁊ liberauit. Secundo per desertū
eos quadraginta annis deduxit ⁊
pauit. Tercio istum populum in
terram promissionis induxit ⁊ eā
ei appropriauit. In eductione isra
hel de egipto mirabiliter afflixit e
gipcios ⁊ protexit hebreos in educē
do eos per desertum: affectuose ius
tos instruxit ⁊ animose destruxit
incredulos. In terra promissionis
mirabiliter exaltauit hebreos ⁊ ꝓs
trauit chananeos. De istis tribus
beneficijs ꝓplo israhelitico per domi
nū in deserto collatis agitur ab hoc
loco vsqꝫ ad finem libri. Vñ in ista
parte Salomon dei beneficia recor
datur ⁊ prosequitur ⁊ regratiatur
deuote ⁊ intermixtim nunc de bene
ficio collato contra egipcios. Nūc
de beneficio collato contra chana
neos Nunc de mirabili ducatu quē
fecit deus in via per columnam nu
bis ⁊ ignis in deserto. ¶ Diuidi ta
men potest processus vsqꝫ in finem
capituli in quatuor partes Nam p̄
mo tangit breuiter israhelis ab
egipcijs liberationem. Secundo

3°

268

israhel p egiptias dilatiōnē. Ter
cio eaūdem p deserū traductōz
Et q̄rto viroz bonoz grārum acti
onez. Sedā ps ibi. Hec reddidit
iustis. Tercia ibi. Et deduxit eos
Quarta ps ibi. Justi tulerūt ¶
Circa primū duo facit. Nā primo
oñdit quis fuit in ista liberatōne
agēs principale. Secūdo ostēdit
quis a qualis fuit in eadem agēs
instrumētale. ibi Intrauit in ani
mā serui dei ¶ Quātum ad primū
sciēduz: q̄ sicut narrat Exo. p̄mo
Post mortē Joseph filij israhel i
egipto addicti fuerūt seruituti a ser
uierūt egipcijs in luto a latere a
in magna captiuitate. a tamē non
obstāte duissima seruitute mltipli
cati sūt nimis. q̄nto q̄ opprimebā
tur tanto magis multiplicabāt
a crescebāt. Tādem hoc opto sta
tuit rex egipti q̄ quicūd nascerē
eis sexus masculin picerē in flu
uiuz: quicūd femine seruarē. vt
sic viri destruerent a mulieribus
ad libidinē vterent. Cuius tempo
ris tempestate natus est Moyses
qui dei nūcium suū fecit ad pha
raonem a p quē populū liberauit
dicit g̃ sic Descēdz sapiētia p̄ l'm
iustū. filies istl. qui iō iusti dicū
tur: q̄ fidem habuerūt de vno es
vero deo colendo. Vñ Abacuc. 2.
Justus ex fide sua viuit a semē sine
querela. semē patriarchaz qui
vixerūt sine querela. Et ōtinue a
liqui fuerūt in illo populo boni a
iusti a sine querela uersātes Li
berauit a nacōnib9. a ab egipcijs
qui tales manserūt q̄les nati sunt
carentes supnaturali cognitione
dei. que est p fidem in p̄senti. que
quidē nacōnes dūz populū oppri
mebant operib9 duris tuti a late
ris vt supradictum est. Vñ Exodi.
p̄mo. Venite sapiēter opprimam9
eū. Dec igit̄ sapia fuit in ista libe
racōne agēs p̄ncipale. Agens ve
ro mstrumētale fuit Moyses. de
quo subdit. Intrauit in animā s̄
ui dei. a sapia intrauit in animam
Moysi qui fuit seru9 dei. Jux illud
Exo. 4. Ego ero in ore tuo a de ebo
te quid loq̄ris. Et stetit sapia vi
vel ipse Moyses cōtra reges hoz
rendo9: pharaonē a eius p̄ncipes
In portentis a sigms id est facie
do portēta a signa mrabilia. Por
tentū dicit a pretendere q̄d est p̄
signare aliquid mirabile nouuz
Vñ ysido. 2. ethimo. c. 3. Portēta
dicā philet a portando. a pōnen
do ostenta eo q̄ ostendere futura
aliq̄ videantur. Prodigia vero eo
q̄ porro. a. paul futura predicant.
Monstra vero a mōstro sūt dicta
eo q̄ aliquid sign̄do demōstrant
siue q̄ statim mōstrent quid ap
pareat. Q̄n enī monstra gignun
tur sigmficāt cōiter aliq̄s mag̃s
mutationes futuras in republica
sicut p3 antecē Xerses pdidit sig
num p̄sagum Vulpis ex aqua di
cit̄ p̄creata fuisse. Et antecē Alex
ander occisus esset: mulier q̄da3
monstrū quoddā emixa est: q̄d su
periores ptes corpis humanas
habuit s̄ mortuas inferiores diu
sarū bestiarū s̄ viuētes. a sigmfi
cauit repentinam regis interfectō
nem. Videat ysidorus vbi supra
Monstrū eciam fuit ille tyrannus q̄
Jacens nouē iugera occupauit. si
cut Homer9 testat. hoc ñ scribēs

Iuisin p.idoro

misi in yspidos mouebisse. Est em
iuger quantum arator arare pt vno
die. a otiet in longitudie fm Pa-
xeo pedes. ai latitudie medietatē
Q3 spaciū si multiplicet p nouez
a dicat. q homo tantū spaciū oc
cupauit iacēdo: fiat solempne mē-
dacium sicut credo. Stetit g Moy-
ses otra reges horrendos in portē-
tis a signis. Signa dicunt mācu-
la. Juxta illō Marci vltio. Signa
aūt eos qui crediderint Hec seqnt
In nomine meo demonia eicient
ac. ¶ Sed h potest esse dubiū q
re modernis temporib9 nō fiūt mi
racula ita passim sicut olim in pri
mitiua ecclesia. Tunc em in littera
verificabatur illa auctoritas de
fidelib9 de quinq illis signis. ¶
Ad hoc dicēdum q ecclesia ꝯsidera
tur fm triplicē statū: primitiuū
medīū a vltimū. In primitiuo sta
tu fiebāt signa frequēter In statu
moderno raro. Sed in temporib9
antixpi rarissime. In statu nāq
primitiuo fiebāt frequēter miracu
la: quia fm Crisostimū Vera mi
racula habēt admirationem vtili
tatem a necessitatem. Tūc igit o
portuit frequēter fieri mācula q
vera miracula hnt admirationez
a homines delectāt in mirabili
b9 a homines erāt tunc aliquib9
delecta cōmibus fubleuādi ad fidē
Et ita ppt vtilitatē q tūc erāt mlti infideles a errorib9 iuoluti. Mo-
derno vero tempore raro fiunt q
nec suadet necessitas eo q fideliū
mltitudo est magna. Aliqn tamē
fiunt: quia hoc suadet vtilitas eo
q aliq infirmi sūt a indigētes so-
lidari in hijs que fidei sūt. Sz qre
mō n fiunt ita passim a modernis
ficut in ecclesia primitiua triplex ē
ratio. Primo q ecclesia mō ē firmata a stabilita in fide. Et hec est
ratio Gregor. qui ponit exemplū
de planta: cui tā diu aquā infū di-
mus donec eā cum ra cōualuisse
videmus. Secūdo ppter vmūsale
mūdi exemplū. a hāc racōnez as-
serit Aug9. xx. de ciuitate dei. c. 8.
Ruisquis pdigia adhuc inqrit
vt credat: magnū est ipē pdigiū
Qui ecia mūdo credēte nō credit
Tercio ppter fidei maius meritū
q fm Greg. in Omel. Fides non
habet meritū cui humana racō p-
bet experimentū. Exquo patet q
fides est nobis meritoria mag: ce-
teris patrib9 qp fuit patrib9 in ec
desia primitiua In fine autem mū-
di rarissime fient miracula tripli
ci de causa fm ysidoz. de summo bo-
no li. i. c. xi. Primo vt pseqntiuz
man9 audacior efficiat. Secundo
vt sanctoz patia euidētiꝰ cōpro-
bet. Tercio vt eoz q caruit fuit le-
uitas oñdatur. ¶ Juxta āt illam
pticulam. Stetit otra reges horrē-
dos. Notandū q omnis bon9 pla-
tus talis debet esse vt p iure eccie
a veritate sacre doctrine audeat
stare otra reges a tirānos: sicut a
postoli: sicut ppbete: sicut martirs
sicut cōfessores vt possit de eo dici
Stetit otra reges horrendos. In q
b9 verbis bonū prelatum qtuor ē
cōmendāt: duo a parte subiecti a
duo a parte obiecti. A pte quidē
subiecti: ēctitudo sciētie q stetit
fortitudo resistētie q cōtra. A pte
vero obiecti: altitudo reuerētie q
reges. a magnitudo maluolētie

sermo

p° quia hereditos. Primo debet in p̄lato esse rectitudo ofīe. sicut monz eos apostol⁹ Eph. 6. State inq̄t succincti lumbos vestros in veritate induti lorica iustitie a calceati pedes in preparatione euangelii pacis. Propetas palme dicitur q̄ nullo p̄dere impedit: quin semper staturę teneat rectitudinem: q̄ tumcū q̄ onus magnum sibi imponat duz crescit. a ideo quia sic inuenitur in uicte virtutis: deputabatur i ornamentum victoris. Moralit̄ Prelat⁹ q̄ tumcū q̄ onus sibi imponat per psecutōem tirannicam a iniustam semper seruare debet statute rectitudinem in cōscientia vt sibi merito dici possit illud Canticoz. 7. Statura tua assimilata est palme. Dicit enim Aristo. 1. ethi. q̄ virtuosus debet esse sicut tetragonus sine vitio perio Corpus tetragonuz sicut tessera i omni sua parte equalit̄ stat Vñ ita fortiter stat vnus decius sup vnitatem sicut super. 6 puncta Ita debet virtuosus a maxime prelatus facere Sapie. 5. Stabunt iusti in magna ofstantia Stās est pmptior ad mīistrandum Luce. 10. de Martha que stetit a ait. Domine nō ē tibi cure q̄ soror mea reliquit me solā mīistrare. Fortior ad dimicandum sicut dicitur Paralipo me. secundo. Die stetit in medio a gria defendit eum. Aptior ad ambulandum. Thobie pri. Inuēit iuuenem stantem splēdidum precinctum a quasi paratum ad ābulandum. Altior ad cōtemplandū Abac. 2. Et super custodiam meaz stabo: a figaz gradum super mumcionem a contemplabor vt videaz

2° Secundo i bono prelato debet ēe fortitudo resistentie contra malos a ideo dicit contra. Non enim licet sibi fugere: fingere l̄ fauere. Fugere per cure dimissionē. Fingere per dissimulationem. Fauere per adulationē. Sed stare contra venīēdo contra opponendo contradicendo Vñ de prelatis bonis potest exp̄i illud p̄s Posuisti nos in ostradictōnē vicinis nostris 3° Tercio ad cōmēdacōez bonī plati a pte obiecti notat altitudo reuerētie q̄ ostra reges. sic helias ostra Achab a onis aplete ostra reges se obiecerūt sicut ptz palip. 1. a. 2. a i libris he. Parti a Medi a oēs orientales vtunt̄ elephātis i bellis suis. Est ei elephas aial ita forte q̄ supra dorsum suū exstruit vnum castz ligneum i quo possunt 30. l̄ 40. homines dimicare. Alexander autez magnus pugnaturus cōtra porz regē indie duplici ostra illos elephantuz vtebat cautela vna vice ordinauit q̄ ponerent statue ereę plene pānis calidis a feruentib⁹ i via vbi debebant isti elephātes trāsire: qui statu as hoēs estimātes eas cū promuscidis eleuare a subuertere nitebant Sz statim ab ere feruenti in pmuscidis combusti fugam inierūt a maximam stragem i exercitu indorum fecerunt Alia vice coraz suo exercitu fecit minari vnum gregem porcoz in quo inssit vnum porcum teneri a affligi Quo clamante totus grex gruimēt cepit Modo elephas naturaliter timet gruimtum suis. Audientes igitur elephantes tantū stre pitum porcorum taliter gruimenti um: fugam inierunt a i exercitum

prepriū: grauissimam strāgem fecerunt. Hāc cautelam narrat Johannes beleth li. 2. de officio ecclesie. Moraliē: per istos elephātes q̄ sūt animalia maxima & fortissima & castissima signātur maiores prelati in ecclesia ꝓpter magnitudinē dignitatis. & ꝓpter similitudinem castitatis: q̄ elephas est animal castissimum. Dorū officium est in exercitu ecclesie precedere & malos hostes mugitu siue predicacōis terrere. Super istos collocātur turres lignee: quia eis supponūtur ecclesie & cōmittūtur animarū cure. Talis fuit Petrus de quo dicit saluator Matth. 16. Tu es petrus & super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Dyabolus igitur timens istos elephātes duplicem prouidit cautelam. Primo enim ponit cōtra eos statuas eas plenas igne. Iste statue sunt malī nobiles: proceres: & potentes qui videntur generosi sicut fuerunt patres eorū. Sed nō sunt nisi statue & laruati q̄ effigiem exteriorem hominis habent: sed non vitam: nō prudētiam: nō rationē nō mansuetudinem quā homini indidit natura. sūt tamē statue ree ꝓpter strepitum pompe & superbie secularis & sunt repleti intrīnseco suo igne ire cūdie. Et tales sunt de secta dyaboli de quo Job. 41. Altus eius penas ādere facit. Isti stāt hodie contra elephantes. 2. episcopos & cōburūt promuscidas eorū: ita q̄ nec corripe nec corrigē eos audēt. Et nō solum istos timent episcopi nostri. ymmo strepitum procul timent clamorem vnius suis. Dorsi sunt lubrici moraliē: & sus ē meretrix. Juxta illud ꝓuerbiorū. 2. Circumdans autem in nuptiis suis. Mulier pulchra & fatua. Talis elephas sine fuit Johannes baptista qui dixit Herodi. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. ut Matth. 6. Nec tales fuerunt apostoli quorū locum nō episcopi tenēt: quibus ꝓdixerat Salvator Marci. 13. Tradēt vos in concilijs & in synagogis suis & flagellabūt vos & ante reges & ꝓsides stabitis ꝓpter me in testimoniū illis. Quarto ad ymāginē dacōrum homini ꝓlati subditur a ꝓte obiecti cui deberet resistere: magnitudo maligne voluntatis: quia horrendos. Valde enim terribilis est potestas tirannica: & tamen xp̄istus est fortior. Unde simplicissimi viri tirānos deuincūt ipsi⁹ virtute qui dicit Sapie. 6. Timebunt me reges horrendi. Ista que dicta sūt possunt etiam applicari ad beatam katherinam que strauit otra Maxencū tirānū & ꝓncipes suos. C. 12.

Et tēdidit iustus manū ad labores suos. & direxit eos in via mirabili. Et fuit illis in velamēto dieia & luce stellarū in nocte. Et trānstulit illos p mare rubrum & trānsuexit illos p aquā nimā. Inimicos aūt illorū demersit in mare: & ab altitudine ifernorū eduxit eos. Postq̄ tactū fuit breuiter & summatim de liberacōe ꝓpli israelitici de egipto in manu Moisi. In ista lectione ꝓsequit spūssācti⁹: siue Salomō p spīm sanctū diffusi⁹ de mō recedēdi eorūdē. Et duo narrat: viz hebreorū opulēta ditacōem in eorū exitu de egipto: & eorū mirabilē pegnacōem in deserto. Quātū ad ꝓmū dr sic. Et tēdidit iustis mercedē laborū suorū. vbi sciēdū q̄

g. 2.

filij israhel i exitu eorum de egipto
acceperunt mutuo ab egipcijs sup
pellectilem variam ⁊ vasa in mag
na copia ⁊ oīa secū asportauerunt
de mandato dn̄i. Vn̄ nec furtuz cō
miserunt. Tum quia dei autoritate
fecerūt qui est dominus omnium.
Tum etiam quia eis debebat̄ mer
ces pro labore durissimo quo serui
erāt i egipto ⁊ hoc ē quod dicit. Et
reddidit iustis mercedem laboruz
suorum quibus laboibus egipcijs
seruierant annis ꝯoo. dādo eis bo
na mobilia egipciorū pro magna
parte Vnde canit ecclesia. Hec nox
ē in qua dominus spoliauit egipci
os: ditauit hebreos. Sequitur secū
dum de mirābili eoꝝ peregrinacōne
in deserto i qua pensāda sūt mlta
Generaliter tn̄ duo scilicet viam p
quam ⁊ tempus per quod. Quātū
ad viam fuerūt tres difficultates
spaciū desertum: mare rubrū: ⁊ flu
men iordanicum. Quantum ad tē
pus sicut tunc ita ⁊ nunc. Fuerūt
omnes diuersitates videlicet diei ⁊
noctis. In die protexit eos a feruo
re maximo qui ē in partibꝰ illis p
nubem que populum semper obū
brauit ne lederent̄ ab estu In noc
te per columnam nubis qui eis il
luxit ita ꝙ se transferre potuerunt
quando eis placebat tam de nocte
q̄ de die. Rursus vt ad viam redea
mus per quam de egipto trāsierūt
fuerunt tres difficultates sicut p̄ꝰ
tetigi Transitus per desertum: tran
situs per mare rubrum ⁊ transitus
per iordanis fluuiū. In mari rubro
fecit deus duodecim diuisiōes iux
ta numerum tribuuz filiorum isra
hel ita ꝙ vnaqueq̄z i sua diuisione

transiret. Et ibi tribus iuda meru
it primo regnum: qꝛ ipa Moysen
precedētem primo secuta est alijs
dubitantibus Egipcij autem has
diuisiones videntes in mari rubro
⁊ hebreos per easdez transire corā
eis sine periculo. animati sunt ad i
trandum mare rubrꝝ: quod ⁊ dn̄s
sustinuit pacienter. Tandem in vi
gilia matutina respexit dominus su
p castra egipciorum ⁊ reuerse sunt
aque maris que steterant transeū
tibꝰ filijs israhel a dextris ⁊ a sinis
tris quasi murus ⁊ submerserunt
Pharaonem ⁊ exercituz eius totū
Dicitur autem ideo mare rubruz qꝛ
omnis terra circumstans rubea ē
⁊ inficit aquam colore consimili. I
bi etiam rubee gemme inueniūtur
Hijs intellectis sensus littere satis
patet. Dicit enim sic. Et deduxit il
los in via mirabili videlicet per des
tam terram ⁊ inuiam: nec illa quē
isti asportauerunt de egipto potue
runt eis sufficere vltra triginta di
es. Et fuit illis in velamēto diei id
est propter diem protexit eos per
nubem sicut predictum est. ⁊ in lu
ce stellarum per noctez: hoc est in
columna nubis ⁊ trāstulit illos p
mare rubrum: sicco scilicz vestigio
⁊ sine periculo quantum ad mare
rubrum ⁊ transuexit illos per aq̄m
nimiam id est per iordanis fluuiū
qui illo tempore transierat alueos
suos sicut patet Josue tercio. De quo
hic narranda est historia. Cuz ex
ploratores terraz promissionis vi
dissent ⁊ relacōnē Josue fecissent
certo tempoē. Josue dicit ad popu
lum quem ducebat. Sāctificamini
cras videbitis mirabilia statimq̄z

ē mane dicit facer̄ tribus ꝙ acci
pientes archam intrarent fluuiū.
qui tunc maximus fuit. tū ex aq̄s
ymbrium. cum ex liquefactōne ni
uium de mōtibus. Cumq; sacerdo
tes intrassent aquam: stetērūt a
que ex illa parte vnde fluebāt. q̄si
mons: ex alia āt descēdebāt ⁊ cur
rebāt in mare mortuū. Sacerdotes
vero steterunt in medio fluuīs cū
archa donec vniuersus popul⁹ per
transiret. Et hanc hist̄oriā tangit
hic cū dicit. Transuexit illos per a
quam mīmā id est per iordanez q̄
tunc maximus existebat. ¶ Vel a
liter potest exponi de mari rubro ⁊
tunc continuatur cū littera que di
cit. Inimicos autē illoz dimersit i
mare id est egipcios. ⁊ ab altitudi
ne inferoz eduxit eos. id est hebre
os. ab altitudine. v. profūditate ma
ris: que valde infelix descendebat
Transtulit illos per mare. Moraliter per mare ꝙ quod transire debe
mus ad regnū celeste quod ē terra promissionis nobis facte: ē mū
dus iste qui mare dicit ꝓpter iqui
etudinem tempestatis: ꝓpter ama
ritudinem acerbitatis ⁊ ꝓpter iua
litudinem sanitatis. Primo ergo is
te mundus dicit mare ⁊ cōparatur
mari ꝓpter inquietudīe; tēpestatis
In mari enim ē habundancia fluc
tuū ⁊ ventoz. Vnde qui in mari sūt
semper sunt i periculo Eccl 43. Qui
nauigant mare: narrant pericu
la eius. Sic in presentivita semper
sunt procelle ⁊ fluctuacōes vnda
rum. Modo homo deprimit per ad
uersitatem: modo eleuatur ꝙ pros
peritatē: modo gaudet ꝙ sanitatem
mō dolet: modo ridet: mō cōfūdatur
turbis aliquando mō hostiū ⁊ inimicoz
mō exaltat ad dignitatē: mō hu
liat ad paupertatē. In ps Mirabi
les elatōes maris. Idē hui⁹mōdi
fluctuātis Macrobi⁹. t. saturnaliū
ꝓpe finem dicit ꝙ aqua maris p
iecta in flāmam eaz nec extinguit
neq; accendit. Cuius ratio ē natu
ralis: pinguedo aque marine que
est densa. salsa pinguis ⁊ grauis.
Moraliter loquendo Aqua maris ē
iocunditas secularis. Dec iocūdi
tas adiūcē flāme iuuenilis ardoris
eaz accendit vltra omnez modū
recte rationis. Et ideo debent iuue
nes virtuosi se ab istis abstrahere ⁊
feruorē sue iuuētutis i aqua dulci
extīguere Eccl. 3. Ignē ardentē extī
guit aqua. In libro de naturis rez
dicitur ꝙ si leo dormiat in naui trā
seūte mare. nauis incipit mīgi a peri
chitari: cū vero vigilat redit tranq̄l
litas nauis Moraliter qñ prelat⁹ dor
mit p negligētiaz: congregatio in
cipit periclitari. Tali prelato dicit
Proub 24. Eris sicut dormiēs
in medio maris: ⁊ sicut guberna
tor amisso clauo. Et ideo ad hoc ꝙ
sal⁹ congregacōm reddatur oz ta
lem prelatum excitari: cuius figu
ram habemus Matth. 8. vbi legi
mus ꝙ xp̄s to in naui dormiente
tantas sustinuit nauis tēpestates
ꝙ discipuli compellebantur dom̄
num excitare ⁊ dicere. domine sal
ua nos perimus. Ecclesia in mundo
est sicut nauis in mari. Vñ eccles
ia vocatur nauicula. Iuxta illd me
tricum cū dicit. Ecclesiā pro naue
rego sunt climata mundi. Sunt
michi scripture rethia pisces homo.
Quando i ista naui dormit plat⁹

g. 3.

per negligentiam et remissionem excitandus est per monitiones amicorum ut pericula consideret et undas malis ne nauicula submergatur quam periculosum sit istud mare dicit beatus Ber. in quodam sermone. Periculum inquit probat transeuntium raritas et peuntium multitudo. In mari marcillie de quatuor nauibus non perit vna. In mari huius mundi de quatuor animabus vix euadit vna. Secundo mundus iste dicitur mare propter amaritudinem acerbitatis. Totum enim gaudium huius vite aspersum est amaritudinibus. Vnde Grego. in quadam omel. Vbique mors vbique luctus: vbique desolatio: vndique percutimur: vndique amaritudine replemur et tamen ceca mente carnalem concupiscentiam et eius amaritudines amamus. fugientem sequimur. labenti inhemus et quia labentem retinere non possumus cum ipsa labimur: cadentem quam tenemus. hec Greg. Clementer enim deus disposuit ut vita ista tediis et tribulationibus sit admixta quia eam aliter nimis amaremus. Vnde sicut nutrix volens puerum ablactare linit mamillam a quo amaro ut sinapio. Ita deus volens nos ab amore mundi retrahere ipsum amaritudinibus voluit admiscere. Vnde Greg. xx moraliu. Electis suis ad se pergentibus dominus huius mundi iter asperum facit: nedum quisque vite presentis requie. quasi vie amenitate pascitur magis eum diu pergere: quam citius peruenire delectet. nedum delectatur in via: obliuiscatur quod desiderabat in patria. Sicut enim pisces non sentiunt amaritudinem maris: sic homines mundani horum non sentiunt amaritudinem quia sunt talibus assueti

Abac. i. Facies hominis ut pisces maris. Hic tamen est aduertendum quod viri sancti qui inter alios: amaritudines mundi gustant tripliciter. Sciunt eas dulcorare secundum tres modos quibus solent dulces fieri aque maris. Aque enim marine fiunt dulces per solis eleuationem: per terre transmutationem et per cere distillationem. Isto modo sancti viri tribulationes huius vite dulces sibi faciunt. Primo per eleuationem: sicut sol eleuat vapores a mari qui postea congelantur in nubes de quibus dulcissima redditur aqua: sic sancti viri tribulationibus agitati statim in celum ascendunt vbi de gloria futura recogitant. Quibus pensatis manifeste considerant quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam et beatitudinem quam exspectant. Secundo aque fiunt dulces ex conditione terre per quam transeunt. Vnde aque transeuntes per terram sabulosam communiter fiunt dulces. Sic moraliter si mortem nostram et nos in breui morituros et in terram vertendos cogitemus. dicemus quod vana sunt quecumque in hac vita dura videntur. Hieronimus. Facile contemnit omnia qui semper se cogitat moriturum. Tertium experimentum est quod si vas integrum et concauum de cera virginea factum mittatur in mare: inuenitur cito repletum aqua valde dulci: eo quod cera illa nichil amaritudinis permittit transire. Sic moraliter xpristum recogitemus cuius persona dicit ps. Factum est cor meum tamquam cera liquescens. Et certe cera virginea: quia de virgine pura natus est. Et in eum referamus

quicquid hic tribulationis toleramus et totum fiet dulce. Ratio est quia cera talis est in se dulcis ex natura mellis: et habet in se poros per quos aqua salsa trahitur et sic dulcescit. Xpristus autem dulcis est ex natura mellis quia conceptus in virgine pura fuit de spiritu sancto de quo Eccli. 24. Spiritus enim meus super mel dulcis. Poros autem habet patentes magnos et paruos vulnera videlicet spinis et clauis lancea et flagellis corpi suo sancto pro nobis illata. Et ideo si per istos poros tribulationes huius vite distillare velimus nil est ita magnum nec ita graue quin paruissimum videbitur ad illud quod ipse pro nobis: non pro se voluit tolerare: Vnde Ambrosius in quodam sermone. Omnia habemus in cristo et omnia in nobis xpristus. Si vulnera curare desideras medicus es: si febribus estuas fons est: si grauaris iniqua sentencia: iusticia est: si indiges auxilio virtus est. Si mortem times vita est: si tenebras fugis lux est: si celum desideras via est. si cibum queris alimentum est. Sic igitur xpristus amaritudines huius vite dulciter recogitatus efficit nobis dulces: ne via vite nostre intolerabilis nobis fiat. Isaye 41 Posuisti profundum maris viam vt transirent liberati Hoc est dictu quantumcumque sit homo in profundo tribulationis in hoc mari magno: viam tamen habet per quam xpus precessit. ¶ Tercio mundus iste dicitur mare propter inualitudinem sanitatis. Non est aliquis quantumcumque bone complexionis: qui ita bene posset esse sanus in mari: sicut in terra. Illi enim qui in terra nutriti et ad terram sunt assueti quando ad mare veniunt pessime patiuntur et abhominacionem tantam habent quod inter nautas non possunt capita eleuare. Isto modo Moraliter nullus est ita morigeratus qui possit ita virtuose viuere in mari huius mundi sicut in solida terra sancte religionis nec est aliquis in religione bona radicaliter educatus quin multas abhominationes patiatur: si se immisceat cum mundanis vt merito dici possit illud Soph. 2. Ve qui habitatis funiculum maris gens perditorum.

Lectio. 134.

Ideo iusti tulerunt spolia impiorum et decantauerunt domine nomen sanctum tuum. et victricem manum tuam laudauerunt pariter quoniam sapientia apperuit os mutorum: et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera eorum in manibus prophete sancti. ¶ Explicata liberatione filiorum israhel de egipto et eorum mirabili peregrinacione in deserto. Hic prosequitur de iustorum gratarum actione. Postquam enim dominus tot mirabiles plagas fecerat in egipto. diuisiones in mari rubro. submersiones egiptiorum in eo et filii israel se in manu forti liberatos et liberos viderunt statim deo gracias reddiderunt. Vnde tunc temporis fecit Moyses illud canticum quod ponitur Exodi 14. Cantemus domino: gloriose enim magnificatus est etc. Et moratus est totus populus iuxta litus maris septem diebus et omni die accesserunt ad litus cum tiparis et citharis et aliis musicis instrumentis et cantauerunt illud canticum domino. Viri seorsum in turma vna: et mulieres seorsum in alia

Consimili autem modo ecclesia .x.
diebus i ebdomada pasche descen-
dit cū pcessione ⁊ cantu ad fontem
baptismalez cātando cū gaudio il-
lum ps̄ In exitu israhel de egipto.
Fuit autē canticū istud moysi fac-
tū metrice versibus exametris siue
metro heroyco in quo nobiliū vic-
torie describi solent. Et quia istud
canticū ē primū de quo legimus
Ideo vocatur canticū cāticoꝝ racō-
ne antiquitatis. ¶ Narrando igit̄
in lectiōe ista de iubilo atq; laude
quā deo dederunt filij israhel libe-
rati ab egipcijs quatuor facit Pri-
mo em̄ dicit. laudantium ꝯdicōez
Secūdo laudis itencōez. Tercio tā-
te iocūditatis assignat occasionē
Et quarto istius laudis ordinacio-
nē. Illi namq; qui laudauerūt iu-
sti fuerūt. qꝛ Eccl. 17. Nō est specio-
sa laus in ore pccōris Vñ q̄tū ad
hoc dt primo sic. Justi tulerūt spoli-
a impioꝝ. ideo viz qꝛ sapia direxit
ppl'm isrl'. Ideo ipsi iuste tulerunt
spolia impij. Qñ enim ipij submer-
si sūt ⁊ proiecti ad litus maris filij
israhel eos spoliauerūt armis ⁊ rebꝰ
quas hēbant. sil'it̄ spoliauerūt eos
ante asportando de mādato domini
vestes ⁊ vasa argentea ⁊ aurea de
egipto. huic histoie alludit Aug⁹
2. de doctrina xp̄iana c. 40. dicit q̄
si que forte vera ⁊ fidei nostre accō-
moda phi dixerūt ⁊ maxime Pla-
tonici non solū formidāda nō sūt
s̄ ab eis tamq̄ ab iniustis possessoi-
bus in vsum nostrū vendicanda.
Sicut em̄ egipcij nō tātum ydola
habuerūt ⁊ onera grauia que ppl's
israhel detestaretur ⁊ fugeret: s̄ eci-
am vasa atq; ornamenta de auro
⁊ argēto iā ppl's isrl' exiēs de egip-
to sibi in vsꝰ meliores de p̄cepto dn̄i
vēdicauit sic etiā doctrine gētiliuz
ñ solū sr̄sticōsa ⁊ supuacua ꝯtinēt
s̄ scias liberales aptissimas vsui ve-
ritatis ⁊ quedā precepta de bonis
moribus q̄ oīa sunt a bonis theolo-
gis vēdicāda scdm sentētiaz Aug⁹
vt phia bō theologie sbseruiat. Et
ideo tam in phia q̄ in poeta debēt
theologi ad horam aliquā studu-
isse. Nec est veritas ꝯtemnēda licz
in theca lateat vanitatis Vñ cum
virgilius studeret in poetria ⁊ qui-
dam ab eo quereret quid faceret
Rñdit. Lego inq̄t aurꝝ in stercore
⁊ colligo sapiaz de rudi poeta. Jus-
ti igit̄ tulerūt spolia impioꝝ ⁊ egip-
cioꝝ qui in eos impij fuerūt ⁊ crude-
les ⁊ decantauerūt domine nomē
sāctum tuū. Ecce recta intentio lau-
dantiuz: qꝛ non hominibus decāta-
uerūt nec dominabus s̄ domino. q̄
specialiter extulerunt de nobilitate
sue essentie ⁊ strēnuitate sue potē-
tie Vñ dicit. Decātauerūt domine
nomen sāctuz tuū: quo nomiē no-
bilis eius essentia designat̄. In ps̄
Domine dominus noster q̄ admā-
bile est nomen tuum in vniuersa
terra. Hec q̄tū ad p̄m̄. Et victricē
manum tuam laudauerunnt pal-
ter. Manum ⁊ potentiaz q̄tum ad
secundum. Et ita fecerūt vnanimi-
ter: mulieres seorsum ⁊ viri seorsuz
Et hoc est multo ꝯmendabilius q̄
permittere mulieres inter clericos
⁊ cantores stare ⁊ discurrere in cho-
ro. Zacharie. 12. Familie ⁊ familie
seorsum ⁊ mulieres eorum seorsum
Laudauerūt igitur. sed ex qua ac-
cōne. Certe quia sapia os mutoꝝ

aperuit id est hebreorum qui fuerunt
ante quasi muti pre timore et captiui-
tate in qua fuerunt. Et linguas infan-
tum fecit disertas Hoc est hebre-
orum qui siluerunt a laude dei in egipto
quasi infantes non potentes loqui. Eorum
inquam linguas sapientia fecit disertas et
expeditas ad loquendum. Ad disti-
tudinem multum confert iocunditas et au-
dacia. Et per oppositum obstat et impe-
dit omnis timor. Et ideo postquam euase-
runt egipciorum timorem statim facti
sunt diserti ad deum suum laudandum
Sed de cuius ordinatione fecerunt
istam laudem. Certe hec et alia fece-
runt de mandato Moysi. Et ideo sub-
iungit. Direxit opera eorum viz sapientia
in manibus prophete sancti scilicet
Moisi. Ozee. duodecimo. In mani-
bus prophetarum assimilatus sum
decantauerunt domine nomen sanc-
tum tuum. Si filij israhel nomen do-
mini decantauerunt deuote quia eos
de seruitute egipciaca liberauit: mul-
tomagis nos nomen domini decantare de-
bemus et venerari qui nos a pena in-
ferni passione sua redemit. Ipsi enim
laudare potuerunt nomen antiquum
tremende potentie. Nos autem nomen
pietatis et clementie. In Psalmo Secun-
dum nomen tuum deus: sic et laus tua
in fines terre. Hoc nomen est ihesus
de quo Math. i Vocabis nomen
eius Hiesum. Ipse saluum faciet popu-
lum suum a peccatis eorum. Solent enim mul-
tum amantes de personis amatis face-
re cantilenas earum nomina exprimen-
do. Igitur de hoc nomine ihesu idem fa-
ciamus Iuxta illud Psalmo Laudabo
nomen domini cum cantico et magnifi-
cabo eum in laude Est igitur notan-
dum quod istud nomen est nomen ho-

noris et excellentie: nomen amoris
et beniuolentie: nomen valoris et omni
potentie. Primo est nomen honoris
et excellentie Philippi. 2. Dedit illi
nomen quod est super omne nomen
vt in nomine ihesu omne genu flec-
tatur. celestium. terrestrium et infer-
norum. Vnde secundum sacros canones
quando hoc nomen Ihesus profertur in ec-
clesia omnis xpianus inclinare docetur
cum capite. quamuis tam hoc quam multa ali-
a spiritualia in quibus lucrum diuicia-
rum non consistit a prelatis huius tem-
poris negligatur. Istud nomen est
nomen nouum et nouiter fuit xpo
impositum in sua circumcisione Vo-
catum est nomen eius Ihesus quod
vocatum est ab angelo prius quam in
vtero conciperetur. Luce. 2. Solent
enim homines nomina noua assu-
mere triplici ratione. Quidam rati-
one adepte dignitatis Quidam ra-
tione celande veritatis. et quidam
ratione practice probitatis. Ratione
adepte dignitatis omnis persona
que creatur in papam eligit sibi no-
men nouum et nomen tale quod vir-
tutem: bonitatem et modestiam repre-
sentet. quasi diceret. Qualitercumque
fuerim temporibus retroactis rigi-
dus vel iniustus: negligens vel se-
uerus: ero deinceps pietate modes-
tus et regulatus virtute. Secundo ra-
tione celande veritatis Solent non
nulli sibi assumere noua et maxime
tales qui intrant regnum in quo do-
minantur inimici eorum. Tunc so-
lent tales statum suum celare et se
extraneo nomine nuncupare me eo-
rum condicio alijs innotescat. Tertio
ratione practice probitatis. sicut Mau-
lius torquatus. Iste enim fuit quidam

romanus a dicebat Lucius manlius: quem cum quidam gallus ad singulare certamen prouocauit cui ego egressus ipsum occidit: a torque auream quam in collo gestabat auferens sibi ipsi fuit. A quo facto nomen torquati tam sibi quam posteris conquisiuit. Et sic etiam propter auctam magnifice Romanam rempublicam Octauianus dicebat augustus propter istas tres rationes. Decuit xpm filium dei nouum incarnatum sibi assumere nomen nouum. Creatus namque fuit apostolicus siue summus pontifex caput ecclesie secundum humanitatem Eph. 1. Ipsum dedit caput sup omnem ecclesiam que est corpus eius. Ad hebreos 3. Considerate apostolum a pontificem confessionis nostre Jhesum. Et quia fuerat mitis rigidus ante: voluit in suo nomine future clementie significare modestiam. Secundo quia ipse intrauit mundum istum corporaliter in quo demones qui sibi inimicabantur grauiter vt plurimum dominabantur: voluit se occultare ne ab eis deprehenderetur vt latere posset principes a potestates tenebrarum harum. Tercio ratione practice pbitatis quam fecit sanguine proprio redimendo genus humanum. Vnus stans effuso modico sanguine in circumcisione qui fuit quasi pignus a arra complete redemptionis futuri impositum fuit sibi istud nomen Jhesus. Ysaye. 62. Vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. Est igitur nomen Jhesus nomen honoris a excellentie. Secundo hoc nomen est nomen amoris a benuolentie Ysaye. 26. Nomen tuum a memoriale tuum in desiderio anie

Aia mea desideauit te in nocte. Nec mirum quia secundum Bern. hoc nomen Jhesus est mel in ore. melos in aure: in cubus in corde. Hoc nomen bene senserat btus Jgnatius quando mentis expositus nomen istud sepe sonabat. A quo cum pagani quererent: quare incessanter hoc nomen inuocaret. dixit quia illud sic in corde scriptum habuit quod illud obliuioni tradere nonualebat. Dic igitur cum ortus fuisset corde corpore extraxerunt a illud impressoricas deiderunt. a sepe in vna quadam particula hoc nomen Jhesus scriptum aureis litris inuenit. Hoc nomen Paulus sibi multum ipressedat: et caput a corpe decollatum illud manifeste sonuit dna voce. Qui etiam nomen xpi fubisto enim o Jhesu xps in suis epistolis 40. vicibus explicauit. Duius etiam nois amore satis sibi ipressedat quod pro eo otumeliam a obprobria ppeti se gaudebat Act. 5. Ibat apli gaudentes a conspectu concilii ac. Tercio nomen istud est nomen valoris a potencie cui nihil diabolicum fatasticum pt resistere si digne coniurationes proferat. Vnde Ma. 16. In nomine meo demonia eicient liguis loquent nouis: serpentes tollent ac. Vnum narrat quidam gentil ad fidem nram fuisset rogatus. Demones sibi inuidentes mabilem eum iterstauerunt a visibiliter trauerunt frequenter. Iste audoctrinam cuiusdam viri sci inquisitor angulitheam in mum suorum fecit istud nomen scm sibi: a quotiens ad cameram intrauerit statres a timoris dixerunt ha ibu ha ibu: et ad terminum latens appropinquare valebat. Ille rogatus de nouo hoc videns scripsit hoc nomen a ad quandam lamiam appendit: a quotiens ad eum molestandum venit lamia ab

nomine eius obiecta sic ab eis pe
nitus extitit litteratus de hoc noie ve
rificat illd Joel. ij. Omis quicūq; i
uocauerit nomē dñi saluꝰ erit. Hꝰ
noīs visa virtute sacīs dyo. ꝙ ariopa
gita rūsus ē ad fidē. Sic em refert
mgr in hystorijs sup actꝰ apl̄oꝝ
Contigit quendā cecū coraz Pau
lo a dyonisio in Athenis transire
dixit ꝙ dionisiꝰ paulo. si dixeris is
ti cco. In noie dei tui vide: a sic vi
dit ego stati credā. Sz ne vtaris
magicis verbis quia forte nos ui
verba q̄ hīt huiusmōi efficaciam
ego pscribā formā verboz. In hac
māt forma verboz dicas In noie ihe
xpi nati de vgie crucifixi: mortui
qui a resurrexit a ascēdit i celū vide.
Sed vt ois suspicio tolleret paulꝰ
pcepit dionisio vt ipsemet eadem
ba pferret. Quo frō qui fuerat ce
cꝰ vidit. a dionisiꝰ stati conversus ē
Vñ de isto noie singulariť a signāť
dicit Act. x. Nec ei est aliud nomē
sub celo datū hoibꝰ in quo oporteat
nos salvos fieri ac̄. Capitulum vnde
cimum

Liber 136

Ter fecerūt per deserta q̄
nō habitabant a in locis
desertis fecerūt casas. Sz
terterūt cōtra hostes a de in
micis se vidicauerūt. Sitierūt a inuo
cauerūt te a data ē illis aq̄ de petra
altissima a rēqes finis de lapide du
ro. ¶ Dicit Sal. ad laudez sapie e
natrauit mādile liberacōem pli
isrelitici de egipto. In hac pte ostē
sapiaz omendādo agit de eiusdem
pli gubnacōe i deserto: a vt hec gu
bnatio mādit: euidēcius appeat
describit eā p quādaz anthitesim
Nūc rectitando bñficia collata in de
is. nūc replicādo supplicia: interrogata
eoꝝ aduersarijs Aduersarij autē filio
rū isrl fuerūt egipcij in egipto. A
malechite i deserto. Chananei i tra
promissionis. a oēs istos dicit p filijs is
rahel mādit flagellauit. Primo
g oñdit in sequētibꝰ q̄lis fuerit re
probozꝝ pena. Secō quāta fuerit eo
rū culpa. Secda ps ibi. Ca. xj. Vai
autē fūt oēs hoies. Circa p̄mū duo
facit. Prīo agit de pēis egipcio rū
Secō de pēis amoreoꝝ ibi. Ca. xj
O q̄ bonꝰ a suauis es dñe. ¶ Circa
p̄mū duo fiunt. Nā p̄mo oñdit q̄
diuiā iusticia punit pp̄oriō bditer
ad pcā. Secō oñt q̄ diuiā poñ nō
ē ad ētū modū puniēdi nēcrio limi
tata. Secda ps ibi. Non enim ipos
si. ac̄ Circa primum adhuc duo fa
cit. Naz primo agitur de beneficio
collato filijs isrl in deserto. Secō de
supplicio eidem beneficio cōtrario il
lato egipcijs i egipto. Secūda ps i
bi. Per que ei penas. In lōne hodi
erna agit de tribus i q̄bus fuerūt
a sapientia gubernati dum in des
to fuerunt viz de longa a periculo
sa peregrinatiōe. de magna a vic
toriosa hostiuz expugnatione. de
larga a miraculosa sitis extinctio
ne. Secunda pars ibi. Steterūt cō
tra hostes. Et tercia ibi Sitierunt a
inuocauerunt. ¶ Quantum ad p̄
mum dicit sic. Iter fecerunt p deser
ta. Vbi notandum q̄ filij israhel
recedentes de egipto versus terraz
promissionis per mlta deserta trā
sierunt. Nam inter egiptum a ma
re rubrum habuerunt q̄tuor man
siones in deserto a de trāsitu mal rū
bri habuerunt deserta sur a syna
Cades: sicut patet Numeri. xxxiij.

Cum ergo dimisserit ihc eades ppe terminos amorreoꝝ misit Moyses xii exploratores vt cõsiderarent terram promissionis a redeuntes populũ animarent ex fertilitate terre sicut patet Numeri 13. Isti nuncij reuersi post xl dies quibus terrã promissionis explorauerãt dissenserunt inter se. Nã decem ex eis dixerunt terram esse pessimam a periculosam ad acquirendũ. a qꝫ ibi habitarent gigantes quibus filij israhel comparati quasi locuste videbantur. Asseruerunt etiã qꝫ tra illa deuorauit habitatores suos hoc est tantum laborez exigit vt dicat qꝫ homines ppter excessum labor a modicitatem fructus consumuntur. Vel scdm hebreos exponit sic. Terra infirma est nec habere viuaces homines potest. Soli duo de xii videlicet Josue a Caleph commendauerunt terram scdm veritatem quam viderant. Populus igit̃ malo exẽplo secutus cepit murmurare contrã dominũ a cogitauerũt sibi ordinare duces. a fuisse reuersi in egiptum. Quam obrem dominus offensus ad populũ iussit eos vt dixit ad solitudinez de qua venerãt vt illi decem iuxta numerum quadragita dierum quibus terrã promissionis considerauerant xl. annis in deserto viuerent: a tandem ibi morerentur cum populo qui eis assensũt. Et sic factum est qꝫ omnes illi qui exierant de egipto viri fortes a robusti mortui fuerunt a filij eoꝝ xl elapsis annis terram promissionis intrauerũt ombus illis qui supra xx annos exierant de egipto mortuis exceptis Josue filio Num a Caleph filio Jephone Trãsierũt g de egipto in eades ppe terminos tre promissionis duob9 annis Et iterũ a loco illo reuersi deserti ocupauerũt. 38. ãnos a fine. 39. ãni redierũt in eades a sic i. xl. ãno fuerũt in eades a sic. xl2. mãsiones qs legũtur fecisse ab egipto vsq ad cãpestria moab. Juxta iordanez tm xl. ãnis ocplete fuerũt viz. 12. ab egipto vsq ad mõtẽ sinay vbi per ãnũ manserũt a sinay vsq ad chades xi. mãsiones fecerũt infra ãnũ secũdũ. Per. 38. ãnos postea errauerũt in deserto Et redierũt fere ad mare rubrũ quo tempore moriebatur populus succesiue a alij in loco eorum generabantur: a in fine tricesimnoni anni redierunt de finibus sinay in chades i vndecim diebus quibus 19 mansiones fecerunt Vide magistrum in hist̃ijs Numei 19 28 a 33. q. 1. hec est opinio sua. Et videtur dicere qꝫ fuerũt in deserto quadraginta annis p murmuratione nẽ facta in reditu exploratoꝝ. Alij dicũt qꝫ non est intelligendum qꝫ fuerunt in deserto xl ãnis cõputando a tempore quo dixit eis dns Juxta numez q̃dragita dies quibo terrã cõsiderastis xl ãnis recipietis imq̃tates vras Cũ ei hoc dictũ fuit p9 duos ãnos ab egressione de egipto fuissent et ãnis i deserto: qd nõ tenet: sed p9 qꝫ redeuntib9 exploratoribus murmuraverũt ocupauerũt 39 ãnos errando in deserto de cadesbarne vsq ad montem oreb a econtra redeundo p montẽ sinay in chades barne xl ãno ichoato de ista peregnacione loqns ihc Iterfecerũt

per deserta pluāliter quia per multa deserta trāsierunt que nō inhabitabantur supple ab hominibus sed a bestijs ⁊ feris. Et ideo dicitur Deutronomij vicesimosecūdo. Locus horroris ⁊ vaste solitudinis. Et in istis desertis fixerunt casas id est diuersas mansiones q̄ quadragintaduas fecerunt vt superius dictum est Casa scd̄m Isidorū decimoquinto. ethimo. capl̄o. ii. est agreste tabernaculum palis ⁊ virgultis arundinibusq̄ ꝯtextum quibus possunt homines se tuel a vi frigoris calorisq̄ īiuria. Sic igitur habuerūt longā ⁊ periculosaz peregrinacōnem in deserto. Secundo habuerunt ibidem magnam ⁊ victoriosam hostium debellaciōez. Vnde Exod. ix. narratur q̄ amalechite venerunt in desertum raphidim ad pugnandum cōtra israhel Moises vero misit contra eos iosue cum pautis armatis. Ipse vero ascendit in montem assumens secuz aaron ⁊ hur ⁊ portans secū virgāz dei. Cūq̄ moyses orās dn̄m manū eleuaret: vicebat isrl̄. Si autē paululū remisisset vincebat amalech Quo cōperto aaron ⁊ hur supposuerunt ei lapidē ⁊ ipsi manus eius ex vtraq̄ parte sustentabant. Qd̄ factū est vt Moyses non remittēt manum vsq̄ ad solis occasuz. Fugauitq̄ iosue Amalech in ore gladij. Isti historie ⁊ alijs alludens litteras dicit. Steterūt ꝯtra hostes ⁊ de inimicis se vindicauerūt. ¶ Tercio habuerūt in deserto largam ⁊ miāculosam sitis extinctionē. sicut ptz Exod. ix. ⁊ numeri. xo. Primo ei cū venisset ꝓpl̄s ī raphidī defecit eis aqua penit⁹ ⁊ ceperūt murmurare ꝯtra moysē. Moises vero de māda to dn̄i pcussit semel petrā in oreb ⁊ egresse sūt aque ⁊ vocauit moises nomen loci illius tēptatio. Vn̄ sic narratur n̄umeri. xo. cū. xo. anno redissent in cades post mortez Marie sororis moysi indiguit popul⁹ aqua ⁊ murmurauerūt ꝯtra Moisen ⁊ aaron qui ābo dn̄m orauerūt pro remedio. Deus aūt dixit Moysi q̄ si ꝯgregata mltitudinē pcuteret petrā corā eis: illa daret aquaz Moyses vero aliqualit̄ hesitando pcussit petrā semel ⁊ nichil manauit ꝓpter diffidētiaz. Percussit secūdo ⁊ egresse sūt aque largissime Ita vt biberet ꝓpl̄s ⁊ iumēta. Et q̄ moyses ⁊ aaron dictis domini nō crediderunt pfecte: dixit eis dom⁹ q̄ populum in terram pmissionis nō inducerent ⁊ ideo ambo mortui sunt in deserto. Aaron in mōte hor. x. anno egressionis Moyses vero in monte nebo a quo ꝯsiderauerat prius terrā promissiōis. Vn̄ vidit eā: ꝫ eam non intrauit. Et q̄ moyses ⁊ aaron īcreduli fuerūt deo promittenti aquas de petra quasi deo promittenti contradicentes. Ideo vocate sunt aque ille: aque contradictionis. Hijs duabus historijs alludens litterā dicit sic. Sitierunt ⁊ inuocauerunt te ⁊ data est illis aqua de petra altissima id est alto loco sita. Et pro tanto mirabilius videbatur q̄ si aque exissent de petra iacente: immo ⁊ requies sitis id est aqua per quam sedatur sitis data ē illis de lapide duro. In Ps̄ Qui ꝯuertit petrā in stagna aq̄rū ⁊ rupez ī fontes aquaꝝ. Et nōndū

q̄ ista duo miācula distabant tā
loco q̄ tempore quia primum fac-
tum fuit ī Raphydim vbi fecerūt
septem mansiones a trāsitu mais
rubri. Secundum factum fuit in ca-
des vbi fecerunt .xx. mansiones a
raphidim computādo ꝛ .xx. ab ex-
itu de egipto. ¶ Distabant etiam
tempore: quia vnum quod fuit in
Raphidym factum fuit anno pri-
mo egressiōis ab egipto. Secūdū
vero factuz fuit anno quarto post
reditū populi de cades ꝛ mortez ma-
rie vt superius factum fuit parum
ante mortem aaron. ¶ Notandum
moraliter q̄ trāsitus filioꝝ israhel
per desertum versus terram ꝓmis-
sionis trāsitum nostruz designat
per mundum istum versus patriā
celestem. In deserto autem tria fe-
cerunt sedm lrāz modo lcāz. Sicut
enim viatores pegrinabantur: sic
bellatores preliabantur: ꝛ sicut dei
cultores deum venerabantur. Pri-
mum notatur cum dicitur Iter fe-
cerunt. Secūdum cū dicitur. Stete-
runt contra. Tercium cum dicitur
Sitierunt. In primo se habuerūt
sicut pegrini. Vnde fecerūt sibi ca-
sas. non castra: non magna pala-
cia: sed parua tuguria ꝛ de fragili
materia in quo redarguitur curio-
sitas illoꝝ qui nimis in excessiuis
edificijs delectantur. qui plus cir-
ca lapides non viuentes sollicitā-
tur q̄ circa lapides vuios: ac si in e-
ternum forent permansuri. non cō-
siderantes q̄ hic non habemus
manentem ciuitatez ꝫ futuram in-
quirimus. Ad hebreos .13. Et com-
muniter qui ista excessiua edificia
fabricant breui tempore ea inhabi-

Collo

tant ꝛ alijs morientes dimittunt:
non cogitantes de verbo saluatoris.
Marci .13. Qui cū quidam discipu-
lus dixisset. Magister aspice qua-
les lapides ꝛ quales structure. Rn̄-
dit. Vides has omnes magnas
edificationes. Amen dico vobis n̄
remanebit lapis super lapidem q̄
non destruatur. Secūdo filij israhel
se habuerūt in deserto sicut bella-
tores. ꝛ nos cōtra vicia semp pug-
nare dēm⁹. Dēm⁹ enim pugnare cō-
tra demonem: mundum ꝛ carnem
demō pugnat contra nos dupli-
ci manu: occulta suggestione ꝛ ap-
ta impugnatione. Primaz manū
euadem⁹ per prudētiam: que rerū
exitus metitur. Secūdā per patien-
tiam qua equanimiter tribulatio
toleratur. Mūdus pugnat dupli-
ci manu scilicet ambitiōe honoris
ꝛ amore diuiciaꝝ Primam manū
āputabi⁹: p timorē iudicij finalis
cogitantes: q̄ q̄ mō in hōrib⁹ alijs
p̄ponunt: quō in fine strictissime
iudicabūtur Sapiētie: 6: Iudiciuz
durum hijs qui presunt Secundā
manum sibi amputabimus amo-
re xp̄i paupeis qui nobis exēpluz
paupertatis dedit: nascendo: viuen-
do: moriēdo ꝛc. Caro vero pugnat
duplici manu Gula ꝛ luxuria Pri-
mā manū āputaē dēm⁹ p ꝯtinēti-
ā Secūdā p abstinētiā ꝛ maxīe illi
q̄ sūt ī religiōis desto ꝯstituti. Ter-
cio filij isrl̄ se hūerūt veri dei culto-
res a deo cū īdigerēt potū supplicit
postulantes Sitis aūt bōꝝ viroꝝ
ē desideriū vidēdi sūmaz essētiā: a
p8 quā ē fōs vite ꝛ ī c⁹ lūīe videbi-
m⁹ lumen In Ps̄ Sitiuit aīa mea
ad ꝛc: Accep̄ purgacōe efficaciter

naturaliter homo sitit ⁊ moraliter loquendo quicūq; est purgatus a pcc̄o vitam istā fastidit ⁊ eternaz desiderat Juxta illud ps̄ Sitiuit i te anima mea: q̄ multipli·ti·ca·me· Ista sitis extīgui non p̄t donec xpristus nobis dixerit illud Cantico·5 Comedite amici mei ⁊ bibite ⁊ inebriamini carissimi: vt adipleatur illud ps̄ Inebriabūtur ab vberta te dom⁹ tue: et torrente voluptatis tue potabis eos· Lectio cētesima tricesima septima ·:·:·

Per que enī penas passi sūt inimici illoruz a defectōne potus sui ⁊ in eis cū habūdarent filij israhel letati sūt· per hec cum illis deessent: bene cum illis actum est· Nam pro fonte quidez sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis· ¶ Enārato beneficio collacionis aque profluentis de petra miraculose quam dedit sapientia increata filijs israhel sitientibus in deserto· Hic comparat istud beneficiū ad penā ɔtrariam illatam egipcijs in egipto Cū enim egipcij rebelles domino filios israhel nollent dimittere: dominꝰ decem plagis egiptū percussit que in hijs versibus continentur· Sāguis· rana· culex· cinomia· mors pecorina· Vlcera· grando· brucus· tenebre· stirps mortua prima· Vide de numero in Isido·13·ethim̄· Quarum prima fuit ista· Aaron virga moisi accepta percussit fluuiū nylū ⁊ ɔuersa ē aqua fluuij i sāguinē Ita q̄ egipcijs aliq̄d ide haurire volentibꝰ tam colo ē q̄ sapore sāguis apparuit ⁊ sic factꝰ est sāguis in tōtra egipti i flūuijs ⁊ riuis ⁊ paludibꝰ ⁊ i vasis domoꝝ tam ligneis q̄ saxeis ⁊ vbicumq; egipcij foderūt puteos iux̄ fluuiū iuenerūt sanguinē· Hebrei vero aquā habuerunt salubrez i terra gessen i qua habitabant· Vel scd̄m Josephū aqua nili fuit hebreis potabilis licet essz mutata i sanguinem tam sapo ē q̄ colore· Et hec plaga septem diebꝰ durauit· Exod·7· Ita q̄ omnes pisces fluminis mortui sunt· Huic autem miraculo Salomon in hac littera vult dicere per quamdam anthitesim q̄ sicut dominus iuste puniuit egipcios per sitim ⁊ potus defectum i egipto ·quādo filij israhel i egipto aquis potabilibus habūdabant· ita per oppositum in deserto: cum filij israhel sitim haberent ⁊ aquis carerent· bene cū illis fecit deus dando eis aquam de petra miraculose ⁊ nō sustinendo eos siti nimis affligi· ¶ Dicit igitur sic· Per que enim penas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui id ē per easdem naturas aquarum per quas egipcij puniebant a defectione id est propter defectum potus sui ⁊ i eis cum habundarent filij israhel letati sunt· Per hec id est naturas aquarum in deserto· Cum illis id est cum filijs israhel deessent aque ad tempus bene tam̄ illis id est cum filijs israhel actum est deo ministrante aquas salubres de petra· Et ideo sicut per defectuz aquarum puniuit egipcios ⁊ letificauit filios israhel in egipto· Ita per contrarium filios israhel sitientes in deserto aquis eductis de petra potauit· Et est cōtrarietas i hoc q̄ egipcijs sitientibus nullā aquā cōcessit

216

hebreis p sitim afflictis aq̃s opti
mas de petra pduxit. ⁊ hoc ē qd
subiūgit littera. Nā p fonte quidē
sempiterni fluminis ⁊ nyli hūanuz
sanguinē ⁊ aq̃s mutatas in sang
uinem dedisti iniustis ⁊ egipcijs
Et hoc iuste quia humanū sāgui
nem in flumē piecerāt submergē
do paruulos hebreoꝝ. sicut habe
tur Exo. 1. humanū sanguinē ⁊ a
quas conuersas in sanguinē bi
bēnt si vellēt extiguere sitim suaz
Iuxta illud Exo. 37. Cum sangui
nem oderis: sāguis te perseq̃tur.
Hec est sētentia littere licet vario
modo posset exponi. Humanū sā
guinē dedisti iniustis. Sicut dt Au
gustinus. Cōtra quinq̃ hereses
fusus est sāguis medici ⁊ factum
est medicamētum frenetici. Oīs
peccator frenetico ꝯparat̄ q̃a quā
to grauius infirmat̄ tāto se repu
tat securiorē. ridet cū flere dēret et
gaudet de infirmitate ⁊ nō potest
custodiri nisi vīculatus. Isto mō
peccator q̃nto peior tanto min⁹ se
reputat peccatorē: quia Prou. 18.
Impius cum in profūdum veneit
peccatoꝝ ꝯtempnit. Sed sequitur
eū ignominia ⁊ opprobriū quia ri
det cū flere dēret. Vñ xp̄s vidēs ci
uitatē iherusalem fleuit super eaz
dicens Quia si cognouisses et tu
supple fleres Luce. 19. Vñ eciā vi
ri sācti gaudētib⁹ ipijs flē solent
ꝓpter ꝯpassionem quā hn̄t de p
dicōne eoꝝ. Vñ i vitaspatꝝ de q̃
dam sācto legitur q̄ cū vidissz or
natuz curiosū cuiusdaz fatue mu
lieris dixit flens. Ignosce michi
ōnipotens de⁹: quia vn⁹ dies or
natus istius mulieris superauit to

ci⁹ vite mee industria ornamēta
Interrogātib⁹ ḡ causā fletus dixit
Due res me mouēt. Vna de illius
perditione. Alia de mea remissio
ne: q̃a nō habeo tantuz studium
placēdi dō q̃ntū habz illa ad pla
cendū hominibus malis ⁊ dyabo
lo. Freneticus eciaz gaudz de sua
ꝓpria infirmitate. ⁊ multi turpissi
mi peccatores iactāt se de suis scele
rib⁹ Prou. 2. Letant̄ cū male fece
cerint ⁊ exultant in reb⁹ pessimis
Isti sanari nō possunt nisi vincu
lentur: infirmitatib⁹ imissis a deo
que sūt vincula salutaria peccato
rū. In p̄s. Cū occideret eos q̃rebāt
eum ⁊ reuertebant̄ ⁊ diluculo ve
niebāt ad eum. Et in p̄s. Et mlti
plicate sūt infirmitates eoꝝ ⁊ pos
tea accelerauerūt. Vincula eciaz
in quib⁹ ligari dbet peccator sunt
sacmēta eccie ⁊ p̄cipue tres ptes
penitētie: cōtritio: confessio ⁊ satis
factio Eccī. 6. Decor em̄ vite est in
illa. ⁊ vincula illius alligatuā sa
lutis. Ista vincula salutē operan
tur v̄tute passionis xp̄i. In qua p
salute nostra sanguinē suū fudit
vt p eo verificetur dictū Aug̃. q̃a
fusus est sāguis medici ⁊ factum
est medicamentum frenetici. vt
merito xp̄o regraciando dicamus
Humanū sanguinem dedisti iniu
stis. In quib⁹ verbis nostra redēp
tio p xp̄i passionē diuinitus pcre
ata declarat̄ esse preciosa: doloro
sa: amorosa ⁊ graciosa. Preciosa
quia humanū. Inter omnes em̄
creaturas corporales homo est p̄
ciosior q̃a ad similitudinē ⁊ yma
ginē trinitatis creatus est ysa. 13
Preciosior est vir auro. ⁊ homo
mundo

mundo obriso. et ideo ex ordinati-
one diuina: homo omnibus bestijs
preponitur ad regendum vt dns Ja-
co. 3. Omnis natura bestiarum et vo-
lucrum et serpentum et ceterorum domatur
et domata est a natura humana
Et ideo pro effusione sanguinis huma-
ni non bestialis mors inflicta fuit
pro pena Gene. 9. Ruicuique effudit
sanguinem humanum effudetur sang-
uis illius. Ad ymaginem quippe di-
factus est homo. Vnde Arestotiles
in epla ad Allexandrum. Caue inquit
effundere sanguinem humanum: quia
hoc soli deo conuenit. Fuit ergo redemp-
tio nostra preciosa facta per xpi huma-
nitatem. Vnde Apostolus ad Titum. 3
Apparuit benignitas et humanitas
saluatoris nostri dei. Vnde Aug.
in libro de virginitate. Inspice vul-
nera pendentis: sanguinem morien-
tis: precium redimentis: cicatrices re-
surgentis: caput habet inclinatum
ad osculandum: cor apertum ad dili-
gendum: brachia extensa ad amplex-
andum: totum corpus extensum ad redi-
mendum. Hec quanta sint cogitate.
Hec in statera cordis appendite:
vt totus vobis sit figuratus in cor-
de qui totus pro vobis fuit fixus in
cruce. Est igitur redemptio nostra pre-
ciosa: quia per humanum sanguinem
quia veraciter ymaginando numquam fu-
it humanus sanguis vere et proprie et
pure effusus vt in xpo. Homo enim
peccando recedit a natura humana
et fit sicut bestia per Psalmistam et
Boetium. 2. de consol. phie. Post pec-
catum ergo primi parentis corruptus
est sanguis ille qui primo corpori
primi hominis fuit concreatus. nec
vmquam sanus fuit donec veniret ad

xpm de mundissimis sanguinibus
de purissima virgine et in vtero sanc-
tificato: progenitum opere spus
sancti. Vnde ipse secundus post Adam
sanguinem habuit humanum in il-
la puritate quam natura requirit hu-
mana. et ideo proprie loquendo numquam
fuit sanguis humanus nisi ille. Et ideo
signanter dicit Apls ad Heb. 9. Rdus
xps assistens pontifex futurorum bo-
norum pamplius et perfectius ta-
bernaculum non manufactum neque per
sanguinem hircorum aut vitulorum. sed
per proprium sanguinem introiuit semel
in sancta eterna redemptione in-
uenta. Secundo innuitur nostra redemp-
tio dolorosa. cum dicitur per sanguinem
Sanguis de corpore sano non exit si-
ne dolore. Dolor autem xpi maximus fu-
it Iuxta illud Trenorum primo. O vos
omnes qui transitis per viam attendite
et videte si est dolor similis sicut do-
lor meus. Sanguis autem humanus ha-
bet naturaliter ista tria .s. quod fecun-
dat lignum aridum: sanat corpus
languidum et causat sementum soli-
dum Primo fecundat lignum aridum
dicitur quod si fuerit lignum arefactum
optimum remedium est statim in prin-
cipio arefactionis apponere radi-
ci sanguinem humanum. Narrat enim
Hermes egipcius quod rosarium plan-
tatum in terra commixta cum sangui-
ne humano ad calorem modicum
ignis omni tempore anni producit ro-
sas. Sic moraliter homo sicut arbor
Math. 8 Video homines quasi arbo-
res: arescit per peccatum quando de
deo non cogitat vt debet: non habet
deuocionem: non facit delectabiliter
que dei sunt Iohel primo. Ligna agri
aruerunt quoniam confusum est gaudium

a filijs hominū. In isto casu non
est melius remediū q̄ ad radicem
cordis talis psone apponere san
guinem xp̄i calidum p meditacō
nē deuotam. Ista meditacō statim
accendit amorem qui ē calor na
turalis arboris vel hoīs Sed amor
dei nūq̄ ociosus ē s̄ opatur mag
na si est s̄m Gregoriū Et ideo ad
istum sanguinem sequitur fructꝰ
operis Et ideo dicit Bernardus su
per Cantica s. vicesiō secundo Su
per omnia reddit te mihi amabi
lem bone ihesu calix quem bibisti
opus nostre redempcionis. Hic
enim omnino amorem meum si
bi vendicat. Hic deuotionem nos
tram blandius sibi allicit iusti
us exigit. ⁊ arcius astringit. Et
ideo sicut dicit Apostolus ad He
breos. nono. Omnia pene s̄m le
gem in sanguine mundantur et
sine sanguinis effusione non fit
remissio Secundo sanguis sanat
corpus languidum Vnde consultū
legimus Constantino imperato
ri leproso q̄ balnearet se in san
guine calido puerorum et curare
tur Est em̄ infirmitas pueri quam
quādoq̄ sustinent ⁊ vocat̄ tēglos
piculosa valde nisi per remedium
aliquod occurratur Et est remedi
um tale q̄ puer vngatur sanguiē
hominis qui prius morbū illum
passus fuerit Isto mō corporis no
stri mortalitas ē mirabilis infirmi
tas quia continue morimur s̄m
Senecā. Ista infirmitas ut viz fie
remus immortales curari non po
tuit nisi per illius sanguinē qui spō
te nostrā immortalitatē suscepit ⁊
sua nos passione curauit Vn̄ Ber
nardus in quodā sermone O bo
ne ihesu quid tibi ⁊ morti. Nos de
liquimꝰ ⁊ tu soluis Nos peccauimꝰ
⁊ tu luis. Opus sine exēplo gratia
sine merito ⁊ caritas sine mō. Ter
cio sāguis cāt cemētū solidū. dicit̄
q̄ antiqui volentes facere edifi
cia ppetua cementū cum hūano
sanguine commiscuerunt Vn̄ eti
am de vortegirno rege britanie in
historia britannū dicitur. q̄ cum e
dificaret turriz in monte excererij
in vualia quicquid cementarij vᵒ
die operabantur tellꝰ alio die ob
sorbuit Consuluerunt ergo ma
gistri dicto regi q̄ iuuenem quez
dam inquiri faciat qui patrem ter
renum nō haberet cuius sanguiē
lapides ⁊ cementum aspersi presta
rent solidum fundamentū Moā
liter ante cristi passionem sic erat
in mundo q̄ quicquid homines e
dificauerunt quantumcumq̄ be
ne edificarent moraliter viuendo
bene totum in morte obsorbeba
tur a terra. quia omnes in puteum
inferni descenderunt nec stare po
tuit edificium meritorum donec as
persi essent sanguine iuuenis qui
patrem non habebat ī terris Ad
Hebreos duodecimo. Accessistis
ad mediatorem noui testamenti
ihesum et sanguinis aspersionem
Melius loquentem q̄ Abel. Isto
igitur sanguine cementum eccle
sie conglutinatur ⁊ solidatur vt
deo amore indissolubili inhereaꝰ
qui procul prius in regione dissi
militudinis distabamꝰ Ad Ephē
sios secundo Nunc autem in cristo
ihesu vos qui aliquādo eratis lon
ge facti estis prope ī sāguiē cristi.

¶ Tercio innuitur nostra redēp-
tio fuisse amorosa. cuz dicit̄ Dedi-
sti. Nō enim ꝓpter nostra p̄ceden-
tia merita vel futura xp̄s nos rede-
mit. ꝫ sola sua ineffabili caritate
Juxta illud Apl̄i ad Tituz. 3. De-
dit semetipsū ꝓ nobis vt nos r̄di-
meret ab omni iniquitate Et Jo.
3. Sic deus dilexit mundu vt filiū
suū vnigenitum daret. De ista mi-
rabili deuacione deuote loquitur
Aug⁹ in quodā sermone de nata-
li dn̄i. Homo inquit factus est ho-
minis factor vt fugēt vbera regēs
sidera: vt esuriret panis: sitiret fōs
dormiret lux: ab itinere via fatiga-
retur: falsis testib⁹ veritas occulta-
retur: iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ a iu-
dice mortali iudicaret̄: ab iniustis
iusticia dāpnaretur: flagellis dis-
ciplina cederet̄: spinis botrus coro-
naret̄: virtus infirmaret̄: salus vel-
neraret̄: vita moreret̄. ¶ Quarto
fuit nr̄a redēptio gr̄osa: qꝛ n̄ fuit
facta ꝓ amicis bonis ⁊ iustis: ꝫ ꝓ
inimicis peccatoribus ⁊ iniustis
Vn̄ vltio subinfert̄. Humanū sā-
guinē dedisti iniustis. p̄ma Ptri.
3. Xp̄s semel ꝓ peccatis nostris
mortu⁹ est: iustus ꝓ iniustis. Sed
qd̄ adhuc est graciosius nō solū
ꝓ iniustis dabat̄: ꝫ cotidie datur
iniustis in sacramēto altaris: q̄a
iniusti sūt qui peccādo tanto bn̄fi-
cio sūt ingrati. Vn̄ Aug⁹. in quo-
dā sermone de die iudicij Cur me
grauiori criminū tuoꝝ cruce: q̄ ꝑ il-
la in qua quōdam ꝑpenderā affi-
xisti. Grauior em̄ michi est crux c̄-
minū tuoꝝ in qua inuitus pendo
q̄ in illa in qua quōdam mortez
tuā occisurus: tui misertus volens
ascendi. Hec Aug⁹. Qua propter
b tūs Bernard⁹ in quodā sermōe
loq̄ns in ꝑsona dn̄i deuote dicit
sic. O homo vide q̄d ꝓ te patior: nō
est dolor sup dolorez meū quo cru-
cior: ad te clamo qui ꝓ te morior:
vide penas quib⁹ afficior: vide cla-
uos quib⁹ cōfodior. ⁊ cum sit do-
lor tantus exterior: intus tamen ē
planct⁹ grauior: cum te tam īgra-
tum experior Lc̄io. 138.

Qui cuz minuerent̄ in tra-
ductōne infātium occiso-
rū dedisti illis habūdan-
tem aquā insperate ostēdens per
sitim q̄ tunc fuit quēadmoduz tu-
os exaltares ⁊ aduersarios eorū
necares ¶ Enarrato aque benefi-
cio potabilis date miraculose he-
breis in deserto ⁊ ecōtrario suppli-
cio aque ꝯuse in sanguinē illato
egipcijs in egipto. Hic assignat
tanti beneficij hebreis collati con-
gruam racōnem Est aūt q̄daz ta-
lis ꝯgruencia q̄re eos n̄ sustinuit
ꝓpter defectū aq̄rum ꝑimi in deser-
to. hebrei em̄ in egipto occisi fue-
rāt ⁊ mirabiliter diminuti ꝑ sub
mersionē ꝑuuloꝝ de q̄ habetur
Exodi p̄mo Quicq̄d masculini sex-
us natū fuerit in flumē ꝓicite I-
git̄ in recōpensacōne illi⁹ dampni
ꝑ aq̄s illati congruū fuit q̄ ꝑ aq̄s
remediū ꝯtra sitim ꝑciperēt in de-
serto vt sic oñderet̄ iniusticia egip-
cioꝝ siti occisoꝝ: aq̄s ꝯuſis ī san-
guinē ⁊ inocēcia hebreoꝝ cōsecu-
toꝝ de sua siti r̄mediū ꝑ aq̄s de pe-
tra ꝓfluētes. Dt ḡ sic Qui cū minu-
erent̄. q̄ .i. hebrei. tū minuēnt̄ .i. fie-
rēt pauciores ī tr̄ductiōe īfantiū
occisoꝝ .i. in ꝓpalacōe infantiū ad

218

mortem ꝑm legē statutā qua ordi-
nabat̄ ꝙ om̄s masculi traducerē-
tur ad mortē Dedisti illis aquā ha-
bundantē inspate ⁊ contra spez
ipsorū. s. Moysi ⁊ Aaron Vnde di-
xit moyses ꝓpl'o Nūeri 28. Audite
rebelles ⁊ increduli Nūquid d̄ petr̄
hac poterim⁹ vobis eicere aquas. ⁊
Et infra dixit domin⁹ ad moysen
⁊ aaron. Cur nō credidistis mihi
ut sanctificaretis me coraz filiis is-
rahel. ⁊ Non itroducetis hos popu-
los in terram quā dabo eis. Dedis-
ti inquit eis aquā inspate osten-
dens per sitim que tunc fuit ī deser-
to cōpataz ad sitiz que fuit ī egip-
to. quēadmodum tuos exaltares
eis miraculose potum tribuendo ⁊
ministrando: ⁊ aduersarios eoruz
necares siti intolerabili flagellan-
do Circa istā clausulaz Dedisti eis
aquā abundantem notanduz ꝙ
per aquā in scriptura sacra pluriā
designantur Significat interdum
sapiaz salutarē. Interdū astutiā
secularem Interdū pm̄az regula-
rē Sapiaz autem salutarē. que ē
verus dei cultus qui cōsistit in stu-
dio ⁊ oracōe ⁊ in studio sacre the-
ologie ⁊ oracōnibus deuotis qd̄
nobis per sacram scripturā reluc̄z
⁊ signanter ꝓpter t̄a Videlicet ꝓp-
ter eius supficialē cōtinuacōez ꝓp-
ter naturalez hūectacōnē ⁊ ꝓpter
eius figure rep̄sētacōnē Primo a-
qua sapiaz salutarē significat ꝓp-
ter eius supficialē cōtinuationem
Aqua em̄ faciliter ꝑm ea que sibi
approximantur se conformat Vñ
Ambrosius in exameron li. 3. Aq̄
rigorē frigoris conmutat ut inter
vaporācia ferueat it̄ vmb⁹ sa fri-

gescat. sole repercussa exestuet niui-
bus irrigata glaciali humore ca-
lescat Isto mō sapia moral' que
hominē docet cōuersari sine qua ē
la in medio nacōnis praue ⁊ per-
uerse salua semp honestate vite
⁊ veritate cōscie. nouit se omnib⁹
cōformare ⁊ Cor. 9. Omnib⁹ om-
nia factus sum ut om̄s lucrifacerē
Vñ Catho Constās ⁊ leuis ut res
expostulat esto Tpibus mores
sapiens sine crimine mutat Iterz
Salustius ꝑm Albertū Consulo q̄s-
quis eris qui pacis federa queris
Consonus esto lupis cū quibus
esse cupis. Nec tamē hoc incōstan-
cie deputandū ē sed prudēcie. Vñ
Marcialis de formula vite hones-
te ca. 1. Si prudenciaz amplecteris
idem vbiq̄z eris ⁊ prout rerū aut
tēporū varietas exigit ita te acco-
modes tēpori Nec te in aliquibus
mutes. ꝫ magis aptes sicut man⁹
eadē est ⁊ cum palma extēditur ⁊
in pugnuz astringitur Iste sunt a-
que syloe que currunt cū silencio
ysaie 8. Quia vbi ē multiloquiuz
clamor et garrilitas ibi ē cōiter fa-
tuitas ⁊ t̄bacio Iere. 2. Quid tibi
vis in via egipti ut bibas aquā t̄-
bidā. ⁊ Ista sapia tradit̄ ī scriptura
sac̄ emanauit de petr̄ altissima vi-
delz de xp̄o 1. Cor. 10. Petr̄ aūt eāt
xp̄s Et sicut dicit Auicenna sicut
aq̄ descēdit de alto melior ē aliis ce-
teis pibz ita sapia ⁊ discre⁹ viuēdi
diuata a xp̄o melior ē nob̄ doctri-
na q̄cūq̄z alia Ecc̄i. 1. fōs sapie ver-
bū dei ī excels̄ Secūdo int̄dū aq̄ ī scrip-
tura sacra sig̃ficat sapiaz salutarez
ꝓpter eius naturalez humectatio-
nem. Dicit Ambrosius ī exam̄ de-

ope tercie diei. Qd aqua ē alitrix omniū v̄gultoꝝ diuersos singulis vsus ministrās. Isto modo doctrina sacre scripture dat singul' alimentum iuxta sue condicōnis necessitatem vt faciant fructuꝫ bonoꝝ opm tēpore oportūo. In p̄s Et erit tamq̄ lignū qd plantatuꝫ est secus decursus aquarū qd fructū suū dabit in tpe suo. Et Aresto. 1. de aīalib9 c. 4. Qd aq̄ pluuialis valet oībus piscib9 ꝛ plātis ēre pl9 q̄ aq̄ fluuialis vel fontis ꝛ pl9 p illam crescunt arbores. ꝛ nl bñ crescit n̄ imbibat' aqua. Moraliter aqua pluuial' que de celo descendit est doctrina moralis sacre scripture Deut. 32. Concrescat vt ros eloquiū meū. Ista plus cōcōfert piscib9 ꝛ plantis ꝛ hominibus in mūdo ꝯuersantib9 ꝛ crescentib9 q̄ quecūq; alia doctrina q̄ntumcumq; moralis a pb̄is adīuenta. Et ideo signanter vocat' aq̄ sapie salutaris Eccī. 14. Et in p̄s. In loco pascue ibi me collocauit sup aquā refectōis educauit me Aqua em̄ scripture sacre nō solū potat bibētes ꝫ eos reficit. Vnde int' religiosos in refectorio legi solet vt nō soluꝫ vētres cibo ꝫ ec̄ mētes reficiātur dei verbo. Ista aqua mutat' in vinū ad p̄ces marie: qꝛ nisi ipsa grām docēdi īpetrae dignetur: insipidum apparebit quicquid ab homine pferet'. In cuius figurā nō nisi ad marie instantiā xp̄s in nupciis aquā cōmutauit ī vinum Joh. 2. Tercio aq̄ in scriptura significat sapientiā salutarē ꝓpter ei9 figuralem rep̄sentacōeꝫ In aq̄ em̄ clara ꝛ nō turbata sed quieta species reꝝ obiectaꝝ apparent. Vñ Bernar. siluester in Megacosmo suo. pdit Liquentis aq̄ clara sbña: cui9 plana ac lubrica supficies figuras reddit emulos vmbrarū incursib9 lacessita. Vñ aq̄ tenet vicem speculi ad vsū pauperū Juxta illud Eccī. 21. In aq̄ resplendit vultus pspitientiū Isto modo scriptura sacra seu eciā verbū dei hominē sibi oñdit qual' ē in moribus. Vnde Greg. 2. mora. Scriptura sacra mentis oculis q̄si quoddā speculū opponit' vt int'na nostra facies in ipsa videat'. Ibi etem̄ feda: ibi pulchra nostra agnoscim9: ibi sētimus quātum pficim9: vel q̄ longe a pfectu distam9. Secūdo p̄ncipaliter aqua ī scriptura significat astutiā secularem. de qua Apl's p̄ma ad Cori. 3 Sapientia huius mūdi stulticia est apud deū. Scriptum est enim Comprehendam sapientes in astucia sua. Hec enim astucia ad modū aque dat apparentiam q̄ntitatis: excellentiam sublimitatis ꝛ insolentiam mutabilitatis. Primo astucia secularis dat apparentiam quātitatis: quia illud quod p aquā videt' grandius apparet q̄ est in sua ꝓpria quātitate. Vñ Ptolomeus. Quod in aq̄ ponitur videtur maius. Et Seneca de naturalibus questionibus libro primo dicit. Omnia per aquam iudicantibus longe videntur esse maiora. Et cito post. Sydera ampliora per nubem aspicienti videntur quia acies nostr' in humido labitur: nec apprehendere quod vult fidelit' potest qd māifestū fiet si

2 A9

pcaliū impleueris aq̃a in illud p-
iecteris anulū. ſnā cū in ipso fundo
anulus lateat. facies ei⁹ in sūma
reddit quicquid videt. p humoꝛē
longe amplius vbi est hec Sene.
Probat etiā in pſpectiua. q̃ aliq̃
que ab oculis i certa distancia nō
videntur aque supinfusione inci-
piūt videri. Vñ si denarius in scutel-
la ponat fumatq̃ distãcia a qua
minime videatur si aqua in scutel-
la infundatur eode existẽte spaco
inter scutellã a oculū. denarius q̃
prius ante infusionẽ aque vide-
ri nõ poterat. apparebit. Moraliter
Quantūcūq̃ aliquis fuerit modi-
cus fm mundū sine pulchritudi-
ne a fortitudine corpis. sine diui-
ciis. sine gñe. sine pntibus. si aq̃
sapie secularis opiat grãdescet a
apparebit magn⁹. Addiscat iura
ciuilia a canonica cõnet se legib⁹
a statutis regnis strati; apparebit
nobilissime quantitatis faciet eũ
crescere i diuiciis. familia a thesau-
ris a tamen non ideo est maior in
rei veritate apud deum sed minor
Vnde Gregorius quinto mora-
lium Parulus est qui terrena
diligit. magnus qui celestia con-
cupiscit Vñ q̃uis appareant mag-
ni nobiles a iocundi apud secula-
ꝛes indicantes: sūt tamẽ in diuõ
cõspectu a iudicio cõscie pprie pa-
ui ignobiles a dolore repleti Job
29. Ecce gigãtes gemunt sub aq̃s
a qui habitant cū eis. Gigantes
hoc est illi qui nostro iudicio mag-
ni videnẽ Sed aqua dat excellen-
ciã subtilitatis. Aq̃ em̃ naturaliter
q̃nt terre supemineꝛ a dñari. a alic
nõ quiescit aqua naturaliꝛ. quia
ille est totalis appetit⁹ aquẽ supe-
eminere et suppoi immediate et
dominari terre Isto modo moraliꝛ
Astucia secularis ad nullum aliũ
finem tendit misi ad volandum i
honoribus a ad acquirendũ doi-
nium terreno rum In cuius figuã
aqua produxit aues Gen. p°. Pro-
ducant aque reptile anime viuen
tis a volatile super terram sub fir-
mamento celi. Astucia enim secu
laris duo genera hominũ produ-
cit reptilia a volatilia Reptilia sũt
agricultores a falsi mechanici et
manuopatoꝛes a huiusmodi quo-
rum tota conuersacio est in terra
Volatilia sũt nobiles placitatoꝛes
falsi mercatores Vsurarij solemp-
nes a clerici symoniaci a prauino-
bilium ofiliarij Isti acquirũt loca
sublimia a gradus a dignitates
in ecclesia Gen. x. Multiplicate sũt
aque a eleuauerũt archã in subli-
me a terra Tercio aqua dat inso
lentia; mutabilitatis Vnde omes
insulares a maritimi inconstantes
sunt a insolentes minus sicut pat;
de nautis qui cõmuiter cõuersan
tur in aquis. taleꝫ em̃ regulantur
p lunam que est domina aquarũ
Luna em̃ est velocissimi motus.
hoc est plures circuiotiõnes fa-
cit cẽ terram q̃ q̃libz alius planeta. Et sic moraliter astucia secu
laris reddit homines mutabiles
et versipelles ad modum vulpis
qui num q̃ recto sed tortuoso iti
nere graditur. De ista astutia di
citur Jeremie decimoquinto. Fac
ta est michi quasi mendacium a
quarum infidelium Baculus q̃ti-
cūq̃ rect⁹ si vna ei⁹ medietas pro-

pfundetur in aqua videbitur tor-
tuosus. Sic isti falsi placitatores
qn̄tūcūq; fuerit causa hoīs iusta.
p eorum astutiam ⁊ astutam v̄fu
ciam faciunt apparere īiustam: ⁊
ecōtra causam iniustam faciunt
videri rectam Et hij sunt a quib⁹
iurgia lites ⁊ iniqua mēdacia ori-
unt̄. pueri. 17. Qui dimittit aquaz
caput ē iurgiorum Qui dimittit a-
quā ⁊ q̄ astutia seculari sine regu-
la bone conscientie vtitur caput ē
⁊ principalis causa litis inter ho-
mines mūdiales. Tercō pn̄cipali-
ter aqua ī scriptura sacra fiḡficat
penitentiā regularem Aqua enim
lauat sordida. flectit rigida ⁊ co-
quit cruda Isto mō pn̄ia primo
abluit sordes peccatoꝝ qn̄tūcūq;
fuerint enormia. In cuius figurā
dictum ē Naamā leproso. 4. Re. 4.
vade ⁊ lauare septies in iordane
⁊ recipiet sanitatem caro tua: atq;
mūdaberis Ezech. 16. Laui te aq̄
munda ⁊ mundaui sanguinē tu-
um ex te Sanguinem tuū hoc est
peccatum tuū qd ex carne ⁊ sang-
uine ortū habet Eccī. 17. Quid neq̄-
us q̄ qd excogitauit caro ⁊ sang-
uis. Hoc ergo sacramentū pn̄ie
figuātur p piscinam pbaticā de q̄
dr Joh. 4. q̄ habuit quīq; portic⁹
in quibus iacebat multitudo lan-
guentū Angelus aūt dn̄i s̄m tem-
pus descendebat ⁊ mouebat̄ aq̄.
⁊ q̄ primus descendisset post mo-
tionem aque sanus fiebat a qua-
cūq; detinebatur infirmitate Pisci-
na dicitur quasi aqua pisces non
habens per contrariū Probaton
grece ouis latine Quia ergo illa a-
qua carent piscibus ⁊ oues īmolā-
de ibi lauabantur. ideo piscina p
batica dicebat̄. Et sacramentum
penitentie significat in qua laua-
ri debet quisquis q̄ debet deo ymo-
lari Habet autem quīq; porticus
s̄m. 4. occasiones ex quibus homi-
nes aquam penitentie ingrediūt̄
videlicet verbi dei predicationem.
sanctorum precedentium conside-
racionem generalem ecclesie ordi-
nacionem. diuinam inspiracionē.
⁊ corporee infirmitatis tribulacō-
nem. Quidam ⁊ valde multi īgre-
diuntur piscinaz penitentie p por-
ticum verbi dei. Actuū. 2. Hijs au-
ditis ꝯpuncti sunt corde ⁊ dixerūt
ad petrum ⁊ reliquos apl̄os Quid
faciemus viri fratres. Petrus ve-
ro ait ad illos Penitentiaz agite.
Alij ingrediuntur piscinam pn̄ie
per porticum exemplorum virorū
scōꝝ vn̄ btūs Greg̃. 1. dyalo. Sūt
nōnulli q̄s ad amorez patrie cele-
stis non min⁹ exēpla q̄ p̄dicamē-
ta succendūt Alij p porticuz eccle-
siastice constitucōis qua precipit̄
cuilibet xp̄iano. semel in anno cō-
fiteri ⁊ cōicare. Alij p diuinaz īspi-
racōnem ⁊ occultam sicut Nicola-
us Bn̄dict⁹ dn̄icus ⁊ Franciscus
Alij p īfirmitatis corporee flagel-
lacionez Et iste est porticus cōmu-
nissimus in q̄ iacet multitudo max-
ima languentiuz: quia vix volūt
extra quadragesimam confiteri
nisi per infirmitatis articulum ne-
cessitent̄. Scd̄o aqua designat pei-
tenciam: quia flectit rigida Ita pe-
nitentia corda superba indomita
⁊ insolentia flectit ad obediētiā.
Vnde sicut Corallus q̄diu est ī a-
qua crescit ⁊ augetur ad modum
h. 8.

28

corallus

plante: q̄ cito extrahit̄ rigescit i lapidē Juxta illud Ouidij Metb. 14. Sic ⁊ corallū quo primū contigit auras Tēpore durescit mollis fuit herba sub vndis Ita multi dū sunt inter sanctos viros penitēcie datos crescunt et molles attractibiles sunt. qui extra penitenciam positi inuenirent̄ rigidi ⁊ rebelles. Ecc̄i. 24. dixi rigabo ortum plantacionum. iebriabo ꝑtus mei fructꝰ Tercō aqua designat pn̄iā; quia coquit cruda Cū adiutorio enim ignis qd̄ crudum est ⁊ digestioni contrariū fit per decoctōnē i aqua cōueniens corpis nutrimentum. Isto modo quidā incorporati nō possunt corpi xp̄i mistico ꝓpter suam crudelitatem ⁊ insipiditatem. donec in aquis pn̄ie d̄cocti fuerint Juxta illud Ezech. 24. Cōsument̄ carnes ⁊ coquent̄ vniuersa cōposicio. ossa tabescent. Cōsumentur carnes ⁊ carnales affectiones et coquetur vniuersa cōposicio ⁊ ornatus superfluus ad modestiā; reducetur ⁊ ossa tabescent ⁊ rigide ⁊ rebelles volūtates ad humanitatē ⁊ obedienciam ducentur.

Lectio 139.

Cum enī temptati sunt et quidem cū mīa disciplinā; acceperunt ⁊ scierunt quē admodum cum iā iudicati impij tormenta paterentur. Nos quidē; tamq̄ pater monens probasti. Illos autē; tamq̄ rex durus interrogans condempnasti Absentes eī ⁊ presentes similiter torquebant̄ duplex enī illos accepat tedium. et gemitus cū memoria preteritorum. ¶ Quia dictū est q̄ tam hebrei q̄ egipcij ā deo flagellati fuerunt. In hac pte intendit ostendere qualiter isti populi diuersimode fuerūt afflicti. naz hebrei ad correctionē egipcij ad dāpacionē. Et cir̄ hoc duo facit Priō poīt afflictionis diuersitatem. Scd̄o replicat egipcioꝝ ꝑuersitatē ibi. Pro cogitacionibꝰ. Circa primū duo facit Primo ostendit q̄ tribulacō immissa hebreis cessit ad morū informacionē. Scd̄o q̄ tribulacō iflicta egipcijs fuit eis ad pene eterne inchoacōnē. Et istud facit loq̄ndo alternatim ⁊ vicissim. Nunc de egipcijs. nunc de hebreis. ¶ Circa primum ostendit q̄ inflictio imissa hebreis in illa siti in deserto fuit eorum probacō. castigacio ⁊ iformacō. Probabant̄ ad eorum humiliacionem: castigabant̄ ad morum suorum correctionē ⁊ iformabantur ad cognoscendum diuinam vlcionē; Quantum ad eorum probacionē dicit Cum enim temptati sūt id est probati ad bonū eorū Gen̄. 22. Temptauit deꝰ Abraham ⁊ dixit ad illū; ⁊c̄. Et q̄dem cū mīa disciplinā acceperunt vel accipientes q̄ castigabant̄ misericorditer ad suam correctionem ⁊ ꝑ illā castigacionē cognouerūt exꝑimētalit̄ quodāmō diuinā; vlcionē i dāpnacione malorū ⁊ ideo subdit. Scier̄t quēadmodū cū ira iudicati. ipij id ē egipcij tormēta paterent̄ id est ꝑ illā siti quā filij isrl̄ sustinuer̄t in deserto q̄si q̄dā; exꝑimēto scierunt qualiter fuer̄t egipcij afflicti tempore quo tota aqua egipti in sanguine fuit conuersa. De quo i ps̄. Conuertit aq̄s

eorum in sanguinē: ⁊ ymbres eo-
rum ne biberēt. fuit ergo illa sitis
illata hebreis in deserto ad eorum
ꝓbacōem vt ꝑ ipsius patientiaꝫ
mērentur ⁊ ad eoꝝ castigacōem
misericordiē illata ad dilectionēꝫ
dei ad se experirentē ⁊ ad eorū īfor-
macionem vt penaꝫ quā egipcij
sustinuerāt ꝑ manū dei ī semetip-
sis ītuerentē ꝑ sitim consimileꝫ In
hoc tñ fuit diuersitas: qꝛ hos qui-
dem .i. hebreos tamq̄ pat̄ monens
probasti Illos autēꝫ tamq̄ rex du-
rus interrogans ꝯdempnasti. Pa-
ter enim licet ꝑmittat filium aliq̄-
liter indigere ad ipsiꝰ castigacio-
nem Iuuat tñ eum circa extremā
necessitatem Exemplū de patre ⁊ fi-
lio prodigo Luc. 14. Cum adhuc
longe esset vidit illum pater suꝰ
⁊ misericordia motus ē Sed rex cō-
dempnās aliquē iudicialiē ad pe-
nam mortis. illam penam execuci-
oni demandat sine dispensacōne
quacūqꝫ Quia ergo deꝰ filios isrl̄
sitire ꝑmisit: ꝫ cito eis de remedio
miraculose prouidit ideo dr. Hos
quidē tq̄ pater monens ꝓbasti
Et qꝛ egiptios siti puniuit nec ꝯtr̄
illam aliquaꝫ dispensacōem exhi-
buit ideo dr merito Illos autem tā
q̄ rex durus interrogans cōdemp-
nasti Et ideo non dt absolute tq̄
rex: ꝫ tamq̄ rex durus quia rex bo-
nus se habet ad subditos sicut pa-
stor ad oues ⁊ pater ad filios. ꝟm
Arist. 8. ethi. Condempnati ergo
fuerūt egipcij nō ꝓbati nec casti-
gati Et q̄ grauiter afflicti fuerūt
ostendit ex circumstantia loci ⁊
tpis Non enim aliqui affligeban-
tur ista siti puta absentes a locis

aquarum ⁊ fontium: imo tanta si-
ti affligebantur qui fuerunt p̄sen-
tes in locis vbi solent aque abū-
dare. sicut absentes a locis illis:
qꝛ omnes aque ille cōuerse fuerūt
in sanguinē ita vt essent impota-
biles omnino: ⁊ hoc ē qd̄ subdit
Absentes ⁊ presentes similiē tor-
quebantē Et etiam vt qui similes
erant in culpa fierent similes ī pe-
na. Quantū autem ad circumstā-
ciam loci ⁊ temporis puniebantē
grauiter: qꝛ gemuerūt ex dolore
pene presētis: ⁊ timuerūt de futu-
ro ex memoria preteritorū Et ideo
dicit Duplex enim illos acceperat
tedium. et. ꝑ: .i. gemitus cum me-
moria preteritoꝝ Circa illaꝫ clau-
sulam Hos quidem tamq̄ pater
monens ꝓbasti Nota. q̄ triplicē
habemus patrem supnaturalem
per creacionem: corporalem ꝑ ꝓpa-
gacionem. ⁊ spiritualem per curā
⁊ conseruacōem De primo dicit.
Deutro. 32. Nūquid ñ ipse ē pater
tuus: q̄ pos. fecit ⁊ creauit te. Ma-
th. 23. Patrem nolite vobis voca-
re super terram. Vnus est enim
pater vester qui in celis est Iste
pater est pater sanctitatis. pater
potestatis ⁊ pater pietatis. Pat̄
sanctitatis. Io. 17. pater sācte cla-
rifica filium tuum vt fi. ⁊c. Iteruꝫ
ī eodeꝫ. Pat̄ scē serua eos ī nomīe
tuo quos dedisti michi Et īfra. pa-
ter sanctifica eos in veritate. Pat̄
ptātis Math. 19. pat̄ oīa possibi-
lia sunt tibi Pr̄ pietatis. 2. Coꝝ. 1.
Bñdcūs deꝰ ⁊ pr̄ dn̄i nr̄i ihu xp̄i.
Pr̄ mīaꝝ ⁊ deꝰ tociꝰ ꝯsol. Qꝛ ē pr̄
sc̄itatis dēmꝰ eū deprecari ꝑ deuo-
cōeꝫ qꝛ pr̄ ptātis dēꝰ eū veneari ꝑ

Collo.

281

h. 4.

subiectionem. quia ē pat̄ pietatis
debem⁹ eum imitari p assil'acōnē.
Priō quia est pater sāctitatis. De
bem⁹ eū deprecari p deuocionem.
Math. 6. Pat̄ noster q̄ es i c. s. no.
tuū que ē oro dn̄ica in qua omni
a nobis necessaria paucissimis pe
ticionib⁹ includuntur: que omnes
alias oracōes añcellit auctoritate
vtilitate. ⁊ cōpendiositate Ruam
si fideliter feruenter ⁊ humilit̄ dix
erimus impetrabim⁹. quicq̄d no
stre saluti poteit expedire Joh. 16.
Amē dico vobis Si quid petieitis
patrem in nomine meo dabit vo
bis. Et est notandū q̄ multo vti
lius est illā oracōnē dicere gene ā
lem q̄ p̄ticularia vota nostra deo
exprimere quib⁹ plerūq̄ ea deside
ra⁹ q̄ nocēnt obtēta Vnde Valei
us li. 1. c. 2. Socrates humane sa
pie quereus quoddz terrestre ora
culū nichil vltra petendū a dijs i
mortalibus arbitrabatur q̄ ut bo
na tribuerent. quia hij demuz sci
rent quid vnicuiq̄ esset vtile Nos
aūt plerūq̄ id votis expetim⁹ q̄d
non impetrasse melius foret Etem̄
densissimis tenebris iuoluta mor
talium mens inq̄ late patentem
errorē cecas peticiones tuas sper
gis. Diuicias appetis. que multis
exicio fuerūt, honores cōcupiscis
quos pessimis tonsores q̄ dederūt
regna ip̄a tecum voluis quorū ex
itus sepe numero miserabiles cer
nūt̄ splendidis cōiugijs iijcis ma
nus atq̄ hec ut aliquando illustr̄
runt ita nō nūq̄ domos euertunt
funditus desine ergo stulte futu
ris malorū tuorū causis quasi feli
cissimis rebus inhiare. teq̄ totuz

celestiūm arbitrio cōmittē quia q̄
tribuere bona ex facili. solent. etiā
eligere aptissime possunt Luce. 11.
Si vos cum sitis mali nostis bona
data dare filijs vestris de celo quā
to magis pater vr̄ celestis dabit
spirituz bonū petenti se. Scdo quia
pater iste ē pat̄ potestatis debe⁹
eū venerai p subiectionē Jux̄ illd
Malach. 1. Filius honorat patrez
⁊ seru⁹ dominū suum. Si igit̄ pat̄
ego sum vbi ē honor me⁹. Et eccī.
13. Magna potēcia dei solius ⁊ ab
hūilibus honoratur Tercio quia
est pater pietatis debem⁹ eum imi
tai p assimilacōnē Luce 6. Estote
misericordes sicut ⁊ pater vr̄ mise
ricors ē Laudabile ⁊ honorabile
ē in filio bonā patris p̄prietatem
effigiaē. Propetas āt dei miserei ē
Vñ cātat eccīa de⁹ cui p̄priū ē mi
serei ⁊c. Et ideo. bti miseicordes q̄ni
az misericordiā ɔsequēt̄ Math.
4. Scdo habem⁹ patrē naturalem
p p̄pagacōnem. Et istum debem⁹
in vite necessarijs supportaē In cr̄
to cōtrarijs repudiare Eternis me
morijs cogitare Isti inq̄ patri de
m⁹ in vite necessarijs si idiget mi
nistrare Vñ Crisosto⁹ exponens
illud Joh. 19. Mulier ecce fili⁹ tu⁹
dicit sic docet nos xp̄s vsq̄ ad vl
timā respiracōem p̄ntū diligēciaz
hr̄e. q̄ ei alijs mulierib⁹ astātibz
nichil dixit docet plus aliq̄d ipen
dere p̄ntib⁹. Sicut em̄ xp̄ian⁹ ad
uersātes geitores ad sp̄ualia nos
se nō debz Ita qui nihil ipediunt
debet eis p̄bē ⁊ honori hr̄i añ alios
q̄ gēuerūt ⁊ q̄ aluerūt. Vñ Am
bro⁹ sup illd Math. 19. Hōra pa
trē. Pri⁹ inq̄t gd⁹ pietatis ē iste

vt quos auctores tibi voluit esse
deus. honores obsequijs abstine-
as cōtumelijs. qz nec vultu ledēda
est pietas pntū Vñ Aristotiles 9.
Eth. docet q pntib9 debemus suffi-
cere in nutrimēto ⁊ debem9 eis ho-
norem quēadmodū diis ꝓpt maxi-
ma bñficia generādi ⁊ nutriēdi.
Et 8. ethi. dicit q in honorib9 qs
debem9 diis ⁊ pntibus nō est no-
bis possibile reddere sm dignitatē
bñficiorū ab eis receptorū. Et idō
apud antiqs tam hōr exhibēd9 dō
q eciā honor exhibend9 pntibus
pietas dicebat Vnde Tuli9 in sū-
a rethorica Pietas est p quā san-
gne mētis pateq beiuolū officiū
⁊ diligēs tribuit cultus Hui9 pie-
tatis exemplum prebuit nobis na-
tura in Cyconia de qua Solin9 di-
cit in de mirabilibus mundi. exi-
mia ciconie inest pietas Nam q̄-
tum temporis impenderunt fetib3
educandis tantum ⁊ ipe inuicē a
pullis aluntur. Vtinam quilibet
saltē septem annos vellet circa pa-
rentū curam expendere. sicut illi eū
septem annis ab aqua ⁊ igne cus-
todire tenentur Eccī. 3. Fili suscipe
senectam patris ⁊ non contristes
eum in vita illi9. et si defecerit sen-
su veniam da ⁊ ne spernas illum
in tua virtute Hanc naturam cico-
nie planius narrat Ambro9 in ex-
ameron de opere quinte diei c. lv.
Hec auis depositi pris art9. p lōge-
uum senectutis temp9 plumarū
tegumento alarumq remigio nu-
datos circūstātesq soboles pēnis
ꝓpriis fouet. Et quid dicā. Colla-
to cibo pascit. quādo etiam ipsa re-
parat nature dispendia ut hic at-

q inde subleuantes senem fultro
alarum suarū ad volandū exerce-
ant ⁊ i pristinos vsus dissueta iaz
reducant pij patris mēbra Et idō
Romanorū vsu pia auis vocatur
hec Ambro9. Hec auis fuit deo cō-
cordie consecrata sicut dicit Juue-
nalis li. p̄mo In signum q nisi a
filijs debitus honor patrib9 impē-
datur nulla in republica concordi-
a eē pt. Et idō int diuina p̄cepta
loco quarto ponit hōra patrem ⁊
matrem ut sis longeu9 sup terraz
Exo. 20. et in lege moysi tactuz fu-
it qui maledixerit patri ac matri
morte moriatur exo. 21. Scdō prez
istum debemus in cristo contrariis
repudiare Ita q si in hijs q ad vi-
te pfectōnē ⁊ xpi ptinēt imitacōez
pat voluerit filiuz ipedire sicut de
ingrediendo religionē de vouendo
continentiam ⁊ huiusmodi q ad
consilium pfectionis pertinēt seu
ptinere noscuntur. Filius non so-
lum ñ debet eū exspectare. sed sua
verba repudiare Juxta doctrinam
saluatoris Math. 18. Veni enim
separare hominē aduersus patrē
suum. ⁊ filiam aduersus matrem
suam Et in eodem. Qui amat pa-
trem et matrem plus q me non
est me dignus. Super hoc verbo
dicit Jeronimus. Si necessitas ve-
nerit vt amor parentum siue fili-
orum amori dei comparetur ⁊ nō
possit vtrumq seruari: odium in
suos ⁊ pietas in deum est seruan-
da. Potissima tamen cautela dy-
aboli est homines ab amore reli-
gionis retrahere per amorem pa-
rentum. In cuius figuraz sic dicit
Jero9 ⁊ Crisosto9 cum dominus

282

esset occupatus i officio p̄dicaṅ
di suggessit ei quidā Math. 12. Ec
ce mater tua ⁊ frēs tui foris stant
querentes loq̄ tibi · insidias xp̄o
tendens: vt spūali opi carnem ⁊
sāguinē aṅferret Sup quez locuz
expressius loquēs Crisosti. dt sic.
duz xp̄us psuaderet ppl'o q̄ esset
filiꝰ dei dyabolus pcurauit aduē
tum matris vt turbe vidētes parē
tes carnales dinitatis eiꝰ obscu
raret naturā Et ideo qui vult fugē
a mūdo non dz hoc pntibus nec a
micis carnalibꝰ indicare Figuraz
huiꝰ hēmus Gen. 31. q̄ Jacob dū
vellet fugere in patriam suā auū
culum suum ⁊ socerum noluit pre
munire Et Judicū. 14. Sāpson leo
nem ꝯcidit i frusta ⁊ postea de ore
leonis mel cōmedit. ⁊ neutrz p̄ri
vel matri voluit indicaē Et ideo de
ista materia Jhero. i quadā epl'a
ita scribit. licet in collo puulus de
pēdeat nepos: licet sparso crine ⁊
scissis vestibus vbera quibus te
nuterat mater ostendat licet in li
mine iaceat pater. p calcatum per
ge patrē. per calcatam perge mr̄ez
siccis oculis ad vexillū crucis euo
la: solum pietatis genus ē in hac
re te esse crudelem. ¶ Tercō p̄rem
istum debemꝰ etnis memoriis co
gitare ne simꝰ q̄diu habemus eē
ingrati illi p quez deus dedit nob
eē Eccī. 23. Memēto p̄ris tui ⁊ ma
tris tue Sz de filijs ingratis cōmuit
modo videmꝰ q̄ quātumcūqz cari
fueriut patri vel matri qn̄tumcū
qz eis diuicias copiosas relinquāt
post tres dies a sepultura pactos
obliuioni perpetue recommēdāt
flm̄ quēdā dolorem in habitu nig̃

⁊ vultu luctuoso pretendūt ⁊ cor
dis leticiam quadam cooperiunt
tristitia simulata. Talis fuit Gel
lya de qua narrat Marcial' cocus
primo libro epigmatuz. Amissuz
non flet cum sola est gellia p̄rez
Si quis adest iusse prosiliūt lacri
me. Non lugeat quisquis laudari
gellia querit. Ille dolet vere qui si
ne teste dolet Vult dicē q̄ ista gel
lia quando erat sola i nullo dolu
it mortem patris: ⁊ q̄ cito perpē
dit q̄ aliquis eam videret statim
voluntarias lacrimas fudit. ⁊ sic
dicit poeta de Gellia Nullus dolz
veraciter q̄ vult de suo dolore lau
dari Sed ille dolet vere qui sine te
ste dolet. ¶ Tercō q̄ habemꝰ pa
trem spiritualem per curam ⁊ cōs
uacionem cui debemus obedienti
am beniuolentiam ⁊ honorem: Et
merito ip̄e pro nob tenet reddere
rationem: tenetur nos fouere per
cōpassionem de talibus patribꝰ
potest exponi illud Gene. 47. Pa
stores ouium sumus ⁊ nos ⁊ p̄res
nostri. Iste pater debet esse sic he
liseus dixit. 2. Re. 11. Pater mi. pa
ter mi: currus israhel ⁊ auriga eiꝰ
vt sit currus supportans suauiter
debilitates infirmorum ⁊ auriga
pungens viriliter negligencias
accidiosorum Iste debet eē archa
domini in qua fuerūt virga tabu
le ⁊ manna. Ita in prelato debet
esse virga correctōis seu castiga
cionis: tabule īformacionis ⁊ mā
na consolacionis vnde Augusti
nus. Corripiat inquietos cōsole
tur pusillanimes: pius pater sit
ad omnes Iste debet habere non
solum faciez leonis p austeritatē

ꝫ faciem hominis ꝑ mãsuetudinẽ
ꝛ pietatem Sit colũpna nõ solum
ignis ꝑ actiuitatẽ exustionis. sed
etiã colũpna nubis ꝑ suauitatem
ꝓtectionis. Vñ Bern. sup Canti.
Discite vos prelati subditoruꝫ ma-
tres vos esse debere non dominos
studete magis amari q̃ metui. Et
si interdũ seueritate op⁹ est pat-
na sit nõ tyrannica Matres fo uẽ-
do patres corripiẽdo vos exhibea-
tis: suspendite verbera. producite
vbera: pectora lacte pinguescant.
non tipo turgescant. Lcõ 140.

Cum enim audirent ꝑ su-
a tormenta bñ secum agi
cõmẽorati sũt dñm admi-
rantes in finẽ exitus. Quẽ eĩ in ex-
posicione praua proiectum derise-
runt in finem euentus mirati sũt
non similiter iustis faciens. P⁹
q̃ ostensum ẽ qualiter pena consi-
mili ad diuersum tamẽ finẽ affli-
cti fuerunt sicut egipcij ꝛ hebrei. Il-
li in egipto Isti i deserto. In hac ꝑ-
te declaratur quis inde profectus
iusticie proueneit apud egiptios
Et ẽ duplex Primo iustum fuit q̃
qui se deuꝫ ignorare dicebant ad
dei noticiam ꝛ confessionẽ induce-
rentur ꝑ coactionem. Scdo iustuꝫ
fuit q̃ qui dei ꝓphaꝫ cõtempserãt
ꝛ morti exposuerant. postea vene-
rarentur ꝑ admiracionẽ Et istuꝫ
duplicem profectuꝫ ex diuina fla-
gellacõe secutum explicat Salon
in hodierna lectione. Scda ꝑs ibi.
quẽ enim in exposicõne. Priõ igit
istud bonum de egipcioruꝫ flagel-
lacione sequebatur. q̃ illi qui ꝓt-
ue ꝛ maliciose dei noticiam se ha-
bere negauerant Exo. 5. Quis est
dominus ut audiam vocẽ eius et
dimittã israhel. Nescio dominum
ꝛ israhel nõ dimittã. Rd illi iq̃ ad
dei recognicõnẽ ꝛ confessionẽ per
tormenta cogerent Et sic factum
est Nam quando senserunt se tor-
queri diuinitus nũc ꝑ mutacionẽ
aquarũ in sanguinẽ. nũc ꝑ ranas
immissas. nunc ꝑ alias octo pla-
gas. reducti fuerũt ad recognoscẽ-
dam diuinam virtutem Vnde vi-
so tercio signo d̃ simphibꝫ. dixerũt
malefici Pharaonis. digitus dei
est hic Exo. 8. ꝛ 9. dixit ꝛ pharao
post plagam grandinis Peccaui
etiaꝫ ꝛ nũc dñs iust⁹: ego ꝛ popu-
lus meus impius. ꝛ exo. 14. Fugi-
am⁹ israhelẽ dominus enim pug-
nat pro eis. Hoc dixerunt quãdo
fuerunt in mari rubro ꝛ dñs exer-
citum eorum percussit ymbre ful-
mine ꝛ tonitruo immediate ante
q̃ mare rediit sup eos Et hoc est
quod litera vult dicere Cũ enĩ au-
dirẽt supple egipcij. ꝑ sua tormẽta
bñ secũ agi. i. iuste agi cũ eis com-
memorati sũt dñm. i. recognoscen-
tes se diuina virtute correptos do-
minum esse deum cofessi sunt. ad-
mirantes in finem exitus id est de
fine exitus israhel de egipto. in ps
Fecit magnalia in egipto ꝛ mira-
bilia in terra cham. terribilia in
mari rubro. Scdo per tormenta et
flagella dei ẽducti fuerunt egipcij
ad veneãnd moysẽ dei ꝓphaꝫ quẽ
p⁹ puulũ submẽsisse volebãt Exo. 1.
Et quantum ad hoc litera dicit
sic. Quem enim in exposicõne pra-
ua quando videlicet de precepto
malitioso regis egipti paruuli ex-
ponebãtur ad mortẽ ꝛ proiciebãt

in flumen ꝓiectum Moysen deri-
serũt .i. cõtemptibiliter abiecerũt
In finem euẽtus mirati sunt. Rñ
viz ĩ tot plagis ⁊ portẽtis ꝑcussit
egiptum ⁊ eduxit populũ suuz de
egipto ⁊ vltra mare rubrum sub-
merso egipcioꝝ exercitu in eodẽ
Nõ similit̃ iustis faciens. Ista lit-
tera debet referri ad textuz lcõis p̃
cedentis vbi dicit. Illos tamq̃ du-
rus rex interrogãs Comdẽpnasti
nõ similit̃ iustis faciens: aliter nõ
appareret ꝯgruitas in sermone. ⁊
est sẽsus ꝙ aliter puniuit iustos
hebreos: aliter iniustos egipcios:
qꝛ illos ad correctionem: hos ad
dampnacõz seu ꝯdempnacõez vt
in lectione precedente dictum fuit
¶ Lectio cẽtesima q̃ dr̃gesiã p̃ma
Pro cogitacõibus insen-
satis iniquitates illoruz.
Rꝫ quidam errãtes cole-
bãt mutos serpentes ⁊ bestias su-
ꝑuacuas: ĩmisisti illis mltitudiẽz
mutoꝝ aĩalium in vindictã vt sci-
rent: ꝑ q̃ peccat quis: ꝑ hec ⁊ torq̃-
tur ¶ Postq̃ salomõ deũ glorifi-
cãdo ⁊ magnificando recitauit mi-
rabilem afflictionez quã egipcijs
intulit eos mltipliciter flagellan-
do. In hac ꝑte agit de eorũ culpa
ostẽdendo ꝙ iuste puniti sũt ꝑm
exigentiã culparũ suarũ. ¶ Et cir-
ca hoc duo fiũt. Primo ꝯiũgitur
culpe pena. Secũdo ostendit̃ ꝓpor-
cio debita int̃ ea ibi. Vt scirent.
¶ Circa primũ duo facit qꝛ p̃mo
ponit libertatem peccãdi in gñali
Secũdo exp̃mit fatuitatẽ peccandi
magis in speciali. Secũda ꝑs ibi.
Rꝫ quẽadmodũ quidã errãtes.
¶ Circa primũ dicit sic. Pro cogi-
tacõibus aũt insẽsatis iniq̃tates
illoꝝ q̃si diceret. Nulla racõe ꝓba-
bili vel temptacõne carnali pecca-
uerũt peccato ydolatre. ꝫ omnino
euanuerũt in cogitacõibus ⁊ ob-
scuratũ est cor insipiens eoꝝ Rõ. i
Sed q̃liter in speciali ꝯseq̃nter eñr-
rat sic. Rꝫ quidã errãtes colebãt
mutos serpentes. ꝙ .i. qꝛ. Quidã er-
rauerũt vt egipcij ⁊ chananei q̃
ad suam dãpnacõnem ydolatri-
am inuenerũt: errãtes erroẽ mo-
rũ ĩexcusabili Prou. lc. Errant q̃
operãtur malũ. Colebant mutos
serpentes id est esculapium sub
specie serpentis ⁊ bestias superua-
cuas id est pictas vel sculptas vel
superuacuas id est inutiles ad v-
sum humanũ sicut serpentes ⁊ v̄-
mes. vel bestias superuacuas id ẽ
fictas ymagies bestiarũ. Colebãt
Iouem sub specie arietis ⁊ Mercu-
riũ sub specie canis. Vel sicut dic̃
Mgr̃ in historijs depigebat̃ Iu-
piter capite arietino Mercuriꝰ ca-
pite canino ⁊ cetere ꝑtes vel fuerẽt
humane effigies. Itẽ ysidorus .8
Ethimologiarũ c. vltimo dicit ꝙ
Mercurius pingebat̃ cum capite
canĩo ⁊ canis est animal sagacis-
simũ ⁊ Mercurius est deus eloq̃n-
cie. Habuit eciã in capite ⁊ pedi-
bus alas ad designãdum veloci-
tatem qua defertur vox ꝑ aera.
¶ quia sic coluerunt ydola bestiaruz
merito eciam per bestias puniti
fuerunt. Vnde subdit. Immisisti
illis multitudinem animaliuz mu-
torum in vindictam. Vnde Raba-
nus. Dignuz fuit vt qui creaturã
pro creatore venerabantur penã
sustinerent a creatura. Vñ opem

Vnde opem querebāt Vnde meri
to subinfertur· quia p que peccat
quis· p hec et torquet̄· Exēpla āt
istam ꝓporcionem verificancia hē
mus in scriptura sacra multa val
de· Goliath gladio quo voluit oc
cidisse David occisus est 1· Reḡ· 17·
Aman suspensus est patibulo qd
paueāt mādocheo Hest̄· 9· Diues
epulo lingua cruciatus est in q̄ p̄
us fuerat voluptuose delicatus Lu
ce 16· Ezech· 34· Cum sanguinē ode
tis sanguis te persequet̄ Math·
16· Omnis qui accepit gladium
gladio peribit Apoc̄· 12· Qui i cap
tiuitatem duxerit· in captiuitatē
ibit ⁊ qui gladio occiderit oportz
eum gladio occidi ysaie 33· Ve q̄
predaris nonne predabeis· Pro
uerb· 11· Qui inebriat ip̄e quoq̄ i
ebriabit̄ Abac̄· 2· Quia tu spolias
ti gentes multas· spoliabunt te ō
nes qui reliqui fuerint de populis
Samuel occidit agag in frusta di
cens Sicut fecit absq̄ liberis muli
eres gladi⁹ tuus· sic absq̄ liberis
inter mulieres erit mater tua 1· Re
gū 14· Sacerdotes falsi lapidati sūt
iuste qui iniuste voluerūt lapidaē
susānam Dan̄· 13· Herodes i filijs
suis punitus est· qui filios aliorū
innocenter trucidauerat Vnde si
cut multos filios orbauit· sic ⁊ ip̄e
filijs miserabiliter orbatus est· si
cut dicit magister i historijs sup
euāgelia· Narrat etiā Ouidi⁹ li· 1·
de arte amandi· duo ad ꝓpositū
exempla· Primū est tale Cōtigit
semel i egipto tanta siccitas q̄ per
nouem annos non fuerūt ibi ym
bres Fuit autem busiris nomine
quidam potens ⁊ magnus in illa

terra· Accessit ergo ad istum bu
sirū vel busiridem quidaz nomine
crasinus ⁊ dixit sibi q̄ si effunde
ret sanguinē alicuius hospitis ad
eum venientis ⁊ sacrificaret eum
Joui· q̄ statim haberet Jouē pla
catum ⁊ pluuiā in abundancia si
cut vtiq̄ expediret pro terra· Cui
statim busiris respōdit Tu es hos
pes tu fies Jouis hostia prim⁹ in
egipto· tu dabis hospes aquaz Et
eum Joui sacrificauit Scd̄m ex
emplū est tale Phalaris quidaz
tyrannus fuit rex sicilie qui noua
tormenta excogitauit quib⁹ hoi
nes trucidaret Ad istum accessit
quidam nomine parillus Domiē
inquit ego faciam tibi vnum bo
uem concauum de ere· et quando
volueris aliquem iterficere tūc po
nes illum in illo boue per fenestrā
quam faciam in latere bouis ⁊ tūc
appones ignem ⁊ ipso clamante
pre dolore magno fiet mugitus
mirabilis per instrumentum ereū
Tyrannus sibi regraciabat̄· per
fecto igitur instrumento pillus ac
cessit ad phalaridem tyrannum
presentans eidem bouem ereum
concauum quem feceāt· quo viso
Phalaris primū omniuz iussit il
lum bouis artificem in bouem mit
ti ⁊ trucidari pena quaz ipsemet
pro alijs excogitauit· De istis du
obus scribit Ouidius sic· Justus
vterq̄ fuit· nec enim lex equior vl
la ē· q̄ necis artificez arte peire su
a Igit̄ p que quis peccat per hec ⁊
torquetur· Isti concordat Ansel
mus de conceptu virginali c· q̄rto
Vbi inquit· Vtrum ⁊ sensibus
corporis sit imputandū peccatum

284

Et respondet q̄ nō ꝫ voluntati: q̄a
si de actionibus inuoluntarijs q̄
iniuste fiūnt arguātur mēbra. ⁊
sēsus quib⁹ fiūt peccata responde-
re possunt. Deus nos ⁊ potestatē
q̄ in nobis est subiecit voluntati
vt ad imperiū eius nō possimus
nō mouere nos ⁊ facere qd̄ vult
īmo ipsa mouet nos velut instru-
mēta sua ⁊ facit opera q̄ videmur
facere. Quicquid ḡ faciunt impu-
tandū est voluntati vt dicit An-
selm⁹. Sed tūc potest aliquis mi-
rari q̄re sensus ⁊ mēbra puniun-
tur ꝑ culpa volūtatis. ex quo obe-
diēdo volūtati seruāt legem eis a
deo inditam nec peccāt ꝑ ꝯseq̄ns.
Respondet Anselm⁹ q̄ nō sic. ꝫ si-
cut cum sola voluntas peccat: sic
sola voluntas punitur. Sic cū pec-
cat ꝑ sensus ⁊ mēbra ēciā per sen-
sus ⁊ mēbra punitur. Sicut inq̄t
mēbris ⁊ sensibus operatur: ita
ipsa in illis torq̄tur aut delectabi-
tur. Nichil enī est pēale nisi quod
est ꝯtrariū volūtati ¶ Circa illaꝫ
clausulam Colebāt mutos serpē-
tes est notandum ſm Augus. 12.
de ciuitate dei q̄ sicut in peccato p̄-
mi hominis tres creature fuerūt:
vir: mulier ⁊ serpens: ita in pecca-
to actuali ista tria ꝯcurrunt: sēsu-
alitas: ratio inferior ⁊ racō superior
ita q̄ ſm eū sēsualitas que sugge-
rit tenet locum serpentis. Istum
ḡ serpentem mlti colūnt: quia ea
q̄ sēsualitas suggerit q̄si ōnes hoī-
nes ꝓsequūtur ⁊ ea q̄ carnis sunt
sapiūt. De quib⁹ dicit Apl's ad
Philippēses. 3. Multi enī ambu-
lant de quib⁹ sepe dicebā vobis.
Nūc aūt flens dico inimicos cruc̄

sermo

xp̄i: quoꝝ finis interit⁹: quoꝝ de-
us vēter est. Isti ḡ moralit̄ colūt
serpentem. i. vētrem. ⁊ habet deus
diligens ministeriū ⁊ honorē assi-
duū sicut vero deo fieri cōsueuit.
Habet enim templuꝫ insolentie:
altare affluentie ⁊ sabbatū somp-
nolentie: sacrificia supfluitatis: ob-
lacōnes iniquitatis ⁊ incēsum vo-
luptatis: sacerdotes laboriosos:
cantores luxuriosos ⁊ lectores mē-
dosos. Primo ḡ templū isti⁹ dei
nephādi ⁊ turpissimi est tabna
in qua cultores ventris inueniun-
tur assidui a māe vsq̄ ad meridi-
em cōmessacōnibus ⁊ potacōni-
bus ⁊ impudicicijs occupati. De
quo templo verificat̄ illud 2. Ma-
chabeoꝝ. 6. Templū luxuria ⁊ ꝯ-
messacōnibus eāt plenū ⁊ scortā-
tium cū meretricib⁹. Non aūt so-
lum a mane vsq̄ meridieꝫ ꝫ vsq̄
ad mediā noctē isti deo seruitur
⁊ verificatur illud Apocal. 7. Ser-
uierūt ei die ac nocte ī templo ei⁹
Et q̄s fruct⁹ ꝓuenit eis inde. Cer-
te dircīssime ꝯtrariū illi⁹ qd̄ īten-
dūt. Nā ꝑ cibū: potū ⁊ ludū ꝓlon-
gare reputāt vitā ⁊ tū manib⁹ ꝓ-
prijs semetipōs occidūt. Plures
eī ꝓpter crapulā: gulaꝫ ⁊ ebrietateꝫ
ꝑeunt q̄ cū gladio fame vel peste
Vñ sp̄ primū qd̄ medicus p̄ponit
infirmo de stomacho ē. Scit eī q̄
cōiter pl⁹ ex nimia replecōe q̄ ex
maceācōe infirmitates gignūtur
Sic ḡ gulosi ī tēplo insolētie qd̄
ē taberna semetipōs īterficiūt dū
deū suū colunt. In cui⁹ figura Sē-
nacherib dū adoraret in templo
deum suū a ꝓprijs filijs est occisus
Opeā enī hominis filij sui dicūtur

Juxta illud Eccli. ii. In filijs suis agnoscitur vir. Secundo habet deus iste altare affluencie quod est mensa sua de qua exponi potest illud ps. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum Est enim de dyabolo sicut de aucupe Auceps ei vbi maiorem copiam cibi spargit ibi laqueum suum abscondit ut dum auis auidius comedit certius capiatur vel per pedem vel per collum vel totum corpus rethi inuoluatur Eodem modo inter fercula et pocula que super mensam ponuntur collocat dyabolus laqueum gule ut excessiuos et voraces faciliter comprehendat Eccli. 9. Sicut comprehenduntur aues laqueo sic comprehenduntur homines tempore malo cum eis ex tiplo supuenerit Aliqui enim homines capiuntur per caput. quia forte ire possunt. sed neque loqui. neque sensibus alijs bene vti. Aliqui per pedes. quia licet garrulare valeant incessu tamen priuantur. De hoc altari verificatur illud ps. Imponam super altare tuum vitulos Tercio habet deus iste sabbatum somnolencie Sabbatum idem est quod requies et certe cultores ventris cum in templo suo diu seruierint fatigati vino necesse habent profunde dormire in crastino et tarde venire ad ecclesiam Joh. 9. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Quarto habet deus iste sacrificia superfluitatis que sunt diuersa fercula sumptuose et curiose parata que magis nocent nature quam proficiunt quia paucis minimisque natura contenta est quam si superfluis vrgere vel quod quod superfuderis a inocundum fiet a noxium dicit Boecius de con. Et Sen.

Multos morbus multa fercula fecerunt. De istis sacrificijs dicit ysaie. i. Ne offeratis vltra sacrificium frustra. Quinto habet deus iste oblaciones iniquitatis. Iste oblaciones sunt scortaciones vel symbolisaciones quas multo libencius faciunt in taberna quam faciunt oblaciones in ecclesia Eccli. 34. Immolantis ex iniquo oblacio est maculata. Sexto iste deus habet incensum voluptatis hoc est species confectiones et electuaria odorifera et palatum inflamantia ut potus delectabiliter et imperceptibiliter ingrediatur. De hoc incenso dicit propheta ysa. i. Incensum est abhominabile michi. Septimo habet iste deus sacerdotes laboriosos. hii sunt venatores. piscatores. pistores et coci ceterique subseruientes quorum tota sollicitudo est parare sacrifitia deo suo ventri In ps. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius Moyses interpretatur assumptus de aquis et significat piscatores. Aaron qui vitulos et aietes iugulauit macellarios designat. qui omnes continentur sub arte coquinaria sicut frenetica sub militari. Octauo habet cantores luxuriosos qui cantilenas lasciuas vocibus effeminatis et gestu meretricio cum musicis instrumentis decantent ysaie. 4. Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum vsque ad vesperam ut vino estuetis Cythara et lyra et vinum in conuiuijs vestris et opus domini non respicitis. Nono habet iste deus suos lectores mendosos et histriones Joculatores et adulatores et tercio mendaces factores qui illo solo lucrantur sibi victum Mach. 2. Quibus legentibus etc. Lectio 142.

Non em̄ Lectio. 15t impossibilis eāt omnipotens manꝰ tua q̄ creauit orbē terraꝝ ex materia īmuisa immittere illis mltitudinem vrsoꝝ ā audaces leones aut nouī generis ira plenas a ignotas bestias aut vaporē igneū spirātes: ā odorem fumī pferentes: ā horrendas ab oculis scintillas emittētes. Quarum nō solum lesura poterat illos exterminare. ꝫ a aspectus p timorē occidē ¶ Postq̄ oñsuꝫ ē q̄ diuina iusticia punit pcōres ꝓportionabiliter fm exigētiam peccatoꝝ: quia p q̄ quis peccat: p hec torq̄tur. In hac pte declarat q̄ diuina potētia: nō ad certū graduꝫ puniēdi ē limitata. Vñ mlto alit posset taꝫ egipcios q̄ chananeos puniuisse si sibi placuisset. Et circa hoc tria fiūt. Nā primo declaratur magnitudo ōme potētie. Secdo cōgruētia siue iusticie Et tertio sb̄inferē cōmunis ratio vtriusq̄. Secuda ps ibi. Sz oia in mensura. Tercia ibi. Mltum em̄ valē ¶ Circa primū duo declarātur. Naꝫ p̄mo oñditur q̄ deus potēat ydolatras egipcios aliter puniuisse mediāte alia creatura. Secuādo q̄ potuit eos aliter puniuisse immediate p seipsū sine mīsterio alterius creatuē. Secūda ps ibi. Sed a sine hijs ¶ Circa primū: pbat q̄ deus potuit peccatores p mīsteriū alicuiꝰ creatuē in genere punire a occidere: q̄a vel p creaturas modo creatas: vel p nouas a imuisas creaturas. Hoc pbat sic Ruia potētia dei est omipotens a p ose q̄ns potest quicq̄d possibile ē fieri. ⁊ deus potuit a p̄t p̄cōres affligere: vel creādo noua gña bestiaꝝ crudeliū qualiū subseruientiū mīsterio occidant p̄cōres: vel immittēdo eis bestias horrendas iā creatas q̄ ad p̄cōꝝ destructōem sufficerēt mltiplicē. Rō ām ad vtrūq̄ sufficiat dei potētia pbatur duplicē. tū q̄ alit nō esset oīpotens: tū q̄ fecit qō plus ē: creādo orbē terraꝝ ex nichilo. Hec ē sententia littere. dicit ⁊ sic Nō em̄ impossibilis erat oīpotens manꝰ tua. impotens q̄ creauit orbē terraꝝ ex matia imuisa. ex matia videlicz informabili fm ymaginatōem aliquoꝝ tā pboꝝ q̄ scōꝝ: imo illā materiā creauit ex nichilo. Nō ⁊ erat impotens illa manꝰ immittē illis mltitudinem vrsoꝝ q̄ crudeles fūt a voraces. ꝛ. Re. 2. Egressi sunt duo vsi de saltu. a lacerauerūt q̄ dragīta duos pueros. Aut audaces leones. 3. Regū. 13. Immisi. illis leones qui interficiebāt illos Aut noui generis ira plenas a ignotas bestias q̄si vastias a vastando. Vtrumq̄ istoꝝ solet hoīm timorē īcutere: videlicet extrīneitas a crudelitas quando bestia visa crudelis apparet a ignota. que q̄dem bestie forent: aut vaporem igneum spirātes id est extraflantes ad reprobos inflammādos sicut de Behemoth dicitur Job. q̄ dragesimo primo. Sternutatio eius splendor ignis. Aut odorē fumi pferentes putridū a fetidum quo possunt homines suffocari. Aut horrendas ab oculis scintillas emittentes que solo visu eos comburerent vel intoxicarent.

vel intoxicatet sicut basiliscus. quarum
scilicet bestiarum non solum lesura
poterit illos exterminare. vel extra ter-
minos vite ponere quod est destru-
ere. sed et aspectus per timorem occi-
dere. Proueniet autem timor non solum ex
visu alicuius terribilis. immo eci-
am ex ymaginacione sola sicut for-
tis ymaginacio casus facit quando-
que hominem cadere. Et ex istarum besti-
arum septemplici descripcione notan-
tur septem genera peccatorum capita-
lium que quasi septem crudeles bes-
tie nos inuadunt. Per vrsum intelli-
gitur gula. tum quia vrsus est ani-
mal vorax et in melle specialiter de-
lectatur. tum quia fetum producit
informem et turpem. Quia tradunt
naturales quod vrsa massam carnis
parit sine liniamentis et partibus
organicis ordinate distinctis. Sic
gulosi et voracitati dediti in delecta-
bilibus et dulcibus specialiter de-
lectantur. et quicquid operis faci-
unt carneum est et ad carnis com-
modum ordinatur. Vnde nichil a
talibus paritur nisi carnalitas. Con-
tra quos Apostolus ad Romanos
13. Carnis curam ne feceritis in desi-
derijs. Per leonem intelligitur su-
perbia quia leo plus ceteris animali-
bus diligit dominari. Vnde Am-
brosius in exameron de sexte diei o-
pere. Leo nature sue ferocia superbus
aliarum ferarum quasi rex consorci-
a dedignatur. sed neque vlla ei fera
sociare se audet. cum eius vocis tan-
tus sit terror naturaliter ut eo ru-
giente cetera formident. Hec est re-
gula omnis superbi. quia et alij si-
bi verentur eum accedere et dedig-
natur se alijs sociare. propter quod

contra superbiam dicitur signan-
ter Eccli. 4. Noli esse quasi leo in do-
mo tua. subuertens domesticos
tuos. ¶ Tertio per bestiam ira ple-
nam notatur iracundia. et hec fi-
guratur per quoddam animal quod
apud Aristotilem vocatur abane
2. de animalibus c. 2. Quod est ani-
mal quoddam magnitudine qua-
si cerui quod contra consuetudi-
nem omnium aliorum animalium
habet fel in aure simile felli homi-
nis in colore et est amarum valde
causatiuum vehementis iam ferocita-
tisque. Iracundi enim homines viden-
tur habere fel in aure. quia quan-
tumcumque se homo componat ad con-
uiuendum cum eis pacifice et ho-
neste et modeste loquatur et racona-
biliter semper videtur eis quod fit eis
aliqualis iniuria. Vnde nichil per-
fecte placet eis diu portant fel in
aure. quia quicquid audiunt in a-
maritudinem conuertunt. et fel
illud est simile felli hominis quia
omne illud quod displicet racio-
nibus licet malis confutare et re-
probare nituntur. Quorum cuilibet di-
ci potest illud Actuum 8. In felle
enim amaritudinis et obligacione
iniquitatis video te esse. et de illis
verificatur illud Deutro. 32. Fel dra-
conum vinum eorum et venenum
aspidum insanabile. Vua eorum
vua fellis. quasi diceret Totum
est amarum quod ab eis proueniet
siue vua siue botrus siue vinum.
Quarto per bestiam ignotam desig-
natur accidia. Homo enim pigri-
cie datus non potest agnosci de
facili. Quia modo vult vinum
modo aliud Prouerbiorum 13. vult

sermo

vrsus

leo

abane

286

de accidia

et non vult piger. ⁊ Prou. 21. De
sideria occidūt pigrū. Et ista besti
a figurat̄ p asinū. Vñ Boetiꝰ. 4.
de ꝯso. ꝓsa. 3. loq̄ns de accidioso
dr. Segnis ac stupidꝰ torpet ⁊ a
sinū viuit. ⁊ stat ly asinū aduer
bialiter. ⁊ est sēsus. asinū viuit ⁊
viuit vt asinꝰ vel ad modū asini
Et est ꝓprietas asini q̄ in anterio
ri pte versus scapulas portat cru
cem ⁊ in illa pte est debilis ⁊ nich
il potest portare. ꝫ versus ptez pos
teriorē est satis fortis. Vñ ibi cōi
ter ponit onꝰ suum. Isto mō mlti
inueniūtur accidiosi nimis ⁊ asini
ni ad ea que sūt crucis ⁊ penitētie
siue religionis. ꝫ ad opa carnis ⁊
lasciuie secularis satis sūt fortes
Et de talibꝰ verificat̄ illd qd de dya
bolo dr Job. 40. Fortitudo eius in
lumbis eius ⁊ v̄tus eius in vmbi
lico vētris eiꝰ. Et de tali pigro dat̄
regula Eccl. 33. Cibaria ⁊ v̄ga ⁊ o
nꝰ asino. panis ⁊ disciplina ⁊ opꝰ
seruo. ¶ Quinto p bestiam spirā
tem vaporē igneū notat̄ luxuria
Et hec figurat̄ p duos dracōes qui
in duobꝰ montibus armenie lati
tantes. viā regiā intermediā: tanta
pestilētia infecerūt q̄ nullus p eā
trāsire potuit quin subito moreret̄
sicut narrat Arestoti. libro suo de
ꝓprietatibꝰ elemētoꝝ q̄ Socrates
erecta sibi quadā altissima fabri
ca in loco ñ multū distāte a mōti
bꝰ p speculū factū de calibe deprehē
dit i quo speculo manifeste vidit
illos duos dracones: vnū ex vno
mōte ⁊ aliū ex alio vaporē emit
tere quo aer infectꝰ homines int̄
mōtes p viā regiā trāseuntes oc
cidit Istud accidit tpe philippi re
gis patris Alexādri magni. sicut
ibidē narrat̄. Isti duo dracōes in
mōtibus habitantes ⁊ vaporem
igneum spirātes: duos status de
signant in eccīa dei. s. dños secula
res ⁊ prelatos ecclesiasticos. Isti
hinc ⁊ inde famā fetētem de pub
lica voluptate ⁊ carnis lasciuia sic
diffundūt q̄ simplices in via ife
riori ambulantes p fetorē exēpli
eoꝝ penitus corrūpūtur: layci ad
ulteria publica cū ꝯfusione ꝯmit
tūt. clerici ꝯcubinas sustētant no
torie ⁊ p istum vaporem emissuz
hinc īde populꝰ totus inficit̄ ⁊ al
licit̄ ad peccatū Johel. p̄mo Dabo
ꝓdigia in celo ⁊ in terra sāguinē
⁊ vaporē fumi. Dabo inq̄t ⁊ dari
pmittā ꝓdigia ⁊ opeā mōstruosa
peccati in celo ⁊ in statu clericali ⁊
in t̄ra ⁊ in statu laycali sanguinē
homicidij: ignē ꝯcupiscentie ⁊ va
porem luxurie. ⁊ ista in ecclesia p̄
mitiua mira fuissent ꝓdigia. sed
modo nō apparent nobis mōstra
ꝓpter cōsuetudinem: quia ita fre
q̄nter talia videmꝰ ⁊ vidimꝰ perpē
trari q̄ nec miramur vidēdo p̄la
tum lasciuū nec cōiugatum adul
terū. sicut nec balaaz expauit ad
vocem asine q̄uis monstruosum
esset: q̄a in exercendo artem ma
gicam ⁊ ad vidēdum monstra fu
it assuetus. Sicut dicit Mgr̄ in hi
storijs super. 22. ca. numeroꝝ. ¶
Sexto in odore fumi qui est natu
raliter liuidꝰ designatur inuidia.
Propriū est enī īuidi occultas de
tractōnes: depuacōes ⁊ diffamati
ōes q̄si quēdaz liuidū fumū emit
tere vt claritatē fame bonoꝝ deni
gret. Hij sunt similes vulpibꝰ q̄
naturalit̄

asinꝰ

de luxuria

inuidia

naturaliter fetēt ⁊ sunt bestie ĩho
neste. ⁊ ꝑ oppositum dicūt natu
rales: taxꝰ est bestia honesta. Cuꝫ
em̄ taxus ꝑauerit sibi foueā cuꝫ
labore ꝯsiderat vulpes in absenti
a taxi cauee honestatem ⁊ volens
taxum repellere fetitū fumū suum
corā ingressu fouee derelinquit: re
dit taxus ⁊ fetorem fumi vulpini
ab hominās domū suā ꝯtempnit
⁊ vulpi dimittit. ⁊ sic vulpes sibi
cōquirit hospiciuꝫ nō laboriose ꝫ
pociꝰ cautelose. Isto mō nō nūq̄
faciūt inuidi de viris bonis. cōside
rant enim eos habere status ꝑ of
ficia dignitatuꝫ ꝟm q̄ merita sua
requirūt: inuident eis statim ⁊ sta
tui eoꝝ. ⁊ quō possent eos talibꝰ
officijs spoliare recogitant ⁊ ñ oc
currit ñ vna via. Sciūt em̄ virtuo
sos teneros eē de fama sua ⁊ mal
le ꝑ ꝯseruacōne fame sue magnū
statum dimittere q̄ cum infamia
⁊ alioꝝ obsequijs occupaē Emit
tunt ḡ fetētem fumū sue detractō
nis ⁊ susurracōnis ꝯtra eos. ⁊ sic
quos nō valuerūt v̄tute repellere
vi ⁊ iniuriosa inuidia cedere sibi
cogūt. De isto fumo inuidie quo
viri nobilissimi ꝑ inuidos obscurā
tur. exponi potest illud Apocal. 9
Ascendit fumꝰ putei sicut fumus
fornacis magne ⁊ obscurātus est
aer de fumo putei. ¶ Septimo ꝑ
bestiā ab oculis scintillaꝫ emittē
tem designat ꝯcupiscētia oculoꝝ.
Ignis em̄ crescit in infinitum per
appositōem ꝯbustibiliū. sic dicit
2. de aīa. ⁊ Prou. 3. Ignis numq̄
dicit sufficit. Et Aresto. p̄mo Po
liticoꝝ. dt q̄ ꝯcupiscētia crescit in
infinitum. Moraliter loquēdo. cu

pidi scintillas emittunt: quia q̄c
quid viderint quātumcūq̄ satis
habeāt ꝯcupiscūt Scintille ignee
sunt affcōnes ꝯcupiscētie ⁊ deside
ria plura acquirendi. Hec ꝯcupis
centia figurat ꝑ catuꝫ qui oculos
habet igneos ⁊ scintillātes. Vnde
ꝟm Papiā Catat grece idem ē q̄
videt latine. ⁊ inde dr catus quia
videt in nocte sicut in die Nam ip
sa sagaciter venat predā suaꝫ in
tenebris: sicut in luce. Isto modo
moraliter prudētes huiꝰ seculi ve
nātur de luce: venant in tenebris
venātur in curia clericali: in curia
laycali: a dextris ⁊ a sinistris: ius
te ⁊ iniuste. De tali quolibet veri
ficatur illud Job. 28. Omne p̄cio
sum vidit oculus eius. Et Eccs. 1.
dicit. Nō satiatur oculus visu nec
auris impletur auditu. Et Eccs. 4
Laborare nō cessat ⁊ nō satiātur
oculi eius diuicijs. Et ꝑ oppositum
dicit Ps. Non ponebam ante o
culos meos rem iniustaꝫ. Hec sūt
septem vicia capitalia ꝑ 7. capita
draconis significata ⁊ designata
Apocal. 12. Ecce draco magnus ⁊
rufus ⁊ hñs capita septem ⁊ cor
nua 10. que septem vicia ꝑ septē
dona spūs sancti expuguare debe
mus

Lectio. 143.

Nam ⁊ sine hijs vno spū
poterāt occidi ꝑsecutionē
passi ab ipsis factis suis
⁊ dispersi per spm̄ v̄tutis tue. ꝫ oī
a ī mensura: numero ⁊ pondē dis
posuisti. multuꝫ enim valere t̄ soli
supererat sēper ⁊ v̄tuti bāchij tui
quis resistet. Quoniaꝫ tamq̄ mo
mentuꝫ statere sic est añ te orbis t̄
rarum et tamq̄ gutta rorisante

lucani que descendit i terra. Post
quam declaratum est quod deus potuit aliter
puniuisse egipcios quam fecit. quia potu
it vsus fuisse in eorum supplicio. mul
tiplici misterio mirabili creature
vtpote bestijs seuis. tam creatis quam
creabilibus que eos exterminassent omi
no. In hac parte declarat quod etiam sine
quocumque misterio creaturarum potuis
set hoc per se et immediate propria vir
tute. Vnde ab hoc loco vsque ad finem
capituli declarat quomodo deus regit omni
a et specialiter naturam humanam misterio
potenciam suam cum sua mia. et hoc fa
cit alternatim sicut in litera satis docet.
Quantum ad primum dicit sic Nam et
sine hijs etc. q. d. placuit tibi egip
cios per infirmas bestias affligere sicut per
scimphes muscas ranas: potuisti
tamen per vrsos et leones et bestias inui
sas occidisse si tibi placuisset Et non
solum hoc Nam per etiam sine hijs
talibus. s. bestijs creabilibus vel cre
atis. vno spiritu vel vna visione tue vo
luntatis poterant occidi. per secucionem
vel diuinam vlcionem. passi ab ipsis
factis suis id est merito factorum suo
rum. et dispersi id est resoluti in ecclesia
per spiritum vel visionem virtutis tue. Ex
quibus patet. domine quid posses de tu
a infinita potencia. sed clemencia regu
latus non exequeris vlciscendo poten
ciam absolutam sed potenciam magis per
clemenciam limitatam Quia omnia in men
sura et numero et pondere disposui
sti. Hanc auctoritatem exponit Augustinus
super Genesim ad literam. c. 4. Fateamur in
quit deum omnia in mensura numero
et pondere disposuisse tamquam dictum
esset Ita disposita sunt omnia ut habe
ant proprias mensuras suas et proprios
numeros et proprium pondus que in eis

per suicuiusque mutabilitatem mutarentur
augmentis et diminucionibus
multitudine et paucitate. leuitate
et grauitate secundum disposicionem dei Secundum
istam exposicionem est in illa proposici
one distribucio accomoda tamen per
generabilibus et corruptibilibus que
sola augentur et diminuuntur et gra
uitatem aut leuitatem habent Gena
lius tamen potest sic exponi. ymagine
mur quod a deo cuncta procedant sicut
numeri ab vnitate et vna quaque spe
cies vniuersi certum gradum tene
at secundum distanciam a prima causa re
rum Et sic videtur loqui Aristotiles
8. Metha. Vbi dicit quod forme rerum
se habent sicut numeri. et sic inue
niemus quod omnis res est in numero id
est in distancia certa a deo modo quo
quilibet numerus certam habet di
stanciam ad vnitatem Item omnis
res est in mensura. quia omnis res cre
ata est finite et limitate perfectionis tam
in essencia quam in potencia agendi. Ter
cio omnis res creata habet suum
pondus id est naturalem appetitum
ad aliquid in quo sua natura sal
uatur et perficitur sicut creatura ra
cionalis naturaliter appetit beatitu
dinem. et creatura corporalis locum
sibi conuenientem Sed magis ad
propositum sic exponitur Tu domine
poteras quidem per potenciam pecca
tores et ydolatras multipliciter af
flixisse. immo annichilasse sicut e
as de nichilo produxisti: et verum
est quod pro quolibet peccato posses
maximam penam infligere: quia
nulla pena potest adequari pecca
to quantumcumque sit magna. tu
tamen domine omnia peccata nos
tra in mensura certe quantitatis.

a numero tue sancte discretionis
a pondere recti iudicij dispositi ac si
peccata nostra non maiorem penam si
bi determinarent. Ratio autem quare
sic potentiam cum clementia temperans
est magnitudo potentie et bonita
tis tue. Nam ex quo potes omnia
et es summe bonus: bonitas tua dispo
suit omnia sicut ea decet disponi. Et
hoc est quod subdit Multum enim vale
re vel posse tibi soli superat vel habun
danter erat quia infinite semper eci
am antequam mundus esset. et quid
mirum potentia activa quam nulla re
sistentia impedit operatur sine diffi
cultate. et talis est potentia dei. Er
go sine difficultate facere potest quic
quid vult. Et hoc est quod subdit Virtu
ti brachij tui quis resistet. quasi dicet
nullus: quia nichil potest tibi resi
stere. Et hoc pulchre probat Bo
etius. tertio. de consolacione pro
sa. 12. Nichil servans naturam deo
contraire conatur. vide ibi. Et potest
colligi racio sic. Omnia appetunt bo
num per naturam ergo nichil contrariatur
bono per naturam: deus est summum bonum
Ideo deo nichil servans naturam con
trariatur. Ex quo autem nichil possit deo
resistere probat operando naturam ad
duo in quibus modica resistencia reperi
tur. Primum est momentum statere vel lin
gua statere. lingua enim statere quando pendi
cula sunt equalia et in eis equalia pon
dera apposita ceteris paribus stat ere
cta perpendicularis. Sed quantumcumque
modicum gravitatis apponitur statim rece
dit a situ suo et facit nutum sine quan
cumque resistencia Isto modo omnis cre
atura est in manu dei quod deus voluerit eam
annichilare nulla resistencia potest esse
Et hoc est quod dicit quoniam tamquam momen
tum statere. sic est ante te orbis terrarum.
Secundum exemplum ad quod com
paratur instabilitas humana est gutta
roris antelucanum. Ros antelucanum
est ros generatus ante ortum solis
in matutino. Et dicitur antelucanus id
est ante ortum solis existens. Et dicitur
Antelucanus na. num. Ros autem talis o
riente sole. statim desiccatur et a terra
absorbetur et hoc est quod subditur
tamquam gutta roris antelucanum quem
descendit in terram Et hec sentencia
littere. Quia omnia deus disposuit in men
sura et numero et pondere conveniens
est nobis et necessarium quod omnia
nostra in mensura. numero. et pon
dere disponamus quia nisi hec fece
rimus vitam nostram non poterimus or
dinare virtuose. In figura cuius
legimus 4. Esdre versus principi
um quod angelus ad Esdram missus
dixit sibi sic tres vias missus sum
tibi dicere et tres similitudines os
tendere coram te. vade pondera mihi
pondus ignis. aut mensura mic
hi flatum venti aut revoca diem
que preterijt q. d. pondera penam
infernalis acerbitatis mensura fla
tum temporalis vanitatis. revoca
hoc est numera reatum proprie pra
vitatis. Igitur iuxta literam lectio
nis. mensuremus. numeremus. et
ponderemus. Si mensuremus mun
dane glorie levitatem Videbimus
quod ipsa est parum appreciandа.
Unde Augustinus super ps. 169. In
anis est gloria huius seculi fallax
est suavitas et infructuosus labor
et perpetuus timor et periculosa sub
limitas Inicium sine prudencia. fi
nis cum pena. Hanc vanitatem
mensuraverat rex ille de quo Valerius

i. 2.

fimo

240

f°

li·λ·c·2·Rex mḡt ille subtilis indi-
tij que ferūt tēditū sibi dyadema
priusq̄ capiti ponneret· retentum
diu cōsiderasse & dixisse·O nobile
magis q̄ felicē pannū Que si quis
penitus agnoscat q̄ multis sollici-
tudinib⁹ & periculis & miserijs sit re-
fertus nec humi iacentē tollere ve-
lit q̄ si fm verū valorē mensurare
tur gloria temporalis pua foret ut
merito dicant homines xp̄iani illud ·2·
Coz·10·Nos aūt non in immensū gloiamur
sed fm mensurā regule quā mensus
est nobis deus· Ista ḡ regula est
cōscia bene ordinata ·2· Coz·1·Glo
ria nostra hec est testimoniū con
scie nostre Sedō si mensurem⁹ pre
sentis transitus brevitatē videbit
modica vel nulla pōs Ecce mensu-
rabiles posuisti dies meos & substan
cia mea t·n·ānichilum te· Istā brevitatē
vite cōsiderāuit Xerses rex ac· Ipse
ille qui alexandro suadente rex ni-
lo mō fieri voluit·In isto tamē tē
poris brevitate tria magna negō
cia nos oportet seruare·videlz obe
dientiā p̄ceptoꝝ·p̄nia & pcōrum
& benivolentiā premioꝝ· In cuius
figura legit Apoc·21·q̄ angelus q̄
muros ciuitatis iherusalē mensu-
rauit habuit mensurā arūdineā et
mensus ē muros eius cxliiij·cubito-
rū·Anima nostra est moraliter ciui
tas dei sūm in qua p gratiā inha
bitare dignat·Murus eius ē corpus
corruptibile Istos muros mēsura
re debz homo seu rō·replicando co
tidie vite brevitatē & mortis vicini
tatē·sic tū mēsuret q̄ habeat cxliiij
cubitos·In cētenario obia precep
toꝝ designat·decies ei decē faciūt
centū Nos ḡ si quinq̄ sensus exteri-
tes & quinq̄ interiores reducam⁹
ad decē precepta decalogi·decē mul-
tiplicam⁹ p decem & ad centenari
um obie preceptoꝝ puenimus &
sic in centū annis edificam⁹ archā
qua saluamur a diluuio huius vi-
te·Gen·6·Sed debet habere mur⁹
corpis nostri cxliiij·cubitos quia nō
solū oportet nos habere obias p̄-
ceptoꝝ sed etiā pnias pcōrū·quia
in multis offendim⁹ omnes·Et si
dixerim⁹ q̄ peccatū nō habem⁹ nos
ipsos seducim⁹·Hec aūt pna in
numero q̄dragenario designatur
Proueit aūt ex ductu quaternarij
in decē· Iste ei numer⁹ ē numer⁹
pnie cōsecrat⁹ ab ecclesia Unde in
quadragesima omnes xp̄iani ieiu
nijs & opibus pnie indulgent Et
merito·q̄dragenarius ē numer⁹ pe
nitencie cōsecrat⁹ Si ei omnes ptes
aliquotas ipsius quadragenarij capi
am⁹ faciēt precise xl·Vñ co·est
numer⁹ suphabūdans·Verbi ḡ
tia 1·2·4·8·10·20·nō habet plu
res ptes aliquotas q̄ iste cōplet
xl·Quadragenarius vero ē nūer⁹ grē
& remissionis fz que computat ān⁹ ubi
le⁹ i lege in decē·In signū ḡ q̄ p
facē mētū pnie psequmur pfectā re
missionē pcōꝝ·q̄dragenarius nūer⁹
e⁹ ptes aliquote faciūt xl·q̄ est nūe
r⁹ remissionis pnie osecē Sic ḡ men
surabim⁹ murū cū q̄ habeat cxliiij·
cubitos & ipse totalē nūerus ꝯpositus
ē numerus hūane salutis deputa
tus·In cuius figurā Johs vidit
cxliiij·mlia signatos Apoc·7·Et cxliiij·
mlia virgines agnum sequentes
Apoc·14· Tercio si mensuremus
future vite iocunditatem recolli
gēdo q̄ beatitudinis futuē gaudia

recipiemus ꝑ momentaneis me
ritis in p̄senti: nō inueniem⁹ men
surā ꝑ mensura: q̄ꝛ premiabimur
vltra. ꝫ inueniem⁹ verificatuꝫ qđ
scribitur Luce. 6. Mensurā bonā
ꝛ cōfertam ꝛ coagitatam ꝛ super
effluētem dabūt in sinū vestruꝫ.
Cū ḡ sic disposuerim⁹ nos in mēsu
ra ēstat disponere nos in numero
Nūemus ḡ p̄mo q̄t recepim⁹ diui
na munera ꝛ ea inueniem⁹ infini
ta q̄ numeāri nō possunt. Primo
nos creauit ad suā similitudinem
ꝛ pro nobis celū ꝛ terrā ꝛ omnia
mirabilia q̄ celi ambitu ꝯtinētur
Gene. 14. Suspice celū. ꝛ numera
stellas si potes Job. 9 Facit mag
na ꝛ inscrutabilia ꝛ mīabilia q̄ꝛ
nō est numerus. Secundo nume
rem⁹ q̄t ꝯmisim⁹ deflenda crimīa
ꝛ iterꝫ inueniem⁹ infinita. In p̄s.
delicta quis ītelligit. Job. 22. ꝓp
ter maliciā tuā plurimā ꝛ īfinitas
iniquitates tuas. Et Eccl̄s. primo.
Stultoꝝ infinitus est numerus.
Tercio inueniem⁹ quot amisim⁹
cōcessa tēpora ꝛ īueniemus īfini
ta Eccl̄i. 11. Numeꝝ dierū vel tp̄us
dedit illi scꝫ ad bene operandū et
ad penitendū de peccatis Sꝫ Job
22. scribit̄ dedit illi locū penitētie
ꝛ ipse abutitur eo in sup̄biā. Cū
sic nos disposuerimus ī mensuā ꝛ
numero. Ponamus eciā nos ī pō
dere. Primo pōderemus q̄ntū debe
mus p̄sertim ꝓpter bn̄ficiū īcarnā
tionis: ex quo natura nr̄a cū d̄ina
natura cōicationē cepit hr̄e Eccl̄i.
14. Pondus sup̄ se tollat q̄ hones
tiori se cōicat. Scđo pōderemus ꝙ ī
grati fuimus ꝛ īgratitudinis nr̄e
pōdera deponam⁹ Juxt̄ ꝯsiliū Apl̄

ad Hebre. 12. Deponamus omne
pondus ꝛ circūstans nos peccatū.
Per patientiam curramus ad ꝓ
positum nobis certamen. Tercio
ponderemus quicquid meruim⁹
quia totum siue bonum siue ma
lum in iudicium adducetur ysa.
29. Ponam iudicium in ponde
re ꝛ iusticiam ꝛ mensura Et sic di
sponamus nos ī mensura: nume
ro et pondere. Mensuremus ergo
mundane glorie vanitatem ꝛ le
uitatem. Mensuremus presentis
trāsitus breuitatem. Mensurem⁹
future vite iocunditatem. ꝛ cum
mensurauerim⁹ numerem⁹ quot
recepim⁹ diuīa muneā. numere⁹
quot cōmisim⁹ horrenda crimina
numerem⁹ quot omisim⁹ conces
sa tempora. Et cum sic numeraue
rim⁹: ponderem⁹ q̄ntum debuim⁹
ponderem⁹ inq̄ntuꝫ ingrati fuim⁹
ponderem⁹ quicquid meruimus
Et sic omnia nostra in mensura
numero ꝛ pondere disponamus.
Lectio cētesima q̄dragesiā q̄rta

Sed ꝛ misereris omniū: q̄
niaꝫ oīa potes ꝛ dissimu
las pc̄tā hoīm ꝓpter peni
tenciam. Diligis em̄ oīa q̄ sunt ꝛ
nichil odisti eorum q̄ fecisti. hec
em̄ odiens aliquid cōstituisti ā
fecisti. ¶ Postq̄ ostēsum est ꝙ
deus gubernat vniuersaui creatu
ram ꝑ potēciam cui nichil potest
resistere. Hic ostēdit ꝙ eam āmi
nistrat ꝑ bēiuolentiam cui nulla
creatura potest satisfacere. ¶ Et c̄
ca hoc duo facit. nam p̄mo osten
dit ꝙ deus omnem creaturam per
beniuolentiam et amorem libere
constituit ꝛ creauit a principio.

Scdo q omnem creaturā libere cō-
seruat et continuat in esse suo pro
sue voluntatis arbitrio Scda ps
ibi: quō autem aliquid pmanere
possit. Circa primū tria facit. pri
mo ostendit q misericordia dei ē
generalis ad omnē creaturaz vni
uersaliter. Scdo q est mābilis cir
ca homines specialiter. Tercio p
bat deum diligere quicquid pdu
xit temp aliter Scda ps ibi. Et dis
simulas peccata Et tcia ibi. Dilig
enim omnia. Dicit ergo primo sic
Sed et misereris omniū qm omia
potes quasi diceret totus orbis ter
rarum sit tamq momentuz stare
ante te Vel sicut gutta roris ante
lucani non tamen ideo despicis vl
peruipendis creaturam tuam sed
foues prouehis et conseruas et ido
misereris hominū vniuersaliter.
In ps. Miseracōes eius super om
nia opera eius. Et quaē sic misere
ris. Certe ido quoniā omnia potes
Non ex indigencia quasi tu īdige
as auxilio vl consilio creature nō
ex infirmitate quasi non possis cre
aturam delere. Sed ideo quoniam
omnia potes Marci 14. Pater om
nia possibilia sunt tibi. et Eccī. 2.
Scdm magnitudinem illius sic et
misericordia ipsi9 cum ipso est et
hoc est quod dicitur infra 12. ca.
Ob hoc q domin9 es omniū omī
bus parcere facis Et ideo tales do
mini et prelati sunt dei specialit imi
tatores qui quanto fuerint po
tenciores tanto sunt demenciores
Sic Allexander magnus deuictos
populos plus demencia q potē
cia sibi constrinxit 3. Reg. 10. Re
ges israhel in demencia sunt.

Et q̄uis dominē miserationes tue
sunt super omnia opera tua tamē
magis est admiānda circa omēs
peccatores quorum peccata dissi
mulas vīdicare. Vnde sub dit. Dis
simulans peccata hominum ppt
penitenciaz id est sub dissimulaci
one non fictōis sed affectiōis pec
cata hominū propter penitenciaz
et vt ipsi peniteant intermidū sic
eos clementer exspectas Rō. 3. Ig
noras quoniaz benignitas dei ad
penitēciaz te adducit. Glosa dicit
hic potencia dei bōitate plena op9
suum propter peccata non despicit
sz p pnīam abluit et ipse fouet et
nutrit. Eze. 18. Si impius egerit pe
tēciam ab omnib9 peccatis suis q
fecerit vita viuet et non morietur
omnium iniquitatum quas opera
tus est non recordabor. ¶ Tercio
probat deuz diligere. quicquid p
duxit temporaliter. Hoc probatur
sic. nullus facit nec producit libe
re illud quod detestatur et odit q
si homo odit aliquid vellet illud
non esse et per consequens non
dat sibi libere esse sed deus libere p
duxit et constituit omnia Ergo di
ligit que temporaliter constituit.
Et hoc ē quod dicit litera Diligis
enim omnia que sunt supra ca. 1.
Creauit ut essent omnia et nichil
odisti eorum que fecisti inquātū
videlicet est opus tuum quia Eccī.
12. Altissimus odio habuit pecca
tores h° ē ad modū odientis se hz
q phibz pccā fieri p pctīs puīt pec
cātes nec ipa pccā ipe fecit īq̄tuz
pccā st. fit eī act9 q ē pctm̄ et a dō et
ab hoīe. a dō vero fit iuste. et iō nō
habet q fit pctm̄ q fit a deo. Ab

hominẽ vero fit iniuste a ideo ab hoc habet q̃ fit peccatum. a sine deo factum est peccatũ ꝑm Aug̃. quia licet hoc quod est peccatum fit a deo: nõ tamen habet a deo q̃ fit peccatum. Nichil g̃ e oz q̃ fecisti. a quaé. Certe nichil possis obiendo cõstituere vel facere. Nam si quid obis vis nõ esse. quod aũt constituis vis eẽ. Et ideo dicit. Nec em̃ obiens aliquid cõstituisti de nichilo aut fecisti ex ꝑiacenti materia ꝑducẽdo. Dissimulas peccata hominũ ꝓpter pen̄itẽtiaz. ℂ Circa pen̄itẽtiam est notanduz q̃ q̃tuor sũt pn̄e incitamenta: quatuor penitentie impedimenta. q̃tuor penitentie deuimẽta: quatuor penitentie emolimenta. Quatuor penitentie incitamenta sunt ista. Amor xp̃i quem offendimus: dolor ꝑ gratia quã amisimus: timor penę quã incurrim⁹. a timor mortis ad quã deurrim⁹. Inter hec q̃tuor primũ incitamẽtum ad penitenduz est amor xp̃i quẽ offendim⁹. Si xp̃i bñficia cogitemus et nostrã ingratitudinem ponderem⁹ nõ est dubiũ si vsũ racõnis habem⁹ quin occasionem pn̄e sentiemus. Scribũt philosophi naturales q̃ arpia auis est habens faciem q̃si hominis. sed est auis multuz crudelis a ferox in tantum q̃ interdũ a fame stimulante hominem inuadit a occidit Siciens ad aquã volat vt bibit vbi faciem suam intuens a sibi similez se occidisse recolligens tanto dolore compatitur q̃ inde quãdoq̃ moritur. Quid ergo nos racõne vtentes faciemus: quãdo dominũ nostrũ a fratrez nostrũ xp̃m q̃ntum nrã interfuit nos occidisse cognoscim⁹. ℂ Hoc aũt videm⁹ expresse cuz verba dei audim⁹ vel scripta legim⁹ sanctoz deuote. Et quicũq̃ nõ penitet de peccatis ista recolligẽs nõ est pfecte xp̃ianus: nec euãgelio dei credit. Et ideo signãter dicitur Marci p̃mo. Penitemini a credite euãgelio. Secundũ incitamẽtum est dolor pro gratia quã amisim⁹. Efficimur enim p culpaz de filijs dei filij dyaboli. Et de familiaribus a amicis di hostes proditores a emuli a de regni celestis hereditatis⁹ sum⁹ exules a proscripti. In libro de naturis rerũ dicit q̃ sit q̃daz auis que vocatur auis paradisi que ꝓpter insignem pulchritudinez sic vocatur. Sunt em̃ penne eius adeo pulchre a mirabiles q̃ nullis eis color esse credatur. vox ẽ ita dulcis a pia q̃ possit in hoie deuocõnem a gaudiũ excitaé. Hec auis si capta fuerit a illaqueata irremediabiliter gemit a plãgit nec plangere desinit donec reddita fuerit libertati. Moraliter auis ista est figura a exemplũ anime xp̃iane. hec q̃ñ est in gracia est auis pulcherrima: quia in ea relucet ymago trinitatis naturaliter sibi impressa. ymago inquit decorata virtutibus a grã vt nichil sibi desit ãn sit dei filia a patrie celestis incola gr̃iosa. Ista illaqueat a capit in laqo demõis q̃ñ peccat Quid g̃ restat ei facere: ñ plãgere a plorare a flere a dolere a incessanter penitere: donec p grãm reconciliacõnis in statũ pristinũ reducat. Et di bubõe dyaboli fiat deuo

i

auis paradisi· Sic plangit et gemu
it sanctus latro iuxta ipm suspen
sus·donec a fonte gracie·graciaz
obtinuit et audiuit Amē dico tibi
hodie mecum eris in paradiso Lu
ce vicesimotertio·Et ideo Mathei
tertio·Penitenciam agite appro
pinquabit enim regnum celoruz·
¶Tercium incitamentum penitē
cie est horror pene quam incur
rimus ¶Istum horrorem bene si
bi impressit Job quando dixit·
dimitte me vt plangam paulu
lum dolorem meum antequ vadā
et non reuertar ad terram tene
brosā et optā mortis caligine·ter
ram miserie et tenebratum·vbi
vmbra mortis et nullus ordo·sed
sempiternus horror inhabitat Et
Aplūs ad Heb·io·ca·Horrendum
est incidere in manus dei ommipo
tentis Et Gregorius·moral·Hor
rendo modo fit miseris mors sine
morte·finis sine fine·defectus sine
defectu·quia mors semper viuit·et fi
nis semp incipit et deficere defect9
nescit Mors primita non extinguit
dolor cruciat ꝙ pauorē nō fugat·
Flamma cōburit·ꝙ tenebras nō
excutit hec Greg·Istud incitamē
tum multos mouit quia sic a timore
qui est timor seruilis et incipiat gig
nitur timor filialis sicut sera precē
dit sigillū ꝙ; Aug9 Sic cepit Jo·
baptista predicare iudeis Proge
nies viperaū quis demonstrabit
vobis fugere a ventura ira·Facite
fructum dignum pnie Math·3·
Quartū incitamentum penitencie ē
timor ad quē transcurrim9 Nec ei
est ratio ꝙ Gregorius quare deus
diem mortis nostre nobis incertū
esse voluit ut dum ꝙ ignorat ꝙ
proximus esse credatur·et ideo sem
p pati inueniamur et·moral·Pe
nitencia aūt p9 morte est impossi
bilis quia in morte desinit esse via
tor Penitencia ꝑpe morte ē valde
difficilis·Tū quia dolor languoris
corporis occupat totaliter vires mē
tis·et cum homo tantuz cor vnicū
habeat non habet pro tūr vbi do
lorē p culpa pducat·Tū qz hō tūc
si pt eē cert9 an doleat p pcō suo
duct9 tioē a duct9 aoē vñ Aug9 i
qdā sm oē et poīt in Canoē d pēni
tencia dis·A·nur Quem morb9 vr
get et penitencia terreat ad veraz
vir veniet satisfactionem maxime
cum filij quos illicite dilexerit sint
presentes vpor mund9 a se volēt
Multos enim solet serotina peitē
tia decipere hec Aug9 Quando enim
persona nobilis grauiter infirma
tur vix inuenitur aliquis qui de
anime salute audeat sibi loqui Et
cecutoēs sollicitant circa diuicias
et thesauros, medici circa corpois
medicinas vxor et filij et amici oso
lantur infirmum etiam contra cō
scientiam mentientes et sic non p
mittitur de peccatis suis cogitare·
nec anime sue statum salubriter
ordinare·et sic iusto dei iudicio se
dampnationi exponit Ecclesiasti
ci secundo Si penitenciam non
egerimus incidemus in man9 dei
et non in manus hominum· In
manus hominum incidimus si
sacramentum penitentie debito
modo suscipimus· Sed in ma
nus dei incidimus quando post
mortem tempus sacramentorum
transimus· ¶Octo qtuor sūt pnie

impedimenta·pudor ꝓpalandi: timor recidiuandi: ardor delectādi a tꝛpor prestolandi· Primo volēti efficacē pēitere obicit se pudor quo hō ꝺfunditur alteri hōmi reuelare quod notū est deo et angelis a dēmonib⁹ a sanctis aīmabus a forte multis animab⁹ Et iste pudor est prim⁹ armiger quē dyabolus mittit contra volētem salubriter pēitē· Vnde quidam sanct⁹ vidit dyabolū inē pēitētes mœrere a faciētem eos erubescere in ecclesia dum se ad cōfessionem pararent qui adiuratus a sācto a ītrogatus quid inter illos pēitentes faceret· Respondit Reddo quod abstuli: verecūdiaz eis abstuli quādo peccauerunt a modo eam restituo ne possint ꝺfiteri· Sicut enī lupus ouem p guttur accipit a nō p pedem a vulpis gallinā Ita dyabolus guttur peccatoꝛ ꝺstringit pudore Vñ Augꝰ· sup ps· O homo quid times ꝺfiteri· Illd qđ p ꝺfessionez scio minꝰ scio q̄ id qđ nescio· Cui confiteri erubescis peccata tua· ꝑ cōꝛ fū sic a tu· Homo sum: humanū a me nichil alienū· Cōfiteri hō homini homo peccatoꝛ hominī peccatori Elige qđ vis: si nō ꝺfessus lates nō cōfessus dāpnaberis· Ad hoc deꝰ exigit ꝺfessionem vt liberet humilem· ad hoc dāpnat nō ꝺfitentez vt puniat superbum ¶ Secūdum impedimētum est timor recidiuādi· a iste ē secūdus armiger quē dyabolus mittit statim ꝺtra pēitere volentem· Quomō inquit ꝓponis tu de cetero a peccatis abstinere· Poteris tu in ꝑpetum viuere continenter· Ad quid proderit tibi hodie ꝺfiteri a posteras labi in simile· Et nō aduertit homo fatuꝰ q̄ ideo statuit deus sacramētum pēitētie ad manū quocies recidiuamus tociens resurgamus·

¶ Tercium impedimētum pēitentie est ardor delectandi· a est ē ciius armiger obuians pēitenti· Recolligit ei hō miser delectacōnem prehabitam in peccato vt videatur sibi q̄ sine eo nō posset producere vitam suam a manēti tali affectōne impossibile est eum vtiliter pēniteri· Crisosto· libro de cōpunctione cordis· Sicut impossibile ē vt iguis inflāmetur in aqua: ita impossibile ē compūctionem cordis vigere in delicijs· Cōtraria enī hec sunt sibi adinuicez a peremptoria· Illa enī mater fletus: hec risus· illa cor constringit hec dissoluit· ¶ Quartū a fortissimū impedimētum pēitencie est tꝛpor p̄̄stolādi qui oritur ex duplici presumpcōne. s. ex presumpcōne vite prolixe a finalis venie diuinitus concedēde· a ē quartus armiger· a cōmuniter omnes impedit: confidūt de futuro: promittunt in posterum: procrastinant in longinquū a dicunt cuz corno cras cras donec morte subiecta perditentur Lcio·xcv·

QVomodo autem aliquid ꝓmanere possit ñ tu voluisses: aut quod vocatum a te nō esset conseruaretur· Parcis aūt oīnibus: quoniā tua sunt dñe q̄ amas aīas ¶ Postq̄ ostēsus ē q̄ deꝰ oēm creaturā p superbonitatis clemētiam creādo ꝓduxit

293

a pficipio. In hac parte declarat
Salomon q̄ idē deus omnē creatu
rā cōseruat q̄ diu sibi placet pro
sue volūtatis arbitrio. Et p̄mo ge
neraliter asscribit deo omniū rerū
conseruacōnē. Scdo deo speciali
asscribit humanā gubnacionem
scda ps ibi. Parcis āt omnibus
Circa primū dicit sic. Quo autē ali
quid pmanere posset nisi tu volu
isses Nō ei creatuā ita parū depēdz
a deo sicut domus ab artifice. Per
fecta autē domo nō plus dependet
domus ab artifice imo corrupto ar
tifice nichilo ī manet dom⁹. Vñ
artifex nō est causa rei cum iam ē
in esse pfecto sed tantum est cau
sa fieri ipsius rei Vnde Augustin⁹
vicesimosecundo de ciuitate dei ca
pitulo vicesiō 3° Vt ipsi⁹ dyaboli
natuā subsistat ille facit qui sum
me est ⁊ facit esse quicquid aliq̄
mō est Efficacem quippe potētiam
si rebus subtrahat nec progredi
poterunt ⁊ suis diuersis motibus
pagere tempa nec prorsus in eo
q̄ create sunt aliquaten⁹ pmane
bunt Item de vera ēligione c. 34.
deus p suam sapienciā omnia fe
cit ⁊ per suā benignitatē oīa conser
uat Idē primo ⁊ 2° sup Gen. ⁊ 3°
de trinitate ⁊ in multis aliis locis
Et hoc est quod subdit in lr̄a. aut
quod a te vocatum nō esset cons
uaretur q. d. nullo mō vocatum v.
vbū edictū d ñ eē i ps. Dixit ⁊ fcā
sūt ⁊ ad Rō. 4. vōt ea q̄ ñ sūt tq̄ ea
q̄ sūt Et q̄uis sic gnalit oīa conser
uet que produxit. specialit tamē
homines gubernat p clemenciam
Vnde merito lr̄a subdit. Parcis
aūt omnib⁹ qm̄ tua sunt dñe qui

amas animas. pcis inq̄t omnibz
supple hominib⁹ eciā peccantibus
q̄ digni forent si tibi placeret sta
tim in īfernum detrudi s̄ pcis eis
tu qui omnes homines vis saluos
fieri ⁊ ad cognitionez veritatis ve
nire Thi. pri° Racio aūt parcēdi
est quoniā tua sunt domīe Sapiē
14. Eciā si peccauerim⁹ tui sum⁹ qui
amas animas. homines enim cōi
ter amant corpora. sed tu amas
aīas a te creatas. singulariter ⁊ ti
bi assimilatas ⁊ tuo sanguine ēfor
matas Eze. 18 Omnes anime mee
sūt Amat de⁹ eē aīas singulariē sic
q̄ nō corpora amet. sed preuilegi
aliter quia eas ad se impetuz fru
ēdū prepauit Totus autez labor
dyaboli ad h° nititur ut sūmope
corpa diliga⁹ ⁊ aīas negliga⁹ vt
illd q̄d a nob neglectū fueit ī ptē
suā cedat Gen. 14. Da michi aīas
cetera tolle tibi. Arguūtur eciā in
hoc verbo. pcis aūt omnibus q̄ni
am tua sūt dñe. qui amas animas
tam mali domini q̄ mali prelati.
mali domini nō parcunt homini
quoniam sui sunt s̄ spoliant ⁊ app
p̄ant ⁊ destruūt ⁊ si d hoc arguā
tur respondent quod licite faciunt
quoīaz sui sunt Isti deum pocius
imitari deberent ⁊ eis parcere quo
niā sui sunt Mali autem prelati ar
guunt qui plus amāt decimas ob
laciones garbas ⁊ lanas q̄ aīas
xpi sanguine redēptas contra q̄s
Bernar. in psona boni prelati di
cit Certe suandū accepi pro quo
mercator non insipiēs ipsa vtiqz
sapia sanguinē suum fudit Sic lo
quebatur Paulus 2. Cor. 12. Ego
aūt libentissime impēdam. ⁊ super

Cap xl.

impendat ipse p aīa b9 vestris liez
plus vos diligens minus diligat
Ruo q8 vocatū a te nō esset cons
uaretur. Pie est notandū q fuit Collo
diuine vocationes que fūt humā
ne excusacōes a que excusantium
pūicōes de diuinis aūt vocationi
bus est sciendū q tres fūt i gene
re tres in specie. In genere quidē
loquēdo vocat verbo signo a nū
cio. Sicut volens aliquid ad se vo
care vocacōnem suam potest face
re tribus modis per verbū signū
a per nunciū. Deus autē vocat nos
p verbum in icarnatione filij sui
quando verbū caro factuz ē Joh.
i. Quando misit verbū suuz a sana
uit eos in ps Magna foret rustici
tas si rex anglie mitteret filiuz su
um ad vocandum aliquē paupē
rem si ille venire contempneret et
maior fit iniuria si homo vilis a pau
per verbo dei quod est filius patris
incarnato veniē contempnit q8 ta
men frequenter videmus ut mei
to dicat xps illud Job 19. Seruuz
meum vocaui a non respondit mi
chi ore proprio deprecabar illum
Os dei est verbum dei Juxta illud
Cant. primo Osculetur me osculo
oris sui Sed xps vocauit nos sig
no. Signum istud fuit corp9 suuz
extensum in cruce a exaltatū i mon
te rubricatum proprio sanguiē sic
volens reclamare falconem stat i
loco appareuti cū reclamatorio ru
bricato. Ita xps volens hominez
reclamare qui a paradiso auolaue
rat in iferium in mōtem caluarie
accessit lignum crucis ascendit.
latus sanguinolentū ostendit vo
ce mag clamauit ut sic seipso frō
ti gno hominem reuocaret a tamē
istis visis ingratissimi homines ad
eum venire contempnūt sicut ipe
conqueritur Prou. pri° Vocaui a
tennuistis extendi manū meas.
a non fuit qui aspiceret. Tercio
vocauit nos per nunciū id est p
predicatorum officium cuiuscum
q fuerint condicionis. siue prela
ti ordinarij. siue alij ab eccīa ad p
dicandum deputati de isto nunti
o dicit Luce. 14. Homo q̄dam fecit
cenam magnā a vocauit multos a
misit seruū suum hora cene dicere
inuitatis ut venirent Quē locuz ex
ponens Gregorius dicit seruū illū
ordinem predicatorum designare
cum tamen tempore suo nullus or
do in ecclesia sic vocaretur. Secun
do sicut homines tripliciter voca
tur ita se excusant tripliciter. Su
perbi per subtilitatem dominacō
nis. Auari per difficultatē terrene
occupationis Luxuriosi per volup
tatem carnalis delectationis. Et is
ti tres figurantur per illos tres q̄s
enūerat euāgelista Luce 14. Quo
rum primus dixit Villam emi a nē
cessario habeo exire a videre illam
rogo te habe me excusatum. Secū
dus dixit: Juga boūm emi quinq
a eo proba illa. rogo te habe me
excusatum. Et tercius dixit vxorē
duxi et ideo non possum venire.
Primus designat superbos qui
pro ābicione terreni dominij gloiā
amittunt celestis regni. Isde in su
a excusacione bene se fatetur fatu
um fuisse qui se prius dicit villaz
emisse q̄ vidisse. Faciliter enim
quilibet fallitur quando videlicet
illd emit q8 ab eo absq̄ dic. a ēte

242

si homo videret ⁊ consideraret q̄d
est in dignitate dominij secularis
illud non emeret nimis care. vide
ret enim ipsius breuitatem quia
Eccl̄i. decimo. Omnis potentatus
breuis vita videret precipicij gra
uitatē q̄ q̄nto stat⁹ alcior tāto ca
sus grauior Cecidit Petr⁹ s̄ de infi
mo. id̄o statim surrexit Cecidit da
uid s̄ de plano q̄ se non ī altuz ex
tulit Iux̄ illud p̄s. dn̄e non est
exaltatum cor meum ⁊ ideo cito
surrexit Cecidit Adam sed de alto
quia de paradiso ⁊ id̄o cum diffi
cultate surrexit Cecidit lucifer sed
de celo altissimo Id̄o surgere num
q̄ potuit Secund⁹ est excusans ⁊
figurat auaros qui iuga boū qui
q̄ dicit se emisse per q̄nq̄ iuga bo
um ītelligūtur. 4. sensus exteriores
corpis ⁊ dicunt̄ iuga q̄ s̄m Aug̃.
cuiuslibet sēsus īstrumēta cōbinā
tur duo ēm̄ sunt oculi due aures
duo naēs duo instrumēta gust⁹
lingua ⁊ palatū. Due manus ī q̄
bus p̄cipue ptz tactus. Sic ergo
boues terram versant sic sensus a
uari circa terrena cōtinue delectā
tur. magis ei delectātur eius ocu
li videndo massam auri q̄ ī ecc̄ia
videndo corpus xp̄i. In ore etiam
auari dulcior est auri noīacō q̄ v̄
bi dei p̄dicacō Et fatue iste se excu
sauit q̄ p̄us debuit iuga p̄basse
q̄ emisse. ¶ Terti⁹ luxuriosos de
signat q̄ p vxorē intelligit volup
tatem non enim per cōiugium cō
iugati excludunt̄ a cena licet aliq̄
liter. Vnde ille d̄r vxorez duxisse q̄
tota affectione se tradidit volup
tati Et talis ad cenam celestem ve
nire nō potest nec debet nec ē dig
nus nec potest ire quia ipse est ꝯ
peditus nec debet quia ipse est fe
tidus non est dign⁹ quia est sor
dida veste īdutus Et ideo quia tot
sunt qui se excusant: ideo licet mlt̄
ti sunt vocati. pauci tamen sūt ele
cti Math. 2. In cuius signum nu
meri. 31. legimus q̄ se decez milibꝫ
hoīm non cesserunt in partem do
mini nisi. 32. anime. ¶ Tercō vi
dendum est que sunt excusanciū
puniciones ⁊ sūt tres. segregacō
a consorcio bonorum Luce. 14. Ne
mo virorū illorum qui vocati sūt
gustabunt cenam meam Subsā
nacio ⁊ improperium peccatoruz
quia in iudicio deus ⁊ angeli ⁊ ho
mines ⁊ demones subsānabunt ⁊
deridebunt fatuos peccatores qui
diuinas vocaciones neglexerunt.
puerbio. 1. Quia vocaui ⁊ renui
stis extendi manus meas ⁊ non
fuit qui aspiceret Et infra Ego q̄
in interitu vestro ridebo ⁊ subsāna
bo cū vobis q̄d non timebatis ad
uenerit. Cruciacio perpetua tormē
torum ysaye vltimo. Eligam elusi
ones eorum. que timebant ad du
cam eis quia vocaui ⁊ non erat q̄
responderet. Non sic de bonis ⁊ iu
stis qui deum audiunt vocantem
per obedienciam ⁊ preceptorū ob
seruanciam: hij in celo ponentur
lucentes sicut stelle in perpetuas
eternitates Baruth. 3. Stelle vo
cate sunt ⁊ dixerūt assumus ⁊ lux
erunt ei cum iocunditate qui fecit
illas ¶ Specialibus autem vocat
nos ostensionibus exemplorum
promissionibus premiorum ⁊ per
cussionibꝫ flagellorū. p̄mo nos vo
cat ostensionibꝫ exemploꝝ quot

em nos p̄ viam p̄fūie p̄cesserē to
vocationes habemus· quot mlia
martiruz· quot mlia virginuz q̄
mlia cōfessoꝝ· tot sunt milia vocā
cium Ioh· 10· Proprias oues vōt
nominatim a adducit eas Et Apo
stol⁹ ad Phil· 3· Ea que retro sunt
obliuiscens a ad ea que prioā sūt
extendens meipsum ad destinatū
persequor brauiū sup ne vocacōis
Secō nos vocat p̄missionibus p̄
miorum sicut vocat pauperez ostē
dendo sibi denariuz· 1· Pet· 3· In hō
vocati estis ut benedictionē hereditā
te possideatis· Tercō vocat nos
passionib⁹ flagellorū· quociens
enim infirmitatibus flagellamur
seu fatigamur vel aduersitatibus
tribulamur tociens a deo vōmur
Et sicut Greg⁹ dicit Mala que nos
premunt ad deum nos repellunt·

Ca· 17· Lcō 156·

O qm̄ bonus a suauis ē
domine spirit⁹ tuus in
nobis Ideoq; hos qui
exerrant partibus cor
poris a de quibus peccant admo
nes a alloqueris ut relicta malici
a credant in te domne· Sic supe
rius dictum fuit intencio salomo
nis a medio 10· ca· vsq; ad finem
libri ē declarare quō sapia que ē
verus dei cultus mirabiliter guber
nauit p̄plm hebreorum ut p hoc
omnes homines hebreoꝝ historiā
audientes ad verū cultum vnius
dei qui ē sapiēcia animarent· fuit
ista gubernacio mirabilis in tribz
In egipciorum expugnacione· In
hebreorū p desertum traductio
ne· a in chananeorū de terra p̄mis
sionis electione· Postq; igit̄ de
clarata est gubernacio sapiencie
circa populum hebreorum quan
tum ad duo prima· In ista par
te consequenter agitur de punicio
ne gēciū puersarū q̄ trā scāz inha
bitabant ante filios israhel Inha
bitabatur autem a septem genti
bus quas in aduentu filiorum is
rahel a in mora eorum nō statim
a subito ꝙ paulatiue dominus de
leuit a captiuauit a dominio ill⁹
terre priuauit a in eadem filios is
rahel miraculose plantauit· Et cir
ca ista duo fiunt· Naz primo agit
de chananeorum afflictione· Secō
de hebreorum instructione· Tu ād
dominator· Circa primū autem
duo fiunt quia p̄mo agitur ō mo
do afflictionis qua gens chana
neorum fuit flagellata· Secundo
ostenditur q̄ illum modum diui
na potencia non fuit necessario li
mitata· secunda pars ibi· Non q̄
impotens· Circa primum duo fi
unt quia primo ostenditur bonī
tas diuine castigationis ad oēs
peccatores generaliter· secō ad ca
tholicos specialiter· secunda pars
ibi Illos enim antiquos· Circa p̄
mum in lectione hodierna duo fi
unt· quia primo agitur de diuā
dulcedine quā influit mentibus
iustorum· secundo de mira man
suetudine quam ostendit in cor
reptione malorum· secunda pars
ibi Ideoq; hos qui exerrant par
tibus corpis a de quib⁹ ac̄· Cir
ca primum dicit sic· O q̄ bonus a
suauis ē domine spiritus tuus in
nobis Vbi diuine bonitatis dulce
do commēdatur ex signo magne
admiacōis· O ex nō ḡndis itēcōis

294
Ca' 17

q̄ ex vocabulo summe pfectionis
bon⁹. ex verbo mire dilectionis: su
auis. O sm Pristianū ⁊ Papiam
aliquādo est nomē littere: aliq̄do
est interiectio: aliq̄ndo est aduer
bium. Si est interiectio: est inter
iectio qn̄q̄ dolentis. vt o in q̄nta
miseria sum⁹. Rn̄q̄ est interiectio
admirātis. vt o rem mirabilem.
qn̄q̄ similiter est aduerbiū. ⁊ di
uersas habet significacōnes. Est
em̄ aduerbiū vocandi vt o regīa
Admirandi. vt o q̄lis facies. In
dignādi. vt o tēpora. o mors. Op
tandi. vt o assis. Exhortandi vt o
fugite. Rn̄ vero profertur cum spi
racōne ⁊ motu: sic est interiectio.
Quādo seq̄tur accusatiu⁹: est adū
bium. vt o condicōem miseriam
In ꝓposito est interiectio vel adūbiū
nō est cura ⁊ est nota magne ad
miracōnis. q̄ est nota grādis in
tencōnis Juxta illud p̄s. O q̄ mg̃
na multitudo dulcedinis tue dn̄e
Bon⁹ est vocabulum diuine pfec
tionis Luce. 18. Nemo bon⁹ est ni
si solus deus. Suauis est verbuz
mire delectacōnis In p̄s. Gustate
⁊ videte quoniā suauis est domi
n⁹ Vult ergo dicere deo regraciā
do q̄ mirabiliter: q̄ ineffabiliter
spūs su⁹ ⁊ benig̃tas sua est mag
na in nobis id est iudeis. In p̄s
Nō fecit taliter om̄i nacōni. vel in
oībus sm aliaz litteram. quia in
p̄s. Suauis est domin⁹ vniuersis
⁊ miseracōnes eius sup oīa opa
ei⁹. Sic ḡ patet diuina dulcedo in
oībus creaturis generaliter. sed
specialiter mansuetudinem decla
rat in correptione maloꝝ quos ta
mē posset affligere ⁊ annichilare
si vellet vel in infernum detrudere
corripit āmonet ⁊ alloquit vt re
linquāt maliciā suā ⁊ redeant ad
eum p penitētiam. Et hoc ē quod
subdit. Idōq̄ videlicet quia tāta
est in te suauitas bonitatis. Circa
hos qui exerrāt peccādo scz ptib⁹
corporis id est particularit ⁊ pau
latiue ⁊ de quib⁹ peccant id est de
peccatis: admones p predicacōez
exteriorem tuam ⁊ allo q̄ris per in
ternam inspiracōnem: vt relicta
malicia credāt p fidem operātem
p dilectionem in te domine q̄ eos
ita dulcit reuocas ab errore. Sua
uis est domine spūs tu⁹ Quāuis
homo certitudinalit expiri nō po
test se spm̄ sanctum habere: sicut
nec p̄t se scire esse in caritate scd̄m
scōs. tria tn̄ sig̃ p̄t hō habere sm
q̄ verisimilit p̄t conicere se spūm
sanctū habere p grāz. Et accipiū
tur ista tria sig̃ sm triplicē speciē
in q̄ legim⁹ spm̄ sāctuz apparuisse
Apparuit ei in specie nub̄ sup xp̄z
tn̄sfiguratū. In specie colūbe bap
tisatum. In specie ignis sup apl̄o
rū collegiū ꝯgregatū. Primū sig
nū ē habūdantia lacrimaꝝ. ⁊ ido
apparuit i specie nubis. Nubes ei
fundūt fluuios sup t̄ram. ⁊ spūs
sanct⁹ irrigat mentē deuotā quā
inhabitaē dig̃tur fluuio lacrima
rū. Vn̄ Gen̄. 1. 82. Rd spūs dei fere
bat sup aq̄s. Et in p̄s. Flauit spi
ritus ⁊ fluent aque Rō. 8. Ipē spi
ritus postulat p vobis gemitib⁹
inenarrabilib⁹. postulat ⁊ postu
lare nos facit sm Glosam Bern̄r
di sup Cant. Lacrime penitētium
vinum sunt angelorum: quia in
illis dulcor vite: sapor g̃cie: gust⁹

ibulgencie sanitas ꝛ deuotionis mino
cēcie·ꝛ eō filiacōis iocunditas et
serenate consciencie suauitas· Se
cūdū signū est dimissio iniuriarū
a ideo apparuit in specie columbe
que fellē caret Vnde quando hō i
uenit se paratū a benignuz ad di
mittendum iniuriam sibi factam
euidens signū est q̄ spiritum san
ctum habet cum quo nullū odiuz
stare potest cum sit amor· odium
namq; animaz inflat indurat a a
maricat Sed spiritus sanctus per
oppositas condiciones describit
Nam comparatur rori vnctioni a
melli Inquantum enim cor inflā
matum refrigerat dicitur ros Ecci·
18·Nonne refrigerabit ros· Vnde
petit ecclesia q̄ corda nostra spiri
tus sancti mundet infusio a sui ro
ris intima aspsione fecundet Inq̄
tum vero cor odijs induratuz mol
lificat dicitur Johis 2· Vnctionē
habetis a sancto a nostis omnia·
Quia vero cor amaricatum dulco
rat dicitur mel·ecci·2ę· ¶ Spiritus
me? super mel dulcis·nec iuuat
hominem pacem fictam pretende
re in verbis a odium celare in cor
de quia fictōnem talem detestatuz
spiritus sanctus Sapiēcie primo
Spiritus enim sānctus disciplime
effugiet fictum· Tercium signuz
est desideriuz supnōrum·et idō spi
ritus sanctus apparuit in specie ig
nis· Sicut enim ignis naturaliter
tendit̄ furſum a se celo coniungit
Ita spiritus sanctus corda illoz
accendit furſuz eleuat ut terrena
fastidient a celestia desiderēt Eze·
8·eleuauit me spiritus inter celuz
a terram· non dixit posuit me in ce
lo quia ibi tantum sunt boni· nec
dixit posuit me in terra q̄ ibi ma
nent aua·Sed dixit eleuauit me
inter celum a terram· ¶ Quia ibi
debent esse fideles xp̄iani·Cuius
ratio est quia habent aliquando
ascendere versus celum celestia cō
templando a aliquando versus ter
ram proximoz vtilitatib⁹ ministrā⁹
¶ Dubitacio literalis· Vtrum gra
cia spiritus sancti detur necessario
homini se quantum potest ad gr̄ā
ciam preparanti· et videtur q̄ nō
quia cuicumq; deus dat gratiaz
gratis dat eam a libere ex sola mi
sericordia· Igitur quantumcuiq;
disponat se homo est in libera dei
voluntate dare sibi gratiam vel nō
dare· ¶ Item homo comparatur
ad deum sicut lutum ad figulum
Libere· decimo octauo Sicut lutum
in manu figuli sic nos ma· in· do·
is· sed lutum q̄tumcumq; sit bene
preparatum non accipit formam
a figulo ex necessitate· Igit̄ nec ho
mo gratiam a deo q̄tumcumq; se
preparet· ¶ Ad oppositum est glo
sa super illud Rō· quinto Justificati
per fidem pacem habeamus· Et
est Augustini Deus recipit confu
gientes ad se aliter esset imq̄tas
in eo Sz impossibile ē q̄ i deo sit im
q̄tas & impossibile ē q̄ nō recipiat cō
fugientes ab se & confugientes ad deuz
necārio seq̄t̄ grām· 1· Apo c· 3· Ego
sto ad ostiū a pulso si q̄s audierit
mi intrabo ad eū a cenabo cū eo Sz
iste q̄ disposuit se faciēdo id q̄d i eo ē
capit sibi & intrat necārio Cōfitetur
q̄ isto capiēte sibi aut intrat aut nō i
trat Si nō intrat & frustra pulsat
q̄d impiuz est dicē Si intrat & dat

Item Anselm⁹ de casu dyboli c. 3 dicit q illa est causa qre de⁹ dyabolo nō dedit grām a pseuerātiā qa ipse noluit accipere. Vñ nō iō nō accepit dyabolus pseuerantiam: quia de⁹ nō dedit: ꝫ ido deus nō dedit quia ipse nō accepit: qa quicumq se parat vt accipiat necessario recipit. ¶ Ad dubitationem dicēdum q ꝑdaz est necessitas coactōnis a ꝗdam est necessitas infallibilitatis. Necessitas coactionis nullo modo cadit in deo. necessitas vero infallibilitatis cadit in deo ex promisso suo a pacto siue lege statuta. a hec nō est necessitas absoluta sed necessitas ꝯsequntie. Vnde nō stat cuz lege statuta q viator faciat quod in se ē disponēdo se ad grām quin habeat grām. posset tamē deus mutaē legem circa aliam psonaz si vellz est talis ꝗntumcumq se disponēt nō haberet: quia dispositio hominis nullam causalitatez habet respectu gracie de necessitate. sed tātum de congruo: quia gracia excedit omnē operationē naturalem nec est possibile q homo mereat ꝑ quodcumq opus naturale morale puta graciam de condigno. ¶ Ad racōnes in oppositum Prima dicēdo q ex misericordia a gracia sua ꝑ tanto: quia talem legem misericordie statuit a obseruat. ꝫ statuta lege necessario dat graciam necessitate consequētie ¶ Ad secundum quamuis simus sicut lutum p comparacōem ad deum aliquo modo. nō tamē similitudo tenet in ommb⁹: nec est pactum inter artificem a lutum. a dato q foret artifex posset frangere pactum: pacti lege manēte. qō nō potest deus pacto suo manente. nec lutum potest aliquid apud artificem ꝑmereri: nec de cōdigno: nec de congruo In hac tñ qstiōe magis pie q̄ loyce ē loqndum

Lcio. 12a

Illos em̄ antiquos habitatores terre tue sācte qs exhorruisti qm̄ odibilia tibi opera faciebāt ꝑ medicamina a sacrificia imusta a filioz suoz̄ necatores sine misericordia. a comestores viscerū hominū a deuoratores sāguinis a auctores parentes animaz̄ imaculataz̄ a medio sacramēto tuo voluisti ꝑdere ꝑ man⁹ parentū nroz̄ vt dignā ꝑ cipient pegrina cōem puerozz̄ dei q̄ tibi omniū cariores ē terra. ¶ Declarata dīna castigacōe ad ōnes peccatores generaliē: q oēs corripit: admonet a alloquiē vt relim quāt malicīā. In hac ptē ostēdit dīnā clemenciā in castigacōne illaz̄ gentiū qs de terra sācta expulerūt filij israhel specialiē. ¶ Et circa hoc duo facit. Nā ꝓmo replicat pumēdoz̄ pcūsitatez. Secundo explicat dei pumētis pietatez. ibi Sz in hijs tamq̄ im. Et tercio recapitulat dī miserentis equitatem. ibi. Cum g̃ sis iustus. ¶ Circa ꝓmū im explicādo pumēdoz̄ pcūsitatem ꝗnq̄ fiunt in lectione hodierna. Nā ꝓmo ostēditur q̄ erant puniendi. Secūdo qre erāt pumēdi. Tercio qūo erant puniendi. Quarto ꝑ quos erāt puniendi. a ꝗnto ad qd erant puniendi. Primo g̃ ostendit q̄ fuerūt qs de⁹ puniūt in aduentu filioz̄ israhel in

terram sanctam. Et quantum ad
hoc dicit Illos enim antiquos ha
bitatores sancte tue terre. Vbi
notandum q septem gētes que
a terra sancta eiecte fuerunt suis
nominibus computantur Deut°.
septimo videlicet. Ethei. amorrei.
chananei. et pherezei. euei. et ge
buzei. ⁊ gergezei. Quare autem
eiecte fuerunt dicitur in litera sta
tim quos inquit exhorruisti id est
abhominabiles habuisti. q̄niam
odibilia fūt t̄ opa q̄ faciebant Et
quo.s Certe peccauerūt in deum pec
cauerūt in ꝓximū In deum pecca
uerūt contra sūmā veritatem. con
tra sūmam maiestatem. contra
sūmaz bonitatez Peccauerunt cō
tra sūmam veritatem indulgendo
sortilegiis quib⁹ inuestigabant
de occultis ⁊ quib⁹ se dicebāt me
deri infirmis Vnde eoruz sortile
gia vocat hic medicamina q̄ īfir
mitates per sortilegia medebant
sicut nō nulle vetule adhuc facere
dicuntur Contra sūmā maiestatē
deliquerūt quia sacrificia que solū
deo debebant ydol' faciebant et
ideo iniuste ⁊ hoc intelligit quā°
dicit q faciebāt īiusta sacrificia g̃
grauiter peccauerūt in deū Et non
solū hoc immo peccauerūt ī ꝓximū
⁊ maxime in illos quib⁹ ceteris pi
bus magis grati debebant fuisse
videlicet in filijs suis Vnde lr̄a sub
dit q fuerūt filioruz suoꝝ necatores
in ps̄ Immolauerūt filios suos ⁊ fili
as suas demoīb⁹ Ecce q̄ difficile fu
it colere demones qui iubebāt si
bi filios a patrib⁹ immolari ⁊ hoc
fecerūt isti gentiles sine mīa. Vñ
non interfecerūt filios suos ut īmo
larent demonib⁹ immo cuz gau
dio ⁊ hilaritate hoc fecerunt. Et iō
licera dicit q fuerunt filiorum su
orū necatores sine misericordia Et
non solum occiderunt filios immo
visceā id est carnes humanas. co
mederunt quarū partem deo sacri
ficauerūt comburendo partem co
mederunt masticādo sicut iudei de
suis sacrificiis faciebant Et hoc est
quod subdit. ⁊ viscerum comesto
res ⁊ nominant viscera ad ostēdē
dum crudelitatem eorum quia po
test esse q interiora humana sic
pulmonem ⁊ epar ⁊ renes come
derunt Ouidius metha. 14. Heu q̄
tuz scelus est in viscera viscera cō
di. Congestoq̄ auidum pingues
cere corpore corpus O q̄ crudele ē
in viscera viscera condi et etiam
in sanguine Vnde subdit Deuoā
tores sanguinis Et hoc super om
nia sectam eorum reddit detesta
bilem q erant auctores pntū ani
marum inauxiliatarum litera est
obscura sed vult dicere q illi qui
fuerunt parentes animarum īau
xiliatarum id est hominum occiso
rum sine auxilio ⁊ defuerunt a uc
tores iubendo ⁊ ordinando de mor
te eorum. ita q ipsimet parentes
vite fuerunt auctores mortis Et
hoc est quod dicit q fuerunt iu
bendo ⁊ ordinando ipsam mor
tem filiorum ad sacrificium deo
rum suorum. Ipsimet inq̄ paren
tes. carnaliter animarum inau
xiliatarum id est hominum dere
lictorum sine auxilio. Peccauerūt
ergo tam in deum q̄ in proximū
Et sic patet qualiter deleri debe
bāt Sz quo.s Certe p occisionem

291

a expulsionē a t̄ra illa sācta in q̄
filiꝰ dei erat nascituꝰ · victurus · a
moriturꝰ · ꝓpter qd̄ illaꝫ sacrā no-
mīat Vñ subdit sic lr̄a a medio sa-
c̄mento tuo sic voluisti ꝑdere. Ter-
ra em̄ sancta sacramētū dicet̄. Est
em̄ sacramētū gn̄alit̄ loquēdo sa-
cre rei signū · qr̄ ḡ illa terra figura-
bat ecc̄iaꝫ militantē a etiā trium
phantē. Et qr̄ xp̄s in ea sac̄mēta
noui testamēti instituit fuerat cō-
stitutꝰ · merito sacramentū voca-
tur · mediū vero sacramētū quia ī
medio mundi poīta ē. Sꝫ ꝑ quos
fuer̄t delendi. Certe dicit Salomō
ꝑ manꝰ ꝑntū nr̄orū · qui sub Jo-
sue intrauerant terrā ꝓmissiois
Josue · ii · Justū em̄ fuit ꝙ cultores
veri dei: cultores demonū suparēt
Et ideo subdit quinto causaꝫ ad
quid expulsi fuerūt ut viꝫ · dignā
ꝑciperent ꝑegrinacōem puerorū
dei id est Abrahā Isaac a Jacob
qui in terra illa fuerūt peregrina-
ti a quibus terra sancta fuerat re-
promissa · que tibi deo omnium
est carior t̄ra · Primo quia ibi ha-
bitauerūt sancti patriarche tam
q̄ peregrini · Secūdo quia ibi xp̄s
conceptus est natus cōuersatus
docuit: mortuus est resurrexit: as-
cendit in celum a ibi iudicaturus
est viuos a mortuos · In p̄s · Bene
dixisti domine terram tuam Illuc
adhuc per discrimina multa ad
uocatis trāsitur vbi mori nō time-
tur Ibi per martirium ad terram
viuentiuꝫ ascenditur · Cara est ḡ
deo terra illa racōne creacōis · Ca-
rior racōne recreacōis · Carissima
racōne figuracōnis vt dignā acci-
perent vel ꝑciperent peregrinacō-

Collō

nem puerorꝫ dei · Cum vita cristia-
na peregrinatio quedā sit versus
patriam nobis promissam neces-
se est ꝙ cristianus condicōnes pe-
regrini habeat eundo a redeundo
Peregrinus autē tria seruat: tria
vitat a tria reportat · Seruat pere-
grinādo ista tria · Cotidie socios
malos vitat: cotidie computat co-
tidie terminuꝫ recogitat · Primo
ergo hoc maxime habet in corde
ꝙ nō intrat peruersam societatē
quia hoc est sūme periculosuꝫ sibi
Aliqui enim sunt prodiciosi: aliq̄
nimis sumptuosi a aliqui nimis
accidiosi a isti omnes impedirent
eum · Isto modo moraliter cristi-
anus cauere sibi debet ne malorꝫ
societate turbet̄ a bona vita · Non
habeas societatem cum demone
quia est prodiciosus: nec cuꝫ mū-
do: quia est nimis sūptuosus: nec
cum carne quia est noster hostis
a nimis accidiosus · Secundo pe-
grinus cotidie computat a eodeꝫ
modo bonꝰ cristianꝰ cotidie vitaꝫ
suam examinat · Vnde Seneca de
trage · libro tercio versus finem ·
Cotidie animus ad racōnem red-
dendam vocandus est · faciebat
hoc sextimꝰ noster vt consūmato
die cum se ad quietem nocturnā
reposuisset interrogaret animum
suum quod hodie malū tuum sa-
nasti: cui vicio obstetisti: qua ꝑ
te melior factus es · Tercio pereg-
nus cotidie de t̄mino recogitat et
nos semper de patria cogitare de-
bemꝰ Augꝰ In hostili em̄ t̄ra dul-
cis ē recogitatio p̄rie · In p̄s · Heu
me qr̄ incolatus meꝰ ꝓlongatus
ē · Sic recogitauit Paulꝰ t̄im suū

qn̄ dixit. Dissolui enī cupio ⁊ esse
cum xp̄o mlto meliꝰ ē. Scdo pere
grinꝰ tria vitat quantū ē sibi pos
sibile thesauri sui ostēsionem hos
pitis deceptionē ⁊ suijpsiꝰ nimiaꝫ
oneracionē. Istomō modo deuo
tus xp̄ianꝰ vitat semp ostensioēꝫ
suarū virtutū p iactanciā qn̄ pociꝰ
eas occultat p humilitatē Grego
riꝰ depredari desideāt qui thesau
ruꝫ in via publica portat Scdo vi
tat hospitis decepcōnē. hospes nr̄
⁊ hostis mundus ē qui sicut hos
pes gratissimū vultū facit lcīster
nia honestissima demōstrat ⁊ bo
na ꝓpinat. sed in fine pcissime et
strictissime cōputat nec hominē
secū qui cq̄ asportare pmittit. Ter
cio pegrinꝰ vitat suijpsiꝰ nimiaꝫ
oneracionez quantū minꝰ potest
secū portat de vestibꝰ ⁊ alijs qui
buscumq̄. Eodē modo xp̄iani deuo
ti dicunt cum Aplo. habentes ali
mēta ⁊ quibꝰ tegamur hijs cōtē
ti sumꝰ immo pecuniā suā ipsi nō
portant interdū sed mercatoribꝰ
eam in patria sua tradunt ut ab
alijs eiusdē societatis mercatori
bus tantum recipiāt in patria ad
quā vadunt Sic etiā prudentes cr̄s
tiani diuicias suas elemosiās ero
gando pauperibus tribuūt in pre
senti. Hij enī sunt mercatores celo
rū ⁊ securitatē ab eis habent litte
ras xp̄i euāgelium videlicet q̄ tā
tundem immo centuplum in celo r̄
cipient Tercio pegrinꝰ tria r̄por
tat quando in patriam suaꝫ redit
de peccatis indulgenciam. ab ami
cis reuerenciā. ⁊ deinceps quiescē
di licenciam Sic etiā xp̄ianꝰ deuo
tꝰ rediēs versus patriā celestez in
morte gaudet quia secuꝫ portat in
dulgenciā peccatoꝝ ⁊ recipit ab a
micis reuerēciā. Solent enī amici
hominis venientis de pegrinacō
ne sibi processionaliter occurrere
⁊ in domum suaꝫ deuote deducere.
Eodem modo in morte scōrū redeū
cium de pegrinacōe mundi occur
rūt sancti angeli sicut pie petit ec
clesia Subuenite sancti dei occurri
te angeli domini suscipientes ani
mam eius. offe. in cōspectu altissi
mi ⁊ tunc est in domo sua Et tunc
consequet̄ post labores ꝑpetuaꝫ q̄
escendi licentiam Apoc. 14. Amo
do iam dicit spūs ut requiescant
a laboribus suis. ⁊ hij condignam
pegrinacōez faciēt puēoꝝ dei.

Lectio 148.

Sed ⁊ i hijs tq̄ hoībꝰ pe
pcisti ⁊ misisti ancessores
exercitꝰ tui vespas ut illos
paulatī extmīarēt. nō q̄ ipotens
in bello eras. subicē ipios muscis
seuis. Aut vbo duro sil̄ extmīare
s ptibus iudicās dabas locū pei
tētie nō ignorās. qm̄ iniq̄ ē nacio
eorū ⁊ qm̄ n̄ poterat mutal cogita
cō eorū i ꝑpetuū. semē ei illoꝝ eāt
maledictū ab inicio. ¶ Declarata
chananeorum multiplici peruer
sitate ꝓpter quam merito destrui
debuerunt In hac pte prosequit̄
de dei circa eos pietate non obstā
te tanta eorum pūsitate. Fuit au
tem diuina pietas in hoc mirabi
lis et laudabilis circa eos q̄ nō
subito. sed paulatiue ⁊ per par
tes eos deleuit vt semper relinq̄
retur penitencie locus hijs qui
superfuerunt. Ex alia enim par
te deleuit eos ⁊ hꝰ modo cōfueto

a miro vt eorum delectō merito appa
reret. nō hominis opus sed dei. et sic
tam ex successiua exterminacōne quam
ex incōsueta vlcōe materiā habe
rent penitētie. Fiūt igitur circa istud
tria. Primo narratur diuina pietas
in parcendo. Secūdo excusatur eius
potestas in puniendo. Tercio re
plicatur malorum puersitas in obsti
nacitate resistendo. Secūda pars i
Nō ignorās. ¶ Circa primū pie
tas dei puniētis declaratur in tribus
quia punuit eos misericorditer mi
rabiliter et parcibiliter. Vnde dicit
Sed in hijs viz ātiquis habitato
ribus terre sancte nō obstāte eorū
multiplici malicia tamquam homini
bus pepercisti. tamquam hominibus
vel ad ymaginē tuam factis vel tā
quam fragilibus Gen. 6. Nō permane
bit spūs meus in homine in eternū
quia caro est. Secundo punit eos
mirabiliter et ideo subdit. Et misis
ti ancessores exercitus tui vespas
Ad lrām dr Josue. 24. Misi ante
eos scrabones et eieci eos de locis
suis secundum ysidorum. 12. Ethimol. c. vl.
Apes proprie vocātur orte de bobus
carbones de equis: fusci de mulis:
vespe de asinis. Dicuntur āt crabo
nes a cabo vel caballo: quia de putre
factōne cadaueris caballi oriuntur
sicut apes de putrefactōne carnis
bouine: quamuis nō omnes apes illo
modo generentur. sed habēt genera
cōnem duplicem viz naturalē per
propagacōnem qua vna generātur
ex alia et per putrefactōnem carnis
iumenti vacce vel bouis et quamuis i
multis libris scribantur scrabones
correctores. tamen Pariēses et Joh.
in speculo ecclesie dicūt crabones

Versus. Cabo caballus erit. sed cabo
nascitur inde. Et declinatur cabo cabo
nis. Idē dt Allexāder nequam. Et i Pa
pi. scribitur per dcōnes incipientes
per cra. Sed tamē secundum Huguici. et
Britonē debet dici scrabo scrabonis
et scarebeus. Huiusmodi autem ve
spas premisit dominus ante exerci
tum suum vt illos paulatim extermi
naret et particulariter. Sic ergo patet
diuina pietas in parcēdo. ¶ Con
sequēter ostenditur eius potestas i
puniendo: quia nō est concipiēdum
quod deus qui est infinite potētie nō a
liter quam per minima animalia eos po
terat occidisse: vel immittēdo bes
tias seuas: vel immediate sua propria
a iussione. sicut superius de egipcijs
dcūm fuit. Et hoc est quod dt. Nō quia
impotēs in bello eras subicere im
pios iustis. sed partibus vel per partes
iudicās vel iudicij vindcām exercēs
dabis locū penitētie ipsis qui re
linquebātur Tercio item replicatur
malicia punitorum. et simul cum hoc
excluditur quedā dubitatio quam pos
sit suboriri in hoc quod dcūm est quod de
us dedit eis locum pēitentie qua
si expectās et temptans an vellēt
pēitere. Possit aliquis querē. Nū
deus nesciuit quid volebāt facere.
Et respondit lrā quod sic. Sciuit enim
quod ipsi persisterent in malicia. Et
tamē quātum in eo fuit dedit eis
occasionē maliciā dimittendi. vt
ostēdatur quod nō ipso impellēte ma
li facti sunt. sed ipsis intelligentibus
et eo permittēte nō compellēte. Et iō
subdit. Nō ignorās quoniā iniqua
est natio eorum quia ipsi ab ipsius nati
uitatis inicio. in malicia fuerūt a
suis progenitoribus educati et ideo fuit
quasi naturalis

q̄si naturalis malicia ipsoꝝ. Con
suetudo est q̄si altera natura Et qꝛ
qd nāle ē difficile tollit Sciebas
q̄ n̄ poterāt imutari. difficile pote
rat mutari cogitatio illoꝝ in ꝑpe
tuū Jhere. 13. Si mutare pōt ethi
ops pellem suā ⁊ pardus varieta
tes suas ⁊ vos poteritis bn̄facere
cū didiceritis malū. Semē em̄ illo
rū maledictū erat ab inicio qꝛ ad
litterā de Chayn filio Ade q̄ ab i
icio. ab ātiquo maledcūs extitit
descenderūt. dicit Glosa hic. q̄ ex
quo ipsi erāt q̄daꝫ praua q̄litas
in ipsis: erat maledcōne digna ⁊
forte intelligit de q̄litate q̄ dicit fo
mes vel ꝓnitas ad peccandū. da
bas locū ad penitētiā. Omne tem
pꝰ est nobis datū ad merendū l̄
penitēduꝫ. Et si ē momētū sine me
rito l̄ pn̄ia exiget a nobis tamq̄
vtilit ꝯcessum ⁊ inutiliter ꝯsump
tum Eccl. 14. Nemini mādauit deꝰ
impie agere ⁊ nemini dedit spaci
um peccādi: q̄n pociꝰ ꝓ q̄libet hoi
ne dici potest deo Qm̄ dabas locū
pn̄ie. Vbi notandū q̄ sicut di Collo
ctum fuit in penl̄tima lcōne capi
tuli precedētis q̄tuor sūt pn̄ie icita
menta: q̄tuor pn̄ie impedimenta:
q̄tuor pn̄ie documēta ⁊ q̄tuor emo
limenta. De duobꝰ p̄mis q̄terna
riis dictū fuit ibidē: de duobꝰ resi
duis hic est dicēdum. Quatuor g̊
sūt documēta pn̄ie vtilit ꝑagēda
viꝫ sollicitudo t̄cogitacōnis: ama
ritudo ꝯpunctōis: plenitudo cōfes
sionis ⁊ fortitudo satisfactōis. Pri
mo g̊ ad hoc q̄ pn̄ia de peccatis v
tiliter inchoetur necessaria est p̄
cogitacōis sollicitudo. Quis enim
p̄positus l̄ baliuꝰ q̄ bona alicuiꝰ
domini expendisset ꝑ mensem p̄
sumeret ꝯputum facere sine p̄me
ditacōne sollicita. Pctōr autem
multa bona recepit dispensāda bō
grē: bona nature ⁊ fortune. ⁊ om
nia ista male cōsūpsit ꝓ maiori ꝑ
te. Qūo igit sbito ⁊ ex improuiso
ad cōfessiōis ꝯputum se audebit
igerere. Nota medicina purga
tiua p̄supponit p̄ꝑatiuā. Prepa
tiua ē ꝯtritio ⁊ p̄cogitacō. Purga
tiua ē ꝯfessio. 1. Re. 2. Deꝰ sciaꝝ doi
nꝰ ē ⁊ ipsi p̄ꝑant cogitacōnes. Et
1. Corinth. 4. Expurgate vetus fer
mentuꝫ. Et ideo dixit signāter Eze
chias ysaie. 38. Quid dicaꝫ ā q̄d
respondebo t̄ cū ipse fecerim. Tot
viꝫ errōes cogitando: loq̄ndo ope
rādo ⁊ omittendo. Et respōdit Re
cogitabo t̄ omnes ānos meos in a
maritudine aīe mee. Sed huiꝰ cō
trariū ꝯmunit fit. p̄sumunt enim
nōnulli in dimedia hora cōfessio
nem facere ꝓ qua vix sufficēt sep
timana si esset bn̄ examinata: nō
interrogāt: nō examināt semetip
sos p̄ manibꝰ. ⁊ ideo nō possunt
itegre penitere Jhere. 8. Nullꝰ est q̄
agat penitētiā sup pctō suo dicēs
Quid feci. Cuiꝰ oppositū fecit p̄s
dixit inq̄. Confitebor aduersum
me iiusticiā meā dn̄o Glo. dixi id
est priꝰ deliberaui apud me. hec. s.
q̄ ego ꝯfitebor aduersū me. Mlti
cōfitentur iniq̄tatem suā. s̄ aduer
sus deum. Rn̄ enim inueniūtur in
peccatis: dicūt Nō feci hoc ā non ē
hoc peccatum s̄ deꝰ voluit. Alij di
cūt Fatum michi fecit: Stelle mi
chi fecerūt ⁊ ita ꝑ circuitum nitun
tur venire ad accusandū deū. Stel
las enim ipse fecit ⁊ ordinauit ⁊

ita per eos volunt ostendere quod deus
fecit vt peccarent Sed vere penitēs
dicit Ego peccaui non fatum·non
fortuna·non dyabolus me coegit
sed ego persuadenti consensi Hec
glosa· Vere igitur penitentes pre
cogitant et deliberant quomodo
possint semetipsos accusare·false
penitentes deliberāt quomodo pos
sent deum accusare· ¶ Secundo de
bet penitentia in se habere amaritu
dinem compunctionis· exemplo
Job dicentis Loquar in amaritu
dine anime mee dicā deo Noli me
condemnare Mulier bene cōcipit
fetum sine dolore naturaliter· sed
numquam fuit mulier que peperit sine
dolore nisi vna virgo beata mira
culose Anima quando peccat con
cipit fetum a dyabolo et hoc sine do
lore immo cum delectatione pecca
tum concipit·parit autem cum cō
fitetur et prodit in luce peccatū suo
confessori/ et hoc nō potest esse sine
dolore contritionis et penitentie Jo
h·decimosexto· Mulier cum parit
tristiciam habet·Sed mulier cum
parit seu parturit dolet amarissiē
cum peperit gaudet et se sentit alle
uiatam· Ita persona grauida pec
cato ante confessionem et tempoē
confessionis tristis est et amara·
sed confessiōe finita videtur quasi
liberata et letificata· Vnde omnis
homo post confessionem sentit se
alleuiatum a pondere peccati existē
te Judith octauo· Quia paciens
est dominus peniteamus et eius i
dulgentiam fusis lacrimis postu
lemus· Et sicut nulla mulier quantū
cumque nobilis et delicata sit potest
euadere quin indigeat aliqua ob
stetrice et quin ostendat se alicui
obstetrici velit nolit Ita nulla per
sona est ingrauidata peccato quin
aliquo homine indigeat pro con
fessore suo Juxta illud Jacobi quin
to· Confitemini alterutrum peccata
vestra et orate Et qui istum dolorē
vel amaritudinem nunc recusant
multo maiorem experient dolorem
quando suum peccatum coram to
to mundo ostendent facientes pe
nitentiam· sed non fructuosam·
Sapientie quinto dicent intra se
penitentiam agentes et pre angū
stia spūs gementes Hij sunt quos
aliquando habuimus in derisum
Tertio debet penitētia habere ple
nitudinem confessionis vt non sit
ꝯpilata nec abbreuiata nec coloā
ta nec excusata nec depicta nec di
minuta sed plena debet eē sufficiēs et to
tal' sudor vniuersal' ī īfirmo ē signū
saītatis Sed quando vnū mēbrum sudat et
aliud manet siccū signū ē īfirmita
tis et nō ꝯualescētie Et eodē mō ꝯfes
sio si ē plēa sig̃ficat saītatē sed dimi
nutata signū ē īfirmitatis sic aliq̄
cōfitent de gula et luxuria de rapīa
et ira nichil Apoc·3· Nō īueīo opa
tua plēa corā deo meo· In mēte g̃
habe q̄lit acceperis et audieis et ser
ua et age pn̄iam· Vincencius in spe
culo naturali narrat de quodā pis
ce marino q̄ centipes dr a multitu
dīe piscium· Iste piscis cum ha
mum piscatoris senserit suis visceri
bus inherere et timore mortis īminē
tis viscerā sua q̄dā īdustria natuā
li effundit et hamū euomit et iterum
viscera sua resumit et sic mortē eua
dit Hamus dyaboli est peccatum in
fra delectacōnem sicut infra escam

subtiliter in lo tum. Homo hão capitur: quãdo pter delectacõnem peccatum cõplectitur. Eccl. 9. Sicut pisces capiuntur hamo: aues cõprehendunt laqueo: sic cõprehendunt homines tempore malo. Hamus iste viscera torquet: qñ peccatũ sciãm remordet. Ergo sumũ remediũ ẽ tunc hamum cũ visceribus a cũ circũstãcijs p confessionẽ effundere cora deo. Juxta doctrinam Pss Effundite cora illo corda vestra. a postea ipsius lotum a abluitum per penitentie sacramẽtum resumamus: a sic recuperabimus salutem. Juxta illud ad Rõ. 18. Ore autem confessio fit ad salutẽ. Secunda ad Cor. 1. Que enim scõm deum tristicia ẽ: penitẽtiã in salutem stabilẽ operat. Quarto prientia debet habẽ fortitudinem satisfactiõis: vt hõ nõ se fingat debilẽ vel infirmũ ad faciendũ satisfactionem pro peccatis suis. Sed narrat Ambro. in exam de opere. 6. diei q elephas ẽ tante fortitudis q sufficit turrim ligneã cũ militis armatis portare: tante audacie q nullo clipeor terrebat obiectu: aut aliq militũ constipacõe terrẽt. mirabile tamẽ timet murez. Moraliter sic est de multis q ad opa mũdi pro lucro vel gla temporali iuenunt fortissimi. Jeiunãt: vigilãt: trãseunt maria: fatigant a fastigiunt: ꝙ ad faciendũ vnã modicã penitenciaz pro peccatis suis timent. In Pss Tremidauerũt timore vbi nõ erat timor. Huic oppositum suadet euãgelium Lu. 7. Facite fructus dignos pnie. Exemplũ de magdalenã de q Greg. in omelia. 33. Quot habuit in se materia oblectamẽta: tot de se iuẽit hostia. Conuertit ad numerum virtutum: numerum criminum vt totum seruaret deo in peitencia q quid ex se deum contempserat in culpa.

Lectio centesimaquadragesimanona.

Dic timẽs aliquẽ: veniã dabas peccatis eor. Quis ei dicet tibi. qd fecisti. Aut qs stabit cõtra iudiciũ tuũ. Aut qs ira tui vincet vindex impietatis. Aut qs tibi iputabit si perierint nacões quas tu fecisti. Nec ei est alius deus q tu cui cura est de oibus vt oẽs iudices quẽ nõ iniuste iudicas iudiciũ. neq rex: neq tirannus in conspectu tuo insurgent de hijs: quos posuisti. Quia impunitõe a deletiõe chananeor de dominio terre promissiõis: deus potest misericorditer: inabilitate particulariter eo q nõ statim omnes deleuit sed aliqs deleuit vna vice: a alios reseruauit vt penitirent si vellent. Potest ei deo fieri triplex mala cogitacio fieri. Vno mõ dici q deus sic eis pepcit ex impotentia. Potest etiam dici: q deus sic pepercit ex nescientia vel ignorãtia. Potest tercio dici q deus sic pepercit ex timore vel reuerentia alicuius superioris: qsi deus non esset iudex supremus. Que prime interpretationes reprobate sunt in lectiõe precedenti. Et ideo stat modo reprobare terciam a ostendere q deus ex mera sua benignitate a iusticia non ex timore alterius sic eis pepcit a paulatim destruxit. Et circa hoc tria fiunt. Primo premittitur conclusio. Secundo subiungit probatio ibi Quis enim dicet tibi quid fecisti. Conclusio est ista q deus

debit remam & locum & tempus re
nie si voluissent: ex sola benignita
te sua: non ex timore Et hoc est qđ
dicat. Nec timens aliquē: veniam
dabas peccatis eorum Cuius pro
batio patet per exclusionem qua
tuor: que solent in iudiciis quā
doq; inueniri Solent enim iudices
interdum declinare a rigore iusti
tie: aut propter supiorū iudiciorum
reuocationes aut propter interpo
sitas appellationes: aut propter se
quentes psecutiones Dz nūl istorū po
tuit in deo causare timorem. quia
ipse est iudex supremus. Vnde bt
sic Quis enim dicet tibi qđ fecisti
reuocando viz sententiam a te da
tam. & q. diceret Null⁹ aut quis sta
bit contra iudicium tuum: inter
ponendo appellationē & Aut quis
in conspectu tuo veniet vindex in
quorum hominum. & q. d. Quis pre
sumet irritare tuum iudicium: ne
sortiatur effectum per iudiciariaz
executionem vt vindicet penam il
latam per te in quis hoibus. & qua
si diceret nullus Aut quis tibi im
putabit si perierint naciones qs
tu fecisti. persecutiones tibi postea
vel molestias inferendo. & qr nullus
Job quinto Si subuerteit omnia
q in vnum cartauerit: quis cōtrā
dicit ei & Rō aūt quelibet causa ti
moris a deo excludat patet sic. Nā
ipse solus est deus iudex suprem⁹
a dispositor omnium rerum a hoc
est qđ subdit Nec enim est alius
deus qr tu. cui cura est de omnib⁹.
Si arguatur contra hoc. i. Contra. g.
dicitur q non est deo cura de bob
dicendū q est cuā prouidentia ge
neralis per conseruationem rerum
in suo ee a cuā particularie spālis p do
ctrine informationē. Prima ē de oib⁹
nō secūda: & tm de hoibus: vt oīa
das qm nō iuste iudicas iubitū
Ista trā dz cōiungi ad oclusionem
principalez p̄missaz in principio
lōis sic. Nec timēs aliquē veniam
dabas pcīs eorū vt oīa das oīb⁹
seqntibus a hystoriā eoz legenti
bus. qm̄ n̄ iuste iudicas iudiciū
& n̄ iuste flagellas a p̄nis malos
Et qr de⁹ ē sūm⁹ iudex. iō oclusitur
correlatiue. q neq; rex q viz iuste re
git neq; tyrān⁹: q p oppressionez
subiectos egit in ospectū tuo mēnt de
hīs qs pdibisti. q. d. nūq; p iqui
ficōez poteis ouici male pmuisse
qs pdē ppter eorum pcata decre
uisti Abac. 1. Ipse de regibz trium
phabit a tirānis iudiciū ei⁹ erunt
Iuxta Iux illaz clausulaz Veiam dabas
pcīs eoz notādū Veiaz pcīi cō
sequmur p p̄niaz cui⁹ q̄tuor fuit inci
tamēta. q̄tuor ipedimēta. quatuor
documenta. a quatuor emolimen
ta. Vbi notandum de vtō. q p
p̄niam xp̄m nobis reconciliamus
angelos letificamus. aīas immo
nosmetipsos reformam⁹ a demo
nes confutamus. Primo xp̄m re
conciliamus Jere. 18. Si p̄niam e
gerit gens illa a malo suo qđ
locutus sum aduersus illā agam
a ego p̄niaz sup malū quod cogi
taui vt facerem ei. Ecce mirabilis
modus reconciliacōis dom̄i tāti
qui vult quasi ad paria iudicari
cuz homine suo suo Vnde ad mo
dum hominis loquitur de seipso
Si ei homo vellet penitere. ipse
vult penitere. hoc est ad modū
p̄nitētis se habere Sic āt nobiles

Impatores pulchrum vindicte genus reputauerūt ignoscere: ⁊ noxijs penitētibus ꝯcedē veniam post reatum. sicut dicit Petrus de vineis in quadā epl'a. ¶ Secūdo angelos letificam⁹ Juxta illud Luce. 14. Gaudiū erit corā angelis dei: super vno pccōre penitētiā agente. Legim⁹ enim. 3. Re. 6. q̄ Sal' fecit angelos fieri in ꝓpiciatorio templi de quibus quatuor ibi legim⁹. Fuerunt enim ymagines ille de lignis oliuarum. Secundo habebant alas expansas. Tercio habebant pedes obliquos ⁊ eleuatos quasi ad ambulandu3 paratos. Quarto q̄ versis vultibus mutuo se respiciebāt Primo fuerunt isti noui āgeli Salomōis de lignis oliuarū: antiquitus fuerant ferrei propter incōpassionem ⁊ duriciam qua hominibꝰ non compatiebantur. Nunc autē de lignis oliuarum. quia misericordes ⁊ pij. Prius habebāt alas dimissas. quia quasi inuite ⁊ cū difficultate veniebant ad homines: sed modo ad nos cito veniūt ⁊ ideo alas expāsas habēt. Olim laudabant deum soli: sed modo in laudādo hominibus se associāt. Olim naturā nostram quasi infirmam despiciebant. modo vidētes ipsam in xpō exaltatam: in stuporē ⁊ admirationem conuertunt. Vnde se mutuo respicere dicūtur. q̄si de natura nostra inouacōe: spālit' āmirātes. Et nota q̄ dixi: pnīa3 agēte. nō dicit pnīa3 cogitante. q̄ est pnīa ꝓcrastinātiū Nec dt pnīa3 docēte ⁊ nō faciēte: q̄ est pnīa v̄bosoꝝ p̄dicatoꝝ Nec dixit pnīa3 ostendēte: q̄ est penitentia ypocrtaꝝ ⁊ simulatoꝝ. S3 dixit pnīa3 agēte: q̄ est pnīa deuotoꝝ. Gaudēt etiā āgeli de ꝯuersione pccōris ꝓpt tria. Priō q̄ vidēt sue custodie tā gl'osū fructū: sicut medic⁹ gaud3 qn̄ videt sue cure cōmissū repatū: ⁊ ꝯsuete valitudini restitutū. Secūdo q̄ vidēt ex pccōribꝰ cōuersis suū adimpleri numeꝝ. Tercio q̄ vidēt ad laudādū deū tale se habere ꝯsorciū. Igit' per pnīa3 nrā3 angelos letificam⁹. ¶ Tercio nosmetipsos reformamus per penitētiam. sicut docet Boē. 4. d. consol'. Homo scd̄m varia vicia quib⁹ indulget: in naturam bestiarū transformatur. sicut īquietus in lingua cōparatur cani. Insidiator callid⁹ vulpi. Accidiosus: asino. ⁊ sic de alijs. Ratio huius est q̄ anima hominis est sicut cera mollis Cera ei calefacta ⁊ mollificata: recipit effigie3 illius rei cui applicatur. Vnde si applicat' sigillo cui īpressa est figura leonis. induet cera leonis effigiē. Si applicetur sigillo cui insculpta est ymago lupi: vel vulpis: ceā consimilem induet ymagine3 seu formam. Isto modo anima rerum quibus se per amore3 applicat: effigiem induit: ⁊ in illas se trāsformat. Vñ Hugo de arra anime. Ea est vis amoris vt tale3 esse te necesse sit: q̄le ē illd̄ q̄d amas: ⁊ cui per aspectū ꝯiūgeris. In e⁹ similitudinem ⁊ figuram dilectionis societate transformeris: figura ad hoc Daniel'. 4. q̄ Nabugodonosor ꝓpter culpam suam est ab hōinibus eiectus. et fenum vt bos comedit sed postea t̄cupauit penitens q̄d amisit. ¶ Sed nō q̄ pnīa hōinis reformatiua tres d3 habere ꝯdicōes

301

Integritatez: taciturnitatez: ⁊ diu-
turnitatem Que quidem condicio-
nes ꝑ tres litteras huiꝰ dictionis
homo notantur H. non est lrā: ꝫ
aspiracōis nota ꝑm pristianum.
Per primū em̄ O significat inteḡ-
tas pn̄ie Integrū enim est ⁊ circu-
laris linea ꝑfectissima plenissima
est ⁊ circulus inter figuras superfi-
ciales ꝑfectissima est: quia non ē
possibile vt addatur in linea circu-
lari omnino ꝑm Aristo. secūdo de
celo ⁊ mundo Penitentia ergo dz
esse perfecta vt omnis pars puni-
atur sicut quelibet peccauit ligua
pro vaniloquio oracōibus. pedes
pegrinacōibus. venter ieiuniis.
Per secundam litteraz que est M
designatur taciturnitas que ad pe-
nitentiam requiritur ne fiat cū pō-
pa ⁊ ostentacōe. Et bene M designat
taciturnitatez qꝛ illa sola int̄ lrās
ꝓferri p̄t labijs dausis ⁊ labijs
ip̄is imprimit̄. Tercia lrā est O. ⁊
sig̃ficat diuturnitatem siue finalē
ꝑseueranciam que in alphabeto
greco vltima est littera. Peniten-
cia autē si ꝑfecta est vsqꝫ ad finez
esse debet. ⁊ talis hoīem reformat
de bestiali natuā ad humanam nō
tñ sine aspiracionis nota: qꝛ nisi
spūssancti gratia per suam benig-
nitatem hominem mollificat salu-
brem penitentiam non attēptat.
Rō. xx. Ignoras quoniaz benigni-
tas dei ad pn̄iam te adducit. Rē-
tum emolimentū pn̄ie est ꝙ ꝑ eaz
demones ɔfutamꝰ Vehementer eī
cōfundūtur qn̄ eorum prodimus
consiliū qn̄ eorū euadimꝰ carcerez
⁊ a suis principibꝰ g̃uius affligun-
tur sicut custos carceris ꝓ euasiōe
latronū punit̄. Valde ergo agitā-
tur inuidia qn̄ vident nos. prius
esse eis sil̄es. deformatos ꝑ pcc̄m.
Iterū ꝑ sacmentū pn̄ie restitutos
ꝙ nullo modo eis concedit̄ Vn̄ de
hoībus singulariter dixit Petrus
p̄ma. Pet. 3. Nō tardat dn̄s ꝓmis-
sis ꝫ pacient̄ agit ꝓpter nos. nolēs
aliquē perire ꝫ ad pn̄iam reuerti.
Penitemini ergo ⁊ cōuertemi vt
deleantur pcā vrā Actuū. ca. 3.

Lcō. 140.

Cum ergo sis iustus. iu-
ste omnia disponis ipsuz
q̄ꝫ qui nō debet puniri cō-
demnas ⁊ exterum estimas a tua
virtute. Virtus enim tua iustitie
inicium est Et ob hoc ꝙ dominus
omī es omnibus te parcere facis
Postq̄ declarata est diuina pie-
tas in punicione maloruz In ista
parte concluditur eius equitas i
gubernacione vniuersoruz Et cir-
ca hoc duo fiunt. qꝛ primo premit-
tit̄ cōclusio. Secūdo subdit̄ cōclusi-
onis probacō. Secūda ꝑs ibi Ip-
sū q̄ꝫ Cōclusio q̄ p̄mittitur est ista
ꝙ cū pn̄s siue deꝰ sit iustꝰ. iuste
oīa disponit Ista cōclusio ꝓbatur
sic Oīs hō hn̄s vsum libei arbitrij
vel ē pccōr vel iustꝰ ē. Si est pccōr
tu eū corripis āmones ⁊ alloqueis
sic̄ supiꝰ dcm̄ fuit ⁊ si velit correcti-
onem recipere eum admittis. Sin
autem iuste repells Si ē iustus hō
non est nisi per gratiam tuam: qꝛ
nullus potest iustus fieri nisi te ini-
ciante ⁊ incipiente bonum motuz
ī eo ꝗ iuste siue bonos siue malos
dispōis Et si q̄rat̄ vn̄ ē ꝙ tu omp̄s
tā dementer disponis. hec ē causa
gn̄alis oīpotentia qua creaturas

Cap xvi

302

consentiens a ābimichilas si volue
ris vniuersa. dicat ergo sic. Cum
ergo sis iustus sic q non possis es
se iniustus: q quicq d vis fieri iu
stum est fiei. Juste omnia dispo
ns In ps Justus dominus a iusticiā
dilexit. Ipsum q qui non debet pu
niri id est ad tempus miseicordie
flagellari condemnas imppetuum
Et exterum id est extraneum Esti
mas a virtute tua. q est miseicor
dia tua q illa est ppie virtus dei.
deus cui proprium est misereri. Et
q posset aliquis credere q soli pec
catores miseicordia dei indigent
que vocat virtus dei. Subdit q eti
am iusti gratia a miseicordia sua
egēt. Virtus enim tua: id est gra
tia iusticie inciū est. quia nisi grā
preueniat homis voluntatē: saltem
natura vel cālitate. Homo iustus
esse nō pt. Rō. z. Justificati gratis
per grāz ipsi. Et ad Thim. z. Nō
ex opibus iusticie q fecim nos: sc
sēm suā miam saluos nos fecit. Sz
vnde habz ortū ista mia. Certe ex
oipotētia. Vnde dicit hīa. Et ob hoc
q dominus omnium es: omnib
te parcere facis. Vbi notandum
q deus in natura sic preuidit com
municer q clemētia a potentia. for
titudo a mansuetudo: naturaliter cō
iunguntr. a vbi est plus fortitudi
nis: ibi plus mansuetudinis a cle
mentie repitur. Exemplū de leone
qui fortissimus bestiaz: clemētissi
mus ē etiam. Vnde Solimus de mi
rabilibus mundi. Leonuz clemē
tie: indicia multa sunt. Prostratis
parcit: in viros potq q in feminas
seuit. Infātes nō nisi mag fame
pimūt. nec a mia sepāt: hec Soli
nus. Vnde metrice dicit. Parce te
prostratis scit nobilis ira leōis. Et
per oppositum de animalia crudē
lia potestate priuauit. Vnde inter
canes parui simi canes sunt mari
me colerici a quo min possunt vi
ribus: eo magis habūdant latra
tibus. Xps aūt more leonis q̄busc
tūq se prosternentib p pnīaz de
mentē se exhibet: vitos poti q̄ in
feminas: hoc ē ni peccātes ex pas
sione se vindicat. a infātes a nimo
cētes nō nisi magna fame a mag
no amore salutis eoruz in pnti fla
gellat. Apoca. z. Et ego quos amo
arguo a castigo. Sic g de p̄ncipa
libus leo naturaliter parcit prostratis
Ita oīs bō aīa petēs veniā de offen
sis pcre cōsueuit. Vnde apud gēti
les sic principes informabant anti
quit. Sicut docet Virgilius 6. Eneī.
Et idem recitat Aug. 4. de ci. de. c.
12. Cū eneas p̄ez suū ad inferos p lo
ca infernalia q̄siuisset a p cāpos elp
sios tandē inuenisset et sic a pre suo in
format fuit q odieō es nobilitatis
eōnis cōcedere et mē pplos toti orb
Tu regē impio pplos rōne mēē
to Dee artes eīt pacis imponē
mores. Parcē subiectis a debellare
superbos. de hac diuīa iusticia et
mia fit oīcta loquit Anselm pslo
gioz c. 10. Alio mō iuste pūis ma
los Alio mō iuste p̄cis mal. Cū e
nī punis malos iustū ē: q eoz me
ritis ocēit. Cum vēo p̄cis mal iusc
tū ē: nō q illoz meritis: sc q bonita
ti tue odecēs ē Nā. parcendo mal
ita iustus es sēm tea non sm nos
sicut miseicors es sm nos a non
sēm te. q saluando nos quos iuste
p̄deres sicut miseicors es nō q

h q

miserior⁹ es non q̃ tũ sentias affectum: ꝫ q̃ nos sentimus effectũ
Ita iustus es non q̃ reddis debitum: ꝫ q̃ facis q̃d decet te sume bonum. Sic itaq̃ sine repugnantia iuste punis a iuste pcas Dec Anselmus Et infra ca. xi. Sic ergo nascitur de iustitia tua miserior dia q̃ iustum est te a sic esse bonum vt p cendo sis bonus Ergo ab hoc q̃ dominus oim es. omnibus te parce re facis Glosa vt parce? potẽtia miteas natuã. Notandum q̃ in toto mũdo non est res que possit rationabiliter dominus nuncupari preter deum solum quere. xxx. q. h. de tribus causis Tum q̃ homo dispensator mutuator mendicator ño non p̃t racõnabiliter dñs nuncupari Et adde tres impotẽcias i omni terreno Prima est q̃ nõ p̃t tm reddere suo sicut seruus sibi a pri consequẽs magis indiget suo q̃ seruus eo vt cõmuniter sicut ibi probatur Secundo q̃ nullus dominꝰ terrenus p̃t facere seruum suuz liberum Cuius probacio est q̃ ipe non est liber Seruit enim malis affectionibus cupiditatibus. ire a impacientie Vnde Seneca epla. xc. secõm cõmunes libros suos. ostẽde quis non sit. alius libidini. alius auaricie. alius ambitioni. oẽs timori seruiũt. immo sicut dicit idẽ Seneca in prouerbijs suis. Domini vt cõmuniter magis timent q̃ subditi. res vera est. quia a multis timetur multos timet regibus pelus est multo q̃ seruientib⁹ Res vera quia isti singulos illi vniuersos timent vult dicere q̃ vna priuata persona. hz tot timent timẽt a alia priuata habẽt q̃z timet ita q̃ singuli habẽt singulos Sed dñi a plati timẽt vniuersos Tertia impotentia ẽ quã dñi terreni sustinent q̃ nõ possent hoiem cõpellere ad seruiendũ eis. velint nolint. q̃ nũq̃ eis aliqs bene fuiet inuitus Per oppositũ de⁹ ẽ dñs traliter q̃ suo in nullo indiget nec p eius seruitiũ aliquid sibi accrescit imo ecõtra ipe suo suo potius fuit quẽ sp custodit In ps. Conserua me dñe. q̃ spaui in te dixi domine deus meus es tu qm̃ bo. m. nõ egs
Secũdo ipe sibi seruientes liberos facit imo reges. Apoc. h. Dign⁹ est dominꝰ accipe librũ Et infra Redemisti nos in sanguine tuo a fecisti nos deo nostro reges a sacerdotes
Tertiõ nõ solũ hõ imo ois creatura sibi fuit velit nolit i celo a i terra a i inferno: q̃ si hõ obediat suis preceptis voluntarie a vt tuo se fuit deo a ad dedarandũ diuinã miaz i preseti ad tẽp⁹ a i futuro pro sẽp Si nolit dims p̃ceptis fuire voluntarie fuiet deo iuo voluntarie ad dedarandã diuinã iustitiã in presenti ad tẽpus a i futuro p sp. a iõ ois necãrio fuiet ei vel i suo celesti palacio. vel i suo infernali argastulo eterniũ Et ideo dt ps. Magnus dominꝰ a laudabil nimis a magnitudinis eius non est finis Et iterꝫ ordinatione tua. p. d. a omnia seruiunt tibi Istud satis adtestatur Octauianus Augustꝰ. sicut de eo narrat Suetoniꝰ de vita. xii. cesarũ Domitiã appellacõem a maledictum a obprobrio suz sp exhorruit cum spectãte eo ludos pnũtiatuz est in incio O dominum equũ a bonuz

et vniuersi dictuz quasi de ko exul
tantes cõprobassent a statim ma
nu vultum in decoras adulacões
repressit a sequẽti die grauissimo
corripuit edicto: dñmq se post hec
appellari nẽ a literis q̃dẽ a nepotib
suis serio vel ioco passꝰ ẽ. l'.iij.

Vautem dominator virtu
tis cum magna trãquilli
tate iudicas a cũ magna
reuerentia dispomꝰ nos: subest e
nim tibi cum volueris posse. Docu
isti autem populum tuum per tali
a opera: quoniam oportet esse ius
tum a humanũ a bone spei fecisti fi
lios. quoniam iudicãs das locum
penitentie in peccis. Postq̃ suf
ficienter actum est de chananeoz
afflictõne i ista agitur de hebreoz
per eandem afflictionem instructõe
Fuit autem instructio hec talis. q
per flagellationẽ chananeorũ po
tuerunt a debuerũt hebrei anima
ri ad confidentiam a spei con solati
onem. Vnde in hac secunda parte
capituli duo fiunt. Nam primo oc
casio spei habende ad deum enãra
tur. Secundo per rationem probat
ibi. Si enim inimicos seruoz. Cir
ca primum duo facit. Primo nar
ratur diuina modestia quaz obser
uat immittẽdo afflictionem. Secũ
do infertur. q̃ bona doctrina bonis
tribuitur per malorum iustã puni
tionẽ. Secũda ps ibi docuisti au
tem. Circa primũ primo osten
dit q̃ deꝰ in puniendo duas habet
cõditiones necessarias iudici puniẽ
ti. Secũdo subdit causã q̃re ille con
ditiones deo deesse nõ pñt. ibi Sub
est ei. Due vero cõditiones necessarie
cuilibet iudici volenti pũire deliquẽ
tes sũt iste q̃es a ebacõis sedacio.
mora a deliberacõis expectacio. Pri
mo g̃ requirit in iudice ad hoc q̃ re
exerceat iusticia q̃es a sedacio eꝰ cũ
q̃ ebacõis. Nã turbati recte iudicãe
non pñt. Et q̃ tu ad hoc dt sic. Tu
aũt dnãtor virtutis. qui videlicet dator
es virtutis a rector virtutis. cũ tranq̃lli
tate iudicas: nõ ex passiõe ire l' of
fense: ß sine q̃q̃ ebulacõe. ysaie
xxv. In veritate educet iudiciũ: nõ e
rit tristis neq ebulẽtꝰ. Veteres ei
philosophi qui tantum moribꝰ a
scienciis studuerunt tam verbo q̃
exemplo principes docuerunt q
nũq̃ ebati in reos aiadũcerẽt. Vñ
dꝰ Archita tarẽtino scribit Val li. v
c. i. Architas tarentinꝰ dũ se pceptis
Pitagore peritꝰ methapõti immi
git magno labore. Aliquo tempo
re solidum opus doctrine complexus. Postq̃ in patriam reuertit ac
tura sua reuisere cepit. aduertit negli
gẽtiam villici corrupta a perdita
intuens: quia male meltum fump
sisset inquit a te supplicium: nisi
iratus essem. Maluit enim impuni
tum dimittere q̃ propter iram iust
o grauius punire. Ibidem de pla
tone scribit sic. Plato cum aduer
sus delictum serui vehementius ex
arsisset. Veritꝰ ne ipse videret mo
dum respicere non posset spensip
po amico suo castigõis modũ mãda
uit deforme sibi existimãs si cõmi
sisset vt parẽ culpã sui ẽplẽsio a
platonis aiadũsio mereretur. De e
odem Platone narrat Senẽ. libro
tercio de Ira. q̃ cum irasceretur ser
uo iussit tunicam deponere schapũ
lamq̃ petere verberibus sua ma
nu ipse cesurus. Postq̃ autem

k.ij.

intellexit se irasci manuz suspensa
detinebat sic sustulerat et stabat
percussuro filis Interrogatus ab ani
co quid interuenerat qd ageret.
Cui rndit Exigo penas ab hoie tu
aut seruulu istum verberibus obiur
ga Nam ego irascor ppter qd non ce
cidi Irascor inqm ne plus faciaz qm
oportet. et libentius faciam ne sit ille
suus i eius ptate que i sua non e
qualis scz ego sum Plato oblitus
sui: qz alium quez potius castiga
ret iuenit. scz semetipsum. Et ideo
ait Seneca ibidem Nichil tibi lice
at cu irasceris et hoc ideo: qz si vis ti
bi licere pugna tecum ipse. Secu
do requirit in iudice ad hoc qz recte
exerceat iustitia mora et exspecta
cio deliberacionis qz non ex ipetu
vel abrupto fiat sententie iudicial
execucio. Et libro. 9. historie tripti
te narratur qz btus Ambrosius i
iunxit Theodosio impatori qz legem
talem edicet qz viz. 30. diebus sen
tentia necis atqz proscriptionis i
litteis tantumodo maneret vt racio
causam iudicans apud semetip
sam que cognouerat sub veritate
disponat Cum autez apud Tessa
liam quidam iuditium fuissent la
pidati Indignatus Theodosius oes
passim iussit interimi non pceden
te iudicio intntu qz. 7. milia hoim
occisi fuerunt. Ob hoc ergo postea
lex statuta fuit ab eo sub hac for
ma. Impator Gratianus Valen
tinianus Theodosius Augustus Fla
uiano Pretorio Prefecto illustri
Si vindicari in aliquos seuerius co
tra nraz consuetudinem pro cause i
tuitu iusserimus volumus stati eos
aut subire sentenciam. aut excipe

pniam sz per triginta dies. sors et
fortuna. sup statum eorum suspen
sa sit reos sane accipiat carcer atqz
custodia et excubijs sollertibus
iugiter obseruet Vnde pro excessu
Theodosij. btus Ambrosius per
octo menses eum ab ingressu ec
clesie coartauit et postea ab exco
municacione absoluit. vide ibi.
Hec autem exspectacio deliberacio
nis in deo repitur. licet ipsa mora
vel consilio non indigeat. Vnde
Gen. 19. dixit descendam et videbo
vtrum clamorem ope opleuerint
Et qntum ad hoc subdit. Et cum
magna reuerentia disponis nos.
Est autem reuerentia dilectio mix
ta cum pauore et isto modo punit
et affligit malos et iniustos. cum q
dam exspectacone et reuerentia vt
interim se emendent. Et confir subdi
tur hus exspectacois racio Nichil ei
iustitie deperit per moram tue exspe
ctacionis. Contingit interdum qz
propter iudicis exspectacionez sb
terfugit reus iurisdictionem suam
Et hoc propter defectum ptatis in
iudice: qz forte reus se transfert ad
pniam ad quam se iurisdictio exten
dit. Sicut si reus in francea transfe
rat se ad angliam vel econtra. vel
forte exspectat donec ptas iudicis
exspiret. et tunc non potest iudex i
eum aiaduertere. dato qz vellet sz
neutrum istorum deo potest conti
gere. qz in omne temps et in onez
locum suam extendit potentiam
iuxta sue voluntatis arbitrium. et
hoc est qd subdit lra Subest eni
tibi et cum volueis posse Anselmus
2. Cur deus homo. c. 17. Ois neces
sitas et impossibilitas dei subiacet

voluntati. Illius autem voluntas
nulli subditur necessitati aut ipos-
sibilitati Nichil enim est necessai-
um aut impossibile nisi quia ipse ita
vult. Ipsum vero aut velle aut nol-
le aliquid propter necessitatem aut i-
possibilitatem alienatu est a veita-
te Secunda pars huius lectionis con-
tinet quod bona doctrina confertur iu-
stis per malorum iustam punicionem
Informantur autem homines. si di-
uinas puniciones considerent de
tribus quorum duo pertinent ad
iudices et prelatos qui informan-
tur Primo quod non sint nimis remis-
si in regendo per nimiam dissimula-
cionem et quantum ad hoc dicit Do-
cuisti autem populum tuum talia opa
quoniam oportet iustum esse Secun-
do quod non sint nimis rigidi per tyran-
nicam districtionem et quantum ad
hoc subdit quod oportet esse non so-
lum iustum sed humanum. i. raci-
onabiliter mansuetum et compaci-
entem Ro. 6. Humanum dico propter
infirmitatem carnis vestre ¶ Tercia
informacio est ad omnes dicit quod om-
nes sint longanimi. propter bone spei
consolacionem. Et quantum ad hoc
subdit Et bone spei filios tuos. quo-
niam iudicans das locum in pecca-
tis penitentie. sicut superius expo-
situm est. bone spei fecisti filios tuos
Sicut docet Bernar. in sermone quo-
dam Misericordias domini in eternum cantabo
Spes humana in deo per considera-
cionem triplicem stabilitur Tria in-
quit considero in quibus tota spes
mea consistit Caritatem adopcio-
nis. veritatem promissionis et potes-
tatem reddicionis Primo enim debet
homines mouere ad spei confiden-
tiam quod deus eos adoptauit in filios et
patrem eorum constituit Vnde Ber-
nardus super oracionem dominicam. Michi
inquit dicatur oracio cuius princi-
pium dulce. nomine paterno sequen-
tium. pericionum obtinendarum
prestat fiduciam Et Glosa Math.
6. super hoc verbum potest In hoc inquit
datur fiducia quod negabit filijs quod
iam dedit quod pater est Exemplum
de filio prodigo Luce. 14. vbi filius
criminosus ad patrem rediens cum
amplexibus et osculis conuiuijs et
melodijs a patre recipitur Ro. 4.
Stamus et gloriamur in spe glo-
rie filiorum dei ¶ Secundo debet ho-
minem in spem mouere veritas pro-
missionis. Deus enim est qui men-
tiri non potest quod vobis veniam pollicetur
et gloriam per totam scripturam sacram
quam habemus a deo sicut quoddam
obligatorium maxime securitatis
Ro. 14. Per pacientiam et consola-
cionem scripturarum spem habea-
mus Et in ps. Memor esto verbi
tui seruo tuo in quo michi spem de-
disti ¶ Tercio causat in nobis spem
potestas reddicionis Non enim impo-
tens est: sed omnipotens est ad complen-
dum promissa et ideo nullus qui
sperat in eo confundi potest. Eccle-
siastici tercio. Respicite filij nacio-
nes hominum: quia nullus sperauit
in domino et confusus est permansit in man-
datis eius et derelictus est Ro. 7.
Spes vero non confundit In ps.
In te domine speraui non confundar in
eternum Debet igitur spes nostra
esse sicut anchora firmitatis ne a
fluctibus moueamur sicut mola veita-
tis ne indebite conteramur et sicut ga-
lea securitatis ne ab hoste ledamur

302

de p̄mo ad hebr̄e .6. Confugim⁹ ad tenēdam propositam spē quaꝫ sicut anchorā habem⁹ anime tutā ⁊ firmam. De secūdo dicit glosa super illud Deutro .xx. Nō accipies loco pignoris inferiorem ⁊ superiorem molā. Superior ⁊ inferior mola: spes ⁊ timor Spes ad alta subuēhit. Timor ad inferius p̄mit. Vna mola sine altera inutiliter habet̄. In peccatoris ergo pectore semp debēt spes ⁊ formido ꝯiūgi: q̄ in cassū misericordiā sperat si iusticiā nō timeat. Et ī cassum metuit: q̄ nō cōfidit. Loco ḡ pignoris mola supior aut inferior nō tollit̄: q̄ qui predicat peccatori cauta dispēsacōne disponere debet predicacōeꝫ vt nō relicta spe timorē subtrahat. ne sb̄tracta spe timorē relinq̄t. Est igitur spes sicut mola īferior q̄ cor eleuat ⁊ sustinet in ꝯtricōe debita ꝑ pccō ⁊ timor iusticie mola supior q̄ cōterit ⁊ comprimit ne cor exaltet̄ nimis In Ps̄ Ab altitudīe diei timebo. ego vero in te sperabo. ¶ Tercio spes nostra est sicut galea securitatis ne ab hoste ledamur. Homo enim priuatus ista galea per desperacionem omni vulnere temptacionis occiditur eo q̄ caput habꝫ inerme Jhe. 18. Desperauim⁹. post cogitacōes nostras ibimus. Et istam galeam continue induamus Juxta illd̄ apost. ad Thessa. 4. Stemus induti loricā fidei ⁊ caritatis ⁊ galeam spē salutis. E. 142. :.

Si enim inimicos seruorūꝫ tuorū ⁊ debitos morti cū tanta cruciasti attencōne ⁊ liberasti: dans tempus ⁊ locū per que possent mutaī a malicia: cum quanta diligētia iudicas filios tuos. quorum parentibus iuramēta ⁊ conuentiones dedisti bonarum ꝓmissionum. ¶ Postq̄ spiritussactus in parte precedenti declarauit diuinam misericordiā obseruatā in puniendo chananeos qui terrā occupauerūt iudeis a deo promissam In hac parte ostendit q̄ illa malorum delecōne cum pietate admixta magna datur bonis hominibus deum r̄cte colentibus materia magne spei. Et circa hoc duo facit Nam primo ostendit q̄ ex modo diuine punicionis circa malos in bonos oriri debet spes respectu gracie obtinende in via. Secundo q̄ ex eadem oriri debet spes glorie cōferende in patria. Secūda ps ibi Cum ergo nobis. Quantū ad primū racio sic deducitur. Constat deum non esse minus dementem ⁊ benignum in remittendo culpas ⁊ facinora electis suis ⁊ predestinatis. q̄ fuerit peruersis ⁊ r̄probatis sed in puniendo reprobos tantam ostendit demenciam: q̄ eos paulatiue dispersit ⁊ deleuit vt semper superstites tēpus haberēt pēitencie. moti ⁊ attracti per penas predecessoꝝ quos pro sua malicia videbant destrui successiue q̄si de⁹ ipse desiderasset eorum salutem quantum in ipso fuit: ergo non minus erit clemens filijs suis si delinquerint ⁊ veniam postea petāt ergo ex hoc q̄ consideram⁹ moduꝫ punicōis malorum que fit cum mora ⁊ exspectacione diuturna īuitāte eos ad penitenciam ⁊ quodam modo veniam offerēte merito possumus animaī ad sperandum dei

dementiam si nostram maliciam
relinquamus hec est sententia ra
cionis quam facit spiritussanctus
in littera huius lectionis. Dicit er
go sic Si inimicos seruorum tuorum
id est Chananeos inimicos hebreo
rum tibi seruientium et te colenti
um et adorantium et debitos morti
propter peccata et flagicia infidelitatis
cum tanta cruciasti attencione et cum
diligenti exspectatione et liberasti
quosdam. s. dimittendo superstites
alijs occisis et deletis dans tempus
et locum per que possent mutari a
malicia per pniam. Cum quanta dili
gentia iudicas filios tuos puniendo
in presenti ne pereant eternaliter.
Filios inquam tuos quorum parentibus
iuramenta et conuencones dedisti
bonarum promissionum videlicet de
terra chananeorum possidenda Ad
litteram Quia dicit hec in littera deum iura
menta fecisse videnda sunt hec tria circa
materiam iuramenti. Primo de iura
menti licentia. Secundo de iuramen
ti frequentia Tercio de iuramenti
innocentia Circa primum de iura
menti licentia est sciendum quod fue
runt quidam heretici qui asserue
runt omne iuramentum esse illici
tum quocumque posito. ita quod nullam
veritatem licet omnino asserere cum
iuramento et habuit hec heresis mo
tiua ex scriptura sacra Primo ex il
lo verbo saluatoris Math. 5. Ego
dico vobis non iurare omnino.
Item Jacobi quinto Ante omnia
fratres mei nolite iurare Item Ma
th. 5. Sit autem sermo vester est est.
non non. quod autem habundantius est
a malo est Item Augustinus in quodam
sermone Falsa inquit iuracio exici
osa est vera iuracio periculosa. nul
la iuracio est secura. Ergo ab om
ni iuramento est abstinendum.
Item Eccli. 23. Omnis iurans et noi
nans in toto. a peccato non purga
bitur Ergo illicitum est iurare. Sed
heresis ista faciliter redarguitur a
sanctis multipliciter Primo quia de
us ipse inuenitur iurasse sicut hic
dicitur Et in ps. Iurauit dominus
et non penitebit eum. Item ad
Heb. sexto. Abrahe namque promit
tens deus quoniam neminem ha
buit per quem iuraret maiorem.
iurauit per semetipsum etc. Item
Apostolus inuenitur iurasse Ro. 1.
Testis est michi deus cui seruio in
spiritu meo Et. 2. Corin. 1. Testem
inuoco deum in animam meam.
Item deut. 6. Dominum deum tuum
timebis et per nomen eius iurabis.
Item Math. 5. Reddes domino iu
ramenta tua Item omnis nacio
et omnis secta vtitur iureiurando et secundum
philosophum vox omnium est vox nature Et ideo
dicendum quod iuramentum est licitum
et non est malum secundum se. sic ista heresis
asserebat Vbi sciendum est quod iura
mentum ordinatur ad confirmacionem vel
probationem illius quod homo dicit In
similibus autem potest fieri probacio
per racionem necessariam ex aliquibus
notioribus: sed in particularibus
factis hominum non potest talis
probacio adhiberi. Et ideo in tali
bus recurritur ad testimonium.
Ita quod loco probacionis per viam
argumenti accipitur testimonium
hominum Istud vero testimonium in mul
tis non sufficit facere confirmacionem
euidentem. Tum quia interdum mentitur.
Tum quia errat frequenter et decipitur et

ideo in talibus necessaiū fuit recur
rere ad diuinū testimoniū. ⁊ hoc
fit per iuramentum eo ꝙ deus nec
mētiri potest nec decipi. Vnde per
se loquendo ille qui iurat deum ve
neratur ⁊ honorat ꝓtestans eū sū
mam esse veritatem: quez adducit
in testimonium ad ostendendum
dictum suum esse veruz. Vnde pa
tet ꝙ iuramentum licituz est tam
ex origine q̄ ex fine. Ex origīe qui
dem: quia iuramentum inductum
est ex fidei deuotione. ꝙ homines
credunt deum habere infallibilem
veritatem: ⁊ generalez ōnium pro
uisionem. Ex fine etiam quia iura
mentū est ordinatū ad certificādū
hominez de veritate ⁊ ad finiendū
contrauersias inter homines. Ad
hebreos. 6. Oīs contrauersie eoꝝ
finis est iuramentuz. ¶ Ad primū
dd̄m ꝙ iuāmētū est prohibitū. sic
videlicet ne fiat absq̄ necessitate ꝑ
vtilitate. ne iurando ad facilitatez
perueniatur: ⁊ ex facilitate ad con
suetudinē. ⁊ a consuetudine ad ꝑ
iuriū decidatur. Et sic patz ad duo
prima. Vnde nec Paulus inueni
tur iurasse nisi in scribēdo. Vbi ho
mo cautiorem diligētiam adhibet
q̄ in loquendo. Vnde sensus. Noli
te iurare omnino: sed passim id ē
Nolite assuesci ad iurandum: vel
non sitis faciles ad iurandum. vel
nolite iurare absq̄ euidēte necessi
tate. Et ideo dicit Augustinus ex
ponendo illud Math. 4. Sit sermo
vester. est est: non non. Qd̄ autez
hijs habundancius est: a malo ē
Si iuāre cogeris: scias de necessita
te infirmitatis eorū venire quibus
aliquid suades: que vtiq̄ infirmi
tas malum quoddam est. Tum
enim non malefacis: qui bene vte
ris iuracōe vel alteri ꝑsuadeas q̄d
vtiliter suades. Sz a malo ē illius
cui⁹ īfirmitate cogeris iurare. Vn
de scd̄m Aug⁹ cuz dicit in hac au
toritate. qd̄ hijs habundāci⁹ ē: a
malo ē. Vel q̄d ampli⁹ est: a malo
est. Malū nō accipit ꝓ malo culpe
sz ꝓ malo pēe īfirmitatis vel igno
rantie illi⁹ cui fit iuramētū ꝙ si si
bi alit de veritate ꝯstaret. nulla fo
ret necessitas sibi iuāmētū presta
re. ¶ Ad .4. qn̄ Aug⁹ dt ꝙ nl̄la iu
racō ē secuā. vult dicē sic. ꝙ secuꝝ
ē nūq̄ iurare. ¶ Ad quintum dicen
dum de ecclesiastico dico. ꝙ loqui
tur ibi de ꝯsuetudine iurādi. Vbi
secundo sciendum ꝙ frequētia iu
randi est Primo periculosa eo ꝙ
homo de facili delinquet in verbo
scd̄m illud Jacobi. 3. Si quis in v̄
bo nō offēdit: hic ꝑfect⁹ ē vir. Vn̄
eccī. 23. Juracōi n̄ assuescat os tuū
Multi enim casus ī illa. Vn̄ signū
infallibile magne leuitatis ē hōis
ꝓni ad mēdaciū: iurādi freq̄ntia
⁊ facilitas. Secūdo est deo multuz
iniuriosa ꝙ paruā reuēntiā videt
habē ad deum qui ex leui cā mag
nū testē īducit deum q̄d nō facēt
de aliq̄ hōesto vio. Tercio sibijpi
ē vēcūdū. hā in hoc ꝙ ita facilit ⁊
freq̄nt deum ī testē īducit sine ne
cessitate oñt seipm̄ ꝑue fore fideli
tatis cui sine iuramento nō credit
Tercio de iuramenti īnocēcia est
sciendū ꝙ ad iuramentū licitū req̄
rūt tria. Justicia. Judiciuz ⁊ veritas
sicut dicitur Jhēr. 4. Jurabis viuit
dominus in veritate ⁊ in iudicio ⁊
in iusticia vt per veritatez caueat

iuramentum mendax p iudiciu3 iuramentum per iustitiā iuramentum iniquum vel illicitum. Vñ ex parte iurantis debet precedere iuditium discretionis vt non leuiter sed ex necessaria causa iuret Ex parte iuramenti requiruntur duo viz ne sit falsū. saltē ſm iudiciū cōscie sue neq3 illicitū sicut aliquando in iuramento promissoio contingit q homo iurat se interfecturum hominem. vel iurat q nūq̄ cōcordabitur cum illo qui contra eum deliquit vel aliud tale: qd est illicitū fieri i effectu. In quo causu peccāt iuramento qd illicitum est obseruare. Et iterum peccat si obseruat Et in hoc casu dt ysidorus In falsis promissis rescinde fidez ⁊ in turpi voto muta decretum Lcō. 143.

Cum ergo nob disciplinā dās inimicos nrōs multipliciter flagellas vt bonitatem tuā cogitem9 iudicantes ⁊ cū de nobis iudicet sperem9 miam tuā Vnde ⁊ illis qui in vita sua insensate ⁊ iniuste vixerunt p hec q̄ coluerūt. dedisti sūma tormēta Et eum in erroris via diutius errauerūt deos estimantes hec que in aīalibus. vel ſm aliā lrāz. vel in manibus sunt superuacua infantiū isensatorum more viuentes ꝓpter hoc tamq̄ pueris insensatis iudiciu3 eis iderisum dedisti. Postq̄ spiritussanctus nos instruxit qualit ex malorum pūicōe aīari debem9 ad spem respectu gracie in presēti Hic consequenter ostendit q ex malorum flagellacione ⁊ damnacōe debent boni animari ad spem glorie in vita futura. Et circa hoc duo fiunt: quia primo ostendit quale iudicium deus exercet circa peccatores corrigibiles Secundo ostendit quale iudicium exercet contra obstinatos ⁊ incorrigibiles ibi Vnde ⁊ illis q̄ in vita sua ⁊c. Rñtum ad primum innuitur talis deductio rationis. Sicut obstinati flagellantur in presenti. ⁊ quia se non corrigunt in ꝑpetuū damnātur: ita penitentes disciplinantur in presenti Et quia se corrigunt premiantur in ꝑpetuu3 Rñdo vero videmus malos flagellari sine correctione ⁊ nos disciplinari cum nostra correctione. iudicare possumus diuinam bonitatem i p̄miacione nostra futura ⁊ sperare de misericordia que ab omni miseria liberat que est collacio vite et̄ne dicit ergo sic deo loquens de nobis Cu3 ergo nobis disciplinā das. disciplinam. s. verborū vel verbu3 das contra maliciam aliquorum qui dicunt tribulacione3 nō esse a deo. inimicos nostros. qui viz sunt inimici tui. multiplicit flagellas Iuxta illud ps̄. Multa flagella peccatoris: vt bonitatem tuā qua omnib9 te communicas ſm naturarum diuersarum capacitatem cogitemus iudicantes alios i corrigibiles ad flagella tua Et cu3 de nobis iudicat̄. i. exercet̄ iudiciū siue iuste siue iniuste. siue ab hoībus siue a deo speremus misericordiam tuam Job. 13. Et si occidat me in ipso sperabo misericordiam viz ab omni pena liberantem. que ab oībo immisericordibo subtrahet̄ Iux̄ illd Jacobi. 2. Iudicium sine mīa fiet illi qui non facit mīam.

305

Secundo ostendit quale iudicium exercet deus: puniēdo pccōres obstinatos ⁊ specialiter illos chananeos quos expulit a facie hebreorum. Illi eī tales fuerunt idolatre q̄ coluerunt ymagines aīaliū sicut superius dictū fuit. Et ideo merito deus illos per aīalia vilia voluit exterminare: ꝓpter quod sic subiungit. Vnde ⁊ illis qui in vita sua insēsate ⁊ iniuste vixerūt. Insensate quoad deum. ⁊ iniuste tam contra deum q̄ cōtra ꝓximū. vel insēsate q̄ ad seipsos: ⁊ iniuste cōtra deum ⁊ proximos. Per hec que coluerūt dedisti summa tormenta: quando per vespas ⁊ muscas ⁊ vilissima aīalia eos interemisti. Et q̄ hoc fuit cōuenienter factum hoc sic probat. Illi enim non ex surreptione nec modico tempore errauerunt colendo talia animalia: sed diu. Et vixerunt more infantum. ⁊ ideo conueniens fuit q̄ exterminarentur iudicio singulari ⁊ derisibili sicut infantes vel fatui a bestijs quas prius coluerant. Vnde dicit sic. Etenim isti chananei in erroris via id est in ydolatria diucius non per modicum tempus errauerunt: errore negligentie. quia noluerunt se corrigere: nec ad verum deum cōuerti. deos estimantes hec que in animalibus sūt superuacua id est inutilia ⁊ nociua cuiusmodi sunt dracones. serpentes ⁊ talpe. Vel scd̄m aliam litteram deos estimātes que in manibus sunt superuacua id est ab operibus humanis que per manus fiunt hominum sunt superuacua ⁊ inutilia. sicut carpentarius extremitates lignoꝝ ⁊ trūcos tunc dimittit q̄n sibi seruiē nō pñt. Et de talibus venit sculptor ⁊ pīgit ymagines. Isaie. xx. Artifex lignarius sūpsit ex lignis salt⁹ ⁊ calefact⁹ ē ⁊ succendit ⁊ coxit pāes de reliquo autem operatus est deum ⁊ adorauit Fecit sculptile sibi ⁊ incuruatus est ante illud. Medium eius combussit igni ⁊ de medio eius carnes coxit ⁊ cetera. Et infra. Reliquum autē eius deū fecit ⁊ sculptile sibi. Curuat ante illud ⁊ adorat illud ⁊ obsecrat illud dicens. Libera me quia deus me⁹ es tu. Talia ergo coluerunt isti chananei. infantium insēsatorum more viuentes. Pueri enim insensati faciunt sibi puppas ⁊ ymagines puerorum ⁊ ludunt cum eis. Et ideo merito tu deus dedisti eis iudicium in derisum tamq̄ pueris insensatis. Quia satis derisibiles videbantur per siniphes. muscas ⁊ ranas vrsos ⁊ leones exterminabātur. Circa illam clausulam. Speremus misericordiam. Notandum est q̄ spem nostram tribus temporibus precipue ꝛcolligere debem⁹ videlicet imminente tempestate tēporalis tribulacionis. accedēte necessitate corporalis dissolucōnis ⁊ superueniente ꝑplexitate criminalis desperationis. Primo sperare debemus diuinam misericordiam nobis facilime affuturam imminente tempestate temporalis tribulacionis. In Psalmo Quoniā in me sperauit liberabo eum protegam eum quoniā cognouit nomen meum. Exemplum ad hoc habemus in vita sancti martini. Qui cum inter alpes incidisset in latrones et

Exemplum ad hoc habemus in vita sancti martini. Qui cum iter ageret dixisset in latrones a vnus eorum eum ferire minaretur alius ictum ferientis cohibuit Et cum postea latrones quererent ab eo an timeret: dixit se nusquam magis securum fuisse q̃ sciebat miserico:diē deum maxime in tēptacoibo affuturum. Summa cautela militum antiquorum fuit oia q̃ videbāt adusa a terribilia. a bone spei contraria ad confidentiam imerpretari. sicut narrat Sextus Julius strategematon libro primo capitulo primo. Unde cum Scypio Africanus ex ytalia in africam. exercitum traduxisset a ipse de naui descendere decidit ad terram Cōsiderās ergo milites attonitos de casu ipsius lapsum materiā spei fecit Audite mīt milites Affricā oppressi ac. Cōsiliō Gaius Cesar cū nauem ascendere vetaret decidit ad terrā a militibus consternatis dixit Teneo inquit terra mater. q. d. non sic recedo. quin ad te redibo Et sic illo vbo milites spare fecit notando se in terram pīam rediturū Item Sextorius dux quidam militum cū equitū scuta e quorūq pectora. cruenta subito prodigio apparuisse nt a milites inde consternarent. victoria mīt p nobis portendit Iste enim ptes non pprio ꝫ hostili cruore solent aspgi sua immundus thebanus cum fax de celo nocte fuisset delapsa a eos qui aduerterant terruisset metum conceptum sic fugauit. Cūia mīt numina ostendūt quasi. d. dii nobis mittunt lumen vt nos iuuent Isto modo viri sancti omma terribilia quē eis accidunt l malorū persecutione seu mundana mutacōe. seu corporis infirmitate interpretantur in bonum scientes q̃ diligētibus deum omnia cooperant i bonum Et quāto maior materia timoris incutitur. tanto feruentior spes eorum erigitur. Juxta illud Job. xiij. Etiam si occiderit me sperabo in eum Secūdo sperate debem confidenter. accedente necessitate corporalis dissolucionis Prouer. xiv. Sperat iustus in morte sua sic docet Aristo. libro suo de pomo a morte Non est pbi timere mortē ꝫ magis gaudere a bone spei esse imminente morte. a hoc suis discipulis declarauit in morte per duas rationes. Primo sic petiuit ab eis Credatis inquit p pbiam vestram que differentia est inter hominē a bestiam: a qui inquirit veritatē a rectitudinem in pbia meretur gradus altissimos. Credimus inquiunt Tunc ille Bonum igitur qđ puenit hoi ex sciencijs illis. aut proueniet eis in hoc seculo i quo sumus aut in alio futuro. Si dicatis q̃ in hoc seculo in quo sumus. ergo gradus cōuenientes scientie non decedistis Nam plures homines insipientes qui non cognouerunt creatorem timuerūt dies suos in bono a annos suos in desideriis eorum. a plures sapientes qui cognouerūt creatorem suum habent priuacōnem bonū pacis Ex quo bonum a philosophis exspectatum non euenit ante mortem sed post mortem Quare mortē timetis: q̃ via ē a intessus aie ad illū qđ maxie optatur. Secūdo sic idem psuasit Quere

inquit a vobis. Vtrum mors sit aliqd aliud q̄ recessus aīe a corpo ē Responderunt q̄ non. Corpus enī nichil audit nec videt nisi per animā: sed consentit delectacōibus ⁊ passionibus que sunt ɔtraria appetitui aīme in eo q̄ vult ascendē ad grad⁹ bonos ⁊ rectos. Quare igitur doletis si anima recedit ab eo quod est cōtrariū sue delectacioni ⁊ perfectioni ⁊ suo desideio. Et ideo cū facies Arist. moritui clara esset ⁊ iocūda: dixit eis. Non cogitatis in cordibus vestris q̄ ego letor eo q̄ sperem euadē de īfirmitate mea. Quoniā bene scio me modo moriturū. ⁊ nisi esset hoc pomū quod in manu mea teneo: ⁊ q̄ odor illi⁹ me ɔfortat ⁊ aliqualiter ꝓlongat vitam moā: iam exspirassem. Sed anima sensitiua in q̄ ɔmunicamus cū bestijs fouet odē bono: Et ego letor q̄ recedo de hoc seculo quod ē compōitum ex ɔtrarijs: q̄ quotlibet quatuor elemētoꝝ est ɔtrariū alteri. Vñ quō posset stare aut̄ diu prolōgari corpus ex hijs compositum. Tandē cadēte pomo de manu mortu⁹ est: pro quo phi orauerunt. Ille qui suscipit aīas phōꝝ suscipiat aīam tuā. Isaie. 40. Qui sperat in dño mutabit fortitudiē ꝑ mortē viz trāseūdo ad vitam. ¶ Tercio maxime speraē debe⁹ superueniente perplexitate criminal̄ desperātionis. Eccī. 2. Scitote quia nullus sperauit in domino: ⁊ confusus est. Dicit Ipo. in āphor. Desipie cū risu frē seculores sunt ceteris alijs. Et ideo sicut īfirmis mltū ɔfert q̄ sint bone spei: ita moralit̄ pccōribo Iux̄ illd̄ metricū. Spet qui metuit moriturus vidi. Spe duce victores spe moriente mori. Vnde Bernā. in quodam sermone. Tu es domine spes mea. Quicquid agendū. quicquid declinandum. quicquid tolerandum. quicquid optandum. tu es dñe spes mea: hec m̄ vna oīm ꝓmissiōuz cā: hec tota ratio mere exspectōis. Pretēdat alt̄ meitū fustinē se iactet pōd⁹ diei ⁊ estus. Ieiunare se bis ī sabb̄o dicat. Postremo nō esse sicut ceteri hoīm gl̄ et̄ Michi aūt adherē deo bonum est: ⁊ ponere in domino deo spem meā Et infra. Si michi premia promittuntur: per te obtenenda sperabo. Si surgant aduersū me prelia. Si seuiat mundus. Si fremat malig⁹ Si ipsa caro aduersus spiritum cōcupiscat: in te sperabo. In Ps̄ Quoniam tu domine singulariter īspe constituisti me. Lectio centesiā quinquagesimaquarta :·:

Qui aūt ludibrijs ⁊ īcrepacōibus non correcti sunt: dignum dei iudiciū experti sunt. In hijs enim que patiebātur moleste ferebant: in quibo patientes indignabant̄: ꝑ hec quos putabant deos in ipsis cum exterminarent̄: vidētes illum quem olim negabant se nosse deum verū agnouerunt: propter quod ⁊ finis condempnacōnis illoꝝ veniet super illos. Declāto sufficiēt̄ q̄ ds̄ ē benign⁹ flagellādo q̄ ad illos q̄ se corrigunt: hic finaliter concludit q̄ est iustus rigidus ⁊ seuerus contra illos qui se propter flagella nō conuertunt. Et circa hoc duo facit Nā p̄mo oñt q̄ de⁹ ɔtra eos iustū exercet iudiciuz. Secūdo declarat

ludicij sui modū. secūda ps ibi.
In hijs enim q̄ paciebāt̄ Rñtū ad
p̄mū dr̄ sic Qui āt ludibrijs ⁊ icre-
pacōibus non correcti sunt dignū
dei iudiciū expti sūt Ludibriū s̄m
Papiā est res aliqua q̄ digna est
haberi ludo vel contēptui vel ma-
gis ꝓpe in sacra scriptura dr̄ ludi-
briū pena alicui illata cum ludo ⁊
derisione Et q̄ deus chananeos sic
afflixit vt hebrei de eis ludere ⁊ ride-
re potuerūt qñ viderunt eos per ves-
pas ⁊ muscas exterminari ideo di-
citur de⁹ eos ludibrijs pūiuisse ⁊ i-
crepacōibus ꝑ verba videlicz s̄uo-
rum suorꝝ eos monēdo Et quia nec
hijs nec illis correpti sunt ⁊ correc-
tionem ꝓpter quā fit correpcō nō
habuerunt Ideo dignum dei iudi-
cium expti sunt Et per quē modū
subiūgit inculcando tñ idez q̄ pri-
us dcm̄ est frequēter qualiter per
talia aīalia puniebantur qualia i
preiudicium dietatis coluerant.
In punicione vero duo fiebant.
Primo ipsi afflicti murmurauerūt
⁊ contra deum indignabant̄. Se-
cundo ex falsis dijs quos in specie
animalium coluerūt ad vel dei no-
ticiā deducebātur. Nā qñ ipi ydo-
latre affligebant̄ clamauerūt pro
liberacōe sua ad deos quos colebāt
Et cū eos impotētes sentirent redu-
cti sunt ad cognoscendū verū deū
quem olym negabant se nosse.
Quia s̄m Grego. oculos quos cul-
pa claudit. pena aperit. ꝓpter qd̄
⁊ finis condēnacionis illorum vei-
et super illos ⁊ finalis condemna-
cio que in inferno fine carebit Ne-
gabant se nosse deum Circa illaz
clausulam notandum est q̄ tria

genea hominum negant se nosse Collo.
deum videlicet auari: ⁊ pecuniosi.
superbi ⁊ presumptuosi periuri ⁊
maliciosi Pecuniosi sunt nimis te-
naces. Presumptuosi sunt nimis
audaces Maliciosi sunt nimis fal-
laces Primi negant deum quate-
nus est caritas. Secundi est boni-
tas Tercij quatenus est veritas.
Primi ergo se negant deuz nosse
auari ⁊ tenaces. Cristus enim eis
apparet in forma pauperis osten-
dens indigentiam ⁊ petens carita-
tem: ipsi pauperem contemnunt
nec poterunt se excusare dicentes
dñe apparuisti nobis i aliena effi-
gie: non potui noticiaz tui habere 348
Premoniti sunt enim q̄ cristus in
presenti tali roba vestitur Isti sūt
de quibus dicit cristus Non pote-
stis deo seruire ⁊ mammone ⁊ ne-
mo potest duobus dominis serui-
re Aut enim vnum odio habebit
⁊ alterum contemnet Math sexto
de ista negacione pulchre se ex-
cusat sanctus Job tricesimo prio
Si negaui qd̄ volebant pauperi-
bus: ⁊ oculos vidue exspectaē fe-
ci Isti negant cristum: modo ⁊ cri-
stus eos negabit i die iudicij qñ
dicet eis illud Math. vicesimo qui-
to Amen amen dico vobis: nescio
vos ⁊ Math decimo Qui negaue-
rit me coram hominibus negabo
⁊ ego eum coram patre meo.
Secundo negant se nosse deum p̄-
sumptuosi ⁊ nimis audaces Tales
sunt qui proprie fortitudini vel vi-
ribus innitentes non recommen-
dant se deo. nec diuinum implo-
rant auxilium sicut cristus eos do-
cuit Math. sexto dicit. Et ne nos

inducas in temptationem Tales
sunt qui se immergunt periculis
temptacōnum ⁊ male societati se
admiscent: suspecta cōsortia nō re
fugiūt ⁊ ideo cito cadunt. Hoꝝ fi
guram ⁊ signū gessit Petrꝰ: qui
ꝓprie īfirmitatis ignarꝰ dixit xp̄o
Eciā si oportuerit me mori tecū: nō
te negabo Math. 26. Ipse tamen
eadē nocte se īgerens societati cu
rialiū ⁊ mulieꝝ xp̄m ter negauit
sicut ibidem scribit̄ Tales sūt mlt̄
ti se iactātes de castitate ⁊ ꝯtinen
tia ⁊ alios qui cadūt ꝯtempnētes
ꝫ ipsimet ex modica temptacōe
vexati facilime caperent̄ ⁊ frequē
ter capiūtur. Et ideo sancti viri dō
se recōmendāt cōtinue sciētes ꝙ
diuina bonitas est ⁊ nō sua: si cō
tra temptacōes ēsistāt. Et ideo sig
nāter dicit Job. Si vidi solem cū
fulgeret ⁊ lunā incēdentem dare
⁊ letatū ē ī abscondito cor meū ⁊
osculatus sum manū meaꝫ que ē
iniquitas maxima. ⁊ negatio cō
tra deū altissimū Job. 31. Vbi dt
Glosa Gregorij. Osculari manuꝫ
est bonū vel nature vel gr̄cie a deo
cōcessum meritis humanis attri
buere. Vñ qui bona opera faciūt
⁊ illa dō nō attribuūt ꝫ v̄tuti na
turali vel prudentie ꝓprie: hij deuꝫ
qui est bonitas a quo oē bonum
deriuatur negāt. Tercio negant
se deū nosse ꝑiuri maliciosi ⁊ fal
laces: cuiusmodi sunt falsi testes
⁊ falsi aduocati ⁊ falsi iudices q̄
scienter veritatem negāt. Xp̄s ei
est veritas Jo. 14. Falsi em̄ testes
a iudicibus inuestigātur ꝙ sup
materiā de qua fit inquisitio veri
tatem dicāt: fidem p̄stent. ꝫ ipi vo
luntarie ā veritate recedūt. ⁊ tales
nō solū xp̄m negāt imo vendūt
Vñ Glosa super illud Math. 26.
Exinde querebat oportunitateꝫ vt
eū traderet. Multi em̄ hodie sunt
qui factū Jude execrātur ⁊ ideꝫ fa
ciūt. Nam cū ꝓ munere falsum tes
timoniū dicūt: deum qui veritas ē
vendūt. Hoꝝ figuram gesserunt
Judei q̄bus Petrus dixit Actuuꝫ
3. Deus glorificauit filiū suū ihm
quem vos quidem tradidistis ⁊
negastis añ faciēꝫ Pilati. iudicā
te illo dimitti Tales sunt eciā fal
si iudices qui scient̄ veritatem sb
uertūt ⁊ iudicāt pro muneribus
illud quod sciūt esse falsum vel ꝓ
timore ⁊ minis a veritate recedūt
Sicut fecit Pilatus qui audito is
to verbo a iudeis Si hūc dimittis
nō es amicus cesaris. Timuit ⁊ a
dictamine ꝓprie cōsciencie ēcessit
¶ Et tamen est notādum ꝙ non
excusātur falsi iudices nisi totis
viribus liberare studeāt innocen
tes. Legimꝰ em̄ Math. 26. ꝙ Pi
latus multiplicit̄ egit ad liberaci
onem xp̄i. Primo comparādo la
tronem iusto dicēdo Queꝫ vultis
dimittā vobis: Barrabā an ihm
qm dicit̄ xp̄s ⁊ quasi diceret Neces
se habetis xp̄m dimittere ex quo
debetis eum dimittē. vel latronē
Secūdo cuꝫ querēt a Judeis. Quid
enim mali fecit ⁊ quid faciā de ihe
su qui dicit̄ xp̄s ⁊ Tercio quando
lauit manꝰ suas coram populo ⁊
dixit Innocēs ego sū a sāguīe ius
ti huius: vos videritis. Quāto qñ
flagellari eū mādauit. Qd ideo ꝑm
Rabanū fecisse creditur vt Judei
penis et opprobrijs eius saciati
desistēnt

desisterent ab instātia mortis xp̄i
Sed hijs omnibus nō obstanti
bus nō excusatur Pilatus: quia
sciebat eū innocētem. ⁊ q̄ p̄ inui
diam tradidissent eū Judei. Hoc
tamē nō obstāte istud verbū con
clusit Pilato. Si hūc dimittis nō
es amicus cesaris Vñ audito hoc
verbo adiudicauit fieri peticōem
iudeoꝝ de Xp̄o Math. 17. ⁊ Jo.
19. Et sicut falsi iudices cum p̄ten
dunt se velle defendere veritatez di
ligent̄ inquirūt de veritate ꝫ si pos
sint eā faciliter videre nō ꝓsequū
tur. Ita Pilatus diligēter inquisi
uit a xp̄o quid ē veritas ꝫ noluit
xp̄i responsum audire. ꝫ post que
stionem exiuit cōtinue ad iudeos
Joh. 18. De hijs omnib⁹ verifica
tur illud Jhe. 4. Negauerūt dn̄m
⁊ dixerūt. Non est ipse neq̄ veni
et sup̄ nos malū. Falsi eī aduoca
ti dicunt se nosse de verbis: ꝫ fac
tis eum negāt. ⁊ nō solū negāt
imo reprobāt veritatez ⁊ colorāt
falsitatem. De quibus verificatur
illud ad Tytū p̄mo. Inquinate
sunt vie eoꝝ ⁊ mens ⁊ ꝯscia. Cō
fitētur aūt se nosse deū. factis aūt
negāt. De istis loq̄ns ysidorus in
quadā epl̄a sic eos describit. Hij
sunt in cōuiuijs scurre: in exactio
nib⁹ arpie: ī collusionibus bestie
in questionib⁹ fatue: ad intelligē
dum saxei: ad iudicādum lignei:
ad ignoscendum ferrei: ad amici
cias pardi: ad facecias vrsi: ad
fallendum vulpes: ad superbien
dum tauri ⁊ ad ꝯseruādum mino
tauri. Hec ille. Istis nichil sufficit
nichil placet nisi pecunia. Sicut
dt Alan⁹ in libro suo de ꝯquestu

nature. Si quis inq̄t armatur pe
cunia tamq̄ loricis argenteis tor
rentis impetū Tulliani: sulphuris
incursus Hectorei: robur v̄tutis
Herculee: v̄sipellis Vlixes vilipē
dit astucias Et intantū hn̄di fāes
incanduit vt dyaletice muta sit
subtilitas: rethorice languescat ci
uilitas: vbi nūmoꝝ p̄orat plura
litas. Si em̄ in aure iudicis vel ad
uocati susurret pecunia: Orphei li
ra: carmē āphitrionis: musa v̄gi
lij voce pecunie suffocantur. Quid
plura? Vbi nūmus loquit̄: Tul
liani eloquij ligua mutescit: vbi
nūmus militat Hectoreo milite
fulgura ꝯpescuntur: vbi pugnat
pecunia expugnat̄ Herculea: nū
mus vincit: nūmus regnat: num
mus impat vniuersis. Hec Ala
nus. Istis aduocatis sic dicit Am
brosius in quodā sermōe. Juste
dicet̄. Redde quod accepisti q̄ cō
tra veritatem dixisti: iniquitati af
fuisti: iudicē fefellisti: iustam cau
sam oppressisti: de falsitate vixisti

Capitulū. 13. Lectio. 144.

Vani autē sunt omnes
homines in quibus nō
subest sciencia dei ⁊ de
hijs que vident̄ bona
nō poterāt ītelligere eū qui neq̄
de opeibus attēdentes agnouerūt
quis esset artifex. ꝫ aut ignem ā
spm̄: aut citatū aerem: aut girum
stellarū: aūt nimiā aquā: aut so
lem: aut lunam rectores orbis ter
rarū deos putauerūt. ¶ Postq̄ sa
lomon ꝓsecutus est instā chana
neoꝝ exterminacōem p̄ deū. pro
eo q̄ deū colere noluerūt. ꝫ sicut
stulti ⁊ īsani ydol̄ seruire p̄eligerūt

309

Ca 13

Consequenter insistit actor huius
libri circa crimen ydolatrie repro
bandum Et circa hoc procedit prio
agit de magnitudine culpe seruien
tium ydolis. Secundo de rectitudine
pene quam deus inflixit ydolatris et
specialiter egipciis. Secunda pars ibi
ca. 16. Propter hec et hiis similia dig
ni passi sunt tormenta. ¶ Circa pri
mum duo fiunt. primo prosequitur
de ydolatrarum superstitiosa adora
cione. secundo de ydolorum primaria ad
inuencione Secunda pars ibi. infra. c.
14. Acerbo enim luctu doloris Circa
primum duo facit. primo reprehen
dit ydolatras colentes naturales
creaturas. secundo reprehendit ali
os qui colebant artificiales yma
gines et sculpturas Infra. Infelices
Quia vero in ydolatria duo sunt.
viz auersio a vero deo qui ab omnibus
est colendus et conuersio ad creaturam
Ideo primo agit de gentilium auer
sione a deo. secundo de eorum conuer
sione ad creaturas Secunda pars
ibi. Sed aut ignem Circa primum
reprehendit spiritus sanctus stoliditatem
et fatuitatem curiosorum gen
tilium qui circa naturales inuestiga
ciones cum summis laboribus stu
duerunt. et tamen dei noticia caruerunt
Et dicit sic Vani autem sunt omnes
homines in quibus non subest sci
entia Vanum autem est sicut dicit philosophus
2. phisicorum. quod est ordinatum ad ali
quid sicut ad finem et non potest attingere finem
suum Sicut si aliquis deambulet pro
ter sanitatem et eam per deambula
cionem non consequatur dicimus eum
inuanum ambulasse: homines autem or
dinantur ad deum cognoscendum et co
lendum Vnde Anselmus. 2. Cur deus

homo rationalem creaturam a deo
factam esse iustam vt illo fruendo
beatam esset dubitari non debet Ideo
natura racionalis est vt discernat
inter iustum et iniustum. inter bo
num et malum et inter maius bonum
et minus bonum Alioquin frustra
facta esset racionalis. Igitur om
nis homo frustra est et vanus si scien
tiam de deo non habeat Et ideo dicit
Vani autem sunt omnes homines
in quibus non subest sciencia dei
et scientia de deo Hec scientia est fi
des per prophetas reuelata antiquis
patribus et postea nobis per filium
predicata secundum Glossam. Hec scientia est
timor et reuerentia dei. Baruch ter
cio dicitur de prudentibus huius
mundi perierunt eo quod non habu
erunt scientiam Et signanter dicitur
In quibus non subest scientia dei
et fides Est enim fides fundamentum
totius edificii spiritualis in christiano Ad
Heb. 11. Fides est sperandarum rerum sub
stantia argumentum non apparentium
Et ideo infideles nichil boni super
edificant. dummodo in sua infidelitate
perseuerant. Hoc est ergo primum
de quo reprehenduntur gentiles ydo
latre quod fidem de deo non habuerunt
pro fundamento sue inquisicionis. Quod
autem noticiam. vel scientiam de deo non
habuerunt patet ex duobus. Prio
quia non intellexerunt eum bo
num remuueratorem vel guberna
torem mundi Secundo ex eo quod non
intellexerunt eum esse mundi cre
atorem. ¶ Quantum ergo ad pri
mum dicit sic. Et de hiis que vide
tur bona non poterant intellige
re eum qui est. id est deum qui
est summe bonus. Et solus vere

est. quia a se est. ⁊ sine eo nichil
est ⁊ nichil esse pt. Sicut aut deus
proprijssime dicit qui est: ita dyabo
lus propter suam maliciam dicit qui non
est Job. 18. Habitent in taberna
culo illius socij eius qui non est
Cum enim viderent creaturas esse
bonas potuerunt arguisse ad vnum
per se bonum deueniendum. sicut ar
guit Auicenna primo sue Methap.
Ad vnum simpliciter necesse esse: ex
necesse alijs non necesse esse ⁊ sic deuenissent
ad illum qui vere est qui dixit Exo.
3. Ego sum qui sum ait. Sic dices filijs
israhel. Qui est misit me ad vos.
Vnde sicut dicunt sancti: istud no
men proprijssime conuenit deo: viz Qui
est. Ipse enim solus vniformiter sem
per idem est. omnis enim creatura alicui
mutacioni subicitur Angeli siquidem
secundum aliquas affectiones mutantur corpora
celestia secundum loca. Corpora inferiora
infra speram actiuorum ⁊ passiuorum
existentia alterantur: augmentantur
diminuuntur ⁊ mouentur secundum loca.
Et ideo signanter dicit Anselmus.
Prosologion ca. 22. Tu solus do
mine es quod es ⁊ tu es quod es. Nam
quod aliud est in toto: aliud in
partibus ⁊ quod aliquando est
in tempore ⁊ in quo aliquid est mu
tabile: non omnino est quod est
Et quod incepit a non esse ⁊ potest
cogitari non esse ⁊ non per aliud subsis
tat redit in non esse ⁊ quod habet
fuisse quod iam non est ⁊ futurum
esse quod nondum est illud non
dicitur esse proprie ⁊ absolute. Tu ve
ro es illud quod es: quia quicquid
aliquando aut aliquo modo es: hoc
totus ⁊ semper es ⁊ tu es quod sem
per ⁊ proprie ⁊ simpliciter es: quia nec
habes fuisse nec futurum esse. sed
tantum presens esse. Hec Anselmus.
¶ Secundo reprehendit fatuitatem
gentilium philosophorum de eo quod non
cognouerunt deum esse mundi crea
torem Et quantum ad hoc dicit sic.
Neque operibus attendentes agnoue
runt quis esset artifex. Cum enim
effectus ducant in noticiam sue cau
se ⁊ ipsi totaliter occupati fuerunt
ad inuestigandum causas rerum in
hoc culpandi sunt quantum ad pri
mam causam quod deuenire non potu
erunt ad cognoscendum deum bo
norum remuneratorem vel mundi
creatorem. ¶ Sed posset queri qua
liter est quod philosophi ad demon
strandum deum esse bonorum remune
ratorem vel mundi creatorem suffi
cientes non fuerunt. Dico quod non est
mirum cum nec xpiani qui soli v
nius veri dei noticiam habent ad
hoc non sufficiant. ¶ Ad hoc dicen
dum vt estimo: quod deum esse non est
per aliquam racionem demonstra
tum hucusque. nec deum esse creato
rem mundi sed quicumque se innocenter habent
ad deum ⁊ racionem naturalem exercent stu
dendo: nec divine gracie obicem prebent
deus eis sufficienter sui comunicat noticiam
sic quod eis sufficiat ad salutem. Exem
pla ad hoc habentur. primo de Corneli
o: cui missus est Petrus. de Paulo
cui missus est Ananias quod se sic dis
posuerunt per reuelacionem vel inspiracionem
quod noticiam de vno deo meruerunt habere
Et ideo dd. est quod si non obstat culpa
hominis ad hunc racionis vsum vtique perue
niet quod dei noticiam habeat id est
de deo saltem quanta est necessari
a ad salutem ¶ Tercio reprehen
dit errores gentilium de crimine

l. 2.

310

ydolatrie qntum ad cõuersionem
ad creaturam. Et nominat septez
genera creaturarum. que apud
ydolatrarum supsticiones habe
bantur in honore cum dicit. Sed
supple deos putauerunt. aut ignez
aut spiritum ⁊ cetera. Ignem co
luerunt caldei. ⁊ apud gentiles di
cebatur Vulcanus. sm Iheroni.
⁊ Remigiũ. volantem candorem
faciens. Iste fingebatur quasi fa
ber claudus. ⁊ dicebat fulminare
vel fabricare fulmina Joui: qꝛ Jo
ui supiorem partem aeris addix
erunt ⁊ Vulcano deputauerũt me
diam regionem a quo loco fulgu
ra ⁊ choruscaciones descendunt.
Caldei autem sicut in quibusdaz
historijs scolasticis inuenitur. ig
nem adorabant ⁊ ad hoc alios co
gebant per modum istum obtu
lerunt quibuscumqꝫ negantibus
ignem esse deum ⁊ alium deuz co
lentibus pugnaz. ita ꝙ si deus eo
rum ab aliquo vinceretur eis cul
turam dimitterent. Si vero ignis
qui fuit deꝰ eorum aliorum consu
meret ydola ipsi ad ignem colen
dum pro deo semper se obligarẽt
Isto audito canopei in egipto q̃
ydolum beli coluerunt deposuerũt
de capite ydoli sui coronam aureã.
⁊ super caput suum quoddã vas
testeum aqua plenum posuerunt
⁊ illud multis foraminibus perfo
rauerunt ⁊ cera obtuãuerunt Ve
nerunt ergo caldei ad istud ydo
lum examinandum ⁊ apposuerũt
ignem ⁊ statim in foraminibus ce
ra liquefacta descendit aqua ⁊ ig
nem extinxit Et sic p̃ualuerũt ydo
la canopi eiusdem ciuitatis egip
ti ⁊ illi de ciuitate pmissi sunt dein
ceps ydolis suis vti Alij coluerunt
spm̃ ⁊ etherem quem dixerunt Jo
uem ⁊ supiorem partem aeris vel
ipsum ignem sm alios qꝛ aerez di
uiserunt in duas partes vel potiꝰ
in tres Supeiorem vocauerunt Jo
uem Inferiorem Junonem Et illã
inferiorem partem vocat hic cita
tum aerem propter facilitatez mo
tus ⁊ diuisionis Quarto alij vene
rabantur gyrum stellarũ ⁊ firma
mentum in quo sunt stelle fixe ⁊
varijs ymaginibꝰ nominate sm
grecorũ fabulas Alij coluerunt a
quã Vnde neptunum fingebant
dominum vel deum maris. Inter
istas falsas fabulas equiuocatio
magna est de Joue: qꝛ interdum
significat planetaz immediate sb
saturno Interduz superiorem ptẽ
aeris Fingunt poete ꝙ Saturnus
tres filios habuit Jouem Neptu
num ⁊ Plutonem Jupiter regnat
in celo Neptunus in mari Pluto
in inferno Vnde tales versus ha
bentur Jupiter astra fretum nep
tunus. tartara pluto. Regna pat
na tenent. tres tria quisqꝫ suum.
Vnde ipsum elementum aquaꝝ
vocauerunt neptunum. Et ideo di
citur in littera hic ꝙ aliqui colue
runt nimiam aquam Huius yma
go portauit in manu tridentẽ ad
designandum ꝙ aque triplici fun
guntur virtute Sunt enim liquide
fecunde ⁊ potabiles. Hic etiam
Neptunus amphitricem accepit
in coniugez. Et dicitur amphitrix
ab amphi ꝙ est circum ⁊ tritum
q̃i cõtritũ. eo ꝙ aqua tribꝰ elemẽ
tis q̃si cõclusa sit ⁊ circũtrita celo

vt in aquis supioribꝫ in aere in fitu
bibus i terra i fontibꝫ puteis vl
vror neptuni & amphitrices fm
macrobiꝫ qꝫ mare terrã ambit a
circũagit Alij colueꝝt solẽ quẽ mꝫ
tis noibus nũcupaueꝝt. Solez ei
dicũt pmũ filiũ Jouis · quẽ vocãt
phebũ qi nouũ · eo q i ortu suo co
tidie nou⁹ appareat Et ideo pinge
baꝫ imberbis · Dic etiã appollo di
ciẽ · pdens siue eximinans · eo q
calore suo oim viventiũ hũorez p
dit a extermiãt Jdẽ vocaꝫ phitus
a phicõne ꝑpnte quẽ statiũ natus
occidit cũz sagittis · Sol & vel qꝫ
solus pcellit magtudinez imẽ stel
las : vel qꝫ solus lucet de die alijs
p ei⁹ psentiã obscuratis · dicit eti
am liti⁹ a lico · lupo · eo q sic lup⁹
pcora dilacerat ita sol suo feruoẽ
omnez hũorem exsiccat · Alij cole
bãt lunã quã vocabant dyanã ·
Hec multa noia fm diuersos ef
fect⁹ hẽbat dicebaꝫ luna dyana i
siluis : luna in cælis de istis a de eo
rũ cultu hẽtur · g · he · 17 · Adolebant i
censũ Baal a soli a lune a · 12 · sigñ
a oi milicie cæli Hec igit putaueꝝt
deos videlicet rectores orbis terraz
Sed ꝓter ista multas alias supsti
ciões adiueneꝝt poete sic narrat
Plato i libro qui & phisis Antiq
nãz siluicole a pastores · raciões
a posiciões datas ab hoibus ad v
sum victꝰ hñdi a dima grã colebant
p dijs sicut agriculturã vindemia
tionem a seminacionem a hmõi po
stea poete causa lucri a fauoris e
asdem artes siue scientias · mem
brati effigiaueꝝt a ꝓpis noibus
distinxerunt vocantes sciam colẽ
di agros cererem scientiã colendi
vineas bachũ · actus etiam hũa
ne libidis venerem vocauerunt ·
Et sic supsticões multiplicate sunt
nimis Et vocantur supsticões fm
seruiũ a vetuꝰ vltra cõsuetudinẽ
humane vite supsticibus · Tales
enim vetustissime vetule iam decre
pite a delire talium numinum a fi
ctionum inuentrices fuerunt · :

Lõ · 146.

QVorum si specie delectati
deos putaueꝝt sciãt qñto
hijs dñator eorum spe
ciosior ẽ · Specie enim gubernator
hec omnia constituit Aut si virtu
tem a opera eorum mirati sunt in
telligant ab ipsis · quoniam qui
hec fecit fortior est illis · A magtu
dine enim speciei a creature cog
noscibiliter poterit creator horum
videri ¶ Postꝫ sanctus spiritus
redarguit puersos gentiles de ig
norãtia quã habuerunt de deo o
mium conditore · hic ostendit con
sequenter qꝫ illa ignorantia non
fuit a natura humana ꝙ ab eorũ
malicioso errore · Et circa hec duo
fiunt Nã primo ostendit per quã
viam venisse poterant ad dei cog
nicionem · Secundo qꝫ nullaz hñt
siue ignorancie excusationem Se
cunda ps ibi Sed tamen adhuc
in hijs · ¶ Circa primũ duo facit
¶ Primo tangit duplex mediuz di
uisim per quorum vtrumqꝫ ad di
noticiam poterant peruemisse · Se
cũdo oñdit qũo p illa media debe
bant arguisse ibi A magtudine
emẽ duo ꝙ sũt in creaturis videlicz
forẽ delectabilis i eẽndo a vtus ad
mirabilis i agẽdo a ista duo max
ime apparent i corpib⁹ celestib⁹ · s.

l · 3 ·

sole a luna a stellis de quibus im
mediate dictum est ātr Et de istis
loquens subdit Quorum si specie
delectati deos putauerunt sciāt qñ
to hñs dñator eorū speciosior est.
Quoz predictoz .s. solis a lune a
stellarum specie delectati In ps.
delectasti me dñe in factura tua.
Vnde glosa delectat in specie cre
ature ꝓpter deum licitum est Sed
delectari in creatura ꝓpter seipsaz
non referendo ad deum puersum
est. Ergo si horum specie delectati
sunt. sciant. scire debent qñto do
minator eorum. Deus videlicz spe
ciosior est scz hñs rebus. Cuius ra
tionem subdit dicens Speciei em
gubernator. creaturaz rerum spe
ciosaz. hec omnia cōstituit Quia
ergo deus pulchritudinem crea
turarum creauit. non creauit nisi
per liberum arbitriuz. sicut artifex
facit opus suum. scire poterant ꝙ
ipse longe sit speciosior ꝙ opus su
um Boeci⁹ terco de consolatione.
Pulcher pulcherrimus ipse mun
dum mente gerens similiq; ymag
ine formans Aliud medium est
in istis creaturis ducens intellectū
hominis in deum toti⁹ creatuē cau
sam videlicet mirabilis virtus a
potentia corpm celestium. hucēdo
mouendo diuersos a quasi infinitos
effectus in istis inferioribꝰ ꝓ
ducendo Igitur si virtutem a opā
eoz mirati sūt: qz ꝓpē mirari cepēt
hoies philosophari .i. metha. a
videtur phia hēe mirabiles delec
tacōnes sine ueritate a putitate. io.
ecchi. Intelligāt hoc ē intelligē de
bent ab ipis. ꝓ ipas creaturas q
nia q hec fecit fortior ē illꝰ. fortior. a
ptio. a potentior ē illis i agēdo
Vnde ipso volente sol lumen suū
retraxit. Matth. xxiiii. Ipso volente
sol stetit Josue. x. Ipso volēte sol
retro rediit. z. Re. xx. Coñr ondit
quo ꝓ ista duo media intellectus
humanus ascendit in deum. q. d.
Hec est tota racō quare gentiles
ab ignorantia sua de deo sunt iex
cusabiles: qz a magnitudine speci
ei a creature potuit creator eorum
ognoscibiliter videri A magnitu
dine specieī. pulchritudims a cre
ature. mirabilis factuē debebant
arguisse creatorē ee maiorē ta spē
q̄ vtute Sic etiā Aris. p viā motus
misus est ꝓbare vnū pmū mouēs
eē imptibile a infinituz nullā hñs
magnitudinē corpalem. 8. phisi.
Ad rō. primo. Inuisibilia em ip
sius. dei a creatura mūdi. ab ho
mine p ea q̄ facta sūt intellecta cō
spiciūtur. Sempiterna quoq; ei⁹
vtus a ōnitas: ita vt sint excusa
biles. Juxta illaz dauidicaz Quorum
specie delectati deos putauerūt No
tandū ē ꝙ delectant aliqui viciosi
spē ꝓpria a aliqui specie aliena Pri
mi sunt qui superbiunt de pulchri
tudims vanitate. Secundi sūt q̄
samūt libidis voluptate. Primi er
go delectātur i specie ꝓpria. superbiē
tes de pulchritudis vanitatē ñ cōsi
derātes q̄ vana sit a superficiaℓ q̄
huis a tpaℓ Vñ Boeti. z. de cōso.
psa. 8. Forme vō nitor vt vētꝰ ra
pidꝰ ē vt velox a vnaliū floz mu
tabilitate fugatior Rō si vt Aris.
ait lynceis oculis vterentur homi
nes vt eorum visus obstātia que
q̄ penetraēt: nonne itrospectis vi
sceribus illud altipiadis superficie

ꝼ o

pulcherrimū corpus turpissimū
videtur. Ergo te pulchrū videi nō
tua natura vel cura sz oculorū spe-
ctantiū. reddit infirmitas. Sz esti-
mate q̄ multū nimis corporis bo-
na: hec quecumq; miramini tridu-
ane febris igniculo posse dissolui
hec Boetius. Refert Ouidius me-
thamorphosi. 3. q̄ marcissus pu-
er quidā tante fuit speciei vt sta-
tim natus ab oībus possit amari
Parentes ergo p̄ nimia admiraci-
one pulchritudīs cōfuluerūt quē-
dā vatem. si iste puer tēp⁹ attin-
gēt senectutis ⁊ si eēt futurus eta-
tis longene Ille rn̄dit diu inquit
viuet si semetip̄m nō nouerit Pu-
er adultus ⁊ fact⁹iā iuueīs tantā
cōcepit de suo decore sup̄biā q̄ oīz
cōtēpsit amorē tā iuuenū q̄ puel-
lar̄ Tandē fatigatus quodaz die
de venacōe diuertit ad fontē quē-
dā purissimū causa sitis sedande.
Et dū bibēt ymaginem sue faciei
vidit in aqua Miratus speciem vi-
se ymaginis cōsiderat frontez. cri-
nes os genas ⁊ oculos ⁊ amoē isti-
us ymaginis capitur Alloquitur
ymaginē extendit brachia vt eā
apprehēdat ⁊ nichil īuenit n̄ aquā
Offert ⁊ oscula ⁊ ymago videtur
reddere sibi velle. ridet puer ⁊ illa
corridet. lacrimat̄ ⁊ illa deplorat.
Sic ergo exardescens ī amorez sui
ipsius languens defecit: ⁊ ī florez
sui noīs est conuersus Iste puer
ꝓpter speciem nimiam elatus ī su-
p̄bia designat vane gloriantes
de fragili decore corpis: qui tantū
delectantur de sue pulchritudīs ve-
nustate q̄ to talit̄ euanescūt vbi
homines esse deberent inutiles flo-
res fiūt Vnde ysaie. 40. Omnis cā-
ro fenum ⁊ omnis gloria eius q̄si
flos agri Isti diu viuerēt vita grē
si semetipsos non noscerent In cu-
ius figuraz herodes occidit Johā-
nem Math. 14. Herodes interp̄ta-
tur glorians in pellibus ⁊ desig̃t
personam de pulchritudine corpo-
ris gloriantem que non est nisi ī
superficie ⁊ pelle s̄m Aristo. Johs
grā vel in q̄ est gracia interpreta-
tur Herodes ergo Johannem oc-
cidit dum superbiens de specie g̃-
ciam interemit que latebat ī mē-
te. Vnde auctor libri de varietate
rarminum Tria inquit sunt semi-
num genera que īculto iuuentu-
tis agro absq; comitantibus zizā-
niis rarissime conualescunt. s. ele-
gantia pulchritudinis: vigor for-
titudinis ⁊ suauitas vocis Pulch-
ritudo enim: iuuenem aliene p̄dā
libidinis aut predonem efficit ca-
stitatis. fortitudo ingerit audaciā
Audacia vero ad iniurias cōmit-
tendas impellit At vero hij qui vo-
cis amenitate preeminēt lasciua
modestis. ludicra proficuis ⁊ io-
cosa serijs anteponunt. Hec ille.
Secundo delectantur alij viciose
in specie aliena. sicut ille senex cui
dixit daniel Semen chanaan ⁊ nō
iuda: species decepit te ⁊ concupis-
centia subuertit cor tuum danie.
13. Porro susanna erat delicata ni-
mis ⁊ pulchra specie Sic Holofer-
nes occiditur dum īcaute Judith
speciez contemplatur Judith. 16.
Judith filia merari in specie faciei
sue dissoluit eum Vnde Judith.
10. scribitur q̄ cum ipsa Arasset
ante faciem eius statim captus ē

312

l. 8.

suis oculis holofernes. Sic dauid
captus est in specie bersabee. 2. Re.
11. Et ideo signant dicitur Eccli. 9.
Ne circumspicias speciem alienā
Propter speciem enim mulieris pe-
rierunt multi et ex hoc concupiscen-
cia quasi ignis exardescit Notan-
dum est quod nichil est ita potens sub-
uertere cor humanum sicut concu-
piscencia et amor speciei In cuius fi-
guram et signum fingunt poete quod
Alexander filius priami paris vo-
cabatur a paritate iudicij Vnde
ad eum misse fuerunt Juno Pal-
las et Venus vt inter eos discerne-
ret cui pomum aureum deberetur
quod mittente dea discordia casu ceci-
dit inter eas In quo pomo sic erat
inscriptum. pulchrior me habebit
Certabant ergo iste tres dee quē
foret pomum pre ceteris habitura
Juno promisit diuicias et regnum.
Pallas laudem milicie. Venus pul-
chriorem de gratia mulierem Iste
ergo Paris non obstante sui iu-
dicij subtilitate a concupiscencia ē
subuersus. Vnde et pomū adiudi-
cauit Veneri donari Secundo no-
tandum quod inter delectacōnes tem-
porales et eternas multiplex ē dif-
ferentia. Primo enim delectacōes
corporales secundum Aristotilem septio
ethicorū sunt quasi medie et hūt
tristitias sibi oppositas immo ni-
chil valent nisi tristitia sibi prece-
dente contraria sicut delectacō que
est in quiescendo non placet nisi
fesso et fatigato et delectacio que ē
in bibendo non acceptatur nisi per
sitim. et delectacio que est in come-
dendo intenditur et augmentatur
propter famem precedentem et sic
de alijs. Ideo concludit ibi Aristo-
tiles. quod nichil idem est nobis dele-
ctabile semper Cuius racio est quia
homo continue mutatur ab vna
dispositione in aliam et illud quod pla-
cet homini et est sibi delectabile in
vna disposicōne. est eidē abhomi-
nabile in alia disposicione. et ideo
eo ipso quod natura nostra non est
simplex sed composita ex multis.
et transmutatur de vna disposicione
in contrariam. necesse est quod illud
quod est delectabile homini secundum v-
nam disposicionem sit eidem trista-
bile secundum aliam. sicut esurienti sup-
cio cibi est delectabilis et iam saci-
ato sit eidem abhominabilis. Sic
per oppositum dicit Aristotiles quod
quia deus est natura simplex et i-
uariabilis semper gaudet vna et
simplici delectacione quā habet in
contemplacione suiipsius. Cum
ergo ad statum diuinum deueni-
mus per gloriosas dotes corporis
et anime erit delectatio nostra sē
per vna et vniformis et perpetua.
Juxta illud psalmi. Adimplebis
me leticia cum vultu tuo. delectacio-
nes in dextera tua vsque in finem.

Lectio Centesima quinquage-
sima septima.

Sed tamen in hijs adhuc
minor est querela et hij ei
fortassis errant deum que-
rentes et volentes inuenire Etenim
cum in operibus illius conuersent
et inquirunt et persuasum habent
quoniam bona sunt que videntur
iterum tamen nec hijs debet ignos-
ci Si enim tantum potuerunt scire
vt possent estimare seculum quo-
modo hoc dominum non facilius inuenerunt

¶ Postq̄ spūssc̄us declarauit viā
et modū p quē gentiles phi pote-
rāt deuenisse ad verā dei cognicio-
nem: h ont q̄ de eoꝝ negligētia i
hac pte nullā habuerūt excusaci-
onē. Et circa hoc tria facit: q̄ pri-
mo poit cuiusdā excusacōnis alle-
gationez. scdo illius allegacōis p
bacōez. tercō eiusdē racōis confu-
tacōem. scda ps ibi Etem̄ cū i opi-
bꝰ. tertia ps ibi Iterꝝ tn̄ nec hijs
Allegacō ad excusandū gentiles
phos posset esse talis. videri etem̄
posset q̄ eis minor eēt q̄rela q̄ p̄-
dicta pretendūt pro tanto: quia
ipi fecerūt qd i eis fuit. Quesierūt de-
um studijs et ingenijs. disputacō-
nibus et doctrinis et volebāt eum
inuenisse vn̄ si non iuenerūt nō vi-
detur culpa eorū Confirmatio isti-
us allegacōis ē q̄ ipi cōtinue in
opibus dei scz creaturis discucien-
dis cōuersabantur studētes circa
naturā rerꝝ creatarꝝ Et ad deū cog-
noscendū multiplicit̄ inq̄sierūt in-
ueniendo disputando et docendo et
cōduserūt euidēter q̄ oīa sēsibilia
q̄ videntur bona sūt et vsui hūano
multum necessaria Igit̄ videt̄ q̄ si
potuissent vlterius ascendisse ad
deum cognoscēduz hoc multo libē-
tius attemptassent Sed cōfutacō
istius allegacōis cū sua pbacōne
est talis. Si isti fuerunt ita studio-
si et ingeniosi q̄ potuerūt sibi acq̄-
rere estimacionem et aliqualez cog-
nicōem de toto mundo situt de mo-
tibus solis et lune de viribus arbo-
rum lapidum et herbarum qd est
difficilimū: quō non facilius hoꝝ
omniū dn̄m et causā poterāt inue-
nire presertim cū ipse se deuote vi-
uentibus sponte ingerat Sapie.
6. Preoccupat autem qui se cōcu-
piscunt vt illis se prior ostendat.
Dicit ergo sic a principio icōis. p
lrā Sed tamen adhuc in hijs. gē-
tilibꝰ videlicet colentibꝰ corpora ce-
lestia et elementa minor est quere-
la vel minor q̄ de colentibus ydo-
la de quibus postea statim dicet̄.
Vel minor querela est. hoc est. eē
videtur q̄ lcio vltima pretēdebat
Et hij ei enim p q̄: q̄ hij fortassis
errant In hoc qd dicit fortassis in-
nuit excusacōis insufficientiā. De-
um querentes et sic facientes qd i
eis fuit et volentes inuenire s̄ nō
valentes Huius racōis confirma-
tio videtur esse illud qd sequitur
Etenim cum in operibus illius cō-
uersentur et inquirunt et sic conti-
nue versentur per studium et inq̄-
sicionem in operibus illius v. dei
etiam manifestuz est ex dictis eo-
rum q̄ persuasum habent v. ratum
et per racionem probatum qm̄ bo-
na sunt que vidētur videlicet ista
sensibilia Sed hec responsio refel-
litur sic Iterum tamen nec hijs de-
bet ignosci Et exponitur per litterā
sequentem que est ista Autem vl̄
tamen pro sed. s̄ istis nō debet ig-
nosci v. non debent pro excusatis
hr̄i Et subiūgitur racio in littera
Si enim tantum potuerant scire vt
possent estimaē seculum quomo-
do dominum huius facilius non
inuenerunt Quasi diceret Mirum
est et si tanti erant ingenij q̄ istos
effectus scire poterant. Igitur cau-
sam omnium istorum effectuum
vtiq̄ leuissime scire potuissent. Sz
contra illud vltimum videtur eē

illud superius positum. 6. ca. Diffi
cile estimamus que in terra sunt
et que in prospectu sunt inuenimus
cum labore que autem in celis sunt
quis inuestigabit. Igitur nō po
tuerunt facilius inuenisse deum quam
estimare seculum. Dicunt doctores
quod aliud est comprehendere de deo quod
est. et aliud quid est. Primum po
tuerunt philosophi per creaturas. Secundum
fuit eis impossibile. Sed quod deum esse
hucusque demonstratum non inue
ni siue ab Aristotile siue a quocum
que alio vt dicit quidam doctor. licet
ego cum philosopho et aliis solemnibus
doctoribus in vltima lectione tenu
erim et adhuc teneam oppositum
Et ideo iuxta viam illius doctoris
aliter ad dictam obiectionem re
spondeo. Dicam enim secundum mentem
beati Augustini. 18. de ciui. dei. ca.
38. Quod ante omnes philosophos grecos vel
barbaros prophete sancti precesserunt quod
tam verbo quam scripto. dei noticiam do
cuerunt: et ideo deum esse statim a
principio mundi per Adam et filios
suos extitit predicatum. Cui dicto qui
dam assenserunt. et quidam dissen
serunt sicut modo de aliis articulis
inuenimus. Isti ergo philosophi audien
tes deum esse et a dei cultoribus fu
isse predicatum poterant ex regimi
ne mundi et rerum vniformi gubernacione
racionabiliter asseruisse de
um esse. Et ideo quod errauerunt eo
rum vel negligentia vel malicia fu
it in causa. Et quod propter reuelacionem
antiquam diuulgatum est apud o
nes gentes legibus vtentes. deum esse
et quod est omnibus notum videtur ipsa
a natura notum. Ideo estimo da
mascenum dixisse. 2. sententiarum. ca. 3.

Cognicio existendi deum nobis na
turaliter inserta est quamuis non inge
nii naturalis inuestigacione. sed poci
us diuina reuelacione dei noticia ho
minibus fuerit comunicata vnde dico
ad obiectionem quod multo facilius
est deum et fidem de deo inuenire quam
seculum estimare quod bene vtentibus
naturali ingenio deus seipsum ali
quo modo reuelat. vel per extrinsecam
informacionem vel per intrinsecam
inspirationem. Confirmatur hec
responsio quia nec aliter astrono
miam dicunt plurimi adinuentam
fuisse. Vnde magister in historiis sco
lasticis super Genesim. de dispersione fi
liorum narrat Noe habuisse filium
quendam nomine Jonichum. qui
accepit a deo sapientiam seu donum
sapientie et inuenit astronomiam
Sicut ergo addiscere potuerunt sci
entiam ad mensurandum quanti
tatem terre solis et lune. Ita potuerant
didicisse colere verum deum. Iuxta il
lam clausulam Dominum non inuenerunt
Notandum est quod racio est quod non que
sierunt eum vbi manet. Non enim
inuenitur in lasciuiis voluptatis. nec in
diuiciis vanitatis nec in consorciis
carnalis consanguinitatis. Non inue
nitur in lasciuiis voluptatis: quod secundum
quod scribitur Job. 28. non inuenitur in ter
ra suauiter viuentium. Et Cantico. 3. In
lectulo meo per noctem quesiui quem dili
git anima mea quesiui et non inueni. Secun
do non inuenitur in diuiciis vanitatis:
quod Ozee. 4. In gregibus suis et in armen
tis suis vadent ad querendum dominum et non
inuenient. Tercio non inuenitur dominus in consor
cio carnalis consanguinitatis. Luc. 2.
Requirebant eum inter cognatos et no
tos et non inuenientes eum regressi

sunt in ierusalem. Sed inuenitur in presepio pānis iuobus? auferre pmittit Luc. 2. Inuenietis infantem pānis iuobutū: a positū in psepio Inuenīt etiā in domo mūde cōsōle Matth. 2. Intrātes domum inuenerūt puerū cū maria matre eius? Terō aūt inuenīt in tēplo cōtemplacionis deuote Luce. 2. Post triduum inuenerūt eū in templo. Errauerunt ergo isti pbi circa dīma a celestia pter mimā distātiā. dicē em Basilius q mima distātia facit errare circa tria viz qūtitatē. qualitatē a circa figurā. Circa qūtitatez scōm Basiliū a ponit exemplū de sole q pter mimā distantiā a nobis apparet vix pceptibilis qūtitatis i dyametro Circa qualitatē aē Et ponit exemplū de velis nauiuz que cum sint alba apparent multū distantibus esse nigra Errat etiaz circa figuram pter distantiā aē. Et ponit exemplū de turribus q cum sint q dratę pter mimā distanciā apparent esse rotunde vnde auctor de visu ppositōe. 10. Rectangule magnitudines magna distātia vise piferie apparent Vbi hz alia tōnsiacō Sic quadriga p distantiā longā visa rotūda apparet Ratio est qr i mgna distantia angulū quadrati nō imutant sensū qr cuiuslibet uisibilis p ipropcionatam distantiaz siue p elongacōem visum mmna ri otingit sic dr ppositō e tercia eiusdez libri. Isto mō pceptōres elongatia celestibz errant circa futuram gloriā triplicit quia cit eius qūtatē nō considerātes q magna ē mēsura dulcedis tue dñe aē. Circa eius qlitatem nō cōsiderātes qr nes auris audiuit nec i cor hois ascendit gloria quā deus se diligentibz preparauit. Circa eius figuram nō cōsiderātes q stabilis sit a eterna Est em in quadro posita sicut dr Apoc. Ipsi aūt credunt eā esse rotūdam a volubilez a caducam.

Leō Centesima quinquagesiā octaua.

Infelices autem sunt a imē mortuos est spes illorum. qui appellauerunt deos opera manuū hominū aurū a argētum artis inuentionem a similitudinem animaliū. aut lapidem inutilez opus manus antique. Post q spiritussanctus reprebauit ydolatras colentes naturales creaturas In hac parte consequēter aggreditur reprobare ydolatras quī colunt ymagines a artificiales figuras Et circa hoc duo facit. prio agit de ydolorum multiplici diuersitate. secundo de adorantium stulticia a fatuitate. secūda ps ibi. Et de subā sua Circa pmū duo fit Naz primo ostēdit quō coluerūt ydola in materia mineali. secūdo quomodo in materia lignea a memorali. secunda ps ibi Aut si quis artifex Circa primū dr sic Infelices aūt sūt aē Et merito infelices. Est em felicitas ppria operacō hois secūm virtutē optimā i vitaz pfectaz. 1. ethi. Propria autem operacio hominis est intelligere a amare deum vnde isti aberrantes a colentes ymagies falsas merito dicuntur infelices In ps. Confusio a infelicitas in viis eorum Solet etiam sic dici metrice. Tres infelices i mūdo nouim? esse Infelix q pauca sapit spnitq; vorti

Infelix qui multa sapit spernitq3 docere Infelix qui recta docens op-
atur inique Et oibus istis modis infelices fuerunt ydolatre Primo quidē qr cū pauca saperent de deo spreuerunt a ꝓphis doceri. Secūdo cū mlta saperent de mūdanis spreuerunt deū ꝑ illa inuestigaē ⁊ sic se ⁊ suos docere. Tercō qr cū recta multa docerent de naturalibo maxime tñ opabantur inique ydola colendo ⁊ venerando. Infelices ergo fuerunt ꝑ luminis fidei priuationem ⁊ per beatitudinis despirationez. vñ subdit Et inter mortuos est spes illorū. q. d. Sicut de mortuis nulla est spes qꝫ redeant ad vitam naturaliter: ita nec de istis ē vmq̄ spes. qꝫ ad vitam gracie possint redire. qui appellauerunt deos opera manuū hominū aurum ⁊ argentū In ps̄. Simulachra gentiū argentū ⁊ aurū ⁊c̄. Artis īuencōnem. ydolum noua arte excogitatum. dicitur enim Dedalus p̄m⁹ fecisse ydola se mouentia s̄m magistrum i historijs scolasticis sup libꝝ Judicū de tp̄ibus gedeoīs Et silitudines aīalium sicut supius ē expositū Coluerunt enim similitudines serpentium draconuz ⁊ ouium ranarum atq3 canum. aut lapidem: qr ad nullum vsum vite deseruientem opus man⁹ antique qr olim plus numinis credebatur in antiquis ymaginibus q̄ in nouis ꝓpter vetustatem. Solent enī vetule dicere qꝫ ymagines sexagesimo anno a fabricatione sua sorciuntur virtutez Et qr in hac lectione vituperantur adoratoēs ymaginum. sit ista dubitacō litteralis

Vtrum licet xp̄ianis aliq̄s ymagines adorare Et arguitur qꝫ non Quia Exodi scdo dicitur Non facies tibi ymaginem neq3 vllam silitudinem ⁊c̄. Sed si non licet facē: multo fortius non licet adorare. Item de nullo alio vituperantur i scriptuā ydolatre nisi qꝫ adorauerunt opus manuum suarū. sicut patet in hac lectione Sed ymagines sunt opera manuum de auro ⁊ argento. lignis ⁊ lapidibus. Item in Canone scripture legitur nichil tale esse concessum ergo superstitiosum videtur tales ymagines introducere ¶ Ad oppositum est ritus ecclesie ⁊ Damascenus. ꝯ. sententiaꝝ. c. 8. qd intulatur de sanctis ymaginibus vbi allegat magnum Basilium dicentem. qꝫ honor ymaginis ad ꝓtotipū peruenit. i. ad exemplatum. ¶ Ad istā questionez respondit sanct⁹ Thomas super. 3. sentenciarum. dis. ꝯ. qꝫ ymago potest dupliciter considerari. vel s̄m qꝫ est res quedam vel s̄m qꝫ est ymago. Primo mō null⁹ sibi honor debetur. sicut nec ligno vel lapidi Secūdo modo idē motus est in ymaginem ⁊ ymaginatum Et ideo idem honor debetur ymagini ⁊ illi cuius ē ymago Sed contra istam responsionem obicio primo sic: qr latria est honor soli deo debit⁹ Sz nulla ymago est deus. Ergo nulli ymagini debetur tal' honor Ergo contradictionem includit. dicere qꝫ latria sit honor soli deo debitus ⁊ tñ debetur ymagini cristi ⁊ cristo. ¶ Probatur Si idez honor debetur ymagini xp̄i ⁊ xp̄o. idē honor etiā

detetur lapidi a xpō a p cōsequs
idem honor detetur cristo a creatu-
re qđ non est cōcedendum ‖ xp̄ q̄
odorat aliquid honore latrie con-
fitetur illud esse deum · Ergo si ali-
quis possit licite adorare dei ymā-
ginem cultu latrie possit licite pro-
testari a confiteri aliud a deo esse
deum Jdeo aliter potest dici qđ nul-
la adoratio detetur ymagini nec
licet aliquam ymaginem adorare
Vera enim adoratio est in spiritu
a deuocōne a amore summo a ista
nullo modo debemus in aliquam
creaturam dirigere Quia autez xp̄i
ter ymaginez cristi excitamur ad
adorandum cristum a coraz yma-
gine adorationem nostrā facim⁹
xpō · g̃ dr large loquēdo q ymagi-
nē adoram⁹ · Vñ videt m̃ dom q
nec adoro ymaginē xp̄i qz lignuz
nec qz ymago xp̄i: ß adoro xp̄m co-
rā ymagie xp̄i: qz ē ymago cristi
a excitat me ad adorandū cristuz
a sic exponit Johannes damasce-
n⁹ libro quarto capitulo octauo
Vbi videtur docere q sanctorum
ymagines debent adorari · Hoc in-
telligo sic q propter ymagin⁹ re-
presentationē · licet michi coram
ymagine sanctum illum cuius ē
ymago adorare · Et eodem modo
intelligo sanctum Thomaz a mg̃-
num Basilium a totum ecclesie ri-
tum Nec video pro nunc bene esse
dictum q eodem honore honora-
tur ymago a de⁹ cuius ē ymago ßz
adhuc cōtra vtrāq; viā arguitur
qz si debeo adorare deū ex cōmē o-
ratione ymaginis · multo magis
debeo hec facere ex cōmemoratōe
ymaginis venerabilis: ß vere ymago
dei est in hoie fm ām̃ a ymago
ymago proxīmi est vn⁹ verus hō
q̄ ymago lignea vel lapidea g̃ li-
cet m̃ a debeo adorare deū vel xp̄z
in hoie potius q̄ in ymagie mortua
dicendū q̄ homo verus habz in se
magnā nobilitatem · vñ si adorā-
retur posset presumi q̄ propter se ado-
retur / ymago aūt lignea nil hōnita-
tis hz vel modicū quare coraz ea
debeat adoratō fieri a iō statuit ec-
clesia q̄ potiꝰ corā ymagine fiat a-
doratō · q̄ coram homine · q̄uis q̄
sic deum adoraret excitatus p ho
minem quatenus est ymago dei n̄
nullo peccaēt nisi forte per accidēs
ratōe scandali qđ alij possent sibi
inde assumere Est autē notanduz
q vsuz ymaginū in ecclesia intro-
duxerunt apli · licz hoc in Canone
bibie nullibi exprimatur vñ Alle-
gatur damascenus libro quarto
capitulo prealegato · q̄ rumor ad
eum peruenerat q̄ beatus Lucas
pinxerat ymagines · tam cristi q̄
matris sue · a q̄ ille ymagines ha-
bebantur in roma a sedz vllas alie
fuerunt depicte que olym libros o-
limis habebantur Narratur etiaz
in ecclesiastica hystoria q̄ cristus
ab agaro gessimorum ciuitatis re-
gi qui pictorem suum miserat ad
eum ymaginem sui ipsius transmi-
sit Cum enim pictor non posset in
facie cristi aciem visus sui defigere
propter claritatis ei⁹ fulgorez
cristus deuotionem regis atten-
dens vestimentum suum faciei ap
plicuit a sic sui ipsius ymaginem
ei misit · sicut narrat damascenus
vbi prius constituebantur yma-
gines vel etiā effigies vt mortues

31v.

viuis representarent. Fuit enim triplex causa institucionis ymaginum in ecclesia Primo ad instructionem laycorum quibus ymagines exhibentur loco librorum. Secundo vt incarnacionis misterium et sanctorum exempla nob frequencius et recentius infigerentur. Tercio ad excitandum deuocionis affectum qui magis ex visis q̄ auditis causatur. Et p hoc patet ad raciones vtriusq partis

¶ Circa simulachrorum aduencōnem ē nōndū sm ysido. 8. ethi. c. 11. Simulachroꝝ vsus p̄mo exortꝰ ē ex nimia affectione ad mortuos cōstituebāt effigies vel ymagies vt mortuos viuis representarent. Post hec demones illa simulchr̄ sunt ingressi et respōsiones dederūt et se coli a malis et pditis hoībꝫ persuaserūt. Simulchra aūt dicūt vel q̄ filia l' q̄ sūt filāta atq ꝯficta Judei dicūt q ysmahel p̄mo simulachrum fecerit ex luto gētiles dicūt p motheum simulachrū p̄mū homini finxisse de luto et ab eo dicūt artem iueniendi statuas vel faciēdi adinuentaz. vñ et poete ab eo fingunt hoīes primo fictos figuratīe loquentes ꝓpter effigies hominū quas effecit Apd grecos Cecrops primus simulchra repperit: aras erexit et sacrifitia dijs īstituit Juxta illud Theodoli Egregio cecropi debetur causa letandi. Ille bouis primo rimatur viscera ferro Sacr̄ Jouis statuit que posteritas celebrauit Condidit adiuuit atheās noīe pallas id ē minerua adiuuit nomine suo quia ab ea athene ciuitas vocabat: q minerua grece dicit athena Quam hystoriā btūs Aug. narrat. 18. de ciuitate dei. ca. 10. allegās varronē. Cū enim r̄pēte in illa ciuitate duo mirabilia ꝓdigia apparuissent. vnum scilicet arbor oliue. aliud fons aque. Cecrops qui tūc temporis regnabat ibidem motus de istis prodigijs misit ad Appollinem delphicum sciscitando quid sibi esset faciendum Appollo respondit q olea siue oliua designaret mineruam et vnda neptunū Esse etiam ī ptāte ciuium ex quo illoꝝ deorum noīe ciuitas vocaretur Rex igit omīs ciues vtriusq sexus cōuocat Mos enim erat tunc tpis q feīe publicis cōsultacōibꝫ interessent Cōsulta igit multitudīe mares ꝓ neptuno feīe ꝓ minerua tulerūt sīnās. Et q vna plus īuenta ē feīaꝝ: minerua vicit. Neptunus igitur ira motus marinis fluctibus estuantibus. terras Atheniensium depopulatus est Cuiꝰ vt iracūdia placaretur triplici supplicio feīe athenienses sūt punite videlicet vt nulla vlterius darent consilia Secundo vt nullus nascentiuz maternū nomen acciperet Tercio vt nullꝰ deinceps eas athenas vocaret ne illius nomen haberent quam victricem fecerant nominando.:.

Lcō centesima q̄nq̄gesiā nona

Aut si quis artifex faber de silua lignum rectum secuerit et huius docte eradat corticem omnem et arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in conuersacionem vite. reliquias aūt huiꝰ opeis ad p̄paracōez esce abutebat et r̄liquū horū

qd ad nullum vsum facit lignum
curuū ⁊ verticibus plenū sculpat
diligēter p vacuitatem suā ⁊ p sci
entiā sue artis figuret illud ⁊ assi
milet ymagini hoīs aut alicui ex
animalibus illud ꝯpet perliniens
rubrica ⁊ rubicundū faciens fuco
colorem illius ⁊ omnē maculaꝫ q̄
in illo est pliniens ⁊ faciat ei dig
nam habitacōnem in pariete po
nens illud ⁊ confirmans ferro ne
forte cadat ꝓspiciens illi sciens q̄
niam nō potest adiuuare se. yma
go enim est hominis ⁊ opus ē illi
adiutoriū Postq̄ redarguti sūt
ydolatre cōlentes ymagines de mi
nerali materia puta ydola aurea
argentea ⁊ lapidea In hac parte
deridentur colentes simulachra ī
materia lignea. Et circa hoc tria fi
unt. Nam primo tales ydolatras
reprobat ⁊ deridet racione materi
alis composicionis. Secundo racō
ne formalis composiciōis Et tercō
racione localis situacionis Rñtuꝫ
ad materialem composicōem sūt
merito deridendi Nam ī casu arbo
ris de terra artifex deferri faciens
lignum magnum de silua diuidit
illud in tres partes de vna forte fa
cit aliqd vas vel instrumentuꝫ ne
cessarium ad vitam sicut bigam.
nauem vel aratrum De alia parte
que est superfluitas delenda a tali
vase facit sibi ignem ad coquēdū
cibos De tercia parte que est plēa
gibbis ⁊ nodis de qua nichil ad vi
tam humanam necessarium fieri
potest facit ydolum. Fatuissimum
est igitur illud credere deum quod
combussit ⁊ cuꝫ eo de quo aratrū
suum fecit Dicit ergo sic quātum

ad litteram Aūt si quis artifex fa
ber videlicet lignarius secuerit. ser
ra vel securi ⁊ lignum rectum de sil
ua Et huiusmodi lignum docte ⁊
artificialiter eradat corticem om
nem tam exteriorem q̄ interiorem
⁊ arte sua diligenter vsus fabricet
vas inutile in conuersacione vite
Inutile ⁊ valde vtile Talem enim
modū loquendi hꝫ virgilius vbi
dicit Nūq̄ imprudentibus docuit
ymber. Imprudentibus ⁊ valde
prudentibus Vnde ysaie. tricesi
simotertio Populum impruden
tem non videbis id est valde pru
dentem sc̄dm vnam exposicionem
⁊ sic accipitur hic inutile ⁊ valde
vtile In namq̄ sicut dicit papias
aliquando significat idē q̄ valde
vt increpuit aliqñ idē q̄ int̄ vt bñ
dcā tu ī mulieribus ⁊ int̄ mulieres a
liqñ idē q̄ ad vt impulit ī latꝰ ⁊
ad latꝰ aliqñ ꝓ cū vt ī baculo meo
tñsiui ⁊ cū baculo In contra ēt̄inꝫ
nec non ad p̄uat ⁊ auget Priuat
in cōposicōe sic iniustus inualidꝰ
Auget ī cōposicione qñ accipit̄ ꝓ
valde ⁊ sic accipitur ī ꝓposito cum
dicitur vas inutile ⁊ valde vtile in
cōuersacione vite Reliquiis autē
eius operis ⁊ vasis ad preparacō
nem esce abutebatur coquendo es
cas Vnde Apud iuristas homo
vtitur re aliqua quando pꝰ vsum
saluatur substantia. sicut vtor eq̄
michi concesso ad vsuꝫ qui manꝫ
post vsum: sed quando res nō ma
net pꝰ vsum ꝫ destruit̄. tūc tali re
homo abutit̄ Vñ ꝯcedūt q̄ homo
abutit̄ cibo ⁊ potu ⁊ nō vtit̄ ꝓpe Et
isto mō q̄ illd qd de ligno ꝯburit̄
destruit̄ dr q̄ artifex illo abutitur

316

Aliter theologi vocāt abuti ꝛ male vti. ꝫ hoc non est ad ꝓpositū. Ꝫ etiā tr̄nslator vtitur ātiqua ḡmatica cū dt reliquias abutebat: quia apd modernos vti ꝛ abuti exigūt pꝰ se ablatiū casū ꝛ nūq̄ accusatiuū vñ stat ꝫ reliquias ꝓ reliq̄is. accusatiuꝰ ꝓ ablatiuo Et reliquū horꝝ ꝛ vas ꝑfecti ꝛ ignis Qd ad nl̄lum vsum facit ꝛ iuuaē p̄t Lignū curuū ꝛ verticibꝰ plenū Plenū verticibꝰ ꝛ gibbis ꝛ nodis Apud antiquos em̄ dicebat vortex vorticis vbi nos dicimꝰ vertex verticis vñ lr̄ā iheronimi hꝫ vorticibꝰ Sꝫ rabanꝰ ꝛ moderni hn̄t verticibꝰ: sn̄ia n̄o mutatur. vortex autē appellat circularis reuolucō aq̄. Sculpat diligent̄ ꝑ vacuitatē suā ꝛ qn̄ sibi vacat Hic deridēt ydolatre q̄tū ad formalem disposicōem qn̄ ē i fieri Sculpat diligēter ꝑ vacuitatē suam ꝛ ꝑ sciencia sue artis figuret illud faciendo de ligno statuā. vbi nichil nouuꝫ causat ꝫ remouet ꝑtes ab inuicem ꝛ assimilet ymagini hominis ysa. ꝛꝛ. Fecit ymagiēꝫ viri quasi speciosum hominēꝫ habitantem in domo ꝛc̄. Aut alicui ex aīalibus illud ꝯpet ꝛ assilet sicut apis depingebatur i speciē bouis Hamō deus egipti in figurā arietis. anuber in speciē canis Posita disposicōne figuracōis subdit disposicōnem coloracōis ꝛ dicit ꝑ liniens illud scilicet lignū rubrica ñ colore rubeo. vel rubrica appellatur instrumentum quo rubricant̄ mars ꝛ pallas: q̄ mars ē deꝰ bellorum ꝛ alia dea etiam bellorum. Et ideo cruentate: mars ꝛ pallas depingebantur Jupiter v̄o igneo

rubrica

colore pictus ē ꝓpter terrorē fulguris ꝛ choruscacōnis Alij libri hn̄t rubrica media correpta ꝛ tūc est instrumentum quo vtuntur mulieres ad poliendum ꝛ cōplanandū lineas vestes. cuiꝰ diminutiuū est rubiūcula: ꝫ q̄ hoc instrumentū lenit ꝛ non linit. non concordat huic littere que est ꝑliniens. Est enim linire liniendo iungere vnde in proposito accipitur pro coloē rubeo vel terra rubea. Et rubicundū faciens fuco colorem illius. Fucꝰ enim est equiuocum. vno mō sig̃ficat colorem sil̄atum vel adulterinum Alio mō significat quoddā genus apis Tercō modo est idem q̄ mendacium vel ypocrisis vnde habetur versus talis. Fucus inermis apis falsus color atq̄ simultas. In proposito accipitur pro colore adulterino qui vacuuꝫ colorem occultat ꝛ alium pretendit ꝛ vnde subdit Et omnem maculam que in illo est ꝛ ligno de quo fabricat statuam. perlinēs ꝛ perungēs vt occultetur sub extraneo coloē. Vt faciat ei dignam habitacōnē Posita ymaginis materiali cōposicione ꝛ formali disposicione: hic subiungit derisionem ydolatrarū racōnem localis situacōnis dicēs. Vt faciat ei dignam habitationē quia posuerunt tales ymagines in pulcherrimis templis. in pariete ponens illud ꝛ ydolum ponit talis ydolatra in arcuato loco parietis ꝛ confirmans ferro ne forte cadat sicut cecidit Dagon ad presenciam arche dei ꝛ sic primo Re. quinto Dagon pronꝰ in terrā iacebat ante archam dei ꝛc̄ ꝓspiciens illi

ne cadat sciens qm̄ non potest ad
iuuare se. ymago enī est hoīs ⁊ nō
homo ⁊ opus est illi adiutoriū ho
minis ⁊ nullo mō potest hoīem ad
iuuare Juxta illaz clausulam Fcit
enim dignā hitacionē Notanduz
ē q̄ virgo gloiosa facta ē illo tem
pore digna habitacō dei: qn̄ in suo
corpe filius dei carnem assumpsit
In ps̄. Elegit dominꝰ syon. elegit
eā i habitationē sibi Syon inter
pretatur specula ⁊ virginez beatā
figurat: que mō specula altissima
⁊ ꝓminēs extitit ꝑ vite excellenti
am Eccī. 41. Exaltasti super terram
hitacionē meam digna facta est
ista habitacō ꝓpter tria. scz ꝓpter
hūilitatis ꝓfūditatē. ꝓpter vgini
tatis puritatē. ⁊ ꝓpter ꝯuersacio
nis scītatem. q̄ grā breuitatis nō
deduco. Lcō. 160.

Et de substantia sua ⁊ de fi
lijs suis ⁊ de nupcijs votū
faciens inquirit Non eru
bescat cū illo qui sine aīa est ⁊ pro
sanitate quidem infirmū deprecā
tur ⁊ pro vita mortuuz rogat ⁊ in
adiutorium inutilem īuocat ⁊ ꝓ
itinere petit ab illo qui ambulare
nō p̄t ⁊ de acq̄rendo ⁊ de opando ⁊
de omni rez euētu petit ab eo qui
i omnibꝰ ē inutil ¶ Postq̄ redar
guti sūt ydolatre de multiplici ydo
lorum diuersitate. in ista ꝑte pro
sequit̄ de adorātiū stulticia ⁊ fatui
tate Consistit autez in supstitioso
cultu ydoloruz fatuitas multiplex
Nam ydolis suis emittūt vota: por
rigunt supplicacōes ⁊ oracōes ac si
eos intelligerent de omnibꝰ nego
cijs que vitam humanam cōtin
gunt Primo ergo deridentur ydo
latre pro cultu quē exhibent ꝓ ne
gocijs que gerunt̄ in terra. Secū
do deridentur pro cultu quem exhi
bent pro negocijs que gerunt̄ in
aqua Secūda ps ca. 14. Iterū aliꝰ
nauigare ⁊c. Circa primum duo
fiunt. primo derident̄ de votoruz
promissione. secūdo de verborum
oracione ibi. Non erubescit loqui
Qn̄tum ad primum dicit sic Et de
sua substantia qn̄tuz ad bona for
tune que sunt diuitie ⁊ de filijs su
is. qn̄tuz ad prolis successionem ⁊
de nupcijs contrahendis pro se ⁊
filijs suis votum faciens īquit ab
ydolo suo Votum diffinitur a iuri
stis sic. Votum est alicuius boni
cum deliberacōne facta promissio
Aliter a magistro sentenciarum li
bro qr̄to distin. 38. ca. 1. Votum ē
testificacio quedā spontanee pro
missionis que de deo ⁊ de hijs q̄
dei sunt ꝓprie fieri debet Ad votū
enim necessario requiruntur tria
scz deliberacō. ꝓpositum volūtatis.
⁊ promissio saltē v̄bi interioris qd̄
sufficit quo ad deuz. vel verbi seu
facti exterioris qd̄ requiritur quo
ad ecclesiā. ydolo vero nichil horū
intelligenti. fatuum ē vouere. Se
cūdo deridet spūsscūs ydolatras
de porrigēdo supplicacōes ydol ⁊
dt Nō erubescit loq̄ cum illo q̄ sine
est aīa. s. vegetatiua sensitiua ⁊ in
tellectiua. Et idō debet erubescere
supplicari tali vel loqui tali cum ip
semet sit racionalis ⁊ illud ydolū
sit non racionale: quia nullam aī
mam habet ⁊ cetera Et cū tale ydo
lū sit īfirmū ⁊ īpotens conferre sa
nitatē ipz ꝓ saītate deprecat̄ ⁊ ꝓ vi
ta mortuū rogat Mortuū: q̄ lignū

ariū vel mortuum q non viuē
tem· sicut lapidez equalentē mor
tuo q in adiutoriū inutilem inuo
cat: sicut fecerūt sacerdotes Baal
3· Re·18· Jnuocabāt nomē Baal
de mane vsq ad meridiez dicētes
Baal exaudi nos q trāsiliebant
altare qđ fecerāt q icidebāt se cul
tris tituz suū lanceolis vt sāguine
fūderentur· Demones enim pluri
mū delectātur in oblacōe sangui
nis humani· Et tūc merito derisit
eos Helias dicēs· Clamate voce
maiori· Forte ei deꝰ vester dormit
aut cum aliq loquitur: aut in diuer
sorio est aē· Jterū fatuꝰ ydolatra
p itinere petit ab eo qui ambula
re nō potest q de acquirendo p ne
gociacōem· q de operādo quantū
ad operis inchoacōem: an sit for
tunatus vel nō breuiter de omni
reū euētu petit ab eo qui in omni
bus est iutilis· ¶ De obseruatori
bus futuroz euētuuz p signa ad
eos nullatenꝰ ordiata loq̄tur ꝓpro
bādo prolixe beatus Augustinꝰ·
2·de doctrina xp̄iana ca·2·dicens
Tales obseruationes superstitio
nes esse: sicut aliqui cum videt ca
ligas a soricibꝰ rodi timēt de ali
quo infortunio euēturo· Vñ legi
tur Cathonem quēdam derisisse
quū sibi pro mirabili signo infor
tunijq nūciauit caligas p sorices
esse corrosas· Certe non ē inquit
mirabile· sed mirabile fuisset si ca
lige soices corrosissent Ad ista p
tinet si homo surgens de lecto ad
lectum ꝺeat: quia sternutauit q
teq̄ potuit se calciare· Jtez si homi
ni singulcienti dicē· Teneas ma
nu dextera pollicem manꝰ sinistre

Jtem cuz puꝰ malo accipitur si duo
obus amicis simꝰ ambulantibꝰ
puer medius inturrerit ꝙ aliqđ
aliud animal· Estimaꝙ em q eoz
sit amicicia diuidēda· Simile est: ē
dire domū si homo statiz prędens
offenderit· Et tales mꝙtas fatuas
obseruātias ibidem recitat Augē·
Tale simile est hijs duobꝰ q ve
natores si eūdo venatuz fratribꝰ
vel sacerdotibꝰ obuiāt vel aliquē
talem in sua societate habeāt pro
illo die de expedicōne difficūt· Vi
sus em̄ caracterum q omniū figu
rarum: excepta figura crucis· q in
uocatio nominū incognitoz q al
ligatio cedulaz de euāgelio cir
ca collum patentis q mꝙta talia
ad superstitiones ptinēt ꝑm eum q
q̄dam ꝙliquie ydolatrie· ¶ Sz hic
potest esse dubiū vtrum obserua
tio signoz ad precognoscēdum e
uentus futuros sit licita vel super
stitiosa· ¶ Videtur ꝓmo q sit licita:
quia licitū est illo vti qđ antiq
p mꝙta experimenta ꝓbauerunt
esse verum· ꝙ mꝙti ꝓbauerunt q
occursus religioꝝ est signū fru
stratōis artis venatorie Jgitur
licet illo vti· q ꝑm hoc ꝓcedere vel
dimittere Jtem mꝙti experiuntur
q inchoare labores vꝙ itinera cer
tis diebus: puta feria tercia est pe
riculosum q tedios̄um· Jgitur licet
hoc obseruare q vitare ¶ Ad op
positum est Augustinus secundo
de doctrina xp̄iana· ca· secūdo· vbi
dicit: q omēs tales obseruacōes
ptinent ad q̄dam pacta figmfica
cōm cū demonibꝰ inita ¶ Ad istꝰ
dicēduz q talia obseruanꝺ respū
futuroz euentuū· vꝙ obseruātur

vt cause illoꝝ euētuū vel vt signū
tm̄ Si sint cause considerandū est
an possit esse vera causalitas ꝛ spe
ctu futuri vel non Si sic nullu; pec
catū est obseruare illd sicut si vide
rim⁹ aerem nebulosū cōijcim⁹ ꝙ
erit pluuia vel aliq̄d tale. Si vero
nulla causalitas possit attendi. ꝫ
tm̄ dicatur ꝙ istud signū sig̃ficat
talem futuꝝ euentū. sicut qn̄ pice
garriunt significatur aduent⁹ hos
pitum ex quo ista significacō non
est a deo īstituta dicit doctores ꝙ
tales obꝑuacōnes signoꝝ hmōi
sunt introducte ab hūana vaita
te coopante demonu; malicia qui
gaudeut implicare hoīes ī vanita
tibus ⁊ erroribus Et interdū casu
accidit ꝙ tale signum talis euēt⁹
sequebat̄ Sed postea qn̄ hoīes in
ceperūt talibus īdulgere mlta seq̄
bant̄ ꝑ coopacōes demonū vt ho
mines magis fierent curiosi ⁊ arti
us ī talibus supsticōibus radica
ti Vnde cū nulla racō posset esse.
quare occursus scōꝝ viroꝝ venacō
onem impediat qn̄ est licita ⁊ a ꝑ
sonis conuenientib⁹ licite exercet̄
manifestum est ꝙ hoc credere sup
sticiosum est ⁊ erroneū Hoc etiaꝫ
ostendit̄ ex frequēti falsitate sig̃.
¶ Ad racōes patet ꝑ dicta ꝙ hoīes
decipiūtur ꝑ coopacōes demonu;
ꝓpt̄ eorū falsaꝫ credulitatem prece
dentē ⁊ ideo obꝑuatores taliū mul
ta īcōmoda recipiūt ꝓpter eorum
falsam fideꝫ que alij nullaten⁹ pa
tiunt̄ qui de talibus non curant.
Sed de ymaginib⁹ astrologicis q̄
fiunt certis tp̄ibus planetis exis
tentibus in quibusdam locis celi
determinatis Dubium est an lice
at tales ymagines facere ⁊ talib⁹
factis vti sicut tempibus meis qui
dam in Londonia dicebat̄ curari
a q̄rtana per ymaginez leonis au
ream ꝑm certam constellacionez
factam h⁹ est difficile dicere ꝙ est
verum ꝓpter mirabiles opaciones
corporum celestium: ꝙ hoc est cer
tum ꝙ nichil est homini illicitum
qd̄ per naturaꝫ compleri potest di
cit tn̄ sanctus Thomas secunda
secunde questi. nonagesima sexta
Et allegat Augustinuꝫ decimo de
ciuitate dei. ꝙ opinio Porphirij
fuit falsa de ymaginibus talibus
construendis Verum est autez ꝙ
res naturales formas suas ⁊ v̄tu
tes consequūtur ex corporibus ce
lestib⁹: sed ymagines artificiales
nullam virtutez consequi possunt
ab arte nec aliam virtutem habe
re possunt a corporibus celestib⁹
nisi quam habent racione mate
rie. Figura autem non est princi
pium alterandi. ⁊ ideo non aliam
virtutem causandi habet aurum
talis ymaginis q̄ aliud aurum
alterius figure. Sed si alium effe
ctum habet. hoc est ex operacio
ne demonum qui sunt ludificato
res hoīm ꝑm Augustinū Et ideo ta
les ymagies astronomice virtutez
sortiunt̄ ꝑ demones. Cui⁹ signū ē
ꝙ oportet illis ymaginibus quos
dam caracteres īprimi qui ad nl
naturaliter operantur Vnde scien
dum est ꝙ ymagines astrologice
⁊ nigromantice in hoc differunt.
ꝙ in factura nigromanticarum
ymaginū fiūt expresse q̄dā inuo
cacōnes demonum. Vn̄ tales yma
gies ꝑtinēt ad exp̄ssa pacta cum

318.

demonib⁹ inita. Sed in factura as-
tronomoꝝ sunt tacita pacta cuꝫ
demonibus ꝑ quosdā caracteres
ꝛ figuras ab ipis dēonib⁹ adiuē-
tas. ad quoꝝ caracterū factionez
demones facientib⁹ suffragātur.
¶ Sed adhuc de cartulis ꝛ alliga-
turis circa colla ꝑsonarū infirma-
rum in quib⁹ cōtinent̄ verba euā-
gelica vel verba psalterij possit es-
se dubiū an talia sint supsticiosa
dicendū ꝙ si p̄scise verba talia eu-
angelij alligent̄ vt deus ad eorū
appensionem patientem cici⁹ iu-
uet ꝓpter deuocōem nichil mali ē.
ꝫ q̄ndo putas ꝙ illa verba ex ꝓpri-
a v̄tute curent febres ꝛ ꝓhibeant
morbū caducū ꝛ similit̄ q̄ndo cuꝫ
illis verbis admiscētur caracteres
ignoti ꝛ nomina extranea si non
ꝑmittitur ꝙ ꝑsona portans sciat
quid scribit̄: tūc nō est dubiū q̄n
ibi est supsticio. Vñ Crisostim⁹
sup Matheū. Quidā aliquā ꝑtez
euangelij scriptam circa collū por-
tant. nōne ꝯtinue in ecclesia legi-
tur euāgeliū ꝛ audit̄ ab ōnib⁹. ꝛ
Cui igit̄ in aurib⁹ posita euāgeli-
a nichil ꝓfūt quō possunt eū cir-
ca collum suspensū iuuare. ꝛ Dein-
de vbi est v̄tus euangelij in figu-
ris lr̄arum ā in intellectu sensuuꝫ
Si i figuis bñ ei circa collū suspen-
dis in itellectu. ꝯ melius in corde
posita prosunt q̄ circa collum sus-
pensa. ¶ Capituluꝫ decimū q̄r-
tum Lectio. 161.

Iterum alius cogitās
nauigare ꝛ ꝑ feros flu-
ctus iter incipiens lig-
no portante se fragili-
us lignū inuocat. Illud em̄ cupi-
ditas acquirendi excogitauit. ꝛ
artifex sapiētia sua fabricauit Tu
aūt pater oīa gubernas ꝓuidētia
qm̄ dedisti i mari viā ꝛ int̄ fluct⁹
semitā firmissimā: oñdens qm̄ po-
tens es ex omnib⁹ sanare: eciaꝫ si
sine rate aliquis adeat mare. ꝫ vt nō
essent vacua sapie tue opera ꝓpt̄
hoc eciā exiguo ligno credunt ho-
mies animas suas ꝛ transeuntes
mare ꝑ ratez liberati sūt. ¶ Post
q̄ derisa est ydolatrū fatuitas in
veneracōne ydoloꝝ pro negocijs
q̄ gerunt̄ in t̄ra. In hac parte de-
ridetur fatuitas eorundez in suppli-
cando ydol' ꝓ negocijs que gerū-
tur in aqua. Hec ec̄ fatuitas oñdi-
tur ꝑ comparacōnez ydoli facti de
ligno ad nauem factam de ligno
cōsimilit̄. Cum em̄ vtrūqꝫ factum
sit de ligno ꝛ nauis sit fortior: sub-
tilior ꝛ vtilior: quia a scīa diuina
ordinata Genesis. 6. Fac tibi ar-
cham de lignis leuigatis ꝛc̄. ydo-
lum vero fit a scīa humana. Igit̄
minor fatuitas foret adoraē nauē
q̄ ydolum. ¶ Circa hoc tria facit
Primo rep̄hendit ydolatre fatui-
tatem. Secūdo ostendit ydoli inu-
tilitatez. Tercio nauis fructuosā
cōmoditatem. Secūda ꝑs ibi. Il-
lud em̄ cupiditas ꝛc̄. Tercia ibi
Sed vt nō essent ꝛc̄. ¶ Quātum
ad primū d̄t sic Iterū aliquis ali-
us viꝫ ydolatr̄ nauigaē cogitans
ꝛ ꝑ feros ꝛ feroces fluctus it̄ face-
re incipiēs ligno portante se ꝛ na-
ui fragilius lignū inuocat viꝫ y-
dolum: qd̄ fragilius est: quia ydo-
lum p̄t fieri de ligno valde debili
Sed nauis fit de lignis fortissimis
ꝛ fortissime cōpaginatis Qd̄ aūt
nauis sit

nauis sit melior a vtilior ydolo p
bat sic. ydolum fabricatur est sa
pientia humana a ꝑpter cupidita
tem vt artifex p pulchritudinem
ymaginis ꝺsequẽtur plus merce
dis. Sed nauis fabricata est a sa
pientia diuina ꝺfulente hoīb⁹
qb⁹ eor ꝺgrebat salutis. sicut dic
tum est de Noe. Illud enim ydo
lum cupiditas acquirendi tam in
artifice q̄ in sacerdotib⁹ a pontifi
cib⁹ ydolor excogitauit Quia isti
q̄ seruiebāt ydolis. a vixerūt p ob
lacōnes. a sacrificia eis facta zela
uerūt ommino q ydola forent pl
chra: a artifex sapientia sua fab
cauit: nō ꝺima ¶ Et q̄a nauis adi
uentio ꝺr esse de diuina puidētia
possit aliquis dubitare an deus si
ne nauis adiutorio possit hoīes
in mari saluare. Et ideo p̄mo dicit
q̄ sic. Secūdo declarat nauis ꝺmo
ditas magna. Secūda ps ibi. Et
vt nō esset vacua. ¶ Quātum ad
primū dicit sic. Tu aūt pater gu
bernas: supple oīa puidentia. Jux
ta illud. 6. huiꝰ In omni puiden
a occurret illis: qm̄ dedisti in mal
viam. scz in mari rubro Exodi. 14
Et iter fluctus semitā firmissimaz
Inter fluctꝰ iordānis flumis Josue
3. Omnis populus p arentē alue
um trāsibat ostendens qm̄ potēs
es ex oīb⁹ sanare. a ex oīb⁹ pe
riculis saluare a in ommb⁹ locis e
lementis hominē literare. sic ab
igne saluauit Abraham sm̄ He
breos Genes. 16. Ego eduxi te de
hur. a de igne caldeor. Et. 3. puēos
missos in fornacez ignis ardentis
dan. 3. In aere saluauit latronez
pendentem Luc. 23 In aqua mais
Jonā Jone. 2. In tra Lazarū Jo.
h. Etiā si sine rate aliq̄s adeat ma
re ꝺfidens in deo debet speraē de sa
lute. sicut patuit in Petro Math.
14. Descendens Petrus de nauicu
la ambulauit sup aquas. Ratis
sm̄ ysidor. 19. Ethimolo. ca. 1. fuit
primus a ātiquissimū nauigij ge
nus ex ꝺcib⁹ ligmis asseriꝫ con
fectum. ad cuius similitudinē na
ues facte sunt. Ratem vero moder
ni grāmatici dicūt esse latus na
uis. Vñ Grecisim⁹. Prora p̄or ps
est nauis altera tercia puppis. dic
latus esse ratem ventrem dic esse
carinā. Et sm̄ hoc in littera est sy
nodoche vt ponatur ps p tota na
ui. Vltimo extollitur a prefertur
nauis ꝺmoditas: quia licet deus
possit immediate p se hominē gu
bernare in mari: tamen voluit ho
mini dare prudētiam nauifactiuā
vt nō eēnt vacua sapie tue opā
a infructuosa a mutilia ꝑpter hoc
etiā exiguo ligno credūt hoīes aī
mas suas a vitā suā temporalem
a trāseuntes mare p ratem literā
ti sunt a p nauem. ¶ Circa illaz p
ticulaz. ꝑpter hoc etiā exiguo lig
no credūt homines animas suas
Notandū q̄ xp̄s dicit potest mora
liter loquēdo modicum lignū ꝑp
ter mētis humilitatem. lignū ꝑp
ter fructꝰ fertilitatem. de cuiꝰ mo
dicitate scribit ad Hebreos. 4. Eū
q̄ modico minꝰ ab āgelis minoā
tus est videmꝰ ihesum ac de cuiꝰ
ligni fertilitate ꝺr ī p̄s. Erit tam q̄
lignū qd̄ plātatur est secus decur
sus aquarū: qd̄ fructū suū dabit
tu tempore suo. Istud lignū plan
tatum fuit in terra benedicta in

incarnatione. ¶Hoc est in virgine gloriosa de qua dicitur in psalmo Benedixisti domine terram tuā. ¶Ista terra est bona que bene culta reddit fructuū tricesimū sexagesimuz vl̄ cētesimuz. ¶Et ista est multū melior a magis benedicta que sine labore vel cultuā producit optimum fructum a infinite bonitatis. Talis fuit virgo bēdicta que sine naturē subsidio genuit xp̄istum mundo Et ideo bene dicit. Benedixisti dñe terram tuaz: nam specialiter et singulariter a appropriate fuit benedicta. Et sicut lignum plantatum in bona solidat terram ex omni parte a per radices suas colligit a constringit ne defluat. ita xp̄istus plantatus in virgine benedicta matre sua eam solidauit virtutibus a gracijs sic astrinxit q̄ numq̄ defluere potuit per peccatum mortale vel veniale. ¶Fuit enim sanctificata in vtero q̄ mundata a peccato originali a in ea fomes ligatus sic q̄ nūq̄ eam ad peccādum impegit. Et hec fuit p̄ma sāctificatio in vtero mr̄is sue Et ista sanctificatio fuit eius vera cōceptio. ¶Naz q̄ cito v̄go beata habuit esse in vtero taz cito fuit sācta. ¶Nō ei potuit esse scā anq̄ esset. Vera ḡ conceptio beate v̄ginis attenditur a summe penes instans infusionis aie in corp̄ sufficiente a debito mō organisatū ¶Necnon ab omni q̄litate inordinata quā contraxerat racōne ꝓpagacōis seminalis purgatum a emundatū. Et sic p̄z q̄ isto mō capiendo nomē conceptōis stricte a ꝓpe beata v̄go nō fuit concepta in pcō originali. Alio mō capit mlt̄ū impropriē a large pro infusione seminis in matrice ex quo semine corp̄s debuit formari in vtero matris sue a inf̄ hoc multū improprie dicūt quidaz ipsā fuisse conceptaz in peccato originali qđ non est aliud nisi q̄ aia beate v̄ginis fuisset corpori suo ex illo semine formato vnita absq̄ purificatione a emundacōe illi⁹ corporis a qualitate morbida contracta ratione ꝓpaginis seminalis. Tunc certe q̄ cito beata virgo esse habuisset: tam cito habuisset peccatum originale. q̄ fuisset sibi imputatum sicut beato iohāni baptiste a Jheremie qui tamen fuerunt sāctificati in vtero matris. Sic ḡ patet tā. Sed secūda fuit in conceptōe filij sui benedicti q̄n fomes ablatus fuit sēm ecclesiam a gratia superaddita que flexibilitatem liberi arbitrij determinauit ad bonū: sic q̄ ex tūc nullo modo potuit in malū flecti. Vñ tunc cōfirmata fuit sicut in via potuit. In prima nāq̄ sanctificacōne ligatus fuit fomes a grā sibi collata fuit in dinans efficaciter liberum arbitrium in bonum: tamen nō fuit tanta q̄ flexibilitatē libei arbitrij in malu; proferebat: sicut nec gratia collata primo homini in statu innocēcie: sed per prouidentiam diuinam fuit continue preseruata a cōseruata vt esset immunis a peccato q̄ntūs anq̄ conceptionem filij dei peccare potuisset nisi fuisset preseruata. Sed in secunda sanctificacōe sic sanctificata fuit q̄ deinceps peccare nō potuit. Vnde istud lignuz perfecte solidauit istā terrā a eam sibi cōstrinxit Gen̄. i. Germinet terra herbam viventem a facientem semen a lignū pomiferum iuxta genus suum.

de grā ꝑd mundā ꝙ

Secundo istud lignū germinauit in miraculoꝝ operacōe. Qn̄ lignū incipit ḡminare: v̄tus q̄ infra lignū latuit se exserit ⁊ oñdit. Eodē modo v̄tus q̄ in xp̄o latuerat vsq̄ ad tempus sue p̄dicacōis se ostēdit euidēter in miraculoꝝ operatione Luc. 6 Virtus de illo exibat ⁊ sanabat omēs Eze. 36. Multiplicabo fructū ligni ⁊ germē. ¶ Tercio lignū istd̄ fronduit in bō opacōne orādo: ieiunādo ⁊ itinerando. ¶ Quarto floruit p fame diuł gacōnem Cantic. 1. Vinee florētes odorē dederūt. Odor floꝝ in vinea d̄r ſpentes fugare. ⁊ bō fama xp̄i iudeos scandalizauit. ¶ Qn̄to folia pduxit p doctrine salubris p̄dicacōnem. Verba eī sunt sicut folia Nā folia sūt sonora ⁊ hn̄t figurā lingue Apo. vltio. Folia ligni ad sanitatē gentiū ¶ Sexto fructum fecit in ablacōe pctōꝝ ysa. 27. Iste ē oīs fructꝰ vt auferat̄ peccatū. ¶ Septio istd̄ lignū fuit putatuꝫ in passione: vt fructū plus auferret Cant. 2. Tempꝰ putacōis aduenit ¶ Octauo fuit isti ligno appodiamentū appositū ad supportādum: qn̄ cruci fuit applicatum Actuum. 10 Quē occiderūt suspendentes in ligno: qn̄ xp̄s pctā nr̄a ptulit in corpore suo sup lignum Prima Petri. 2 ¶ Nono istud lignū aruit in morte Eccī. sexto Relinq̄ris velut lignum aridum in heremo ¶ Decio refloruit in resurrectione In ps. Refloruit caro mea. ⁊ Job. 14. Lignū habet spem si p̄scisum fuerit: rursū virescit ⁊ rami eius pullulant ¶ Vndecimo vsq̄ ad celum creuit in ascēsione Ezec. 31. Eleuata ē altitudo eius sup oīa ligna regionis. ¶ Duodecio iterū fructificauit in spūs sancti missione Apoca. 22. Ex vtraq̄ pte fluminis lignū vite afferens. 12. fructꝰ p mēses singulos ⁊c. Xp̄s veāciter ē lignū vite. Nā ab eo dat̄ hoī vita triplex nature: gr̄e ⁊ gł'e. Natuē Gen. 2. Inspirauit in faciē eiꝰ spiraculū vite. Secūdo dat vitam gr̄e Prou. 13. Lignū vite desideriū veniēs. Tercio dat vitā gł'e pu. 3. Lignū vite ē hijs q̄ apprehenderint eā ⁊ q̄ tenuerint eā: beati. dr̄ de sapīa increata q̄ est xp̄s. Istud lignū attrahit duodecim fructus qn̄ post missionē spūs sancti 12. apostolos misit in mundū Luce. 6 Elegit 12. quos ⁊ apostolos nominauit quibꝰ dixit Jo. 14. Ego vos elegi de mūdo ⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis. ⁊ fructꝰ vester maneat

Lcio cētesima sexagesiā secūda

Sed ⁊ ab inicio cum pirēt superbi gigātes. Spes em̄ orbis terrarū ad ratem ɔfugiens ēmisit seculo semen natiuitatis: que in manu tua erat gubernata. Bendictum enim lignuꝫ per quod fit iusticia. Per manꝰ autem per quod fit ydolum maledictum ⁊ ipsum qui fecit illud: quia quidem operatus est: illud autem cum esset fragile deꝰ cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo: impius ⁊ impietas eius. Etenim quod factum est cū illo qui fecit: tormenta patietur ¶ Posita comparatione inter ydolum ⁊ nauigium: prosequit̄ spiritus scūs de ɔmendacōne nauis

m. 2.

320

vel arche diuinitus ordinate. Et circa hoc duo facit. Nam primo ostendit quod nauis meretur humanam benedictionem. Secundo quod idolum meretur humanam maledictionem. Secunda pars ibi Per manus autem. ¶ Circa primum duo facit. quia primo ponit ipsius arche noe debite saluacionis officium. Secundo ex hoc infertur quod ei debetur merito benedictionis beneficium. Secunda pars ibi. Benedictum est lignum. dicit igitur. Sed et ab inicio vel parum post mundi exordium: quia in principio secunde etatis seculi sub noe cum perirent superbi gigantes in quo notatur perditionis peccatorum causa et ratio. Erant enim superbi terreni carnales et luxuriosi. Ysaye. 26 Terram gigantum detrahes in ruinam. Spes orbis terrarum vel seminarium genus humani. noe videlicet et filii eius et vxores filiorum eius ad ratem vel archam refugiens remisit seculo semen natiuitatis vel seminarium propagacionis quod mundo fuit fere subtractum cum non staret nisi in octo personis que. s. ratis vel archa manu tua vel potentia tua gubernata erat. Et ideo merito debet illud lignum ab hominibus benedici. Vnde suddit. Benedictum enim lignum per quod fit iusticia Benedictum vel benedictione dignum. Lignum inquam vel archa per quod fit iusticia vel salus et conseruatio iustorum pereuntibus malis Vnde dixit dominus ad noe Gen. 7. Te enim vidi iustum coram me in generacione hac. Sicut autem illud lignum quod est idolum est dignum maledictione propter duo. Tum ratione facientis qui peccauit fabricando quia deus prohibuit fabricari. Deutro. 7. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile. Tum ratione rei facte que indigne cognominatur deus in preiudicium maiestatis eterne vel diuine. dicit igitur construendo textum sic. Idolum autem quod fit per manus maledictum est et ipsum. s. idolum et qui fecit illud. Et subdit racionem dicens quia ille quidem operatus est id quod non licuit. Illud autem cum esset fragile deus cognominatus est. Vnde sequitur. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius id est idolatra et idolum suum. Vbi notandum quod idolum accipitur tripliciter in processu isto. Vno modo pro materia lignea vel lapidea vel metallina et sic verum est quod idolum est aliquid. Secundo modo accipitur pro dyabolo presidente tali idolo et sic etiam est aliquid. Tercio modo accipitur idolum quasi pro quodam composito ex demone et materia figurata. sicut homo componitur ex corpore et anima. Et sic loquitur apostolus priam ad Corinthios decimo octauo. Scimus quod nichil est ydolum in mundo. Secundo modo accipitur ydolum communiter in littera cum subinfertur Et enim quod factum est vel dyabolus qui dicitur idolum secundo modo et presidet illi quod factum est vel materie figurate Cum illo qui fecit tormenta patietur in inferno. ¶ Circa illam clausulam videlicet Benedictum lignum per quod fit iusticia. Notandum est quod in ligno crucis multiplex iusticia facta fuit Primo quia homo rependit quod abstulerat, dyabolus deuincitur per illud in quo vicerat. Primo ergo homo rependit quod abstulerat. Iustum est enim quod secundum formam et quantitatem delicti fiat

emendatio cū restitucōne ablati.
Pomo autem fructum vetitū acce
pat ab arbore ⁊ hō xp̄us fructum
vite restituit arbori homo delecta
tus ē i omni suo sensu illicite ⁊ hō
xp̄us puitus ē in oī suo sensu iniu
ste Penam enim habuit quo ad
tactum in flagellacōe crucifixione
⁊ coronacōe. Quo ad visū conside
rando matrem lacrimantē ⁊ disci
pulū quē diligebat. ⁊ iudeos insul
tantes Quo ad auditum. Audiuit
enī opprobria ⁊ blasphemias. Si
filius dei es descende nunc de cruce
⁊ multa alia. Quo ad gustuz. Gu
stauit eī acetū cū felle mixtū. Quo
ad olfactū Odoratus ē sputoꝝ fe
torē ysaie. 40. Faciem meā nō aū
ti ab increpantibus ⁊ conspuenti
bus in me. De ista iustitia dr Rō.
4. Sicut per vnius delictum in oēs
hoīes ꝯdemnacio veīt ita p vniꝰ iu
stitiam i oīs hoīes iustificacō vi
te. Secundo iustuz fuit vt sicut dy
abolus hoīem in ligno decepat ⁊
vicerat: per lignum fallētur ⁊ vin
ceretur. ſm illud Ouidij Justꝰ vtri
q̄ fuit nec est lex equior vlla. q̄ne
cis artificem arte pire sua. In ps.
Justus dn̄s in oībus vijs suis. Er
go benedictum lignum crucis per
quod fit iustitia. De hac iusticia
loquitur Magister sm̄arum li. 3.
dis. 20. Reddens rationem quare
cristus voluit nos sic liberare non
potentia sed iustitia Ideo inquit po
tentia vincere noluit: q̄ dyabolus
vicio perūsitatis sue amator est
potentie ⁊ desertor oppugnatorq̄ iu
stitie. In quo illi homines euz ma
gis imitātur qui neglecta vel etiā
posa iustitia potentie magis stu
dent. eiusq̄ adepcōe letantur vel
cupiditate inflammantur Ideoq̄
placuit deo vt non potentia sed iu
sticia vincens hominem erueret i
quo homo imitari disceret Igitur
benedictum lignum per qd̄ fit iu
sticia. Lignum namq̄ crucis bene
dictione dignum est Ipsum enim
est pons per quem cristus transi
uit: lectus in quo cristus dormiuit.
scala per quam cristus ascendit.
Libra in qua redempcio nostra pe
pendit Primo ḡ ipa crux ē pons
per quē xp̄us tr̄nsiuit fluuiū mun
dane vaītatis ⁊ sup quez calcare
dēmꝰ pedibꝰ affectionis vt nos sup
portet a fluctibꝰ inundātibꝰ pecca
toꝝ Et sicut quilibet contemnens
pontē piditatur ⁊ submergit. ita
quilibet qui non supportat a cruce
nec ei innititur saluari n̄ p̄t. 1. Cor.
1. Verbum enī crucis pēnntibꝰ q̄
dem stulticia est. hijs autē q̄ sal
ui fiūt ⁊ nob vtus dei ē Vnde de
cruce p̄t expoī illd̄ Sapie. 10. Cum
aq̄ deleret terraz saluauit iterū sa
pientia per contemptibile lignū
iustum gubernans. Vnde maxi
mus in sermone de martiribus.
Crux inquit non solum intelliga
tur lignū patibuli: ſz pie vite vtu
tisq̄ ꝓpositū Vn̄ xp̄iani vita q̄ ſm
euangeliū vixerit crux est atz mar
tiriū Iste ē pōs fixꝰ ⁊ imobilis: ſz
ē pōs q̄ leuat ⁊ attrahit de nocte
Vn̄ q̄ voluerit sup istū pontē trā
sire oportet q̄ veniat de die. Dies ē
vita nostra: mors est nox. Pons
crucis penitentie eleuatur ⁊ sbtr̄
hitur a pedibus nostris in morte
Quaē scribitur ecclesiasti. 11. Cōfi
tere dn̄o ante mortē A mortuo q̄si

m. 3.

34

nichil perit confessio. Hoc est figu-
ratiue lignum quod dns ostēdit
moysi Exod. 14. Cum enim populꝰ
venisset in Ramatha ⁊ inuenissent
aq̄s ita amaras ꝙ eas nullo mō
bibere potuerunt damauit moises
ad dominū. Qui ostendit ei lignū
quod cū immissuz fuisset ī aquas
dulcorate sunt aque ⁊ facte sūt po-
tabiles. Isto modo moraliť si que-
cūqꝫ penitētia in hac vita nobis a-
mara videatur immittatur lignuz
crucis ⁊ recogiteť quid ibi passus
est xpristus ⁊ fiet dulce nob quit
quid pro eo bibeimus. Vnde Isido-
rus de sūmo bono sic inquit. Si pas-
sio redemptoris ad memoriam re-
ducatur: nichil tam durum quod
nō equo animo toleretur. Parua
enim toleramus si recordamur q̄d
biberit ad patibulum qui nos īui-
tat ad crucem. Ille enim obprobri-
a: contumelias: irrisiones: alapas
sputa: flagella: spineam coronam
crucemqꝫ sustinuit. Et nos misei ad
nostram confusionem vno sermo-
ne fatigamur: vno sermone deici-
mur. Secundo lignum crucis est le-
ctus in quo xpristus dormiuit. Rñ
enim aliqui domini redinant se in
meridie ad dormiendum ī estate
solent fenestre thalami sui claudi
vt quietius dormiant. Isto modo
quādo fatigatus xpristus de mise-
ra ista vita: dormire volebat in lec-
to crucis: fenestra mundi videba-
tur clausa quando facte sunt tene-
bre super vniuersam terram a sex-
ta hora vsqꝫ ad nonaz vt de eo me-
rito dicatur illd. 2. Paralip. 17. Oc-
ciderunt eum in lectulo suo ⁊ mor-
tuꝰ ē. Vbi fuerūt duo in lecto vno

diuinitas ⁊ humanitas. Vna assu-
mebatur ad penā. Alia relinq̄bať
libera q̄ pati nō potuit. Et bene p̄t
lignum crucis vocari lectus ⁊ non
pfecte lectus. Nam ita strictum fu-
it ⁊ breue ꝙ nec hūit vbi caput
suuz redinaret: nec vbi genua pos-
set redinare. Vñ de eo potest expōi
illd. Gen. 40. de Jacob. Finitis mā-
datis quibus filios īstruebat: col-
legit pedes suos super lectulum ⁊ o-
bijt. Hoc fuit ferculū quod fecit si-
bi Salomon de lignis libani Can.
3. Et diciť ferculū a fero fers non p
ferculo escaz: ꝫ est genus vehiculi
quod vulgo leticia diciť. Tercio
lignū crucis est scala per quā xpri-
stus ascendit. Ascēdit em̄ sicut Jo-
nathas reptans manibus ⁊ pedi-
bus. 1. Re. 14. Hec est scala quaz ia-
cob vidit in somnis cuius cacumē
attingebat celū ⁊ angelos quoqꝫ
dei vidit ascēdentes ⁊ descēdentes ⁊
dominū innixū scale Gen. 28. Sup
istā scalā oportet ascendere si ad ce-
lū velimꝰ vēire: nec ad verā gl'am
alia via ptz. ꝓpť q̄d dicebat apl's
Gal. 6 Michi aūt absit gl'ari ñ in
cruce ⁊c. Quarto lignuz crucis ē li-
bra in qua nr̄a redēp cō pepēdit. di-
uites ⁊ nobiles qñ pecūiaz soluūt
ī magna q̄ntitate nō numerāt: sed
pōderāt siue librāt. Paupes ei sēp
numerāt. Tñ si vtrūqꝫ fiat de pecu-
nia viz ꝙ pōdētur ⁊ numeret: tunc
p̄t oīno ɔstaē de q̄ntitate. Nā possi-
bile ē ꝙ c̄tus numerꝰ denaiorꝫ pu-
ta 20. solidi deficiāt a libra ī pondē
Et iterꝫ possibile ꝙ aliqñ 19. solidi
ponderent vnam libram: sed defi-
ciant in numero. Et q̄ apud xp̄m
facta ē copiosa nostra redemptio

voluit non solū numerari ūtra illud ps. dinumerauerūt oia ossa mea. imo voluit pōderari vt oñderet nobis illud Eccī. 6. Amico fideli nulla est cōparatio Et non est digna ponderatio auri a argenti contra bonitatez fidei illius. Ponebatur ergo xp̄us quasi in vno appēdiculo libre a hō peccatori i alio a inuentum est. q̄ sicut xp̄us sufficēntissime ponderosuz realiter descendit ad medium qđ est simplicit deorsum quando anima coniūcta dietati descendit ad infernum q̄ ē circa centrum mundi Et q̄to ipse descendit tāto hoiem peccatorē exaltauit videlicet vsq; ad cēlū a sic verificabatur illud. Ezech. 17. Humiliaui lignū sublime a exaltaui lignū hūile. Cō. 163.

Propter hoc a ydolis nationū non erat respectus. creature dei odium facte sunt in ēptacōez aie hoīm a i muscipulam pedibus insipientiū Initium enim fornicacōis ē exquisitō ydoloz a adinuentō illoz corruptio vite est. Neq; em̄ erant ab initio neq; erūt ip̄petuum: supuacuitas enim hominū hec adinuenit in orbem terrarū a ideo breuis illorū finis adinuentus ē. Postq̄ reprobata est ydolatraz fatuitas ap̄ē ydoli inutilitatē. In ista p̄te p̄dicit culpe eorum irremissibilitatē Et circa hoc tria facit. primo predicit eorū iustā punitōem. secō allegat pene rationem. a tertiō ponit causis pbationem. secūda ps ibi Rm creature dei ac. tertia ps ibi Initium fornicacōis dicit ergo primo sic. Propter hoc videlicet. q̄ ydolatre sunt odibiles deo Ideo a ydolis nationū. a demonibus presidentibus ydolis apud diuersas nationes nō erit respectus mei. Abacuc p̄mo Mundi fūt oculi tui ne videas malum a respicere ad iniquitatem nō poteris. Et ratiō huius subdit: q̄ p abusum hominum a instigacōem demonum creature dei q̄ facte sunt a ordinate fuerant ad honorem dei a p̄fectum hominū conuerse fūt in odium dei. vt deus p̄ter illas in odium habeatur a homines detrimentum a perdantur. a hoc est qđ dicit. quoniaz creatuē in odiū dei facte sunt. non q̄ creatuā i ydolo odiatur a deo. qui nichil odit eorum que fecit: sed q̄ p̄ter suggestionem dyaboli factuz est ydoluz in odium dei. vt deus odiatur dū honor sibi debitus subtrahitur a ydolo impenditur a in temptacionem animez. animabus hominū a in muscipulam scilicet decepcōnis pedibus insipientium Et hec ē causa quare ydolis nationum nō est respectus Et q̄ hec causa sit vera pbatur q̄ initium fornicacōis anime recedentis a deo. est exquisitō ydolorum a adinuentō illorū corrupcō vite est. vite videlicet creature rationalis que ad cultuz dei vel ē ordiata naturaliter Fornicacō sm papiā dr a fornix fornicis qui est arcus vel curuatura in pariete vel edificio: quia in talibus locis meretrices prostituebant. Est enim fornicacō amota legittio connubio soluta q̄ vagq̄ explendę libidinis sectādę q̄q; licētia Scripture āt solēt nōe fornicacōez oēz illicitā corruptōez sic est ydolatria a auaricia

m.g.

ex quibus fit transgressio legis di-
uine scdm illud. Perdes omnes q̄
fornicātur abs te. Hec pap. Qd au-
tē adiuenta fuerūt pbat. qr si fuis-
sent p diuinā pductōez fuissent i
ter opa sex dierz: qd nō est verum.
Manerent etiā semp qd planuz ē
esse falsum: qr destruentur ante fi-
nem mundi. Et hoc est qd subdit.
Neqz ei erant ab inicio: neqz erūt
in perpetuū Enim pro qr: quia sup
uacuitas ꝛ vana hominū ocōsitas
hec adinuenit in orbē terrarū. Et iō
breuis illoz finis adiuentus est O
pera ei dei pseuerāt in etnū: opera
hoim hēbūt finē. Act. 7. de verbis
gamaliel Si ē ex hoib9 ꝯsiliuz hoc
aut opus cito dissoluet. Si vero ex
deo nō poteris dissoluere illud ꝛc.
Sic g̊ p̄mo tangit adiuentio ydolo-
z in genē: ꝫ ꝯñr psequit de eaz ad
iuencōe in specie. Circa illaz clau
sulā Iniciū fornicacōis: ē exq̄sicio
ydoloz sciēdū q̄ moālit loquēdo
q̄tuor genera ydoloz i eccia repi9.
viz idolū trāsparentie ꝛ figuratiue
silacōis. ydolū ꝯcupiscētie ꝛ pecuni-
atie ꝯgregacōis. ydolū negligētie
ꝛ defectie prelacōis. ydolū ꝯtinētie
ꝛ allectie ꝯposicōis. Primuz g̊ ydo-
lū desig̃t silatores ꝛ ipocritas. Se-
cundū collcōres ꝛ pecuniarchas.
Terciū rcōres: ꝫ ideotas. Quartuz
desig̃t mulierculas lubricas ꝛ lasci-
uas. Primo g̊ ipocrita ꝯpatur ido-
lo Sicut ei ydolū habet extrinsecus
effigiem hois viui: ꝫ caret corde in-
trinsecus ꝛ oibus ptibus spūalib9:
ita tales vident viuē vita gratie ꝛ
tñ interi9 mortui sūt in corde per pec-
catū. Hij plerūqz lapsos damnāt
ꝛ iudicāt sine ꝯpassione vt eo rec-
tiores ꝛ mūdiores credātur quo in
reos seueriores mr̄antur. De tali be-
ne dicit Hiero. in quadā epla. In-
tus nero ꝛ foris catho totus ambi-
guus. Monstrū est velut quedaz
bestia ꝯficta que vōtur chimeā. Et
qr tales nōnūq̄ iueniūtur in stati-
bus ꝛ gradibus ecclesiasticis me-
rito ꝯquerit dñ9 p ꝓphaz Iher: 32.
Posuerūt idola i domo i qua inuo-
catū est nomē meū ꝛ polluerūt eā
Cōtra tales existētes in religione
qui habitus sanctitatem putant
sibi sufficere dicitur metre. Ampla
corona: nimis nigra vestis: bota ro-
tunda Non faciunt monachum ꝫ
mens a crimine munda. Secūdū
genus idolorum est concupiscētie
ꝛ pecuniatiue congregationis de
quo dicitur Ozee. 8 Argentum su-
um ꝛ aurum fecerunt sibi ydola vt
interirent. Hoc scilicet mammō di-
citur quod adorant auari Vnde ꝛ
auaricia ydolorum seruitus appel-
latur Eph. 4. Glosa. Istud ydoluz
auaruz significat cuius deus num-
mus est Talis nummum adorat ꝛ
colit vt deum. Diligit em̄ nummū
plus q̄ se: sicut xpristianus debet
diligere xpristuz. Hoc patet quia
animam suaz ponit pro pecunia ac-
quirenda ꝛ non potest maiorez di-
lectionem ostendere: testāte sālua-
tore Johannis decimo quinto Ma-
iorem hac dilectionem nemo ha-
bet vt aīam suā ponat quis pro a-
micis suis Sed tantum amare pe-
cuniam q̄tum deum: iniquum est
valde Vñ Ecclesiastici deciō. Nich
il iniquius q̄ amare pecuniaz. Hic
enim habet venalem animam su-
um pro pecunia. Nam illā cōtinue

Collo

contemplatur et de ea frequenter meditatur vn Gen. 22. Cōtemplati sunt sunt pecuniam in ore sacci Tales pecuniarū amatores a pecunia sua nūq̄ sponte separantur ꝫ cor eorū solum i pecunia requiescit. Math. 6. Vbi est thesaurus tuꝰ ibi ē et cor tuū Quia pecunie sue obedientiam seruat magis q̄ deo et ideo in infernū descendit Eccl. 10. Pecunie obediūt oīa et in fine descendunt ad inferna decepti Amos. 2. deceperūt eos ydola sua postq̄ abierunt patres eorum Hoc ē ergo ydolum ꝯcupiscentie et pecuniatīe ꝯgregacōis Aristo. p. politicoꝝ distinguit triplicem pecuniationē. Naturalem Cap̄soriam vel Obolestoticam et vsurariaꝫ. Pecuniacō naturalis cōsistit i cōmutacōe fructuum et aīalium et rerum naturalium pro pecunia et hec est ps yconomice et laudabilis Pecuniacio cap̄sola est circa ꝯmutacōem nūmismatum et a nūmismate incipit et in nūmisma terminatur Et hec ē vituperabilis si fiat ꝓpter lucrum suum ꝓpriū: q̄ non vtitur pecunia ad finem suum debitum. Pecunia naturalis vel yconomica etiam cōsistit in cōmutacōe rei naturalis ꝑ pecūia. et hec est laudabilis et ps yconomice vel politice Camp̄sola ergo est duplex .s. Obolestotica q̄ est circa cōmutacōes nūmismatū vt vna moneta ꝯmutatur ꝑ alia et hec est vituperabilis et innaturalis quia non vtitur pecunia ad finem suum Alia vero ē vsuraria et hec ē odibilis et maxime abhominabilis: q̄ finis et fructus pecunie est eius vsus et ideo qui concedit alteri pecuniam concedit sibi vsūꝫ et quia pro vsu petit. de aliēo petit et ideo peccat. ¶ Tertiū genꝰ ydoloꝝ ē ydolū negligētie et defectiue p̄lacōis. ydoluꝫ bene recipit honores et nichil valet: ponitur in loco solemni et nichil virtutis habet. portat gladium vel hastam et nūq̄ percutit seu castigat Eodem mō prelatus negligens recipit honores et ponitur in loco solemni et hꝫ auctoritatē corrigendi defectiuos et nichil facit. imo sicut videmus q̄ passeres et aues alie fedant super caput ydoli non obstante gladio suo versatili. ita nonnūq̄ dissoluti et lasciui sedent et requiescūt super caput prelati Tales sunt sibi familiares seruientes et consiliarij et ab eo supportantur a q̄ deberent argui et puniri Vnde ipsi euꝫ fecibus suis fedant: quia culpis suis damnabilem eum probant Tali p̄lato dicitur. zach. 11. O pastor et ydolum derelinquens gregē Aulus gellius noctium atthicaꝝ libro. 7. et ponit Taurus in cōmento suo super plōm Puniendis peccatis tres esse causas existimatū est Vna quando adhibetur pena castigandi et emendandi gratia vt is qui deliquit attentior fiat correctioꝝ Alia cū dignitas et auctoritas in quam peccatur tuenda ē ne premissa animaduersio cōtēptum eius pareat. Tercia est propter exemplum vt ceteri metu pene terreantur. ¶ Quartū genus ydolorum est ydolum incontinentie et allectiue composicionis vt mulier ornatu meretricō preparata ad capiendas animas composita et

323

circumornata vt similitudo templi
Hoc est ydolū zeli ad prouocādū
emulationē. Ezechi. 8 Ista sunt y-
dola in quibus demones dant res-
ponsa: fallacia ⁊ libidinis incentiua
Radiant auro ⁊ argēto ⁊ gēmis ⁊
vestibus preciosis ⁊ nichilominꝰ
sunt intrinsecus vile lutum. Vñ me-
trice dicitur Auri nobilitas luteaꝫ
si vestiat ollam. Non tamē hinc se-
quitur hanc minus esse lutū. Con-
tra vero curiositatem ornatus vt ex-
inde persona quelibet virum ꝑ mu-
lierem ad illicitum amorem allici-
at dicit beatus Iheronimꝰ in qua-
daꝫ epistola Si vir vel mulier ad
illicitum amoreꝫ se ornauerit ⁊ vul-
tus hominū ad se prouocauerit ⁊ si
nullum damnuꝫ inde sequatur iu-
dicium tamen patietur eternum:
qꝛ venenū attulit si fuisset q̄ bibeit
Hec ille. Et de istis potest exponi p̄-
ma pars lectiōis hodierne. In ydo-
lis nationū nō erit respectus. Hoc
est. hō licet viro v̄tuoso ⁊ bono ta-
le ydolū respicere Iuxta illud Eccle-
siastici. 9. Ne respicias mulierē mꝛ-
tiuolam ne incidas in laqueos illi-
us. Et īfra. Auerte faciēꝫ tuā a mu-
liere cop̄ta ⁊ ne circumspicias speci-
em alienam. Iste creature sūt de q̄-
bus dicitur in lr̄a. Quoniā creatuē
dei in odium facte sunt: viꝫ ipsius
dei ⁊ in tēptacōnē anime hominuꝫ
⁊ ī muscipulam pedibꝰ īsipientuꝫ
In hac muscipula captus ē dauid
Hoc etiā ydolum sapientem Salo-
monem ad culturam ydoloruꝫ per-
duxit. 3. Re. 2. Hec ydola fugienda
sunt ⁊ non exquirenda ꝑ curiosita-
tem quia sicut dicitur ī littera. Ini-
cium fornicacōis est exquisicio ido-
lorum Nam impossibile ē q̄ homo
curiosus ⁊ lasciuus se socians istis
ydolis nō corrumpatur ab istis vꝛ
homo diligenter exquirens ⁊ com-
memorans cogitādo de specie mu-
lierum vt faciat sibi ydola ⁊ sic ne-
cessario preparat sibi casum. Vñ
in vitaspatrum narrat̄ de quodaꝫ
qui noluit alloqui mulierem ȳmo
nec matreꝫ nisi clausis oculis. Et q̄
senes tunc temporis noluerūt vide-
re mulieres a quibꝰ dum quereret̄
de causa Rñderunt q̄ cogitacōnes
sūt sicut picture īquietantes ex cō-
mēoratione rerum visarum. No-
ta fabulaꝫ Quidij meth. 10. de pug-
na leonis contra pictorem ⁊c̄. Et
ideo summa cautela cōtra ista ydo-
la est fuga Naꝫ pugna est difficili-
ma ⁊ hoc satis īnuit apostolꝰ 1. ad
Coꝝ. 10. Fidelis īquit deus qui nō
patietur vos temptari super illud
quod potestis sed faciet cuꝫ temp-
tatiōe etiam prouētum vt possitis
sustinere. Propter quod carissimi
fugite ab ydoloꝝ cultura q. d. Licꝫ
necessarium sit vt temptemini nō
tamē temptabimini super id quod
poteritis nisi vos presūptuose opor-
tunitatibus īgeratis ⁊ ideo fugite
ab ydoloꝝ cultura ⁊c̄. Lcō cen-
tesima sexagesima quarta

A Cerbo enim luctu dolēs pr̄
sibi rapti filij fecit ymagi-
nē ⁊ illum qui tunc q̄i mor-
tuꝰ hō fuerat nunc tamq̄ deum co-
lere cepit ⁊ constituit īter seruos su-
os sacra ⁊ sacrificia. Deīde intueni-
ente tempore ⁊ īualescente iniqua
consuetudine hic error tāq̄ lex cus-
toditus est ⁊ tirannorum imperio
colebant̄ figmenta. Postq̄ spi-

rissanctus multiplicit̄ ꝛ probauit
supersticiosam ydolorꝫ adoracōem.
In ista parte incipit enarrare ydo-
lorum primariā adinuentionem.
Et circa hoc duo facit. Primo oñt
quomodo ydola adinueniebant̄.
Secūdo quot ex eis mala sequebā-
tur. Secunda pars ibi Et non suf-
ficerat. Circa primū tria facit. Naꝫ
primo agit de ydolorꝫ adinuentio-
ne. Secundo de ydolatrie ꝯtinuati-
one. Et tercō de eiusdem augmen-
tacōe Secunda pars ibi Deinde in-
terueniēte. Et tercia ibi Prouexit.
Circa primum tria narrat: videliꝫ
ydoli facturam. ydoli culturaꝫ ꝛ cul-
tus seruandi legem siue censuram
Motiuum aūt ad ydolū construen-
dum: primo fuit amor deordinatꝰ
patris carnalis ad filium suuꝫ qui
filio iam defuncto dolens vltra ra-
tionis mensuram modum iam ex-
cogitauit quomodo tātum dolorē
delinire valeret ꝛ accersito sculpto-
re effigiari fecit filiū: vt quē realit̄
habere non posset: saltē habēt ap-
parentet. Sicut em̄ dicit Aristoti.
in poetria Homo naturalit̄ delecta-
tur i representacōne sui. Et qꝛ vnus-
quisqꝫ hoc pro deo colit quod sum-
me diligit ideo ex deordinata dilec-
tione ad filiū cepit talis pat̄ fatuꝰ
imaginē filij colere tamq̄ deū ꝛ in-
ter seruos suos qui sibi cōtradicere
non audebant legem statuit de so-
lennitatibus ꝛ sacrificijs faciēdis
eidem. Istam historiā de ortu ydo-
lorum narrat magister in speciali
fulgentius mitologiarꝫ li. i. Et Al-
lexander nequā in scintillario poe-
tarū c. i. Fuit īquit in egipto vir di-
tissimus nomine Sirophanes Hic
habuit filiū vnigenitū quem īmo-
derate diligebat. Contigit filium
mori cuius simulachrū pat̄ pre ni-
mio dilcōs affectu i edibus suis cō-
stituit: dumqꝫ tristicie que fuit re-
mediū seminariū pocius doloris in-
uenit. Deniqꝫ sil'achrū illud idolū
dictū est quod nos latine speciem
dolois diciuꝰ Familia ḡ Siropha-
nis in adulacione dn̄i flores offere-
bat ydolo: coronas plectebat ad
ornamenta succendebat. Rei etiaꝫ
ad simulachrum cōfugientes vēi-
am sunt adepti. Veneratiqꝫ illud
potius timore q̄ amore. Vnde Pe-
tronius lacedonum. Primus i orbe
deos fecit in esse timor. Huiꝰ histo-
rie narrator antiquissimus ē Dyo-
phantes lacedonum actor scd̄m ful-
gentiū vbi supra Vñ scd̄m mgr̄m
i historia scolastica super. ii. capitu-
lum Gen̄. Aliam narrat historiaꝫ
de ortu ydolorum. Dicit enim q̄ Ni-
nus rex assiriorum mortuo Belo pa-
tre suo i solacium doloris imaginē
patris fecit: cui tantam exhibuit
reuerentiam vt quibuslibet reis q̄
ad eam confugerent: parceret. ꝓp-
ter quod ceperūt homines illi sil'a-
chro diuinos honores impendere ꝛ
huius exemplo plurimi caris suis
mortuis imaginem dedicauerunt
Istam historiam narrat Gregori-
us super illud Luce vndecimo. In
nomine beelzebub prīcipe demo-
inorum eijcit demonia. Nec inter
istas historias est repugnantia:
quia origo ydolatrie in diuersis
regionibus diuersos habet īuen-
tores Vnde Ninus rex niniue pri-
mus fuit apud assirios Cirophanes
autem primus apud egipcios

Et qꝛ apud egiptios maxime ydo-
la colebantur placuit Salomōi in
hoc loco ydolatre egipciace tange-
re inuentorem. Sicut enim docet
Hermes Trismegistus libro suo
logostileos qđ est verbum ꝑfectū
In egipto potissime ⁊ religiosissiē
fiebant ydola ⁊ colebantur vnde
dicit ꝙ egiptus est ymago celi ⁊
mundi tocius templum. Prophe-
tabat tñ mirabiliter de egipciace
religionis destructione Et dicit sic
Tunc terra ista sanctissima sedes
delubroꝝ atqꝫ templorum sepul-
chruꝫ erit atqꝫ mortuorum plenis-
sima O egipte. religionū tuarum
sole supererunt fabule. ⁊ eqꝫ incre-
dibiles posteis tuis solaqꝫ superēt
verba lapidibus incisa. tua pia
facta narrantibus Hec ille. Quia
igitur in egipto ydola maxime co-
lebantur placuit Salomoni ī hoc
loco ꝑ ordinē narrare: que apud
egiptios facta fuerunt. De multitu-
dine vero ydolorum dicit Cython
⁊ ponitur in glosa lactancij ꝙ op-
timi quiqꝫ virorum deorum hono-
re consecrabantur Hinc romani fi-
lios suos consecrauerunt ⁊ mauri
reges suos ⁊ sic paulatim inceperūt
religiones in varijs ꝓuincijs cele-
brari Consequent̄ ī ciuitatibus
⁊ vrbibus tam viri q̄ femine ꝓp-
ter virtutis aliquod priuilegium
insigne puta fortitudinem castita-
tem vel scientiam deificari ceperūt
vñ ysido. 8. ethimo. ca. 11. Quos
pagani deos asserūt hoīes olim fu-
isse produntur ⁊ pro vnius cuiꝰ-
qꝫ vita vel merito coli apud suos
post mortem fecerunt vt apđ egip-
tum. ysis. apud cretam iupiter ⁊
apud mauros Juba Apđ latinos
Fauꝰ. Apud romanos Quirimꝰ
q̄ ⁊ romulus. ysis fuit filia regis
Pithi dicta. que de grecia veniēs
in egiptuꝫ docuit egipcios lr̄as ⁊
culturam terre ⁊ ideo eaꝫ post mor-
tem deam habuerunt. Jupiter a
iuuando dicitur quia iuuans pa-
ter Fuit autem filius saturni ⁊ rex
crete expulso patre de creta Juxta
illud. Primus creteis saturnis ve-
nit ab oris Hic deificatus est prop-
ter mlta mirabilia que fecit max-
ime apud Cretenses Similiter Ju-
ba fuit rex maurorum Fanus la-
tinorum quirimꝰ qui ⁊ romulus
q̄rimius conditor vrbis rome. Re-
deundo ergo ad litteram exponen-
da est de syrophane egipcio Iste
enim pater acerbo luctu dolens ci-
to rapti filij fecit ymaginem. Et po-
test hoc aduerbium cito determi-
nare hoc participium rapti ⁊ est
sensus ꝙ filius ille ante maturaꝫ
etatem moriebat̄ ⁊ ideo quasi rap-
tus patri dicitur. Vel potest hoc
aduerbium cito determinare hoc
verbum fecit ⁊ erit iste sensus ꝙ
statim filio mortuo ymaginem si-
bi statuit. Et illum qui tunc quasi
homo mortuus fuerat. i. vere ⁊ re
aliter mortuus fuerat nunc. i. post
mortem. tamq̄ deum colere cepit
exhibendo sibi latriam. i. cultum de-
bitum soli deo. Notaꝙ quasi ali-
quando ponitur pro similitudine
sic. 2. ad Corin. 6. ca. quasi tristes
semper autem gaudentes Aliquā-
do autem pro veritate. sicut Jo. 1.
Cuius gloriā vidimus quasi vni-
geniti a patre plenum gratia ⁊ ve-
ritate. Et constituit inter seruos

suos sacra id ē dies solemnes ⁊ sa
crificia ⁊ oblationes. Sic igitur pa
tet de ydolorꝫ inuētiōe ¶ Conseqn
ter agit de puersa ɔtinuacōne. In
ualuit autē iste error p antiquam
consuetudinē ⁊ tirānorum coercio
nem ⁊ potentiam. Vñ dicit sic. In
teruenīēte tempore ⁊ conualescēte
iniqua cōsuetudine q̄uis proprie
loquendo scd̄m iuristas consuetu
do non potest esse iniqua quia ini
qua assuefactio corruptela est nō
consuetudo. dicitur v sitatio quecū
q̄ bona vel mala ⁊ sic iniqua cōsue
tudine inualescente hic error de co
lendis idolis tamq̄ lex custoditus
est ⁊ tirannorum imperio celebra
bantur figmenta Juxta illam dau
sulam Acerbo em̄ luctu dolens pa
ter ⁊c. Notandum est q̄ circa mo
dum lugendi amicos decedētes mlt
ipliciter se habent homines hiis
diebus Lugent enim quidaꝫ apd̄
amicos suos defunctos fallaciter: si
mulatiue ⁊ cum fictione. Quidam
pertinaciter ⁊ excessiue ⁊ sine cōso
latione. Quidam sagaciter ⁊ caita
tiue ⁊ ex pia deuocōne. Primo mo
do lugent interdum filij mortē pa
rentum in quorum bonis succedūt
Vxores maritos: a quorum socie
tate libenter recedūt. Legatarij tes
tatoēs qui eis bona sua legando cō
cedunt. Hij omnes nigris vestiun
tur extrinsecus ⁊ facies suas exter
minant ⁊ tamē in mēte satis gau
dent Sicut forte iudas luxit mortē
vxoris sue que Sue dicebat. De q̄
Gen. 38 dicitur q̄ post luctum con
solatione suscepta ascendit ad tō
sores ouium suarum ⁊ diuertit ad
thamar quam putauit meretricē

Sic etiam planxit patrem suū gel
lia de qua epigramatum libro pri
mo Amissum non flet cuꝫ sola est
gellia patrem. Si quis adest iusse
prosiliunt lacrime. Non lugeat q̄s
quis laudari gellia querit. Ille do
let vere qui sine teste dolet. Isti fi
gurantur per mulierem Thecuiten
cui dixit Joab 2. Re. 14. Lugere te si
mula ⁊ induere veste lugubri ⁊ nō
vngaris oleo vt sis quasi mulier
plurimo iam tempore lugens mor
tuum ¶ Secundo modo lugent im
moderati qui sic lugent mortem a
micorum quasi totaliter ⁊ perhēni
ter interirent quorum fatuitas ex
decem rationibus declaratur: que i
duobus versibus continentur. seu
includuntur. Hec bis quinq̄ tibi:
qui mortem plangis amici. Men
suram statuant ⁊ gaudia leta r̄du
cant. Vult deus ⁊ suus est lex libe
rat omnia poscēs. Nec valet imo
nocet: obstabit: furgꝫ: āabit. Pri
ma ergo ratio ad ostēdendam fa
tuitatem pertinaciter lugentium
mortem amicorum accipitur ex cō
sideratione diuine volūtatis cui nl
lo modo debemus esse cōtrarij Vn
de seneca ad lucillum Placeat ho
mini quicquid deo placet ob hoc
ipsum q̄ deo placet. diuina enim
voluntas prima ⁊ summa est cau
sa omnium que fiunt. Cuius alia
causa querenda non est scd̄m ma
gistrum sententiarum libro primo
distinctione quadragesima quīta
Ergo si amicum q̄tumcumq̄ carū
mortuum habeas consideā primo
hanc rationem quia deus vult Vn
de Augustinus de vera religione
capitulo quadragesimotercio. Qui

322

pfectũ tẽum diligit non affligitur
mõte cuiuscq̃: qm̃ qui toto aĩo de
um diligit nouit nec sibi pire qđ
deo non pit deus ãt dñs est viuo-
2 rum a mortuoũ. ¶ Secda cõsidera-
cõ q̃ iustũ a licitũ est vnicuiq; re-
petere qđ suum ẽ. Jheronimꝰ epi-
stola ad Marciũ ℓ Cyrasiũ Nich
il abstulit tuũ qui digtus est rec-
pere q̃pm Creditus suum recipere
decuit creatorem a michil aliud de
cet q̃ creatori grãs agẽ mutuãti.
exemplo sc̃i Job Cui filijs orbat⁹
a subã tota priuatus dixit dñs de-
dit dñs abstulit sicut dño placu-
it ita factum est. Sit nomen dñi
3 bñdictum. ¶ Tercõ cõsidera q̃
necessitas moriẽdi est lex cõis om-
nib⁹ Si aliqđ factũ esset ꝺ̃ amí-
cũ tuum mortuũ: qđ nõ fuisset ne-
cessario cuentũ iuste ꝺ̃q̃ri posses
a plangẽ Jam vero michil actum
est nisi qđ lege cõi toti gñi hũano
statutum est Hebreos. e. Statutũ
est oĩb⁹ hominib⁹ semel mori. vñ
Ambrosiꝰ libro. z. de morte Satyri
fratris sui dicit sic Quid ab fur di⁹
q̃ illud qđ scis omnibus prescrip
tum quasi speciale deploras. hoc
est amicum sup̃ conditionem ex-
tollere. legm cõẽm non recipere.
nature consortium recusare. sensũ
carnis inflare a carnis ipsius mẽ-
suram nescire De hac cõi lege dici
tur metrice Paupis a regis cõis
lex moriendi. Dat causam flendi
si bñ scripta legis Gustato pomo
nullꝰ tulit fine morte. Deu misera
sorte dauditur hõ morte. ¶ Qrto
4 cum lugere ꝓmis amicum consi-
dera q̃ per mortem fit liber de ser-
uo. certus de dubio. beatus de mi-
seros: q̃ dicitur Job. xiv. Homo nã-
tus de muliere breui viuens tẽpe-
repletur mltis miserijs vñ Aug̃.
de visitacõe infirmoꝝ libro. i. dicit
sic Quis numerare ꝑt pñtis vite
molestias. Esurire. sitire. algẽ. ca-
lẽ. lassari. a cetera inumerabilia.
que ex ipsa consuetudie sola no-
bis domestica sunt. Et infra dem̃-
q̃ audaciter ꝓnuncio q̃ pncipiũ
vite hoĩs miciũ doloris est: finis
vero requiei. Ubi vero quidã hoc
non ignorantes in ortu pueroꝝ
lugebant. in morte autem gaude
bant: per hoc signãtes q̃ homo ad
laborem nascitur: ad requiem aũt
moritur Consimiliter aũt fecit sal-
uator qui de morte lazari non plo
rauit quin potius dixit. Lazarus
mortuus est a gaudeo ꝓter vos
In resuscitacõe vero q̃m eum ad vi-
tam reuocauit plorauit q̃ eum ad
huius vite miserias reuocauit Et
paulopost dicit ibidem Augusti
nus. O mors detestabilis. o mors
omniũ malorum presentium fi-
nis: o mors laborum clausula: q̃e
tis principiũ: quis cogitare pot est
tuarum vtilitates beatitudinum.
Nam male mori cristianorum nõ
est: bene autem moi cum cristo vi
uere est Dec Augustinꝰ. Igitur
mors liberat a seruitute q̃ẽ. vñ Isi
dorus libro. z. de summo bono. Illi
deplorandi sũt in morte quos mi-
seros infernus ex hac vita recipit
non quos celestis aula letificandos
7 inducit. ¶ Quinto consideraº dñ
morte plangis amici q̃ deꝰ est oia
noscẽs Jpe em̃ nouit q̃d vnicuiq;
expedit poci⁹ qñ vinẽa q̃ñ moi no
bis oueat Dee igit quicq; racões

in primo versu tanguntur cum di-
6 cit Vult deus &c. Sexto consideā q
luctus tuus immoderatus eū non iu-
uat Neq; em̄ ad vitam poteris eū
reuocare: nec per talem luctum a
purgatorio liberare Et hoc fuit qd
allegabat dauid secundi Regum
duodeciō. Cū filius suus carissimus
langueret flebat & nō capiebat ci-
bum. Cū aūt mortuus esset surrexit
de terra. lauit: comedit & cōsolatio-
nē recepit & ayt Nūquid potero eū
reuocare amplius? Ego vadā ma-
gis ad eū: ille vero non reuertet ad
me. Septimo consideraq; luctus irra-
tionabilis tibi ipsi nocet qui luges
& illi pro quo luges non prodest.
Iuxta illud Eccl. 38 Repelle tristici-
am a te. Neq; em̄ ē cōuersio & huic
nichil proderis & teipsum pessima-
bis. dum em̄ homo a tanta tristici-
a absorbetur animum non habet
liberū ad orandum pro illo quem
8 luget. Octauo considera q aliq̄ci-
ens amici nos in virtute & a via sa-
lutis. nam cor nostrum ad mūdū
alliciunt & ad gerendū sollicitudi-
nem circa statum eorum & ob hoc
minus obediunt deo & consilijs su-
is Vnde Aug⁹ super Gen. ad litte-
ram Sepe offendit deus: ne offen-
datur amicus. Et ideo dispensatio-
ne diuina plerumq; contingit vt
amici quos carnaliter dileximus sub-
trahantur quatenus affectiōes nos-
tre in deū liberius & integrius extē-
dantur. Nota de heremita vidente
angelum filium boni viri submer-
9 gere. Nono cōsidera spem resurrecti-
onis future: quia quem modo mor-
tuum vides: alias rediuiuū videb.
1. Thessa. 4. Nolumus vos ignorare

fratres de dormientibus vt nō cō-
tristemini sicut & ceteri qui nō hnt
spem Vnde Ambrosius li. 3. de morte
fratris sui. Cessauerunt inquit lac-
me mee quia debet aliq̄d iter fidos
& perfidos interesse. Fleāt suos qui
eos i perpetuum estimant iterijsse.
qui spem resurrectionis non habēt.
Nobis vero quibus moi nō natuē
sed huius vite finis est: quia ipsa
natura i melius reparatur mortis
casus abstergat omnes fletus Hec
ille. Decimo cōsidera quia si viuēs
fuerit tibi gratus gratior erit tibi
iam saluatus. Et ideo dicitur i ver-
su Amabit. Sic enim amici nostri
a torrente voluptatis diuine iebri-
antur vt tamen nullatenus nostri
obliuiscantur. sicut docet beatus Au-
gus. 9. confessi. c. 3. loquens de nebri-
dio amico suo defuncto. Hijs g̊ de-
cem considerationibus & motiuis ex-
cessum doloris mitigare debemus
cū amicos nr̄os scz moriēdo subtra-
hi videmus: sicut notabilit suadet
ciprianus li. suo de imortalitate aīe.
Nō sunt iquit lugendi fr̄es nostri
accersione de seculo liberati cū scia-
mus eos nō amitti: s; p̄mitti & occa-
sionē nō esse dādam gentilibus vt
nos merito rep̄hendāt. vt quos a-
pud deū viuē dicimus. vt extinctos
ac perditos lugeamus. Nichil enī
prodest verbis proferre & factis des-
truere veritatem. Hec ille. Igit cō-
tra istos excessiue lugētes nec istas
decem considerationes attenden-
tes dicitur signanter Ecclesiastici
vicesimosecundo. Modicum ploā
super mortuum quoniam requeuit
videlicet a laboribus & miserijs hu-
ius vite Apoc. 14. A modo iam dicit

326

spiritus vt requiescant a laboribus suis. Tercio sunt qui lugent mortem amicorum sagaciter et caritatiue et ex pia deuotione. Nichil enim tristari in recessu amici ingratitudinis signum est. Nimis vero tristari desperationem arguit de salute recedentis. Sunt autem tres racōes quare cū ratione condolere possum⁹ moriētib⁹ bonis viris. Primo q̄ pauci boni viri fūt ī ecc̄ia militāte. et de beato Augustino legitur q̄ quociens de morte alicui⁹ boni sacerdotis audiuit doluit: nō q̄ sibi de statu suo timuit sed q̄ paucos tales in ecc̄ia dei reliquit. Secundo q̄ forsitan aliqua purganda secum deferunt que in presenti totaliter non īpleuerunt. Tercō ex consideracōe naturalis miserie qua oportet nos ꝓpter peccatum primi parentis mori putrefieri et incremari. Et sic Thobias sepeliebat et lugebat mortuos. Thobie. 2. Et inde dr̄ Eccēs. 7. Melius est ire ad domum luctus q̄ ad domum ꝯuiuij. In ea enim admonetur finis omnium viuencium.

Lcō cētesima sexagesiā quinta.

Hos quos hoīes palam honorare non poterant ꝓpter qd̄ longe essent e longinquo figura eorum allata euidentē ymaginem regis quem honoraē volebant fecerūt vt illum q̄ aberat tq̄ p̄ntem colerent sua sollicitudiē. Posita prima causa adinuencōis ydolorum que fuit amor deordinatus hominū ad amicos et p̄ntes. In ista parte prosequit̄ de causa scd̄a principali eiusdem erroris q̄ fuit sup̄bia et vana ambicō regū et principum ad dn̄acōes et hōres. Principes et tyranni volentes honorari non solum a presentib⁹ sed etiam ab absentibus dedicauerūt sibijpsis ymagines quas multiplicari fecerunt et apud remotas naciones statui et in veneracōe seruari vt vbiq̄ timerentur. Vn̄ sibijpsis honores dīnos fecerūt attribui infirmitatis hūane obliti. Sic Nabuchodonosor p̄cepit Holoferni omnes deos terre extīminari vt ipse solus de⁹ diceretur ab alijs nacionibus q̄ potuissent holofernis potencia subiugari. Sic Gaius caligula imperator per vniuersum mundum ymaginem suā misit vt ab hominibus tq̄ deus colētur. dicebat enim se fratrem Jouis eē. Vnde et vnicam filiam quam habebat posuit inter genua Jouis vt postq̄ egressa esset de genib⁹ Jouis: coīs vtriusq̄ filia videretur. Iste Gaius mandauit Petronio quē iudee prefecerat ꝓ pretore q̄ erigēt in iherusalem eo q̄ intellexerat solos iudeos cultū statue sue recusaē. Quo audito iudei ad Petroniū accesserūt supplicantes vt nullo modo ad cultum statue cesaris eos hortaretur: q̄ citius vellēt occidi et se iugulari obtulerunt et iurabant q̄ numq̄ amplius terram colerent et sic in media afflicti morerentur. Sic herodes agrippa diuinos honores ab adulatoib⁹ recepit. Sicut dicitur Actuum duodecimo. Qui inter honores sibi factos bubonem vidit insistentem et imminentem capiti suo. nuntiū mortis sue. et inclinatus ad eos qui sibi applaudebant dixit. En

ego deus vester morior. Statimq3 percussus ab angelo et consumptus a corrodentibus vermibus visceā eius exspirauit. Hec g̃ vana superbia et ābiciosa elatio secunda causa fuit idola faciendi Et hoc est qd dicitur in littera Hos quos palam id est principaliter. Homines honorare non poterant scilicet colendo ꝓpter quod id est quia longe essent ipsi a regionibus suis e longi quo figura eorum allata euidentē imaginem ꝛc. Littera plana est

Circa illam clausulam. Imaginez regis quam honoāre voluerūt. Notandum ꝙ quia hic agitur de ambitione honoris gentilium principum Et scd̃m doctrinaz Aristotilis quarto ethicorum circa amorem honoris contingit inuenire superhabundantiam et defectum et medium. Ideo circa honoris materiam est sciendum ꝙ ad honorem tripliciter nos habere debemus Debem⁹ enim honoribus nos dignificare: honores nos nimis desiderare: honores inuicem cōmunicaē Primo em̄ debemus honoribus nos dignificaē. Sola enim virtus facit hoīez dignū honore Nullus em̄ prauus existens ē dignus honore: qr virtutis premiū est honor et tribuitur bonis sicut dicit Aristo. 4. ethicorū c. 4. In cuius signū narat Aug⁹. 7 de ci. dei. c. 13. ꝙ romani antiquitus virtutē et honorem sicut duos deos coluerunt: quibus duas edes siue duo templa cōstituerunt sic ad se inuicem ordiata et cōtinuata: ꝙ nullus possit intrare templū honoris nisi prius templū virtutis pertransiret. In signū ꝙ apud eos nullus reportaret honorem nisi illū per virtutem aliquā meruisset. Et ideo dt Aristotiles quarto ethicorū capitulo quinto. Scd̃m veritatem g̃ solus bonus est hōrandus Vnde ad Rō. 2. Honor et pax omni operanti bonum. Et q̃uis honor debeat virtuti sicut premiū quoddā insufficiēs tamen nichilominus honor plerq3 derogat virtuti dum mentez honorati in superbiam nititur eleuaē Et ideo ad istam pestem racōnabiliter euitandam legimus ꝙ victoribus triumphantibus et romā redeuntibus triplex honor impendebatur: et triplex iniuria inferebatur. Primus honor fuit ꝙ victori populus obuiauit cum iubilo et leticia. Secundus ꝙ omnes captiui sequebantur currum eius ligatis manibus post tergum. Tercius honor fuit ꝙ victor induebat tunica Iouis et ponebatur i curru quem trahebant quatuor equi albi: et ducebatur vsq3 ad capitolium Iuxta illud. Quatuor in niueis aureis ibis equis. Ne tamen istis honoribus sublimat⁹ obliuisceretur sui: triplicem molestiam sustinere debuit illo die. Prima erat ꝙ ponebatur vna cum eo quedam persona seruil' condicionis vt daret spes cuilibet q̃tumcumq3 vilis condicionis perueniendi ad talem honorem: si ꝑ probitatem et virtutem se dignificare vellet. Secūda molestia erat ꝙ seruus ille eum per vices sedentem in curru colaphisabat dicens Gnoto solitō id est nosce teipsum et noli de honore tibi exhibito superbire. Tercia molestia erat ꝙ illo die licebat cuilibet dicere: impune

331

opprobria in victorem. Vnde Julio cesari redenti post mltas victorias fuerūt gr̄ssime stumelie dicte: nulla penitus vltione seqnte. Alit aliq̄n tubum de isto honore scribit ysidorus 8. Ethimo. c. 2. a allegat trāquillum ducem. q̄ triumphū dicit ab eo: qr triūphās cū vrbem ingrederet triptito iudicio honorabat. Nā primū de triūpho duci cedendo iudicabat exercitus. Secūdo senatus Tertio populus. Erat aūt mos romanoꝝ vt triumphās q̄drigis veheret: colore tuso plimeret: purpuā a palmata toga indueret: palma aurea t lauro coronaret scipione seu sceptro sup qd sedebat aquila ornaētur. Et istis oīb⁹ p̄pat⁹ ei cēmisc̄ p socio p̄poneret. Jō vero in q̄driga vehebat: qr ullo gne vehiculi p̄mi p̄liātes vtebant Jdeo colorē tuso plimebat: q̄si dīm igms imuā effigiē imitaret. Jdeo sup scipionē siue sceptrū aquilā habebat eo q̄ p victoriā ad sūmaz magnificētiam ascendebat. Coronabat corona palmea: si in bello vel in cōflictu triūphasset. Palma āt aculeos habet a significat cflictū. Coronabat corona aurea si sine cflictu tingeret triumphare vz hostes sine pugn̄ fugādo: quia laurus aculeos vel spinas nō hz. A carnifice tingebat vt ad tantū fastigium euect⁹ medio critatis humāe cōmoneret. Ac si sibi diceret illud Eccī. ii. Jn vestitu ne glorieris vmq̄: nec in die honoris tui extollais

Secundo debem⁹ honores nō nisi desiderare. Aristotiles. 6. Topico. dicit q̄ omnes appetūt honores. Nec bñ diffinitur ābicios⁹: si sic dicat. Ambicios⁹ est appetens honores scz vltē merita querens vel a quib⁹ nō debet: ā q̄ndo non debet. Hoc est em̄ vicios⁹ Eccī. 10 Jn mā suetudine serua animā tuā a da illi honorem sm meritū suuz Qui āt vltra meritū vel sine merito honorari desideāt: alios ad falsum testimoniū inuitat. Qui emz honorem alteri impendit eum aliqua vtute p̄ditz dicit Eccī. 10. Et q̄ iniust⁹ nō honorabit a Proverb. 26. Sicut qui mittit lapidez in acerui mercurij: sic qui tribuit insipienti honorem. Status ei honoris nō est nimis appetēdus: q̄a sicut dt Seneca epla 82. Abstrahunt a recto: diuicie: potētia a honores. Narrat de quodā pore de reuallensi. Gaufrido nomie. Ruitum electus esset in episcopum Tornacensem a ab Eugenio p̄pa et abbate filio sancto Bernardo cogeretur onus episcopatus subire prostratus ad pedes abbatis a dericorum qui se elegerant in modum crucis dixit. Monachus fugitiuus si me eligitis esse potero: episcopus numq̄ ero. Jsti laboranti in extremis quibā monachus ei carus assidebat. a dixit. Care mi: quia nunc corpore separamur oro te vt si potes: salua dei voluntate statum tuū michi post mortem reueles Cui oranti post mortem eius coram altari apparuit Gaufridus dicens Ecce assuz Gaufridus frater tuus Cui ille. Care mi quomodo est tibi. Cui Gaufridus Bene inquit est sed reuelatum est michi a sca trinitate

q̄ si promotus fuissem ī episcopū
fuissem de numero ꝛ̄proborum. nec
mirum quia honores vt frequen-
ter mutant mores in peius. Vnde
metrice dicitur. Plurima cum sole-
ant hominum corrumpere mores
Altius euertunt femina: cēsus: ho-
nos. Vnde quidam dixit ad sociū
iam ad dignitatem promotum
Optimus esse soles: te fecit honor
meliorē. Estiō q̄ fies de meliore bo-
nus Et ideo neō sibi sumat honorē
s̄ qui vōtur a deo tamq̄ aaron qui
iudicio v̄ge florētis ⁊ incēdio emu-
lorum electus est ⁊ monstratus
placere deo scd̄m glosā ad Hebre.
quinto. Tercio debemus honores
inuicem ꝯmunicaē. Est eī triplex hōr
scz honor subiectōis ⁊ obediētie: ho-
nor supportacōis ⁊ bn̄ficētie: honor
affectōis ⁊ beniuolētie. Primꝰ ho-
nor debet̄ p̄latis ⁊ p̄ncipibꝰ. Dicit
enim Aristotiles quinto ethicorū
capitulo septimo. q̄ quilibet tene-
tur dare mercedē ei qui p̄ se laborāt
Sed princeps laborat pro tō mul-
titudine Hec autem merces est ho-
nor ⁊ gloria. Et cui ista non suffici-
unt: tirannus est ⁊ non princeps
prima Petri tercio. Deum timete:
regem honorate. Et concordat A-
postolus ad Thimo. 4. Qui bene p̄-
sunt p̄sbiteri duplici honore digni
habebātur ⁊ maxime qui laborāt
in verbo ⁊ doctrina. Duplici honoē
vt scz eis obediatur ⁊ exteriora mi-
nistrēt̄ scd̄m glosā. Secundus ho-
nor est supportacōis ⁊ benificentie ⁊
maxime debetur parentibus Deu-
tronomij quinto. Honora patrez
⁊ matrem ⁊ longeuus eris super t̄-
ram. Et Deut. vicesiō octauo. Ma-
ledictus qui non honorat patrem
suum ⁊ matrez suam. Tercius hōr
qui est honor affectiōis ⁊ beniuolē-
tie debetur omībus. 1. Pet. 2. Omīs
honorate: fraternitatez diligite. Ad
Roma. 12 Honore inuicem premiē-
tes non alta sapientes sed humi-
bus consentientes Et iō refert ma-
gister Helynandus q̄ helyus ad-
anus ex senatore factus est impeā-
tor Iste intantum gratiam habu-
it populi ⁊ senatus q̄ senatus eum
rogauit vt filium suum Augustū
appellaret. Pater vero sciēs q̄ gra-
ue periculum imminebat t̄gimini
Respondit Sufficit q̄ ego inuitus
t̄gnauerī. Et subiunxit. Alendi sūt
prius pueri ⁊ virtutibus exercen-
di vt probentur virtutibus antece-
dere quos debent honoribus antei-
re. Vnde metrice dicitur. Vt ver dat
florem flos fructum fructus odorez
Sic studium morem: mos sensum:
sensus honorem. Huius vero con-
clusionis videlicet q̄ iuxta meritū
virtutis honor debetur. Notabile
reperimus exemplum in Julio sex-
to libro quarto capitulo primo de
duce quodaz qui Theogenes dice-
batur. Iste dux eāt atheniensium
⁊ exercitum Megarez ducere debu-
it. Milites statim ordinem suum
petunt vt videlicet designetur qui
⁊ quot precedere debeant. Theoge-
nes Respondit se tunc ordinem as-
signaturum cum Megarem perue-
nissent. Et statim clam equites q̄s-
dam premisit qui in specie hostiuz
impetum in socios retorquerent.
De istis autem quos secum habu-
it vis istis īsultacōibꝰ p̄misit vnū
quēq̄ ordiāc̄ sic voluit. Strēnui ⁊

328

cordati sponte prætulerūt se: vt cordes a timidi se retro traxerūt: vbi igitur ad insultantes deuentū est compertū est eos socios esse: nō hostes. dux g̃ p̃dictus vnicuiq; ordinem illū tribuit quē sibi ipsi in isto euentu eligere primo vidit

¶ Lectio cētesima sexagesimaseptima

Prouexit aūt ad hoīm cultūrā a hos q̃ ignorabāt artificis exímia diligētia Ille em̄ volens pl⁹ placere illi q̃ se assumpserat elaborauit arte sua vt similitudinem in melius figuraret. Quo facto multitudo hoīm abducta p̃ spēm opis: eū qui ante tempus tam q̃ homo honoratus fuerat: nūc deum estimauerūt. Et hec fuit hūane vite deceptio: Rn̄ aut affectui v̄t regib⁹ defuentes homines incōmunicabile nomen lapidibus a lignis imposuerunt

¶ Postq̃ actum est de ydoloꝝ p̃ncipali adinuencōe In hac pte agit de quadā ydolatrie p̃motōe vel augmētatione. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo p̃mit istā causā incidentalem. Secundo recapitulat duas causas principales. Scda pars ibi. Et hec fuit humane.

Circa primū dicit q̃ causa velem̄ter p̃motiua ad colendum ydola fuit diligētia a subtilitas artificū qui labore fūmo a rebus p̃ciosis elaborauerūt fabricare ydola mire speciei a pulchritudinis gracōse. p̃ter q̄s simplices ydola intuētes credebāt ydolis aliquid numinis iesse. Isti aūt artifices iō hec fecerūt: vt placerent regibus a q̃bus inducebāt̄ vt eoꝝ effigies fabricarent. dicit g̃ sic. Prouexit aūt ad hoīm scīz ydoloꝝ cultūram a hos qui ignorabāt a ad simplices alliciendos artificis exímia diligentia. Et subdit. Ille scz artifex volens placere illi a alicui regi vel p̃ncipi vel tyrāno qui se assumpserat p̃ alijs ad effigiandū spēm suam. elaborauit a diligēter laborauit arte sua: ut similitudinem a p̃ maginē talis ēgis in melius figuraret a ita pl'chre sicut melius scīuit formaret: quo facto mlt'tudo hominū abducta a veritate p̃ speciem a pulchritudinem operis eū principem vel regem: qui ante tēpus a paulo ante tam q̃ homo honoratus fuerat: quia honoratus fuit dulia a cultu debito alicui excellenti p̃sone. nūc a post mortē deum estimauerūt exhibētes sibi latriam qui est cultus debitus soli deo. t. Machabeoꝝ. vi. Rex antiochus Lysie fratri salutem P̃re nostro inter deos trāslato. Cōsiderat recapitulationem causaruꝝ ydolatrie que fuerūt p̃naliter due vt p̃dictum est: amor deordinatus amicoꝝ a timor tirānoꝝ. Vñ dicit q̃ hec scīz dementatio fuit vite humane deceptio a causa deceptōis. Rn̄ aut affectui a dilectiōe amicoꝝ defunctoꝝ aut regibus adhuc viuentibus p̃ timore fuiētes homines incōmunicabile nomen quod est hoc nomen deꝰ lapidibus a lignis imposuerūt. dicitur autē hoc nomen incōmunicabile: q̃a impossibile est plures ēē tales res absolute distinctas q̃le est illud p̃ quo iste terminus deus p̃prie loq̃ndo supponit a tam hoc nomē deꝰ est equiuocū. Nā dicit

adoptiue

nomen deus est equiuocum Nam dicitur adoptiue de sanctis In ps. Ego dixi dii estis Nuncupatiue de ydolis in psalmo. Omnes dii gentium demonia. Substantiue et natura liter de diuina essencia. Et licet hoc nomen sit commune tribus personis: tamen quia ille persone sunt vna res simplicissima dicitur hoc nomen incommunicabile ¶ Circa illam clausulam Et hec fuit humane vite deceptio. Notandum est: quod licet vita humana multipliciter decipiatur. quatuor tamen sunt in quibus vt communiter maior pars mundi decipitur et oberrat. Decipiuntur enim homines in presumpcione proprie perfectionis: in acceptatione nimie commendacionis: in delectacione feminee affeccionis. et in simulacione columbine compositionis. Prima igitur materia in qua homines communissime decipiuntur est in presumpcione proprie perfectionis. Nemo enim de facili bene iudicat: nec de graciis propriis: nec de culpis propriis. sed gracias nostras nimis magnificamus. et culpas nostras nimis attenuamus Et ideo vix est aliquis qui bene iudicet de seipso Vnde Therencius in quadam comedia: Ita fere comparata est humana natura: seu omnium hominum natura vt aliena melius iudicet quam sua. Et Tulius in oracione pro dyocare Nemo fere est qui sui periculi iudex non sibi se equiorem quam reo prebeat. Hinc est quod non nulli cum pauca faciant: magis sibi arrogant et fratrum propria non aliter extollunt quam si per ea celi supportarentur omnes Omnino similes Baldeuino depicto et sculpto qui collo humeris et brachiis et facie prominens totum fabricam

cum onerosa fatigacione se simulat supportare et tamen fabrica ita fortiter staret et eque duriter si totum illud ydolum deleretur vel tolleretur. Tales eciam similes sunt cuidam alienato a mente quod semper stans sub diuo nullo modo voluit intrare domum nec sedere: bibere vel comedere Requisitus quare hoc faceret Respondit quia ipse supportabat totum celum et si ad horam dimisisset celum esset casurum Ita est de non nullis presumptuosis qui inflati sciencia seculari reputant se totam ecclesiam supportare discretione et sapiencia quam se habere presumunt Quorum cuilibet illud ysa. 4. dicitur. Sapiencia tua et scientia tua hec decepit te. Et quia deceptoria presumptio ex verbosis sciencijs magis quam ex realibus solet oriri. signanter scripsit Apostolus ad Colocenses 2. Videte ne quis vos seducat per philosophiam et inanem fallaciam. Secunda materia in qua homines communiter decipiuntur est in acceptatione nimie commendacionis. De ista peste dicit Seneca epistola 2. Incredibile est multis quam magnos viros dulcedo oris abducat et Epistola 94. Illud precipue impedit quod nobis cito placemus Si inuenimus qui nos laudat: qui nos bonos dicat: quod prudentes: quod sanctos: non sumus modica laudatione contenti Quicquid in nos adulatio sine pudore congessit tamquam debitum pendimus optimos nos esse et sapientissimos assentientes credimus: cum sciamus illos multa mentiri sepe Hec Seneca Et quia hec deceptio fit potissime per amicos vel veros vel apparentes: signanter dicitur tali Trenorum 1. Vocaui amicos

Collo

329

mees a ipi decepēt me. Vnus excecai solet si cādēs pluis oculi suis obiciat. Cōsiliē si hoi alīq̄ gratia vē vel fallacie sibi attributa oculi mentis obiciatur adulatoy ꝛ menbacōe: statī excecatur a decipitur. Ysaye. x. Populi meus qui beatū te dicūt ipsi te decipiūt a viā gressuum tuoy dissipant. Exemplū huius narrat Solī. 6. de beneficiis Xerses inquit dux Medoy grecis bellū indixit Cui familiarium vnus dixit. Grecos bellum nō exspectaturos. Alius greciam non solū vinci: sī obrui mole exercitus Medoīū. Alius dicebat timendū esse ne vrbes desertas a vacuas inuenirent: nec sedes habitatū vbi tantas vires exercere possent. Alius dixit vix illi naturā terā posse sufficere: angusta eē dassibus maria militibus castra explicandā copijs eqstribus campestria: vix celū patere sagittis. Dū in hūc modū regem minā exultacōne furentē concitarent dixit damarchus regi. Multitudo ista que tibi placz metuēda est tibi. Verum ē enī immoderata numq̄ posse regi nec diu durare quod regi nō potest. Nichil tam magnū quod perire nō posset Acciderūt ḡ que dixit damarchus. Ille enim tam grandis exercitus ob defectū prouidentie a regis fuit victus a paucis prouide cōdiatis de cuius victorie ꝛmendacōne narrat iustinus in abtrologi li. 2. q̄ de regno suo. 800000. armauerat de auxiliarijs vero. 300000. a 100000. nauiū legitur habuisse: sed ipse primus in fugam postre in prelio. In periculi timidus si metuis alesset inflatus a paucis ē fugatus In cuius exercitum patum ante fugam equa peperit leporem quod est animal fugitiuū: sicut nārat valerius li. 1. c. 7. Propter hec fuit sententia platonis sicut narratur in dictis philosophoy. Homines ex inimicis magis q̄ ex amicis sibi proficiunt Quia inimici dum eius errores improperant exinde corrigūtur Amici vero fuos eis non ostendunt errores: sed tolerāt a occultāt. Tercia materia circa quā potissime decipitur vita humana est in delectacione femine delectacionis Licet eñ inuicem amare a mari sit iuuenibus delcābile multum sicut dicit Aug⁹. 2. confessi. suax. c. 1. Quid erat quod me delcābat: nisi amare a amari. Sed non tenebatur modus ab animo vsq ad animum: quatenus limosus ē limes amicicie: sed exalabant nebule de limosa concupiscentia carnis a scatebra pubertatis a obnubilabāt a offuscabāt cor meum vt non discerneretur serenitas dilectionis a caligine libidis. Dec Aug⁹ Licet inq̄ ista caliginosa dilectō a carnalis caritas multū delcet: mollat a eneruet: potissime tamen cōstringit a decipit familiaritas feminarum. Numeri. 31. Cur feminas reseruastis: nōne iste fuit q̄ deceperunt filios israhel. Harum nāq̄ natura ars a delcātio est hominem emollire a emollitū decipere. Et iō signanē philistei dalidā fecerūt mediatricē vt suaderēt sāpsonē dicētes. Decipe eū a discce ab eo in q̄ hēat tāta fortitudinē. Scire cupit enī dluz vericulū. Falle: flē: nere statuit deus in mulie. Simul enī ista fiūt nōnūq̄

dum mulier a sancto viro solidita-
tem recipit ad virtutem. viro mol-
liciem infirmitatis refundit In cu
ius figuram. Gene. 2. dr q ad fa-
bricam mulieris ablata est a viro
quoddam os et restituta caro pro
osse. Et ideo quantumcumque homo sit
osseus soliditate bone vite caueat
sibi semper quia ex familiaritate femi-
nea os pro carne facilime commuta-
tur. Finguunt fabule de achille q
mox cum natus esset mater eum
in aquis stigijs intinxit per totum
corpus. excepto talo propter quod fa-
ctus est postea inuenerabilis in to
to corpore sed tandem in talo vul-
neratus occiditur Hec fabula sic
exponit Alexander neque in scintilla
rio poetarum sic intelligitur Achil-
les grecorum fortissimus virum vir-
tute perfectum designat Hic in aquis
stigijs intingitur quia in actibus
penitentie et aduersitatibus solida-
tur: solus talus non intinctus di-
mittitur quia semper libidineis temp-
tacionibus exponitur Dicit enim
orpheus q in talo est locus libidi-
nis Humana igitur virtus quamuis
munita sit ad omnia. libidinis tamen
vsibus subiacet patula Vene eti
am que in talo fuit ad renum et
femorum et virilium pertinent racio-
nem Signat etiam moraliter q quan-
tumcumque homo virtuose et pudi-
ce vixerit ante caueat tamen semper ta-
lum vel finem Persona quedam sex
agenaria semper virgo vixerat.
49. et anno sexagesimo corrupta
est et defuncta Et ideo signanter
enumerat Job inter cetera difficil-
lima que deuicit. Si deceptum est
cor meum super mulierem Quasi di-
ceret Non difficultatem resistentie
contra stimulum carnis et temptati-
onis libidinis dicens Job. 31. Et
Valerius ad Rufinum in fine Le
ge aureolum theofastum et me-
moriam Josanis et vix pauca inue-
nies impossibilia mulieri Et subdit
Amice det tibi deus omnipotens
omnipotentis femine non falli fal-
lacijs vnde Metrice dicitur. Adam
sampsonem loth dauid. sic salo-
monem. Femina decepit quis modo
tutus erit. ¶ Quarta materia in qua
decipitur vita humana communis est in si-
mulacione columbine composicionis et
hec est ypocritarum et assuetorum
ad falsam seculi affabilitatem et pre
tendentium extrinsecus sanctitatem
et habentium intrinsecus lupinam ra-
pacitatem prouerbi. 11. Simulator ore
decipit amicum suum. Et ideo signan-
ter docemur in scriptura Non demus
nos iudicare hominem maliciam vel boni-
tatem secundum extrinsecam phisonomiam
nec secundum intrinsecam anthonomiam nec
secundum geneaticam astronomiam nec
secundum ignotam phiam Extrinseca phi
sonomia relucet in facie Job. 1. No-
lite iudicare secundum faciem. Intrinseca
anthonomia sunt intencones quas homines
habent intrinsecus et has iudicare non
licet Luc. 6. Nolite iudicare vt non
iudicemini. Geneatica astronomia
est dinacio secundum horam natiuitatis alicuius
et constellacionis tunc habite Ignorancia phia
est statim pronunciare et diffinire Iste
numquam erit bonus homo de vno iuuene
forsitan errante ex aliqua leuitate. 1.
Corin. 4. Nolite ante tempus iudicare
dicit enim ypocras in amphorismis. q
prenosticaciones acutorum morborum non
sunt omnino certe prenosticaciones neque

330

n. 2.

sanitatis neq; mortis Moraliter Acuti morbi sūt lasciua a disso huiō inuenilis Malus igitur medicus i morbis ē qui statim prenosticat q; talis inuenis morietur finaliter morte peccati a q; numq; bñ faciet.

Leō. 16A.

Et non suffecerat errasse eos circa dei sciētiam: sed in magno viuētes in stue bello a tota tam mala: magnā pacē appellāt Aut enim filios suos sacrificātes: ā obscura sacrificia faciētes Aut ysamie plenas vigilijs habētes Nec vitam neq; nupcias mundas iaz custodiunt: sed a alius aliū occidit: ā adulterans cōtristat a oia cōmixta sūt sanguis a homicidiū: furtus a fictio: corruptio: infidelitas: ebaō a periurīū: tumultus: honor dominī mioatio animarū iquinatiō: nationis immutatio: nupciarū incōstantia: inordinatio mechie a impudicie. ¶ Positis tribꝰ causis adinuentionis ydolatrie videlicet amore dilectoꝝ: timore tiranno ū a decore ydoloꝝ. In hac parte prosequitur enarrare quante malicie a quot vicia seu morum corrupcōnes ex ydolatria causabantur. Et circa hoc duo facit. Quia primo ista mala enumerat diuisim. Secundo iuncdim ibi. Et omnia cōmixta sunt. Mala aūt q; inter ydolatras per ydolatriam sunt suborta: sunt quatuor i genere: quia q̄tus ad deum debita eius noticia priuabantur: q̄tum ad seipsos decipiebant Quantum ad demones eorū seruitute subdebantur: q̄tum ad proximos omnes sibiinuicē iniuriabantur. Si igitur loquamur de noticia qua homo per fidem debet habē de deo: ista priuabantur Vñ premittitur Et nō suffecerat errasse eos circa dei sciaz per infidelitatē: sed a in magno viuētes istue bello: tot i mltitudie a tam mag̃ mala intencione sez malicioſa pacē appellāt: g̃ decipiebant q̄tum ad seipos. Nec em istia bellare eos fecit contra deum cuius debuissent subdi legibus a cū essent i bello otinuo otra deum a bonos mores existimauerūt se viuere i quiete. Nec g̃ duo mala cōsecuti sunt quo ad deum primo a postea quo ad seipsos. Tercio de nombus seruiture crudelissiā subdebantur. Nam cultus a sacrificia q̄ ydolis faciebāt fuerūt ihūana a irrationabilia q̄tum ad materiaz de qua fiebant: intempestiua a fuspecta q̄tū ad tēpus i quo fiebant: feda a abhominabilia q̄tuz ad tuz a modū quo fiebāt Vñ q̄tuz ad ista tria dt sic Aut ei filios suos sacrificātes sicut obseruabāt i sacrificijs saturni. Hoc ei ꝑpe odiū Iouis filij sui qui eū de regno expulerat: cultoribus suis p̄cepit sibi filios suos immolare. Aut obscura sacrificia faciētes vel de nocte l de die sez i ātris vel spelūcis a lucis siue i locis obscuris dicit ei lucus p anthifrasim locus sine luce ꝑpe mimā arborum vmbrā. Aut ysamie plenas vigilias hñtes sic i sacrificijs bachi a Cibeles matris deorum in quoz festiuitatibus lusibus a luxurijs vacantes totam noctem turpiter transibant. Quos redarguit apostolus ad Ephesios quinto. Nolite communicare operibus infructuosis tenebraz: magis redarguite

Que autem in occulto fiunt ab ip-
sis turpe est dicē Propter hmōi
feditates subtraxit eccia multas
vigilias que solebant ab oībus
populis celebrari de nocte in solē
nitatibus sanctoꝝ Quarto sibi in-
uicem iniuriabant in corporibꝰ infe-
rendo molestias ⁊ in vxoribꝰ nup
tias violando vnde dicit Neqꝫ vi-
tam supple mundam iam custodi-
unt neqꝫ nuptias mūdas ꝫ alius
alium per inuidiaꝫ occidit aut ad
ulterās cōtristat ⁊c lrā est plana
¶ Sequitur secūda ps lectionis
huius in qua mōrum corrupcōes
cōiunctim enumerat ydolatriam
consequentes ⁊ sunt .14. dicit em
sic Et omnia commixta sunt sang
uis .s. in iuasione ⁊ i vulneratiōe
iniusta: homicidium in occisione
furtum in aliene rei indebita dete-
cōne: fictio in falsa ypocrisis simu-
lacione corrupcō in virginū deflo-
ratione: infidelitas i mutua prodi-
cōne: turbacō in discordiarum se-
minatione: piurium in falsa ꝓba-
tione: tumultus in rixarum contē-
tione: bonoꝝ dni īmemoracō in be-
neficiorum dei in grata obliuione
animarum inquinacōe: in gule ⁊
luxurie delectatione: natiuitatis i-
mutacōe in vicij contra naturam
perpetratione: nupciarum īconstā-
tia in vxorum illicita ꝑmutacōne
inordinacō mechie in īcestꝰ ⁊ ad-
ulterij ꝑmixtione ⁊ impudicicie
inordinatio supple in libidinosa
contrectacōe Contra tales ydola-
tras luculenter inuehit didimus
rex bragmānoꝝ . in epistola ad
Alexandrum magnum Deridens
eos in hoc ꝙ hominē minorē mun-
dum dixerunt ⁊ singulas partes
corpis singulis dijs coaptauerūt
Hominem inquit mundū puuꝫ
dicitis ⁊ sicut in eo multiplicia sūt
mēbra disposita ita varios deos cō-
fingitis in celo consistere. quorūꝫ
vnicuiqꝫ diuersas ⁊ diuisas vri
corporis partes deputatis ⁊ fami-
liares singulis victimas īmolatis
Et vocabula illis exquisita tribui-
tis asserentes mineruam capitis
arcem . vtpote sapientiam tenere
Junonem iracundie presidentem
precordia possidere Martez belloꝝ
presidem pectora vulneribus ap-
ta distinguere Mercurium facun-
die reptorem lingue ianuas pos-
sidere Herculem lactos sibi vtpo-
te pugilem vendicasse Cupidinez
iecoris secreta cohercere: bachum
ebrietatis ductorem cellaria gut-
turis obtinere . cererem frumenti
datricem horrea ventris implere:
venerem matris libidinis femoꝝ
occupasse cubicula Jouem quasi
atriū spirituū i naribus habere p̄-
conē Apollinē medicine ⁊ musice
preceptorez palmarū habitacula
possidē ⁊c Tantaqꝫ hoīs fabrica
dijs quos dicitis vestris dominan-
do cōtradicit nulla ꝑte corporei do-
micilij vr̄is sedibꝰ ꝛseruata Qui tn̄
nec grāꝝ vob debitā actionē vt li-
beris hospitibꝰ referūt sed vt inq̄-
linis obnoxijs soluendū vectigal
imponūt atqꝫ alijs alija tributa ꝓ
fligant Itaqꝫ marti aper ceditur:
bacho dicat hircꝰ: Junoni pauo
mactat Joui taurꝰ ducit Apollini
cignus offertur Veneri columba
decernit Minerue noctua ꝯsecrat.
Cereri farra libāt Mercurio mella

331

pandunt̃ Atas hercules populea corona cĩtumdat: phanum cupidinis rosea serta condecorãt. Et infra. Reuera non opitulares deos si carnifices extimos inuocatis qui viscera vestra fupplicioꝝ diuisitate discerpant Necesse ẽ em̃ in corpore vestro tot penas ostitutas esse q̃t fũt dii: cũ singuli fuis vos cogũt iniure ludibriis: vnus trahit ad bellum: alter eũdem ducit ad luxuriã Tercius lucrandi causa hortatur inquiri: hic desideriuꝫ fuggerit epulandi. Et in fine epistole sic deridendo cõducit. O vos felicissimos dixerim quorum a religio crimen ẽ a vita fupplicium. Circa istam dauſulam Et tam magna mala pacẽꝫ appellant Video q̃ in commum loquẽdi tria magna mala pacis noi ne appellantur. Interdum ei vocatur pax licet indigne benuolentia libidinose familiaritatis interduꝫ violẽtia calumnioſe fraternitatis a interdum negligẽtia scelerose impunitatis Prima ẽ pax carnalium peccatoꝝ Secũda est pax mundialium conspiãtorum. Tercia ẽ pax curialiuꝫ prelatoꝝ. ¶ Prima pax ſ. carnalium peccatorum reperitur inter adulterũ a adulteram: fornicatorem a fornicatricẽ vt dicat mulier illud Cant. 8. Ego murus a vbera mea sicut turris ex quo facta sum corã eo quasi pacem reperiẽs Talis pacificus fuit Salomõ. De quo Eccl. 47. Salomõ inpauit i diebus pacis Et cito post sequit. Indinasti femora tua mulieribꝰ: habuisti potestatẽ in corpe tuo: dedisti maculaꝫ i gloria tua. In diebꝰ belli a adũsitatis hoies nonvacãt libidini sed i diebꝰ ociꝰ. Vñ dauid cũ otiaret i domo Joab existẽte in bello adulteriũ cõmisit. 2. Re. 11. Sic ciuitas romana cũ bellis a discordiis cõtra cartaginez vexaret: virtuosis exercitijs colebat. Sed postq̃ cartago fubũsa fuit odio: libidinꝫ a gule tota se dedit vt plus nocuerit rome eũsa cartago q̃ prius nocebat aduersa. sicut dicit Aug⁹. 3. de ci. de. c. 19. In hoꝝ signũ mẽsis marcius deo belli fuit cõsecratus Vñ ille est mẽsis i quo solent regꝫ ad bella pcedere. 2. Re. 11. Et statũ immediate mẽsi sequẽs qui est aplis veneri est dedicatus. In cuiꝰ signũ q̃ finito bello a exercicio bonoꝝ operꝝ tempore pacis a ocij dominatur libido Juxta illõ Ouidij de remedio amoris Otia si tollas piere cupidinis artus. ¶ Secũda ẽ pax mundialiũ conspiratoꝝ que michil aliud ẽ q̃ violentia quedã calũmiose fraternitatis q̃ mali se colligãt a cõfederãt ad resistendũ a nocẽdũ iustis Hec figurat̃ p amicitiã a pacẽꝫ herodis a plati cõtra xp̃m. Et sicut videm⁹ q̃ inter spinas steriles a infructuosas longe maioꝝ est onerio q̃ iter arbores fructuosas: sic i malis cõgregacõibus a collegijs longe fortior est coherentia burgosarum psonarum adiuicẽ ad se defendendum q̃ sit bonorum ad malos cõtrigendum. Naũ. Sicut spine inuicem complectuntur sic conuiuiuꝫ eorum pariter potantium. De ista pace dicit ps̃ Zelaui sup iniquos pacẽ inquoꝝ videꝫ Glosa. iuidi eis a male tuli pacẽ peccatoꝝ. Tercia ẽ pax curialiũ p̃latoꝝ a hec nil aliud ẽ q̃ q̃daꝫ negligentia scelerose

impunitatis/qñ enim prelatus vi
det pcta notoria subditorum ⁊
dissimulat ea scire. talis prelatus
vocatur pacificus. Notandū q̄ hu-
mectacō locoꝝ circa aures que vo
cantur tempora de lacte mulieris
inducit somnū. Sic consimilit̄ qñ
prelatus habet verba remissiōis
⁊ dulcedinis ad manifeste malos
inducit eos ad dormiendū ī pecca
tō suo Vnde verba prelatorū ⁊ p̄-
phetarum antiquitus vocabātur
onera Malach. i. Onus verbū dei
ad isrl̄ Et in ysaia Onus damasci
onus egipti: onꝰ tyri: ⁊ sic de alijs
Debent enim verba p̄lati esse one-
rosa contra ptinaces ⁊ rebelles: ꝫ
solaciosa ad deuotos ⁊ humiles.
Sed distinguendū videt̄ de remis-
sione ⁊ rigoē in prelatis: q̄ si loq̄-
mur de eorum p̄sonali iniuria vel
de derogatione honoris eorū īueni
untur acutissimi ⁊ rigidissimi: ni-
chil remittūt Si vero agatur de īiu-
ria illata deo: vel de honoris diuini
diminucione ibi fūt remississimi:
nec curant omnino. Cōtr̄ tales bē-
ne loquit̄ Crisos. sup Math. Ep̄s
si debitū honoris non accepit a p̄s-
bitero. aūt p̄sbit̄ a diacono. ā di-
aconus a lectore. irascitur ⁊ turba-
tur. Si autem viderit ep̄us presbi-
terum aut presbiter diaconū ā di-
aconus lectorē c̄ra obsequiū eccle-
sie nō p̄manentez aut alias peccā
tem in deū non irascit̄ ei neq̄ curāt
Quia oīs quidē de suo honore sol-
liciti sunt de honore aūt dei nullꝰ
Hec Crisos. Qm̄uis enī esse pacifi-
cum ⁊ pacientem in p̄prijs īiurijs
sit laudabile. esse tamen patientē
in dei īiurijs est sūme vituperabi-
le in prelato. In cuius figurā xp̄s
sicut legimus Math. 4. qñ dyabo-
lus sibi dixit Si filius dei es dic vt
lapides isti panes fiant. pacient̄
sustinuit. ⁊ p̄ auctoritatem sacre
scripture eum confutauit Iterū se-
cundo quando sibi similiter dixit.
Si filius dei es mitte te deorsum.
Quia iste due temptacōes non fu-
erunt directe nisi contra humani-
tatem. Sed in tercia temptatione
quando dixit. Hec omnia dabo ti-
bi si cadens adoraueris me repu-
lit miserum cum indignacione di-
cens. Vade sathana nō temptab̄
dominum deum tuum Super quē
locum dicit Crisos. Exod. 10. Exem
plo cristi discamꝰ īiurias nostras
equanimiter sustinere: dei autem ī-
iurias neq̄ vsq̄ ad auditū suffer-
re Quoniam in proprijs īiurijs eē
quemq̄ pacientem laudabile ē.
Iniurias vero dei dissimulaē nimis
impium est Et de ista mala pace
negligentie. prelatis dicit salua-
tor Luce. duodecimo. Non veī pa-
cem mittere sed gladium. i. acutaz
correctionē vicioꝝ || Lcō. 168.

Infandorum enim ydoloꝝ
tultuā oīs mali causa ē ⁊
iniciū ⁊ finis Aut eī dū le-
tant̄ insaniūt. ā certe vaticinātur
falsa. ā viuūt īiuste. ā p̄iurāt cito
dū eī ɔfidūt ī ydol̄ q̄ sūt sine aīa
male iurātes noceri se nō sperant
Vtraq̄ igit̄ illis eueniunt digne
quoniā male senserūt de deo attē
dētes ad ydola ⁊ īiuste iurauerūt
ī ydolo ɔtempnētes iustitiā. nō eī
iurātiū ē v̄tus ꝫ peccātiū pēa pam
bulat semper iniustoruz preuari
cacōem. || Postq̄ enumerāta sūt

332.

n. 4.

vicia et mōtum cōsumptiones que ex ydolatria procreātur. In ista p te explicatur causalitas illa a ostē ditur specialiter quomodo ex idola tria deriuantur falsitas a iniustici a. Et circa hoc tria fiunt. Quia pri mo agitur de malorum perpetracō ne. Secundo de malorum punicōe Tercio de iuramenti naturalis cō dicione Secunda pars ibi Vtraq; ac̄. Tercia ibi Non enim iurantiū Circa primum in detestationem y dolorum replicat generalitatē ma licie ydolatrie Et dicit. Infandorum enim ydolorū cultura omnis mali causa est a inicii Et sic ydola dicā tur infanda quia non sunt famine n. sermone digna. Dec ergo cultura est causa omnis mali: inicii a fi nis in suis cultoribus. Nam propt ydola colenda ordinantur peccata sicut propter finem Qualium aūt malorum sit ydolatria inicium a fi nis manifestat cum subdit Aut ei dum letantur insaniunt: sicut i fes tis a ludis quos diis suis faciebant in quo se per libidinem more bestia rum fedabāt. Aut certe vaticinā tur falsa sicut propheta Achab de quibus dicitur. 3. Re. 22. Ecce dedit dominus spiritum mendacij in ore omnium prophetarum tuorum. q̄ vinunt iniuste: proximis nocendo Aut periurant cito y de facili a pro lerui causa falsa sacrent iuant. Ha bent enim ad hoc audaciā pro tan to Sciunt enim q; ydolum non po test se vindicare nec eos punire p pe nitio facto p ydolū: a ideo facilius periurant a cōfidentius. Et hoc est qd dicit dū eni confidūt in ydolis que sūt sine anima sine intellectu a voluntate Male iurantes nō ceri se y sibi ñ sperāt y nō metuūt ex hoc puniri q; iurant falsum p ydolum narrata multiplici eorum culpa se quitur de eorum pena. Pena aut̄ est q; pro vtroq; damnabuntur. Vñ subdit Vtraq; & illis euenīet digne id ē pro vtroq; digne puni ent. viz de eo q; male sēserūt de deo attendentes ydol a iniuste iurauc rūt in ydolo cōtemnentes iustitiaz Et sic dupliciē peccauerūt. Tū q; iuā uerūt falsū. Tū q; iuauerūt p falsū q; ē ydolū. Et tcio sibi ferē de natuā iura mēti a dt sic. Nō ei iurātium ē vir tus viurare nō est virt9: nec est v tus nec per se appetendum: sed pe cantium pena. Propter incredulita tem enim hominum oportet iurā Matth. 7. Sit sermo vester est est nō non q; aut̄ hīs habundā tius est a malo ē scilicit a pena vel a culpa illius tui iuratur vel qui iu rat. Et hec pena perambulat semp id est crescit Justorum id est iusti ac vel iustarum rerū puaricacōez. Jux illā dausulaz Periurāt cito. Coll. Circa piurū est nōndū q; piurus ē multiplicit detestand9 a specialit ap̄t tria. Est ei piurus pdicos9 p infidelitatē quo ad deū Iniuriosus p falsitatē quo ad pximū a pnicios9 per imq̄tatē quo ad seipm Primo igit piurus ē pdicosus p infidelita tē quo ad deū. Pro dicio foz mag si ille q; hēret custodiaz sigilli regij sigillaret lrām pactōis quā rex mē me detestaret a si hoc facēt de sigil lo pape eēt excōicat9 ipō fō a bēh io seculari tradēd9. Nome dei ē no me omissum nob q; qd dā figuraz ad testificādū veritatē a confirmādū

Deutro. 6. dñm deum tuū timebis a illi soli seruies. a p nomē eius iurabis Et idō dr Aplus ad hebre. 6. q omis controuersie finis ad cōfirmacōem est iuramentū. Falsitas aūt ē illō qđ deus fūme odit tamq̄ sibi contrariuz qui est veritas Et ideo q̄ nomē dei assumit ad cōfirmādū falsitatez. dei pditor ē Hoc idē patet sedō qz q̄ castrū dñi regis fue fidelitati cōmissum tradidit hostibo regis proditor eius esset. Castrū est nomen dñi qđ inuocam⁹ a ad qđ refugim⁹ in omi ntā necessitate puerb. 18. Turris fortissiā nomē dñi ad eam fugiet iust⁹ a saluabit Istud castrū tradit hosti qñ demonibo a falsis hoibus cōmittit ad pbacōem falsitatis Hoc idem patz tercō qz q̄ dñm suum diffamat malicio se a inuoluit i crimie proditor suus ē: si qui deum iducit tamq̄ testē falsitatis mittit deū iuoluē i crimie a auferre sibi nomē bonū quo vōtur. a est summa veritas Ergo pditor su⁹ est vñ quātū i eo ē plus cōtemnit cristū q̄ crucifixores xp̄i. nam ipsi no intulerūt xp̄o nisi malū pene a iste mittit eū mittere in malū culpe Dyabolus adiuratus i nomine dei dicere veritatem nō mentiatur comuniter nec inueniat q̄ addat suis mendacijs iramentū licet mendax sit a patet mendacij Et ideo no est mirū si deus eis velocem vlcionem promittat Malach. 3. Ero testis velox maleficis a adulteris a piuris Narrat ouidi⁹. 2. methaa de mercurio a bacho. Mercuri⁹ accepta figuā humana cēptauit furari boues quos appollo pastor regis amisit cui ille dixit. Vide autem ne eos dispascētes littera cuiusdam montis a statim arte sua abegit eos in quandam siluam a eos ibi occultauit Istud factū nullus percepit nisi quidā pastor qui dicebatur bachy⁹ Istum igit mercurius timens accessit ad eum rogans q̄ si aliquis veniret inquirere pro bobus q̄ negaret se eos vidisse Nichil aliud respōderet et nē factum suum careret premio iquit dabo tibi istam vaccam albā ommino. Qua accepta bachus respōdit Sic tut⁹ eas Lapis iste prius tua furta loquetur a lapidem ostendit. Mercuri⁹ simulat se recedere statim mutata figura corporis a voce sermonis redit ad rusticum: cui in forma alicuius inquirentis boues a vaccas dicit sibi Rustice vidisti si quos hoc limite duxit boues? Per opez furtoq̄ silencia deme Juncta suo pariter dabitur sua femina thauro. Videns ergo rusticus q̄ merces sua foret gemmata si furtum diceret a etiam volens habere vaccaz albam a albū thaurum. cōdit q̄ sub illis mōtibus fuerūt a ostendit montes in quibus fuerūt ante vagati. Risit Mercurius a me michi perfide p bis. Me michi prodis ait petra petrā vertit Indurum silicem q̄ nunc quoq̄ dicitur index Inq̄ michil merito vet⁹ est infamia saxo. Et sic iuste in illum vel consimilez est mutatus de quo prius dixerat Tutus eas lapis iste pri⁹ tua furta loquetur Et sic frequenter videmus q̄ homines falsi munus accipiunt ex vtraq̄ parte a cōmittūt

333

nosa

periurium ⁊ lesionez veritatis ⁊ tā
dem iusto dei iudicio in lapides cō
uertunt: qꝛ appropinquāte fine vi
te frequent desperāt Job. 21. Cor e
ius īduābitur q̄i lapis Non sic fu
it de Marco Marcello ꝛgulo De q̄
beatus Aug⁹. 4. de ci. dei c. 17. l. 19.
scd̄m librū nostrū. Marcus iste im
pator roman⁹ captiuus fuit ap̄d
carthaginēses qui cuz mallēt a ro
manis suos reddi captiuos q̄ rōno
rū captiuos tenere Regulū istū cuz
legatis suis romā miserūt prius iu
ramento ꝯstrictū se cartaginē redi
turꝝ si illud qd̄ volebāt minime pe
gisset. Perrexit ille ⁊ plane ī sena
tu cōtraria ꝑsuasit: qꝛ nō arbitra
batur vtile reipublice: romanorūz
cōmutare captiuos Nec post hanc
ꝑsuasionez ad hostes redire cōpul
sus est: sed qꝛ iurauerat illud spō
te cōpleuerāt. At illi excogitatis sup
plicijs intemerūt: inclusūq; angus
to ligno vbi stare cogeretur clauis
acutissimis vndiq; cōfixo vt se in
nullaz partem sine penis atrocissi
mis īclinaret: abcisis etiā tibijs ne
dormiret crudeliter peremerūt. Iste
liber fui ⁊ ī ciuitate ꝓpria pro nulla
causa hostibus se reddidit nisi vt
fidelitatē seruaret quā ꝓmiserat iu
ramēto se viz rediturū: si rōnis cō
mutacōez captiuoꝝ persuadere nō
posset Et tamen cū ꝑsuasisse potuis
set ⁊ vitam saluasse: noluit. qꝛ hec
contra fidem reipublice fore vidit:
⁊ sic cū posset per duas vias euasis
se: neutrā tamen voluit. qꝛ neutra
cum fidelitate stare potuit. Secūdo
periurus est iniuriosus per falsita
tem quo ad ꝓximū. Decipit enī iu
dicē ⁊ spoliat sorte suo ꝓximū: iure
suo bone fidei possessorem. ⁊ ideo ꝛ
stituere tenetur quilibz de duodēa
in solidū sed cū vnus soluerit resti
tuendo cōplete Alij deobligabant
Legimus de dolo gabaonitarūz: q̄
simulantes se alonge venisse obti
nuerūt a filijs israhel vite ꝓmissio
nem Hanc aūt promissionem ser
uauerunt nō obstante dolo gaba
onitarum. Vñ percepto dolo ⁊ ꝓp
ter hoc clamāte ꝓpl'o ⁊ murmuān
te dixit iosue. Reſuent inq̄t iosue
⁊ viuāt ne cōtra nos ira dei cōcitet
si periurauerimus. Tercio periu
rus est pernicio sus per iniquitatez
quo ad seipsum Ille enim qui sciē
ter periurat manū libro supponit
qua tangit euāgeliū illam dyabo
lo commendat: n̄ dicat verum Vñ
illa manus efficitur dyaboli: post
ea ⁊ manu dyaboli se signat: se ci
bat ⁊ operat Vñ per illam manuz
tenet eum dyabolus donec penite
at In missali vero sup quod iurat
quatuor scripta sunt. cōsecracō cor
poris ⁊ sāguinis xpristi: suffragia
sāctorum: beatitudo bonorum ⁊ dā
natio reproborum. Est ergo sensus
iuramēti sui. Nisi verꝝ sit quod mo
do iuro nō me iuuet missarum cele
bratio nec sāctoꝝ deprecatio ⁊ pri
uer omnino futura beatudine sāc
toꝝ ⁊ beatoꝝ ⁊ veniat sup me male
dictio reproboꝝ que pōitur Math
24. Ite maledicti in ignē eternum
qui preparatus est dyabolo ⁊ āgē
lis e⁹. Similit genua flectēdo abre
nūciat oībus gressibus quos pedi
bus suis fecit n̄ dicat verum Exten
dēdo manū ad librū abrenunciat
bonis opib⁹ elemosine si que fecit
osculādo librum abrenūciat oībus

bonis verbis a oratiõibus quas dominus fecit· propter quod Ecclesiastici tricesimo secundo dicitur· Vir multum iurans replebitur iniquitate a non recedet de domo eius plaga· Et Leuitici decimo nono· Non periurabis in nomine meo·

Lectio centesima sexagesimaprima

Capitulum xv.

TV autẽ deus noster suauis a verus es a in mia oia disponens Etenim si peccauerimus tui sumus sciẽtes magnitudinem tuam Et si nõ peccauerimus scimus quoniam apud te sumus cõputati· Noscere enim te cõsummata iustitia est· a scire iustitiã tuã a veritatem tuam radix est immortalitatis ¶ Intendit spiritussancti tam in isto capitulo q̃ in duobus precedentibus ẽ idolatriam destruere a verũ dei cultũ hoibus suadere Hoc autẽ in isto capitulo per duas vias aggredit̃· Nam primo cõmendat diuinã bonitatem ꝓpter quã ois creatura rationalis ei debet seruire· Secũdo declarat pdolor vilitatem ꝓpter quã ois hõ teneat ea cõtemnere Secũda psibi nõ enim in errorem· Circa primũ primo ponit diuinã omendacõem Secũdo subiungit tante omendatiõis declaracõem· Secũda psibi· Etenim si peccauerimus· Cõmendabilia autẽ q̃ dicit de deo sũt quatuor que maxime mouẽt aliquẽ ad seruiendũ domino tres odiões hũnt viz suauitas in omunicacõe· dño ei amaro l ira cũdo nullus famulatur libenter· Veritas in pmissiõe· Nã multa pmittens a pauca psoluẽs raro hẽbit famulos sibi deuotos· Pacia in exspectacõe· dominus ei qui nõ subito nec

rigide procedit ad sui vicõem· Sapientis ostendit se spandi venã post offensas Et mia in generali dispõe: q̃ mia dñi famulos fãt eẽ deuotos a obediẽtes· Quãtũ ḡ ad ista q̃tuor Tu autẽ deus nr̃ suauis a verus es suauis: beneficia largiẽdo· verus: pmissa implendo· patiẽs exspectãdo deliquẽtes Eccl. 5. Altissimus ẽ patiens reddit̃or a in mia disponẽs qia: q̃ punit citra odignũ a pmiat bonos vltra odignũ· Hec est vei dei omendatio· Sedo subiungit huius magne cõmendacõis declaratio Justum est ei vt deo seruiamus a eum hõremus siue fuerimus in statu culpe siue in statu iustitie: q̃ si fuerimus peccatores michi omnino infra potentiam suam puniendi sumus infra potentiam suam a per eam supra meritum premiandi· a hoc est quod subdit· Etenim si peccauerimus tui sumus scientes magnitudinem tuam id est infinitatem potentie tue In ps̃ Magnus dominus a laudabilis nimis a magnitudinis ei? nõ est finis· Et si nõ peccauerimus scimus id est firmissima fide credimus q̃ apud te computati sumus id est numerati a electi: vt in celis eternaliter premiemur Luc. 10. Gaudete a exultate quia nomia vestra scripta sunt in celis· Sed posset aliquis quereret· Quod est illud premium vite Et quomodo ad illud perueniemus· Ideo subdit· Nosse enim te: nude videlicet a aperte consummata iustitia est Johannis decimoseptimo· Hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum a quẽ misisti ihesũ xp̃m Ecce premium· Sed quõ ad illud pueniemus

334

subdit Et scietē credēte p dilectionem iustitiā ⁊ equitatē ⁊ virtutē tuam ⁊ pietatē tuā radix est ⁊ principium īmortalitatis ⁊ beatitudinis sempiterne quasi diceret qui hz fidem formatā caritate q tu es vere iustus ⁊ vere pius ille hz radicē beatitudis de hac radice fidei xpiane loquitur Aug⁹ sup Johānem sic dicēs. Sicut i radice arbois nulla prorsus apparet species ⁊ tñ ēc quid est in arbore pulchritudis vel decoris totū ex illa procedit sic ex fidei hūilitate quicqd meriti ēc quib būtudinis aīa fusceptura ē ex fidei fundamento procedit. vñ signanter dicitur q fides ē radix immortalitatis Vñ Eccl. i. Radix sapientie est timere deum. Nam eis longeuis Circa illaz dauidicam Scimus qm̄ apud te fum⁹ cōputati. Notandū ē q Istud verbū dicit pfecte de electis quoz numerus soli deo cognitus est sic dt Aug̃. in enchi. 12. Vbi notādū q magni dñi aliter possidēt modica ⁊ vilia ⁊ aliter preciosa ⁊ nobilia. Vilia vel res pui preciī licet habeant ñ tñ a dnis cōputant. Isto modo ē de deo qui oēs possidet sive sint peccatores sive iusti ⁊ predestinati. Peccatores habet sb dominio suo sb nullius numeri sunt apud eum Eccs. Stultoz infinitus est numerus vñ Boeci⁹ primo Aris. loquens de diuisione numeri p diminutuz ⁊ superfluum ⁊ perfectum dicit ipse. In hijs magna similitudo vtutis ⁊ vicii perfectos enim raros inuenimus numeros sed superfluos ⁊ diminutos multos ⁊ infinitos. Perfectus enim numerus ē qui ex oibus partibus suis aliquotis simul sumptis sicut est sex ⁊ infra centū milia non sunt nisi quicq tales numeri ⁊ qz tanta est malorum copia. nō est deo cura de eis vt numerent. Justi autem possidentur. sicut ioalia perfecta ⁊ preciosa ysaie. lx. Preciosior erit vir auro ⁊ homo mūdo obryso Et bñ dicit vir Quia sicut computabat in lege mulieres ⁊ paruuli non numerabant sb soli viri ita apud deum effeminati ad opera virilia seu virtuosa. nec irrationabiliter viuentes preciosi iudicantur sb tantū virili ⁊ virtuosi qui pro cristo persecutiones ⁊ iniurias seu ignominias pertulerūt de quibus Sapiētie. v. scribitur Tunc stabunt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se angustiauerunt Et sicut infra dicit tūc dicent reprobi Nos insensati vitā illorum estimabamus insaniam ⁊ finem illorum sine honore Quomodo igitur cōputati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illorū ē Possunt ergo sancti ⁊ electi dicere Scimus quoniam apud te sumus computati sicut ex arte algoristica satis patet Septem sunt cōputacōis spēs que i cōibus verbis cōtinent Addē subtrahē duplā dimidiā Sextaq diuidere quita vero multiplicare Radicem trahē pars septima dicit esse deus aūt in effectibus graciosis qs circa nos electos suos facit oēs istas computacionis spēs exercet Addit subtrahit duplat ⁊ dimidiat. multiplicat. diuidit ⁊ radices extrahit Addit ei nob̄ pcātibus tps pnē vt ostendamus exēplū de rege ezechia. ⁊ h. ⁊.

Cui dixit dominus Addam dieb9
tuis·14·annos Subtraxit qñq; ma
los ꝛ ipeditores quietis nrē vt ꝓfi
ciamus: qꝛ ꝓuerb·26·dicitur Sub
tracto susurrone iurgia quiescunt
Et iō consulit per apl'm·1·ad Thes
salo·3· Subtrahite vos ab oī fra
tre ambulāte iordinate · Duplat
nobis spiritualia in p̄nti vt suffici
āt qñ dat nobis v̄tutes tam natu
rales q̄ g̃tuitas Prouerbioꝝ·31· Oēs
domestici ei9 vestiti duplicibus Et
i futuro duplat nobis gloriam qñ
dabit nobis duplicē stolam id ē
qñ tam in corpe q̄ i aīa glorificati
erimus Isaye·61· In terra sua du
plicia possidebūt Dimidiat penas
quas iuste meremur: qꝛ longe cir
tra cōdignū punit: si tamē alia peā
posset estimari pecō mortali ꝯdigna
1·Machabeoꝝ·10· Dimidiam ꝑtem
fructus ligni quod ē porcōnis mee
relinquo vobis ꝛc̄· Multiplicat in
nobis dona sua ꝛ beneficia orōnes
nr̄as exaudiēdo In ps̄ In quacū
q; die iuocauero te velocit exaudi
me: multiplicabis i aīa mea virtu
tem· Diuidit quādo grās gratis da
tas diuersis ꝑsonis cōicat diuisimo
de vt omnes fideles i ecc̄ia seiuicez
valeant supportare· iux̄ sētentiā A
postoli primē ad Corintheos duo
decimo· diuisiōes gratiarum sunt·
Idem autem spūs diuidens singul'
prout vult Sed radices exhit qñ
ꝑuersas cogitacōes a quib9 omni
a mala oiunt iudicialit denudabit·
Prouerbiorum vicesimo quinto·
Cogitaciones impiorum eradica
buntur· Sunt ergo iusti multipli
citer ꝯputati Notandū est aūt q̄
aliter ꝯputat senescall9 cū p̄posito

Aliter v̄surarius de superfluo Alit
yconomus ꝛ ꝓcurator domus cuz
famulo· Prim9 ꝯputat ad calūni
andū Secūdus ad iiuste lucrādū·
Terci9 ad iuste ēmunerādū· Isto
mō aliter ꝯputant nobiscuz demo
nes Aliter vani arrogantes hoies
ꝛ alit deus ꝛ angeli boni nos exspec
tantes. Demones ꝯputāt ad calū
niandū tantūmō Vñ sicut fals9 au
ditor ꝯputi qui calūniari ꝓponit p̄
positū vel balinū illas expēsas dili
gētissime ꝯputat in quib9 vidit e
um āpli9 neglexisse: ita dyabolus
cōputat nobiscū de pccis nostris·
Portat ei semp talliā prepataz cō
tra nos Cui plus letat in sentibus pec
catoꝝ q̄ in floribus meitoꝝ· De q̄
bus dicit Job·30· Inter huiusceō
di letabantur ꝛ esse sub sentibus
delicias computabant· Secūdo ali
ter computant homines arrogan
tes· Illi enim computant mō vsu
rarij: solus vsurarius vendit tēp9
quia pro solo lapsu temporis pl9
percipit q̄ deberet Et istum moduz
computandi habent alique perso
ne que cum sue iuuentutis tempo
ra transierint ociose sine quocum
q; merito virtuoso ex solo lapsu
temporis ꝛ nature defectu· Pono
rem vendicant senectutis: similes
antiquis ymaginibus in quibus
scd̄m opinionem vetularum nich
il est numinis donec fuerint sexagi
ta annorum Et certe istud lucrum
est illicitum quia non correspondet
merito vel virtuti: sed lapsui tem
poris ꝛ senectuti· Ecce quid dicit
scriptura Sapientie quarto· Sene
ctus enim veneābilis est non diu
t̄na nec ānoꝝ nūero ꝯpūta· Cani

C

332

sunt senes bis · a etas senectutis
vita imaculata · Et ideo vos quam-
q; iuuenes qui in senectute vtutis
honores ppomtis vendicare: imita-
mini i iuuentute nō ociosis: ſ stu-
diosis insistere laboribꝫ a meritis
dū vires hētis in corpe a recens in-
genū possidetis i mente Jux cōsili-
um Ouidij de arte amādi li · 3 · dū
vires āmiq; sinūt tolerare labores
Nam veniet tacito curua senecta
pede · nō que pterijt itez vōbitur
vnda · nec q̄ preterijt hora redire
potest · Vtendū est etate cito pede
delabitur etas · nec bona tā sequi-
tur q̄ bona p̄ma fuit · Quia nisi v̄
tuose vixeritis iuuenes: non pote-
stis iuste vendicaē vtutis hōres ·
Sap̄ · 3 · Si quidem longe vite eūe
i nichilū ꝓputabunt a sine hono-
re erit nouissima senectꝰ eoꝝ · Et
quāuis homo honores ābire non
debeat debet tñ se honoribꝫ dignifi-
care sicut dt Aristo · 4 · ethico · a ali-
as extitit declaratū · Tercō cōpu-
tant nobiscuz de⁹ a āgeli eius bū
a etiā aie nos exspectātes mō quo
p conomiꝰ ꝓputat cū famulo suo
de labore ad remunerandu sicut
ꝓputauit ille p̄curator qui sero re-
dijt singul' ꝓparijs recdē singu-
los denarios Math · 20 · Sic etiā de-
us cōputat mō dies quibꝫ merito-
rie laboramus a actus etiam me-
ritorum · Et nō solum deus immo
tota celestis ierusalem mouet no-
stra vt merito dicat quilibet no-
strum illud Thobie · 10 · Ego noui
q; p̄ meus a mē mea dies comput
tāt Ad iuste viz remunerādū vni-
cuiq; p merito vitam sempiternā

¶ Lō centesimaseptuagesima

Non em̄ in errorez induxit
nos hōmi male artis excō-
gitatio nec vmbre pictue
labor sine fructu effigies sculpta
per varios colores cuius aspectus
insensato dat cōcupiscentiā a dili-
git ymagi mortue effigiem sine
anima · Malorum enim amatores
digni sunt morte qui spem habēt
in talibus a qui faciunt illos a q̄
diligūt a qui colunt ¶ Cū sit intē-
tio spūssancti in isto capitulo fic i
duobus precedentibus ydolatri-
am penitus extirpare a cultū vni⁹
dei hoibus publicare: procedit cō
tra ydolatriam ostendēs ydolatra-
rum fatuitatez ꝑ quatuor causas
ipsius ydoli · videlicet · materialem
formalem · efficientem · a finalem
Forma namq; ydoli vana est a in-
utilis atq; deceptoria pretendens
aliquid nummis vbi nichil vite
est Materia est corruptibilis de q̄
cumq; accipiatur siue sit aurum a
argentum siue sit lapis vel lignū
Efficiens est derisibil' q; homo mi-
ser a peccatis inuolutus presumit
sibi facere deuz Finalis causa siue
finis est impossibilis: q; illud qđ
in se nec viuit nec intelligit alijs
nullo modo consilium potest pre-
stare diuiditur ergo pars sequēs
vsq; ad finem principaliter in q̄
tuor · nam primo ostendit ydoloꝝ
inutilitatem ex parte forme · secun
do ex parte materie a efficientis
simul · tercio ex parte efficientis
per se · quarto ex parte finis a effi
cientis coniunctim · secunda pars
ibi Sed a figulus · tercia ibi · sed a
est cura · q̄rta ibi · quiaz oia ydola
nacōnū · Circa ꝓmuz duo facit

q̃ primo oñt quo ydolatre pet̃ spe
cié ydoli dcapiunt. Secũdo quo iu
ste ꝓhoc puniunt. ibi Maloꝝ ama
tores. Primo g̃ dcidedo formã
sine pulchitudiem ydoli loquit i p
sona colẽtiũ veꝝ deũ. i psona u
droꝝ qui tũc cohuerũt veꝝ deũ. q de
fic ꝓ̃ em̃ in errore; iduxit nos hoi
nũ Male artis excogitatõ male ar
tis fabricãdi ydola q̃ dicit ars hoi
nũ q̃ ab hoibus nõ a deo est adin
uẽta Illa inq̃ excogitatio vars ex
cogitata nõ induxit nos i errorem
ydolatrãdi vel dserendi veꝝ cultũ
dei nec etiã vmbra picture. q̃ spẽci
es ydoloꝝ cito tranfiture sicut vm
bra. Vmbra dico que est labor fiẽ
frũ. q forma iutilis labore fabricata
Effigies sculpta per varios colores
cuius aspect9. q forma aspecta dat
isensato cupiscentiã. q amore reue
rentie. q dilcõnis ydolo tribuende.
Et talis isensatus diligit mortue. q
nõ viuentis imagims effigiẽ sine
aia: sicut fecit pigmaleon de quo
io. metha. narrat Ouidius. Conse
quent ibi Maloꝝ ei amatores. ssũ
git qua pena digni fũt. q distig
uit quatuor psonas quaꝝ tres pe
tinent ad ydoloꝝ cultores: qrta p
tinet ad fr̃es ydoloꝝ. Ad cultõ
res pũnẽt spantes: diligẽtes. q co
lentes: ad factores qui ea operant
Omnes isti digni sunt morte viz in
ferni. In ps̃. Sicut oues i inferno po
siti fũt: mors depascet eos. Et hoc est
quod dicit littera Maloꝝ ei ama
tores digni fũt morte ac̃. Cir̃ illud
quod dicitur in presenti litera La
bor sine fructu notandum est q̃ lo
cus vite psẽtis est medi9 inter ce
lum. q infernum. Medium aũt sapẽ
cõsueuit natũrã extremoꝝ: Modo i
celo ẽ fũma quies. q nullus labor. A
pocalipsi. Amodo iam dicit spirit9 vt
requiescãt a laboribus suis. In infer
no est fũmus labor. q nulla ẽquies.
Juxta illud ps̃. Laborabit i eternũ
q̃ vivet adhuc in finem. Ergo ꝺue
niens est q̃ i loco medio. q in mũ
do sit quedã ommtio laboris. q qui
etis: tamen plus participare dẽt
de labore quia vicinior est infernus
q̃ celum. Vñ signãter dicitur Job
5. Homo ad laborandum nascitur
Et ideo necessaria est nobis caute
la aliqua qua fiet tolerabilis labor
iste. Labor aũt iste potest fieri tole
rabilis tripliciter. q etiam facil. Pri
mo per occupationum variacõem
Secũdo per collaborãtium cõsideãti
onem. Tercio p magne mercedis
exspectatiõem. Primo ergo quod
facilitat labores bonorum virorum
est occupationum variatio vt hõ
mõ studeat: mõ scribat: mõ oret:
mõ laboret. Juxta illud metrium.
Nũc lege: nũc ora: nũc cũ fervore
labora. Sic erit hora brevis. q labor
ipe levis. Et hoc ẽ qd dcet Aug9 li.
2. de sancta virginitate diuersis in
quit seminibus pectoris tui tedia
tolles. Sere nũc alimonijs medio
cribus: nunc ieiunijs partioribus
lectione: opere: prece: vt mutacões
laboris inducie fiant quietis. Secũ
do facilitat laborem nostrum colla
borantium consideratio. Sicut em̃
cõsideramus dominum dicentem
per psalmistam. Pauper sum ego
q̃ in laboribus a iuuentute mea. q
Apostol9 dicit ꝓma ad Corinthe
os quarto. Vsq̃ in hanc horam e
surimus. q sitimus. q nudi sumus

A

336

Collo.

et colaphis cedimur. et instabiles
sumus et laboramus manibus nostris:
Non solum viri immo etiam mulieres
Ad philip. 4. Adiuua illas que me-
cum laborauerunt. Si ergo talium col-
laborantium diligentiam considerauerimus
facile erit nobis laborare in operibus
meritorum Vnde Greg. 4. li. mora. Si
desideramus in labore persistere collabo-
rantem videamus: quia subleuacio labo-
ris. est visio laborantis Jacobi. 4.
Exemplum accipite fratres laboris
et patientie per prophetas qui locuti sunt in no-
mine domini Vnde subdit ibidem Greg.
Sicut cum in itinere comes iungitur.
via quidem non contrahitur sed tamen de
societate comitis itineris alleuiatur
Tercio laborem sanctorum facilitat in
presenti magne mercedis exspectacio.
Hinc atlethis proponitur brauium in fi-
ne stadij: rusticus recolit in hye-
me futuros fructus autumni et opa-
rius quantitatem sui stipendij contem-
platur De hac mercede nostra futura et
labore presenti dicit Jhero. in quadam
epistola. Nullus labor durus. nullum
tempus longum videri debet quo gloria
eternitatis acquitur Sapie. 4. Bo-
norum laborum gloriosus est fructus Et sa-
pie. 10. Reddidit iustis mercedem
laborum suorum. Est enim notandum
qui distinguere possumus de multi-
plici labore hominum in presenti Est
enim labor delinquentium atque pecca-
torum. est labor penitentium atque contri-
torum: est labor studentium atque scola-
sticorum et labor presidentium atque prela-
torum. Primus ergo labor est delin-
quentium atque peccatorum. Via enim
peccatorum est magis laboriosa quam
via sanctorum Famulus quanto plu-
ribus habet seruire tanto maiorem

laborem habet: modo peccator vult
seruire dyabolo. mundo et carni sue
et ideo necesse habet multipliciter
laborare Jhemie. 9. Docuerunt ling-
uam suam loqui mendacium: vt ini-
que agerent laborauerunt Et mul-
to sollicitius laborant homines circa
mundana transitoria quam circa eter-
na: et magis circa voluptates quam cir-
ca virtutes Vnde leo papa in ser-
mone quodam de ieiunio septimi
mensis Libentius sustinetur labor
pro desiderio voluptatis quam pro amo-
re virtutis Et Greg. super Ezechi.
Quibusdam prauis mentibus nil
laboriosius est quam si eis precipitur
quod in mundi huius actibus non la-
borent. De huiusmodi varie et vane la-
borantibus loquitur Ansel. de si-
militudinibus Molentium id est
in hac vita laborantium. tria sunt genera
Hec autem sunt velut tres homines a ma-
ne vsque ad vesperam molentes Ho-
rum itaque primus quicquid molit in
saccum suscipit et abscondit. Alter
vero partem capit et partem ex ne-
gligentia in flumen cadere facit et
partem aliam a vento rapi permit-
tit. Tercius vero quicquid molit
fluminis impetus secum tollit vel
ventus dissoluit. Veniente autem
vespera quando a labore cessatur et
fructus laboris inquiritur. quid
putas singulos habituros. Pri-
mus quidem farinam suam totam
seruauit. totum laborem suam re-
cognouit bene. Secundus vero qui
partem collegit. inde letatus est
quod habuit: inde mestus quod ven-
to vel flumine amisit. Tercius au-
tem qui totum amisit. eo tristior fu-
it: Moraliter loquendo. Flumen

pro seculi decursu accipitur. Vento vero gloria designatur mamis Molendinum quod tota die molit. p̄sens labor est qui a mane vsq; ad vesperam numq̄ finitur Mane nobis cum erat quādo nati fumus. vespera autem erit quando per mortis debitum hinc transibim⁹ Tēpus itaq; presens dies ē quo laborare debemus vt ad vesperā veniamus Et sicut mola circumducta ad eūdem locū semp reuertitur: sic labor iste singulis annis moē solito reiteratur. Modo namq; aratur: seminatur: metitur: panificatur: comedit: iteruz ad idem reuertitur. In vespere aūt cum dicetur voca operarios a redde illis mercedem: letabuntur iusti tota sua seruata farina a vita sua. Alij vero qui non totam eā seruauerunt in hoc mesti erunt: leti enim q; ex parte laboris sui deū cognouerunt. Verū alij omne temp⁹ suum in vanitate ponunt: a quod faciunt non ab humana laude abscondunt: quasi omne studiū vite sue i decursum fluminis proiciunt: farinamq; suam vento cōmittunt. Vñ a in fine pane vite carebūt ecce Verbis Dec Anselmus. Isti fatue laborantes dicere potuerūt illō Luce. v. Per totā noctem laborantes michil cepimus Michil a peccatuz Scōz illud Job. i. Sine ipso factum ē michil. Secundus labor in p posito ē pēitentium a cōtritorum. Narrat sextus Julij i. strategemē. ē. qi. q; Sirus rex persarum volēs animos popularū concitare ad bellum contra medos tali vsus ē cautela duxit populū ad quamdā siluam vbi tota die laboribus maximis occupauit circa ligna succidēda In cāstino iussit epulas lautissimas preparare a exercitum cū gaudio a trīpudio conuiuari: a circuens per turmas interrogauit quis illoz dierum plus placeret eis. Rñdērunt q; dies secūd⁹ plus placeret eis q̄ primus. Quibus ille subiūxit Sicut per laborem hesternū pueristis ad hodiernū cōuiuiū: sic felices beatiq; eē non potestis nisi p̄ us medos vicerit⁹. Sic etiā mora liter si peccatorū nostrorū remissionē: si vitam a cenam eternā ingredi volumus nrē habemus prius laborem penitentie a humilitatis subire Vñ ps̄ sic pcīt. Vide humilitatem meam a laborem meū a dimitte vniūsa delicta mea. Et cuiusmodi fuerit labor suus manifestat alibi dicēs Lauāui i gemitu meo lauabo per singulas noc. aē. Tercius labor i ꝓposito ē studentiū a scolasticoꝝ de q̄ loq̄tur sic Sen. Nō ē māt viri timē labore Generosos animos labor nutrit. Dbia māt nemini nascit: q̄ eā volūt habere oz q; laborēt Aristo tilē ñ suscepit dbia igemosū: ſ effecit. Dic Jhero. cū i studijs scripturarū a circa hebreum discendum vsq; ad fatigacōez laboraret: semetipsum per illō dictuz eos oportaē solebat Labor ip̄robus omnia vincit. Iste labor est i studendo: loquendo a scribēdo vt posteris possit prodesse. Ecclesiastici. 29. Videte quomodo non solum laboraui ſ omnib⁹ exq̄rentibus veritatē. Et etiā in orādo. exēplo Salomonis dicentis. da michi domine sedium tuarum assistricem sapientiam vt mecū sit a mecū laboret

331

ē

¶ Quartus labor est presidentiū
⁊ alioꝝ prelatorū quorū est labo-
raē in doctrina ⁊ exemplo bone vi-
te Juxta illud .1. ad thimo .4. Qui
bene presunt presbiteri duplici ho-
nore digni habeant̄ maxīe qui la-
borant ī verbo ⁊ doctrina ⁊c̄.

Lectio .1A1.

Sed ⁊ si figulus mollez ter-
ram p̄mens. laboriose fin-
git ad vsus nostros vnū-
qđq̄ vas ⁊ de eodem luto fingit q̄
munda sunt in vsum vasa ⁊ simi-
liter. que hijs sunt contraria Ho-
rum autem vasoꝝ quis sit vsus.
iudex est figulus. Et cū labore va-
no deum fingit de eodem luto. ille
qui pauloante de terra factus fue-
rat. ⁊ post pusillum ducit se vnde
acceptus ē. repetitus aīe debitum
quam habebat. ¶ Postq̄ repro-
bata ē ydolatraꝝ fatuitas ⁊ mali-
cia ex parte speciei siue artifitialis
pulchritudinis ydoloꝝ Hic cōn̄r
eos reprobat de causa efficiēte ex
materiali eorundē cōiunctim Et q̄-
uis quecumq̄ materia inepta sit
⁊ īcōueniens ad essenduz ꝑs dei
⁊ omnis artifex impotens ⁊ insuf-
ficiens ad ꝓducendum deum mx̄-
ime tn̄ ⁊ euidenter ydolatrarū fa-
tuitas ostendit̄ in hoc q̄ credunt
vnū figulum qui est deiectus arti-
fex de vilissimo elemento quod ē
terra posse formare deuz presertim
cum vident figulum de eodez luto
formare vasa honesta ⁊ īhonesta
qn̄tum ad vsum s̄m iuditium suū
⁊ de eodem luto fabricare vnum
ydolum Igitur qn̄tum ad materi-
am nulla nobilitas maior ē in ydo-
lo. q̄ sit ī olla vilissima facta de lu-
to Et hec racō ponitur in prima ꝑ-
te lectionis plane ⁊ sumitur prin-
cipaliter a parte materie. Secūda
est talis Colentes ydoluz in mate-
ria lutea siue terrestri sciunt ipsuz
figulum factum de terra ⁊ post mo-
dicum redigendum in terram. Er-
go cum non possit dare terre de q̄
factus est vitam īmortalem vel di-
uinam: multo minus potest dare
vitam terre circa quam operatur
arte sua. Et hoc est quod dicit. Et
cum labore vano deum fingit de
eodem luto. supple de quo prius
fecit vasa honesta ⁊ inhonesta qn̄-
tum ad vsum illorum ille qui pau-
loante de terra factus fuerat Ec-
cī .1A. Deus de terra creauit homi-
nem Et post pusilluz ducit se .i. du-
citur merito peccatorum suorum.
vnde acceptus est .i. de terra in ter-
ram reuertetur Vel educit se s̄m
alios libros ille etiam non solum
sic ducitur in terram sed repetitus
est debitū anime quam habebat
Hec littera dupliciter exponitur.
Primo modo anime debitū dicit̄
mors ipsa quā pati oīs homo de-
bet post peccatum primi parentis
Gen̄ .2. In quacūq̄ die comedeis
ex eo morte morieris .i. necessitati
mortis eris addictus: tu ⁊ tota po-
steritas tua Aliomō est cōstructio
īt̄n̄sitiua repetit⁹ aīe debitū ⁊c̄ .i. de-
bitū qđ ē ipa aīa Luce .12. Stulte
hac nocte aīaz tuā repetēt a te Et
ē g̃matica n̄ vsitata mō vt hoc p̄ti-
cipiū passiē sig̃ficacōis regat hūc
accēm debitum q̄ dicunt q̄ hoc iō
est quia suum actiuuz regit dupli-
cem accusatiuum sicut hoc verbū
doceo vn̄ bene d̄r repetitus debitū

Collo

sicut dicitur iste est doctus grāmaticam. Circa illam dausulaz Repetitus anime debitū Notandum qꝫ homo tene considerans statum suum diuersimode est debitor multorum Est enī debitor superioris: inferioris a equalis Rō.13.Reddite ōnibus debita deus est superior Caro inferior Proxim⁹ equalis. deo enim debitores sumus sicut dicit q̄dam doctor. ratione delicti: ratione beneficii a ratione depositi. Primo quidem ratione delicti. Omnes enī contra eum deliquimus Et ideo ei pro offensa emēdam debemus. Exemplum huius .1.Re.6. habemus de philistreis qui archaz dominū detinuerunt iniuste a iō diuersimode afflicti fuerunt Vñ dictum fuit eis Que dētis reddite pro peccato. a tunc curabimini. Istud debitū est penitētia quod multi male solunt a quādam numꝫ. Male soluunt qui suam pniaz in senectutē differūt Numꝫ soluūt qui sine penitentia a caritate decedunt. Et ratione huius debiti quod est pena pro peccatis etiam ipsa peccata debita nuncupātur Matth.6. dimitte nobis debita nostra sicut a nos dimittimus debitoribus nostris Secundo sumus deo debitores ratione beneficii Recepimus enim a deo bona gratie: nature a fortūe. p quibus oibus merito ei seruire dēmus Luce.17. Cū oia bene feceritis q̄ precepta sūt vobis dicite quia ōmino serui inutiles facti sumus: qd debuimus facere fecim⁹. Tercio sumus deo debitores racōe depositi. Hec ei oia bona q̄ videtur nob ee collata: deposita sunt magis q̄ data. Vñ reddituri sumus de oib racōez Luce.16. Mittite eū in carcerem donec reddat vltimū quadrantem. Quāto principalīe debitores sum⁹ carni: nō vt sc̄z eā viuam⁹: sed vt eā spūi subiciam⁹ Rō.8. Debitores sum⁹ nō carni vt sc̄z eā viuamus Si ei sc̄m carnē vixeritis moriemini Si aūt spiritu: facta carnis mortificaueritis viuetis. Carni igiē tria debem⁹ viz sustentacōez: castigacōnē a excitacōez. Sustentari ei debz ne deficiat. delicias nō dz ne insolescat Vñ Gregorius omelia.17. secūde partis sup Ezech. In hoc mūdo cum nostris temptacōibus nascimur a caro nob āqñ a diuexē in bono ope. Aliqñ seductrix in malo. Si ei ei pl⁹ qꝫ debuim⁹ tribuimus hostē nutri⁹ a si necessarii eius q̄ debe⁹ si reddi⁹ ciuē necam⁹. Saciāda ita qꝫ ē caro: ꝫ ad hoc vt in bono opē nob sufficiat Nam quisq; ei tantum tribuit vt superbiat: satiai pemit⁹ ignoāt Hec ille. de eodē señ. epl'a xx. Fateor insitam nobis nostri corporis caritatem: fateor nos huiꝰ gerere cautelam. Non nego indulgendum illi: seruiendum nego. sic gerere nos debemus non tamꝫ pter corpus viuere debeamus: sed tamꝫ non possumus sine corpore viuere. Et infra dicit notabile verbum Honestum inquit ei vile est cui corpus nimis carum est. Caro ergo sustentari debet non impinguari ne contra spiritum fiat hostis Iuxta illud metricum. Si bene fuz pasta dicit caro non ero casta. Item Alius dicit sic. O michi cara caro rationi consona raro. Dum tibi multa paro fercula litus aro.

338

¶ Secundo debem⁹ carni castigationē p abstinētias: vigilias ⁊ afflictiones racionabiles i. ad Cor. 9. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutem redigo: ne forte cū alijs predicauerim ipse reprobus efficiar. Est em̄ caro sicut equ⁹ lasciu⁹ ꝓpt̄ nimiā prebendā qui dn̄m suū proijcit in lutū. Vn̄ Gregorius super illud Job Versa est in luctum cithā mea d̄t sic. Si corda in cithara min⁹ tenditur nō sonat: si amplius: raucū sonū dat. quia nimiꝝ tāto quisq; sibimet modeā mīe debet p̄esse vt ad culpā caro n̄ superbiat ⁊ tamen nō ad effectum rectitudīs in ope sb̄sistat ¶ Tercio debemus carni exercitationez nō ociū vel vacationē. De isto loquit̄ Seneca epl̄a. 8. s̄m libros ꝯmunes. Nullus michi p ociū exit dies: ptem noctiū studijs vēdico nō vaco sompno sed succumbo ⁊ oculos vigilia fatigatos cadentesq; in ope detineo. Et Jheronimus in quadā epl̄a. Semp aliquid operis facito: vt te dyabolus inueniat occupatū. Nō em̄ facile capitur a dyabolo qui bono vacat exercicio. ¶ Tercio principaliter debitores sum⁹ ꝓximo: cui debem⁹ dilectionē: instructionem ⁊ supportationem. Dilectionē debem⁹ ōnib⁹ Juxta illud Rō. 13 Nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicē diligatis. Et p̄ma Joh. 4. Si deus dilexit nos ⁊ nos debem⁹ alterutrū diligē. Vn̄ dicit Tullius de amicicia q̄ frcūs ingenij ⁊ v̄tutis omnisq; prestancie tunc maxime carpit̄ cū in ꝓximū quēq; cōfertur. Item Gregor. in quadā omelia dicit sic. Habēs intellectū curet ōnino ne taceat. habens rerum affluentiam: a misericordia nō torpescat. habēs artē q̄ regit̄ vsum illius cum ꝓxio ptiatur. habens locum loq̄ndi apud diuitē: ꝑ pauperibus īcercedat: talenti reputabitur cuilibet etiam minimū quod accepit. De ista dilectōne dicit Petrus Raueñ. in quadā epl̄a. Cum humane cōdicionis status multiplici motu varietur nichil in temporibus inuenio p̄ter vnum quod vite celestis ymaginem rep̄sentat: sola dilectio est quā nō alterat casualis euentus: quā sepatio corporalis nō diuidit: quā temporis longitudo nō abolet: que d̄fectui nō succūbit: sola dilectō est per quā aīcos absētes videmus: alloquimur: āplexamur: que sic quadā angelica agilitate ⁊ ymaginario cōmeatu transuolat ⁊ recurrit vt nichil de dampno corporee molis aut distātie localis iniuria cōqueramur ¶ Secundo debem⁹ ꝓximo instructionē Rō. i. Grecis ac barbaris sapientib⁹ ⁊ insipientib⁹ debitor sum. ¶ Tercio debem⁹ ꝓximo supportationē. cuius exemplū d̄ cuis habem⁹. Qui s̄m Ambrosiū ⁊ ysidoꝝ 12. Ethimolo. c. i. Cū flumina vel maria transnatant capita clunib⁹ precedentiū superponūt: sibiq; inuicez famulantes nullius pōderis laborē senciūt. Cōsimili mō in oī congregacōne ⁊ statu qui ꝓuectiores fuerint ⁊ fortiores infirmoꝝ defectus ⁊ imbecillitates sustinere debēt ad Romanos. 15. Debem⁹ nos firmiores imbecillitates infirmoꝝ sustinere. ¶ Lcio. 142.

Sed ē cura

Sed est cura illi non quia laboraturus est: nec quoniam breuis est vita illius sed concertat cum aurificibus et argentariis sed et erarios imitatur et gloriam prefert: quoniam res superuacuas fingit. Cinis est enim cor eius et terra superuacua spes illius et luto vilior vita illius: quoniam ignorat illum qui finxit se et qui inspirauit illi animam et amat ea que operatus est et non eum qui insufflauit ei spiritum vitalem. ¶ Postquam reprobata est vanitas ydola fabricantium ex parte cause materialis et formalis. In ista parte reprobat vanitatem eorundem ex parte cause efficientis et hoc in materia vili sicut de luto. Nam quanto materia ydoli est vilior: tanto magis sunt derisibiles ydola fabricantes de illa et eciam talia ydola adorantes. Vnde spiritus sanctus deridet hic specialiter figulos ydola gentium fabricantes de materia fictili. ¶ Et circa hec duo facit. Nam primo eos absolute vituperat. Secundo eos fabricantes ydola aliis comparat. ibi. Hic enim scit se super omnes. ¶ Circa primum duo facit. Primo tales opifices arguit de negligentia bone consideracionis: quantum ad laborem proprium et corporalem fragilitatem. Secundo eos redarguit de vehementia false opinionis circa vite humane bonitatem. Secunda pars ibi Sed estimauerunt. ¶ Circa primum quatuor facit. Nam primo arguit tales de negligentia. Secundo de vana gloria. Tercio de spe superuacua. et quarto de ignorantia nimis fatua. Negligentes vero sunt in eo quod non curant de laboris sui quantitate: nec de sue vite breuitate. et quantum ad hoc dicit sic.

Sed est illi cura: non quia laboraturus est: sed nec quoniam breuis est vita illius. Istam negligentiam patiuntur omnes cupidi qui continue circa diuicias et honores laborant et vite sue breuitatem non considerant sed concertant in aurificibus. i. qui in auro operantur et argentariis. i. qui operantur in argento. Ecce vana gloria figuli qui certat cum nobilibus artificibus vt operetur ita subtiliter in luto sicut alius in metallo. sed et erarios. i. illos qui operantur in ere et in quocumque alio metallo imitatur et gloriam prefert. i. inutiliter se iactat querens gloriam preferendo opus suum operibus artificum aliorum. Et ideo se inutiliter prefert: quoniam res superuacuas finxit id est inutiles. Reprobata eorum negligentia et vana gloria hic reprobatur. Tercio eorum spes superuacua in ydolorum cultura. que quidem cultura reprobanda est vt mala ex cogitacione: affectione et tota conuersacione. Quantum ad cogitacionem dicit sic. Cinis enim est cor eius. hoc est cogitacio cordis illius que adorat vile ydolum est cinis. i. circa cinerem sicut circa obiectum suum. Actus enim specificantur et denominantur ab obiectis sicut cogitatio cupidi est aurum. Et terra superuacua spes illius. quantum ad affectionem. Et luto vilior vita illius. i. conuersacio adorantis ydolum: vilior est ipso luto quod adorat et cui se subdit. Moraliter in cinere que vento agitatur designatur superbia vite. In terra concupiscentia oculorum In luto concupiscentia carnis. ¶ Quarto reprobat eos de ignorantia propter quam inciderunt in tot errores Vnde subdit. Quoniam ignorauit eum

339

qui se finxit scilicet deum de quo
in Psalmo. Qui finxit singillatim
corda eorum Et qui illi inspirauit
animam Genes. secu. Inspirauit
in faciem eius spiraculum vite. et
amat que operatus est scilicet si
gulus amat ydola sua et non eum
qui insufflauit ei spiritum vitalem
id est deum quia illum ignorat nichil
autem ignotum est amatum. breuis est
vita illius. Circa illam clausulam No
tandum est quod inter omnia que considerare de
bemus ad virtuose viuendum maxime
nobis confert ponderare diligenter
vite presentis mutabiles qualitates
et condiciones. Vnde Augustinus libro suo de
oracione dicit sic Cogitemus quam bre
uis sit vita nostra quam lubrica sit vita
nostra quam incerta mors nostra Cogitemus
quod lugentes hanc vitam intrauimus
cum labore viuimus et cum gemitu exi
turi sumus. Cogitemus cum quantis aa
ritudinibus mixtum sit. si quid dulce
est. si quid iocundum. in huius vite via
occursu suo nobis alludit fallax quam
suspectum quam instabile. quam transitorium
si quid amor mundi parturit. quid
quid species et pulchritudo temporis pro
mittit. Et postea enumerat multas
huius vite miserias quomodo cum peccatis
intrauimus et peccata peccatis cumulauimus
et tandem subdit Quis enim omnia mala
huius vite enumerare potest Vt enim
pretermittamus ea mala que omnes com
muniter opprimunt quantum putamus
singulorum secreta pericula quorum quo
que sibi conscii sunt Si quis enim cogi
tare voluerit a iuuentute mala que
fecerit que sustinuerit ponatque ante
oculos tempora preterita dies vite sue.
consideret diligenter. que et quot
pericula et quantos labores inanis

ptulerit quociens ad huius vite honores
frustra desudauerit. quociens in la
boriosis conatibus fallaces exitus
inuenerit profecto sciet. quid de hac
vita iudicet. Vnde Salomon. Qui
addit scienciam addit et dolorem Quan
to enim homo seipsum plus intelligit
tanto plus suspirat et ingemiscit
hec Augustinus Habet ergo ista vita dura
cionis breuitatem. afflictionis acerbi
tatem et terminacionis ambiguitatem. Ha
bet enim primo duracionis breuitatem
Iuxta illud Job 14. Homo natus
de muliere breui viuens tempore etc.
et infra Breues dies hominis sunt
Et quamuis hoc sit de omni homine magis
tamen ista breuitas apparet in mag
nis personis sicut sunt pontifices
atque reges. horum enim anni crebrius
computantur cum dicitur Anno
regis talis etc. Pontificatus nostri
anno tali etc. Vnde eccli. 10. Omnis po
tentatus breuis vita. et forte ad li
teram malum regimen corporis et
excessus deliciarum in cibis et poti
bus et voluptatibus huius vite agit
fortasse ad vite eorum breuitatem
Quia eccli. 37. dicitur In multis es
cis erit infirmitas. et cito post. pro
ter crapulam multi obierunt. Dis
putat Macrobius 2. Saturnalium
Vtrum difficilioris digestionis sit
cibus simplex et vniformis. Et res
pondet ad istam questionem Dy
sarius philosophus asserens quod
cibus multiplex est difficilioris
digestionis. Quod probat quin
que racionibus quarum tria sunt ex
empla pro rudibus Primo enim
videmus quod pecudes que simpli
ci alimento vescuntur sanissime sunt
Et siquidem inter pecudes aliique

infemãtur ille potissiẽ infirmãtur q̃s lo im voluptas p varietates ci vor mitur saginaẽ. // Secũda ra cõ est q̃ cib⁹ simplex facili⁹ digeri tur In cuius signũ oĩs medicus simplici cibo reficit infirmũ tam q̃ natura debilis facilius simplicẽ ci bũ in sui naturã cõuertat. // Ter tia racõ est q̃ sicut cici⁹ nocet va rietas vinor q̃ idem vinũ in eq̃li sumptũ q̃ntitate ita varietas ci bor̃ in aliqua q̃ntitate plus resistit nature q̃ vnus cibus i ꝺsimili q̃n titate. // Quarta racõ est q̃ q̃ sim plicẽ cibũ sumit si postea infirme tur facilius sue infemitatis causaz ppendit. Et p ꝺsequẽs potest sibi facilius cauẽ vel a tali cibo totaliẽ abstinendo vel minuendo quãtita tẽ cibi q̃ si multis a varijs vtere tẽ q̃ tũc nesciret cui de multis posset imputare Ergo simplex dieta salu brior ẽ cẽsenda q̃ multiplex. ¶

Quinta racio ẽ talis diuersorum ciborum in stomacho receptor̃ di uersa ẽ natura a ideo agente natu ra vniformiter ex parte sui quidã cibus cicius digeritur alijs adhuc manentibus crudis Illud aũt q̃ prius infra stomachũ manens cõ uertitur dũ exspectat illud q̃ est postea digerendum corrũpitur a acescit sicut in eructacõibus satis patet Ergo quando cibus est vni formis a idem vniformiter digeriẽ a vitatur talis putrefactio in sto macho Vnde relinquitur ꝑm eum q̃ cib⁹ simplex est salubrioris di gestionis q̃ cibus multiplex Dee ibi Quia ergo potentes a diuites multis ferculis a varijs vesamtur ciborum generibus: frequenter i firmãtur a cicius moriuntur. Et ideo omnis potentatus breuis vita Et in multis escis erit infirmitas. a in abstinentia vita diuturna Ec cl̃. zʌ. dicitur q̃ qui abstinens est adijcet vitam Huic sentẽtie cõcor dat Seneca epla. ʌ. Multos mãe mortuos multa fercula fecerũt Jsta tũ breuitas vite nõ est contra nos sed pro nobis si bene consideremus Quia sicut dicit Ambrosius in ser mone de quadragesima Ideo deus breuem illam fecit vt molestie ci⁹ q̃ prosperitate vinci non potrẽt temporis exiguitate finirentur. Sa pientie. z. Exiguum enim a cum te dio est tempus vite nostre Secun do vita presens habet afflictionis acerbitatem ꝑm auctoritatem bea ti Augustini superius allegatam. Et ibi Gregorius .u. moraliũ dicit sic. Si subtiliter consideremus q̃ quid hic agit̃ pena a miseria ẽ. a cuz hoc ipso q̃ vita nostra tantis repletur miserijs: miserico:diter dispensatur Vnde idem Gregori⁹. iz. moral. Secreto dei consilio agit̃ vt huius peregrinationis tempe electorum vita turbet̃ via quippe vita presens est qua ad patriam tendimus a ideirco hic occulto dei iudicio frequenti turbacõne cõte rimur ne via ꝑ patria diligamus Jstud satis cõsiderauit Salom. q̃ i oĩbus q̃ fiunt sub sole vanitatẽ q̃ afflictionem spũs Et ideo Eccs. z. c. 8t Tedui me vite mee videntem mala esse vniuersa sub sole a cũcta vanitatẽ a afflictionẽ spũs docet Aris. in de ꝓbleumatĩ bus pticula. 2. probleumate. 3. q̃ aqua salsa multo melius supporta ꝑ

3ꝑo

qꝑ

nauē quā aqua dulcis etiā eius dē quantitatis Cuius cā ē quia aqua salsa ē corpulēcior et densior q̄ aq̄ dulcis Vñ si ouū ponat̄ i vase i q̄ est aqua salsa supernatat: si in aqua dulci submergit. Et ob hoc aliqui ignorantens hanc diuersitatē penes grauitatē ⁊ leuitatem in aquis onerati Primitus in mari dāpnificati sunt i fluminibus sicut dicit̄ 2. Meth. Et ideo securius cōtingit nauigari i mari q̄ in fluminibus Moraliter aqua maris ē vita presentis tribulacōis q̄ ē salsa ⁊ aāranis Nauis ē psona bñ onusta virtutibus ⁊ graciis pu. 31. Facta est q̄ si nauis institoris de longe portās panē suū. Ista itaq̄ psona bona multo securius nauigat in amaritudine seculi ⁊ adūsitate q̄ i pspeitate ⁊ deliciis Vt merito dicat illud ysaie 38. Dñe si sic viuitur ⁊ in talibus vita spūs mei corripies me ⁊ viuificabis me ecce in pace amaritudo mea amarissima hoc ē i pace cōscie amaritudo mea amarissima donec totaliter p paciēciā absorbeat̄. Querit ergo Aristotiles p bleumate 21. pticula 12. quaē p comestionem eorū q̄ sunt stiptica pontica. vl austera que multū ab inuicē drñt sm cōmētatorem. Vinū ⁊ aqua et vniuersalit̄ omnis potus videtur dulcior Causa ē duplex. Prima causa ē quia contrarium magis apparet iuxta suuz contrarium Alia causa est. quia p talia aperiunt̄ pori lingue ⁊ organorum gustus. ⁊ sic potus melius penetrat ⁊ diutius adheret eis. Isto modo moralit̄ vinū ppetuē iocunditatis melius sapiet anime post q̄ amara vite presentis degustauerit. sic exeunti de tenebris fit lux magis accepta Job 3. Lux ⁊ vita hiis qui in amaritudine sūt. Tercio vita presens habet terminationis ambiguitatem Eccēs. 9. Sunt iusti ⁊ sapientes ⁊ opera eorum in manu dei Nescit homo finez suum sed omnia in futurum seruantur incerta. ⁊ ideo dicit Seneca. q̄ virtuosus debet in opinione ⁊ mortis contemptu mori anteq̄ finiat vitam suam ⁊ consummare vitaz ante mortem dicit iteruz Seneca epl'a 32. Pulchrum est consūmare vitam ante mortem ⁊ exspectaē secure reliquam sui temporis partem Et tales illi erāt quibus Apostolus loquebatur ad Colo. 3. Mortui enim estis ⁊ vita abscondita ē cum cristo in deo. ⁊c. Lcō 143.

Sed ⁊ estimauerunt lusuz esse vitam nostram ⁊ cōuersacionem vite compositam ad lucrum et oportere vndecumq̄ etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se sup omnes delinquere qui ex terre materia fragilia vasa ⁊ sculptilia fingit. Omnes enim insipientes ⁊ infelices supra modum anime sue superbi inimici populi tui et iproperantes illi.

¶ Postq̄ spiritus sanctus redarguit ydolatras de negligencia bone consideracionis circa proprij corporis fragilitatem. In ista parte redarguit eorum falsam opinionem circa vite humane moralem bonitatem. ¶ Est autem opinio ipsorum reproborum de cōuersacione humana sic q̄ tota cōuersacio hominis ordinari debet

ad duo videlicet ad delectacōes si
ue delicias ⁊ ad possessiones siue
diuitias ⁊ hoc est qđ dt. Sed esti
mauerūt vitam nrām esse lusum
vel ludum vel luxū. Sm q diuersi
textus habent hoc est delectacōez
⁊ voluptatez estimauerūt finem
rē ⁊ pfectionem vite humane vt
hō circa nichil aliud sollicitari de
beat nisi q fruat delicijs ⁊ volup
tatibus corpois ⁊ cū hoc abundet
diuidijs. Vñ sbdit q estimauerūt
conuersacōem vite hūane esse cō
positaz ⁊ ordinatam ad lucrū diui
ciarum ⁊ ideo oporteret vndecūqz
siue iuste siue iniuste etiā ex malo
acquirere ⁊ ideo tales miseri figuli
studuerūt fabricare ydola curiose
vt possent ea carius vendē ydola
tris Consequent cōparat figuluz
de vili materia ydola facientez ad
alios artifices ydoloꝝ de nobiliori
materia fabricantes. Et circa hoc
duo facit. Primo vituperat eū sic
peccantem scienter ⁊ singulariter
Secundo vituperat oēs ydolatras
generaliter scđa ps ibi Omnes ei
insipientes. Dicit enim de figulo
deos fictiles faciēte sic. Hic em scit
se sup omnes delinquere q̄ ex ter
re materia ⁊ ex materia fictili fragi
lia vasa ⁊ sculptilia fingit. Igitur
expresse videt ⁊ palpat q non sūt
plus hōnoranda sculptilia q̄ vasa
fragilia Sed non solum iste ꝫ eti
am omnes ydolatre sunt insipien
tes ⁊ infelices supbi ⁊ bonorū ini
mici ⁊ exprobratores ppli dei. vñ
subdit Omnes enim insipientes
qntum ad cognitiuam cognicōez
infelices qntum ad effectiuaz sup
modum ⁊ vltra mensuraz anime

sue ⁊ pprie bonitatis. supbi sūt ini
mici etiam pplo dei ⁊ bonis viris
eos opere persequendo ⁊ iproperā
tes illis deridendo ⁊ diffamādo. ⁊c
Circa istam clausulam Estimaue
runt lusum esse vitam nostram.
Notandū q Aris. 10. ethi. c. 9. reci
tat opinionem quorūdā ⁊ repro
bat qui posuerūt humanaz felici
tatem in operibus ludi consistere
⁊ est hec eadem opinio a spūscō re
probata i lectione hodierna. Po
nit ergo Aris. primo racōem que
eos mouit ad ponendum felicita
tem humanam in ludis consistē
Et est ista Quo diuites ⁊ potentes
maxime indigent ⁊ quo maxime
delectantur videtur potissime ad fe
licitatem pertinere Sed diuites ⁊
potentes maxime q̄runt delectaci
ones ludi vnde psone comuniter
ludentes sunt eis care ⁊ preciose Er
go videtur q in talibus consistat
felicitas. Secūdo Aristo. istaz ra
cionem euacuat propter duo Pri
mo quia non est sufficiens signū
q filicitas consistat in ludo prop
ter hoc q potentes maxime in lu
do delectantur. Nam in illis homi
nibus nichil est singulare qđ nō
est in alijs hominibus nisi poten
tia vel diuicie Sed nec diuicie nec
potentia faciunt operaciones eo
rum virtuosas Ideo non sequitur
q ideo aliquid sit virtuosum: qr
fit a diuitibus ⁊ potentibus. Mi
nor patet: quia potentie ⁊ diuicie
nec conferūt homini virtutes mo
rales nec intellectuales: que sunt
principia virtuosorum operacio
num. Secundo qr si illi quibꝰ nō
sapiūt delcāciones spūales q̄ sūt

o. 3.

Cotto.

A

34

in exercitio virtutū moraliū ⁊ intel-
lectualium fugiunt ad delectaci-
ones corpales. non tamē ꝓpter hoc
sequitur. ꝙ ille sint eligibiles sim-
pliciter ⁊ propter se. Sicut nec seqtur
ꝙ pueri qui intellcū et virtute ca-
rent iudicant aliqua esse precōsa
⁊ magni ponderis ꝯ sunt talia. Mō
a simili sicut pueris ⁊ viris ꝑfectis
Alia ⁊ alia preciosa videntur. Ita p̄-
uis ⁊ virtuosis alia: ⁊ alia precio-
sa videntur. Illud aūt simpliciter vir-
tuosū siue ponderosū est siue pre-
ciosū qđ a virtuoso laudabile iu-
dicatur vl preciosum. Cum ergo
potentes a potēcia sua virtutē nō
habeant. patet ꝙ n̄ sequitur Po-
tentes in ludis delectantur maxime
ꝯ felicitas cōsistit in ludis falsū ē
Tercio Aristotiles arguit istam
viaꝫ tripliciter Primo cū felicitas
sit finis humane vite. si in opibꝫ
ludi consistat felicitas. ludꝰ foret
finis vite humane. Et ex hoc seq-
tur ꝙ homo studeret ⁊ laboraret
ꝓpter ludum quod est stultū ⁊ pu-
erile. sed ecōuerso ꝑm sm̄am Ana-
tharsis bn̄ se habet dicere. s. ꝙ ali-
quis ludat ad horā ut postea me-
lius studeat ꝙ requies est propter
opacōnez. non opacio propter re-
quiem. Scđo cum felicitas sit sum-
mum bonū necesse est ꝙ in optīs
ꝯsistat Seria aūt sunt ridiculosis
meliora ꝯ felicitas magis circa se-
riosa ꝙ circa ridiculosa consistit.
Vnde Tulliꝰ primo de officijs Nō
ita a natura generati sumꝰ ut ad
ludum ⁊ iocū facti esse videamur.
sed ad seueritatē pociꝰ ⁊ quedam
studia grauioā atqꝫ maiora Ter-
cio ꝙ nobilioris partis anime ē
melior operatio ⁊ per cōsequens
in nobilissima parte poni debet
felicitas. sed nichil prohibet ho-
minem bestialem corporales dele-
ctaciones maxime participare Er-
go ī talibꝫ ꝺlectacōibꝰ n̄ est felici-
tas. ꝙuis aūt ludꝰ non sit huma-
ne vite felicitas. ē tn̄ ludꝰ cōueni-
ens virtus quedā. Sicut enī hō i-
diget aliqn̄a vexacōibꝰ corporis
requiescere ita indiget ītencōnem
⁊ a studijs seriosis relaxare ⁊ a sol-
licitudinū anxietate pausare. hoc
autē fit ꝑ ludū qui consistit in col-
loquijs ⁊ collacōibus cōuenientē
inter homines ordinatis. ¶ Est ꝯ
notandū circa ludū ꝙ ad hoc ꝙ
virtuose fiat tria requiruntur videli-
cet. Cōdecentia honestatis. ꝓuidē-
cia idemptitatis. ⁊ carencia supflu-
itatis. Primū ꝯ qđ a virtuose lu-
dentibꝫ ꝯsideārī dēt. ē hōestatis ꝯde-
cencia. ut videlicet tal ludus dece-
at ꝑsonam ludētem. deceat perso-
nas assistentes Vnde alius ludꝰ
conuenit clerico vel prelato seu vi-
ro religioso. ⁊ alius militi armige-
ro vel famulo Alius eciā ludꝰ decꝫ
senes ⁊ alius iuuenes. quia non
omnia decent. Fingit Esopus de
asino ⁊ catulo ꝙ asinus considerās
catulum ociosum mirabiliter gra-
tum ⁊ acceptum domino. delibera-
uit que posset esse causa quare do-
minus catulum nichil operis faci-
entem tantum diligeret Et depre-
hendit ꝙ quociens dominus do-
mum redijt catulus ei occurrit pe-
dibus ⁊ voce modis omnibus q̄-
bus potuit domino suo semper
applausit. Visum est ergo et ex-
pediens asino effigiare catulum ⁊

sic dn̄i sui gratiam ꝓmereri dn̄o
ergo de rure redeunte occurrit asi
nus cū impetu pedes anteriores hu
meris dn̄i allisit ⁊ clamore valido
rugire cepit. Dn̄s turbat⁹ ⁊ lesus
auxiliu; cōuocat famulo⁊ qui asi
nū validissime fustigatum a dn̄o
abegerēt Isto mō multi sunt q̄ pu
tant ꝙ eos deceat oīs ludus ⁊ tn̄ ī
rei veritate displicent vbi se putāt
placituros Narrat fabulose ꝙ mi
nerua inuentis tibijs īcipit fistu
lare Cum ergo circa aquā quādā
sufflādo tybias incedēt considera
uit buccaꝝ suarum magnitudinē
⁊ tumorem ⁊ visa indecētia vultus
sui proiecit tybias suas nec vmq̄
postea voluit fistulare Considēt ḡ
ludens ꝑsone sue condicōem ⁊ ho
nestatem ⁊ nichil attemptet qd
eum vel statū suū non deceat ⁊ sp
oīa turpia caueat q̄ aliquo modo
ad peccatū inclinent vn̄ Seneca de
quatuor v̄tutibꝰ. Oīa tolerabilia
preter turpitudinē crede. Aver b
autē turpibus abstineto ꝙ licen
tia eorū impudentia; nutrit s̄mo
nes vtiles magis q̄ facetos ⁊ af
fabiles ama: miscebis interdū se
rijs iocos. sed temperatos ⁊ sine
detrimento dig̃tatis ⁊ verecundie
Nam reprehensibilis risus est. si l̄
īmodicus vel īmoderatus vel pu
eriliter effusus l̄ muliebriter fra
ctus. Odibilem q̄ hominem facit
risus aut supbus aut elatus aut
malignus. ⁊ furtiu⁹ aut alienis
malis euocatis Hec Senē. De ista
honestate ⁊ decētia in ludo s̄uāda
dt Aris. 4. ethi. ca. 16. ꝙ ludus libe
ralis ⁊ disciplīatus differt a ludo
seruili ⁊ distinguitur in hoc. ꝙ lu

dens indisciplinate exponit se du
plici damno videlicet derisioni ⁊
suspicioni Vnde indisciplinate lu
dentes ī cōmedijs s̄m eū aliquan
do paciebantur derisionem si vi
delicet inepte dixerunt. Aliquādo
suspitionem quando videlicet tur
pia dixerunt: quia probabile est
ꝙ qui de turpibus ludunt in tur
pibus delectantur E ideo ex ꝑuis
magna sepe intelligim⁹ sicut docet
Tullius in sua rethorica Oculorū
intuitu ex hilaritate ⁊ risu ⁊ hmōi
Sicut inquit idem Tullius de offi
cijs li. primo. Pueris non omne;
licentiam ludendi damus sed solū
circa ea que ab honestis actiōib⁹
non sunt aliena vt sic ī ipso ioco
semper aliquid probi ingenij elu
cescat. Et Ambrosius de officijs
libro primo. Caueamus ne dum
animum relaxare volumus solua
mus omnem armoniam quasi cō
centum quendam bonorum ope⁊
vsus enim cito inflectit naturam.
Vnde clericos nullo modo decet ꝓ
cationes mulierum vel meretricia
effigiare gestu habitu vel eloq̄a
ne homines suspicentur eos in ta
libus precordialiter delectari Itē
nec nimie saltacōes decent clericos
testante illud Crisostimo sup Ma
th. 14. die autem natalis herodis
saltauit filia herodiadis vbi dicit
sic Vbi saltatio: ibi dyabol⁹ nec
enim ad hoc de⁹ dedit nōbis pe
des vt cum camelis saltem⁹: s̄ vt
cum angelis choros faciamus In
saltibus exultant demones ⁊ le
tantur ministri demonum Hec il
le. Istam honestatem bene serua
uerat illa v̄go sara filia Raguel.

o. 4.

3 4/2

C

ꝓpter qd dicere potuit illud · Thobie tercio · Nūq̄ cum ludentibus miscui me nec cum hijs qui in leuitate ambulant ꝑticipez me p̄bui
Secūdu; qd ludus virtuosus requirit · est ꝓuidentia ydemptitatis vt ludens semper prouideat q̄ ludus suus sit simplex innocens ⁊ innoxius ne aliquis inde ledatur · vnde qui nichil in dictis suis ponderant nisi vt risum faciant nec curant quez per dicta sua contristēt derisores sunt ⁊ bomolochi · ⁊ non eucrapuli s̄m Aristoti · 4 · ethi · Et de tali loquitur Salomō ꝓuer · 26 · Fraudulenter nocet amico suo ⁊ cū deprehensus fuerit dicet · ludens feci · Tales ludunt more sampsonis qui tam se q̄ assistentes ludēs oppressit Judicum decimosexto · Sed numq̄ virtuose ludens poterit altei conuiciari · Ad hoc satis respondet Aristotiles quarto ethicoꝝ Rd quedā sunt conuicia contumeliosa quedā non · Dicere autem contumeliam alicui est eum īfamare ⁊ ideo talia conuicia dicere nullo modo potest virtuose ludens Sed hoc apud gentiles legibus prohibebatur · Sunt autez alia quedam conuicia de leuibus que potest conuenienter v̄tuosus dicere vel propter delectationem: vel propter emendationem sicut exponit ibidez sanctus Thomas Tertium qd virtuosus ludus exquirit ē carentia superfluitatis ne vel nimis frequentetur vel nimis continuetur ⁊ quod fiat quando oportet ⁊ sicut oportet Et qn̄do debeat fieri dicit Tullius libro prio de officijs · Ludo quidem ⁊ ioco vti licet · sed sicut sompno ⁊ quietibus ceteris · tunc viz cum grauibus serijs alijsq; rebus satis fecerimus · Distinguit enim sāct⁹ Thomas triplex gen⁹ ludi sup̄ 4 · sētēciarū dis · 16 · q · vl · ar primo · Est ei ludus turpis ⁊ inhonest⁹ qui in se deformitatez importat ⁊ tales fecerunt gentiles coraz dijs suis ī theatris ⁊ templis ⁊ ille est simpliciter inhibit⁹ xp̄ianis · de pe · d · 4 · in fine ⁊ in multis alijs locis · Alius est ludus gaudij sp̄ualis qualem faciunt xp̄iani in die corpis cristi ⁊ qualem fecit dauid corā archa domini 2 · Reg · 6 · Tercius est lud⁹ humane cōsolacionis · cui⁹ medietas vocatur eutrapelia ⁊ virtuos⁹ ista virtute dicitur ab Aristotile eutrapelus que virtus est ita necessaria humano conuictui q̄ s̄z eum proprium eutrapeli est esse epidoxiotem · ab epi quod est sup̄ ⁊ dixios quod ē aptus quasi optime aptus ad cōuictum hūanum Et de tali ludo potest exponi illud Zach · 8 · Platee ciuitatis cōplebūt īfantib⁹ ⁊ puell' ludentibus

Lectō 14ª

Quoniā oīa ydola nacōnū deos estimauerūt · quib⁹ nec oculorū visus est ad videndum · nec nares ad ꝑcipiendum spiritum · nec auris ad audiendum · nec digiti manuum ad tr̄ctandum · sed ⁊ pedes eorum pig̃ ad ambulandum · homo enim fecit illos · et qui spiritum mutuat⁹ est finxit illos · Nemo enim sibi similē hō p̄t deuz fingē cū ei sit mortal' mortuuz fingit manib⁹ iniq̄s
P⁹ q̄ sp̄us sāct⁹ ꝛ probauit tā

culturā q̄ facturā. facturā vero spe
cialiter reprobauit ex pte cause for
malis. materialis. ⁊ efficientis In
ista pte facturā reprobat ⁊ etiam
culturā ex pte cause final. finis ei
faciendi ydola ⁊ colendi est spes
suffragiū vel auxiliū consequendi
contra defectus vite hūane. sed ta
les suffragiū conferre non pñt. cū
careant omi sensu. motu. pgressu
⁊ vita g̊ frustra fiunt ⁊ colunt̄ Rd
aūt careant omi sensu probat in
ductiue. sicut patet in lrā excepto
sensu gustus de quo nō facit men
sionē in lrā. Sz tñ patet eos sensu
gust⁹ carere: q̄ patet eos sensu ta
ctus carere ⁊ gust⁹ est quidā tact⁹
sicut dr. 2. de aīa. satis liquet q̄
gustū carent Racōem quae carēt
sensibus asserit impotentiā faciē
tis vel efficientis. qui cū sit mortal
mortuū fingit ⁊ componit fingere
ei ꝯponere dicim⁹ s̄m Greg. vñ li
cet mortalis gñare possit viuū per
naturā fingere tñ p artē nullatē⁹
pt viuū Notandū q̄ veteres do
ctores vel postillatores istā lrāz ex
ponūt de malis pastoribꝰ ⁊ p̄latis
quos dupliciter describit. primo a
dñatoria admīstracōe. scdo ab in
trusoia institucōe. primo ostēdit
quales reputant̄ ab alijs. scdo q̄
les sunt in seipsis. Reputant̄ em̄
ab alijs vt dij vnde eis fiūt genu
flexiones. adoraciones. supplicacō
nes Sapie. 13. Rectores orbis deos
estimauerūt Sz pal. 16. Omēs dij
ꝓplorꝫ ydola Et qñtum ad hoc dr
sic Oīa ydola nacōnū deos estima
uerūt ⁊ malos pastores Zach. 11.
O pastor ⁊ ydolum derelinquens
gregem quales aūt sunt in seipsis

subiungit: q̄ aliud sūt q̄ apparēt
Apparent enim viui ⁊ sūt mortui.
qd manifeste pbat̄ per carentiaz
sensus ⁊ motus. Deficiunt aūt in
prelatis oēs quinq̄ sensus spūales
quibus regere debent tam in pro
pria conuersacōe. q̄ in subditorꝫ
regimine. Primo enim carent vir
tute visiua discretionis ⁊ scīe: qua
discernē debent inter leprā ⁊ leprā
Carent cognicōne nō solum scrip
ture sacre sed ⁊ oīs scīe naturalis
⁊ liberalis Isti excecant̄ puluē ter
renorum ⁊ stercoribꝰ yrundinum
Thobie. 2. Et ideo dicitur ysaie.
46. Speculatores eius ceci sūt oēs
Isti nichil vident ⁊ tñ vident tpa
lia ad emendum ⁊ disponenduz
ea Jē. 4. dicitur Aspexi terram ⁊ ec
ce vacua erat ⁊ nichil Et sapie. 1.
Diuicias nichil esse dixi. Secundo
carent spirituali olfactiua qua v̄
tute sentitur odor ille. quo anime
deuote currunt post sponsum Can
ticorum. primo. Curremus in odo
re vngentorum tuorum Odor spi
ne florentis aufert cani odorez p̄
de Moraliter spine florentes sunt
diuicie cum honoribus ⁊ dignita
tibus que tantuz redolent in nari
bus prelatorum q̄ odorem prede
celestis vel cristi quem insequi de
berent currendo totaliter amiserūt
de quibus per psalmistam dicitur
Nares habent ⁊ non odorabunt
Tercio carent virtute auditiua ī
auribus. Duas enim aures spiri
tuales debent habere Vnam ad
audiendum delectanter ⁊ libent̄
verbum dei. aliam ad intelligen
dum faciliter clamorem egeni. pri
ma auris est dextra. scda ē sinistr̄

343

Sed ꝓlati mō dēm nōnulli mō aspidis surde. dextrā autem obturant terra & simistraz cauda. quia si offeātur ei copia verbi dei dicit ꝙ nō vacat eos audire. Oportet ei eos de tertis. rēditibus. & placitis habere consilia. Si dament pauperes pro elemosina obturāt aurē simistrā cauda. Dicit ei Tanta familia nobis ē necessaria tot milites. tot clerici tot armigeri. tot seruiētes. tot famuli. tot ribaldi. ꝙ vix sufficiunt quecūq; de ecclia possidem⁹ Et iste due surditates reddūt eos execrabiles et inefficaces de prima pū. xs. Qui declinat aurem suam ne audiat legem oratō eius fiat execrabilis Apoc. 9. Potestas in oē eorum & in caudis eorum. Et consimiliter potestas ꝓlatorum est in ore eorū ꝙ imperium & in caudis hoc ē in magna familia per ministerium de scō & pūblicō. xx. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis ille clamabit & non exaudietur. Quarto caret vtute gustatiua spūali q̄ gustatur a sanctis. ꝙ suauis est dominus Patiuntur etiā febres variorum peccatorū. quia mō infrigidantur p timorem perdendi mundialia. mō caleſcunt p rancorem semetipsos vleiscendo de iniuria. modo fudāt torpore in delicijs & desidia. Ideo habent gustum infectum & nō sapiunt que dei sunt. Propter quod Colo. 3. eis dicitur. Que sursum sūt sapite non que super terram. Et ps̄. Gustate & videte quoniam suauis ē dominus dicit Aristoteles de ꝓbleumatibus particula. xx. ꝓ bleumate 4. Putridos fructus comedentibus vinū dulce videtur amarum. quia amaritudo manet diffusa in lingua eorum & magis diffunditur per vinum Moraliter de prelatis non nulli fructus putidos voluptatum carnalium comedunt. et ideo vinum deuocionis & spūalis contemplacionis michil eis sapit Luce. 14. Nemo virorū illorum qui vocati sunt gustabunt cenam meam. Quinto carent virtute tactiua spūali. & quantū ad hoc dicit ꝙ non sunt eis digiti manuum ad tractandum. Et bene dicit manuuz in plurali. quia duas manus spūales habere deberent. dexteram qua reuerenter tractent ministeria sacramentorum & simistrā qua suauiter curent vulnera peccatorum Prima manus debet esse mundissima. qua tractare debent filium dei Jo. primo. Manus nostre tractauerūt de verbo vite Sed ista manus in multis est leprosa & infecta libidine ut merito vnicuiq; dicatur illud Exo. 4. Mitte manum tuam in sinum tuum Et illud Job. 10. Noli me tangere id ē subtrahe te a celebratione diuinorum & administratione sacramētorum dei propter immundiciam vite tue Job 13 Manum tuam lōge fac a me Secunda manus debet esse sanissima qua tractare debent vulnera peccatorū ꝛc. Reg. 4. putabaz ꝙ egrederetur ad me & manu sua tangere locum lepre. Et saluator extendens manum suam tetigit locum lepre vel leprosum dicēs Volo mundare Matth. 8. Sed multi curati & prelati sunt hijs diebus ut canes qui sola lingua lingebāt

ulcera lazari Tales enim solū lin
gua lingunt vulnera peccatorum
sed manu nō contingūt quia ope
ra misericordie nō impendūt nec
operibus ꝓximis exemplum pbēt
subditis vel pme vel virtutis Ma
th.23. Supra cathedrā mopsi sede
runt scribe a phatizei. et infra Alli
gāt em onera gnia a importabilia
a ponunt humeris hominū ea.
digito aūt suo nolunt ea mouere.
Nec g dicit moraliter spūs sāct⁹
de istoꝝ ydoloꝝ. malorꝝ plato-
rū negligentia a defectiua ordinatione
Tales sacerdotes comparat Grego
ri⁹ Omelia .v. aque baptismatis
q alios mūdant a semetipsos nō
mūdant dicens sic. Ingredimur
electi sacerdotum mamb⁹ expiati ce
lestem patriam a sacerdotes xpi
ad eterna supplicia festinant. Cui
rei sacerdotes malos similes dixerit
nisi aque baptismatis: que pecca
ta ceterorꝝ diluens: illos ad regi
num celeste mittit. a ipsa in cloa
cam descendit. Secūdo describit
eos ab intrusoria institutione. dicit
enim q homo fecit illos a is q spi
ritū mutuatus ē finxit illos. a q
mortalis mortuus fingit mamb⁹
iniquis. Et notat modum tripli
cem quo plati nonnumq̄ male in
stituūtur. Quidam enim adipisci
tur dignitatem a statum in eccle
sia p sanguinis affectionem. a de
talib⁹ dr. Qs n finxit illos. homo
vi motus carne a sāguine a nō
spiritu sācto. Quidam adipiscun
tur per cōmunem cōspirationem
spiritus humani: nō p omunem
conspiracōem spirit⁹ sācti. a de ta
lib⁹ bene dr. Qui spiritū mutuat⁹
ē is finxit illos. Spīt⁹ enim iterdū
pro voce accipit Juxta illud pme
ad Corinthios 14. Psallam spiri
tu: psallam a mēte. Is ergo q̄ spi
ritū mutuat⁹ ē hoc ē compromis
sari⁹ qui voces obtinet alioꝝ a
pro aliis eligit iste fingit ydoluꝝ
a falsū platū ad omodū ꝓprium
nō ad ecclesie profectum. Ter
ci adipiscuntur dignitatem ꝓpter
munerū pactionem. a de talibus
dr: q mortalis mortuū fingit ma
mb⁹ iniquis. Mortalis id ē simo
niace vendens beneficium fingit
mortuū a simoniace ꝓmotū. Quo
rū vēq a morte denotatur: quia v
ēq peccat mortalit a ꝓmouēs a
promotus: si de cōtractu constat
Vēq talem fingit mamb⁹ inq̄s
hoc ē muneribus simoniace datis
vel ꝓmissis. de quib⁹ dr in ps In
quoꝝ manib⁹ iniquitates sūt dex
tera eoꝝ repleta ē muneribus. De
istoꝝ muneꝝ acceptōne dr Isidō
rus libro primo de summo bono c.
3. Tres sūt muneruꝝ acceptōnes
quib⁹ cōtra iusticiā hūana vāi
tas militat: fauor amicicie cū: adu
latio laudis a corporalis acceptā
tio muneris. Facilius aūt pūit
animꝰ rei corporee munere: q̄ gtie
laudis a fauore

Lectio .14.

Melior ē em ipse hijs qs co
lit: qa ipse quid ē virit cui
cēt mōlis. Illi ā tnūq̄: si
a aialia miseria colūt. Insesata
em opata hijs illis sūt deteriora:
si nec aspectū aq̄s ex hijs aialib⁹
bona potest ospicere. Effugerunt
aūt dei laudem a benedictionem
eius. Postq̄ reprobata ē mul
tipliciter ydolorum factura. In

hac pte signanter reprobat ydo
lorum factorū cultura. Et circa hoc
duo facit. primo enī arguit eorū
culpā mortalem. scdo ꝯdudit eorū
penā ꝑpetuā. scda pars ibi Effuge
runt ¶ Circa primū quatuor facit
primo redarguit colentes ydola
fragilia de materia lutea. scdo colē
tes animalia. tercō ostēdit ꝙ ydo
latre sunt suis ydolis magis nobi
les. quarto ꝙ eorū ydola sunt pei
tus iutilia. Circa primum dicit ꝙ
miser figulus colens ydolū fictile
melior est ydolo qd colit. Cuius ra
tio est: qꝛ ipse viuit illud aūt nū
q̄. Circa ſm dicit ꝙ miseri ydola
tre colūt animalia ⁊ ymagies aīa
lium de quo satis dictum est sup̄ i
ca. 13. ¶ Circa tertiuꝫ ꝓbat ꝙ mi
seri ydolatre sunt suis ydolis que
colunt magis nobiles qꝛ ipsi sen
tire possunt. illa autem non vñ dt
Insensata eī ⁊ ydola carentia sēsu
cōpata hijs. s. suis cultoribus illis
sunt deteriora. ¶ Circa quartuꝫ dt
ꝙ nullum ex hijs aīalibus ⁊ ydo
lis animalium potest conspicē bo
na aspectu īteriori vel exteriori nec
per consequens bona cultoribus
suis dare Et ideo subinfertur meri
to ydolatrarum pena in genere vi
delicet ꝙ sunt indigni laude ⁊ bñ
dictiōe dei vnde subdit Effugerūt
dei laudem ⁊ bñdictionem eius Et
potest legi dupliciter: vel qꝛ fecerūt
se indignos dei laude ⁊ bñdictiōe
actiue vel sūt indigni vt a deo lau
denter ⁊ benedicentur ¶ Sed con
tra dicta videtur esse quod dicit.
Aristo. i. ethi. Optimorum inquit
non est laus ꝫ aliqd maius lau
de deus optimus est ergo sibi nō

debetur laus. Dicendum ꝙ deum
dupliciter honoramus. primo mō
ſm essentiam suam: que est incō
prehensibilis ⁊ infinita ⁊ sic sibi de
betur honor latrie. non autē laus
qꝛ laus proprie loquendo non de
betur alicui nisi ad incitanduꝫ eū
ad maius bonum Sed cum ipe sit
optimus ⁊ vltimus finis noster
⁊ felicitas nostra vera ⁊ suprema
cōpletiua ⁊ vltimata. Felicitas āt
ſm phm nō est de numero lauda
bilium sed honorabiliuꝫ Laus igi
tur cum non debetur fini sed illi qd
est expediens ad finem non vide
tur conuenire deo vt sic. Et sic loq̄
tur ps̄. ſm translacōem Iheroni.
Ps̄. 62. Tibi silet laus deus in sy
on Nec mirum qꝛ maior est omni
laude Eccī. 34. Alio modo hono
ramus deum ſm effectus suos cir
ca nos ⁊ sic possimus sibi laudem
attribuere: quia effectꝰ sui ad no
stram vtilitatem ordinantur ⁊ sic
loquit psalmista frequenter Lau
date dominuꝫ omnes gentes Cir
ca dei benedictionez est notandū
ꝙ quatuor disposiciones reperiun
tur in sacra scriptura que homini
diuinam benedictionez impetrāt
⁊ acquirunt videlicet reuerentia
deuocōnis ad ꝑntes beneficia cō
munionis ad indigentes Innocē
tia conuersacionis ad conuiuen
tes ⁊ resistentia correpcionis ad ī
solentes Prima ergo disposicio v̄
tuosa que hominem dei benedicti
one dignificat est reuerencia de
uocōnis ad ꝑntes Eccī. 3. Honorā
prēz tuum vt supueniat tibi bñdi
ctio a dō ⁊ bñdictio illiꝰ ī nouissiō
maneat Exēplꝰ istiꝰ sentēcie plena

ſmo

A

ē sacē scriptuā. Jacob metuit bñdi-
cōnē pīs offēndo ei cibos a vinū
de cōsilio mris fue Gen. xx. q illa
bñdō data fuit a deo a ordiata
eciā contra intencōnē patris qui
putabat se benedixisse esau. Sz
dubiū est qūo bñdixit Jacob pa-
ter suus ysaac contra intentionē
suam dicens enim verba consecr-
cionis et non intendens celebra-
re vl consecrare non consecrat. Eo-
dem mō in alijs bñdictionib⁹ sac-
mentalib⁹ requiritur intentio. vñ
sacerdos nullū sacramētū cōferet
vel cōficit misi intendat facē sicut
ecia statuit faciendū in sacramē-
to. Potest dici q Jacob consecu-
t⁹ est bñficiū bñdictionis. nō quā-
do primo bñdixit ei putans bene-
dixisse esau. sed postea qñ esau ve-
nerat a inotuit ysaac ꝫ decepcōe
approbauit a ratā habuit bñdic-
tionē sibi datam dicens Benedixi
eia erit bñdict⁹. dicit magister q
Jacob bñdict⁹ē fm verba a non
fm intencionē patris. Sicut Epūs
ordinat alienum quē putat suum
a ordinat⁹ est Sed non videt sibe.
quia epūs itēdit ordiare illaz psō-
nā sibi pūratā. a nullū aliū p tūc
vnde intencō epi p se tminat ad ul-
lam psonam Sed ysaac nō inten-
debat bñdicē Jacob &c. Potest
dici q qūis nō intendebat bñdi
cere iacob pmo a principaliē tamē
p accidens viz p decepcionē inten-
debat benedicere illi quē tetigit a
quē osculatus est forte prima res-
pōsio est melior. Huj⁹ em exēplū
habem⁹ in saluatore precipuū de
quo dicit q obtempauit parenti-
bus suis a erat subdit⁹ dr Luc. ii.

In tantum aūt cōsiderata honōtis habe-
bat mri deferēdi. ut etiā i articlo
mortis inter verbera vulnera a i-
urias reuerenciā debitam ei exhi-
buit a de eius necessitate futura
sollicitudinē piā gessit Mulier ec-
ce filius tuus Jo. xix. Sed nō solū
tunc ꝫ eciam nunc honorez contī-
nuum defert matri cui eius preci-
bus semper fauet a ipsa roganto
quibuscumq delinquētibus vitā
prebet. Vñ de eo videtur esse sicut
de Coriolano principe volscoꝝ de
quo narrat Valeius li. ix. q fuga
tus de Roma ad volscos fugit ut la
teret sed cum prudens a pbus es-
set apud quos que fuit latibulū
adeptus est īperiū. Iste ꝫ roma-
nis infestus multas contra eos ob-
tinuit victorias Tandē cum dux
isset exercitū contra romanos in
campuz populus romanus coac-
tus fuit ab eo pacē postulare Mit-
tuntur ergo ad supplicandū lega-
ti ꝫ nichil profecerūt Mittūt sacer-
dotes cū īfulis ꝫ sine effectu redierūt
Et tupebat senatus trepidabat po-
pul⁹ viri pitre a mulieres ericiz
imminens lamētabant Tūc vetula
a Coriolani mater vxorem eius
a liberos secū trahens castra vols-
corū petijt Quam statī filius ut as-
perit Expugnasti inquit a vicisti
iram meam Patriā precibus hu
ius admotis. cuius vtero qūis
merito michi inuisam dono. Et cō
tinue a romanis exercitum suuz
amouit. Sic omnino cristus se
habet ad reuēnciam matris sue
quia vbi preces cuiuscumq crea
ture repelluntur ibi preces ma-
tris continue a gratanter exaudiunt

efficaciter vnde Anselmus i quadā
oracōe. sic inquit O beatissiā dña
sicut oīs a te auersus. ⁊ a te despe
ctus necesse ē vt intereat Ita oīs
ad te cōuersus ⁊ ad te respectus vt
pereat impossibile ē. Istā etiā vtu
tem pietatis ad matrem pulchre
ostenderunt Helinus ⁊ Breminus
qui cū innumerabilibus exercitibus
cōgredi se passent supuenit mat.
nudat vbera pacē supplicat cōcor
dantur germani. De ista pietate
loquitur Petrus Rauenēs in quo
dā sermone Sepa filiū a denoīacōe
paterna. iam non est filius. sz fra
ter ⁊ collega eorum de quibus dr
vos ex patre dyabolo estis Et vti
qz talis filius maledictionez pris
merito pmeretur Deutro. 27. Ma
ledictus q̄ non honorat patrē suū
⁊ matrem suā: ⁊ dicet oīs populus
Amē. Secunda dispositio virtuo
sa que diuinam benedictionē im
petrat homini est beneficentia cō
munis ad indigentes vnde dediti
opibus pietatis ⁊ elemosinea do
mino benedicunt pū. 22. Omnis
qui pronus est ad misericordiaz
benedicet: de panibus enim suis de
dit pauperi Est enī de viro Elemosi
nario. sicut narrat Marbodus li
bro suo de lapidibus. c. 41. Lapi
de ene ydros Iste enī lapis semp
mittit de se aquas i habūdantia
⁊ tñ numq̄ ex hoc decrescit vel mi
nuitur. Cuius causam est diffici
le assignare qz semper dat ⁊ semp
habundat Consimilit est de viro
liberali qui qñto plura pro deo dis
pgit: tāto plus habūdat frequē
ter pverbi. n. c. Alij diuidūt ppa
⁊ ditiores fiunt. alij rapiunt non

sua: ⁊ semper in egestate sunt ⁊ ta
les finalem benedictionem habe
bunt: quando recitatis opeibus
pietatis dicetur Venite benedicti
patris mei pcipite regnuz. 1. Cor.
9 dr Qui seminat in benedictiōibus
de benedictionibus ⁊ metet Ter
cia dispositio virtuosa que homi
ni diuinam benedictionez acqui
rit: est innocentia conuersaciōis
ad continentes Vnde in ps. dicit
Innocens manibus ⁊ mundo cor
de: qui non accepit i vano animā
suam: nec iurauit in dolo proxio
suo: hic accipiet benedictionem a
domino Ecce quatuor poīt Simpli
citatem opeis seu operationis. In
nocens manibus Puitatem cogi
tacionis. mundo corde. Soliditatē
deuotionis. non accepit in vano
animam suam ⁊ sanctitatem locu
cionis. nec iurauit in dolo proxio
suo Talis describitur sanctus Job
vir simplex ⁊ rectus ac timens de
um ⁊ ideo cito post subiungitur.
Operibus manuum eius benedix
isti: ⁊ possessio eius creuit i terra ⁊ i
fine dicitur dñs autem benedixit
nouissimis Job: magis qm̄ prin
cipio eius Job. 42. ¶ Sed est no
tandum qz ē de deo ⁊ mundo sicut
fuit de Joseph ⁊ Jacob patre suo.
Gen. 46. Joseph voluit vt Jacob
bñdicet filijs suis duobus. Manas
sē ⁊ Effray ⁊ qz Joseph plus dilex
it Manassen posuit euz ex pte dex
tera pris sui ⁊ effraī ad sinistrā ap
plicuit Sz iacob istructus i spū ma
nus suas cācellauit ⁊ Effraym ipo
suit manum dexteram Manassi ve
ro manum sinistraz ⁊ sic vtriqz be
nedixit Isto mō moraliter mūdus

approbat ãicos a ponit eos ī mãgna dignitate · sicut fit dñi a prelati a videnť ad dei dexterã applicati · Alios mũdus reprobat a poit eos in pauptate · in ifirmitate a aduersitate a ipsa vita videntur indigni Sed quid est finaliter · Certe deus cancellat manus a sup illũ quem mundus approbauit ponit finistram · et sup illũ quẽ reprobauit ponit dextrã · a tamẽ vtriq; benedicit · dat enim illis quos mũdꝰ plꝰ diligit · diuicias a gloriaz huiꝰ vite · a hec est benedictio finistre manus dei · Illis vero quos quod amõ reprobat dat vitam etnam in celo pũ · z · Longitudo dieũ in dextr̃ eius a in finistra illius diuicie et gloria · Et ideo sancti viri qui male dicunť a mundo · benedicuntur a deo Vnde dicitur ī pš · Maledicẽt illi · a tu benedices Quarta dispositio virtuosa que homini diuinaz benedictionẽ acquirit est dẽsistentia correptionis contra insolẽtes pũ · zc · Qui arguit laudabiť a super ipsos veniet benedictio Arguere ei insolentes a precipue inuenes de quibꝰ ẽ spes correptionis a profectus · est opus maxime caritatis ppẽ ea · Prio qz ipsi corrigũť in seipsis · Secõ p hoc instruunť quomodo p processum tẽporis increpationes facient alijs · Tercio quia p hoc obsistiť vicijs · Vnde Seneca li · de moribꝰ · Vitia transmittit ad posteros qui peccãtibus ignoscit · bonis nocet qui malť parcit · Cauere tamẽ debet iuste corripiens a tribꝰ a a cõsimili defectu a a spũs impetua a peccantis contemptu · A consimili defectu · Vñ

4 E

pñcdꝰ li · z · ꝯ sũmo bono ẽ · zť · Nõ debet vicia aliena corrigere qui adhuc viciorũ contagijs fuerit inuolutꝰ Improbũ enim ẽ arguere qđ qđ in alio quod adhuc reprehẽdit in seipo · A spũs impetu debet hõ cauere cum corripit · quia quod impetuose profertur nõ ab amore · ꝫ ab ira procedere videť et talis nť corrigit · quia ab amoris consistorio non procedit Vnde Augꝰ sũť epla z ad Galatas · Quecumq; lacerato animo dixeris · pumentis ẽ impetus · non caritas corrigentis dilige · a quicquid voles dic · Tertio corripiens cauere debet a peccantis contemptu · semper cogitãs qđ in simili capi possit Vnde Augꝰ de sermone domini in monte li · z · c · zo · Cogiteꝰ cũ aliqđ nos reprehẽdẽ necessitas cogit · vtrũ tale quid habuꝰ a iam nõ habeteꝰ · a tũc tangat memoriaz cõmunis fragilitas · ut illam correptionem nõ odium · ꝫ mia precedat · vel sit aliquod viciũ · quod nũqđ habuimꝰ a tũc cogitemꝰ nos toties esse · et habere potuisse Et qui isto modo corripit a pũnit delicta benedictionem domini promereť · In cuius figurã cum Moyses diuisset leuitis qđ vnꝰ qsq; gladiũ acciperet a fratrez a amicũ occidẽť qui vitulũ cõflatilẽ adorauerãt · a ipso mãdato moysi paruissent · dixit ad leuitas Moyses · Consecrastis manus vestras hodie domino · Vnusquisq; in filio a in fratre suo vt detur vobis benedictõ ẽxo · zť · Et p oppositum fauentes insolentibus a eis in eorũdem factis adulatores · sunt causa pdicõis eorum

326

a cōfusionis finalis vnde de quoli
bet tali dt Saluator luce.6. Ve vo
bis: cum benedixerint vobis homi
nes. homines inq̄ fauētes defecti
bus qui errantes non corrigunt
ꝫ adulatorie benedicunt Contra
quos per ꝓphaz ayt. Maledicā be
nedictionibus vestris: a maledi
cam illis. quoniam non posuistis
supra cor Malach.2. Et sic preal
legatū ē q̄ arguūt ꝛc. ¶ Lcō.176.

Propter hec a hijs similia
passi sunt digne tormēta
a p multitudinem bestia
rum exterminati sunt pro quibus
tormētis bene disposuisti populuz
tuum quibus dedisti concupiscen
tiam delectamenti sui nouuz sapo
rem. escam parans eis ortigome
trā vt illi quidē ꝯcupiscentes escā
ꝓpter ea que illis ostēsa a īmissa
sūt. a a necessaria cōcupīa auerte
rentur. Hij aūt in breui inopes fa
cti nouam gustauerunt escam

¶ Postq̄ spūsscūs reprobauit ydo
latras p multas vias a declarauit
diffuse vnū solum verum deum es
se colendum Cultus autem vni⁹
dei fuit antiquitus potissime apud
hebreos Cultus vero ydolorū apd
egiptios Modo cōsequenter ī ista
pte vt cultum vnius dei complete
suadeat a cultum ydolorum pfecte
dissuadeat: agit commixtim vsq̄
ad finem libri: nunc de supplicijs
inflictis egipcijs: nunc de benefi
cijs collotis iudeis. ostendens q̄
illi erāt iuste puniti propter eoꝝ
iniquitatez a isti mirabiliter iusti
ficati a deo propter eorum pieta
tem: quia vnum verum deum fide
liter coluerunt Et huiusmodi pro
cessum tenuit supra. ca.4. diuidit
ergo processus suus vsq̄ ad finē
libri in duas partes Nam primo
narrat iustorum a iniustorum cō
munem retributionem Secundo
rependit auctor libri deo pro colla
tis beneficijs populo dei gratiaꝝ
actionē ī fine libri ibi In omnib⁹
enim magnificasti Circa primum
duo facit Nam primo narrat ma
lorum multiplicem tribulationez
Secundo eorum finalem extermi
nationem ibi Impijs autem Cir
ca primum tria facit Primo ostē
dit quomodo egiptij affligebant
p bestias a aīalia Scdo oñt quo af
fligebāt p res insēsatas a elemēta
Tercō quo affligebāt p corpa su
percelestia Secunda ps infra ca⁹
isto. Negātes enim nosse Tercia
ca.17. Magna enim sunt iudicia
tua In qualibet em̄ istaꝝ ptiū fa
cit collacōem a correspōdentiā int
bñficia a supplitia Nam sicut egip
tij p̄mebant p bestias elemēta a
corpa supcelestia Ita hebrei ꝯtra
hec tres miābiles ꝯsolacōnes ha
buerūt siue receperūt. habuerūt em̄
coturnices eis datas in escā: vt sic
musce a scynifes afflixerūt egiptios
Ita volucres nobiles cōsolarent
hebreos ¶ Secundo habuerūt man
na de aere descendēs: vt sic ignis
a grādo afflixerūt p elemētū aeis
egiptios ita māna p idē elementū
descendens confortaret hebreos.
¶ Tercō habuerūt lucē a corporibꝰ
supcelestibꝰ sp cū eis pmanētē vt
corpora celestia: qñ egipcijs lucez
suā sbtraherent eā tñ nichilomi⁹
hebreis exhiberent De istis g̊ bñ
ficijs a supplicijs agit alternatim

p anthyrefim p duo capitula. Cir
ti primā antiqsim que ē de egipti
oū extminacōe: a de hebreo tū cō
solacōne a vtraq; p bestias a vo
latilia. tria facit ſcā primo narrat
egptioū extmīacōnē Secō hebre
oū mābilē cōsolationē. Tercio
assignat inter egiptios a hebreos
cui? dā diuersitatis distinctionez
seda pars ibi. pro quib? tormen
tis. tcia ibi Oportebat Quantū ad
primū dicit. ppter hec a ydolatri
am multiplicem. a hīs similia ꝙa
aliquos modos ydolatrie ſpecifi
cauit a aliquos pretermisit. Paſſi
ſūt digne tormenta a p multitudi
nem bestiaz exterminati ſūt q; p
multitudinē bestiaz; quidā afflic
ti a quidā extminati sunt. Circa
secūdū p contrariū facit de? circa
populū ſuū licet peccassent i deſto
ſicut narratur Exo. 16. Filij israhel
in deserto murmurauerūt contra
dīm dicentes Vtinā essem? mor
tui in egipto quando sedebam? ſu
per carnes vl super ollas carnium
a comedebamus ad saturitatem.
statim vero cum Moyses orasset
ad dīm rediit a rīndit eis Audiuit
dīs murmuracōes vīas contra eū
a dabit vobis vespe carnes Facto
vero vespe ascenderunt coturnices
de quodā sinu arabico. vbi potiſſi
me nutriūt a tranſito mari iēme
dio ceciderūt intra castra id est in
tra tentoria hebreoū a capiebā
tur ad nutum populi. a hanc hiſ
toriam narrans in lra. dicit ſic. p
quibus tormentis egptioū. p?
recitatis. a loco tormentoū egpti
is illatoū. bīs dispoſuiſti ppl'm tu
um. dediſti bīficia populo tuo q;
hīs. a illis q; fuit populus tuus
Dediſti cōcupiſcentiam delectame
ti ſui. delectacōnē cōcupitā. Juxta
illud ps cōcupierunt cōcupiſcenti
am i deſto nouuz saporē a escam
nouū saporis. a parans eis ortigo
metrā est autē ortigometra auis
regia ſm mgīm in hiſtoriis quā
Josephus ortigiam vocat Greci
vero ortigometrā nos vulgo dici
m? curlegiū a currendo Et dicit or
tigmetra quasi ēcta mēſura. yſido
rus tamē videt dīaz ponere it cō
micem a ortigometrā z. Ethiō. c. A
Coturnices a sono vocis dicuntur
quas greci ortigias vocant eo q;
vise fuerunt. primo in ortigia īſu
la Nec aduemendi tpa habent.
Nam estate depulsa maria tranſ
meāt Ortigometra dicit q; gregē
ducit. Cū āt ire a;propinq; Acci
pit videns eam rapiā propterea
cita est vniuersis ducem ſollicita
re extmi generis per quā caueant
extrema pericula Cibos gratiſſi
mos habent. semina venenorum
q; ob causam eas veteres vesci in
terdixerūt Solum enim hoc animal
ficut homo caducū patitur morbū
hec yſidorus Vbi patet ſm eū. q;
coturnix a ortigometra non sunt
idem. quia ſolū illa dicitur ortigo
metra que ducit exercitum a nō
alia. q;uis autez dicat yſidor? accī
piens a Soliño. q; ſolum hoc ani
mal morbum patitur caducum.
Non tamen creditur hoc esse vez
Vulgus enim dicit q; auctor libri
qui incipit triplex est esse. scribit
Illum quidem morbū paciuntur
passeres. Scribit eciam Solin?
de mirabilibus huius mundi

341

de coturnicibus: q̄ q̄n mare tran-
sire volunt austro flante nūq̄ exe-
unt. nā vim flatus tumidioris me-
tuunt plurimūq̄ se aquilonaribꝰ
credunt vt corpora pinguia ⁊ idō
tarda: facilius ꝓuehat fictior ac
vehementior spūs. cū maria tran-
seunt: impetus differunt ⁊ metu
spacij longioris: vires suas tardi-
tate nutriunt. vbi vero terraꝫ con-
spiciunt cateruatī coeunt deinde
conglobate vehementiꝰ ꝓperāt. q̄
festinacō plerūq̄ exitiū parat na-
uigantibus Accidit enim noctibꝰ
vt vela incidāt ⁊ preponderatis fu-
mibus ī alueos mergant hec Soli-
nus Isto ergo auiū genere pauit
dn̄s filios isrl̄ in deserto cū paterē-
tur ꝯcupiscentiā carniū quales co-
mederant ī egipto vt videlicet ꝑ il-
las carnes auerterent̄ a cōcupīa
quā habebant Et hoc est q̄ dr̄ in
littera vt illi quidē ⁊ filij israhel cō-
cupiscentes escaꝫ carniū. s. de egip-
to auerterentur ⁊ a necessaria cō-
cupiscentia hoc est violentia neces-
sarium enim vno mō dr̄ violentū
s̄m Aris. 7. metb. c. de necessario fu-
it autem concupīa eorū violenta:
q̄r oriebat̄ ex consuetudīe vescēdi
carnibꝰ in egipto. Consuetudo āt
assimilatur natuē. 1. ethi. Consue-
tudo est altera natuā Vt ergo au-
terentur a necessaria ꝯcupīa ꝓpter
ea que illis ostensa ⁊ missa sunt ⁊
ꝓpt̄ animalia: que illī missa fuerūt
ꝑ diuinā ꝓuidentiā ⁊ coturnices.
ideo eis dimitus date fuerunt qd̄
⁊ fem̄ ꝓtunc saltē fuit vt a ꝯcupīa
auerterent̄. vn̄ subdit. hij aūt ⁊ fi-
lij isrl̄ in breui inopes fc̄i ⁊ indigē-
tes cibo nouā gustauerūt escaꝫ de-

qua dictum est. Et est notandū
q̄ consuetudo maximā hꝫ violenti-
am inclinandi voluntatem ad ē.
Et ideo sicut optimum est assuefi-
eri ad bonas cōsuetudines ⁊ vtu-
osas ita piculosissimuꝫ ⁊ pessimū
est assuefieri ad vicia vn̄ narrat
valerius li. 1. c. 2. in fine q̄ Creten-
ses cū acerbissima execracōne vti
volunt aduersus eos: quos vehem̄-
ter odiunt optant vt mala cōsue-
tudine delectentur modestoq̄ vo-
luntatis genere efficacissimuꝫ ge-
nus vitionis euentum repiunt.
hec ille vult dicere: q̄ ipsi videntur
modeste maledicere quando dicūt
homini mala cōsuetudine delecte-
ris ⁊ tn̄ imprecantur eis maximū
genus mali de malicia vero puer-
se consuetudinis loquitur Augꝰ.
8. cōfe. c. 4. ⁊ de semetipso dicit. q̄
difficilis fuit ad conuertendū ad
fidem. vn̄ dicit sic. Ligatus eram
non ferro alieno. s̄ mea ferrea vo-
luntate. velle meum tenebat īimi-
cus: ⁊ inde michi cathenam feceāt
⁊ constrinxerat me. quippe ex vo-
luntate peruersa facta est libido.
⁊ dum seruiui libidini: facta ē cō-
suetudo. ⁊ dum consuetudini non
restiti: facta est necessitas hec Au-
gꝰ. Vnde etiam metrice dicitur.
Qui n̄ assuescit vtuti: dū iuuenes-
cit A vicijs nescit discedē: q̄n senes-
cit. In cuiꝰ figurā saluator facilit̄
suscitauit puellā ī domo ⁊ iuuenē
delatū ī porta Sꝫ lazaꝝ q̄t̄duanuꝫ
ī monumēto cū gemitu lacrimis. ⁊
clamoē Johs. 11. Rūē historiā ex-
ponēs Aug. sup Math. ome. 14. dt̄
sic Moles īpoīta sepulchris ipa ē
duā vis cōsuetudīs. q̄ p̄mit̄ aīa:

nec tēsurgere nec spirare p̄mittē dicuz ē āt q̄ duan⁹ ē Reuera ad istā ꝯsuetudiez ꝺ q̄ loq̄r q̄ꝺā pgressu pueit aīa·p̄ma ē q̄si scātillacō ꝺlec cōis i corde·Scꝺa cōsēs⁹ i voltāte· Tertia fmā·Rēta ꝯsuetudo hec Augusti·

Lcō iiii·

Oportebat em̄ i illis quiꝺē sine excusatione supuemire meritum exercentibus tyrannidē·Dnīs aūt ostēdere tm̄ quemadmodū inimici illoz exāminabanē·Etem̄ cū illis supuenit seua bestiarum ira morsibus pūsoz colubroz exāiabāt·/ Dq̄ spirit⁹ sanct⁹ p salomonē ꝺcta rauit aliqualē qūo egipcij puniebāt in egipto p scinifes⁹ muscas & ranas·quia posset aliqs ꝺicere q̄ oīno cōsimiliter affligebāt hebrei in deserto p serpentes⁹ ignitos: qui p̄ leui tactu venenoso inflammauerunt et occideūt ideo placuit auctori diuersitatē assignare in hac pte inter afflictiones illatas egipcijs p hm̄odi bestias & castigacōnes illatas hebreis p cōsimilē modū· Et circa hoc duo facit·Naz primo assignat miraculosā diuersitatez Scꝺo illoz miraculoz deo attribuit auctorem·scꝺa ps ibi Tu es dñe· Cir̄ p̄m̄ duo fūt·p° oñt qūo diuisiōe dig fueīt pūicōe· Scꝺo q̄ mō hebrei hūeīt se i afflictōe scꝺa ps i·Etei cū illis· Circa p̄m̄ sciēꝺ q̄ egipcij qui detinuerāt hebreos & filios israel p ccc· annos in seruitute post mortē Joseph qui ecīā ordinauerūt totū masculinū gen⁹ hebreoz̄ inter se meito debent trꝺi ad interitū sine quo cūcq̄ remeo & maxiē pter diuiciam cordis eo cū ad oratiōnem Moysi & aaron merito debuerunt morti trꝺi sed hebrei in deserto multo min⁹ pec caueīt & iō sufficit: q̄ aliq̄ tali punirēt pena p bestias·sicut egipcij quondam puniti exiterant·vt castigarentur in seipsis & p̄penderēt que egipcij sustinuerāt i egipto·Et hoc ē quod dicit Oportebat enim illis quiꝺē egipcijs sine excusacōne id est sine pene mitigacone supuenire interitu id est mortem·exercentib⁹ tyrannidē in eis Hec tyānnidis est regimē tyranni·& ē quedā species monarchie regalis·quando aliquis principatur populo contra eoz̄ voltatez & ad sui ipsi⁹ solum vtilitatem p uatam sm Aristotilem 3·Pol· & 8·Ethi·Vnde tyrannidi ē crudelis ꝺomnacio·Dnīs aūt id est filiis israel oportebat ostendere tantum p sensibilem experiencia i cōsimilib⁹ afflictionib⁹ quē admodum inimici illoz.s.egipcij exāminabantur·hec aūt ꝑpenderūt sensibiliter q̄n ipi exiabāt morsib⁹ colubroz Et h° ē q8 subdit·etei cū illi supuenit seua bestiaz ira.s.hpēciū ignitoz̄ imissa viz a ꝺ morsib⁹ pūsoz̄ colubroz exiabanē·& aliq̄ murmurātes⁹ otē ꝺnīz & ñ pitētes·mordebāt ꝫ ñ exiābāt·Colub ē gen⁹ hpētis & ꝺr̄ colūb q̄i colēs vmbr̄s q̄ i vmbris sepiū ꝺmoāt·& ꝺr̄ deut°·8·In deito illo fuerīt hpētes flatu aduretes⁹ scorpiones⁹ & dipsades dipsades dipsadis ē ge⁹ hpētis·et ꝺr̄ lue fitula p cōtrariū q̄ pūit hoiē siti·vas vēo fitula vōē ꝑprie q8 aufert sitim & sunt iste fitule ad̄ pmue·vt cum calcanē vix videanē

328

quarum venenum ante extinguit quam sentiat: nec tristiciam sentit moriturus secundum magistrum in historia super 8. c. Deutro. Et figurant moraliter iste situle demones qui bonos viros fedis cogitationibus agitant et infestant. Iste etiam sunt ita parue quod vix videntur. et ex minima occasione surgant et intoxicant sine molestia: immo cum delectacione perimunt: quando sunt per delectationem morose. ¶ Circa illam clausulam oportebit enim illis sine excusacione superuenire interi. Nondum quod tria sunt que inexcusabiles reddunt omnes peccatores et pena dignos ostendunt: videlicet magnitudo scientie in peccante: similitudo culpe in iudicante et ineptitudo cause in allegante. Primo igitur reddit hominem inexcusabilem magnitudo scientie in peccante. quanto enim aliquis maiorem et clariorem noticiam habet de deo: tanto magis peccat ceteris paribus. Et ideo de philosophis dicit Apostolus ad Romanos 1. Quod inuisibilia dei eis per creaturas innotuerunt. et tamen euanuerunt in cogitacionibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum in tantum vt ydola colerent: nec super hoc in aliquo excusantur quasi de deo nullam noticiam habuissent: quia inuisibilia dei per ea que facta sunt intellectu conspiciuntur. sempiterna quoque virtus eius et diuinitas: ita vt sint inexcusabiles. Simile dicit Saluator de iudeis Iohannis 24. Si non venissem et locutus eis fuissem: peccatum non haberent. nunc autem de peccato suo non habent excusacionem. Secundo reddit hominem inexcusabilem similitudo culpe in iudicante: quando aliquis iudex deprehenditur in crimine pro

Collo

quo solet alios punire: nullam potest excusacionem pretendere. Exemplum de falsis iudicibus qui volebant condempnare susannam Daniel. 13. Et ideo signanter dicit Apostolus Romanos 2. Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. in quo enim alterum iudicas: te ipsum condempnas. Tercio reddit hominem inexcusabilem ineptitudo cause in allegante. quando enim causa que allegatur manifeste nulla est vel conficta per mendacium non est excusatio sed aggrauatio ad precedens delictum. Exemplum de inuitatis ad cenam Luce. 14. Qui falsas et fictas excusaciones fecerunt et assignauerunt: a cena fuerunt reprobati et alij loco eorum vocati. et ideo contra tales excusaciones maliciosas petit psalmista. Non declines cor meum in verba malicie ad excusandas excusationes in peccatis. Excusant se quadrupliciter homines de peccatis suis. Quidam per lasciuiam societatem. Quidam per diuinam voluntatem: quidam per carnalem fragilitatem: quidam per finalem vtilitatem. Primi dicunt communiter quando deprehenduntur peccasse: mala societas compulit me ad hoc malum. que quidem excusatio fatuissima putaretur apud iudicem secularem: cum concedat facinus et alios coaccuset. sed multo magis apud deum non valet quia nouit mali arbitrij libertatem Vnde in Prouerbijs Omitte excusacionem: nemo peccat inuitus et est excusacio multorum allegatio sociorum. Sicut dicunt multi Quare non licet michi? Sic enim facit talis et talis. Sed ista societas non excusat peccantem secundum Ihero. in quadam epistola Multitudo

sociorum

socioꝝ ĩpunibile non facit crimẽ
Secũdo quidam se excusant ꝑ di-
uinam voluntatem: quoꝝ aliqui
dicunt deum eos sciuisse peccato-
res ⁊ velle eos tales esse: nec eis es-
se imputãdum: sed dispositiõni di-
uine ⁊ corporib⁹ celestib⁹ ⁊ ɔstel-
lationi. Et tales deuꝫ blasphemãt
quasi sit auctor maloꝝ ⁊ vindex
factoꝝ que homines cauere ñ pos-
sunt. Isti aliquo modo figurãtur
ꝑ Jacob volentem decipere patrẽ
suũ: cum pater quereret quõ taꝫ
cito ĩuenire potuisset: vnde sibi ci-
bũ optatum pararet. Respondit
voluntas dei fuit vt michi cito oc-
curreret quod volebã Gen. 27. Is-
to modo fũt nõ nulli mũdi sapiẽ-
tes iuris ciuilis periti: quicq̃d faci-
unt colorare legibus ⁊ munire ra-
tionibus sciunt oĩnio: vt nichil
faciant sceleris quod non sit iuri-
bus excusatum. si homo credere
velit eis. Tales assimilantur dy-
onisio tirãno: de quo narrat Va-
leri⁹ li. 1. ca. 2. Iste ingressus tem-
pla deorũ detracto Joui olimpio
magni ponderis aureo amictu pã-
num laueum ei circumdedit ⁊ ad-
mirãtibus illis qui aderãt: ꝙ sic
sine timore sãctos suos spoliare ꝑ-
sumpsit. Respõdit ꝙ illud ad dei
sui cõmodũ fecisset. Nã aureuꝫ a-
mictum graue foret ꝑ estate ⁊ fri-
gidũ ꝑ hyeme laneũ q̃ꝫ ꝑ vtroq̃
tpe fuit aptum. Iterũ esculapio:
qui fuit barba aurea redimit⁹ de-
mi iussit ⁊ auferri. Cui⁹ cãm assig-
nauit ꝙ appollo pater su⁹ imbar-
bis esset ⁊ nõ decebat pr̃e carẽte
barba: filiũ apparere barbatum
Iterum vittas aureas ⁊ pateras
⁊ coronas q̃ simulachꝝ porrectis
manib⁹ sustĩebant tollebat ⁊ se
eas accipere: nõ auferre dicebat.
stultum esse ɔfirmãs a quib⁹ bõ
p̃camur: ab hijs porrigentibus
nolle sumere. Isto modo prudẽtes
seculi quantumcumq̃ flagicio sẽ
se habuerĩt cõtra iura deũ ⁊ ecci-
am semꝑ coloratis rationibus se
excusant. Tercio quidaꝫ se excu-
sant ꝑ carnalem fragilitatem ⁊
dicunt plane blasphemãtes deuꝫ
se nõ posse a libidinib⁹ abstinere
ꝓpter complexionẽ talẽ. Contra
quos arguit Ihero. in explanati-
one fidei ⁊ allegat eũ Mgr̃ sẽten-
tiaꝝ. 2. dis. 36. Execrauim⁹ inquit
nos blasphemiã eoꝝ qui dicunt
Impossibile aliquid homini a do
p̃ceptum eẽ ⁊ mãdata dei nõ a sin-
gulis: sed ab hominib⁹ in ɔmuni
posse seruari. Quarto quidã excu-
sant se ꝑ finalẽ vtilitatem ⁊ tales
inuẽiuntur nõ nulli p̃dones: rap-
tores ⁊ iniusti exqmsitores: qui
auferũt a diuitib⁹ bona sua sine cõ-
scientia: colligũt ⁊ r̃condũt ⁊ elẽo-
sinas causã finalẽ p̃tendũt. Isto
modo diuĩsi diuĩsas excusacõnes i-
uẽiunt: vt cũ peccatores existãt se
tamẽ cõtra deũ de peccatis defendũt
Vnde Gregori⁹. 21. Moraliũ. Vsi-
tatũ generis hũani viciũ est libi-
do peccatũ ɔmittere ⁊ cõmissuꝫ ne-
gãdo abscondere ⁊ cõiunctum defẽ-
dẽdo excusaẽ. Sicut autem impiũ
est peccata q̃ cõmisim⁹ ꝑtinaciter
excusare: ita virtuosũ est valde ꝓ-
ximũ nõ faciliter sed cõpatiendo
aliq̃liter excusare: cõsiderãtes cõ-
munis fragilitatis cõditionẽ: sin-
cere familiaritatis cõionẽ ⁊ vere

399

pietatis exercitationem. Primo enim cōmunis fragilitas qua frequēter omnes erram⁹ debet nos mouere ad aliqualit̄ excusādum: non tamen ꝑtinaciter defendend̄ errores faciles alioꝝ vnde Bern̄. super Cātica ſmo 21. Noli iudicaē proximū ſ magis excusa ītencōez si opus non potes. puta ignorantiam. puta surrepcōnē. puta casuz ꝙ si omnē omnino dissimilatioēz rei certitudo recusat. suade nichiloīn⁹ tibi ⁊ dicito apud temeipm̄ vehemēs temptacō fuit. Quid de me illa fecisset si illa accepisset in me similiter ꝑtātē. Secundo mouere nos dz ad idē sincere familiaritatis cōmunio. ut saltē de amicis facilitet mala non creda⁹. nec eciam de ꝓximis. nec de prelatis vel etate ꝓuectis Vnde Jeroni⁹ in epl̄a ad rusticū. nō est facile malū de ꝓuecta etate credendū quaz vita preterita defendit ⁊ honorat vocabulum dignitatis de amico eciā suo Xeōcrate cum quidam platoni dixissz ꝙ dixerat de eo malū respondit nō tē sibi credibile. ꝙ ille quē tm̄ aābat eum non diligeret cumqz narrans dictum suum se probaturuz assereret. Respondit Plato nūq̄ xenocratē talia dixisse nisi expedire iudicasset. Tercio mouē nos debet ad idez vere pietatis exercitacio. Diū est enim alienos defect⁹ sine lesione iusticie quantuz fieri ꝑt excusaē ⁊ famaz ꝓximorū quātū possibile est illesaz seruare. Vñ Origenes sup Leuit. 33. c. Nō vult te domin⁹: si forte videris peccatū fratris cōtinuo euolare ad publicū ⁊ ꝓclamare passiz ⁊ diuulgaē ꝑctā aliena. qd̄ eēt vtiqz nō corrigentis ſ infamantis Vñ apl̄i Symō ⁊ Judas. Nos innocētes absoluē optz. nocētes vero ꝓdere ñ decet

Lectio 148.

Sed nō imperpetuuz ira tua permansit. sed ad correctionē in breui turbati sunt signum habentes salutis ad cōmemoracionez mandati legis tue. Qui em̄ cōuersus est nō propter hoc ꝙ videbat sanabatur. ſ per te omniū saluatorez. ⁊ in hoc ostendisti inimicis nostris: quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos autē locustaruz ⁊ muscaruz occiderūt morsus: ⁊ nō est sanitas anime illorū quoniaz digni erāt ab huiusmodi extēminari. Ostēsa diuersitate demeriti inter egipcios punitos per bestias in egipto ⁊ int̄ hebreos punitos per bestias in deſto. In ista parte prosequitur de eadē diuersitate supplicij. Fuerūt autē diuisiōde puniti. Egipcij ad extēminacioēz. Hebrei vero ad correctionē. De puīcione egipciorum ꝑ ranas muscas et cynifes satis est supi⁹ tactum: de pūicione vero hebrorum ē sciēdum: ꝙ sicut habetur Numeri 21. Cū popul⁹ in deserto contr̄ dominū murmurasset īmisit eis serpentes ignitos hoc est paruos ⁊ veloces ad modum scintillarum qui tactu venenoso inflāmabāt ⁊ causabant tumorem ⁊ ruborem in carne. ad quorum puncturam vulnerati sunt. Quidam vero mortui. Venerunt ergo ad Moysen ⁊ rogauerunt eum ꝙ oraret pro eis ad dominum. Ad hui⁹ ergo preces

ordinauit dominꝰ: vt faceret figu
ram serpentis de ere ⁊ poneret sup
summitatē ptice ⁊ faceret illum deferri
in populo ⁊ dixit eis ꝙ quicūq;
esset pcussus a serpente ignito sta
tim aspiceret ad serpentem eneū
⁊ curaētur Istud miraculosum re
medium prouidit deus filijs isrl
in deſto ⁊ fuit figuā pulcherrima
de passione cristi sicut ipsemet al
legauit Joh. 3. Sicut Moyses ex
altauit ſpentem in deſto: ita exal
tari oportet filiū hominis: vt om
nis qui credit in eum non pēat:
ſ habeat vitam eternam De affli
ctione igitur hebreorū p ſpentes
ignitos ⁊ remedio eis cōcesso agit
auctor in pte ista declarans qua
liter egiptij afflicti fuerunt sine re
medio tq̄ icorrigibiles hebrei ve
ro cum remedio tq̄ filij ad corre
ctionem habiles Et circa hoc tria
facit Nam primo tangit hebreoꝝ
racionabilem castigacionem Se
cundo egiptiorum miseābilem ex
terminacionē. Tercō redit ad de
clarandam mirabilem hebreoꝝ li
berationem in plaga ſpentū scda
ibi Illos autem locustarum. tercia
ibi filios autem tuos Circa primū
quatuor facit nam primo agit de
afflictionis tedio scdo de liberacōis
remedio. tercio de eiusdem reme
dij autore precipuo. quarto de fi
ne per illud remedium principa
liter intento. scda pars ibi Haben
tes signum salutis. tercia ibi Qui
enim conuersus. quarta ibi ⁊ i hō
ostendisti dicit ergo sic Sed non
imperpetuum ira tua permansit.
Ira tua ⁊ pena iflicta p te hebreis
peccantibus in deſto: non fuit ex

terminatiua oīm generaliter sed ca
stigatiua tantum vñ subdit Sz ad
correctionem in breui turbati sūt
Jheremie. 3. Non faciam te in con
sumpcionem: ſ castigabo te in iu
ditio vt non videaris tibi innoxi
us ⁊ hoc in breui: quia ysaie. 54.
In momento indignacionis mee
abscondi faciem meam parump
a te ⁊ tamen cum fuerūt in turba
tione illa fuerunt habentes signū
salutis: scilicet serpentem eneum
ad commemoracionem mandati
legis tue ⁊ sicut commemoratur i
lege tua. Numeri. 21. Fac serpentē
eneum ⁊ pone eum pro signo sed
quia ille effectus quo curāti fuerūt
ad inspectionem ſpentis enei pos
set a simplicibus ipsi ſpenti attri
bui ⁊ non deo Ideo tercio subiun
git qui enim conuersus est ⁊c per
te cristum figuratum per illum ſ
pentem eneum qui oīm est salua
tor Figuābatur autem cristus p
istum ſpentem eneum multiplici
ter scilicet qñtum ad morum inno
centiam. qñtum ad situs eminen
tiam. qñtum ad vite carentiam ⁊
qñtum ad salutis effitienciam.
Primo qñtum ad morum inno
centiaz: quia sic illa figuā ſpentis
veneno se apparuit. ⁊ tamen nul
lum venenum habuit. Ita cristꝰ
in carne apparuit ⁊ tamen nulluz
peccatum habuit: nec est inuentꝰ
dolus in ore ipsiꝰ Secundo quo
ad vite carentiam: quia sicut ser
pens ille vitam non habuit ⁊ ta
men de matela maxime duratiua
fuit: quia es inter omnia metalla
durabilius est. sicut dicit hec glo
sa. Ita cristus vere mortuus est

370

fm hūm anitatē a vere eternus a immortalis est fm diuinitatē. Tertio quantum ad situs eminētiam quia sicut serpens fuit sup partiam longam ut a toto populo videretur a a gentibus Ita xp̄us in ligno crucis ita alte fuspendebat ut a toto populo videretur vbi ē adhuc a deuotis mentibus p fidē a amorem conspicitur. ¶ Quarto ad salutis efficiētiam quia sicut omnis a vero serpente percussus si serpentem eneum aspiceret curabatur. Ita quilibet a dyabolo vulneratus si crucem in cruce consideret per fidem et veniam roget sanatur. ¶ Quarto subiungit finem per istud miraculum principaliter intentum. videlicet honorem dei cum dicit. Et in hoc ostēdisti immicis nostris quia tu es q̄ liberas ab omni malo a corporali a spūali Cristus enim legit fecisse miracula propter tria. Primo ad eorum circa quos operabatur vtilitatem. quia eos frequenter i corpore a in anima curabat. Secundo p̄pter aliorū cōuersionē. quia multi videntes xp̄i miracula conuertebantur. Tercio propter dei gloriam a honorem Jo. xi. Nec hic peccauit. neq̄ parentes ei⁹. sed ut manifestentur opera dei i illo. Et eodē modo in proposito deus istud miraculū fecit ad vtilitatem honoris de filiis israhel. ad conuersionem malorum a ad gloriam dei dilatandam. Sed̄ p̄cipaliter i ista lectōne agit de egiptiorum i egipto miserabili p bestias exēminatione que propter eorum malicia sine quo aiam̄q̄ remedio iſligebatur. Vnde subdit Illos aūt egiptios locustarū a muscarū occiderit mœstus. de quibus locustis dicit Exodi decimo dixit dominus ad Moysen extende manum tuam super terram egipti ad locustam vt ascendant super eam a deuorent omnem herbam que residua est grandini. de muscis vero Exodi 8 habetur Venit musca grandis in domo pharaonis a c̄. Locusta fm glosam super illud Exo. 10. dicitur quasi longa hasta. quia habet longiora crura retro q̄ ante. Et fm ysidorū 12. Ethi. Est animal paruū noxiū habens dentē a pl⁹ q̄ cetera animalia frugibus noc⁊ Item fm Jeronimū sup primū capitulū Jobelis. huiusmodi volatilis tria sunt nomina successiue fm etatem Nam fetus locuste anteqū habeat alas vocatur bruchus cum incipit volare vocatur acelabus cui⁊ plene volat vocatur locusta. de locusta loquens Basilius in exameron dicit locusta dicitur q̄i loco stare faciens quia cui⁊ iter arripienti occurrit malū est sicut būso de terū pretendit. vel dicit locusta. quia tunc saltū dat. nunc loco stat vel quia per modicum tempus stat in vno loco Crisostom⁹ super Matth. si ait Locuste sūt volatilia. mundā quidē sed pua a nō satis m altum volancia que manducauit Johannes in deserto Arnulphus etia⁊ quidam expositor ait sic Mimū gen⁹ locustarum i deserto inde quo pastus a Johānes vsq̄ hodie apparet et habet corpusculum imundum digiti ma n⁹ mēbs exilib⁹ a breuib⁹ i hbis

facilitet capitur: hec ille. Talibus ergo locustis et muscis exterminabantur egiptij in contemptum et derisionem et non per leones vel vrsos vel fortia animalia: quia digni erant propter eorum ydolatriam a talibus exterminari Circa illam clausulam Signum habentes salutis Notandum quod deus humano genei multa signa ostendit beniuolentie. s. reminiscentie prouidentie et patientie. Signa beniuolentie sunt omnes creature facte et create ad seruiendum homini. Est enim signum quod vnum offert sensui et aliud intellectui et ideo omnis creatura sensibilis seipsam offert sensui et deum repsentat intellectui boni viatoris Nemo potest hec signa facere: que tu facis nisi fuerit deus cum eo Job. 3. Signa reminiscentie sunt septem sacramenta ecclesie per que reducimur ad memoriam passionis dominice. Heb. 2. Salus nostra firmata est: contestante deo signis et portentis et varijs virtutibus: et spiritussancti distribucoibus. Signa prouidentie dabit ante suum aduentum: ne omnino veniat peccatoribus improuisus Et hoc est signum magne curialitatis diuine. Nullus enim qui aliquid facit quod vellet occultare: approbat aduentum hominis improuisum sed peccator quilibet facit quod vellet: si posset occultari et ideo deus mundo pleno peccatis venturus premittit signa quedam notabilia: per que homines contra ipsius aduentum sibi prouideant et disponant. De istis signis dicitur Luce. 21. c. Erunt signa in sole et luna et stellis dicit Vegetius de re militari li. 3. c. 4. Tria inquit genera constat esse signorum pro negocijs belli videlicet Vocalia et semiuocalia et muta Vocalia dicuntur que humana voce proferuntur sicut duces preordinant aliquod certum verbum. quo in conflictu vtuntur. sicut deus nobiscum vel triumphus imperatoris vel aliquod consimile Signa semiuocalia sunt: que fiunt per tubam. cornu vel bucina Signa muta sunt vexilla aquila dracones et circa ista signa ponebatur medietas expensarum omnium militum euntium ad bellum propter duas rationes. vna fuit racio ne ea habuissent in custodia propria in friuolis expenderent vnde ad vtilitatem eorum prouisum fuit quod sufficienter sustentabantur de annona communi Alia racio fuit vt per hoc animosius et fortius sequerentur signa sua et ea nullo modo relinquerent ex quo peculium suum castrense ibidem scirent consistere sed potius ea defenderent quantum possent Ista tria signorum genera faciet cristus in aduentu suo secundo. Nam signa vocalia erunt in illa deceptacoe sicut dr Math. 24. Esuriui et non dedisti michi manducare etc. Signa semiuocalia que tuba precedet et de istis simul dt Apostolus Gal. 4. dns in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo Signa vero muta erunt instrumenta passionis xpi et ipsum corpus dnicum vulneribus insignitum Signa pacie dat nobis diu exspectando nos ad veniam vt redeamus ad gratiam Eph. 4. Nolite contristare spm sanctum dei: in quo signati estis in die redempcois Lco. 179.

p. 3.

34

Filios autem tuos: nec dra-
conū: nec vēnatorum vice-
runt dentes. misericordia
enim tua adueniēs saluabat illos
In memoria sermonū tuorū extermi-
nabantur et velociter sanabāt ne
in altaz incidentes obliuionē: non
possent tuo vti adiutorio Etem̄ nec
nec herba: nec malagma sanauit
eos sed tuus dn̄e sermo qui sanat
omnia. ¶ Explicata tribulacione
egipcijs illata. p minutas bestias
quib9 sine remedio extermīnabāt
Redit ad correptionē filiorū isrl̄ i
deserto. a qua cum mirabili adiu-
torio liberabāt. Et circa h° tria fa-
cit Nam primo ostendit hui9 re-
medij causam supnaturalem. Se-
cundo poit huius remedij causaz
finalem. Et tercio excludit ab h9
remedij efficientia omnē causam
medicinalem Scda ps ibi. nec in
altam. Tertia ibi. Etem̄ neqz herba
¶ Quantuz ad primū dicit sic. Fi-
lios aūt tuos etc. quia fuerunt filij
ideo debuerūt castigari Eccī. 7. Fi-
lij tibi sunt erudi illos et curua illos
a pueritia eorū In cuius figuram
dicit ps. Btūs qui tenebit et allidz
puulos suos ad petram. v. beatus q̄
castigabit filios suos vel carnales
per naturā vel spūales per curam
et allidens eos petre. v. xp̄o assuefaci-
ens eos ad opera virtuosa Galibi
dicit. In matutino īterficiebā om-
nes peccatores terre. hoc ē statī in
iuuentute vicia pctōrū p castiga-
cōnes cōdignas āputari et hoc est
cape vulpes puulas q̄ demoliun-
tur vineas. Cant. 2. Vn̄ iero9 fuit
epl̄az Ep̄h. 2. et habet i Cano. dis.
3a. Heli sacdos pat sanct9 fuit. si

quia filios non erudiuit in omni
disciplina et correctione. supin9 ce-
cidit et mortu9 est. filios autez tuos
nec draconū nec vēnatorū vicerūt
dentes. q̄a nec a magnis bestijs
quantitate. cui9 modi sunt draco-
nes nec a maliciosis in qualitate
cui9 modi sūt serpētes minores do-
mino ꝓtegente ledebant. Draco
em̄ sm̄ ysidorum veneno caret 12.
et h. c. 8. ita scribit. Draco maior
cunctorum serpentum siue omni-
um animāciū sup terrā Hunc gre-
ci dracōtam vocant. Vn̄ et deriua-
tum est in latinum. ut draco dice-
retur qui sepe a speluncis extrac-
tus fertur in aerez concitaturqz ꝓp-
ter eum aer. Est autem cristat9 oē
puo et artis fistulis p quas trahit
spiritu et linguam exerit Vim au-
tem nō in dentibus. sed in cauda
habet. verbere pocius q̄ rictu no-
cet. innoxi9 est enim a venenis. et
ideo huic ad mortē faciendam ve-
nena nō esse necessaria. q̄ si quez
ligaueit occidit. Vn̄ nec elephas
tutus est sui corporis magnitudi-
ne Nam circa semitas delitescens
p quas elephantes subito gradi-
unt crura eorum nodis alligat:
ac suffocatos pimit. hec ysidorus.
Fertur autem sm̄ Papiam q̄ her-
ba. q̄ dracōcea dicit nata sit de sā-
guine draconis et ideo sic vocata et
est draconij coloris. flos vero eius
sicut lingua draconis Si quis ra-
dicem huius herbe sanis confricz
manibus. serpentes sine piculo
prēdz. Est aūt tyriace v̄tutis. si le-
gat mēse iulij hec Pap̄ Mirabile ē
āt. si veneno careat dr̄co cū sm̄ au-
ctores auram spirando īficiat. et

flatu mortifero pestes ingerat. sic patet ex narracone Aris. li. suo de ppetatibus elementoꝝ: de eo qd cotigit tpe Philippi in armenia. Et Solinus de mirabilibus mūdi dicit expresse. Rd non i dentibus ꝫ in cauda venenum hnt nec obstat q eius carnes comedūt ethiopes sicut dt ps. Dedisti eu escā pplo ethiopū: qd potest esse vel qr venenum excutiunt aliqua arte sicut medici faciunt de serpentibus vel caudam abscidunt: in qua latet venenum draconis autem caro vitrei coloris est a ifrigidat vescentes eam. hinc est q ethiopes in feruida plaga habitātes carne draconis libenter vescunt mercatores etiam: qd est mirabile dictum quibusdam carminibꝰ dracones faciunt mansuetos ad tempus quibus isidentes freno eos regunt vsqꝫ tunc in ethiopiaꝫ veniunt vbi eos vendunt. dicitur in li. de naturis rerum dicit ergo lrā Filios autez tuos nec draconū: nec venenatorum vicerunt dentes misericordia autem tua adueniens saluabat eos per aspectum serpentis sicut in lectione precedēti dictū est Subdit autem causam. quare sic affligebantur a ait. In memoriam enim sermonum tuorum exterminabantur a velocit sanabātur ne in altam incidentes obliuionem non possent vti tuo adiutorio Et dicuntur tria videlicet causa afflictionis illate modus medicīe collate a finis salutis eis date Puniebantur enim in memoria ꝑmonum tuorum hoc est ad memoriā cōminacōnum dei exterminabantur. Aliqui legunt in memoria dictionaliter qr obliuio diuinorum ꝑmonum multos duxit i exterminium Aliqui legūt exterminabātur. i. grauiter vexabantur Modꝰ medicine collate subiungitur cuꝫ dicitur Et velociter sanabant. Finis vero salutis eis date fuit remocio desperacionis. vnde subdit Ne in altam incidentes obliuionem. in altam. i. in profundam. vt non possent tuo vti adiutorio. desperacōe p̄ueniēte cogitacōeꝫ. Vltimo excludit ab illo remedio causam naturaleꝫ a dt sic Etem̄ nec herba nec malagma sanauit eos ꝫ tuus dn̄e ꝑmo q̄ sanat oīa. Malagma idē est q emplastꝝ a dr a malaxo as. qd ē manu laxare a cōprimere hbas coctas cū oleo vel butiro in aliquo gn̄e gūmi vel aliq̄s spēs cōmiscē p emplastro a nichil tale sanauit eos. ꝫ ꝑmo dei. q̄ p̄cepit ꝑpētem encū fieri a poni p signo Numeri. 21. ¶ Circa illaꝫ clausulam Tuꝰ ꝑmo dn̄e sanat oīa Notādū ē q ꝑmo dei deuote cōceptꝰ sanat oēs īfirmitates mōrles v̄tute dīna de q̄ ps. Qui ꝓpiciat. o. ii. tuis: q̄. sa. o. in. tuas Et sic medicīa n̄ subito sanitatis effcm̄ īducit: ꝫ p ꝓcessū tpis a cū mora Ita v̄bū auditū aliq̄ciēs auditorē subito nō ꝯuertit ꝫ cū forte i aīa eiꝰ q̄euit p. 20. ānos tūc p̄mo incepit opai. hec āt aīa mltas hꝫ īfirmitates q̄ ad. 7. capitales radicalit reducūtur a p septē corporeas īfirmitates figurātur Nā supbia frenesi ꝯpat. patit ei freneticꝰ mentis alienacionem q̄ nec bn̄ iudicat de seipo nec de aliis imo seipsum iudicat quanto

3.12

Collo

p. 9.

infirmioꝛē tāto valeōꝛē ꝺoꝺē mō
ſupbꝰ oēs ꝛepmit a ꝺēpnat a ſe
ſolū ſufficiētē ꝑputat a ſibi pꝛiꝰ ꝙꝫ
hꝫ ſp ⁊rogat Iſtā mītis alieāōez
patiebaꝯ meito ꝓ ſua ſupbia ꝛex
Nabugoꝺonoſoꝛ ꝺe q̄ ꝺañ·c· Qui
ꝺixit ꝺēabulāſi aula ſua Nōne hec
eſt babilō magꝝ quā e° eꝺificaui
i ꝺomū ẽgis i robꝺ foꝛtitudiꝰ mee
a gl'a ꝺecoꝛiꝰ mei· Et ſtatī ⁊ute ꝺei
eiect⁹ eſt ab hoībz a cū feiꝰ vixit a
paſſ⁹ eſt mītis alieāōez a videbaꝯ
ſibi ꝙ eſſꝫ boꝰ i āteioꝛibz ai poſtei
oꝛib⁹ leo a p⁹ ſeptē mſes ẽſtitut⁹
eſt ad p̄ces ꝺañel ad ſēſū liz ñ ſta
ti ad ẽgnū a tūc legē ſic ꝺixiſſe Om
nes vie ꝺei inꝺitia a gḡdientes in
ſupbia p̄t hūiliaē ꝺañ·c· Cuā ve
ro freneſi i p̄ncipio eſt euacuacio
sāguis a alioꝝ ſupfluoꝝ q̄ ad
cerebꝝ aſcendunt· a pturbant v
ſū racōis Et eoꝺē mō ver bum vꝝ
ſmo ꝺei oñdēs nos vacuos eē ab oi
bono ꝙꝝ ad nos attinza a ꝺo hīe
q̄cq̄ boi freelm⁹ a ꝙꝫ ꝺus i freneſi
ſupbie ꝺeſiemus a nob ſanitatē mē
tis recupare non valemus· Iurta
illud Eccī·zz· Synagoge ſupboꝝ
nō eſt ſanitas· ꝛideo certe oportz
nos ſanguinem ſupbie emittere
a effunꝺere ſupfluos humoꝛes re
rum tempaliū a cū vera humilita
te a firma fiꝺe curꝛere ad ꝺeum ꝺe
quo ꝺicitur Matb·6· Omnis tb a
querebat eum tangere· quia virtꝰ
ꝺe illo exibat et ſanabat omnes·

¶ Secūꝺa infirmitas ſpiritualis ẽ
ira a hec cōpatur febꝝ acute eo ꝙ
hꝫ ſis eā patiē calorē cōtinuū a ſitī
magnā ſm Cōſtātinū li·A·c·8 ẽſi
Et iſto° ẽ ꝺe hoīe iracūꝺo q̄ ſtatim
aꝺ q̄lib⁹ ꝛerbū calorē volé fue oſ
tendit geſtu verbis· a vultu· hīe
ecīā ſitī magnā ſemetipꝫ viꝺicāꝺi
a talꝰ oī ꝺie icēꝺit oēs vicios ſuos
ꝓ michilo· Dāc infirmitatem pa ne
baē Deodes qñ videbat ꝙ illuſ⁹ a
magis eēt Jāt⁹ ẽ valꝺe a mtēs
occiꝺit oēs pueros q̄ erāt i bethle
hē a oīb⁹ finīb⁹ ei⁹ Ecce preceſſit
calor mimi⁹ a ſecuta ẽ ſitis irracio
nabil vlcōis· Iſtā infirmitatē curat
ſmo ꝺiuin⁹ p̄ꝺicāꝺo ꝺe ꝺulcꝺie a
pietate ꝺei· Jnc⁹ figurā legi⁹ Ma
tb·6·ꝙ ꝺiſcipuli vngebāt mlt⁹ oꝰ
oleo a ſanabāē· ¶ Tercia infirmitaſ
ẽ iuꝺia a hec opaē feb ſeu frbcitā
ti· Febcitās nāq̄ mō caleſcit· mō
frigeſcit· Eoꝺē nō iuꝺ⁹ mō gauꝺz
ꝺ aꝺuſitate bonoꝝ· mō ꝺolz ꝺ eoꝝ
⁊ſpitace· Iſtā infirmitatē patieba
ē Saul·i· Reḡ·18· Qñ iuuēculaſ au
ꝺiuſt cane ꝺ ꝺauiꝺ a ait· m ꝺeꝛit
mille a ꝺauiꝺ ꝛ·mlia· Iſta infirmi
tas putrefcit ītelora hoīs· a cura
ei⁹ ẽ ſmo ꝺn⁹ ꝑſuaꝺēs aicicīā a ḡ
titu ꝺie· q̄ ſic iuꝺia ẽ putreꝺo aie
ita aī icia ẽ ei⁹ ſaītaſ ꝑ·ıę·c· Vi
ta carnīū ſaītaſ coꝛꝺ· putreꝺo oſſiū
iuꝺia· ¶ Ista infirmitaſ ſpūaē ẽ acci
ꝺia q̄ opaē paliſi· q̄ ẽ mbroꝝ ꝺiſſo
lucō a ꝺebilitacō ita ꝙ motū ꝺebi
tū pficē ñ pñt patiētes eā· Iſtā i
firmitatē patiebaē figuāt ie loquē
ꝺo ille q̄ 36·āmſ iacuit añ piſcinā
ſalutiferā a nūq̄ ꝺñꝺit i eā ut ſa
naꝛēt Jo·4· a ſigificat in vetēatos
ꝺiez maloꝝ· q̄ ꝺūnue iacēt iuꝑ ſa
cmtū ofeſſiōis a pñcia nūq̄ curāt
itīre ꝺonec ꝺeant moī· Iſta infirmi
tas ſāt⁹ p valꝺe calꝺ a qe ſi ex vna p
te oſiꝺeāt calor pene gehēnal· a ex
alia pte calor caritatiſ ꝑ pi excitan
tꝫ aꝺ opacōes vtutis· ſtatī ꝺ tāta

accidia poterit hre curam Jhē.z. Conuertemini filij reuertentes a sanabo infirmitates vras Quinta infirmitas spualis est auaricia a cōpat ydropisi fmi Bedā. Cuius ppetas ē: qnto magis bibit tanto plus sitit Et eodē modo auarus nūq̄ ht sufficit. Hāc infirmitatem patiebatur diues ille qui dixit Luce.12. Destruam horrea mea a faciaz maiora a illuc cōgregabo oia que nata sunt michi Istam infirmitatez sanat fmo dnim⁹: psuadens elemosinam a opera pietatis ysaie.58. Frange esurienti panē tuū. a egenos vagosq̄ induci domum tuam a sequē. Tūc erumpet quasi mane lumen tuū a sanitas tua citius orietur. Sexta infirmitas spualis est gula a ebrietas: q̄ impedit iudicium racōis a opatur empplentie: que facit hoiem cadē corpaliter a moraliter ad oia gna peccatoruz qe ē ingressus a ianua oim viciorum Istā infirmitatez patiebat diues epulo Luce.16. q̄ induebat purpura a bisso a epulabat cotidie splēdide Loth etiā iebriatus vtrāq̄ filiā ignouit. Gen.19. Quia hec ē infirmitas q̄ nūq̄ solauit hanc sanat fmo dnus psuadēs ab ebrietatibus cōbibez Eccl.31. Sanitas ē mētis a corpoz sobrietas pot⁹. Septima infirmitas ē luxuria a opat lepre eo q̄ gnat ex calore corrupto a deordinato Et istā infirmitatez patiebat Salomō: q̄ hūit vxores egimas q̄ septuagētas a concubinas trecētas a cum iā senex esset: deprauatum est cor ei⁹ p mulieres. z. Reg. z. Dec est infirmitas cōtagiosa a abhominabil. Vna nāq̄ psona tat cētuz pt infice et hāc sanat fmo dei psuadens hoi honestatē societatem a pme seueritatē: a deuote oacōis instantiā Dec ei oia ad curam hui⁹ infirmitatis exigūtur In cui⁹ figura maria lepra pussa p septem dies fuit exclusa a castris a non nisi ad oratione: Moysi sanata Numeri.12. dicēte Moyse ad dnm deus obsecro: sana eam Sic ergo sermo dei sanat oia In cui⁹ figura dr Luce.9. q̄ xp̄us conuocatis.12. discipulis misit eos p̄dicare reginz dei a sanare infirmos. Lō.180.

Tues dñe: qui vite a mortis habes ptātem. Et deducis ad portas mortis a reducis Homo autez occidit per malitiam aiaz suā a cū exierit spūs nō reuertet nec reuocabit aiaz: q̄ recepta ē ꝑ tuā manuz fugē impossibile est. Postq̄ spūsctus dedit diuersitatē inē pūicōes duas q̄z vna est: q̄ exterminauit egiptios a altera q̄ pūiuit hebreos qz de darauit quo māculose puidit hebreis de remedio q̄ sanarent i deserto viz de serpente eneo. In ista pte istoz māculoz oim deo attribuit auctoritatē Et circa h°tria fuit Nā pmo deo attribuit pūiendi oīmodam ptātem. sedo attribuit hoi de limquēti spōtaneaz fatuitatē. tercō ab hoīe excludit ipune euadēdi libertā facultatē sedā ps ibi. hō q̄ dā occidit. tercia ibi. ꝑ tuā manū Circa pmū duo facit vnuz ē q̄ deus hz ptātez vite a mortis qz i ipo ē ptās vitaz auferendi oseruādi a afferē di. secuīdū ē q̄ ipe pt hoies deducere p afflictiones itrinsecas vsq̄ ad portas mortis a iterū eū ad vitaz a

p.4.

salutē ꝓpare. ⁊ ipo ē oipotētia
pumēdi. Porte mortis fūt graues
infirmitates ⁊ tribulacões ꝑ q̄s homes
moriuntur Ad egrediēdū ꝑ has
portas dr̄em⁹ nos sp pare Vñ Se
ne. epla. 46. Veientē mortē nemo
hilaris accipit ñ q̄ se ad illam diu
ꝓpsit Dauid ait tā stultuz eē qui
mortē timeat. q̄ q̄ senectutez Nam
quē admodū senectꝰ adolescētiam
seq̄t: ita nos senectutē. Vinē nesci
unt: q̄ mori ñ vult. vita cui accepcō
ne mortis data ē Ad hāc iē quā io
timē dēmētis ē Rua ēta exspectāt.
dubia metuūtur. Ruis q̄ri pt i ea
cōdicōe se eē: i qua nēo mō ē. Pri
ma ār ps eq̄tatis: ē eq̄tas. Dec
Señ. Et vult dicē q̄ iiquꝰ est q̄ cō
tra mortē murmurat. cū oēz homez
mori opteat Secūdo attribuit hōi
spontaneā fatuitatē delinquēdi Et
cūm hoc tria facit Primo dr q̄ hō si
bīpsi infligit triplicē mortē. viz culpe. naturē. a gehēne Ruitu ad mor
tem culpe dr. Hō ār occidit ꝑ ma
liciā aiaz suā Ruitū ad mortē naturē
dr Cū exierit spūs i die mortis: nō
reuertet ad pūtez vitaz naturāliter
Ruitum ad mortē gehenne subdit
nec reuocābit aiam: q̄ recepta est
supple i infernō Job. 7. Sic ꝯsumi
tur nubes ⁊ ptūsit sic q̄ descendit
ad īferos nō ascēdet Tercō exclu
dit ab homie ipune euadēdi libertaz
facultatē Et q̄ntū ad hoc subiacet.
Si manū tuā effugē ipossibile est
q̄ sic nec celū effugē potes. sic etiā
nec manū dei. nā si ad occiden
tem ieris ab oriēte fugiēdo: celū su
per te extenſuz est. Si ab aq̄lone
ad austrū sp a celo cōtineris sicut
auis i caueaz q̄ effugē non potes
Eodez mō si fugis deū placatū: ac
cedis ad deū iratū. q̄cūq̄ reverteris
sp i manu dei eris: vel pūiente pro
delicto: vel p̄miante ꝑ merito. vñ
bene poeta dixit Quo fugis Eucli
de q̄scūq̄ acceſſeris oras. Sub Jo
ne sp eris An nescis longas regi
bus esse manꝰ Hō occidit quidez
p malicīā. Nō q̄ multa mala fāt
malicia Est em̄ ēde racōis subuer
siua. hūane cōuersacōis turbatiā
aī ꝑpium auctorez reflexiua Scien
dū etiā q̄ malicia radicata fāt ho
minē male eligē: a corrūpit bonā
estiacōez a verā de rebz fidē dr Aris.
7. ethico. Dec ē racō q̄re malicioſi
cū sint imē mlte prudentes freq̄nē
fallūtur vt ꝛci Sapie. z. Excecauit
eos malicia eoꝝ vñ Crisoſ. sup. z.
ca. Matth. oñdit quō malicia De
rodis fecit eū cē stultū q̄ñ mtebat
occidere xp̄m dr sic Cōsideꝛa B stul
ticiā mixtā dolo tyrānī Aut ei De
rodes credidit scripturis: aut ñ. Si
ñ credidit q̄d mtrogabat scriptu
ras: q̄s credidit vanilo q̄s. Si cre
didit estimās ꝓphiaz eē imobilez
quō ⁊ sperabat illū regē posse imē
dicē quē futuꝝ dicēbāt scripture.
Nā si ꝓphie credidit planū erāt ipz
adūsus ipossibilia conari. Si non
credidit tūc nec sibi timere debuit
nec puero insidiaē Rūdet Crisoſ. Ai
ma sēl maligmitate capta stultior
cūctis efficit Tale ei ē viciū malig
nitatis: vt a nullo plenūq̄ ipulsa:
seipsam p̄cipitet a sepe absq̄ effe
ctu opis erūnosa: ipossibilia co na
tur efficē Dec Crisoſ. Rūnuis aūt i
vtroq̄ sexu multa sit malicia: calli
diores tñ a coiores i sexu femineo repi
tur. Jux illū Eccī. zh. Breuis ōms

malicia sup malicia mulieris: sors
pcōz cadet sup illaz vñ i eodez ca
pitulo paulo añ opat eā tribo te
stijs multū nocius a tñ dt eaz in
malicia oīs excellē Cōpat eā co
lubro: leoni a draconi de colubro
dt sic ñ ē caput nequi sup caput
colubri a non est ira sup irā muli
eris de leone a draconē dt sic Cō
moratī leoni a dracōi placebit: cp
hitare cū muliere neq a subintel
lige magis Cōpat ḡ colubro qua
druplici rōe Nam colubet dr q̄i co
lens vmbras a mulier vmbrē pl9
diligit cp lucez Secūdo colub totuz
venenū hz i capite a mulier cona
tū pcipuū i vel: coronis: gēmis a
vnguētis i capite suo portat vt o
culos ituētiū valeat ītoxicare Ter
cō colub totuz venenū suū colligit
i fauces: vt p os effundat a mala
mulier p os a fauces tōz maliciam
suā mētiendo dtrēdo detrhēdo ef
fūdit. Rēto colub sibilat vt noce
at mala mulier cātando adulādo
miabiliē ml'tos fallit Vñ Aug de
singularitate de. c. s. Hoc venenosi
us ē sup oīcta qđ pallē deleāt cū
cātu ē tolerabili9 audiē basiliscuz
sibilātez. Secundo opat leoni pt
tria: pt ira cūdiā: qz sic leo si vidi
cta placal ñ pt. sic nec mulier Ecc
26. Nō ē ira sup irā mulieris Secū
do si leonis ossa adiuicez collidan
tur causant ignez Eodez mō mulie
ris verba cōfabulatiōes a colloq̄a:
q̄ntumcūq videātur seriosa a soli
da ignē voluptatis accēdūt. Ter
cō leonis cautela ē: q cauda sua
vestigia sua tegit a hoc ē mulieris
crimia sua excusatiōibus suis a men
dacijs opitur Et ꝯ signāt dr Ecc 25.

22. In medio mulierū nolite sedere
tati de vestimentis eī pcedit tinea
a a muliere iniquitas viri Inānibus
vestibus a īnouis filiis nascuntur ti
neę pt malaz custodiā a certe in
ānibus vel nutrit adhuc ti
nea libidis Ad hāz Oria mātas
viri a muliere pcessit qđ i multis
bois viris cōtrit eueit exemplū de
Sāpsone a dalida Judicū 16 da
uid a Bersabee. Reg. xi. a i multis a
lijs: quoz nō est numer9. Tercō
opat mala mulier dracōi pt q̄tu
cz. draco hz os puū a ifirmū ad ce
credit custat9 a spālit elephāti isi
diat. Et eodem mō mulier neq os
hz puū p vboz a vult9 simplicita
tez i pri9. q̄ntumcūq etiā sit ames
satrix a gulosa sil'at se i aula tāq
appetitu carēt ędendi ifirmat accez a
spū suo sic basilisc9 q solo visu in
fert hoiez. q ñ solū cū videt sed cuz
videt occidit hoiez Ad hāz Mulier
mēstruata aspū suo īficit speculū
sm Arist. z. de som. a vigi. a frāt in
eo maculaz. Eodez mō mulier ma
la viz. q̄ntumcūq sit speculū oīm
sanaz ēpsētat infirmat a maculat si
mulier osorō se immundet vt dz de Sa
lom. Ecc. 9. A. Indiasti femora tua
mulieribus Tercō dīco īcredic custa
t9. a istē custas hūt i capitib9 co
rōnis a gēmis a variis ōnātis disti
ctas Rēto elephanti īsidiatur Ele
phas ei ē aial castissimū a tm sēl
gingit hz Arist. 7. 8. de aialibus a cuz
fria fuerit ipgnata: mas ei ñ appro
pinqt Isti aiali dīco inflictā pe
des ei9 fita cauda ostrigit a cubit
Moraliē q̄ntūcūq hō sit castus: si
mulier malā familiaritatem dili
gat constringit pedes affectionis

379

fuerat occidit vñ Aug⁹. de singulari
tate clericorum. ca. 8. Semel dixerim
esse inconueniēs societas mulierū.
glutē est delicatum et viscus toxica
tus quo dyabolus aucupat vt sic
pensatis p̄dictis: de mulierum sola
malicia possit expoi. quia homo. sup
ple p maliciā mulieris ei illicite cō
mūicando occidit aīam suā. vñ v̄
sus Femina corp⁹ opes aīam vim lu
mina vocē Polluit adnichilat ne
cat eripit orbat acerbat. Secdo pri
cipaliter malicia ē hūane conuer
sacōis turbatiua. Persona ei mali
ciosa nūq̄ cessat machinare ma
lum: etiam sub specie sanctitatis
et iustitie vñ Hugo li. 1. de aīa. Lo
q̄tur apd se maligna cogitacō vs
q̄ quo illum tolero. Cōsentiē me ei
ꝯprobor: si eum nō corripio Cōsē
tiens aūt in eū: deū offendo Corri
piam ergo. ne deum offendam nil
pro mea: sed pro dei iniuria vlciscen
do totū facio. imo sic illum sibi re
stituam. Proximum enim corripe
re et eum castigare: hoc non ē prox
imo nocere: sed prodesse velle Sic
sepe apud se loquitur maligna co
gitacio. Excecauit enim eum mali
cia sua hec Hugo. hec enim mali
cia habet currum suum sicut docet
Bern. sup canti. q̄tuor rotis consi
stentem. q̄ sunt seuicia: ipacia: au
datia: et ipudentia Valde enim ve
lox est currus iste ad effundendū
sanguinē qui nec inocentia sistit.
nec pacia retardat: nec timore s̄
uatur: nec pudo ē ihibetur. Trahi
tur aūt a duobus equis ad omnē
pniciem: q̄ sunt terrena potentia:
et seculi pompa Porro p̄sidēt hijs
duobus equis aurige duo: videlicet

tumor et liuor Tumor quidem pom
pam: liuor potentiā regit et suum as
censorem ducunt ad infernum vñ
Eccl. 2. Corda filiorum hominum
implentur malitia et contemptu i
vita sua: et post hec ad inferos de
ducentur Tertio malicia est i au
torem proprium reflexiua vñ Se
neca epist. 82. s̄m ꝯmunes libros
ostendit: q̄ venenum malicie pe
ius est: q̄ venenum serpentis: quia
licet venenum serpentis mortiferum
sit: alteri tñ serpenti non nocet Sz
venenum malicie primo et princi
paliter nocet habēti Vñ dicit sic.
Malicia ipsam maximam partem
veneni sui bibit Illud venenū qd
serpentes in alienam perniciem p
ferunt sine sua continent. non est
huic simile hoc habentibus pessi
mum vnde Greg. 12. mora. Mēs
praua sp in laboribus est: quia aut
molitur mala que inferat vel me
tuit ne sibi ab alijs inferatur et q̄c
quid contr̄ proximum excogitat.
hoc contr̄ se a proximis formidat
hec Greg. Ideo signanter Jēmie.
secdo dr Arguet te malicia tua. Et
Jēmie. 4. Laua a malicia cor tuum
ihrl'm. vt salua fias.

Lcō cētesima octuagesiā prima

Negantes enim nosse te im
pij per fortitudinem bra
chij tui flagellati sunt no
lūs aquis: et grandinibus et plu
uijs persecutionem passi sunt et p
ignē ꝯsūpti Quod enim mirabile
in aqua erat. que omnia exting
uit plus ignis valebat Videx ete
nim ē orbis iustorum Postq̄ spūs
scūs declarauit quō diuersimode fla
gellati fuerūt egiptij et hebrei per

testias ⁊ animalia q̄ egiptij ad ex-
terminacionem hebrei vero ad ca-
stigacionem. In hac parte conse-
quenter ostendit quomodo diu-
simode flagellati fuerunt egiptij.
⁊ filij israhel per oppositum conso-
lati ⁊ hoc p̄ res insensatas ⁊ elem̄-
ta Et circa hoc duo facit. Nam pri-
mo agit de egiptiorum terribili fla-
gellacione Secundo de hebreorum
admirabili consolacione. secūda
pars ibi. Pro quibus angelorum
Circa primum quinq̄ facit Prīo
asseruit illius flagellacionis cau-
sam principalem. Secundo causā
instrumentalem Tercio eiusdem
instrumenti actiuitatem superna-
turalem Quarto eiusdem actiuita-
tis congruitatem. Quinto asserit
instrumental' actiuitatis tempora-
lem diuersitatem. secunda pars
ibi Nouis aquis ⁊ grandinibus.
Tercia pars ibi. quod enī mira-
bile. Quarta ibi. vindex enī. Quīta
ibi. quodā enim. ¶ Circa primū
dicit Negantes enim ⁊c̄. Vbi tā-
git causā principalem istiꝰ flagel-
lacōnis ⁊ est culpa ignorācie Ne-
gantes enim te nosse impij. exo.
5. dirit Pharao. nescio dn̄m. et is-
rahel non dimittam. Scd̄o tangit
penā. p̄ fortitudinem brachij tui
flagellati sūt ut qui nolūt deum
noscere in pace saltem confiteant'
eum in tribulacōne sicut Pharao
fecit Exodi 9. Justus dn̄s ego au-
tē ⁊ populꝰ meus impiꝰ. Vn̄ Gre-
gorius Oculos q̄s culpa claudit
pena aperit. Causam aūt instrumē-
talem flagellacōes egiptiorū exp̄-
mit consequenter cum dicit. Nouis
aquis ⁊ grandinibus ⁊ pluuijs p̄-
secutionem passi sunt ⁊ per ignem
consumpti. De ista flagellacōne
nāratur Exodi nono. Quia septi-
ma plaga qua dominus percus-
sit egiptum fuit talis. Dominus
pluit de celo grandinem maxi-
mam commixtam igni cum fulgu-
re ⁊ tonitruo ⁊ occidit homines ⁊
iumenta quotquot in agro repie-
bantur Illi autē egipcij qui domi-
nū timuerunt se ⁊ iumenta sua t̄ce-
perūt infra domos. quia fuerūt p̄-
monitia Moyse. quo tempe cade-
ret grando ⁊ illi nichil mali pacie-
bantur. Sed illi reprobi qui cōmi-
nacōes dei nō timuerūt. sed cū iu-
mentis i agro repetti sunt genera-
liter interierunt Tantum in terra
yessen Vbi habitabant filij isra-
hel nō cecidit grando talis. Fuit g̃
mirabile ⁊ contra naturam. q̄ im-
pressiones simul fiebant. fulgura
⁊ grando. pluuie ⁊ tonitrua. et q̄
ignis descendens cum grandine
non liquefecit grandinem. nec
aqua ignem Sed ignis mansit in
sua caliditate ad comburendum.
⁊ aqua in sua congelata frigidita-
te ad conterendum. De ista ergo
mirabili plaga dicit sic. Nouis a-
quis ⁊ grandinibꝰ ⁊ pluuijs p̄se-
cutionem passi sunt. Iste non des-
cenderunt sicut nylus qui pro tē-
pore excrescens terram ierigare cō-
sueuit. Et ideo fuit eis ista plaga
mirabilis. Sed multo magis fuit
mirabile. q̄ duo contraria fuerūt
iuxta seinuicem approximata. et
q̄ neutrum eorum egit in aliud. ⁊
hoc est quod subdit Quod enim
mirabile erat in aq̄ que oīa ardē-
cia extinguit plꝰ ignis valebat

322

Quarto assignat huius miraculi congruitatez q dicit. vinder enim est orbis iustorū ⁊ ignis q aquā q ōmis creatura experit se invidi ctam impiorum propter informa cionem iustorum Circa istā dau fulaz. vinder enim est orbis iusto rum Notandum qp de triplici vin dicta legimus in scriptura vna no bis indicitur: sicut per nos exercen da Alia nobis interdicitur: tam qp precauenda. Et tercia nobis pre dicitur sicut preuidenda Prima ē vindicta penitentie tēporalis. sc̄a est vindicta maluolentie mūdi alis. tertia est vindicta diuine sē tentie generalis. Prima ergo vin dicta est vltio penitentie tempora lis: quam quilibet debet accipere de seipso Si puer deberet verberari mal let ab amico verberari qp ab hoste q quilibet nostrum meretur pro peccato verberari qz seruus scien s voluntatem dñi sui q non faciēs vapulabit plagis multis Luc. xii. Ergo oportet qp vapulem⁹ hic: ⁊ in purgatorio vel in inferno. Si in purgatorio vel in inferno hoc fiet per ministerium demonum sēm multos. Si vero in presenti hoc fiet ab amico: qz vnusquisq maxime est amicus sibi ipsi. sic dr. 9. ethi co. Dec ergo penitētia est ꝑ a nob exercenda Sed quomodo legim⁹ in scripturā veteris testamēti qp pa tres ātiqui in suis penitēcijs q̄tuor faciebāt. caput radebant. barbā precadebant. saccum induebant. q in cinere sedebant sicut inuitue in glō. psa. xxxvi. Vocabit dñs deus exercituum in die illa ad fletum q ad planctum q ad caluicium ac. Sic moraliter conuenienter nos facere penitentes vt primo caput tondeamus ⁊ mentem que est ca put anime exquisita diffusiōe de nudem⁹ cogitātes omnes annos nostros in amaritudie anime no stre psa. 38. Secō barbam radamus per nouaculam munde con fessionis. Tercō saccum induam⁹ per austeritatez satisfactionis Jo ne. 3. Rex ninue reiecit vestimen ta sua a se q indutus est sacco. Qr̄to in cinere sedeamus per memori am mortificationis corporis nostri quod in cinerez resoluetur Sapi entie. 2. Extinctus cinis erit corp⁹ nostrum Iste cinis impedict ne ver mis infernalis nidificet in mente nostra Iste cinis: sicut cinis in mi neriis conseruat ignem per annuz ita seruabit caritatem per totuz tē pus vite nostre. Refert valerius li. 7. c. 6. de quadā insolentia cuius dā principis rōnis: qui Gayus ma rinus dicebatur Iste post multos triumphos obtentos semper de cā taro potare solebat. Est autem cā tarus quoddā genus vasis cum duabus ansis Requisitus q̄re hoc faceret rñdit: qz liber pater post in ditū triumphum quē de asia obti nuerat semper de isto genere vasis bibit quod ille Gayus imitari de creuit vt inter ipsum haustum vi nivictorias suas. dei suivictorie cō parēt. Quod ille princeps insolē ter fecisse legitur: nos ex deuocio ne facere conuenit. Cristus vocat penitentiam calicem suum q specia liter martirium Matth. xx. Pote stis bibere calicem quez ego bibi turus? sūs Istū calicē debem⁹ bibere

in memoriam victoriarum quam cristus tulit de inimicis nostris. et sic nobis delectabile videbitur penitere. De ista vindicta loquitur beatus Augustinus de vera et falsa religione c. 8. Et habetur in Canone 36. c. primo Vbi dicitur. Item penitencia est quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet commisisse et infra Continue dolendum est de peccato quod declarat ipsa deuotionis virtus Penitere enim est ipsam penitenciam tenere vt semper peniteat in se vlciscendo. quod commisit in peccando. Et istud allegat magister sententiarum libro primo distinctione decima quarta de ista eadem vindicta loquitur Apostolus secunda ad Corinthios. septimo secundum deum tristari operatur vindictam. Secunda vindicta de qua est intencio in scriptura est vindicta maliuolencie mundialis quando homo passus iniuriam nichil potest remittere proximo nec vlcionem deo committere. sed ipse omnino vult semetipsum vindicare Et istud est iustum secundum iura tam humana quam diuina. et racio est quia nullus est bonus iudex durante offensa Similiter nullus potest esse iudex suiipsius Vnde Tullius in oracione pro viatore Nemo fere est qui sui periculi iudex qui non sibi se equiorem quam reo prebeat. Hic xpus iacobum et iohannem increpauit dure satis Luce nono quando ignem de celo petiuisse volebant in vlcionem iniurie. quia samaritani xpm recipere nolebant in quo datur nobis intelligi: quod non semper in eos qui peccant exercenda est vindicta sicut notatur 23. q. 8. quod cristus. Racio autem quare in iniuria nemo bene iudicat patet per cristum quando nubes interponuntur inter solem et oculum nostrum. ex motu siue tremore causato in nube media apparet nobis sol tremere. dicunt simplices solem trepidare. et causa huius decepcionis est tremor in medio. per quod visus fit. Isto modo moraliter quando homo considerat iniuriam sibi illatam durante offensa siue rancore et insensualiter considerat iusticiam suam per medium nebulosum. tunc necessario errat in iudicando. Hec ergo vindicta est nobis interdicta sub pena grauissima videlicet quod si non remiserimus proximo: remissionem non consequamur Vnde Math. 18. Serue nequam omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me Sic pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Vnde remittere iniuriam et non penitere vindictam magnum genus elemosine est. De quo dicit Cesarius ammonicione secunda Qui captiuos redimere et pauperes pascere et vestire non preualet. contra nullum hominem odium in corde reseruat. et inimicis suis non solum malum pro malo non reddat sed etiam diligat et pro eis orare non desinat certus de promissione et mia domini ut libera conscia ante tribunal dei dicere poterit. Da domine quod dedi. dimitte quia dimisi hec ille. Quam perfecte autem cristus iniuriam sibi factam dimisit notat Bernardus super Cantica sermo. 89. Tam liberaliter inquit dominus dimittit iniuriam ut illam

346

nec damnet vlciscendo: nec confundat improperando: nec mīnꝰ diligat imputando. Ponderā illa tria quia pauci sunt etiam qui vindictam remittunt: qui duo residua habere possunt. Propt̄ hoc signāter dicitur Eccī. 18. Qui vindictam vult a deo inueniet vindictam. a peccata illius suans suabit Et infra Homo homī suat iram a a deo querit medelam in hominē similē sibi non facit miam a pro peccatis suis deprecabitur Tercia est vindicta iudicialis. que nobis predicitur sicut continue pūdenda vñ Greg. ome. 39. Pñtis tpis ita agēda est leticia. vt nūq̄ amaritudo sequentis iudicij recedat a memoria Et Hugo li. suo de aīa li. i. Quis putas memor erit. que tristitia: cui sepabuntur impij a consortiō sōrum a a visione dei. a traditi sunt in potestate demonum a ibunt cū ipsis in ignem eternum. ibiq̄ sēp erunt sine fine in luctu a gemitu. vbi erit stridor dentiū intolerabilis fetor inēpabilis timor horribilis. mors corporis a aie sine spe vnie a miseri cordie vbi nec q̄ torq̄t nec qui torquetur. nec qui corrūpitur. aliquando moritur sed sic morientur vt semp viuant a sic viuēt vt semp morianť. Hec ille. pū. 6. Zelus a ira viri non pcet in die vindicte nec acquiescet cuiusq̄ pcibus nec suscipiet pro redemptione dona plūma Et tunc erit vñ dep̄ orbis in stoream aē.

Lō cētesima octua gesiā secūda

Quodam enim tpe māsuetabatur ignis ne cōburerentur que ad impios missa erant animalia. illa videlicet que de agris missa erant ad impios domi existētes. Sed vt ipsi videntes sa erant alia. ꝙ nec ipsi videntes scirent. qm̄ dei iudicio patiebantur persecutionem. Et quodā tpe supra virtutem ignis in aqua ardebat vt inquam terre nationez exterminaret. Declarata miseabili flagellatione egiptiorum p ignem a grandinem. In ista parte agit de mirabili variacione ipsorum flagellorum Ignis autem nō vniformiter sed multum diffomiter iuxta diuinam voluntatem se habuit in agendo malorum afflictionem Nam quodam tpe videbatur suam naturā cōburendi a ledendi continē: etiam a rebus q̄ defacili cōbustibiles videbantur a exuterūt. ham iumenta a homines repertos in agro combussit. Jumentis vero domi detentis pepcit sicut dr Exodi. 9. vt homines q̄ b9 ignis pcpit possent videre. q illi iuste patiebantur qui i agris remanserunt contra monitionez domini cum animalibus Alio vero tempe circa inustoruz afflictiōez ignis supra virtutez suam ardebat in aqua. i locis humidis Sodome a Gomōre: vbi humido nō obstāte ignis oia consūpsit Geñ. 19. Vt imq̄ terre nationem exterminaret Sic ergo diuersis temporibus diuersimode egit ignis vt manifestum esset omnibus q̄ nō esset operacio nature: ꝙ vindicta diuine iustitie Dicit ergo sic q̄dam vero tempore mansuetabat ignis. i. māsuete videbat i pcēdo: ne cōburerentur que ad impios missa erant animalia. illa videlicet que de agris missa erant ad impios domi existētes. Sed vt ipsi videntes

id est percipientes scirent quō
niam dei iudicio paciebantur
persecutionem. Et quodam tem
pore in subuersiōe viz Sodome qn̄
dn̄s pluit ignem ⁊ sulphur de ce
lo in aqua supra virtutem ignis
exar. ⁊c̄ vt expositum ē. Posset ta
men prima ꝑticula de mānsuetudi
ne ignis exponi ⁊ verificari mlto e
uidentius de tribus pueris missis
in caminū ignis Anania Azaria ⁊
Mizahele Dasi. 3. vbi ita mirabili
ter se hūit ꝙ ipōs positos in forna
ce nō lesit tn̄ illos qui circumsta
bant ⁊ q̄ eos in fornacē mittebant
oflagrauit Et vocant̄ isti pueri ani
malia ad īpios missa ꝓpt̄ eoꝝ sim
plicitatem ⁊ captiuitatem ī qua te
nebantur ⁊ hec frā sunt vt babilo
nij videntes scirent qm̄ ipsimet di
iudicō paciebant̄ ꝑsecutionez ab
igne: ꝓpter ydolatriam suā Secū
da vero pars lectionis exponi po
test de plaga septīa egiptiorum
viz d̄ igne mixto cum grandine
de qua supra dictum est videlicz
de submersione sodomorū. ⁊ ī hō
solum stat sentencia ꝙ ignis va
rio modo se habuit. aliquando ꝑ
cendo. aliquando agendo mīabili
ter ⁊ contra naturā vt dei obedirz
volūtati. Circa illā clausulā. In aq̄
sup̄ naturā ignis exardebat. no
tandum ꝙ moralit̄ ignis in aqua
est spiritus sanctus in muliere sā
cta Ignis namq̄ spūs est Actuū
primo Tamq̄ ignis sedit sup̄ sin
gulos eorū spūs sanctus Mulier
naturaliter est sexus fragilis ⁊ iō
ceteris paribus amplius comendā
da quando virtuose se gerit ꝓu.
31. Mulierem fortem quis inueni

⁊ ꝓcul ⁊ de vltīs finib9 ꝑciuz illi
us. Est enim inuenire ī bona muli
ere iuxta numeꝝ senariū qui ꝑfec
tissi9 est. sex ꝑrogatiuas cōmēdabi
les ⁊ amabiles. nā in ipsa reꝑiūt̄
sine dubio ꝓmptitudo dementie
magnitudo inocencie. certitudo cō
fidencie. gratitudo beniuolencie.
sollicitudo diligencie. ⁊ beatitudo
complacencie. In cui9 figura dixit
Lya Geū. 30. Mecū erit maritus
meus eo ꝙ ego genueriz ei sex fi
lios. Hinc me diligit omnis ratio
nalis creatura dicit gn̄aliter muli
erum eo ꝙ in me repeiet sex habi
tus virtuosos predictos Et iō me
rito nomine aquē poteit designa
ri. In aqua enim sex proprietates
habentur. Est enim in aqua liqui
ditas saporosa. luciditas radiosa
fecunditas fructuosa. sinceritas
speciosa. Soliditas seriosa. et fe
licitas ministeriosa. ¶ Primo er
go in aqua patet liquiditas sapo
rosa quia quantumcumq̄ fuerit
congelata faciliter liquescit. et de
signat promptitudinem demen
tie ⁊ pietatis que inest naturalit̄
mulieri. nam ipsa est solacium p̄
mum humane imbecillitatis. ipa
est nutrimentum humane quan
titatis. ipsa enim est medicamēt
omnis infirmitatis. ipsa est sup
plementum cuiuscumq̄ egesta
tis Ecclesiastici t̄cesiō sexto. Vbi
non est mulier ingemiscit egens
In signum autem ꝙ in muliere
est omnis dementia naturaliter
Filius dei corpus humane redem
tionis totaliter a muliere decreuit
accipere. Quia ecclesiastici deciō
Non est creata iracundia nacioni

341

mulierum Iste sexus in quo latet
omnis mali remediuz cōuenient
figuratur per aquam piscine pro
batice per quaz sanus fiebat: qui
cūqz prius in eam descendebat p9
motionem aque: a q̄cumqz detine
batur infirmitate Job. 4. Scdo in
aqua ē luciditas radiosa pu. 24.
In aquis resplendent vultus pro
spicientium Sicut autez in creatu
ris nichil est nobili9 nec amabili
us ipsa luce Ita nichil repitur gra
ciosius ipsa gratitudine a ido luciditas radiosa: que in aquarum spe
cie continetur gratitudinē immor
lis affectionis a beniuolentie rep
sentat que in bonis mulieribus sē
per viget. q̄q̄ enim cristus quos
dam dum hic viuerēt viros gra
tos inueniret numq̄ tamen tam
constantem gratitudinem in Pe
tro vel Jacobo vel Johāne reppe
rit: q̄ntam ī mulieribus sibi deuo
tis inuenit Hee sunt que eum per
patrias predicantem sequeban
tur ministrantes ei de facultatibus
suis Luce. 8. a Marci. 14. Hee sunt
que eum in cruce pendentem fugiē
tibus discipulis comitabantur.
Math. 27. Hee sunt que mortuo
corpori sepulto vnguenta aroma
tica pauerunt Hee sūt: que nec te
nebrose noctis caligine: nec mili
tum armatorum fuiosa seuicia de
terrebantur: vt crist9 de eis dicat
illud Boecij: Has autem nullus
potuit prouincere terror ne nostrz
comites prosequentur iter Et ideo
pro viris omnibus cristus huic
sexui primū sue resurrectionis nū
ciauit triumphum. sciens quia su
per omnem gratiam est grā muli
eris Eccl. 26. Gratia super gratiaz
in muliere sancta a puderata Iste
sunt aque que super celos esse di
cuntur: qz mulieres super aposto
los dilexerūt In ps. Aque que su
per celos sunt laudent nomen do
mini Haz gratitudo non solum
in fidelibz elucet mulieribz ꝫ etiam
in gētilibz satis claret Que gratio
sior eē poterit a magis pudica pe
nolpe: q̄ vlixis absentiā. 20. annis
exps cuuislibet virilis amoris alte
ri9 exspectauit. Que q̄ntis afflictio
nib9 angebantur: explicat ipa sa
tis in epistola sua dicens. Hanc
tua penolpe tibi lento mittit vlixe
Nil michi rescribas attamen ipa
veni Que gratitudine flagrancior
esse potuit porcia filia cathonis a
vxore bruti que viro interfecto vi
uere noluit. Sz arma quibus int
imeret se: statim postulauit famu
lis autem arma negantibus: pru
nas ardentes transglutiuit. De q̄
sic scribit Marcialis epyg. lib. 4.
Cōuigis audisset fatum cū porcia
bruti. Et sbtracta sibi q̄rēt arma
dolor Nondū satis ait mortē non
posse negai Crediderā fatis h° edo
cuisse patrē Dixit a ardētes auido
bibit orē fauillas Dū nūc a ferrū
turba molesta negat. Que gratiosi
or esse potuit arria psei cōiuge: q̄
sil se interfecerunt. Illa tn̄ pri9 se
metipsam gladio mariti pcussit.
De qua idem Marcial coqu9 li. 2.
scribit Casta suū gladiū cū trahēt
arria pco Quē de visceribz traxerat
ipa suis Si q̄ fides vuln9 qd feci: nō
dolz inq̄t Sz qd tu facies h° m̄ pro
te dolet. Que dydone gratior esse
potuit. De qua Iheronimus cōtra

Joiuianū libro ꝓtio a Virgilius lib° qrto Eneidos dido soror pigmaleonis cum cartaginem condidisset a ab hyarba rege libie in coniugium peteretur nupcias distulit cautelose a tandem concita ciuitate pyramū quēda; in meōiam mariti sui construxit a semet ipsam proiecit in medio a ardere magis ꝙ nubere maluit. Quid de Lucrecia a sabinis Julia filia cesaris sulpicia lentuli: almene: a de aliis infinitis dici posset. Tercio in aqua est fecunditas fructuosa. Sine enim humore aqueo nichil viresc̄it: nichil crescit: vel floresc̄it vel fructesc̄t. Juxta illud ps̄. Erit tamq̄ lignū quod plantatur est secus decursus aquarū q. f. suum dabit fructū tpe suo. Hec autē aque fecūditas designat terciā mulieris nobilitatem que ē sollicitudo diligencie. Mulier enim in ēgendo familiam circumspecta in operibus artificōsa. sic se habet in domo ꝙ ois domus est sine ordine. que mulieris caret regimine. Et ideo vir a mulier nō solum causa prolis coniunguntr: sed etiā propter administracionem yconomicam que sine muliere cōplei non potest sicut dicit Aristotiles. In cuius figurā dictum est Gen̄. 2. c. Faciamus ei adiutoriū simile sibi. De mulierum diligēcia dicitur pū. 12. Mulier diligens corona est viro suo. a 14. eiusdē Mulier sa. e. d. s. a Eccl̄. 26. Gracia mulieris delectabit virū suū. Quarto sinceritas ē in aqua speciosa. Aqua enim puā ē. a quecūq; feda purificat a emūdat. quod designat mūdicie innocentie que in ea ī bona mulierē. Per aquā em̄ originalem innocencie restituimur p aquā a mundali baptismo emundamur. Ad Eph̄. 4. Viri diligite vxores vestras sicut xp̄s ecclesiā. mundans eā lauacro aque. Quito ē ī aqua soliditas speciosa. Nā in ea septurā sacram terra que ē solidissima fundatur super aquas ī ps̄. domini ē fra ꝙ pleitudo ei⁹ ac̄. a sup mare fūdauit eā; a fundauit terrā super aquas a designat certitudinem cōfidentie quā hō potest habere de boni muliere. que infirmū hominē, & nō statur pauperem nō aspnatur deliris a semibus famulatur. Cor. 1. Sāficat⁹ ēv ifidelis p mulierē fidelē. Sic ḡ tota virorū boitas a stabilitas sup mulierū bonarū gratiosa solidit̄ate fundatur. Mulier namq; formata ē de osse solidissimo. Vir autē de terra arida a in pulueren facilit̄er redigenda. In cuius figura archā cū toto genere hūano aqua supportauit Gen̄. 7. in qua octo anime salue facte sūt p aquā. Pet. 3. Sexto ī aqua ē felicitas mīsterioſa. Deus em̄ sacramentorum mīsteria in aq̄tum substancia condidit sicut superius tactum fuit a designat tranquillitudinem contemplatiue quam vir ex sancta muliere sortitur. ꝙa Eccl̄. 6. Mulieris bone beatus vir. Et eiusdem vicesimo quinto. Beatus vir qui habitat cum muliere sensata. Sic ergo ignis in aqua est spiritus sanctus ī muliē sancta.

3.28

Lectio 183.

Qui quib⁹ angelorū esca tuam tuistī ꝓphe tuū a patū panē pstitisti ille sū labo

omne delectamentum in se habē-
tem ⁊ omnis saporis suauitatem.
substātiam enī tuam ⁊ dulcedinē
tuā quā in filios habes ostendisti:
⁊ deseruiens vniuscuiusq; volūta-
ti: ad qd̄ quilibet volebat: conūte-
bat. ¶ Quia p̄ncipalis auctoris i-
tentio est mirabilem gubernacō-
nem dei retexere: qua populū suū
gratiose rexit in deserto ⁊ populū
egipti mirabilit̄ afflixit in egipto
Et in ista p̄te immediate p̄cedēte
narrauit quō afflicti fuerūt terri-
bilit̄ p grādines admixtas igni:
descendētes de aere. In p̄te ista de-
clarat p oppositū: quō deus ꝓpl̄z
suum sustētauit mirifice p cibum
quēdam generatū in aere. Et con-
sistit hec ātithesis in isto: q̄ sicut
egipcij affligebātur p corpora de-
scendētia de aere: ita filij israhel cō-
fortebātur p cibos eis de aere mis-
sos scz mānavt sic fiat compatio
int̄ egipcioꝝ supplicia. ⁊ hebreis
collata beneficia: q̄ fuerūt p aerē
vtrisq; collata. Nā primo agens
de māne beneficio declarauit qua-
lit̄ dulcis fuit in sapore. Secūdo q̄-
lis fuit fortitudinis in vigore Secū-
da ps. ibi. Qd̄ enī ab igne nō po-
terat. ¶ Circa primū duo facit.
Nam p̄mo ostendit quale fuerit
supnaturale delectamētum illius
beneficij. Secūdo ostēdit q̄le fuit i-
naturale tormētū egipciaci. Secū-
da ps ibi. Nix āt ⁊ glacies. ¶ Cir-
ca primū duo facit. Nā primo ex-
plicat huiꝰ cibi p̄eminētiam. Se-
cūdo assignat tanti doni cōgruen-
tiaz. Secūda ps ibi. Sb̄am eī tuā
De primo dicit sic. p quibꝰ. s. grā-
dine: pluuia ⁊ igne missis de celo
ad vltionem cōtra mālos. Ange-
loꝝ esca nutriuisti populum tuuz
. Et dicit de isto cibo q̄nq; viz Quo-
rū ministerio dabat̄: q̄ p āgelos
In p̄s. Panē angeloꝝ manduca-
uit homo. Secundo p quo dabat̄
scz p cōmodo: q̄ ad refectionē nu-
triuisti populum tuuz. Tercio vñ
mittebat̄ ⁊ de quo loco: q̄ panē
angeloꝝ de celo aereo. Q̄rto qua-
liter eis dabatur ⁊ quō: q̄ p̄stitis-
ti illis sine labore. Q̄nto q̄ alebat
mirabili delcāmento. Omne inq̄t
decāmentum in se habētem ⁊ om-
nis saporis suauitatem. i. perfecti ⁊
dulcis saporis Exo. 16 Gustus eiꝰ
q̄si simile cum melle. Alijs visum
est: q̄ vnicuiq; sapiebat sicut vo-
lebat ⁊ in diuīsis p̄sonis ⁊ in eadē
p̄sona diuīsis tēporibꝰ diuīsos sa-
pores habebat. Vñ Augustinꝰ. 2
Retr̄ctacōnū. c. 2. Qd̄ de māna di-
xi ad inquisitiones Januarij. li. 1.
Quia vnicuiq; s̄m ꝓpriam volūta-
tem sapiebat: nō michi occurrit
vñ possit p̄bari: nisi ex libro Sap̄
quē iudei nō recipiūt in auctorita-
tem canonicā. qd̄ tamē fidelibus
potuit euenire: nō illis adūsus do-
minū murmurantibꝰ qui p̄fecto
alias escas nō d̄siderarent: si hec
eis saperent sicut vellēt. De secūdo
viz ɔgruētia bn̄ficij fuit ista vt de-
us essencialē suauitatē cōmunica-
ret figuraliter creature. Sicut enī
alimētum vnicuiq; sapiebat s̄m
ꝓpriam voluntatem. Ita deus om-
nibꝰ sibi seruiētibꝰ tantū retribu-
et de dulcedine quātum meruerūt
p gratiā ⁊ liberū arbitriū volūta-
tis. Vñ subdit. Sb̄stantiam eniz
tuam ⁊ dulcedinē tuam quam in
filios habes

filios habes: et quaz filijs parasti
a paratam habes: ostendisti a de-
seruiens voluntati
ſi de bonis subtebatur ad quod q
libet volebat: nō natura ꝓpria: ſ
operatione diuina. Mal vo mur
muratūb⁹ tale delectamentum nō
ꝑstitit: imo vertebatur eis in tedi-
um ſūi. ii. Oculi nostri nichil ali
ud respiciebāt nisi māna. ¶ Sed
cōtra illud videt eē dubiū. Nam
Exo. 16. dicit q ꝑ sapor māne simil
erat similagini oleo conspersо. g
nulli sapiebat sicut volebat idif
ferenter: modo vnū: modo aliud. I
tem si vnicuiq bono sapuisset sic
volebat: null⁹ eoz habuisset cāz
murmuris: vel desideriū alteri⁹ ci
bi ¶ Ad istud respondēt exposito-
res sic: q in dei in deserto vescētes
isto cibo: vel cogitabāt cum deside-
rio de alio genere cibi ꝑ tūc: vel no
cogitabāt. si cogitabāt a desidera-
bant aliud genus cibi: statiz mā
na in eis talē causauit saporē mi-
rabilem: tam in bonis q in malis
Si nō habebāt actuale desideriū
alicuius alteri⁹ cibi: tūc nō causa-
bit in comedentibus nisi naturale;
saporem. sicut similia oleo ꝑspersa
Quātum vero ad causā murmuā-
tionis dicūt communiter: q fastidiū
nō habebāt ex sapore māne: sed
potiꝰ ex colore. Vñ signāter dixe
rūt ſūi. ii. Anima nra arida est
michi aliud respiciūt oculi nri: ni
si māna. ¶ Circa illam clausulaz
Angeloz esca nutriuisti popului
tuū Notandum: q ꝑ māna in sa-
cra scriptura figuāt signanter eu
caristie sacramentum. sicut enī filij
israel trāseuntes ꝑ desertum ꝺ-
fis terrā eis a dño ꝓmissam coti
refocillabant alimēto: ita nos ꝑ
mundū ad cēlum ꝑ gentes cor-
pis a sanguis xpi cotidiano vi-
atico recreantur. Vocatur autem
merito panis angeloz: tam ꝓpter
cōficientis eucaristiam: q ꝓpter ves
centes. Conficiunt autē hoc sacra
mentum solummodo sacerdotes. si
cut patet dis. 94. Ecce ego. Sacer-
dotes vero in sacra scriptura ab angе-
li nominantur ad Corinth. ii Mu
lier debet habere velamen ꝓpter ā
gelos id ē ꝓpter reuerentiam sa-
cerdotum qui nuncij dei sunt Mala.
2. Labia sacerdotis custodiūt sci
entiam a lege requirāt ex ore ei⁹
quia angelus dñi exercituū est.
Ratio autē huius denominatōis
metaphorice est: quia sacerdotē
decet angelum in vndecī cōditōi
bus imitari que in istis vertibus
otinētur. Pascit a hortatur: ducit
vehit: excitat: arcet. Orat: cōgau
det: punit: laudat sine fumptu.
Prima g operatio angeli era nos
sm ordinem vertuum est pascere
Cuius exēplum habem⁹. 2. Re. 19.
vbi legim⁹: q angel⁹ detulit pa
nem a aquā ad heliā dormentē a
famelicum inde pauit. Surge in
quit a comede. grādis em tibi re
stat via. Isto mō moāliter ꝓpriuz
officiū sacerdotis est pascere ꝓpriz
verbo: exemplo a subsidio tempo-
rali si possit. Vñ signāter dictum
est Petro ter Pasce: pasce: pasce.
Joh. 21. Bis āt ei dictum est Pas
ce agnos meos a semel pasce oues
meas ad inuendā doctrinā neces-
sariā inuemb⁹ a semb⁹. Nā sim
plex admonitio sufficit sembus.

q.i.

Jutembus ē vo ōpus est taz vre
bis q̄ verbibus: vt debite doceā
tur Aliter tñ dr aliud exposuisse q̄
dam nouicius arguens: q̄ iuue
nes fratres detrerent refici bis. a se
mbus conuenit ieiunare. a iō pie
dixit xp̄us prelato: bis pasce ag
nos meos. a semel pasce oues me
os Secūda operacio quā angelū
circa nos legimus exercere est ex
hortari Cui⁹ exemplum habemus
Matth. 2. Angelus dñi apparu
it in somnis Joseph dicens. Sur
ge a accipe puerū a matrem eius
a fuge in egiptum aē. Hanc opera
cionez imitatur sacerdos: sana cō
scientia priuatim suggerendo. Ter
cō tenet ducere per bonam a aptā
cōuersacionem exemplū Raphae
lis Thobie. 4. Ego inquit āgelus
ducam eum ad te Et sicut victoria
exercitus ē gloria bñi ducis. Ita
sanctitas populi attribuit̄ p meri
to sacerdoti Unde Crisos. de digni
tate sacerdotali li. 3. bene agēti po
pulo vnusquisq̄ pro mento suo ē
munerabitur. sacerdos autem pro
bonis oīm. habebit enim p ppls
bonis aureolā: p acquisicione a
liorū aureolaz Dec Cris. Et ideo fz
eundem sup Matth. in ip. ome. 3i.
Sacerdos ē i pplo: sic radix ē in ar
bore. a sic stomach⁹ in corpore. Que
admodū in̄qt cū videris arborem
palleniab⁹ foliis marcidā: intelli
gis q̄ aliq̄ culpam circa radicem
hz Ita cū videris pplm indisciplina
tum a irreligiosuz: sine dubio og
nosce: q̄ sacerdotiuz eius non est
sanum Dec Crisosti. Sed scdz pli
mū a ysido. 2. ethi. ca. 3. Salaman
dra est serpens quidam cuius ine
nena maxima vis est. hic si tñ
co vel radice arboris repserit: om
nia poma eius inficit: a intoxicat
omnes ramos Reuera isto modo
dyabolus: qui more salamandre
semper vuit in igne: radices eccle
sie. sacerdotes sic intoxicat a infi
cit hijs diebus: q̄ omnes fami
ecclesie ex eis peccatis venenum as
sumunt Unde dicit Crisostim⁹
q̄ sacerdos est in grege: sicut sto
machus in corpore. quemadmo
duz inquit medicus ē quando pri
mo ingreditur ad infirmum. sta
tim de stomacho eius interrogat.
a eum componere festinat: quia si
stomachus sanus fuerit: totū cor
pus validum est. Si autem dissi
patus fuerit. totum corpus infir
mum est Ita si sacerdotiuz integz
fuerit. tota floret ecclesia Si autez
corruptum fuerit tota fides marci
da est. Et sicut stomachus accipi
ens cibum coquit in seipso. a per
totum corpus dispergit. Sic sacer
dotes accipiunt scientiam sermo
nis p scripturas ex deo. a excoquē
tes eam in se tractantes a medi
antes apud se. vniuerso populo
subministrant Et ita sicut i corpo
re si mēbrū aliqđ infirmū fuerit. nō
oio languet a stomachus Si añt
stomachus languet: oia mēbra i
ueniunt infirma Sic si aliqs pecta
uerit xp̄ianorum. non omnino pec
cant a sacerdotes. Si autem sacer
dotes fuerint in peccato totus po
pulus conuertitur ad peccandum
Et dr ysido. de sum. bo. ca. 36. Sacer
dotes p ītatē ppl'oz dānant si
ecs a ignorātes si eruditi a peccan
tes non arguant dicente dño ad

phetam. Speculatorem dedi te domui israel si non fueris loquutus vt custodiat se a via sua mala Ille in iniquitate sua morietur. sanguinem vero eius de manu tua requiram. ¶ Quartus actus angeli fm predictos versus est vehere a transportare. Defert em bonj angeli animas morientium in celum Luce. 16. Factum est autem vt moreretur mendicus a portaē tur ab angelis in sinum abrahe Sic sacerdotes de terrenis desideriis ad amorem celestiū transferūt penitētes: quādo eis cōfitendo: peccatis pristinis moriūtur pma Petri. 2. Peccatis mortui: iustitie viuam9. ¶ Quintus actus angeli est excitare Actuū. 12. Angelus domini astitit. a lumē refulsit in habitaculo carceris percussoq latere Petri excitauit eū dicēs Surge velociter. Petrus in carcere dormiēs a peccatoribus ireticis mala consuetudine iacet inter duos milites: vinctus catenis duabus a duo custodes añ ostiū custodiūt carcerem duo milites sūt mors a dyabol9 Mors insidiat corpori: dyabol9 aime. Due catene amor de dādi a pudor reuelandi. Duo custodes ne homo p cōfessiōis ostiū exeat presumptio veniē a cōfidentia vite prolixe. Hunc debet astare sacerdos a angel9 a eum corripiēdo excitare: pauere: nō palpare. ¶ Septimus actus angeli est arcere demonum potestates: sicut fecit raphael de asmodeo q fumo cauerat septem viros sue Thob. 6. Cōsimiliter sacerdos arcere debet malos homines per censuras ecclesiasticas demones eciam p incantatiōes sacras: ne nocent bonis viris. ¶ Septim9 actus angeli est orare Vñ legim9 Actuū. 16. q Paulo apparuit angel9 p visum in specie viri macedonis dicēs transiēs macedoniam adiuua nos: qui dicit macedonib9 prepositus fuisse: qui eor9 a paulo petijt salutē. Sic sacerdos pro salute populi tenetur orare. ¶ Octau9 actus angeli est gaudere penitentib9 de peccatis Luce. 15. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente Et penitentia populi gaudium debet esse sacerdoti. ¶ Non9 actus angeli est punire quarti Regum 19. Venit angel9 domini a percussit in castris assirioꝝ centumoctoginta quinq; milia hominū. Sic debet sacerdotes excōmunicationuz sentētiam ferre contra contumaces a rebelles ¶ Decim9 actus angeli est laudare ysaie. 6. Clamauit alter ad alterum a dicebant Sanctus sanct9 sanct9 dominus deus exercituum. Hoc eciam sacerdotibus dinoscitur cōuenire primo Esdre. 3. Steterunt sacerdotes in ordine suo: vt laudarent dominum. Vltimo angelus est sine sumptu sicut patuit in angelo Thobie. 5. qui magne fuit vtilitatis. a pui sumpt9 Similiē sacerdotes relicta cupiditate rerū tpalium de rebus a oblacōnib9 viuūt Similiē cum spūalia misteria largiātur: nichil p eisdem recipiāt p mercede: ne simonie vicio maculent. ¶ Item nōdum q angeli hūt quatuor oditiones qb9 sacdotes ducit eos imitari Sūt ei inuales sine sine separe

360

2b

h.a. 92

sunt intellectuales pleni scientie
veritate sunt motores orbium. et
rectores hominum. Primo ange-
li sunt immateriales. Spiritus enim
sunt: carnem et ossa non habent.
et tales debent esse sacerdotes per con-
tinentiam. vt motus passionum non
sequatur In cuius figura dictum
est Petro Caro et sanguis non re-
uelauit tibi. Math. decimosexto.
Marbodus de lapidibus capitulo
tercio dicit de primo allectorio quod
ille lapis non generatur nisi in gal-
lis castratis. Secundo quod extinguit
sitim. Tercio quod reddit hominem
honorabilem Et quarto disertum
Iste lapis moraliter designat con-
tinentiam clericalem: que non in-
uenitur in hijs qui se refrenant a
carnis desiderijs propter meritum vi-
te eterne Math. 19. Sunt eunuchi
qui semetipsos castrauerunt propter
regnum celorum. hec virtus extin-
guit sitim fomitis carnis infecte et il-
licita desideria carnalis concupiscen-
cie Sapientie decimo Data est illi
aqua de petra altissima. et requies
sitis de lapide duro. Lapis durus
est continentia. Durum enim est
contra stimulos carnis calcitrare
hec virtus reddit honorabilem: sicut
incontinentia reddit confusibilem
Iudit. 14. Vna mulier fecit confu-
sionem in domo Nabugodonosor
Hec etiam virtus reddit hominem
disertum. i. eloquentem et acceptum
in loquendo. tam in oracione quam in pre-
dicacione Et per oppositum sacerdo-
tes infames de incontinentia nec
digni sunt orare vel predicare Sic
ergo primo sacerdotes immateriales et
sube separate In cuius figura dicitur de
Nathan propheta. et quasi adeps se-
paratus est a carne Et de talibus pro-
bis angelis dicit in psalmo. Qui fa-
cis angelos tuos spiritus. Secun-
do angeli sunt intellectuales plei
scientie et veritate et sacerdotes pol-
lere debent scientia sacre scripture
Et ideo conuenienter est sanxitum
extra de magistris. et ne exigant
aliquid pro licentia docendi. capi-
tulo. Quod a nonnullis: quod magister
in theologia semper in Metropoli
habeatur qui doceat sacerdotes Om-
nes tam cathedrales ecclesie quam a-
lie in quibus suppetunt facultates
doctores habeant in grammatica. quod
clericos ecclesie gratis instruant: et
etiam alios iuxta posse. Hec est sen-
tentia illius capituli Et eodem titu-
lo. c. Quoniam in ecclesia quanto
gallicana habetur: quod magister debet
institui per singulas ecclesias ca-
thedrales. et eis beneficia assignari
qui pauperes gratis doceant et in-
forment Et ideo signanter dicitur
Aggei. 2. Interroga sacerdotes le-
gem super quod verbum dicit Ihero-
nimus Considera sacerdotum offi-
cium esse: de lege interrogatos re-
spondere si sacerdos est: sciat legem
domini si ignorat legem domini: ip-
se se arguit non esse sacerdotem do-
mini Malach. 2. Labia sacerdotis
custodiunt legem et sciam de ore eius
requirant. quia angelus domini exercituum
est Tercio sunt motores orbium
a quibus causatur. et generatur
quicquid inter corpora procedit ad
esse Sic officium sacerdotum est mo-
uere nobiles et potentes. quorum virtute ter-
guntur subditi ad cultum dei figuratur
Ioh. 4. de angelo qui descendebat

sm tempus in piscinam post mo-
tionē aque q̄ prius descendisset ī
piscinā sanus fiebat. Piscina mlt
te aque est psona magne poten-
tie. In hāc descendit sacerdos a cu-
ratus quādo eius cōsciam exami-
nat: de delicijs mouet aquā qñdo
limitat suā potētiam ad regulas
iuris diuini. ¶ Quarto sūt ange-
li rectores hominū a custodes sm
sanctos. Et eodem modo sacerdo-
tes a curati qui p subditorū ani-
mab9 coram domino habēt respō-
dere. In ps. Angelis suis mādauit
de te vt custodiant te in omnib9
vijs tuis. Sed proch dolor hijs di-
eb9 verificatur nimis illud Job c.
tercio. Ecce qui seruiunt ei id est
domino n̄on sunt stabiles. a in ā-
gelis suis repperit prauitatē. Sūt
enim quidam de modernis sacer-
dotib9 angeli sathane p discordi-
am: quidā āgeli apostatici per su-
pbiam: quidā incubi p luxuriam
a quidā angeli abissi p auariciā
Quidam sunt angeli sathane a
sūt primi sciz p discordiaz. Sathā
enī interpretatur adūsarius. a ta-
les de omni briga adūsitate a dis-
cordia se intromittunt: conspirāt
p̄lia: ingrediunt pugnas: exercēt
latrocinia: vt vix q̄s possit inue-
nire comitiuā predonum q̄ nō ha-
beat consortium sacerdotum. Isti
sūt similes sacerdotib9 baal: de q̄
b9. 3. Regū. 18. dicit: q̄ incidebāt
se cultris a lanceolis vsq̄ ad sang-
uinis pfusionem. Demones mltū
letantur in effusione sanguinis
humani: quilibet talis figuratur
p angelum 8 quo Prou. 17. Sem-
p malus iurgia querit: angelus
malus mittetur cōtra eum. Secū-
do sacerdotes sunt angeli apostati-
ci p supbiam Eccī. 10 Inicium sup
bie hominū: apostotare a deo Hij
sunt similes sacerdotibus dagon
de quib9 dicit 1. Regū 4. q̄ nō cal-
cant sacerdotes dagon a omnes
qui ingrediūtur templū dagon
sup limen templi. limē sup quod
calcat: pfectionē designat humi-
litatis. sup quod stabiliter stāt vi-
ri sancti. Istud limē nō calcāt sa-
cerdotes ambiciosi a supbi q̄ ad
p̄lacōnes a altiores dignitates as-
pirant cōtinue adulantur regib9
a principibus a eos infatuant a
finaliter decipiūt. Et sic deceptus
fuit Anthiochus rex Sirie in tem-
plo Nanee cōsilio sacerdotis. sicut
dicit primi Machabeorū. 1. ¶ Ter-
cio sacerdotes moderni sūt angeli
incubi p luxuriam. Incubi vel icu-
bones sm ysidorum octauo Ethi-
mologiarum capitulo vltimo ī fi-
ne: a romanis dicuntur fauni. sūt
etiam vt creditur demones corpo-
ra assumētes: vel sibi iungētes a
sic mulieribus se immiscentes. Et
demones incubi dicūtur nō num-
q̄ generare gigātes: ita sacerdo-
tes per vehementiam voluptatis
gignūt cōmuniter pingues gros-
sos a corpulentos Hij possunt di-
ci sacerdotes p̄api vel beelphegor
Fuit enim ydolum Moab supra
montem phegor. Vnde sm locum
dicitur beelphegor. Interpretatur
enim ydolum ignomīe. a represē-
tat priapum quod latini dicunt
deum ortorū. Fuit enim inuenis
quidam de lapsaco ciuitate eles-
ponti: quez ꝓpter magnitudinem

in numerum deorum greci hystorici transtulerunt scdm ysidorum octauo ethimolo. capitulo vndecimo Hunc vltissimum deum excolunt non pauci sacerdotes moderni discipuli illius maligni angeli de quo loquitur Paulus Corinthio. duodecimo Datus est michi stimulus carnis mee angelus Sathane: q me colaphiset Quarto sacerdotes moderni sunt angeli abyssi per aduaticiam Terra namq; abyssum creditur continere & infernum Vnde sacerdotes terrenis dediti luctris videlicet & mercationibus angeli abyssi dici possūt imitatores illi angeli de quo Apocalipsis nono. Locuste habebant super se regem angelum abyssi. tales fuerunt sacerdotes Belis quorum vestigia nō n̄ p cineres fūt cōpta. & ideo iuste tructidati Daniel. decimo quarto. Sicut istorum facta post mortē corporis erunt nota & ipsi pro meritis punīti pena ppetua ab illo qui angelis peccantibus non pepercit: & rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reseruari. 2. Petri secundo Non sic vos sacerdotes quibus dicitur ysaie sexagesimo primo Vos sacerdotes domini vocabimini ministri dei. quia Matth. quarto Ecce angeli accesserūt & ministrauerūt ei

Lectio Centesima octogesima quarta.

Ignis autem & glacies fustibabat vim ignis & non tabescebant vt scirent quoniam fructus iniquorum exterminabat ignis ardens in grandine & pluuia eleuruscans Hoc autem iterum vt nutrirentur iustitie gnis sue virtutis oblitus est Creatura enim tua tibi factori deseruiens exardescat in tormentum aduersus iniustos. & lenior sit ad benefaciendum pro his qui te confidunt.

Declarato supernaturali beneficio quo filij israhel in deserto fuisse nta fuerūt a domino redit auctor ad enarrandum de mirabili supplicio illato egiptijs in egipto. Beneficium autem hebreis collatum fuit pluuia manne de aere ad eos fustētandum Supplitium autem illatū egiptijs fuit pluuia minus & grandinis tonitrua & fulgura ad egiptios terribiliter flagellandum Sic enim Exodi. 9. narrat inē decē plagas hec fuit vna. q d̄ pluit grandinē sup terrā egipti & cū grandine fuit ignis admixtus q̄ quidē mirabili pluuia occisa fūt oia q̄ inuenirent in agris ab homine vsq; ad pecus Lignaq; & herba confracta sunt in tota terra egipti. In terra gessen: vbi habitabant filij israhel non erat grando talis In comparando ista duo admirabilem beneficium videlicet & supplicium docet auctor quomodo ignis contra naturam diuino subseruiebat miraculo vtrobiq;. Et circa hoc duo facit. Primo narrat miraculi cōditionis circumstantiam. secundo narrat ipsius miraculi veram causam Secunda pars ibi. Creatura enim tua. Quantum ad primum dicit q mixta & glacies fustibabant vim ignis vt cū sil de aē dīderēt & eēnt sufficienē approriata sic q; ignis posset naturaliē ēsoluisse nubez & grādinem. & mixtum grandine

extinxisse ignez: nl'lum eox egit in aliud: sed nix a grando mansit in sua frigiditate: sicut ignis in suo calore. Et non tabescebant vt essz similis pene infernali vbi ei tanta sicut ab aquis niuium ad calorez nimium. Job. 24. Fuit autem iste miraculum ideo ostensum egipciis a israhelitis vt exirent de egypto quoniam fructus in quoruz exterminabat ignis ardens in grandine quod fuit terribile tactui. a pluuia ebulliens: quod fuit horribile visui. Sicut enim ignis nō exercuit actiuitatem ppriam circa grandinez in supplicio ita nec circa mana in beneficio. Nam hoc fuit mirabile sicut infra dicetur: q manna quod ad exiguum solis radium liquescebat ad calorem ignis durescebat. Et hoc est quod subdit. Hoc autem iterum ignis. Sed vt nutrirentur iusti: fuit virtutis oblitus ē Ruina non resoluebat sed pociꝰ cōseruabat manna in natura sua vt nutrirentur iusti filij israhel in deserto. Consequenter assignat huius miraculi causam: a est obedientia creature ad diuinam voluntatem: que sōm ministerium diuine voluntatis aliquando excandescit in tormentum aduersus malos cum tamen deo placuit: a aliquando remitescit non agendo ad solacium iustorum cum deus hoc voluerit ordinare. dam. 3. Chaldei fornacem ardentes ab igne consumpti sūt in quo pueri custodiebantur illesi. Fecit autem dominus medium fornacis: quasi ventum roris flantez a pueros omnino nō tetigit ignis neq; contristauit. Hec est sententia literę. Ignis fuit virtutis oblitus. Tollo est. Ignis in scriptura sacra caritatem designat dicente saluatore Luce. 12. Ignem veni mittere in terram. Vnde a spiritussanctus qui est caritas patris a filij in specie ignis missus est. Act. 2. Ratio huius similitudinis ꝙdruplex esse potest. Prima quia ignis inter cetera elementa est maioris actiuitatis. Secundo quia maxime tendit sursū. Tercio quia ignis crescit in infinitum per appositionem combustibilium: sicut dicit. 2. de anima. Quarto quia ignis est quasi forma omniū elemētoz: sic inter virtutes caritas ē magis actiua. Amor enī dei sōm Gregorium numq̄ ē otiosus. operatur enim magna: si est. si autez operatā nūt: amor non est. Secundo caritas tendit sursum. Nam incipit a deo a omnia ordinat in deum a sicut ignis maxime calefacit ad sursum: minus ad latus: minime ad deorsum: ita hēns caritatez maxie diligit deū minus seipsū a proximū: a minime corpus a mūdū. Tercio caritas crescit in infinitū. Nā bonis operibus augeꝫ. nec finē habet augmēti in vita presenti. Quarto vocat forma aliarum virtutum eꝫ sine caritate nullus virtutis actus meritorius esse potest. De illo aūt igne moderns temporibus fere adimpleta ē prophetia saluatoris Matth. 24. Habundabit iniquitas a refrigescet caritas multorum vt merito dici posset ignis virtutis sue oblitus est. ¶ Vbi notandum q de obliuione quadruplici homines sunt arguēdi viz: de obliuiōe simplici: de obliuiōe ꝓpoꝛ delictoꝛ de

362

q.s.

oblitione familiarium amicorūq; a de obliuione salutariū mandatorum Primo arguendi sunt peccatores de obliuione beneficiorum de quibus dr in psalmo Oblīti sūt beneficiorum eius a mirabiliū eorum que ostendit eis Secūdo arguendi sunt homines de obliuiōe priorum delictorum Illa enim habenda sunt in memoria vt pro eis indulgentia supplicetur exemplo psalmiste qui ayt Iniquitatem si aspexi in corde meo Et iterum iniq̄tatem meam ego cognosco a peccatum meum cōtra me est semp. Istud est cōtra nonnullos qui aliena delicta semper in prospectu aspiciunt a peccata propria non aduertunt Contra quos dicitur Gene. decimo Obsecro vt obliniscaris sceleris fratrum tuorum Tercio arguendi sunt de obliniōe familiarium amicorum a maxime cū p mortui Magna ingratitudo est tuc amicos deserere cum nostra amicicia primi inceperint indigere Amici enim nostri q̄diu viuunt poterunt se iuuare in hijs que spectāt ad meritum vel demeritum sed cū mortui fuerint fiunt ad merendū penitus impotentes a tunc nō habent aliqs refrigerium vel refugium: nisi ad amicos si quos in vita post se reliquerunt vt dicat quilibet illorum illud Job. decimonono Miseremini mei saltem vos amici mei. quia manus domini tetigit me Hijs autem de quatuor generibus hominum cōqueruntur qui sunt isti successores occupantes. p̄genitorum hereditates. executores defraudantes defunctorum voluntates p̄fessores non penitentes filiorum pietates a mendicatores non reciprocantes benefactoribus suis grates Primi sunt heredes ingrati qui succedunt patentibus in tertis bonis a redditibus que illi aut sumptibus vel sanguine cōquisierunt. Isti optinēt sine labore a tamen vix semel in anno pro eis dici faciant vnam memoriam Ecclesiastici. sexto. Si quis genuerit filios obliuioni dr̄etur nomen eius. Secūdum genus hominū de quo mortui conqueruntur sunt executores falsi a fraudulenti defraudantes eorum vltimas volūtates contra quos. decimatercia. questi. secunda Vltima voluntas defuncti omnibus modis seruet. Hoc autem a iure naturē p̄cessit Liberum enim debet esse q̄libet ut̄ū in tedit arbitriū vñ Alexā. ne q̄ li. suo de naturis rex oñdit noticiaz de p̄cōibus n̄ solū pulchrū ꝫ etiā necārīā iurispitis. In eaū hoc probat hijs v̄bis q̄s legē rōanā volūtati testatoris itelligit satis fecisse n̄ i p̄cōnū natuis istructi sit Igitur q̄dā leto dolois detētus vides aiaz soluēdā eē legibz hūane futuris odidit testamenti sub hac forma v̄boz Si vxor mea p̄gnans rem melioris sexꝰ emittat. delego puero duas partes hereditatis vxori tertiam Si femīnea prole fruatur gaudeat vxor duabus portionibus: filia tertiam p̄cipiat Vir o itaq; soluente debitum nature tributum vxor eius Lucina faciens masculum a femineam prolem concessit. Quesitum est: enim quid iuris. statutum est a iuris

pragmaticis hereditatem in septem portiones esse diuidendā. Assignate autē sunt quatuor ptes puero due ptes vxori ⁊ vna puelle. Liber enim debet esse supreme voluntatis stilus ⁊ liberum quod iterum nō redit arbitrium. pretulit autem testator ea portiōe masculinum prolem vxori qua pretulit vxorem proli feminee videlicet in dupla. Ideoq; recte dictum est iudicium hircisciunde familie Hec Allexāder. Pragmaticus dicitur causator. Pragma nāq; grece dicitur causa latine. Vnde pragmatici dicūtur iurisperiti qui causas ⁊ negocia decidūt. Hij autē fraudatores vltimarum voluntatum sacrilegi sunt ⁊ fures ⁊ pauperū necatores. 13. questione secunda Clerici ⁊c. De talib⁹ cōqueritur defunctus dicens in Psalmo. Obliuioni datus sum tamq̄ mortuus a corde. Sed felices poti⁹ executores qui dicere poterūt illd Psalmi Nec obliti sumus te: nec inique egim⁹ in testamēto tuo. ¶ Tercium gen⁹ hominū de quib⁹ mortui conquerūtur sunt professores nō pensantes fundatorū pietates. Hij sūt religiosi possessionati manerijs: redditib⁹ ⁊ omnib⁹ bonis ditati: nō solum ad necessitatem imo ad voluptatis superfluitatē qui vix nouerūt nomina suorum fundatorū: quorū quilibet potest de eis dicere illud Iheremie. 13. Saturati sunt ⁊ leuauerūt cor suum ⁊ obliti sunt mei: saturati sunt p gulam: leuauerūt cor suū p superbiam: ⁊ obliti sunt mei per negligentiam. ¶ Quartum gen⁹ hominum de quibus mortui conquerūtur: sunt mendicatores nō reciprocantes benefactorib⁹ suis grates qui temporalia bona recipiunt ⁊ spiritualia nō retribuūt vt deberent: qui benefactorib⁹ adulant donec recipiant ⁊ cum receperint deuotionib⁹ ⁊ precib⁹ nō recompensant. Contra quos Eccli. 37. dicitur. Non obliuiscaris amici tui in animo tuo. ⁊ nō immemor fis illius in operibus tuis ¶ Quarto arguendi sunt homines de obliuione salutariū mandatorū. profūditas enim peccandi ⁊ inueterata consuetudo male viuendi adimit quasi memoriā diuinorū mandatorum cōtra quos Psalmista gloriatur q̄uis se peccasse fateatur dicens. Erraui sicut ouis que periit quere seruū tuum domine: quia mandata tua nō sum oblitus.

¶ Lectio centesima octuagesi quinta. 363

Propter hoc etiam in omnia tūc transfigurata omni nutrici gratie deseruiebant ad volūtatem horum qui a te desiderati sunt vt scirent filij tui quos dilexisti domine: q̄niam non natiuitatis fructus pascunt homines. sed sermo tuus hos qui in te crediderūt conseruat. Posita generali forma mirabilium q̄ deus exercuit circa populum Hebreorū in deserto gubernādo ⁊ circa populum egiptiorū in egipto eos flagellando viz obediētia creatuē ad diuinam volūtatem. In ista parte eandem obedientiam applicat singulariter ad illam cibationē gloriosam qua per manna ꝓplm

suum q̄ dragmata ānis mdcc to pa-
uit Et circa hoc duo facit. Naz pri-
mo ostendit miraculi qualitatem
Secundo miraculi vtilitatem. secun-
da pars ibi Vt scirent filij tui Fu-
it autem mīaculi magnitudo inef-
fabilis. in hoc q̄ omnia cibaria vi-
debant transfigurata. transsub-
stanciata cuilibet in quolibet sub
specie ipsius manne q̄s vnicuiq;
sapiebat dlud genus cibi quem
magis dilexit a hoc est q̄s dicit p̄p-
ter hoc. q̄ omnis creatura factoi
deseruiuit ad nutum ideo etiā tūc
in omnia transfigurata. cibaria
vel cibos quib⁹ homines pascunt
transfigurata in omnia ꝑm ap-
rentiam a iudicium comedentiuz
quia q̄s prius sapiebat post vnū
postea videbatur alius. a tercio ē-
cius a sic quodāmodo omnia ad
esum humanum pertinentia trās-
figurata. a in omnia oīm nutriti
gratie tue. voluntati graciose po
pulum nutriente seruiebat ad vo-
luntatem horum qui a te desiderā
sunt. adoptati a dilecti Dee est er-
go miraculi qualitas. a sequit eiꝰ
vtilitas informacō videlicet fidelīū
vt cognoscatur q̄ non solum fru-
ctus per consuetum curſum natue
produci conseruabant homines
in vita naturali: sed etiam sermo a
imperium producentis de quolibz
quicquid placet. Et hoc est q̄s di-
cit vt scirent filij tui domine: quo
niam non natiuitatis fructus pas-
cunt homines. fructus per consue
tum modum nature procedentes:
sed sermo tuus. manna celitus
datum ad sermonem tuum: hoc q̄
in te exhiberunt consetuat dilec

A

isti domine. dilectionem suam de⁹
ad homines quatuor modis mag
nificat a cōmendat. Preuenit em
tarditatē nostre benuolentie ab
luit feditatem immunde consecien
tie fupat q̄titatem nostre sufficī
entie a preparat voluptatem per
bennis affluentie. Primo dico q̄
suam dilectionem ostendit in hꝰ
q̄ preuenit tarditatem nostre be
nu olentie Joh. quarto In hoc ē
caritas non quasi nos dilexerim⁹
deum sed quoniā ipse prior dilexit
nos Vnde Bernardus dulcis ihe
sus primus est i accessu. a vltim⁹
in recessu a ideo conuenienter cor
humanum exigit sibi dari. Prou
bioꝝ vicesimo tercio Fili mi pre
be michi cor tuum. Sicut enim ip
se primus est in accessu preueniē
do voluntatem vt ad eum conuer
tatur a vltimus in recessu quia p̄
us natura a causalitate homo re
cedit a deo per peccatum. q̄ deus de
relinquat subtrahendo gratiam.
Ita cor humanum primum est in
tet partes corporis: q̄s viuit a vlti
mum q̄s moritur In cuius figura
dicitur Exodi. vicesimo tercio San
ctifica michi omne primogenitus
a omne cor humanū q̄s intra mē
bra corporis primogenitum dici
potest Et hoc est q̄s signanter dici
tur Math. vicesimo secundo. Dili
ges dominum deum tuum ex toto
corde tuo. a ex tota anima tua Se
cundo ostendit cristus suam dile
ctionem ad nos in hoc q̄ abluit fe
ditatem ingrate consuetudie. delet
enim peccatum originale: pro
prij sanguinis effusione: delet pe
catum actuale: per sacramentale;

penitentie lotionem. et hoc est qd
nobis commemorat Joh. Apoca
lips. primo dilexit nos: et lauit nos
a peccatis nostris i sanguine suo
Sanguis significat amorem et cau
sat amorem Vnde sanguinee com
plexionis naturaliter sunt amati
ui et iuuenes magis amatiui q̄ se
nes propter sanguinis habundā
tiam ampliorem. Narrat Jheroni
mus contra Jouinianū libro pri
mo allegans Xenofontem hec
scripsisse de infantia ciri maioris.
Scribit iquit Jheronimus Xeno
fon: occiso Abra. date viro quem
Panteon vxor miro modo dilexe
rat. collocasse se iuxta corpusculū
et confosso pectore sanguinem sui
mariti vulneribus infudisse. Isto
modo moraliter anime deuote spō
se fideles hiesu christi: videant cō
templando maritum suum occisū
et non casualiter sed pro earum a
more sponte defunctum collocent
se iuxta corpus sacrum crucifixi et
illud tam voluntate q̄ intellectu q̄
si duobus brachijs amplectent
confodiant pectus suum gladio
doloris et contritionis ac compassi
onis. vt inde sanguis amoris erū
pat et in vulnera saluatoris trans
currat Ad Heb. nono. Sine sang
uinis effusione nō fit remissio pec
catorum. Et hoc est qd suadet apos
tolus ad Eph. quinto. Ambulate
in dilectione sicut et cristus dilexit
nos et tradidit semetipsum pro no
bis. Tercō cristus ostendit ad
nos suam dilectionem maximam
in hoc q̄ superat qn̄titatem nostre
sufficientie Plura enim nobis tri
buit q̄ perfecte intelligere et consi

derare sciamus nec sufficimus su
um amorem recompensare Vnde
apostolus ad Eph. secundo vocat
caritatem cristi nimiam. propter i
quit nimiam caritatem qua dilex
it nos. Sic enim dicit Crisostimus
de reparacione lapsi Nemo amico
rum carnalium etiam si sit in hoc
supra modum insaniens Ita exar
descere in amorem dilecte sue sicut
deus effunditur in amorem anima
rum nostrarum Quatuor enim de
fectus in dilectione hominum re
perire contingit: a quibus amor di
uinus est totaliter alienus Sunt
enim aliqui licet amentur non ta
men reamant amatores suos. sicut
sunt igrati Econtra dicit dominus
prouerbiorū octauo. Ego diligen
tes me diligo. Et Boetius tercio
de consolacione dicit Pulcherri
mum diuiciarum genus est: ami
cos inuenisti Sunt qui diligunt:
sed propter propriam vtilitatem
Indigent enim beneficijs amico
rum contra quos Seneca. in qua
dam epistola Negociacio est ami
cicia que ad commodum atten
dit et scdm Aristotilem octauo e
thicorum. Cum sit amicicia prop
ter vtile: propter delectabile. et
propter honestum diligentes ꝓp
ter vtile sunt minimi amici inter
omnes Et hoc etiam deplangit O
uidius primo libro de ponto. Tur
pe quidem dictum: sed si modo ve
ra fatemur: vulgus amicicias vti
litate probat Sed per oppositum
deus diligit nos non propter suam
vtilitatem qui nostris non indi
get sed diligit nos ad fructum no
strum Eph. i. Scificauit nos i dilecto

364

filio suo gratis id est gratis nos
sibi fecit Ozee. 14. Sanabo contri-
tiones eorum. et diligam eos sponta-
nee. ¶ Tercio sunt qui diligunt
hominem sed non nisi in prosperitate
et felicitate sua. De quorum quoli-
bet verificatur illud Boetij. 2. de con-
solatione. Ruere felicitas amicum:
infortunium facit inimicum. Unde
dixit quidam Exemplo didici quod pro-
speritatis amici res amplectantur
non nos: sed nostre sequuntur. Et ite-
rum metricus. Non sunt persone: sed
prosperitatis amici. Ruos fortuna te-
net dulcis: acerba fugat. Sed per
oppositum xpus tunc maxime diligit
quando homo a mundo deseritur: et
a malis hominibus agitatur. Unde
per Psalmistam dicit deus. Cum ip-
so sum in tribulatione: eripiam eum
et glorificabo eum. ¶ Quarto in
mundanis amicis reperitur defectus
quia multi diligunt viuentes et mor-
tuos prosequuntur et odiunt: cuius-
modi sunt non numquam: fratres: filij:
uxor: seruus et executor. Cum enim
homo fuerit defunctus: tunc illi qui
de bonis suis eum magis iuuare de-
berent: spoliant et predantur. et sibi
appropriant quecquid possunt. Unde
metrice dicitur. Post mortis mor-
sum vertit dilectio dorsum. Finita
vita finit ac amor ita. Per opposi-
tum xpus diligit amatorem dum
viuit et longe amplius post mor-
tem Job. 13. Cum dilexisset suos:
qui erant in hoc mundo in finem
dilexit eos id est in perpetuum dile-
xit eos Jheremie. 31. In caritate per-
petua dilexi te et attraxi. Quarto
ostendit deus suam dilectionem
ad nos in hoc quod preparat nobis
voluptatem perhennis affluentie
Unde ad Tessalonicenses. 2. dile-
xit nos. et dedit consolationem
eternam: que quanta sit: sancti ni-
tuntur exprimere et non possunt Unde
Augustinus de moribus ecclesie. Tan-
ta est pulchritudo iusticie: tanta
est iocunditas vite eterne hoc est
incommutabilis veritatis et sapien-
tie: ut etiam si non liceret in ea am-
plius manere quam vnius diei hora propter
hoc solum anni huius vite innu-
merabiles: pleni diuicijs et circum-
fluentia temporalium bonorum rec-
te meritoque contempnerentur. Et
Crisostomus de reparatione lapsi
Si cotidie oporteret tormenta per-
ferre: si ipsam gehennam paruo tem-
pore tolerare pro eo ut xpm pos-
semus videre in gloria viuentem: san-
ctorum eius numero sociari non eant
dignum pati omne quod triste
est modo ut tunc tanti boni: tante
que glorie participes haberemur.

¶ Lectio centesima octuagesima
sexta

Quod enim ab igne non po-
terat exterminari: statim
ab exiguo radio solis ca-
lefactum tabescebat ut notum om-
nibus esset: quoniam oportet pre-
uenire solem ad benedictionem tu-
am. et ad ortum lucis te adorare.
Ingrati enim spes tamquam hiberna-
lis glacies tabescet et dispeiet tam
superuacua. Postquam auctor decla-
rauit de illo manna quod deus de-
dit patribus in deserto: quante fu-
erit dulcedinis: in delectando. In
ista parte prosequitur quante fu-
erit fortitudinis in durando. Erat
enim ipsius mira conditio: quia cum

esset liquefactibilis · non liquefi
ebat ab omni calore igneo sed a
calore solari · Primo ergo ponit
istius liquefactionis diuersitatem
Secundo subdit mirabilis condici
onis vtilitatem Secunda pars ibi
Vt notum esset omnibus · Circa
primum dt sic · Quod enim ab ig
ne non poterat exterminari · vel resol
ui statim ab exiguo radio solis o
rientis quando videlicet radij sui
sunt debilissimi ad calefaciendum
tum quia cadit oblique super ter
ram · tum quia frigus noctis dña
tur in aere calefactum tabescebat ·
et deficiebat Exod decimosexto Cũ
que incaluisset sol liquefiebat et ante
solis ortum colligebãt illud Finis
siue vtilitas fuit duplex · vna quo
ad bonos vt essent premuniti quo
tempore debebant illud colligere
et qñtum ad hoc dicit vt notum ō
nibus esset hebreis in deserto qñ
am oportet preuenire solem · vel ortũ
solis ad benedictionem · vel ad colli
gendum manna quod erat eis be
nedictio · videlicet beneficium da
tum a deo Vnde Exodi decimosex
to · Colligebant autem mane qñ
tum sufficere poterat ad vesperam ·
Et ad ortum lucis te adorare: p be
neficio manne: qd colligi debuit
summo mane Fuerunt autẽ mul
ta mirabilia circa cibum istum ·
Primum quia regulariter dabat
omni nocte in habundantia pro
toto populo · Secundo q colligen
tes singuli certam mensuram · s. go
mor satis inueniebant cum illud
domi deportassent qñtumcumque es
sent edaces nec qui plus collegeãt
habuit amplius nec qui minus

parauerat repperit minus Tercõ
q non poterat seruari per noctem
vsque ad mane: sed si seruabat scate
bat vermibus · Et tamen feria
sexta debebat pro duabus noctibus
colligi quia sabbato non inuenie
batur in agro et tũc optime per du
os dies potuit seruari Quarto fuit
mirabile q ad modicum radium
solis liquefiebat · et ab igne dures
cebat Quinto q sapiebat vnicuique
sm suam voluntatem saltem de bo
nis vt superius dictum fuit Sexto
q poterat redigi in puluerem et trans
formari in panes et ideo merito po
terit dici dei benedictio · Secunda
vtilitas proueniens ex ista liques
centia ad ortum solis et resistentia
ad calorem ignis fuit qñtum ad
malos q si negligerent preuenire
solem et differrent exspectando di
utius ad colligendum: frustraren
tur spe sua manna tabescente et dis
pariente sicut aqua · Et hoc est qd
subdit ad litteram · Sicut ingrati
enim spes id est manna speratum
durare ab ingrato: qui non credi
dit mandato domini de tempore
colligendi tamq̃ hibernalis glaci
es id est hyemalis non vernalis ·
tabescet et dispariet tamq̃ super
uacua · quia veniens colligere post
ortum · nichil inueniebat · sed totũ
erat liquefactum · Iste est sensus
litteralis · Exponitur tamen de cri
sto sole iusticie · cuius ortum ad
iudicium oportet preuenire ad ha
bendam illam benedictionem de
qua Math vicesimoquinto Ve
nite benedicti patris mei et cetera
et oportet ad ortũ lucis · vel in aduẽtu
iudicis adorare · et tunc ingrati spes

364

A

tabescit. Ingrati spes tabescebat. In
grati sunt deo multipliciter peccato
res. Quidam enim dona dei non re
cogitant. Quidam eum de suis bene
ficijs non honorant. Quidam eni
sua bñficia exprobrant. Et quidā
contra eum per beneficia pugnāt
Primi sūt ingrati qui numq̄ pon
derāt preconcessa: sed sēp aspirāt
ad habenda ꝛ non quid receperint
de preterito: sed quid recepturi sunt
prospiciunt de futuro. Et hec ē pri
ma ac potissima causa ingratitudi
nis Sicut dicit Seneca. 3. de benefi
cijs fere in principio. Prima inq̄t
omniuz ac potissima causa ingra
titudinis est: q̄ nouis semper cupi
ditatibus occupat. non quid ha
bemus: sed quid petamus. Nō in
id quod est: sed in id quod peti
mus: intenti sumus. quicquid est
domi vile est. Sequit autem Vbi
Quod acceperis leuiter noueris:
cupiditas fecit dator eorum nō sit
in precio. Et ideo non immerito cō
querebatur Epycurus assidue. Il
lud refert Seneca consequēter: q̄
aduersus p̄terita sum⁹ ingrati. Et
quecumq̄ percepim⁹ bona: ad me
moriam non reducamus. Nec in
ter voluptates numeremus: cum
certior nulla sit voluptas q̄ que iā
eipi non potest. presentia bō non
dum tota in solido sunt. futura pē
dent ꝛ incerta sunt. Et ideo conclu
dit Seneca. q̄ ad hoc q̄ nō ingra
ti sumus indigemus bona memori
a. quia sicut ad perfectam scientiā
sufficit quedam semel didicisse. q̄
semper postea sciuntur quedam
vt sciantur non est satis didicisse
Intercidit ei eorum scīa nisi cōtinea

tur geometrica diuisio ꝛ sublimiū
cursu. Ita beneficia quedam mag
nitudo non cōpatitur excidere. mi
nora. sed numero plura effluunt.
quia non frequenter illa tractam⁹
nec libenter quid cui debeamus: re
cognoscim⁹. Sed hic posset esse
dubium an tales beneficia non re
cognoscentes: sed obliuioni tradē
tes debeant dici ingrati. Et tamen
Seneca cum eburcio amico suo de
hac materia disputaret eburcius
tales nō ingratos: sed oblitos vo
care solebat: tamq̄ ea res ingratū
excuset q̄ facit. aut per hoc accidat
alicui vt n̄ sit ingratus cū h° n̄ accidit
nisi ingrato. Et ideo distinguit Se
neca consequenter de ingratis sic
Ingratus est qui bñficium se acce
pisse denegat quod accepit. Ingr̄
tus est ille qui dissimulat. Ingra
tus est qui non reddit. Ingratissi
mus omnium qui oblitus est. Et
hoc probat. Primo quia alij qui
sunt memores beneficiorum. licet
non reddant. sētiunt tamen in ai
mo se esse debitores ꝛ possūt ex fa
cili occasione ad reddendum indu
ci. Isti vero oblito totum beneficiū
elapsum est. Secundo quia ad red
dendum homo multis indiget me
minisse quod sine impēdio potest
Et ideo numq̄ voluit esse gratus q̄
beneficium tam longe proiecit: vt
extra conceptum suum poneret.
de quolibet tali verificatur illd. Ec
clesiastici decimonono. Ingratus
sensu dereliquit liberantem se. Be
ne enim dicitur ingratus qui meō
riam perdidit illius: quod semper
sēsisse debuit. Secūdo sunt ingrati
qui deū de suis beneficijs n̄ hōrant

bonorum omnium largitorem per beneficijs gratis impensis nec vel mentali agnicione nec elemosinarum extrinseca largicione gratias recompensant similes porcis qui glandes continue comedentes ad arborem oculos numquam erigunt cuius fructu incessanter depascuntur Contra quos Aristotiles quinto ethicorum capitulo octauo ostendit quod in famulatu proporcionabili commanent et cohabitant boni ciues et illi qui non possunt consimilia retribuere saltem gratiarum sacramentum sponte faciunt vt retribucio sit Hoc enim proprium est gratie. Est etiam gratiarum actio. quedam retribucio et quasi quoddam sacramentum in eo quod non potest retribuere ad honorem vel valorem Refamiliari Oportet enim ei qui gratiam fecit et ei seruire in recompensacione collati beneficij. Hinc poete non ad veritatem sed ad voluptatem fabulantes tres sorores esse finxerunt que gratie nominabantur sicut narrat Seneca de beneficijs libro primo que sorores et filie veneris et liberi: secundum aliquos dicuntur virgines etiam complexis manibus vt chorum tripudiantium efficiant ridentes et perlucida veste ac soluta indute quarum due fuerunt ad nos conuerse. tercia vultum auertit. Virgines fuerunt eo quod incorrupta est sincera intentione debent fieri beneficia Conexis manibus circulum quendam efficiunt eo quod beneficium de manu ad manum transit et tandem iterum redit ad autorem ludentes sunt quia beneficia: hylarem debent habere datorem perlucida veste ac soluta induuntur vel

secundum aliquos nude fuerunt quia beneficia conspici volunt et non latere Est enim amicicia beniuolentia non latens in contrapassis octauo ethicorum Due conuertuntur ad nos et tercia procedit auersa facie quia beneficium simplex a facilitate progreditur sed dupla redit Sunt liberi patris et filie veneris. quia propter amorem et liberalitatem beneficia dari debent Cum ergo a deo continue beneficia recepimus sibi continue regratiari debemus. Vnde dicit beatus Augustinus in epistola ad Marcellinum quod nihil melius dicere possumus quam deo gratias. Quid inquit melius vel animo geramus vel ore proponamus vel calamo scribamus: quam deo gratias. Hoc enim dicere nihil breuius: nec audiri letius nec intelligi gratius nec agi fructuosius quidquam potest Et ideo dicit Hermes termegestus libro suo: qui logostileos dicitur in fine. quod non est conueniens deo thus vel mirram incendere et sic eum adorare si non inquit gratias agentes adoremus Hee sunt enim summe intentiones cum gratie deo aguntur a mortalibus Sed timendum est quod iam nimis verificatur propheia apostoli ad Thimo. secundo In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines seipsos amantes et ingrati // Tercio sunt quidam ingrati qui deum de suis beneficijs exprobrant ad modum vxoris ingrate pro qua vir in collostergio positus cuius enormitatem vxor ei deinceps improperauit imperpetuum Istam imitari videntur qui xpo

deo gratias

366

suorꝫ vulnerꝫ fatue iurando ipro-
perant que nullatenꝰ sustinuisset
nisi eum caritas ad hoc cogrisset
Eccl. 29. Pascet ⁊ potabit igratos
⁊ adhuc amara audiet. ¶ Quar-
to sunt ingrati qui cōtrā deum ꝑ
bñficia pugnāt: qui donis dei ad
peccādum vtūtur: aliqñdo qui ha-
būdant diuicijs a deo cōcessis vt
necessitatibus pauperum succur-
rant ⁊ hij erūt precipui pauperuꝫ
oppressores. Alij fortitudine corpo-
ris sui vigent: vt deo ꝑ penitētiaꝫ
seruiant. ⁊ hij specialiter in serui-
cijs demonum vires suas consu-
mūt. ⁊ fiūt brigosi: rixosi: predo-
nes ⁊ latrones. nō nulli vigēt in-
genio naturali quo deum colere ⁊
se ⁊ alios regē deberent. ⁊ isti frau-
dibꝰ ⁊ dolis intenti circumueniūt
proximos: deseruientes dyabolo ⁊
nō deo cōtra quos Gregorius. 32.
Moraliū. sup illud Job. 50. Hic
montes herbas ferūt dicit sic. Dū
reprobi de diuinitus acceptis ne
quaq̄ recta sed praua cogitant.
Quid aliud faciūt: nisi contra deū
suis donis pugnāt. Quā sentētiā
expressiꝰ in Omelia q̄daꝫ dicit su-
p illud. Cum audieritis prelia ⁊
seditiones. Omnia inquit que ad
vsum vite accepimꝰ: ad vsum cul-
pe cōuertimus. tranquillitatem
quippe pacis humane ad vsum
cōuertimus securitatis vane: pere-
grinacōnem terre pro habitatio-
ne diligimus patrie: salūtem cor-
porum in vsum redigimus vicio-
rum: sbstantie habūndātiam ad
peruersitateꝫ intorsimus volupta-
tis Hec ille. Hij sunt similes cucu-
lo qui ꝑ quandam auiculam di-
citur foueri in nido q uā postea oc-
cidit cum etatem adultam habū-
erit ⁊ comedit. Et tamen istis nō
obstantibus benignus est super
ingratos ⁊ malos Lūce sexto. In-
gratum tripliciter pūnitum inue-
nio libtum. Vnde apud Athenē-
ses cōuictus libertus de ingr̄titu-
dine aduersus patronum: iure li-
bertatis exuebatur. sicut narrat
Valerius libro tercio capitulo pri-
mo. dicebatq̄ ei dominus sup se-
deo ciuem tanti muneris impiuꝫ
estimatorem: nec adduci possum
vt te credam vrbi vtilem quem
de libtate destituo. Abi ergo ⁊ es-
to seruꝰ: quia liber esse nesciuisti
Vnde Seneca q̄rto declamatio-
num de beneficijs. Miles quidaꝫ
naufragus litore est appulsus ⁊
in hospicio cuiꝰdam ꝑ tres dies
refocillatus: tandem licētiam reci-
piens ait. Gratias tibi referam: si
imperatorem meum me videre cō-
tingat veniens apud Philippū
regem Macedonum: predia illiꝰ
apud quem hospitatus fuit popo-
scit ānuit Philippꝰ. vir suis expl-
sus: non vt iners vel rusticus il-
lud tulit: sed ad curiaꝫ imperato-
ris accessit: ingratitudinem mili-
tis exposuit. Philippꝰ hec audiēs
iussit vt reprobissimo militi ⁊ in-
gratissimo hospiti stigmata in-
fringerentur: que eius ingratitu-
dinem ꝑpetue testarentur ⁊ hos-
piti omnia redderentur. Sic ergo
libertus libtatis priuilegio priua-
batur. ⁊ filius igratus parenti-
bus vinculatus vinculis carcera-
libꝰ arcebatur ingratus hospiti
⁊ amico stigmatibus perpetuis

libertatis preuilegio priuabatur. a filius ingratus pntibus vinculis carceralibus artabat. a miles ingratus hospitia amico stigmatibus perpetuis notabatur.

Capitulū .18. Lō .181.

Magna enim sunt iudicia tua dñe a ienarrabilia verba tua ꝓpter hoc īdisciplinate anime errauerunt. duz ei persuasum hñt im qui posse dñari nacionē tue sc̄e vinculis tenebraꝝ a longe noctis cōpedita. inclusi sb tectis fugitiui ppe tue prouidentie iacuerunt vel placuerunt a latuerunt ¶ Ad cōmendationez diuine gubernacionis a excellentiam sapientie increate. agit auctor in postrema parte sui de spāli protectione generis iudayci. qđ deus sibi adoptauerat. a de miraculosa deiectione generis egipciaci qđ filios israhel captiuauerat multis ānis Afflixit autem deus egiptios decez plagis Inter quas inferebantur quedam per bestias a aialia qñ.s. ille supuenit seua bestiaꝝ ira morsib⁹ pūsoꝝ colubroꝝ exēmiabant: ac draconū a locustarū iuasiōib⁹ attriti irremediabilit torq̄bant Alique per res insensatas a elementa a alique per corpora supcelestia vtpote in aq̄z nouo immisso gñe ac grandinibus a pluuijs desup immissis: seua trucidati iterem cōsūc̄ fuer⁹ diuisū fuit Jdo post q̄ autor declarauit qūo egiptij afflige-bāt p bestias a aialia a etiā p res insēsatas a elemēta. In ista pte ostendit qūo ijdem egiptij afflicti fuerūt per corpora celestia duplicater empūiebant. Vno mō p liuijs sub-

stractōnē Alio mō p pmo geito⁹ occasionē. Et pm hoc diuidit ꝓcessus in duas ptes Ca primo agit de noua plaga illata egiptijs q̄ fuit per tenebras palpabiles sicut dr Exodi .10. Secundo agit de decima plaga. que fuit per innumerabiles mortes primo genitorum Secūdo de terribili subuersione egiptiorum in mari rubro Secunda pars ibi Cum cogitarent Circa primū duo facit Primo agitur de mirabili supplicio tenebraruz illato egiptijs Secundo de beneficio spāli luminis tunc temporis collato hebreis ibi Sanctis autem tuis Circa primum quinq; facit Nam primo agitur de istius pene causalitate Secūdo de ei⁹ itermediabilitate Tercio de eius immensitate. Quarto de eius vniuersalitate. Quinto de ipsius equitate. Secūda pars ibi Dum putant se latere Tercia ibi Frequēter Quarta ibi Illi autez qui impotentem Quinta ibi Omnis enim orbis terrarum ¶ Circa primum duo facit quia primo asseruit tante pene causam Secūdo eiusdem pene ponit formaz ibi In vinculis tenebrarum Causa autē eius fuit duplex ex parte dei iusta consideracio a ex parte egiptiorū iniqua conuersacio Quātum ad primuz dicit sic Magna enim sūt iudicia tua domine quib⁹ electos id est filios israhel gubernastia e eorum aduersarios flagellasti a ienarrabilia verba tua id est facta tua. deus enim factis loquitur qui dixit a facta sunt. Luce secundo Transeam⁹ Bethleem a videamus hoc verbum qđ factum est

36

Ex pte egiptiorū fuit duplex iniq̄tas. Vna cōtra deum p rebellionē Alia cōtra proximū p violentam oppressionē. Fuerunt enim deo rebelles in hoc maxime: q̄ cum eos plagis grauissimis flagellaret: illi nullam disciplinam receperunt Et quātum ad hoc dicit. Propter hoc .v. quia iudicia dei a flagella ei⁹ non receperunt egiptij ad sui correctionem. In disciplinate anime errauerūt repugnantes imperijs dei sup dimissione populi sui. Secūdo peccauerunt contra proximū: viz contra filios israhel: super quos vsurpabāt sibi violentā oppressionem. Et quātum ad hoc subdit. Dum em̄ p̄suasum habēt id est frequēter credūt: in qui egiptij posse dominari p oppressionez nacōi tue id est populo hebreorū quem deus sibi sanctis dedicauerūt legib⁹ deseruire. Ecce culpa a statim subditur pene forma vinculis tenebrarum a longe noctis a cetera quasi diceret. Dum egiptij diuinis p̄digijs factis p moysen rebellarēt a populum israhel seruitute cogitarent opprimere: subito tenebris palpabilib⁹ iclusi iacuerūt immobiles. Et tangit istarū tenebrarum tres cōditiones graues: viz palpabilitatez cum dicit Vinculis tenebrarum compediti Fuit em̄ aer nō soluz priuat⁹ lumine: imo sic ɔdensatus q̄ palpari potuit. Vñ ipsi miseri iacuerūt q̄si vinculati in tenebris. Dicūt ei quidam q̄ aer potest cōdensari p artem in tantuz q̄ fiat homini impenetrabilis. sed siue hoc sit verū siue nō: saltem hoc tunc a deo factum legit Exo. 10 Erāt tenebre in tra egipti: vt possent palpari: nec mouit se quisq̄ de loco i quo erat Secūdo tangit isti⁹ ligacōnis diuturnitatem: cū dicit. Et longe noctis Exo. 10. Trib⁹ dieb⁹ nemo vidit fratrem suū. Tercio tangit ligatoꝝ immobilitatem: cum dicit Iacuerūt inclusi sub tectis: quia nullibi poterāt se vertere ꝓpt aeris densitatē. Fugitiui ꝑpetue ꝓuidentie id est putantes se posse fugere diuinaz ꝓuidentiam que ē immobilis a immutabilis Sap. 16. Manū tuam effugere impossibile est Raban⁹ a antiqui habent Latuerūt. a tūc sensus non mutatur. Alij dicūt Placuerūt. a tūc est sensus q̄ miseri puniti satisfecerūt p penas ꝑpetue prouidentie. Magna sunt iudicia tua domine Nota q̄ diuina iudicia magna sūt ꝓpter quatuor viz ꝓpter iudicis infallibilitatem: ꝓpter iurisdictionis generalitatem ꝓpter iusticie inflexibilitatem a ꝓpt potētie incomp̄hensibilitatem. Primo iudicium dei dicit magnum ꝓpter iudicis infallibilitatem. Humanū enim iudiciuz fallit a fallitur. Vñ iudiciū ecclesie fallitur ñ numq̄. sicut dicit ex de sentē. excōi. a nobis. a 24. q. 3. Si quis nō. Et capi. Cum aliquis Vnde ibi dicitur q̄ ecclesia quādoq̄z in suo iudicio decipitur a ille q̄ intrat illam p eam excludatur a qui foris est itromittatur. Et ideo solius dei est occulta iudicare qui solus nouit corda hominū vt dicitur 2. q. quarta Cōsuluisti Et eciam nono capi. Non presbiteri dicitur. Diuinū iudicium vsurpant

Collo

qui incerta a dubia iudicat a ideo
dt beatus Augustinus · decimo
nono de ciuitate dei q ignorantia
iudicis est plerumq calamitas in
nocentis · Debet enim in iudicio
diligens examinatio precedere
iudicium siue sententiam · a sentē
tia punitionem siue absolutionē
Vnde fingunt poete sicut tangit
Claudianus in fine scōi maioris ·
tres fuerant filij Jouis qui sunt
Minos Eacus a Radamanthus qui
quoniam in vita sua iustissim fu
erunt Ideo officium apud inferos
exercere dicuntur · Vnde fingun
tur tres iudices esse in inferno a
quilibet eorum antiquissimum ex
ercens iudicium quis tamen sit
qui exerceat iudicium vel officium
dubium est · q̄uis a nonnullis di
catur Minos examen Radamāc
cruciamen Querere de tabe cerau
frater habe · de istis non est mag
na cura sed hoc est certum q volē
bant signare per ista q i omni iu
dicio ista debēt esse · diligens inqui
sitio · Sententie pronunciacio · Et
riusdē executio · Modo si agam
de iudicio humano cum homo iu
dicare non possit · nisi scōm allega
ta a probata a frequenter contin
gat falsa probari probatōe inīs
consequens est omnē terrenum ·
Judicem fallibilem esse sed solus
deus est qui errare non potest de
quo solo verificatur illud prouer
biorum · 16 · Diuinacio in labijs
regis nō errabit in iudicio os eius
Secūdo iudiciū dei dr magnum pp
ter iurisdictionis q̄alitatem · Nul
lus em homo est cui⁹ dñm ad om
nem locum se extendat deus aūt
omnes gentes iudicabit Job · 11 ·
Pater omne iudiciū dedit filio Et
Joel · 3 · Consurgāt a ascendant
gentes in vallem Josaphat q ibi
sedebo vt iudicem omnes gentes
Ad Cor · 5 · Omnes nos manifestā
ri oportet ante tribunal christi vt re
ferat vnusquisq ibi Crisо · omel ·
9 · Loquens in impfecto de die iu
dicij sic dicit In qua die quando
venerit in maiestate sua quando
iam nemo ausus garrula contenti
one sermonum aut mendaciuz
defendere aut contradicere veritati
quando non os loquitur a op⁹ ab
scondit sicut in hoc tempore sed
econtra opera singulorum loquē
tur a ora tacebunt non persona in
terrogatur a conscientia nonvide
tur · sed econtra conscientia discu
titur a persona confunditur quā
do nemo excusat peccatorem sed ō
nes accusant nec alter pro altero
intercedit sed singuli ibi timebūt
quia in illo iudicio non erit testes
adulatores sed angeli veraces nō
erunt iudicantes personarum ac
ceptores · sed deus qui iustus est
reddet vnicuiq scōm opera · Dec
Crisostimus narrat Ouidius de
timoquinto metho · q mos erat ā
tiquo⁹ miscis atusq lapillis hijs
damnare reos illis absoluere cul
pas Mos enim siue modus fuit
sententiam proferre signo nonvo
ce quia si accusatus deberet absol
ui effundebātur de vrna toto po
pulo aliqui lapilli albi a si debuit
damnari nigri Eodem modo i iu
dicio generali quilibet fundet de
vrna sua de conscientia propria lapi
dem quales ipe met imposuit tropa dura

368

et in perpetuum perseuerantia quantum ad meritum vel reatum. et si fundat opera alba: saluabitur. si nigra peccata condempnabitur Naum. 2 dicitur de dampnatis. Facies omnium sicut nigredo olle. ¶ Tercio iudicium dei dicitur magnum propter iusticie inflexibilitatem. sicut dicit ysidorus de summo bono et ponitur in Cano. 4. q. 3. Ruatuor modis peruertitur humanum iudicium: timore: cupiditate: odio et amore deus autem nullo istorum modorum corrumpi poterit. Non timore: quia omnipotens est et nullius metum habet Job. 22. Numquid timens arguet te et veniet tecum ad iudicium. quasi diceret non. immo quanto potentiores tanto contra eos sententiam profert duriorem Sap. 6 Potentes potenter tormenta patientur. Et ibidem Fortioribus fortior instat cruciatio. Fingitur quod leo semel tenuit curiam bestiarum. debuitque vnaqueque semetipsam proclamare de culpis suis coram leone. Asinus ait Sequebar inquit aliquando plaustrum plenum feno et cum manipulus feni cecidisset de plaustro accepi et comedi. Cui leo. Male inquit errasti miser et contra legem et fidelitatem fecisti. Debebas enim ei qui perdidit reddidisse. quod de precepto leonis verberabatur ad mortem. Accedit lupus et ait domine Circuiui aliquando greges ouium et armentorum. et rapui aliquando agnum tenerum et strangulaui: aliquando pinguem vitulum quando eum attingere poteram: quandoque ouem: quandoque edum. Cui leo. Dimittas inquit karissime talia ponderare: nimis strictam conscientiam habes. Naturale est tibi sic facere. et nemo faciens quod natura dictat: peccat. Sic a falso iudice lupus iustificatur et asinus innocens verberatur. Non sic erit de iudice xpo qui nullum timet: nec corrumpi cupiditate poterit: quia ditissimus est Job 34. Vere enim deus non condemnabit frustra. nec omnipotens subuertet iudicium Et thob. 3 Omnia iudicia tua iusta sunt ¶ Ruarto iudicium dei dicitur magnum propter sue potentie incomprehensibilitatem Ro. 2. O altitudo diuiciarum sa. et sci. dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Ista sunt occulta iudicia di quibus homines disponit et regit in presenti permittendo iustum affligi et iniustum extolli: qui a nobis modo videntur. sed patebunt clarius quando eum sicuti est videbimus

Lectio. 188.

Et dum putant se latere in obscuris peccatis tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt pauentes horrende et cum admiratione vel turbatione nimia perturbati. neque enim qui continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos et persone tristes illis apparentes pauorem illis prestabant ¶ Postquam auctor descripsit tenebras triduanas olim illatas egipcijs quantum ad earum densitatem quia fuerunt palpabiles In ista parte describit easdem quantum ad puniendi potestatem ostendens quod nullum remedium potuerunt egipcij adhibere quo contra tenebras se iuuarent negabatur eis remedium tam intrinsecum quam extrinsecum. Intrinsecum remedium possent sibi sperasse per animosam audaciam

cordis. sed

cōdis·ꝫ otra illud tēmedium habuerūt pauorem maximū: vt nl̄lus qñtumcūq; cordatus posset aliū aiare·Primo g̃ ostendit eos carusse remedio cōsolationis cū ūslibet ab extrinseco Secō ostēdit eos carusse remedio qđ possent speresse ab extrinseco· Secūda ps ibi·Neq; em̄ qui cōtinebat·¶ Rn̄ tum ad primū tangit tria grauia ꝓter que potuit tūc temporis nl̄lus alīū cōsolari·fuerūt em̄ dispsi localī separatione:fuerūt pauidi a pcussi stupefactione:fuerunt turbati a positi in mīma admiratione·Vñ dicit sic·Et dum putāt supple Egipcij se latere in obscuris peccatis obliuionis velamēto dispersi fūt·Aerem tenebrosū vocat velamentū tenebrosū a velamentum obliuionis· sicut lumen efficit a figurat sciaz: ita tenebre obliuionē designāt a ignorātiaz· dicūtur peccata obscura ꝓpē effectū quia auferunt cognitionē vere lucis ſpb̄·ꝯ·Tenebris obscuratuz habētes intellectum· a quia ducūt ad obscuritatez inferni Jn ps·Obscurent̄ oculi eoz ne videāt·Sic g̃ fuerunt illi egipcij dispsi abūicē qz quidā erant in domib9 a q̄daz in agris a illi qui ꝓpe se erāt reputabant a se multū distare ꝓter tenebras palpabiles inꝑpositas· Vnde fuerunt pauētes horrende a cum admiratiōe pturbati· Cō sequenter exclusit ab eis remediuz qđ possint speresse ab extrinseco Possint āt speresse tripler remedium ab extrinseco otra illas tenebras·Primo loci securitatē·Secūdo ignis claritatem·Tercio magoz suoz subtilitatem· a ideo ista tria ab eis exclusit·Primū ibi· Neq; em̄ tinebat·Secundū ibi·Ignis quidez·Terciū ibi· Et magice artis ¶ Quātum ad primū a loco cōtinēte eos durāt9 illis tēbris nullū habebāt solaciū ꝓter duo Primo ꝓpē strepitum quē audiebāt in loco quia quēlibet treb at ille sonus·Secūdo ꝓpē melancolicas ymagiacōes de demōibus a mortuis hominibus Vñ dicit sic Nec ei illa q̄ tinebat illos spectuncta: q̄a ad foueas a cauernas mlti confugerant sine timore custodiebat: quoniā sōitus descendens p turbabat illos a psone tristes illis apparentes visione ymaginatiua pauorē prestabāt·Et psone tristes illis apparentes·Nota q; q̄tuor fūt geneā mala tristiū personaz q̄ ducūt cōiter i tristicia dies suos viz iuidi a puidi: cupidi a stupidi Jnuidi mordaces:puidi fallaces:cupidi tenaces a stupidi ptiaces·Prio vide9 q; oēs iuidi fūt cōiter tristes·Vñ Ouidi9·z·Methamorph̄·fabulatur q̄liter Pallas iuit ad inuidiā vt pauaēt mortē Aglares vbi describit q̄tuor ad i uidiam ptinentia viz domū: psonam:esca a viam· domū describit sic·Protin9 inuidie nig̃ squalentia tabo·Tecta petit dom9 a ē in vallibus imis·Abdita sole carens nō nulli puia vēto· Tristis a i grauī plenissima frigoris a q̄ Jgne vacet semp: caligine semp habūdat·Vult ergo dicere q; domus iuidie est situata in vallib9 ꝓ tāto q; psone humiles iuident superiorib9 a omīs inuidus ideo

369

inuidet qz se inferiorem alio in ali-
quo qd appetit eē videt. Inferior
planeta eclipsat superiorem ⁊ nō
ecōtra sicut patet de luna ⁊ sole ⁊
ita regulariter illi q̄ minꝰ valent ⁊
sunt gracijs ⁊ meritis inferiores ob-
umbrare nituntur per inuidiam
meliores. Et ideo signanter dicit
Job quinto Paruulum occidit in-
uidia Vnde merito dicitur ꝙ do-
mus inuidie ē in ymis vallibus
situata Tectum huius domus est
coopertum squalenti tabe id est ve-
neno squalore languoris Nam to-
ta locucio inuidi est de peccato to-
ta conuersacio de defectibus ele-
ctorum. Item domus inuidie ca-
ret sole ⁊ vento: qz numq̄ gaudet
de prosperitate seu felicitate proxi-
morum immo venti bonarum nar-
racionum eum occidunt Itez do-
mus inuidie est tristis. dicit em̄
damascenus ꝙ inuidia est tristi-
tia de alienis bonis Vnde sicut Bu-
fo cristatur de bono odore vinearꝝ
florentium ita inuidus de profectu
valentium personarum Item do-
mus inuidie semper caret igne ⁊
est plena frigore: qz nullus inui-
dus feruet caritate caligine tamē
semper habundat: quia num q̄
bene iudicat inuidus de ꝑsonis.
Secundo quantum ad escam di-
citur ꝙ Pallas eam inuenit come-
dentem carnes vipereas Nam om-
nis inuidus pascitur de malignis
cogitacionibus ⁊ machinacioni-
bus turbatiuis aliorum. Tercio
ꝑsonam inuidi describit Ouidius
sic Pallor in ore sedet macies i cor-
pore toto. Nusq̄ rcā acies lūiēt ru-
bigine dentes Pectora felle virent
linguā ē suffusa veneno Risus ab-
est nisi quem visi mouere dolores
Nec fruitur somno vigilātibus ex-
citaturis Sed videt ingratos inta-
bescetq̄ videndo. Successus hoīm
carpit ⁊ carpit vnaq̄ supplicium
q̄ suum est Quarto viā ⁊ modū
incedendi inuidie euntis versus
Athenas describit sic Indoluit ba-
culumq̄ capit quem spinea totū
Vincula cingebant opertaq̄ nu-
bibus atris. Quacumq̄ ingre-
ditur florentia proderit arua Exuit
q̄ herbas ⁊ summa cacumina car-
pit Afflatuq̄ suo vrbes populosq̄
domosq̄ polluit Ecce modus nocē-
di quez inuidus semper obseruat
Portat baculū plenum spinis:
qz illud vnde fulcire deberet pūgit
⁊ non portat qz non ē qd inuidū
posset delectari. atris nubibus o-
peritur: quia inuidus ⁊ detractor
nūq̄ claram: sed obscuram dicit
sententiam de illo cui nocere ꝓpoīt
Item quacumq̄ ingreditur florē-
tia proderit arua: quia inuidus
nulli nocet nisi aliqua virtute flo-
rescat Vnde Valerius libro quar-
to Nulla tam honesta ciuitas que
malignitatis dentes possit vitare.
Diuites enim sunt alienis iacture
locupletes funeribus. Vnde qui-
dam interrogatus quomodo inui-
dus non haberetur. Respondit si
nichil inquit ex magnis rebꝰ ha-
bueris. aut nichil felicitatis ges-
seris. nam sola miseria caret inui-
dia. Vnde Tullius vltimo rethori-
ce ponit exemplum de colore qui
vocatur gradacio ⁊ ait Affricacio
iustiticiam Iustitiā veritatez Veri-
tas gloriā ⁊ gloia emulacōez poīt

Quarto dicit q̄ exurit herbas id est iuuenes proficientes: sicut talpa ceca que moratur in terra ⁊ radices herbarū rodit ⁊ impedit ab augmento ⁊ non solum herbas imo summa cacumina carpit quia semper contra superiores suos: prelatos ⁊ dominos inuidꝰ quisq; garrit. Vltimo dicit q̄ ex afflatu suo id est verbo malicioso polluit omnem populum ⁊ vrbem quam attigit. Hoc est primum genus tristium personarum. De qua tristicia dicitur ꝓuerbioꝝ. 24. Sicut tine a vestimento ⁊ vermes ligno ita tristicia nocet cordi Eccī. 3. Tristiciaꝫ lōge expelle a te: multos enim occidit tristicia. Secūdo videmus q̄ omnes perfidi ⁊ fallaces sunt communiter mali ⁊ tristes. Vnde ypocrite vt decipiant alios: quandam exteriorem tristiciam simulant ⁊ sanctitatem cōtra quos monet saluator Math. 6. Cum ieiunatis nolite fieri sic̄ ypocrite tristes. Tales sunt iocundissimi in occulto ⁊ tristissimi quantū ad apparenciam in publico: similes gellie de q̄ Marcialis cocus libro Epig. 3. Seneca epistola 34 Ambrosius ī quodaꝫ sermone latet plerumq; sb̄ tristi amictu lasciuus ⁊ deformis horror vbi veste obtexit̄ vt secreta tegantur petulantium animoꝝ. Contra tales Oracius. Numq̄ te fallāt aī sub vulpe latētes. Impia sub dulci melle venena latēt. Tercium genus tristium personarum sunt cupidi ⁊ tenaces ymitatores Nabal qui sēp sūt in timore ⁊ dolore quomodo aliquid acquirant vl̄ acquisita retineant. Eccīastes. 2. Cuncti dies eius erumpnis ⁊ doloribus pleni sunt: nec ꝑ noctem mente requiescūt. Tal̄ fuit ille iuuenis cui saluator dixit Math. 19. Si vis perfectus esse vade ⁊ vēde omnia que habes ⁊ da pauperibus ⁊ habebis thesaurum in celo: ⁊ veni sequere me ⁊ abijt tristis. Eāt enim habēs possessiones mltas. Contra quos dicitur ecclesiastici. 4. Declina pauperi aurem tuā sine tristicia. Quartum genus male tristium personarum in presenti sunt stupidi ⁊ pertinaces qui de dei clementia ⁊ pietate diffidunt quoruꝫ aliqui de peccatis sic irremediabiliter tristantur: vt dicant sacramentum penitēcie eis non posse sufficere ad salutem. Vel quia iusticia dei non ꝑmittat penitentibus misereri Cōtra quos Psalmista alloquens animam suā dicit sic. Quare tristis es anima mea ⁊ quare ꝯturbas me. Spera in deo ⁊c̄ Aliqui sūt de istis sic̄ qui mortem amicorum suorum incōsolabiliter nimis plangunt: q̄ vel de eorum beatitudine ⁊ resurrexione futura desperent. Contra quos apostolus Thessalonicens. 4. Nolo vos ignorare fratres de dormientibus vt nō contristemini sicut ⁊ ceteri qui spem nō habent. ⁊ qui istud genus tristicie sunt patientes miserrimi sunt ⁊ de miseria presenti vadunt ad miseriam eternā Contra quos signanter dicitur Ecclesiastici decimoquāto Felix qui non habuit animi tristiciam ⁊ nō excidit a spe sua.

Lectio. 189.

Et ignis q̄dē nulla vi poterat ill̄ lumē p̄bē nec siderꝫ

r. 2.

flamme illuminare poterat illam
noctem horrendam. Apparebit ei
ignis subitaneus timore plenus
et timore illius percussi qui faciei
videbantur. estimabant deteri
ora esse que non videbantur ¶
Postquam declarauit auctor quod egip
cij tenebris fuerunt circumclusi et
nullum potuerunt habere remedi
um a loco eos continente. In par
te ista prosequitur consequenter
ostendens quod nec remedium habe
re potuerunt a quacumque luce tene
bras expellente Expulit autem te
nebras lux duplex videlicet. elemen
taris et celestis Et ideo ostendendo
quod nulla talis lux eis valere potuit
Primo ostendit quod eis valere non
potuit ignis communis. Secundo quod
nec ignis celestis Tertio quod nec ig
nis in medio aeris ex impressionibus ge
neratus Secunda pars ibi Nec si
derum Tertia ibi Apparebit enim.
¶ Quantum ad primum dicit Et ignis quidem
nulla vis poterat illis lumen pre
bere nec siderum limpide flamme illumina
re po. et cetera propter densitatem aeris tenebro
si Et bene dicit nulla vis ignis quia
nec calor rarefactionis. nec lumen
illustrationis potuit illum aerem illu
minare nec tabefacere. Et quid mi
rum si ignis materialis et communis hoc face
re non posset cum nec siderum limpide
flamme illuminare poterat illam
noctem horrendam. Consequenter ostendit quod
ignis ex impressionibus generatus
nullum eis adhibuit remedium
immo auxit potius eorum tedium et
quantum ad hoc dicit Apparebat autem
illis subitaneus ignis timore ple
nus. i. subita choruscatio fulguris
Sed contra Si apparebat illis cho
ruscatio ergo aer fuit illuminatus
Verum est aer fuit per vices obscu
ratus et etiam illuminatus et illa vi
cissitudo plus terruit eos quam si fuis
sent tenebre continuate Vnde quando
dixit quod nulla vis ignis potuit illis
lumen prebere Intelligit quod nullum
lumen habuerunt ad eorum sola
cium sed potius ad penam et suppli
cium Simul enim cum illis chorus
cationibus illuminantibus subi
to aerem caliginosum et spissum
apparuerunt illi persone tristes
et horribiles demonum accipienti
um effigies mortuorum. et facies
laruatas ad terrendum eos quod
fuit eis valde penale non solum
propter illa: que ymaginabantur
ex visis et hoc est quod subdit. Et ti
more illius percussi que videban
tur faciei Vel corporali visione vel
ymaginaria estimabant deterio
ra esse que non videbantur quia
ex malis visis estimabantur peio
ra fore futura et sic fuerunt in max
imo timore et miseria Notandum
quod pena istorum egiptiorum assi
milatur in multis pene infernali
Apparebat inquam illis subitaneus ig
nis timore plenus. Tum quia re
pente venit. Tum quia ad plenum
punit Quantum ad primum Thessalonicenses
vltimo. Cum dixerint pax et securi
tas tunc repentinus eius superue
niet interitis sicut dolor in vtero
habentis et non effugient. ¶ Quan
tum ad secundum Apocalipsis. deci
mo octauo. Quantum glorificauit
se et in delicijs fuit. tantum date il
li tormentum et luctum. Occasione
illius similitudinis moueo istam
dubitacionem. ¶ Verum ignis

corporalis puniet in inferno dampnatos. Et Arguitur q non: quia si sic: ignis ille calefaceret corpora dampnatorum ⁊ sic cum nullū sit resistens quod possit actōnem ignis diminuere vel remittere: sequitur q ignis ille calefaciet de facto: corpus iude vel cuiuscūq alterius Vltra quemlibet gradū signatū ⁊ cū sit aliquis gradus caloris excedens ꝓporcōnē cōplexiōis humane sequitur q ꝑ calefactiōez talem corrūpetur corp⁹ humanū ⁊ fiet separacio anime a corpore. Vel oportebit dicere q āqua caliditas que sufficit corrumpere vitam maxime sane complexiōis nō sufficiat corrūpere vitam cōplexionis in centuplo debilioris. Secūdo si ignis affligeret ista corpoā futura in īferno ergo cū sit agens naturale ⁊ non voluntarium agit vniformiter per mediū vniforme in omnia corpoā equaliter approximata Ergo equaliter affliget minus mali corp⁹: sic peioris si fuerit equalit̄ approximatum. Tercio si ibi erit ignis ergo ibi erit aliquod lumen. conseq̄ns est falsum quia dicitur Math. 22 Ligatis manibus proicite in tenebras exteriores. Super quo dicit Greg. Si ignis ille lumen haberet in tenebras exteriores non diceretur mitti. Et Basil. dicit sup illud Psal. Vox domini intercidētis flāmā ignis q virtute diuina separabitur claritas ignis ab eius virtute adustiua: ita q claritas cedet in gaudiū sanctorū ⁊ vstiuum ignis in tormentum dampnandorū Ergo vbi nullum lumen erit. Quarto si ignis sit sub terra: hoc est per violētiam: sed nullum violentum est eternū Primo de celo: ergo ignis ille non erit eternus. Quinto sic. Quero an infern⁹ sit idem locus cū purgatorio: ⁊ ignis eius sclē rationis: hic ⁊ ibi: vel nō. Si sic: ergo cōcedendū est q decedentes cū caritate vadunt ad infernum. Si non. Contra. Sancti patres ante mortem xpristi purgabantur: sed non purgabantur in aliquo loco supra limbum patrum: nec in limbo ergo in īferno. Antecedens istius consequētie est quia in limbo non est pena sensus. Ad oppositū videt̄ esse illd Math. 24. Discedite a me maledicti in ignez eternum ergo dampnandi erunt in igne eterno. Rd autem ignis corporalis sit: dicit Greg. 4. Dyal: Ignem iēhenne corporeum esse in quo certū est corpora cruciari non ambigo. In ista dubitacione non est querenda vana fictio: sed cū reuerentia recitāda sunt dicta sāctoꝝ. Volo igitur recitare quid de igne īferni. quid de loco inferni. q̄d de loco ⁊ igne purgatorij sēserunt doctores antiqui. Augustin⁹ .12. sup Genesim ad literam sēsit q anime malorum post mortem: non per corpora sed ꝑ corporum similitudines ī anima causatas affliguntur. Vnde vel vult ibi q ignis ille spiritualis est: non corporalis. Similiter dicit de loco: sed postea illud retractat tenens q locus ille sit corporeus ⁊ sub terra. Et q ignis sit corporeus ⁊ sub terra ardet Gregorius quarto dylugorum dicit Ignem infernalem corporalem esse non ābigo. De isto ergo certum est q

3M

nulli patet veritas p tacõem demõstratiuam: sed tantum per reuelaciones factas sanctis viris. Et ideo sequendo dicta sancti Thome. dicende sunt conclõnes. Prima ignis infernalis est corporeus. ¶ Secunda ignis iste non agit in corpora materialiter a modo nature sed spiritualiter a modo anime. Tercia est q ignis non calefacit corpora dãnandoꝝ. nec illa corpa calefiũt p ignem illũ. Quarta ẽ q ignis ille infernal' affligit sic instrumentũ diuine iustitie nõ sicut pncipale agens. Quinta ẽ infernꝰ a ẽ infra terram Sexta ẽ q purgatoriũ ẽ infra infernũ a idez ẽ ignis purgatorij a infernal'. Primã cõclusionem probat sic Corpori non pt coaptari ñ corpea pena Vñ ex hoc p bat Grego. q ignis infernal' ẽ corpeus in quez corpa dãnandoꝝ pꝰ diem iudicij statim retrudũtur Augꝰ etiã 21. de ciuitate dei ca. 10. Et q ignis q etiã spũs affligũtur corporeus sit ¶ Secundã cõclusionez illam videlicz ignis ille materialit nõ agit mõ nature sicut ignis calefacit lignũ causando in eo calorem qual' est in igne sic declarat dis. 44. qrto libro si aliꝫ fiat necessario causaret passionem in corpore damnati a alteracionẽ realem Omnis aũt tal' alteracõ pponit motum celi: sed post iudicium motus celi cessabit Ergo tunc non erit talis alteracio Est ergo sm eum a Arist. duplex alteracio siue passio. Vna p modum negacõe quando agens assimilat sibi passum materialit sicut qñ ignis calefacit lignum. Alia quando agens nõ assimilat sibi passum in qualitate qua agit sicut obiectum agit in medium Albedo enim non facit medium album sed tantum causat in medio speciem albedinis Consimili modo fm eum corpora damnandorum non patientur primo modo passiõis sicut modo patiunt: sed secundo modo tantum a sic defendit q ignis agendo ppetue in corpora damnandorum numq̃ ea consumet vl corrumpet. Tercia patet ex dictis videlicet q non calefaciet corpora damnandorum nec comburet: q tantum spiritualiter immutabit sicut color medium vel pupillam ¶ Quarta conclusio sequitur ex pcedenti: q ignis ibi non agit alterando materialiter sed spiritualiter. a aliquis magis a aliquis minus q agit sicut instrumentuz diuine iustitie. Quinta cõclusio est videlicet q infernus sit infra terraz declarat ex dictis Greg. 4. dyalogo. a Augꝰ. 12. sup Gen ad lram qui duas ad hoc congruentias assignant Tum quia sicut anime peccatorum propter carnis amorez peccauerunt Ita eis loca exhibebit sicut mortui carni debetur. tum quia sicut grauitas est in corporibus. ita tristitia est in spiritibus. a letitia est in spiritibus sicut leuitas in corporibus Locus autem grauiuz est deorsum sic etiam locus est spirituum peccatorum. Sextam conclusionem tenet videlicet q idem sit locus purgatorij a infernꝰ Ita q illa loca sunt sibi inuicem vicina super quartum sententiarum distinctione. vicesima quinta in resõsione ad argumentum secundũ q

ratio sua ē ista quia limbus patrū fuit coniunctus inferno alias xp̄s non diceretur ad infernum descendisse: sed limbus fuit superior q̄ locus purgatorij ergo locus purgatorij fuit vicinior inferno q̄ locus siue limbus patrum. Vult tamē dicere q̄ infra ambitum infernalē sunt quatuor loca distincta. In summitate limbus patrum. ⁊ postea limbus puerorū: tercio purgatorium vbi ē pena sensus: quarto dānandorum. Idem Gañ. 8. quodlibet. q. 22. ibi est locus purgatorij scd̄m legem communem. scd̄m vero priuilegia personalia ⁊ dispēsationem diuinam anime quorūdā puniuntur in loco in quo peccauerunt. Tum ad vicinorū instructionem. Tum ad mortuorū subuētionem. ¶ Per hec ad argumēta ¶ Ad primum patet q̄ ignis iste non alterat corpus materialiter: s̄ tantum spiritualiter sicut obiectū mutat intellectum vel sensum. Et iō numq̄ corrumpet: immo nec semel corpus ab illa transposicōnē transmutabit in qua ponetur ī inferno. ¶ Ad secundum patet licet non sit agens voluntarium: agit tñ vt instrumētū agentis volūtarie Et ideo punit ⁊ affligit scd̄m volūtatem ipsius ⁊ non scd̄m naturam propriam ignis. ¶ Ad tercium de igne ⁊ lumine dicēndum est q̄ locꝰ ille sic erit dispositus sicut cōuenit maxime miserie damnādorū. Vñ nō erit ibi lumen aliqd̄: s̄ vmbrosū vt illa videant q̄ afflictionē ingerere p̄nt. Dicet tamen q̄ ignis ille ē naturalit eiusdē speciei cū lumine nostro: sed drñt scd̄m materiales dispositiones: sicut drñt flamma ⁊ carbo: q̄uis ignis sit eiusdē speciei siue sit materia aerea sicut est flamma siue in materia terrestria sicut est in carbone: quia ergo lumen illud erit ī materia fumosa ⁊ vmbrosa simpliciter loquendo dicitur locus ille tenebrosus. ¶ Ad quartū dicendum q̄ licet nl̄lum violentū perpetuum ex ordinacione nature potest tamen ex ordinacione diuine iusticie. ¶ Ad quintum patet p̄ dicta in sexta cōclusione. Sic ergo totam difficultatē de eternitate corporum nō consumendorum per ignem inferni quā p̄tractat Augus. 23. de ciuitate dei soluit ille doctor p̄ hoc p̄ncipiū cessāte motu celi nl̄la p̄t fieri ī corporibus actio vl̄ passio material̄ s̄ spūalis tātū. Et q̄uis istd̄ esset q̄ndā damnatū Parisius: est tamē illa sñia retractata q̄tū attinet ad dcā scī Thōe. p̄ Joh̄ 22. Cōtra quē arguit Schotꝰ doctor subtil̄ 8. 48. q. li. ad iā dicta cōcludens. Lectio. 190. ∴

Et magice artis appositi erāt derisus ⁊ sapie gloria correptio cum cōtumelia. Illi enim qui p̄mittebāt timores ⁊ turbatiōes se expellere ab aīma languente: hij cum derisu pleni timore languebāt. Nam ⁊ si nichil eos ex monstris perturbabat trāsitu animalium ⁊ serpentum sibilatione commoti tremebūdi peribant ⁊ aerem quem nl̄la rōe euadere quis possit negantes se videre

¶ Postq̄ declaratum est q̄ egipcij per totum triduum tenebrosū. nullum poterant habere solaciū contra tenebras nec ab igne nec

r. q.

a lumine. Hic oñt q̄ nec aliq̄d re
medium consequi poterant per
eorum magos quos tamen peritissi
mos habuerūt immo ipsi magi a
demonibus derelicti ⁊ a deo afflicti
deridebant ⁊ equaliter cum alijs
affligebantur Et circa hoc tria fa
cit primo ponit eorum derisionez
secundo ponit derisionis racionez
tercio excludit quandam obiecti
onem. secunda pars ibi Illi enim
qui promittebant. tercia ibi Naz
⁊ si nichil. Quantum ad primum
dicit sic. Et magice artis appositi
erant derisus. hoc est tunc tempo
ris derisibiles ostendebantur ma
gi egipciaci manifeste qui per ma
gicam artem monstra faciebant
quando nec sibi nec alijs contra
predictas tenebras potuerunt p̄
desse ⁊ sapientie gloria correpcō
cum contumelia: quasi diceret va
na gloia quam habuerunt dicti
magi egipciaci de falsa sapientia
versa modo fuit in correptionem
cum contumelia quando Pharao
⁊ alij nobiles clamantes petiue
runt eorum subsidia ⁊ cum eos iu
uare non possent contumelias in
tulerunt tamq̄ fallacibus ⁊ pom
posis deceptoribus. Secundo poit
derisionis occasionem Illi enim q̄
promittebant timores ⁊ turbatio
nes se expellere ab aīa languente
hij cuz derisu pleni timore langue
bant Ergo manifeste fuerunt deri
si ⁊ deridēdi sicut presūptuosi ⁊ fal
laces promittentes se alios adiu
turos quando nec potuerūt succur
rere sibijpsis. Tercō q̄ possit ali
quis obicere q̄ ipsi non affligebā
tur ex visiōe corpali vel ymagina
ria tristium p̄sonarum ⁊ mōstro
rum effigiorum quia assueti fuerūt
talia cernere sicut nec Balaam ex
pauit ad locucionez asine: Rñdet
q̄ nichilominꝰ hoc cōcesso turba
bantur maxie ex hoc q̄ negabāt
se videre aerem sine quō nemo vi
uere potest ⁊ hoc est q̄d dicit nā ⁊
si nichil illos ex monstris apparē
tibus in choruscacionibus visibi
liter vel ymaginarie perturbabat
tñsitu animalium robustorum ⁊
serpencium sibulacione commo
tivt ab animalibus conculcarentur
vel a serpentibus intoxicarentur
tremebundi peibant ⁊ aerez quē
nulla rōne euadere quis posset ne
gantes se videre quem tamen time
bant ⁊ tangebāt Et magice artis
appositi erant derisus Ad litteraz
vacantes arti magice multiplicit
deridentur. Naz deridentur a demo
nibus ⁊ ab hominibus. deridentur
a bonis angelis ⁊ deridentur a deo
A demonibus deridentur ⁊ decipi
untur frequenter. aliquando ab
ipsis spiritibus fallacibus ⁊ men
dosis quibus sacrificant ⁊ quos co
lūt sicut patuit de papa Siluestro
secundo: qui prius dicebatur Ge
rebertus hic primo monachꝰ flo
riacen̄ cenobij postea dyabolo sua
dente ⁊ enormit̄ istigāte apostota
uit dyaboli obsequijs ⁊ arti magi
ce se obligauit itantū q̄ dyabolo
fecit homagium cum pacto vt ei
omnia ad nutum succederent Aux
ilio ergo demonis promotus ⁊ suf
fultus: factꝰ est primo Remensis
archiepiscopus postea Rauanē
sis ⁊ tandem papa. ⁊ tunc quēsi
uit a dyabolo q̄diu adhuc viuēt i

ꝑtu· rẽsponsum est sibi q̃ dm nõ celebraret in Jherusalem· Cum ergo postea celebraret in quodam loco Rome qui Jherusalem dicit in laterano ex motu et strepitu demonum mortem sibi sẽsit adesse· Suspirauit ergo a ĝemuit a licet scelerat̃issimus esset nullo modo tamen desperauit: sed coram omnibus peccatum suũ confessus membratim ordinauit diuidi corpus suum vt omnia illa membra diuiderentur a amputarentur quibus demones adorauerat· Corpus vero mortuum super bigam imponi: a vbicũq; animalia illud trahentia sisterent sepeliri· Deo vero signum euidens siue clemẽtie demonstrante tulerunt animalia corpus illud in ecclesiam lateranensem Iste ergo fuit turpiter derisus· Consimile nãrat de quodam alio episcopo qui s. ꝑpẽ hõres cõsequendos arti magice fuit datus· Tandẽ factus episcopus cũ multos haberet aduersarios a esset in castro q̃dam suo de quo plurimũ cõfidebat a cũ timeret: cõsuluit demonem suum sub hac forma· Fugiam: an non· Respondit demon· Non· sta secure Veniẽt inimici tui suauiter a sẽdent tibi· Accedunt hostes a castrũ capiunt a succẽdunt· Inuocãs ergo demones in extrema necessitate q̃siuit quid faceret: a quare euz finaliter sic fefellisset· Et respõdit sibi demon q̃ eũ non decepisset: ꝓ verũ dixit si dictũ suũ intellexisset· Dixi inquã nõ sta secure a fugias· Venient inimici tui suauiter a sẽdent vt tibi a ignem· a sic suum famulum in fine diabolus delusit· Diis

similia: infinita possunt narrari· Alij aũt decipiunt̃ a spiritib9 alijs: Nõ quidẽ ab ipis quos inuocãt: sed ab eoz principib9 quibus sunt alij potentiores· Vnde cum quidam teutonicus peregrinaretur ad sanctum Jacobum in quadã villa quẽdam nigromanticum obuium habuit· Hic dixit peregrino· Video te carissime esse in periculo mortis· ꝓ si vis michi repẽdere mercedez salua vitam tuam· Spondet teutonicus Volo· Ducit ergo nigromãticus teutonicum in quandam cameram· parat sibi balneum a ponit eum in aqua: collocat antẽ eũ speculum de calibe: quo magici solent vti· Et quẽrit ab eo quid vidz in speculo· Et respondit teutonicus q̃ videret virum a vxorem in domo propria a nigromanticus quãdaz imaginez formauerat de cera stat q̃ clericus arcu extenso a sagitta i missa vt sagitaret imaginem· Cui nigromanticus· Imago inquit ea rea mago tua est Vxor vero tua a clericus amasius suus in hoc conuenerunt vt te occidant quia si ymaginez illam posset clericus sagitare mortuꝰ esses· Custodias ergo teipsum a cum incipit trahere immerge te totum in aqua: sub aqua balnei in qua stas· a sic secũdo a tercio: quia pluries non potest sagitare: fecit sic· Tãdem se erigens tercio de aqua respiciens speculum: vidit qualiter vxor cum famula clericum illum subito mortuum subito in strabulo quodam sepeliunt· Soluit ergo teutonicus nigromantico suo mercedẽ a facta peregrinatione domum rediens

que p speculū viderat ope cōpleta
ꝓspexit vñ signāter dr magico spi
tu eū decipiēte Eccī·13· Subridens
spem dabit narrans tibi bona ⁊ i
nouissimo deridebit te· Secūdo de
ridentur dātes se illi arti etiaꝫ ab hoī
bus sic nup patuit nris diebꝰ de
quodā clerico nigromātico cui de
mon apparens ꝓmisit ꝙ esset rex
anglie ⁊ ꝙ cū tanta milicia ducere
tur i medio Anglie sic vnq̄ Edu
ardū filium Henrici viderat equi
tare hic tandem tempoē pleamen
ti comitantibus tocius regis ꝓcei
bus tractꝰ fuit ⁊ suspensus q̄diu
ossa ossibus adherebant· Immo
generaliter omnes qui tali arti in
sistūt ⁊ apd deū ⁊ apd hoīes cōfū
dūt figurā ⁊ exēplū·3·Re·18 hēmꝰ
qūo Helyas ꝓphas Baal derisit
qñ dixit Clamate voce maioi deꝰ
vester forsitan dormit ā loquit cuꝫ
alio aut i diuersorio est vel in iti
nere· Tercō non est dubium qñ
a bonis angelis etiaꝫ deridētur: qꝛ
se vilissimis spiritibus submittere
non verent Vnde angelus obuiās
Balaam ꝓphete nigromantico cuꝫ
euaginato gladio satis eū de diis
suis confidentem derisit qñ asinaꝫ
eum ad murum collidere impauit
Numeri·22· ¶ Quarto deridebunt
a deo finaliter Iux illud Ps· Et tu
domine deridebis eos ⁊ ad nichilū
deduces omnes gentes ⁊ omnes
gentiliter se demonibus submit
tentes·

Dubitatio litteralis est Vtrum
ars magica sit hominibus rōnabi
liter interdicta ꝙ non ꝓbo Nā ad
honorem dei videtur esse ꝙ hoīes v̄
tute nominum sāctorū vel euāge
lij vel sacramentorū ecc̄ie possint
demonibus ipare· Sed hoc freqñ
ter traditur in arte magica viꝫ in
uocare demones per nomen dei· Er
go non debet hominibus prohibe
ri ¶ ꝓp ad artem magicā videtur p
tinere vti ymaginibus ad curam
hominum spectantibus: sed hoc fi
eri pt naturalit Ergo illd est irra
cionabiliter homini prohibitum
Minor probat p illud qd narrat
cōmentator sup cētologiū Ptho
lomei verbo·9· vbi narrat se vidis
se quendam q̄ scripsit figurā scor
pionis luna existēte in scorpione
in signo scorpionis· vno de q̄tuor
angulis ⁊ quicq̄d postea impressi
onem illius sigilli habebat siue i
cera siue in quocūq̄ alio a morsu
scorpionis curabatur sicut ipse te
statur se vidisse: sed hoc ñ fiebat
nisi per naturam g̃ ⁊c̄· qd a diuer
sis est expertum: sed diuersi sunt
experti ꝙ quedaꝫ negocia malos
euentus denunciant sicut obuiaē
lepori est malum ⁊ obuiare bufo
ni sig̃ficat bonum vestes rodi a so
ricibus offendere statim cū homo
de domo procedit ⁊ multa hmōi ha
bentur pro experimentis maxime
a mulieribꝰ quibus plus vacat
talia considerare que sūt signa for
tunij Ergo irracōnabile ē talia pro
hibere· ¶ ꝓp magister in histo· nar
rat sup euāgelia ꝙ inter iudeos fu
erunt quidā exorciste qui per exor
cismos factos a Salomōe demōes
eiciebāt maxime apposita radice
cuiusdam herbe in naribus obses
si Ergo hoc videtur naturale· ¶ ꝓp
verbis confertur vis naturalis ⁊
caracteribus ex stellis ⁊ signis ce

lestibus Sed cum rebus naturali
bus liceat vti applicando ad effe
ctum ꝯtem ergo non debet racio
nabiliter prohibei ¶ Ad oppositū
est Augustinus secundo de doctri
na christiana. Vbi dicit ꝙ ad
supersticionem pertinent volumi
na magicarum artium ⁊ ligature.
que medicorum quoq; disciplīa
condemnat. siue in imprecacioni
bus siue quibuscūq; votis quas
carecteres vocant. ¶ Ad questio
nem dicendum ꝙ sic racio est: ꝙ
ars magica dicitur illa supersticō
sa obseruātia qualitercumq; fuit
auxilio vel cōsilio demonū ad hoc
precibus vel pactionibus vōbulo
completur Vbi primo sciendū
ꝙ demones antiquitus tpe ydola
trie multas obseruancias hoībꝫ
reuelauerunt ad certos effectꝰ ca
uendos q̄s ipsimet demōes causa
bant ad decipiendum homines ⁊
cōtrahendū cū eis familiaritatē ⁊
ad fallendū eos finaliter ⁊ inter talia
videt ars notoia tenere locū per
quā suadet hoī omnē scientiā pos
se acquiri p inspectionē q̄rūdam
figurarū ⁊ oracōibus dicendis cū
obseruacōibus q̄ vel est totaliter
inefficax qd est michi incredibile
vel per reuelacionem demonum
potest haberi obseruatis principi
is illius artis que sunt valde diffi
cilia vt patet artem illam intuen
ti Vlterius est notandum ꝙ inter
ea q̄ fūt hoībꝫ p demones reuelata
quedā cōtinent exp̄ssas demonū
inuocacōes sicut ptz de mō īcluden
di spūs ⁊ ī aliis demonū supsticio
nibꝫ quedā alia seruicia exhibici
one rerū. quedā cōtinent quasi va
na que cum demones ordinauerūt
fieri quibus factis ad modum q̄
illi ordinauerunt accedunt demo
nes non coacti sed sponte ⁊ quasi
ex quodā pacto ⁊ efficiūt effectꝰ
q̄s antiquitus ꝓmiserūt ⁊ in talibꝫ
cōsistit tota magica ars Qualiter
autem discerni possit an sequatur
effectus ex magica arte vel ex natu
ra rerum creatarum est in quibus
dam casibus nimis difficile quā
do tamē sic est ꝙ nulla causalitas
naturalis inuenitur quare talis ef
fectus sequi debet ⁊ quando aliq̄d
admiscetur necessario qd causare
non potest ex natura sua sicut sūt
figure caracteres vel voces extra
nee l' alia huiusmodi arbitrādū
est talia magica esse oīo sicut est
illud qd scribit Palladius de agri
cultura libro primo vbi agens de
de columbis dicit Colūbe non pe
reunt nec locum deserunt si super
omnes fenestras aliquid de strā
gulati hominis loro vel vinculo vel
fune suspendas. ⁊ in plinio de hy
storia naturali multa talia inueni
untur Similiter in Ingilberto vbi
cumq; ponitur experimentum ītel
ligitur aliquid supersticiosū que
omnia generaliter spectant ad a
liqua pacta antiquitus īter demo
nes ⁊ homines constituta Tercō
notandum ꝙ nulla virtus natu
re corporee lapidis metalli ligni l'
herbe. potest demones ad aliquid
compellere. q̄uis fingant se com
pelli ⁊ homī aliquo modo subdi vt
per hec familiaritatem cum homi
nibus contrahant ⁊ finaliter eos
fallant Qd autē dicit armonia fu
gare demonē non ē credēdum nisi

314.

miraculose a deo sicut fuisse credit de dauid a saule. 1. Re. 17. Quod testimonium est sicut satis innuit Aug⁹. 10. de ciuitate dei contra Porphirium. Sed sciendum q̄ demon dupliciter hominī seruit. Primo modo spōte vt decipiat. Alio modo coacte a superiori spiritu sicut in dei dixerūt de xp̄o q̄ in Beelzebuck principe demoniorum eiceret demonia Mathei. 12. Viterius est notandū de incantacionibus serpentū q̄ ex quo nulla causa naturalis apparet quare voces tales quales cūq; fuerīt faciat serpentē exspectare: nec serpens intelligit quod profert. Videt tales incantaciones per demones effectū sortiri a sunt reliquie veteris ydolatrie. Inuocationes etiā quas vetule p nomina barbarica a extranea vel observationes infinitas pro morbis curandis sortilegia sunt q̄ns admittantur que dā de deo vel de euangelio. Si quis autē contra infirmitatem appēdi faciat noīa xp̄i seu euangelij ex simplici deuotiōe non habendo spem ad modū ligādi vel scribendi vel figurā vel caracteres non est periculuz q̄ quis talia non ordinant ad expellendū morbos directe. ¶ Ad rationes. ¶ Ad p̄mā quod ad honorem dei est et cetera dicendum q̄ nō est ad honorem dei q̄ homines talia faciāt ad querendum auxiliū a consilium a demonibus immo est eis contra eos bellū indictū. Vñ expellere eum de corporibus hominū quos vexāt bñ licet sicut faciūt exorcistę: Non aūt eos suscitare vt doceāt homines q̄ cūq; remedia vel vt inuent ad quē cūq; effectū. Si autē inuenīt hoc aliquis fecisse: fecit hoc dnō dispensante a miraculose cōoperante. ¶ Ad secundū de imaginib⁹ curatiuis infirmitates artificialiē factis in q̄cūq; materia fuerint nisi forte ipsa materia habeat efficaciam naturalez dicit sāct⁹ Thom̄ secūda secūde q̄ ōnes imagines tales superstitiose a magice sunt quod patet ex hoc quia sēm eum nullū effectum habent nisi in eis quidā caracteres scribantur. Figura autē non est naturalis actionis principiū. Hec tamē est dicā imē imagines astrologicas a nigromāticas. q̄ nigromātice fiunt p expssaz inuocationē demonum. Astrologice per pacta tacita figuraruz vel caracterum. ¶ Ad tertium q̄ obseruātie a demonibus tradite antiquitus non sunt causē talium euentuū: sed signa tantum a nō naturaliē institute. nec a deo: sed abāgelo ñ bono l' ab hoīe. ¶ Ad. q̄ ostat Salomonē aliq̄n idolatram fuisse. Vnde possibile est fuos exorcismos p demōes ordinatos fuisse a ideo sunt illiciti. ¶ Ad quintū q̄ figuris a caracteribus nulla virt⁹ actiua a stellis potest imprimi cuz non sint res distincte a rebus figuratis. Si autem dicatur q̄ ipsis rebꝰ imprimitur virtus ꝓpter figurā vel caracterem hoc non est nisi per pacta antiquitus per demones inita

Lectio ē tesimanonagesi maprima

Frequenter enim preocupant pessima. redarguente conscientia. Cum sit enim timda neq̄a data est i omnū condēnationem sepe em̄ presumit seua pturbata conscientia

Nichil enim est timor nisi p̄sumptionis adiutorium p̄cidito cogitationis auxilio. Cum a dum ab int9 mnor est exspectatio maiorem c̄putat penam ei9 cause de qua tormentu9 p̄stat Enarratis p̄mis multiplicibus quibus afflicti fuerunt egipcij tenebris palpabilib9 circumsepti p̄ triduum intra q̄s penas vna de maximis fuit timor quo semp̄r suspicabantur eis peiora superuentura supplicia q̄p fuerunt p̄nialiter iam illata. In ista parte intendit assignare causam huius timoris suspiciosi. Et circa hoc duo facit. primo assignat h9 timoris origimem in gñali. secundo magis eam explanat in spāli ibi. Cū sit enim timda. Circa primu9 dicit sic. Frequēter enim p̄occupant pessima re darguente conscientia quasi diceret. Hec ē causa tāti timoris in peccatoribus iam afflictis vt nō solum doleant de p̄mis p̄nibus ꝫ magis timeant penas futuras: q̄ tales frequenter occupant a prius concipiunt. Pessimā a maxima penalia eis inferenda re darguente conscientia que indicat sibi penam maiorem deberi q̄p actualiter iferetur Je. t. Arguet te malicia tua Conscia ergo lesa per culpam facit hominez p̄occupare a concipere grauiora futuā q̄p patitur vt plus torqueatur metu q̄p sensu vel potest ly pessima esse nominatim casus. Pessima a grauissima tormenta p̄occupant malos a est sententia confirmlis. Cō sequenter istud magis explanat in spāli. Et ponit isti9 timoris p̄cipium medium a effectū Principiū enim est fiducia que est principalis origo timoris Et quātum ad hoc dicit Cum sit enim timda ne q̄cia data est in ommū cōdēnationem in oim viz malorum siue peccantium condemnationem Nā ipsamet nequicia penam secum habet ne aliq̄d in vniuerso deordinatum remaneat Vnde Boeti. c. de cso. pro. 3. Sicut probis probitas ipsa est p̄mium. Ita improbis nequicia ipsa est supplicium. Et Augustin9 1. confes. Iusisti domine q̄ sic est vt pena sit sibi oīs inordinatus animus Et idem de vera innocentia ca. 19. Nulle pene ḡ uiores sunt q̄p male conscientie. in qua cum non habetur deus consolatō nō iuenitur Hoc ē ergo principiū exc̄llens timoris i p̄cōribus viz nequicia q̄ teste eor cōscia indicat eos esse malos Dic ē em̄ p̄m9 effect9 culpe sicut dr poeta Juuēalis li. 4. Et tēplo q̄ malū cōmittit ipsi displicz actori Prima ē ḡ vlcō q̄p se iudice nemo nocēs absoluit ipreba q̄uis grā fallacis pretor9 vicerit vrna Mod9 eat ātiquit9 sicut narrat Ouidi9. 14. Metha. q̄p pretor odēnatur9 nocētem mīsit in vrna nigros lapillos a eos postea cōtā pplo effudit a sic reū oīndit esse dānandū. q̄n ātea eat liberatur9 misit lapillos albos q̄s postea ad oīssionē inocētie effundebat. dr ḡ Juuenal9 q̄ ḡuis aliq̄s cōscius fuit malicie euadat iudiciū pretoris. pretore p grāz a fauorē vincēte tñ seipō iudice non absoluit sed dignus supplicio iudicatur. Et ideo dr Sen. de moribus Mala cōscia sepe tuta ē: secura nūq̄p Et ideo signanter

314

dicitur q nequicia data est omni
b9 in damnacoem · Vel sicut alia
litera habet dat testimoniu cōdē
nacioni ⁊ eadem sentētia ē · Et hec
est ratio illi9 que sequitur · semper
enim seua presumit ⁊ presumit si
bi futura penalia ⁊ crudelia pertur
bata vel cōturbata seu turbata cō
scia ⁊ neqcia perpetrata cōsciētia
dictans q omnis culpa pena aliq
debet puniri · Et precōceptio pene:
causat timorez · Et hoc ē quod sub
dit · Nichil enim est timor nisi pre
sūptionis ⁊ āticipacōis precōcep
cōnis pdicte de pena debita inferen
da · adiutoriū pdicio cogitaciōis
auxilioꝝ · Prodit enim timor ⁊ ma
nifestat q timens habet cogitacō
nes de auxilio acquirendo ⁊ eo ipso
q sollicite desiderat auxiliū ⁊ nich
il videt bonitatis intrinsecus i seip
so vnde debeat esse dign9 auxilio ⁊
eo ipso augetur timor ⁊ iudicat pe
nam cause per quam torquetur es
se maiorem · Vnde sub dit Et dum
ab intus minor est exspectacio de
remedio maiorē computat penaz
Vel scientiam scdm aliam literaz
credo conscientiam ⁊ certitudinez
eiusdē ⁊ exterioris rei de q tormen
tum prestat ⁊ a qua infertur sibi
pena · preoccupat pessima redargu
ente conscientia · Notandum est
q conscientia hominis multiplicē
actum habet · Est autem conscien
tia accusatrix praue trāsgressiōis
Sicut enim puero datur dica in q
defectus sui signantur vt postea v
beretur ⁊ nullo modo licet sibi abi
cere dicam suam: ꝫ per eam accusa
bitur Ita cuilibz homini alligatur
conscientia in qua omnia peccata

Collo.

notantur vt scdm eam in iudicio
accusetur Rom · 2 · Testimonium
reddente illis conscientia ipsorum
⁊ inter seinuicem cogitacionū ac
cusatium ⁊ defendentiū in die quo
iudicabit deus occulta hominum
Et ideo istam accusatricem maxie
timere debemus dicente Seneca li ·
suo de moribus Nullum conscium
peccatorum tuorum magis timue
ris q temetipsum potes fugere · te
autem numq · Item in eodem: cō
scientiam magis q famam itende
Falli enim sepe potest fama consci
ētia numq · Sicut enim caritatiu9
accusator primo monet ad partez
⁊ eum premunit de suis defectibus
⁊ si se correxerit culpaz celat · Si ve
ro corrigere cōtempserit: publice i
iudicio proclamat · ita conscientia
nrā in pnti quidē nos corripit ⁊ re
prehēdit occulte: ꝫ si nos nō correx
erim9: i futuro iudicio nos procla
mabit Leui · 4 · Cōsci9 ē nisi indica
uerit portabit iniqtatē suā · Secūdo
cōscia hois est tuelatrix sue depssi
onis · In omni enim depressiōe vl
turbacione terrena singularis cō
solatio ē bona cōscia · Coꝝ · 1 · Gla
nrā hec ē testimoniū ɔscie nre Vñ
Ambrosi9 de officijs bñ sibi ɔsci9:
falsis non debet commoueri conui
cijs · nec estimare plus ponderis in
alieno conuicio: q in sue conscien
tie testimonio · Et Gregorius sup
Ezechielez Omel · 9 · Ruid prodest
si omnes laudant ⁊ cōscientia ac
cusat ? Aut quid obest si ōnes de
rogant ⁊ sola cōsciētia defendat ?
Item Augustinus i quadam epis
tola: ⁊ ponitur in Canōe · 11 · q · 3 ·
senti loquens ad Manicheuz dixit

sic senti de Augustino q̄ equid licz
sola me in oculis dei conscia nō ac
cusat ⁊ capitulo sequēti hētur q̄li
ter Constantinus mediolanū a q̄
busdam malignis īfamatus eāt
de quibusdam criminibus ꝓpter
qd̄ pretermittebat populo predi
care verbum q̄ ista crimina ꝓba
ri non poterant. vt verisimilia fue
rant scribit sibi papa Gregori. q̄
ad ꝓpriam cōscientiā redeat ⁊ inde
cōsolatus populo non subtrahat
que ei vtilia esse cognoscit quē in
q̄t conscientia defendit liber est in
ter accusacōes ⁊ liber sine accusaci
one esse non potest si sola que ite
rius adducit conscientia accusat
de hoc etiā Aug⁹ notabiliter loqui
tur sup ps. 37. ⁊ ponitur similiter
in Canone. 2. q. 3. custodi inquit
intus cōsciaz tuā vbi nemo oppri
mit causam tuam p̄ualebit ī te fal
sū testimoniuz ꝫ et apd̄ hoīes nū
q̄ apd̄ deū valebit vbi causa tua
dicenda est qn̄ deus erit iudex nō
alius testis q̄ tua conscientia erit
inter iudicem iustum ⁊ conscienti
am tuam noli timere nisi causā tu
am Hec Aug⁹ Tercō cōscientia
hominis est conseruatrix bone pos
sessionis Bern̄. Sanuz vas consci
entia ⁊ seruandis secretis ydoneū
nullis patens insidijs. nullis vio
lencijs cedens. vtpote nec manu.
nec oculis accessibilis quicq̄d ipo
fuero securus sum seruabit viuo.
defūcto restituet quocumq̄ vado
ipsa erit mecum secum ferens depo
situm qd̄ seruandum accepat vbi
q̄ gloria vel confusio ineuitabilis
pro qualitate depositi. Hec Bern̄.
Est ergo conseruatrix bone posses

sionis Est enim bona conscientia si
cut quedam bona carta ī qua me
rita nostra scribūtur per quā asse
curamur de premio padisi Thi. 1.
Finis autem precepti est caritas
de corde puro ⁊ cōscientia bona Fi
nis precepti potest dici premium
siue merces debita pro precepto.
Habens cartaz bonā per quā occu
paturus est magnam hereditatē
eam diligenter precauet ⁊ maxie
conseruat ne a tineis vel a vermibo
consumatur Carta autem per quā
vitam celestem vndicamus ē con
sciētia bona īformata caritate scrip
ta tota plena bonis meritis ⁊ ideo
preseruari debet a tineis ⁊ vermibo
hoc autem fit dupliciter Vno mo
do si frequenter tractetur si respici
atur ⁊ tergatur Alio modo si perli
niatur cedr̄ que est gumma cedri
Dicit enim ysidorus. decimoseptimo
ethimo. capitulo. octauo de cedro
q̄ resinam quandam habet que
cedra dicit̄ que in seruandis libris
adeo ē vtilis vt perliniti ex ea nec
tineas paciantur nec tempore se
nescant. Isto duplici modo si car
tam nostre conscientie a corrupci
one seruare velimus primo opor
tet q̄ frequenter eam tractemus
⁊ respiciamus dicta facta ⁊ cogi
taciones diligenter discutiendo ⁊
eam diligenter etiam a puluere
detergamus vt nec venialia incō
fessa dimittamus. exemplo apo
stoli Pauli qui dicebat Actuum
vicesimo quarto Studō sine offen
diculo conscientiam habere ad de
um. Studium est scd̄m Tullium
vehemens aī applicacō ad aliq̄d a
gēdū cū sūma volūtate ⁊ reuerētia

316

maximā animi applicatio requiritur
ad bene discutiendum ac discernē
dum ac pure confitendum de pec
catis. et ideo merito dicit Aposto
lus studeo consciētiaz habere nō
leuiter ac pfunctorie loquendo ser
uo conscientiā: sed studeo consciē
ciam habere ꝛ hoc sine offēdiculo
vt etiā diminuta pccā ꝛ que cōtin
gunt cōtinue negligant. Secundo
debemus istam cartam perlimire ce
dra que est resina cedri sāguine
crucifixi vel crucis xp̄i frequenter
cogitare ꝛ meditari. De cedro nāqz
fuit pes crucis ad literā ꝛ sic per sy
nodochē pro cruce potest pōi. Ha
bet autem meditacio vermes ꝛ re
morsus pccōꝝ exstirpare omnino
dicente apostolo ad hebre. 9. Sāg
uis xp̄i emundabit conscientias
nr̄as ab opeibꝫ mortuis. ꝛ sicut idē
est perdere hereditatē ꝛ talē cartaz
ita idem ē perdē cōscientiā bonam
ꝛ vitam futurā. Et ideo illi qui se ō
nino depingunt ad fame claritatē
nō ad cōscientie veritatez pdent fi
naliter celestem hereditatem. Cō
tra quos Señ de moribus Plurimi
famam pauci cōscientiam verent
Quarto cōscientia est vindicatrix
fracte pfessionis. ōnes enim xp̄i
ana professione censemur. ꝛ ideo
quociens istam professionē infri
gimus cōscientia nostra nō soluz
accusat immo vindicat mordendo
ꝛ pungendo pverbioꝝ. 12. Est qui
promittit ꝛ nō implet ꝛ quasi gla
dio pūgit ꝯscie. In baptismali p
fessione sigillatur imago dei in cō
scientia hominis per virtutes ꝛ gr̄
tiam que tunc infundūtur paruu
lis etiam carentibus vsu rationis

Et est ille denarius quem sep xp̄s
exigit pro tributo per quem confi
teri debeꝰ nos esse seruos suos. Vñ
Crisostomꝰ sup Math. 22. Reddi
te cesari que sūt cesaris. Nūmisma
cesaris aurū ē. nūmisma dei homo
In solidis videtur cesar. in hoibus
autē deus cognoscit. Ideo diuicias
vestras date cisari: deo antē cōsci
ētie vestre inocēciā reseruate. Sed
istis tēporibꝰ cōscientiā habēt nō
nulli quadrupliciter defectiuā. ha
bēt enim q̄dam cōsciētiā dilatatā
Quidā cōscientiā ifirmatā. Quidā
cōscientā pturbatā. ꝛ quidā cōsci
entiā hn̄t cauteriatā. Primo iuēi
untur nonnulli quorum cōscienti
a est nimis dilatata qui numquā
ponderant nisi grossiora peccata q̄
rum conscientia est sicut rethe ha
bens larga foramina vbi non cō
prehēduntur nisi pisces maiores
sed minores semper euadūt. tales
non ponderant ociosa iuramen
ta immo nec mēdacia: periuria ni
si forte coram iudice super librū mē
dacia nullius momenti sunt apd
tales nisi cedant in diffamationez
proximi. Furtum nō est eis magni
pōderis si sit de bonis r̄gis l̄ ācꝰ al
teriꝰ mg̃ni ꝫ tm̄ si de bōis paupis
fiat furtum: etiam si fiat de bonis
personalibus furtū remordet con
scientia: sed si de bonis alicuius cō
mūitatis ñ remordet nec remanet
in consciencijs quorumdam vt pec
catum alicuius pōderis qui nimis
dilatant conscientias suas dicen
tes Genesis. 47. non est in ꝯsciēci
cijs nr̄is q̄ eā viz pecuniā posuerit ī
mā supijs nr̄is Alij sūt q̄ hn̄t ꝯsciā
satis ifirmatā p oppōitū q̄ ñ solū

pcā mg̃na ponderāt: ꝫ etiaꝫ ꝑua
sicut debent ⁊ plus iusto ⁊ que nō
sunt pccā iudicant esse pccā ⁊ hec
consc̄ia freqn̄ter dyabolo instigā
te gn̄atur qui sic inducit hoīes ad
perplexitatem peccandi ꝙ quicq̄d
cōtra cōsc̄iam fit etiā erroneā edi
ficat ad gehennā ⁊ hec est consciē
tia īfirmia quā aplus ꝓhibet Cor.
8. Percutientes conscientiam eoꝝ
infirmam in xp̄o peccantes ⁊ tales
vidi tēptacōne cessante frequēter
habuisse consc̄iam nimis largaꝫ
Tercō sunt q̄ hn̄t cōscientiā per
turbatam qui ꝓpter cōmissa despe
rant Contra q̄s Bernar. sup̄. 64.
Canti. Quid efficatiꝰ ad ꝯscīe vul
nera necnon ad purgandū aciē
mentis: q̄ xp̄i vulneꝝ sedula me
ditacō. Et idē Turbabor: ꝫ nō per
turbabor ꝙ vulneruꝫ dn̄i recorda
bor Nō Corin. 8. ca. Omne qd̄ ī ma
cello venit manducate n̄l interrogā
tes ꝓpt̄ cōsc̄iaꝫ. De ista cōsc̄ia dr̄ ī
lr̄a sp̄ p̄sumit seua ꝑturbata cōsci
entia. Quarto sunt quidā q̄ hn̄t
cōscientiā cauteriataꝫ ⁊ hij ponde
rāt ꝑua ꝫ de mg̃nis n̄l curant Ta
les fuerūt pharisei decimātes mē
taꝫ ⁊ rutaꝫ ⁊ omne olꝰ ⁊ g̃uiora le
gis p̄termittētes Math. 23. ⁊ hij
sūt ypocrite de quibꝰ ꝓphauit apo
stolꝰ ad Thess. 4. ꝙ ī nouissimis
diebꝰ veniēt q̄dē ypocrite loquētes
mēdaciū ⁊ cauteriataꝫ hn̄tes con
scientiā Nos g̃ hmōi q̄druplicēꝫ
cōscientiaꝫ deponētes faciamꝰ qd̄
scribit̄ Heb. 10. Accedamꝰ cū vero
corde ⁊ plenitudīe fidei aspsi corde
a cōscientia mala ‖ Lcō. 192.
Illi āt qui impotentem venere no
ctem ab īfimis ⁊ altissimis supueī
entem eūdem somnūm dormiētes
aliqn̄ monstrorum exagitabant̄
timore aliqn̄ anime deficiebāt tra
ductione Subitaneus enī aīe illis
timor superuenerat ⁊ insperatus.
Hec est quarta pars huiꝰ capitu
li in qua agit de veritate noue pla
ge illate egipcijs per tenebras pal
pabiles tribus diebus durantes
Vnde postq̄ actum est de istius
plage immensitate In ista parte
agitur de eiusdem vniuersitate. Et
diuiditur processus iste in tres p
tes. Nam primo ostenditur ꝙ pe
na illa fuit vniuersalis qn̄tum ad
tempoā. Secundo ꝙ fuit vniuersa
lis qn̄tum ad personas Tercio ꝙ
fuit vniuersalis qn̄tuꝫ ad causas 318
secunda pars ibi Si quisq̄. tercia
ibi Sibilans spiritus Primo er
go qn̄tum ad tempus ostenditur
magnitudo illius pene qn̄tum ad
hoc ꝙ durantibus illis tenebris
nullum dabatur egiptijs tempꝰ
solacij vel quietis. ꝙ siue esset tē
pus vigiliaꝝ siue dormicionis sp̄
exagitabantur timore. Vnde dicit
sic Illi autem ⁊ egipcij qui impotē
tem venere noctem ⁊ in illas tene
bras ad modum noctis se haben
tes q̄ potent̄ eos oēs ligauit ⁊ ab ī
fimis ⁊ altissimis supueientē ꝙ te
nebre ille causabant̄ ꝑtim ab infi
mis quasi de vaporibus de terris
ascendentibus ⁊ partim ab altissi
mis ⁊ corporibus celestibus lumē
suum subtrahentibus sicut absen
tia gubnatoris nauis dr̄ eē causa
submersiōis nauis. eūdem somnū
dormiētes ⁊ eandeꝫ noctē vel tēbr̄s
pacientes. aliqn̄ monstroꝝ agita
bant̄ timore videlicet ī somnis sic

frequenter contingit dormientibus
per horribiles visiones aliquando
autem puta in vigilia anime defici-
ebant traductione id est successiua
mutacione de vna ymaginacione ad ali-
am: sicut euenit euntibus in tene-
bris et sic deficiebant traductione
anime id est tali variacione anime
Vel deficiebant traductione anime i.
morte per quam anime traducebantur de vi-
ta ad mortem: vel de corpore ad infernum
vel de sensu ad insaniam quia fiebant for-
te dormientes pre timore et hoc quia su-
bitaneus ills in ipsa dormicione timor
superueneat Et ideo magis cedeban-
tur. Tum quia improuisus. Tum
quia a causis superioribus que preca-
ueri non poterant. Alia litera ha-
bet sic. Illi autem qui impotentem
venem noctem supple patiebantur et
dicitur quod nox illa erat vere impotens
ab effectu quia egipcios penitus red-
debat impotentes. Eundem somnum dor-
mientes. Somnus in sacra scriptura
signat peccatum: et dormiens peccatorem Ro.
1. Hora est iam nos de somno surgere. Et
Ephe. 4. Surge qui dormis et exurge
a mortuis et illu. te xpristus. Vbi
notandum quod continter et conuenienter peccatum com-
paratur somno propter quatuor rationes: vi-
delicet propter somni cacionem: propter
somni interpretationem: propter sen-
suum ligationem et propter iudicij de-
ceptionem. Primo ergo somnus
dicitur figuratiue peccatum propter
somni causationem. Causatur enim
somnus ab euaporatione ascenden-
te ad cerebrum. De nutrimento qui-
dam vapor per calorem ascendit sed
cum ad cerebrum peruenerit: propter
cerebri frigiditatem infrigidatur
ibidem: et cum natura illa fuerit gra-
uis propter congelacionem nititur descende-
re. Descendens vero per venas obstru-
it vias spirituum: per quos sensus
habent exercere actus suos et sic cau-
tur impotentia sentiendi et retractio
caloris ad interius et hoc est sensus
priuacio videlicet actus sentiendi
per euaporationem sic eleuatam de
nutrimento et postea infrigidatam
sicut declarat Arest. 1. de somno et
vigilia per septem signa vbi ostendit
consequenter quod triplex dispositio hominis corpo-
ralis facit hominem somnolentum natura-
liter viz si habet caput grauem. Vnde anima-
lia habencia parua capita et parum de ce-
rebro parum dormiunt sicut aues
et animalia habencia cerebrum siccum Si-
militer melancolici parum dormiunt
secundum Aresto. Sed si homo habet caput grauem et
collum breue et venas graciles est na-
turaliter somnolentus quia si vene sint graci-
les euaporatio calida et subtilis facili-
ter ascendit ad cerebrum et eadem euapora-
cio infrigidata in capite et ingrossata
difficulter descendit propter gracilitatem vena-
rum et per consequens ille vapor grauis diu reti-
netur in capite et quamdiu retinetur obstru-
it meatus sensuum et tam diu manent
sensus ligati. Similiter si habet caput gran-
de habet multum de cerebro et sic multum
de frigiditate in loco illo. Tercio si
habet collum breue cicius peruenient vapo-
res ad cerebrum de stomacho. Isto
modo moraliter est si persona habeat gran-
de caput collum breue et venas graciles erit
consequenter per delicias et pigriciam somnolen-
ta. Caput grande est magna dignitas
Puta rex: dux: comes vel magnus
in ecclesia. Collum breue est par-
ua caritas. Caritas enim est quasi
collum in corpore xpristi misticum
quod est ecclesia connectens xpm qui est

caput corpori suo qd est ecclesia.
vena est vas sanguinis Sanguis
enim cōpassionem ad christū sig-
nificat Et reuera quicumq; habet
magnam seculi dignitatem ⁊ ad
christum puam caritatem ⁊ erga
proximum modicam pietatem ta-
lis erit necessarius somnolentus
ysaie.19. Omnes reges gentium
vniuersi dormierunt in gloria vir
in domo sua In cuius figuraz tres
reges siue magi rn̄so accepto ī sō-
nis ne redirent ad Herodem per a-
liam viam reuersi sunt in regionē
suam Math. secundo Pauperib9
pastorib9 apparuit angelus vigi-
lantibus sed r̄ges inuenit oppres-
sos somno ⁊ ita est hodie qz pau-
peres inueniūtur vtrobiq; vigilā-
tes ad ea que salutis sue sunt. Sz
diuites ⁊ maiores dormiunt in pec-
catis ⁊ ideo premiuz celeste nō po-
tuerunt īuenire. Ps. testante dor-
mierunt.s.s.⁊.n.ī.o.vi.di.in.m.s.
Secūdo cōpat̄ peccatuz somno ꝓp-
ter somni interpretacionem dici-
tur enim vulgariter q̄uis non sit
semper verum q recta interp̄tacio
somni est exponere somnum per
oppositum sicut illi qui artē de sig-
nacione sōnioꝝ contēpnunt licet
dicat Aris. de sōno.c.de dīnacōe q
oēs l' plures existimātur hr̄e aliq̄
sig̃ficacōez sōnioꝝ p̄stāt fidez tq̄
ab expiētia dem̄ dicit̄ ei vulgari-
ter q sōnia verti debēt ad cōtrariū
sensū Et certe isto mōē spūaliter.
hā sōniātibo de honoribo dig̃tatibo
diuitijs delicijsq; in p̄nti. in futuro
ponent̄ ī peis doloibo ⁊ miserijs Et
p oppositū afflicti tribulacionibo
⁊ tedijs ī presēti ꝓpter deū. ī futuro:

gaudio replebuntur ⁊ hoc est qd
saluator dixit ad discipulos suos
qn̄ ab eis de seculo erat recessurus
Amē amē dico vob; qz plorabitis
⁊ flebitis vos. mūd9 āt gaudebit
s̄ tristitia vr̄a vertet̄ in gaudium
Joh.16. Gaudiū vero mūdanoꝝ ī
tristitiā vertet̄ Job.21. Ducūt ī bo-
nis dies suos ⁊ ī p̄ūcto ad īfernuz
descendunt de istis somnis dicit̄.
Eccl.24. Vana spes ⁊ mendatium
insensato viro ⁊ somnia extollunt
imprudentes Fingit Ouidi9 secun-
do Methamor. q alcione miro fer-
uore dilexit virum suum pro quo
cū mare tr̄nsire tēptasset ⁊ naufra-
gium passa fuisset alcōe vxor sua
nesciēs causaz oībus dijs thura
offerebat: sed p̄cipue Junoni Ju-
no ergo non ferens vlteius lacri-
mas altionis vocauit yridem fide-
lissimā nūtiā iussit ei vt iret ad pa-
laciū somnij regis ⁊ excitaēt sōnū
p̄cipiēdo ei ex p̄te Junonis q ali-
quē de filijs suis.i.de sōnijs: qz sō-
nia dicūtur filij sōni mitteret stati
ad Alcōem q̄ ei dormiēti oñdat ef-
figiē viri sui ī mari submersi Iuit
ergo Iris famula Junonis ad pa-
laciū sōni r̄gis ⁊ iussa Junonis cō-
pleuit Hz āt Sūnus tres filios po-
tissimos q̄s nūq̄ n̄ ad reges nobi-
les ⁊ duces mittit Prim9 vōt̄ Mor-
pheos Secūd9 ytharos Terci9 Pā-
tasos Morpheos hz suū officiū q
n̄ effigiat ī capite dormiētis n̄ effi-
giē hūanā cū gestibo ⁊ loq̄la cū ce-
teris q̄ ptinēt ad hūanā naturam
ytaros causat effigiem brutorum
⁊ volatilium cum omnibus gesti-
bus ad bestias pertinentib9: s̄ de
hūanis nullo modo se ītromittit.

319

~~ꝫ de humanis nullatenꝰ se intro-~~
~~mittit~~. Pantesos ãt causat figu
ras inanimatoꝝ vt lapidũ mon
tiũ ⁊ ceteroꝝ. Rex ḡ sompnus du
cens secũ primogenitum suũ iuit
ad altionẽ: quo cũ ꝑuenisset filiꝰ
suꝰ Morpheꝰ posuit se in capite al
cõnis in effigie cecus naufragi ⁊
mortui ⁊ sic eã de morte mariti cer
tificauit ⁊ voluntatẽ Junonis ex
pleuit. Vult aũt Ouidius ꝑ hos
tres filios sõpni ĩtelligere triplex
genꝰ sollicitudinis quod ĩmittit
dyabolꝰ in corda hominũ dormien
tium ꝑ negligentiã vite sue. Pri
ma sollicitudo est circa honores ⁊
dignitates. Secunda est circa vo
luptates. Tercia circa cupidita
tes. Primꝰ ḡ filiꝰ mittitur ad sup
bos qui eis effigiat de nobilitate
humana: de dignitatibus ⁊ hõri
bus: de pompa seculari in vestitu
gestu: famulatu ⁊ equitatu ⁊ isti
q̃tenꝰ tales sunt nõ curant mltũ
de diuicijs vel voluptate. Secũdꝰ
filiꝰ mittitur ad libidinosos ⁊ nõ
rep̃sentant nisi ea q̃ ad bruta per
tinẽt. Dicit enĩ Aresto. 3. Ethico.
c. 14. ꝙ illa delectatio videt maxĩe
exprobrabilis qua delectamur nõ
ꝑm ꝙ homines: ꝫ ꝑm ꝙ sumꝰ aĩa
lia. talibꝰ enĩ gaudere ⁊ tales dili
gere: bestiale est. Iste filiꝰ causat
in hoĩe sollicitudinẽ ⁊ curã carnis
in desiderijs cibis ⁊ potibꝰ veneris
⁊ quietis. Et isti p̃ncipalit non a
mãt corde honores vel diuicias ni
si secũdario. ꝫ tantũmodo volup
tatẽ. Terciꝰ filiꝰ sõpni mittitur ad
cupidos. Iste facit hoĩem cogitati
uũ. s. circa ĩanimata. sicuc sũt aurũ
⁊ argẽtum t̃re ⁊ maneria: q̃ ⁊ si

circã oues ⁊ boues sollicitẽtur hoc
est secundario in quantum per ta
lia pecunie sũt acquirende. Et hij
oẽs ꝑ regẽ sompnũ regunt Jo. 1
Regũit mors ab adã vsq̃ ad mo
ysẽ. Et iste sõpnꝰ diuiciaꝝ: volup
tũ ⁊ honorũ vertetur finaliter in
paupertatem: vilitatẽ ⁊ miseriã
In Ps. dormierũt sompnũ suũ ⁊
nichil inuenerunt viri diuiciarũ ĩ
manibus suis Prou. 2. Noli dilige
re somnũ ne te egestas opprimat.
Tercio peccatũ comparat somno
ꝓpter sensuum ligationẽ. Dormi
ens eĩ sensus sic habet ligatos ꝙ
de suis opacõibus nichil exercet:
sed est quasi mortuꝰ. Eodẽ mõ dor
miẽs ꝑ ꝯsuetudinẽ male vite ĩ pecc̃o
mõrli nichil potest interim operari
meritoriũ vite eterne. Dicit Arest.
de somno ⁊ vigilia ꝙ dormiẽtes in
dormiendo faciẽtes opera vigilie nõ
p̃nt memorari opm illoꝝ: sed sõ
nioꝝ bene recordãt. Eodẽ modo fa
cientes opa de genẽ bonoꝝ ex̃ cari
tatẽ nõ recordant: nichil recipiẽt
in celo de premio essenciali: sed bñ
rememorabũt se fuisse pro eisdẽ
tẽporalit p̃miatos ⁊ sic iudicabũt
ista opa nõ sicut bona: sed pocius
sicut somnũ bonoꝝ opm p̃terisse
Job. 20. Velud somnuꝫ auolans
nõ inueniet: transibit velud visio
nocturna. Quarto peccatum cõpa
tur somno ꝓpt iudicij somnioꝝ de
cepcionẽ. Sõnians iudicat se quã
doq̃ esse in magnis festis cellaruꝫ
inter reges ⁊ cum euigilat inuẽit
se fortassis in carcere compeditum
Somnians vero terribilia nõ timꝫ
quia si quis stet ad caput gladio
euaginato nichil timet. sed de
fantasijs

fantasijs ꝓprij capitis que sibi nō
cere ñ possunt timet supra modū
si ignis appropinq̄t vel aq̄ non ti
met vel curat. Eodē modo dormē
tes in peccatis falsū habēt iudici
um ⁊ turbacōes seculi q̄ nō sūt ni
si fantastice nimis timēt: penas e
ternas nullatenꝰ formidāt quoꝝ
quilibet potest dicere illud Job. 7
Terrebis me ꝑ sōpnia ⁊ visiōes
horrore ꝯcutiēs: quia Eccl. 40. Sōp
nꝰ noctis immutat sciam eius

Deinde si Lectio. 193.
quis ex illis decidisset cus
todiebat̄ ī carcere sine fer
ro reclusus. si em̄ rusticus q̄s erat
aut pastor ā agri laboꝝ oparius
p̄occupatus esset ineffugabilem
sustinebat necessitatem. Vna ei
cathena tenebraruꝫ colligati. ¶
Ostēso in ꝑte p̄cedente ꝙ pena te
nebrarū eāt vniūsalis in egipto
ꝑ triduū ⁊ hoc ex ꝑte tēporis. In
ista parte ostēdit ꝙ fuit similiter
vniūsalis ex ꝑte ꝑsonarū. ¶ Et ē
ra hoc duo facit. Primo oñdit ꝙ
fuit vniūsalis q̄tum ad oparios
⁊ rurales. Secūdo ꝙ fuit vniūsal
q̄tum ad om̄es. Secūda ibi Vna
em̄ cathena. Circa primū p̄mo tā
gūtur operarij ⁊ rurales indistīc
te. Scdo distincte ibi. Si enim rus
ticus. Dicit ergo p̄mo sic. Dem̄ si
quis ex illis ⁊ egipcijs p̄cipue ope
rarijs qui foris erāt decidisset for
te in foueam custodiebatur ibi ꝑ
tēbras quasi ī carcere reclusus si
ne ferro. Vñ si fuit rusticus ⁊ co
lens siue custodiēs rura ā pastor
animaliū ā porcoꝝ: ā eciā laborū
agri qualiter cūq̄. s. qui opabat̄ ī
laboribꝰ ex agris collectis. sicut q̄

collectas fruges triturant̄: si q̄s
taliū eēt p̄occupatus ⁊ preuētus
foris ꝑ tempestatem tēbrarum in
effugabilem ⁊ quam nullo modo
fugere poterat sustinebat necessi
tateꝫ. Et addit̄ de ista pena sic. V
na em̄ cathena tenebrarū ⁊ ꝯsimi
li cathēa tenebrarū om̄es erāt col
ligati. Littera ē satis plana ¶ Cir
ca illam ꝑticulam. Custodiebat̄
in carcere. Notandum ꝙ in sacra
scriptura legimꝰ de q̄druplici car
cere. Est em̄ carcer corporalis coar
tacōnis: cōsuetudinalis oppressio
nis: medicīalis expurgacōnis ⁊
infernalis ꝯdempnacōis. Primo
corpꝰ nostrū est q̄si carcer ipsiꝰ ai
me. Persona nāq̄ incarcerata q̄
tūcumq̄ libera vel nobilis nō exe 380
quit̄ vel vtit̄ sua libtate ꝫ ſm car
ceris leges coartat̄. Eodem modo
spūs raciōalis qui est anima na
tus ē eē liber ⁊ corpori dñari: nō
idem spūs deo dediti subici volunt
corpori subditꝰ: de palacio corpo
ris carcereꝫ sibi fecit in q̄ passiōi
bꝰ ⁊ temptacōnibꝰ coartat̄ in tā
tum vt sācti viri iam dissolui ꝺsi
derent ⁊ eē cum xp̄o dicēte Apost.
ad Philip. p̄mo. Coartor em̄ de
duobꝰ desideriū habēs dissolui ⁊
eē cum xp̄o. Et hoc est quod dicit
Sen̄. epistola. 101. Corpus hoc ai
pondꝰ est ⁊ pena premēte illo vr
getur in vinculis est. Et ideo dicit
Plato ꝙ in hoc maxime manifes
tus est phs si animā absoluit a
corporis cōmunione differentius
alijs hominibꝰ. Et vult dicere ꝙ
anima in p̄senti nō pōt totalit̄ a
corporis cōione absolui. Nam esu
rimꝰ ⁊ sitimꝰ ⁊ fatigamur freq̄nt

quibus necessitatibus oportet pue
nire de remedio sed a passionib
voluptuosis oportet vehemẽter am
mã suã absoluẽ a neqq̃ in talibus
corpori assentire. De isto carcere pe
tit ps educi dicẽs Educe de carcere a
nimã meã ad cõfitendum nomi tuo
Glosa. Corpus quidem carcer est
non vtiq̃ secm̃ illud q deus fecit
bonũ: sed secm̃ q corrũpitur a ag
grauat animã scilicet corruptione
eius que venit ex peccato carcer est
Et infra Nũc ergo corpus: anime
carcer est ꝓpter corruptionẽz In futu
ro erit domus propẽ incorruptionem
a libertatẽ. Merita enim carcerem fa
ciunt sicut vnum habitaculũ iclu
so carcer ẽ: custodia ẽ domus Liber
tas domũ facit Seruitus carcerem.
Hec glosa. ¶ Secundus carcer est
cõsuetudinalis oppressionis: peccа
tis nãq; a peruersis moribus duc
tis in cõsuetudinẽ: homo quodam
modo violenter in malicia detinetur
Et ideo dicit Aristoteles secundo E
thicorum capitulo primo q habi
tus malꝰ postq̃ sunt generati non
subiacent voluntati: a tamen viden
tur voluntarij a principio quemad
modũ proiciens lapidem non ha
bet in sua ptãte iam proiectũ resu
mere a tamẽ fuit proiectio voluta
ria. quia in ipso fuit mittere vel nõ
mittere a principio. ¶ Figura ad hoc
est de sãpsone Judicũ. 16. quẽ volũ
tarie facture femine copulatũ amoẽ
philistei ceperũt a vinctũ cathenis
in carcere molere coegerũt. ¶ Femina
aũt voluptatez designat cui homo
libere a voluntate se immisceat est timãs
q posset libere desistere quãdo pla
cet Sed certe quando gratia priua
tur: cathena diaboli capitur a liga
tur que est inclinatio delectabilis
ad illecebram a sic per demones in
carcere peruerse cõsuetudinis seruí
re cogitur: vt iam sine difficultate
magna desistere nequeat cogitaci
onibus consuetis. Quis enim du
plici de causa homines tmptentur
videlicet propter experientiam vo
luptatis prehite a propter inexpe
rientiam voluptatis ignote. Longe
tamen molestius inclinantur expti
q̃ inexperti propẽ impressam me
moriam voluptatis de isto carcere
dicitur Apocal. 2. Ecce diabolꝰ mit
turus ẽ ex vob aliq̃s in carcerẽ vt tẽp
temini. De isto carcere dicit Greg.
2. moralium. Sepe nõnulli exire a
prauis actibus cupiunt: sed quia
eorumdem actuum pondere pmũ
tuẽ in male consuetudinis carcere
inclusi a semetipsis exire nõ possũt
Consuetudo namq; mala mirabili
ter nimis nocet quia iuuentutem
allicit a inuadit senectutem nectit
a constringit: affectum fallit a de
cipit seu inficit a iudicium de cul
pis subuertit. q iuuentutem late
ter inuadit dicit glosa Bede super
illud Prouerbiorũ vicesimo secũ
do Adolescens iuxta viam suam eti
am cum senuerit non recedet ab e
a. Grecia narrat historia Alexan
drum potentissimum regem orbis
q̃ dominatorem a in moribus a in
cessu Leonidis pedagogi sui non
potuisse carere vicijs quibus paruu
lus fuerat imbutus: q̃ senectutez
nectat a constringit. Dicit Grego
rius decimo quinto moralium Sene
ctus iquit praue consuetudinis quã
semel receperunt cotidie duriores

Nota

etistunt ⁊ nō nisi pectatoris vita
finiūtur. Rd autem affectum fal
lat ⁊ inficiat dicit Seneca episto
la. 84. Dum inquit in viciis iacui
mus euelli difficile est. Nō enim
inquinati sumus sed infecti Et ysi
dor. 1. soliloquiorum Prauus vsus
vix abolitur assidua consuetudo
viciūm in naturam conuertit: ani
mus in sceleribus constrictus vix
euelli potest ab eis. Rd autem rec
tum iudicium de culpis deripiat ⁊
subuertat patet. 1. Ethicorum. De i
temperato in quo ꝓpter consuetu
dinem prosequendi voluptuosa cor
rumpitur bona opinio circa finem
Et hoc est quod dicit Aug⁹ Ench.
capi. 2. Peccata inquit quamuis
magna ⁊ horrenda cum in consu
etudinem venerint: aut parua
Aut nulla esse creduntur vsque a
deo vt non solum occultanda sed
eciam predicanda: diffamādaque
videātur ysaie tercio. Peccatum
suum quasi Zodoma predicaue
runt: nec absconderūt: quoniam sic scriptū
est Laudat peccator in desideriis
anime sue ⁊ qui iniqua egerit ta
lis iniquitas in diuinis libris vo
catur clamor. sicut apud ysaiam
habetur de vinea mala. Expecta
ui inquit vt faceret iudicium: fecit
autem iniquitatem ⁊ nō iusticiam
sed clamorem vt est illud Gene.
Clamor Zodomorum ⁊ Gomorreo
rum multiplicatus est coram me
eo quod peccatum suum in consuetudi
nem traxerant peruersam. Hec il
le. Sic ergo tales cōsuetudine pe
candi irretici iacent. De illis ergo
qui peruersa consuetudine detinē
tur ⁊ non possunt euadere verifi
cātur illud ysaie 41. In domibus
carcerum absconditi sūt. Figura
ad hoc ē Actuū. 12. Quādo Petr⁹
dormiuit in carcere inter duos mili
tes vinctus cathenis duabus ⁊
custodes añ ostium custodiebāt
carcerem. Terci⁹ carcer est carcer
medicinalis expurgationis. sicut
enim ꝑsona debitis obnoxia carce
ri aliquotiens mācipatur pro de
bitis: ita aliquando anime de corpo
re recedentes pene temporalis debi
trices ꝓ culpis in carcere purgato
rij retrudūtur. ⁊ istos incarceratos
piissimū ē visitare suffragiis ac o
rationum ⁊ elemosinarum subsi
diis liberare clamāte ad nos vna
queque earum ⁊ dicente illud Gen.
40. Facias mecum misericordiam
vt suggeras pharaoni vt educat
me de isto carcere Istos sic incarce
ratos valde piū ē bñficiis iuuare
quia ipse finaliter iñ egrediunt ad re
gnū celeste ⁊ ꝓ hiis q̄ eis bñfece
rūt intercedent Eccl. 4. De carcere ca
thenisque interdū egredit q̄s ad re
gnū. Rectus carcer ē carcer inferna
lis ꝯdēpnationis q̄ ē carcer grauissi
mus: in quo nullus alleuiat: nullus fu
git: nullus liberat: nullus morte termi
nat. In isto carcere ē pena maxima
eo quod mors ibi optatur ꝓ solatio.
Habet enim deus sicut dicit Jaco
bus Rauanēsis in quodam sermo
ne palatium: stabulum ⁊ hospita
le ⁊ carcerem In palacio erunt bo
ni. In hospitali sunt mediocriter
boni ⁊ mediocriter mali. In stabu
lo sunt mali. Carcer qui est infer
nus: penalis carcer ē homini quia
manibus ⁊ pedibus vinculatur: sed
penalior: quia tenebris includitur

381

ɔtinuis pcipalissimis qꝫ ɔtinuis fleti
bꝰ a dctiũ stridoribꝰ coangusta Ta
l aũt eit carc infernal Juxt dlꝰ Ma
th. xo. Ligatis manibꝰ a pedi. ac
Palaciũ ẽ padisꝰ :qle aũt palaci
uꝫ qs sibi ꝑ edificat: tl e sibi iuẽi
et ibi ꝓdificat ei de auro dilcois dei
de argẽto dilcois pri: de lapidibꝰ
pciosis bonoꝫ opm Jux dlꝰ Coꝫ
i. Si qs aũt supedificat sup fũdam
tũ hoc: auꝫ :argẽtũ l lapides pcio
sos ac. Stabulꝰ ẽ mũdꝰ in q̃ hõ po
sitꝰ fuit pꝰ qꝫ peccauit testante Ps
Cõpatꝰ ẽ iumẽtis isi. ac Et io ad eꝰ
liberacõez sãtuatoꝫ posuit se i stabu
lo. Ve aũt illis q̃ stabulũ ꝓponũt
palacio a fetorẽ stabuli odoribꝰ dl
cibꝰ padisi. Hospitale dei ẽ purga
toriũ de q̃ supiꝰ dcm ẽ in q̃ ponunt
infirmi vt sanent de isto carcere scri
bit Isa. xl. de mal congregabunt
i congregacõe vniꝰ fastis ad tacui a i
duẽt ibi in carcere L. 19
Sue spũs sibilas a in spis
sos arboꝫ ramos auiũ soꝰ
suauis: a vis aq̃ discurrẽtis mimũ
Aut sonꝰ validꝰ ꝓcipitaꝫ petraꝝ
Aut tudẽtiũ aialiũ curꝰ i uisꝰ. aut
mugiẽtis valida bestiaꝝ voꝛ. a ẽso
nas de altissimis mõtibꝰ echo dficiẽ
tes faciebãt istos ꝓ timore. ¶ De
dato de pea timois tpe tũbraũ q̃
fuit vmulal egipciis taꝫ ex pte te
pis qꝫ ex pte psõꝝ. In ista pte de
dat xo qꝫ fuit vmulal ex pte cãũ
a ponũt. A. cae illatie tũois Nõ q̃
ex na sua ꝑ ex odicõe egipcõꝝ tũc
tpis i tũbris exitiũ qꝫ ptbã oscia
sp pfuit seua Jo etiã illa q̃ ex na su
a bois hoibꝰ pstat solatiũ oscis si
bispis de malicia ppa prant metũ.
ꝑ cã mouẽs ad timorẽ stat l i aẽ l
i aq̃ l in tra vnde tra in altõ aeris
due dnãe ibi erãt Sonꝰ vetoꝫ a
catꝰ auiũ. Qñtũ ad pmũ sc; spũs si
bilas vetus leuit flas Qñtuꝫ ad. z
dt Aut imt spis. ar. ra. ac Sed q̃lt
erat terribil: si erat suauis. Sibi
lꝰ em venti l suauitas cantꝰ ẽ mx
ime delcabilis qꝫ nõ inducit timo
res: ꝑ qꝫ dcit aqñ fiũt: pñt aues i
silua a feroces dulcẽ canere: vt ẽ cã
tꝰ sirenaũ Jo ppt cãs ignotas vñ
fiebãt: sibilꝰ a catꝰ tribil eat eis.
Et io dt. iter spis. ar. ra. qꝫ spiritu
do: crudl negocij ft absc̃sionez
Sed i aq̃ fuit duplex dra cãꝝ eos
detẽtiũ. vna ex ipetu aq̃. aa ex col
lisõe petraꝝ dẽtaꝝ i aq̃. Qñtũ ad
pmũ dt sic. a vis aq̃ dis. mi. ipetu
ose l mimũ irruẽtis a sblimi i pfun
dũ. Qñtũ ad. z. dt. a sonꝰ va. pcu
pe. dcs. viz pvi aq̃. Tercio i tra. p
pe tra eat tplex dñtia cãũ eos det
tẽtiũ qꝫ triplex sonꝰ eos pcebabat.
vnꝰ p motũ aialiũ localez. aliꝰ per
motũ aialiũ võlez a tciꝰ p motꝰ võ
l silitu diez. Qñtũ ad pmũ dt. a tu
dentiũ aia. cur. iui. a io timebãt ne
ab aialibꝰ oculcarent. Qñtũ ad. z
dt. a mugi. va. best. voꝛ de zo dt. a
ecso. de altis. mõ. echo sgiẽt oia dcsi.
facti. ac Cir generacõez echo nõda
fuit duo. vnũ ẽ nale. aud fabulosũ
Nalez aũt generacõez ipsiꝰ echo de
clat Aris. t. de aia corũ dente omẽ
to. 8. Est ei fz omẽtatoꝝ iracio so
mi ofuado figuraz fua a fit ab aere
pcusso a sonate cũ reflectõe ad ali
q̃d obstaculũ marie oceanũ. Pot
aũt ad hoc explũ Aris. 8 hui. hume
ctl tiplicatũ i aẽ a ẽflexũ ad aliqꝫ
politũ ẽflectit vsꝰ illã pte i q̃ genea
tur sic manifestũ ẽ in corpe humoso

quod illuminat nō solum p radi
os incidentes: sz p radios reflexos a
liter eēt vmbra vbicumqz nō ici
dūt radij solis. Aliud exemplum
ē in aq̄ Si enī lapillus ꝓiciat in a
quā fiūt multe circulationes vbi
cecidit lapillus ⁊ minor circulus
pellendo causat maiorē ⁊ ille aliū
⁊ sic deinceps donec deficiat v̄tus
primi pellentis. Si autem circula
tiones ille occurrāt alicui obstacu
lo q̄riusq̄ v̄tus primi pellentis de
ficiat repcutiūtur. ⁊ fiūt c̄culatio
nes iste v̄sus locum vbi prima p
cussio facta est p lapidem. Eodem
modo quādo ex pcutiente ⁊ pcus
so fit sonus: ille multiplicatur ⁊
sonus iste generat aliū ⁊ ille ali
um circulariter q̄ diu durat v̄tus
primi pcutientis. Si autem occur
ret alicui obstaculo q̄ c̄culariter tn̄
sire nō posset: reflectit̄ son⁹ veniē
do p idem mediū p quod iuit vs
qz ad locum sue generacōnis cōs
uando p figurā p̄mo causatam ⁊
ista iteracō soni ē echo. Fabulose
loquēdo de echo narrat Ouidius
3. Methamor. Fuit enim virgo q̄
dam mire eloquētie que Junonē
longa narracōe detinere solebat
dūmodo Jupiter in montibus ad
ulteria sua fecit cum puellis. Im
pediebat̄ igit̄ Juno p narracōes
ipsi⁹ echo: ne deprehendere possz is
tas puellas ipsis fugientib⁹ Jūo
ne detenta p narracōes ipsi⁹ echo
Tandē Jūno hoc pcepto. Huius
ait lingue qua sum decepta potes
tas. Parua tibi dat̄ vocisqz breuis
sim⁹ vsus. Priuauit g̊ eam vsu lo
quēdi: hoc solū sibi relinq̄ns q̄ fi
nes verboꝝ ingeminat. Hec ergo
echo Narrasū iuuenē adamauit
pulcherrimū ab eo repellit̄. Spre
ta latet siluis pudibundaqz fron
dib⁹ ora Protegit ⁊ solū ex illo vi
uit in antris. Fatigātibus igitur
eam amore: dolore ⁊ pudore: cui⁹
corp⁹ totum euanuit p̄ter vocem
⁊ ossa. Ossa vero cōuersa sunt in
saxa ⁊ sic tandem sola vox reman
sit q̄ vocatur echo Deficientes fa
ciebant illos pre timore. Ruāuis
nō fiat hic mensio de bono tīore
moraliter: sed tantū de timore qui
est pena. Est tamen nichilomin⁹
aduertendum q̄ timor laudabi
lis multa bona operatur ī homini
bus. Causat enim timor in perso
na bona de futuris prouidentiam
⁊ circumspectionem: de preteritis
contritionem ⁊ penitentiam: in a
gendis discretionem ⁊ diligentiā
In periculis bonam aggressionē
⁊ confidentiam. Primū omniuz
bonoꝝ que timor operatur in ho
mine est q̄ dat sibi de futuris ꝓ
uidentiam ⁊ circumspectionem.
Videtur enim q̄ presumptuosi ⁊
superbi ⁊ accidiosi negligenter o
mittunt ꝓcurare q̄ sunt saluti eo
rū necessaria. Virtuosi vero timē
tes preuidēt ⁊ prouident sibi de
hijs q̄ ad salutem suam ptinent
Ad hoc est exēplum Josue. 9. Ga
baonitis qui timentes a facie fili
orum israhel eos cautelose preue
nerunt destruerent: iuāmento cō
strinxerunt eos ⁊ requisiti de frau
de rn̄derunt. Timuim⁹ valde. ⁊ p̄
uidim⁹ aīab⁹ nr̄is vr̄o t̄rore ꝯpul
si. Consilit̄ viri sc̄i in p̄nti vita mlt̄
ta ꝯsiderāt eis piculosa futurā ⁊ iō
cū oī diligentia ꝓuidēt animab⁹

382

suis. Et ideo dixit epimenedes ps
Beata ciuitas que i pace bellum ti
met. In vitas patrum legitur li. 2.
parte. 3. q abbas helias ayt. tres
res timeo Vna quō aīa egressura ē
de corpore. Alia quō sum iudici oc
cursurus. Tercia quō de me fuerit
proferenda sententia. Narrat Ma
crobius in saturna. de cōuiuio tercie
diei fere in fine Carnes aprorū dela
te i lumine lune contrahunt ex ni
mia humore putrefactionē: ita q
nichil valent ad esū humanū. Cū
ergo venatores illud ppendissent
nec possent de siluis ad ciuitatē p
gere ⁊ omnes apros transferre. V
nus prudentior ceteris dixit q car
nes illas in multis partib⁹ acutis
clauis ereis configerent. Infixo er
go vnicuiq; parti clauo eneo detu
lerunt illas carnes in lumine lune
sine quacumq; iactura carnium.
Moraliter Lumē lune ē vana glo
ia mūdi in qua qui nimis cōuersā
tur ꝓpter humorem nimiū delicia
rum putrescunt In ps Putruerūt
⁊ corrup. sūt cica. ⁊c Vn̄ remediū
speciale ē contra illud: timor futuri
iudicij quo homo configat crebro
meditādo cor suum Iuxta illud ps
Confige timore tuo carnes meas a
iudicijs ⁊c. Solinus de mirabilib⁹
mundi. c. 2. q mutis interdum in
citamentum vocis necessarium ē
quia non soluz acuit sed si numq̄
fuerit extorquet. Denique tum olim
piana octaua ⁊ quinquagena vic
tor cirus intrasset sardis Asie opi
dum vbi tūc latebat Cresus filius
Achis regis mutus vsq; ad illud tē
pus in vocem metu timoris proru
pit. Exclamasse em̄ dicitur. Parce

patri meo Ciro ⁊ hominē; te disce
canibus nostris Sic peccator saltē
metu iudicij diuini si mutus an̄ fu
erit in vocē confessionis erumpat
Col. 13. Cū timore ⁊ tremore ꝯfice
mini illi regemq; seculorum exalta
te in operibus vestris Secundo ti
mor virtuosus causat in homine de
preteritis penitentiam ⁊ contritio
nem. Est enim sicut tiriaca que ex
pellit venenum Sicut enim tiriacā
de tiro efficitur serpente ⁊ est nich
ilominus antidotum contra vene
num Ita timor de peccatis oritur ⁊
tamen peccata expellit Eccl. 1. Timor
domini expellit peccatum Naz qui
sine timore est non potest iustus
fieri. Hinc est q tam philosophi
q̄ sancti inter omnes passiones p̄
cipue commendant verecundiam
que est quasi quidam timor ⁊ sig
nificat penitentiam de aliquo defe
ctu. Dicit enim Aristo. 4. ethi in fi
ne q verecūdia est timor igl'atiōis
⁊ timor cōfusionis De quo probat
cōmentator primo q non est vir
tus ꝫ passio: qd oñt. Tum per ei⁹
diffinicōē; Tum per effectum ei⁹.
Per diffiōē; q̄dē; q̄ timor est vere
cūdia ingl'iacōis. Oīs aūt timor ē
passio ⁊ nō virtus. Per effectū ve
recūdie probat idem Omnes passi
ones appetitus sensitiui causant i
corpore transmutacōnem ⁊ hoc fa
cit verecundia. Sicut em̄ per timo
rē; de periculis mortis homo palles
cit Ita per verecundiam que est ti
mor ingl'acionis hō rubescit. Racō
hui⁹ diuersitatis inter timorem ⁊ vē
cūdiam fuit ista q verecūdia sit q̄
dā tīor q timor ꝓpe ē de piculo mor
tis l' ācui⁹ nocētis vita hōis Sedes.

autem vite est in corde. et ideo quando cor incipit deficere per timorem: non mittit illuc spiritus calorem et ideo tunc retrahitur calor a facie cum sanguine et homo pallescit. Honor autem et etiam inhonor in exterioribus est. et ideo quando homo timet per verecundiam perdere honorem: spiritus et humores trahunt se ad exteriora et sic concurrente sanguine homo exterius rubescit secundum quod ibi probat Aresto. de verecundia quod est passio laudabilis in iuuene. Unde dicit. Laudamus quidem verecundos. Tercio ostendit quod non conuenit etati senili. Quarto: quod nec studioso: quia neque senex neque studiosus aliquid debet committere vnde debeat verecundari: Sed certe si senex aliquid commiserit turpe vel etiam studiosus laudabile est quod verecundaetur et illaudabilis obstinacionis signum est non verecundari de turpibus. Quantum vero sancti verecundiam commendent Ecce verba Bernardi super Cantica sermone. 81. Nescio si quicquam grauius verecundia in moribus hominum deprehendi queat. Verecundia omnium est ornatus etatum Sed in tenera etate amplius pulchriusque enitescit. Quid amabilius verecundo adolescente quam pulchra hec est: quam splendida gemma morum in vltu adolescentis: quam vera et minime dubia nuncia bone spei: bone indolis: iudex sui: virga disciplie propugnatrix pultatis: innate specialis gloria conscie: fame custos: vite decus: virtutis sedes: primicie nature laus et insigne totius honesti: hic est timor necessarius Eccli. 3 Nichil melius quam timor domini. // Tercio timor bonus causat in agendis diligentiam et discretionem Eccli. 7. Qui timet deum nichil negligit. // Quarto bonus timor causat hominem in periculo confidenciam et aggressionem Multi enim reputant se debiles qui ingruente timore et cogente: ardua et difficilia fecerunt Unde Greg. 4. Mor. In via dei a timore incipietur: vt ad fortitudinem veniatur. Nam sicut in via seculi audacia fortitudinem: ita in via dei audacia debilitatem facit. Et sicut in via seculi timor debilitatem: ita in via dei timor fortitudinem Prou. 14. In timore domini fiducia fortitudinis Lectio. 194

Omnis enim orbis terrarum limpitudo illuminabitur lumine et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat grauis nox imago tenebrarum que superuentura illis erat. Ipsi igitur sibi grauiores erant tenebris. ¶ Declarato superius quod palpabiles tenebre durantes per triduum afflixerunt egiptios vniuersaliter sine exceptione. Hic ostendit quomodo afflixerunt eos singulariter sine aliorum perturbacione. Et circa hoc tria facit Vnum est quod preter partes egipti totus mundus vtebatur et gaudebat sufficienter illo tempore lucis beneficio Aliud est quod soli egipcii puniebantur tunc temporis tenebrarum supplicio. Tercium est: quod pena illa fuit eis illata iusto dei iudicio Secunda ibi. Solis autem. Tercia ibi. Ipsi igitur Circa primum dicit sic. Omnis enim orbis terrarum etc. Omnis inquit orbis terrarum preter egiptum: immo preter loca in quibus egipcii morabantur limpido illuminabatur lumine in tantum quod homines vbicumque locorum

383

preter q̄ in egipto videre potuerūt
sufficienter ad quecūq; opera exe
quenda Et hoc ē quod dicit q̄ im
peditis ab operibus cōtinebatur.
Exod. 10 Vbicumq; erant filij isra
hel lux erat De secūdo dicit q̄ solis
illis superposita erat grauis nox ⁊
nebulosa ⁊ palpabilis tenebrarū
obscuritas Nox dico existens ima
gō id est signum ⁊ figuā tenebra
rum infernalium que superuentuā
illis erat id est in inferno futura.
De tercio dicit sic. Ipsi ergo graui
ores sibi erant tenebris. Et fit hic
mensio de triplici genere tenebra
rum viz de tenebris materialibus
in presenti que fuerunt in egipto ī
aere. De tenebris spiritualib⁹ que
sunt peccata q̄ fuerunt egiptijs ī
mente. Et de tenebris infernalib⁹
que sunt aggregate ex vtrisq; in ī
ferno Tenebre ergo culpe fuerunt
cause tenebre pene. Et quia culpa
plus habet de malo q̄ pena: dicit
q̄ egiptij peccatores ⁊ tenebrosi ī
trinsecus per peccatum eānt sibijp
sis grauiores tenebre q̄ tenebre ma
teriales exteriores. Vel ipsi erant
sibi grauiores tenebris scilicet ma
terialibus ⁊ est idem sensus Graui
Collo. ores autem tenebris erant Nota
q̄ per peccata in scriptura sacra tn̄
bre designantur quadruplici racō
ne. Sūt tenebre corporales causa
erroris ⁊ deceptionis. Vn̄ qui am
bulant de nocte faciliter cadūt Jo
B. 12. Qui ambulat in tenebris nes
cit quo vadit Et generaliter null⁹
operarius nullus artifex ī tenebris
potest ire ad artem suam sine erro
ris periculo Vn̄ sicut narrat marci
alis epig. li. 4. Pictor quidaz redar
gutus a quodam Quare cum pul
cherrimas ymagines depingeret:
turpissimos tamen generaret filios
Ille respondit trufādo dicēs: q̄ hoc
eēt ideo quia generaret ī tenebris
⁊ pingeret ī luce. Vn̄ autor scribit
sic Gaba bon⁹ pictor homines pix
isse decoros Fertur ⁊ indecoros pro
genuisse duos Cui Plini⁹ ayt Mi
ror bone Gaba cur melius pingas
q̄ facias homines Intantum autē
tenebre decipiunt homines occasi
onalit̄ q̄ om̄is qui male agit odit
lucem eo q̄ in tn̄bris potest ī male
factis se protegere ⁊ alios improui
sos circumuenire: ymmo ipsaz ve
recundiam que ē quoddam virtu
tis propugnaculum tenebre aufe
runt ⁊ expellunt. Et ideo generalit̄
omnia vicia magis exercentur de
nocte ⁊ crebrius q̄ de die De nocte
Loth cum filiabus incestum cōmi
sit Gen. 19. De nocte mirra patri
se supposuit propter incestum a q̄
impregnata ⁊ postea in arborem
sui nominis mutata est vt dicit O
uidius deciōnono methamorpho
sios libro decimo vbi dicitur Tene
bre minuunt: noxq; atra pudorem
De nocte ⁊ de tempoē tenebrarum
xpristum ceperunt iudei. Luce vice
simo secūdo. Hec ē hoā vestra ⁊ po
testas tenebrarum. In tenebris
Troya capta fuit prodentibus V
lixe ⁊ Enea Sicut narrat Dares fri
guis de troyana historia versus fi
nem Vnde etiam Job. 34. dicitur
Perfoderunt in tenebris domos si
cut in die condixerunt sibi. Sicut
autem corporaliter tenebre sūt oc
casiones erroris ⁊ pcci multiplicit̄
Ita ɔsuetudo iacēdi ī crimīe aufert

lumen bone discrecōnis ⁊ inducit eum in omne genꝰ peccati. Vñ de talibꝰ in Psalmo sic dicit. Nescierūt neq; intellexerūt qui in tenebris ambulant. Et ideo dicit Aug. de sētentijs ꝓsica. 304. Tenebre īquit metuēde sunt moꝝ: nō oculoꝝ ⁊ si oculoꝝ: nō exterioꝝ vnde discernit albū ⁊ nigrū sed iustū ⁊ iniustum. Et ideo signāter dicitur Ad Thessa. 4. Omnes enī vos filij lucis estis ⁊ filij diei ñ noctis neq; tenebrarum. Fingunt poete sicut fingit ⁊ dicit Claudianꝰ in maiori volumine libro quinto: ꝙ omnes pestes infernales: q̄ sunt apud eos vicia ⁊ supplicia nate fuerunt de nocte ⁊ de acheronte. Est autem acheron fluuiꝰ infernalis. ⁊ sic nominat ab a quod ē sine ⁊ cheron saluatio: quasi sine saluatione. Eodem modo moāliter omnia vicia omnesq; pestes infernales fuerūt de nocte geneāte īter dyabolū ⁊ euam primā matrem nostram q̄ merito acheronta vel acheron dici potest quasi sine gaudio vel saluacōne q̄ nō est saluata: ꝫ maledicta fuit a deo Gen. 3. Multiplicabo erumpnas tuas ⁊ ꝯceptos tuos in dolore paries filios. In cuius signū vocata ē eua. Cuius nominis elemēta cōtrario ordine distīguūtur ad illius salutacōis vocabulum quod ē aue. sub cuiꝰ maledictionis dispendio totum māsit genꝰ humanum: donec illa veniret q̄ nomē eue mutauit in aue ⁊ veteris testamēti tenebras ī euangelium vertit ⁊ ī lucem quādo ortum ē in tenebris lumen rectis corde. Aue īquit gratia plena

Luce. p̄mo. Hoc enim salutiferuz verbum aue nō solum iocūditate ratiōe significationis repletur sed eciam mistice diuine eēncie vnitatem ⁊ ꝑsonarum trinitatem: nec nō ⁊ nostre salutis felicitatez designat. Nam illud vocabulum ī sua resonatione vt vna dictio ꝓnūciatur ⁊ ī sua compositione ex tribꝰ litteris ītegratur. In sua significacōne salutem cuiuslibet īterpretatur. Propter primū designāt eēncie diuine vnitatem. ꝓpter secūdum ꝑsonarum trinitatem. ꝓpter t̄ciuz nostre felicitatis salutē importāt. Primo ḡ ī isto vocabulo aue tres vocales existunt: que sūt a. v. ⁊ e. ⁊ tres ꝑsonas designāt. A apud omnes gentes p̄ma littera dicit eo ꝙ ipsa nascētibus vocem prior aperiat ſm Papiā. Et ideo ꝑ a ātiqua patris auctoritas. ꝑ v vniꝰ verbi veritas. ꝑ e et̄ne emanacōis extremitas figuratur. ⁊ iō in incarnacōis mīsterio vbi fuit in maria totiꝰ t̄nitatis opatio q̄uis soliꝰ vbi īcarnatio ñ ꝺbuit fieri ānūciacō ñ ista suauis salutatio aue in q̄ latet sūme t̄nitetis assilatio p̄cessisset. ⁊ iō istꝺ ē v̄bū nō tetagmaton: ꝫ trigmaton sūme t̄nitatis vestigiū ⁊ ymago ñ ineffabile ꝫ sūme effabile ⁊ iugi deuocōe a xp̄ianis effanduz. Iux̄ exhortacōem eccīe sic dicētis Verbū bo. ⁊ fu. ꝑ. il. aue ꝑ qꝺ xp̄i fit cō. v̄go mr̄ fi. Primo ḡ ꝑ istaz lr̄az q̄ ē a designatur p̄ma ꝑsona ſm ordinē originis: q̄ ē pr̄. ¶ Vbi notandū ꝙ iste t̄minꝰ pr̄ dupliť accipiť ī scriptura: eēncialiť ⁊ notiōliter. Eēncialiť accipiť Mat. 6. Ego ⁊

38e.

pater vltimus fuit⁹. Ita hoc elem̃-
tum .a. quandoq; accipitur essenti-
aliter a pro qualibet persona suppo-
nit. Quandoq; nocionaliter a soli
patri deseruit. Essentialiter autez a
pro qualibet persona videtur acci-
pi a propheta Jhere. i. A. a. a. domi-
ne deus. Per hoc q; triplicat .a. tri
nitatem significat personarum. Et
per hoc q; semel a singulariter sub
iungit domine deus essentie indicat
vnitatem. Vñ a deus ipse se vocari
a Joh. in Apoca. reuelauit replica-
tione triplici ita dicens Ego sum al
pha a o principiuz a finis dicit do
minus deus Apoc. i. Eandem auto-
ritatem ter a nõ pluries ponit in li.
i. ca. ti. a tt. ad ostẽdendũ q; hoc
vocabulum Alpha cuilibet persõe
est commune Alpha enim grece a
latine dicitur. Sic ergo quãdoq; es-
sentialiter accipitur a de qualibet p
sona predicatur. Quãdoq; nocio-a-
liẽ accipitur a soli persone patris
deseruit a sic accipiẽ Joh. 16 Exiui a
patre a veni in mũduz Et sic canit
ecclesia a patre vnigenitus ad nos
venit per virginem baptisma ceuce
cõsecrãs Secũdo per hoc elemẽtuz
v que est secũda vocalis designat
vnus verbi veritas Vbi breuiter
Notandum q; istud elementum v
quãdoq; est vocalis. Quãdoq; con-
sonãs Quãdoq; nota numerali. 7.
designans Vocalis dicitur quia p
se vocem efficit scõm pristianũ in
maiori volumine Cõsonans quia
cum alio sonat. Et certe isto modo
verbum diuinum fuit quasi voca-
lis ante incarnationem: cõsonãs i
incarnatione. nota numeãlis fuit
i passiõe. Dico g; q; ãñi carnacõez
fuit quasi vocalis qñ vlz nõ habũ-
it nisi vnĩ⁹ nature diuine sonuz Jux-
ta illud In principio erat verbuz
a ver. ãc. Joh. i. Sed certe verbuz
incarnatione factũ est cõsonãs qñ
cũ alio sonãs qñ cũ natura huma
na cõmũicauit sonuz a ydomata.
Juxta illũ Verbũ caro factũ est ãc
Hoc aũt factũ est p hoc verbuz A
ue Et iõ. v. i hoc verbo manet cõso
nãs a nõ vocalis Sed tãdem factũ
ẽ istud vv. verbũ nota numeralis
in sua passiõe. Sed cuius numeri
nota? Certe quinarii; propter qui-q;
vulnera de quibus volo quinq; v-
ba loqui Cor. ig. Sic g; per hãc vo
calẽ designatur vnius verbi veitas
Tercio p hoc elemẽtum e eterne se
manationis extremitas signatur
viz spũsscuis q; est vltima psona i
emanãdo. sicut ei hoc võbulo Aue
ẽ vltãa in sonãdo. Et videt notan
dũ q; i hoc võbulo a mistica dictio
ne Aue in qua multa phã sunt sa
cramẽta q; elemẽta. Vnũ primuz
elemẽtum stat p se a duo alia adi
uicem sillabicant ad exprimendũ
manifeste modũ originis a emana
tionis psonaz. Nam q; pr̃ est a se
a a nullo alio Ideo p se sillabicat:
a alie residue adiuicez sillabicant
specialiẽ ꝓpter duo a ṁ hoc ouciũt
q; vtraq; ẽ ab alia q̃ñs vna ab v
noa altera a duob⁹ Et etiã sola ẽ in
ter vocales ꝓprie formaẽ i guttur
Nã a formatur in pectore E i gutu
re Ji faucibus O in dentibo V. in
labrjs. a q; e formaẽ in gũtture de
ne dñi designẽt de quo canit ecclesia.
Tu ritu promisso patris sermone
dicans guttura Per guttur etiã spi
ritus vitalis emittitur a sic a patre

Capl̃z xviij.

pet̃ etc̃a; pet̃ur & mittet̃ spiritus tu
um & creabuntur & renouabis faci
em terre. Sic & hoc notabile verbū
Aue q̃ vt vna dictio pronūciatur
diuine essentie notificat vnitatem
q̃ ex trib⁹ litteris ite grat̃ Persōa
rū figficat trinitat̃ q̃ salutez cuius
let interpretat: p̃destinatōis denō
tat pietat̃ ¶ Secundo tenebre cor
porales fūt causa horroris & stupe
factionis Isaye. 21. Trēbre stupefe
cerunt me Et Gen̄. 15. Horror magn⁹
& tenebrosus inuasit Abraham E
odem modo peccata reddunt homi
nem timidum & stupidum dictās
conscientia p̃pa se fore puniendum
a deo Sicut em̄ in tenebris magis
poteres sunt demōes & audaciores
latrones & huiusmodi Ita sup pec
catores plus p̃nt demones q̃ sup
iustos Vñ xp̃ianitate crescēte p ce
lē pro maiori pte illusiones demo
num cessauerūt. // Tercio tenebre
corpales fūt cā languoris & desola
cōis Vis em̄ infirmitas plus de no
cte q̃ de die affligit infirmū & mag
patiunt̃ in tenebris q̃ i luce Vnde
Thob̄. 5. Quale michi gaudiū erit
qui in trībris sedeo & lumē celi non
video? Dicebāt em̄ quidā antiqui
q̃ mediāte quadā luce celesti aia i
tellc̄iua corpori copulatur & q̃ om
nis sensus operātur quadā luce me
diāte. Et Aristo. 3. de anima dicit
q̃ intellc̄us agens est habitus si
lis lumē. Et Aug⁹ dicit in diuersis
locis q̃ veritas nō videt nisi i qua
dam luce sui generis que omnia il
lis nobilitatez ostendunt. Et ideo
sicut in luce est vita hominis sālus
& solatium Ita in tenebris est de
solatio & omnis languoris augmē
tum. Sicut autem gratia lucis est I
ta absentia gratie trībre fūt que
hominem in desperationis laborem
inducunt. De quali dicitur Eccles̄i
astes. 6. Cunctis diebus vite sue co
medet in tenebris & in curis mul
tis & in erumna & in tristicia. ¶ Nō
q̃ tenebre corporales sūt causa cor
poris & dormitionis. Et eodem mo
do moraliter absentia gratie red
dit potencias sensitiuas vinctas &
ligatas Ita q̃ nichil boni possit ho
mo ad premium vite eterne mere
torie operari. 1. Cor. 2. Impij in tene
bris contiescent quia non in fortī
tudine sua roborabitur vir. Hoc est
dictu non sufficiant naturalia ho
minis ad merendū vitam eternā
sine lumine gratie coagente.

// Capitulum decimum octauum.

Lectio centesimanonagesima sex.

Sanctis autez tuis mari
ma eāt lux & horum qui
dam vocem audiebant
sed & figuraz non vide
bant & quia ipsi non per eadē pas
si erant magnificabant te. & qui ā
te lesi erant: quia non tedebantur
gratias egerunt tibi & vt esset dif
ferentia tez ipsum petebāt. // Post
q̃ actum est de tenebris quibus
afflicti fuerūt egiptij. In isto capi
tulo agitur de beneficio lucis quo
confortati sunt hebrei. Et circa hoc
duo facit. Primo commemoāt be
neficium lucis collatum hebreis in e
gipto. Secundo beneficium lucis
collatum eisdem in deserto Secun
da pars ibi. Propter quod ignis
sustentem & cetera. Circa primuz
notatur quō lucis beneficiū depre
cabant. Secūdo quō p̃ter hoc duo

387

Ca 18

deūote ꝛegratiabantur. Secunda
ps bi. Et quia nō ipsi // Circa p
mū primo notatur apud hebreos
lucis presentia cū dicit. Sēs aūt
tuis maxima erat lux. Secundo a
pud egiptios lucis carentia: q̄ ipe
diebat visum: licet nō audituꝫ. Et
ideo dicit. Et eoꝝ quidē vocꝫ. s. he
breoꝝ egipcij audiebāt sed figu
ram corporalem nō videbāt p̄ den
sitate tenebrarum: q̄ ommū lucē
impediebāt. Exūtes em̄ in tēbris
cōmumbꝰ possunt exūtes in luce
videre. Exquo arguit̄ potest q̄ lux
multiplicat speciē su p medium te
nebrosum: q̄ species nō est realiter
lux sed intencō lucis. sicut species
coloris nō est color: ꝫ intētio co
loris. Nisi em̄ talis mltiplicacō
specieū ponat infinite difficultates
pspective insolubiles apparebūt
Sed ad istos egiptios non potuit
lux attingere in qua erāt filij israel. nec potuit se mltiplicare ꝓpter
aeris vel vapoꝝ densitatem. Cō
seqnter sequit grāꝝ actio vbi nā
rat duo viz q̄ tūc tpis filij israel
duo fecerūt. Nā regratiabāt a deū
deprecabāt. Regratiabāt āe
pro duobꝰ: viz p sui impunicōne
a liberatione ab hostium potesta
te. Ruātum ad primū dicit sic. Et
quia nō ipsi sed hebrei p eadē pas
si sunt cū egiptijs magnificabāt
te Exodi. 1. Cātemꝰ domio. glori
ose em̄ magnificatus ē. Ruātum
ad liberationē ab hostium ptātē
subdit. Et qui ante lesi erāt sub ꝫ
uicio pharaonis Exo. 1. Quia nō
lederant a plagis istis grās age
bāt tibi. a sequit eoꝝ deprecatio
Fuit aūt eoꝝ deprecatio Rō esset

6.mo

dignia inē illos a egiptios. vt nos
sic tractarent̄ sicut egiptij nec sic
tractari meruerunt. a hoc ē quod
dicit. Et vt eēt differentia te deuꝝ
petebāt: gratias agebāt Circa
grātum actionē notanda sūt tria
Primo qualiter deo gratiaꝝ actio
est reddenda. Secūdo de qua ma
teria ē sumēda. Tertio qualiter gra
tiaꝝ actio ē explenda // Circa p
mū est sciēdum q̄ regratiari: vel
grās agere deo ē actus mltuꝝ cō
mendabilis: vtpote quia ē beato
rū operatio. proꝝ augmētatio
diuinitatis pestratio. a nostre ne
cessitatis demōstratio. Primo ergo deo regratiari ē ꝓpria operacō
beatoꝝ: qui ad nichil aliud vacāt
nisi ad deū laudandū. a ei de collatis
bñficijs regratiādum. Et idō illis
artificiū bonū ē addiscere de quo
imꝑpetuū oportꝫ nos viuere: q̄ ei
ad curiam regis delēt trāsire tēpe
stiue condicōes curie delēt addis
cere. Eodem modo nos conuenit̄ m
presenti gratiarū actionem addis
cere: vt sciamus qualiter nos in pa
tria deberam⁹ habere: quia ysa. 51.
dicit. Gaudiū a letitia inuenturꝫ
in ea: grārum actio. a vox laudis
Secūdo grārum actio deuota ē bo
noꝝ a deo receptoꝝ augmentacō
Nā sic deum maxime inuocamus
ad dādum maiora si de ꝓceptis
grās referam⁹ Vñ Bernardꝰ Ad
locum vñ ereūt flumina grārum
reuertuntur: vt iterꝫ fluāt. Agricola
nimirū illam terrā diligētius co
lit a seminat: q̄ fructum reddit v
beriꝰ. a quāto terra est fecundi
or tanto melioi sēie sciatur. Mora
liter hō est q̄si ager dei. 1. Cor. 3. di

Coll.

agricultura estis. Ipse enim est si-
c̄ agricola Joh. 14. Pr̄ meus ag̃. ē. q̄
to ergo maiorem fructum per gra
tiarum actionem persona rependit
tanto libētius dona sua tribuit. Et
iō optimus modus impetrādi ē gra
tias agere de acceptis. Et p oppo si
tum qui nō agunt gratias de recep
tis merentur puniri ⁊ priuari iam
habitis. Testante Apostolo ad
Romanos primo de philosophis
qui cum cognouissent deum non
tamen sicut deum glorificauerunt
aut gratias egerunt: sed euanu
erunt in cogitationibus suis ⁊ ob
scuratum est insipiens cor eorum.
Vbi dicit Augustinus q̄ deus de
dit gratis: tollit ingratis. Exēplum
enim habemus de Ezechia Isaye
tricesimo octauo qui punitus fuit
propter ingratitudinem Cum enim
dedisset triumphum incredibilez ⁊
percussisset centummilia octuagīta
quinqz milia. in castris sēnacherib
licet scdm Josephuz hostias cum
populo immolassz nō tamē digne
gratias egit nec cāticum inde cāta
uit sic patres illo tēpore ꝯsueuerūt
Tercio gratiarū actio ē q̄dam di
uine maiestatis ꝓtestatio. In hoc
enim q̄ deo de suis bn̄ficijs regrati
amur eum dominū nostrum ⁊ capi
taneum protestamur. In cuius fi
gura adeps i sacrificijs soli deo of
ferri debuit Leui. 3. Omnis adeps
domini ē iure ꝑpetuo. Vn̄ ⁊ xp̄s vo
lens de quinqz panibus festum fa
cere quod nō fuit festum humanū
sed diuinū gratias agēs fregit ⁊
dedit discipulis suis vt apponerēt
turbe Math. 8. Quarto gratiarum
actio ē nostre necessitatis demr̄acō

Qui enim regratiatur suam necessi
tatē protestatur Et hec ē ratio moā
lis quare decime institute fuerūt ⁊
deo specialiter dedicate Est enim de
cem: limes ⁊ perfectio numerorum
⁊ iō dum nobis. 9. retinemus ⁊ deo
decimum damus imꝑfectionē no
bis inesse fatemur ⁊ omnē ꝑfectio
nē soli deo attribuimus Eodem mo
do dū deo gratias agimus de recep
tis protestamur q̄ nichil nisi de e
ius munē possidemus Secūdo no
tandum q̄ materiam regratiandi
sumē debemus ex diuinis bn̄ficijs
q̄ sunt potissime sex. viz creacōnis
redēptionis. exspectationis: iustifi
cationis: conseruationis ⁊ premi
ationis. De opere creationis bern̄r
dus in quodam sermone dicit sic
Considera deum in bn̄ficio creati
onis q̄ creauit te sine cōmodo suo
Ps̄ ayt Bonorum meorum nō in
diges sine merito tuo quia nichil
an̄ promeruit qui penitus nichil fu
it Cogita qualem te fecit scdm cor
pus egregiaz creaturam scdm aīaz
mag̃ egregiaz vtpote ymagini cre
atoris isignē rationis participem
beatitudinis sempiterne capacem
Considera ⁊ dominacōnis potesta
tem Terror enim hominis sup cun
cta animantia in minimo discerni
tur. Considera ergo largitatis ad
ministrationem. q̄ta tibi largitus
est ad sustentacōnem. q̄ta ad eru
ditionem. q̄ta ad consolationem
q̄ta ad correptionem. q̄ta ad dele
ctationem. Secundo deo gratias
agamus de opere redemptionis.
Bernardus i quodam alio sermo
ne O bone ihu q̄d t̄ ⁊ morti s̄ Nos
debuimus ⁊ tu soluis: nos peccauimus

2 principale

386

a tu luis. O pietas opus sine exē
plo: gratia sine merito: caritas sine
modo. ¶ Tercio de bñficio expec-
tatiōis quo nos peccātes expectat
gratiarū actiōis materia sumit̄ de
bz quociēs peccator ꝑmeruit ꝙ ei
temp⁹ penitētie auferetur. Et con
stat quociēs mortaliter peccauit
indign⁹ ē vita eterna statiz vt sic
est ingratus auctori vite. Freqn-
ter autem habet peccator cōsidera
re quociēs in statu dampnacōis
existēs in periculo mortis fuit vel
ab infirmitate intrinseca: vel ab
aduersitate extrinseca. Est enim
maius bñficium: si quis ad dict⁹
suspendio. a fune iam applicato
ad collum: vel si vinculatus mem
brum extendit mutilatori: si tūc
talis ab aliquo liberaretur: maxi-
mū beenficium esse dinosceretur.
Quo ergo tunc peccator diuitisset
si tunc liberatus nō fuisset nisi ad
infernum pro semp. Huius ergo
liberacōis bñficium sempiternuz
vēdicat amorem humanum Cas
siodrus de opere varioꝝ dicit sic.
Elephātem ingenio hominis posse
capi. Cum enim se arbori semi suc
cise appodiauerit a arbore fracta
ceciderit ꝑ se resurgere nequit sed
humano solacio: cuius parte ia
cuit: belua suis gressib⁹ restituta:
memor est bñficij sui In magistꝝ
quippe recipit quez sibi beneficū
fuisse agnoscit: ad ipsi⁹ arbitriū
mouet gressus: ipsi⁹ voluntate ci
bos capit inuicē man⁹ ꝓmuscidā
tendit a a magistro ꝓ futura gra
tia tantum accipit: quia se ipsius
cura viuere posse intelligit. Si er
go bestia racōnem nō habens tā
tas liberatori gratias agit: q̄ lap
sum ad gressuz reducit: longe ma
gis homo gratias referre tenetur
illi qui pluries lapsum de inferni
voragine pluries liberauit. ¶ Rē
to de beneficio conseruacōnis tam
in esse uature q̄ ī esse gratie gra
tes referende sunt. Vñ Aug⁹ de sā
cta virginitate. Omnia peccata sic
habenda sunt tamq̄ dimittātur
a quibus deus custodit ne ꝯmit
tantur. Et infra. Quisquis ab ini
cio pudicus ꝑmanet ab illo r̄git̄
a quisquis ab impudico pudic⁹
factus est ab illo corrigitur a quis
quis in finem impudicus est ab
illo deferitur: occulto quidem iudi
cio sed nō iniquo. Et ideo signan
ter dicitur hic in littera. Quia nō
ledebātur gratias agebāt. Nam
sancti viri nō solum de sibi dimis
sis grās agunt deo: sed a de hijs
a quibus sunt ꝑ suum adiutoriū
preseruati. Vltima materia grati
arum actionis est cōsideratio pre
miacōnis: quia deus talia prepa
rauit electis que in cor hominis a
scendere nequeunt in presenti. ¶
Tercio notandum quomodo gr̄
tiarum actio est explenda. Debet
enim habere quatuor condicōnes
si debito modo debet expleri Pri
mo debet habere magnitudinem
Secūdo assiduitatem. Tercio vni
uersalitatem a Rēto hilaritatem
Primo ergo debet habere magni
tudinem. a ratio est quia homo
plus accepit a deo q̄ aliqua crea
tura. a iō decet eū magis magni
fice gratias agere. Nā lucis ē tal
ꝙ vbi plures radij ad aliqd solidū
dirigūt̄ ibi maior ē reflcio a maior

splendoris multiplicatio Vnde iux-
ta terrā est maior calor q̄ in medio
intersticio aeris ꝓpter maiorem ⁊
densiorem radioꝝ solariū multitu-
dinem. Sic moāliter esse debet quo
namq; hoīes plures diuinoꝝ bene-
ficioꝝ radios recipiunt: eo per gra-
tiarum actiones plures radios in de-
um reflectere ꝯuenit Macha. i. de
magnis periculis a deo liberati mg̃-
nifice gratias agimus ipsi. Secun-
do debet habere assiduitatem Thes-
sal. 2. Gratias agimus deo sine in-
termissione. Hec est ratio quare ō-
nes horas canonicas per deo grā-
tias terminamus In signum q̄ oī-
a opera nostra in eiꝰ dn̄t gratiarū
actōni terminai. Tercio debet ha-
bere vniuersalitatem vt pro omni-
bus non solū pro placētibus ⁊ ꝓs-
peris ꝫ etiā pro aduersis deo g̃tias
reddamus Ephe. 4. Grās deo agen-
tes semp pro oībus Arist. 2. pol.
ꝓpe finē dicit q̄ plato int̄ leges su-
as ordīauit q̄ ciues se excitarēt ꝑ
vsum ⁊ studiū vt fierent ābedexter
vt vtraq; manus eis fieret vtil' ad
bellādū. Isto mō moralit̄ nos exci-
tare debemꝰ vt ambidexter fiamus
vt viz non solū tempe ꝓsperitatis:
ꝫ etiā aduersitatis cōtra fortunaz
pugr̄e ⁊ deo semp regr̄iari sciamꝰ
dicit aūt Galienꝰ q̄ mulier vtras-
q; dextras hn̄s nō sit vir nāq; qn̄-
q; vtitur vtraq; pro dextra: mulier
nō. Ita moralit̄ effeminati vtrāq;
fortunā eq̄nimiter sustinē nō pn̄t:
ꝫ tantū ꝓsperitate sciūt vti. Per
oppositū viri sācti oī fortuna bene
vtunt̄ ad hōrem dei ⁊ victoriā. Ta-
lis fuit apl'us qui dicebat Coꝝ. 2
Deo aūt gratias qui semper trium-
phat nos in xp̄o ihū Quarto debz
habere hilaritatem siue iocundita-
tē vt fiat non ex tristicia vel neces-
sitate Solinus de mirabilibus mū-
di q̄ in Alesa est fons qui scaturit
semper ⁊ infra riuos suos manās ni-
si ad cantum siue ad citharā vel ti-
biā. Statī vero ad sonitum melodi-
e intumescit ⁊ alueū suum excedit
Fons omnis bonitatis deus est: ꝫ
ad letam gratiarum actionem sta-
tim exuberat ⁊ beneficia maiora ī-
pendit: ⁊ subtrahit ei qui gratiaꝝ
actiones lete non rependit. In cu-
ius figurā dicitur Neemie. 12. q̄ in
dei conuocauerunt leuitas vt dedi-
cationem facerent viri iherusalem
in leticia ⁊ gratiarum actione ⁊ cī-
balis ⁊ cantico: sic ergo gratias a-
gebant in cantico. Lectio centesi-
ma nonagesima septima.

Propter quod ignis arden-
tem columnam habuerūt
ducem ignote vie ⁊ solem
sine lesura boni hospicii prestitisti.
Digni quidem illi erant carere luce
⁊ pati carcerem tenebrarum qui ī-
clusos custodiebant filios sāctos
tuos per quos incipiebat incorrup-
tum legis lumen seculo dari.
Postq̄ tactum est de beneficio lu-
minis collato hebreis in egipto quā-
do egipcij tenebrarū nebulo t̄duo
tenebantur. In ista parte agit de a-
lio luminis beneficio collato filijs
israhel in deserto. Et circa hoc duo
facit. Primo recitatur beneficium
luminis collati filijs israhel in deser-
to. Secundo ostenditur per opposi-
tum q̄ digni fuerunt egipcij puni-
ri ⁊ affligi tenebrarū supplicio. Se-
cunda pars ibi digni quidem erāt

38A

Concessum autem fuit filijs israhel beneficiū dū per desertum trāsirent p modū illum q̄ nocte ⁊ die lux eis seruiuit ducendo eos p viā ignotam nocte apparuit columpna ignis ⁊ in die columpna nub̄ Vnde Exo. 13. Numq̄ eis defuit columpna nubis p diem: neq̄ defecit eis columpna ignis p noctem vt dux eēt itineris vtroq̄ tempore. Et hoc est quod dicit. ꝓpter q̄d ⁊ quia filij israhel tibi grātias agebant ⁊ de nocte petebant adiutorium tuū ⁊ habuerunt ardentem columpnam ignis ducem ignote vie p noctem viz ⁊ in die cum sufficienti luce solis habuerūt colūpnam nubis ne lederentur estu solis ⁊ hoc est q̄d dicit. Et solez sine lesura boni hospicij prestitisti id ē trāquille protectionis iterpositio quia nubis temperabat solis ardorem: vt eēt illis refrigerium q̄d alias fuisset eis incendium. Et potest eē q̄ vapor eleuatus vno tēpore nubis fieret. ⁊ alio tempore ignicbatur ⁊ fieret columpna ignis. Moraliter s̄m Gregor. in nocte aduersitatis ondit deus electis suis ignem consolacōnis ⁊ in die ꝓsperitatis nubem sustinere obscure. ⁊ in eis sibi precauere dupliciter Primo: ne aduersitas frangat. Secundo: ne ꝓsperitas dissoluat. Cōsequenter ostendit q̄ iuste egipcij priuabantur bn̄ficio lūminis in egipto. ⁊ dicit sic. Digni quidē illi. ⁊ egipcij erant carere luce exteriori: quia carebant luce interiori gratie. ⁊ pati carcerem tenebrarū qui inclusos custodiebat filios sāctos tuos israhelitas nō permittentes abiē. sicut mandauit dominꝰ p Moysen: per quos incipiebat incorruptum legis lumen ⁊ lex incorrupta ⁊ illuminās. seculo dari: q̄a ipsi filij israhel ꝓpter mācula q̄ viderant in egipto nō preparabāt se ad legem suscipiēdam ⁊ ad eūden in desertum vbi legem accepturi erant. ¶ Circa illam clausulam. Ardentem columpnam habuerunt ducez. Notandum q̄ status boni prelati describitur penes quatuor conditiones hijs verbis Debet enim bonꝰ prelatus habere zelum feruoris ⁊ sancte correptionis: statum vigoris ⁊ supportationis: locum amoris ⁊ cōmunicationis: motū precessoris ⁊ informationis. Primo ergo prelatus debet habere zelum feruoris ⁊ sancte correpcōnis: vt sit ardens per idustriam: nō tepidus per ignauiam nec fumigans per inanem gloriam: nō extinctus p infamiam Ardentem inquit columpnam In cuius figuraz dicitur de Helia Eccī. 48. Surrexit Helias quasi ignis ⁊ verbum illius quasi facula ardebat. Est ergo prelatus quasi ignis ardens p sincerum zelum: s̄z isti igni quandoq̄ adiūgitur sulphur ⁊ quandoq̄ thꝰ. q̄ndo eniz thꝰ admiscetur igni tota domꝰ suauitate redolet. q̄ndo vero sulphuri adiūgit̄ ignis vehemēter accēdit̄ s̄z tō domꝰ fetore replet̄. ⁊ isto mō ē de p̄lato nō nūq̄ Contingit em̄ q̄nq̄ q̄ p̄latus collaterales ⁊ cōsiliarios sibi assumit ⁊ ꝑsonas sulphureas incendentes p maliciaz ⁊ fetentes p infamiam ⁊ quando sic est domꝰ r̄pletur ab hominacōe

a fetore a tribulatione. Apocalip
sis vicesimoprimo. Pars illorum
in stagno ardente igne a sulphu
re Isay. tricesimoquarto. Conuer
tent torrentes eius in picem a hu
mus eius in sulphur a erit terra eius in picem
ardentem nocte a die. Quicquid ei fit quod
quod prelatus collaterales a consiliarios si
bi facit de sanctis personis a deuotis
a fame honeste a tunc nulli dubi
um quin domus tota repleatur dul
cedine dilectionis a suauitate pacis
que per thus figurantur. Et verifi
catur de tali prelato illud Ecclesiastes
quinto. Quasi ignis effulgens
a thus ardens in igne. ¶ Hic enim
est notandum qualis condicionis
debet esse a quo debet prelatus con
silium petere quod pulchre a eloquenter
describit Ambrosius de officijs libro
secundo Aduertendum inquit quod
in acquirendis consilijs plurimum
valet vite probitas: virtutum pre
rogatiua. beniuolentie vsus: faci
litatis gratia. Quis enim in ceno:
fontem requirat? Quis de aqua tur
pida: potum petat? Itaque vbi est
luxuria ibi est intemperantia. vbi
viciorum confusio quis inde sibi a
liquid hauriendum existimet? Quis
vtilem iudicet rem aliene: quam vi
det inutilem vite sue? Quomodo e
um potero iudicare consilio superi
orem: quem video moribus inferi
orem? Supra me debet esse cui me
committere paro. An eum putabo
ydoneum qui michi det consilium
qui non dat sibi: a michi eum va
care credam qui sibi non vacat: cu
ius animum voluptates occupant
Libido deuincit: auaricia submer
git: cupiditas perturbat? Hec am

brosius. ¶ Secundo prelatus debet
habere statum vigoris a supporta
tionis vt sit columna fortiter suppor
tans regiminis sui onus Vnde pre
lato Iher. i. dicitur Dedi te hodie in
ciuitatem munitam a columnam
ferream. quamdiu enim columna est
recta bene supportat onus superpo
situm: sed quamcito incipit curuari: sta
tim tota fabrica cadit. Ita est mo
raliter quamdiu seruat prelatus recti
tudinem a iusticiam sequens iura
a bonam conscientiam: meritorie
supportat a exequitur causam suam
Quando vero declinat ad latus propter
affectiones vel offensam non re
primendo defectiuos a fouendo bo
nos: tunc tota fabrica cadit Iudicum 388
16. legimus quod sampson concutien
do duas columnas quibus tota do
mus innitebatur: domum prostra
uit a omnes qui in ea erant occidit
Isto modo est de diabolo Affectat
enim aliquando vnam congrega
tionam deuotam subuertere a eos
occidere: hoc est ab eis caritatem que
est vita spiritualis auferre Et vt il
lud fiat breuiorem viam non ha
bet nisi columnas illius congrega
tionis concutere a allidere per turba
tiones a commotiones. Iob nono
Qui terram commouet de loco suo
a columne eius concutientur? Legi
mus enim in historia scolastica super
Genesim quod Cham filius Noe ar
tes liberales in quatuordecim colum
nis descripsit Quarum septem erant
eree: a septem latericie vt contra
diluuium ignis a aque in perpetu
um permanerent. In figuram quod in
prelatis qui columne dicuntur: suffi
ciens scientia debet esse a non ignorantia

Et ideo sapientia dicitur excidisse columpnas septem Prou. 1. quia nisi prelati ecclesie scia a sapiēcia fuerint informata tabuc ecclesia cito ruet. Tertio plat⁹ debet habere locum amoris a cōmunicationis: vt p benuolentiaz a bonā affectionem subditos habeat a a subditis habeat. a hoc notat quz dicit Habuerūt. debet em̄ prelatus haberi ab ommibus a non a quibusdam tantum. a a quibusdam nō: sed ommibus a singulis debet esse communis Vnde in laudem Traiani cesaris dicit q cum arguerent eum amici sui de nimia cōmunitate a q ad simplices nimis esset affabilis vltra id quod eciam imperialem dignitatem deceret. Respondit talem se velle esse imperatorem priuatis: quales esse sibi imperatores priuatus optasset. sicut dicit Eutropius roma ne hist⁹ie libro. 8. Et sic eciam Julius cesar amorem suoz militum meruit: quia eos nō milites sed cōmilitones appellauit. Sicut de eo narrat Suetonius libro primo a Vegeci⁹ de re militari libro. 3. ca. 1. docet q in exercitu bene ordinato debent esse tres duces Primus secūdus a tercius. Primus autē qui p̄cipuam sustinet potestatez debet eē in parte dextera a inē eq̄tes a pedites: vt a consilio regere tam equites q̄ pedites a auctoritate ad pugnā possit hortari. Mota iter sic plat⁹ psona cōis debz eē: vt a maioribus a minoribus suaz benuolentiā oīb⁹ at: nō semper cū equalib⁹ p̄rium requirat honorē nec semp cum pdit⁹ subiectus nimie negligētie torpoē sordescat Sic em̄ xp̄s in familia sua hoc est inter apostolos se habebat. Nam aliquando exhibebat se vt superior Joh. 13. Vos vocatis me magister a domine. a bene dicitis. Sum etem̄. Aliquādo se habebat vt inferior Luce. 22. Ego autem in medio vestrū sum sicut qui ministrat Aliquādo vt equalis Joh. 15. Jam nō dicam vos seruos sed amicos meos. Amicicia enim equalitatē requirit. 8. Ethicoz. Eodem modo prelatus inter subditos aliquando debet eē maior: aliquādo minor: aliquādo equalis. Maior quātum ad corrigendum iniquitatem ad Titum. 2. Arguc cum omni impetio. Minor quātum ad humilitatis representationem Prima ad Thessal. 2. Facti sum⁹ paruuli in medio vestrum. Equalis quātum ad amicabilem operationem Ec cī. 32. Rectorem te posuerūt noli extolli: sed esto in illis quasi vn⁹ ex illis Ista tria tāgit beatus Augustin⁹ in regula vel speculo deteriori. Honore coram vobis p̄latus sit vobis. Cece reuerencia auctoritatis: timore corā deo substratus sit pedib⁹ vestris: cece repsentacō humilitatis: erga oēs semetipsū bonoz opm se p̄beat exēplum amicabilitatis. cece oūsatio sm Aristo. 13. de aiali. Cor ē cōe p̄ncipiū a q̄ oīa mēbra vitā a vtute recipiūt. Dextra cū magis ad sinistraz p̄te q̄ ad dextrā. Isto mō moralit̄ p̄latus ē cor i corpore xp̄i mistico a q̄ oēs subditi recipere debūt vtutē a ysolacōez a influentiā sui mot⁹. debet tū ad infirmiores opatiēdo

fauorabiliter declinare Vñ in libro de ponderibus ꝓposicõe .1. dicit sic. Si brachia libre fuerint inequalia equalibus appensis ex parte longiori motus fiet. Moraliter libra est prelatus qui facta suorum subditorũ scdm regulas iusticie librare tenetur Isaie quadragesimo. Librauit in pondere montes ⁊ colles in statera. Aliquando ergo contingit ꝙ ista libra habet lõgã ⁊ magnam affectionem priuatam ⁊ parcialem ad vnam personaꝫ. Et breuem ⁊ paruam ad aliam: certe tũc brachia libre sunt ĩequalia ⁊ stateã necessario est dolosa. Nam illa persona que iacet in brachio longiori maioris affectionis licet sit equalis alteri in rei veritate vel forte minus bonus preponderabit alteri iacenti in brachio breuiori. Et ideo non sequitur formaliter. sic iũdicat de isto prelatus suus. ergo talis est ĩ rei veritate: sed oportꝫ supponere ꝙ prelatus sit stateã iusta ⁊ non de numero eorum de quib⁹ dicit psalmista. Mendaces filii hominuꝫ ĩ stateris vt decipiant: sed debet habeĩ prelatus a subditis tãꝙ persona cõmunis a qua quilibet consimili modo consolationem ⁊ eruditionem: instructionem ⁊ exẽplum habere possit vt merito subditi dicant ei illud Thobie decimõ Omnia in te vno habentes te non debuimus dimittere ire a nobis. Quarto debet prelatus habere motum precessoris ⁊ informacionis ⁊ hoc notatur cum dicitur ducez Vñ ad boni ducis strennuitatem non sufficit bene monere: precipẽ ⁊ corripere ⁊ solis sermonibus ordinaẽ sed necesse est eũ strennue se habere ⁊ virtuose pro loco ⁊ tempe militare: ⁊ quod precepit aliis exercere aliquotiens factis suis debet implere .1. Mach. 2. Johannes dum ĩpleuit verbum factus est dux ĩ ecclesia. Talis fuit Julius cesar qui numꝙ dixit militibus suis Ite: sed semper venite. Et subiunxit causaꝫ. Labor inquit participatus cum duce videtur militibus esse minor. sicut de eo scribit Johannes galensis. Talis fuit dux abimelech qui precidens arboris ramum impositumꝙ ferens humeis socijs suis dixit Quod me videritis facere cito facite. Ergo certatim ramos de arboribo precidentes sequebantur ducem. Judicum vndecimo Ergo ardentẽ columnam et cetera. 389

Lectio centesima nonagesima sexta. octaua

Cum cõgitarent iustorum occidere infantes ⁊ vno exposito filio ⁊ liberato ĩ traductionem illorum multitudineꝫ filiorum abstulisti ⁊ pariter illos in aqua perdidisti valida Illa aũt nox incognita est añ a patribus nostris vt vere scientes. Quibus iuramentis crediderunt animequiores essent. Suscepta est autꝫ a populo tuo sanitas iustorum ⁊ ĩ iustorum exterminatio. Sicut enim eiecisti aduersarios nostros sic nos prouocans magnificasti. Post ꝙ actuꝫ est diffuse de nona plaga illata egipcijs per tenebrosi aeris obscuritatem. In ista parte incipit agere de decima plaga illata eisdem ꝑ p̃migẽitoꝝ extĩminacõeꝫ Et cir̃ hoc duo facit. Nã p̃mo agit

de morte mirabili primogenitorū in egipto Secūdo de submersione racionabili egipciorū in mari rubro. Secūda ps ibi. c. vltimo Impijs aūt ¶ Circa primū duo fcīt Primo agit de pena mortis que īflicta fuit egipcijs p diuinā aīad uersionē. Secūdo de quadā pena mortis īflicta Hebreis ꝓpter eorū rebellionem ibi Tetigit aūt ⁊ tūc // Circa primū duo facit. Nam p̄mo agit de illiꝰ exterminacōis q̄litate. Secūdo de eiusdem q̄ntitate ibi. Simili aūt pena // Circa p̄mū q̄tuor fiūt. Nam p̄mo oñditur ꝙ ista exterminacō p̄mogenitoꝝ fuit egipcijs iuste illata. Secūdo ꝙ fuit hebreis iuste priꝰ ꝓphata. Tercio ꝙ fuit iustis laudabilit̄ acceptata. ⁊ q̄rto ostendit̄ qualit̄ diuisimo de se habuerūt egipcij ⁊ Hebrei cum pena fuisset illata. Secūda ps ibi. Illa em̄ nox ē. Tercia: ibi suscepta ē. Quarta in lectione seq̄nti. Absconse em̄ ⁊c. Legēda est ḡ littera sic Cūm cogitarent egipcij iustoꝝ ⁊ iudeoꝝ occidere infantes. sicut ad longū habet̄ Exo. p̄mo Vno exposito filio ⁊ Moyse proiecto in aqua in fiscellaꝫ ⁊ liberato a morte p filiā Pharaōis sororē matris Moysi ɔsiderantē euētum rei Exo. 2. In traductionē illorū ⁊ vt traduceret filios israhel de egipto. Multitudinē filioꝝ abstulisti ⁊ p̄mogenita egiptioꝝ occidisti Exo. 12. ⁊ pariter illos ⁊ egipcios pdidisti in aqua valida in mari rubro Exo. 14. quasi diceret. Nō solūm filios egiptioꝝ occidisti sed eciā patres eoꝝ occidisti Moyse liberato. Cōsequenter dicit q̄uo

hec nox fuit hebreis ꝓphata. Hec aūt nox in qua p̄mogenita egiptioꝝ pcussisti nō subitanea fuit ⁊ improuisa: īmo deus hoc ante reuelauerat Abrahā: ysaac ⁊ Jacob dicēs eis ꝙ in manu forti eductu rus eēt filios israhel de egipto Vñ Gen̄. 14 Scito prenoscens dixit dominus ad Abraham peregrinuꝫ futurū semen tuū in terra nō sua ⁊ subiciēt omnes seruituti ⁊ affligent quadringētis ānis. Veruntamen cui seruituri sunt ego iudicabo ⁊ post hec egrediētur dicit ḡ Illa nox qua mortua sūt p̄mogenita egiptioꝝ cognita est a patribus nostris sciꝫ de hijs reuelāte vt vere sciētes quibus iuramētis ⁊ firmis ꝓmissiōibꝰ crediderūt aīe quieciores cēnt ⁊ magis patiētes Nam certitudo de liberacōe futura facit hominē magis patientē in iniuria siue in iniurijs. Suscepta ē a populo tuo sanitas quidem iustoꝝ ⁊ debita iustis. Iniustoꝝ aūt exterminatio quasi diceret Vtrum egistoꝝ: sciꝫ iustoꝝ sanitas ⁊ iniustoꝝ exterminatio factum ē ad vtilitatē populi tui. Naꝫ sicut eiecisti aduersarios nr̄os ⁊ egipcios: sic nos prouocās magnificasti ⁊ te dominū magnificare fecisti. Vno filio exposito ⁊ liberato. Extra de infantibꝰ ⁊ lāguidis expositis Si a patre. De expositione taliū sic determināt iura. Si a patre suo sciēte: aut ratum habēte de negato pietatis officio īfans expositꝰ extiterit hoc ipso a ptāte patris ē liberatus. Nam in hoc casu in ingenuitatem libertus ⁊ seruus in libertatē eripitur. Idem de languidis cuiuscūqꝫ

fuerint

fuerint etatis. Moraliter mundus iste filios suos tractat diuersimode quosdam sibi applicat et preficit quosdam abdicat et exponit Applicat sibi diuites et abdicat sibi pauperes sicut egiptus filios egipciarum saluauit. et filios israhel submersit et tamen de isto nocumento prouenit vnum lucrum. Nam diuites remanent in tutela mundi semper subiecti ipsius potestati: sed certe pauperes eximuntur a mundi huius potestate: eo ipso quod a mundi huius amicicia deseruntur. Et sicut quem impius et crudelis pater naturalis exponit: pius et generosus homo interdum adoptat: ita quem mundus exponit deus adoptat et a seruitute mundi liberat Rom. 8. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei in quo clamamus Abba pater.

¶ Circa illam clausulam Scientes quibus iuramentis crediderunt Notandum: quod bona credulitas siue fides quatuor impetrat fore appetenda Procurat enim fides bene credenti peccatorum remissionem: demoniorum confusionem: optatorum consecutionem et electorum benedictionem. Primo enim fides confert credenti peccatorum remissionem Actu. 10 de xpo dicitur Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes: qui credunt in eum. Exemplum Jone. 3. Crediderunt viri niniuite in domino et predicauerunt ieiunium. Docet Arest. in primo rethorice in principio quod tria sunt que faciunt dictum alicuius credibile: quamuis non demonstratiue loquatur: videlicet prudentia: virtus et beniuolentia. Cuius causa est secundum eum: quia propter opposita istorum discredimus alteri non demonstratiue loquentiuum Aut propter imprudentiam qua reputamus eum ignarum: aut propter maliciam quod quamuis verum sciat non tamen est amicus veritatis et iusticie: aut propter defectum beniuolentie: quia in casu licet sit prudens et virtuosus non tamen reputamus eum ita beniuolum quod velit nobis consulere quod nobis expediens iudicat. Sed quando ista tria concurrunt in consiliario. s. quod reputamus eum prudentem: virtuosum et nobis beniuolum: tunc absque dubio credimus dictis eius: quamuis ea nequaquam demonstret. Sic de xpo loquamur quod venit in mundum persuadere et predicare: non dicta sua scientifice demonstrare. et ideo doctrina sua: non scientia. sed fides nominatur. Sunt tamen dicta sua nichilominus credibilia propter tres rationes predictas Tum quia in eo viguit prudentia: cum esset sapientia dei patris: tum quia in eo fuit virtus: quia omnia bene fecit Mr. 7. tum quia in eo fuit beniuolentia ad nos quia dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo Apoc. primo. Et ideo signanter dicit ps. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Secundo operatur fides demoniorum confusionem Marci vltimo. Signa eos qui crediderint Hec sequentur. In nomine meo demonia eicient. Et ideo fides dicitur scutum spirituale in quo demonia vincimus Eph. 6. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. dicit Papi. et habetur in expositione super Juuenalem Satira. 2. quod numa pompilio

t. i.

39°

sactificante ꝛcidit quodda scutum de celo quod antile dictuz fuit· datumq; ē responsum q illuc foret romanū imperiū terminatum vbi antile foret seruatum· Numa duo alia scuta fecit vt eēnt 12· numero: vt q illud qđ de celo deciderat maneret occultū· Moraliē scutum fidei de celo cecidit quādo xp̄s venies de celo fidē omnib9 predicauit a vbicumq; fuit scutū istud seruatū: demonis extirpabit dñm a pseuerabit diuinū imperiū. Hec autem scuta duodecim sunt: quia fidei articulos duodeciz apostoli fundauerunt· Istud scutum liberat a demonib9: qđ in damele figuratū fuit quemēter: q̄ licet in lacu cū leonib9 moraret: nulla tñ lesio inuēta ē in eo: q̄ credidit deo suo dañ·6· ¶ Tercio ofert fides optatoz ꝯsecutionē Marci·11· Quecūq; oātes petitis credite q̄a accipietis a fiet vobis Narrat magister in hist̄oriis: q cū Alexander venisset in mōtes caspios misert ad eū filij captiuatis 10 tribuū egredi dilicētiā postulantes· Cū q̄ q̄sisset causam captiuitatis respondert: q eo q̄a recessissent a dō israhel vitulis aureis imolando a p̄phetas dei dictuz esse eos nō rediturōs· Tūt respondit Alexand q arti9 eos includeret· Cuz g̃ agusta viarū inciperet obstruere molib9 binumiatis a vidit humanuz laborē nō posse sufficere: rogauit deū israhel vt illud opus cōpleret. Et ecce nutō diuino p̄rupta montiū ad seinuicē accesserūt a factus ē locus inmeabilis Et vt ait Josoph9 deus inquit qđ facturus ē p fidelib9 suis: cū p infidelib9 ab eo auxiliū petentib9 tanta miracula nō ostendit· Exēplū ad istud patet Joh·4·de regulo: cuius filius infirmabat caphar naū· Cui9 reguli fides: licet eēt diminuta: q̄a nō credidit xp̄m posse sanare filiū suuz nisi descēderet corporaliter ad eū: saluē tñ filio impetrauit· Patet ecia istud exēplū in Centurione· Cui p salute serui despanti finalē ēsponsū fuit Vade sicut credidisti fiet tibi ¶ Quarto fides bene credēti cōfert elcōq; benedictionem Joh·20· dixit ihesus q vidisti me Thoma credidisti: beati qui nō viderūt a crediderūt· Rō exponēs Gregori9 sic· In hac sentētia nos specialiē figti sum9: q eū quē cīne ñ vide9 mēte retine9 si tñ fidem nrām operib9 seqmur Ille etem vere credit qui exercet operādo quod credit Distinguunt aūt doctores de fide: q fides quedam ē informis: que dā formata Informis ē quādo ē sine caritate sicut ē in demonib9 a malis hominib9 Formata dicit quādo caritate viuificatur· Et ideo dicit Magister sentētiarum libro·3·cap·23· q aliud ē credere deum a aliud ideum a aliud deo credere· Credere deo ē credere esse vera quē loquitur· Quod a mali faciunt· a nos credimus hominī sed nō i hominem· Credere deum ē credere q ipse sit· quod eciam mali faciunt· Credere in deum ē credendo amare a amando in eum ire· Et hec est illa credulitas sola que facit hominem siue animaz hominis esse rectam· Per cuius contrariuum

dicitur Abbacuc. ii. Qui incredulus ē anima ei⁹ nō erit recta in semet ipso. Justus āt ex fide sua viuit a signāter dicit q̄ aīa increduli qui fidem formatam nō hz nō est rēa ¶ Vbi notandū q̄ est de aīa humana moraliter sicut de triāgulo naturaliter constat esse. Null⁹ ei triāgulus plures angulos rectos habere p̄t: sed tantum vnum a tamen ab illo totus triangulus denominat rectangulus vel ortogonus. sicut in penultima conclusione elementoz a i. Euclidis patet. Cuius figuraz ipse Pitagoras nominauit dulcarnon. Sic enī narrat Alexāder neq̄ li. de naturis rerum dulcarnon fuit figura P itagore. Et dicit dulcarnon a dulia carnis id ē ab immolatiōe carnis thauri quem idem ph̄s immolauit Jouī ob inuētionem dicte conclusionis. Ab hac q̄ cōclusione habeo q̄ totus triangulus ab vno āgulo recto triāgulus denominat rectangulus. Et eodem modo est de anima humana a moraliter. Aīa enim humana triangularis esse dinoscitur p memoriaz: intelligētiam a voluntatem. Vnde Aug⁹ 10. de trinitate c. 18. Nulla istarū p̄sonarū seu virtutum dicit anima esse recta nisi a sola voluntate. Non ei dicit anima recta p̄ter bonitatem memorie: nec a bonitate intelligētie. Multi enim reperiuntur valde fecunde memorie a subtilis a p̄spicacis intelligentie qui tñ nō sunt recti nec iusti: imo q̄nq̄ valde distorti a iniusti. Relinquit q̄ q̄ aīa hūana dicit esse recta a sola voluntate a qua sola exīte recta homo dicit iustus a bonus. Et ideo facōnabiliter cōducit Anselm⁹. 8. de li. arbi. q̄ iusticia ē rectitudo voluntatis. Est q̄ magna vanitas q̄ homo nitatur totis viribus illas p̄tes rectificare que eum nō faciunt rectum a illam potētiam dimittit incultam a q̄ tota ipsius fumitur rectitudo. Sūt enim homines cōmuniter curiosi vt multaz sciaz veritates memorie teneāt a eas p̄ intelligentiā diligenter discutiūt. ꝫ q̄ voluntas eoz amore dia primi mīlā meā nō curāt. A q̄ solo hō dicitur recti⁹ Cane. i. Recti diligūt te Et iō nō imerito plangit p̄pha Mich. A P eriit scīs de tra a rectis in hominib⁹ nō ē. Cui⁹ cā assignatur Eccl. A. Solū modo hoc inuenī q̄ de⁹ fecit hominē rectum a ipse se immiscuit infinitis q̄stionibus. Et ideo vt recte credam⁹ a būdictionem electoz habeam⁹ fidē nr̄am catholicā caritate informare dēmus Gal. 3. Qui ex fide sūt būdicent L. 199

ABscōse ei sacrificabant iusti pueri bonoz a iusticie legē i concordia dispositi fuerūt fidē hō a mala recepturos iustos p̄rias oīm decātantes laudes Resonabat āt incōuenientes immicoz vox: a flebil' audiebat plāctus ploratoz infantiū ¶ Q⁹ q̄ tacta ē plaga mirabil' q̄ p̄mogēita egiptioz fuerūt occisa. ℞ agit de plāctu miserabili q̄ oēs vir fūt lamentati Et circa hoc duo fūt. nā p̄mo agit de hebreoz leticia a exultatiōe z⁰ de egiptioz lamentatiōe a tristicia i. Resonabat Circa p̄mū nārat q̄ hebrei nocte illa īstituerūt tōliter laudi diuine ope corde a ore

t. 2.

ope quia sacrificabant: corde qa
ad legē istā seruandā sepabāt: o
re qa laudes dō decātabant. q hoc
ē qđ ōt Abscōse enī sacrificabāt
iusti puei bonoꝝ q hebrei filij pa
triarchārū occulte fecerūt phase
Exo. 12. qđ etiā de nocte fecerūt. si
cut ibi pz. Et in domib⁹ iduſi. q iō
absconse fecerūt q ꝗntū ad tps q
ꝗntum ad locū q figurā q modū.
Absconditū fuit illud sacrificiū:
qa figura fuit sacrificij nūi in no
ua lege. Et iustitie legē in corde
dispoſuerūt q dispoſuerūt istud bo
nū fore in ppetuū de celebracōne
phase in corde q in obſuacōe gē
tis illi⁹: qa exīneus nō verebatur
ex eo ñ circūcideret ſm qđ p̄cepat
eis de⁹. Et ecce quō dispoſuerūt se
in corde tripliciť Nā dispoſuerunt
se deo fore obœdiētes: dispoſuerūt
se fore patiētes q dispoſuerunt se
fore grās dō agētes. Quātum ad
primū dispoſuerī legē in corde qz
sicut expoſitū fuit. ꝗntum ad secū
dū ōt: qđ dispoſuerunt se iustos re
cepturos filiter bō q malaq dispo
fuerūt patienť q eqmimť se ꝛceptu
ros a dō taz pſpera qđ adūſa. ad
ūſa sine murmuracōe. pſpa sine
elacōne. Quātum ad tertiū ōt: qđ
hec dispoſuerūt decātantes laudes
patrias q laudes q⁹ a patrib⁹ di
dicerāt qđ ē contra nōnullos q non
laudes scō⁹ patꝝ ſ cantilenas p
eligūt cātare metricū. Alia trā hz
Patri oīm decātantes laudes q se
cūda pz. Qz qūiter tunc se habue
runt egipcij declārat cū sequit. Re
sonabat āt mouemens immicoꝝ
rum q discordās egiptioꝝ vox. Erāt
enī plangētes sine corde q sine
nūemēti ꝑ quā ecce exp̄ssērt vōces su
as q flebil audiebať plā dē⁹ plo
ratoꝝ isantiū Magē enī fuit matia
doloris tot innocētes occidi filī. q
subito obliuiscerabať // Circa illā clau
sulā. Justicie legēi corde dispo
fuerūt. Notandum ē qđ rēores rei
publice quicūq circa leges statu
ēdas ad omodū subditoꝝ i hīs
vbis qđruplicť informanť. Req
runt nāq leges ad hoc qđ debito
modo fiāt subtilitatē matuē delibe
racōnis q vtilitatē secure cohabi
tacōis: auctoritatē māsure obliga
cōis q eqlitatē mēsure q distribu
cōis. Primo mō vt quo ad subti
litatē debito mō statuanť requiri
tur maturitas deliberacōis. q hoc
notať cum dicitur. dispoſuerunt
Non enī subito neq ex abrupto
pūt leges vtilē q vniūsaliter sta
tui. In cuius figurā Moyses cum
dño. 20. dieb⁹ fuit qīn legem scrip
taz accepit. q qđ etiā tps ieiumū
fecit omnū ad designduz qđ legis
latores sobrietati nō festis q oui
uīs vacare dēbūt ꝑ tpe q leges cō
dūt. Sūt enī leges q ordinanť ad
bonū aie. Principaliores artib⁹
medicaminū q ordināť ad bonū
corpis: sic ōt Aristotiles. 3. Politi
coꝝ. Cū g leges medicinales hoī
b⁹ nō dent sine p̄uia meditacōe
sollicita q secura seu matuā ostať
qđ nec leges morales sine matura
te debita dari dēbūt. Et iō scribit Ju
stinian⁹ in plogo Institutionū qđ
cū sūma diligētia q sūmis vigilīs
p prudētissimoꝝ virorū sollertiaz le
ges fecit i illō vnū volumē opigi
ēst ei legispoſitiua p̄ncipaľ pť poſi
tice. q maxie necē ē ciuitati hūane

q̄ aliqui fiant boni legispositiui si
ue legislatores. sic docet Arest. 10
Ethi. Probat eī ibidē Arest. 3 vl
timis c. tres ꝯclusiōes. Prima Ad
faciendū hoīes v̄tuosos nō soluz
sufficit sermo ꝑsuasiuꝰ Scda ē q̄
ad hoc necessaria est bona ꝯsuetu
do Tercia ē q̄ bona ꝯsuetudo sine
bonis legibꝰ haberi nō pōt. Prīa
ꝯclusio patet: q̄a iuuenū aliq̄ fūt
liberales: aliq̄ degnes. ⁊ aliq̄ insa
nabiles. Liberales sunt qui apti na
ti sunt fugere turpes delectatiōes
ex sola verecūdia. Degenēs sunt
⁊ inobediētes qui q̄lescumq̄ dele
ctacōnes ꝓsequātur nisi ꝑ penaz
cōtrariā castigētur. Insanabiles
sunt qui neq̄ ꝑsuasionibꝰ: neq̄
penis a prauis delectacōibꝰ retra
hūtur Pro p̄mis āt iuuenibꝰ suf
ficit sermo ꝑsuasiuꝰ qui statī alli
ciunt ad v̄tutem: cōsiderata turpi
tudine viciose delectacōnis ⁊ pul
chritudine honeste v̄tutis. Pro i
obediētibꝰ ⁊ rebellibꝰ nō sufficit
sermo ꝑsuasiuꝰ sed requirūtur pe
ne ⁊ punicōes in ꝑsonis vel in re
bus. Pro insanabilibꝰ q̄s nos in
corrigibiles vocamꝰ requirit extia
tio siue mors. Dicit Galienꝰ in dy
namide: vt recitat Victorinꝰ 31. li.
suo n̄lium. c. 200. Omne auxiliuz
medicīe tociꝰ corporis triptitū est
viz medico: ferro ⁊ igne: Rd si me
dico curari nō p̄t: ferro ⁊ igne cu
ret. Si āt nec ferro: igne curet. Rd
āt nullo istoꝝ triū curari poterit
incurabile estimet. Moraliter me
dicamentū est occulta correpcō ⁊
caritatia. ferruz ꝓclamatio. ignis
excōicatio vel seq̄stratio corporal
Et qui nullo istoꝝ triū ē curabil

īsanabilis iudicat: cui debet mors
vel exterminatio s̄m Arestotilez
Patet ergo q̄ non sufficit ad hu
manam v̄tutem solus sermo per
suasiuus. Secūda vero ꝯclusio q̄
ad hoc necessarie bona ꝯsuetudo
req̄rat seq̄tur ex p̄dictis. Illud eī
necessarium est ad salutem ꝑ qd
exterminat passio inclinās ad vi
ciū: s̄ hm̄odi est sola bona ꝯsuetu
do. g̊ ⁊c. quia sicut dictū est: sola
doctrina no sufficit. Triplex eniz
fuit ātiquoꝝ sīna de eo qd est hoī
nes v̄tuosos fieri. Dixerūt eī q̄dā
q̄ hoīes fiūt boni ꝑ naturā: puta
ex nāli ꝯplexione cū imp̄ssiōe cor
poꝝ supcelestiū. Alij dixerūt q̄ ho
mīes fiūt boni ꝓpter exerciciū Ter 392
cij dixerūt q̄ ꝑ doctrinā. Et ista ta
dicta fūt aliq̄liter vera. Nā quidā
mox a natītate fūt dispositi ad for
titudinē vel temperātiam: sed hec
naturalis dispositio est v̄tus imp
fecta. sicut dr 6. Ethi. Vnde ad eiꝰ
ꝑfectionem requirit doctrina q̄ ē
ꝑfectio racionis. Sed cum v̄tutes
morales sint in appetitu n̄ sufficit
cū nāli disposicōe doctrina: s̄ vlte
riꝰ requirit ꝯsuetudo ꝑ quā ipē ap
petitus inclinet ad bonū. Hz eī cō
suetudo bona quandā violentiaz
inclinantē ad bonū. Ex quo patet:
q̄ ad bonitatem moꝝ requirit bo
na consuetudo. Tercia conclusio
videlicet q̄ ad bonaz consuetudi
nem requirūtur bone leges sic os
tēditur. Bona consuetudo idō ne
cessaria est ad bonos mores: quia
consuetudo bona inducit necessi
tatem quandam ad bonum: sed
hec necessitas sine legibus bene
ordinatis non habetur. Habet

enim lex quandam vim coactiuam
inquantum per multitudinem vel sal-
tem per aliquam scilicet personam que vicem mul-
titudinis gerat instituitur. et ideo neces-
sarium est habere bonos legislatores
tum propter iuuenes qui sine difficulta-
te a vanis non retrahuntur: tum propter
viros in perfecta etate: vt per leges bo-
nas bone consuetudines in eis reseruen-
tur. Requiruntur ergo leges quantum ad
sui institutionem subtilitatem mature
deliberationis. quod notatur cum dicitur. Dis-
posuerunt Eccli. 19 In omni sapientia dispo-
sitio legis. ¶ Secundo requirunt le-
ges vtilitatem secure cohabitatio-
nis. Hec est causa finalis legum vt
homines possint ad inuicem concor-
diter habitare. quod notatur cum
dicitur. In concordiam. Vnde dicit Are-
stotiles. 3. Politicorum. quod ciuitas est
communicatio bonarum actionum propter be-
ne viuere ex gentibus et domibus
gratia vite perfecte et per se sufficientis et
8. Ethicorum ca. 1. dicit. quod amicicia max-
ime videtur continere ciuitates. et leges
positores magis student circa eam
quam circa iusticiam. Concordia enim
aliquid simile amicicie videtur esse. Hanc
autem maxime appetunt. et contencionem
inimicam existentem maxime ex-
pellunt. Hec Arestotiles. Et ideo secundum
ysidorum. 2. Ethimologiarum ca. 4. In
descripcione populi cadit concordia
dicit enim quod populus est humane mul-
titudinis cetus iuris consensu et concor-
di communione sociatus Et concordat cum
dictis Augustini. de verbis domini in monte
sermone. 26. vbi commendans vni-
tatem dicit sic. Vnum cogitate fratres
mei et videte in ipsa multitudine:
si delectat nisi vnum Ecce deo propicio
quam multi estis Quis vos ferret nisi
vnum saperetis. Vnde de multis quaestio
ista. Da vnum et populus est: tolle vnum
et turba est. Hec Augustinus Secundo tamen
de ciui. dei ca. 22. dicit Augustinus. quid sit
populus secundum sententiam Scipionis
et dicit quod respublica est res popu-
li. Primo autem dicit Scipio non om-
nem cetum multitudinis: sed cetum iu-
ris consensu et vtilitatis communione soci-
atum. Aliam adhuc replicat diffini-
cionem populi. 19. de ciuitate dei. ca.
22. que est talis. Populus est ce-
tus multitudinis rationalis. rerum
quas diligit concordi communione
sociatus. Prima tamen diffinicio
videtur melior que populum ponit
esse cetum iuris consensu sociatum
Sed in omnibus istis diffinicionibus
satis liquet quod nulla multitu-
do sine concordia populus dici
potest Res vero publica sine po-
pulo esse non potest. Et ideo dicit
Augustinus. recitans verba Scipionis
2. de citaui. dei. ca. 21. quod quemad-
modum armonia in cantu est: ita
est concordia in ciuitate. Sicut enim
ex distinctis sonis in fidibus et in ti-
biis concors concentus efficitur
Ita ex summis: infimis et mediis inter-
iectis ordinibus concordia statu-
itur ciuitatis. Hec concordia: hec
vnanimitas et dilectio mutua finis
est quem legispositor intendit Rom. 13.
Plenitudo legis est dilectio. Et 1. Thi.
1. Finis autem precepti est caritas ¶ Ter-
cio requirunt leges in republica quelibet
auctoritatem mansure obligationis: vt sic
non sine summo consilio instituuntur: ita
nec sine causis maximis abrogentur Re-
citat autem Arest. legem ypodami vnius
de antiquis legislatoribus in. 2. Pol. in
multis et specialiter quod statuit talem legem

q̃uantum ad legislatores q̃ qñ cumq; adinueniret aliq̃d nouu; expediens ciuitati: honorem alĩ quem reportaret. Et quia ista lex videtur habere bonam apparentiam occasione hui⁹ legis disputat istam questionem. Vtrum ciuitati semp expediat mutare patrias leges p melioribꝫ legibus nouiter aduenientes Et videtur q̃ sic: q̃ triplicit. Tu; quia sic est in alijs artib⁹ quibuscumq; sicut in medicinali a in musica q̃ aliq̃ approbata ab ãtiquis doctorib⁹ fuit mutata: tñ q̃ multe de legib⁹ talib⁹ fuit valde barbarice a irrationabiles. sicut q̃ ciues poterãt vltere vxores suas p ferro: tu; q̃ homines ãtiqui fuerũt q̃si brutales a insensati: tum q̃a leges sunt scripte vnĩ salit⁹ in actus ãt hõm priculares sunt a varijs: nec possunt p vnã legem regi. ¶ Ad istam q̃stionem vult Aristotiles dicere: q̃ nullo modo expedit ciuitati q̃ facilit⁹ mutet vel abroget leges ãtiquas pro nouis legibus etiam si aliq̃d modicum vtilitatis ciuitati pueniret p nouas. Et ideo dicit q̃ illa lex ypodiami mala fuit qua statuit q̃ aduenienti nouam legem a vtilem ciuitati aliq̃s hõr⁹ haberet ña p hoc inuenes a igenios insisterent ẽm aduentõ; nouaꝫ legũ sub spẽ bom eõis a ad abrogatõnem veterũ. sic de facili ducerent ad mutatõem tocius veteris policie Et iõ dr Aristo. q̃ leges ãtique debẽt ee magne reuerẽtie a stabilitatis Vñ facilit⁹ odere leges nouas a mutare ãtiq̃s ẽ multiplicit⁹ nociuũ ña hoc nichil aliud est q̃ assuefacere hoies ad soluendũ leges a ad p pendendũ obligatõe; legis. a iõ melius ẽ fumẽ modicos a leues errores q̃ solue leges ãtiq̃s: quia q̃ frequẽter leges mutãt plus nocẽt q̃ prosunt: ña assuefaciũt ciues ad nõ obseruãda statuta p̃cipũ a p̃cepta. Vñ tenet Aristo. q̃ q̃ facilit⁹ legẽ mutat: legis vtutez debilitat. Nec ẽ simile fm eũ de artib⁹ a legib⁹. Nã vtus a efficacia artium a sciaꝫ fũdatur sup ratiõe; a ex tali rõe hñt vim suã Leges ãt posite in mlt⁹ nõ hñt obligatõe; ñ ex consuetudine a obseruãtia a vetustate. Et iõ obdurare consuetudie; est obdurare legẽ. ff. de legib⁹ a senatus cõsultis a longa consuetudie Lege nõ oi q̃a maioꝝ cõstituta sunt ratio ẽd dicẽda a le. seq̃nti a iõ rões eorũ omnium q̃ instituũtur inquiri nõ oportet alioquin multa ex hijs que certa sunt subuerterentur. Si vero essent aliq̃ leges ãtique que manifeste continerent pniciem ciuitatis de maturo consilio abrogare deberent. sed quod nullo consensu nec hoc omuniter frequentaretur. Et ideo dicit signanter Valerius libro. x. de institutis Marsilienssium q̃ in eoꝝ ciuitate: condita vxe seruatus ẽ quidam gladius vsq; ad temp⁹ suũ quo noxij iugulabãtur: tubigine quidem exercens a vix sufficiens ministerio. sed iudex in mininis quoq; rebus omnia ãtique consuetudinis monimenta seruare debet. In huius figuram lex mosayca in lapidibus scripta erat. Leges etiam romanoꝝ in duodecim tabul⁹ eburneis scribebant in signũ

393

t. x.

stabilitatis future. Narrat ad istud ꝓpositum Trogꝰ pōpeius libro 6.c.4. ¶ Quarto requirunt leges eq̄litatem mensuē ⁊ distributionis: vt viz leges sint omnibus cōes q̄ sunt eiusdē ꝯdicōis: vt qđ vni taliū liceat omnibꝰ liceat. Et qđ interdicit̄ vni omnibꝰ sit iterdictū. Hoc tn̄ sic itelligi nō debet ꝙ oīs lex eq̄liter omnes ciues cōplectatur cū alie leges debeant̄ militibꝰ: alie agricolis: alie artificibꝰ alie dn̄is: alie seruis: ꝫ oībꝰ eiusdem status ⁊ ꝯdicōis debet lex eis data eē cōis. Et ideo qui volunt aliquā rempublicam seu cōitatem quācumq̄ ꝯstituere ex ꝑsonis oīno equalibꝰ: necessario destruūt ordinē ⁊ pulchritudinē r̄ipublice q̄ stat in diuersoꝝ graduū ꝯuēienti ꝓportione: vt dt Augꝰ 19. de ciuita. dei ca. 24. ꝙ pax omniū rerū ē tranquillitas ordinis: Ordo v̄o ē pariū ⁊ dispariū reꝝ sua cuiq̄ loca tribuens dispositio Ac ꝑ hoc v̄ ē omnimoda paritas ibi nullꝰ ē ordo. Arestotiles dt 1. Pol. ꝙ lex ē quidā ordo ⁊ bona legislatio est bona ordinatio. ⁊ 3. Pol. dt: ꝙ iustum ē equales s̄m v̄tutez equale meritū recipere ⁊ inequales ineq̄le. Est em̄ vnitas ciuitatis sicut vnitas aīalis q̄ in bona ꝓportiōe cōsistit

Lectio ducētesima

Simili autē pena seruꝰ cuz domino afflictꝰ ⁊ popularis homo regi similia passus. Similit̄ omnes. ḡ vno nomīe mortis: mortuos habebant innūabiles: nec enim ad sepeliēdum viui sufficiebāt: quoniam vno momēto: q̄ eāt p̄dariōr natio eorum exterminata ē. De oībꝰ eī non credētes ꝓpter beneficia tunc cū p̄mū fuit exterminiū p̄mogenitoꝝ spo sponderūt se populum dei esse. ¶ Postq̄ actum ē de mirabili exterminacōne p̄mogēitoꝝ in egipto q̄ntū ad q̄litatem eiꝰ. Hic agitur de eiusdē pene magnitudine quātū ad ipsiꝰ multiplicē acbitatē. ¶ Circa qđ tria facit. Primo oñdit ꝙ illa pena nulli pepcit ꝓpter generis nobilitatem. Secūdo: ꝙ nulli pepcit ꝓpter tp̄is importūitatem Et tercio ꝙ nulli pepcit ꝓpter status īsensibilitatez Scđa l. Cum eī quietum Tercia l. Tūc ꝯtinuo ¶ Circa p̄mū dicūtur tria. Nā p̄mo enarrat̄ pene gn̄alis indr̄ña Scđo sepulture legalis īsufficiētia Tercio ꝯtritionis aliq̄lis euidentia ¶ Circa primū dicit: ꝙ in pena ipsius plage q̄ exterminabātur ēgiptioꝝ primogēita fuit duplex īdifferentia: qꝛ cōiter ⁊ indr̄ñter affligebātur dn̄s ⁊ seruꝰ: rex ⁊ vulgꝰ Simili inquit pena ⁊c̄ Et ex hoc cōcludit ꝙ omnes simul vno nomine mortis mortuos habebāt innumerabiles. Insufficientia vero sepulture subiūgit ꝑ tanto: ꝙ mortui fuerunt tot ꝙ viui defecerunt pre tristicia: nec suffecerunt ad sepeliendum mortuos. Vnde subdit. Nec enim ad sepeliendum sufficiebant: quoniam vno momento que erat predarior natio eorum id est primogenita: exterminata est ⁊c̄. Et tercium est aliqualis contritionis euidentia: q̄ tunc in egiptijs apparuit: q̄ a illi qui nullo modo volebant credere

ꝓpter ipsa beneficia tunc qñ exter
minũ factũ est p̃mogenitoꝝ spo
sponderũt se populum dei esse. ꝛ ꝓ
miserũt se velle subici deo tali pac
to ꝙ plaga cessaret. Vel legit̃ ali
ter d hebreis qui añ mortẽ primo
genitoꝝ visis aliis plagis egipci
oꝝ ꝛ bñficiis sibi p̃stitis nõ credi
derũt ꝑfecte i deũ: ꝫ tũc p̃mo cũ vi
derẽt mortẽ ꝓmogẽitoꝝ ꝯfessi fũt
se ꝓplm dei esse. Et nota ꝙ ta po
nũtur ꝫ historialiter. peccata q̃ co
tidie fieri cernimꝰ inter gẽtes. Di
cit̃ em̃ ꝙ de q̃libet familia iacebat
vnꝰ mortuꝰ. ꝛ ꝙ iste erat de nati
one clariori: qꝛ p̃mogenitus Et vi
sa illa plaga egiptij egerũt peni
tẽtiam fictã. ꝛ sponderũt se fili
os dei esse. Isto modo moralit̃ vir
est aliq̃ domꝰ vel fãilia in q̃ nõ ia
cet aliq̃s mortuꝰ peccato: imo for
te plures: qꝛ stultoꝝ infinitus est
numerus Eccs. p̃mo. Item ꝯfidẽ
mus ad oculũ Illi qui deberẽt eẽ
p̃clariores ꝛ nobiliores genẽ pluri
mũ inueniunt̃ mortui morte culpe
Item ꝛ hoc ꝑpendere possumꝰ eui
dent̃ ꝙ ficta ẽ pñia nõ nulloꝝ: q̃
tpe ifirmitatis vel adũsitatis cla
mãt ad deũ plus timore pene q̃ a
more iusticie. ꝛ ideo qñ restituun
tur sanitati vel ꝓsperitati redeunt
ad solitam ꝑũsitatẽ. sicut de lupo
metrice dicit̃. Heu cũ languebat
monachꝰ lupus eẽ volebat. Sed
dum ꝯualuit mãsit vt añ fuit Itẽ
dum fero languorẽ fero religiõis
amorẽ Exps languoris nõ fũ me
mor huiꝰ amoris. Sic anthiochꝰ
a deo ꝑcussus ꝓmisit se iudeũ futu
ꝝ ꝛ oẽm locũ terre ꝑãbulaturum
ꝛ p̃dicaturum dei potestatẽ 2. Ma

cꝫ. ꝯ quod nõ fecit Circa illam
clausulam Popularis homo regi
filia passus Notandũ ẽ ꝙ aliq̃ c̃
ca statum regiũ decreuerũt ãtiqui
solliciti ꝰ obseruãda. s. p̃lationis r̃
gie necessitatẽ: institucõis cõgrui
tatem: execucõis auctẽ ꝛ bone cõ
uersacõis ꝓbitatẽ Circa primũ
ẽ aduertẽdum ꝙ necessitatẽ r̃gie
p̃lationis pulchre declãt Petrus
Rauañ. in suo epl̃ari epl̃a 1. Vbi
dicit sic. Ad extollẽda iustoꝝ pre
conia ꝛ rep̃mendas insolencias
trãsgressoꝝ ꝓspciens e celo. Jus
ticia erexit in populis regnãtium
solia ꝛ diuersoꝝ p̃ncipuꝫ ptãtes
Caruisset nãq; libentius humana
conditio iugo dominij: nec libta
tam a se quam eis natuã donaue
rat homines abdicassent nisi ꝙ i
punita licẽcia scelerum in euidenti
am humani generis perniciem re
dundabat. Et sic necessitate qua
dam oportuit naturam subesse iu
sticie ꝛ seruare sub iudicio liberta
tem. sed nec extrinsecus exquiri
decuit speciem aliquam creature:
cui se rep̃sentata per hominem ce
lestis ymago subiceret. sed homo
prelatus est homini vt gratiorem
prelaturam efficeret ydemptitas
speciei. potissime cum diuina sen
tẽtia prefecit ad regimen popu
lorum romanum imperium: dum
ostensa sibi figura nũmismatis
in redditione census ꝛ solutioni
bus tributorum pre ceteris regi
bus cesaree fortune presigniuit
fastigium: cui subiecit omnimo
das nacõnes: nõ ad hoc soluꝫ: vt
eis imperando preesset: sed vt ip
sius potiꝰ iusticie copiã mĩstrãdo

t. 4.

pdesset: ne p impunitatem crimi-
nū cōualescat insolentia trāsgres-
sorū. Hec ille In qua sentētia tres
q̄stiones soluūtur. Prima q̄re ne-
cesse fuit regimen regis int̄ homi-
nes introduci cū homo desideret
naturaliter libertate gaudere. Ra-
tio est: ne impūnita licētia scelerū
iusticiā extirparet. ⁊ ideo oportu-
it libertatē subesse iusticie. Secū-
da q̄re nulla species aīalis creatuē
assumpta ē in regimine hominis
viz quia homo ē animal ratiōale
habēs in se ymaginē trinitatis ⁊
iō nulli creature subici debuit cor-
porali q̄ ymagini tali caret: nec ā-
gelus ei p̄latus ē sed homo homī
vt gratiorem p̄laturam efficeret
idemptitas speciei Terciā: q̄ ex sē-
tentia dcā liquet quis int̄ r̄ges re-
gendi teneat fastigium: q̄a viz ī-
perator ex sentētia saluatoris Ma-
th. 23. Reddite g̊ q̄ sunt cesaris ce-
sari ⁊ q̄ dei deo. Regna vero q̄tuor
imperialia p̄terisse cognoscimus
s̄m Cronicas ⁊ in p̄phetia legim⁹
Danielis: viz Assiriorū: Persarum
Grecorū ⁊ Romanorū. Imperium
vero romanorū q̄d p Cōstantinū
ad grecos fuit deuolutum trāstu-
lit romana eccīa in theutonicos ī
p̄sona karoli magni filij Pippini
tp̄e Stephani secūdi ex̄ de elcōē
⁊ electi potestate ca. Venerabilē.
Hic āt est r̄x regū cui omnes sub-
sūt nacōnes ⁊ populi: qui viz tem-
poālia ab eo recipiūt. Sacerdotio
tamen ac sūmo pontifici dn̄t sub-
esse. sicut declātur ex̄ de maioitate
⁊ obīa ca. Solite. Pontifex em̄ in
spūalib⁹ antecellit q̄ tanto tp̄ali-
b⁹ sūt digniora q̄nto anima p̄fer-

tur corpori. Vn̄ imperatori p̄celle-
re declātur ī decretali p̄dicta dupli-
citer. vel duplici auctoritate. Rua-
rū vna est q̄ dominus dixit Jhere-
mie qui sacerdos fuit. Ecce ɔstitui
te hodie sup gētes ⁊ regna Jher̄.
p̄mo. Alia ē Gen̄. 1. ibi dicit: q̄ de-
us fecit duo magna luminaria:
duas potestates īstituit q̄ sunt pō-
tificalis ⁊ regalis potestas ad ec-
clesie firmamētum: sed illa que p̄
est diei. v. spūalibus maior ē. que
vero nocti. v. carnalib⁹ minor ē. Se-
cūdo de r̄gie institucōnis congrui-
tate est sciēdum: q̄ institutio reg̃
siue principis quadruplici via so-
let eē legittīa: viz d̄ina p̄missiōe:
eccīe collacōe: gn̄is successiōe. ⁊ v-
nanimi elcōe. Exēplū p̄mi de saul
⁊ dd. 1. Reg̃. Exemplū secūdi qūo
Moyses prefecit Josue Deutro.
3. Et Samuel vnxit Dauid ī regē
in figura q̄ vicarius xp̄i ⁊ p̄latus
ecclesie cōfert principatū ⁊ regi-
am potestatem ad vtilitatē eccle-
sie. Vn̄ ⁊ vis ⁊ auctoritas exami-
nādi p̄sonam electā in regem ⁊
p̄mouendi ad imperiū ad papā
spectat. sicut patet extra de electō-
ne ca. Venerabilem. Exemplum
tercij de Salomone filio Dauid ⁊
multis aliis. Exemplum quarti de
Vespasiano ⁊ multis aliis q̄ elec-
cōne populi vl̄ senatus adepti sūt
regiam dignitatem. De q̄dam āt
principis elcōne mirabili n̄arrat
Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi ita di-
cens Apud Trachiā in regis ele-
ctione nō nobilitas preualet: sed
suffragium vniūsorū. Populus
em̄ elegit spectabilem in morib⁹
l̄ īueteratū clemētia: l̄ ī ānis g̃uez

sed hoc i eo q̄ cui liberi nulli fūt
nā qui p̄ fuerit ecia si vita polle-
at nō admittit ad regēdum. a si
forte dum regat genuerit exuitur
potestate. Ideo hoc maxime custo
diant: ne fiat hereditariū regnum
deinde si rex p̄ferat maximā equita-
tem nolūt ei totū licere: sed .xxx. rec-
tores accipit: ne in causis capituz
solus iudicet a si displiceat iudicā-
tum ad populuz revocat. atq; ita
datis iudicib⁹ .xxx. fertur sentētia
cui necessario acquiescere ē. Hec
Solim⁹ Tercio de regie execucōis
auctoritate potest exponi illud p-
uerbioz .xxx. Rex qui sedet i solio
iudicij dissipat omne malū in tui-
tu suo. Vbi quatuor ōditiones po-
nūtur necessario requisite ad hoc
q̄ regia auctoritas executionē de
bitam sociantur. scz trāquillitas
in presidendo. quod notatur cum
dicitur. Rex qui sedet. Equitas in
discernendo: quia in solio iudicij
Perspicacitas in īquirendo. in tui-
tu suo a veritas in puniendo dissi-
pat omne malū. Quarto p̄cupue
pensabant antiqui regie connec-
sationis p̄bitatem: vt sicut prece
dit a precellit ceteros dignitate ē-
gali sic antecēdat bonitate moāli
Vñ Sen. epla. .v. Natue ē nō de te-
rioib⁹ potiora submittere: ꝫ meli-
oribus Arietes qui ducatu p̄fūt
gregib⁹ aut maxima cornua ha-
bet aut velocissima a fortissima
Non p̄cedit armēta degener tau-
rus sed qui magnitudine ceteros
mares vincit. Elephāti gregez
excellentissim⁹ ducit. Suma felici-
tas erat gētiuz in aureo seculo: in
quo nō poterat potētior esse p̄ me-
lioz. In illo igit seculo q̄s arcem
phibet penes sapientes fuisse reg-
nū possidem⁹ indicat q̄n officium
erat imperare ī regnū. Hec Sen.
Et Boeti⁹ de cso. li. i. psa. .x. dt sic.
Tu iquit hanc sententiaz ore Pla-
tonis sanxisti Beatas fore respūbli
eas si eas vel studiosi sapie rege-
rent vel earū rectores studere sapie
cōtingeret Vñ metrice dicit. Reg
bta fore si vel cōtingeret eē Dbos
reges l' reges p Bari. Lcō .xxi.

QVm g̃ q̄etū silentiū tene-
rent oia a nox in suo cur-
su mediū it hēret oipotēs
sermo tuus de celo a regalib⁹ sedib⁹ venit durus debella-
tor in mediā exterminij terrā p̄si
lijt. Gladiū acutū insimulatum i-
pretiū tuū portans. Et stans oia re-
pleuit morte a vsq; ad celum attī-
gebat stās in terra. ¶ Postq̄ os-
tensuz ē q̄ pena exhiacōis primo-
gēitoz nulli pepcit p̄ter g̃is no-
bilitatē: q̄a eq̄lit afflixit egē a vul-
gū dominū a suū. In ista trā dse-
q̄ntr dedatur q̄ ecia nō pepcit a
liquib⁹ p̄ quib⁹ tps ipetumitatē. Cuz
nox sit tps humane q̄ete deputa-
tū molesti⁹ affligit oīs adūsitas
¶ Vnde ī ista trā tria fiunt quia
primo describit hoā decurrens Se
cūdo eā efficiēs. Tercio effectū se-
q̄ns Sed a ibi. Ops primo. Tercia
ibi. Stans oia re. // Circa primū
dt sic Cū ei q̄etū silentiū tenerent
oia a media nocte q̄ndo hoies dā-
tur q̄eti a otinent se a strepitu a
tumultu. si tēpesto a nox i suo cur-
su q̄ē. // Septem em̄ sunt hore no-
ctis s̄m ysidoz. 4. Ethimo. ca. 33.
videlicet vesperum. crepusculuz a

cōticiniū a intēpestū galli
cinium: matutinū diuculum Ves
perus dicit a stella q̄ solez occiden
tem sequit vno tpe a alio tpe p̄
cedit. Vñ eadem stella vocat hes
perus: quia sequit solem p̄cedens
tenebras noctis a tunc dicit luci
fer: qua p̄cedit solem in aurora.
Vñ Bo er. p̄mo de cōsolac̄one me
tro 4. At qui primo noctis tpe a
git algētes Vesperus ort. solitas
itēq̄ mutat habenas Phœbi pal
lens lucifer ortu. Crepusculuz idē
est q̄d dubia lux. Naz crepū du
bium dicim⁹ hoc ē inter lucem a
tenebras Conticiniū dicim⁹ q̄ndo
omnes solent cōticescere q̄d idez ē
q̄d silere Intēpestū medūē a iac
tuosum tēpus noctis q̄n agi non
p̄t a oia in sopore a q̄ete sunt Me
diū āt noctis actu caret Gallicini
um dr illa ps noctis in qua galli
lucem p̄nuuciant suo cantu. Ma
tutinum dicit in abcessu tenebra
rum a aurore aduētu. Diuculū di
citur q̄si iam incipiēs patua diei
lux. Ergo in tempesto q̄n omnes
sunt in silēcio. a nox in suo curfu
medium iter habet Nox est q̄do
sol est sub terra a spacium noctis
ab occidente ad orientem sub terra
solis est cursus fm damascenuz.
li. p̄mo c. 4. In medio g̃ ulli⁹ noctis
tribulis oīpotens fmo tu⁹ dñe a p̄
ceptum tuum q̄d ē xp̄s vel āgel⁹
fmonis tui nūcius vel executor p̄
cepti. Ecce causa efficiens ist⁹ ex
lic̄es de celo a regalib⁹ sedib⁹ venit
a ab ipsis āgelis in quib⁹ de⁹ sedz
siue resideat durus delellator in me
dia exterminij terrā. in medium
egipti q̄ fuit tunc terra extermin̄ij.
gladi⁹ tu⁹ a fmo tu⁹ vel āgel⁹ ha
lēs gladiū acutum: inflatum a
veteri a nō fictū imperium tuū por
tans. ecce hora decurrens a psona
occidens a sequit effrais subseq̄ns
a strās repleuit oia mortua. omnes
domos repleuit mortuis Exodi. 12.
Non erat dom⁹ vbi nō iaceret mor
tuus a vsq; ad celos attingebat
strās in terra. Ecce ineuitabilitas
de q̄ null⁹ euadere potuit.

Hic ē dubitatio litalis Vtrū āge
l⁹ exterminator egipti fuerit bonus
et videt q̄ sic. Nā de illo āgelo dr
Act. 7. Duc. s. Moysen de⁹ p̄ncip ē
redemptorē q̄ misit in manu āge
li q̄ apparuit ei in rubo. Dic eduxit
eos faciēs p̄digia a sig̃ in terra in
egipto: i mari a in deserto q̄d agin
ta āmis. Ite ad Heb. 1. Nuq̄d nōt an
gelos suos spūs Vbi Greg. Ad ex
erciciū vidicte mittit de⁹ āgelos
suos vt in Sodoma. g̃ bom angli
exterminatores fuerūt Sodomoz
a eadē rōe Egiptioz Item ysa. 37
Egressus ē angl⁹ dñi a percussit in
castris assirioz 185. mīa. g̃ āgl⁹
bon⁹ percussit assirios. a eadē roē E
giptios ¶ Ad oppositū Ezech. 20.
dissipabo trā a ponā eā in man⁹
alieoz Greg. i mōli. Nō ei bom ā
gli ꝫ mali tortores fūt Item Aug.
sup ulli⁹ ps. Misit i eos irā indignā
tionis: immissiones p angl⁹ malos
Possum⁹ iquit sine dubio malis
anglis attribuē mortes p̄mtioz
a induracōes Egiptios. ¶ Re. Dic ē
dupler mod⁹ loq̄ndi. Vn⁹: q̄ an
gl⁹ mal⁹ erat exterminator Egiptioz
ꝫ postea misit de⁹ angl⁹m bonum
qui malū cohiberet: ne simliter
exterminaret Hebreos. a de illo

illo dicitur vt in littera patet Atti
gebat vsq; ad celu;. Alius mod9
dicendi ē: q fuit āgelus bonus Et
hoc magis ꝯcordat cum lrā hui9
lectionis: quia aliter eēt nimis di
stortū exponere primā ptez de an
gelo malo. ⁊ secundaz de angelo
bono qn̄ dr. Stans ō nia repleuit
morte vsq; ad celum attingebat
stans in terra. ⁊ q angeli boni ex
termināt malos corporaliter exp̄s
se dicūt prime racōes. Mali vero
puniūt aliquādo bonos corporalit̄
tm̄. sicut pz Job i. ⁊ ꝛ. Ecce in ma
nu tua ē: verūtamen aīam eius ſ
ua: ſ malos puniūt boni angeli
⁊ corporalit̄ ⁊ spūaliter. Boni vo
angeli puniūt malos hoīes in cor
poralib9 penis nō spūalibus Hec
glosa sup illud Psalmi Immissio
nes p angelos malos. ¶ Ad pri
mū in oppositū de dcō Gregorij di
cendū: q illud dictū debet sic intel
ligi: q angeli boni nō sūt tortores
bonoꝝ ſ maloꝝ vt pz in Zodo
mitis ⁊ Assirijs ¶ Ad secūduz di
cēdum: q Aug9 nō determinat q̄d
fuerit de facto: sed quid possit at
tribui angelo malo. Et vult dicē
q angelus malus potest facē mu
tacōes naturarū: sic mutare aquā
in sāguinem vel creare ranas: sed
occidere pecora primitiua ⁊ obdu
rare. i. temptare de obduracōe pos
sunt de potestate eis cōcessa a deo.
Posset eciā dici ī ꝓposito nostro
q angelus bon9 vtebat demo
nib9 eos cogēdo exterminaē egip
tios ⁊ sic ista exterminatio fuit p
angelū bonū ⁊ p malū ¶ Sed ex
dcīs orit̄ alia dubitatio. ⁊ ē ista:
q̄a dictum ē q angeli boni n̄ pu
niunt bonos Vtrū aīe in purga
torio puniūtur p āgelos bonos
vel p malos. Et ad hāc q̄stionem
dicēduz: q nō puniūtur p bonos
nec p malos. Nō p bonos: q̄a nō
esset ꝯueniēs: q ꝯciues suos ita ve
hemēter affligerent. Nec p malos
hoc decet fieri: quia nō decet bōas
aīas ita torq̄ri quoꝝ pri9 extiterīt
victores in via Et ideo p solam di
uinam iusticiam ignis affligit aī
mas in purgatorio exn̄tes: cōco
mitant̄ tn̄ bōis angel' demōos ad
loca penalia aīas ducētib9 ⁊ eciā
aīab9 ibidē afflictis assistūt vt de
eaꝝ pena satient̄. Assistūt eciam
moriētib9 ad explorandū in exi
tu si aliq̄d in eis calumpniare pos
sint. Vide sanctū Thomā sup. ꝯ.
sētentiaꝝ di. ꝛi. q. i. ar. ꝯ. Iux̄ illaz
clausulaz. Cū em̄ q̄etuz silentiū te
nerēt oīa ¶ Nōnduz ē q q̄es ⁊ si
lentiū ꝯuēient̄ ꝯiūgunt̄: q nl ma
gis trāq̄llitati ē ꝯtrariū q̄ nimia
loq̄citas. Est eciā v̄tuosuz silentiū
moralit̄ custos ꝯscie: frenū insolē
tie: decor innocētie ⁊ signū sapiē.
Est em̄ p̄mo moderatū silentiū cus
tos ꝯscie. nā in mlt̄ tiloq̄o n̄ deest
pctūm Vn̄ credo vbicūq; hō pn9
ē ad loq̄ndū ꝯscia cito ledet̄. ⁊ sic
null9 thesaurus secure ponit̄ in cis
ta q̄ non hz ceram: ita nec v̄tutes
diu manēt in ꝯscia hominis q̄ est
immoderatus ad loq̄ndum. Hoī
nes tempoē belli habitant in ciui
tatib9 muratis libenti9 q̄ ex̄: quia
ibi est maior securitas ꝓpter forti
tudinem muri: ita bone psone ⁊ si
lencio bene murate sunt quasi for
tia castra dei ysaie tercio In silen
cio ⁊ in spe erit fortitudo vestra

396

Secundo silentium est frenum in
solentie. Nota q nobiles equi
frenantur et viles agrarij et nullius
valoris frenis nō vtuntur. Et eodē
modo moraliter viri sancti q xp̄z fe
runt p obiam frenantur p silentiuz
a sermonib9 indiscretis et periculo
sis retrahuntur Eccl. 28. Verb tuis
facito staterā et frenos ori tuo rec
tos. Tercio silentiū ē decor inocē
tie. Zacharias in silētio genuit
Johānem. Scitis q maiorē sonū
faciūt lig̃ arentia q̄ virentia: ita
aride psone freq̄nter sūt verbose
ysa. 31. Cultus iusticie silētiū Va
leri9 li. 7. c. 2. Zenocrates cum q̄
dam tpe maledicoꝝ sermoni int̄
esset sūmo silētio: vno ex hijs cō
q̄rente Cur solus lingua cohibēt.
Quia dixisse me inquit aliqn̄ peni
tuit: tacuisse vero numq̄. Itē ali9
phs cuidā dicenti sibi. Male de te
dixit talis. Nō curo inq̄t: quia au
ditus dz esse robustior lingua: cū
singulis hoīb9 sint singule lingue
et aures bine. Vn̄ quidā cuidam
verboso dixit sic. Cū nichil auscul
tes s plurima vana loq̄ris. Vna
tibi melius auris q̄ ora duo. Nā
geminas aures nob deus os dedit v
nū. Nos audire decet plurima pau
ca loqui. Quarto silentiū moderātū
est signū sapie. Vn̄ Ihero. sup Ec
clesiasten Pitagoricoꝝ. Disciplina
est tacere p q̄nquēnium et postea
eruditus loqui Job. 13. Vtinā ta
ceretis vt putaremi sapiētes. Sci
tis q aq̄ q̄nto pfundior tanto q̄e
tior. Et eodē mō sapiētes q̄nto p
fundius sciūt tanto quieti9 silent
Prou. 18. Aq̄ pfunda: verba ex o
re sapiētis viri. Expertum est fre
q̄nter q̄ paup mercator transiens
p villā plura habet v̄ba q̄ diues
Ita ē interdum q pauca sciēs sē
p est iactatiu9 de nichilo Prou. 9.
Vbi plurima sūt verba ibi freq̄n
ter egestas. Et p oppositū habū
dātes diuicijs sapie cum modes
tia et silēcio exprimūt sensū suum
ysa. 8 Aque siloe currūt cum silē
cio et Eccl. 9 Verba sapientiū au
diūtur cum silēcio plus q̄ clamor
p̄ncipis inter stultos Versus Sci
re loqui decus ē decus ē et scire tacere
Hec duo si poteris scire pitus eris

Lectio ducētesima secunda

Vnc cōtinuo visus malo
rum somniorum turba
uerūt illos et timores sup
uenerūt insperati et alius alibi p
iectus seminiu9 ꝓpter quam cau
sam moriebatur demonstrabat.
Visiones enim que illos turbaue
runt: hec premonebant: ne inscij
que mala patiebātur perirent.
Postq̄ ostensum est q pena illa
ta egipcijs i morte p̄mogenitorū
nulli pepercit ꝓpter generis nobi
litatē: nec ꝓpter tēporis importuni
tatē. In hac pte declātur q nulli
pepcit ꝓpter status insensibilitatē
siue q̄litatem. In illa nāq̄ nocte
interfectōis p̄mogenitoꝝ nō pep
cit dīna vindicta dormiētibus: s
indifferenter omnia p̄mogenita
egipti interfecit siue dormirent si
ue vigilarent. In hoc autem diui
na seueritas temperamento clem̄
tie commixta fuit q perituros p
somnia et visiones premonuit:
scientes quare fuerunt in primo
puniendi tpaliter: si vellēt: eterna
liter p p̄niam saluarent. Tria g̃

dicuntur in littera ista. Primuz ē
q dormiētes p̄monebant p sōp
nioꝝ apparentiā. Secundū est q
expellebant a locis suis p corpo
ralem violentiā. Terciū est: q im
missio visionū fuit eis ad cōis re
atus euidentiā. Primo ḡ q̄tuz ad
sompnioꝝ apparentiā dt sic. Tūc
ɔtinuo ꝛ stati sine īpedimento: qꝛ
sentētia dīna decreuit hāc mirabi
lem plagā īferre egiptijs illa no
cte. Visus sompnioꝝ ꝛ fantasma
tum subito apparentiū t̄bauerūt
illos. ꝛ timores supuenerūt inspe
rati in illis q̄ se ad sompniū posue
rūt p q̄ete. Sic moralit̄ mūdiales
dormientes in pctis q̄uis in dele
ctacōnib⁹ sp ītendant q̄escere. re
morsu tn̄ ɔscīe turbātur cōtinuo
quē secū hn̄t. ꝛ nō solū sic pertur
babātur egiptij spūaliter ꝛ ymaginarie
sz eciā tn̄sferebātur corpo
ralit̄ de loco ad locū. Et hoc est qd
dt. Et alius alibi piect⁹ semiuiu⁹
ꝛ vn⁹ in vno loco. alius in alio lo
co iacuit semiuiu⁹ ꝛ deficiens ab
actu vitali: q̄ est sēsus vel motus
demōstrabat causam ꝓpter quā
moriebat̄ ꝛ mod⁹ moriendi: ita ir
regularis fuit ex diuersis circum
stantijs: q euident̄ apparuit: q nō
habuerūt causā efficientem nisi
deum // Notandum moraliter q
duo faciūt vitaz spūalem aīe viz
v̄tus ꝛ scīa. Virtus in volūtate si
ue affectu: scīa in ītellcū. Quando
ḡ v̄tus tollitur ꝛ remanet scīa tc̄
talis psona rilinquitur semiuiua
Scit enim bene agere: sed tamen
nō operatur. Et talis tamq̄ vilis
piciendus ē in foueam īfernalez
Luce. 10. Plagis impositis abierūt

semiuiuo relicto. Hoc ē q Amon
ꝛ dyabolus rasit dimidiā barbaz
nūcioꝝ dauid ꝛ decurtauit vestes
eoꝝ vsq ad nates. 2. Reg. 10. Mo
raliter loq̄ndo. dimidia ps barbe
radit̄ qn̄ opatio v̄tutis omittitur
ꝛ claritas scīe reſuatur. vestes p̄
scindūtur vsq ad nates quādo fa
ma ex p̄uis operib⁹ orta vilitas p
sone q̄ p nates desig̃tur denudat̄
Semiuiu⁹ eciā dr peccator viuens
ī corpore ꝛ mortuus ī anima. Aīa
em̄ talis mortua ē spiritu: aliter q̄
caret vita gratie Ad Tytū. 6. Vi
dua que ī delicijs est: viuens mor
tua est. Semiuiu⁹ eciam dicitur
fama clarus ꝛ vita sordidus Apo
calipsis tercio. Nomen habes q
viuas ꝛ mortuus es. Tādem fina
liter dicitur ī lrā: q talis apparen
tia visionum dormiendo fuit frā
eis ad cōmunis reatus euidentiā
vt viz p̄monerentur de peccatis su
is ne ignorarent q̄re tot mala pa
tiebātur. Vnde dicit sic Visiones
em̄ que illos turbauerūt hec p̄mo
nebāt ex dei misericordia: ne īscij
ꝛ ignorantes quare mala patie
bātur peirent. Hec dicit Raban⁹
ī glo. Hoc diuīe bonitatis ē q̄ pec
cantes castigat: vt abstineāt a
peccatis suis ꝛ pn̄iam agāt Si aūt
dei patiētia abutūtur sine excusa
tione īeternum puniētur. Quia h
dr q egiptij fuerūt p̄moniti p vi
siōes sompnioꝝ fit dubitatio lrā
lis. // Vtrū diuīatio p sompnia
sit licita. Et arguit q n̄ Nā Leuit.
19. dr Nō auguābimī nec obſuā
bitis sompnia Et sil̄it̄ Deut. 18. p
hibet̄ sopnioꝝ obſuacō. ḡ ē illici
tū // Ad oppositū scribitur Iohel

primo. Iuuenes vestri visiones videbūt. ⁊ senes vestri sompnia sompniabūt. Et Iherem. 33. Propheta qui hꝫ sompniū nāret sōpnium suum. ꝯ licitum ē in casu ꝑ sompnia diuinare. Et ɔfirmat ꝑ textum huiꝰ lectōis Visiōes inqt q̄ eos turbauerūt: hec p̄monebāt eos. ꝯ ille visiones fuerūt sig̃ futuroꝝ euētuum. ꝯ licitū ē ꝑ tales visiones sōpniales diuinare. Itē in scriptura sacra legimꝰ multos ꝑ sompnia diuinasse Gen. 37. de Joseph qui dixit Vidi ꝑ sōpniū quasi solez ⁊ lunam ⁊ stellas duodecim adorare me ⁊c. Et Judicū 7. de sompno mediāte quo cōfortatus est Gedeon. ⁊ 2. Machab. 14. sompnio digno fide ostēso Jude Machabeo. Igit aliq̄ sunt somnia digna fide Pro dubitacōne ista videndum ē primo quid sit sompniūm ⁊ quid diuīatio. Sōpnium ꝑm Arest. 2. de sompno ⁊ vigilia: est fantasma factuꝫ a motu simulacroꝝ in simplicit dormiēte Remanēt em̄ simulacra: ydola siue species in organo fātasie ⁊ ex illis causātur ydola in organo sensus cōis ⁊ etiā in organis exteriorū sensuuꝫ. sicut visus auditus ⁊ sic de alijs. Et sic apparet hoī q̄ videat: audiat ⁊ tangat eo q̄ aīa vtit simulacris rerū ꝑ rebꝰ ipsis. Et ideo dicit Augꝰ 12. sup Gen. ad litterā: q̄ tūc ē sōpnium cum int̄ species receptas ⁊ veras res cuiꝰ sūt species nō discernit. ⁊ ideo xp̄s nūq̄ sōpniauit. Diuinare vero est p̄dicere euētum futurū vel ignotū q̄tum ad ꝓpositum ꝑtinet. Istis visis dico tria. Vnū est q̄ diuīatio ꝑ sōpnia est licita in cāu Secūdum ē q̄ talis diuinatio nō ē ab oībus expectanda. Terciū est q̄ talis diuinatio ē multuꝫ periculosa. Prima cōclusio patet sic. Diuinatio ꝑ sompnia ē natuālis aliq̄do. ꝯ tūc est licita. cōseq̄ntia patet Añs ē Aresto. 2. de sompno ⁊ vigilia: de diuinacōe vbi dicit Arestotiles q̄ diuinacōem quā in sōpnijs agūt: nec ē cōtempnere ydoneū: nec ōnino suadere. vbi dicit Cōmentatorꝫ nullꝰ homo ē qui nō vidit sompniū qd̄ enūciauit sibi aliqd̄ futurū. ꝯ ⁊c. Confirmatur ꝑ dictū Arest. 1. 7. Ethi. Fama nō omnino ꝑditur quā omnes famāt. Multi āt existimāt sōpnia sig̃tionem habere tamq̄ ab experientia moti ꝑm Arist. de sōpno ⁊ vigil. vbi p̄us. Vñ verisimile est diuinacōem esse nālem ⁊ ꝑ conseq̄ns in casu licitam. ¶ Est ꝯ adūtendum sicut extrahi p̄t ex dictis bti Augustini 22. sup Gen. c. 44. ⁊ Arest. de sōpno ⁊ vigilia ⁊ etiā Alberti in libro suo de eisdez. Sōpnia sumūt originem multipliciter Aliquādo a corpore humano: aliquādo ab anima: aliquando a corporibus supcelestibus: aliquādo a spiritibus bonis: aliquādo a spiritibus malis. Ex ꝑte quidem corporis origenalit oriūtur sompnia cōiter in hūore. Vñ qñ in corpore hūano suꝑhabūdat humor fleumaticus accedens ad organū fantasie: fātasia fit sic ydolum sile illi hūori ⁊ appaēt hoī q̄ ē in aliq̄ humido sic in aq̄: vel q̄ gustat aquā Silit qñ hūor dulcis ⁊ fleumaticus descēdit a capite apparet illi

q ipse gustet dulcia. Consimiliter
colera nis habūdante in corpore
sōpniat hō freq̄nter de incēdijs ⁊
ɔflagracōe domoꝝ ⁊ hm̄oi. ⁊ sic
narrat Albertus quēdaꝫ sōpnias
se picē ardentez fusā fuisse in ven
trem suū. ⁊ cā fuit q̄a in eo habū
dauit colera nig̃. Vñ exurgens
emisit colerā nigrā in mag̃ q̄tita
te. Talia g̃ sōpnia manifeste sūt
sig̃ficatiua futurarū infirmitatuꝫ
freq̄nter. ⁊ de talib⁹ sōpnijs bene
informantur medici ad iudicādū de
ɔdicōe infirmi. Alia vero sōpnia
originant̃ ex pte aīe vñ hoīes sol
liciti ⁊ cogitatiui cū aliq̄ negocia
facere cogitant freq̄nt̃ sōpniāt de
eisdē Eccī. 4. Per multas curas se
quūtur sōpnia. Et hec ē causa q̄re
hoīes freq̄nter sōpniāt de amicis
suis ⁊ notis suis ⁊ citi⁹ de eis q̄ de
exneis. ⁊ plura de eis p̄uident. Ami
ci em̄ ꝓcul exn̄tes maxīe solliciti
sūt de seinuicē. sic docꝫ Arestotiles
vbi pri⁹. Hec ē eciā cā q̄re dediti
vilib⁹ vigilando: vilia sōpniant
dormiēdo. ⁊ q̄re tantus potest esse
habitus honestatis in vigilando
q ꝑsona eciā nō assentiet dormi
endo feditatib⁹ nec voluptatibus
carnalib⁹. sic docet Aug⁹ 10. ɔfes.
31. q tantum habituꝫ honestatis
potest hō acq̄rere: q v̄tute isti⁹ ha
bitus dissipabunt̃ fātasie male:
q̄ p sōpnia ingerunt̃ dormiēti. ¶
Tercio sūt sōpnia q̄ causātur in
hoīe v̄tute corpoꝝ supcelestiū. Nā
corpora supcelestia influendo v̄tu
tem nostris corporib⁹ alterāt cor
pora nrā in sōpno. ⁊ tunc ɔtigit
fantasiā sibi formare species ⁊ ydo
la ɔformia q̄litatib⁹ in corpoē cau
satis. ⁊ sic apparent aīe aliq̄ effe
ct⁹ futuri. sic de bellis ⁊ fertilitate ⁊
sterilitate t̄re ⁊ hm̄oi: q̄ a corpori
b⁹ celestib⁹ causaꝫ hn̄t. sic fuit de
sōpnio Pharaōis de septē bob⁹
⁊ septē spicis Gen. 41. ¶ Quarto
originant̃ in nobis nōnūq̄ sōp
nia a spiritib⁹ bonis. sic pꝫ Math
2. de āgelo q̄ apparuit ī sōpnis Jo
seph ⁊ in alijs scriptuē locis. Et ta
le videt̃ sompniū Simonidis. de q̄
narrat Valeri⁹ libro p̄mo ca. 4.
Simonides cum ad litus nauem
applicuisset ī humatumq̄ corp⁹
iacens repperisset ⁊ illud sepultu
re mandasset: admonitus ideo ꝑ
sompniū ne proxima die nauiga
ret: in terra remansit: qui vidit
naues solui fluctibus ⁊ ꝓcellis in
eius conspectu obruti sunt ipse le
tatus est q vitaꝫ suam sompnio
q̄ naui credere maluissꝫ ⁊ memor
beneficij elegantissimuꝫ carmen
eternitati consecrauit melius illi
⁊ diuturnius homini in anima cō
stituens sepulchrum quē in des
tis ⁊ ignotis arenis construxeāt
Hoc sompnium ab aliquo bono
spiritu potuit fieri in recompensa
tionē pietatis Simonidis ꝛc. ¶
Quinto originātur nōnumq̄ sōp
nia a malis spiritibus. sicut patet
de vxore Pilati: que ociosa die
parasceues dormiebat: multaq̄
passa fuit ꝑ visum de xp̄o: demo
ne immittente: vt per tales visio
nes seu apparitiones nostram im
pedire potuisset redemptionem.
Vnde mulier mandauit viro suo
Pilato dicens taliter. Nichil ti
bi ⁊ iusto illi. Multa enim passa
sum per visum hodie propter

cum Math. 2A. Et a tali spiritu vi
det illud sompniū causatū eē qd
narrat Valeri⁹ vbi p̄us de cassio
pmēsi. Huic dormienti quidaz p
cere magnitudinis ⁊ nigri coloris
apparuit: squalidus barba. ⁊ ca
pite dimisso interrogatus quis es
set respondit kakademon. Cassi⁹
pterritus familiā excitauit ⁊ que
siuit si q̄s talis camerā suā fuisset
ingressus. rn̄derunt q̄ nō Rursus
obdormiuit. ⁊ rursus eadem speci
es apparuit. Lumen g̊ iussit affer
ri: ⁊ pueros sibi assistere p̄cepit.
Et ecce infra modicū tempus p⁹
hoc de mādato cesaris capite pūi
tus ē. Ex dictis eī patet q̄ sōpnia
siue vno mō siue alio mō causen
tur freq̄nter ɔtingit q̄ fūt futuro
rū euētuum sig̃. Ex quo patet ve
ritas p̄me ɔclusionis q̄ diuīatio
p sōpnia in casu ē licita Scd̄a con
clusio ē q̄ diuinatio ista in oībus
sompniis nō est expectanda Vn̄
Arest. de sompno ⁊ vigilia vbi p̄
us distiguit sic. Quedā inq̄t sōp
nia fūt signa alioꝝ effectuū: que
dā cause: quedā accidētia ⁊ ptinē
tia ad futuros euētus. Signa fūt
sicut superi⁹ de humorib⁹ colericis
⁊ fleumaticis. Cause sunt intēduz
q̄ aliq̄n homo vel sollicitat circa
opus inchoatum vel inchoanduz
q̄ in dormiēdo pfecte ɔprehendit
modū ɔueniētem quo illud op⁹
pficiet. ⁊ postea iuxta fantasiā p
ducit ꝓpositum ad effectū. Et sic ē
sompnium causa euētus futuri.
Sūt etiā quedā accidentia ⁊ imp
tinētia ad euentū futurum: quia
nec sunt signa nec causa alicuius
euētus futuri. ⁊ ex talib⁹ sōpniis

nullo modo est diuinacō expectā
da. ⁊ sic patet secunda conclusio
Tercia conclusio est q̄ diuinacō
ni indulgere est multum periculo
sum. Hec cōclusio patet primo ꝓp
ter deceptionem maloꝝ spirituuz
qui p sōpnia nitunt decipere illos
vel seducere qui sompniis fidez p̄
stant. ⁊ ideo faciliter posset homo
nimis credens sompniis labi ī de
speracōem ad suggestionem dya
boli. Secūdo ꝓpter diuersitatez sig
nificationis in sompniis. Potest
em̄ sompniū eq̄uoce ⁊ eq̄liter mlt
ta significare. ⁊ iō homo applicās
ad vnum pticulare statim decipi
tur. Tercio q̄ nō nulla sompnia
hn̄t interp̄tari p sile ⁊ n̄ nulla p
ɔtrariū. ⁊ in hoc casu difficile ē dis
cernē. Quarto: q̄a sicut dt Arest. li
cz sōpnia fūt sig̃ficatiua futuroꝝ.
aliq̄n tn̄ nō ē necesse euentū sōp
nioꝝ accidē: q̄a possunt supiores
causas īpediri. Sic eī nubes q̄ fūt
cause pluuie: aliq̄n habundāt ⁊
sig̃nt pluuiā futurā ⁊ tam̄ p aliaz
cām supiorē eas disp gentē ɔtigit
pluuias īpediri. Consilit in volū
tariis opacōib⁹ q̄s hz q̄s ad ali
qd faciendū ⁊ firmū ꝓpositu ad
illud exeq̄nduz: nō tamen est ne
cesse q̄ sic faciat. p̄t eī forti⁹ ɔsiliū
supuenire ⁊ totū mutare ꝓpositu
⁊ iō īterp̄tator sōpnioꝝ nō dz di
cē deriare q̄ sic eueniet sic sōpniū
sig̃t s̄ cū ɔdicōe n̄ fortior cā supue
niens īpediat. Et ɔsiliter debēt as
tronomi dinari. Vnde dicit Alb
tus vbi pri⁹: q̄ astrologi dicētes
determinare q̄ talis effectus eue
niet faciunt scientiam astrologi
cam vilescere: cum tamen in scia

astrologica vicium noñ inuenia
tur: ß in astrologo determinate a
absolute proferente. Periculosuz
ẽ ergo p sõpnia nimis cõiter diui
nare: ḳa poetice dicẽ. Sõpnia ne
cures nã fallũt sompnia plures a
Eccl. 34. Vana spes a mendaciuz
insẽsato viro a sompnia extollũt
imperitos. Quasi q̃ apprehẽdit vm
brã a psequit vẽtuz: sic q̃ attẽdit
ad visa mendacia: sm hoc visio
sõpnioz ac̃. Et infra. Sicut pturi
entis cor tuũ fantasias patiẽt nisi
ab altissimo emissa fuerit visita
tio. Et sic patet ad dubitationem
¶ Ad raõem in oppnsitũ inhibe
tur ne superstitiose hec fiãt nisi cõi
ter. Nõ aũt q̃n aliq̃ licẽat. sicut
declaratum ẽ Lectio. 20z.

Surgit ãt a tũc iustos tẽp
tatio mortis a omotio in
heremo facta ẽ multitudi
nis: ß nõ diu pmãsit ira tua. ppe
rans em̃ homo sine q̃rela dẽpcari
p pplis pferens futuris fue salutẽ
oraõem. a p incẽsum dẽpraõem
allegans restitit ire. a finem ipo
suit necessitati: oñdens qm̃ tuus ẽ
famul⁹ ¶ Postq̃ actum ẽ de pẽa
mortis inflicta egiptijs p diuinã
aiaduersionẽ. hic trãsfert se auc
tor ad tractandũ de quadã isolita
pena mortis inflicta hebreis pter
eoz rebellionẽ. ¶ Vbi notandũ
q̃ sicut narrat Numeri. 16. Chore
filius ysuar fratris Amram: q̃ fu
it pr̃ Moysi a Aaron iurabit eisdẽ
murmurans cõtra eos: q̃ vn⁹ eo
rũ sibi sacerdotiũ vsurpauerat: a
lius principatũ Voluit g̃ fieri sa
cerdos a fungi sacerdotio: qđ soli
Aaron a filijs eius debebatur: im q̃
ecia ꝓpositõ abiurerat sibi thoo le
uitas qũos omnes dignos ꝓferre
bat sacerdotio. a in odiũ ipsi⁹ Aa
ron a in supplantacõem ipsi⁹ Mo
ysi qui erat dux ꝓpli abiurerat si
bi Dathan a Abyron: qui fuerũt
rubẽite quib⁹ dicebat dẽti potis
sime ꝓpli principatũ: eo q̃ erant
de Ruben pmogenito Jacob. deo
g̃ vlcõe insolitã infligẽte Dathã
a Abyron a tra absorti fũt: sed a
ignis i maxima q̃ntitate egressus
de thuribilis Chorea alioz leuita
z qui cũ eo eiusdẽ ospiracõis fue
rũt: eos vivos in fauillam redegit
Aaron iuxta illos stante illeso. Is- 398
tis penis visis adhuc murmura
uit ꝓplus cõtra Moysen a Aaron
sequẽti die omnis scilicet mlitu
do filioz israhel conuenit dicens
Vos interfecistis populum domi
ni. Cumq̃ voluissent eos populus
lapidare fugerunt Moyses a Aa
ron in tabnaculuz. a operuit eos
nubes a statim egressus ignis de
tabnaculo cepit populum consla
grare. dixitq̃ Moyses ad Aarõ.
Tolle thuribulũ tuum a hausto
igne de altari põe thimiama. a
vade rogare p populo. Accurrensq̃
Aaron cum thuribulo: stetitq̃
inter vivos a mortuos orans dom̃i
num. a plaga cessauit. Fuerũtq̃
pcussi decemquatuor mlia a Aoo
absq̃ hijs qui perierant i seditio
ne Chore. Et de hac secũda histo
ria hic auctor agit ¶ Et circa hoc
duo facit. Nã pmo narrat breuit
quo pena mortis fuit hebreis tri
buliter illata. Secũdo quomõ fuit
suauiter mitigata ibi. Sed nõ diu
pmansit. ¶ Circa primuz tangit

penam ⁊ pene causam: cum dicit
Tetigit aūt ⁊ tunc iustos .i. hebre
os temptatio mortis .i. plaga incē
dij qua mortui fuerūt multi de po
pulo ⁊ temptatio mortis in mur
muracōne populi ꝓpter quaꝫ fue
runt digni morte. Et sequit causa
pene illate ⁊ ꝯmotio facta est ī he
remo multitudinis cōtra Moysē
⁊ Aaron Sed qūo dt ꝙ tūc tetigit
hebreos temptatio mortis. Nūqd
em̄ illa cōmotio fuit tūc qn̄ p̄mo
gēita egip̄cioꝝ occisa fūt. Et ma
nifestum est ꝙ non ꝫ bn̄ post. Et
dicēdum ꝙ in hoc loco tūc non di
cit similitudinem in tempore sed
cōuenientiam in genē pene. ⁊ for
te in greco sonat talit. Vel tūc id
ē post. Qualit autez illa pena fuit
suauit mitigata subdit ꝯseq̄nter
vsq̄ in finem capituli. Modus ei
quo illa pena sopita fuit ⁊ finita
cōtinet tria: viz ipsi⁹ Aaron deuo
ta oracōem: diuine ꝯsideracōis
allegationem ⁊ sacrarū vestiū re
p̄sentationem. ꝓpter hec em̄ tria
angelum cedētem populum cessa
re fecit a plaga Primo ḡ agit au
ctor de ipsi⁹ Aaron deuota supplica
tione. Secūdo de ipsi⁹ racōnali co
ram dn̄o allegacōne ⁊ tercio de ve
stiū suarū quib⁹ indutus erat re
p̄sentacōne. Secūda ibi. Vicit āt
turbas Tercia ibi. Investe pode
ris eius. ¶ Circa primū dicit sic.
Sꝫ nō diu ꝑmansit ira tua id ē pe
na ex zelo iusticie diuīe ꝓueniēs
Properās em̄ homo id est Aaron
sine q̄rela: q̄ viz habuit se ad deū
pie: ad seipsū sobrie ⁊ ad ꝓximū
iuste. ⁊ ideo dign⁹ p̄ces deo fundē
fuit ⁊ deprecari ꝓ populis id ē ad

dep̄candum ꝓ hijs quos incēdiū
consūmauit ⁊ ꝓferens seruitutis
sue scutum scꝫ oracōem. Est enim
orō ascēsus mentis in deū ꝑm Da
mascenū. Hec orō est scutum p̄la
ti triplici virtute cornutum ad mo
dū scuti: quia ꝑm Bern̄. Oratio ē
intēcio cordis fide: spe ⁊ caritate sub
nixa. ⁊ dicit scutuꝫ ꝑuitutis p̄lati
quia debitum ānexum officio pre
lati ē orare ꝓ subditis. ḡ sacerdotis
offitiū ē orōnes fūdere ⁊ ꝓ iustis:
ne cadāt ⁊ ꝓ peccatorib⁹ vt ꝛ̄sur
gāt ad Heb. 4. Debet quē admo
ꝓ populo ⁊ ipse ꝓ seipso orare. Et
ꝑ incēsum dep̄cacōnem allegans
Obtulit enim thimiama ⁊ dep̄ca
tus ē ꝓ populo Nūi. 16. Fuit autē
thimiama puluis ꝯposit⁹ ex sta
cte nonicha galbano ⁊ thure. sic
patet Exo. 36. Et vocatur ꝫ incēsuꝫ
⁊ signat deuocōem orōnis Apoc.
18. Ascendit fum⁹ īcensoꝝ de orōi
bus sanctoꝝ. Et Cassiod. Oratio
sine deuocōne ē sicut corp⁹ sine aī
ma. Corpus sine aīa ē cadauer ⁊
fetori ꝓximū qd indignum est of
ferri deo ⁊ sanctis ei⁹ Sic ḡ dispo
situs Aaron restitit ire id ē penei
misse a deo. ⁊ finē imposuit neces
sitati id ē violentie mortis vt dici
tur. 4. Met ꝫ. c. de necessario: oñs
qm̄ tuus ē famulus id ē pastor ⁊
p̄latus: cuius ē ꝓ grege se expone
re qn̄ deus ꝓpl'm suū castigat.
Circa illam clausulam. Proferēs
seruitutis sue scutum oracōeꝫ. No
tandum ē ꝙ deuota oracō est ra
cōnabiliter scala nr̄e ascensionis
scutū nr̄e defensiōis ⁊ nūcius nr̄e
legacōnis ⁊ redditus nr̄e subiec
cōis. Primo ē scala nr̄e ascēsionis
Per hanc

Per hanc enim ascendimus ad deum ⁊ a terrenis ad celestia nos leuam⁹ Eccl. 4. Oratio humiliātis se penetrat celos vel nubes. Sz dubium eē potest quid intēdim⁹ dū deum oram⁹: quia vel petim⁹ ꝙ operet̄ illud qd̄ disposuit se facturū pro tempore. ⁊ hoc videt̄ frustra. Nā sine nostris p̄cib⁹ quicq̄d disposuit se facturū ꝓficiet Vel petim⁹ ꝙ mutet volūtatem ⁊ dispositionē ⁊ velit sicut nos volu⁹. ⁊ hoc est impossibile: cū deus mutari nō potest Sed dicendū est ꝙ nō intēdim⁹ deum: nec diuinā dispositionem mutare: ꝫ magis istare ꝙ cōpleat̄ ⁊ impleat̄. Sic enī de⁹ disposuit ꝙ ea q̄ circa nos ꝯsūmabūtur ꝑ nrās orōes ꝯsūmari merebūtur Et iō dicit Boeti⁹. 4. de ꝯsolacōne ꝓsa. 3. ꝙ q̄ ponūt oīa de necessitate euenire auferūt hūani generis cum dō illud singulaē ꝯmercium .s. orationē Non ḡ cum oram⁹ deū mutare ꝓponim⁹ vel ad nos inclinare: sed magis nos ad deū leuare ⁊ nostrā volūtatem suo beneplacito ꝯformare. Et hoc pulchre declāt Dyonisi⁹. 3. cā. de diuinis nominib⁹ sub duob⁹ exēplis. Quoꝝ primū tale ē Si ymaginemur vnam cathenā luminis de celo depēdentē ⁊ nos alternādo man⁹ nitamur illam ad nos trahē: nō eam descendere facerem⁹ eq̄liter: ꝫ nosmetipsos ꝑ eā ad supius agēmus. Sic in ꝓposito ē de oracōne. Secundū exemplū est tale: si essemus in naui existēte in aqua ⁊ tenerem⁹ funes fortes in manib⁹ extētos ad nos de aliq̄ rupe immobili ⁊ traherem⁹ fortiter illos funes: nō mouerem⁹ rupem ad nos: sed econtra ⁊ nos ⁊ nauē mouerem⁹ ad rupem. Sic cū oram⁹ nō mouem⁹ ad nos immobilē dei v̄tutem: sed potius trahim⁹ nos ad eū. Secūdo oracō ē scutum nostre defensionis. Vñ hic dicit̄ Proferens sue seruitutis scutum .v. orationē. Narrat historia Britonū ꝙ rex Arctur⁹ illustris depictā habuit ifra scutum ymaginem v̄ginis benedicte filiū suū in brachijs baiulantem. Ad hāc ymaginez quociēs in p̄ssura belli incepit fatigari r̄spexit. Cui⁹ statim intuitu latēter vires recētes r̄cepit. Vñ libro. 1. ca. 4. dicit̄ ꝙ dipe⁹ eius prilken vocabat̄ in quo ymago sancte dei genitricis depicta fuit. Moraliter isto modo debz scutum nr̄e orationis ornari vt videlicet intrinsecus habeat ymaginem v̄ginis benedicte. Si enim ymaginemur v̄ginem benedictaz in interiori ꝑte scuti stātem: ip̄a videbitur scutum nr̄e orationis d̄ferre. Studeam⁹ ḡ scutum nr̄e orationis ipsi⁹ ymagine exornare. ⁊ pōdus nr̄e dep̄cationis sibi imponere ⁊ ipsa dignabitur nr̄am oracōnem portare ⁊ pro nobis filio suo p̄sentaē. Nam quicquid filio suo offert: necessario acceptum ē. Et idō dicit Bernard⁹ sup missus est Crede frater quicquid illud ē qd̄ dō offerre paras Marie ꝯmendare memento: vt eodem alueo ad largitorem gratie gratia redeat q̄ influxit. ḡ oracōem nostraz duo dn̄t complere Xp̄s viz ⁊ Maria. dicunt grāmatici ꝙ inter ꝑtes oracōnis principaliores sūt nomē ⁊ v̄bum. Inter nomen ⁊ v̄bum

v. i.

talis differentia datur quod nomen significat substantiam cum qualitate sine tempore. verbum significat personam agere vel pati aliquid cum tempore. De natura etiam nominis est reddere suppositum ipsi verbo. et de ratione verbi est regere nomen sibi in oratione supponens. sicut in grammatica inter puerilia docti sumus. Moraliter loquendo karissimi ad hoc quod nostra oratio que ad presens sermoni debet premitti inveniatur congrua conveniens et perfecta necesse est quod ex nomine et verbo componatur. Verbum autem quod nostram orationem ingredi debeat certe est illud verbum de quo dicitur: quod deus erat verbum et verbum caro factum est Joh. i. Istud verbum personam significat: immo est persona filij dei. Significat etiam cum tempore quia quando venit plenitudo temporis misit deus filium suum Ad Gal. 4. Similiter istud verbum tam actionem quam passionem importat Isti enim verbi actione secula formata sunt: quia Ad Heb. ii. Fide intelligimus secula optata esse dei verbo: ut ex invisibilibus visibilia fierent. Isti enim verbi passione cuncta sunt reformata quando verbum ens altissimi corporari passum est carne sumpta. Habemus ergo verbum quod nostram orationem ingredi debet Sed quod est illud nomen quod in oratione isti verbo debet coniungi. Revera non invenitur nomen sub celo quod isti verbo convenientius coniungi possit quam illud de quo Luc. i Nomen virginis Maria. Maria ecce substantia: virgo ecce qualitas. et hoc sine tempore. Cuius causa est ista. Respondeo Phisi. dicitur: quod tempus est causa corruptionis. omnia enim corrumpuntur et tabescunt in tempore. Ille ergo mulieres que primo sunt virgines et postea sunt matres sed non sine corruptione et generatione certe ille mulieres sunt virgines in tempore. Sed hec benedicta et singularis que virgo concepit: virgo peperit et post partum virgo quem genuit adoravit. Revera ipsa est virgo sine tempore ubi Transit ad ethera virgo puerpera virgula yesse: Non sine corpore sed sine tempore transit ad esse. Habemus ergo nomen et verbum pro nostra oratione formanda. Sed ut inter hec omnimoda congruitas ostendatur restat videre quomodo et quando istud nomen huic verbo suppositum reddidit et quomodo virgo ab eodem verbo regebatur. Revera karissimi quando illa benedicta ab eterno predestinata: presanctificata et dei filio consecrata et cunctis creaturis superposita: ab angelo extitit salutata et ipsa hoc non obstante quasi universis supposuit semet ipsam isti verbo benedicto suppositum reddendo dicens. Ecce ancilla domini. Et certe eadem humilitate qua sic suppositum verbo reddidit ab ipso consequenter regi petijt quando subiunxit. Fiat michi secundum verbum tuum. Ecce inquit ancilla domini: fiat michi secundum verbum tuum. De dictis hic dubitatio oritur. Impossibile videtur apud grammaticos: quod nomen reddat suppositum verbo et tamen non regatur a verbo. Modo invenio istam verbo reddidisse suppositum quando nequaquam recta videtur a verbo. Respondeo certe verbum incarnatum pependit in cruce ipsa reddidit suppositum isti verbo. sicut Joh. 19. dicitur. Stabant inquit iuxta crucem mater ihesu et soror matris eius. Quod autem virgo ista tunc temporis

recta non fuit a verbo. ꝓbatur ꝙ si sic fuisset recta a verbo in morte sicut in ortu: certe tunc sicut ipsa verbum peperit sine pudore: ita verbū vidisset mori sine dolore. ꝛ sic nō fuit: quia ipsa maxime doluit. ergo inter nomen a verbū: viz matrem a filiū q̄ deberent esse ptes oracōnis nostre tunc temporis mala grāmatica fuit. ¶ Ad istam q̄stionem tripliciter respondeo. Uno modo potest dici cōcessio ꝙ viz tēpore mortis xp̄i grāmatica mala fuit in mundo a homines loq̄bātur falsum latinū. Multi em̄ latinū tunc temporis loquebantur falsum de xp̄o. Videm⁹ em̄ quādo grāmaticus scribit falsū latinum hoc est incōgruum: ponit crucē in margine vt postea corrigat. Unde in illa littera que ē .p.n.q. cruci denotatur cē mala grāmatica. Ego cum illa beata virgo tunc tēporis stetit xp̄inquior iuxta crucē non est mirandum si in ea mala grāmatica fuit a si vbo supponēs a verbo: more solito recta nō fuit. Cōfirmatur hec responsio: quia sicut tunc temporis falsa fuit astronomia in mundo quare nō potuit ee mala grāmatica. Dicat astrologus Quare eclipsis facta fuit in sole: luna existēte in oppositione Et dicet grāmaticus quālē defectus fuit in regimine verbi: nomine exiūte ad verbum in debita suppositione. ꝛ Sed quia hec responsio nō saluat bonā grāmaticam fuisse tunc ¶ Ecce alia responsio a melior Verum est ꝙ nomen in nōiatiuo casu regulariter loquēdo nō ponitur absolute quin a verbo regatur. Sed in ablatiuo casu valde cōmuniter absolute ponitur. a dicitur a grāmaticis ablatiuus casus absolutus. Modo moraliter Maria in morte verbi incarnati fuit taliter in ablatiuo casu absolute posita quādo anima xp̄i absolute batur a carne a corp⁹ filij auferebatur a matre ysaie. 38. Generatio mea ablata est a tabernacula est a me. Sed certe in cōceptione verbi ipsa stetit taliter in nominatiuo casu In cuius signū euangelium narrās xp̄i cōceptionez replet nob⁹ passum illo Luc. 1. vbi dr. Cui nomen Nazareth. Cui nomen Joseph a nomē vīginis Maria a vocabis nomē eius Jhm. Ecce ꝙ positus tōlit in nūo casu. ꝛ certe euāgelium Jo. vbi narrat quo supposuit in morte vbi nomē Marie subticet, Stabat mat iuxta crucē mē ibu ac vt p hoc figuraliter denotaret ꝙ ipsa nō stetit in nūo casu ꝛ magis in ablatio Ecci. 24. Jā ablata erat oīs spes salutis. ¶ ꝛ recta trānsio dari pōt ꝙ nec fuit tūc tp̄is mala grāmatica nec ipsa fuit a regimine tōliter ablata: ꝛ ete rea fuit a vbo licet nō immediate: tn̄ mediate quodā dubio. Vn̄ Donatus. Dubium ē p̄s oīs q̄ adiuncta vbo significatiōem eius explanat atq; ipl; ꝛ null⁹ magis significatiōez vbi explanāit eius ꝙ voluntatē opleuit q̄ vbi cautissim⁹ Johes euāgelista Un̄ sic xp̄s vocat vbum sic Johes p̄t dici ad dubiū. a ete xp̄s vbū expiras i cruce omisit Jo. adubio regimē mris sue dicēs. Mulier ecce fi. tu. Deinde discipulo. Ecce mr̄ t. Jo. 9. a ex illa hora accepit ea discipul⁹ in sua

v. 2.

Notate modum xpi loquendi Ecce filius tuus. Potuit aut dixisse Iste e filius tuus. et ista e mater tua. Non e aduerbium in mundo quod regat nominatiuum casum nisi hoc adubium ecce vel en quod idem est Voluit g in hac extrema morientis locutione aliq vbo vocisq sono exprimere hoc adubium ecce in signum: q illa benedicta no deinceps immediate a xpo vbo corporali psentia: sed mediante adubio Johane regeret. Habemus g nomen et vbum. Tercio oratio e nuncius nostre legacionis Vn Augus su p ps. 64. Orationis pure magna vtus est et velut fidelis nuncius mandatum pagit et illuc penetret quo caro no peruenit. Vn Ps. Intret in cospectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad pcem meam Cum ei tres sint satisfactionis ptes: elemosina oratio et ieiunium dubium pt ee que istarum sit potior ad satisfaciendum. Et dicunt quidam q oracio est potior Sed in otrarium dicendum et tenendum e q elemosina e potior. Nam otinet in se tam vtutem orationis q ieiunij. et ideo sicut aia intellectiua est nobilior sensitiua et vegetatiua: quas vtualiter continet: ita elemosina efficacior e ad satisfaciendum q ieiunium vel oratio de natura sui ceteris paribus Continet em elemosina vtutem ieiunij et oracionis duplici racone Primo: quia elemosina ostituit eum cui datur debitorem ad orandum et ieiunandum pro eo qui dedit. Secundo: qa elemosina est quedam oblatio facta deo q vim oracionis habet. Similit elemosina cotinet ieiunium inqntum p elemosinam bona exteriora q ad corporis sustentacoem ptinent diminuuntur. Oratio vero cotinet ieiunium in vtute. Nam extentio intellectus in deum debilitatem corporis parit sicut ee ieiunium. Et ideo iter ista tria minus est ieiunium: elemosina maximum et oratio tenet medium. Quarto oracio e redditus nre subiectiois. Cadit em oratio sub pcepto determinate et indeterminate. Determinate qdem qntum ad ministros ecclesie qui ex statuto et pcepto ad horas canonicas dicendas obligantur Indeterminate vo qntum ad omnes. Omnis em homo tenetur suam salutem pcurare: q sine oracone adulto no oceditur et ideo orare mentaliter vel vocaliter est de iure nature et reducitur ad secundum preceptum prime tabule Memento vt die sabbati sanctifices Tps vo orandi laycis videt istitui ex statutis canonum diebus festiuis qn tenent dnis officijs iter esse: vt ministris p pplo orantibus suam itencoem cofirment. Est g oro qsi quidam redditus que deus a nobis exigit sibi dari Osee. 14. Oem aufer iniqtate et accipe bonum et reddemus vitulos labiorum nostrorum et orationes deuotas Lcio. 20.

Vicit aut turbas no in vtute corporis: nec in armatura potentie: sed vbo illum qui se vexabat subiecit: iuramenta patrum et testamentum comemorans. Cum em iam aceruatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputauit impetum ignis et diuisit illam que ad

ad vivos dirigebat viam. Post quam tactum est de forma quā sūmi pontificis Aaron obseruauit in cēdā do diuinā offensam circa populū quātum ad supplicationē. In hac pte prosequitur de eadē forma placandi deū quātum ad familiarem allegationem. Allegauit autem Aaron deo p populo saluando p scientiam a antiquā dei ad ppl'um indeoz vehemētem affectionem cōmemorans ei multa facta que fecerat patribꝰ eoz vt sic memor amicicie veteris nouas offensas remitteret. Quo ꝙ fiunt in littera ista. Primo ostēdit quomodo Aaron adeptus victoriam p diuīe affectionis allegationem. Secundo ponit eiusdē victorie explanationem. Secunda ps ibi. Cum enī iam. Circa pmū duo facit. Primo exclūdit illud quod videbat statui pontificali contrarium. Secūdo subiūgit illud quod eidem statui nosciatur ēsse necessarium ibi. Sed verbo. Cōtrarium enī videtur statui pontificali armata potētia seu vtute corporis vim inferre: misi fortassis vi vi repellendo quod natura odit cuilibet. Et idō dicit de Aaron sic. Vicit autem turbas nō virtute corporis. Turbas a pestes turbātes populū sibi subiectum: vtute corporis sicut Sampsō vicit Philistheos. Iudicū. 4. Nec armatura potentie: sed verbo pure orationis illum qui se vexabat a āgelū pumētem ppl'um subiecit. a plaga ire cessare fecit. Et nota ꝙ vexationem populi dicit fuam fuisse moē tom plati prima ad Co. 1. Quis infirmatur a ego nō ipse

mor. Sic Moyses p verbum oratōnis deuicit Amalechitas Exo. 17. Subiecit mḡ iuramenta patrum a pmissiones patribꝰ factas a testamētum cōmemorans a legē eis datam. Cōsequenter istius hystorie ponit explanationem dicens. Cū enī iam acceruatim vel p aceruos ceci dissent sup altercutrū a. vnꝰ sup alīū mortui: igne eos occidente interstetit Aaron mortuos a mortuos opponēs se quasi mutū p viuentibus circa ignem a amputauit impetum ignis: ppl'm mōrdentis. Nec amputatio facta est gladio vbi orationis: quia vt ait Crisost. michil est potentius homine pure orante. Et diuisit illā viam ignis q̄ ducebat ad vivos a diuisit flammā tēdentem versus vivos. Vnde in ps. Vox domini intercidentis flammā ignis. Moraliter sicut ignis dle corporaliter mōrdens populū: omnes mitebat occidere: ita ignis libidinose luxurie q̄ in concupiscētia carnis viget. ppl'm a multitudinem hominū cotidie mittit conflagrare. Boni ḡ pastoris prudentia more ipsi Aaron cōsideret diligenē qui sūt illi qui iam sunt occisi p peccatū a q̄ adhuc sūt immunes a innocentes. p malū tamē exemplū a corruptōez alioz ad peccatū tēptati. a ponat prelatus se medū inē illos p vigilantē presidentiaz diuidens viā ignis: ne ad vivos attigat. a ne innocētes a corruptis iā mortuis icendant. Iuxta illā clausulā. Vicit āt turbas. Notandum est: ꝙ septē sūt vicia capitalia que nos turbant a que nos vellendo tenemur euincere

v. 3.

p septem dona sancti spiritus p q̄
rum septemplici victoria septifor
mia nobis in apocalipsi p̄mia p
mittuntur. Designātur autez hec
septē vicia p septem gentes pesti
ferās q̄s ipsi hebrei expugnauerūt
a vicerūt: quas gentes dimisit do
minꝰ vt superārent eas filij israhel
sicut Judicum. 3. continetur: que
fuerūt Gergesei: Amorrei: Euei: E
thei: Cananei: Jebusei a Feresei
Deutro. 7. Gergeseus interpreta
tur colonū eiciens a significat su
pbiaz: que primū angelū de celo
a Adā colonum paradisi eiecit.
Hanc vincere debet quilibet nr̄m
p donum timoris. a tunc pmissio
nem consequetur q̄ ponitur Apo.
3. Qui vicerit faciā illum colump
nā in templo dei mei De nature co
lūpne ē fortiter supportare qd sibi
supponit. a cōditio supbie ē nich
il tolerare sibi suppositum: qr niti
tur eē sup alios nō sub alijs a ideo
illū qui vicerit supbiam faciet de
us columpnā. Amorreꝰ interp̄tat
amaricās vel amara loq̄ns a sig
nificat inuidum: qui totus ē felli
tus intrinsecus: qui ī se sp amari
catus sp amara effundit. Dicit A
restotiles. 2. de aīalibus ca. 2. q a
bane ē animal magnitudine cui
qd cōtra naturā omniū aliorꝫ aī
maliū habet fel in aure simile fel
li hominis in colore. a ē aīal ama
rum a ferox nimis. Et significat in
uidum q̄ fel in aure gerit: quia q̄c
quid audit in offensionem ama
ritudinis ꝯuertit. Ouidius 2. Me
thamor. Pectora felle virent lin
gua suffusa veneno. Risus adest
numq̄ nisi quē fecere dolores Iste

amorreus vincēdus ē p donuz in
tellcūs quo homo aduertens pr
imū sue nature pticipem: dulcem
se p̄beat primo suo a cōpassione
fauētem. a sic vincendo cōsequit
pmissionem: q̄ Apoca. 2. ponitur
Vincenti dabo manna absconditum.
Terciꝰ ē Eueus q̄ interp̄tat
lapides colligens a figurat iracū
dum a rixosū. hic colligit petras
offensionis a lapides scandali vt
in iurgio iaceat cōtra primū. Sic
Semei gradiebatur maledicens
a mittens lapides contra Dauid
Secundi Regū. 16. Istum vincere
debemus p donum consilij sequē
do xp̄i consilia de patiencia a tole
rantia iniuriarum Math. 4. Ego
autem dico vobis non resistē ma
lo: ꝫ si quis te percusserit in max
lam vnam prebe ei a alteram. Et
talis victor erit securus de promis
sione facta Apocal. 2. Qui vicerit
nō ledet a morte secunda a vīferna
li pena. Quartus ē etheꝰ q̄ interp̄
tatur stupor vel formido. a signifi
cat accidiā: que facit hominez stu
pidū a formidātem opera v̄tuosa
Ille vincendus est per donum for
titudinis. De quo Gregorius. 6.
Moraliū. Justoruz fortitudo ē car
nem vincere: ꝓprijs voluptatibꝰ
contraire: delectationem vite pre
sētis extinguere: huius mūdi as
pera pro eternis premijs amare:
prosperitatis blandimēta ꝯtemp
nere: aduersitatis metum. cordis
audacia superare. Reproboruz for
titudo est transitoria sine cessacō
ne diligere: contra flagella ipsius
conditoris insensibiliter perdu
rare: ab amore rerū temporaliuz

nec aduersitate quiescere ad ma
nē gloriā etiā cū vite detrimento
puenire: malicie argumenta acq̄
rere: bonoꝝ vitam nō solum verb̄
a moribus: sed eciam gladijs im
pugnaē: in semetipsis spem pone
re: iniquitatē semp sine vllo peni
tētie desiderio ꝑpetrare. Sed victo
ri huiꝰ ethei premiū ꝓmittit̄ Apo.
3. Qui vicerit dabo illi sedeꝫ mecū
in throno. ¶ Quintus est chana
neus qui interpretatur possessor
vel negociator. a signat auarum
a cupidū: qui ꝑ diuersas negoci
ationes: possessiōes acquirit a au
get. Vñ Augꝰ de domini verbis ꝑ
mone. 24 Que est illa auiditas cō
cupiscentie cuꝫ a ipsa habet belue
modū. Tunc em̄ rapiunt quādo
esuriūt. Parcūt vero prede cum sē
serint saturitatem: īsatiabilis est
sola auaricia diuitū: semp rapit
a numq̄ satiatur: nec deū timet:
nec hominez reueretur: nec patri
parcit: nec mr̄eꝫ recognoscit: nec
fratri obtempeāt: nec amico fidē
prestat: viduaꝫ opprimit a pupil
lum inuadit: liberos in seruicium
reuocat: testimoniū falsum ꝓfert
res mortui nequiter occupat Et q̄
est ista īsania. Animaꝝ amittere
vitam: appetere morteꝫ: acquirere
aurū a perdere celum. Iste chana
neus vincēdus est ꝑ donū pieta
tis: que mouet ad dandū paupe
ribus ꝓpter deum. Narrat Julius
sextus Strategematon libro p̄mo
capi. 4. q̄ cum Emilius Paulus
consul romanus in lucanis iuxta
litus angusto itinere exercitū du
ceret a tharentini ei classe insidiā
tes agmen eius scorpionibus es
sent aggressi captiuis latera eun
tium pretexuit: quoꝝ respectu ho
stes inhibuere tela Sic moralite:
diuites si tela demonum vel vltio
nes diuias euadere velint ponāt
iuxta latera sua pauperes elemo
sinas eis largiēdo a circumdent
latera sua pauperibus ꝓpter quos
deus frequenter parcit ab vlcis
cendo a demones cessant a nocen
do a taliter vincenti dabitur illd̄
in futuro quod promittitur Apo.
21. Qui vicerit possidebit hec. a
ero illi deus a erit ipse michi filiꝰ
Sextus est Jebuseus qui interp̄
tatur presepe. a significat gulam
que suadet homini sēper stare ad
p̄sepe sicut asinꝰ vel iumentū. a is
te vinci debet ꝑ donū sciētie: qua
sciamꝰ viuere temperate. Juxta il
lud Apostoli ad Philip̄. 4. Scio
habundare a penuriā pati. Et sic
vincenti dabitur quod ꝓmittitur
Apoca. 2. Vincenti dabo edere de li
gno vite. Ad litteram Temperā
tia eciā presētem vitam ꝓlongat
Eccī. 31. Qui abstinens est adici
et vitam Et per oppositum gula in
morbū a in mortem inducit Eccī.
31. Vigilia a colera a tortura viro
infrunito. Ad litterā excessus gu
le causat defectuꝫ suauis sompni
a coleram a vomidicam passionē
torturam id est torsiones vētris
Et hec omnia facit gula viro īfru
nito. Dicitur autem infrunitus q̄
si sine frumine id est sine sapore.
Est enim frumen illa pars guttu
ris que saporem sentit. Gulosus
autem morsellos deglutit sine sa
pore ad modum lupi deuorando.
Vel dicitur infrunitus quasi sine

fruno quod est cōfrctio qūa ea
ria frumuntur. Septim⁹ est phe
reseus: qui interpretatur dissemi
nās terraz. a figmficat lubricum
a illecebris datū qui illicite semi
nat semen suum a meret momen
taneam delectationez a in fine eē
nam Ad Galathas 4. Qui semi
nat in carne: de carne a metet cor
ruptionem. Iste vincendus ē per
sapientiam id est per saporem ce
lestium: quibus gustatis cessat
omnis delectatio carnalis. a qui
sic vicerit pmissionem consequa
tur q̄ ponitur Apocal'. z. Qui vice
rit ℔ vestietur vestimentis albis.
Hee sunt turbe septē quas vince
re nos oportet. Est enim de xpo sic
de Marco furio camillo. de q̄ narra
rat Sextus Julius Strategema
ton libro. A. cap̄. z. Iste iturus ad
bellum in exercitu proclamare fe
cit se nō receptueū quemq̄ in cas
tra misi victorem. reductisq; multi
bus in aciem victoria potitus ē.
Isto modo xp̄s nullū recipit in ce
lum in die iudicij misi fuerit prius
victor. Et ideo has septē promissi
ones facit sub sola cōditione vic
torie. Propter qđ dicitur ysa. 9.
Letabūtur coram te sicut q̄letan
tur in messe: sicut exultant victo
res capta preda quando diuidūt
spolia

Lcio duēcesima q̄nta

Veste poteris quā habē
bat totus erat orbis ex
tum a parentum magna
ta in quatuor ordinibus lapidū
erant sculpta a magnificentia tua
in ypademate capitis illius erat
scripta. Ipsis āt cessit qui exterm
nabat. a hec extimuit. Erat enim
sola temptatio ire sufficiens.
Postq̄ declaratum ē qualiter sū
mus pontifex Aaron diuinā placa
it offensā a angelū occidentē pplz
p incēdium cessare fecit a plaga
p devotam supplicationē a p divi
ne federis allegationē In ista pte
psequit quō ad eundem effectuz
cōmodius exequendum adiūxit
sacraz vestiū repetitionez. Fuit
em indutus pontificalib⁹ vestib⁹
q̄ misteriis plene erat. Et circa
hoc duo facit. Nā primo describit
sacerdotalis ornatus cōvenientiam.
Secūdo ondit q̄ntam ipsi Aaron
siue ornatu p̄stitit angel⁹ reverentiā
ibi. Ipsis āt cessit. In describendo
aūt ornatum sacerdotale: nō enūat
oēs vestes de quib⁹ Exo. 28. agit
ℓ tantū tria ornamēta describit in
quib⁹ oia alia itelligi voluit. Sūt
āt ista Tunica iacinctina: ratiōa
le. a lamina aurea q̄ pendebat in
fronte. In hoc āt ornatu triplici erat
repsentatio orbis terraru: cōmēo
ratio paterne nobilitatis a decla
ratio divine maiestatis. Dicit g̃
sic. In veste poteris. Est āt podeis
tunica talaris a dicit a pos podis
grece qđ ē pes pedis latine: q̄ erat
tunica iacinctia vsq; ad pedes des
cendens. Vnde dicitur poteris q̄si
pedibus intexens. Erat autem de
duabus incisionibus facta: con
suta super humeros a per latera
in modum dalmatice facta: māi
cas eiusdē coloris habuit: caputi
cium habens non ex transuerso
super scapulas: sed longam sectio
nem habebat ista vestis a pecto
re vsq; ad medias scapulas: cui

aptūr: nē tūr pīter appar̄et ārē
a retro assuta erat vitta: q̄ super
scapulas hinc inde vasculis ostri
gebat. Habebat autem hec solen
nis tūica p̄ōtifical' p fimbrijs. Az
tūnabula aurea quib⁹ erāt imix
ta totidem vascula q̄si malapuni
cā ex iacincto a purpura a cocco
bistincto: ita vt post tūnabulu
eēt malagranatum q̄si inē scala
ri modo positū: vt audirē sonꝰ q̄
do ingrediebat sacēdos sanctuari
um. De hac igit vestē pontificali
dicit hic. In veste enim poderis.
Et est ostructio intrāsitiua quam
habebat totus orbis terraꝝ. Stat
aūt hic poderis nō solum p tūica
iā descripta imo pro toto ornamē
to sacerdotali: p quod sīn suas di
uīsas ptes totus orbis terratū mi
stice figmificabat. ¶ Vbi notan
dū: q̄ fiant dicit Mgr̄ in hist̄ijs
Exo. 28. Quatuor erāt vestes tam
minorib⁹ sacerdotib⁹ quos cōmu
nes vocabāt q̄ principi sacerdotū
quē arabarchū appellabāt cōes
a alie q̄tuor erant quib⁹ solus a
rabarch⁹ sup illis q̄tuor vtebat
Quatuor prime erāt femoralia: ca
misia talaris: a balthreus latus
ad q̄ntitatem q̄tuor digitoꝝ inter
tius floribꝰ coccineis: purpureis: ia
cinctinis a thiara. Quatuor vero
pontificales vestes quib⁹ sūmus
sacerdos induebatur fuer ūt istes
Poderis de q̄ supius dictum ē. Su
phumerale quod habuit formā
q̄d tangulū in pectore a duos lapi
des omichinos sup vtrumq; hūer
in vno erāt scripta p̄nciabilibus
litteris sex nomina filioꝝ israhel
a in alio alia sex. Rōle fuit tertiū
ornamētum a q̄drangūlū textu
menfurā apture in superhumerali
ex q̄tuor colorib⁹ scz bisso a pur
pura: iacincto cocco bistīcto a au
ro contextum. sicut a superhumera
le. Et erāt in eo duodecim lapides
auro firmit inclusi p q̄tuor ordines
tres in singulis ordinib⁹. In p̄mo
ordine sardius: topazius a smara
gdꝰ. In secundo carbūculus: sa
phirus a iaspis. In tercio liguriꝰ
agates a ametistus. In q̄rto crisō
litus: onichinꝰ a berillus. In q̄bꝰ
erant scripta nomina duodecī fili
orum israhel iuxta ordinez natui
tatis sue: singula in singulis. Rē
tum ornamētum sacerdotis sūmi
erat capitis: quod omuniter thi
ara: mitra vel infula dicitur. ꝫ spe
cialius: cydaris. a erat interius
totaliter iacīctia: q̄ circumdaba
tur exteriꝰ aureo circulo trib⁹ ordi
nib⁹ facto cuius sūmitas in altiſ
simū cacumē tendebat: sup fron
tem pendebat lamina aurea ad
modū dimidie lune facta q̄ ara
tionem suam habuit versus sur
sum a per anulum aureum vnci
no inserebatur qui thiare affixus
erat. In hac lamina sculptum erat
Ayoth adonay id est magnum
nomen domini scilicet tetragrama
ton quod ineffabile dicitur: non
quia dici non posset: sed quia rez
ineffabilem figmificat quod hijs
litteris scribitur. hee. Joth. heth
vau: que sonant principium vi
te passionis iste: quod est dictū
per passionem illius quem prefi
gurat iste sacerdos renūciatur vi
ta in Adam perdita. Ista aūt fuer
ornamenta sūmi sacerdotis de quib⁹

v l.

quem prefigurat iste sacerdos re
nūciatur vita in Adam pdita. Is
ta sūt ornamēta sūmi sacerdotis.
De quib9 nota magistrū in histo
rijs sup Exo. 28. pulchre ⁊ diffuse
Quādo ergo dicit. In veste pode
ris: stat ly poderis pro totali orna
mēto sacerdotis ⁊ in istis figura
bat totus orbis terrarū. Nā femi
nalia ⁊ camisea linea: quia de lio
erant figurabant terraz Balthē
us occeanum. Tunica vero iacin
ctina ipso colore suo aerem prefe
rebat Tintinabula racōne sui so
nitus tonitruū Malogranata cho
ruscationes. Ephoth vero vel super
humerale ꝓpter varietatem suoꝝ
colorum celum sidereū figurabat
Rō vero aurum quatuor alijs co
loribus intextum erat significat
ꝙ calor vitalis penetrat vniuer
sa. Duo sardonites solem ⁊ lunaz
significabant. Duodeciz gēme pe
ctorales duodecim signa in zodia
co ostendebant. Rationale quod
erat ī pectore significabat: ꝙ ter
rena adherent celestibus ⁊ ꝙ ra
tione cuncta sūt plena. Cydarus
celum est empireūz. Lamina sup
posita deum omnib9 presidentez.
Sic ḡ patet sensus litteralis hui9
textus. ī quo sic dicit. In veste po
deris quā habebat totus erat or
bis terrarū ſm Josephum ⁊ iude
os. Secūdum ornamentum quod
specificatur hic ī littera est ratiōa
le siue logyon: sū pectoāle ī quo
erant ſm eum quatuor ordines.
Duodecim gēme in quib9 sculpta
fuerūt duodecim nomina filioruz
israhel: vt superi9 dictū fuit. Et q̄n
tum ad hoc dicit. Et parentū sciz

duodecim patriarcharū filioꝝ ia
cob magnalia ⁊ magnū aliquod
signātia sculpta erant in q̄tuor or
dinib9 lapidū ⁊ gēmaruz ¶ Ter
ciū ornamētum quod specificat
h in littera ē sidar9 pontificalis q̄
a sui pte vocatur viz a lamina: q̄
pendet in fronte pontificis. Vnde
dicit sic. Et magnificētia tua id ē
magnificum ⁊ ineffabile nomen
tuū erat scripta in dyademate ca
pitis illius id ē lamina aurea ad
modū dimidie lune q̄ pendebat
in fronte pontificis ⁊ dyademati
id ē sidari vel mitre fuit inserta.
Et sic stat cotum ꝑ parte. Conse
q̄nter ostendit q̄ntam reuerenti
am fecit angelus Aaron sic indu
to. ibi dicit. Hijs aūt cessit. Hijs
aūt ⁊ que scribebātur ⁊ figurabā
tur ꝑ sacerdotis vestes cessit āge
lus siue bonus siue malus qui ex
terminauit populū. ⁊ insup. Hec
extimuit nō timore qui ē passio.
timore qui ē reuerentie exhibicō
Sz cū fuerit angelus bonus incō
ueniens erat ꝙ istis cederet ⁊ ad
hoꝝ rep̄sentationem punire cessa
ret. Ei ꝑ quia. quia erat sola tēp
tatio ire sufficiens ⁊ timor quē ha
buit populus de iusta dei vindic
ta q̄ndo videbat tantam multitu
dinem subito cōflagratam suffici
ens erat ad deletionē sceleris sui
Sunt aūt quidā facilis correptio
nis quib9 sufficit verbū corripiē
tis. Quidā autē nō sic se habent.
post verba oportet addere verbera
Prou. 23 Seru9 verbis erudiri nō
potest. īmo sicut legitur Ecclesias
tici. 23. In opera cōstitue eum sic
ꝯdecet illum. ꝙ si nō obaudierit

curia illum compedib⁹. ¶ Nota moraliter: q̄ p̄sona ecclesiastica quelibet debet indui isto triplici ornamēto: podere: rationali ⁊ dyademate: vt sit poderis in corpore. rationale in pectore ⁊ dyadema in capite. Poderis namq̄ significat cōtinentiam castitatis. dyadema vero eminētiam sanctitatis. rationale sciētiam veritatis. Primu⁊ g̊ vestimētum quo debet se vestiē p̄sona ecclesiastica ē poderis cōtinētie: vt totum corpus a motib⁹ lasciuie: petulantie ⁊ insolentie cōpescatur. ⁊ hec merito vocatur talaris. Fingunt poete vt patet in scitillario poetarū q̄ mater Achillis Achillum natū tinxit in aquis stigijs ⁊ i aquis cuiusdā fluminis ifernalis q̄ntum ad corpus totū excepto talo. ⁊ ideo Achilles iuulnerabilis fuit p̄ totum corp⁹ nisi dumtaxat in talo. Cum g̊ captus amore Polixiene in templo thorum p̄sone statuisset aspide in talo p̄cussus occubuit. Et quia Paris sub simulachro Apollinis latuit i templo absconditus fingit Appollinem telum Paridis direxisse in talum Achillis ⁊ mortuus est Istius poesis sensus litteralis ē iste. Vene que sunt i talo ad renum ⁊ femoꝝ atq̄ virilium pertinent rationum. Vnde Orphe⁹ p̄ncipalem locum libidinis dixit eē i talo. Achilles ē homo perfectus quē mater virtus itinxit i aquis stigijs: quia virtus contra omēs labores hominis munit: solum talum non tinxit quia quantumcūq̄ homo per humanam virtutem fuit munitus semper ad libidinis

ictus patet nisi p̄ diuinam graciam preseruetur. Et ideo signanter dixit Salomon Sap̄. 8 Sciui quia aliter nō possum esse cōtinens nisi deus det. ⁊ idō hec species iusticie generalis siue virtus que ē continētia ē a deo cōtinue postulanda ⁊ sic solūmodo haberi potest Iuxta illud Eccl. 27. Si sequaris iusticiam que ē continētia qua corp⁹ recte agitur apprehendes illam ⁊ indues illam quasi poderez honoris. Vocatur eciā talaris cōtinentia quia vsq̄ ad finem vite ɔtinuari debz. 2. Regū. 12 Thamar eāt iduta huiuscemodi talari tunica Filie autē regū virgines huiuscemodi tunica vtebātur. Secundū ornamentū p̄sone ecclesiastice debet esse racōnale scientie. In isto racōnali scribebatur doctrina ⁊ veritas. Hec enī debet esse principalis itentio clerici vt possit vera addiscere ⁊ vera docere. In collacōnibus patꝝ libro. 10. ca. 29. dicitur sic. dixit abbas Palladius q̄ aimā s̄m xp̄i voluntatē conuersantem oportet aut discere fideliter q̄ nescit aut docere manifeste q̄ nouit. Si autē vtrumq̄ si possit non vult isanie morbo laborat. Iniciū enī recedendi a deo fastidiū ē doctrine ⁊ cum nō appetit id quod anima semp̄ esurit q̄ diligit deum De isto ornamento dicit Eccl. 21. Ornamentum aureum prudenti doctrina. Terciū ornamentū quo se debet iduere p̄sona ecclesiastica ē dyadema capitis. Est eī dyadema insigne regale per quod discernitur rex ab alijs. Sic certe caritas sola diuidit iter filios regni

et perditionis sm̄ Aug. Vnde Hester. 6. dicit in figura. Homo quē rex honorare cupit debet indui vestibus regijs. et imponi equo qui de sella regis est et accipere regiuz dyadema sup caput eius. Vestes eī regis nostri xp̄i sunt virtutes q̄s etiam Philosophus vocat habitus: equus de sella regis fuit crux et dyadema regis caritas. Et ideo p hec tria honorabiles nos faciemus apud deum et apud homines: viz virtutibus penitentia et caritate

Ca 19

¶ Capitulū. 19. ¶ Lectio. 206

Impijs āt vsq̄ in nouissimū sine mīa iā superuenit. p̄sciebat eī et futurā eorū: qm̄ cū ipsi reuersi eēnt et p̄misissent vt seducerent. et cum magna sollicitudine premisissent illos cōsequebatur illos actus penitētie. Adhuc eniz inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumēta mortuorū. aliam sibi assumpserūt cogitationem inscientie. et quos rogātes proiecerant: hos tamq̄ fugitiuos p̄sequebantur ¶ Postq̄ auctor cōmendauit dei sapientiam iuste omnia gubernātem a mirabili exterminacōne primogenitorum in egipto. In hoc vltimo capitulo cōmendat eandem a terribili submersione egiptiorū ī mari rubro. ¶ Et circa hoc duo facit Nam primo agit de terribili exterminio in mari rubro. Secundo de multiplici patrocinio Hebreorū in deserto. Secunda pars ibi. Omnis enī creatuā. Et de istis duabus agit alternatiz: nūc de patrocinio collato Hebreis: nunc de exterminio illato egipcijs vsq̄ ad finem libri. ¶ Et circa hoc duo fiūt. Nā primo agitur de peccātium graui malicia. Secundo de pene eorū cōuenienti iusticia ibi Ducebat enī illos. ¶ Circa primū tria narrat. Primo quomodo iusti ēt impij a deo diuersimode puniebantur. Secundo quomodo malorū sceleā presentia et futura a deo nō abscōdebantur. et Tercio p̄sequit q̄ rationabiliter submergi merebant. Sēcunda ibi. Presciebat enim. Tercia ibi. Quoniam cuz ipsi. dicit ergo primo sic Impijs autem etc. quasi diceret. Hebrei rebelles et murmurantes contra dominū occisi sunt: pro parte per ignis incendium: sed non totaliter deseuit in populuz ignis ille: quia sedatus fuit per pontificis supplicātis remedium. Sed certe impijs id est egiptijs perseq̄ntibus Hebreos infra maē rubrum absq̄ remedio vsq̄ in nouissimū sine misericordia ira superuenit Ira vindicta iusta consumpti sunt: quia vsq̄ ad mortē. vel vsq̄ in nouissimū id est quēlibet: quia nullus de illa submersione liberātus est. hec ira superuenit a deo tamq̄ pondus quod sustinere nō possent. Racō aūt huius varie punitionis iustorū et impiorū subiungitur: quia dominus p̄sciebat q̄ ipsi Hebrei peniterent et se corrigerent. et ideo p̄citum est eis. Presciebat autem q̄ egiptij p̄durarent finaliter obstinati. et ideo promittentibus correctionem pepercit. et p̄ponentes p̄tinaciā exterminacōe finali p̄cussit. et hoc ē qd dr. Presciebat enī

futura illoꝝ ꝛ scelera illoꝝ futura si pmissi fuissent. Deinde cum dic Quoniã cum ipsi pmisissent declarat quomodo rationabilit̃ meruerunt submergi ꝓpter maliciã que dupliciter patuit in exitu filioꝝ israhel de egipto. Nã cuꝫ vidissent egiptij decimaꝫ plagam qua fuerãt occisi primogeniti: ascenderẽt ꝛ pmiserunt: ꝙ filij israhel intrarent desertum ad sacrificandum deo suo: imo compellebant eos exire. sicut patet Exodi. 33. ꝛ tamẽ hoc nõ obstante statim displicuit eis ꝙ eos pmisissent recedere ꝛ tamq̃ fugitiuos psequebantur. Hec ergo falsitas ꝛ inconstantia in ꝓposito suo aggrauat maliciã eorum. Item ꝙ ita recenter cum adhuc erãt occupati circa luctuꝫ ꝛ sepulturam suorum mortuoruꝫ redierunt ad exercendum maliciam ꝛ iniuriam in hebreos ꝛ persequendo volentes eos reuocare satis ostendit eorum maliciam induãtam fuisse ꝛ eos de bene actis non de culpis penitere. Et ideo eos submersione mirabili dignos esse dicit. Igitur verum est ꝙ deus presciuit eos finaliter fore malos quod ex hoc satis patuit: quoniam cum ipsi egiptij reuersi essent ad cor: videlicet ad dei cognitionẽ aliqualem ꝙ permisissent licentiando hebreos vt seducerent scilicet de egipto. vel vt seducerent id est seorsum ducerent egiptij hebreos inter montes ꝛ mare rubrũ ꝛ cum magna sollicitudine remisissent illos scilicet hebreos: consequebatur illos actus penitentie: ipsis scilicet egiptijs penitentibus de bono pet̃ eos facto hebreis. Istis malis egiptijs de bono opere penitentibus similes sunt nonnulli religiosi mali: qui de statu professionis penitent: ad quẽ perpetuo sunt obligati. Contra quos Jheremie. 41. dicitur. Cogitaui ꝛ non penituit me nec auersus suꝫ. Et ecce q̃ fatue fecerunt egiptij: adhuc inter manus luctũ habentes id est materiã luctus id ẽ funera suoꝝ ꝛ deplorantes id est valde plorantes ad monumenta mortuorum: aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie id est per quam facti sunt insipientes ꝛ fatui. ꝛ quos rogantes proiecerant id est eiecerant de egipto. hos tamq̃ fugitiuos persequebantur Exodi. 13. Indurauit dominus cor pharaonis regis egipti ꝛ psecutus est filios israhel.

Circa illam clausulam. In nouissimo ira dei superuenit. Notandũ est: ꝙ ira dei que nichil aliud est q̃ uista dei vindicta sm Aug̃. de ciui. dei li. 14. ca. 24. Quatuor habꝫ cõditiones ꝓpter q̃s merito debet formidari. Ira em̃ dei nõ declinat̃ virium potestate: nõ debilitat̃ tẽporis tarditate: in plures excitat̃ vni⁹ p̃uitate: nullaten⁹ mitigatur sine hũilitate. Prima g̃ conditio ire dei ẽ: ꝙ non declinatur virium potestate. Ab ira em̃ hominis p̃t aliq̃s se fortassis abscõdere ꝑ subtrfugere vel resistere: ꝫ ira dei nec loco metit̃ nec finit̃ tpe: nec virtute trãscenditur Naum. 1. ca. Quis stabit añ faciẽ indignacõis eius ꝛ q̃s t̃sistet ire furoris ei⁹. Et p̃s Quis nouit po. iẽ t. ꝛ p̃ ti. t. i. t. di.

quasi diceret·nemo·Probat Boeci·i·de ysolacone metro·c·q sapiēs nō habet timere irā cuiuscūq tirāni quātumcunq seuiat cōtra eum·Sapientis enī est facere irā ipsius inermē: quia si sapiēs nichil timeat perdere quod tirannus potest auferre: nec aliquid pōt ab eo recipere quod tirannus potest ei conferre: redd it iram tirānī totaliter impotentem a priuat eam totaliter armis suis Vnde dicit sic Quisquis composito serenus euo &c·Et infra· Quid tantuz miseri seuos tirānos mirantur fine viribus furentes·Nec speres aliquid nec pertimescas·Exarmaueris impotētis iram·Aut ąsquis trepidus pauet vel optat·q non sit stabilis suiq iuris· Abiecit dipeum loco q motus·Nectit qua valeat tē hi cathenam·Quicunq homo sic huius vite appetit immoderate honores a diuicias vel abhorret pusillanimiter aduersitates fortune talis de suis passionibus a affectionib9 facit cathenam qua hat a illac p amorem vel iram alterius trahi possit Modo si loquamur de Do non possum9 eum facere sic impotentem: non appetendo quod potest conferre: nec ptimescendo quod potest inferre Nam beatitudinem: quā potest conferre naturaliter omnes appetim9· a miseriam quā potest inferre naturaliter abhorrem9·Omnes enim homines beati esse volunt·idq vnum ardentissimo amore appetunt· sicut docet Aug9·xj·de trinitate ca·xiij·a libi dicit q nullo modo possum9 velle miseri esse·Ergo non restat nobis aliud nisi diuinam voluntatem explere·exquo naturaliter appetim9 quod fine eo habere neq mus· Secunda conditio ire dei est: q nō debilitatur tēporis tarditate·Vnde Valeri9·libro .v·ca·x· Lento enim gradu ad vindictaz sui dei ira procedit a tarditatē supplicij grauitate sui compensat Eccī·16·In gente incredibili exardescet ira· Fertur de quadam ciuitate que bello lacessita misit ad quandam principem p succursu habēdo a vt illi de ciuitate eius animū ciciis idmarent: exponūt sibi fortitudinez ciuitatis in muris a turribus a fossatis: quib9 ille pro responso remisit· Est ne inquit vestra ciuitas superius cooperta: ita q ira dei sup ipsam descendere nequeat·c Quod si est liberet vemiaz a defendam vos· Si autem ira dei ppter peccata vestra pugnare nō audeo In quādam etiā patria in anglia q Nortfolthia nomina tur dicē otigisse q blada in estate pulcherrima creuerant· a ecce appropinquāte tpe messiū venit quoddā gen9 muscarū in tanta multitudine q totū bladū intantum cōsumpserunt q vix in quinq miliariox spacio vn9 modius inueniret: Unde de illa patria quidā de illis muscis cepērt a diligenē ispicientes quales eēnt: q nūq prius ofilles viderāt: inuenerūt eas hīe ires depictas in alis suis: i vna ala scribebat ira: i alia dei: vt manifestum eēt ppl'iuidictā diuinā fuisse· Jux illud Jhēu·z· Seminauerūt triticū a messuerūt spinas: hēditatē acceperūt a eis nō proderit

Confundemini a fructib9 vestris
ꝓpter iram furoris domini // Tercia cōditio ire dei est: ꝙ in plures excitat ob vni9 prauitatem. Naꝫ ꝓpter vni9 persone maliciā flagellat deus aliq̄ndo vnam magnam multitudinem Exemplū Exodi. 21 Vbi dicitur ꝙ tota dom9 Abimelech sterilis facta fuit ꝓpt̄ demeritum Abimelech. ⁊ totus popul9 israhel ꝓpter peccatum Achor punitus fuit Vnde dicitur ibi. Non poteris stare cōtra inimicos tuos: donec deleatur ex te qui cōtaminat9 est hoc scelere dicit domin9 ad Josue Josue. 7. Propter quod legim9 Phinees dixisse cuidam parti filioꝝ israhel Josue. 22. Vos hodie dominum dereliquistis ⁊ cras in vniuersum israhel ira eius deseuiet. Nōne Achor filius Zare p̄terijt mandatum domini ⁊ super omnē populum israhel ira eius incubuit. Domin9 em̄ aliquādo punit vnuꝫ hoīem ꝓ peccato alteri9 temporaliter ꝫ eternaliter nō. ¶ Quarta cōditio ire dei est: ꝙ non mitigatur nisi ꝑ hūilitatem. Natura em̄ leonis est non irasci nisi ledatur. Prostratis em̄ hominib9 parcere dicitur. Juxta illud poeticum. Parcere prostratis sit nobilis ira leonis. Eodem modo xp̄us nō irascitur nisi lesus. Vnde ysa. 64. Ne irascaris domīe satis. ⁊ ne vltra memineris iniquitatuꝫ nostrarum. Vnde nota: ꝙ quantumcumq̄ deum offendeis si te humiliaueris placabis eum. 2. Paral 12. Quia humiliati sunt auersa ē ira dei ab eis

Lectio ducētesima septima.

Ducebat em̄ illos ad hūc finē digna necessitas. ⁊ hoꝝ q̄ acciderāt cōmemorationē amittebāt vt ea q̄ deerāt tormentis repleret punitio ⁊ ꝓpl's quidē tu9 mirabilit̄ trāsiret Illi āt nouā mortē inuenirent. // Post q̄ declaratum est: ꝙ egiptij persequētes filios israhel vtebantur cōtra eos vehementi malicia In ista ꝑte ostendit̄ ꝯseq̄nter: ꝙ statim postea submersi fuerūt ex cōuenienti diuina iusticia Et primo tangitur eoꝝ pena. Secundo ipsius pene finalis causa. ibi Vt ea que deerant. Ex parte pene dicitur sic ducebat enim illos scilicet egiptios ⁊ ꝑsecutores filioruꝫ israhel ad hunc finem: scilicet vt periditarētur ī mari rubro: digna necessitas id est exigentia culpe: que talem mortem meruit. Nam omniū plagarū precedentium que eis acciderant obliti fuerunt ex eoꝝ ꝑtinaci malicia. Et ideo dicit. Et hoꝝ q̄ acciderant commemorationem amittebant. Causa vero final' tangit̄ in genere cum dicitur. Que deerant tormentis repleret punicō ⁊ id qd deerat plag̃ q̄s euaserāt repleret. i. perfecte ꝯsūmaret punitio vsq̄ ad mortē Sed in specie ipsa causa finalis magis exprimit̄ qua scilicet egiptij submersi sunt in mari rubro. Cui9 submersionis duplex ē ratio. Vna fuit: vt ꝓpl's dei trāsiret magis mirabiliter. Alia: vt egiptij inusitata morte perirent miserabiliter. Propterea em̄ magis miramur filios israhel impune transisse: cedente illis mari: quia eciā videmus egiptios

206

submersos fuisse: mari sup eos re
uo reuuente. a hoc est quod dic
te populus quidem mirabilit trā
siret id est p siccum in medio ma
ris. Illi autem egipcij nouā mo
rem inuenirent. Dec mors dicitur
noua fuisse: nō quia multi hōmi
nes ante submersi fuissent: sed pp
ter modū submergendi. quia nu
tu diuino recepit eos omnes ma
re: stās ab vtraq; parte sicut mu
rus. Et cum omnes submersi fuis
sent. a filij israhel iam victoria atti
gissent diuisit mare in alueu; su
um. a omnes egiptios condusit.
Moraliter loquendo sic frequen
ter accidit q illud quod est mate
ria promotionis in principio: ē cau
sa confusionis in termino. Vñd9
qndoq; credit homini in principio
fauendo sibi a dādo sibi diuicias
a honores: donec fuerit pfecte im
plicatus curis a sollicitudinibus
a superbia secularj. a tunc quan
do credit se eē in optimo statu a
apice sue dignitatis cōmouet per
turbacōnes a persecutiones dicitē
do eum: vt in ps. dicitur. Deiecis
ti eos dum alleuarentur. Circa
illam danulam ducebat enim il
los digna necessitas ad hūc finē
Notandu; est q quatuor modis
cōmuniter homines male ducunt
quidam em̄ abducitur illecebro
sa sensualitate: quidam pernicio
sa familiaritate: quidam temeita
te presumptuosa a quidam mali
tiosa seueritate. Primo ducitur
Quidam illecebrosa sensualitate.
Dij sunt qui non fm rationem:
sed fm passionem viuūt: qui nō
quod honestum: sed quod est de
lectabile in omnibus quer̄it. Sic
ductus est inuenis ille vetos quē
mulier irretiuit mltis sermonib9
a blandicijs labioꝝ suorum pertraxit
illum a statim illa; sequitur qua
si bos ductus ad victimā Proū. a
Narrat Fulgentius primo Mito
logiarum q cū; Admetus rex Al
cestam duxerat in vxorem contī
git Admetum infirmari consuhu
it appollinem quomodo posset
ab infirmitate curari: responsum est
p appollinem q curari nō posset
nisi aliquis de suis pximquis p eo
moreretur voluntarie. Quo intellec
to Alcesta morte sponte subijt. a
ad inferna descendit. Quo cū her
cules venisset: vt inde certeū tra
heret: Alceste cōpatiens eā ab ife
feis liberauit. Moralit mēs hūana
a sensualitas adinuicē copulant si
cut sponsus a spōsa: vir a vxor. vir
infirmat qñ cogitacōib9 varijs a
gitat: clamat ad deū cū ps. Miserē
mei dñe: qm infirm9 sū sana me do
mine: q sic orare debe9 qñ mēs infir
matur optat hoc ē deū sapie p cō
silio requere: rñdit āt deus p scriptu
ras suas q oꝝ ad hoc q spūs ose
quat salutē vnū de pximis suis vo
luntariā morte subire. carnē nrām
voluntarijs penitētijs mortificare:
quia nisi caro moriatur spiritus
vitam gratie nō habebit. Et hoc
est quod dicitur ad Romanos 8.
Si fm carnem vixeritis: moriem
mi. Si autē facta carnis mortifica
ueritis: viuetis. Caro mortificata
per penitētiam rationabilē tantē
descendit ad inferos quādo i terrā
de q̄ nata est finaliter reuitetur: sp
hercules vnionē p quē xpm accipi9

in resurrectione generali resuscitabitur et viro suo perpetuo coniungetur. Caro igitur in hac vita ductrix nostra esse non debet ut secundum sensuales illecebras ducamur: sed magis secundum spiritum duci debeamus. Ad Gal. 5. Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Et infra. Si spiritu ducimini: non sub lege viz carnalis concupiscentie estis: que lex carnis dicitur ad Romanos 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. // Secundo sunt quidam qui ducuntur perniciosa familiaritate. Perniciosa res est nimia familiaritas cum personis viciosis. Et ratio est: quia sicut dicit Hugo de sancto victore libro suo de arra anime. Ea est vis amoris: ut te talem esse necesse sit quale sit illud quod amas et cui per affectum coniungeris in ipsius similitudinem dilectionis societate conformaris. Nec mirum: cum secundum Dyonisium 4. cap. de diuinis nominibus Amor habet quandam vim excitatiuam: vnitiuam et transformatiuam: que non dimittit amatores sui ipsius esse. sed amatorum. Et a conditionibus illius quem amat potest homo verissime describi si tamen eius conditiones cognoscat. Vnde signanter scribit Valerius ad Ruphinum Ethicum est. Cui desvideto quasi diceret: quod homo videat cui dat bona sua. Illud bene est ethicum et ad virtutes morales pertinens sicut quedam pars eius pertinet ad virtutem liberalitatis: sed videat cui homo det seipsum per amorem et familiaritatem seu amicabilem communicationem et hoc non est ethicum quasi pars ethice: sed ethica et tota virtus moralis. Istud ergo verbum est summe iuuenibus imprimendum. Vnde quidam senex filium suum informans: ne familiaritatem cum vicioso contraheret et meretrice dixit Talem quemque fore qualem sibi nectit amore. Sermo veridicus ait ipse fit alter amicus. Huic dicto alludens Arestotiles. 9. Ethicorum. ca. 11. qui dicit quod amicus est alter ipse. Huius enim mores venerare: cuius amorem appetis. Vnde quidam metrista Quisquis amat reprobum reprobis se facit amicum. Se negat esse probum se facto clamat iniquum. Item Qui tangit picem tingit se turpi colore. Sic tibi sume vicem qui flagras turpis amore. Et consequenter explanat senex quem vocat turpem et dicit sic. Turpem tetra cutis nullum faciet nominari. Sed mens pollutis factis cupiens maculari. Et in fine alloquens filium sic concludit. Ergo caue fili turpatos crimine vili. Ne tu consimili turperis fine senili. // Notandum: quod Arestotiles. 9. Ethicorum soluit tres notabiles questiones ad propositum pertinentes. Prima est ista. Ponamus quod aliquis acceptet ad amiciciam virum bonum qui postea mutatur et fit malus. Questio est vtrum amicicia ad talem sit dissoluenda. // Secunda questio est ista dato quod sic vtrum statim amicicia ad talem sit soluenda vel debet homo expectare. // Tercia questio est vtrum ad talem post dissolutionem amicicie se debent habere alienius vel familiarius quam si numquam fuisset amicus. // Ad primam questionem respondet Arestotiles

dicens duo Vnum est q̄ impossi-
bile ē q̄ talis ametur a v̄tuoso cu-
ius malicia ē manifesta v̄tuoso:
quia solū bonum honestuz ama-
tur a v̄tuoso. Secūdo dicit q̄ vir
honest⁹ nō dz amare talem: ꝫ om
nino debet dissoluere amiciciā ad
talem. ⁊ ratio ē: quia nō est possi-
bile q̄ diu seruet amicicia ad ta-
lem nisi causet aliq̄ similitudo ma-
licie. Ad secundā questionem
distinguit: quia talis qui factus
ē malus: vel ē omnino īsanabilis
sciz q̄ nō potest reduci ad statuz
v̄tutis. vel nō. Si nō: sic nō debet
statim dimittere amicū suū: ꝫ au-
xiliari ad hoc q̄ recupet bonos mo-
res. ⁊ multo magis debet amicus
eū ad hoc iuuare q̄ ad recuperan
dū diuicias vel pecuniā: q̄nto vir
tus ē maius bonū q̄ substātia tē-
poralis. Si vero sit ōnino īsanabi-
lis. sicut sunt inueterati dierū ma-
lorū: statim debet amicicia ad euz
dissolui. Nec ē inconueniens hoc
facere: quia nō erat amicus huic
vel tali sciz vicioso ꝫ virtuoso. Et
ideo dicit Aresto. in eodē ca. q̄ illi
qui simulant se v̄tuosos ⁊ amici
ciā contrahūt cū virtuosis. ⁊ tn̄
sunt latenter mali. sunt magis cri
minādi q̄ illi qui corrūpunt num
mismata: q̄nto nobilior est v̄tus
q̄ pecunia. Vnde qui simulant v̄-
tutes: maligniores sunt q̄ qui fin
gūt falsā monetam. Ad terciā
questionē respondz: quia ā fit dis
solutio amicicie ꝓpter minorez bo
nitatem in amico. ā ꝓpter habun
dātem maliciā. Si secūdo mō nich
il debet homo familiariter exhibe
re tali magis q̄ cuicūq̄ extraneo
īmo rationabile ē: q̄ min⁹: ꝓ q̄n-
to euz decepit ⁊ verecūdiam fecit
Verecūdum em̄ est v̄tuoso ami
cum fuisse vicioso. Si primo mō:
fiat amicicie dissolutio. sicut ɔtin
git de duob⁹ quoꝝ vn⁹ stat in g̅
du remisso v̄tutis ⁊ alius ꝓficit ī
gradum ītensum. tunc em̄ nō est
possibile q̄ ꝓficiens seruet amici
ciam ad nō proficiētem s̄m Ares.
quia nō de eisdem gaudent ⁊ tri
stātur: quod est ꝓprium amicorū
Tunc in tali casu homo debet se ex
hibere magis beniuolum ꝓpter p̄
teritam amiciciā q̄ si numq̄ fuis
sent amici Illi vero q̄ insanabiles
ōnino sūt: abiciendi sūt omnino
a cōicatione v̄tuosoꝝ quātuz pos
sibile est. Nec curandū ē: si hō eis
displiceat: vel offendat: cū v̄tuo
so semp dz esse ꝓprium displicere
pessimis. sicut dt Boeti⁹. i. de ɔso.
ꝓsa. 3. Hoc ē em̄ secundū q̄d est
virtuoso maxīe cauendū ⁊ vitan
dū taz ꝓpter ɔsciam q̄ ꝓpter famā
ꝑniciosa familiaritas ad ꝑsonas
corruptas vel īfectas. ꝓpter quaz
multi innocētes ī p̄n cipio corrup
ti ⁊ abhominabiles facti sūt ī bre
ui: ducti ⁊ abducti p̄mo a veritate
ɔscie ⁊ tandem a serenitate fame
sue: quoꝝ q̄libet dicere potest illd
Iheremie. 38. Seduxerunt ⁊ pre
ualuerunt aduersuz me viri paci
fici qui dimerserunt in ceno ⁊ in
lubrico pedes tuos ⁊ recesserunt a
te. De hac materia: videlicet de vi
tanda societate mala: que ducit
hominem ī vitam viciosam. Lo
quitur Seneca ad Lucillum epis
tola decima octaua s̄m ītegros li
bros. Si vis inq̄t hr̄e peg̅uacōes

cuas iocundas comitem cuiuz ser
ua: habebit tibi auaicia q̄ diu a
uaro sordidoq3 coniugeris: habebit
timor q̄ diu superbo conuersaberis
numq̄ seuiciā in tortoris cōtuber
nijs pones: incēdent libidines ad
ulterorz sodalicia. si velis vicijs ce
dere longe a viciorū exēplis sece
dēduz est Ad meliores trāsi. Hec
Seneca. De tali g̊ corruptore ⁊ per
uerso ductore dr̄ Prou. 16 Vir ini
quꝰ lactat amicū suū ⁊ ducit eum
p viā non bonam. Tercio quidā
ducūtur p̄sumptuosa temeritate
quales sūt plerique inexpti adhuc
qui ꝓprio sensui nimis adherent:
quia vt dicit Vegetiꝰ de re militari
libro: 3. Imperita rusticitas plura
ꝓmittit ⁊ credit se scire q̄ nescit ⁊
ideo ꝓpter inexperiētiam passio iu
uētutis est p̄sumptio Timiditas
vero senectutis. sicut dicit Aresto
tiles. 12. Rethorice. Et de talibꝰ bn̄
verificat̄ illud Math. 14. Ceci sūt
⁊ duces cecorz ⁊c̄. Quarto quidā
ducūtur maliciosa seueritate. hij
sūt potentes ⁊ nobiles qui latera
sua stipant maliciosis consiliato
ribus: quorz instigacōnibus ad
iniurias varias agitantur: nunc
ad pauperum deceptiones ⁊ dep̄
dacōnes: nūc ad iniustas perqui
sicōnes: nūc ad iniquas seditiōes
p quas respublica dissipatur. ⁊
pax ciuilis turbatur ⁊ quod peiꝰ
est ecclesia dei pedibus conculcat̄
Et verificatur illud ysaie. 4. ca. ꝓp
terea ductus ē populus meꝰ cap
tiuꝰ: quia nō habuit scientiam ⁊
nobiles eius interierunt fame ⁊
multitudo eiꝰ siti exaruit. ⁊ est ꝓ
phetia taz de culpa preterita q̄ de

vltione futura Lectio. 208.

Omnis enim creatura ab i
icio ad suum genus refi
gurabatur deseruiens tu
is preceptis vt pueri tui custodi
rentur illesi. Nam nubes eorum
castra obumbrabat. ⁊ ex aqua
que ante erat terra apparuit ari
da ⁊ in mari rubro via sine impe
dimento ⁊ campus germinās de
profundo nimio: p quem omnis
natio trāsiuit: que regebatur ma
nu tua videntes tua mirabilia ⁊
monstra ¶ Actum est superius de
exterminio egiptiorū mirabili in
mari rubro. Hic agitur cōseq̄nter
de fauorabili patrocinio collato
hebreis in recedendo de egipto. ¶
Et circa hoc duo facit. Naz primo
cōmemoratur diuina gubnatio
Secūdo narratur hebreorum exul
tatio ibi. Tamq̄ em̄ equi. ¶ Cir
ca primū duo facit. Nam p̄mo os
tendit in generali qualiter ōnis
creatura famulabatur diuine vo
lūtati ad hebreorum liberacōnem
Secundo hocipsū manifestat i spe
ciali p ꝑticularem deductionē ibi
Nam nubes. ¶ Circa primū scie
dū: q̄ sicut omnis creatura libera
dei volūtate ꝓducta est de nichilo
ita omnis creatura diuine volūta
ti suam opationem vl̄ exercendo
vel suspendendo p tēpore famula
batur. ⁊ ideo cum deus voluerit i
solem ⁊ lunam retrahit ⁊ motuz
eis sistit. ⁊ cum voluerit mūdum
illuminat ⁊ motum continuat. si
cut miāculose factum fuit tempo
re passionis xp̄i quo ad subtrac
tionem. ⁊ eciam tempore Josue
quo ad stationem ⁊ cetera. Et

sic est de omni alia creatura. et hoc
est qd dicit. Omnis em̄ creatura
ad suū gen⁹ refigurabat̄ reflectē-
do se ad suū gen⁹ quod de⁹ ē. et re
formabat̄ illi⁹ volūtati. Sicut em̄
docet Aresto. 4. metha. ca. de gn̄e
Gen⁹ vno mō dicit̄ illud a q̄ mul-
titudo aliq̄ sicut a p̄mo generante
p̄ducit̄ et s̄m illū modū loq̄ndi de-
us p̄t dici oīm rerū gen⁹ Apocal.
22. Ego sū radix et gen⁹ omnium
Ad hoc gen⁹ omnis creatura refi-
gurat̄ et reuertendo cōformat. des-
uiēs tuis p̄ceptis. Ad hoc em̄ oīs
creatura cōdita ē: vt cōditori suo
p oīa obediat. Et multipliciter r̄fi-
gurabat̄ p benignaz gubernatio-
nem Hebreoꝝ. Et idō subdit. Vt
pueri tui viz famulantes tibi He-
brei: puer em̄ dicit̄ famul⁹: custo-
dirētur illesi. s. in egipto: ī mari ru-
bro et in deserto. Hāc autē obīam
creature ad deū ad solatiū Hebre-
oꝝ in spēali declarat dupliciter viz
in columpna nubis q̄ eos p̄texit
p diē: ne calore solis comburēnt̄
et in r̄cessu maris rubri quo dedit
eis viā siccā in q̄ sine impedimen-
to gradēntur. Vñ dicit sic. Nā nu-
bes illoꝝ castra obūbrabat que
tria eis fecit Nā diuidebat int̄ eos
et hostes. cōpescuit solis ardores et
lucebat p noctes. Itē quātum ad
r̄cessuz maris dicit sic Et ex aqua
q̄ ante erat. supple in loco suo. ter-
ra apparuit arida. et ī mari rubro
via sine impedimento et campus
germinās de p̄fundo nimio. et loc⁹
spaciosus et ita securus et amenus
p̄itinē ac si fuisset camp⁹ germi-
nās. Per quē campū siue locum
ad modū campi se habētis. omīs

natio Hebreoꝝ trāsiuit que r̄ge-
bat̄ manu tua. et potestate: viden-
tes tua mirabilia quo ad trāsituz
eius sicco pede p mediū rubri ma-
ris: et mōstra quo ad submersio-
nē Egiptioꝝ in illo ¶ Circa illam
clausulam. Ad gen⁹ suū refigura-
batur. Moraliter gen⁹ nostrū cō-
siderare debem⁹ quadrupliciter: ex p̄
te patris: ex p̄te matris: ex p̄te g̃-
manoꝝ et ex p̄te filioꝝ. Pater est
deus: mater ē terra: g̃mani sunt ā-
geli: filij sūt op̄a. Seruem⁹ igit̄ in
nobis ratione patris nobilitatē
racōe m̄tris humilitatem: racōne
fratrū stabilitatē: ratiōe filioꝝ o-
perū vtilitatē. Primo g̃ cuz sum⁹
de gn̄e ipsi⁹ dei oportet q̄ sim⁹ no-
biles: nō degn̄es Act. 6. Fecit ex v-
no omne gen⁹ hominū. Et infra.
Igit̄ cum sum⁹ gen⁹ dei nō dēmus
estimare auro ā argēto: ā lapidi
sculpture artis et cogitationis ho-
minis diuinū eē simile Nobilitas
autē ista nō est nisi bonitas mora-
lis. Vñ oīs v̄tuosus est nobilis et
generosus et oīs viciosus d̄gener
est et ignobilis. Et idō cōtra vicio-
sos gloriātes de sua generositate
carnali rationabiliter īuehit Bo-
ēti⁹ 3. de cōsolacōne Metro. 6. p̄-
bans hominē viciosū eē: ignobi-
lem et hominē virtuosū nobilem.
Et dicit sic. Oē gen⁹ hoīm in t̄ris
simili surgit ab ortu. Vn⁹ em̄ rerꝝ
oīm pater ē qui cūcta ministrat.
Ille dedit phebo radios et cornua
lune Ille dedit homīes terris et si-
deā celo. Hic m̄bris claudit aīos
telsa sede petitos. Sed mōrles si-
bi cunctos ē didit nobile germen
Quid gen⁹ et p̄auos strepitusq̄
si p̄mordia

si primo dia vestra. Auctore ffiq̄ deuz spectetis null⁹ degener extat
Nisi vicijs peiora vouēs deserat ortum. In hoc metro q̄nto Boetius
dicit p̄mo q⁹ homies siue diuites siue pauperes simlem habēt ortū
quia anima de dō. corpus autē de terra. Secūdo q⁹ de⁹ est pater oim
rerū tam hominum q̄ aliox. Tercio dicit q⁹ iste pater ē valde no
bilis: quia omnia p̄dūxit a oīa mīnistrat tam in celo q̄ in terra.
Dedit em̄ a plebo radios a comua lune Quarto dicit q⁹ fatuū ē ge
n⁹ a paucos ad iactātiam recitare Quinto q⁹ oīnis v̄ tuosus ē nobi
lis: sed ille degener efficit qui de
ferēs ōm implicat se vicijs. Huic
cō cordat Sen̄. q̄re ca. 8. lcōis ktie.
Recogitantes igit̄ gen⁹ nostrum
ex pte patris sim⁹ tales in moribꝰ
vt nō mentiamur cū dicim⁹ Pater
noster a c̄. Matb. 6. ca. sed vt de
nobis possit veracit̄ dici illud. 2
Petri. 2. Vos autem estis genus
electuz: regale sacerdociū: gēs sc̄a
a popul⁹ acquisitionis a c̄. Secun
do intelligētes gen⁹ nostrum ex
pte matris: seruem⁹ humilitatez
Terra em̄ ē mater nrā. Fm Ohm
terra ē infimū a vltimū elementū
Narrat Valeri⁹ libro .v. cap̄. 3. de
Junio bruto q⁹ cū a ege Tarqui
no auūculo suo oēm nobilitatis
indolem videret extirpari: interq̄
ceteros fratrez suū qui vegetioris
ingenij erat interfectū animadū
teret obtusi se ē cordis simūlant
eaq̄ fallacia maximas vtutes rep
it. Profectus etiā delphos cū Tar
quinijs quos is ad apollinem
phitiū muneribꝰ sacrificijsq̄ ho
norādum īmisērat. aurum dō noī
ne dom̄i causa cauato baculo īdu
sum intulit: quia timebat ne sibi
celeste numē apta libēalitate ōm
no tutum nō eēt. Peractis deīde
mādatis patris appollinem inue
nes oraculum quisnā ex ipsis ro
me ēgnaturus videretur. At is pe
nes eum supma via vtbis nostre
potestatem futuram. Rndit qui
ante omnes oscultum matri dedis
set Tūc brutus piñ atq̄ casu pro
lapsus de industria se subiecit. t
ramq̄ cōmunem omniū matrez
existimās oscultus ē. Rs taz va
leum tellūri imp̄ssuz oscula vtbi
libertatē Bruto primū in phasti
locū tribuit. Et illo modo moralit̄
quicūq̄ ad regnū aspirāt celeste
necesse habēt se in p̄senti humilit̄
tenere simplices se simūlare a eē:
terrā matrē p mortis recordatio
nez oscularī vt sciat quilibet cuiꝰ
generis sit ex pte matris: quia nō
est celestis sed terren⁹. a dicat il
lud Sap̄. .v. Suz quidez a ego mor
talis homo a ex gñe t̄rem illius q̄
primo factus ē. Tercio rememo
rantes gen⁹ nostruz ex pte fratrū
q̄ sunt angelī seruem⁹ stabilitatē
in bono. dicit̄ em̄z natura hūma
na ḡmana angelox. Vñ cū Thobias a raphaele vellet gen⁹ iqui
rere: respondit. Gen⁹ queris mer
cenarij: an ipsū mercenariū q̄ cuz
filio tuo eat. Sed ne forte sollici
tum te reddam. Ego sum azarias
magni Ananie filius. Thobias
respondit. Er magno genere es
tu Thobie. 4. Verum dixit ange
lus fm nomīs interpretationē
Azarias nāq̄ interpretat adiutor

ananias gloria dei. Erat enim adiu-
tor glorie dei. Quando ergo recogitamus
angelos fratres nostros germanos
esse in tanta gloria et nos ad eos
non posse pertingere nisi fratribus nos-
tris assimilemur. conari debemus
totis viribus nostris nostros ipsos fra-
tres nostros imitari in signum fraterni-
tatis istius Raphael qui et azari-
as: quem Thobias vicissim fra-
trem vocat Thobie. 6. Obsecro te
Azaria frater. Et Thobie. 9 Frater
peto te vt auscultes verba mea et
angelus ad eum Thob. 11. Thobia
frater scis quemadmodum reliquisti
patrem tuum etc. Sunt ergo tam homo
quam angelus de parentela diuina: sed
certe homo multiplicius cum sit tri-
plex cognatio scilicet legalis per adop-
tionem. spiritualis per sacramenti suscep-
tionem et carnalis per carnis propagati-
onem. Angeli tantum attinent deo secundum
cognationem legalem: qua per gratiam
sunt adoptati. Homo autem attinet
deo triplici cognatione. Legali quia
est filius dei adoptiuus. 2. Thimo. 1.
Predestinauit nos in adoptionem fi-
liorum dei. Etiam est filius dei spiritualis
quia per baptismum nos regenerauit
Joh. primo dedit eis potestatem filios
dei fieri. et etiam carnalis frater:
quia de nostra progenie naturam as-
sumpsit Ad Hebreos primo. Nusquam
angelos apprehendit: sed semen A-
brahe et ideo possumus dicere ange-
lo illud 2 Machabeorum 7. Noli pu-
tare genus nostrum a deo derelictum esse
¶ Quarto recordantes genus nos-
trum ex parte filiorum seruemus in mo-
ribus vtilitatem. Filij enim nostri ope-
ra nostra sunt Eccli. 11. Ante mortem:
ne laudas hominem: quoniam in
filijs suis agnoscitur vir id est in
operibus perfectis secundum glosam ibidem.
Apocalipsis. 28. Judicatum est de
singulis secundum opera eorum. Et Apoca-
lipsis. 14. Opera enim illorum sequun-
tur illos. In istis ergo filijs serue-
mus vtilitatem: vt sint nobis me-
ritorij ad gloriam et non ad penam
quod est quando opus nostrum pro-
ducitur a gratia diuina et libero
arbitrio. Quando vero producitur a
dyabolo carne vel mundo et libero
arbitrio est quasi spurium genus. Et
non potest consequi hereditatem ce-
lestem. et ideo prohibetur pontifici
legis veteris sub figura Leuitici.
7. quod non commisceat stirpem gene-
ris sui vulgo gentis sue: quia ego
dominus qui sanctifico eum. etc.

Lectio ducentesimanona.

Tamquam enim equi depauerunt
escam et tamquam agni exul-
tauerunt magnificantes te
domine: quia liberasti illos. Memo-
res enim adhuc erant que in ico-
latu eorum facta fuerant. quemadmo-
dum per nationem animalium produxit ter-
ra muscas. et per piscibus eructauit
fluuius multitudinem ranarum. No-
uissime autem viderunt nouam creatu-
ram auium: cum adducti concupiscentia postu-
lauerunt escas epulationis. In al-
locutione enim desideriorum descendit
illis de mari ortigometra ¶ Post-
quam actum est de mirabili hebreorum gu-
bernatione tam in mari rubro quam in deser-
to. In ista parte agitur de inenarrabili
exultatione eorundem in vtroque loco
Et circa hoc duo fiunt. Nam primo ostendit
quomodo letabantur de delicioso conui-
uio cuiusdam noui cibi et hoc in loco
deserti. ibi. Nouissime autem. ¶ Circa

primū duo facit. Nā primo descri-
bitur eoꝝ exultatio ꝑ trāsitu ma-
ris rubri. Secundo exaggregatur
eoꝝ ꝯiuratio ex hijs que viderāt
in terra egipti. ibi Memores enim
adhuc. Describitur aūt eoꝝ exul-
tatio ⁊ gaudiū sub figura dupli-
ci viz equoꝝ ⁊ agnoꝝ. Equi eniz
depascētes bona pascua ⁊ agni in
iuuentute tenera lasciuie ⁊ leticie
multū vacant. Conueniēs eni nu-
trimētum ⁊ etas tenera iuuētutis
tam in hominib⁹ q̄ in bestijs cau-
sare solet leticiā. Et ideo dicitur de
Hebreis. Tamq̄ enim equi depa-
uerūt. v. sic exultauerūt sicut equi
depascentes bonam escam. Sic eī
dicitur de homine exultante ⁊ las-
ciuiēte: prebenda sua pungit eū
tamq̄ agni exultauerunt qui per
corporis gesticulacōnem leticiam
cordis ostendūt. Eodem modo lo-
quēdi vsus est Psalmista descri-
bens leticiā filioꝝ israhel post trā-
situm maris rubri. Mare vidit ⁊
fugit ⁊c. ⁊ sequitur Montes exul-
tauerunt vt arietes ⁊ colles sicut
agni ouium. Saltem mod⁹ loq̄n-
di vtriusq̄ scilicet tam ꝓphete in
psalmo q̄ sapientis in isto loco
cōcordat. Exultauerūt igitur mag-
nificantes te domine id ē te mag-
nificum collaudātes Exo. 14. Can-
tem⁹ domino: gloriose enim mag-
nificatus est: qui liberāsti illos tā
de pharaonis potestate q̄ de via
maris rubri. Depauerunt id ē au-
dacter ⁊ sine pauore se habuerūt
sicut equ⁹ Job. 39. Exultat auda-
cter ⁊ in occursum ꝑgit armatus
contempnit pauorem: nec cedit
gladio. Cōseq̄nter narratur gau-
diū eoꝝ de trāsitu mīalis rubri
Recordabātur enim tunc tēporis
cum viderēt eis cedere aquas ma-
ris rubri quomodo aque contra
egiptios pūgnauerunt ⁊ quasi cō-
tra naturā aquarum illarū egip-
tios afflixerunt: prebentes eis ra-
nas pro piscib⁹. Terra etiam ex-
hibebat eis muscas pro vtilibus
animalibus. Et illa recordatio mlt-
tum augmētabat leticiam Hebre-
oꝝ quādo perpendebāt terram ⁊
aquā inimicis eoꝝ resistere ⁊ ecō-
uerso eis tam benigne fauere. Et
hoc est quod dicit. Memores eni
adhuc erāt que in incolatu eorū
dū adhuc accole egipti fuerūt q̄
facta fuerant quēadmodū ꝑ na-
tione vtiliū animaliū produxit t̄-
ra muscas Exo. 8. Venerunt mus-
ce grauissime in omni domo pha-
raonis. ⁊ pro piscib⁹. v. loco pisci-
um eructauit fluui⁹ in litore mlti-
tudinē ranaꝝ Exo. 8. Ascēderunt
rane ⁊ operuerūt terrā egipti.
Circa illam clausulaz. Ruēadmo-
dū pro nacōe animaliū produxit
terra muscas ⁊c. Notandū est q̄
mōlit̄ i p̄mitiā eccia fuerūt ꝑsone
solide ꝑ vite scītatem Vn̄ erāt q̄si
fortia animalia Apoca. 4. Anima-
lia requiē nō habētia die ac nocte
dicētia Scūs Scūs Scūs domin⁹
deus omnipotens. sed heu moder-
nis temporib⁹ loco fructuosoꝝ a-
nimaliū successerunt musce volan-
tes ꝑ supbiam: sedātes ꝑ luxuriā
mordentes ꝑ iracundiam: mugiē-
tes ꝑ auariciam Sapientie decīo
sexto. Illos autem muscarum ⁊ lo-
custarum occiderunt morsus ⁊ nō
est inuenta sanitas anime eoruz

Eodem modo in sancta religione
patres p̄mitiui fuerunt q̄si boues
ꝓpter maturitatem solide ꝯuersa-
tionis: ꝓpter mugitū sonore p̄di-
cationis ⁊ ꝓpter fissam vngulam
recte discrecōis: ac ꝓpter cornua de-
bite p̄lationis. Sed iā loco boum
successerunt musce volantes ꝑ dis-
cursus ⁊ euagacōem: fedantes ꝑ
vilem ⁊ scandalosam cōuersacō-
nem: mordentes ꝑ malitiosas de-
tractiones ⁊ mugientes ꝑ suspi-
ciosas impactiones Consimiliter
quo ad scolam. Primo ꝓ piscib⁹
sūt modo rane. Fuerūt enim anti-
quitus studentes rimantes ⁊ scru-
tantes taꝫ philosophie q̄ theolo-
gie ꝓfunda fluuioꝝ more pisciuꝫ
ꝑscrutantes Job. 12. Volatilia ce-
li indicabant ⁊ narrabant ea pi-
sces maris. Distinguit em̄ magis-
ter Rodolphus Beluacensis tria
genera clericoꝝ sic narrat Geral-
dus Cābrensis in prologo primi
speculi ecclesie. Sūt enim quidam
sup̄ seminati: quidā pannosi: qui-
dā passati ⁊ massati. Primi p̄ter-
misso grāmatice fundamento su-
pedificant varias facultates sup̄-
ficiales nō existētes: statiq̄ īma-
turi ⁊ imp̄fecti ad magisteriū fes-
tinātes: quibus illud plurimuꝫ
cōgrue adaptat̄. Sūmo solo spar-
sa femina se longe celerius effun-
dunt. ⁊ mutate spicas herbule in
manib⁹ aristis ante messis tēpus
flauescūt ⁊ simulatis omnino va-
cue fructibus emarcescunt. Secū-
di de singulis scientijs aliquid ha-
bent vbiq̄ pēgrini nusq̄ mansu-
ri: qui cū nichil existāt ōnia se eē
vidētur. Tercij sunt pauperes: q̄

litterature solidū fundamentum
ceterarūq̄ facultatū edificiuꝫ con-
struunt interdū incōuulsuꝫ. Hec
ille. Et tales fuerūt antiquitus pi-
sces ⁊ studentes. Iā vero loco pis-
ciū surgūt rane garrulantes: sal-
tantes: in luto morantes ⁊ aquā
turbātes. Garrulantes ꝑ excessi-
uā loquacitatē: saltantes ꝑ nimie
expeditionis velocitatem: quia
nec plane nec continue: nec ordi-
nate addiscunt: sed anteq̄ sciunt
partes saliunt ad artes. ⁊ inde
de libro ad librum se mouentes:
que vtilia ⁊ difficilia sunt transi-
liunt: que puerilia sunt secum fe-
runt. ⁊ scolasticos gradus attin-
gunt. In luto eciaꝫ morantur ꝑ
carnis desideria ⁊ aquam id ē sci-
entiam turbant per improprieta-
tis misteria. Consequenter poni-
tur in littera quomodo filij isra-
hel letabantur in deserto pro deli-
cioso conuiuio cuiusdam noui ci-
bi: quando videlicet ipsis deside-
rantibus vesci carnibus domin⁹
dedit eis coturnices. sicut exposi-
tuꝫ fuit superius capitulo decimo
sexto. Vnde dicit sic. Nouissime
autem viderunt nouam creaturā
auium: non de nouo creataꝫ: sed
tunc de nouo eis adductaꝫ. Dicit
ergo nouissime: vt distinguatur
triplex tempus videlicet tempus
more in egipto: tempus exitus
de eadem ⁊ tempus progressus
in desertuꝫ. Et tunc in hoc nouissi-
mo tempore datum fuit eis conui-
uium istud. Alioquin appareret
falsuꝫ quod scilicet dicitur hic no-
uissime: quia ipsi filij israhel tar-
dius habuerūt cot̄nices q̄ māna

Exodi .16. Vespere comedetis carnes a mane saturabimini pane. Sequit Cū ducti cupiscentia posthabuerūt escas epulationis a escas delectabiles carnū quib9 usi fuerant in egipto: quoz ō desiderio deus satisfecit. In allocutione de desiderio ad fm desiderū eoz quod est q̄dam allocutio apud deū: descendit illis de mari ortigometra a cōturnix. de quo supra capi .6. in pncipio dictum ē ¶ Lūo ducē tesimadecima

ET veracōes peccatorib9 superueniebāt nō sine illis que ante facta fuerūt argumētis p vim fluuiū. Juste em patiebāt fm suas nequicias. Etenim detestabiliorē inhospitalitatem instituerunt Alij quidez ignotos nō recipiebāt aduenas. Alij autem bonos hospites in seruitutem accipiebāt a nō solum hoc ꝙ a alius erat respectus illoz: quoniam inuite recipiebant extraneos. Qui autem cum leticia receperūt hos qui eisdem usi erant institutis seuissimis afflixerūt doloribus. passi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti cuz subitaneis cooperti eēnt tenebris: vnusquisq ostiū sui transitum querebat ac. ¶ Enarrato prōtimo fēo hebreis a desigta eoz leticia a exultatione redit auctor ad explicādum de extimio facto egiptijs: ac eorum malicia a preuaricatione. Et circa hoc tria facit. Nam primo ponit eoz penam. Secundo explicat pene iustam causam ibi. Juste eniz a Tercio ponitur pena eorum nota vel noua ibi. Percussi sunt. ¶ Circa primū dicit. Et vexationes id est pūicōnes superuenerūt peccatoribus .s. egiptijs p vim fluminum in mari rubro: nō sine illis argumētis id est miris signis vel argumētationibus: q̄ precesserūt in egipto ad eoz correctionem. Consequēter explicata pēa subditur culpa q̄ fuit pene iusta causa. a dicit sic. Juste em patiebātur illas vexationes siue punitiones fm suas nequicias. Fuit autem hec nequicia specialiter contra piam hospitalitatez: cōtra quaz quadrupliciter peccauerūt. Quidaz hebreos in terra egipti non receperūt: Alij vero ipsos receperūt sed cum mala voluntate. Alij vero ipsos receperūt: sed postea receptos seruitute a alijs doloribus afflixerūt. Alij autem non solum ipsos non receperūt: imo recipientes seuissimis doloribus cruciauerūt. dicitur igitur sic. Bene dictum est ꝙ iuste puniebantur. etenim detestabiliorem instituerūt inhospitalitatem ipsi egiptij: quia inhospitales a crudeles erant nimis Quod patet sub differentia quadruplici. Nam alij q̄dem ignotos non recipiebāt aduenas qui totaliter erāt inhumani. Alij vero ipsos receperunt: sed bonos hospites in seruitutem accipiebant: in luto a latere ipsos seruire cogentes Exodi primo. Tertio: non solum hoc fecerunt: sed ā mirissime ipsos cruciauerunt: quia a alius erat respectus illorū id est intentio ipsoꝝ: quia non solum fecerunt illiterabiliter a inhumane in hoc ꝙ vexauerūt bonos

hospites seruitute: sed eciam in
hoc q malam habuerunt ad eos
voluntatem propter hoc solum:
q fuerunt extranei. ⁊ ideo dicit
Quoniam inuiti recipiebant ex
traneos ¶ Quarto hoc fuit in eis
pessimū: q si erant aliqui: qui cū
leticia receperunt peregrinos natu
rali compassione. Illi tamen qui
nō receperunt: tales grauissimis
doloribus afflixerunt. Et ideo sub
dit. Qui autem cum leticia recepe
runt hebreos ⁊ alios peregrinos.
hos scilicet recipientes: qui ⁊ eis
dem institutis vsi erant scilicet ꝓp
ter deum recipiendo extranos se
uissimis afflixerunt doloribus ⁊
ē sensus: q illi qui statuerunt nō
recipiendos hospites esse: illi hos q̄
receperunt acriter punierunt. Cō
sequenter ponitur conueniens ⁊
ꝓporcionata pena istorum. Sicut
enim Zodomite inhospitabiles
āgelos ī forma humana a Loth
receptos in hospicio ignominio
se tractasse volebant. ⁊ ideo meri
to puniti sunt cecitate ⁊ tenebris
Ita isti egiptij non hospitaliter
tractantes hebreos palpabilib⁹
tenebris per triduum puniti fue
runt. sicut supra dictum est capi
tulo decimoseptīo. Et hoc ē quod
dicit. Percussi autem sunt egip
tij: videlicet cecitate ⁊ tenebris
Exodi decimo Sicut ⁊ illi idē Zo
domite: quos in detestationem ne
phandissimi vicij ⁊ abhomina
bilis nomiāre nō curat. Sicut nec
dn̄s de diuite epuloē ciui⁹ de noīe
subticēdo. solū lazarū recitare dig
nabat̄ luce. ii. in foribꝰ iusti scilicet
Loth cū subitaneis essent coopti

tenebris. Genesis decimonono.
Vnusquisq; transitū hospicij sui
querebat scz introitū ostij ipsius
Loth nec īuenire poterant Gene
sis decimonono. Percussi sunt ce
citate a minimo vsq; ad maximū
ita vt ostium inuenire non pos
sent. ¶ Circa opus hospitalita Collo
tis ē notandum: q hospitalitas
grata deo quatuor debet habere
conditiones: scilicet hilaritatem
sine murmuratione: securitatem
sine turbatione. saturitatem sine
diminutione ⁊ pietatem sine ne
gociatione. Primo igitur debet
hospitalitas habere hilaritatem
sine murmuratione Petri quar
to. Hospitales inuicem sine mur
muracōne. Hilarem enim se ostē
deret miles si rex ad suum maneri
um idē hospcium declinare dig
naretur. Sed rex noster xp̄us to
ciens hospicio nostro recipitur
quociēs qualiscumq; in eius no
mine receptatur. Vnde dicit Ma
thei. 24. Hospes eram ⁊ non col
legistis me. ⁊ ideo cum magna
hilaritate recipiendi sunt hospi
tes Exemplo Abrahe Genesis de
cimooctauo. Qui cū vidisset tres
viros occurrit eis ⁊ adorauit ī ter
ra. Consimiliter Loth Genesis
septimo. Et apostoli Luce vltimo
coēgerūt xp̄m manere cū eis. vbi
dicit Glosa q hoc exemplo doce
mur q peregrini nō sunt solū ad
hospicium vocandi: sed eciā tra
hendi ¶ Secundo debet hospitali
tas habere securitatem sine tur
batione. Defendebant enim an
tiquitus homines hospites suos
sub periculo suo. sicut narratur

in Policrato libro .8. cap. 17: Vbi dicitur q̄ crimen incurrebat notam quisquis p̄ quinq; dies hospi peregrino humanitatis hospicium denegabat. Ob equitatem enim hospitibus exhibendam hostis antiquitus dicebatur: quē nūc dicimus peregrinū. dicitur enim hostis ab hostire quod ē equare sm Papiā Cui quicumq; fuerat ihuman⁹ de iure antiquo iniqu⁹ erat Quicumq; vero fuisset eis humanⁿ⁹ a pius: equ⁹ a iustus cēsebatur. Exemplum de Loth Gen. 19. Qui pro hospitibus defendendis filias suas obtulit Sodomitis: q̄ ruis ex p̄turbatione animi: nō sano tamē vsus consilio hec dixisset Vñ nec in hoc ē imitandus quia non sunt facienda mala vt eueniant bona. Hoc tamē ido dicit q̄ mos erat fidelium hostes id ē hospites suos ab omni iniuria defensare. sicut Mgr̄ in hist̄ijs suis dicit. ¶ Tercio debet hospitalitas habere saturitatem sine diminutione: vt omnia necessaria hospiti mīstrentur Vñ cum leuita dixisset sem Iudicum. 19. Nulla re indigem⁹ msi hospicio. Respondit senex Gabonita. Ego fuz: prebebo omnia q̄ necessaria sunt tibi: tantum q̄so: in platea ne maneas Exēplum etiam ad hoc in funamite habemus ꝛc. Regum. ꝛc Que dixit viro suo Animaduti q̄ vir dei sanctus ē iste qui transit per nos frequēter. Faciamus ergo illi cenaculum paruum. a ponamus ī eo lectulum a mēsam a sellam a candelabrum: vt cum venerit ad nos maneat ibi. Istud ē contra non nullos: qui seruiūt hospitibus suis pulchris verbis tantum. a deteriori potu quē habent in domo p̄pinant illis. ¶ Quarto hospitalitas debet habere pietatem sine negotiacōne: vt pro diuino amore: nō pro nūmo vel lucro hospes admittatur. tales enim recep̄erūt mercedem suam ad Hebre. 13. Caritas fraternitatis maneat in vobis. a hospitalitatem nolite oblīuisci. Econtra qui recipiē q̄ tuor in se seruet: scilicet vt sit cōtentus p̄ acceptationē: sit hospiti gratus p̄ gratiarū actionē: caueat in domo dominationē: nec nimis vexz amicū p̄ frequentationē. Primo sit cōtētus p̄ acceptationē a gratanter accipiat q̄ spontanee conferūtur. Hanc caritatem xp̄us docuit discipulos suos Luce. 10. In eadez domo manete edentes a bibentes q̄ apud illos sūt. Vñ dicit quidā metrice. Cū tibi p̄bem⁹ leto vultu q8 hem⁹. q8 tibi sit gratis accipe sitq; satis Vñ recitat Gen. q̄ Soctes cū hospites suos satis tenui cena sustinere pararet. a ascus ei hoc ī p̄pararet. rñdit. Si boni sint eq̄ni mē ferent: si mali turbabunt ē. Sic uido sit hospiti suo gratus. sicut narrat Dares frigius de bello troyano q̄ Thelephⁱ⁹ p̄diuit socium suū Achillē: ne regē Teucrez occideret: memor q̄ cū patre suo Hercule olīz apud Teucrū hospitatus fuisset Itē Gen. libro ꝛ. de b̄ficijs narrat q̄ miles īgr̄tus hospiti stigmatib⁹ insignit Quere supra ī ca. 16 in fine In libro eccle siastice hist̄rie narrat q̄ cū Gregorius ep̄s vigente tpis a pcelle

9/2

r. ꝛ.

anguſtia in alpibus in fanū apollinis diuertiſſet a ſacerdote licet pphano officioſiſſime eſt receptus Poſt cuius digreſſum acceſſit ſacerdos ex more poſcere cōſulta a tuſa Sed nulla reſponſio veniebat. Te iterum a iterū ſacerdos victimas petit: michilominꝰ ſemper ſilenciū permanebat. Cumq; ſacerdos ſtupore eſtuaretur: in ſomnis demō aſſiſtens dixit ſe michil poſſe. Percuſtanti cauſam ayt Peraduentuꝫ Gregorij eſſe expulſum. a cum perquireret ſacerdos quid tunc remedij daretur. Ayt Non aliter ſibi ingredi licere niſi grego. admitteret Ruibus auditis ſacerdos ſecutus eſt beatum Gregorium: ad eumq; peruenies rem pandit ex ordine humanitatis ſue a hoſpitalitatis eum admonuit: querelam expulſi nimmis expoſuit: adeptam facultatem ſui queſtus deplorat: ac reddi ſibi omnia ad priſtinum ſtatuꝫ depoſcit. Scripſit Gregoriꝰ epiſtolam in hec verba dicens Gregorius apollini. Permitto te redire ad locum tuum a agere que conſueuiſti. Quaꝫ cum ſacerdos poſuiſſet iuxta ſimulachrum: affuit demon: reſponſa poſceti. Ruod iſte admiras a dicens penes ſe q Gregoriꝰ maior erat iſto. Clauſis ianuis Ohominiadiit Gregoriuꝫ a proſtrauit ſe ad pedes eius rogans vt illū ſe deo offerat cuius virtute Gregorius diis gentium imperabat. Rui cum inſtetiſſet catheuminus factus e ab ipſo a poſtea baptiſmum conſecutus in tantūm vite merito ac fidei virtute pfecit vt ipſe beato gregorio in epiſcopatu ſucceſſit. Laus

banda eſt ergo hoſpitalitas ſacerdotis infidelis. veneranda ſanctitas pontificis mirifica a pietas ſaluatoris ſacerdotem iuſtificantis cōmendanda. iij Tercio caueat hoſpes nimiam dominationem in domo vel familia ſui hoſpitis quin immo domino domus obtempeare ſtudeat diligenter. Eſt enim nimis reprehenſibile ſi ordinationē domini domꝰ hoſpes preſumeret reprobare: cum teneatur omnia obſeruare que dominus domus ordinauerit. Juxta illud metricum. Cum facis ingreſſum ſtudeas ſic eſſe modeſtus. Ve poſt receſſum de te fit cum honeſtus. iij Quarto caueat nimiam frequentationem. Juxta illud Prouerbiorum vicēſimoquinto. Subtrahe pedeꝫ de domo proximi tui: ne forte ſaciatus oderit te. Et eodem modo propter eādem cauſam caueat magnā morā cū hoſpite ſuo cōtrahēdā ꝓpter familiaritatē nimiā: p quā in ipſi⁹ ofenſū facili⁹ cadē poſſ; iij Secūdo conſiderādū ē q hoſpitalitatis q̄ tuce ſunt emolimenta. Naꝫ primo diſponit ad dei cognitionem: confert temporalium multiplicationē: excludit diuinam vltionem a meretur dei a angelorum ſuſceptionē De primo exemplum Luce vltimo de duobus diſcipulis qui cognouerunt deum in fractione panis. Sic nonnūmq̄ diuina cognitio alicui infunditur occaſione viri ſancti i hoſpicio ſuſcepti. De ſecundo patꝫ tercij Regum tricēſimo ſeptimo de vidua que Deliam ſuſcepit hoſpicio ſuo cui farinula non defecit nec lechitus olei minutus eſt. De tercio pꝫ vt habetur. Joſue ſeptimo.

Sola Raab meretrix viuat eo q̄ exploratores hospicio receptisset. de q̄. Matth. 10. Qui vos recipit: me recipit. a ad Heb. 13. Hospitalitatem nolite obliuisci. Per hāc em̄ quidam placuerunt angelis hospicio receptis. sicut Abraham Gen. 19. Fertur q̄ quidam senator sibi castrum construxit pulchrimū sup̄ cuius ianuam sic metrice scripsit. Decretum detur: ne dormiat aut epuletur. Die gens villana ß achilles plato dyana. Intendens p̄ hoc ordinare q̄ nullus ad illud castrum ad hospicium vel prandium reciperetur nisi eēt miles vel pbs aut domina nobilis. Cui xp̄s appariuit in somp̄nis a a it. Me a meos a castro tuo conaris excludere. p̄pter quod a te a castro meo quod cēlum est debeo iuste priuare. Cum q̄ senator iudicialē eēt acceptaturus sententiam in ep̄o fuit se supplicans mater dei. a obtinuit senatori vite sue plongacōnem a precepit sibi q̄ versibus illis sic dictatis deletis a hospitalitati deuote se daret a dixit sibi sic. Muta decretum: sanctoq̄ suscipe tectum Nudum martinū iacobū lazarū pegrinum Lectio. xu.

In se em̄ elemēta dū cōstituitur: sicut in organo q̄litatis sonꝰ mutatur a eorum a sonū
ma suū, neū custodiūt. Vnde estimari ex ipso certo vsu potest Agrestia enim in aq̄tica conūtebātur a quecunq̄ erant natantia i terra transibāt Ignis i aqua valebat supraūtutem suam a aqua extinguētis nature obliuiscebat flāme ecōtrario corruptibiliū animaliū nō vētauerūt carnes coā bulantium nec dissoluebāt illa; q̄ facile dissoluebatur. sicut glacies bonā escam. Reprobata crudelitate in hospitibꝰ egiptioq̄ a ostenso q̄ digne p̄ illa inhumanitate fuerunt p̄cussi tenebraruz ce citate In ista p̄cedit auctor sat abrupte tractando de diuina potestate in operādo mirabilia p̄ filios israhel in transitu maris rubri a in itinere p̄ desertum. Dixit em̄ supra in isto capitulo q̄ omnis creatura reflectebat se quodam mō applicato cursu nature ad obediēdum diuine voluntati circa gūbnationem electoq̄ suoq̄: illam eādem cōclusionem p̄tractat in lectione hodierna Et circa hoc duo facit: quia primo declarat obediētiam creature tam in elementis q̄p in elementatis in generali. Secundo applicat obedientiam illam ad res gestas in speciali. ibi Ignis in aqua valebat. Circa primum duo facit: quia primo ostendit: q̄ licet elementa tunc recesserunt deo iubente a nature sue consuetudie: non tamen recesserunt ab armonice dispositionis habitudine. Secundo declarat quomodo animalia inter se quadam noua vicissitudine suas p̄prietates cōmunicauerunt. ibi Agrestia enim dicit q̄ primo sic: q̄ sicut organi sator in quocunq̄ instrumento musico efficit armoniam ex diuersa tensione a moderatōne cordarum in q̄ scīam artis sue a pro libito voluntatis sue facit eandē cordam: modo reddere acutum sonū modo graue. a tamen semper

p. h.

seruatur bona armonia ⁊ ꝯsonā-
tia delectabilis in operatione sua
Eodem modo deus vtitur pro volū-
tate sua elementis ⁊ ceteris creatu-
ris ad beneficia electoruꝫ ⁊ suppli-
cia reproboꝝ pro libito volunta-
tis sue. ⁊ tamen hoc nō obstante
cōsonātia armoniaca que est inter
elementa nō dissoluitur. Dicit er-
go ꝑ similitudinem. Dum elemē-
ta in se cōuertūtur id est dum ele-
menta suas v̄tutes mutant vel in-
termittūt. sicut in organo quocū-
q̄ musicali q̄litatis sonꝰ ypalage
⁊ q̄litas soni īmutat̄ ꝑ voluntate
organisātis. ⁊ oīa elemēta suū so-
nū custodiūt quo ad vniu̅salem
modulacōem: ita ꝙ sicut nō tolli-
tur melodia ꝑ mutacōem sonoꝝ
in diuersis cordis instrumenti. I-
ta nec in elemētis tollit̄ eoꝝ ꝓpor-
tio ⁊ armonia ꝓpter imābiles ope-
ratiōes quas deus facit ꝑ ea. Nō
em̄ deus cōdidit creaturā sibi con-
trariā: ꝫ sue voluntati cōsentane-
am. Vnde ⁊ de quo facto estimari
ex ipso certo vsu potest qd̄ nō ex
cōsueto vsu natuē: ꝫ ex voluntate
cōditoris ista fiebant. sicut in spe-
ciali statim declarat Agrestia em̄
⁊ homines ⁊ alia animalia ī aqua-
tica cōuertebantur id est ad mo-
dū pisciū aquaticoꝝ in fundo ma-
ris ambulabant. ⁊ q̄cumq̄ erāt
natantia vt rane in terra transi-
bant. hoc quantum ad animalia
Quātum vero ad elementa: ignis
in aqua valebat supra v̄tutem su-
am id est ignis mixtus cum gran-
dine de celo veniebant: nec ignis
aquā: nec aqua igneꝫ impedibat
Exodi nono. Vn̄ subdit. Et aqua
extinguentis nature obliuiscebatur
id est nō extinguebat ignem
cum quo de celo veniebat. sicut ex-
positum est capitulo. 16 Conseq̄n-
ter subdit effectus mīābiles diui-
ne gubernationis in speciali quā-
tum ad elemēta. Vbi sciendū
ꝙ flāma siue ignis duplicem ha-
bet virtutem in duplici materia.
Nam flāma natuāliter comburit
siccum ⁊ dissoluit humidum cō-
gelatum sicut in glacie. Sed fuit
mirabile ꝙ flāma deo volente eci-
am passiuis approximata neutꝝ
horum fecit. Vnde subdit Flāme
ecōtrario ⁊ contra natuām suam
nō vexauerunt carnes inflāmabi-
les corruptibilium animaliuꝫ co-
ambulantium per desertum. ⁊ po-
test intelligi de serpentibus igni-
tis quoꝝ corpora nō fuerunt con-
sumpta per flammā in eis conten-
tam. Vel de hominibus qui ꝑ ser-
pentes nō ledebantur postq̄ ser-
pentem eneum inspexissent. Vel
de animalibus. vel de iumentis
que nō ledebantur ꝑ illos serpen-
tes ignitos. Nec flāme dissolue-
bant illam bonam escam scilicet
māna que cum facile dissolueba-
tur sicut glacies ad calorem ignis
sicut supra dictuꝫ est capitulo. 16
Sed dubiū est de eo qd̄ superi-
us dixit: ꝙ quecūq̄ erant natan-
tia in terra trāsibāt. Vniu̅saliter
em̄ loquitur. ⁊ tamen nō legimꝰ
ꝙ pisces in terra transibāt. Dicē-
dum: ꝙ pisces erāt mortui Exo. 7.
Pisces qui erāt in fluuio mortui
sunt ⁊ ꝑ piscibꝰ eructauit fluuiꝰ
ranas Vnde nō erāt alia tūc natā-
tia nisi rane

In omnib⁹ enim magnifi
casti populum tuū dñe
a honorasti a non despexi
sti in omni tempore a in omni loco
assistens eis ¶ Posq̄ auctor hu
ius libri a capitulo decimo inclusi
ue: iustam oñdit tam circa bonos
q̄ circa malos gubernacionez In
hac fiāli clausula exurgit auctor
in gratiarum actionez pro benefi
ciis iustis a magnis ostensis po
pulo hebreoz. Regratiatur autez
de tribus magnis beneficiis: viz
de inimicoz subiectione: de mira
culorum pro eiꝰ ostensione de in defi
ciente fue bonevoluntatis cōtinua
tione Quātum ad primū dicit sic
In omnibus enim magnificasti.
Magnificasti specialiter in hostiū
destructione a eoz literacōe. Per
hoc enim factus ē iste magnus in
terra q̄ populos vicerūt. a eorum
tras possiderūt Item. 4. Magnifi
cati sunt a ditati: inerassati sunt a
impinguati. a honorificasti in mi
raculorum oñsione Hoc em mira
biliter cesset ad honorem populi
illius q̄ deus p eis tāta mracula
fecit sicut supra patuit de plagis
egipciacis. sicut etiā patuit de sta
tione solis tempore Josue a etiā de
eiusdē regressu tēpore ezechie. Et
de multis alijs ꝓpter q̄ populꝰ iu
deoꝝ honorabilis videbatur: vt in
Psalmo Honorabile nomē eoꝝ
coram illo ac. Et sequitur diuine
affrōmis in sublimando populum
in defectiōs continuatio a quantum
ad tempus a quantum ad locum
Vnde dicit Non despexisti eos: vi
delicet contemnendo: etiaz cū tibi
peccassent: licz eos demēter flagel
lauerūs. tamē eis assistens illis
in omni tempore: etiaz in tempore
tribulacionis sicut in Psalmo Cla
maverunt ad dominuz cum tribu
lacentur a de ne. e. li. e. Et in omni
loco Act. 17. Non enim longe est
ab vnoquoq̄ nostrum. In ipso
enim vivimꝰ: mouemur a sumus
¶ Circa illam clausulam Magni
ficasti populū tuū domine Notan
dūz est q̄ quatuor genera peccato
rum magnificant seipsos. a qua
druplicater deus magnificat suos
electos Magnificant enim seipsos
quadruplices homines in hac vi
ta: videlicet iactatores pōpositi: fi'a
tores dolosi: p quisitores pecunio
si a peccatores mōstruosi. Primo
g̃ magnificant semetipsos iacta
tores pomposi. Hij sunt q̄ sibi mē
dose attribuūt grās q̄s ñ habent k̄ q̄s
hñt nīs extollūt. hij sūt q̄ sibi cō
mēdatores oducūt vt de eis talia
divulgēt q̄lia i ore ꝓprio credibili
a forte nō eēnt: hij sūt qui spreto
testimonio ꝓprie oscie viuūt confi
dentes i animis de sola excellētia
laudis aliene Jactātia non ē vici
um laudis humāe. sicut dicit Au
gusti. 12. de ci. di. c. s. ß ē victus ade
pūse amātis laudē humanā: spre
to testimonio ꝓprie oscie. Tales sūt
nōnulli milites a armigeri q̄ strē
nua facta de ipsis oſinguntvt at
tribuāt sibimetipsis q̄ p alios ge
sta fuerunt. Tales etiā sunt non
nulli pseudo philosophi qui sibi
arrogāt a attribuūt labores alio
rum q̄stiones tractat⁹ a opilatores
studiosoz q̄s vix itelligūt i q̄bꝰ
nil hñt ꝓfuz n̄ q̄ p̄ci⁹ recitāt tl'ia q̄
fuerāt ab autoribꝰ opilata q̄l fuit

ille Fidentius quem lepide deridet
Marcialis coquus epigramatum li-
bro primo. Iste Fidentius libros quos
Marcialis ediderat dum recentes
erant subripuit et discipulis suis
legit. et tamen eos perfecte non intelle-
xit. Reprehendens ergo eum super hoc
Marcialis sic scribit. Ruen recitas
meus esto Fidentine libellus Sed
male dum recitas incipit esse tuus
Inter istud quod maioratur per rare-
factionem et illud quod maioratur
per augmentationem differentia est
quia illud quod rarefit acquirit
maiorem quantitatem et occupat
maiorem locum quam prius. et tamen
non plus est in substantia de raro quam fuit
in denso prius. sicut patet. 4 Phisi-
corum ca. de vacuo. Sed illud quod
realiter augmentatur crescit tam
in substantia quam in quantitate et maiorem
locum tenet et plus habet de substantia
quam prius habuit. sicut patet. 2. de ani-
ma et primo de generatione et cor-
ruptione. Et isto modo moraliter
est de istis ambiciosis scolaribus
qui per solas commendationes loco-
rum nomen clerici sibi querunt.
et acquirunt statum et locum maio-
rem per mendosas iactantias licet in-
digne. De perfectione tamen scien-
tie non plus habent quam prius Aliter autem
est de addiscentibus solide et de hijs
qui iactantie vitium perhorrescunt.
Hij enim sicut crescunt in honore
et status sublimatione: ita crescunt
in valore et scientie augmentatione
Tales ergo iactatores male mag-
nificant semetipsos. Ipsi enim sunt
qui magis amant: vocari rabbi quam
esse: magis amant apparere sapi-
entes quam esse. Amant honores: fin-
gunt labores: appetunt fastigium et
nesciunt fundamentum. De quibus
dicitur Mat. 13. Dilatant philacte-
ria sua et magnificant fimbrias etc.
Et per istis rogandum est cum Ps.
Disperdat dominus universa labia
dolosa: linguam magniloquam. Rui
dixerunt linguam nostram magnifica-
bimus. et iterum Ut non apponat se
homo ultra magnificare super terram
¶ Secundo se magnificant viciose
simulatores dolosi: ut sunt adula-
tores qui magnificant alios ut econ-
uerso magnificent eos. Nam per
hoc quod alijs adulantes: eos mag-
nificant ab eis econtra magnifi-
cari sperant. Unde iactatores et a-
dulatores semper sunt amici. Est
enim adulator quasi spectaculum
superbi. Senes quorum oculi incipi-
unt caligari habent instrumentum
quoddam quod vocatur spectacu-
lum siue berillus: quod tenent inter
oculum et litteram quam volunt le-
gere et tunc statim littera que est
in se valde gracilis apparet grossa
propter densitatem lapidis transpa-
rentis que est in illo instrumento
per cuius medium transit littera
ad oculum hoc est multiplicat speci-
em suam. Isto modo contingit aliquando quod
homo qui parvus est et humilis parum re-
putat de seipso: sed si accedit unus
adulator attribuit sibi gratias et vir-
tutes mirabiles quarum forsan nul-
lam habet et si aliquam habeat: illam men-
daciter extendit et ampliat. et statim
pauper qui de se nichil estimabat
incipit qualis non est reputare. si-
cut dicit Seneca in epistola secun-
da. Incredibile est quod magnos vi-
ros dulcedo abducat ostensionis

Et alanus de planctu ylarite dicit sic Primo di pestilentia peccuntur principū laterales Palatum canes Adulacōis artifices Fabri laudis Figuli falsitatis. Hij sūt q magnilocq; omendacōis tuba i diuitū aulis cytharizāt. Qui mellite adulationis fauces foris emittūt: qui vt e mūgāt munera caput diuitis oleo adulacōis vngūt. Prelatoz auribus puluinaria laudū subiiciūt qui ab eorum pallijs: aut ficticiū puluerem excutiūt Aut vestez sophistice deplumāt ipiumen Et infra Adulatores: a voluptate vultū: ab aio verbū: a mente lingua: ab intellectu loquelaz. Ample dissensiōis interuallo dissiliant: pleriq; exterius placabiliē applaudendo collaudunt quos interius cōtradictoria derisione defraudāt: foris vultu applaudunt virgineo: intus scorpionis pungunt aculeo: foris mellitos cōpluūt imbres adulacōnis: intus detractionis euomūt tempestates. Hec ille. Contra istos magnificatores dicit Eccl. 10. Cka diuitum horatoz a pauperū timoe dñi est. Noli despicere hominē iustū paupertem a noli magnificare virū diuitez pcōrem. Tercio vicioſi se magnificāt prequisitores pecuniosi qui dilatant horrea sua pecora a armēta a familiā multiplicāt a supuacuas habitacōes edificāt. Sic magnificat9 fuit Nabal de quo p. ri. Re. 25. Homo ille magnus nimis erat diues a durus: pessimus a malicios9 Talis aliquādo fuit Salomon qui dicebat Magnificabo opera mea: edificaui michi domos a plantaui vineas: feci ortos a pomeria a cō seui in eis cuiuscūq; generis arbores. Eccles 2. De ista magnitudine excusat se Ds. Neq; inq; ambulaui in magnis. Quarto vicioſe se magnificāt peccatores monstruosi Naturaliter enim quando in aliquo individuo magnitudo nimia reperitur. a quando in vno individuo diuerse species concurrunt: dicitur monstruz in natura. vt si vnum individuum esset in parte porcus a in parte bos merito diceretur monstrum. Et cp̄to species ille magis distarent sim perfectionem nature: tantomagis vnio nature eorum miabilis appareret. Vnde turpius monstrum esset compositum ex boue a homine: cp̄ compositum ex boue a asino. Moraliter Peccatores dicuntur multipliciter monstruosi. quia vel excessiua magnitudine vnius peccati vel ex aggregatione magnorum a grauium peccatorum scom speciem distinctorum immo quasi contrariorum. Sunt enim quedam vicia que cp̄uis non sunt contraria proprie vnum tamen vt cōmunis ad diminutionem alterius augetur. Sicut superbia a luxuria non sunt vicia contraria quia non sūt eiusdem generis cum naturaliter luxuria habet ex sua fecditate cortumpere superbiam. Vnde persone multum date lubricitati inueniuntur communiter sociales a non multum supbi. Similiter superbia corrumpit luxuriam ex sui nobilitate Sunt enim nonnulli ex indignatione superbie: luxurie fecditatez detestantes. Si igitur aliquis inueniat q̄ ex vna pte sit lubricissim9 a imūdissim9 a ex alia pte supbissimus

talis debet monstruosus reputari
vtpote qui est homo p naturā: de
mon p supbiam ⁊ taurus p luxu
riam. Et talis assimilat̄ Mīnotau
ro filio Phasiphes vxoris Mo is:
quē ipsa de Tauro cōcepit: mari
to morāte in bello ⁊ iste minotau
rus fuit semibos ⁊ seminit Vnde
ꝓpter verecūdiaꝫ sui generis exco
gitauit Dedalus laborinthum in
quo minois vitam finiuit. Talia
eciā monstra modernis tempori
bꝰ occidunt̄ Eodem modo mōstru
osus peccator occidi debet ciuiliter
vt viꝫ vita ciuili priuetur vel in la
borinto ꝑpetuo conseruet̄. De tali
turpiter magnificato dicit dn̄s p
ꝓphām ysa. 10. Visitabo sup fruc
tum magnifici cordis regis assur.
Assur interpretat̄ arguēs vel cō
uincens ⁊ talis arguit̄ vel ꝯuinci
tur a seipso ⁊ Jhere. 2. Arguet te
malicia tua ⁊ increpabit te. Secū
do nota ꝙ deus magnificat homi
nē multipliciter: viꝫ Producendo
curiose: redimendo copiose: iustifi
cando gratiose ⁊ beatificando glo
riose. Primo: productio hominis
ostendit hominē magnū esse a
pud deum. Cum quadā enī curio
sitate ꝓductus videtur quādo dix
it deus Faciamꝰ hominē ad ima
ginem ⁊ similitudinem nostram.
Gen̄. 1. Job. 7. Quid est hō quia
magnificas eum? ⁊c̄ Secūdo mag
nificat hominē redemptio copio
sa: vt merito xp̄us dicere possit il
lꝰ. 1 Regū. 26. Magnificata ē ho
die anima tua in oculis meis Ter
cio magnificat deus hominē ius
tificando gratiose. Arguit ei mag
num preciū hominis ꝙ deus nō
vult eum ꝑdere: eciā si sit dignus
ꝑdi Ad Rō. 8. Quos autem iustifi
cauit illos ⁊ magnificauit ⁊c̄. Rē
to magnificat hominem premiā
do gloriose: dando homini semet
ipsū Primi Regū. 26 Magnificet̄
anima mea in oculis domini ⁊ libe
ret me de omni angustia: quod
nobis cōcedat qui sine fine viuit
⁊ regnat. ⁘ AMEN. ⁘

Explicit postilla fratris Robert
i holkot sup libro sapie. ⁘

O Si iusti meditabitur sa
piētiam Psalmo. 36.
Omnis sapientia siue
humanitus adinuēta
siue diuinitus inspirata tam i doc
tore q̄ in auditore abilitatem re
quirit ydoneā iuxta ipsiꝰ scientie
qualitatem Nullꝰ enī quātumcū
q̄ doctꝰ naturali igenio nisi abili
tetur ꝓficiet ad q̄mcumq̄ faculta
tem Hinc est ꝙ pueri ad mathe
maticam ⁊ ad logicam: adolescen
tes ad phiam: senes vel iam pue
ri ad Ethicam aptiores credūtur.
Et hoc est qd dicit Arest. p̄mo E
thicoꝝ ca. 3 vbi docet ꝙ iuuenis
nō est ꝓprius auditor Politice ⁊
6. Ethicoꝝ ca. 6 dicit ꝙ aliquis po
test esse mathematicus dum est
puer ⁊ nullꝰ potest esse phisicus
vel sapiens dum est puer Quan
to igitur facultas aliqua dignior

dignior est ⁊ nobilior tanto ad
ipsius acquirendam noticiam sincerior
perexigitur aptitudo ⁊ abilior disposi-
tio in studente. ⁊ ideo cum sacra scrip-
tura que singulariter sapientia vocatur
omnem transcendit scientiam secularem
utpote cuius materia nobilior: cuius
forma facilior: cuius finis vtilior:
cuius efficiens sublimior inuenitur.
Necesse est ergo volentem in sacra scrip-
tura studere dispositiones conuenien-
tes habere. Non enim ad hoc sufficiunt
grammaticorum rudimenta: rethorico-
rum ornamenta: dyaleticorum docu-
menta: nec medicorum experimenta.
Plus namque ad sacram scripturam
intelligendam prodesse poterit de-
uota deprecatio quam profunda per-
scrutatio: plus confert immacula-
ta conuersatio quam intricata disposi-
tio. Magis etiam valet diuine boni-
tatis contemplatio quam mundane cu-
riositatis occupatio. ⁊ multo plus
valet mentalis suauitatis degusta-
tio quam sermocinalis indagatio. Hu-
ius ergo tam sacratissime faculta-
tis solus ille auditor reperitur y-
donens qui fuerit moraliter vertu-
osus. Et quia iusticia generalis ab
Arestotile dicitur sapientia .v. E-
thicorum capitulo primo. Ideo sacra-
tissime theologie auditori appro-
priatur nomen iusti. ¶ Os iusti
meditabitur sapientiam. In qui-
bus verbis informatur deuotus
catholicus: quod sacre scripture noti-
cia per occasionem quadruplicem
impetratur. Per officiosam suppli-
cationem: per fructuosam conuer-
sationem: per seriosam considera-
tionem: ⁊ per saporosam delectatio-
nem. Os significat officiosam sup-
plicationem Iustus. fructuosam
conuersationem. Meditatio seri-
osam consideracionem ⁊ Sapien-
tia saporosam delectacionem. Os
iusti meditabitur sapientiam. ¶
Prima ergo noticia sacre scrip-
ture est a deo attrahenda per offici-
osam supplicacionem. ⁊ quantum
ad hoc premittitur Os. Psalmo.
ii8. Os meum aperui ⁊ attraxi spi-
ritum. v. de scriptura sacra non litteralem sed
spiritualem sensum: quia littera
occidit. spiritus autem viuificat.
Secunda ad Chorintheos 3. Sicut
enim illi pulli auium facilius reficiun-
tur a matre qui in nido iacentes ca-
pita altius leuant. ⁊ os spaciosius
dilatant: ita scolares deuoti: qui
in nido scripture iacentes tanto a
xpo vberiori noticia recreantur quan-
to per orationis instantiam deum deuotius
deprecantur: ipso dicente in ps. Di-
lata os tuum ⁊ implebo illud. Et Lu-
ce. 22. Ego dabo vobis os ⁊ sapientiam
cui non poterunt resistere nec contradi-
cere omnes aduersarij vestri. Et
hoc est quod dicit beatus Greg. primo
Moral. cap. 21. Ea que perscrutari
in nobis nitimur sepe melius oran-
do quam inuestigando penetramus.
Hinc est quod sic scribit Iheronimus
ad metriadem virginem Lectionem
inquit frequenter interrumpat oratio
⁊ animam iugiter adherentem deo gra-
ta vicissitudo sancte occupacionis ac-
cendat. Sic sanctus Augustinus in omnibus
conuiter libris suis cum perscrutacione
⁊ studio deuotam oracionem admi-
sit. Sic sanctus Thomas de Aquino
quociens perplexis difficultatibus
angebatur: deuocioni legitur se de-
disse. Et sic suam scientiam plus

46

deuotionis subsidio q̄ inuestigā
tionis studio dicit̄ acquisisse Sic
paulus se recōmendat ephesijs
Ad Ephes. 4. Orātes sitis oī tem
pore in spiritu: vt detur michi ser
mo in compertione oris mei cum
fidutia notum facere misteriū eu
angelij. Os ergo deuoti theologi
ad hoc q̄ digne scriptuē sacre dif
ficultatem attrahat quadrupliciter
se disponat. Separet̄ a luto lu
brice vilitatis: expurgetur calculo
celice sanctitatis: cibetur libro soli
de veritatis ⁊ armetur gladio rigi
de seueitatis. Primo ergo os deuo
ti theologi separari debz a luto lu
brici vilitatis ysa. 14. c. Si separue
ris preciosum a vili quasi os meū
eris. Preciosum a vili id est ani
mā preciosam a carnalibus desi
derijs: vilibus ⁊ lutosis Sapie. 14
Luto vilior vita illius. Secundo
debet expurgari calculo celice san
ctitatis Juxta illud ysaie. 6. Vola
uit vnꝰ ad me de seraphim ⁊ ī ma
nu eius calculus: quē forcipe tule
rat de altari ⁊ tetigit os meū ⁊ dix
it. Ecce tetigi labia tua. ⁊ auferet̄
iniquitas tua ⁊ peccatum tuū mū
dabitur. Moraliter: altare est sa
cra scriptura: calculus difficilis sē
sus eius: forceps subtilis eiusdez
facultatis extractio. Ad litteram
angelici spiritus deuote studētes
illumināt ⁊ expurgāt ne in scrip
turis oberrent. Tercio os deuoti
theologi cibari debet libro solide
veritatis. de quo Apoca. 10 Accepi
librum de manu angeli. ⁊ deuora
ui illum. ⁊ erat in ore meo tamq̄
mel dulce. Iste liber est scriptura
sacra: que nō debet dentibus con
teri sed potiꝰ deuorari: quia credi
debet per fidem integraliter ⁊ sum
matim ⁊ non p rationem discuti
minutatim. ⁊ sic fit tamq̄ mel im
mo plus q̄ mel dulce Juxta illud
Psalmiste. Quī dulcia faucibus
meis eloquia tua: sup mel ori mō
Quarto debet os theologi armari
gladio rigide seueritatis ad destru
ēdum hereses ⁊ errores: vicia ⁊
malos mores ysa. 49. Posuit os
meū vt gladium acutum: vt illi
assimiletur de quo Apoca. 19. Vi
di celum aptum ⁊ ecce equꝰ albꝰ
⁊ qui sedebat sup illum vocabat̄
fidelis ⁊ verax ⁊ ex ore eius proce
debat gladius acutus: vt in ipo
percutiat omnes gentes. Et Apoc.
2. Pugnabo cum illis in gladio o
ris mei. Sed dolendum est de the
ologis hijs diebus: quoruz os lo
cutum ē vanitatem ⁊ dextera eoꝝ
dextera iniquitatis In Psalmo.
In quoꝝ quibusdam inuenitur
os dissolutionis ⁊ in nō nullis os
detractionis: in plerisq̄z os ambici
onis: ī multis os adulationis. Os
dissolutionis habent illi quoꝝ ō
nis sermo turpiloquio ⁊ scurrili
tatibus admiscetur. Cōtra quos
Colo. 3. Deponite turpem sermonē
de ore vr̄o. Et ad Eph. 4. Omis sermo
malꝰ de ore vestro nō pcedat. Os
detractionis habent illi qui nō ces
sāt detrahere pauptati quā xp̄s
docuit: castitatez deridēt quā xp̄s
consuluit: pauperes puipendunt
q̄s xp̄s elegit. Hij sūt pseudo pro
phete. De q̄ꝝ ore nichil aliud nisi
rane vane garrulitatis pcedūt A
po. 6. Os ābitiōis hn̄t illi q̄ sacre
scripture noticiā ad hūanos hōres

ordinant ⁊ ecclesiasticas dignita
tes ad officia p̄bendas ⁊ gradus
in ecclesia ꝯseq̄ndos. Isti ꝓ se alle
gant q̄ ter dictum ē Petro pasce
oues meas Johis. 21. Et qui ep̄a
tum desiderat bonū op⁹ desiderat
p̄me ad Thimotheū. 3. Hij sunt
viles ypocrite: cuꝫ sola terrena de
siderant. De celestib⁹ vero non cu
rant Iuxta illud Psalmi. 11. Po
suerūt in celū os suū ⁊ lingua eoꝝ
trāsiuit in terra. Lingua v. lingue
intētio corrupta. Os adulacōnis
habent illi: q̄ statū p̄lacie tenētes
⁊ in suis subditis scandalosa vidē
tes cātant semp placebo: ꝫ dirige
numq̄ cantant. De quib⁹ verifi
catur illud Psalmi 40. Hec via il
loꝝ scādalū ipsis. ⁊ p⁹ ea ī ore suo
2° cōplacebunt. Secūdo principalit̄
sac̄ scriptura ē a theologo exercē
da ꝑ fructuosā ꝯuersationē vt sit n̄
solū doct⁹ in scīa: ꝫ iustus in vita
Ad Rō. 2. Os inq̄ iusti. Nō ei au
ditores legis iusti sūt apud deuꝫ
ꝫ factores legis iustificabunt. Di
stinguit enī Arest. 4. Ethicoꝝ Iu
sticiā q̄druplicē scīꝫ distributiuā
cōmutatiuā: dn̄atiuā ⁊ paternaꝫ
Primo ḡ deuotus moralis dꝫ ha
bere iusticiā distributiuā: vt q̄d
sine fictione didicit sine īuidia cō
municet: alios liberalit̄ instruēdo
Prou. 10 Labia iusti erudiūt plu
rimos. Iusticiā ꝯmutatiuā dꝫ hr̄e
vt nequaq̄ ꝓ doctrine merito fa
mā hūanam intēdat ꝓ p̄mio Ma
th. 4 Attendite ne iusticiā vrām
faciatis corā hominib⁹ scīꝫ ꝓpter
tēporale lucrū ꝫ ꝑpetuuꝫ Dan. 12.
q̄si stelle in ꝑpetuas eternitates.
Qui ad iusticiā erudiūt multos

Habeat ⁊ tercio iusticiā dn̄atiuā
instinctus bestiales carnis com
pescendo legib⁹ racōis. ⁊ hoc ē q̄d
docet Plato in Phedrone an̄ me
diū. In hoc inq̄t manifest⁹ ē Phi
losoph⁹ si absoluat animā a cor
poris ꝯmunione differenti⁹ alijs
hominib⁹ ⁊ cito pt⁹. Anima p̄hi
inhonorat corp⁹ ⁊ fugit ab eo. q̄
ritq̄ ipsa s̄m seipsam fieri Isti cō
cordat Cōmentator Aūrois in ꝓ
logo 6. Phoꝝ vbi loq̄ns de indi
nacōnib⁹ carnis ⁊ corporis passio
nib⁹ d̄t sic. Studētes inq̄t cū sciue
rint vilitatē eaꝝ expellēt eas a se
⁊ odiēt eas maxīo odio. ⁊ sic erūt
casti retinētes leges d̄inas ⁊ obe
diētes legib⁹ naturalib⁹. Hec Cō
mentator. Ps̄ dn̄abunt̄ eoꝝ ius
ti in matutīo. Hēat q̄rto iusticiā
patn̄ā: hūanitatē p̄ris errātib⁹
exhibēdo Sap. 2. Docuisti ꝓpl̄ꝫ tu
um ꝑ talia qm̄ oꝫ iustū ⁊ hūanū
eē. Tercio p̄ncipalit̄ sac̄ scriptuā
ē a theologo ꝓspiciēda ꝑ seriosā
cōsideratione. q̄d notat̄ cū infert̄
Meditabit̄. In p̄s. In lege dn̄i vo
luntas eius ⁊ in lege eius medita
bit̄ die ac nocte. Ista meditatio
tēpat corporis voluptatē: mitigat
mūdi tempestatem: p̄dicat dei pi
etatem: excitat hominis caritatē
Primo dico q̄ hec meditatio tem
perat corporis voluptatē Eccs. 12.
Freq̄ns meditatio cr̄nis afflictō
ē. Et Ihero. Ama scīam scriptuta
rum ⁊ carnis vicia nō amabis Se
cūdo hec meditatio mūdi mitigat
tempestatē. Vn̄ Ihero. sup ep̄laꝫ
ad Eph. Si aliq̄d ē q̄d in hac vita
virū sapiētem teneat ⁊ īter p̄ssu
ras ⁊ temptacōnes mundi equo

anime p̄mare p̄suadet At illud p̄
mū esse reor meditationē ⁊ sciam
scripturarum. Tercio hec medita
tio predicat dei pietatem In p̄s.
In matutinis meditabor in te. q̄a
fuisti adiutor meus. Quarto ista
meditatio excitat hominis carita
tem In Psalmo. In meditatione
mea exardescet ignis. Ista medi
tatio sacre scripture nō debet esse
transitoria. sicut de dyaletica dix
erūt quidaz antiqui q̄ est a limi
ne salutanda. Sed debet esse moro
sa ⁊ diuturna ⁊ cōtinua. Et eo fer
uētior quo homo senior inuenitur
Eccī. 12. Beatus vir qui in sapien
tia moābitur ⁊ qui in iusticia me
ditabitur. Vnde Iheronimꝰ ad de
metriadem virginem. Sacrarum
scripturarum ardor: nulla p̄rsus
etate extinguitur: imo vt secula
ris auctoris vtar: scientia potius
etate inflāmatur. Et Gregor. 20.
Moral. ca. p̄mo. Scriptura sacra
puulis humili sermone blandit̄
que nec sic clausa est: vt pauēsci
debeat: ne sic patet vt vilescat: ꝫ
vsu fastidium tollit ⁊ tanto plus
diligitur q̄nto plus meditatur.
Quarto principaliter scriptura sa
cra est recolligenda cum saporo
sa delectatione. Et ideo merito vo
catur sapientia q̄si sapida scien
tia: de qua loq̄ns Hugo de sācto
victore libro suo primo de anima
dicit sic. Nichil in hac vita dulciꝰ
sentitur ⁊ nichil auidius sumit̄
Nichil ita mētem ab amore mun
di separat: nichil sic animū ɔtra
temptationes roborat: nichil ita
hominem excitat ⁊ adiuuat ad ō
ne bonū sicut studium sacre scrip
ture. Et in eodem volumine libro
tercio dicit sic. In refectorio sacre
scripture sunt tres mense ⁊ tres in
tellectus diuine scriptuē ponunt̄
historialis: misticus ⁊ moralis. p̄
ma mēsa simplicibꝰ. Secūda doc
toribꝰ. Tercia ɔmunis est vtris
q̄ꝫ. In p̄ma est cibus grossior. In
secunda subtilior. In tercia dulci
or. Prima continet saporez exem
ploꝝ. Secunda vim gestoꝝ. Ter
cia dulcedinem mioꝝ. Et infra In
hac scriptuā quicquid docetur: ve
ritas. quicquid precipitur: boni
tas quicquid p̄mittitur felicitas
Nam deus veritas est sine fallaci
a: bonitas sine malicia: felicitas si
ne miseria. hec Hugo. Est ergo is
ta scientia ineffuscabilis in decoē
Insuperabilis in vigore. Inappre
ciabilis in valore. Interminabil̄
in honore. Primo dico q̄ est ineff
uscabilis in decore Sapie. 6. Cla
ra est. ⁊ que numq̄ marcescet sa
pientia. Secundo insuperabilis in
vigore Sapie. 4. Melior est sapiē
tia q̄ vires Et Sapie. 10. Omnipo
tentior est sapiētia. Tercio est in
appreciabilis in valore Prou. 8.
Melior est sapiētia cunctis opibꝰ
preciosissimis. Quarto intermina
bilis in honore: quia Sapie. 6 Cō
cupiscentia sapiētie deducet ad re
gnum p̄petuum. Ad quōd nos p̄
ducat qui sine fine viuit ⁊ r̄gnat

AMEN.:.

Deo gratias Alle[illegible]

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DUSSELDORF

Ex libris
Petheo

disci
epi
tum
ntō
em

regna celoꝝ ꝑuenia
tis ouantes· amen
Quod ipe In uigilia
Bndi pēthecost
cat uos ope

digneturꝫ Amen
Quod ipe dnica
Accen quīta
dat in uob
dns vim sui amo

et elemosina
subuecta ita
res uestri cor
ascendat ut
ne beatitudi

Vordere Hälfte des Originalspiegels aus angesetztem Ziegenpergament entnommen.

→ siehe Fragment-Datenbank

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black